

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

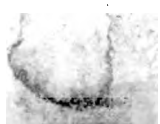
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

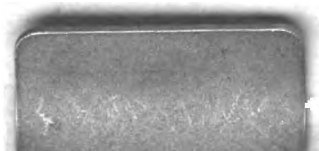

Handwritten text, possibly a signature or date, including the word "1863".

AK 263 / 2

Pii can

AK 263 / 2

1. 4th CAN

**EZECHIEL SPANHEMIUS SERENISSIMO ELECTORI PALATINO
A CONSILIIS STATUS ET P.T. IN TRACTU INFERIORIS RHENI RESIDENS.**

*Viva pollicitus sub imagine reddere pictor.
Quod prisca Veneris Roma, quod Athis habet:
Promissam nec dextra fidem miranda fefellit.
Hic qui Spanhemium cernis, utramque vides.*

Nicolaus Alpinus Dan. scul.

EZECHIELIS SPANHEMII
DISSERTATIONES
DE
PRAESENTANTIA
ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

EDITIO SECUNDA, //

Priori longe auctior, & variorum Numismatum
iconibus illustrata.

BIBLIOTHÈQUE S. J.
Les Fontaines
60 - CHANTILLY

AMSTELODAMI,
Apud DANIELEM ELSEVIRIUM.
MDCLXXI.

2014-01-02

COSMO III
ETRURIÆ
MAGNO DUCI
OPTIMO PRINCIPI
LITTERARUM PATRONO

EZECHIEL SPANHEMIUS.

COgitanti mihi jam olim, quæ divinitus data sint, ad perpolienda interiorum litterarum studia, duo continuo occurrebant, quorum alterum voluntatis, alterum fortunæ videbatur. Primum equidem, ut peracri ingenio & studio flagrantihomines, ad revocandam oblitteratam aut prope evanescentem, injuria temporum an posterorum incuria, antiquitatis memoriam, parem animi propensionem ac diligentiam conferrent. Alterum, ut iidem in statores ac patronos optimarum artium incidere-

a

D E D I C A T I O.

ciderent, qui non modo Reipubl., sed doctrinarum insuper ac litterarum procuratione feliciter suscepta, idoneis adminiculis instructos, in tanti boni possessionem mitterent. Etenim quum obviis non solum, sed abditis præterea è fontibus haurienda sit omnis illa sapientiæ veterum ubertas ac præstantia, nequidquam sane aderit egregia & incensa studio etiam incredibili voluntas, ni simul ad fontes ipsos, unde illæ manant, adeundi copia & facultas subsequatur. Adeo ut dum vel desunt frequenter litteris ingenia, aut ingeniis patroni, minus mirum videatur, cursum illum, quo ferri eadem studia videbantur, subinde retardatum; aut multa etiamnum superesse, unde ille aliquando incitari propius ad metam possit. Quamquam nec dissimulare liceat, quanta vel nostra memoria in omni disciplinarum genere accessio facta sit; siue eam reputemus, quæ saluti corporis ac integritati consulit; seu quæ structuram ejusdem ac artificium rimatur; aut quæ oculorum aciem, intentam illam nec caligantem, ad sidera convertit; aut quam non adeo Deæ Telluris, quam Veritatis canonem, & initiandi occultis quibusque mysteriis ducem ac magistram dixeris; aut denique quæ tota in perscrutandis penitus naturæ arcanis, earumque causis & rationibus versatur; dum adfunt etiamnum, bono litterarum ac scientiarum facto, qui commoda præbeant, juvent opibus, exemplo.

D E D I C A T I O.

plo excitent; qui nullum deesse vel præsidium vel ornamentum patiuntur. Quo in genere ornandarum artium, ea quæ ex variis artibus ac disciplinis collecta, vulgo uno eruditionis nomine appellatur; qua omnis antiquitatis memoria, omnis jucunditas studiorum ac elegantiæ continentur, vel præcipuam in se curam & cogitationem haud immerito convertit. Nam quum pœne infinita sit copia & varietas subsidiorum, ex quibus illa comprehensio tot rerum abstrusarum ac simul scitu dignissimarum paratur, quis non videt rem haud immensi solum laboris, ac inexhaustæ diligentæ, sed singularis præterea felicitatis suscipere, qui hujus nominis mensuram implere pro dignitate cogitat? Unde mihi quidem nulli satis eruditi videntur, quibus non jam nostra, juxta Tullium, sed antiqua illa ignota sunt; seu ea jam felix aliorum solertia detexerit; seu nondum è superiorum temporum caligine ac tenebris emerferint. Adeo ut qui ætioribus finibus eruditionis nomen circumscribunt; qui illam tam amplam & late patentem doctrinæ ac elegantæ veterum supellectilem, velut in medio positam, ac jam totam è priscis rudibus ac monumentis erutam putant, nihil hic aliud quam suam inopiam ac inscitiam prodant. Longe cautius itaque ac sapienter meo judicio faciunt, qui in viam illam semel ingressi, quæ ad arcem doctrinæ ac eruditionis tendit, omnia quibus prodita in hoc gene-

D E D I C A T I O.

re veterum industria, præsidia ac adjumenta studio-
se conquirunt; ac modo ad Lapides & Saxa, sed ut
viæ indices, non vero ut ad scopulos adhærescunt;
modo vetusti Æris, Argenti, Auri defossas etiam-
num opes, velut ad Metalla, sed quam cupide ac
jucunde damnati, perscrutantur; modo jam con-
gestos multorum annorum spatium ac sumptum, sed
adhuc reconditos id genus Thesuros, ad illustran-
das ornandasque litteras, large liberaliterque con-
ferunt. In quo equidem proposito, arduo juxta &
laudabili, ne continuo deficiant, facit omnino exi-
mia & plane singularis eorum beneficentia, qui fo-
vendis ingeniis & locupletandis bonis artibus nati,
se viæ duces, etsi multis obstructæ difficultatibus
præbent; ac non modo plausu eos & cohortatione
excitant, sed insuper gratia, opibus, & patrocinio,
ad optatam metam alacres & incolumes perducunt.
Cujus vero gentis hæc laus potior, quam Tuæ,
PRINCEPS OPTIME (patieris enim, ut eodem titulo
Te compellem, quo maximum fortunatissimum-
que Cæsarem sua ac postera ætas, & ea, quam hoc o-
pere celebramus, memoria coluit) quæ licet decori-
bus aliis ac ornamentis largiter sane adfluens, tamen
hanc laudem, quæ à restitutis vel ornatis litteris peti-
tur, ut peculium suum, ut lautissimum idemque ma-
xime dilectum patrimonium, suo quodam jure sibi
vindicat. Quis enim adeo in intima barbaria conse-
nuit,

D E D I C A T I O.

nuit, ut nesciat hanc unam esse gentem MEDICAM, quæ Majorum nostrorum memoria, profugas & e-gentes Musas, domum feliciter deduxit; neque ut ho-spites solum tecto decoro non minus quam splendi-do, sed velut ab antiquo familiares, in intimum contubernium & curarum levamentum continuo accepit, immo imperii in parte eaque non infima; neque vero id dementer aut improvide, collocavit. Errabant scilicet miseræ ac nudæ virgines, patriis la-ribus pulsæ ab inimica gente & barbara, multisque inde jactatæ littoribus, donec Italiam & in ea Etru-riam jussæ divinitus capessere, ad Arni Tui ripam secundo cursu appellerent; ubi sedem fortunarum suarum, ubi tabernaculum vitæ constituerent; ubi tandem CUSTODES AC NUTRITORES DEOS nactæ, non lucem modo ac alimenta, sed decus in posterum & splendorem omnem recuperarent. Quod admirandum beneficium quoties animo re-puto, toties occurrit auctor divini hujus consilii; gentilis Tuus, immo astrum illud Tuæ gentis splen-didissimum, LAURENTIUS MEDICES, nullis tacendum sæculis, quod omnia sæcula immortali-bus meritis sibi devinxit, nomen. Cum quo viro vel Heroë (quid enim illi ad Heroïs fortunam aut virtutem defuit?) quem ex antiquis conferam, qui vel in Reipubl. procuratione omnes implevit nume-ros optimi regendæ civitatis ducis; aut in doctrina-

D E D I C A T I O.

rum ac optimarum artium studiis , auctoritate ac patrôcinio magis eluxerit , haud equidem reperio. Si enim Conditores & Conservatores urbium , aut Artium inventores ac patronos , ut dignos sempiterna hominum memoria , divinis honoribus colendos sibi antiquitas credidit ; quis illo Heroë , si utramque laudem spectes , immortalis gloria , & ÆTERNA sæculorum MEMORIA , sæpe hoc ære expressa , dignior ? Ut mittam patriam eo moderante constitutam sapienter , & temperatam præclaris legibus ac institutis ; aut pacatam ejus consiliis & auctoritate Italiam ; nonne ejus auspiciis deducta illa nova Græcorum Colonia , quæ Resurgentes in Italia Athenas condidit ? quæ propagatis mox trans Alpes finibus , humanitatem omnem studiorum & ingenii cultum , depulsis ignorantiae ac inscitiae tenebris , in Orbem quasi postliminio reduxit ? Quis alius proinde (ut hoc mihi rursus ex hac prisca æris usura mutuari liceat) non solum URBIS SUÆ , aut vero ITALIÆ , sed etiam Græciæ seu ACHAIÆ , meliori quam Hadrianus aut Maxentius titulo , RESTITUTOR vel CONSERVATOR audiet ? quis juxta Severum , sed quam Severo humanior ! FUNDATOR non PACIS duntaxat , sed artium ac disciplinarum , quibus Pacis commoda efflorescunt ? quis cum Pio , AMPLIATOR non modo CIVIUM , sed omnium passim liberalium ingeniorum ? quis deni-

D E D I C A T I O.

denique, quod Honorio tribuit eadem memoria, TRIUMFATOR GENTIUM, seu rectius, mentium BARBARARUM dici meruit? Quando vel major aut jucundior illuxit, post longam tot sæculorum noctem, post sævas etiam tempestates, post illuviem ac sordes superiorum ætatum, FELICITAS & LÆTITIA TEMPORUM; BEATA TRANQUILLITAS; NOVUM SÆCULUM, immo GLORIA ET REPARATIO TEMPORUM? & quam justius ejus imaginem ornaret illa publici gaudii significatio, PRINCIPIS PROVIDENTISSIMI SAPIENTIA; aut huius nominis commutatione, GLORIA SÆCULI VIRTUS LAURENTII? Quamquam quis uberiores fructum divinæ illius beneficentiæ ac virtutis tulit, liberis ac gentilibus, vel summo rerum imperio potitis; vel ditionum amplitudine, opibus, potentia, adfinitatibus, honoribus, auctoritate, prudentia, summam inter homines gloriam & felicitatem consequutis? Quotam proinde partem laudis, quam & vivus obtinuit, & post funera à grata posteritate meruit, Etruscus ille Augusti familiaris vel adeptus est jam olim, vel commeruit? Sed contineo me in celebrandis ejus laudibus, quas præclara illa, quæ in gloriam temporum ac litterarum decus, fovit & aluit quondam ingenia, æternitati scriptorum suorum dudum consecrarunt. In easolum conquiescam, quæ hujus loci quodammodo
pro-

DEDICATIO.

propria, & qua factum, ut eodem illo studio incensus, quo in restituendis litteris ac reparanda vetustatis memoria, flagrabat incredibili, suam in conquirendis per Orbem Terrarum antiquis Nummis, celebratam jam in hoc ipso opere, & adfertam luculenter à domesticis juxta ac peregrinis testibus, industriam ac liberalitatem convertit. Ille ille Princeps fuit, qui se vindicem neglectæ hujus aut ignotæ vetustatis tulit; qui se priscæ illius *MONETÆ*, neque vero unius gentis aut memoriæ, ad instar maximorum quondam Cæsarum, *RESTITUTOREM* professus, inhiare reconditis opibus, præclarum, nec in vulgari laude positum censuit. Hinc ut optimorum & antiquissimorum codicum, sic Auri, Argenti, Æris veterum signati immensa vis & copia ab eo cupide collecta; & deinceps ejus exemplo excitati, vel auctoritate commoti, viri suarum quique civitatum vel nationum principes, aut elegantiae fama conspicui, qui geminam supellectilem, prout tempora aut facultates ferebant, delectatione vel reverentia antiquitatis, aut ad decus & ornamenta suorum temporum, studiosè compararent. Adeo ut ex qua olim provincia, ornamenta dignitatis & insignia summi honoris ac imperii, urbs gentium domina mutuata primum legitur; ex eadem rursus, monumenta prisca Romanorum splendoris & gloriæ, ab interitu ac oblivione tandem aliquando vindicata.

D E D I C A T I O.

dicata reperias. Quum autem non adeo Tutorum popularium, quam propria sit & peculiaris hæc laus Tuæ gentis, & quasi per manus tradita à majoribus hæreditas, cuinam alii quam Tibi inscribi debuit hic liber, qui illius æris commendatione defungitur? Quamquam & alia sunt adhuc propiora, neque magis in rem præsentem, quæ me ad publicam hujus officii & gratæ mentis significationem, mira quadam consensione impellebant. Ac præ cæteris quidem possem memorare, natam mihi quodammodo primam ponendæ in hoc argumento opere fiduciam, ex quo versare licuit Gazam Tuam, omni hoc antiquæ supellectilis genere ad miraculum locupletem; dum ante annos aliquot agerem in illa verè florentissima ditionum Tuarum Metropoli. Quam uberem enim & copiosam notationum segetem mihi affatim supeditare videbantur, tot abstrusæ, quæ mihi tunc patebant, opes; tot incisæ à sæculis pœne innumerabilibus antiquitates ac memoriæ? Quanta me proinde voluptate perfusum putas? quum ad studium, quo flagrabam sane haud mediocri, cognoscendæ percipiendæque vetustatis, tantam mihi repente oblatam facultatem, tam insperatum gaudium, vix jam illius compos agnoscerem. Cujus rei equidem ac felicitatis meæ, vel abunde, ut arbitror, nostris hominibus, ac forte etiam posteris, fidem faciet hic liber, passim Gazæ illius Tuæ opibus locupletatus, neque aliunde

b

sane

D E D I C A T I O.

fane uberioribus aut præstantioribus præfidiis instructus; ut vel eo nomine, quocunque oculos circumferrem, haud alii quam Tibi deberetur. Quid jam referam non proprias modo hujus libri, aut argumenti, in quo versatur, sed alias insuper, easque graves variasque rationes meas; quarum mihi esse non potest nonnisi perjucunda & perhonorifica recordatio? Neque enim ita sum omni ambitione vacuus, ut non mirifice recreer memoria illius temporis, quo me in Domus Tuæ clientelam, præter communem mihi cum Musarum alumnis & cultoribus sortem, summa Parentis Tui (quod nomen omnes honorum titulos complectitur,) summa Patruï, summæ etiam Tua benignitas coram non semel contestata tradidit. Ac Parentis quidem Tui nuper admodum è numero hominum exempti, sapientiam incredibilem; justitiam summam; divinam rerum ac personarum memoriam; prudentiam, quanta in Rectorem cadere potest, mira insuper urbanitate, facilitate, humanitate conditam; omnium denique, quibus Reipub. utilitas ac felicitas paratur augeturque, providam & peritam mentem, gratulabatur sibi nuper juxta Italiam reliquam, immo juxta Europam universam Etruria. Cujus proinde interitu, acerbo sibi & luctuoso, angeretur mirum in modum, neque lugendi finem reperiret; ni omnem illam molestiam jucundus Tui adspectus continuo abstergeret; ni moderandi ac regendi

D E D I C A T I O.

gendi sui traditas Tibi habenas, ac ideo eadem bona, quorum possessione beata nuper & felix audiebat, facta sibi tectaue intelligeret. Singularis enim hæc Tuæ familiæ ac simul populorum Tuorum felicitas, ut in sublatorum è vivis Heroum locum ac fortunam, Heroës filii ac nepotes continuo succederent; atque ita in sinum Tuum & complexum, orba Parente publico Respubl. opportune confugeret; omnes curas doloresque in Tui incolumitate deponeret; ac

F O R T U N A M O B S E Q U E N T E M,

nova gaudia, non divinatione, ceu ex veteri haruspicum suorum disciplin, aut futuri præsentiens, sed velut jam eorum conscia & compos sibi polliceretur. Quæ enim alia à Te poterat expectare, aut præsidia salutis, aut ornamenta dignitatis; quem à prima ætate tantam ad res optimas propensionem voluntatis adferentem; ita saluberrimis, neque iis pervulgatis regnandi artibus imbutum; ita omnibus doctrinis ac disciplinis excultum, quæ regendæ Reipubl. scientissimos decent, aut efficiunt; ita mirifica quadam virtutis indole, ab ineptiis omnibus, aut illecebris, quibus illa vel ætas, vel fortuna capitur, alienum, omnesque adeo voluptatum aditus sibi studiose intercludentem; ita denique per Majorum suorum vestigia, non citato solum gressu, sed expedito cursu decurrentem, ut sane quocunque Te converteres, haud alius Princeps juventutis, fortunæ juxta ac animi bonis paratior

D E D I C A T I O.

inveniretur. Memini equidem, quum primum ex-orientis illius Tuæ lucis fama ac splendore inductus, Tui conspectu & colloctione cupidissime fruerer; tam lætam ac efflorescentem laudum segetem; tot ornamenta virtutis & gloriæ, populis primum ac ditionibus Tuis, dein bonis artibus ac earum cultoribus continuo gratulatum; & hujus etiam mei vel gaudii, vel judicii conscios ac testes, clarissimos & amplissimos viros habuisse, ad quos illius sensus propius quodammodo pertingebat. Dicam ingenue, neque ad Tuarum voluptatem aurium, quæ hoc acroama refugiunt: neque ad æmulationem exempli; quam dispar enim semper aut inferior remanebit! sed dicam ad gloriam hujus ætatis sempiternam. Mirabar scilicet tam excellentis naturæ præstantiam, quæ inter tot delectationum aucupia, & fortunæ splendidissimæ indulgentissimæque, undique Te quiescentem etiam ac dormientem ambientis amplexus, Te ad vigilias & sudores revocabat; ad verum decus; ad omnes illas curas & cogitationes, in quibus demum magnus, immo major fortuna sua animus acquiescit. Nihil molle proinde ac muliebre in cultu; nihil in moribus diffuens; nihil in laboribus remissum; in contentione otiosum; in otio languidum: omnia graviter; verecunde; iadustrie; attente; fortiter: sicut partim accipiebam à viris gravissimis, pueritiæ Tuæ paullo ante moderatoribus; partim

D E D I C A T I O.

tim ipse coram intuebar. Dicam quod majus est;
 juvat enim meminisse: non jam stupebam vulgata
 quondam, sed annosis fabulis, utinam historiis &
 annalibus nostrorum temporum, obturatas scilicet
 aures ad Sirenum cantus; oculos ad Circes haud unius
 præstigias clausos; animum ad questus amantis, aut
 si quid adhuc dulcius, inconcussum: aut alioquin
 pectus ad vitium ætatis, mollitiem cœli, insidias
 Aularum, licentiam denique Floralium inaccessible:
 Non hæc, inquam, stupebam amplius; quamquam
 non protrita certe, non in alia horridioris etiam cœ-
 li, aut cujuscunque tandem ordinis juventute facile
 hodie conspicua. Verumenimvero stupebam totus,
 quum viderem rursus idem pectus (illis enim inter-
 eram HILARITATIBUS Tuorum TEMPO-
 RUM) concessis etiam cœlitus gaudiis; optata, sed
 quæ vota superaret, felicitate; influentibus in sinum
 quovis auro pretiosioribus bonis; quæ alias & tempe-
 rantes commovent, & fortes emolliunt, & curren-
 tes remorantur; sic tamen incalescens, sic adfectum,
 sic iis indulgens, ut nihil simul de gravitate proposi-
 ti, de cursu laudis, de contentione laboris; de amore,
 consuetudine, patrocinio veterum & avitarum ne-
 cessitudinum, castissimarum scilicet virginum, re-
 mittendum sibi aut detrahendum putaret. O FI-
 DEM & CONSTANTIAM, ita jam tum repu-
 tabam, non AUGUSTAM solum, sed invictam!

D E D I C A T I O.

Ô SAPIENTIAM PRINCIPIS, hodie pro-
 pmodum exclamem, plusquam Mediceam! immo
 Ô TEMPORA, sed quam FELICIA! Ô Mo-
 res, sed quam laudabiles! quam vere digni prædica-
 tione omnium gentium & linguarum! Et hæc ta-
 men, etsi tam præclara ac inusitata, laterent adhuc
 forte intra Apennini Tui ambitum, aut eos demum
 adficerent, qui ejusdem mecum felicitatis compotes
 evasisent: quamquam quid de ORIENTE vel
 AUGUSTO, vel certe Augustis proximo, & in
 hoc altissimo gradu posito, non ubique gentium dif-
 fusum, non expositum oculis longe etiam dissi-
 torum? At postquam Te nuper ad perlustrandas re-
 giones exteras, heroïcus quidam animi motus impu-
 lit; postquam instar clarissimorum Cæsarum, quam
 sæpe memorant hæc monumenta, PROFECTIONEM
 trans Alpium juga, & ad disjunctas multis
 marium ac terrarum spatiis gentes, cupide simul ac
 animose suscepisti; cui non nota jam & explorata illa
 Tua, immo Etruriæ Tuæ bona, illum divinum ani-
 mum Tuum reddidisti? Quid vero tam præter con-
 suetudinem nostrorum aut superiorum etiam tem-
 porum? quid tam inusitatum in Tui ordinis ac na-
 tionis Principe? quam tantos cursus conficere; tot
 adire pericula; quam testes advocare omnes oras
 atque omnes exteras, cultiores certe ac humaniores
 gentes, maria omnia, Tuæ illius aviditatis immen-
 sæ,

D E D I C A T I O.

ſæ, Tuæ celebrandæ omnium ſæculorum memoriâ,
 voluntatis ac indiſtriæ. Excivit enim Te novo &
 ſingulari exemplo, non alterius cœli clementia; ubi
 enim major cœli temperies, quam in Tua Italia? non
 alibi ſpectanda locorum amœnitas & elegantia; quæ-
 nam enim cum Floræ Tuæ venuſtate ac ſplendore, aut
 cum villarum Tuarum magnificentia conferenda?
 non omnium rerum, quas vitæ cultus paratuſque
 flagitat, ubertas; quid enim in ea re eximium, quid
 appetendum delicatiſſimi etiam ſaſtidii hominibus,
 quod iſta Tua Regia affatim & large non ſuppedita-
 ret? non quietis deſiderium; ubi enim locus quietis
 & tranquillitatis plenior eo, in cujus ſinu & gremio
 adoleviſti? non ut in majori quadam hominum aut
 locorum celebritate verſareris; ubi enim major ac il-
 luſtrior, quam in Italiæ Tuæ luce, quam in illa fre-
 quentia popularium Tuorum ac advenarum floren-
 ti, occurrebat? non ut Te externis moribus obline-
 res; quid enim jam Tuis cultius aut emendatius?
 non ſcientiæ denique, ex qua regendæ Reipubl. peri-
 tia paratur, adipiſcendæ cupiditas; ubi enim uberior,
 quam in Tuos Penates, quam in Majorum Tuorum
 Imagines, quam in Parentis Tui vitam & facta in-
 tuenti, copia illius & uſura ſuppeteſbat? Una Te ex-
 civit, COSMESAPIENTISSIME, (neſcio
 enim quam lubentius in Te cognomina virtutis ac
 indiſtriæ, quam fortunæ ac potentiæ venerer,) di-
 vini.

DEDICATIO.

vini consilii vis quædam incredibilis; ut non adeo per gentes externas novus hospes, quam per animos hominum scrutator intimus peragres; ut ad Rempubl. capeffendam, non scientiam magis domi partam, aut alienis præceptis in otio ac umbra disciplinæ imbutam mentem, quam usum per Te foris quæsitum, immo Tuis maximis periculis ac laboribus collectum conferres; ut non adeo per pressa Majorum Tuorum vestigia, obvio jam & facili, ut rebaris, gressu procederes, quam ipse novam viam & laudis & honoris & virtutis, quæ Tua esset tota & propria, in cujus societatem nemo se offerret, contento illo studio & cursu conficeres. Dicamne adeo, ut non tam externos ritus, cærimonias, ac consuetudines locorum (quamquam neque hoc supervacaneum) curiose circumspiceres; quam ut de inclinationibus rerum æ imperiorum; de vario cultu habitaque ingeniorum; de finibus utilis ac honesti, quos sibi præscribunt populi multiplices variosque, & universo genere virtutum ac officiorum, unde pendet omnis bene beateque vivendi disciplina, scienter judicares; ut proinde non Tuorum solum familiarium, aut cæteroquin qui in Tua fide acquiescunt, sed indiscriminatim omnium ætatum, ordinum, nationumque mentes sensumque pertractares. Ita nihil in procuratione civitatis egregium; nihil consilio & sapientia excellens; nihil præclarum in arte, aut

D E D I C A T I O.

aut scientiæ & virtutis opinione eximium, aut elegantia conspicuum; nihil in investigandis rerum caussis & rationibus occultum, quo non oculos illos Tuos vere lynceos oblectare; non animum insatiabilem pascere; non percontando, indagando, perscrutando, intime & enucleate nosse volueris. Et hæc quidem tanti videbantur, ut Te à Tuis penatibus, focis, caritatibus, suavitatibus omnibus distraheres; ut non jam Apennini Tui pruinas ac nives perferre, sed altissimorum montium juga æterno gelu obseffa, aut nivibus impervia superare; adire modo ad asperas & incultas terras, inhospitales oras; algere; æstuarere; turbines ac tempestates, quasi obsecundare Tuæ laudi & gloriæ cogèrentur, subire; Oceanum, quo nihil longius, nihil ultra, nihil magis clausum populares olim Tui noverant, prope ut angustum, certe ut pervium Tibi ac apertum navigare; omnes denique molestias longæ ac difficilis peregrinationis suscipere, ludus Tibi & jucunditas fuerit. Qua in re utique Hadriani, doctissimi providentissimique Principis, videris mihi haud valde dissimilis; cujus cum in omnium artium ac minutissimarum etiam rerum cognitione exquisitam quandam sedulitatem ac industriam prædicant historiæ, tum studium in peragrando Orbe Terrarum, quo omnes retro Principes vicit, abunde etiamnum contestantur tot regionum, quas adiit,

D E D I C A T I O.

A D V E N T U S, huic memoriæ opportune consignati. Neque de Tuis sane ulla ætas aut memoria conticescet. Manent fixa ubique eorum vestigia; neque adeo ære, columnis, tabulis, aliisque publicis & magnificis operibus, quam monumentis litterarum sempiternis, posteritati propagata. Neque Tu proinde expectas, aut ego tantum mihi adsumo, ut tanquam unus præ cæteris delectus **LÆTITIÆ PUBLICÆ** tot populorum interpres, plausus hic & acclamationes referam, quibus Te tantum ac tam insperatum hospitem; tot Heroum (nec vana fides) progeniem & expressam simul imaginem; spem ac lumen Italiæ, immo amplissimarum **PROVINCiarum salutem**, subsidium, columen; tot adfluentem fortunæ bonis; tot cumulatam animi dotibus excepit studiis forte & consiliis divisa, sed Tui amore & cultu, & referendæ gratiæ cupiditate conjunctissima Europa. Non dicam proinde, quod jam Fastis ac Annalibus omnium pœne gentium traditum; qua frequentia hominum; quo concursu omnium ordinum; qua festivitate locorum; quo apparatu (ubi scilicet vetare Tibi non licuit) Magistratuum; quo maximorum etiam Regum splendore, Tuum **A D V E N T U M** eundemque **FELICISSIMUM**, Transalpinæ nationes certatim sibi celebrandum duxerint. Reputarem forte lubentius eruditorum ac præstantium passim ingeniorum ora atque

D E D I C A T I O

que oculos in Te conversos, immo inusitata gaudia & admirationem summam; dum missis aliis, quæ Te circumfluunt decoribus, clarissimum in Te MEDICÆ gentis sidus, Musarum proinde delicias ac præsidium, PATRIUM ac propitium litterarum DEUM; eumque modo in Academia spatiiis, modo in circulis suis & umbraculis, Museis, Bibliothecis, in colloquiis & congressibus litterariis, præsentem ubique & manifestum, alacritate ac pietate pari intuebantur. Videbas concurrentes undique, aut quasi duci suo ac imperatori obviam procedentes laureatos milites, qui curram Tuum faustis ominibus, & vocibus, non contumeliosis illis aut indicibus militaris licentiæ, sed plenius gaudii & amoris, sed totidem Tuæ laudis & gloriæ, Tui illius cursus ac itineris præconibus, incredibili studio & contentione prosequerentur. Immo egressas vidisti passim delubris suis mansuetiores Deas, non tam ut clientes patronum debito pridem cultu, quam ut familiares jucundis aliquando officiis necessarium suum complecterentur; neque eas adeo commotas ad Tui conspectum, antiquæ necessitudinis & grati animi fideli memoria, quam spe & expectatione erectas, amplioribus per Te commodis, in summa tranquillitate & otio perfruendi. Ita Te tot maximis gratulationibus, nec minoribus peticulis perfunctum; tot spoliis

c 2

liis

D E D I C A T I O.

his onustum, non quidem devictarum gentium, quod commune Tibi cum Alexandris & Pompeiis cognomen adfereret, at vero scientiæ rerum nobilissimarum; patientiæ laborum invictæ; constantiæ; veræ fortitudinis; quæ non jam MAGNOS, sed MAXIMOS præstant: non opibus etiam aut potentia, quæ bonajam in Te superfluebant, gloria tamen & celebritate auctum, REDUCEM excepit patria, cujus mox saluti & incolumitati provideres; cujus imminentem orbitatem Tui conspectus, Tua TUTELA solaretur; in cujus decus & splendorem conferres lumen illud animi, virtutis, consilii que; adeo insignem regendæ Reipubl. partam domi & foris auctam, ac jam tantis tamque ornatis politioris Orbis judiciis testatam comprobataque facultatem. Cujus equidem felicitatis cogitatione non possum non vehementer adfeci, quam Tibi undique potentissimi Reges Cæsaresque, quos proxima necessitudine adtingis, congratulantur; qua Provinciæ Tuæ se efferunt & exultant, ac illa in primis fortunatissima pulcherrimaque Tuarum Provinciarum Metropolis. Delectat enim me incredibiliter REDUX, seu verius constans & MANENS urbis illius FORTUNA, in qua bono ac singulari meo fato, sedem mihi aliquamdiu locare licuit; & quam non ut eloquentiæ solum in Italia principem, procreatricem, ac populari gloria dudum.

D E D I C A T I O .

dum inclytam; sed vel maxime ut domum humanitatis; urbanitatis sedem; Museum Italiae; officinam prudentiae; exemplar bene moratae & bene constitutae civitatis; ut Florem denique omnis venustatis ac elegantiae, & absens suspiciebam pridem, & coram facile intellexi. Tangit me tot excellentium ingeniorum, quibus eadem abundare consuevit, tot clarissimorum civium, qui eam jugiter illustant, perennis quaedam ac jucunda recordatio; in quorum ego consuetudine plena officii, elegantiae, suavitatum, vel praecipuum peragratæ nuper Italiae fructum collocare semper soleo. Sed adficit me vel inprimis ac recreat Patruus Tui, LEOPOLDI Cardinalis, intuitus; Tibi, sat scio, non minus cognatione sanguinis, quam consiliorum societate ac fide conjuncti. Quanta enim sunt, (quæ nec aliena ducis à Tua laude) quæ illum circumdant ornamenta gloriæ? quanta sapientiæ, gravitatis, temperantiæ, prudentiæ, decorum denique omnium, quæ tantæ amplitudini conveniunt, immo quam pœne incredibilis ubertas ac adfluentia? Quis in tanto splendore generis ac fortunæ, vel graviora onera rerum publicarum leviori pondere sustinet? vel quaecunque otium honestioribus oblectamentis transigit? vel dignitati & gloriæ, traducto ab omni alia cogitatione animo, liberalius ac fidelius servit? Quis in eo potissimum, quod mirabili qua-

dam

G 3.

D E D I C A T I O.

dam contentione suscepit, litterarum patrocínio, ac Medicea de interioribus doctrinarum studiis & laboriosis doctorum hominum vigiliis bene merendi consuetudine; majorem vel diligentiam, vel auctoritatem, vel beneficentiam præstat? Cujus etiam & perpetuæ quidem voluntatis obsides totidem, nemo, ut opinor, infitiabitur, ejusdem auspiciis in lucem è tenebris, è situ certe ac tineis educta, præclara veterum aut recentium ingeniorum monumenta. Quo in numero vel primas tenent ea, quorum divulgata nuper notitia, industrio ac felici calamo familiaris Tui, Laurentii Magalottii; præter summam elegantiam, ornati plurimis & exquisitis artibus, non modo præclara & ignota antea naturæ arcana; nova & pulcherrima inventa; sed viam etiam non contritam & materiam uberem, ad occultissimarum rerum cognitionem perveniendi, studiosis hominibus patefecit. Adeo hoc unum superesse videbatur contestandæ inusitatæ popularium Tuorum industriæ, ut unde adscenderant nostra ætate novi perscrutatores orbium cœlestium, qui velut jam SIDERIBUS RECEPTI, motus eorundem & naturam propius indagarent, numerum inirent accuratius; neque jam ficto spectaculo (quamquam & in hac Nummorum memoria obvio) unum aliquod Julium sidus, sed plures Stellas MEDICEAS, nube, quæ illas per tot sæcula obte-

D E D I C A T I O.

texerat, discussa, toti Orbi manifesto conspiciendas
 darent; ex ea, inquam, urbe prodirent hodie, qui
 elementorum ac rerum infra illos cœli vertices &
 globos defixarum vim, adfectiones & mutationes
 varias ac mirabiles, sublata, qua involutæ fuerant
 hæcenus, caligine, Etrusci illius GENII & AUSPICIS
 ductu, in aperta ac manifesta luce collocarent.
 Quam incitatum præterea ejus & flagrans, quod
 hic sine piaculo præterire non licet, in vetustatis re-
 liquiis colligendis ac reparandis studium? quanta
 in priscis Marmoribus, Signis, Statuis; quanta po-
 tissimum in antiquis Numismatibus congerendis,
 quibus jam Gazam instruxit pari copia ac delectu
 nobilem, cupiditas ac solertia! Immo quam libe-
 ralis eorundem custodia! quanta in iisdem non de-
 lectationis solum causa, aut ad Musei ornamen-
 tum & admirationem antiquitatis, in quo tamen
 acquiescit multorum & maxime beatiorum homi-
 num industria, sed ad quæstum Musarum uberri-
 mum, seu ad usum & elegantiam studiorum con-
 ferendis, alacritas & beneficentia? Quid enim, ne
 aliunde arcessam ejus rei probationem, ab eo præter-
 missum, quo transmissis veterum, eorumque haud
 vulgarium Nummorum ectypis, ornatior hic liber
 in hominum manus denuo perveniret? aut cætero-
 quin, quod humanitatis ac benevolentiae genus
 (dicam verecunde, quia ad laudem meam facit in-
 signi-

D E D I C A T I O.

signiter) derelictum; immo non ultro & frequenter, non blande simul occupatum, quo me aut ornaret præsentem, aut absenti qua litteris, qua litterariis etiam muneribus, summam studii ac beneficæ voluntatis propensionem declararet? Vel quam familiaris illa, neque hic reticenda salutatio, qua me nuper ex Urbe Æterna, per Ludovicum Strozam, omni laude abunde cumulatum, quæ vel virum ingenio, judicio, ac rerum usu cum paucis præstantem, vel cæteroquin res maximi Regis in Aula Tua procurantem decent, mihi autem perenni quadam officiorum necessitudine conjunctum, impertiri voluit; ac simul certiozem reddi, se in ea Urbis habitatione, non dimissurum è manibus oblatam continuo facultatem, Museum suum nova selectissimorum Numismatum accessione subinde locupletandi. O non jam Gazam, sed mentem auream! O splendorem etiam insolitum! quippe non jam quæsitum vel haustum è concha Tyria, aut Tiaris (etsi utrumque hæc penus quoque suppeditat) gentilibus, aut aliis etiam conspicuis, quæ illum undequaque ambiunt, & laudis & honoris insignibus, sed ex Gazis immensis, immo ex luce omnium retro gentium ac ætatum. Adeo ut vel hoc uno auspice ac auctore, non metuendum amplius videatur, ut ea studia, quæ morbum alii ac insaniam vocant, quam vere ac sapienter ipsi viderint; ille vero tum præ-

D E D I C A T I O.

præsidium litterarum, tum remissionem animi omnium honestissimam ac liberalissimam statuit, debita laude ac sperato fructu deinceps careant. Quis enim audeat impune sugillare, aut resarcientem sollicitè tam pretiosas haud unius naufragii, quo tot antiquitatis Thesauri perierunt, Tabulas, non jam VICTRICIBUS sed victis quasi FATIS ereptas; aut colligentem cupide hæc sola RELIQUA VETERA, tot incendiis, ruinis, casibus nondum ABOLITA; aut consulentem diligenter, non jam Etruscæ seu popularis quondam disciplinæ, futuri scilicet divinatricis, Oracula; sed artem seu MEMORIAM verius præteriti temporis LUCIFERAM; sed APOLLINEM MONETALEM; sed FIDEM antea actarum rerum MAXIMAM; FELICEM denique ac PERPETUAM RESTITUTÆ vetustatis, ceu tot personarum, tot actorum, tot operum CUSTODEM, REPARATIONEM, SALUTEM. Ita quocunque me vel animo vel cogitatione converto, non suadent modo singula, sed compellunt, ut non alteri, quam MEDICÆ genti dicaretur hic liber, illeque in Tuo nomine, MAGNO, seu verius MAXIMO ejusdem gentis simul & imperii STATORE apparet; quo incolumi liberalibus disciplinis, antiquitatis studiis, honestis artibus perfugium, asylum, domicilium; immo splendorem, decus, æternitatem, non spondere jam sed gratulari licet. Ita vigeas

d

ac

DEDICATIO.

ac floreas, PRINCEPS OPTIME, jucunda Nepotum Tui similia, hoc est, qui per Tuum illum cursum consilii gloriæque gradientur (quid autem vel ad fortunam majus, vel ad naturam melius, vel ad utramque optatius precari iisdem licet!) multitudine circumfusus; & quæ in auspicatissimis hisce principatus Tui exordiis, miro omnium ordinum consensu, SUSCEPTA sunt VOTA, ea DECENNALIBUS, seu quod passim prisco ære haud minus signatum nosti, VICENNALIBUS ac TRICENNALIBUS MULTIPLICATA grata SOLVAT posteritas. Pr. Id. Decemb. cIō Iō CLXX.

L E-

LECTORI.

QUUM Roma essem ante sexennium, natus ac editus simul in ea luce primus partus hujus libri. Vix domum ex Italia reducem rogavit continuo, qui tum apud nos agebat, typographus, ut eundem hic loci quoque divulgandi copia sibi fieret. Neque enim delatum in has oras quidquid hujus fetus in Urbe Aeterna prodierat; cujus videndi desiderio multi tamen è nostratibus aliisque transalpinis hominibus tenebantur, quibus vellet hac in parte satisfactum. Annui facile, ut eadem opera meliorem illum, saltem auctum novis incrementis darem. Id enim à me efflagitare videbantur, partim judicia doctorum hominum, quae jam publice exstabant de eo quamquam immaturo partu, ornata illa valde ac benevola; partim privati amicorum hortatus, ut quod in me jam ante receperam, dependerem; partim studium vel ita juvandi bonarum artium disciplinas incredibile. Ita factum, ut vix elapsis aliquot à reditu meo mensibus, jam pars operis haud contemnenda typis describeretur; ut sperarem brevi integrum, qualecunque illud erat, in novam lucem emittendum. Sed aliter res cecidit. Dum enim ea tempora repente apud nos exorta, quae me totum aliis curis distraherent, typographus vero de sedis mutatione ac alio vitæ genere instituendo cogitat, jacuit liber aliquamdiu, donec occasione itineris herili mandato ad Bredanos de Pace Conventus, & inde in Bataviam ante triennium, & quod excurrit suscepti, Elsevirius noster eum elegantibus suis formis totum denuo transscribendi provinciam opportune in se reciperet. Sed neque ita omnis hac res tam cito, ut ego equidem speraveram, ac spem simul aliis feceram; confecta; dum aut rursus alia mihi suscipienda itinera; aut domum reditionem excepit longi & molesti morbi pertinacia; aut libri ipsius ratio, vel propter calaturam nummorum eidem inserendorum aliasque difficultates, cursum operarum & simul expectationem meam in longum protraheret. Qua ideo praefanda hoc loco censui, ut omnibus ratio con-

d 2

staret

P R Æ F A T I O.

staret longioris mora, & facerem iis satis, qui aut editionem urgebant quotidianis ferme convitiis; aut fidem datam subinde interpellabant; aut omne illud tempus aliis curis transactum, in ejusmodi opere limando politius, male consumptum possent arbitrari. Ita enim hodie vivitur. Ubi ultro ac sponte tuam ad aliquam materiam illustrandam locasti industriam, continuo quasi ad condictum vocaris, neque ullum comperendinatum indulgent morosi creditores, quin velut nexum sibi & vadatum sibi è vestigio jubeant. Adeo quidem, ut per eos non liceat tibi amplius, non dicam otiosi, sed aut alia agere haud paullo graviora, certe qua tui muneris cursus & ratio postulat; aut etiam valetudini tue consulere; aut vero lucubrationes tuas, non dicam in decimum, sed ne quidem in unum aut alterum annum perpolire. Aliter quidem illi veteres, qui sibi aliisque gnavi ac industrii homines videbantur, praeclare utique de suis ac posterorum temporibus meriti, si per plures Olympiadas gestarent ejusmodi factus, quos intra decimum diem mira hujus saeculi fecunditas parturiret. Sed nolo hic tecum ex postulare, mi LECTOR, cujus gratiam mihi haud uno nomine ambiendam novi. Quid saltem boni ex ea mora, huic secunda futura interposita, contigerit, discas. Factum scilicet opportune, ut dum medio illo tempore, bina in Galliam obita legationes facultatem mihi largiuntur videndi quidquid in eo genere eximium ac selectum recondit in splendidissima illa Gallia metropoli vere regia & admirabilis maximi Regis Gaza, aut aliorum etiam Musca, quorum nomina plena dignitatis ac industria alibi enarramus, haud levis vel paenitenda accessio huic operi contigerit. Ut nihil dicam de subministratis subinde ex Italia à viris summa amplitudinis nec minoris humanitatis aut elegantia veterum Nummorum eclypsis, qua ornarent hunc librum, ego ea vicissim mea explanatione illustrarem. Non depradicabo hic singulorum beneficentiam, suis locis à me haud obscure quidem vel parce celebratam, sed tamen longe infra tam propensam ac perpetuam in me aut in hac studia voluntatem. Adeo ut hanc moram, qua alioquin ingrata mihi

P R Æ F A T I O.

hi ac forte itidem tibi contigerat, non sine fanore, aut etiam antotissimo compensatam scias. Neque tamen hoc agam operose, ut vel industriam meam tibi gloriose pradicem; vel de instituto hujus libri multis te pramuniam, quod vel ex proximi brevii intuitu constare tibi poterit; vel ea etiam sollicitè diluam, quæ mihi aut gratiam tuam, aut patrociniū forte possent obstruere. Equidem non vereor, quicunque tandem aliter sentiant, ne has antiquitates nimis magnifice extulisse videar, haud dissimilis illorum mundinalium circumforaneorum, qui expellendis morbis omnibus unum pharmacum venditant; aut cateroquin non infrequentium id genus hominum, qui dum artem aliquam sibi ornandam suscipiunt, hoc unum agunt, ut eam non solum omnibus aliis anteponant, sed ex eâ ceteras omnes, etiam alienissimas profluere, multâ contentione ac studio adfirmant. Ut jam in prosœnium non adducam sacros illos oratores, quos, (lepida quippe capita,) ego actu non semel risimus; qui Divi alicujus cœ Herois laudationem adgressi, reliquos omnes suo loco ac gradu motos, velut vilem turbam, in ordinem cogunt. Ne ego hujus culpæ adfinis deprehenderer, videbar mihi bellè toto hoc opere cavisse; immo quàm sejuncta hic ab iis, quos modò enumeravi, omnis mea ratio fuerit, statim sub initium libri, plenè satis ac dilucidè declarasse. Neque verò illos moror, qui cū sua tantū circumspiciant; in iis se jactent, quæ se scire aut docere profitentur, alia omnia, quæ ignorant, nullâ contentione animi, nulla saltem valde laboriosâ animadversione digna arbitrantur. Fruantur sane illi suis delitiis, suis amoribus; neque nos habebunt repugnantes, aut vero infitiantes valde præclara esse & laudabilia, in quibus eorum se exercet industria. Sapiant etiam soli, si velint, modò nos sinant insanire cum viris hujus aut superioris memoria longè clarissimis & gravissimis; neque nostra nobis otia, nostra oblectamenta ad unum nutum suum & arbitrium præscribere aut recoquere cogitent. An inania sint, an infructuosa, annon laboriosis multorum vigiliis, an verius somniis anteponenda; an omni non jucunditate solum, quàm forte largien-

P R Æ F A T I O.

tur, sed utilitate quadam pæne incredibili, quam omnino denegabunt, vacua, hoc libro conati sumus demonstrare. Verum de eorum iudiciis haud valde nos decet laborare; utpote omnium eorum opinione, quibus cara est elegantia studiorum ac litterarum salus, abolitis pridem ac damnatis. Quam justius angor ea cura, ne iis fecerim satis, qui forte nonnisi exquisita & mirabilia de hoc opere sibi pollicebantur; quippe jam gnari aut facile intelligentes, quam multa contineat hac memoria in caerimoniis veterum occulta; in historia nobilissimarum gentium mutila; in litteris interioribus ignota; in omni antiquitate recondita. Quam multa inde educi possint, si non ad principia scientia naturalis ac civilis haurienda, ad morum tamen ac regenda Reipubl. normam & leges, ad historiam quoque plantarum aut animalium illustrandam spectantia; ad notitiam præterea temporum, Romanorum fastos, aras variarum gentium; ad urbium ac regionum appellationes, origines, prærogativas, sacra, ludos, fœdera, conventus, magistratus; ad ortus & imagines tanta ac tam antiqua nobilitatis, & clarissimorum omnis memoria civium, opportuna valde ac unice quidem comparata: quam multa denique modo expressa & fixa, modo pressa leviter vestigia eadem industria suppeditet, unde ulterius in eo litterarum cursu procedere, aut digitos ad veros fontes intendere continuo liceat. Quorum omnium specimina quadam, haud vulgaria illa vel contrita, hoc opere exhibere contendimus. Videbam quippe apertum & patentem campum, novam laudis ac industria semitam, per quam progredi continuo liceret ad notitiam multarum rerum adhuc abstrusarum, certe quæ nondum pro earum pretio ac litterarum dignitate fuerunt hætenus pertractata. Quotusquisque enim est ex eorum numero, si duos tresve ad summum excipias, qui vel nostra vel patrum memoria, in congerendis aut exponendis his antiquitatibus laborarunt, quem (dicam libere, quia de mortuis loquor) liberalior quidam genius adflaverit; qui eximium aliquid ac singulare præstiterit, quod diligentia non solum haud vulgaris & multi usus harum rerum, quorum utrumque plures suo jure sibi vindic-

P R Æ F A T I O.

vindicant, sed præterea eruditionis paullo reconditioris, ac ingenii interioribus litteris non tincti solum sed imbuti laudem possit apud posteros obtinere? Versantur quidem in omnium manibus soli ferme, qui hæcenus studiosos antiquitatis his mysteriis initant, Antonii Augustini Dialogi, viri, si quisquam alius sua ætate, Romana & antiquitatis & jurisprudentia studiis exculti egregie & perpoliti, iudicii autem, quod pluris adhuc facio, exacti valde ac limati. Verum, quamquam culti sint illi valde ac luculenti, annon tamen sitim potius horum studiorum excitant, quam explent? annon toti ferme in Romanis, iisque, qui hodie pro vulgaribus habentur, aut veropatriis nummis enarrandis versantur, infinitam autem illorum sylvam, seu eos non viderit, (et si jam tum Roma, ubi diu floruit, ac alibi in Italia magna extaret eorum copia) seu plures demum postea reperti, qui Græcas, Asiaticas, Africanas antiquitates ac memorias recondunt, non attingunt iidem, ne dum exponunt aut illustrant? Neque verò tantum ego mihi tribuo, ut me hic exquisitum aliquid præ cæteris & suis omnibus numeris absolutum perfecisse mihi videar. Nescirem ipse primas hujus industria leges, & quomodo comparatum sit omne hoc studiorum genus, varietate quadam & comprehensione infinitum, si tale quid animo insedisset meo. Viam tantum sum ingressus, qua paullo longius tendit, in quam plures semitæ confluunt, & qua plures etiam comites secum trahit, sed per quam alii procedunt post me felicius, quibus cum eadem qua mihi, aut major etiam opportunitas, tum uberior instructus eruditionis, aut in immortalibus illis litterarum ac doctrinarum studiis consenscendi largius otium ac perpetua quadam felicitas contigit. Amorem in bonas artes mirificum; diligentiam præterea, quanta per alias curas aut invaletudinem licuit, præstitisse me non negabo, ne plane tuam expectationem frustraretur hic liber; & cujus etiam rei testes proferre possem tot veneranda antiquitatis monumenta, è superiorum temporum caligine, in qua adhuc delitescabant, eruta hic tandem & enarrata. Modestiam certe & aequitatem nemo æquus, ut opinor, desiderabit, dum à viris magnis, aut cateroquin harum

P R Æ F A T I O.

harum deliciarum ante nos promissis conditis, dissentimus; sed procul ab omni pruritu obtrectationis, invidia, amulationis, aut cujuscunque tandem gloriola inde captanda studio, ducente nos eò rerum tractandarum serie; idque ut frequenter, sic dissimulatis ferme nominibus, aut iisdem debitâ laude & prædicatione ornatis. Neque illa fateor de summis Christiana fidei capitibus, de justitiâ aut injustitiâ, de summo bono, aliisque id genus gravissimis rebus disputationes, è quibus salus hominum ac fortuna pendeant, de iis tamen, qua ad omnem litterarum ac eruditionis ubertatem & elegantiam pertinent, & in quibus, ut proclive à scopo aberrare, ita paratior venia locus, nec internecina odia metuenda continuò veniunt. Neque verò ab eo proposito me detertere debuit clarissimorum nominum splendor; in quorum quippe vestigia, etiam ubi à verâ semitâ deflectunt, pedem solent illico ponere iisdem studiis dediti, qui ideo in rectam viam veniunt comiter deducendi. In quo ita versati sumus hætenus, ac versabimur in posterum, quamdiu mens sana nobis supererit, ut omni aliâ industria ac eruditionis laude carere lubenti animo cogitemus, modò illa humanitatis ac pudoris nobis constet; & mihi cum à naturâ ingenta, tum ab optimo parente indita, tum perpetuo quodam meo studio culta, singularis nempe erga litterarum ac scientiarum principes, voluntatis & observantia. Neque agrè ferrent, qui ex iis ad plures abière, quod ea qua procul ab eorum oculis fuere submota, meliore ea in refato usi, patefecerimus; in qua si ante nos incidissent, Deus bone! quantum inde luminis, quantum adjumenti, ad omne litterarum genus illustrandum adtulissent. Nobis uberem quendam opera fructum tulisse videbimur, si nostro qualicunque labore, aliorum exaceruimus industriam, quò paullo diligentius incumbant in eadem studia; ac inde non mirificam solum voluptatem ob imagines tot illustrium omnis memoria hominum, aut exquisitam artificum elegantiam, capiant; sed præterea penum suam doctrina ac eruditionis insigniter locupletandam norint. Quid cateroquin novâ istâ hujus libri editione à nobis præstitum, qua accessitne eadem aucta, haud opus, ut arbitror, hic pluribus

P R Æ F A T I O.

ribus commemorare. Pro una Dissertatione, quia ita nimis longa videri potuisset, novem exhibemus, servata nihilominus eadem ordinis & materiarum serie, sed simul novis singula & luculentis, prout equidem speramus, certe ut voluimus ac laboravimus, observationibus testata comprobataque. Multa proinde aut plenius pertractata, quae leviter antea adtigeram; aut emendata interdum, quae, prout homines sumus, secus forte ac properanter notaveram; aut primum neque parce hic inserta, quae omnino in prioribus omiseram. Addita etiam passim varia Nummorum veterum icones, ita rogante typographo, qui primus secunda hujus futurae in lucem edenda onus in se receperat; etsi ego ab iis abstinere omnino constitueram. Aberant enim à Romana editione, & diversa hic nobis consilii ratio ab iis, qui dum aut antiqua id genus numismata in loculis suis habent recondita, aut provinciam sortiti ea de alieno Museo divulgandi, optimo horum studiorum fato & cum aeterna sua laude, eadem proferunt in publicos & communes usus singulorum, qui his antiquitatibus delectantur. Nobis neque hactenus licuit esse tam beatis; neque tale quidpiam ab initio operis propositum. Unus hic scopus, ut quid de toto hoc studiorum genere esset statuendum; quantum praeter dignitatem aut jucunditatem quandam incredibilem, per omnem doctrinarum ac litterarum varietatem, utilitatis haberet reconditum; quam plus contineret in recessu, quam vulgo hactenus creditum; quam immerito proinde neglectum jaceret passim aut ignoratum, non verbis tantum, sed documentis omni exceptione majoribus declararem; idque iis maxime, quae inspecti nobiliores in hoc genere Thesauri, at vulgo parum noti, suppeditare nobis videbantur. Ad quos equidem mihi quum pateret aditus, singulari meo & incredibili studio, percellebat continuo oculos tantus defossi Auri, Argenti, Aëris, tot reconditarum divitiarum fulgor; quas in tua etiam commoda, & litterarum ornamentum, quocunque tandem modo erogandas arbitraber. Illud quidem eum, quo inflammabar, ardorem, subinde reprimebat, quod dum aut multa fugiente quasi oculo,

c

aut

P R Æ F A T I O.

aut aliud etiam agendo, pro custodum nempe vel comitum ingenio aut dignitate, aut pro angustia temporum, intueri compellerer; aut alioqui praecopia & varietate in delectu & notatione singulorum laborarem, nunquam large satis meam cupiditatem exple-
re, aut satis idonee ac attente eo spectaculo, quo ad ficebar mirifice, perfunctus mihi viderer. Unde etiam veniam haud difficulter, ut spero, largieris, mi LECTOR, si dum aut petenti concessa, aut ultro etiam transmissa Nummorum id genus signata quadam simulacra, eaque ex vetustis illis quidem & sinceris, quos videram antea, sed attritis saepe & exesitis archetypis expressa, inde à calatore haud valde illo praestanti in hac arte, sed qualem loci ratio ferebat, cusa, minus elegantia ac venustatis, aut vero accuratationis interdum habere videantur. Major utique fateor eorum, & quam iis gratulamur felicitas, qui domi possident eas opes; quibus proinde recurrere continuo ad prototypos licet; inde emendare, restituere, & majori adeo cura, fide, diligentia calatos divulgare conceditur. Cujus nota, ut de iis nihil dicam, quae & patrum & nostra & recenti adhuc memoria prodire, & luculento Patini nostri, quo largiter ac splendide ornabit has artes, opere, alia insuper ex mirabili Gaza illa REGIA PARISIENSIS, in quam ut in vastum mare alia minores aquae quotidie influunt, brevi itidem, ut speramus, habiturus es, LECTOR, felicibus eorum curis, in quos incumbit hodie ejus custodia; qui nempe Regis longe maximi fortunatissimique gloriam iis etiam monumentis ad decus nostrorum temporum sibi propagandam putant. Et habebunt ista quidem, regiis utpote auspiciis ac impensis, summis autem & perennibus studiis viri, ut alia mittam decora, fidei ac industria pæne incredibilis, quo non usu magis ac praestantia, quam splendore ac venustate singulari, oculorum tuorum simul ac animi voluptati admirabiliter serviant. Unde ne omnino inferior ea laude Germania quoque nostra censeatur, curabunt quandoque admirandis DOMUS AUGUSTÆ aliorumque hujus Imperii Procerum praepositi, seu quos Tullius hic vocat, mysla-

P R Æ F A T I O.

myſtagogi; & juxta eos vir pluribus doctrinis excultus, Ericus Mauricius, juris in Academia patria antiſtes, his quoque ſtudiis valde deditus; qui felici, ut coram nuper referebat, fato, plures veterum eorumque ſelectiſſimorum Numiſmatum centurias nactus, accuratiſſimo ſtudio & artificio ſuperiori ſaculo depiſtas ab homine, ſicut eidem videbatur, ſumme talium avido ac perito, idque ex nobiliſſimis quibuſque, quæ tum florebant, antiquitatum id genus promptuariis. In cujus etiam laudis ſocietatem veniet ſuo jure Belgium, quamdiu aut ſuperſtites in eodem erunt Goltziorum, Chiſſletiorum & Rubeniorum amuli ac hæredes; aut in horum lucubrationibus divulgandis ſuam induſtriam conferet, qui propriis opibus abundat, Johannes Georgius Grævius; vir non ſingulari ſolum humanitate, facilitate, ingenio, ſed, quod te jam non fugit, inter Atlantes hodie, qui cælum illud litterarium in iis oris alacriter fulciunt. Neque vero ſuas, quas poſſidet etiamnum, opes invidebit nobis diutius horum ſtudiorum parens & procreatrix Italia; non diligentes illi cuſtodes Gaza, puta aut MEDICEÆ, aut ESTENSIS, aut FARNESIANÆ, aut in Urbe Æterna REGIÆ ruruſ ſeu Heroïdis CHRISTINÆ, BARBERINÆ, BUONCOMPAGNI, CAMILLI MAXIMI, aliorumque id genus nummiarum, de quorum inexhauſta quadam opulentia vel fidem tibi abunde faciet hoc opus inde paſſim locupletatum. Quo ita conſpirantibus ſtudiis & operis tandem aliquando reſtituantur illa artes, quæ quondam in honore florebant & celebritate hominum verſabantur, ac unde liberalibus artibus ac doctrinis, novus quidam ſplendor, nova continuo accreſcent incrementa. Neque minus interea noſtram hanc qualemcunque de tuis ſtudiis bene merendi voluntatem, tua benevolentia, tuo etiam patrocinio complecti dubitabis; & eo quidem lubentius, quod his præſidiis & adjumentis deſtituto alia omnino conſilii ratio fuerit inelunda, quo his antiquitatibus prodeſſem, earumque ſtudium pro virili parte promoverem. Accedit, quod præter cuſos illos Nummos, quos aut caſus mihi obtulit, aut diligentia mea ac aliorum benigni-

P R Æ F A T I O.

tas suppeditavit, magnam hic habeas praterca ac prope immensam aliorum copiam, ex omni antiquitate ac memoria petitam; eamque non ari quidem incisam, quod neque licuit nobis, neque adeo semper aut peraeque necessarium, etsi praeclarum semper, hic primum tamen, quod unum erat reliquum, in tuos ac litterarum usus à nobis haud perfunctorie descriptam ac enarratam. Adeo ut vel eo nomine lectorem possit hic liber adlicere, ac varietate quadam majori delectare; dum, quod ferme aliorum, qui hactenus in ea palestra se exercuere, institutum fuit, non unius gentis aut aetatis, Gracos puta aut Barbaros ante Romanorum Imperatorum tempora signatos, aut Consulares, quos vocant, aut Caesarianos, eosque vel unius generis aut metalli passim hic leges; verum omnium illorum temporum, nationumque, nullo nota & magnitudinis discrimine, suo tamen ordine & loco partim expressos, partim explanatos. Qua in re equidem, tabrica valde aliorum vestigiis, id diligenter ac sollicite egimus, ut nullos Nummos, nisi vetustos & probos, eosque vel à nobis inspectos, accurate, quantum per negotiorum aut occasionum momenta licebat, descriptos; vel interdum ab iis, quorum aut publice testata, aut alioquin abunde perspecta nobis fides ac industria, subministratos, non vero expromiscuis aut perperam expressis, ut saepe experti sumus talium antiquitatum indicibus & commentariis depromptos, vulgaremus. Occurrent proinde inter nostros frequenter ab aliis jam cusi, aut enarrati, prout certe ratio hujus operis omnem illam memoriam, seu adhuc delitescentem, seu jam repertam promiscue efflagitabat; qui tamen hic aut emendatiores divulgati, aut novis observationibus aucti, aut à pravis interpretationibus vindicati reperientur. Quae occasione etiam haud injucundum tibi, aut studiis tuis omnino infructuosum censui, si varia neque ea ignobilia auctorum veterum loca, variosque ritus & consuetudines cultissimarum gentium, quae adhuc in quadam obscuritate versari videbantur, majori certe luce indigere, paullo diligentius, quam hactenus factum, explanarem ac illustrarem. Sed de his plus satis, ac sane prater institutum indu-

PRÆFATIO.

industria nostra hic tibi adeo magnifice venditanda. Consultius utique & opportunius foret, aequitatem hic tuam interpellare, si in griphis & anigmatibus solvendis, non OEdipum me ubique aut vatem χρησμολόγον præstiterim; quod neque mihi semper licuit per aciem ingenii haud valde perspicacis, neque per recondita alicujus, qua in me esset, doctrina supellectilem. Neque vero illos errores tango, quos fatalis vel descriptorum vel operarum incuria huic libro subinde etiam adpersit; qui nec frequentes adeo, pro ratione editionis me absente & procul posito procurata; neque ita lèves interdum, ut non tenebras legenti offundant, quas consultus in fine operis elenchus haud magno labore discutiet. Interim vale, mi LECTOR, & quibus verbis te jam Roma compellasse memini, hic loci haud minus adposite repetendis, PRÆSTANTIAM hujus mercis, non ex insistoris præconio, sed ex USU ejusdem aestimare adsuesce.

SERIES ET ARGUMENTA DISSERTATIONUM.

DISSERTATIO I. Occasio & scopus Operis. pag. 1

Prima Commendatio Numismatum à DIGNITATE 1. ob *Antiquitatem*. Veterum Reliquiæ quales & quanti jam olim habitæ. 2. ob *Duratiorem*. Comparatio Nummorum cum aliis monumentis. 3. ob *Argumenti Nobilitatem*. 4. ob *Splendorem & Auctoritatem* Nummos tractantium Cæsarum, Regum, Principum, & Illustrium virorum per Italiam, Siciliam, Hispaniam, Germaniam, Belgium, Galliam, Angliam &c.

Altera à VOLUPTATE 1. de *Materia* Nummorum. 2. ob *Artis* seu cœlaturæ præstantiam. 3. ob *Imagines* Illustrium Græcorum, & Barbarorum, quorum series obiter traditur. Item Romanorum. De Nummo Ovidii Nasonis. 4. ob alia *Vestigia* prisce ævi.

DISSERT. II. Commendatio Tertia ab UTILITATE. 49

Primo in GRAMMATICIS 1. Circa *Formas* litterarum Græcarum, Romanarum. Selecta quædam de iis. Item Phœnicum, Hebræorum, Samaritanorum, Gothorum, aut Hispanorum veterum.

2. Circa *scribendi* rationem antiquam apud Græcos.

3. Circa *Adfectiones & Permutationes* litterarum. Unde illæ ortæ. Exemplum Nummis Græcis & Romanis. 4. Circa *Compendia* litterarum.

5. Circa *Orthographiam*. Varia Nomina Græca & Romana è selectis Nummis emendata. De Edeffa ad Cataractam coptra Tristhanum, Salmasium. Alia. 81

II. IN MORALI & CIVILI scientia

Symbola Virtutum in Nummis. Augurum & Principum Officia & Artes ex iisdem Nummorum symbolis & Inscriptionibus deductæ & illustratæ. 93

DISSERT. III. III in NATURALI Scientia, ad Historiam Animalium & Plantarum. 122

1. Circa *Proprietates* Animalium. De *Golumbis* in Nummis Erycinorum, *Elephante* *Auxocephali* in aliis &c.

2. Circa *Formas* eorundem. Selecta quædam ex Nummis & Auctoribus de *Hippopotamo* Nili & *Ægypti* Symbolo; *Elephantæ* phalerato; *Camelæ* Saginariis & Dromadibus. *Rhinocerotæ*; *Monocerosæ*, an in Nummo P. Ligorii. Judicium de operibus ejusdem Ligorii. Item de *Hyana*; *Crocodilo* ac variis ejus Speciebus; *Alce*; *Caprino* genere, *Pygargiæ*, *Capris Indicis*; *Damæ Africanæ*; *Arietæ Sylvestri*; *Cervæ Cornutæ*; *Pantheræ & Pantheris*, Bacchi symbolis; *Bisonte*, an in Nummis Andriorum, contra virum doctum; *Draconibus* & *Serpentibus* alatis & terrestribus, in variis Nummis *Ægypti*, Græciæ, Macedoniæ, Thraciæ, &c. *Glaucone* seu *Æsculapio* in Nummo Abonoteichitarum; *Æsculapio Epidaurio*; *Aspidæ*; *Paguro*.

Item de Piscibus, seu *Delphinis*, cum variis scissoribus in Nummis; *Pelamidibus*; *Polylo* &c. *Apro Marino*, *Phagro*.

3. Circa *Fabulosa* Animalia. De *Capricorno*; *Sphingæ Ægyptiæ*, ac ei adfinibus *Cebis*, *Satyris*, *Sphingæ Thebanæ*, & cur eadem in Nummis Chiorum. De *Sirenibus*, earum etymon indicatum. De *Strymthalide* noviter declarata in nummo; *Scyllæ*; *Cerberi*; *Chimæræ*; *Hydræ*;

Gry-

Series & Argumenta Dissertationum.

*Grypho; Pegaso; Centauris; Minotau-
ro; Phœnice.* 208

4. Circa *Monstra* & Hieroglyphica Animalia in Nummis. Exempla è singulari Nummo Nicænsium declarato, & aliis. Testimonia Aldrovandi & Bocharti de Utilitate Nummorum in historia Animalium.

245

DISSERT. IV. Utilitas in *Plantarum* Historia. De *Silphio* Cyrenai-
co; *Loio* Ægyptia, & variis ejus-
dem symbolis ac insignibus in Num-
mis Ægyptiis; *Nuce Pineæ*, & e-
jus usu in Mysteriis Gentilium; *La-
ricibus*; *Rosa* vel *Balaustio* seu flo-
re Punici sylvestris ac ejus usibus,
locis *φύλων*; Rhodiorum sym-
bolis &c. Item de *Malo Medico* &
Arce Parthico, in singulari nummo;
de *Malis Hesperidum*, & qualia eadem.

253

Item selecta quædam de *Ramis Palma-*
corum usu, appellatione *Σαείε*. I-
tem de *Palmis* varii generis in Num-
mis, Siculis, Creticis, aliisque plan-
tis Cretæ, ac nummis Hierapytnæ
& Camaræ in eadem: item *Palmis*
Cyprii Alexandrinis, Thebaïcis,
Syriacis, Phœniciis, & harum no-
minibus explicatis. *Σάικας*, *Συγ-
καλαίσις*, *Thamar*, *Τεργήμις*, *Δα-
κτύλοις*. Quando & unde isti de pal-
mulis. Item de *Palmis* Judaïcis,
iisque Communibus & Caryotis, seu
Nicolais. Etymon utriusque vocis
expensum. De Vinis Palmeis. De *Pru-
nis Damascenis*.

299

Item de *Manna* & *Virga Aaronis*; *Ra-
mo Thuris*; *Calamo Odorato*; *Hy-
poglossò* seu *Lauro Alexandrina*; *Ficu
Ruminali*; *Ilíce* cum sue Lanuvina,
Nymphaea Alba; *Apio* Selinuntio-
rum; Herba *Commagene*.

333

DISSERT. V. Utilitas IV. in HI-

STORIA, & Causæ ejusdem. 340

1. In *Historia Externa* Græcorum &
Barbarorum, Circa *Natales* Re-
gum. De Origine Macedoniæ Re-
gum ab Hercule. Cur *Cornua* in
Nummis tributa Alexandro & Suc-
cessoribus; Item quibus Diis, O-
ceano, Fluviis, Heroibus; eaque
Arietina, Taurina, Hircina. Ratio &
exempla singulorum explicata & il-
lustrata. De *Mose* Cornuto, & Filia
Jobi *Keren Happuc*. De ludicra *Cor-
num* appellatione.

343

Circa Nummos *Seleucidarum* & *Lagi-
darum* cum variis Cognominibus
Nicatoris, *Nicephori*, *Soteris*, *Epi-
phanis*, *Cerauni*, *Dionysi*. Aliqui-
primum è selectis Nummis eruti.
Item de Cognomine ΘΕΟΥ seu
Dei & *Deæ* in variis nummis Græ-
cis & Romanis, eoque Regibus,
Reginis, Romæ, Senatui, Cæsa-
ribus concessio. Origo, exempla, &
ratio singulorum noviter ostensa &
illustrata.

373

De Nummis *Antiochi* & *Abgari* cum
cognomine *Magni*. Unde posterior
ita dictus. De Nummis *Arsacidarum*
cum Comâ, Tiarâ; de *Mitra*
Arabum; *Pileis* Parthicis. Idem
cum cognominibus *Regis Regum*,
Philællenis. Unde & quibus eadem
tributa. De cognomine *Philoromai*
in Nummis Ariarathis & Ariobar-
zanis &c. Item *Philoclaudii* in Num-
mo Herodis. De nummo Agrippæ
Junioris cum *Festis Tabernaculorum*
& *Pentecostes* &c. De Nummo Hero-
dis *Esmarchæ*.

420

De Nummis *Tigranis* & *Tryphonis*, cum
cognomine ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥ-
ΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, ac unde. De
Tiara in Nummo Tigranis; seu *Ci-
dari* Persarum, Christianorum, &c.

450

De

Series & Argumenta Dissertationum.

De variis Nummis Regum & Regina-
rum, *Ponti & Bosphori*, Mithrida-
tis, Pharnacis, Afandri, Sauroma-
tis, Amastris. Singularia quædam de
postrema. Item Regum *Thracia, Per-
gamenorum, Sicilia*; usu & origine
Diadematis apud Græcos & Roma-
nos: *Carium* Cassandri & Hidriei; de
Asialo Bianorio. 460

De Nummis Regum aut Illustrum ad-
huc ignotorum; *Heroum* seu Condi-
torum; *Solyini*; *Eurypyli*, Pergame-
norum cum Fluvii singulares Num-
mi declarati. *Sapientum* item, ut
Homori; ejusdem Nummi ac Mar-
mor antiquum: *Pythagora*. Item de
aliis *Insignibus* aut *Prærogativis* in
Nummis urbium Græciæ aut Asiæ.
De *Pryæanibus* Smyræorum. 476

DISSERT. VI. Utilitas in *Historia*
Romana ante Cæsares. De usu Num-
morum *Consularium* & opere F. Ur-
sini. 496

1. Ad *Notitiam* Familiarum seu Gen-
tium Romanarum, earumque dis-
crimen. 2. *Prænominum* & *Cogno-
minum* earundem Familiarum. De
Proprio Nomine apud Romanos;
Prænominibus Mulierum; Usu &
varietate *Prænominum* Romano-
rum; *Nominum* apud Græcos, *Co-
gnominum* Romanorum. Item de
Origine Cognominum, Nummis
Pompeii, *Chryssippi*, *Arati*, *Sulle*
Felicitis & *Epaphroditii*. Singula è Num-
mis deducta & illustrata. 3. ad *Origine-
nem* Familiarum. De insignibus Gen-
tilitii in Nummis. 497

4. Ad *Magistratus* & *Dignitates* Qui-
ritum. De more addendi eadem
Gentilitiis aut Cognominibus. Se-
lecta quædam de *Tribunitia* Potesta-
te; *Pontifice Maximo* & Græca *Ἀ-
ρχιεπισ* appellatione &c. aliisque Sa-
cris, Urbanis, Patritiis, Plebeiis,

Extraordinariis, Militaribus, Ma-
ritimis imperiis. Speciatim de *Legat-
is Propratore* seu *Augusti*; *Procon-
sulibus*, Cypri, Bithyniæ, Achaïæ,
Africæ, Asiæ; *Legatis Consularibus*,
Syriz &c. *Provinciis Consularibus*;
Consulari Potestate. De Titulis *Ἀ-
ρχιεπισ* & *Ἡγούμενος* & *Διοικητήν*. 533

5. Ad *Gesta* Illustrum Romanorum.
De falsis Imaginum titulis; Tropæis;
Triumphis Fort. P. R. Ludis
Apollinaribus, Cerealibus, Florali-
bus, Temporum dedicationibus;
Basilica Æmilia; Rostris; Puteali,
aliisque. 573

De *Legum* latarum titulis, Tabella-
riz &c. in Nummis, ac unde. De
aliis *Operibus* publicis instauratis aut
refectis, Viis, Pontibus, Arcubus.
De *Legionibus* M. Antonii, Num-
mis ejusdem & Cleopatrz. *Sellis Ca-
rulis* cum Coronis, & quibus aut
quare dicatz. 579

DISSERT. VII. Utilitas in *Historia*
Augusta. 1. Ad *Seriem Caesarum*
& *Augustorum*. De Nummis Clodii
Macri, Pelcennii Nigri, Gordia-
norum, Q. Herennii Etrusci. De
Gallienis; xxx Tyrannis. Item
Herennio & Timolao; Waballa-
tho; Domitio Domitiano &c. Ca-
rausio, aliis. De Delmatio; Tiberio
& Sebastiano Tyrannis; Glycerio;
Theodeberto. 589

II. Ad *Seriem & Historiam Augusta-
rum*. De appellatione *Augusta*, *Con-
sularis*, *Cæsariæ*; ac honoribus Mu-
lierum apud Romanos. 602

Augustarum series è nummis illustra-
ta. De Livia seu Julia; Augusta Ju-
liæ Augusti filia; Antonia *Sacerdote*,
& *sacerdotis* Mulierum; Caii foro-
ribus, Julia Drusilla filia; Agrip-
pina Matre, *Mulis* iisque albis in
luxu Mulierum; Agrippina, Messa-
lina

Series & Argumenta Dissertationum.

Lina Claudii; Octavia, Poppæa Neronis; Domitilla Vespasiani; Julia Titi filia; Domitia Longina Domitiani. 606

De Nummis sequentium *Augustarum*, & speciatim de Nervæ uxore; Faustinis & Lucilla cum habitu Cybeles; Titianâ Pertinacis; Julia Domna Severi, & de cognomine *Domni* & *Domna*; Plautilla Caracallæ; Elagabali Matre & Uxoribus; Cognomento *Julia*, & à quibus Augustis usurpatum. De Sallustia Barbia Orbiana nova sententia ex Nummis. De Paulina vulgo Maximini; Sabina Tranquillina Gordiani; Otacilia Severa Philippi; Salonina Chrysogone Gallieni; Zenobia; Julia Procla *Heroide*; Helena & Fl. Theodora Constantii; Flavia Max. Constantini; Constantina Galli; Honoria Valentiniiani III Sorore; Euphemia Justinii &c. 621

III. Ad alias *Necessitates* Augustorum. De Caio, Lucio, Marcello, filiis aut nepotibus Augusti; M. Antonii liberis; Juba; Agrippa *sub Armis*; Druso & filio Germanico; Nerone & Druso Germanici liberis; Druso Tiberii filio; Drusi ejusdem gemellis; Claudii liberis & nummis Britanici; Vitellii liberis; Domitiani infante Cæsare; Trajani & Hadriani Parentibus *Divis*; Antimoo *Heroë*, item *Dæo Bono* seu *Propicio*; Galerio Pii, Vero Marci filiis; Commodi liberis; Valerianis Junioribus &c. 640

DISSERT. VIII. IV. Ad *Titulos* & *Honores* Augustorum. 660

I. Circa *Titulos secundæ Fastigii*; seu *Cæsaris*; *Principis Juvventutis*; *Nobilissimi*, *Sacerdotis Cooptati in Omnia Conlegia*, seu de *Sacerdotiis* Candidatorum imperii. Singulorum Origo

& ratio è nummis & auctoribus declarata. 661

II. Circa *Titulos primæ Fastigii*. Mos eos conferendi. De *Titulis Cæsaris*; *Augusti*. Unde & quando iste tributus, quomodo Græcis dictus. Singularia quædam de *Diademate* Augustorum, item Cæsarium; de appellationibus ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ & ΣΕΒΑΣΤΟΥ. De *Titulo Imperatoris*, Βασιλέως; quot modis ille tribatus Augustis, an & Cæsaribus. 674

De *Titulo Pontificis Maximi*; conjunctis Sacerdotii & Imperii Juribus; de *Asiarchis* & *Sacerdotibus* Asiæ, eorum muneribus, numero, appellationibus. De *Flaminibus perpetuis*, seu *Ἀἰσίου*, & sacerdotiis *hereditariis*. De Pontificate Cæsarium: Ἀρχιερεὺς Christianorum. 691

De *Titulo Tribunariæ Potestatis*, & ejus Prærogativis. De *Consulatu* Augustorum perpetuo; *Processu* & pompa *Consulari* è Nummis & Auctoribus. De *Proconsulatu* Cæsarium, qualis & unde declaratus; in Nummis signatus contra Casaubonum. De *Titulo Patriæ Patriæ* cum adfinibus *Patriæ hominum*; *Patriæ* instar Jovis; *Patriæ Orbis*, *Castrorum*, *Exercitus*, *Senatus*; *Matriæ Senatus*; *Castrorum*, *Patriæ*. *Filio Castrorum*, &c. De *Titulo Pii* & varia ejus acceptione. Item *Pietatis Augustæ*; *Romana*, *Senatus*. De *Pii* cognomine in Antonino. ΠΙΟ in Nummis Græcis. De *Titulo Felicitis*, *Felicitatis Temporum*, *Reipubl.* frequenti in Nummis Cæsarianis; Item Romæ, Coloniarum, Daciz. De nummo Græco Commodi. 700

De *Titulo Domini*, quando in Nummis Augustorum signatus. De *Titulo Domina* uxoribus tributo. De *Dominiis* Palatiis Cæsarium. De *Titulo*
f Censo-

Censoris sub Cæsaribus & nummo L. Vitellii. Ejus tituli ratio ab Augusti temporibus declarata. De *Præfectis morum*; *Censoria Potestate*; *Censore Perpetuo*; *Censoriarum Domus* prærogativis; Silentio de Censoribus in historia Augusta & libris Jurisconsultorum; *Censurâ* Valeriani; Vitellio bis *Censore*. Qualis *Censura* Cæsarum. De Censoribus Municipiorum. 729

De Titulis Augustorum à *Diis* petitis, ut *Olympii*, *Herculis*, *Romani*, *Romuli*, *Jovis* & *Herculis*, item *Jovis* & *Herculis*. Eorum exempla è selectis nummis Hadriani, Pii, Commodi, Diocletiani, Maximiani, Licinii. De Titulis *Victoriarum* seu devictarum Gentium, *Germanici*, &c. De Titulis *Francici* & *Alemanici*; de *Francia* in nummo Constantini & exymo illius nominis contra Libanium. Item de Titulis *Damatoris*, *Triumphatoris* aut *Exuperatoris* Gentium. De Titulis *Adfinitatis* aut *Adfinitus*, ut Antoninorum, seu *Drui Antonini* in libris Jurisconsultorum, *Severi Pertinacis*, ejusdem *Marci Filii*, *Maxentii Patre*, *Socero*, *Cognato*. 742

DISSERT. IX. Utilitatis veterum Lapidum & Nummorum brevis comparatio. 757

Circa *Acta* Augustorum in Nummis contenta. De nummis vulgo *Spiritalibus Tiberianis*, nova de iis conjectura. De Schematis *Philænidis* &c. *Philænidis Samis* Epigramma. 760

De *Colonis* deductis sub prioribus XII Augustis, cum appellationibus *Fulie*, *Augusta*, *Claudia*, *Flavia*; iisque in Hispaniâ, Macedoniâ, Thracia, Ponto, Palæstina, Africa &c. De *Flavia Neapoli* Samaritæ, *Justini Martyris* Patria, aliis. De Co-

lonis sequentium Augustorum, cum appellationibus *Ulpia*, *Ulpiana*, *Trajana*, *Ælia*, *Hadriana*, *Severiana*, *Septimia*, *Antoniniana*, *Alexandrina*. De *Rhesaina*, *Nesibi*, *Alexandria Troade*, *Bosiris*, *Constantiniana Daphne*, aliis. Judicium de Commentariis Tristani Sanctamantii. Mos Urbium in adoptandis nominibus Imperatoriis. Singula è selectis Nummis deducta obiter & illustrata. 765

De aliis *Prærogativis* Urbium, seu de *Sacris* & *Asylis* Urbibus, Templis, Agris; à quibus hæc & unde in Nummis signatur. De Nummis Doræ & Sidonis *Nauagæ*, aut postremæ cum Europâ Tauro vecta. De *Libertatis* Urbibus, Amiso, Cæsarea Palæstinæ, Laconibus, Rhodiis, Tarso, Seleucia ad Calycadnum, Smyrna &c. Exempla è selectis Nummis. De *Autonomis* Urbibus, unde ita in Nummis toties appellatur. De *Tyriis* & *Antiochenis* *Autonomis*, & *Æris* locorum inde petitis. De *OMOŃOIA* seu *Concordia* itidem signata in variis nummis Urbium Græcæ & Asiæ. Exempla ex iisdem. Ratio & Causæ expensæ & declaratur. 773

De *Munificentia* Augustorum in abolitione Vectigalium, Tributorum, aut aliorum onerum. De *Quadragesima Remissa* à Gallia, juxta ejus Nummum; aut à Caio *Duce messima*. De *Vicessimis* & vectigalium Redemptoribus. 796

De *vehiculatione Italia Remissa* à Nerva juxta ejus Nummum. Idem sigillatim expensus. Selecta quædam de *Rei Vehicularia* apud Romanos nominibus, origine, modo, præpositis, oneribus, remissione, cautelis, animalibus. De *Calumnia Fisci Judaici*, in alio

Series & Argumenta Dissertationum.

alio nummo Nervæ. 800
De Reliquis Abolitis ab Hadriano, juxta ejus Nummum. Idem sigillatim expensus; de Indulgentiis Cæsarium, seu Tributorum relaxationibus, Indictionum origine; exemplis & more ejusmodi abolitionum. *De Liberalitatibus & Congiariis* Cæsarium: mos & exempla è nummis adserta. Occasiones eorundem indicatz. *De Largitione* Constantii, in ejus nummo. 811
De Profusionibus seu *Adventu* Augustorum in Provinciis. Festa inde & Gratulationes. *De Restitutis* Provinciis. Exempla è selectis Nummis. *De Regibus Datis* ab Augustis, juxta alios Nummos; à Pio Quadis. *De Lazis.* 825
De Expeditionibus Cæsarium; Provinciis Devictis; Victoriâ Germanicæ, Carpica; Triumpho Quadorum; Constantii de Magnentio; *Fatis Victoricibus* in nummo Diocletiani. *De Adlocutionibus* Augustorum. De More eorundem, & prærogativæ primi Fastigii. *Exercitus* variû in selectis nummis, *Dacicus, Germanicus, Britannicus, Syriacus, Cappadocius, Mauritanicus, Noricus, Hispaniensis, Illyricianus, Vaccensis, Isauricus.* Item *Virtus, Gloria, Fides, Consensus Exercitus* in aliis. *De Vallo Romano* in nummo Licinii. 834
De Pace Augusti in variis Nummis, *Pace Publica, Fundata, Pace Germanici Vitellii* in selecto nummo. *De Ludis Secularibus;* Philippus Augustus, Christianus an Gentilis. *De Operibus* Cæsarium publicis; *Edibus* Deorum & Dearum: Templo Jovis Capitolini sub Vespasiano resecti, item Divi Augusti, Pacis. *De Arcubus* Trajani

Pontibus, aliisque ejus operibus. *De Amphitheatro* sub Gordiano resecto. *De Arcu* vulgo *Portugallia.* 848
 Specimen Utilitatis in CHRONOLOGIA 1. ad *Fastos & Acta* Cæsarium ordinanda. 2. ad *Seriem & Æras* Regum Barbarorum. De Annis Regni Ariarathis; Ariobarzani, Agrippæ junioris, è selectis Nummis. 3. ad *Æras Seleucidarum;* item *Æras* variarum Urbium, ut *Antiochia, Ascalonis, Gaza, Gadarorum, Aradi, Amisæ, Tyri, Sidonis.* Earum origo & ratio è nummis illustrata. 4. ad *Æras Imperatorum, & Periodos Decennales* eorundem. 5. ad *Æras Colonialiarum.* Exempla è Nummis. *De Colonia Tyro* in Actis Concilii Calchedonenfis. Locus eorundem noviter expensus, & declaratus, contra Scaligerum. 6. ad peculiare *Æras,* ut à *Novo Templo* Jovis Capitolini, in aliquot nummis Græcis sub Flaviis. 859
 Specimen Utilitatis in GEOGRAPHIA 1. ad *Origines, Historiam & Privilegia* locorum. *De Conditionibus* Urbium in nummis & eorum Apotheosi. Selecta quædam de *Primatu & jure Metropoleos* Urbium; de discrimine aut communiione utriusque; de *Primis Metropolitibus* Asiæ, Lydiæ, &c. Singula è præclaris nummis obiter illustrata. 2. ad *Situm* locorum cum adscriptis *Fluviorum, Maris, Montium, Regionum,* ad quas aut in quibus posita eadem loca, nominibus. Ratio & exempla è selectis itidem Nummis ostensa: ac speciatim de *Magnesiâ à Sipylo; Argæo monte; Cæsarea sub Paneo,* aliis. 3. ad *Notitiam* locorum obscuriorum, aut aliunde
 f 2

Series & Argumenta Dissertationum.

aliunde etiam ignotorum. Exemplum iterum è selectis Nummis. 4. ad *Orthographiam* locorum. Depressio nominum Geographicorum, ac XL nomina id genus è Nummis obiter restituta. 5. ad *Formationem* *Εθνικῶν* seu Gentilium. Exemplum è nummis. Sex *Canones*

circa scripturam nominum Geographicorum in Nummis observandi, ad quos omnis eorundem ratio & diversitas debeat exigi. Iidem *Canones* sigillatim deducti & illustrati. 882
Conclusio operis, cum laude Italix & illustrium in ea ingeniorum. 914.

DES-

DISSERTATIO PRIMA.
DE
PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

OCTAVIO FALCONERIO

S. D.

EZECHIEL SPANHEMIUS.

Rogasti me aliquoties, pro nostra consuetudine, OCTAVI FALCONERII, ut quid de Nummis Veterum sentirem, mandare litteris non dubitarem. Quum enim videres, me hac omni priscae illius ætatis memoria non leviter delectari; hinc de ejus vel usu, vel pretio differendi, haud una hic in Urbe sese obtulit occasio. Præbuit vero illam sæpius ipsa Nummorum, quos te vel comite, vel duce, nonnunquam inspexi, contemplatio; qua inter alia itineris Italici oblectamenta, oculos animumque, tanquam jucundissimo spectaculo, subinde licuit explere. Ea quippe mihi contractæ tecum necessitudinis ratio & felicitas fuit; ut cum alias, tum hic quoque, plurimum te sensus illius voluptatis adficeret, quam me longe maximam & prope incredibilem percipere, prædicabam. Quod vero frequenter suadebas, ut eam diffundi latius paterer, in eo sane haud illibenter obsequi tuæ voluntati cogitabam: qui ut amantes solent, iis quibus uterque no-

A strum

DISSSERTATIO PRIMA

strum capiebatur illecebris, suum apud omnes premium constare cupiebam. Ita factum, ut hic multa verari mihi ante oculos confidentius adfirmarem; quibus nullo vel levi certe negotio possem eos à sententia dimovere, qui omnem hanc operam, ut inutilem aut otiosam derident. Quamquam me non ab ea quidem de his nostris studiis fiducia, sed tamen ab omni de iisdem apud vos disputandi consilio, haud una quædam ratio deterrebat. Equidem, ut ingenue quod res est fatear, à ludibrio parum abesse judicabam, si in ipsa luce & sede hujus industriæ, tot exercitatis in ea ingeniis, & quibus passim universa, quos vocant, Antiquariorum natio adsurgit, ego usu longe & peritia inferior, quidpiam de ea commentari adgrederer. Idem quippe mihi videbatur incumbere, quod prudentissimo viro apud Tullium in simili causâ occurrebat, *ut si jam mihi disputandum sit de his nostris studiis, nolim equidem apud rusticos, sed multo minus apud vos.* Accedebat viatoris intuitus, hoc est museo & omni litteraria sua suppellectile exulis; quotidianæ & potiores forte interpellationes; publici, quod salutare propter viam nefas semper judicavi, reverentia; ipsa denique instituti itineris, ad capiendum, non ad ostentandum ingenii cultum, salubrior quædam & opportuna recordatio. Ita non omittere quidem, sed premere omne illud propositum cogitabam, quo pudori tuo simul ac meo sapienter consulere; ni vis major accessisset, quæ mihi omnem novissimi hujus consilii rationem conturbavit. Fas enim mihi sit, uno CHRISTINÆ AUGUSTÆ imperio, ab omni me reprehensionis molestia liberare, & in sola obsequii gloria, universam institutæ hujus commentationis vel laudem vel veniæ spem collocare.

Lib. II. de
Oratore.

Variæ

Varia sunt, ut nosti, & sicut fieri amat in æstimandis priscae ætatis reliquiis, ita de Nummis veterum longe inter se discrepantes hominum sententiæ. Alii enim incredibili illorum studio incensi, ac proinde in colligendis iis assidui, nulli nec sumptui, nec diligentia parcunt, ut luculentum quendam illorum vel numerum, vel delectum instituant. Unde postea eosdem, tanquam pici aurum suum, adservant; immo eorum possessione, non secus ac ingentis Thesauri custodia, continuo efferre sese solent ac oblectare. Alii vero, quibus geminam felicitatem, aut peculium domesticum non concessit, aut loci ratio invidit, eosdem tamen ad ornamentum veteris elegantia, & varietatem quendam litterarum, aliquo usu edocti, plurimum conferre non diffitentur. Major autem pars, quod ultro fateor nec indignor, omnem hanc operam in coercendis, vel excutiendis id genus monumentis positam, ut inanem, aut etiam importunam, longe à se abesse patiuntur. Horum vero duo sunt genera: Unum eorum, qui recentis solum monetæ avari, veteris incuriosi, omnem Glauci & Diomedis permutacionem averfantur, & æreos aliquot ac ærugine obritos, splendidis aureis redimere, absolum & inconsultum ducunt. Alterum eorum, qui de temporis potius, quam pecuniæ jactura solliciti, universam in Nummis id genus excutiendis contemplationem & curam, ut omni cum delectatione, tum utilitate vacuam, consulto prætermittunt. Ad ejusmodi vero sententiam, non una quoque hos vel ratio, vel causa impellit; Prior, insita illa humanis, & frequentius maximis etiam ingeniis, consuetudo dicam an labes, ut quæ ignorant, contemptu strenue ulciscantur; & ea solum apud eos commendationem habeant, ad quæ vulgo il-

4 DISSERTATIO PRIMA

los, aut vitæ institutum, aut naturæ propensio revocavit. Diversa rursus aliorum ratio est, qui vel usu, vel opportunitate ad tractanda id genus monumenta destituti, non contemptu, sed mera ignorantie reconditæ in iis utilitatis, in sequiorem sententiam de illis eorumque æstimatoribus adducuntur. Cum postremo hoc hominum genere, hic mihi rem esse, & me in eorum gratiam, quidquid hoc est laboris suscipere, ingenue hic in limine profiteor. Nec enim priorum arcæ, aut peculio, modum statuere vel debeo, vel possum; aut alias homines, omnis remotæ Antiquitatis contemptum professos, ad meliorem sententiam, vel mentem potius revocare constitui. Minus quoque id mihi propositum hoc loco, ut immodica aut præposterâ hujus æris æstimatione, cæteris litterarum præfidiis ac ornamentis suum detrahâ pretium; vel ut hoc industriæ genus, ceu necessarium vitæ instrumentum, singulis hominum ordinibus, tractandum & excolendum promiscue suadeam. Unus hic mihi scopus, ut præclaram antiquitatis partem ab interitu, & eorum judicia, qui plurimum illi solent tribuere, à ludibrio vindicem; tum ut ab iis, qui veteris elegantie & eruditionis amore vel studio ducuntur, egregiam & laudabilem in eadem versanda operam collocari posse ac debere, apertum manifestumque faciam.

COMMEN-
DATIO A
DIGNITA-
TE.

I.
Ob Anti-
quitatem.

ATQUE ut hinc initium ducam, unde Nummis pretium continuo accedit, ipsa hujus industriæ DIGNITAS, mirum quam multiplici nomine se commendat. Si *Antiquitatis* enim habenda hic ratio; quem non moveat clarissimis monumentis testata consignataque vetustas? Quamquam non is ego sum, qui præsentium fastidio, vete-

veterum tantum desiderio tener, & jacentes quasque ac sepultas vetustatis reliquias, pro reconditis Thesauris continuo habendas putem. Nimia hic nonnunquam, fateor, aut supervacanea quorundam cura, quibus venusta omnia quæ vetusta, & sola antiquitas aut rubigo pretium, non usus aut elegantia conciliat. At si Rudera tamen varia, Columnæ, Statuæ, Lapides, Urnæ, Pateræ, Fibulæ, Lampadēs, Simpula, Anuli, Tesserae, aliæque veteris Romanorum vel Elegantiae, vel Supellectilis monumenta commendationem adhuc habent; quid de Nummis statuendum sit, in quibus non muta illa ferme aut mortua, sed spirans adhuc quasi & rediviva universa sese offert Antiquitas, facile per se quisque potest arbitrari.

Magna utique, OCTAVI eruditissime, antiquitatis in omni hoc Monumentorum genere reverentia, ^{Antiqua supellectilis pretium apud ipsos veteres.} non hujus solum, aut superioris ætatis, sed remotioris etiam cujusque mentes incessit. Hinc Annales veterum evolventi, tot passim sese offerunt studiose quæsitæ jam olim, & retenta cupidius priscæ omnis memoriæ vestigia. Qualia frequenter quidem legimus, Ossa Gigantum, Arma reliquamve Heroum supellectilem vel memoriam, Belluarum Membra, Victoriarum præmia aut instrumenta; quibus vel Deorum Tempia, vel Prætoria Principum, vel elegantiorum hominum Atria passim exornabant. Apud Gaditanos Pygmalionis aurea Oliva; apud Argivos Atrei Phiala; apud Arcadas Corium Apri Caledonii; apud Beneventinos Dentes ejusdem animalis; apud Delphos Pindari Sella; apud Metapontinos Sedes Pythagoræ; apud Tingitanos Parma Antæi; apud Olympios Arca Cypseli; apud Agrigentinos Taurus Phalaridis; apud Lacedæmonios Ovum Ledæ, aut Hasta Agefilai;

lai, apud Thurinos Sagittæ Herculis; apud Lemnios Thorax & Arcus Philoctetis; apud Athenienses Ancora à Mida Gordii filio reperta; apud alios Pelopis Ensis; Teucris Baltheus; Achillis Hasta; Ensis Memnonis; Timothei Cithara; Torquis Helenæ; Iphigeniæ Gladius; Monile Eriphyles; Sella Dædali; Lucerna Epiæcteti; Rostra navium, tanquam errorum Ulyssis monumenta; Nicæ Clypeus; Scutum Euphorbi; Magni Alexandri Scuta & Thoraces; aliaque id genus diligenter & religiose adservata leguntur, quæ ex Tullio, Strabone, Mela, Josepho, Plutarcho, Athenæo, Pausania, Æliano, Justino, Philostrato, Dione, Gelio, liceret hic pluribus commemorare: scilicet

Reliquias, veterumque vides monumenta virorum.

Nec alia fuit jam olim, ut nosti, Æternæ urbis Religio, circa Heroum suorum memoriam ac monumenta; qui Navim Æneæ, Ficum Ruminalem, Casam Romuli stramentitiam, Lituum, Cotem Nævii Auguris, ut alia mittam, haud minus cupide vel accurate à Majoribus vestris recondita meministi; adeo etiam ut iidem Procopio tradantur alicubi præ aliis ejusmodi rerum studiosi. Immo vero haud aliter ac Vatum parentis olim Patria, sic id genus quoque Reliquiæ, acri haud unius urbis æmulatione multiplicatæ nonnunquam; unde apud Dionem legas duas Cappadociæ civitates, utramque Comanæ nomine, gladium Iphigeniæ habere & ostentare, quem verum illius esse autumant. Agnoscis, ut opinor, incunabula illius moris, qui haud absimiles Reliquias, ceu totidem monumenta Christianorum veterum, pari studio & cultu, ac eodem nonnunquam in iis venditandis & multiplicandis fato, paulatim consecravit. Neque vero ut vides, Urbs una forte aut Regio, sed communis quasi Gentium consensus, suum olim

Gotth. lib.
17. cap. 22.

Lib. xxxv.

olim antiquariæ suppellectili pretium apposuit. Græcos quidem homines, qui cæteris ad humanitatem & elegantiam præluxere, omni illa vetustatis memoria præ cæteris etiam delectatos, lætum quippe antiquitatibus genus, ipsi veteres satis superque tradidere. Hinc non semel prædicant illorum in iis colligendis industriam; in dedicandis religionem; in visendis alacritatem; in conservandis studium; in retinendis constantiam; adeo ut nullum ex priscis id genus ornamentis, vi aut pretio eripi sibi volentes paterentur: *Nulla In Verrem unquam civitas, inquit Tullius, tota Asia & Græcia signum ullum, tabulam pictam, ullum denique ornamentum urbis, sua voluntate cuiquam vendidit.* Urbem nempe integram unum aliquod vetustum opus nobilitabat; unde propter solum Cupidinis signum visebantur olim Thespiae; *nam alia visendi causa nulla est.* Immo quid dicerent hodie urbani homines, si novi Romæ hospites, omissa omni aliorum illius decorum commemoratione, in laudanda ærea & equestri M. Aurelii Statua potissimum acquiescerent? At audiant urbanitatis omnis parentem, agentem de urbe Græcarum omnium nobilissima pulcherrimaque, Syracusis nempe, apud quas pictura quadam perantiqua equestris Agathoclis *nihil nobilius, nihil quod magis visendum putaretur.* Non *In Verrem* quæ alibi idem Orator extollit illius urbis ornamenta, ^{1 v.} non celebris Arethusa; non fora maxima; non pulcherrimæ porticus; non ornatissima prytanea; non amplissima curia; non egregia templa; non amœnissimus portus; non ipse ex omni aditu vel terra vel mari præclarus ad adspectum situs, (qui ante biennium nimio opere me delectavit) parem loco celebritatem aut gratiam conciliarunt. Una picta vetusti operis tabula idonea visa est, quæ præ decoribus aliis, advenarum oculos

oculos in se converteret. Hinc certum jam olim illud hominum genus in celebrioribus oppidis, qui novos hospites ad visendas res vetustate aut raritate notabiles deducerent; easdemve explicarent, quos ἐξηγηταὶ aut τῶν Πιχνομένων ἐξηγηταὶ passim vocantem videas Pausaniam. Alias Siculis dictos eosdem Mystagogos, ex Tullio insuper discimus: ut qui vulgo hic in Urbe aut in aliis Italiæ oris funguntur eo munere, dignitatem hinc suam ac titulos discant; *Hi qui hospites, inquit, ad ea que visenda sunt ducere solent, & unumquodque ostendere, quos illi Mystagogos vocant.* Ita fugillat forte aliquis, aut recentius putat eorum institutum, qui domos hodie & pinacothecas, instructas omni antiquaria supellectile exornant summo studio, nec minoribus impendiis; qui in Sacrariis recondunt; qui peregrinos & hospites ad eadem ultro ac libenter admittunt. Eadem fuit jam olim sollicitudo nobilissimorum cujusque urbis civium, ut domos haberent ornatissimas omni hoc veteris elegantiae genere; ut vasibus vel Corinthiis vel Deliacis, gemmis, signis æneis, marmoreis, eburneis, pictis tabulis aut textilis operæ, aliisve ornamentis prisca & elegantis operis, famam loco, & sibi laudem apud externos pariter ac cives conciliarent. De Sthenio Thermitano civitatis suæ nobilissimo Tullius: *Etenim Sthenius ab adolescentia paullo studiosius hac compararat, supellectilem ex ære elegantiore & Deliacam, & Corinthiam, tabulas pictas, etiam argenti benefacti, prout Thermitani hominis facultates ferebant satis; quæ cum esset in Asia adolescens studiose ut dixi comparabat, non tam suæ delectationis causa, quam ad invitationes adventusque nostrorum hominum amicorum suorum atque hospitum.* Idem alibi de Heii principis Mamertinorum domo plena vetustissimorum signorum; *Messaniam ut quisque nostrum venerat, hæc visere solebat,*

In Verrem

I v.

In Verrem

II.

In Verrem

I v.

bat, omnibus hac ad visendum patebant quotidie; domus erat non domino magis ornamento quam civitati. Nonne credas designari, aut Palatium Farnesianum vel Barberinum; (ut tot alia hic mittam præclaris id genus Cimeliis instructa) aut Florentiæ Pinacothecam Maximi Principis, aut Mutinæ Gazam Heroum Estensium, aut Mediolani Museum Manfredi Septalæ, viri ornatissimi, quæ ut referta omni hoc veteri ornamentorum genere, & omnibus ad visendum patent quotidie, & singularem quandam domino non solum, sed loco etiam celebritatem commodant. Ne vero artis olim aut materiæ, non autem vetustatis præcipuam quandam rationem habitam quis putet, en locupletem tibi testem eundem Tullium, in ea Oratione qua expilatam à Verre Siciliam conqueritur. In id enim videas Oratorem incumbere totis viribus, ut spoliatione vetusti cujusque operis, ceu immanium criminum serie, invidiam reo potissimum creet; Nam domus, inquit, erat ante istum prætorem nulla paullo locupletior, qua in domo hac non essent, etiamsi præterea nihil esset argenti; Patella grandis cum sigillis ac simulacris Deorum: patera qua mulieres ad res divinas uterentur; thuribulum: hac autem omnia ANTIQUO OPERE & summo artificio facta. Alibi, ut in vetustate id genus monumentorum præcipuam religionem positam ostenderet; Sthenius vero non solum negavit, sed etiam ostendit id fieri nullo modo posse, UT SIGNA ANTIQUIS-

In Verrem

SIMA monumenta P. Africani ex oppido Thermitanorum incolumi illa civitate, imperioque populi Romani tollerentur. Item alio loco; Qui accessistis Ennam vidistis simulacrum Cereris è marmore, & in altero templo Libera; sunt & perampla atque præclara, sed NON ITA ANTIQUA. Ex are fuit quoddam modica amplitudine ac singulari opere cum facibus PER ANTIQUUM, omnium illorum qua sunt in eo fa-

B

no,

- no, multo ANTIQUISSIMUM; id *sustulit*. Consule Lib. xxxiii. Plinium: ars celandi apud Romanos ubi paulatim ex-
c. 12. olevisset, sua tamen ætate, ut ille refert, vel sola VETUSTATE *consecbatur*. Et post duos togatos pro-
Tertull. de deat palliatus Carthaginensis; *quedam & potui vascula*
cult. Fœm. *ex ære servat* MEMORIA ANTIQUITATIS. Immo
l. 1. ne forte otiosorum hominum propriam hanc volupta-
tem quispiam arguat, en tibi Magnum Alexandrum, quem eadem rerum antiquarum cupiditate flagrasse,
Lib. i. c. 4. auctor Philostratus, unde & Curtio, *cognoscenda VETUSTATIS avidus* vocatur. Eandem in illius æmulo J. Cæsare agnovit Tranquillus, qui eum tradit *Gemmas, toreumata, signa, tabulas* OPERIS ANTIQUI *semper animosissime comparasse*. Quod studium etiam ad hujus hæredem transiit, de quo idem refert Historicus, illum Prætoria sua omissis ornamentis aliis, *rebus VETUSTATE & raritate notabilibus excoluisse*. Quo spectasse etiam hic observo officium illorum τῶν τῆς γράμματος seu *Admirandis Præpositorum*, (quos vulgo hodie Principum Antiquarios vocant) quorum Pausanias in Arcadicis meminit, occasione dentium Apri Caledonii, quos ex Arcadia ab eodem Augusto Romam delatos scribit.
Ia Augu- sto. Neque iidem tamen, qui Procopii ætate Beneventi adhuc visebantur, quippe quos ille à Diomede in eam urbem translatos refert. Adeo ut quum alibi apud eundem Tranquillum legimus, Augustum Antiquarios & Cacozelos pari fastidio prosequutum, non rerum vetustarum, sed verborum antiquorum sectatores, facile quivis apud eum adsequatur. Quæ obiter, nec aliena ab hoc loco à me referuntur, ut intelligant tandem, qui omne hoc rerum antiquarum studium, illiusque cultores vilipendunt, quibus & quantis dicam scribant.

Quod

Quod vero hic potissimum agitur, inter tot res vetustate spectabiles, priorum ætatum Numismata locum jam olim haud ignobilem habuere. Hinc apud Dionem, oratorem illum & philosophum elegantissimum, lego, Homerum antiquas voces nonnunquam adhibuisse, *ὡς αὖτε νόμισμα δὲ χαῖον ἐκ θησαυρῶν μὲν ἀδελφῶν.* *Circa Nummorum Studium. Orat. XII.*
Sicut NUMISMA aliquod VETUS ex Thesaurο quopiam domino carente depromptum. Ita eundem illum Augustum ut omnia alia selectiori vetustatis memoria, sic Nummis etiam antiquis & exoticis delectatum, non obscure licet colligere; qui illo quoque munusculorum genere amicos suos solitus fuit nonnunquam prosequi. Unde hac de re Tranquillus, *Saturnalibus & si quando alias libuisset, modo munera dividebat vestem & aurum & argentum; modo NUMMOS omnis nota, etiam VETERES REGIOS AC PEREGRINOS.* Ita ut hac ratione plures ad tractanda id genus monumenta invitaret, ne de ævi sui infelicitate usurpari posset aliquando illud Symmachi, *Spektorum VETERIS MONETÆ solus Lib. III. supersum.* Præ reliquis autem, & instar omnium testis Ep. II. hujus moris luculentus Jurisconsultus, qui Numismatum aureorum vel argenteorum VETERUM, QUIBUS PRO GEMMIS uti solent, usumfructum legari posse definivit. *Pompon. D. de usufruct.*

Difficile vero hic fateor suam singulis tot Gentium & locorum Nummis ætatem, aut Antiquitatis prærogativam, uni alterive adsignare. Nec id agimus hoc loco. In Romanorum, aut Romani Orbis Nummis, res minus habet difficultatis; qui aut sub Cæsaribus, Imperatorum vultu signati, aut stante Republica, præstantissimorum civium ætatem ferme præ se ferunt. In Nummis vero Græcorum & Asiaticorum, ante admissum Romani imperii jugum cufis, res incerta & minus

Lib. v.

vulgata; quum magna eorum pars certis locorum insignibus, nulla, aut obscura temporis nota sit distincta. Ita ut de iis non immerito possit usurpari, quod de quadam Herculis statua refert Pausanias, adeo vetustam esse, ut ætatem illius nemo possit prodere. At certe plurimos ex iisdem Nummis, liberis adhuc Græcorum rebus, h. e. florente Persarum imperio percussos, ex Nummis cum Macedonum aliquot, Philippo, & Alexandro vetustioribus; tum Græcorum, qui antiquiorum Magistratuum nominibus signati; præterea Sicularum aliquot vetustissimorum, liquidum mihi fit ac manifestum. Cujus etiam vetustatis haud leve indicium arguunt antiquæ in iis scripturæ vestigia, quæ suo loco indicabuntur. Nec enim de primæva Nummorum antiquitate nobis hic sermo, & an infra Palamedis tempora signatæ pecuniæ origo referri debeat, ut Philostrato in Heroicis placuisse memini. Illud saltem hinc mihi facile, ut spero, largientur, non usque adeo contemnendam, aut alibi facile obviam videri adfurgentem supra duo millia annorum vetustatem.

2.
Ob Durat-
ionem.

Tusculan. 1.

Antiquitatis enim illam in Nummis prærogativam ac dignitatem, *Duratio* certe eorundem maxime arguit. Nummos immortalitatis studium & cura invenit, sicut sepulchrorum monumenta & Elogia; ut de iis alibi differentiæ Tullium nosti. Nec enim alia custodia rerum gestarum memoriæ fidelior; ut quod de literis in genere Livius, ad Nummos potiori quodam jure referre mihi liceat.

Hæc ævi veteris custas famosa vetustas.

Intellexere hoc (quod etiamnum hodie in publicis operibus aut sollemnibus, sequior ætas feliciter æmulatur) quicunque propagandi ad posteros nominis immensa & laudabili quadam cupiditate flagrarunt. Hinc vultus

vultus suos, aut res gestas, dignas sæculorum memoria, Libris quidem, Columnis, Saxis, Tropæis, Tabulis, Statuis; sed tanquam iis non confisi, Nummis quoque consignari voluerunt: ut certiori quodam æternitatis pignore, se suæque ab oblivione vindicarent. Hanc certe mentem aperte declarant illa Principum verba vel edicta apud Cassiodorum; *Verum hanc liberalitatem no-* Lib. v. 1.
stram alio decoras obsequio, ut figura vultus nostri metallis cap. 7.
usualibus imprimatur, MONETAMQUE facis de nostris
temporibus FUTURA SÆCULA commonere. O magna
inventum prudentum! Hæc nempe monumenta suæ for-
 mæ ac nominis, non tanquam dimittenda cum vitæ
 tempore, sed quasi cum omni posteritate adæquanda
 relinquebant. Quo spectat Ducis illius Græci apud A-
 thenarum facinus, qui ubi nummos curasset spargi ad
 perpetuam memoriam, in campis & ruinis Corinthi,
 tum demum tanquam voti jam reus, mori non dubita-
 vit. Inde etiam crebræ illæ ac solennes, quæ occurrunt
 in Nummis veterum Formulæ, ÆTERNITATI
 AUGUSTI; ÆTERNÆ MEMORIÆ; PERPE-
 TUITATI AUG. ROMÆ quoque ÆTERNÆ; qui-
 bus, quam Divorum honoribus ac Templis nequid-
 quam quærebant immortalitatem, his monumentis
 quodammodo sunt apud posteros consequuti.

Sic auferre rogis umbram conatur, & ingens

Certamen cum morte gerit, curasque fatigat

Artificum, inque omni te quarit amare METALLO.

Nec enim eos hic vel ratio, vel eventus fefellit. Alia *Durationis*
 quippe opera in eorum gloriam incisa vel erecta, præ *illorum*
 clara quidem illa & diuturna, materiæ tamen aut tem- *Comparatio*
 porum injuria, breviori quadam annorum circumscri- *cum aliis*
 ptione fuerunt obliterata. *Monumen-*
tis. Et tamen illis omnibus, inquit
 Tertullianus in Apologetico, & *statuas defunditis, &*

imagines inscribitis, & Titulos inciditis IN ÆTERNITATEM. Magnificæ etiam sunt illæ voces, quibus extruções civibus pro Repub. defunctis decernendas

Philip. xiv.

statuit alicubi Tullius; *Erit igitur extructa moles opere magnifico, incisa littera divina virtutis testes sempiterna; ita pro mortali conditione vita immortalitatem estis consequuti.*

Hæc ipsa tamen nonne demolita est & obscuravit obli-
vio, invidit aut abolevit posteritas? *Templa, Theatra, Arcus, Tropæa*, (ut paucis rem hic potissimum obviam complectar) quot aut qualia hodie supersunt? Nec de antiquissimis Græcorum Tropæis hic loquor, quæ olim non è faxis, sed è vulgaribus lignis constituisse refert

Ljb. xiii.

Diodorus, eo animo ne inimicitiarum monumenta essent diuturna. Illa potius opera reputemus, quæ non ad *temporariam moram*, ut Theatrum Scauri, de quo ma-

Lib. xxvi.
c. 15.

gnifice adeo Plinius alicubi loquitur; sed ad *æternitatis destinationem* erant erecta: ut male tamen pleraque spem illam æternitatis impleverunt, quorum vix ruinae aut vestigia ab aliquot jam sæculis conspiciuntur! *Librorum* veterum obnoxium tot injuriis fatum, & deploratam sæpius, nec tamen satis unquam lugendam jacturam, quis illiteratus adeo aut nescit, aut ita ferreus quotidie adhuc non ingemiscit! Alexandrina incendia, & notam Urbis calamitatem omitto; vel una Photii Bibliotheca, quantum ab octingentis annis perierit monumentorum id genus, nimis luculenter testatum facit. Unde & illa jam olim querela disertissimi rerum

Livius l. ii.

Romanarum scriptoris, qui si quæ in Commentariis Pontificum, aliisque publicis privatisque erant monumentis, incensa Urbe pleraque tradit interiisse.

Pictura, quæ vix sæculorum aliquot edacitatem effugiunt, ita ad diuturnitatem memoriæ longe adhuc minus habent præsidij. Hinc obsoletas jam ævo suo insignes

gnes aliquot pictas Tabulas, queritur non semel Pausanias, in ea vetustiorum operum, quam passim instituit, commemoratione. Unde Tullius quoque, Rempublicam suorum temporum confert alicubi picturæ non solum evanescenti vetustate, sed coloribus etiam & extremis lineamentis destitutæ. Apellis utique nomen novimus, opera ignoramus; neque scilicet jam ulli patet ad visendum

In Attic. & Arcad.

In Fragm. de Repub.

Linea quæ veterem longe fatentur Apellem.

Non illa Venus Anadyomene amatores amplius adlicit; non Alexander ille cum fulmine, mortali Alexandro felicior; non miles ejus Antigonus, alibi quam in Nummis superstes; non alia denique decantata Protogenis, Parrhasii, Zeuxidis, hoc est præstantissimorum Artificum miracula, oculos hodie nostros oblectant. Vix aliqua eorum vestigia Romæ supererant ævo Petronii, qui inspecta quædam id genus, ut singulare spectaculum commemorat: *Nam, inquit, & Zeuxidis manus vidi, nondum vetustatis injuria victas, & Protogenis rudimenta.* Fragmenta aliquot tenuia & obscura picturæ veteris, quæ in Aldobrandinis Hortis, Palatio Farnesiano, & apud summæ cum amplitudinis, tum comitatus virum, Camillum Maximi, etiamnum hic occurrunt, dolorem potius & desiderium, quam voluptatem & solatium spectatoribus adferunt. *Statue, Signa, Lapides, Marmora*, ut præstantia & diuturnitate materiæ ad memoriam æternitatis comparata, sic propitio magis fato, sæculorum vim & oblivionem temporum eluisse videntur. Habet adhuc, fateor, in hoc genere Italia, & Roma vel maxime, quo præclaram etiamnum & jucundam pristini decoris speciem advenarum oculis subjiciat. Laocoon Vaticanus jam Plinii tempore, pro supremo Artis conatu habitus; Hercules cum Farnesianus,

nus, tum Capitolinus; Venus Medicæ; Seneca & Gladiatores Borghesiani; illa M. Aurelii statua Equestris; aliaque nonnulla singularis & divinæ cujusdam præstantiæ opera, ad publicum stuporem & exemplum etiamnum hic supersunt. Sed præterquam quod manca multa sint ex iis & mutila, quot & quanta sunt, si cum veterum Statuarum numero & amplitudinē conferantur? Certe de solis Statuis æreis notat alicubi Se-

Variar. lib. nator, *eas parem populum urbi dedisse, quam natura præcre-*
 III. C. 15. *vit*: Tertullianus vero in Apologetico; *nondum enim*

Plinius in
 Paneg.

tunc ingenia Græcorum atque Tuscorum fingendis simulacris urbem inundaverant. At vide quid de Statuarum id genus fato disertissimus Orator & Consul, jam olim pronuntiavit; *Illæ autem aureæ & innumerabiles strage & ruina publico gaudio litaverunt.* Hinc singulas statuas consecrari quidem ut æternas, observat alicubi Dio Chry-

Or. XXXVII.

softomus, sed easdem cum vario fato, tum longinquitate temporis intercidere agnoscit. Quod ipsum præclare alicubi etiam expressit Eusebius, qui hominibus ad solatium mortis, & æternitatis contemplationem, quæsitæ Imagines, Statuas, ac Monumenta id genus commemorat; quæ tamen omnia caduca & brevi essent interitura. Unde apud alterum Dionem Mæce-

De vit.
 Constant.
 lib. I. C. 2.

Lib. LII.

nas, Augustum ab aureis & argenteis Statuis erigendis dehortatur; quod parum illæ soleant esse diuturnæ, certe quas tempestate, vi, vetustate interire alicubi

Philip. IX.

Tullius agnoscit. Non solum de Jove Olympio Phidiæ, aut Venere Praxitelis hic loquor; non de immensa illa Statuarum multitudine, quibus aut Urbis fora, aut Viæ publicæ, aut privatorum Villæ collucebant; non de innumerabilibus illis Deorum simulacris, quæ eodem cum Diis suis fato periere. Illos sidereos Colossos Solis, Neronis, Commodi, qui quo cælo propiores,

res, æternitatis quoque spem minus dubiam habere videbantur, aut plane interiisse, aut eorum aliquot laceros & dissipatos artus jacentes intuemur. Mitto direptas Urbis à non uno Cæsare Constantinopolitano Statuas, aut certis quibusdam locis inclusam & definitam earum copiam, aliis ferme gentibus inconcessam. Nummi vero integri magis, incorrupti, cum materiæ beneficio, tum artis compendio; amplitudine vero locorum, in quibus eruuntur, numero præterea & varietate longe hic præponderant. De *Lapidibus* vero, quibus vulgo inscripta veterum Elogia, & impressa etiam, neque apud solos Ægyptios, antiquissima memoriæ Tacit. Annal. x 1. monumenta, agemus alibi. Quamquam illud venustissimi Poëtæ haud ignoras,

Tabida consumit ferrum, lapidemque vetustas.
aut alterum Vatis Burdegalensis,

Miramur periisse homines, monumenta fatiscunt,

Mors etiam Saxi, nominibusque venit.

Ut certe consulentibus hic nobis subinde antiqua illa Marmora, quæ nullo ævo aut macie senescere posse videbantur, nullibi liqueat manifestius, quam verus saltem ille Vates fuerit qui & Saxo multam nocere senectam adseruit. Tale equidem, non hic vendito Monumentorum id genus, in quod unum nihil senectæ, nihil flammis, nihil posteritati liceat, denique *Aquibus omne ævi senium sua fama repellit*. Verissime Suada Cicero pro Romana: *Nihil enim est aut opera, aut manu factum, quod Marcellio. aliquando non conficiat & consumat vetustas*. Sempiternum ea ratione dicimus, qua pro mortali vitæ conditione, fatalis terminus si non tolli funditus, ad immensum tamen tempus ætatis produci videtur. Adeo ut immortalē illam vitam, quam sibi nequidquam secundus augurabatur Ptolemæus, solam hæctenus eidem Athen.

C

Num- Deip. l. x 11.

Ep. 2. de
Cruce.

Nummi præstiterint, in quibus ille se adhuc hodie conspiciendum præbet. Incredibilem alias Nummorum multitudinem, carie quoque, & casibus variis consumptam, aut etiamnum sepultam non diffiteor, & si ad veterum signatam pecuniam subducatur, minimam illam & contemnendam forte, Cl. Salmasio alicubi id asserenti lubens concedam. At si rursus eadem cum residuis aliis monumentis veterum conferatur, si Nummorum, qui in Europa Asiaque, aut jam reperti, aut quotidie è terræ visceribus eruuntur, numerus reputetur; si antiquitatis eorundem ratio qualiscunque habeatur; incredibilem adhuc quandam, & prope infinitam illorum tum copiam, tum varietatem, omnes, qui vel mediocrem eorum usum habent, mirari ultro & fateri cogentur.

3.
Ob Argu-
menti No-
bilitatem.

Nec Dignitatem illa Nummorum *Argumenti* in iis expressi *Nobilitas* minus arguit, vel ostendat. Sacram artem Statuariam vocat alicubi in descriptionibus suis, ille qui Philostrato comes addi solet Callistratus. SACRAM MONETAM vero, & Nummi ipsi continuo reclamant, & Constitutiones Principum abunde loquuntur. Hinc celebris jam olim illa lex Cornelia, aliaque statuta, perpetuo quodam Gentium consensu stabilita, quibus à temerariis contrectatoribus & falsariis immunis eadem vindicatur. Immo nec *Sacram* solum sed *DIVINAM* etiam videas eandem nuncupatam sub Christianis Principibus: ut in veteri libello incerti Auctoris adjuncto veteri Notitiæ Imperii, qui augendi ærarii & conservandæ Monetæ rationem exsequitur: & in quo unum caput occurrit cum lemmate: *Felix inchoatio SACRÆ DIVINÆQUE MONETÆ*. Ne mirum jam videatur si tanta Numinis illius veneratio Christianorum adhuc mentibus insedit; neque aliud

aliud videas ex omni Divorum ordine tot aris coli, aut tot supplicum votis fatigari. Hinc eadem jam olim Monetæ in Nummis veterum, quæ Æquitatis effigies; ut ex æquo nempe religio utriusque & reverentia traderetur. Mitto JUNONIS etiam, & APOLLINIS MONETALIS expressa, & adorata olim simulacra; ut vel ex iisdem Nummis adhuc hodie colligimus. Talem utique circa illos religionem, signati in iisdem Principum ac Dominorum vultus passim conciliarunt. Unde jam olim ingeniosissimus vates, de simili Cæsarum imagine ad se transmissa:

*Argentum felix omnique beatius auro,
Quod fuerit pretium cum rude, numen habet.*

In Ponto
lib. II. El. 8.

Factum enim haud inconsulto, ut inter alias dominationis artes, hæc quoque sit à Regibus passim & Cæsaribus admissa; ut imago Principum subjectos videretur pascere per commercium, quorum consilia invigilare non desunt pro salute cunctorum. Ita colendam eorum imaginem facile singuli credidere, quorum nutu & auspiciis florens respublica, & incolumes privatorum fortunæ servabantur. Immo ea ratione provisum, ut tanquam præsentibus ubique & manifesti in eorum etiam oculos incurrerent, qui longius alias à Principum suorum conspectu submoti, in diversis terrarum partibus sub eorum tutela ac imperio acquiescebant. Quo etiam spectant illa ejusdem Poëtæ exulis, & Augustum, Liviam ac Tiberium absentes in argenteis eorum imaginibus recolentis,

Nos quoque vestra juret, quod, qua licet, ora videmus:

Intrata est superis quod domus una tribus.

Felices illi qui non simulacra, sed ipsos

Quique Deum coram corpora vera vident.

C 2

Quod

Quod quoniam nobis invidit inutile fatum,

Quos dedit ars votis, effigiemque colo.

Onειροσ.
lib. 11. c.
33.

Lib. 1. de
vit. Apol-
lon.

Lib. 11. de
vit. Con-
stant. c. 47.

Hinc *aternalis illos vultus violare*, religio quædam veterum (utinam pariter omnium recentium) antiquiorum mentes incescit. Unde ille apud Artemidorum Stratonicus, putabat se Regem calcitrasse, qui progressus invenit aureum ejus numisma, quod ignarus forte calcaverat. Capitale certe fuisse Tiberianis temporibus, apud Senecam & Suetonium legimus, effigiem illius Cæsaris Nummo vel Annulo impressam, latrinæ aut lupanari intulisse. Quodegregie illustrat ille apud Philostratum locus, qui doctorum virorum effugit diligentiam; ubi in claro Pamphylia oppido impietatis nonnemo damnatus legitur, qui servum verberibus adfecerat ferentem forte drachmam argenteam, in qua expressa erat Tiberii effigies. Quo referri etiam debet infelix casus juvenis illius ex equestri ordine, qui ultimo supplicio destinatus à Caracalla legitur, quod nummum signatum ejus imagine in lupanar intulisset, ut observat Dio in Excerptis Peireskii. Plures id genus omitto majestatis postulatatos, ob imaginem Cæsarum promiscuis usibus violatam; cui etiam diademata sua & tiaras soliti olim subicere Orientis Reges; ut non de uno Arfacida ac Tigrane narrant rei Romanæ Scriptores. Hinc vultus Nummis signare, inter præcipua olim Majestatis arcana receptum; quod Severum Clodio Albino singularis privilegii loco concessisse, tradit Herodianus; ac inter præcipuos honores matri Helenæ à Constantino exhibitos refert Eusebius. Unde etiam de Rufino imperium adfectante Claudianus,

——— *& quod post vota daretur,*

Inscribi propriis aurum fatale figuris.

Exagitat nempe vesanam Rufini illius superbiam,
qui

qui ad supremum Cæsareæ Majestatis apicem nihil sibi reliquum fecerat, quam ut Nummis aureis suam imprimeret effigiem; quod tamen ea ætate solis Romanorum Imperatoribus in toto orbe usurpabatur. Eandem etiam vesaniam in Procopio Augusti fastigium ambiente Valentiniani temporibus, notaverat jam ante Ammianus, qui tradit ejus assecclas nullo præter petulantiam adjumento confisos, **AUREOS scilicet** Lib. xxvi. *Nummos effigiatos in vultum novi Principis, aliaque ad illecebras aptantes.* Hanc enim tum unicam toto orbe Augusti fastigii prærogativam docet nos alter Procopius, qui tradit præter Cæsares, solis Francorum Regibus sub Justiniano primum concessum, nummos aureos sua ornare effigie; non autem idem licuisse Persarum, aliorumque Barbarorum Regibus vel Tyrannis. Locus hanc in rem eximius, & quem operæ pretium erit adscribere; ubi narrat Francis Germania profectis stabilem Galliarum possessionem adseruisse Justinianum, & ab eo tempore Germanorum Reges Massilia & vicinis locis potitos Arelate Circensibus præsedisse, additque, Νόμισμα ἢ χρυσὸν ἐκ τῶν Γάλλοις μετὰ τῶν περὶ τὴν Οὐζῆν Goth. lib. Ῥωμαίων ἀντικράτορ (ἢ περὶ ἑσθῆν) χαρὰ κίηρα ἐν θέρμῳ 11. τῷ σπατήρ τῷ τῷ, ἀλλὰ τὸ σφετέραν αὐτῶν εἰκόνα, καίτοι νόμισμα μὲν δὲ χρυσὸν ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἢ βέλοισι, ποιῆν εἴωθε. χαρὰ κίηρα ἢ ἰδίον ἐμβαλὼν σπατήρ χρυσῷ, ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀρχόντων θέμις, ἐπὶ ἄλλων ὀνύναον βασιλεία τῶν πάντων βαρβάρων, καὶ πᾶσι μᾶλλον ὄντα χρυσὸν κύριον. ἐπεὶ γὰρ τοῖς ἐμβαλὼσι ποιεῖται τὸ νόμισμα τῶν οἰοί πῃ εἰσιν, εἰ καὶ βαρβάρους τὰς ἐμβαλὼντας εἶναι ξυμβαίη. Unde manifeste licet eruere, primo singularem hanc fuisse prærogativam Romanorum Cæsarium, nummos aureos sua signare effigie. Secundò, eam Francorum Regibus firmatis in possessione Galliarum à Justiniano, eximii privilegii loco

ab eodem Cæsare primum concessam: Tertio, nemini Barbarorum, nequidem Regum Regi, vel iis etiam apud quos aurum nascebatur, idem licuisse. Quarto, rationem hujus moris eam fuisse, quod nullus usus futurus fuisset nummi ejusmodi aurei cum illorum Regum effigie; cui nullus utpote in commercio locus, ne quidem ubi negotium erat cum Barbaris, in toto orbe Romano relictus erat. Hic postremorum verborum sensus, quem non per omnia expressit novissimus Procopii interpres, & qui paulo intricatior legitur in versione Grotiana, ut sicut fieri solet in opere posthumo, quædam ibi obrepisse contra mentem aut scripturam viri magni existimem. Vetus alias hæc illorum Galliæ tractuum prærogativa, ut Romanorum Præfectis liceret in iis monetam auream & argenteam cudere; sicut de Lugduni Præsidibus commemorat alicubi Strabo. Nec sacram tamen solum hanc prisca ævi memoriam æterni illi vultus, ut alia quoque iisdem Nummis contenta arguere mihi & comprobare videntur. Religio veterum (ut paucis res prope innumerabiles complectar) & universa Sacrorum apud eos ratio; Ritus solennes Belli ac Pacis; Victoriarum vel Instrumenta vel Præmia; Gentium ac Urbium Heroës, & Insignia; Figuræ Virtutum aut Vitiorum symbolicæ; Animalium, aut Plantarum nobiliorum Effigies; Fabricæ denique & Opera publica, quasi ad memoriam æternitatis vel extructa vel instaurata. Ampla utique, & digna materia, quam non ignobiles manus tractent!

4.
Ob splendorem, & Auctoritatem Nummos tractantium.

Et sane vel hinc potissimum splendor eximius, & decus quoddam peculiare hujus Nummorum tractationis exsurgit. Quum enim pleraque alia veneranda vetustatis monumenta excolantur passim privatorum studiis, nescio quomodo supra aliorum fastigium, hæc ipsa

ipsa vel fors sua, vel Dignitas evexit. Adeo ut ex quo elegantiores quæque artes ac disciplinæ, è situ vetustatis erutæ, nitorem aliquem & cultum admiscere, nulla ex iis aut Candidatos nobiliores, aut patrocinium splendidius consequuta videatur. Ut certe, si honos alit artes, & gloriâ homines ad studia incenduntur, nulla jam hisce, de quibus agimus, potiora, & in majori quadam celebritate versari fatearis. Equidem longa res foret Cæsarum, Regum, Principum, Illustrium Togatorum, & amplissimi cujusque ordinis Virorum nomina recensere, qui in Nummorum veterum delictum & curam certatim quasi incubuere. Quot aut quam luculenta exempla hæc vestra Italia, harum ar- *Italorum.* tium Parens & altrix suppeditat? Ita quidem intelligo, extitisse Avorum vestrorum memoria Domum MEDICÆAM, æternam illam Musarum Hospitem, quæ ut humanitatem omnem & eruditionem sinu suo excepit ac aluit, ita prima quoque suam veterum Nummis dignitatem adseruit. Non meum illud solum, sed viri docti hac de re testimonium; *Si Nummos antiquos in pretio primum habitos à MEDICÆIS contendere, nemo repugnabit opinor.* Fidem his adstruit Philippus Cominæus, testis ut alienigena, ita oculatus & exceptione major; qui aliquot millium aureorum Numismatum, & argenteorum copiam quandam immensam, suo tem- *Laurent. Pignor. Epist. Symbol. xvi. Lib. vii. c. 9.* pore jam à Medicæis collectam, ac Italiæ in hoc genere præstantissimam refert. Unde & illum Urbis suæ Principem ac Mæcenatem quondam suum LAURENTIUM Medicæum commendabat jam olim eo nomine decus illud vestrum ac simul elegantiorum litterarum Politianus; *Quamquam & vetustas Codicum & NUMISMATUM fides, & in as aut Marmor incisa antiquitates, qua tu nobis Laurenti suppeditasti, plurimum etiam præter* *In Præfat. Miscellan.*

præter librorum varietatem nostris commentationibus suffragantur. Hæsit vero eadem vel crevit potius in FRANCISCO Magno Etruriæ Duce sollicitudo, sub quo congestus ille vel adauctus Nummorum veterum Thesaurus, quem inter Europæ primarios, summa cum voluptate Florentiæ ante biennium inspeximus. Hæret hæc eadem in LEOPOLDO Etruriæ Principe, qui ut flagranti omnium præstantissimarum artium ac disciplinarum amore, & assiduo patrocinio, ita Nummorum quoque veterum peritia singulari, & eximio quodam delectu excellit. Nihil famæ hic damus, sed documentis iis, quæ comitas ejus fastigio non minor, nobis aliquotiens suppeditavit. Hanc Domus Medicæ gloriam feliciter æmulata est Domus ESTENSIS, Heroum an Musarum nescio utrum felicior parens; quæ has cognatas veterum Cæsarum Effigies, suis quoque imaginibus inferendas credidit. ALPHONSUM certe Mutinæ Ducem, nuper admodum terris ereptum, memini collectos id genus à Majoribus Nummos, præclaros & luculentos, summa cum peritiæ & delectationis significatione, coram mihi visendos exhibuisse.

Et ducis implevit visus veneranda vetustas.

Not. ad
Ant. Panor.
Apoph.

Geminum studium in EUGENII IV. Purpurato Nepote, celebraverat jam ante Æneas Sylvius, Pii II nomine & dignitate celebrior; *Antonius, inquit, S. Marci Cardinalis Eugenii Quarti Summi Præfulis Nepos, incredibile est quam multa Numismata veterum conquiescit Imperatorum & Principum, amator & hic vetustatis est.* In hujus quoque laudis societatem venere superiori seculo, ALEXANDER FARNESIUS, & JACOBUS BUONCOMPAGNI, quorum studio Musea instructissima omni id genus supellectile, præcipua fama florere & florent etiamnum. Nec inferior in hoc laudis

dis genere Urbis lumen ac decus, FRANCISCUS BARBERINUS, in quem summa omnia honoris, fortunæ, virtutis, ac doctrinæ ornamenta facto agmine confluxere. Ut alios omittam inferioris quidem ordinis, magnæ tamen amplitudinis & existimationis viros superiori sæculo conspicuos, *Andream Lauredanum*, diligentissimo Sigonio non semel eo nomine laudatum, & *Sebastianum Erizzo* Venetos, *Annibalem Caro*, Picenum, *Carolus Molsam* Mutinensem, *Vincentium Pinelli* Genuensem, Comitem *Joannem de Lazara* Patavinum, Marchionem *Niccolini*, & *Carolus Strozza* adhuc superstitem Florentinos, & nuper Urbi ac Musis ereptum *Cassianum à Putco*, aliosque magno numero propriis juxta ac his alienis veterum imaginibus insignes. Tres certe hic omittere non possum, & genere claros, & Nummorum suppellectile ac peritia in Urbe celebres etiamnum ac florentes, *Feliciam Rondanini*, Parentis & Filii purpura, sed ingenii, sapientiæ, & eruditionis dotibus longe magis fortunatam; *Camillum Maximi*, in quo antiquæ juxta & elegantes artes præclarum hospitium ac præsidium habent, & *Franciscum Gottifredi*, spectatæ adeo in talibus fidei ac industriæ, ut omnis Antiquariorum Natio fasces illi meritissime submittat.

Nec extra Italiam vestram, minus aut splendoris, aut dignitatis, hæc veteris ævi memoria videtur etiam consequuta. ALPHONSUM illum, non tam regni amplitudine, quam ingenii gloria celebrem, collecta per Italiam Cæsarum Numismata, in eburnea arcula diligenter adservasse, iidemque supra modum delectatum accepimus. Dignitate quidem inferiorem eadem dedit Hispania, sed quem religio foret præterire hoc loco, *Antonium Augustinum* Tarraconensem Archiepiscopum, quo nemo adhuc forte felicius hanc ornavit

Extra Italiam.

Anton. Patrimonian. Apoph. Alphon.

Hispanum.

D

pro-

provinciam, aut lucem illi ac dignitatem suam luculentius adseruit. Alios quosdam dignatione præcipuos, ut *Martinum Arragonensem* Ducem Villæ Formosæ, & *Ferdinandum Velasco* magnum nuper in Castiliæ

Vid. Museo
de la Med.
dal. Hispan.

Equitum Magistrum, addictos etiam huic elegantia, memorant docti aliquot Hispaniæ Antiquarii.

In Itinerariis
quibusdam
Hispaniæ.

Ut præteream hoc loco *Vincentii Lactanosa* cum laudatam abunde à peregrinis testibus, tum erudite adsertam vernaculo opere in omni hoc studiorum genere

Sicilorum.

ac delectu industriam. Et cur in viciniore vobis Sicilia

mitto, aut Buteræ Principem *Fabritium Francoforte*,

Aurei Velleris Equitem, è cuius admirabili Nummorum

veterum Thesauro, longo annorum spatio collecto,

ingentes divitias hausisse sese fatetur Paruta diligens

patriorum Numismatum collector; aut *Jacobum*

Bonanni Montalbani Ducem, ac *Vincentium Mirabellam*,

super claritatem natalium, plurimum laudis & famæ

in hoc litterarum genere propriis ingenii monumentis

consequutos; aut denique *Antonium Chiaramonte*, *Josephum*

& *Franciscum Faiia*, aliosque ejusdem tractus amore

& studio hujus antiquariæ suppellectilis haud leviter

*Germania-
rum.*

commendatos? Germania vero RODOLPHUM II,

& FERDINANDUM II Cæsares, LEOPOLDUM

præterea Archiducem proxime defunctum, præclaros

utique & luculentos hujus memoriæ vindices ac æsti-

matores vidit. Plures ex eadem Gente sese offerunt, &

primi quidem ab Augusto fastigii Pŕoceres, geminæ

laudis æmuli, ac inter alios duo superstites, FRIDE-

RICUS GULIELMUS BRANDENBURGICUS,

& CAROLUS LUDOVICUS PALATINUS, E-

lectores; de quo postremo plura dicerem hoc loco, nisi

in eo Principis non solum, sed etiam Domini perso-

nam reverer. Hoc unum modestissime dicam, cum

col-

collectam à Majoribus lautissimam Nummorum veterum suppellectilem, & nova subinde accessione locupletare, & præclarum his artibus, ut omnibus aliis egregiis & laudabilibus, pretium inter paucos statuere. Accedit hodie in eadem vicinia avitæ Stirpis Princeps, DURLACENSIS Marchio, quem ab annis aliquot eadem circa Nummos Veteres cura & sollicitudo feliciter incescit, ut sciret nempe,

quid Ausonia scriptum crepet igne Moneta?

Ne jam in eundem album referam, vel *Marcum Velzerum* Augustanum Duumvirum, vel nostratem *Marquarilum Frebersum*, aliaque minorum quidem gentium, nec ignobilia tamen aut indecora Germaniæ suæ ornamenta. Sed ut ad illustriores hujus elegantiae cultores redeam, en tibi Danorum folio feliciter hodie insidentem *FRIDERICUM III*, præter alia decora, eruditum quoque his artibus, ac omnis hujus antiquitatis, ut perhibent, diligentissimum investigatorem. Nec vero prætereundum arbitror, licet è remotiori adhuc Pannonia, & superiori præterea sæculo accersendum, ingenii operibus nobilem *Joannem Sambucum*, inter primos hujus memoriæ adsertores, jure quodam suo referendum. Belgium *ARESCHOTANI* Ducis, in colligendis antiquis Nummis operam ac industriam singularem, Lipsii præconio jam olim laudatam, celebravit; quam vel ex vulgato illorum Thesauro, cuivis licet hodie æstimare. *Levinum* etiam *Torrentium* dedit eadem regio, omnis hujus elegantiae non expertem; ut arguunt viri alias Insularum ornamentis conspicui monumenta; *Marcum Laurinum* præterea, Huberti Goltzii Mæcenatem, ob summam de his studiis bene merendi voluntatem, non ab eodem solum, sed etiam ab elegantis eruditionis Jurisconsulto haud perfunctorie

Danorum.

Pannonium.

Belgarum.

I. Rævard.
Præfat. ad
Leges XII
Tabula-
rum.

Gallorum.

rie commendatum: *Moriar*, inquit, *si præter te quemquam habemus reliquum, per quem aliquam antiquæ Romanorum Reip. imaginem possimus agnoscere. Continget tibi haud scio an nemini, ut tua in conquirendis per omnem terrarum orbem NUMISMATIBUS INDUSTRIA, non grata modo eruditis hominibus, sed etiam popularis futura sit.* Sic alios insuper ejusdem tractus, cum splendore munerum aut natalium, tum egregia in his studiis facultate insignes, vel ex idoneo ipsius Goltzii, clari quoque his artibus & monumentis testimonio, luculenter colligimus. Quibus certe liceat mihi adnumerare, cum *Nicolaum Roccok* Equitem, *Andrea Schotto* perhibente, rei omnis antiquariæ ac Numismatum peritissimum; *Gasparem Gevartium* proxime defunctum; haud parum nobilitatos his artibus *Rubenios*; *Schinkelium* præterea *de Valsour*, & eidem cœlo insertum, *Joh. Jacobum Chiffletium*: ne complures alios huc advocem ex eadem gente, nostro aut superiori sæculo, illo studio haud mediocriter incensos. Gallia vero, ut vetustiores mittam Proceres, Regium Principem *GASTONEM AURELIANENSEM*, florentem nuper omni hac laude, in eamque serio incumbentem suspexit. Ut jam de Viris felicitis memoriæ nec de sæce, quod in enumerandis claris Oratoribus Tullio suo Atticus exprobrabat, haustis, *Gulielmo Choul*, *Josepho Scaligero*, *Paulo Petavio*, *Fabritio Peireskio*, *Jacobo Sirmondo*, *Joanne Tristano*, aliisque præclaris in ea Gente & amplissimi ordinis Viris nihil dicam, qui in ornanda & excolenda id genus vetustate egregiam & luculentam operam posuere. Nec minus hodie vel supersunt in eadem gente, vel exornant hanc memoriam, Viri vel eo nomine sæculorum memoria digni, quales aut Regii sanguinis tradux *HENRICUS BORBONIUS*, Dux Vernolii, elegans

elegans omnis hujus industriæ fautor & admirator; aut consultissimus divini atque humani juris *Gullemus Lamonio* Senatus Princeps; aut non *Ærarii* solum, sed præcipuarum Regni curarum Administer, fama fortunaque celeberrimus *Joannes Baptista Colbertus*; aut vetustate familiæ suæ dignissimus *Achilles Harlaus*; aut inter *Ærarii* Curatores adlectus probatæ pridem fidei ac industriæ *Sevius*; aut qui ingenium illustre altioribus studiis dedit *Ludovicus Henricus Lomenius* Briennæ Comes; aut *Æduorum* Senatus una cum *Philiberto de la Mare*, & *Joanne Baptista Lantino* lumen ac ornamentum *Bohierius*. Equidem mea etiam expectatione majorem animo cepi voluptatem, cum viderem coram non semel, Viros, cum auctoritate, tum sapientia, aut ingenii laude florentes, omnem hanc supellectilem ex auro, argento, ære, elegantiore studiose comparare; domos eadem habere instructas, quæ, quod de principe Mamertinorum Tullius, non domino magis ornamento sunt quam civitati. Neque vero opus apud te prædicare Virum utrique nostrum, cum amicitia tum studiorum id genus communione conjunctum, eundemque omnium consensu principem in hoc elegantia genere, *Petrum Sequinum*, D. Germani Antistitem; aut præterea non adeo Gazæ & Bibliothecæ Regiæ custodia, quam præclaris animi ac doctrinæ dotibus spectatum *Carcavi*; aut denique non reticendum, qui hanc Spartam feliciter jam exornavit & prope diem decorabit ulterius *Carolus Patinum*. Britannia *Britannorum* quoque ejusdem gloriæ æmula, & *CAROLUS* Regem nuper defunctum, hac omni veterum elegantia se oblectantem, & *Bukingami Ducem* ac *Arundellii Comitem*, primarios Regni viros; *Robertum* item *Cottonum*, aliosque id genus ex equestri ordine, hujus antiquariæ

supellectilis sedulos & indefessos scrutatores, etiamnum recordatur. Unde præclarum illud viri inter Britannos doctrina & eruditione celebris de Jacobæis Hortis vulgatum alicubi testimonium. *Quem locum, si*

Parritius
Juuius in
Not. ad E-
pist. Cle-
ment. ad
Corinth.

vicinam Pinacothecam, Bibliotheca celeberrima conjunctam, si NUMISMATA ANTIQUA Græca & Romana, si statuas, & signa ex Ere & Marmore consideres, non immerito Thesaurum antiquitatis, & μαρτυριον instructissimum nominare potes. Omnium vero instar hoc loco, CHRIS-

Snodorum.

STINA AUGUSTA, quæ ut superiorum ætatum decora & ornamenta, ita singularem quoque hujus industriæ amorem ac peritiam, ex ultimo Septentrione secum in Urbem invexit. Quod ut documentis aliis publice, & benigna oris significatione, mihi aliquoties privatim aperuit; ita incomparabilis in hoc genere Nummorum Thesaurus, summo studio recens ab ea congestus, ad memoriam posteritatis loquetur. Eant itaque venusti & elegantiores homines, qui contemptu & ludibrio has artes, ut minus decoras, aut quasi in situ & squallore versantes, prosequuntur. Si tantis enim ac tam splendidis nominibus & exemplis non adsurgunt, nihil certe de hujus industriæ DIGNITATE, de sua vero existimatione aut verecundia, non parum forte detrudere censebuntur.

COMMEN-
DATIO AL-
TERA A
VOLU-
PTATE.

I.
A Materia
Nummo-
rum.

N E C utique inferiorem huic elegantix veteri commendationem, incredibilis quædam VOLUPTAS conciliat. Quam innoxia enim illa & multiplex, immo quam suavis & jucunda in Nummorum id genus contemplatione, vel ipso adspectu prodit sese & ostentat! Non hic ego illam intelligo, quæ ex Materia pretio vel pulchritudine exurgit; quæ alias vel sola in Nummorum tractatione, singulare quoddam habet lenocinium voluptatis.

Festi-

Festiva quidem illa apud Lucianum Mercurii sollicitudo, qui dubius in quodam confesso Deorum varii operis & metalli, an materiæ vel artis prærogativam in iis spectaret, à Jove responsum refert, æquiores quidem

In Jove
Tragædo.

esse artis partes, auro tamen vel materiæ primas tribuendas. Mitto hæc aucupia, quibus aut vulgus, aut certe cum vulgo sapientes animæ capiuntur, erectæ autem & cordatæ mentes moveri parum consuevere. Εκπλήττει

γὰρ ἰδιώτῳ μὲν τὸ εὖ ὕλης καὶ λ. π, πυχνίτῳ δὲ τὸ εὖ πύχνης αὐτῷ,

ut ait magnus Galenus in præclaro de Usu Partium

Lib. 1.

Commentario: Nosti utique, quod fictiles olim Deos & Heroas, antiquissimi Majores vestri eadem religio-

pag. 403.
edit. Græc.
Basil.

ne coluerint, qua eorum posterius aureos illos, æreos, & gemmeos quandoque (qualem Pompeii imaginem in triumpho ejus prælatam legimus) sunt prosequuti.

Unde ferrei antiquorum Laconum, aut coriacei etiam priscorum Romanorum Nummi, quibus & usos etiam

Lacedæmonios accepimus, vix minorem hodie gratiam aureis & argenteis recentiorum temporum, apud veros harum rerum æstimatores consequerentur.

Nicol. Damascen.
Excerpt.
p. 522.

Quamvis nec amovenda sit ab hoc loco, ut indecora aut minus opportuna omnis ejusmodi delectatio, dum vel Electri veterum, vel Æris illius Corinthii, quo ad insaniam usque Romani veteres delectabantur, obvia adhuc in Nummis materia nonnunquam spectatur,

Eraque ab Isthmiacis auro potiora favillis.

Laudat alicubi Plutarchus æris in Statuis quibusdam colorem floridum, sicut ac ærugini haud obnoxium.

De Pyth.
Oraculo.

Talis utique in hac veteri Nummorum suppellectile, cum singularis cujusdam venustatis laude, spectatores sæpius adficit ac delectat. Ita ut hic quoque locum habeat, quod de cælatis operibus jam olim agnovit Plinius, *ut alibi ars, alibi materia esset in pretio*: im-

L. xxxi. 11.
mo c. 1.

mo utraque etiam manifesta & frequens in hoc censu arguatur.

2.
Ob Artis
Præstan-
tiam.

Orat.
xxxvii.

Potiores tamen partes illa *Artis* commendatio sibi vindicat hoc loco, quæ ut in omni elegantia genere spectabilis, ita hic quoque singularis & admiranda frequenter occurrit. Meministi forte apud Dionem illum oris aurei, ut voluptatem ex conspectu Statuæ Jovis Olympii suaviter alicubi extollat; ut non homines solum, sed bruta etiam illius spectaculo adfici, immo afflictis malorum oblivionem conciliari statuatur: illamque virtutem incredibilem non auro, vel ebori, ex quibus constabat illud Phidiæ miraculum; sed divinæ cujusdam artis præstantiæ continuo adscribat: *tale lumen*, (ut Romanis eum verbis loquentem inducam) & *tanta gratia illi ab arte inerat*. Gemina plane in hunc sensum, & commendationem hujus simulacri apud Galenum legas loco supra laudato. Neque vero id continuo mirabitur, qui noverit haud aliam contemplationem non hujus solum, sed omnium retro ætatum oculos vel mentes explevisse lubentius, quam ubi Ars suam cum Natura æmulationem, ad ejusdem non ruinam vel interitum, sed ad restaurationem potius & propagationem, omni opera convertit. Unde factum, ut felix illa hujus almæ Parentis imitatio dicam, an provocatio, ad summum fastigium paulatim evecta, in varias quoque similitudinum formas, plasticam; statuariam; picturam; encausticam; cælandi signandique artem, magno gentium consensu, passim diffusa fuerit & traducta. Quum vero in quovis hujus memoriæ genere, singularis veterum vel industria, vel felicitas fuerit; hinc non immerito quidquid ex ea penu ad nostra usque tempora incolume transit, summam jucundissimæ delectationis materiam præbet.

In

In ea vero lauta, & beata supellectile, eo majori quoque voluptate, aut admiratione continuo perfundimur, quo artis elegantiam major quædam (qualis in Nummis occurrit) ejusdem subtilitas probat. Adeo ut non extra dubium sit omnino, quod apud Plinium Lib. 1. Ep. 20. juniorem nuper legebam, Statuas, Signa, Picturas, hominum decoras, animalium quoque & arborum, nihil magis quam amplitudinem commendare. Nec enim aut Timanthi Cyclops, aut Myrmecidis quadrigæ, aut Callicratis formicæ, aut Pausii tabellæ, aliaque opera compendio minus quam præstantia artis, apud veteres celebrantur, vel inferiorem æstimationem mole sua spectabilibus Signis & Tabulis consecuta sunt. Protogenis tabulam magnæ quidem amplitudinis & elegantia, illis tamen Apellis summæ tenuitatis lineis potissimum nobilitatam legimus, & auctore eodem Plinio seniore, Phidiam non magis Jovis illius Olympii, aut Minervæ ingentia simulacra, quam in hujus scuto Amazonum vel Gigantum cum Diis prælia expressa, & in soleis Lapitharum & Centaurorum certamina commendarunt. Quod ipsum de præstanti illo artifice tradit Cæsar Julianus in Epistolis, eum non solum celebritatem consequutum ex imagine Olympica aut Atheniensi, verum etiam quod in exigua sculptura magnæ artis opus incluserat. Idem quoque Theodoro præstantissimo artifice evenisse ac- Lib. xxxvi. cap. 5. cepimus, *qui dum ipse se ex are fudit, præter similitudinem mirabilem, fama magna subtilitatis celebratur.* Enimvero supremos quasi artis conatus illa opera haud immerito judicarunt, in quibus plus intelligitur revera quam pingitur, & ut ejusdem Auctoris verba huc detorqueam, quam ars summa sit, ingenium tamen est ultra artem. *Mirus profecto homo,* inquit in simili argu-

E mento

Met. lib.
VIII.

mento Madaurensis Philosophus, *imo semi Deus, vel certe Deus, qui magna artis subtilitate tantum offeravit argumentum.* Unde Gigantum ossa, aut Solis, vel Commodi Colossea capita minus forte hodie nos delectant, quam expressa horum in Gemmis & Numismatibus, exigua quidem illa & tenuia, sed singularis cujusdam & divinæ præstantiæ simulacra. Hinc de illis idem

Plin. lib.
XXXIV. c. 8.

Plinius: *Gemma supersunt & in arcto coarctata rerum natura majestas, multis nulla sui parte mirabilior.* Neque aliter

Lib. XVII.
de Usu Par-
tium pag.
556. edit.
Basil. Græc.

commendatum alicubi à Galeno videat suæ ætatis artificem, à quo Phaëton cum quadrigis Annulo ita scite insculptum, ut cujusque equi & frænum, & os, & dentes ac pedes anteriores pulcre dignoscerentur. Gemina vero plane hæc Nummorum laus, in quibus expressas juxta & coarctatas similitudines varias, singulari cum voluptate, & industriæ non vulgaris commendatione, periti hujus arbitri & æstimatores passim contemplantur;

*Tantus homos operi, finesque inclusa per arctos
Majestas!*

In Phocio-
ne.

Quo referri potest illud Plutarchi, ὡπερ καὶ ἡ νομισματικὴ ἀξία πλεῖστον ἐν ὀλίγῳ βαρυνάτω δύναμιν ἔχει, *sicut Nummi etiam æstimatio magnam in exiguo pondere vim habet.* Adeo ut in præstantiores ex iis Nummos, optime meo judicio cadat, quod de quodam Apellis opere olim dictum, *plura ostendere verius quam promittere;* immo forte quidquid de vocali Memnonis signo; Hectoris apud Ilienses statua spectatores ad tangendum provocante; Myronis & Praxitelis operibus, tanquam spirantibus singulis, apud Plinium, aut utrumque Philostratum lego, & de quibus in genere divinus Vates,

In Iconi-
bus.

Stabunt & parii lapides, spirantia signa.

Hanc laudem certe plurimi sibi vindicant etiamnum
super-

superstites Græcorum, & Siculorum vel inprimis, ac Italix vestræ, ut Neapolitanorum, Posidoniaton, Yeliton, & Tarentinorum Nummi, alique venustate non minus, quam vetustate spectabiles. Romanorum vero ea laus adhuc potior, quorum Nummi ab Augusto ad Antoninorum usque & Severi etiam tempora, magna cum artis & elegantix admiratione, ac in omni metallorum genere varietate intuentium oculos oblectant;

Vidi artes, veterumque manus, variisque metallis

Viva modis, labor est auri memorare figuras.

Infra eam ætatem venustas illa, ut fateor, defecit, & una quasi cum Imperio Romano consenuit; ita ut ab usibus aliis potius, quam ab elegantia commendationem mereantur sequentium Cæsarum Numismata. Nec omni tamen voluptate spectatorem plane defraudant, qui delectum aliquem in iis habendum meminerit, nec Nicomachum infelicitè fuerit æmulatus, *qui multas gemmas habuisse traditur, sed nulla peritia electas.* Plin. lib. Perierat Plinii ætate æris fundendi scientia, immo ars xxxviii. quoque argentum cælandi; nec minus proinde, eodem auctore, attritis etiam & quæ discerni non poterant cælaturis, pretium & voluptas illa ætate constabant. cap. i.

Eandem tamen ex Nummis delectationem, præter Materix, aut Artis elegantiam, quam postremam non 3. omnes forte perinde capiunt, tot *Illustrium Imagines* in *Ob Imagines Illustrum.* iis conspicuæ, mirum in modum augent & extollunt. Nobilitata quidem legimus aliquot præstantissimorum Artificum opera, solis industriæ illecebris; nisi aliquis aut temulentæ mulieris, aut canis vel formicæ conspectui, novum aliquod & singulare voluptatis genus inesse arbitretur. At quam decoræ, nec alibi etiam obviæ contemplationis speciem Nummorum Veterum

tractatio, vel ad spectus præbet? Convenio hic egote, OCTAVI jucundissime, utrum suavius aliquod ex omni veterum Supellectile spectaculum, aut mente possit fingi, aut oculis usurpari, quam omnis quasi memoriæ Heroas, & illos Orbis olim Dominos, Nummorum beneficio superstites & spirantes videre; vultus saltem illorum & ora, post tot sæculorum decursum, coram adhuc intueri?

Os sacrum, quod in ære colis, miraris in auro,

Cerne libens.

Rudera utique varia, aut aliæ vetustatis reliquiæ, quæ certe non leviter hic me delectant, præ hac tamen voluptate, ut ingenue fatear, vilescere mihi quodammodo videntur. Legisti enim aliquoties, quæ anxia veterum cura & sollicitudo fuerit, ut præstantium Civium aut Decessorum suorum imagines domi haberent expressas; ut illo amissæ virtutis vel solatio, vel recordatione se oblectarent. Hinc illæ similitudines, quæ primo, teste Plinio, illustrem ob causam exprimitantum solitæ, propagatæ paulatim diffusius; ita ut clarorum hominum effigies in Templis, Atriis, Liminibus, Cubiculis, Bibliothecis, aliisque publicis & privatis locis certatim tandem adservarentur. Adeo ut honorem illum non Clientes solum Patronis, Magistris Discipuli, aut Majoribus Nepotes; sed privatis etiam Principes frequenter exhiberent; quod Varroni ab Asinio Pollione primum tributum narrat Plinius, & laudabili dein æmulatione ab ipsis quoque Cæsaribus nonnunquam factitatum accepimus. Commemoratur certe inter alia Augusti decora; quod memoriam illorum virorum, quibus Roma creverat, impense coluerit, & Statuis aliæque ratione renovari curaverit. Quæ magnorum hominum reverentia Alexandrum Seve-

Lib. vii.
c. 30.

Sueton. in
Aug.

Severum longius adhuc provexit, qui non solum De-
cessorum suorum, sed Ciceronis, Virgilii, aliorumque
id genus Semonum imaginibus, sacra etiam facere con-
sueverat. Haud minus flagrarunt hoc studio, duo cla-
rissima litterarum & Urbis lumina, Varro & Atticus,
qui præstantium Virorum imagines, libris suis com-
plexi leguntur, ut posteris iidem conspiciendi trade-
rentur. Nec te effugit opinor, ut geminum illud stu-
dium in Capitone suo extollat alter Plinius: *Est, in-* Lib. 3. Epist.
quit, omnino Capitoni in usu claros colere, mirum est qua re-
ligione, quo studio imagines Brutorum, Cassiorum, Catonum
domi ut potest habeat. Unde factum nosti, ut nobiles di-
cti sint *homines multarum imaginum*, ignobiles vero qui
imagines non habebant, nec *imagines majorum* poterant
ostentare, ut de se non semel profitetur novus homo
Marius in historia Jugurthina. Neque enim promi-
scuum fuisse jus illud imaginum apud Quirites vestros,
sed curulium Magistratuum proprium, licet aliunde ex
Tullio colligere, qui de sua ædilitate loquens, confe-
quutum se docet, *togam prætextam, sellam curulem, Jus* In Verrem
IMAGINIS *ad memoriam posteritatemque prodenda.* Has
autem Imagines positas in prima ædium parte docuit
nos præ alio Valerius. Ut jam nec mirum videatur, Lib. 7. c. 8.
quod de Epicuri discipulis narrat alicubi idem Tul- Lib. 14. de
lius, eos Magistri imaginem in Tabulis, Annulis, Po- Finib.
culis expressam habuisse. Quod ipsum quoque Mele-
tio Antiocheno Antistiti contigisse observo apud al- Chrysof.
terum Christianorum Tullium, qui haud aliter ejus Homil.
imaginem in Annulis, Cælaturis, Poculis, Parietibus, LXXVII. in
S. Melet.
ubique tandem ab Antiochenis depictam aut cælatam t. v. p. 538.
commemorat. edit. Savil.

Nec inanis utique ea Voluptas, quæ in magnorum
hominum contemplatione posita, aut vacua pulcher-

rimo fructu censeretur. Consulere majorum imagines Pæctum suum jubet alicubi Tullius, ut virtutis incitamentum, & gloriæ præmium. Audi eundem pro Archia; *Quam multas nobis Imagines non solum ad intue-
dum, verum etiam ad imitandum fortissimorum virorum
expressas scriptores & Græci & Latini reliquerunt, quas ego
mihi semper in administranda Republica proponens, animum
& mentem meam ipsa cogitatione excellentium hominum con-
formabam, Princeps autem Romanæ historiæ in bello
Jugurthino; Nam sæpe audiui Q. Maximum, P. Scipio-
nem, præterea civitatis nostræ præclaros viros solitos ita dice-
re; cum majorum Imagines intuerentur, vehementissime sibi
animum ad virtutem accendi; scilicet non ceram illam, ne-
que figuram tantam vim habere; sed memoria rerum gesta-
rum eam flammam egregiis viris in pectore crescere. Unde
laudatus ille paulo ante Alphonsus, Cæsaris adspectu
ex Nummis non oblectari se solum mirum in modum,
sed ad virtutem quoque continuo accendi prædicabat.
Si claudicantis enim cujusdam apud Syracusanos Sta-
tua, ita adficiebat spectatores, ut ulceris dolorem sen-
tire viderentur; potior certe hic quædam voluptatis
ratio, & commotio animorum aliquanto opportunior
occurrit in tot Heroum, quos Nummi exhibent, ad-
spectu.*

De Finib.
lib. iv.

Meministi forte differentem in Academix spatiis
Ciceronem (libenter enim Principis ingeniorum, ti-
bique familiaris auctoritate utor & exemplis) quan-
tum adfici solitus fuerit conspectu illorum locorum,
in quibus clari homines multum fuerant versati: *Venit
enim, inquit, mihi Platonis in mentem, quem accepimus
primum hic disputare solitum; cujus etiam illi hortuli propin-
qui, non memoriam solum mihi adferunt, sed ipsum viden-
tur in conspectu meo ponere. Hic Speusippus, hic Xenocrates,
hic*

hic ejus auditor Polemo, cujus ipsa illa sessio fuit, quam videmus. Fatetur etiam ibidem illud uluvenire, ut acrior quædam & attentior, ob memoriam locorum, de claris viris subeat cogitatio; & refert se Metapontum aliquando profectum, non ante ad hospitem divertisse, quam Pythagoræ locum, ubi vitam ediderat, ejusdemque sellam vidisset. Nec diversum tale quid ad Urbem adeuntibus quotidie contingit, si qui veteris memoriæ plane non sunt incuriosi, qui, quod ille de Athenis, ita quocunque hic ingrediuntur, in aliquam historiam vestigium ponere non ignorant; Hic Scipio, hic Cæsar, curru Capitolium ingressi; hic Tullius pro Rostris perorabat. Quod si tamen res accuratius subducatur, quis non illud imitationis studium, quod in hoc ipso spectaculi genere requirit ibidem Tullius, contemplationi vultus eorundem hominum, potius quam nudæ loci memoriæ, aut sedilis adspectui tribuat? quorum alterum nullum rei gestæ vestigium, aut aliquam viri notitiam præbet; alterum, ipsum Auctorem præclari facinoris aut consilii, vere in conspectu ponit, *sic vultus sic ora ferebat.* Neque enim quempiam opinor, thorax vel equus fortis ducis inspectus (qui tamen ad victoriam momentum aliquod conferunt) ad bellicam virtutem accendent, ut ipsius ducis armati & equitantis posita ob oculos effigies; neque etiam Pythagoræ sedes, ut sedentis ejusdem in Nummis habitus, sapientiæ amorem valebit excitare. Nec id difsitebitur omnino, qui expressam videt in monumentis id genus, ipsam antiquæ clarorum hominum virtutis, & magnitudinis imaginem. Quo in loco subit me recordatio Phoenicii illius apud Philostratum, qui in ^{In Heroi-} Vinitoris cujusdam descriptione, Palamedem, & reli-^{cis.} quos belli Trojani Duces, quasi præsentem videre sese & agno-

& agnoscere prædicabat. At certe luculentius Nummi id præstant, in quibus non Athletas in Olympicis victores; non Rhetores, aut Sophistas; non de Urbe solum aliqua benemeritos Cives, quibus statuas, aut imagines olim decretas, apud Pausaniam aliosque legimus; sed clarissimos omnium ætatum Imperatores; populorum Duces, & Conditores Gentium, licet etiamnum cupidis & attentis oculis intueri.

Est aliquid spectare Deos, & adesse putare,

Et quasi cum vero Numine posse loqui.

*Reges, &
Duces in
Nummis
Græcorum.*

Hic enim occurrunt, Macedonum *Amyntæ, Philippi, Alexandri, Perdiccæ, Antipatri, Cassandri, Philippi* posteriores, & *Persei*; hoc est præcipua Regum apud eos series. *Ægyptiorum Ptolemæi, dicti, Soteris, Philadelphi, Philopatores, Cerauni, Latheri, Physcones, Evergetes; Asiæ, Antigoni; Syrorum ac Phœnicum, Seleuci, Antiochi, Demetrii, Alexandri, Tryphones, iique Soteris, Callinici, Nicatoris, Dionysii, Magni, Dii, Epiphanes, Evergetes, Philopatores, Philometores, Sedetes, Eupatores, Commageni; Carum Menandri, Pexodari, Mausoli, Idriei; Ponti vel Bospori Mithridates, Evergetes & Eupatores, Pharnaces, Asandri, Sauromates; Bithyniorum Nicomedes, Prusia; Cappadocum Archelai, Ariobarzanes, Ariarathes; Thracum Lysimachi, Seuthes, Cotyes, Rhæmetalces, Rhescypores; Pergamenorum Philetari, Attali; Siculorum Hierones, Gelones, Dionysii, Agathocles, Hieronymi; Epirotarum Pyrrhi, Alexandri; Lacedæmoniorum Agesilai, Polydori; Carthagenensium Amilcares, Hannibales; Arabum Manni, Aræta; Cyrenensium Ptolemæi; Numidarum Jugurtha; Mauretanorum Juba; Sicyoniorum Arati; Judæorum Herodes; Edeffensorum Abgari; Armeniorum Tigranes; Parthorum etiam Arsaces & Vologeses. Quibus accedunt Vandalorum Hilderici; Gotthorum Athalarici.*
Theo-

Theodahati, Theodeberti, Alarici, Witiges, Totila, Attila.
 Inurbanus sit certe & omnis expers innoxia voluptatis, qui ad tot Regum & augustorum vultuum conspectum, tangi sese continuo intimi gaudii sensu non agnoscit. Nobilius certe & latius patens spectaculum fatearis altero ejusdem generis, quod commendat alicubi Tullius, qui depictas in tabulis imagines Siciliæ Regum ac Tyrannorum non solum docet pictorum artificio delectasse, sed etiam commendatione hominum, & cogitatione formarum. De me equidem memini, ad insolitum me tanquam, & incredibile spectaculum exiliisse propemodum, quum id genus Heroas ac Duces, ex prisca Annalium memoria haud ignotos, in instructissimo talibus maximi Principis ac Mæcenatis mei museo, oculis mihi arbitrari primum licuit,

Dum vagor adpectu, visusque per omnia duco.

Mitto jam Semi Deos alios, ac antiquissimos Urbium Conditores aut Benefactores, *Castores, Herculem, Abderum, Phalantem, Minoa, Hectorem, Diomedem, Cyrum, Eurpyllum, Byzam, Tarantem, Solymum, Cyzicum, Sossandrum Pergamum, Tmolum, Tomum, Docimum, Nemausum,* Conditores, aut Benefactores Urbium. aliosque plures, quos Heracleensium, Cuosiorum, Iliensium, Ætolorum, Cyrretum, Abderitarum, Byzantinorum, Tarantinorum, Cilicum, Cyzicenorum, Smyrnæorum, Pergamenorum, Sardoniorum, Tomitanorum, Docimensium, Nemausensium nummi, mihi aliquoties in Italia vestra inspecti, ad posteritatis memoriam etiamnum tradunt. Mitto præterea clarissimas & è Reginarum quidem vel Amazonum serie Feminas, *Phædræ, Smyrnam, Cumam, Amastrin, Berenice, & Arsinoë* non unam, *Jotapen, Phthiam, Pythioniam, Philistidem, Cleopatras* aliquot, *Zenobiam*, earumque fastigio minorem, nec minus tamen celebratam

F

Sappho.

Sappho. Nec enim sceptris solum & rebus gestis inclytos, sed pacis etiam & ingenii artibus spectatos vultus, Nummi aliquot selectiores nobis exhibent. Ita priscos illos Legislatores, *Zaleucum*, *Charondam* (si fides habenda viro docto) *Pittacum*, *Lycurgum*, in vetustissimis Lororum, Catinæorum, Mytilenæorum, & Laconum Nummis adhuc hodie videmus expressos. Nec minori certe voluptate adficient inspecti in Nummis Samiorum *Pythagoras*; Tarentinorum *Archytas*; Syracusanorum *Archimedes*; Megarensium *Euclides*; Laodicensium *Dracus*; Mytilenæorum *Alcaus*; Teiorum *Anacreon*; Coorum *Hippocrates*; Colophoniorum *Pytheus*; Magnesium quoque *Marcus Tullius*. Ut intuentem adhuc hodie venerandos id genus vultus in Nummis æreis, ejusdem Tullii rursus cogitatio subierit, qui æream Demosthenis imaginem olim à se inspectam profitetur, alibi vero Aristotelis; unde & in sedecula posita sub illius imagine apud suum Atticum tradit sedere sese malle, quam in aliorum fella curuli. Immo *Ovidium* quin etiam & *Polionem* Menandri cujusdam Parrhasii industria ad nostra usque tempora, in duobus æreis Nummis, feliciter transmisit; quorum alterum in Pinacotheca Christinæ Augustæ, alterum te duce, apud Feliciam Rondanini, præstantissimam Matronam, inspexi; quem etiam inde in novissima Nasonis sui editione expressit Vir præter alia decora, hujus quoque antiquitatis diligentissimus investigator Nicolaus Heinsius noster. Integrum vero hic habes cum averſa parte, qualem nummus ille inter rarissimos repræsentat.

Ut levis terra sit huic Parrhasio, qui sacros vultus Musarum Venerumque omnium Sacerdotis intercideri non est passus, quos bona cum Augusti venia, omnes

Legisla-
tores.

Sapientes,
aut artibus
olari.

Orator.

Lib. iv. Ep.
ad Att. 9.

omnes Musis Gratiisque initiati in sacriis suis recondant. Unde eidem Vati quærenti jam olim,

Si quis habes nostros similes in imagine vultus,
habere sese adhuc hodie cupide contestentur, & eo quidem studio, quo ipse commemorat suam gemmæ jam olim insculptam ab amico imaginem,

Lib. I.

Trist. El. 6.

Effigiemque meam fulvo complexus in auro.

Pollionis quidem Nummum nomine Vedii signatum, non diffiteor à quibusdam ad Augustum referri; qui tamen Franciscum Gottifredi, optimum talium arbitrum in alia discedentem novi. Goltzii quidem Nummus præfert ΟΤΗΔΙΟΣ ΠΟΛΛΙΩΝ, Augustæ vero Reginae tantum ΠΟΛΛΙΩΝΟΣ, ut iste ad Asinium Pollionem referendus eidem videatur. Nec mirum forte aut insolitum videri posset, hunc honorem huic Pollioni *Cæsarea* tributum, sicut signatum in altera Nummi parte, quam Urbem ab Herode magno conditam, vel restauratam novimus; quem Romæ Pollionis hospitiq; usum, & principem amicorum eundem habuisse, apud Josephum legisse memini. Neque tamen desunt quæ meum hic ad sensum etiamnum cohibeant & de quibus alibi. Alias alterius quoque Pollionis meminit non semel idem Josephus, huic Heroditidem summe chari & reverendi: sed cui utpote Pharisæo nemo opinor hunc nummum imputabit. Ut præteream certe alios Polliones, celebres adhuc in sequentibus Romanorum Fastis, illumque Asiæ sub

Lib. xv.
c. 13.

Lib. xv.
Antiq. c. 1.

^a Orat. 1. M. Aurelio Proconsulem, cujus ^a Aristides & ^b Euse-
^{& 1 v. sacr.} biius meminere. *Homerum* præterea hic mitto, quem
^{b Ecclef.} Amastrianorum aliquot, Smyrnæorum & Chiorum e-
^{Hist. 1. 1.} tiam Nummi, sed non uno vultu, exhibent: ita ut
^{c. 15.} præ viri vetustate ad artificis ingenium effectum, Plinio
^{Lib. xxxv.} alicubi id asserenti, fides omnino sit præstanda. Quod
^{c. 2.} etiam aliquot vetustioribus supra traditis Heroum aut
^{In Atticia.} Philosophorum vultibus accidisse, haud immerito cro-
^{Lib. 1. de} diderim; qui morem illum non Romæ solum rece-
^{Nat. Deor.} ptum ex Plinio novi, sed alibi etiam, & Athenis qui-
dem usurpatum, ubi Æschyli imaginem in Theatro
diu post ejus obitum factam, ex Pausania didici. Quod
ipsum clarius alias tangit eximius Ciceronis locus, ubi
argumentum à Deorum imaginibus petatum refellens
Academicos ita ulterius perstringit: *Nam quid est quod
minus probari possit, quam omnium in me incidere imagines;
Homeri, Archilochi, Romuli, Numa, Pythagora, Platonis, nec
ex forma qua illi fuerunt. Quomodo ergo, & quorum imagi-
nes? Orpheum Poëtam docet Aristoteles nunquam fuisse, &
hoc Orphicum carmen Pythagores ferunt cujusdam Cecropis.
At Orpheus id est imago ejus, ut vos vultis, in animum sape
incurrit. Non piguit locum integrum adtulisse, quem
ante dies paucos, oblata forte de hoc veterum more
eum indultrio antiquario controversia, obiter adle-
gasse memini. Huc vero referri etiam debent Nummi
illi ærei maximi & rudioris ac minus vetusti operis,
vulgo Contorniasi Antiquariis dicti; in quibus idem
Homerus, Pythagoras, Socrates, Diogenes, Adilo, Sallustius,
Virgilius, Horatius, Seneca, Apollo Thyaneus, Apuleius,
alique id genus jam olim expressi occurrunt. Amo-
vendi vero ex hac serie novitii illi Nummi & moder-
ni inventi, Dido, Priamus, Menelaus, C. Marius, Scipio
Africanus, Hannibal, Marcellus, Cicero, Virgilius, & Au-
gusta*

gusta aliquot apud Æneam Vicum depictæ; in quibus nempe, nec veri, nec vetustatis ulla sese offert commendatio. Quod ut obvium rei Nummariæ veterum vel leviter peritis, non monerem hoc loco, nisi tyronibus & minus exercitatis, fucum in his quotidie fieri, non semel animadvertissem. Hanc vero voluptatem, ex omni illa contemplatione ortam, vel Fulvii Ursini Illustrium Imagines abunde prædicant; quorum pars præcipua ita è Nummis expressa, ut altera locupletior ex adductis obiter Græcorum aut Barbarorum vultibus, erui adhuc possit, & ad publicam elegantiam exponi.

Majores autem vestros, illos terrarum Rectores, *Romani in Nummis* nonne hic passim, & frequentius etiam in Nummis spectamus: *Cæsareos video vultus*. Illi sunt utique, quorum conspectu cupidi talium maxime se oblectant; immo quorum beneficio Roma priscos Civium ac Dominorum vultus sibi adhuc læta ante oculos ponit.

Et centum Dominos novæ moneta.

Hinc illi contemplari etiamnum & agnoscere conceditur, magnanimos suos *Julios, Augustos, Trajanos, Constantinos*; truces *Tiberios, Caligulas, Neronos, Domitianos, Caracallas*; mixtes *Titos, Nervas, Pios, Marcos*; molles *Othones, Commodos, Elagabalos*; universam denique Cæsarum seriem, familiam, indolem;

En Cæsar agnoscet suum

Prudentius.

Gnorisma nummis inditam.

Sicut cum eruditissimo amicissimoque Marquardo Gudio nostro omnino legendum illo loco crediderim, ubi *Numisma nummis* hætenus legitur. Non aliter ac *In Antio-* Libani cornua imagini Ius apposita, vocat *τῶν τῶν* chico- *χρῶσιμα τῶν* sed hoc obiter. Nec vero Augustarum *Augusta.* adspectu minus forte delectatur, dum obviæ eidem in

Nummis occurrunt erecti vultus *Livia, Octavia*; infaufti *Agrippina*; invecundi *Messalina, Poppæ, Faustina*; probioris *Sabina, Mæsa, Mammææ*; & ut alterius Romæ fastigia hic non omittam, sanctioris adhuc oris *Helena, & Eudoxia*. Mitto primos Conditores suos ac Reges, *Romulum, Numam, Ancum Martium, Servium Tullium*; quorum priores ex ingenio artificum effictos, supra ex Tullio tradidi. At enim sequentium temporum ac Reipublicæ decora, Nummi vere nobis repræsentant, *Regulos, Marcellos, Scipiones, Servilios*; & libertatis ipsius Numina, *Brutos, Catones, Cassios*; ac nominis fortunæ & magnitudini pares *Syllas, Pompeios*; & Quiritium olim amores, *Drusos, Germanicos*; & Civium fastigio majores *Antonios, Lepidos, Agrippas*; quos pari studio ac felicitate, qua olim illi supra laudato junioris Plinii familiari, colere etiamnum ac domi habere conceditur. Adeo ut hoc demum impleverint id genus Numismata, quod de Varronis opere has ipsas complexo Illustrium Romanorum imagines, augurabatur Plinius major; *inventione muneris etiam Diis invidiosus, quando immortalitatem non solum dedit, verum etiam in omnes terras misit, ut præsentem esse ubique & claudere possent*. Quis vero tam inficetus adeo & inurbanus, qui leve id Nummorum beneficium arbitretur, aut usu carere pulcherrimæ voluptatis, præclarum forte & consultum ducat?

3.
Ob alia argumenta Nummorum.

Nec tot alia *prisci ævi Vestigia*, quibus præter Effigies id genus, Nummi veniunt insigniti, leviori gaudio spectatorem perfundunt. Hic enim non sus forte, aut pecus, vel ratis, aut navis etiam rostrum solum sese offerunt; quibus notis signatos antiquissimos Romanorum Nummos accepimus. Longe potior voluptas ex Nummis florentis Reipublicæ, & sequentium temporum;

porum, quales hodie tractamus, exurgit; quam præter commemoratam supra antiquitatis commendationem, argumenti varietas & illecebræ abunde conciliant. Indignabatur quidem Zeuxis, quod argumenti novitatem, non artis præstantiam in ipsius Tabulis laudarent spectatores; quorum utrumque pari, ut jam intelligimus, jure, licet in Nummis id genus æstimare. Quid jucundius enim homini veteris memoriæ non plane incurioso, quam non hic tractare *pocula adoranda rubiginis*, sed priscos illos rerum dominos, modo sacra facientes cum omni Sacrorum apparatu & supellectile; modo Vota suscipientes pro salute Reipublicæ, aut Imperii æternitate; modo distribuentes donativa & Congiaria; modo Reliqua ceu Fisco debita remittentes; modo Annonam procurantes; modo Circenses, aut Sæculares ludos, vario spectaculorum genere celebrantes; modo Templâ, Portus, Thermas, Circos, Theatra, Vias, Aquæductus, Arcus, aliaque victura opera molientes aut ampliantes; modo peragrantes, & restituentes Provincias; modo deducentes Colonias; modo Libertatem publicam adferentes; modo Justitiæ, Concordiæ, Abundantiæ, Felicitati, Lætitæ, Securitati, Tranquillitati denique Temporum, varia ratione consulentes, omnibus denique Pacis artibus florentes intueri? Quid suavius iterum, quam eosdem militari gloria conspicuos, aut ad Expeditionem accinctos; aut proficiscentes ad Exercitum & adloquentes è suggestu milites; aut Fidei jusjurandum ab iis exigentes; aut Disciplinam restaurantes; aut captivos Reges, & prostratas ad ipsorum pedes Provincias ostentantes; aut Regna adsignantes; aut sublimes in Triumphali curru, & à Victoria coronatos; aut inter signa militaria Gloriam Sæculi vel Romanorum dif-

fun-

Lucian. in
Zeuxi.

fundentes; aut gratulantem illis Adventum Romam, vel aliam quamvis Orbis partem: aut eosdem denique post impletum mortalitatis terminum, Divorum honoribus videre decoratos. Mitto varium adhuc spectaculum, quod insuper omnigena Nummorum Græcorum & Romanorum supellex præbet, Deorum simulacra; Herculis labores; Urbium insignia & origines; Fluviorum figuras; Provinciarum effigies; Animalium formas; Plantarum imagines; Armorum genera; Legionum nomina; Vestium species; Coronas omnis generis; alia præterea de quibus opportunior adhuc in sequentibus dicendi erit locus. Quis autem non gemina voluptate adficiatur, in contemplanda expressa tot pulcherrimarum & reconditarum in Nummis rerum effigie, qua Lucianus olim Rhodi picturas in Porticu depictas adspiciens, tangebatur; *quam ex contemplatione, inquit, capiebam, heroicas illas fabulas memoria repetens.* Ego equidem, quid honesta sit ac suavis animorum remissio non intelligo, si illam non provocat ejusmodi contemplatio, quæ res tot Annalium curam meritas, nobis aliquanto manifestius ob oculos ponit; ubi denique

Suspendit picta vultum mentemque tabella.

Immo eo magis innoxia ex hoc monumentorum genere, quam ex iisdem Annalibus petenda; quo ejusmodi delectatio, turpi spectaculo foedæ voluptatis, sævitæ, insanix eorundem temporum & hominum quandoque non inquinatur.

DISSERTATIO SECUNDA.
 DE
 PRÆSTANTIA ET USU
 NUMISMATUM
 ANTIQVORUM.

NEque tamen laus sua illi contemplationi ac decus abunde constaret, nisi ex ea non solum mirifica quædam oblectatio, sed UTILITAS etiam incredibilis emergeret. Hanc enim Philosophiæ legem tradit eleganter Themistius, nihil omnino solius oblectationis gratia perficere, sed ubique cum eo quod jucundum est, utile quoque admiscere. Neque Sapientis id solum, sed Artificum etiam proprium agnoscit Tullius; qui negat Phidiam, Polycletum, Zeuxidem suas artes ad voluptatem direxisse; & alibi etiam has ipsas reliquias veteris memoriæ, ad nudam earum notitiam transferre, vocat curiosorum. Eam vero Utilitatem, multiplex illa tot rerum, quas modo enumeravi, in Nummis Veterum supellex, & tot eximia consignatæ in iis vetustatis vestigia, vel me tacente, arguere satis & prædicare videntur. Adeo quidem, ut hæc res nemini possit esse dubia, nisi qui eadem opera, omnem priscae ætatis notitiam aut supervacuam, aut à se alienam putet. Immo eo felicius hujus antiquæ supellectilis usum & præstantiam quisque intelligit, quo magis interioribus veterum studiis & varietate quadam litterarum instructus, ad Nummorum id genus tractationem accedit. Ita enim lucem præclaræ aut reconditæ Antiquitati, facem Historiæ

G

aut

aut Geographiæ veteri; integritatem mutilis vel corruptis Auctorum locis, non aliunde certius, aut luculentius peti fatebitur; denique eorum beneficio licere adhuc hodie,

Tecum Graia loqui, tecum Romana vetustas.

1.
IN GRAM-
MATICIS.

Ac primo quidem ipsa sese offert Litterarum Doctrina, quocunque tandem *Technices*, aut *Exegetices* nomine, Grammaticorum filiis nuncupetur. Seu enim genuinas litterarum apud veteres formas ac ætates; seu earum vim & adfectiones varias; seu ipsam vocum scriptiorem ac proprietatem consulamus, non aliunde nobis certius, quam in Nummis aut Marmoribus antiquis præsidium occurrit. Nec certe ratio hic aut eventus fallit. Subsidia quippe reliqua, dubiam semper transcriptorum Exemplarium fidem, hæc autem sola primigeniam Autographorum dignitatem præ se ferunt. Norunt præterea, qui scriptos veterum libros versant, quam corrupti sint non solum, sed recentiores plerique, pauci admodum supra octingentorum aut mille ad summum annorum vetustatem adsurgant. Pandectas Florentinas; Virgilium cum Medicæum, tum Vaticanum; Terentium Politiani iudicio omnium Codicum à se inspectorum antiquissimum; Versionem LXX Interpretum, & Glossaria aliquot Bibliothecæ Palatinæ, magna quidem cum vetustatis veneratione, Florentiæ, & hic in Urbe non semel inspeximus. At eosdem tamen infra Justiniani ævum (ut largiamur aliquot illi coætaneos, aut paullo forte vetustiores) longe certe infra Nummorum vetustatem, qui ferme hic deficiunt, exaratos, cuius obivum sit ac manifestum. Unde sola quædam hic superest ad primævam illam & incorruptam Nummorum ac Lapidum auctoritatem provocatio decretoria, Criticis & Grammaticis.

maticis majorum Gentium, haud semel feliciter usurpata.

In tradendis certe aut explicandis *Litterarum* apud *Circa Formas litterarum Græcarum, & Latinarum.* veteres *formis*, unicum & singulare occurrit monumentorum id genus beneficium. Nec leve illud esse reputandum, & doctissimorum hujus ævi Virorum, quæ in hac palæstrase exercuit, industria, & res ipsa loquitur. Hinc enim & indubiæ linguarum origines, & primæ litterarum formationes, & varia ætatum discrimina, & innumeri librariorum aut quadratariorum errores, aliaque recondita eruditæ vetustatis arcana feliciter eruuntur. Adeo ut quæ in hoc genere, ab eruditis aut præclare reperta, aut timide pronunciata, aut perperam etiam tradita, lucem continuo ex Nummis, aut emendationem mutuentur. Ita Alphabeti veteris Græcorum cum Phœnicio collatio à magnis viris instituta, procedet securius, ut singularum litterarum apices & ductus originis suæ fidem faciant. Nec aliter jam olim *Lib. v.* Herodotus genuinas veterum Cadmæorum seu Phœnicum litteras colligit ex prisclarum Inscriptionum monumentis, ἴδον ἣ καὶ ἀπὸς Καδμήϊα γράμματα ἐν τῷ ῥῶτῃ Ἀπόλλωνος Ἑρμοῦ καὶ Ἰσμελῶος ἐν Θήβῃσι τῇσι βουαίῳιν, ἐπὶ τείχεσσι πρὸς ἐγκυκλοπαίδειαν, καὶ πολλὰ ὁμοῖα ἰόντα πῶσι Ἰωνικοῖσι. Quare jam incautius loquutum patebit illustrem Salmasium in Notis ad Inscriptionem Herodis Attici, qui formas litterarum Græcarum semel à Ionibus receptas, perpetuo in eadem facie ad nostra usque tempora mansisse, nihilque in iis immutatum contendit. Atqui vel Græcorum Nummos consulenti, non una certe, sed diversa variarum litterarum facies, ac pro ætatum discrimine, multiplex eadem occurret; dum non solum ε pro E; sed ζ pro Z; Γ pro Π; C & Γ pro Σίγμα; ω pro majusculo Ω, aliaque id genus frequenter sese offerunt. Ut

mittam quadrata □ pro Θῆται, & □ Ομικρόν, quæ mihi in Nummis necdum observata, in marmoribus aliquot Farnesianis & Magni Etruriæ Ducis, non semel inspe- ximus. Sic non unam literæ ξ figuram diversam à vul- gari, cum in Nummis aliquot Græcorum haud semel notavimus, tum in præclaris aliquot Inscriptionibus Athleticis, nuper hic in Urbe repertis, Ξ Ξ Ξ. Sic Ξ pro ε videas in nummo Alexandri Severi apud Cl. Seguinum. ΑΥΤ. Μ. ΑΥΡ. ΕΕΤ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΙ. Antiquiores itaque Græcorum litteras à posterioribus non *numero* solum sed *forma* etiam haud semel discre- pantes, indubia insuper plurium adhuc testium fide liceret hic mihi comprobare. Ἀρχαίων certe γραμμά- των seu *vetustarum litterarum* mentionem aliquoties re- perio apud gravissimos auctores, quibus inscripta anti- quissima aliquot Græcorum monumenta contestan- tur. Diodorus Siculus Aram tradit extare ad Sinum Areticum, cum inscriptione quadam antiquis & igno- tis quidem litteris exarata. Idem alibi refert Argonau- tas Regi Libyæ æreum Tripodem donasse, inscriptum quidem antiquis litteris, & ad sua usque tempora per- manentem apud Hesperitas. Nec aliter ejusdem au- ctoris coævus Halicarnassensis, docet L. Memmium adferentem, visum à se Tripodem sacratum in Jovis templo, in quo inscriptum litteris antiquis Oraculum legebatur. Alio vero loco Columnam Græcis litteris inscriptam commemorat idem Auctor, qua foedus cum Latinis continebatur, Romæ adhuc suo tempore superstitem in templo Dianæ, & Græcis characteribus insignitam, quibus olim Græcia utebatur. Plutarchus in Alcmenæ sepulchro inscriptionem exstare dicit lit- teris vetustissimis ac ferme Ægyptiacis, quas vocat ὀφθαλμογράμματα seu formas illius Grammaticæ, quam Proteo re- gnante

Lib. III.

Lib. IV.

Lib. I. An-
tiq.

Lib. I V.

De Socratis
Genio.

gnante didicit Hercules. Dio vero Chrysostomus, vi-
 sum à se refert in templo Junonis Olympiæ raptum
 Helenæ insculptum, καὶ ἐπιγεγραμμένα ἐπιγεγραμμένον δὲ
 χαῖοις γεγραμμένοι. Accedat his Philostratus, qui Ere-
 triensium antiqua apud Medos sepulchra, Græcis litte-
 ris, sed quales alibi non videntur, inscripta diserte com-
 memorat, γεγραμμένοι τῷ Ἑλλήων τέτοντι. Καὶ οἱ πάροις ὅ οἱ δὲ
 χαῖοι σφῶν ἰδεῖναι ἔδειναι. καὶ τὰ γεγραμμένα Ἑλ-
 λήων μὲν ἀλλ' ἔγωγε πάντας ἰδεῖν φασί. Cui loco rursus lu-
 cem foeneratur Herodotus, qui tradit alicubi Græcos
 Eretrieneses (quos male Eretrios vocat Interpres Phi-
 lostrati) in Mediam sub Dario Hydaspis filio trans-
 portatos, ad sua usque tempora linguam conservasse
 vernaculam, φυλάττοντες τὴν δὲ χαίλω γλῶσσαν. Hæc ita-
 que Eretrienium colonia in illo tractu, longe poste-
 rior prima Ionici Alphabeti apud Græcos admissione.
 Unde jam ex illis Auctorum Nummorumve testimo-
 niis satis liquet, cum ante, tum post receptas à Ionibus
 Phœnicum litteras, non semel eorum formam apud
 Græcos immutatam, nec in iisdem vestigiis perpetuo
 remansisse. Neque prætereundum illud ꝥ pro Ζήτα u-
 surpatum, (quod ab illustri Scaligero in accurato suo
 Diagrammate prætermisum) non legi solum in anti-
 quissimis Marmoribus Arundellianis, sed aliquoties in
 priscis nummis cum vocibus ꝥ ΑΓΑΡΙΣ ΚΥ ꝥ ΙΚΗ-
 ΝΩΝ, quod male Ortelius pro z usurpatum eo loco
 credidit, quasi Χαγᾶρις aut Κυκτικὴν legi in iisdem de-
 beat. Pro z enim illud, non pro z ibi positum, cum
 ratio illorum nominum satis arguit, tum obvia in aliis
 Nummis ꝥ figura pro z, ut in vocibus, ꝥ ΗΝΟΝΟC,
 item ꝥ ΟΖΙΜΟΣ, sicut legitur cum alibi, tum in duo-
 bus nummis Laodiceorum, quorum priorem videas in
 Pinacotheca Reginæ Suedorum, posteriorem signa-

tum in honorem Appii Proconsulis, quem non ita pridem vulgavit Cl. Seguinus. Alias non diffiteor ꝑ pro ꝑ occurrere in nummo recentiori cujusdam Alexandri, qualem inspexi etiam in Gaza Christianæ Augustæ, ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΥ, & in altero Alexandri Severi apud eundem Seguinum. Nisi illud pro ꝑ ibidem sumas; ita enim vox eadem effertur in Nummo Apameensium Pontificis, percusso temporibus Philippi senioris, ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΥ. Confusæ nempe duæ illæ litteræ ꝑ & ꝑ in ea voce, ob sonum haud multo diversum, quod sæpius contigisse in iisdem nummis paulo infra monebimus. Quod caute tamen accipiendum, ne quis cum doctissimo Seldeno, alterum Σῆμα solenne, multo recentius putet; quum frequens illius usus in antiquissimis Nummis, ΑΙΖΑΝΕΙΤΩΝ, ΖΕΦΥΡΙΩΝ, aliisque, passim occurrat. Falli præterea ex Nummis patebit eruditos, qui c altero Σῆμα vulgo vetustius statuunt; quod ex quodam Agathonis apud Athenæum loco, à Viris magnis Jos. Scaligero in Eusebianis, & Isaaco Vossio ad Melam, erudite jam observatum vidi. Nec id tam arcus Scythici argumento, quam indubia testium fide, mihi fit manifestum; qui in ampla illa Græcorum Nummorum copia, Σ passim in antiquioribus observo; alterum vero c rarius ante Domitiani tempora usurpatum, sequentium demum ætatum proprium & peculiare, ut vix postea prioris illius Σ vestigia eadem Nummorum supellex præbeat. Unde male vir doctissimus ad Ammianum c ab Agathone tanquam vetustum Græcorum σῆμα designari credidit, aut Scaligerum reprehendit arguentem Ciaconium, qui Stibadium simile dixerat arcui Scythico. Stibadium enim nihil aliud quidem quam illud Σῆμα sub c figura traditum, sed infra Agathonis ætatem vulgo usur-

go usurpatum, ut ad illud Poëta non respexerit illo apud Athenæum loco. Ut mirer etiam τὸ πάλιν Salmasium, qui tam multa de antiquis Græcorum litteris haud uno in loco disputavit, alicubi in Solinianis adnotasse, *sigma Græcum antiquum formatum ut c Latinum*. Tom. 1. Alias vero c illud pro γάρμα nonnunquam vetustissimos olim Græcos usurpasse, liquere videtur ex antiquis Gelenisium in Sicilia Nummis, in quibus c Ε Δ Α Σ In Sicilia Parutæ. promiscue & Γ Ε Λ Α Σ adhuc hodie legitur. Unde etiam aliquam inde lucem posset mutuari, quod c apud priscos Romanos & vicem serius recepti implevisse cum Gellius aliique tradidere, tum Nummi imprimis fidem faciunt, in quibus inter alia legas o C U L N I U S pro o G U L N I U S, & in Nummo quodam Caii Cæsaris, G. CÆSAR GERMANICUS; Gaius nempe pro Caius. c vero aliud *sigma* adhuc recentius; quamvis non solum sub Philippo Imperatore, cuius Nummum adfert Scaliger, fuerit receptum, sed jam ante in aliquibus Antoninorum Numismatibus occurrat, immo etiam in nummo quodam Augusti (quem apud Cl. Seguinum vidisse memini) à Peparethis percusso. Lapsum vero hic patet eundem Scaligerum, qui s Latinorum, Græcorum etiam litteris insertum olim credidit, fide Nummi inscripti, Α Δ Ρ Ι Α Ν Ο Σ Ε Μ Ν Ο Σ Κ Α Ι Κ Α Ρ. Atqui eadem ratione non illud s solum, sed r, v, aliaque Romanis propria, inter solennes Græcorum litteras referre potuisset, quæ frequenter in Græcorum Nummis sub Cæsaribus cufis occurrunt, ut Α Ν Τ Ω Ν Ι Ν Ο Σ; Λ Ι Θ; Λ Ε Ο Ν Β Α Σ Ι Λ Ε Ο Σ Ρ Ο Μ Ε Ο Ν; Ε Υ Ρ Υ Π Π Λ Ο C; Α Υ Γ Υ Κ Τ Ο Σ; Ζ Ε Υ Σ; C Μ Υ Ρ Ν Α Ι Ο C, aliaque id genus plurima. Factum id vero, non quod illæ litteræ revera in Alphabetum Græcorum essent unquam admixtæ, (hoc enim omnes Nummi

Tab. xxv
Græciæ.

mi veteres constanter explodunt) sed ex frequenti utriusque linguæ commercio & commixtione, & maxime Romani sermonis simul ac imperii sub Cæsaribus amplitudine, Unde non litteræ solum, sed voces integræ Romanorum cum Græcis mixtæ nonnunquam & confusæ, idque frequenter in Coloniarum Nummis, ut in ΚΑΡΡΗΝΩΝ sub Trajano Decio; COL. AUR. ΚΑΡ. ΚΟΜΜ. Ρ. Ρ. in alio Iliensium, sub J. Cæsare ΒΙΣΝΕΩΚΟΡΩΝ, in altero Claudii ΚΑΙCΑΡ. ΕΤ. Η. CÆSAREAE. Unde etiam explicanda Nummi scriptura apud Goltzium ΦΛΙΓΕΝΣΕ, quam male ad Philippopolim refert. Spectat vero ad *Philippos*, aut familiari Coloniarum more *Philippense* oppidum Macedoniæ, cujus incolæ *Philippenses*, ad quos exstant D. Pauli & B. Polycarpi Epistolæ, & apud quos deductam ab Augusto Coloniam liquet ex residuis urbis illius nummis, inscriptis COL. AVG. IVL. PHILIPP. seu *Colonia Augusta Julia Philippi* vel *Philippensis*. Ita enim in rarissimo nummo Medicæo ejusdem tractus, signato temporibus Nervæ, COL. IVL. CASSANDRENS, hoc est *Colonia Julia Cassandrensis*, in aliis autem COLONIA AVGVSTA PATREN. seu *Patrensis*, & in nummo Antonini Pii perspicue apud illustrem Sevium, COL. CÆS. ANTIOCHENSIS, unde illustratur Capitolinus, qui in vita ejusdem Pii *Antiochense oppidum* arsisse docet, à quo proinde instauratum, denuo hinc licet percipere. Ex priori autem nummo liquet *Cassandra* pro *Cassandria* apud Melam reponendum, secus quam existimabat vir doctissimus. En vero Coloniam ejus *Philippensis* Nummum, sub Claudio percussam, depromptum è Museo Viri Amplissimi, Joachimi Camerarii nostri.

Alium

Alium ejusdem generis signatum ætate Vespasiani, habet Gaza Medicea (quem male itidem eruditus illius custos ad Philippopolim referebat), & sub Augusto Goltzius. Unde utique D. Lucas luculenter illustratur, cui eadem urbs COLONIA vocatur in Actis; *καὶθεν εἰς* Cap. xvi.

ΦΙΛΙΠΠΟΥΣ, ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆ μετ' αὐτοῦ τῆ Μακεδονίας πό- v. 12.

λις, ΚΟΛΩΝΙΑ. Et illinc PHILIPPUS, que est PRIMA partis Macedonia civitas, COLONIA. Vulgo enim Metropoles eadem ac Colonia; sicut conjunctam videas passim utramque prærogativam in nummis Antiochiæ, Tyri, Sidonis, Damasci aliisque pluribus, quæ mox enumerabuntur, pleraque suæ gentis capita: calido nempe Romanorum consilio, quo unius urbis fide, reliqua Provinciæ oppida, in obsequio facilius retinerent. Linguam autem Matricis Romæ, ut alias notum, & quod hic veniebat spectandum, novi quidem inferebant Coloni; ita tamen ut simul veterem loci sermonem continuo non abolerent, sed modo uterque publico usu & commercio frequentaretur, modo etiam quædam utriusque permixtione in unum eundemque cum idiomate juxta & scriptura coalesceret. Ex quo equidem more, aliarum quoque gentium Coloniis pridem recepto, nata illi paulatim cum dialectorum varietas quædam & confusio, tum inprimis Romanarum vocum in linguis exoticis Græca, Phœnicia, Syriaca, Arabica, aliisque frequentia. Ejus autem rei documenta nullibi illustriora aut magis con-

H

spicua

spicua videas, quam in hac ipsa Nummorum penu, inspecta mihi non semel in præclaris Principum & illustrum Antiquariorum Cimeliarchiis, in qua occurrunt quamplures Romanorum Coloniae in Græciam, Epirum, Thraciam, Macedoniam, Póntum, Bithyniam, Palæstinam, Phœniciam, Syriam, Mesopotamiam, Arabiam, Africam Proconsularem, Mauretanium (ut jam Hispaniam, Galliam, Germaniam, Britanniam, aliasque mittam) deductæ. Signatæ autem illæ publica cujusque loci auctoritate, modo Romana Metropoleos lingua, ut COL. AEL. CAPITV seu *Colonia Aelia Capitolina*, ac eodem modo eum adjuncto COLONIAE nomine, *Alexandria, Troas, Berytus, Bostra, Cassandrea, Claudiopolis, Corinthus, Deultus, Heliopolis, Laodicea, Leptis, Oricos, Paphos, Patra, Pella, Ptolemais, Sephyrus, Sinope, Stobi, Tyrus*, aliasque urbes Græci licet & peregrini idiomatis. Modo autem Græco seu vernaculo sermone notatæ, ut ΕΜΙCΩΝ ΚΟΛΩΝΙΑC. five *Colonia Emesa*, & similiter *Edeffa, Nesibis, Rhesana, Thessalomica*, ac plures cum Græca itidem ΚΟΛΩΝΙΑΣ appellatione. Modo promiscue eum Vernacula, tum aliquando Romana lingua prolatae, ut COLONIA ANTIOCHEA vel ANTIOCHENSIS, & aliquando ΚΟΛ. ANTIOΧΕΩΝ, & ad illius exemplum *Cæsarea, Carra, Damascus, Sidon* & alias id genus modo antiquæ, modo Romanæ linguæ usum in publicis illis retinentes monumentis. Præterea cum bilingui nonnunquam in eodem nummo inscriptione, quod arguunt Cretensium aliquot nummi apud Cl. antiquarios Tristinum & Seguinum, ubi nempe una ejusdem nummi area Græcam, altera autem Latinam epigraphen continet; cujus generis etiam occurrunt antiqui aliquot Macedonum Nummi hinc ΜΑΚΕ, aut ΜΑ-

ΚΕ-

ΚΕΔΩΝΩΝ inscripti, illinc AESILLAS, proprio In Gaza
 viri nomine. Denique aliquando in eadem Nummi Christinæ,
 area & inscriptione permixtis simul ex utraque lingua Palatina &
 vocibus ac litteris, ut paulo ante in Nummis *Carreno-* Medicæ.
rum & *Philippensium* notabamus, & exemplum adhuc
 præbent *Damascus Colonia Metropolis*, seu ΚΟΛ. ΔΑΜΑ.
 ΜΕΤΡΟ. sicuti occurrit scripta in Nummo Trebo-
 niani, quem videas in Museo Reginæ Christinæ. Po-
 stremum autem hunc morem, utramque linguam ac
 scripturam una permiscendi, nosti frequenter etiam
 obvium in lapidibus antiquis, ubi præter crebras Ro-
 manorum voces, periodi etiam integræ Græcis litteris
 expressæ non semel leguntur. Certe Latinorum v pro
 Græcorum ὕψιλον in recentioribus Græcorum num-
 mis passim receptum videas, signatis ætate Alexandri
 Severi, Philipporum & sequentium. Ita vel a inver-
 sum, Digamma à Claudio receptum in Romano al-
 phabeto, de quo Tacitus, Suetonius, & Quintilianus
 meminere, in Nummo ejusdem Claudii occurrit,
 quem hujus antiquariæ supellestilis strenuus indagator
 Petrus Seguinus nuper illustravit. & alias Latinorum
 loco φ Græcorum, ut quidem videtur, crebro obser-
 ves in nummis Faliscorum Magnæ Græciæ, qui ΦΑ-
 ΑΞΙΩΝ passim inscribuntur, ut F pro φ in eo tractu
 vel inde liqueret usurpatum. Nisi potius Digammatis
 Æolici vestigia in eadem vocis hujus scriptura crua-
 mus, quam constanter adeo præferunt omnes nummi
 antiqui hujus Urbis, quorum adhuc luculenta copia
 suppetit. Faliscorum nempe conditor apud antiquos
 auctores Ovidium, Plinium aliosque, & à quo gens ac
 terra denominata, Græcus gente *Hælesius*, ceu Ἀΐλειος,
 more autem veteri Græcorum Η, adspiratis vocibus
 præponendi Ἡΐλειος, juxta Æolas vero Digamma
 H 2 suum

suum vocalibus cum lenibus tum asperis præmittentes *Φάλειοι*®. Hinc Romanis antiquitus *Halesii* & *Falesii* dicta illa gens, postea vero, *Falerii*, vel *Falisci*, ut utroque illo nomine alias haud unius gentis eos nonnunquam vocat Livius. Sciendum enim, cum h vulgo locum F, tum s vicem R occupasse in veteri Romanorum scriptura, ut narrant veteres Grammatici, unde juxta

Lib. I. I. I.
c. 5.

Ad lib. VII.
Aucid.

Plinium, *Oppidum Formia Hormia ante dictum, & Valesii, Vetussi*, alique id genus olim dicti, qui *Valerii* & *Veturrii*, postea nuncupati. Apposite autem in hanc rem Servius qui ad illud Virgilii, *aquosque Faliscos*, hæc notat, *Faliscos Halesus* (non Haliscus) *condidit. Hi autem immutato h in f Falisci dicti sunt; sicut Febris dicitur, quæ ante Hebris dicebatur. Nam posteritas in multis nominibus f pro h præfuit.* Plana itaque omnia è Livio, Plinio, Servio, & priscae Græcorum ac Romanorum scripturæ vestigiis, unde factum ut non Romanis solum *Falerii* & postea *Falisci*, sed Græcis Romanarum rerum scriptoribus, illorum more *Φαλίσκοι* vulgo sint appellati: si vero Festum consulamus, Faliscos non jam ab Haleso, sed à voce *άλῆς* seu sale deducentem, eundem rursus in Græca vocis scriptura usum agnosces Digammatis Æolici, vocali & quidem adspiratæ, consueto more, præpositi. Neque vero illud prætereundum, non *Φαλίσκας*, ut vulgo apud auctores, sed *ΦΑΛΕΙΟΤΣ* constanter vocari hanc gentem in nummis antiquis. Ac norunt in veteri Geographia vel leviter exercitati, haud inconsuetum unius Urbis aut Gentis nomen non uno modo prolatum videre, & quidem (quod huc inprimis facit) aliter ab incolis, aliter vero ab exteris unam eandemque gentem sæpenumero nuncupatam. Illustre exemplum occurrit in urbe Gaza, quam Syris adhuc suo tempore non *Γάζα*, sed *Αΐζα* vocari obser-

observat Stephanus, & cujus gentile foret *Γαζαῖαι* & *Γαζλωὶ*, apud indigenas vero *Γαζῖται*. Nummi tamen hujus loci (ne quid dissimulem) qualem certe citat Goltzius, præferunt *ΓΑΖΑΙΩΝ*; alii autem quos Augustæ Christianæ & III. P. Sc. vii. adnotasse memini in illustribus Cimeliarchiis, cum Templo & Urbis nomine *ΓΑΖΑ ΜΑΡΝΑ*. Unde, ut obiter hoc dicam, præclare illustrantur quæ de *MARNÆ* Jovis apud hos *Gazzos* cultu cum idem Stephanus in hac voce, aliique tradidere, tum inprimis D. Hieronymus, qui hanc *Ædem* alicubi cum celebri illo *Serapio* conjungit; *Serapium Alexandria, & MARNÆ Templum* *GAZÆ in Ecclesias Dominis surrexerunt*. In Esaiam lib. v. 11. Alias vero, de quo jam hic agitur, crebra legas apud Stephanum exempla prædictæ varietatis in formatione τῶν ἱερικῶν, (quam certe clarissime evincunt nummi antiqui) inde profectæ, quod gentilitia illa nomina modo peculiari loci & regionis typo, modo aliter apud extraneos, juxta artem nempe & exempla similium formationum efferrentur: alia nempe, ut sæpe innuit, τύπων τῶν χώρων, alia τῶν πύργων. Nihil itaque insolitum, ut In voce Γαζῶν & alibi. vides, *Falerios* aut *Faliscos*, Romanis aliisque dictos, qui *ΓΑΛΕΙΟΙ* indigenis, seu κατὰ τὸ ἑπικώριον, vocabantur, sicut antiqui gentis nummi extra dubium ponunt. Quod in his *Faliscis* minus adhuc mirum, qui illud apud Strabonem legit, hoc loco utique non præter- Lib. v. eundum, οὗτ' Φαλίσκες πόλιν ἰδιόγλωσσαν, *Faliscos urbem peculiari lingua utentem*. Et quod hic præterea notandum, eandem esse juxta quosdam, quæ hodie vocatur indigenis *Galese*; in qua voce, certe cum primi conditoris nomen, tum *Æolici Digammatis* in *Γάμμα* sæpe converti olim soliti, ut vere alicubi observat ὁ πάνυ Salmasius, clara licet vestigia deprehendere: Mirari vero potiori jure quispiam posset, cur *Æolicum* illud Di-

gamma ab iis retentum, quum Argivus perhibetur eorum conditor Halesus, Dorica proinde lingua verisimiliter usus. Verum eximendo huic scrupulo vel una opinor sufficit Strabonis auctoritas, qui non solum illud Faliscorum π $\text{id}\iota\acute{o}\gamma\lambda\omega\sigma\sigma\epsilon\iota$ observat, sed etiam ali-

Lib. VIII. bi docet, non aliam esse Doricam dialectum, quam Æolicam antiquam, & non extra Isthmum solum, sed in Isthmo etiam positas gentes Æolicas fuisse. Ut mitam Pindarum, quod jam notavit ad eum locum magnus Casaubonus, Æolice se scribere profitentem, quem alias Dorico sermone usum constat. Et ad alia quidem properabam, quum occurrit rursus Æolici illius Digammatis vestigium in nummo $\Phi\Lambda\Xi\text{T}\text{I}\text{O}\text{N}$, inscripto apud Goltzium; quod plane Græcicum negantem videas. ejus interpretem Nonnium, si quidem littera Φ , sit prorsus illis ignota, unde pro $\Phi\alpha\sigma\iota\acute{o}\nu$, legendum putat $\epsilon\sigma\iota\alpha\acute{i}\omega\nu$. Agnosce utique, mi OCTAVI, non cujusvis esse, veterum illorum monumentorum, quibus tot erudita priscæ litteraturæ ac sapientiæ mysteria continentur, interpretationem pro dignitate suscipere, minus autem decere, ignorationem continuo in temeritatem vertere, obscura quævis aut incomperta ad lubitum mutandi aut refingendi. Quasi vero liceret eadem arte grassari in primæva illa & incorrupta priscæ ætatis monumenta, Nummos nempe & lapides antiquos, (quod à Viris magnis factum aliquoties nollem) qua uti solet gens Criticorum, in libros editos aut descriptos olim à librariis codices, multis proinde erroribus obnoxios. Et quam caste adhuc, quam sobrie, quanta cum cautela id sibi indulgendum putant, non magistelli quidem aut è trivio Critici, sed ii demum qui nominis hujus præstantiam ac officium vere adsequuntur. Laudandus est quidem Nonnius

ab

Tabul.
XVII. Græ-
ciæ.

ab egregia de hac antiquaria suppellectile bene merendi voluntate, nec vulgari diligentia, licet non eadem continue facultas fuerit, quidquid alii magnifice de illo sentiant, sicut alibi citra viri contumeliam luculenter demonstrabitur. Unde ut ad Goltzianum nummum revertamur, frustra in illo hanc vocem *ΠΑΣΤΙΩΝ* expungere continuo voluit Nonnius, ob ignotum sibi usum illius Æolici Digammatis. Refertur nempe à Goltzio inter Bœotix urbes locus signati hujus nummi; haud dubie ob adscripta eadem Thebani Clypei & Canthari symbola, quæ in Thebarum aliorumque Bœotix locorum nummis vulgo conspiciuntur. Æolica autem lingua usos olim Bœotos, & Æolibus adscribendos, nisi ex Strabone aliisque constaret, vel unus Varro adhuc hodie argueret, cui *Æoles Bœotii* nuncupantur. Sed de his alibi opportunius. Equidem multa id genus alia in Romanorum litteris possent ex Nummis erui, in quibus ex levi etiam litterarum discrimine *A, E & V* ac similibus, de ipsa ætate plurimarum Inscriptionum, & omni scripturæ veteris ratione, secure potest pronuntiari. Ut jam mittam, *v* antiquam fuisse Romanorum litteram, & capud Romanos veteres pro *g* obtinuisse, ut paulo ante monebamus, & Nummi maxime fidem faciunt, quod occupavit jam in suis Dialogis vir elegantis eruditionis Antonius Augustinus. Ita errare ex iisdem liquebit Pomponium, qui *D. de origine juris* tradit Appium Claudium, eumque non veterem illum sed recentiorem litteram *R* invenisse, quod cum eodem longe antiquior Romæ, Romuli item ac Remi appellatio, tum ætatum omnium Numismata ærea ac argentea omnino refellunt, ut jam monuit idem Augustinus.

Immo non Romanorum solum aut Græcorum litteræ, Circum litteræ,

ras Phœni-
cum.

rz, sed antiquiores etiam *Phœnicia*, illarum archetypa, ex Nummis luculenter possunt illustrari. Tales utique occurrunt plurimi Punicis, aut Phœniciis litteris signati, tum in Africanis nummis Carthaginis, aliisque & Hispanicis præterea nonnullis; tum Panormi, Syracusarum, Dionysii; tum Tyri, Sidonis aliorumque; quos partim Ursini imagines, & Parutæ ac Leonardi Agostini Sicilia, partim majori adhuc numero Principum & Antiquariorum Thesauri adservant, ita ut ex iis demum petendum videatur, quæ forma Phœnicicarum aut Punicarum litterarum olim fuerit; an aliquod inter illas, Asiaticas nempe, & Africanas discrimen, an cum Samaritanorum litteris plane eadem, quod à Viris longe doctissimis extra controversiam poni video; an denique Græcorum litteræ, Phœniciis illis, vel Samaritanis plane similes, an vero longe diversæ, ut Cl. Salmasio placuisse memini. Quum enim vix alia quod sciam, aut vetustiora veteris scripturæ Phœniciæ supersint vestigia, nec Moschi Sidonii, aut Sanchoniatonis Phœnicia monumenta, aut libros Punicos Regis Hyempsalis liceat hodie consulere; non immerito horum Numismatum fide, tanquam præsentibus tabulis, de omni hac præclara & recondita materia transigi posse videtur. Ex quibus itaque haud indubie mihi liceat colligere, prisca Phœnicum litteras, ad Hebræicam magis, aut Chaldaicam, quam vocant formam, quam ad Samaritanicam deflectere; multum certe inter postremam hanc, & Phœniciam scripturam obversari. Id utique manifestum varios utriusque characteris Nummos excutienti, quales certe plurimos arbitrari mihi non semel, & exscribere etiam licuit. Vel fidem faciet vetustus nummus Sidonis, Phœnices olim Metropoleos, cum Triremi solito Sidoniorum sym-

symbolo, & Græca epigraphe ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗ- In Gaza
 ΤΡΙΟΥ ΣΙΔΩΝΙΩΝ, ac præterea Phœniciis aut He- Medicæ.
 braïcis litteris הָיָה, qua voce Hebræis Clivus aut
 Arx notatur. Sic alius occurrit Tyri nummus טַיִר, in-
 scriptus, quæ litteræ non sunt explicandæ ZUR, hoc
 est *Συρίας*, ut vidi placere viris longe eruditissimis,
 sed *טַיִר* ipsum Tyri in sacra scriptura nomen. Hæc
 autem omnia mirum quantum à Samaritanorum lit-
 teris discrepent. Nec arguet forte aliquis, post usum
 Assyriaci characteris ab Esdræ temporibus, ut vulgo
 existimant, apud Hebræos receptum, similem quo-
 que priscaſarum litterarum mutationem vicinis Phœni-
 cibus potuisse quoque contingere. Præterquam enim,
 quod & diversa hic ratio utriusque gentis fuerit, nec
 minus id incurrit in doctissimorum virorum senten-
 tiam, qui ex hac ipsa Hebraïci characteris mutatione,
 ab eo tempore immane aliquod discrimen inter Phœ-
 nicum & Hebræorum litteras, Augustini etiam ævo
 existisse credidere. Non diffiteor equidem Punicos
 Africæ, Siciliæ, aut Hispaniæ etiam Nummos, à Phœ-
 niciis Tyri, & Sidonis numismatibus, aut Hebræorum
 etiam vel Chaldæorum primævis litteris, diversos
 characteres non semel præferre. Hanc differentiam vel
 mutationem, observasse jam olim animadverto, do-
 ctum Hispanum, qui patriæ suæ antiquitates erudite Bern. Al-
 congeſſit, & in eruendis Punicis ejusdem tractus litte- dret. Anti-
 ris, non ignobilem operam posuit. Nec mirum utique, guid. de
 aut insolitum videri debet, decursu temporis, & loco- Espan.
 rum mutatione, Punicis litteris contigisse, ut earum fi-
 guræ apud barbaros interpolatæ, à prima origine non
 parum desciverint; ita tamen ut non incommode ex
 eadem possint illustrari. Id enim novimus, cum pas-
 sim apud gentes alias cultiores usuvenisse, tum Græcis
 I
 ipsis

Thom.
Reines. de
ling. Pun.

Thes. Am-
brof. In-
struct. del-
le lingue
straniere.

Circa litten-
ras Hebraeo-
rum, &
Samaritanorum.

ipsis in patrio solo contigisse, ut supra demonstravi. Ignorasse vero observo, hanc in Nummis superstitem Phoenicii & Punici characteris supellectilem, Virum inter nostrates singulari doctrina ac eruditione, qui figuras litterarum Punicarum, & modum omnem scriptionis plane interiisse credidit, exceptis aliquot Carthaginensium Nummis. Sed majus ludibrium debent ii qui aut Tabulam Eugubinam apud Gruterum Punicis litteris exaratam, aut Punicas litteras ad lubitum effictas, vel è Græcis expressas nobis aliquoties obtrudere. Verum hæc obiter, & ad alia properantes, qui supremum talium arbitrium summo Bocharto ultro deferimus, qui ad Punica illustranda omni alio ingenii, eruditionis, & solertiæ incredibilis, solo hoc Nummorum præsidio destitutus accessit. Ex quibus præterea adfertam sibi luculenter in præclaro opere Phoenicii sermonis cum Hebraïco ad finitatem probasset ulterius, nec minorem curam impendisset primigeniis his & genuinis illius linguæ reliquiis illustrandis, quam sparsis, aut interpolatis apud Græcos, & Latinos auctores vocibus eruendis. Neque enim amovenda ab hoc loco Nummorum id genus vetustorum, & optimæ quidem notæ auctoritas, cui in adferenda Samaritanici characteris vetustate, primas & solas quasi partes vulgo solent tribuere.

Quum enim Phoenicii non solum, sed cum Hebraïci, tum Samaritanici etiam Nummi occurrant, ex iis controversia non levis de utriusque scripturæ antiquitate & prærogativa, inter harum litterarum principes agitari consuevit. Adeo quidem ut in eo, quod hinc pendet examine, de sacro & primævo veteris Fœderis characterē, pars utraque ad Nummos continuo soleat provocare. Horum certe fiducia Scaliger alique prementes

mentes eadem vestigia, Villalpandus, Capellus, Morinus, & Waltonus novissime in Apparatu Bibliorum Londinensium, hodiernæ Samaritanorum scripturæ patrocinantur; immo omnem hanc litem veterum Nummorum, quos exhibent, fide omnino confectam volunt. Memini equidem, quum ante tria lustra, puer etiamnum de illo argumento publice aliquid post principem harum litterarum Virum, Joannem Buxtorfium, cum aliqua doctorum venia commentarer, doctissimum Bochartum, ad quem miseram præcocem illum fortum, vel solo Nummorum testimonio probari sibi impugnatam mihi Scaligeri & Capelli sententiam, blandis alias litteris significasse. Quum tamen altera sententia à me tum adserta, præter rationes & auctoritates alias, Nummorum etiam veterum patrocinium obtendat; quum Samaritanorum (quales certe plurimos ab eo tempore hic in Urbe, & Florentiæ inspexi alibi evulgandos) recentiores plerique videantur, aut dubiæ admodum vetustatis; & præterea antiqua Phœnicum in Nummis scriptura longius ab illis discedat, Hebræicæ haud ita dissimilis, iisdem adhuc, aut fortioribus etiam telis liceret forte prius iudicium propugnare; ac alterius sententiæ patronis gravissimi & vetustissimi scriptoris iudicium opponere, in quod nuper incidebam; *quemadmodum & Hierosolymis Babylonica expugnatione deletis, OMNE INSTRUMENTUM JUDÆICÆ LITTERATURÆ per Esdram constat restauratum.* Sed hoc jam non agimus, aut hujus rei arbitrium magnis utrinque auctoribus subnixæ, volumus hic nobis vindicare. Illud saltem hinc abunde manifestum, quæ singularis sit Nummorum veterum auctoritas & prærogativa, quorum testimonio de litteris Mosi à Deo traditis, & primæva aut antiqua Ve-

Tertull.
lib. 1. de
cultu fe-
min.

teris Instrumenti ante Esdram scriptura, visum est eruditio omne litis arbitrium deferre.

Circa scribendi rationem.

Unum præterea nec ingratum, ut opinor, Phœnicizæ originis; non in litteris solum Græcorum, sed in *scribendi* etiam *ratione*, monumentum, lubet hic ex Nummis accerere. Notum Phœnices, vel teste Herodoto, juxta morem Hebræis, Syris, Arabibus, Ægyptiis, aliisque Orientalibus usitatum, dextra sinistram versus litterarum ductus instituisse. Eandem quoque scripturæ rationem in antiquis Gotthorum faxis, annotavit antiquitatis patriæ restaurator Olaus Wormius. Id

Litter. Rün. cap. v. & xxv.

autem alias à Græcis omisum, ut motui naturali minus consentaneum, aut aliis de causis, quas nihil adinet hoc loco commemorare. Antiquissima tamen illius Phœnicizæ moris vestigia nonnulla observarunt jam eruditi, in ea Græcorum scriptura *Βασιλοφιδὸν* dicta, quæ ex parte eam referebat, & qua Solonis olim Leges, & Inscriptio quædam Olympica apud Pausaniam, descripta leguntur. Aliud præterea hujus rei exemplum idem auctor mihi subministrat, qui antiquæ Agamemnonis Statuæ, nomen à dextra in lævam excurrentibus litteris inscriptum fuisse alibi observat. Sed clariora adhuc hodie, & genuina ejusdem æmulationis argumenta sese offerunt, in antiquissimis aliquot Græcorum Nummis, & Siculorum vel maxime, in quibus *ΣΑΛΕΤ* pro *Γέλας*, *ΝΟΙΑΘΕΜΙ* pro *Ἰμεραίων*, *ΝΩΙΑΤΞΕΤΞ* pro *Σεργασίων*, *ΝΩΙΤΝΩΝΙΛΞΞ* pro *Σελιγοντίων*, *ΝΑΤΙΜΘΟΝΑΠ* pro *Πάνορμίπην*, *ΑΝΙΔΑΜΑΧ* pro *Καμαρίνα*, & in nummo Insulæ Liparæ Cimeliarchii Palatini *ΠΙΛ* pro *ΛΙΠ* seu *Λιπαράίων*, ac in nummis Magnæ Græciæ *ΛΤΑΧ* pro *ΚΑΤΛ* seu *Καυλωνιάτων*, *ΑΞ* seu *Φαλείων*, aliaque id genus Phœnicum more sinistrorsum non semel scripta leguntur. Hoc autem

non

non temere hic à me observari intelliget, qui præter Cadmæam litterarum Græcarum originem, Phœnices & colonos eorum Carthaginenses tot annos Siciliam inhabitasse, vel apud Thucydidem aut Diodorum legit, adeo ut nullibi plura illius linguæ aut gentis supersint vestigia. Quod ipsum de hac insula Vir doctissimus in reconditæ eruditionis opere, alicubi adfirmat, *Itaque Phœnicum ibi vestigia pene tam multa, quam in ipsa Phœnice.* Alicubi quoque nonnulla ejusdem scripturæ exempla sese offerunt, ut quodam in Nummo Ephesiorum ΝΩΙΣΕΦΕΙΜΕΤΡΑ Ἀγριμῆς Εὐφροῶν, & quibusdam id genus; quod casu etiam nonnunquam aut incuria monetariorum potuisse contingere, haud difficulter largiar. Hinc saltem Nummos veterum tractantes, litterarum in iis apices & ductus diligenter excutere meminerint, ne quod aliquibus accidisse memini, pro Græcis litteris averfis, peregrinas nobis & exoticas confidenter obtrudant. Quæ res etiam fefellit Virum de hac antiquitate optime alias meritum, Joannem Tristanum, qui in Nummo quodam Cæsarex *Coloniæ* illam pro Flavia, Alphæam dictam festi-
In Præfat.
Colon.
Phœcia.
Com. Hist.
T. 11.
pag. 168.
Lib. v. cap. 13.
 ve comminiscitur, errore ex litteris ΑΛΦ in Nummo
 inversis pro ΦΑΑ. seu Flavia; id enim nomen illi Urbi adhæsisse, ob deductam in eam *Coloniæ* à Vespasiano, quod vel Plinius docere illum potuisset, & alii
 Nummi cum adjuncta FLAVIÆ appellatione abunde arguunt, COL. PR. FLAVIA CÆSAREÆ. Eandem quoque scripturam notabam nuper in nummis *Tripolitarum*, cum in Museo Regio Parisiensi, tum in altero Collegii Claramontani, inspecto mihi singulari comitate Cl. Viri Gabriëlis Coffartii, Sirmondi ex asse hæredis. Inscripti enim illi itidem, præter signatam urbem ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ, cum iisdem litteris averfis

.ΑΑ pro ΦΑΑ. Unde FLAVIÆ etiam nomen nobili huic urbi Phœnicæ adjunctum discimus, haud minus ac *Cæsarea Palaestina*, & alteri ejusdem tractus, *Neapoli Samaria*, præterea *Samofasis*, *Chalcidi*, *Sinope*, *Develto*, *Eumenia*, *Crisia*, quas singulas in præclaris earum Nummis adhuc superstitis ΦΑΑ. aut FLAVIÆ vel ΦΑΑ ΟΥΙΟΠΟΛΕΩC etiam nomen præferre (recepto scilicet Coloniarum, aut instauratarum urbium more) aliquoties observasse memini. Alias vero, haud ab simili cum Tristano errore, plurimos in tractandis Inscriptionibus Græcis versatos novi, dum vel in averfas id genus, aut inverfas etiam litteras incidunt, in quibus tradendis ad barbaras litteras parum opportune nonnulli confugerunt.

De priscis
litteris aut
Nummis
Hispanicis.

Quo loco etiam de *priscis Gotthorum*, aut *Hispanorum litteris*, non inutilis, aut injucunda sese offert disquisitione. Quum enim plurimi Nummi cum ærei, tum argentei rudioris aliis operis, & ignotis ut plurimum litteris signati occurrant, & in Hispania vel maxime, hinc non una de iis occurrit Antiquariorum sententia. Antonius Augustinus præter Punicos & Gotthicos Hispaniæ Nummos, aliquot ex iis veteri patriæ linguæ characterē exaratos credidit. Olavus Wormius diversam sententiam amplexus, eosdem à Gotthis in Hispania signatos, & clara litteraturæ Gotthicæ vel Runicæ argumenta præferre existimat. At rursus viri docti, qui non ita pridem in illustrandis Nummis patriis versati, Antonii Augustini prementis vestigia, omnes id genus peregrinis aut barbaris litteris insculptos, priscis Hispanicis annumerant. Unde quum apud Livium, *argenti Oscensis*, & *signati Oscensis* ab Osca antiqua Urbe Hispaniæ denominati, mentionem non semel injectam reperissent, Nummos illos argenteos in Hispania

Dialog. vi.

Litter. Runic. cap. 10.

Vide Museo de las Medall. Españ.

mia obvios, in quibus passim equus cum jaculo decurrens cernitur, pro illo prisco *signato Oscensi* protulere. Rationes vero quibus nituntur, petita aut è numero, & multitudine Nummorum, qui in Hispania quotidie effodiuntur; aut è characteribus ignotis; aut è communi illo in iis Symbolo equitis decurrentis. Hæc autem, ut ingenue fatear, percussos quidem in Hispania Nummos id genus; sed non ab Oscensibus magis, quam à Gotthis Hispaniæ per tot annos incolis, suadere mihi & evincere videntur. Potior illa auctoritas aliquanto, meo iudicio, quam ex Oscæ Nummis sub Augusto & Tiberio signatis, & ex Hispanico familiæ Afraniæ apud Fulvium Ursinum numismate ostendunt, cum eadem capitis imberbis & decurrentis equitis in altera parte effigie, & ignotarum in iisdem litterarum figura. Quod ipsum firmare videntur, quæ de non una litterarum forma apud Hispanos veteres, prisca auctores tradidere; ex quorum numero Strabo, illos nec uno Lib. v. scribendi genere, nec una lingua usos jam olim adseruit. Si tamen meum qualecunque iudicium liceat hic obiter interponere, aliquot ex iis ad Punicos veteris Hispaniæ Nummos, plerosque autem rudiores ad Gotthicos ejusdem tractus referre consultius existimarem. Neque enim soli Gaditani, aut vicini tractus Nummi, Punicis accensendi, ut statuunt Viri docti; quasi Pœnorum in Hispania imperium & lingua non ulterius sese diffuderit. Utriusque vero vestigia non in Bætica Vid. Sam. Boch. de Colon. Phœn. l. 1. c. 3. 5. solum, sed Tarraconensi etiam Provincia observantur eruditi, & vel una Carthago nova, Pœni Amilcaris in eadem opus, abunde ostendat. Gotthis vero adscribendos plerosque illos argenteos cum equite decurrente, aut geminis symbolis, potius quam antiquis Oscensibus, multa suadere mihi videntur. Talia nempe, diuturna

turna Gotthorum in Hispania sedes, quæ litteras eorum & linguam in eandem invexit, & eam Nummorum id genus copiam in eodem tractu subministrat, cum adspectus in iis rudioris & recentioris operis, & cum Gotthicis aliis Nummis Galliæ aut Italiæ consensus; tum plurimarum litterarum cum Runicis aut Gotthicis adfinitas. Neque obstare debet haud dissimilis figuræ, cum priscis aliquot Hispaniæ nummis contemplatio; quum pateat adinstar bigatorum & denariorum veterum, aliorumque id genus priorum temporum, aureos & argenteos Gotthorum nummos passim percussos. Talium certe ingentem quandam copiam, cum alibi, tum maxime in Cimelio Serenissimi Electoris Palatini versare mihi non semel licuit. Neque tamen hæc à me adferuntur, ut me morosum aut iniquum alterius sententiæ patronis præbeam.

Circa litterarum Adfectiones & Permutationes.

Litterarum etiam *adfectiones* varias in earum alternatione vel permutatione, nummi suppeditant, quæ ad scripturæ veteris rationem capiendam aut explicandam immane quantum conferunt. Nec enim hic, quod vulgo nonnulli existimant, casui continuo, aut errori adscribenda plurima, quæ in iis à recepto scribendi usu aliena sæpe videntur. Confusas enim nonnunquam, & permutatas varias litteras apud ipsos veteres licet observare, cum ex fontibus aliis, tum vel maxime ex scripturæ veteris vestigiis, aut recentioris additamentis, aut pronuntiatione litterarum similium inter se & adfinium. Primo quidem ex *scriptura veteris vestigiis*, ut in variis Græcorum nummis frequens E pro H, ut ΜΕΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, & vel maxime in antiquis nummis Atheniensium, in quibus vulgo videas initiales litteras ΑΘΕ, pro ΑΘΗ, seu ΑΘΗΝΑΙΩΝ, quod mirabatur Goltzii commentator Nonnius. At vel inde liquet,

liquet manifesto, quam vere jam olim à Platone sit ad-
 fertum, non η sed ϵ , in veteri Atheniensium scriptura
 usurpatum; ϵ γὰρ η ἐχρώμεθα, ἀλλὰ ϵ τὸ παλαιόν: ne quis
 id in vetustis illis nummis fabрили errore putet contigisse.
 Neque aliter in priscis Thebanorum nummis, $\Theta E B H$ pro $\Theta H B H$, expressum itidem occurrit; & in
 nummo Phæsti urbis Cretæ, $\Theta E \Sigma E T \Sigma$ pro $\Theta H \Sigma E T \Sigma$. In Cratylō.
Goltr. Tab.
vii. Inf.
Græciæ.
 Sic insuper I pro Υ , in $KIZIKHN\Omega N$, O pro Ω , ut in
 $I M E P A I O N$, $K A M A P I N A I O N$, $\Delta I P A P A I O N$,
 $\Lambda E O N T I N O N$, $M O T I A I O N$, $\Sigma E \Lambda I N O N T I O N$,
 & passim in vetustissimis quibusque Sicularum Num-
 mis, quorum uberrima longe & elegantissima adhuc
 copia suppetit. More itidem veteri, ut iterum nota-
 vit Plato, qui $\acute{\omega} \rho \alpha \varsigma$ priscis Atheniensibus $\acute{\epsilon} \rho \alpha \varsigma$ dictas in
 eodem libro observat; & quam scripturam etiam fre-
 quenter repræsentat vox $H P O C$, in nummis Antinoi,
 & in altero Pergamenorum, $E T P T \Pi \Lambda O C H P O C$.
 Sic Diphthongi iterum juxta antiquæ consuetudinis
 vestigia sæpius omissæ, ut I pro $E I$, O pro $O T$; sicut
 & nummi $M A P \Omega N I T \Omega N$, $\Sigma T P A K O \Sigma I \Omega N$, aliique
 id genus docent, quorum gentilitia vulgo *Μαρωνέτης*,
Συρακῆσι. Ratio autem petenda ex Athenæo & pri-
 scis Grammaticis, qui eandem scripturam Græcis olim
 usitatam tradunt, antequam sexdecim litteris, quibus
 constabat vetus Alphabetum à Cadmo inductum, octo
 à Ionibus adderentur. Optime itaque adnotavit Ma-
 rius Victorinus, ante repertas H & Ω Græcos diu lit-
 teras adhibuisse E & O ; unde etiam factum, ut post
 easdem litteras in communi usu receptas, diu etiam &
 ab Atticis maxime in monumentis publicis antiquior
 scribendi ratio sit usurpata; quod recte agnovit alicu-
 bi Salmasius, & Nummorum id genus tractatio, cla-
 rissime jam ante oculos ponit. In eo tamen deceptus

K

vir

In Notis ad
Inscript.
Herod.
Att.

vir magnus, quod ὡλὸν vetustis illis sexdecim litteris Cadmæis inferat, quam litteram tamen à Palamede ex gruū volatu repertam & prioribus additam tradunt veteres, & ipse in superioribus etiam agnoverat. Sed de his alias, qui in illa disputatione de priscis Græcorum litteris ab eodem contra Scaligerum instituta, repugnantia id genus varia, & minus accurata eidem festinanti excidisse, pluribus hic possem evincere. Et ut de hoc argumento mereamur ulterius, sic H apud vetustiores Græcos, non litteræ, quod eruditis notum, sed adspirationis signum extitisse, adspiratis proinde vocalibus vulgo Romanorum more præpositum, probant etiam nummi antiquissimi Siciliæ Urbis Himeræ, in quibus H illo officio fungitur; inscriptis utique HIMEPAION & HIMERA; quum alii rursus more scilicet postea recepto, IMERA & IMEPAION, præferant. Nec aliter in nummis Selinontiorum ejusdem Insulæ, HΥΑΣ pro ΤΥΑΣ, in aliis itidem Nummis obvio, Fluvio nempe in eo tractu celebri, & speciosi pueri forma expresso: quod aliis Siculis familiare observat alicubi Ælianus. Eodem referenda scriptura in nummo HΙΣΜΕΝΙΩΝ apud Goltzium, quam ignorance vetusti hujus moris frustra resingere voluit Nonnius, & ex qua liquet adspirandam hanc vocem ἱσμενίης apud Auctores, Stephanum aliosque, quæ cum leni vulgo in iis occurrit. Ut certe vel inde, cum scripturæ illius veteris vestigia, tum luculentum nummorum id genus vetustatem adsequaris. Ita apud Romanos pariratione K pro C, C pro G, & E pro Diphthongo Æ, aliaque ejusdem generis in Cæsarum Nummis juxta & Saxis non semel leguntur, ex prisca utique scribendi apud eos consuetudine retenta.

Vid. Num-
mos Paru-
tiz.

Lib. I r.
Var. Hist.
c. 33.
Tab. Græ-
ciz xvi. l.

Vid. Quin-
tilian. lib. I.
cap. 7.

Secundo orta nonnunquam illa litterarum permutatio

tatio ex recentioris Scriptura additamentis, ut H vicissim pro E in Nummo ΗΛΕΙΩΝ; EI pro I in ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, ΤΟΠΕΙΡΟΥ, ΝΕΙΚΟΠΟΛΙΣ, & sexcentis id genus: Ω pro O in ΩΡΘΩΣΙΕΩΝ alibi ΟΡΘΩΣΙΕΩΝ; Ζ pro Σ in ΖΜΥΡΝΑΙΩΝ. Hoc enim postremum casu non contigisse, abunde licet ex Luciano colligere, apud quem in festivō litterarum Dialogo, *σῖγμα* queritur de illa vi sibi facta à *ζῆτα* in hac ipsa voce *Σμυρναίων*, *δεῖ πᾶσαν*, inquit, *ἀφελομένη πλὴν Σμύρναν*. Unde etiam præter Nummos aliquot Medicæos ita inscriptos *ΚΥΝΚΛΗΤΟΝ ΖΜΥΡΝΑΙΩΝ*, & in nummo Domitiæ *ΟΜΟΝΟΙΑ ΖΜΥΡΝ. ΕΦΕ.* & in altero præterea, quem in Museo Regio Parisiensi notabamus, cum Senatus & Liviæ effigie ac inscriptione *ΣΕΒΑΚΤΗ, ΚΥΝΚΛΗΤΟΣ ΖΜΥΡΝΑΙΩΝ ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ*, eadem scriptura occurrit cum in una Inscriptione Græca apud Gruterum (quod in Indice prætermissum) aliisque quibusdam Latinis *ΖΜΥΡΝΑΕΟΡΩΝ*, tum in altera etiam Athletica Romæ P. 314. 1. nuper cum geminis aliis reperta. Eiusdem exempla memini etiam me vidisse in voce Sozimi, in quodam nummo Valeriani apud Illustrem Sevium, inscripto *ΖΟCΙΜΟΥ*. Ut præteream inspecta illustri Busbequio Amasix numismata, cum eadem scriptura Ζ, loco *ζ* *σῖγμα*. Sic Σ rursus pro Ζ sicut *ΣΕΤΣ ΣΕΡΑΝΙΣ* itidem legitur in Græco nummo Vespasiani, quem adservat eadem Gaza Medicæa, quod inter retenta antiquæ scripturæ vestigia haud minus venit referendum. Non aliter nempe ac illum Getarum quidem Deum, Pythagoræ vero famulum modo *Ζάμολξιν*, modo *Σάμολξιν* etiam scriptum videas in Codicibus antiquis. Iones nempe post additas superiores litteras prioribus sexdecim, & Alphabeto viginti quatuor litterarum in-

fertas, easdem postea tanquam proprias libenter quavis occasione admiscere; unde præterea o in o y; τ in θ, & κ in x, sæpe ab illis aliisque conversa; ut ex priscis Nummorum & Lapidum monumentis non obscure licet etiamnum colligere. Postremum videas in nummo Sardoniorum inscripto ΝΕΩΧΟΡΩΝ apud Cl. Seguinum, & in altero Bizyenorum Gazæ Medicæ, ubi ΧΑΙ pro ΚΑΙ pari ratione legitur. Unde nata illa confusio in scriptura urbis Calchedonis, quæ modo κ, modo x præfert in scriptis codicibus, constanter vero in antiquis nummis ΚΑΛΧΗΔΩΝ, ut hanc veram esse & genuinam nefas sit amplius dubitare, quam etiam præfert Codex antiquus Canonum Ecclesiæ universalis à Cl. Justello vulgatus: unde profectum observo errorem librariorum, qui varios codices & auctores antiquos obsedit & adhuc obsidet, ubi καρχηδονίων ceu Carthaginensium, pro καλχηδονίων seu Calchedoniorum, proclivi utique unius litteræ ρ & λ, permutatione facta non semel occurrit mentio. Alias vero pro z simplici, Dorum illud seu Æolum Σδ videas in veteri nummo Træzeniorum apud Goltzium, inscripto non ΖΕΥΣ quidem, sed ΣΔΕΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ. Tertio ex pronuntiatione litterarum inter se adfinium aut similium, ex quibus frequentem & promiscuam multarum litterarum commutationem, cum alibi, tum in Nummis maxime licet observare. Unde jam olim monuit Quintilianus; *quari solet in scribendo propositiones sonum quem juncta efficiunt, an quem separata observare conveniat*; alibi vero concludit, ego (nisi quod consuetudo obtinuerit) sic scribendum quoque judico I quomodo sonat. Ex sono itaque promiscuo & cognatione variarum litterarum, nata crebro illa scripturæ varietas, quam non Codices solum antiqui, sed haud paulo iisdem

Tab. x.
Græciz.

Lib. i. c. 7.

iisdem vetustiores Nummi aut Lapides satis superque
 arguunt. Ita id crebro accidit Γ & Ν, quæ eundem
 sonum ante κ efficiunt, unde sæpius ΑΝΚΥΡΑ ΣΤΗ-
 ΚΛΗΤΟΣ in Nummis efferuntur, quæ alias ΑΓΚΥΡΑ
 vel ΣΤΗΚΛΗΤΟΣ scribi solent; sicut vicissim Γ pro
 Ν, ut in vetustissimis Epochis, ἐγκυβέλοις pro ἐν. Ita
 Ν in Μ finale, & Κ in Γ conversa in iisdem Marmori-
 bus Arundellianis videre est, quomodo & alibi eandem
 Ancyram, loco Ἀγκύρας dictam aliquoties legas Ἀγγύ-
 ραν, ut apud Nicephorum Bryennium non semel. Quo Lib. II.
 referri etiam possunt exempla superius adlata ex Num- cap. 7, & 8.
 mis, ubi Ε pro Η, Ο pro Ω, Ι pro ΒΙ, aut vicissim oc-
 currunt. Sic Β etiam & Η haud semel confusa, neque
 solum Macedonum Dialecto, qua φείης dicebantur
 Βείης, sed & monente alibi eodem Stephano Byzan-
 tio, Βρετανίδες Insulæ dictæ quoque Πρετανίδες, & regio
 Lampfacena Ἀπαιρίς prius, postea abusive Ἀΐαρις nun-
 cupata. Unde lucem etiam posset mutuari Nummus
 ille à Cl. Galliæ Antiquario vulgatus, cum epigraphe
 ΒΡΟΥΖΗΝΩΝ, quam ad Prysam Bithyniæ referebat,
 nisi omnino levi traiectione Ρ & Θ, ΒΟΥΡΖΗΝΩΝ le-
 gendum ex Stephano existimarem, quod in margine
 libri continuo notaveram, antequam vidissem id Cl.
 quoque Cossartio observatum. Maritimi enim Prusen-
 ses, ad quos ex ejusdem symbolis videbatur spectare
 hic nummus, non Προυσιῶν, sed Προυσιῆς dicti, ut in ve-
 teri nummo apud Goltzium, ΠΡΟΥΣΙΕΩΝ ΤΩΝ
 ΠΡΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑΝ; unde illustratur Memnon a-
 pud Photium, qui eandem urbem vocat Προυσιᾶδα τῆν Cod.
 ἐπὶ θαλάσσιον, ad distinctionem nempe cognominis ur- cccxxiv.
 bis ejusdem tractus, seu ΠΡΟΥΣΙΕΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ, cap. 42.
 ut vocantur in præclaris iisdem Nummis Prusienſes ad
 fluvium *Hirium*, non ut vulgo apud Geographos, *Hir-
 prium*,

pium, aut ut Scaliger adfert similem nummum in Eusebianis $\text{IPII}\Omega$. Alia vero adhuc fuit urbs ejusdem Provinciae, non jam Πρυσίας sed Πρυσαι dicta ad montem nempe Olympum, cujus gentile Πρυσαιδης (ut à Νίκαια in eadem gente Νικαδης , vel ut constanter habent nummi Νικαιους) & ad quam rursus spectant aliquot nummi inscripti $\text{ΠΡΟΥC}\Lambda\Omega\text{N}$. Quæ certe, ut obiter hoc dicam, haud exigua lucem adferunt illustrationi harum urbium, quarum nomina & situm haud semel confundunt Geographi, & viri etiam doctissimi.

Ad has vero de quibus agimus hoc loco, similibus inter se litterarum frequentes in Nummis permutationes, haud minus spectant crebra ejus rei exempla obvia in denariis ac nummis Romanorum. Hinc nempe v pro b, sicut ostendit DANUVIUS in Nummo pulcherrimo Trajani; v pro o, quas jam olim invicem permutatas tradidit Quintilianus, & neque id in Græcis solum, sed in Latinis etiam nominibus. Hinc illa scriptura adhuc obvia in nummis aliquot Coloniarum LAUDICEON & LAODICEON ; unde adferri potest vetus scriptura in Codice Justiniano, ubi pro *Laudiceorum*, Alciatus, aliique eum sequuti Juris interpretes *Laodiceorum* omnino legendum hætenus putaverunt, & ita rursus legenda in D. de censibus *Laudicea*; non ut scribitur *Laudicia*, vel in *Laodiceam* necessario commutanda. Sic *Laucoon* etiam & *Laumedon* vulgo legi in veteribus libris adnotavit jam ad Historiam Augustam illustris Salmasius. o vicissim pro v in Nummis J. Cæsaris; DIVOS JULIUS, in aliis ÆGYPTOS, & in denariis Gentium Romanarum VOLTEIA, VOLCANO, eadem ratione qua CONSOLES, HERCOLI aliquoties in saxis: x pro s, ut in nummo familiaris Sestiae SEXTIUS, & lapidibus MILEX, TIGRIX: Ut

Lib. 1. c. 4.

L. 2. tit. 39.
lib. 12.

Ut non mirum amplius, si illas litteras s & x, sæpe confuderit posterior librariorum natio, & *luxu* pro *lusu*, aliaque id genus non semel in optimis auctoribus obtruserit, quod notarunt jam eruditi, s post x, P A X S in quatuor Nummis æreis Galbæ, Vitellii, Vespasiani & Domitiani, sicut in lapidibus CAPPADOXS, FELIXS. Eandem quoque jam ante suppeditaverant antiqui denarii apud Urfinum, inscripti A X S I U S, ALEXSANDREA, & non solum in gente Egnatia MAXSUMUS, sed etiam in denario Gentis Juliæ, qui deest in Fulviana collectione, & reperitur apud Christinam Augustam, ut modo didici ex erudito æstimate hujus elegantia Thoma Chiffletio; P in B, ut FORTUNA OPSEQUENS in Nummo Antonini Pii, & in Marmoribus APSENS, OPSIDES, OPTINENT. Sic e longum cum duobus apud antiquiores scriptum reperi, ut FEELIX in Nummo Syllæ. Ita geminum A in antiquis aliquot Nummis unius producti vicem obtinet, ut in VAALA, VAARUS, inter denarios gentis Cornelie, & geminatum I in nummo quodam Galbæ (quem jam viderat olim Politianus) VIIRTUS; ut liqueat quam vere sit alicubi à Quintiliano monitum, vocalem producendam Romanos olim geminasse. Quod vero idem observat, Cice-
Lib. 1. c. 6.
 ronis demum temporibus, & paulo infra, s in medio geminata, id certe aliis quoque litteris videas contigisse, ut quæ ea ætate geminari cœptæ, in antiqua scriptura vulgo cum una efferrentur, sicut apparet in vetustis denariis, cum vocibus, S I S E N A, S U L A, C I N A, pro *Sisenna*, *Sulla*, *Cinna*. Sic juxta aliam ejusdem Fabii observationem, diu *nempe servatum, ne consonantibus adspiraretur*, ut in GRACCIS & TRIUMPIS, ita plane citra omnem adspirationem scripta reperi eadem nomina.

mina GRACCUS, TRIUMPUS, ac præterea CIL O, RILIPPUS, TAMPILUS, YPSÆUS, pro *Gracchus, Triumphus, Philippus, Tamphilus, Hypsæus*, ut vulgo postea receptum. More iterum veteris illius scripturæ, finales M & S, interceptas præferunt antiqui denarii, in quibus occurrunt, ALBINU. LICINIU. NASIDIU. CAPTU. pro *Albinus, Licinius, Nasidius, Captum*, & præterea in Nummo Coloniae Romanæ in Sicilia A S O RU, pro *Asforus*. Sic præterea Diphthongum, EI pro I, priscam Romanorum scripturam vulgo adhibuisse, aut loco I, promiscue usurpasse, quod vulgo notum abunde etiam evincunt elegantes istæ nummorum veterum reliquiæ, in quibus legas passim LEIBERTAS, EIDUS, PREIMUS, SERVEILIUS, OPEIMIUS, PLEBEI, URBANÆ, PREIVER. seu *Preiavernum*, quod & passim occurrit in antiquis marmoribus, & vetustis imprimis Plebiscitorum ac legum formulis. Ita pro Diphthongis, AE & OE crebro, AI & OI veteribus Romanis placuisse, cum aliunde fatis, tum luculenter ex eadem penu constat antiquaria, in qua CAISAR, AIMILIUS, COILIU, aliquoties sese offerunt. Rursus vero E simplex loco Diphthongi AE, occurrit nonnunquam, ut videbam nuper in argenteo nummo Vespasiani apud illustrissimum Colbertum, PACI. ORB. PERPET. AC. ET. ceu *perpetua ac aeterna*, quamvis per me liceat id fabрили errori adscribere; OU vero loco V simplicis, Romanis olim usurpatum, arguunt itidem denarii antiqui cum scriptura FOULVIUS, FOURIUS, pro *Fulvius, Furius*, sicut nonnunquam in Marmoribus JOUDEX, COURATOR, aliaque id genus. Promiscua etiam fuisse in veteri scribendi ratione, O & AU, expressa in antiquis denariis PLAUTIA, & PLOTIA, & Quirini educator FOSTULUS, in denario gentis Pom-

Pompeia, alias *Fausstulus*, apud auctores, luculenter adhuc contestantur: F vero pro PH, crebro usurpatum patet in scriptura sequioris ævi, ex duobus Nummis æreis maximis Christina Augusta, uno Numeriani, TRIUMFUS QUAD., altero Honorii, TRIUMFATOR GENTT. BARBAR.; quo etiam referri debet nummus Helenæ Juliani Cæsaris conjugis à Cl. Tristano descriptus, cum epigraphe ISIS FARIA. Immo eandem etiam scripturam præfert Nummus Domitiani apud Occonem, JOVI JUVENI TRIUMFATORI; & Constantis Imperatoris nummus apud Savotum, OB VICTORIAM TRIUMFALEM; & postremo adhuc antiquior nummus æreus in Museo Cl. Seguini inscriptus II MM CC FFILIPPUS AUGG., ad denotandos nempe duos *Imperatores Cæsares Philippos Augustos*, Patrem & Filium. Nec aliam vulgo scripturam præferunt nummi Phocæ Imperatoris, nisi DN. FOCAS. Ut illud jam magis obvium præteream, ob eundem quoque sonum litteras K & C promiscue adhibitas, quod vel nummi aliquot docent cum voce KARTHAGO, & aureus Cari Imperatoris, in Gaza Galliarum Regis mihi nuper inspectus, I M P. C. M. AUR. KARO.

Huc referri etiam debent *Compendia scribendi* apud veteres usitata, ex peculiari quadam litterarum inter se copulatione. Talia certe plurima in vetustissimis Græcorum juxta & Latinorum Nummis occurrunt, quibus Scripturæ apud veteres ratio non parum etiam illustratur. Singularis id genus artificii ductus, maxime in aliquot Tyri, Amisi, Panormi, aliisque ineditis Græcorum Nummis notavi sæpius, in quibus quinque & sex litteræ in unam eleganter sociatæ & contractæ sese offerunt. Nec præter usus alios, inanis ea observatio illis

L

vide-

videbitur, qui ex antiquis litterarum id genus compendiis, aut non intellectis aut neglectis, plurimos Librariorum errores passim in priscos auctores irreplisse, aut Inscriptiones varias perperam hactenus traditas, compertum habent. Ita illud compendium litteræ & pro *ov* diphthongo, non scripti solum Græcorum libri, sed Nummi etiam aliquot præferunt, ut recentiorum sæculorum librariis, origo illius imputari non debeat. In nummis certe Alexandri Severi reperio, Τ & ΧΗ ΚΑΡΧΗΔΩΝ, & in altero Gordiani Μ & CΩΝΙΟΥ ΙΕΡΕΟC ΝΥCΑΕΩΝ, ut apud Erizzum videre licet; ac præterea in minori quodam nummo æreo observabam apud Cl. Seguinum ΤΟΔΕ ΕΛΛΑΦΡΟΤΕΡΟΝ.

Tristan.
Tom. II.
pag. 401.

Circa Or-
tographiam.

Sed præter has litterarum apud veteres cum *formas*, tum *adfectiones* varias, quibus nimium forte immoramur, ipsa vera & recta scribendi ratio, vulgo *Ortographia*, non aliunde rursus securius, quam ex Nummis aut Lapidibus petenda. Nec enim alia supersunt, ut superius monebamus, in quibus integra & primæva veterum scriptura ad nostra usque tempora sit transmissa. Hinc de Ortographiæ apud veteres Latinos ratione agens Quintilianus, argumentum ejusdem invictum petit ex scriptura Columnæ Rostratæ, *quod manifestum est etiam ex Columna Rostrata, qua est Duellio in foro posita*. Unde hoc ipsum singulare Nummorum beneficium, & eruditi uno ore prædicant, & ii ipsi agnoscunt, qui monumenta id genus parcius alias attigere. In Nominibus quidem propriis, aut appellationibus hominum & locorum tradendis, certa quædam & obvia iis ex Nummis lux adfulget, aut medicina parata. Ita Reginæ Deorum ΣΙΣΠΙΤÆ cognomen adhæsisse, quod perperam quibusdam sollicitare placuit, aut in ΣΙCΙΣΠΙ-

Lib. I. c. 7.

TAM

TAM transferre, rariora quædam Antonini Pii numismata ostendunt, cum Inscriptione JUNONI SISPITÆ; qualia in Cimeliis cum Medicæo tum Barberino inspeximus, & ex quibus illustratur Capitolinus in vita hujus Cæsaris, qui tradit ab eo *templa Lanuvina restituta*: Dea enim Lanuvii hæc Sispita, ut vulgo notum. Sispes nempe antiquis idem quod sospes, unde clare in hanc rem Festus; *Sispitam Iunonem, quam vulgo Sospitam appellant, antiqui usurpabant*. Ita enim legendum, non *sospitam*, & *sospitem*, ut libri editi vulgo præferunt, aperte hic Nummus docet, quod jam occupasse Fulvium Ursinum postea animadverti. Firmat hoc vetus inscriptio inedita, in qua non Junonis solum *Sispita*, sed Jovis etiam *Sispitis* mentio,

M. AMIVS M. F. PAL. BALBVS
SACERDOS IVNONI REG. SISPI
ITAE LANVMVIANAE FECIT
VIVENS ET AMIO IVNIO FI
LIO SACERDOTE IOVI SISPI.
ET AMINE MATRI PIISIM.

IN FR. P. XIIIX. IN AGR. PED. XXVI.

In qua inscriptione, ut obiter hoc moneam, à me cum variis id genus ineditis ad Cl. Reinesium transmissa, viciatum Familiæ nomen à descriptore, & AMPIUS pro AMIUS reponendum, in suis ad me litteris vir ille doctissimus contendebat. Quod tamen eruditissimo Marquardo Gudiod nostro, optimo talium arbitro, dijudicandum relinquimus; qui in præclara illa & selecta, quam nimium premit, veterum Inscriptionum collectione, AMIUM & AMMIUM pro eadem Familia sæpe se observasse, haud ita pridem indicabat.

Hinc emendanda videretur ejusdem vocis scriptura

Lib. I. de cum apud Ciceronem, *Templum est à Senatu Junoni Sospita*
divinat. *ta restitutum*, tum apud Ovidium,

Past. I. *Sospita delubris dicitur aucta novis;*

Lib. VIII, præterea apud Livium, qui ejusdem *Sospita Junonis*
& XXIV. aliquoties meminit; & insuper apud Silium Italicum,

Lib. XIII. *Lavino generate, inquit, quem sospita Juno.*

Lib. V I. sicut apud Apuleium, *sis meis extremis casibus Juno Sospita*
Metam. *ta*: in quibus locis utique *sispita* vocem reponendam
liqueret ex indubiis id genus Nummorum Lapidumve
monumentis, ni *Sispita*, genuinæ & antiquæ vocis loco,
Sospitam vulgo invaluisse innueret Festus. Neque ta-
men antiquos solum *Sispitam* usurpasse, quod ille vide-
batur indicare, signatum sub Antonino Pio numisma
cum eadem scriptura satis superque evincit. Ut mit-
tam levius illud, J U P P I T E R cum duplici P in Num-
mis tradi; aut cognomen Herculis D E U S O N I E N S I S
juncta voce, non duabus D E U S O N I E N S I S, ut exi-
stimabat Goltzius, quod jam ad Sidonium vidit do-
ctissimus Sirmondus. Mitto *Topicas* alias *Deorum*, *Dea-*
rumque appellationes, de quibus infra opportunior di-
cendi erit locus.

In Barbarorum vero, Romanorumque Nominibus,
multa corrupta hætenus apud Auctores tradita, vete-
rum nummorum fide restituenda; qualia M I Θ P A Δ A-
T H Σ, pro quo vulgo ille terror majorum vestrorum
Mιθραδάτης apud Josephum, Plutarchum, Appianum,
Dionem, aliosque adhuc hodie legitur. Adnotavit id
jam olim ad Dionem ex nummis Vir doctus, neque ta-
men cum eo improbanda continuo Romana Mithri-
datis appellatio, ubi nec nummorum, nec lapidum,
nec scriptorum librorum auctoritas eam convellit, &
eandem præterea firmare videntur geminæ formatio-
nis exempla, quæ in iisdem nummis Α'ρεδαγας, Κατόνη,

Μαωα-

μασάλια, *Agrigentum*, *Catina*, & *Massilia*, suppeditant. Sic *Seleuci*, & *Demetrii* ΝΙΚΑΤΟΡΕΣ, dicti ex nummis, ut recte Strabonis & Appiani Codices præferunt, non verò *Nicanores*, ut cum apud Goltzium, tum apud Josephum, Diodorum, Polybium, Justinum, Ammianum, aliosque vox illa consuevit usurpari. ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΤ genuina itidem lectio ex Nummis ejusdem constat, non ΚΑΣΑΝΔΡΟΤ, ut præter alios, apud eundem Polybium, Josephum præterea non semel perperam legitur. Thraciæ etiam Regis verum ΠΟΙΜΗΝΤΑΔΚΟΤ, seu *Rhæmetalcis* nomen una cum vultu eruitur ex nummo Augusti, Tristano jam ante, & mihi cum Florentiæ, tum hic in Urbe inspecto; quod perperam apud Dionem aliosque hætenus traditur. Unde & Ρυμητάλης Roberti Stephani ad Dionem, & ad Capitolinum Casauboni Ρυμητάλης, vel Rimethalces de Rege Bosporano ejusdem nominis, eadem opera exulare jubentur. Ita alterius Regis Thraciæ, ΡΗΕΣCΥΠΟΡΙΣ nempe genuinum nomen probavit novissime ex rarissimo ejus nummo Cl. Seguinus, qui veram illius scripturam apud Tacitum, corruptam apud Velleium & Suetonium arguit; in quo *Rhæscupolis* aut *Trafcypolis* vulgo legebatur. Quibus addere mihi liceat Jul. Cæsarem, in cujus libris de Bello civili idem nomen occurrit depravatum, ex *Macedonia* c. c. quibus *Rascipolis* præerat. Unde exemplo hujus *Rascupolis*, Thraciæ Regum nomina sæpe ita terminasse, & apud Pausaniam proinde Ἀῤῥεπλίη legendum, (quod alias ex Livio constat) haud ita vere colligentem videbam nobilem & eruditissimum senem, in novissimo Exercitationum ad Græcos Auctores opere. Tractus vero & Gentis ejusdem Reginam ΡΟΔΟΠΗΝ, cum præclarus nummus Christiæ Augustæ, tum geminus nuper à Cl. Seguino vul-

- gatus exhibet; unde alterius Thracicæ mulieris nomen
 Lib. II. apud duos amatoricæ fabulæ scriptores Helidorum &
 Lib. VIII. Achillem Tatium nuper emendabam, ubi *Ρόδωπις* vulgo pro *Ροδῶπη* legitur. At enim Regi Regum *Vologesi* genuinum nomen restituere mihi liceat auctoritate eximii & rarissimi nummi, Romæ non ita pridem reperi, in quo *ΒΟΛΑΓΑΤΟΡ* scriptum occurrit: unde corrigendi iterum Josephus, Dio, Aristides, Iamblichus apud Photium, Stephanus, Zonaras alique, apud quos vel *Βολογαίης*, vel *Βολογέης*, vel *Βολόγας* Ⓞ, vel *Βολόγας* Ⓞ vocari solet, & apud Lucianum & Xiphilinum *οὐλόγας* Ⓞ & *οὐολόγας* Ⓞ, nomine ad Romanam Vologesis appellationem formato. Ab eo denominata
 Lib. XXII. urbs Vologesia apud Ammianum, Stephani *Βολογασίας*. De tota vero præclari illius nummi inscriptione paullo infra. *Abgari* etiam familiare Edessæ Regulorum nomen *ΑΒΓΑΡΟΡ*, non ut hodie apud Appianum *Α'κάρης*, vel apud Dionem & Herodianum *Α'γάρης*, scribendum, nec ut alii voluerunt *Abazarus*, aut apud aliquot Taciti codices *Abbarus*; nummi Antonini Pii, Severi & Gordiani, in quibus *ΑΒΓΑΡΟC ΒΑCΙΑΕΥC*, abunde docent. Ut mittam inscriptionem à Sirmondo, in Notis ad Sidonium vulgatam, cum eodem nomine *Α'ζάρης*, & antiquissimum Eusebii codicem Bibliothecæ Mazarinæ. Unde miror nuperum Eusebii editorem, qui principatum hodie harum litterarum cum paucis tenet, & cui hæc eadem erant perspecta, quam olim *Α'γάρης* vel *Α'κάρης* ad Dionis Excerpta lectionem adseruerat, passim etiam in Eusebiano textu & in Adnotatis prætulisse, quamvis & alteram *Abgari* non contemnendam fateatur, & una etiam aut altera vice in textum Eusebii admiserit. Neque enim video, cur promiscua Reguli illius Scriptura in eodem

dem Auctore tradi debuerit, aut cur Nummorum, Lapidum, & Codicum etiam vetustorum auctoritate firmata, pluribus libris manu exaratis, non debeat hic longe præponderare. Argumentum enim à voce quadam Arabica *أخبر*, quod potentissimum notat, non eam vim habere potest, ut indubia & cœva testimonia, quæ vulgo lites id genus solent decidere, & in tradendis prisca scripturæ vestigiis, omnium confessione primas tenent. Ut mittam Orientalium, aut Barbarorum nomina Græce tradita, ab origine passim non nihil deflectere, ut sexcentis exemplis probari id posset, & præter recentiores, à ^a Strabone & ^b Plutarcho jam olim observatum novi. Emendanda vero præ aliis Dionis Excerpta, in quibus *Αὐγάρ & τ' Αἰδέως ἀρχον-* ^{a Lib. xv.} ^{b Lib. de} ^{Isid.} *τ*, pro *Αἰγάρ & τ' Εἰδέως*. item nova editio Procopii, in qua *Αὐγάρ Εἰδέως τοπάρχης* vocatur, pro *Αἰγάρ Εἰδέως*. Postremam hanc lectionem adserunt iidem Nummi haud vulgares, cum scriptura *ΕΔΕΣΣΑΙΩΝ*, item *ΕΔΕΣΣΗΝΩΝ* vel *ΕΔΕΣΣΕΩΝ*, quales in Thesauro Mediceo aliisque præclaris Gallorum ac Italorum Cimeliis adnotavi. Quo referendus etiam Nummus vulgatus, sed corrupte à Cl. Tristano, cum inscriptione *ΜΗΤΡ. ΔΕCCHNΩΝ*, & quem continuo tribuit cuidam Urbi ad Nili scilicet Cataractas & Æthiopiarum confinia positæ, cujus unus Aristides meminerit sub nomine *Αἰδέως*, & quam fuisse illius tractus Metropolim, liceat ex hoc nummo colligere. Vix crederem in magno & præclaro alias opere, securius dormitasse nobilem antiquarium, & plura errorum portenta, quod illibenter dico, paucis adeo verbis concessisse. Mitto somnium & supinum errorem, de situ illius urbis ad Æthiopiarum limites relegatæ, quæ nempe Aristidi Smyrna Romam terra proficiscenti, superato Helle-

^a Lib. xv.

^b Lib. de
Isid.

Bell. Persi.

lib. 11.

cap. 12.

Tom. 11.

pag. 405.

Sermon.
Sacr. I. I.

Helleſponto ac Hebro fluvio, ut narrat ipſe itinèris rationem, occurrerat πρὸς τῷ κατάρρακι, in qua æger decubuit aliquandiu; ita ut vix centeſima demum die (non vigeſima, ut deceptus à Cantero interprete Triſtanus exiſtimabat, qui pro ἐκατοστῇ videtur legiſſe αἰροστῇ, tota rei narratione reclamante) qua domo diſceſſerat, Romam ſit ingreſſus. Credidit utique Triſtanus, non aliud κατάρρακιον, quam de Nili Catarractis poſſe intelligi, & fugit eum communis illa appellatio, cum fluviorum magno impetu è montibus deſilientium (quales illo κατάρρακις nomine in Creta, Pamphylia, Norico, alibi notarunt jam olim veteres Geographi, & quo nomine Marſyam, qua declivis eſt & rectis aquis fertur, pridem vocaverat Herodotus) tum clauſtrorum quorundam cœu obicum, quibus vel arte vel natura fluminis alicujus alveus impeditur, aut confragoſus itidem redditur. Neque enim audiendus vir ſummus, qui Solinum, Catarractas Nili de ejus clauſtris interpretantem, vel ideo falſi arguit, quod Catarractæ non dicantur de clauſtris id genus, ſed de torrentibus ipſis aut fluviis, qui ruunt potius quam fluunt; quod pluribus non uno loco Plinianarum Exercitationum conatur adſtruere, unde & caſtigantur eidem Gloſſæ antiquæ, quibus κατάρρακις obex explicatur. Sed quam dicam intendet novo Xenophonti, graviffimo nempe & elegantiffimo auctori Arriano, qui diſerte illo κατάρρακιον nomine vocat, non Tigrim fluvium, ſed obices quosdam, & munitiones in illo fluvio à Perſis ideo erectas, ut eorum frequentia difficilem per Tigrim navigationem facerent, & ne quis navali claſſe in eorum regionem penetraret, quos omnes obices ab Alexandro diſjectos docet, οὗ κατάρρακτας οὗ καὶ τὰ πλεῖστα ἀφαιρίζων. Conſule integrum locum, & fateberis haud omnia

Lib. V I I.
πρὸς αἰνα-
τοῦ.

omnia dicta è tripode, quæ ab Oraculis etiam imperiose proferuntur. Bene itaque Glossæ, κατὰ ῥάκλιν per obicem reddunt; quæ vox nempe Græcis promiscue dicitur tam de fluviiis cum impetu & fragore ex alto ruentibus, quam de claustris eorum seu obicibus, arte aut natura factis, quorum nempe opera præceps itidem aut confragosus cursus excitatur. Unde jam, ut ad Tristhanum & Aristidem redeam, non Δίωρη eo loco, qualis revera nulla exstabat eo nomine, sed Εἰδίωρη ibidem reponendum; quæ Urbs in Macedonia ad Erigonum fluvium posita, cujus Livius aliique meminere, Aristidi è Thracia Romam tendenti occurrebat, & à qua altera illa Syriaca aut Oesrhœnana Edeffa in nummo expressa, appellationem sortita est. Diserte id tradit Stephanus, & quidem, quod in primis hic notandum, dictam postremam ob aquarum impetum à Macedonia illa Edeffa, Εἰδίωρη πάλαι Συρίας, ἀπὸ τῶν ὑδάτων ῥυμλὴν ἔτι καλεθῆναι ἀπὸ τῶν ἐν Μακεδόνι. Quam postremam proinde apposite vides ab Aristide ad Cataractam (quod idem infert) collocari; ut haud necesse fuerit vel Ortelio qui in errorem induxit Tristhanum, Dessam aliquam ex corrupto Aristidis loco colligere, vel Tristano ad Nili Cataractas continuo delati, ad quas alio quidem tempore & alia occasione penetrarat idem Rhetor, sicuti liquet ex ejus Ægyptiaca. Egregia utique & memoranda hoc loco instituti itineris ratio, Smyrna Romam terra proficiscentis, superato ut diximus Helleponto, ac Hebro fluvio gelu concreto, aliisque molestiis, quas narrantem illum videas, devoratis, ad Nili Cataractas & Æthiopiæ confinia continuo progredi; ægrum aliquandiu ad ea loca decumbere, & tandem (en longas scilicet ambages tantæ ac tam impeditæ peregrinationis) vix vigesima die, qua do-

M

mo

mo discesserat, in Urbem æternam appellere. Vidisti-
ne unquam tam suaves ludos, aut circumductum per
majora itinerum compendia ægrum & jam male adfe-
ctum viatorem? Ut certe mirari haud parum subeat,
in editis nuper Cl. Holstenii ad Ortelium Adnotatis,
non solum eruditissimo viro, & qui tam multum ope-
ræ collocavit in Geographia antiqua illustranda, non
subolevisse hunc Ortelii errorem, ex corrupto Aristi-
dis loco, sed insuper ab eodem lectorem ad Trista-
num, optimum scilicet illius interpretem, remitti. Sed
ut ad Nummum redeam, tam præclaræ observationis
fontem, Ægyptiacâ illâ Dessâ, ultra Glacialem Ocea-
num, & omnes mundi fines relegatâ, legendum omni-
no in illo ΕΔΕCCHΝΩΝ, sicut in similibus num-
mis corrupte ab Occone (quod illi in citandis Græcis
nummis solenne est) productis sub eodem nomine
ΔΕCCHΝΩΝ. Id vero cum per se satis obvium, tum
firmat etiam alius Nummus Medicæus ejusdem Ale-
xandri Severi, cum eadem turritæ & sedentis mulieris
effigie, neque una sed duabus stellis, ac epigraphe ΜΗ.
ΚΟ. ΕΔΕCCHΝΩΝ, seu *Metropolis Colonia Edeffensorum*.
Neque enim solum vere Metropolis illius tractus, &
Abgarorum, de quibus agebamus, Regia Edeffa, sed
Coloniæ etiam dignitate ornata; ut liquet, cum ex
hoc numismate, tum ex alio Musei Patiniani percusso
sub Caracalla, & inscripto ΚΟΛ. ΕΔΕCCA. Hinc præ-
terea etiam emendanda corrupta hujus vocis scriptura
in Codice Justin. ubi *Edeffena Curia* pro *Edeffena* vulgo
legitur. Eandem vero Αὐτοκρατορῶν genuinam lectionem, de
qua paullo ante agebamus, nequidquam adseruit nu-
perus editor Epistolæ Constantini Porphyrogennetæ,
ubi agit de vulgata illa Servatoris imagine ad hunc Ab-
garum missa. Solemnem alias novi illam litterarum Β.
& V.

L. 5. C. de
Coh.

& v apud Græcos juxta & Romanos permutationem. Sed hac de re plus satis, qui fortunas Græciæ in ea positas non arbitramur. Sic rursus male apud eundem Bell. Perf. lib. 1. cap. 5. Procopium οὐδὲν ἄλλος Zenobiæ maritus, aut apud Agathiam οὐδὲν ἄλλος Lib. 12. inscribitur, qui Ο Δ Ε Ν Α Θ Η Σ in præclaris ejusdem nummis notari solet.

Nec ignotum alias varia *illustrium Romanorum* nomina apud Auctores antiquos passim ex nummis emendanda; ut *Mescimus*, non *Messinius*; *Arrius* non *Arius*; *S. Saranus*, non *Serranus*; *Aquinius* non *Aquinus*; *Numidius Quadratus*, non *Vinidius*; *Nassica*, *Messalla*, cum duplicatis litteris; *Betilienus Bassus*, pro *Bellienus*; *Tampius* pro *T. Ampius*, aliaque id genus plurima, quæ in Ciceronis, Taciti aliorumque Codicibus corrupta ut plurimum leguntur, & ex parte jam adnotarunt eruditi nummorum collectores. Idem vero Cæsaribus aliquot beneficium nummi præstant, quorum auctoritate *Hadrianus* non *Adrianus*, ut vulgo tamen doctissimorum Virorum editiones Historiæ Augustæ præferunt; *P. Helvius Pertinax*, non *P. Elinus*, aut *Helius*, ut præter alios ad Eusebium existimat Pontacus; *Marcus Clodius Pupienus*, non *Caius Maximus Clodius Pupienus*, ut contendebat ad Capitolinum Salmasius. His possunt accenseri *Cælius Balbinus*, non *Clodius Balbinus*; *Opelius Macrinus*, non *Opilius*, aut juxta alios *Popilius*; *Odenathus*, non *Odenatus*; *Postumus*, non ut vulgo *Posthumus*; *Bonofius*, non *Bonosus*; *Vetranio*, non *Veteranio*, cui tamen patrocinator ad Ammianum doctissimus Valesius: & alia quædam id genus, quæ ut in re magis obvia, præripuit nobis non unius antiquarii diligentia. Ita ex iisdem nummis accepimus *Delmatium Casarem*, non *Dalmatium*, ut vulgo apud Auctores; Gordianum *Antonium*, non *Antoninum*; ut volebat Capitolinus. Quibus accedunt ex

Augustarum serie *Matidia* non *Martidia*; *Julia Soemias*, non *Semiamira*; *Otacidia* non *Otacilla*, sicuti vulgo describitur; *Constantina* Galli uxor, non *Constantia*, ut apud Zozimum tamen aliosque vocatur. Inde etiam eruitur Gordiani conjugem *Sabiniam Tranquillam*, non ut vulgo hætenus *Sabinam*, fuisse nuncupatam: ut liquet ex præclaris aliquot nummis mihi inspectis cum integra illa epigraphæ, de qua erit adhuc alius dicendi locus. Sic vexatum eruditis nomen alterius Antonini, *Elagabalum* scribendum, & apud Herodianum, aliosque restituendum, (ut viderunt jam alii) pro quo *Heliogabalum* vulgo, vel *Alagabalum* cum Onuphrio, obtrudere. De quo nomine non hic repetam, quæ in Adnotatis ad Juliani Cæsares, contra doctissimorum virorum sententiam olim monuimus. Ipsa vero *Geographica* Urbium, aut Regionum nomina fœde passim in libris veterum corrupta, quam ex Nummis, vel lucem, vel medicinam mutuenter alibi suo loco trademus. Ut jam alia hic non tangam, *adloqui*, & *adlocutio*, *adsignare*, *adserere*, *conlegium*, *fecunditas*, *felicitas*, sine diphthongo, contra *seculum* (non ut quibusdam modernis Criticis placuit *seculum*) Romanorum more scribenda. Ita certe nummi constanter, ADLOCUTIO; REGNA ADSIGNATA; ADSECTOR LIBERTATIS; COOP. IN CONL. seu cooptatus in Conlegium; FECUNDITAS AUGUSTÆ; SÆCULI vel TEMPORUM vel AUGUSTI FELICITAS; & SÆCULARES LUDI, aut SÆCULUM AUREUM: sicut priorem scripturam præferunt etiam lapides, ADLECTI, ADTENDERE, non ut vulgo hodie *allecti*, *attendere*. Sed leviora hæc forte & Grammaticis relinquenda, ad rectam tamen, & accuratam scribendi formam spectantia, quam & in Vernaculis linguis
& in

& in Romana etiam, integris voluminibus tradere, præclaris omnium ætatum & gentium viris, visum est haud inconsultum. Quod ubi Fabius, huculentis certe Cæsaris aut Tullii exemplis ivisset adsertum, addit præterea; *Aut ideo minus Messala nitidas, quia quosdam* Lib. 1. c. 7.
totos libellos non de verbis modo singulis, sed etiam de LIT-
TERIS dedit. Non obstant hæc disciplina per illas euntibus,
sed circa illas hærentibus.

Nec vero ad ornandam MORALEM aut CIVI- 2.
 LEM DOCTRINAM, parum etiam conferunt hi re- IN ETHI-
 conditi prisce memorie juxta ac elegantie Thesauri. CA ET PO-
 Ridebunt hic forte homines, nisi indignentur luben- LITICA.
 tius, qui veterem illam Sapientie, cum studiis erudi-
 te antiquitatis communionem ignorant. At ridebis
 ipse vicissim, præstantissime OCTAVI, convicti toties
 ac depulsi erroris dementiam; qui aliter erga optimas
 artes adfectus, illis ducibus interiores disciplinarum
 aditus penetrari, haud difficulter largieris. Nosti e-
 quidem, præclaris olim morum Magistris ac Censori-
 bus, varia placuisse subsidia, quibus singulis hominum
 ordinibus officii sui leges inspiciendas traderent. Hinc
 fabulis non solum, præceptis, legibus, sed Symbolis e-
 tiam quibusdam, nobilissimam vitæ artem non semel
 leguntur complexi. Adeo quidem, ut hæc postrema,
 tanquam ad imbuendos saluberrimis monitis animos
 intuentium magis opportuna, in gravissimarum rerum
 tractatione, frequentius etiam usurpasse videantur.
 Morem illum utique non Ægyptiis solum, sed Græcis
 aliisque familiarem, ut alios mittam, docet eximius
 apud Iamblichum locus. Quid autem sunt obsecro, Lib. de vit.
 pleraque illa melioris notæ Numismata Veterum, nisi Pyth. c. 23.
 totidem Symbola, vel documenta potius, ad omnem

vitæ usum feliciter comparata? Et Romanorum quidem laus hæc fateor præcipua, qui primas etiam in hoc veteris memoriæ studio ac delectu, vulgo apud antiquarios tenent. Quum enim in Græcorum, aut Barbarorum Nummis, frequentius situs, originis, religionis quandoque occurrant argumenta, Romani optimo & arcano quodam consilio, non diurnos solum actus Principum, sed ipsam agendorum normam, promiscuis & quotidianis Nummorum usibus, testatam consignatamque voluere. Hoc enim abunde tot præstantissimarum Virtutum effigies passim in iis traditæ ostendunt; quæ nihil aliud, quam pictura quædam loquens, (ut Poësin vocavit nonnemo) veram optimi Status & Vitæ laudabiliter actæ imaginem continuo ante oculos ponit. Unde illas ipsas regnandi artes, una cum sacris Cæsarum vultibus, in iis passim haud temere expressas intuemur; ut individuum quandam illarum cum suprema potestate societatem, iidem religiose fovendam sibi & retinendam scirent. Qua in re non minus apposite, illæ Virtutes, quæ maxime Principes decent, & quibus publica salus potissimum incumbit, frequentius etiam traditæ; ita ut qui JUSTITIAM, ÆQUITATEM, CLEMENTIAM, CONSTANTIAM, FIDEM, INDULGENTIAM, LIBERALITATEM, MUNIFICENTIAM, PROVIDENTIAM, & bellicæ Virtutis argumenta crebro in Nummis Cæsarum legit; speculum quoddam in iis Principum, & gravissimi muneris requisita, eadem opera agnoscere sese fateatur. Sed de his paullo infra. Ubi vero Augustarum Nummos consulat, solemnes Matronarum Virtutes ac præcipua decora; FECUNDITATEM, PUDICITIAM, PIETATEM, CONCORDIAM, earundem oculis opportune quoque subiecisse veteres intelliget. Ut qui in frequentes

id ge-

id genus inscriptiones ac effigies incidit, obvias in Nummis Augustarum, eadem opera videat, quid sæcula haud alias nimis verecunda, & vulgo foedis adulationibus sordida, laudandum tamen unice aut expectandum crediderint in sequiori sexu, cujuscunque tandem sit fastigii; immo quid præ cæteris deceat regales nurus. Id nempe quod inter Metelli prospera enumerat gravis Auctor, *Uxorem PUDICITIA AC FECUNDITATE conspicuam conciliaruit*; aut quo Agrippinæ Germanici conjugis elogium complexus est Annalium scriptor; *insigni FECUNDITATE, præclara PUDICITIA*; & ubi eandem alibi cum altera Tiberii nuru contendit, & *conjux Germanici Agrippina FECUNDITATE ac Fama* (pudicitix nempe) *Liviam uxorem Drusi præcellebat*. Ut non mirum sit *FECUNDITATIS* templum in Augustæ Poppææ gratiam olim in urbe erectum, aut quod sua *PUDICITIÆ* sacra & sacerdotes occurrant in priscis aliquot Auctorum Lapidumve monumentis. Equidem illud insolitum forte sæculi nostri moribus vides hic mecum, mi OCTAVI; inter præcipuos nempe & solemnes Augustarum, hoc est primi inter mortales fastigii Titulos, non Formam, non Ingenium, non Munificentiam, dotes certe haud contemnendas; non alia fortunæ aut animi bona; sed unam ferme *PUDICITIAM*, aut in Conjugem liberosve *PIETATEM*, vel *FIDEM*, crebro adeo celebrari. En rudium scilicet temporum, & minime urbanorum hominum simplicitatem! Quid non alia erant, primoribus non urbis tantum sed orbis feminis, majora aut antiquiora decora, queis earum fama apud præsentis aut apud posteros memoria nominis commendaretur? An sola hæc illarum monumenta, digna quod ille ait in alia causa, quæ *sculpta saxi aut ære præsto mernerent*?

Val. Max.
lib. vii.
cap. i.

Plures per-
stiterē san-
ctitatem
Dominæ
tueri. Ta-
cit. Annal.
xiv.

nerent? Ita ne hodie vulgari hac laude, adulatio publi-
ca erga rerum an hominum dominas, egregie tum per-
functa suo munere videretur? Adeo quidem ut nec in-
tacita *sanctitatis* illius conscientia (sic enim vocabant
eam Matronarum hujus ordinis virtutem illo ævo) ac-
quiescendum sibi crederent, ni publicis illa quoque ta-
bulis, ad aliarum vel exemplum vel infamiam tradere-
tur. Ut mihi quidem jam haud ita mirum videatur,
cur non alia magis quam PUDICITIÆ laude, eminen-
tissimam sui ævi, Augustorum certe Matrem & Conju-
gem extollat non semel ipse impudiciæ præco & ma-
gister, aut de eadem alibi innuat,

Esse pudicarum te Vestam, Liviam, Matrum.

Cur denique Valerius Maximus Pudicitiam compel-
lans ut individuam ejusdem Liviae comitem; *Tu Palatium
augustos Penates, sacratissimum JULIÆ genialem torum
assidua statione celebras.* Illud certe videas ea Testium
ac Nummorum fide, constare illos abunde voluisse sci-
licet non Plebeiae solum, ne dum etiam Patritiae, qui-
bus erectæ olim Aræ ac sacella, sed AUGUSTÆ quo-
que PUDICITIÆ sacra jam & certamen adesse. Non
utique aliam esse legem in solio, aliam privato in toro,
sicuti existimabat Regia illa Conjux, sed *inimici FID-
DEI, & hostis PUDICITIÆ*, haud minus ac ignobi-
lis illa pistoris uxor apud Apuleium. Qui vero huic
memoriae Regnantium fortunam aut munia lubenter
adeo commendabant, iidem quoque talibus auspiciis
Sæculo & Reipublicæ SECURITATEM, GLO-
RIAM, LIBERTATEM, TRANQUILLITA-
TEM, GAUDIUM, ROMAM RENASCENTEM,
FELICIA TEMPORA, Imperio denique ÆTER-
NITATEM faustis ominibus & repetitis votis augu-
rabantur. Non diffiteor equidem, destituisse non se-
mel

mel hæc auguria, exitialem haud unius Neronis indolem, aut infaustam plurium Faustinarum libidinem. Hinc non continuo tamen arguendus amplissimus Ordo, penes quem amissa etiam Republica, signandi æris facultas mansit, qui spes suas & vota monumentis id genus consignabat, immo, qui his veluti tabulis, quum aliter per illorum temporum immanitatem non liceret, Principes & eorum Conjuges officii sui, sub commendationis specie, frequenter admonere non dubitabat. Nec ea de re finit me dubitare, illustris apud Dionem locus, qui in vita Caligulæ refert eum habitare Lib. LIX. ad Senatum Oratione, in qua Tiberii vitia perstringebatur, & de se multa pollicebatur, Patres veritos ne mutaretur, Senatusconsulto jussisse eam quotannis recitari. Neque cum Nerone aliter se gesserunt Patres, qui ubi in sua acta jurare Collegam prohibuisset, referente Tacito, acceptum id *magnis patrum laudibus, ut* Annal. lib. *juvenilis animus levium quoque rerum gloria sublatum, majores* XLI. *res continuaret.* Unde rursus plane hic apposite Plinius, in præclaro Panegyrico; *Sed parendum est Senatusconsulto, quo ex utilitate publica placuit, ut Consulis voce sub titulo gratiarum agendarum, boni Principes qua facerent, recognoscerent, mali qua facere deberent.* Agnoscis opinor idonea trium Consularium fide, præclaram totius Ordinis mentem & arcanam quandam hujus instituti rationem. Spes nempe ei erat nonnulla posse vi blandæ hujus artis illam Caligularum, quam Suetonius hic vocat, *ad artem* expugnari; & fore aliquando, ut vel verecundia immeritæ laudis, vel desiderio pulcherrimi præmii, vel reverentia posterorum tangerentur. Recusasse certe Tiberium accepimus, delatum sibi Patrum judicio PATRIS PATRIÆ cognomen, quod nec in Nummis ejus apparet; gnarus nempe quam ma-

N

le ar-

le arduas tituli illius partes quandoque esset impleturus; immo ne tot sparricidiorum reum aliquando se ipsum hac appellatione proderet. Opportune certe, ne audiret Senatus obeandem illius Cæsaris monetæ impressam,

crudelis, tu quoque falsis

Ludis imaginibus?

Pag. 742.

Nec alia mens Antonino Caracallæ, non dissimilis sævitæ Principi, quem refert Dio in Excerptis Constantinianis, DEUM aut HERCULEM ea de causâ dici noluisse, quod nihil appellatione illa dignum agere in animum induxerat. Accedit, quod frequentius hæc publici gaudii argumenta, in optimorum Principum imaginibus occurrant; quæ in iis tanquam superstium præmia, & sequentium simul incitamenta proponuntur. Ut nempe, *eorum virtutes posteris non solum legarent, sed etiam imitarentur*; quod ipsum de nobilissimorum olim civium titulis ac imaginibus aiebat vir prisce moris Torquatus. Immo non defuere nonnunquam deterioribus Dominiis, sua vel belli vel pacis decora, digna etiam quandoque, quæ hac publica civium gratulatione commendarentur.

Valer. Max.
lib. v. c. 8.

Quod vero hic præcipuum, vel hinc petere iisdem licuit, quibus *inconsulta erat cum Nerone perpetua fama & ÆTERNITATIS cupido*, quibus artibus demum ad eam sibi eniti liceret. Vidissent utique vel in Nummis illis, quos tractabant assidue, regia virtutum via id gloriæ fastigium demum attingi: solas quippe vel veteri Romanorum lege, in iis consecrari meruisse; non autem Libidinem, Impudentiam, Contumeliam, quibus publici cultus monumenta erexisse Athenienses (præter Clementem in Protreptico) refert simul & arguit Tullius. Adeo ut nec Diczarchi illius rationem sibi

Lib. i r. de
Legib.

sibi habendam intelligerent, quem tradit Polybius duas Lib. XVI.
excitasse aras in portu, unam IMPIETATIS, alteram SYMBO-
INIQUITATIS, iisque ut Deabus rem divinam fe- LA ET
cisse. Immo docuissent ipsos iidem, quos tam cupide INSCRI-
sectabantur, Magistri, certa PROVIDENTIAE DEO- PTIONES.
RUM destinatione, vocatum Principem, in quem fe- In Num-
licia Orbis ac Imperiorum fata transferantur; unde mis CÆ-
bene ac sapienter de optimo Cæsare dixerit facundissi- SARUM.
mus Consul, *jam te PROVIDENTIA DEORUM*
primum in locum provexerat. Non casu proinde volvi res
mortalium; non semotam à rebus nostris curam divini
numinis: eamque non unius tamen gentis, aut sectæ,
sed tot sapientissimorum alias hominum (Epicuri scili- Tacit. An-
cet de grege) sententiam, qui nullo Rectore moveri nal. VI.
hunc orbem credidere, hoc publico & frequenti judi-
cio principis gentium populi, & quidem auro, argen-
to, æri totiens inciso, manifeste satis luculenterque
damnari:

Quo pateat Mundum divino numine verti,

Atque ipsum esse Deum, nec forte coisse Magistra.

Atque ita non posse amplius illam supremi Numinis
Providentiam in res humanas impugnari, aut alias in
controversia vel dubitatione hominum versari, citra
manifestam publicæ majestatis offensionem, & impium
non in Deos magis quam in Patriam conatum. Si vero Si regitur
Mundus PROVIDENTIA regitur, (quod certe Glo- Providen-
bi illi, & Clavi, & Inscriptiones Nummorum clarissime tia Mun-
jam contestantur, & nefas amplius dubitare) ergo ad- dus, admi-
ministrandam OPTIMO PRINCIPI Rempublicam; nistranda
sicut etiam præclare colligebat decus olim Romanæ to- certe bonis
gæ. Neque alias supremum rerum humanarum arbi- viris erit
trium ab unius CÆSARIS nutu pendere; quamvis Re'publi-
rerum & gentium dominus, & princeps ac parens ge- ca. Quintil.
neris l. XI. c. 2.

neris humani vulgo audiat; immo licet hic aperte versetur ante oculos,

Ponendusque sua totus sub imagine mundus.

In Num-
mo Severi
apud Tri-
stanum.

Esse quippe alium **JOVEM IMPERATOREM**, cuius sint auspicia suis majora, quibus ipse reverentiam & obsequium debeat; & cui idcirco, nec alii, teneatur legibus majestatis ac repetundarum. Esse vigilem gentis humanæ **CUSTODEM, STATOREM, & CONSERVATOREM** Deum, immo singulari privilegio **CONSERVATOREM AC TUTATOREM AUGUSTI**; cui sua nempe & publica salus secure ac feliciter incumbit. **DEOS** itaque hominum, & quidem bonorum juxta Symmachum, non vero homines Deorum esse **CUSTODES**; ac vel hinc revinci eorum vesaniam, quos exagitat alicubi sanctissimus Martyr; *non vident nefas esse, cogitare vel dicere homines esse Deorum CUSTODES*. Neque eo tamen secius flagitari ipsius **AUGUSTI PROVIDENTIAM**, qua vere sacra vice, non Urbem, aut Italiam, sed terras ac maria gubernat,

Lib. viii.
Ep. 6.

Justin. A-
polog. ii.

Quæ regit AUGUSTIS parentem legibus ORBEM.

Cujus intuitu proinde non otiosus moderetur habenas imperiorum, sed continuo ad Clavum sedeat, tanquam **ORBIS RECTOR**. Neque enim alia certior Principis effigies, quam periti Gubernatoris, juxta eloquentissimum Philosophorum, & proinde ad cujus imaginem in eodem formando continuo & lubenter sese recurrere proficitur. Doceat proinde ut verus gubernator (quæ non mea, sed alterius longe disertissimi viri verba sunt) littora ac portus; quæ tempestatum signa; quid secundis flatibus, quid adversis ratis poscat: denique

Plato in
Politico.

*Quæis regere immensi summam, quæis habere profundi
Endo manus validas potis est moderanter habenas.*

Subli-

Sublime enim juxta & arduum esse illud regendi onus; vere Augustum Clavum quem adfixus & hærens nusquam omittat providus RECTOR, non cœlo sereno nimium confisus; non turbido perculsus timidius; non fessos oculos, aut labantem dextram labori subducens; non alium patiens inire sua munera, qui incautum projiciat in undas

Præcipitem, ac socios nequidquam sæpe vocantem.

Caveri posse infelicem casum, si non Clavo illi ut gravis nimium, aut aliud agens superincumbat; si premere & laxare habenas sponte potius quam jussus norit; si non credat temere fallacibus auris; si præterita, instantia, futura expendat provida mentis & luminum acie, non vero dimittat pari oblivione cum Vitellio, atque ideo haud dissimili cum illo exitu. Maxime vero si fixos oculos sub astra teneat, inde auguretur felicem cursum, æquatas auras, quietos fluctus, fida æquora, & BONÆ SPEI optatos tandem portus. Sic optimum certe AUGUREM decere; sic Clavum illum, aut Globum in RECTORIS dextra conspicuum & venerabilem gentibus, SECURITATEM quandam PERPETUAM, non ORBIS solum, aut REIPUBLICÆ, aut TEMPORUM, sed ipsius AUGUSTI continuo portendere, cujus SPONSOREM etiam ipsum habeat JOVEM. Sic Triremem illam velis ac remis gnaviter impulsam, aut BONO EVENTU facilem illi TRAJE-
CTUM polliceri, aut post longam jactationem & gravissimas nonnunquam tempestates,

TRAJE-
CTUS &
FELICI-
TAS in
Nummis
per Trire-
mem.

Summa etiam cum vis violenti per mare venti

ENDOPERATOREM Classis super aquora verrit,mersatam, sed non demersam profundo, DIVINA OPE, FELICITER emergere. Immo sic demum probari haud vanam SAPIENTIAM PROVIDENTIS-

In Nummo
Constanti-
ni Junioris.

SIMI PRINCIPIS, à qua sola pendet tot vectorum
vita & populorum salus; non vero fallacem illam, quam
in Cæsare vix remigis, haud unquam munere RECTO-
RIS defuncto laudabat impuri oris successor; *ubi ad*
SAPIENTIAM PROVIDENTIAMQUE *flexit,*
nemo risum tenere. Neque tamen minus debere ludi-
brium, qui non solum gubernaculum cum CLAUDIO
improvide omittunt; sed pro Clavo, aut clavam luben-
tius aut Thyrsum, aut Citharam, aut Rudem, aut
Quadrigarum non Triumphalium, sed Circensium
habenas, majorine flagitio an infamia cum C A I O,
NERONE, COMMODO adsumunt; & ad posterorum
memoriam adpingi suis imaginibus haud dedignantur.
Quasi nempe aut conficiendis solum monstis vacare
deberent, ipsi non monstra solum ac portenta homi-
num, sed immaniissimæ omnium bellæ, dignæ quæ
ante alias caderent in arena: aut quasi non Præsidis,
ceu agonotheatæ cum Hadriano vel Alexandro, sed hi-
strionis, citharædi, aurigæ, arenarii partibus, in au-
gusto illo theatro generis humaniungerentur. Si ve-
ro providus, hoc est dissimillimus ab iis RECTOR,
Clavum etiam videat in FORTUNÆ manibus, non
MULIEBRIS adeo vel REDUCIS etiam, quam
MANENTIS illius aut OBSEQUENTIS trabalem
sciat; quo vineta quodammodo arte & vigilantia Re-
ctoris, instabiles suas vices dediscere tandem cogat-
tur. Hanc itaque legem esse Regiam, à se in auspi-
cio muneris non tam æri, quam memori animo in-
figendam; *ut non dominationem & servos, sed RECTO-*
REM & CIVES cogitaret; scilicet Cæsaribus, tan-
quam liberis regenda Patrimonii jura, quod dixit a-
lius gravis Auctor, patriam permisisse; hinc patrocini-
um ORBIS vel TUTELAM suscipere sese magis,
quam

Variz illæ
FORTU-
NÆ inscri-
ptiones in
nummis
Cæsarum.

Tacit. An-
nal. x i i.

quam Imperium norit, ut nec irritum sit augurium optimi vatis,

Et penes AUGUSTOS Patria TUTELA manebit.

Cum VESPASIANO proinde opportunius, quam cum VITELLIO audiat TUTELA hominum; non vero solum ÆGYPTII REGIS TUTOR cum M. LE-
PIDO; cum Tito proinde vere agat *Tutorem Imperii*, cum Trajano, diem suscepti Imperii eum esse, quo TUTELAM generis humani in se felicissime translatam intelligat; cum Tiberio vel Macrino sub initium Principatus, sed utroque candidius apud Patres profiteatur, delatum ad se Imperium, cujus TUTELAM receperit aut paratus sit suscipere. Alia enim jam erant Reipublicæ tempora, quam ea ad quæ respiciebat Tullius, dum alicubi exclamat, *quis unquam tantis opibus, tantis rebus gestis fuit, qui se populi Romani Victoris dominique omnium gentium TUTOREM dicere auderet!* Aderant, Marce Tulli, qui se utinam TUTORES semper, non DOMINOS cupidius nuncupassent; ubi semel in eorum procurationem, Deorum munere, an ira in res humanas iisdem concessam, Orbis simul cum Urbe transierat. Primam itaque & præcipuam illius curam, ad DEOS AUSPICES providenter referendam à grato Principe, à quibus ille non unius Populi aut Provinciæ, sed totius quasi generis humani constitutus est procurator. *Manet Vobis*, inquit olim eximius Præsul ad laudatissimum Regem, *regnum administrandum*, & DEO AUSPICE PROCURANDUM. Non ergo RELIGIONEM sumendam obtentui ab AUGUSTO, aut à PIO Principe, quicumque tandem ornetur illis nominibus; minus autem habendam ludibrio à PONTIFICE MAXIMO; cujus sit PIETATI in PATRIOS ac SOSPITATORES DEOS, eorundem cultu

TUTELA
AUGUSTI in
Nummis
Vitellii &
Vespasiani.

Philipp.vi.

DIS AUSPICI-
BUS in
Nummo
Severi.

Remig. in
Ep. ad Clod-
ovæum.

RELIGIO
AUG. in
Nummis
M. Aurelii.

Tit. III.
lib. 8.

CON-
CORDIA
IMPERII
ex Nummo
Constanti-
ni M. & in
aliis juncta
passim Im-
perii & Sa-
crorum in-
signia.

ROMÆ
ET IM-
PERIO in
Nummo
Gentis Ca-
niniz apud
Seguinum.

cultu & reverentia præire; scientia simul ac provisu re-
rum divinarum ac humanarum, venerandas partes
demum esse, cujus alias mentio in Ecloga quadam
Græca LEONIS Augusti IMPERII AC SACERDO-
TII CONCORDIAM, repetitam è memoria Heroï-
corum temporum, ut liquet ex principe Philosopho-
rum, nec bene unquam aut salubriter in duobus Domi-
nis cohærentem. Neque res dissociabiles misceri, ut
qui in terris procurat nulli hominum dubias DEO-
RUM vices, præsit eorundem ministerio; aut ne cui
SALUS incumbit totius REIPUBLICÆ, quod in ea
præcipuum & maxime validum importune subduca-
tur. Unum esse ROMÆ ET IMPERII corpus, unius
animò, quod ille aiebat, regendum: non rescinden-
dum proinde in duas partes misere lacerum, aut im-
provide disjunctum. Neque tamen honorem illius SA-
CERDOTII esse adeo firmamentum potentix, quam
FIDEI etiam suæ ac MODERATIONIS in eo fa-
stigio documentum. Alienum itaque à SACERDO-
TE, nihil cum DOMITIANO Deorum honoribus
relinquere; templis aut effigie Immortalium per SA-
CERDOTES & FLAMINES coli mortalem velle;
Ministrum se JOVIS CAPITOLINI simul & Col-
legam jactare; DARE POPULO SUFFIMENTUM,
& se thure placari velle. Nec minus dedecere Sacerdo-
tem, pollutas sanguine suorum civium manus, sed re-
ligiose profiteri cum mitissimo Cæsare, PONTIFI-
CATUM MAXIMUM se vel ideo capeffere, ut puras
illas servet ac innocentes. Sacri etiam alterius hono-
ris, TRIBUNITIÆ nempe POTESTATIS, debe-
re eundem haud injucunde meminisse, cujus benefi-
cio non solum reliqua Imperia præmineat, sed haud
minus

minus ac subjecta sibi oppida, ut INVIOLABILIS In Num-
 ET SACROSANCTUS Numinibus æquetur. Æ- mis aliquot
 quum esse proinde, gratas illi POTESTATI vices re- Urbium
 pendere, intercedendo pravis dominationis cupidini- Græcarum
 bus, non vero importunis aut intempestivis rogationi- ACTAOC
 bus QUIETEM Urbis præpostere laceffendo. Decere KAI IE-
 potius Vindicem & Custodem plebis, cui *plenum* Æ- POC.
 QUI *ponderis pectus*, cum Balance seu ÆQUITATE QUIES
 quadam universæ vitæ & singularum actionum, assi- AUG. in
 duis in omni procuratione muneris ac negotii JUSTI Nummo
 TIÆ officis; tum *veluti FRUGI parentem & pruden- Maximia-*
tem & divitem, provisu com meatuum ac vigili ANNO ni.
 NÆ cura, effuso subinde pleno ac benigno copiarum
 cornu, ceu FRUGIBUS & ALIMENTIS Urbi ac ITA- Aurea
 LIÆ diffusis (ut verbis utar optimi Nummorum id FRUGES
 genus interpretis), REMISSIONE nonnunquam ITALIA
 graviorum onerum, VEHICULATIONIS puta aut pleno dif-
 RELIQUORUM, (Salutari incendio debitorum syn- fudit copia
 graphis potius quam corporibus consumptis), & tan- cornu. Ho-
 dem SUBLATA non FISCO modo JUDAICI, sed rarius.
 cujuscunque rei ac ordinis CALUMNIA, sic demum
 BEATÆ Urbis TRANQUILLITATI, & ÆTER-
 NÆ civium CONCORDIÆ providere. Immo nec
 Pane solum gradili, sed interdum optatis CIRCENSI-
 BUS, Equestri DECURSIONE, Græcorum QUIN-
 QUENNALIBUS, ac solito annorum decursu, sÆ-
 CULARIBUS Quiritium LUDIS, simul abundan-
 TIÆ ac HILARITATI TEMPORUM feliciter con-
 sulere. CONSULEM enim sese esse, idque non Fastis
 solum, aut promiscuis SENATUS CONSULTIS, sed
usualibus metallis ad memoriam omnium temporum
 passim consignari. Neque enim sedem illam honoris à
 se ornari magis, quam sibi inde victurum decus acce-
 dere;

Claudia-
nus.

PATER
SENATUS
in Nummo
Commodi.

In Num-
mis Domi-
tiani.

In Nummo
Antonini
Pii.

De Domi-
tiano
Quintil. &
Martial.

dere; cum esse titulum AUGUSTI *quem se decorare fatentur*; cum habitum, quo Aulæ Curia jungitur; qui socios Proceres necit cum PRINCIPE, ut de communione utriusque muneris loquitur elegantissimus vates. Hinc PIETATIS SENATUS cum sui ordinis Principe, immo cum suo PATRE felix & pulcherrium certamen; hinc EQUESTRIS ORDINIS & POPULI ROMANI in fovendo & amando suo Consule CONSENSUS, alacritas, studium. Quod vero Consularem decet, norit etiam se CENSOREM PERPETUUM: Unum itaque in Senatu generis humani delectum præ cæteris AMPLIATOREM CIVIUM, corrigendis publicis moribus, æstimandis singulorum fortunis, probandis omnium ordinum ingeniis: de quo etiam vere usurpetur; *vitam Principis CENSURAM esse, eamque PERPETUAM*. Turpe enim sibi ac ignominiosum fore, si idem CENSOR sit & auctor corrupti moris,

Delicti suas idem reprehensor & auctor.

Si det veniam corvis, ut columbas vexet; si dum forte cum Planco vel Paullo vis sibi aut vita CENSORIS deest, *sit ejus CENSURA neque AUGUSTO honori, nec Reip. usui*. Neque tamen sub Calvo NERONE, alium exitum haberi posse gravissimi & sanctissimi muneris, (licet ille *maximus & sanctissimus* CENSOR audiat duorum Hispanorum præconio) dum solæ vigent artes grassandi ad honores, adulatio fœda & accusatio turpior; eosdem amittendi probitas & fama prospera; agendi censum cupiditas & rapina insatiabilis; de vita & moribus singulorum statuendi, publica libido ac væcordia Principis. Illud ergo de se & sua CENSURA, sed à Satyrico dictum putet,

FELICIA TEMPORA, *que te
Moribus opponunt, habeat jam Roma pudorem.*

Nec

Nec enim sperandum ab eo, cui munitus semper adversus omnem pudorem vultus, ut POTESTATIS illius CENSORIÆ, quam unus jam exercet, si non terrore, saltem verecundia coërceatur. Frustra ergo illum aut illi similes casuros in gravissimam alterius Censoris reprehensionem; *Cujus est pudoris, quinimo inverecundia, cujus quod agere te videas, in eo alterum reprehendere? maledicti & criminis loco dare ea, qua in te possint reciprocata vicissitudine retorqueri.* Si vero ab officiis liberæ quondam Reipublicæ convertat oculos ad suum illud singulare CÆSARIS vel AUGUSTI fastigium, intelliget continuo instrumenta illius secuta eadem esse, quæ honesta; expectatione rerum bonarum erigere civium animos (in bona enim opinione sitam virtutem parentium, juxta Principem Politicorum) SPEM proinde populorum de se conceptam, apta certe nec fallaci opinione CRESCENTIS Virtutis augere; insignem lauro Apollinea CONCORDIAM AUGUSTORUM, MILITUM, EXERCITUM, PROVINCIARUM, & sacram eorundem FIDEM, ut PUBLICA non minus quam privata bona, tueri religiose; HONOREM ac VIRTUTEM individua utriusque communione etiam ambitiose colere; opes denique Imperii, non ad cupiditatem privatam, sed ad LARGITIONES in Cives & LIBERALITATES publicas, hoc est ad præclaram gratificandi facultatem conferre, idque detris non parcentibus. Nullam quippe majorem esse FELICITATEM AUGUSTI, ut etiam præclare dictum à Consule, quam fecisse FELICES; addam ego ex contemplatione hujus monetæ, reputare locupletatas ab uno homine Tribus, immo audire LOCUPLETATOREM ORBIS TERRARUM; DATIS iisque repetitis CONGIARIIS inopiæ Plebis & MU-

Arnob.
contra
Gentes l. II.

Arist. Polit.
lib. III. c. 3.

LARGITIO in
Nummo
Constantii
Reginæ
Christinæ.

Vid. Arist.
Polit. l. 11.
cap. 4.

NIFICENTIAE Principis eadem opera providere. Id enim esse Deorum muneribus uti sapienter, importunam pauperiem, semper publicæ exitiosam concordia, deportare in remotissimas insulas hominibus vacuas, non alere in amplissima & copiosissima Terrarum Urbe. Reputare tamen non unam illam urbem, sed totum Reipublicæ corpus, ut ex Platone tradit etiam in Officiis Tullius suæ procurationi commissum: **PROFECTIONEM** proinde in subjectas Provincias suscipere *cunctarum* **PROVINCiarum** *parentem*, jacentes erigere: ductus in iis aquarum, derivatione fluminum, moles oppositas fluctibus; **PORTUS**, **VIAS**, **TEMPLA**, aliaque publica opera, tanquam præsentem ubique Divum, provide & sollicitè curare, illumque à sublevatis Provinciis, aut **CIVITATIBUS ASIÆ** **RESTITUTIS** desumptum **ASIÆ**, **AFRICÆ**, **ACHAIÆ**, **MACEDONIÆ** aliarumque **RESTITUTORIS** titulum, Asiaticis, Africanis, Achaïcis, Macedonicis, ab iisdem vel **CAPTIS** vel **DEVICTIS** petatum, longe antepone. Præclarum certe, in hac laudis cum **TRAJANO**, **ADRIANO**, **PIO**, **MARCO** communionem venire, sub quibus *cunctæ flo-
reant Provincia*; ad quorum **PROVIDENTIAM** nunquam frustra *Provincialium sollicitudinem confugisse*, si tacerent eorum Annales, loquerentur hæc monumenta in longos annos, quæ incendia, terræ motus, inundationes, aliaque incerta casuum, in **GLORIAM SÆCULI** & in **FELICEM REPARATIONEM** eorundem locorum vertisse illos, publice adhuc contestantur;

Capitol. in
Pio. Am-
mian. Mar-
cel. lib. XIV.

Ut sese pariter diffudit in omnia regni

Membra vigor, viriisque calor redit urbibus agris.

Inde Principem easdem jacentes bellorum injuria aut iniqui-

iniquitate fatorum deductis COLONIIS refovere, & communione Romani juris, simul propagare civitates, & augere Romanum nomen,

*Urbibus augere terras, junctisque juvencks
Mœnia subcinctus curvo describet aratro.*

Sit certe hæc LAUS JULIA, ut felicibus auspiciis liceat CORINTHUM adire volentibus, vel ut infausta quondam Romano imperio CARTHAGO, jam nisi SALVIS AUGUSTIS FELIX & incolumis esse nec si posset etiam velit, hoc est SALVA Roma, quia SALVUS est ALEXANDER. Neque tamen adeo reddere pristino nitori æmulas quondam civitates, aut late diffusas imperii partes, quam REDUCEM se votis poscentibus, aut ipsam arcem imperii, & caput rerum URBEM RESTITUTAM. Æquum enim esse AFOLLINEM, non ACTIUM jam vel PROPUGNATOREM, sed SALUTAREM ac PALATINUM, suam servare non solum sed ornare sedem,

Et PALATINAS videt æquas arces.

In PARENTIS itaque vel CONDITORIS laudem ac Decus cum ROMULIS aut Camillis adoptari (neque alias vulgo ab iis disjuncta RESTITUTORUM nomina) dum multis casibus, nec uno etiam funere defunctam RESURGENTEM vel RENASCENTEM ROMAM, tanquam iterum recidiva Pergama, novo & lætiori cultu exornat,

*SURGE precor veneranda Parens, & certa secundis
Fide Deis, humilemque metum depone senecta.*

Claudianus
ad Romam.

Quo vero PUBLICA simul & AUGUSTI SALUS insistat pluribus munimentis, audiat ille non PATRIÆ solum, sed LIBERORUM etiam PATER. Habeat itaque Filios PRINCIPES JUVENTUTIS, senum aliquando futuros, qui jam virili animo non minus ac

110 DISSERTATIO SECUNDA

toga, sub eo magistro ponant imperii tyrocinia, ut quos
 BONO REIP. NATOS, non optet adeo quam red-
 dat patre meliores. Hinc ut NOBILISSIMOS decet,
 modo in SACERDOTIA COOPTATI; modo CON-
 SULES DESIGNATI; modo consortes TRIBU-
 NITIÆ POTESTATIS; Ceremoniis Deorum, salu-
 ti Reipublicæ, commodis Populi providere jam à tene-
 ris (velox enim fertur CÆSARIBUS ante pilos pru-
 dentia, & ante diem Virtus) ac invigilare adfuescant.
 Sint hæc rudimenta AUGUSTÆ SPEI, in quam
 surgunt opportune ORIENTES illi Ascanii; in quam
 feliciter crescit illa PROPAGO IMPERII, ne alie-
 nis artibus & curis obsessum male & occupatum ani-
 mum, ut degenerem ac imparem adferant aliquando
 ad ipsum AUGUSTI fastigium. Ita tamen ne un-
 quam in illis principatus meditamentis, terminos æta-
 tis & concessa filiis cum DOMITIANO egrediantur;
 ne cum illo domini sui desertore, spreto Occidente
 ORIENS colatur, *exortus licet, uti atherens sol*: sed ut
 cum MARCO in summis Patris obsequiis, PIETA-
 TEM filii in auctorem suæ dignitatis, cum PERPE-
 TUA ejusdem SECURITATE rependant. Parentem
 vero non solum sese vel Principem, sed IMPERATO-
 REM etiam meminisse; Bellicam proinde gloriam Pa-
 cis artibus miscere, & *paci bonum ac timendum armis*; ut
 dicat adhuc aliquis, intuens hic ejus imagines non se-
 mel utraque lauru præfulgentes, .

In Nummo
 Plautillæ.

Tacit. Hi-
 stor. IV.

Et MARTIS vultus, & APOLLINIS esse putavi.
 Hinc coram illum videas, modo Caduceum cum MER-
 CURIO PACIFERO præferre, modo hastam cum
 VICTRICE MINERVA vibrare; tum DISCIPLI-
 NAM proprium decus Romani militis restaurare dili-
 genter, tanquam conditorem ejus firmatoremque, ut
 de

DE PRÆST. ET USU NUMISM. III
de Trajano loquitur Plinius; ADLOCUTIONIBUS
ardorem COHORTIUM, EXERCITIUM, signis &
Vexillis eorum circumdatum ulterius accendere, Co-
ronis Virtutem militum remunerari; VICTORIA
duce EXPEDITIONES adgredi militares; ita ta-
men ut eadem TERRA MARIQUE PARTA, &
JANO CLAUSO in PACE quadam ÆTERNA non-
vero in æternis bellis, ORBIS TERRARUM re-
quiescat,

PAX *missa per ORBEM*

Perrea belligeri compeſcat limina JANI.

Quo ſic diffuſa per omnes terrarum angulos PAX AU-
GUSTA doceat, unum eſſe hominem qui MARTEM
non PROPUGNATOREM magis, quam PACIFE-
RUM referat; cujus TUTELA, quod de Numa Li-
vius, per omne regni tempus haud minor PACIS
quam Bello; cujus vigiliis & curis PACATUS ORBIS
ſuam QUIETEM, ſua imputet otia; & cui proinde
ex æquo amorem ac venerationem debeat;

ORBI QUIETEM, SÆCULO PACEM ſuo

Hæc ſumma virtus; petitur hæc cælum via.

Neque vero PACE inferius donum, tot REGNA,
quod ſuo Heroi tribuit Curtius, aut reddita, aut dono
data: non agros proinde, non Urbes amicis vel ſuppli-
cibus ARMENIIS aut PARTHIS vulgo à Cæſari-
bus conceſſa (neque hæc munera decebant rerum Do-
minos), ſed cupidius REGNA illis ADSIGNATA, &
Regnis frequenter REGES DATOS:

His TRIBUIT REGES, bis obſide fœdera ſanxit.

Nunquam certe obverſatur mihi ſaſtigium Romani
Principis ſublimius; nunquam Majestas ejus ſolito ad-
huc venerabilior, ac verè in apice ſuo poſita; quam
ubi illum video ſemper æmulo, nunc ſupplici Arſaci-
dæ

112 DISSERTATIO SECUNDA
 dæ regium capitis decus circumdare; ipsumque RE-
 GEM REGUM Romæ non semel petatum ac DA-
 TUM,

jus imperiumque Phraates

Cæsaris accepit genibus minor.

Novum utique genus insolitæ LIBERALITATIS
 ac MUNIFICENTIÆ! muneris loco, id quod nul-
 lum inter homines majus est aut nobilius donum, ob-
 via manu largiri. O immensam propemodum exclamem,
 & cœlestis æmulam beneficentiæ laudem! ô ra-
 ram summæ fortunæ MODERATIONEM an MA-
 GNIFICENTIAM! Tiaras ac Diademata haud aliter
 quam laureas aut querneas Coronas vel dare, vel
 restituere; pulcherrimum VICTORIÆ aut PARTHICÆ
 aut GERMANICÆ, aut DACICÆ præmium, per tot discrimina
 quæsitum, modo fociis, modo etiam victo & gravi paullo
 ante hosti ultro concedere;

In Nummis
 Tiberii &
 Commedi.

quoties hic prælia sumpsit

Pro fociis? quoties DONO concessit amicis

REGIBUS, *Ausonio quasitas sanguine terras!*

Ubique vero domi ac foris, in Rescriptis ac Imaginibus,
 TRANQUILLITATEM animi & CONSTANTIAM omni perturbatione
 vacuam, firmo mentis & corporis habitu præ se ferre;

Nostre
 Tranquillitati preces
 oblatæ.
 Cod. Theod.
 l. 1. tit. 21.

TRANQUILLUM vultu, sed Majestate serena,

Mulcentem radios summittentemque modeste;

metus certe, cupiditatis aut iracundiæ adfectibus immoto.
 Virtutem enim unicam vere semitam tranquillæ vitæ,
 non Satyrici magis fide, aut MARCI exemplo, quam ipso usu rerum
 & arcano dominantium sensu probari. In CLEMENTIÆ vero ac
 INDULGENTIÆ fama, qua si audimus gravem illum ac sanctum

Impe-

Imperatorem, *nihil quidquam* IMPERATOREM Romanum melius commendat gentibus, securius adhuc præsidium, quam in muris CASTRORUM aut PRÆTORIANORUM FIDE reponere. Hinc enim nec aliunde erumpere faustas illas & repetitas sæpius in absentem Patrum voces, ANTONINE CLEMENS DII te servant, ANTONINE CLEMENS DII te servant. Ultionem certe, solam exigui & infirmi animi voluptatem, probari non posse legitimis CÆSARIS hæredibus, quam non cœlestes aliæ belli ac pacis artes, sed agnoscante Cæsare vix illo inferiore, sola CLEMENTIA Deum fecit. Neque vel captandæ civium benevolentia, vel securitati retinendæ leve insuper momentum conferre, blanda quadam specie RESTITUTÆ LIBERTATIS, molestam Quiritium Nepotibus servitutis imaginem, ac intuitum Principi tyrannidis odium opportune subducere. Sic posse quod ille aiebat, LIBERTATEM ac DOMINOS misceri, quod utrumque (sed quam pulchre!) confundunt non semel illorum imagines: neque enim sub OPTIMO PRINCIPLE, res esse omnino disjunctas, libertatem ac Principatum. Finem vero TUTELÆ illius vel Procurationis, non esse commodum proprium, quod rejiciebat Plato, nec jura concedunt: non suam unius laudem aut voluptatem: sed nobiliorem longe & latius diffusum, GLORIAM nempe & GAUDIUM ROMANORUM; LÆTITIAM & REPARATIONEM TEMPORUM; UTILITATEM PUBLICAM; TELLUREM STABILEM aut STABILITAM; SALUTEM REIPUBLICÆ, PROVINCIARUM, immo GENERIS HUMANI; NOVUM SÆCULUM & FECUNDUM; immo ÆTERNAM non SÆCULI amplius, sed IMPERII FELICI-

M. Aurelius apud Vulcatium in Avid. Cassio.

Ut enim tutela, sic procuratio Reip. ad eorum utilitatem qui commissi sunt, non ad eorum quibus commissa est, gerenda est. Cicer. l. 1. de offic. ex Platone.

P

T A-

Ammian.
Marcellin.
l. xxx.

TATEM. Non ergo *sapientes solum docere*, quod aiebat gravis Auctor, sed totam hanc memoriam aperte reclamare, *finem justii imperii UTILITATEM: obedientium & SALUTEM asstimari*. Relinqui itaque Furiis suis exagitandum illud Cæsarum propudium, queri palam solitum de conditione suorum temporum, quod nullis publicis calamitatibus insignirentur; qui sui non memoriam, sed oblivionem imminere prosperitate rerum inverecundi profitebantur. An meministi Heroas apud Græcum vatem navem Deæ munus ingressos, sollicitè manibus remos intorquentes, quo velleris aurei opima scilicet spolia reportarent? Quam vero jucundius Principem videre, cui aurum à Deo infusum. ex Platonis sententiâ, sedentem ad Clavum Reipublicæ; quo secundo cursu AUREI SÆCULI beata & FELICIA TEMPORA, pulcherrimum certe donum generi mortalium daret;

Vid. Aristot. Polit.
l. ii. c. 3.

hac quibus AUREA possunt

SÆCULA cantari, quibus & Deus ipse canatur.

Auream certe hanc esse AUGUSTI FORTUNAM, non quæ in privato Principis larario colitur, aut velut faustum imperii omen transit ad successorem; sed quam ubique diffusam commendat PUBLICA Imperii FELICITAS. Mercedem autem tot beneficiorum, non Coronas solum aureas vel querneas, observatos socios aut CIVES, non tantummodo ramum vel Lauri, vel Palmæ, vel Olivæ, ut DOMITORI GENTIUM BARBARARUM, aut FUNDATORI PACIS & QUIETIS, non TRIUMPHI duntaxat honorem, aut Statuas Equestres, Arcus, Tropæa, Columnas, Clypeos, præclara licet illa vel insignia GLORIÆ, vel MEMORIÆ præsidia frequentia in iisdem Nummis; sed potiora adhuc longe,
Accla.

Acclamationes Populorum frequentes, FELICEM illius immo FELICISSIMUM ADVENTUM, quem venti quippe fugiunt & cœli nubila, ore adhuc magis & mente, quam sacrorum apparatu celebrantes; gratiorem omnibus laureis OPTIMI PRINCIPIS, aut PATRIS PATRIÆ appellationem: VOTA pro AUGUSTI SALUTE & incolumitate alacriter SUSCEPTA PRIMIS DECENNALIBUS, & SECUNDIS MULTIPLICATA cupidius; à cujus nempe SALUTE velut filo pendere statum Orbis Terrarum intelligunt, nec fictis proinde vocibus exclamant; AUGUSTE *Di te nobis seruent, vestra SALUS nostra SALUS vere dicimus, jure dicimus.* Ejusdem vero defuncti communi summis & imis lege, pleni quidem annis sed quasi adolescentis desideratum cum PIO apud præsentis nomen; MEMORIAM vero apud postereros FELICEM; ÆTERNITATEM in omnium semper animis ac ore victuri, & decretis à volentibus non ab invitis Patribus, immo miro omnium ordinum acætatum consensu (ut de PIO & MARCO referunt auctores) supremis DIVORUM honoribus, consecratam pristinæ virtutis famam.

Lib. VII.
C. Theod.
t. 20.

Cum jucunditate à Senatu Divus est appellatus cunctis certatim adnitentibus. Capitol. in Ant. termino Pio.

*O quæ cura Patrum! quæve Quiritum
Plenis honorum muneribus tuas*

AUGUSTE virtutes in ævum

Per titulos memoresque Fastos?

Neque illum enim modo proximum tempus, lucemque præsentium temporum (quod de Oratore suo Fabius, de PRINCIPLE verius loquuntur & prædicant hæc monumenta), sed omnem posteritatis memoriam spatium vitæ honestæ & curriculum laudis existimare;

*Et cum tempora temporibus præsentia confert
Præteritis,*

addam & cum futuris lubentius. Hoc esse quippe apparatus solenne sui funeris, huic æri totiens commendatam & eodem ære quæsitam, **ÆTERNAM** Civium ac sociorum **MEMORIAM**: neque adeo laudationes pro more susceptas ab hæredibus aut propinquis, quam in mortuum, **TITUM** puta aut illi similes, grates & laudes ultro congestas ab amplissimo ordine, *quantas ne vivo quidem unquam, aut præsentì.* Eas proinde inferias dissimillimo illius fratri, aut geminis eidem **CAIIS**, **COMMODIS**, aliisque relinquendas, quæ in *abolenda omni* **MEMORIA**, titulis & imaginibus delendis, ut iusta Manibus eorum debita, magno Patrum consensu decernuntur. Hanc enim Tyrannorum certissimam esse infamiam, ut ubique famæ illorum monumenta diruantur; *ut Heraciani vocabulum nec privatim nec publice ulla* **MEMORIA** teneat; sed illacrymabiles iidem ignotique longa nocte urgeantur. Inclytæ vero & jucundæ recordationis Principes, gravissimæ illius **TUTELÆ** oneribus feliciter soluti, & **AUGUSTA** illa statione cum immortalī laude peracta, cœlestem animam, quod ille dixit de laudatissimo **CÆSARE**, cœlo tandem reddant. Ibi vere jam **AUGUSTI**, neque antea certe **BEATISSIMI**, liberi invidia, procul à contentionibus & vicibus rerum humanarum, famam in tuto collocatam intelligant; ibi consequantur eam, quæ post fata præstari verius solet ac lubentius, venerationem; & qua pridem

Sueton. in
Domitiano.

Lib. xv.
C. Theod.
tit. 9.

Ecce Palatino crevit reverentia monti.

Hic demum reperiant suavem illam **REQUIEM OPTIMORUM MERITORUM**; hic **SIDERIBUS RECEPTI**, cum illo decessore suo **JULIO**, primo auctore sublimis illius, ante inter homines, mox inter cœlites fastigii; vertantur in totidem sidera, (quippe
sunt

sunt stella Procerum similes) quæ auratis bis sex radiis lucida, in clarissima cœli parte fulgeant;

Huc fortes anima, dignataque nomina cælo,

Corporibus resoluta suis, terræque remissa,

Huc migrant ex orbe.

Ibi denique ex opinione eorundem temporum, non otiosi cum DIS GENITALIBUS ævum degant, sed ut Propitii VOTIS mortalium adsuescant vocari; ut ULTORES jurandas ARAS per eorum numina statui sibi videant; ut vigiles ex illo vertice orbem prospiciant communem, cœlestique PROVIDENTIA, quod humana vel precaria antea faciebant, rebus humanis fata decernant. Hæc omnia vero Princeps non hauriat solum in umbra vel porticu, nondum ipse protractus in lucem ac verum discrimen; non à Doctoribus intempestivæ nonnunquam cum Musonio, inanis ut plurimum SABIENTIÆ, certe nullo usu rerum aut parte idonea publici muneris, fidem consultorum & moderantium auctoritatem consequutis. Hæc à Patribus audiat, è quibus AUGUSTI nascuntur; intelligat ab universo illo Ordine, cujus Consiliis ÆTERNÆ URBIS incolumitas firmatur; æri videat incisa, perpetuis SENATUSCONSULTIS, ne unquam cogitet de abolendis sanctis illis & immotis Principatus sui legibus; sciat denique SALUTAREM MONETAM infervire promiscuis singulorum usibus, ut ab omnibus officii sui partes reposci ex æquo & expectari intelligat:

O nunc ARGENTUM, & Marmor vetus,

ÆRAQUE & artes Suspice!

Quis enim cassus adeo lumine, ipsam non tam Principum, quam Principatus imaginem haud agnoscit in his Nummis? quis non videt hic Ænea felicior, coela-

ta in omni metallo vere fortia Patrum, vel Nepotum verius facta? ac proinde *neque animum pictura pascit inani.*

Dubius equidem pendeo, suavissime OCTAVI, an alibi Poëtarum fabulæ, vel Sapientum præcepta, vel Ægyptiorum hieroglyphica, obscura illa aut vere inania simulacra, luculentius adumbrarint OPTIMI PRINCIPIS & FELICIS REPUBLICÆ effigiem & exemplar. Illud vero scio plurimum eisdem vel Poëtis vel Sapientibus lucis & splendoris accessurum, si liberet hic in varia singularum Virtutum Sym-bola accuratius inquirere. Jucunda quidem nec inutilis pluribus artibus ac disciplinis contemplatio; sed quam in antiquariorum libris vel thesauris obviam, licet hujus elegantiz cupidus inde continuo petere. Monuisse id obiter liceat, SPEM in Nummis, non herbam trifolii, ut existimabat Ant. Augustinus, sed revera lilium, ut monuerunt alii, opportunitiori Symbolo præferre; quod ex monumentis plasticis Romæ nuper cum eodem illo SPEI habitu effossis, certo mihi demum licuit. Unde lucem quoque mutuatur Artemidorus, eamque vicissim commodat his Nummis, qui Coronas ex liliis plexas, ut certum rem in spes differendi ac prolatandi augurium notat. FIDEM etiam & CONCORDIAM, duplicis Dextræ illiusque implicatæ symbolo, non immerito in iisdem Nummis signari: hoc est, *datas FIDEI manus*, ut in Thyeste loquitur Seneca, & ante illum Ovidius,

*Fura, FIDES ubi nunc commissaque DEXTERA
DEXTRÆ,*

Tacit. Annal. x i i. aut sicut alibi innuit Annalium scriptor; *Mos est Regibus, quoties in societatem cœant, IMPLICARE DEXTRAS.* Neque enim summum illud apud Romanos solum,

Onciro-
crit. lib. i.
c. 79.

solum, sed apud Barbaros quoque pignus Fidei & Securitatis: ut rem alias obviam egregie illustrat hic Josephi locus, agens de colloquio Artabani Parthorum Regis, & Romani Præsidis; *Et DEXTRAM dedit, tan-* Lib. XVIII.
quam maximum confidentia argumentum apud omnes illos cap. 12.
Barbaros; neque enim FIDEM faller quisquam ex iis, data
semel DEXTRA, neque FIDEM habere dubitabit, tale
securitatis Pignus ab iis nactus, à quibus injuriam sibi metue-
re poterat. Ut non mirum renovari DEXTRAS pro Fi- Tacit. An
dei aut Foederis redintegratione usurpasse Regem Re- nal. 1.
gum apud Germanicum; aut jam olim à Numa FIDEI Liv. lib. 1.
solemne institutum, cui Flamines manu ad digitos us-
que involuta rem divinam facerent: hinc denique sic-
ut alias corporis partes singulis Numinibus, ita DE-
XTRAM FIDEI à Physicis consecrari, ut notat Ser- Ad lib. 111.
vius. Sed hæc trita: illud non ita forte, hinc etiam Æncid.
morem illum vetustissimum jam olim promanasse, ut
ad absentes Legiones & Exercitus, tanquam præsens
hospitii & concordie tessera, DEXTRÆ mitterentur.
Tacitus; Miserat Civitas Lingonum VETERE INSTI- Histor.
TUTO dona legionibus, DEXTRAS hospitii insigne: ali- lib. 1.
bi vero, Conturionemque Sisennam DEXTRAS CON-
CORDIÆ insignia, Syriaci EXERCITUS nomine ad
pratorianos ferentem variis artibus adgressus est. Quæ mi-
re certe illustrent plures illi Nummi, in quibus duæ
Dextræ junctæ, cum inscriptione CONCORDIA aut
FIDES EXERCITUUM; aut similes Dextræ impo-
sitæ perticis signorum militarium; aut Manus aliàs ad-
data imagini Augusti ab aliqua Colonia, cum in Fidei
procul dubio symbolum, tum in hospitii id genus me-
moriam.

Ut

In Vit. A-
gricol.

Ut neque mirum cuiuspiam videatur, eodem Symbo-
lo implicatæ utriusque Dextræ, **A MOREM, PIETA-
TEM** aut **CARITATEM MUTUAM** duorum **AU-
GUSTORUM**, signari in nummis Pupieni & Balbi-
ni; hoc est, ut de focero suo & illius conjuge loquitur
idem Tacitus, *vixeruntque mira CONCORDIA per
MUTUAM CARITATEM*. Illud forte magis inso-
litum, **PATIENTIAM**, Christi potius quam Stagi-
ritæ sectatorum lauream, & vulgo privatæ magisquam
regiæ fortis decus, commendari in gentili & supremi
in terris fastigii Principe. Id vero arguit nummus Ha-
driani, à Cl. Seguino nuper admodum vulgatus, in quo
sedens occurrit cum patera & hasta mulier, inscriptæ
autem litteræ **PATIENTIA AUGUSTI COS. III.**
Quo jure vero, aut qua fronte, eam sibi laudem vindi-
carit

carit Hadrianus, non quærimus hoc loco; & nota viri indoles parum sedata, nec dolorum in extremis, nec injuriarum umquam tolerans nimium videtur refellere. Ut hoc etiam addam, MUNIFICENTIAM apud Romanos, ævo Cæsarum maxime, eam Principum laudem proprie denotasse, quam in Muneribus, seu spectaculis edendis, & solenni ludorum apparatu publice ostentabant, & quam in Officiis Tullius *munerum largitionem* vocat, *Indulgentiam* autem præter alios in Antonino Pio Capitolinus. Quæ res, vel ex Nummis Antonini Pii & Severi obvia, in quibus Elephantis Symbolo eadem exprimitur; & clarius ex præclaro & rarissimo nummo Gordiani Pii, inspecto mihi inter alios nummos Gazæ Medicæ, in quo amphitheatrum & homo Elephantis insidens, & pugnans cum Tauro occurrunt, cum inscriptione MUNIFICENTIA GORDIANI. Hinc ut Elephantis hoc loco, sic eo sensu Leopardorum Munificentia apud Symmachum, qui inde non parum illustratur; *sacras mihi litteras Julius* Lib. VII. *Agens in rebus exhibuit* LEOPARDORUM MUNIFICENTIAM *continentes*; alibi vero cupit MUNIFICENTIAM *Libycarum largitione mutari*. Cujus tamen Lib. II. *vocis genuina illa, nec alias arcana significatio non ob-* *epist. 59.* *epist. 46.* *servata, eruditis aliquot in explicatione veterum au-* *etorum non semel imposuit.*

Q

DIS-

DISSERTATIO TERTIA.
DE
PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

Uamquam vix mihi fructus otii datus esse videatur, ad utriusque nostrum præclara studia pro dignitate celebranda, non committam tamen, ut quasi in limine suscepti operis inchoata nobis tractatio conticescat. Neque enim te fugit, cum in infinita quadam varietate litterarum, tum in artibus aliis ac disciplinis versari hanc omnem memoriam, quæ nobis hic velut postliminio excitanda, & in nova quadam luce collocanda veniebat. Quando autem hoc oneris mihi semel imposui, & erecti expectatione homines plura hic videntur à nobis flagitare, dabo operam, ut in hac etiam mea vel vitæ occupatione, vel otii penuria, quantum fieri poterit, nostris simul studiis & eorum obsequar voluntati. Tu vero, nobilissime OCTAVI, omnium optime iudicabis, an quod ab initio operis suscipere ac polliceri visus sum, dum amplissima huic studio præmia vel ad usum vel ad delectationem proposita prædicavi, sim hoc labore nostro, nec mediocri quadam exercitatione consequutus.

Haud dubitas equidem NATURALI etiam SCIENTIÆ lumen aliquod ex antiquis Nummis adfulgere, seu

seu PROPRIETATES ANIMALIUM, aut FORMAS eorundem; seu PLANTARUM etiam FIGURAS consulamus. Hinc enim videre in iis licet Animalia ob infinitas singulis proprietates, suo quæque nummini sacra, *Aquilam* & *Capram* Jovi; *Pavonem* Junoni; *Gallum* Mercurio & *Æsculapio*; Cybele ac Soli *Leonem*; *Pantheram*, *Tigrim* & *Caprum* Baccho; *Porcum* & *Dracones alatos* Cereri; *Serpentem* *Æsculapio*; *Ibim* & *Anserem* Isidi; *Cornicem* & *Cygnum* Apollini; *Delphinum* & *Equum* Neptuno; *Cervum* & *Canem* Dianæ; quæ ex Poëtis non solum, sed Antiquariis etiam vulgo jam nota. *Cervum* alias non Dianæ solum, sed fratri ejusdem ob cursus velocitatem sacrum, prolatis aliquot nummis novissime docuit elegans hujus mercis propola Petrus Seguinus; unde apposite plane flammea illi vestigia tribuit Veronensis vester,

Flammea prævertet celeris vestigia cervæ.

Gryphas etiam Apollini sacros haud magis ex Philostrato, Heliodoro, aliisque colligas, quum vel ex signato eodem ab urbibus vulgo Apollini devotis, ut in nummis ΑΚΤΙΩΝ, vel juncto etiam cum tripode in numismate ΚΥΤΟΡΙΩΝ, apud Goltzium; aut alias ex Gallieni nummis, in quibus Gryphus depingitur cum epigraphæ ΑΠΟΛΛΙΝΙ CONS. AUG. seu *Conservatori Augusti*.

Catull. in
Epith. Pe-
lici.

Corvum præterea & *Delphinum* in ejusdem Apollinis tutela exstitisse, recte ad Manilium notavit magnus Scaliger, ex nummis Quindecim virum, in quibus signatur Tripus cum Corvo in inferiori parte, & Delphino in superiori. Sed de hoc nummo paullo infra, de Corvo vero sacro Apollini, ut aliunde, ita ex Plutarcho liquet ac Porphyrio. Sic *Noctuam* Minervæ plerique Atheniensium, & Tarentinorum aliquot Nummi ad-

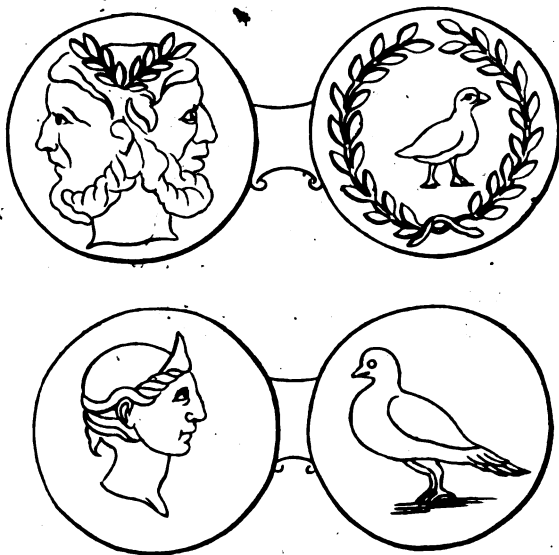
De Iiid.

De Abstin.

l. III.

judicant: de cujus tutelæ ratione vide differentem alicubi Dionem Prusæum. Noctuam certe sapientiæ Symbolum arguit præterea nummus aureus magni Constantini, in quo eadem in cippo cum epigraphe SAPIENTIA PRINCIPIS PROVIDENTISSIMI. Hinc Noctua imposita columnæ Trajani in nummo ejusdem Seguini, quo providentia illius Principis, duraturo apud posteros indicio notaretur. Ut minus jam mirum videatur, sub Noctuæ Symbolo eandem Minervam apud Ægyptios depictam, quod tradidit alicubi Philostratus. Ita quoque, *Columbas* Veneri, Cypriorum nonnulli nummi rariores addicunt. Quo referri etiam possunt insignes Erycinorum in Sicilia, & duo inter alios apud Parutam depicti, cum Columba in utroque, & cum Veneris, tum biformis senis effigie.

Lib. 11. de
vit. Apoll.
c. 9.

Qui-

Quibus nummis singularem quandam lucem fœnerantur duo præclari scriptores ^a Athenæus ac ^b A-^a lib. I x.
 Ætianus; ex quibus intelligimus festum fuisse apud ^b lib. Var. I.
 Erycinos dictum Ἀναγνώγια, proficiscentis nempe Ve-^{c. 15. & A-}
 neris, quod nullæ tum essent Columbæ, alias cir-^{nimal. IV. 2.}
 ca templum illius Dææ frequentes; alterum vero,
 solemne dictum κατὰ γνώγια seu revertentis Dææ, quo
 Columba nuda & purpurea prævolabat rursus ad
 Dææ fanum, sequebantur aliæ. Signant utique rei
 memoriam cum columba illa priori nummo expres-
 sa in corona laurea, tum vel maxime hinc Erycina,
 illinc itidem Columba in posteriori depictæ. Quo
 spectare etiam observo alium Nummum Erycino-
 rum Gazæ Mediceæ, in quo illinc caput virile orna-
 tum spolio leonino, hinc Pharetra, Clava, & Co-
 lumba conspiciuntur; quorum illa ad Herculem Ery-
 cis in eo tractu victorem, hæc ad sacrum Veneri lo-
 cum, & Festi ac Columbæ hujus memoriam omnino
 sunt referenda. Alias eodem κατὰ γνώγια nomine, sed
 alterius generis festum Ephesiis celebratum legas in
 Actis Martyris Timothei apud Photium. Mitto ve-^{Col. cclii.}
 ro tricipitem *Cerberum*, quem Plutoni vindicat Tral-^{Pag. 1401.}
 lianorum Nummus pulcherrimus Mediceus. Cau-
 sas vero adferent Mythologi & Symbolorum inter-
 pretes, nec enim nugari hic vacat. *Serpentem* vero
 & *Draconem* Felicitatis, Victoriæ, Salutis symbolum
 frequenter fuisse, non apud Ægyptios solum, sed
 apud Græcos etiam & Romanos, tot Nummi cla-
 rissime ostendunt, ut mirer eruditissimum Gevar-
 tium id inficias ivisse. Res enim obvia ex priscis mo-
 numentis; quamvis non id promiscue cum Joanne
 Tristano, ad omne Serpentum genus retulerim, sed
 ad illos maxime, quos ἀγαθὸς δαίμονας, seu pro bonis

Geniis habitos, ex Servio discimus, & de quibus Lucanus meus,

Vos quoque qui cunctis innoxia numina terris,

Serpitis aurato nitidi fulgore Dracones.

De vit. A-
poll. lib. I.
cap. 6.

Verum de his agetur mox uberius. Sic *Elephantis* diurnitas vitæ præ cæteris animalibus Aristoteli tradita, *ÆTERNITATIS* nomine ac Symbolo in iisdem non semel adumbratur. Inde haud ignotus ille Pori Elephas apud Philostratum, cui torquem aureum ab Alexandro injectum, eundemque ultra quadringentos annos refert vitam produxisse. Occurrunt præterea iidem Elephantēs lychnum ceu facem proboscide gestantes, in præclaris aliquot Nummis Antiochi Dionysii; ministerio haud alieno à reliqua hujus animalis industria tot scriptoribus decantata, & de qua inter alios Manilius,

Cumque Elephantē loqui, tantamque aptare loquendo

Artibus humanis varia ad spectacula molem.

Certe spectaculo hic minus admirando, quam eosdem videre funambulos in Theatris Romanorum; aut alias pila ludentes; aut in munere gladiatorio Germanici, solennibus epulis admotos, earundem promuscidum opera, ut moderatos convivas, cibum ac potum decenter sibi ministrantes. Nota res ex Seneca, Suetonio, Æliano, aliisque id genus probatis aut oculatis auctoribus. Sed quod magis appositum, ut vel inde pateat, unde morem illum horum *λοχναφόρων* Elephantum acceperit Julius Cæsar, de quo diserte tradit Suetonius, *adscendisque ad lumina quadraginta ELEPHANTIS dextra atque sinistra LYCHNYCHOS gestantibus.*

L. XLVIII.

Idem narrat Dio, quoad illos *δαδέρχες* Elephantas, *πλῶν δὲ ΕΛΕΦΑΝΤΩΝ ΛΑΜΠΑΔΑΣ ΦΕΡΟΝΤΩΝ, ἐκομίσθη, Multis autem ELEPHANTIS FACES*

FE-

FERENTIBUS *deductus est*, quamvis in eo diffen-
tiant, quod ille in Capitolium, hic domum à cœna
deductum ea pompa Cæsarem narrent. Unde jam opi-
nor, minus erit ingratum id genus *λυχνοφόρον* Elephan-
ta producere, qualem cum Gaza Palatina & Medicea,
tum suis & majorum meritis amplissimus Joachimus
Camerarius noster mihi subministravit, harum quo-
que lauritiarum cupidus sectator.

Neque vero mirum in Syriæ Regis nummo signatum
videre Elephantem, qui apud veteres legit, successores
Alexandri passim usos Elephantis, & teste Agatharchi-
de, institutam quondam Elephantum à Philadelpho
venationem; aut vero apud ^a Athenæum & ^b Plutar-
chum observavit, Seleucum inter hujus Antiochi De-
cessores, dictum *Ελεφαντίχην*, ob copiam datorum
illi Elephantum; haud aliter nempe ac de Rege Pegu
in India memorant nonnulli, vocari illum Regem al-
borum Elephantum. Unde & Strabo illustratur, qui
in regione Syriæ prope Laodiceam quingentos Ele-
phantas ab eodem Seleuco ali solitos narrat. Ex quo
nummo illud præterea colligas, Suetonio *Lychnichos*
& Dioni *λαμπιδας* in simili Elephantum ministerio di-
ctos, nihil aliud revera, quam *δαδας* seu faces exstitif-
se;

Cap. 1. apud
Phorium
Cod. ccl.
^a Lib. v. 1.
^b In Deme-
trio.

Lib. xvi.

se; quas utique voces, *λυχνέχες*, *λαμπάδες*, *φανές*, *δα-*
δας, promiscue veteribus usurpatas, ex ^a Athenæo dis-
^a Lib. xv. cas & ^b Polluce. Neque debuit certe, ut obiter hoc ad-
^b Lib. viii. dam, *lychnuchus* ille Ciceronis *ligneolus*, tantum nego-
cap. 18. & tii eruditis antiquariis faceffere, in cujus explicatione
lib. x. c. 26. æstuantem videas Cl. Smithium & Fortunium Lice-
tum, ac postremum inprimis miras loci illius emenda-
tiones tentantem in opere de lucernis antiquorum po-
stremæ revisionis. At consulissent Athenæum, qui
^a Lib. xv. diserte *Ξυλολυχνέχες*, seu *Lychnuchi ligneoli*, ut verbum
sonat, dicit Alexin meminisse, neque illum dissimilem
Obeliscolychno, cujus Theopompus meminerit, & de
quo videndus etiam Pollux. An vero felicius eidem
Liceto, aliisque successerit, *λυχνοφόρες*, non jam Ele-
phantas, sed Dracones ex Nummis antiquis itidem
producere, infra alio loco discutietur. Alias vero tæ-
das seu faces accensas, non jam in Elephantis pro-
muscide conspicuas, sed Vulpium caudis adligatas ju-
^a Lib. i v. xta Samsonis factum, apud Ovidium legisti proculdu-
^b Fast. bio; unde & Vulpes Lycophroni ac Hesychio *λαμπυ-*
ρὴς dicta videtur, ut erudite observat doctissimus Bo-
chartus.

Capricornus, qui non tantum inter signa cœlestia, sed
Augusti etiam Sigilla & Nummos locum invenit, in
iisdem & altero Nummo Hadriani rariore abundan-
tiam & felicitatem notat. *Apes* ob multiplicem indu-
striam & mellis præstantiam, Sapientiæ etiam & digni-
tatis symbola, plurimi Græcorum, Romanorumque
Nummi arguunt; quorum aliquos illustravit non ita
pridem hujus veteris elegantiae optimus interpres, Pe-
trus Bellorius noster. *Aquilam* præterea mitto, perpe-
tuum quoddam Providentiæ, Divinitatis & Imperii, ge-
minas autem Aquilas Orientis & Occidentis in iisdem
sym-

symbolum, *Phœnicem* æternæ & novæ vitæ, *Urupam* aut *Ciconiam* Pietatis, *Cornicem* Concordiæ, *Bovem* autem Fertilitatis, aliaque id genus magis trita, quorum etiam causam quis ignorat? Quamvis aliàs *Boves* miseriæ symbolum ob perpetuos illius animalis labores, & in somnis visos malum portendere, duo somniorum interpretes cum *Essæus* apud *Josephum*, tum *Astrampsyclus* in *Oneirocriticis* contendant.

Lib. Ant.
XVII. C. 154

FORMAS vero *Animalium* terrestrium, aëreorum, aquatiliū, vulgo minus notas, aut de quibus dissentiant nonnunquam prisca & recentiores Naturæ consulti, iidem Nummi in conspectu ponunt. Sic *Hippopotamum* *Philippi* & *Otacillæ* Numismata, satis arguunt, quare idem *Equi* non solum, sed *Bovis* nonnullis veterum, aliis *Porci Marini* etiam nomine nuncupetur. Ita enim in iis expressus est, ut cauda & dentibus *Aprum*, pedibus autem divisīs & mole corporis, *Bovem* referat, cætera fœde simus, & ad *Aristotelis* potius, quam *Herodoti* aut *Diodori* descriptionem comparatus. Neque tamen recentioribus accedo, qui proinde à sola magnitudine *Equi Marini* vel *Fluvialis* verius nomen illi inditum credunt; quum diserte *Aristoteles* & *jubam* instar *Equi*, & vocem ejusdem seu hinnitum, interiora denique *Equo* & *Asino* similia referat; unde etiam *Hippopotami* nomen illi adhæsisse crediderim. Accedit insuper alia maxillarum, ventris, ac pedum, nisi quod divisæ sunt ungulæ, cum *Equo* similitudo, quam illi quoque tribuit *Achilles Tattius*: ἐπὶ μὲρ ἱπποσὶ τὴν γαστέρα καὶ τοὺς πόδας πάλιν ὅτι ἔχῃ τὴν ἐπὶ πλὴν, hoc est, quod ad ventrem pedesque attinet *Equus* est, nisi quod divisas habet ungulas, non ut vulgo Interpretes, bifidas. Unde quoque de eadem bellua *Calpurnius*,

Circa FORMAS Animalium.

Hist. Animal. lib. 11. cap. 12.

Lib. IV. de Clitoph.

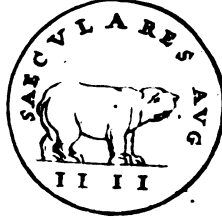
R

6

Sed deforme pecus, quod in illo nascitur amni,

Qui fata riparum venientibus irrigat undis.

Sed præter Achillem illum, diligentem utique ac domesticum pictorem hujus animalis, patebit res clarius ex sequenti ejus schemate, obvio jam in Cimeliis Antiquariorum.

En, juxta optimos auctores, caput hujus belluæ rotundum & grave; resimum rostrum; cauda Apri; juba ac venter velut Equi; ungulæ instar Boum divisæ, neque tamen eadem solum bifidæ, ut vulgo Plinius, Ammianus, alique etiam è recentioribus tradidere. Sed gravior adhuc error Ammiani, qui easdem bifidas, ut ibi legitur, ungulas ad speciem Equorum tribuit huic feræ in nuperis editionibus; ac proinde loco, ut omnino crederem, in tam absurdo mendo vel corrupto, vel hiulco. Equidem novi Equum prodigii loco Julio Cæsari natum, fissis in duas partes prioribus ungulis, si fi-

Lib. XXXVII. des habenda Dioni Cassio. Sed hoc nihil ad Ammia-

Lib. XXI. num, cujus hæc verba vulgo referuntur, *Hippopotami*

quoque generantur in illis partibus ultra animalia cuncta ratione carentia sagacissimi, ad speciem EQUORUM bifidas habentes ungulas, caudasque breves. Quis postrema hæc gravissimo auctori credat excidisse? Non ego certe: unde loco Equorum, libenter Boum legerem; utique appo-

apposite ad rei veritatem, & ad Nummorum simul ac auctorum fidem. In eo enim non ad Equorum, sed ad Boum speciem accedit Hippopotamus, quod divisas habeat ungulas, in quo maxime ab Equis differt, ut bene notavit Achilles Tatius. Sic Plinius; *Major in altitudine in eodem Nilo bellua Hippopotamus editur ungulis bifidis*, Lib. vii. c. 25. **QUALES BOBUS.** Et pridem Aristoteles; *Equo fluviali, quem gignit Ægyptus, juba Equi*, Lib. ii. Histor. Anim. **UNGULA QUALIS BOBUS.** Mole quoque corporis maximo Bovi similem tradit laudatus modo Achilles, non Heros quidem Phthius, sed Alexandrinus Sophista. Unde factum etiam, ut non tam inter Equos, quam inter Boves relatum fuerit à multis scriptoribus hoc animal. At sciolus aliquis antiquarius, habita ratione nominis hujus feræ, aliorumque cum Equo communium, locum Ammiani ab aliquot jam sæculis videtur interpolasse, cui accessit postea infelix Gelénii in eodem supplendo industria. Agnovit quoque lectionis vitium doctissimus Ammiani editor, sed non sanavit, neque verum Æsculapium velim me hic omnino præstare, ubi nullum à scriptis libris remedium. Siquis malit proinde, levi distinctione poterit locum juvare, *ultra animalia cuncta ratione carentia sagacissimi, ad speciem Equorum, bifidas habentes ungulas, caudasque breves*: ut hæc postrema non ad speciem Equorum referantur, sed singula sejunctæ sint proprietates hujus animalis, quibus Equum juxta, Bovem & Aprum refert. Alias frequentem ejus figuram videas non in Nummis solum sæcularibus, sed in aliis percussis in Ægypto, maxime in quibus Nilus adumbratur. Unus enim ille, ut notum, ex portentosis maxime Fluvii illius incolis; unde præter vulgaris honorem arundinis, qui illi cum fluminibus alijs solennis, adjacens Hippopotamus, tan-

quam germanus illius & peculiaris foetus, Parentem arguit in nummis aliquot HADRIANI cum inscr. NILVS.

Neque absimiles occurrunt aliquot Nummi Trajani. Circumstantes etiam nonnunquam pueros observas, sicut eisdem quoque præfert Statua Nili Vaticana, & ejusdem fluvii *πλουτών* effigies apud Philostratum, quos alias in Ægyptiis NILI picturis familiares notasse jam olim Heliodorum, & *ναύης ἔ Νάιλ* dictos alibi memini me legisse. Sed præter modo adlegatos, videas quoque Niloticum hunc vel Ægyptium Elephantem, ut vocatur Achilli Tatio hæc bellua, Hebræorum autem *Behemoth* juxta doctissimum Bochartum, in præclaris aliquot Nummis Ægyptiis Claudii ac Neronis Gazæ Mediceæ. Alias *Equos* revera *Marinos*, superiori nempe parte equina, inferiori autem in piscem desinentes videas cum in denariis Atratinorum gentis Sempronix apud Ursinum, tum in variis maritimorum locorum Nummis. Omitti vero hic nequit sine nota insignis error eruditi Antiquarii, qui ludis sæcularibus à Philippo Imp. celebratis, h. e. millenario ab U. C. quo superior Nummus percussus, cum feræ hujus effigie, eandem nunquam ante Romæ spectatam confidenter adseruit. At præter ^a Capitolinum, ^b Lampridium aliosque, Plinium & Ammianum consulere potuisset, qui

Jo. Himmelar. ad Numif. Arefch. Tab. xli.

^a In Anton.

Pio.

^b In Elagabal.

qui ædilitate Scauri (hoc est tribus & ultra ante Philippum sæculis) primum Romæ conspectum hoc animal, ac per plures dein ætates in urbem deductum tradunt. Quod vero addit idem Marcellinus sua ætate non potuisse eandem feram amplius inveniri, adfentitur ei quoque Themistius; quamvis proxime ante Ammiani ætatem, Cari nempe ac filiorum temporibus, decorasse adhuc Hippopotamum amphitheatricas voluptates, liqueat ex adlato paullo ante Calpurnii loco. Neque sequutis Ammianum ætatibus, fefellit Editorum industriam, qualiscunque prædicata hujus animalis sagacitas.

Neque minori voluptate adficiunt obvii passim in iisdem Nummis ELEPHANTES, modo bijuges, modo quadrijuges curribus juncti, non terroris amplius, sed triumphalis pompæ apud Majores vestros argumenta. Hinc productus etiam paullo ante Elephas, & ex simili ministerio, J. Cæsari olim exhibitto, obiter illustratus. At vero non prætereundus hoc loco ornatus ac loricatus ad pugnam Elephas, unde veterum quorundam auctorum loca de hoc more haud parum lucis fœnerantur. Exhibet vero eum inter alios sequens Philippi nummus.

R 3

Non

Non repetam hic quæ in genere de bellico hujus animalis usu, qui ab Indis ad reliquas gentes dimanavit, ex auctorum veterum lectione omnibus obvia sunt & expōita. Illud forte majus erit operæ pretium admonere, inde factum, ut non minus quam homines, ferro etiam munitus Elephas in aciem procederet. Quum enim ob ingentem corporis molem jaculorum & telorum ictibus pateret bellua, in qua potissimam victoriæ fiduciam videbantur collocare, qui earum opera in bello utebantur, hinc morem etiam illum receptum crederem, ut lorica præmuniretur. Tales Elephantes olim ab Antiocho Eupatore in aciem contra Judæoseducti, ut notum ex Auctore Macchabæorum, καὶ εἰδέν Εὐλεάζαρ ὁ Σαυαράν ἐν τῇ θηρίων πεφρακισμένων θώρακι βασιλικῶ, καὶ ὡς περιέχον πάντα τὰ θηρία, καὶ ὡς φησὶ ἐπὶ ἐν αὐτῷ ἐστὶν ὁ βασιλεὺς. Videns vero Eleazar dictus Sabaran, unam ex bestiis loricatis indutam lorica regia, qua erat superior omnibus aliis bestiis, & visa est illi Regem ferre. Instructos eodem modo contra Cæsarem Scipionis Elephantes ex Hirtio quoque discimus; ornatusque ac loritatus Elephantus quum esset, qua pars ejus corporis nuda sine tegmine relinqueretur, ut eo tela conficerentur. Accedit Heliodorus, qui morem illum vulgo receptum clare innuit, ὅσοι δὲ καὶ διεδίδρασκον ἄπρακτοι, καὶ εἰδέν δρασάσας οὐδ' Εὐλίφαντας ἀπεχώρην. τὸ γὰρ θηρίον πεφρακταὶ, καὶ σιδήρῳ περιλαμπόμενον εἰς μάχην. Quicumque effugiebant nullo facinore edito, nec ullo detrimento Elephantis illato discedebant. Bellua enim ferro munita est, cum ad prælium accedit. At vero morem illum eruditis notum non jam solum evincit, sed nobis etiam ante oculos ponit superior Elephas; unde insuper discimus, non jam partem aliquam, sed totum etiam corpus eo modo instructum ac præmunitum. Talis nempe Regis Indorum Elephas, quem phaleris aureis

Lib. II.
cap. v. 1.
v. 43.

De Bello
Africano.

Lib. I x.

reis toto corpore contextum narrat Curtius; *Longior ubi Lib. VIII: expeditis est, Elephantum vehunt currum, & tantarum belluarum corpora tota contegunt auro.* Elephantum comitem hic obiter adjungimus CAMELUM, & ex eo quidem genere, quod Græci DROMADES vocant. Quum enim vulgo notum sit ex veterum & recentiorum historiis, alios esse Camelos in Oriente, quibus vulgo ad onera ferenda, alios autem quibus ad cursum tantum utantur, hinc utriusque generis signati in antiquis Nummis. Priores quidem saginarios illos & ἀχθοφόρους innuere videntur varii & obvii Trajani nummi cum inscriptione ARABIÆ aut ARABIÆ ADQUISITÆ, cujus generis unus infra adducetur. Arabicos autem Camelos satis arguit, quod non duos instar Bactrianorum, sed unum tantum præferant gibbum; qualis etiam Camelus è dromadum ut videtur genere obvius in denario gentis Æmiliæ, cum inscriptione Aretæ Arabum Regis. Unde certe liquet vere jam olim ab Aristotele, & Lib. II. inde à Plinio discrimen illud Bactrianorum & Arabi- Hist. Anim. corum Camelorum observatum, à Solino autem perpe- C. I. ram inversum, *Arabici bina tubera in dorso habent, singula Bactriani.* Alterius vero speciei Camelos, ad cursum comparatos, atque inde Græcis δρομάδες dictos, graciliores proinde ac minoris staturæ exhibet sequens nummus singularis raritatis sub Caracalla percussus, cujus ectypum petenti mihi lubenter indulgit Cl. Patinus.

Do-

Dolendum equidem fugientes omnino & exesas inscriptionis litteras, locum signati hujus Nummi hodie nobis invidere. Neque enim obvium illum aut vulgarem in Antiquis Nummis, facile licet ex adpicto animali colligere. At illo interim beneficio fruamur, quod Dromadem ejusmodi Camelum exhibeat, cum nudo sessore protensa dextra nescio quid innuentem. Mira autem sunt, quæ de velocitate hujus animalis, qua Equos longe dicitur superare, narrant cum antiqui auctores, Diodorus, Strabo, Philostratus, tum recentiores, Leo Africanus, Marmolius, alique, qui sua nobis itinera, Asiatica nempe aut Africana reliquere; puta unius diei spatio ultra centum milliaria Dromades id genus conficere, idque modico viatico octo vel decem dies per deserta continuantes. Hinc non immerito Dromas Talmudicis dictus *דלמא פריא* seu *Camelus volans*, & juxta Glossam Magistrorum, quia est cursu velox instar avium volantium, ut observat in Lexico suo Talmudico doctissimus Buxtorfius. Haud aliter nempe ac Græci & Romani celeres suos Equos nonnquam *Pegasos*, *Volucres Aquilas*, aliisque id genus nominibus appellarunt, qua de re infra.

De RHINOCEROTE haud ignota quoque veterum ac recentiorum controversia; quorum alii fabulosis eundem annumerant; alii verò unum, alii duo cornua, eademque modo in naribus, modo in capite, modo in humeris etiam posita voluerunt. Visum vero Romæ hoc animal Flaviorum temporibus, non ex Plinio solum, Suetonio, aut Martiali discimus, sed præterea ex Nummo Domitiani; ex quo patet luculenter, illud sæcularibus Ludis exhibitum, ac in ejus rei memoriam ibi expressum, cum unicornu è naribus prominente. Unde mirari subit nuperum Historiæ Animalium

malium scriptorem, qui cum duobus cornibus in his
 ipsis Domitiani Nummis depictum refert: sed illum
 in hunc errorem induxisse videtur Aldrovandus, &
 utrumque Pierius, qui hoc ipsum de duobus Rhino-
 cerotis cornibus nummo illo expressis ante eos tradi-
 derat, verum quod jam auguratus est Aldrovandus,
 Elephante nobis pro Rhinocerote obtruso. Certe satis
 Pierium aliosque ei adsentientes arguunt, cum pro-
 ductæ jam ante superiori sæculo hujus nummi Icones
 ab Antonio Augustino, & Sebastiano Erizzo, tum se-
 quens ejusdem effigis illis consentanea.

Joan. Jon-
 ston. Hist.
 Quadrup.
 Lib. I I.
 Hiero-
 glyph.

Ut omnino inde corruptum constet Martialis locum
 vexatum jam viris doctis, ubi geminum cornu huic fe-
 ræ videtur tribuere: de quo præter alios consulendus
 Cl. Bochartus in præclaro opere de Animalibus sacris,
 ne actum procul dubio hic agamus; neque enim liber
 ille nobis ad manum, dum hæc commentamur. Certe
 in hunc errorem haud impingere potuit Poëta testis
 illius spectaculi oculatus, quale nummus iste Domitia-
 ni repræsentat, qui juxta Plinium, Ælium, aliosque
 unum cornu alio loco eidem feræ tribuit,

Quantus erat cornu, cui pila taurus erat.

Alias sequutis etiam temporibus, & præter sæcularium
 solemnitatem, ornasse non semel Rhinocerotas Ro-

S

manas

manas ludorum editiones, liquet aliunde ex Auctori-
bus Historiæ Augustæ, Capitolino in Pio & Gordia-
nis, ac Lampridio in Elagabalo. Immo sub Trajano
etiam idem animal Romæ conspectum, fidem facit
Nummus ab Occone descriptus, quinto illius Augusti
Consulatu. Ut pateat inde luculenter, quam vere
à ^a Plinio ac ^b Æliano sit adsertum, formam illius belluæ
Romanis esse notissimam, quippe apud quos sæpe sit
in amphitheatris visa. Si fides vero habenda est Pyrrho
Ligorio, notatur ab eodem in uno Domitiani Numi-
smate Rhinoceros cum Elephante, ut videbam nuper
in antiquariis ejus collectionibus ineditis, quas adser-
vat Bibliotheca Augustæ Christinæ.

^a Lib. VII.
c. 20.
^b Lib. XVI.
c. 44.

Neque verò in iisdem diversum ab eo MONOCERO
ROTA memini me vidisse, quem à se tamen in Num-
mo veteri inspectum apud hunc ipsum Ligorium te-
statur Aldrovandus, cornu cantharo humi stanti inse-
rentem, cum inscr. ΝΥΣΣΕΩΝ. Suspiciatur vero per-
cussum illum ab Indis Nysæis, in Bacchi sui cultum,
ac memoriam victoriarum Alexandri Magni, & reper-
ti in eo tractu id genus Unicornis. Eundem quoque
Nummum vulgavit Medicus quidam Gallus scripto
vernaculo, ac eidem Alexandro Indorum Triumphato-
ri tribuit; paullo tamen aliter expressa nummi epi-
graphe, ΝΥΚΕΩΝ. Vir autem doctissimus, magnum
lumen Germaniæ nostræ litteratæ, recentem illum
Nummum statuit, peculiari illi destinata commenta-
tione in variæ eruditionis opere. In ea autem id agit
pluribus, ut eundem adscribat non Indicæ illi Nysæ,
sed haud paullo viciniore Nicææ, sitæ in Liguriæ &
Galliæ finibus, ac legendam proinde augeretur inscrip-
tionem ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Fundus illi hujus observatio-
nis Julius Scaliger, qui in ea Urbe visum à se narrat
cornu

Laurent.
Catelanus
l. de Uni-
corni.

Thom.
Reinesius
var. lect.
l. II. c. 2.

Exerc. ccv.

cornu hujus Monocerotis; unde quoque illud ab eodem Heroë Scaligero, aut ab alio forte conscio geminæ voluptatis, ad perpetuam rei memoriam æri incisum putat superiori sæculo, ac intuitu Græcorum illius urbis aboriginum, signatum Græco illo nomine ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Neque dubitat vir eruditissimus hanc suam de Nummo illo sententiam, ut extra omnem contentionis aleam proponere; immo pro qua paratus sit forti animo *tanquam Danaïs pro navibus Ajax* depugnare. Non vero is ego sum, quibus digiti pruriant hanc pugnæ aleam subeundi, aut vero qui gestiam inde capere solatium, quod cum victus ero, cum Aiace ferar decertasse. Optassem equidem mihi copiam fieri illius Nummi, aut iconis inde expressæ; ut de eo liceret certius aliquid statuere, maxime de ætate illius & occasione, qua percussus fuit; & an ad remota illa Alexandri M. tempora, aut ad alia eum subsequuta, an vero ad elapsum modo sæculum omnino referri debeat. Sed non licuit mihi hætenus Galli illius Medici scriptum consulere, quo Nummi illius iconem dedit inspiciendam, aut eundem in penu antiquaria Pyrrhi Ligorii à me hic inspecta observare, à quo primum Nummi hujus notitia videtur dimanasse. Illud tamen in Lectoris gratiam, & ad majorem quandam lucem hujus rei haud alienum erit præmonere, magnam utique fuisse superiori sæculo, quod tu non ignoras, Pyrrhi hujus Ligo-

*Judicium
de Operibus
Antiquarii
Pyrrhi Li-
gorii inedi-
tæ.*

rii in colligendis undique residuis prisce ævi monumentis diligentiam, ac in iisdem delineandis, describendis, in certum ordinem redigendis, & pro capto etiam interpretandis, incredibilem quandam neque

fatis unquam prædicandam sedulitatem. Hinc optimos & publicos illius industriæ præcones nactus jam olim sibi conjunctos arcta id genus studiorum commu-

nione, Antonium Augustinum, Fulvium Ursinum, Onuphrium Panvinium, Annibalem Caro, & his ætate proximum Laurentium Pignorium, omnia clarissimæ famæ nomina. Sed certiores adhuc ejus rei testes exstant Herculeæ Viri lucubrationes antiquariæ etiamnum superstites, in quadraginta & plura volumina digestæ; quæ integræ adhuc in Taurinensi Bibliotheca, & hic in urbe magna sui parte in supellectile libraria Christianæ Augustæ, Farnesiana, & Barberina, instar præstantissimi cujusdam Thesauri, adservantur. Complectuntur vero illæ, tum consueto litterarum ordine & libris totidem, Geographicam locorum hominumque prisce ævi enarrationem, insertis passim Lapidum ac Nummorum monumentis; tum præterea Commentarios singulares in Græcorum & Cæsarum aliquot Nummos; ac insuper Tractatus quosdam peculiare ad illustrationem Romanæ omnisque remotæ antiquitatis comparatos; De Religione & Dis Gentilium, Heroibus & Viris Illustribus, Ponderibus, Mensuris, Statuis, Monetis, Funeribus, Re Nautica, Vestitaria, Claris Familiabus Romanorum, de eorum Magistratibus, ac tandem distinctis quibusdam Tiburis, Villæ Hadrianæ, aliorumque id genus vel Rituum vel locorum explicationibus. Dum vero eandem fama & commendatione eruditorum hujus ac superioris sæculi mihi pridem notas, obiter versare licuit aliquoties, facile deprehendi multas latere in iis optimas prisce ævi reliquias, quibus vel imprimis prioribus Inscriptionum aut Nummorum veterum collectionibus ingens & præclara quædam accessio fieri posset; ac inde in omne litterarum & doctrinæ genus utilitas non levis redundare. Multa enim id genus hodie etiam haud amplius obvia, ibi recondi adversus injuriam temporum;

rum ; multa etiam ab aliis secus aut prophanter descripta, accuratius ibi aut fidelius, quam vulgo in editis legi ; præter conspicuam singularis cujusdam in colligendis iis, ac ubi opus fuit delineandis, industria laudem. Sed neque illud vicissim dissimulabo, plura passim occurrisse congesta in tam vasta mole, quæ aut dubiæ fidei, aut confessæ videbantur novitatis ; magnam inprimis Nummorum segetem ipsa locorum aut inscriptionum notatione quam oppido singularem. Et quidem erratum videbam frequentius in Græcis id genus monumentis vel tradendis vel explicandis ; adjunctas certe iisdem interpretationes, nullum ferme usum Græcarum aut interiorum alias litterarum manifesto nimis arguere. Varia ejus rei exempla possem huc adferre, quæ subinde sese mihi ac dolenti quidem ingerbant, & quæ suo loco nonnunquam ac ordine, sed cum pace ejus viri, cujus ossa quiescant molliter, lectorum oculis subjiciemus. Sive itaque fatum illud sit omnium vastarum collectionum, in quibus vulgo πολλά μὲν ἐσθλὰ, πολλά δὲ λυγρὰ ; sive ea sit consueta humani ingenii pluribus intenti imbecillitas ; sive fucus ab aliis bono ac diligenti viro factus sit ; sive nimio omnia vetera ac nova promiscue congerendi studio laborarit ; sive revera majore animo ac labore improbori, quam idoneo provisu priscae eruditionis & solertiae illius judicatricis instructus, rem tantam sit adgressus ; illud certo mihi constat, quod nec fidem ubique decoquat, nec ubique mereatur, & in amplissima messe,

Infelix lolium ac steriles dominantur avena.

Unde etiam, si mei voti res esset, mallet ego à viris eruditis ac in litteris id genus subactis, spicilegia inde colligi bonæ frugis magna fide & cura, publico

usui eximie profutura ; ex quo sua Ligorio sedulitatis ac industriæ laus maneret illibata ; quam ut tota illa qualis exstat farrago promeretur ; quæ vel incautis posset imponere , avidis ad quamcunque ciborum novitatem ; vel etiam ut est sæculi genius , auctoris sui celebritati ac meritissimis alias laudibus haud parum valeret detrudere. Atque candidum hoc meum de immensis laboribus Pyrrhi hujus Ligorii judicium , probatum quoque tuo calculo , citra ullam ejus contumeliam prolatum velim ; neque certe in alium finem , quam ut inde constet , quousque fidei ejus ac auctoritati , quam maximam publica jam illi fama conciliavit , sittribuendum , de qua hic etiam quæstio vertebatur , & forte sæpius in processu operis mentio erit facienda. Alterum vero hic monendum quoque videbatur , quod nihil traditum videam à viro doctissimo , de altera Nummi illius parte , qui istum Monocerotæ nobis repræsentat. Illud tamen valde fuisset opportunum , ut inde lux major adfulgeret ; quando aut qua occasione idem ille sit percussus. Proximum est , viros doctos , sed in id genus antiquitatibus parum exercitados , ad Nysam Indicam levi fundamento confugisse , & ad victorias ab Alexandro Magno de illa gente reportatas , in quo haud difficulter Cl. Reinesio adsentimur. Multa quidem exstant & teruntur manibus Procerum ac antiquariorum Herois hujus Numismata , proba illa quidem & genuina ; sed quæ expeditionum ejus Indicarum meminerint , fateor me nondum reperisse. Et quum præter Nysam hanc Indicam , plures alias , & quidem novem urbes ejusdem nominis Stephanus Byzantinus commemoret , sitas in Eubœa , Thracia , Cilicia , aliisque id genus regionibus haud paulo vi-

lo vicinioribus, haud necesse fuit proinde dilabi ad ultimos terrarum Indos, & percussos inde Nummos accersere. Accedit opportune, quod ceu anti-^{De variis Nummis Nysæorum.}quus sit ac genuinus Nummus ille ab iis descriptus, ceu ad veteris alicujus normam novo signatus metallo certe, ΝΥΣΣΕΩΝ levi aut obvio errore legerint iidem, aut cum obtruderint, pro ΝΥΣΑΕΩΝ. Occurrunt enim plures Nummi, quod etiam fugisse videtur virum doctissimum, & optimæ quidem notæ, cum hac inscriptione ΝΥΣΑΕΩΝ. Percussi illi vulgo sub Hadriano, Pio, Marco, Commodo, Valeriano, modo cum Dei Luni effigie, modo cum Cere in bigis serpentum, modo cum Quadrigis, aliisque id genus symbolis. Ad quam vero Nysam referri debeant, & an ad unam singuli an ad diversas, non ita liquet: nisi quod plures illi, qui Luni effigiem repræsentant, Nysæ Euboicæ transcribendi mihi videantur. Colligebam id primo obtutu ex Nummo Valeriani, quem nuper cum selectis aliis divulgavit Cl. Seguinus, in quo eadem inscriptio ΝΥΣΑΕΩΝ cum figura hujus Luni, infra vero Bovino Capite, quod ille ingeniose ad varias bicornis Lunæ cum Tauro similitudines, ego omnino ad Eubœam referebam, cujus symbolum passim in nummis noveram simile Tauri caput, & in qua Stephanus urbem Nysam hujus nominis tradit existisse. Quo spectare etiam memineram Nummos Magni hujus Alexandri, probos illos neque dubiæ fidei, cum adjunctis variis id genus symbolis Taurini Capitis, Sphingis, Rosæ, Pegasi, quæ nempe ab Euboicis, Chiis, Rhodiis, Corinthiis, signatos eosdem arguunt. Sed res patebit clarius ex sequenti schemate, cujus priorem Alexandri Nummum Gazæ Palatinæ, poste-

Ad lib. 11.
Æneid.

Ad distinctionem itaque Nysæ Euboicæ ab aliis urbibus *ἑμῶν πόλεις*, additum familiare Insulæ symbolum Taurini capitis; sicut vulgo etiam in Nummis Urbium Siciliæ, tria crura notum regionis insigne solent denotare. Neque vero alias mirabitur quisquam in eo Græciæ tractu cultum hujus Luni, quem non apud Assyrios solum Carrenos, sed apud Græcos etiam ac Ægyptios familiarem, ex Spartiano liquet in vita Caracallæ. Haud aliter nempe ac mascula Venus vel virilis apud Cyprios colebatur, sub masculino itidem nomine *Ἀφροδίτη*, ut me docuit Servius, & juxta ejus glossam, *secundum eos qui dicunt utriusque sexus participationem habere Numina*. Unde & vicissim Bacchus *ἀνδρογύνῃ* occurrit apud Suidam. Sed hæc alterius loci. An vero Nummus ille de quo agimus, descriptus à viris doctis cum Monocerote cornu cantharo inferente, (modo constaret de illius valore) ad hanc vel aliam Nysam referri deberet, haud ita possem adfirmare. Ob Bacchi tamen memoriam, Cantharo, ut volebat etiam Aldrovandus, abunde indicatam, eundem Thracum Nysæ co casu lubentius imputarem, apud quos Liberi Patris cultum

cultum familiarem, haud minus quam apud Nyſæos Indos, probant alia Nummorum monumenta illius tractus, cum iisdem etiam Canthari aut reliquis symbolis hujus Dionysii. Geminus inter alios Nummus Thraciæ Pautaliæ, in quo Lyæus ille cum Cantharo; sicut alias fratri ejus Herculi Scyphum quoque suum varii Græcorum Nummi adjudicant, juxta divini vatis de eodem testimonium, *cui sacer implevit dextram scyphus*. Sed magis adhuc faciunt ad præsentem Nummum illi, in quibus ut Monoceros hoc loco, ita alia animalia è cyathis id genus bibentia conspiciuntur. Talis Nummus Iliensium Mediceus, in quo hinc Commodi effigies, illinc Aquila bibens è cyatho, cum adstante Ganymede & inscr. ΙΑΙΕΩΝ. Hæc vero si non probant omnino Nummi, de quo agitur, antiquitatem, (quod neque hic intendimus statuere) illud saltem evincunt haud incommode, neque illius inscriptionem, neque symbolum etiam animalis cyatho cornu inferentis, novum alias esse aut insolitum in priscis id genus monumentis; multo minus opus fuisse recedere adeo à lectione ΝΥΣΕΩΝ, aut ad alteram ΝΙΚΑΙΕΩΝ confugere, quum eandem istam ΝΥΣΑΕΩΝ præferant alias optimi & antiqui Nummi. Unde liquet etiam, quam minus adhuc sit necesse, alteram illam conjecturam ΚΥΚΕΩΝ, seu de potu miscello hic amplecti, cum ab omni usu ejusmodi inscriptionum plus fatis alienam, tum merito ab eodem viro doctissimo prolatam valde dubitanter. Alias plures quoque occurrunt Nummi ΝΙΚΑΙΕΩΝ, Nicææ nempe non Liguriæ sed Bithyniæ, & (quod hic non minus apposite) cum signato etiam Patris Liberi in iisdem cultu; qui etiam *νεμύρας* illius urbis vocatur alicubi Dioni Orat. xxxv. Chrysostomo. Addam & illud insuper, haud novum esse,

T

esse, ut quotidie eruantur monumenta prisca ævi, & ipsius etiam Herois Alexandri, quorum altum alias apud veteres silentium; neque continuo proinde suspecta sit aut labans eorundem fides, ut colligere videbatur vir eruditissimus. An vero nulla plane mentio sit hujus Monocerotis apud Aristotelem, ut idem censet, nondum ita liquere mihi videtur. Dubium certe illud in ancipiti reliquit Cæsar Scaliger, annon eum forte nomine *ὄνξ ἰνδίκῃ Μονοκέρω* designarit Stagirita. Eadem certe legas Monocerotis vel Asini Indici descriptiones apud Ctesiam, Plinium, Ælium, ut non diffitentur viri docti. Et quamvis quæ vulgo figura Monocerotis describitur, ab Asinina satis recedat, ut haud difficulter concedam Cl. Reinésio, nihilominus vel solus ille mugitus gravis seu asininus, quem illi tribuit Plinius, facile impellere potuisset Aristotelem, ut illi Asini Monocerotis seu Unicornis appellationem tribueret. Firmare id posset luculenter meo iudicio exemplum Hippopotami superius adlati; cui cum alias figura ab Equina satis sit diversa, & magis ad Bovinam accedat, ob hinnitus tamen aut soni cum Equo similitudinem, Equi etiam nomen idem tribuit Aristoteles. Neque alias ignotum fuisse veteribus aliquem id genus Monocerota, non ex clarissimis solum apud Gentiles scriptoribus liquere videbatur, sed quod aliquanto majoris erat auctoritatis, ex prisca sacrorum librorum fide, certe ex gravi LXX Græcorum Interpretum testimonio, qui illud Hebræorum *דנר* constanter per vocem *Μονοκέρω* expressere. Hinc illa quoque Hebræorum traditio, quæ Monocerota Josuæ symbolum adsignavit. Unde & illud insuper colligitur huic loco maxime consentaneum, haud mirum certe fore vel informatum, si expressa foret in aliquo Nummo veteri figura
vel

vel memoria hujus animalis. Equidem videas passim insolitas id genus feras aut minus obvias, ad memoriam posterorum, aut spectaculi novitatem, frequenter in iisdem consignari; quod jam indicavimus Hippopotami aut Rhinocerotis exemplo, & mox ulterius evincetur. Sed quæcunque tandem sit traditio de hoc animali, aut vi ejus salutari; quam hic in medio relinquimus, illud certe constat, male hunc Unicornem cum priori illo Rhinocerate confundi à tot claris scriptoribus, aut huic illud Hebræorum דנר secus tribui ab iisdem, quod viderunt jam eruditi. Alias vero non Unicornem, quod tamen innuebant vetusti illi Interpretes, sed Bicornem à Mose ac Davide describi hoc animal, & de Capra utroque cornu obvios feriente intelligendum, adferentem novi Cl. Bochartum in novissimo opere, quod ab erudito lectore consulendum. Et hæc obiter ad majorem quandam lucem, illius in qua versamur disquisitionis, nulla me cum viris doctis committendi prurigne, qua utique non laboramus; neque alias quadam de Nummo nobis haud inspecto certo aliquid statuendi fiducia. Sed vel ita illis & argumento simul fuit inserviendum.

HYÆNAM quoque solenni celebritate Ludorum sæcularium, Romæ conspectam, Philippi Senioris Nummi aliquot rariores repræsentant; quod alias ignotum Europæ animal tradidit Julius Scaliger. Præcipua nempe hæc fuit sequioribus sæculis, cum sæcula-
Com. in
Hist. Anim.
Aristot. v. 1.
c. 32.

regrinis iisque ignotis ut plurimum animalibus, muneribus suis dignitatem ac famam conciliarent Editores; ubi Elephantum, Tigrum, Leonum, Leopardorum, Hippopotami, aliarumque belluarum Libycarum vulgaris jam voluptas evaserat. Hinc temporibus etiam

T 2

fuis

suis gloria ac celebritas quæsitæ. Vopiscus, *memorabile maxime Cari, Carini, & Numeriani hoc habuere imperium, quod ludos Romanos novis ornatos Spectaculis dederunt.* Ita maxime Principum Natalibus feras insolitas ex India aut Æthiopia præter Ægyptias vulgo accersitas, cum aliunde, tum ex Eusebio liquet in Natalibus Maximini Cæsareæ celebratis. Idem de Prætoriiis etiam aliisque ludis legas aliquoties apud Symmachum; *Ludos Prætorios properamus, quorum ornatus peregrina desiderat, ut novo cultu Romana splendet editio.* Cujusmodi insolitas amphitheatricas voluptates eleganter describit alicubi Calpurnius,

Hist. Ec-
clesi. l. v. 11.
c. 6.

Lib. ix. E-
pist. 125.

Eclog. x.

Lib. x. Ep.
19.

Lib. xxvii.
cap. 2.

*Ordine quid referam? vidi genus omne ferarum,
Hic niveos lepores, & non sine Cornibus apros,*

& quæ plura id genus in sequentibus commemorat. Alibi tamen CROCODYLOS in præcipua hujus voluptatis parte apud Romanos exstitisse, vulgato licet eorum adspectu, liquet ex eodem Symmacho; *Præceteris autem quæ Romana spectacula desiderant, CROCODYLOS functio theatralis efflagitat.* Ut non mirum proinde sæpius in nummis Cæsarum expressam itidem figuram hujus animalis, alias haud ignotam; aut ejus imagine cum Nilum tum Ægyptum frequenter in iisdem adumbrari, ut vidit jam olim Plinius. Res obvia ut cum aliunde, tum ex vulgatis jam Nummis Augusti & Colonix Nemaufensis, in memoriam subacti illius Regni.

Neque

Neque vero piguit obvium alias & familiarem in Cimiis ac libris antiquariorum Nummum huc adferre, ut inde illustretur Hesychius, cui explicatur vox *δενδρίτης κροκόδειλος*, qualem utique haud male videtur innuere Crocodilus iste palmæ adligatus; nec diffitetur, quem postea consului, doctissimus Bochartus in præfatione Hierozoi. Haud enim omnes fluviatiles seu è Nilo Crocodili, quamvis ob eos in Indo fluvio repositos, continuo Nili fontes in illo terrarum tractu, sed irritò labore, sibi investigandos crederet Alexander, uti narrat Arrianus. Equidem diserte alibi fluviatiles Lib. v. 1: ac terrestres Crocodilos distinguit idem Hesychius, & diu ante illum Aristoteles, sicut jam monuerunt Viri magni. Tales utique, ut hoc addere mihi liceat, qui in antris & puteis, quo mansuescerent, apud Diospolitas Ægyptios educati, & præcipua quadam apud eos religione culti, ut me docuit Stephanus Byzantius; In voce
cujus locus obiter adducendus est ac emendandus, *ἐπὶ Διὶς πόλιν* *ἢ καὶ ἄλλαι μικραὶ* (nempe urbes dictæ Diospoles) *ἐν Αἰγυπτίῳ πόλεις, ὧν ἐν τῇ μία πηλοποιεύσιν οὖν ΚΡΟΚΟΔΕΙΛΟΙΣ, ἐν ἄλλοις ἢ Φρέασι σέβοντες ΜΗΔΕ, ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ γλυμομένους μηδ' εἰ σφόδρα λέγοντο*. Negantem audis aperte *παμίας* fuisse, seu è Nilo Crocodilos illos Diospoliticos, quæcunque de iis in contrarium traditio exstaret. Ex quo loco præterea illustrandus, cum eruditissimus Clemens, qui Diospoli itidem apud Ægyptios in æde sacra præter alia expressum quoque Crocodilum narrat; tum sanctissimus Martyr Cyprianus, CROCODILI & Cynocephali, & lapides & serpentes à vobis coluntur. Non autem communis omnium Ægyptiorum Deus, sicuti reliqua illa animantia, quæ ut toti genti sacra recenseret alicubi Geographus, sed juxta Ovem, Lupum, Simiam, aliaque id genus, τόπι-
Strabo lib. xvii.

In Jove
Tragedo.

cus tantum quorundam Ægypti locorum, ut ex Lucia-
no præterea discas, aliis Tentyritarum exemplo inter-
necinum cum Crocodilis bellum gerentibus. Varia au-
tem Crocodilorum apud Ægyptios nomina; neque
unam speciem existisse, vel inde liquet, quod sicuti
δενδρίτης Hesychio Crocodilus superiori nummo, ut
videtur expressus, ita occurrebat mihi nuper apud Da-
mascium in vita Isidori, *Σῆχης ὄνομα τῷ κροκοδείλῳ καὶ ἐ-
δῶ*, *Souchis* vero nomen & species Crocodili. Unde emen-
dabam Strabonem, cui *Σῆχης* idem vocatur, & quem
apud Arsinoitas cultum docet. Illam enim termina-
tionem in *is*, Ægyptiis familiarem cum aliunde novi,
tum ex pleraque locorum ita desinentium apud eos
terminatione, Stephano Byzantio frequenter indi-
cata: unde Strabonis potius quam Photii Codices in
ea voce emendandos liquet. At vero haud male ita di-
ctos id genus Crocodilos liceret statuere, quod non
in paludibus solum, sed etiam in antris ac speluncis,
Diospolitarum exemplo, ut paulo ante è Stephano vi-
debamus, alerentur. *סכח* *souccha* certe Hebræis, (qui-
bus multa cum Ægyptiorum idiomate communia no-
tarunt eruditi) antrum & spelunca, unde & *Succhaos*
feu Troglodytas, inter militantes Ægyptiorum Regi
Chronicorum auctori commemoratos, deducebat in
suo Phaleg doctissimus Bochartus. Haud aliter vero ac
Diospoli loco supra adlegato Stephanus, ita alibi quo-
que idem docet in fonte quodam Zareta prope Cal-
chedonium mare, parvos id genus Crocodilos educari
solitos. Cæterum vel ex superiori nummo, aliisque id
genus sub Augusto, aut vero in celebritate sæcularium
sub aliis Cæsaribus percussis, abunde liquet quanta fue-
rit hujus feræ apud veteres celebritas; unde & præci-
pua ludis Romanorum solennitas, & nobilissimo Re-
gno

II Chro-
nic. xii. 3.

In voce
Σουχης.

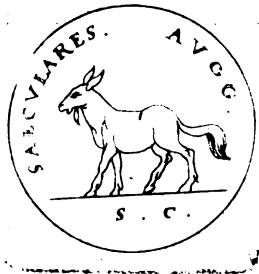
gno insigne passim peti meruit. Unde & nobilis illius
 civitas Arsinoë, dicta urbs Crocodilorum, aliaque
 haud procul Thebis Ægyptiis, juxta Strabonem. Ne- Lib. XVI.
 que aliter Equi Thessaliam, Arabiam Cameli, Africam
 Leones ac Elephantes; Syracusas, Neapolim, Messi-
 nam, Tarentum, aliasque maritimas civitates Delphi-
 ni designare solent, in Nummis eorundem locorum;
 ut præcipui nempe illorum vel foetus vel accolæ. Ut
 jam mittam Hispaniam, cujus index veluti ac tessera
 Cuniculi; sicut liquet ex obvio Nummo, sedentis cum
 olæ ramo mulieris & adstante Cuniculo, peculiari H I-
 S P A N I Æ Symbolo. Qui Nummus optimus inter-
 pres *Cuniculosa* Catulli *Celtiberia*; & mire insuper illu-
 strat, quæ de nomine ipsius Hispaniæ, quasi à copia
 Cuniculorum deducto, ex lingua Phœnicum erudite
 observat doctissimus Bochartus, in præclaro opere
 Geographiæ sacræ. Sed hæc obiter, de quibus nempe
 agetur accuratius suo loco, ubi ad regionum ac Urbium
 illustrationes è Nummis petendas deveniemus. Ut
 vero in viam redeamus, à qua me tamen vix crederem
 aberrasse, H Y Æ N Æ, de qua paullo ante agebamus,
 contentæ in Nummis figura docere potest, quam cum
 Porco, unde illi nomen, communionem habeat: cujus
 inter alia, vis in Magicis præ reliquis olim animanti-
 bus celebrata, unde & in hanc rem Lucano *dura nodus*
 H Y Æ N Æ commemoratur: quem locum perperam à
 viro magno ad Solinum explicatum alibi vindicabi-
 mus. Sed ferimus ægre, non esse jam nobis ad manus
 vel Nummos vel Icones inde depictas, cum figura sa-
 gacis hujus feræ, quam hic opportune lectorum oculis
 subjiciamus. Præter vero Auctores alios, meminit quo-
 que Porphyrius in aureo libello, calliditatis Indicæ, Lib. III. de
 quam vocat, Hyænæ; qua, humana voce simulata solet Abstin.
 incautos opprimere.

Alias

Jul. Cæs.
lib. v. l.
Comm.

Occo pag.
447.

Alias vero haud minus ex nostro quoque Septentrione, quam ex Oriente aut Meridie quæsitæ tandem id genus spectaculis celebritas. Testes præ aliis *ALCES*, feræ olim Hercyniæ sylvæ, quas ad amphitheatrales pompas à Gordiano cum pluribus id genus destinatas, Philippus successor Ludis sæcularibus exhibuit. Capitulinus; *Fuerant sub Gordiano Romæ Elephantum XXXII. ALCES X. Tigres X. Leones mansueti LX. Leopardi mansueti XXX. Hyæna X. Gladiatorum Fiscalium paria mille, Hippopotamus unus, Rhinoceros unus, Archoleontes X. Camelopardali X. Onagri XX. Equi feri XL. Et cætera animalia innumera & diversa, quæ omnia Philippus Ludis Sæcularibus vel dedit vel occidit.* Unde etiam inter Nummos Philippi sæculares, aliquos cum Alce aut Cerva descripserunt viri docti; neque tamen quod sciam inde producta ejus icone. Unum videas apud Erizzo, cum figura insoliti animalis; quod ille quidem, ut incertum & hirco simile contentus fuit obiter indicare, ego vero ad Alcem illorum temporum referre omnino non dubitarem.

Multa sunt quæ me movent, ut hanc fuisse veterum Alcem existimem, de qua tot sunt alias ac tam variæ scriptorum nostri ac prisce ævi dividæ, quas hic meas non facio. Neque vero illæ solum occurrunt de nomine aut

ne aut aliqua proprietate hujus animalis, ut paulo ante de Hippopotamo aut Rhinocerote videbamus, sed de tota ejus figura; quam nempe alii Capræ, alii Jumento, alii Cervo, alii Mulæ etiam confimilem faciunt. Contulit obiter inter se eas dividias, puta Julii Cæsaris, Plinii, ac Pausaniæ, Magnus Solini interpres; neque quidquam præterea. Minus adhuc moror turbam reliquorum, qui non aliam vulgo Alcem, quam *Elend* dictam nostratibus, nonnullis Magnum Animal volunt agnoscere. Nec enim me illorum numerus junctæque umbone phalanges deterrent; quin feram hanc in superiori Nummo depictam, pro vera veterum Alce ausim haud cunctanter venditare. Primum illud est, quod modo ex Capitolino constabat; nempe hac solennitate Milliariis Sæculi à Philippis celebrata, Alces quoque exhibitas. Inscriptio autem Nummi hinc Philippum, illinc SÆCULARES AUGG. Patris nempe & Filii arguit, & memoriam spectaculi id genus Circensis. Nec vero ad aliud iste Nummus referri potest securius, quam ad Alcem; si consulas totam seriem descriptorum Animalium, quæ ut præcipuas eorundem Sæcularium celebritates, & diversis data missionibus commemorat Capitolinus. Alterum, vix notam hætenus Romanis feram, quantum licet aliunde colligere, meruisse maxime signari ad recordationem illius festivitatis; sicut de Rhinocerote sub Domitiano; de Hyæna vero, Hippopotamo, Elephantem, Crocodilo, Leone etiam, aliisque vulgo jam notis, videmus ex eadem Nummorum penu contigisse. Certe sequutis inde temporibus, inductas sæpius ad spectacula Romanorum Alces, ut adpectu & raritate singulares, docuit me præterea Calpurnius; ubi

inuitatas ac solennes Cari & liberorum ejus describit
Editiones,

Ordine quid referam, vidi genus omne ferarum,

Hic niveos lepores, & non sine cornibus apros.

Manticoram, & sylvis etiam quibus editur ALCEN.

Per sylvas nempe, Hercyniam videtur innuere, quarum incolæ olim Alces, juxta Cæsarem. Tertium vero & præcipuum, occurrere non pauca in hac figura cum Alce veterum communia, in quantum patitur incerta & diversissima illorum de hoc animali narratio. Vides utique illius, juxta Cæsarem, ad primum statim adspectum, *consimilem Capris figuram & eandem magnitudine antecedentem*, imo etiam aliquo modo juxta Plinium, reliquam corporis formam à jumento haud alienam. Nam quod adfunt cornua & crura cum nodis & articulis, quæ in Alce Cæsar haud agnoscit, in eo liquet ex Plinio ac Solino, eum vel Alcen cum Machli illi haud dissimili confudisse, de qua isti tradunt nullum illum suffraginum flexum; aut vero foeminam cum mari

In Eliacis.

miscuisse, cui priori solum cornua demit Pausanias. Nec mirum præterea, si de fera adhuc Romanis parum nota secus quædam, aut inter se diversa, antiquiores scriptores tradiderint; quod iisdem in aliis magis obviis accidisse, neque tu ignoras, & vel adlata paullo ante exempla Hippopotami, Rhinocerotis aliorumque id genus satis arguunt. Palmarium vero illud, quod Capræ haud absimilem Cæsar agnoscat, ac eadem majorem; quorum utrumque figuræ hujus adspectus satis meo judicio ante oculos ponit. Unde liquet etiam haud opus nunc esse emendatione illustris Salmasii, qui Capras hic apud Cæsarem in Capreas mutat; cum ad priores magis, quam ad posteriores accedat superior effigies. Neque illam mutationem evincit addita

mox

mox à Cæsare pellium varietas, quam præmissa ab eodem Capræ figura per se satis indicasset, ut non fuisset necesse proinde Cæsari eadem distinguere, *habere consimilem Capris figuram, & varietatem pellium*. Alias apud Comicum, *Caprigenum genus*, de Capreis dictum videas, Plautus in Epidico.

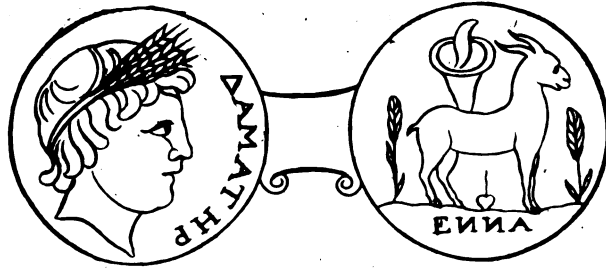
qui varie valent

Caprigenum hominum non placet mihi, neque pantherinum genus.

• Illud enim *Caprigenum genus*, de *Capreis* intelligendum non de *Capris* satis liquet, in quibus utique haud occurrit illa varietas pellium, ad quam adludit Comicus. Cur vero recentiores magnum suum Animal, seu Germanorum *Elend*, Alcis nomine indigitarint; aut eandem cum Alce veterum statuunt, ipsi viderint. Nunquam certe feras tota specie, ut liquet, diversas in unam eandemque, sicut in unum nomen tam facile sociabunt; facilius certe, *jungentur jam Gryphes equis*. Vel sola insuper ab iis prolata iconum hujus feræ diversitas, in quantum iis fides sit habenda, satis arguit. Sed non scribimus hic Historiam Animalium, aut vero tantum nobis otii, ut de iis inter se, aut quod factu difficile, cum veteribus conciliandis, multum jam laboremus.

Alias selecta quædam è CAPRINO genere Animalia, neque vulgo obvia eadem antiquaria supellex nobis subministrat. Quamvis enim, quod tradit alicubi Plinius, in omnibus animalibus placida & fera reperiantur, CAPRÆ tamen in plurimas similitudines Lib. VIII. cap. 53. *transfigurantur*; dari enim Capreas, Rupicapras, Ibices, Oryges, Damas, & quæ plura hujus generis ibi commemorantur. Unum animal eodem referendum, neque superiori valde dissimile suppeditat

Tab. LXXX. nummus Ennæ urbis Siculæ apud Parutam, cum inscriptione ΔΑΜΑΤΗΡ in una, & ENNA in altera parte.

Cererem in priori Nummi area signatam non solum, sed inscriptam haud mirabitur, qui hanc Urbem Templo & simulacro ejusdem nobilem apud ^a Ciceronem, ^b Strabonem aliosque passim legit, & ista quidem apud Melam, *Famam habet ob CERERIS Templum ENNA.* Unde & ENNEA CERES dicta Claudiano,

^a V. in Verrem.
^b Lib. VI.

Ennea Cereri proles optata virebat.

Lib. I. de Rapt. Proserp.
Vid. Steph. μὲ. πολ.

Neque Doricæ etiam dialecti causam in hac voce ΔΑΜΑΤΗΡ requireret, qui novit eam Siculis familiarem, nec aliam certe quærendam in urbe Syracusanorum Colonia, quos more consueto coloniarum, Metropoleos suæ Corinthi dialecto usos constat. Animal autem, quod exhibet averfa Nummi area, è Caprino simul ac Cervino genere satis arguit magnitudo instar Cervi, varietas pellis, Caprina cornua, barba seu villus è mento dependens, pedes denique bisulci. Quamvis enim nostrates Capræ ac Damæ vulgo minores occurrant, at notum aliunde plures dari majores, & Cervo magnitudine pares. Tales utique Afrorum vulgares illæ *Gazzella*, juxta vocem Arabicam, غَزَال, de quibus inter alios consuli potest Marmolius, Gallice nuper admodum

modum conversus à Gallorum interpretum principe Ablancourtio, & firmant insuper aliæ voces, quibus promiscue Capream, Damam, & Cervum notant, ut liquet ex Arabum Lexicographis, & vidit etiam harum litterarum decus Samuel Bochartus. Neque etiam minores ex eodem Caprearum aut Damarum genere qui Veteribus *Hippelaphi*, *Tragelaphi*, & *Pygargi*, nuncupantur. Hippelapho certe seu Equi-cervo haud dissimilem figuram tribuit Aristoteles, formam nempe Equi & Cervi, unde illi nomen, jubam tenuem à capite ad armos, villum instar barbæ dependentem magnitudinem Cervi, Cornua Capris proxima, pedes bisulcos. Apud Arachotas autem, h. e. gentem Indiæ vicinam reperiri tradit, sicut Tragelaphum seu Hircocervum Plinius non alibi, quam juxta Phasin amnem, sed quem & in Syria & in Arabia etiam exstare author est Diodorus. At vero haud male quis ad PYGARGUM referre posset superiorem effigiem, quem ab albis natibus nomen hoc sortitum liquet, ut ex antiquo Juvenalis Scholiaste observarunt jam viri docti. Rationes autem hujus rei dari possent, prima quidem quod inter Caprearum etiam & Damarum genera à veteribus recenseantur, ut observarunt etiam viri doctissimi Gesnerus & Bochartus, & quidem à Plinio diserte loco supra adlegato, ubi de variis sylvestrium Caprearum generibus agit; *sunt & Dama & PYGARGI & Strepsicerotes*. Unde eisdem etiam cum Capreis, Cervis, Hinnulis conjungunt Herodotus ac Ælianus. De priori mox videbimus. Posterior autem ἄλλα τὰ νεῦροι καὶ πεύκες καὶ ζώες καὶ πύραργοι *Timida autem animalia sunt Hinnuli, & Cervi, & Caprea, & Pygargi*. Altera, quod animal fuerit in Africa obvium, teste Herodoto; κατὰ τὸν Νομάδας δὲ ἐστὶ τῶν ὄντων, ἀλλ' ἀλλὰ τὰδε ΠΥΓΑΡΓΟΙ,

Lib. 11.
Hist. Anim.
cap. 1.

Lib. 111.
cap. 33.

Lib. 11.

Hist. Anim.
1. VII. c. 19.

Lib. 1 v.

ΓΟΙ, καὶ ζορκάδες, καὶ βαβάλιες, καὶ ὄνοι. *Quorum nihil apud Afros pastorales est, sed alia veluti PYGARGI, & Caprea, & Bubali, & Asini.* Nota autem vetusta & continua Africæ & Siciliæ commercia, vicinia, linguæ communione, coloniarum frequentia introducta continuo & stabilita. Unde & cum aliarum rerum, tum animalium etiam rariorum facilis vectura, & ad rei memoriam, quod alias solemne, nummis etiam consignari meruit. Hinc Plinius quoque Pygargos refert inter ea animalia, quæ *transmarini situs mittunt*. Non par autem hic vel Hippelaphorum, vel Tragelaphorum seu Hircocervorum ratio, quorum postremos multi, quamvis immerito, fabulosis adnumerant. Si quis tamen malit figuram superiori nummo expressam simpliciter è majorum Damarum seu *Gazellarum*, quas vocant, genere statuere, quibus adhuc hodie Africam feracem constat, haud equidem reluctabor. At vero aliam rursus CAPRAM haud vulgarem eique inequantem nudum barbarum videas in sequentibus nummis Himeræ urbis itidem Siculæ.

Capra

Capra hæc, ut cernis, cum prolixo cornu in tergum reflexo, in priori Nummo aure longa & demissa, jumentum instar fessorem ferens, & ad cursum comparata. Hanc autem continuo fatearis ex earum genere, quas in Oriente tradunt reperiri, cum longis auribus, & quidem palmæ longitudine, quibus jumentum aut cameli loco vehi soleant tenuiores homines, & quibus vulgo MAMBRINÆ aut CAPRARUM INDICARUM nomen inditum. De longis ac demissis auribus fidem faciet Aristoteles, ἐν ᾗ τῇ Συρία πρὸς τὰς ἀγέας ἔχῃ Lib. viii.
τὸ πλάτος πῆχυνος, πρὸς ᾗ ὧσα αἱ Αἰγες πηγαῖς ἔχουσιν Hist. Anim. cap. 28.
λαϊστῆς, καὶ ἐνταῦθα συμβαίνει πρὸς ὧσα κατω ἀλλήλαις; hoc est juxta Gazam, *In Syria oves sunt cauda lata ad cubiti mensuram, CAPRI AURICULIS mensura palmari & drantali, ac nonnulla etiam quibus inferne aures inter se cœunt*: quæ postrema minus recte expressit Gaza, ac nonnullas demissis ita ut spectent ad terram. Jumentum autem vicem præstare illas Capras docebit Leo Africanus, *Ego quondam juvenili fervore ductus horum animalium dorso insidens ad quartam milliariis partem delatus fui*. Clarius autem scriptor Italus apud Gesnerum, *Capra Mambрина in regione Damiatina dicta, fert equitantem, sellam, frenum & cetera quibus equi instrui solent, admittit*. Neque vero in Syria solum & vicinis locis, sed in Africa etiam reperiri tradunt Capras id genus, quas vulgo *Adim-mayn* vocant, & quo referenda videtur superioribus nummis expressa, ob viciniam & commercia utriusque gentis Siculæ & Africanæ. Marmolio certe, luculento scriptori rerum Africanarum, describitur *ADIMMAYN*, animal cicur instar Arietis, vituli magnitudine, cum demissis itidem & longis auribus infantes fessores admittere, ac ultra milliare deferre. Quo referendum etiam proverbium Arabum doctissimo Bocharto

charto commemoratum, *Capella post Camelas*, de angustia nempe post copiam; quod ubi Camelis solerent vehi, redacti sint ad Caprarum vecturam. Neque vero eam omnino insuetam aliis Gentibus, certe in ludis Equestribus & militiæ rudimentis, tyronibus ac pueris frequentatam ex Anthologia & Juvenali erudite jam observavit idem vir magnus modo laudatus. Ut non mirum etiam Hirco insidentem videre Cupidinem in denario Gentis Fonteïæ. Pernicitatem vero ejusmodi Caprarum, quam superior videtur etiam arguere ad cursum incitata, vel ex Oppiano licet colligere,

De Venat.
lib. II.

Αἰγῶν δ' αὖτε πάλιν περὶ βῆτων τι πανάγχα φῦλα.
Οὐ πῶλλον τέτων οἶων λανίων τι χμαῖρρων
Μαῖζονες, ἀλλὰ θένει κραιπνοὶ θείαροί τι μάχεσθ.

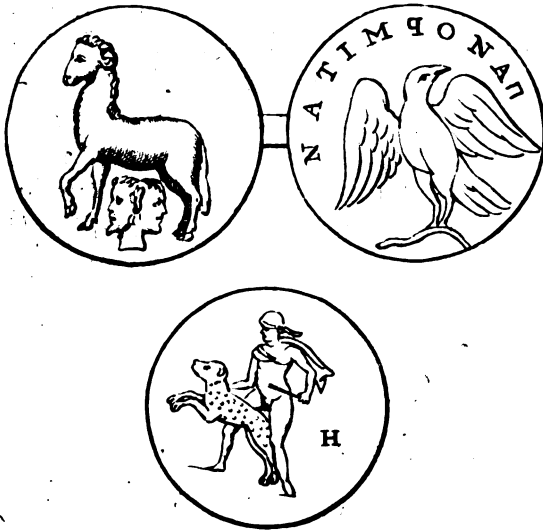
Caprarum vero etiam sunt Oviiumque admodum fera sacula. Non multo hisce nostris ovibus hirsutisque Capris majores, sed ad currendum pernices valideque ad pugnandum. Sic inter Capras sylvestres, Ibices mirandæ pernicitatis docet

Lib. VIII.
cap. 53.

Plinius. Unicornem vero eandem Capram superius depictam non mirabitur, qui vel Orygem Capreæ genus unicornu, vel Capras sylvestres seu Rupicapras cum uno cornu è media fronte ac dorsum versus inflexo, in Carpatho monte, Segestana, Bulgaria reperiri observabit apud veteres aut recentiores Historiæ Animalium Scriptores; cujus generis etiam animalia vel *Reem*, vel *Carcand*, ceu *Charfan* Arabibus dicta docet supra laudatus Bochartus, quem consulere poterit eruditus lector. Sic unicornu etiam animal in Æthiopia obvium describit commemoratus aliquoties Marmolius, instar jumenti cum hircina barba, & cornu in media fronte longitudinis trium pedum. Sed en tibi adhuc ex eodem tractu duos Panormitanorum nummos,

prio-

priorem cum utraque nummi area, posteriorem cum averſa tantum parte, quibus Damæ rurfus aut Arietis genus peculiare ſignatum itidem occurrit.

Geminum priori Nummum poſſidet Gaza Medicea, & cujus ſignatum priori parte animal Arieti aut Hirco-
cervo tribuebat eruditus ejus cuſtos. Quod poſtremum
firmare poſſet Bellonius, cui Tragelaphus ſeu Hirco-
cervus animal ſine barba cum cornibus Caprinis, ſed
retortis ſicut Arieti, & cui præterea roſtro, fronte, &
auriculis Ovem referre traditur. Sed obſtant præter a-
lia, cum pili longi ac nigri, quos eidem, colli prona
ſupinaque parte tribuit, ut barbatus videatur, ac inſu-
per circa ſtomachum, armoſ, pectus, juxta eam quam
producit effigiem; tum autem Plinii & aliorum diver-
ſa de hoc Tragelapho traditio, quæ nec Bellonii figu-
ræ, nec ſuperiori nummo expreſſæ poteſt competere.

X

Plinius

Plinius ubi de Cervis egisset superiori capite continuo
 Lib. VIII. subdit: *Eadem est specie, barba tantum & armorum villo*
 cap. 33. *distans, quem Tragelaphum vocant, non alibi quam juxta*
Phasim amnem nascens. Barbam itaque & armorum vil-
 lum in Tragelapho agnoscit, unde illi nomen, cætera
 Cervo similem; alium proinde ab hoc Panormitano-
 rum animali, quod sine barba & illo armorum villo,
 ac præterea cum cornu non Cervino, sed Arietis instar
 retorto. Aliud Hircocervi genus describit nobis Nico-
 laus Menardus; Animal nempe Cervo simile magni-
 tudine, capite, ore, agilitate, pilis, cornibus autem in
 tergum reflexis inque extremo contortis, pedibus in-
 genti Hirco simile, & quod in remotis Africæ partibus
 reperiri tradit. At nec Arietinum aut Ovinum caput,
 nec varietatem pellium illi adscribit, quorum utrum-
 que præfert superior nummus. Scilicet quemadmo-
 dum in Caprarum genere, aliæ ad Cervorum naturam
 ac formam accedunt, ita aliæ rursus ad Ovium figuram,
 cum quibus alias magna illi animali societas & com-
 munio intercedit; unde & communes Hebræis aliisque
 Orientalibus voces, quibus utrumque animal designa-
 tur. Ita *Musmones* in Sardinia reperiri observat Strabo,
 Lib. v. *Arietes* nempe quibus pilus Caprinus loco lanæ, *Γίνον-
 ται ἢ ἐν ταῦτα οἱ τεύχεα φύοντες αἰγείων ἀντ' ἐρείας κεραὶ, κα-
 λέμενοι ἢ μάσμονες.* *Nascuntur ibi Arietes, qui lana loco*
pilum ferunt caprinum, & vocantur Musmones. Ne vero
 superius Panormitanorum animal idem cum hoc Mus-
 mone statuamus, (quod alias suadere posset Insulæ vi-
 cinia & ovinum ac arietinum caput) obstat rursus ma-
 culis distincta pellis, quæ non Capram sed Capream
 refert, & qua rursus Africanum Capræ aut Damæ ge-
 nus nobis adumbratur, etiam haud alienum ab iis ani-
 malibus, quæ vulgo hodie Barbariæ Damas indigitant.

Ne-

Neque dissimilis figura alterius Animalis superius etiam depicti cum cornu Arietino & Hinnuli seu Capreoli itidem pelle, pluribus maculis distincta, & à Venatore apprehensi, quale rursus Siculo Gelonis Nummo acceptum ferimus. Communis nempe aliis quoque animalibus illa cum Capreis aut Capreolis pellium varietas. Plinius alicubi inter Indiæ animalia refert, *Et feram nomine Axin, Hinnuli pelle pluribus candidioribus* Lib. viii. *que maculis sacram Libero Patri.* Agmen hic claudant C. 21. postremo loco, tum peculiaris adhuc ARIES signatus itidem in Panormitanorum nummo, tum CERV A cornibus auratis insignis, obvia inter Saloninæ Gallieni Conjugis numismata.

Priorem haud dubito referre ad sylvestres illos Arietes, quales rursus apud pastores Afris exstare tradit Herodotus; καὶ βασιλεία, καὶ ὑάιναι, καὶ ὑσείχες, καὶ ΚΡΙΟΙ Lib. i v. ΑΓΡΙΟΙ. Et bassaria, & hyana, & hystriches, & ARIETES AGRESTES. In posteriori seu CORNUTA CERV A ne multum immorer, fecit Cl. Tristani diligentia, Tom. i i i. à quo jam observata, quæ peti ea de re poterant è poë- pag. 101. tarum fabulis, puta Cerva Telephi, Herculis, Iphigeniæ loco substituta, quas λευκοκέρας vulgo nobis describunt Sophocles, Euripides, Pindarus aliique. Quibus addi potest Phrixi Cerva juxta Valerium Flaccum,

Ipsa comes setis fulgens, & cornibus aureis.

Lib. vi.

X 2

Nota

Nota autem lis, quam eo nomine Sophocli, gravissimo alias auctori, intendit Aristoteles in libro de Poëtica, quod Cervæ nempe cornua tribuat, qui alibi Cervis feminis cornua demit. Atticis autem τῶ ἔλαφον, pro Cervo usurpari, observarunt jam eruditi, atque ita quædam Aristotelis aliorumque auctorum loca, qui Cervis eo genere prolatis, cornua tribuunt, explicanda. Haud aliter nempe ac vel πάρδαλις, τίγρις, apud Græcos, vel *Panthera*, *Tigris* apud Romanos, aliæque familiares in Orientis linguis femininæ terminationes, promiscue de utroque sexu sumuntur. Repertas tamen nonnunquam cornigeras Cervas testantur cum Gunterus in suo poëmate, tum Julius Scaliger, & postremus quidem suis temporibus servatum adhuc captæ id genus Cervæ caput.

Lib. III. de
partib. Ani-
mal. c. 2.

Lib. III.
Poët. c. 9.

Imag. lib.
3.

Lib. II. de
Vit. Apoll.
cap. 1.

Lib. IV. Cy-
cæg. v. 319.

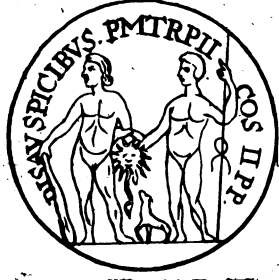
Capreas vero aut Caprigenum genus, de quo paullo ante agebamus, excipere poterit PANTHERINUM, quod cum Caprigeno ob varietatem pellium, conjungentem supra vidimus Comicum. Varia autem hujus generis animalia signata occurrunt in antiquis Nummis, & iis maxime quibus Libero Patri comites adjunguntur. Notum quippe sacras vulgo huic Deo, Tigrides, Lynces, Pantheras, & postremas inprimis, quas Bacchi proinde symbolum vocat Philostratus, πάρδαλις & θεῶν σύμβολον, & in quas proinde conversas Bacchi nutrices vulgo fabulantur Poëtæ. Hinc *Panthera* juxta eundem Philostratum in Pamphilia reperta cum torque aureo, & Armeniis litteris REX ARSACES DEO ΝΥΣÆΟ. Nota etiam ratio ejus rei, petita ex natura & indole illius animalis, quod vino inprimis deditum narrant, unde & vinosum vocatur Oppiano,

Θηρὰ φιλακρήτιον ἐμήπιον παρδαλίσου.

Feris vinosis excogitavit Pantheris.

Adeo

Adeo etiam ut non alia arte in eo capiendo utantur venatores, quam apposito illi potu, ex quo continuo solet ebriari, quod fusc narrat idem Oppianus, & firmant insuper Arabum historia. Hinc mos ille Veterum in Bacchi simulachris Pantheriscum ad pedes ejus statuendi, in quem Deus ille vinum è Scypho effundit, quem dextra tenet, sinistra autem Thyrsum; Docet id nos Herodotus agens de veterum versatilibus scenis in quibus illo habitu depictum vulgo Bacchum tradit; ἐν περὶ αὐτοῦ μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ θύρσον κατέχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ Σκύφον μεταποιεῖ. τὸ δὲ κατὰ φύσιν δὲ Πανθήρεσκον πρὸς τοῖς δὲ Διονύσιον ποσὶν. & paullo post, ἐκ δὲ τῆς Σκύφου οἶνον ἐγχυθήσεται ἐπὶ τὸν κείμενον Πανθήρεσκον. Sinistra quidem manu Thyrsum tenens, dextra autem Scyphum. Adsidet vero ad Bacchi pedes Pantheriscus &c. Ex Scypho autem vinum in subjectum Pantheriscum effundetur. Hunc autem morem luculenter illustrant varii nummi superstites, in quibus Bacchum eodem plane modo depictum adhuc hodie videas, & quibus luculenti commentarii vicem præstat superior locus, cujus ignoratione minus eosdem adsequebantur eruditi antiquarii. Tres hujus generis, eosque præclaros in primis & luculentos hujus rei indices, signandos hic duximus.

Prior nummus cum inscriptione DIS AUSPICIBUS sub Severo percussus, & jam à Cl. Tristano vulgatus, Tom. II.

X 3

cui pag. 62.

cui similem cum in Gaza Christinæ Augustæ, tum ali-
bi me vidisse memini. Exhibet autem hinc Herculem
cum Clava, illinc Bacchum juxta Heronis descriptio-
nem, sinistra Thyrsus, dextra Scyphum tenentem, è
quo in subjectum Pantheriscum vinum effundit. Sed
dum dubitat Trifanum, an juxta Oconem, Canis sit
nummo illo expressus, an Tigris, an Leopardus, an
Panthera, & eum tandem tanquam de Cane explicat,
minus feliciter in ejus interpretatione versatur. Plures
alias occurrunt nummi apud eundem Trifanum, qui
Bacchum cum Thyrsu & ad pedes ejus Pantheriscum
exhibent, quamvis sine Scypho. Alter vero supra ex-
pressus, & cum Bacchi habitu, Heronis descriptioni
itidem consentaneo, ab Abonoteichitis in Paphlago-
nia sub Antonino Pio percussus, cujus ectypum Cl. Pa-
tini beneficio nunc primum vulgamus. Postremus ve-
ro Catinæ in Sicilia signatus, in Tabulis Parutæ occur-
rit, cum inscriptione in anteriori nummi parte ΚΑ-
ΤΑΝΑΙΩΝ. In eo autem ejusdem moris vestigium li-
cet observare, Bacchum nempe vehiculo insidentem
cum bijugibus Pardis, sinistra quidem Thyrsus, de-
extra autem Scyphum tenentem, è quo vinum non jam
in Pantheriscum, sed in Pantheram aperto ore illud
appetentem fundit. Ad quod etiam respexisse videtur
Oppianus agens de Panthera.

Tam. 11.
p. 77. 207.
208. 236.

Lib. III.
Cynæget.

Τῶν τε κεν εἰσέτι νῦν οἶνον μέγα καυχάλοισι.

Δεχνύμεθα σωματίοισι Διονύσεα μέγα δῶρον.

Qua causa etiam nunc vino valde exultant,

Capientes ore Liberi Patris magnum munus.

Unde etiam lucem foeneratur præclarus gentis Vibicæ
denarius apud Urfinum, qui illinc Bacchum, hinc
Pantheram exhibet cum Thyrsu, & Larvam insuper A-
ræ impositam, solita Bacchi & Liberalium symbola; &
quo

quo spectat itidem alius denarius gentis Carisiæ, cum simili fera ac Thyrso. Neque vero etiam parum hæc illustrat sequens nummus quantivis pretii, apud Cl. Patinum nobis inspectus, & cujus ectypum eidem rursus acceptum ferimus.

Percussus hic Nummus sub Vespasiano, & quidem Nicomediæ, Metropoli Bithyniæ, ut liquet ex nummi inscriptione, quæ præfert in priori parte litteras ΝΕΙΚΟΜ., in averfa autem quam expressimus Græcum nomen *Plancii Vari*, provinciæ illius Proconsulis. Hunc enim hujus Vari magistratum jam ante colligere mihi licuerat, ex duobus rarissimis nummis, quorum alterum videram in Gaza Medicea, alterum in Museo Christinæ Augustæ. Prior itidem cum capite Vespasiani, & in averfa parte cum Herculis insignibus, Clava, Pharetra, Arcu, ac inscript. ΑΝΚΙΟΥ ΟΥΛΑΡΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ, seu *Plancio Varo Proconsule*. Alter vero, quem ob attritas vetustate litteras legendum & explicandum mihi tradiderat antiquariorum apud vos princeps Franciscus Gottifredi, Vespasiani itidem caput & præterea locum signati nummi ΝΕΙΚΟΜΗΔ. seu *Nicomediensium* præferebat, parte autem averfa caput turritum & inscr. . . . ΝΚΙΟΥ ΟΥΛΑΡΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ, hoc est rursus, *Plancio Varo Proconsule*, ut ex eas aliquot ac fugientes in priori voce litteras haut difficulter supplebam, etiam ante visum nummum Patiniana-

nianum. Idem nempe hic Plancius Varus cum eo cuius Tacitus alicubi meminit, quem Prætura functum, Dolabellæ Othone mortuo accusatorem narrat existisse. Sed corrupte apud Tacitum *Plautius* pro *Plancius* hætenus vocatur, qui ex indubia trium, quos modo tradidi Nummorum fide emendandus venit; *Dolabella* *audita morte Othonis urbem introierat. Id ei PLANCIUS VARUS prætura functus ex intimis Dolabellæ amicis apud Flavium Sabinum Præfectum urbis objecit.* Ita & Tacito sua verba & huic Plancio suam gentem, qui in alienam irreperat, restituimus. Diversæ enim Gentes seu Familiæ *Plancia* & *Plautia*. *Vari* autem cognomen multis Gentibus olim apud Romanos commune, ut Arriis, Attiis, Quinctiliis, Vibiiis, aliisque, ac ut hic liquet, Planciis. Vides autem quibus artibus in Vespasiani gratiam irreperit vir prætorius ac Bithyniæ, quod nummi superiores arguunt, sub eodem Cæsare Rector. Bithynia enim una è Populi Provinciis, ad quas regendas sub Proconsulis nomine mittebantur viri Prætorii, ut ex Dione constat, & qua de re alius occurret in sequentibus dicendi locus. Animal autem eodem nummo signatum, haud aliud quam Græcorum *Πάρδαλις*, Romanis vulgo *PANTHERA*. Id utique satis arguit cum varia, & maculis distincta pellis, unde orientalibus *נמר* *Namer*, & *Varia* Romanis dictæ eadem feræ, tum Cantharus ille, quem unguibus apprehendit, vinosis ut modo vidimus Pantheris apprimere conveniens. Familiare insuper in Asia feræ genus, ac vel inprimis Caria & Lycia, ut liquet ex Agatharchide apud Photium, ac præterea ex Eliano, cui *Πάρδαλις, καρυκή* & *Λυκακή* vocatur. Inde petita ejus in Romanis spectaculis celebritas & frequentia, de qua consuli potest Plinius; ut mittam Ciceronis eo nomine apud Coelium accuratas

Lib. I I.
hist. c. 63.

Lib. LIII.

Cod. c c l.
cap. 35.

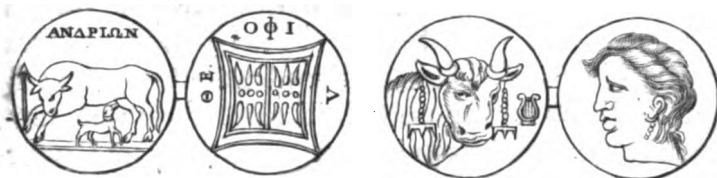
Lib. xvii.
cap. 43.

ratas ac sollicitas preces. Hinc in similis forte editionis memoriam, sub Varo Bithyniæ Præsidente, eadem fera superiori nummo à Nicomediensibus signata, sicut utique simili occasione nobiles id genus feras huic memoriæ vulgo impressas vidimus. Neque enim Romæ solum, sed passim in Provinciis, ac Metropolitibus imprimis, theatricas id genus voluptates locum habuisse vulgo notum. Quanquam hac in parte, Nicæam Theatrorum voluptatibus, Nicomediam vero doctrinæ ubertate præstantiorem tradat alicubi Libanius. Mitto Tom. II. de Vita sua. vero illos, qui magnum inter *παρδαλες* & Pantheras discrimen quærent, quos prolixus Græcorum & Romanorum scriptorum consensus abunde refellit. Illud vero indicasse obiter haud supervacaneum puto, ita signari vulgo in nummis antiquis Pardos, aut Pantheras, vel Pantheriscos, aut etiam Tigres, ut non continuo maculis illis distinctum corpus præferre videantur, quibus tamen vel virgatis juxta Tigres, vel orbiculatis juxta Pantheras, hæc animalia constat insignita. Quod monetariorum incuriæ omnino transscribendum, qui nonnunquam minus accurate figuram horum animalium tradidere. Unde factum, ut vulgo antiquariorum etiam principes, obvia id genus in nummis animalia promiscue soleant de Tigridibus, Pantheris, aut Leopardis etiam interpretari, ac Pantheras ut plurimum nobis pro Tigridibus obtrudere, sicut aliàs easdem hodie Pantheras passim cum Leopardis confundi notum.

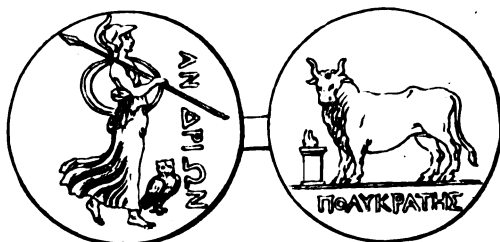
BISONIS alias caput, bovis feri ac fetosi, neque insueti etiam in Romanorum spectaculis, ut vel ex Xiphilino liquet, ex duobus nummis Andriorum me- In Severo. mini protulisse in sua Vespontione Cl. Chiffetium, præter alia Viri decora, his quoque studiis excellentem.

Y

In

In priori quidem Taurum vides cornipetam cum inscriptione ΑΝΔΡΙΩΝ, quod de loco signati nummi accepit Chiffletius, in posteriori vero caput Tauri feri ac jubati cum Lyra, utrinque autem Tridente, in altera autem nummi parte caput juvenile sine ulla inscriptione. An vero utroque illo Nummo Bison sit ab Andriis expressus, quod existimabat Chiffletius, fateor haud mihi continuo persuasum: Equidem obvius & unicus quidem occurrit apud Goltzium nummus horum Andriorum, illinc cum Pallade, hinc cum ordinario Tauro ad victimam parato.

Nihil habet hic Taurus à vulgari diversum & ab ordinariis iconibus hujus animalis, neque consonum festosis illis ac jubatis Tauris sylvestribus, quos Bifontes antiqui nuncuparunt. Accedit, mirum videri posse, quid huic Græcæ Cycladum Insulæ commune sit cum Bifonte, quem solum Hercyniæ sylvæ & plagæ Septentrionalis hospitem Plinius, Solinus, alique è recentioribus tradunt, nisi scirem in Thracia poni quoque

que ab Oppiano, & præterea Pausaniam de Bisontis æreo capite Delphos missò à Dropione Pæoniorum Rege, & posita illi è regione ab Andriis loricata Andrei conditoris sui statua, nonnulla quæ Chiffletius refert, commemorare: Alias vero in Pæonia, non Bisontem quidem, sed *Bonacum* aut *Bonafum*, Bovem itidem ferum & cum juba equina obvium refert Aristoteles, cui superior effigies posset eadem ratione adaptari, ni cornua in se flexa & contorta, acumine terram spectantia, cum Philosophus tum Plinius iidem Bonaso tribuerent. Luculentum Suidæ testimonium, optimi superioris nummi ac similium hujus Insulæ interpretis. Docet enim ille Minervam Taurobolum ab his Andriis cultam, occasione Tauri apud eos exilientis; ut postea vidi Nonnium quoque observasse, non indicato tamen Suidæ loco. Exstat vero ille in voce *Ταυροπόλου*, quem erit operæ pretium hic adferre. *Etiam Minerva Taurobolos in ANDRO colitur. Anthropius enim dato Atridis TAURO, jussit ubicunque is è navi exiliisset, eadem Minerva condere, & sic eos prospera navigatione usuros. Ille vero in ANDRO exiliit. καὶ Ἀθήνα ἣ Ταυροβόλος ἐν ἈΝΔΡΩ. ὁ γὰρ Ἀνθρώπου δὲς ΤΑΥΡΟΝ τοῖς Ἀτρεΐδαις, ἠκέλευσεν ὅπως ἂν ἐκ τῆ νεὼς ἀλητῇ, ἰδρύσασθαι Ἀθῶναιον. καὶ ἔτως διπλοῆσεν. ὁ ἣ ἐν ἈΝΔΡΩ ἐξήλατο.* Nihil hic ut vides de Bisonte, sed omnia de ordinario Tauro, plane ad fidem superioris Nummi. Neque etiam reperiri apud Andrios Bisontes, vel Pausanias, vel alii referunt, sed tantum missò aliunde Delphos capite æreo bovis illius feri ac indomiti, positam è regione ab Andriis sui conditoris, ad indicandam Viri ferociam ac robur, loricatam statuam. Sed ne in similem errorem inducat viri sagacis alias ac eruditi auctoritas, sciendum neutrum illum Nummum ab eodem productum, & paullo

ante expressum, ad Andrios vel ad Bisontem quicquam spectare. Prior, non quidem cum Tauro illo indomito, ut existimabat, sed cum Vacca & lactente vitulo, ad Apolloniam Illyrici urbem referendus. Dyrrachii enim & Apolloniæ solita illa symbola, utraque nummi parte signata. ANAPION autem, non loci (quod in errorem induxit Cl. Chiffletium) sed Prætoris aut Magistratus nomen, sicut alterum ΘΕΟΦΙΑΤ , sub quibus nummus percussus, & cui geminum plane cum iisdem symbolis ac nominibus videas inter Apolloniæ nummos apud Goltzium. Omissas autem nonnumquam observo in utriusque cum Dyrrachiæ tum Apolloniæ nummis solitas illas loci $\Delta\Gamma\text{Ρ.}$ aut ΑΗΟΛ. initiales litteras (quas præfert nummus Goltzianus) adscriptis solum, præter consueta insignia, Prætorum nominibus $\text{ANAPION, APLETON, AΓΙΑΣ, ΦΙΛΩΝ.}$ & sexcentis id genus. Utrumque autem symbolum, cum Vaccæ cum lactente vitulo, tum quadratæ Arculæ, ab antiqua patria ceu Corcyræis, quorum erant Coloniz Dyrrachium & Apollonia, juxta morem desumptum: sicuti eadem omnino videas in nummis Corcyræorum apud Goltzium. Posterior autem Nummus cum Tauri jubati capite ac pendente utrinque Tridente, ad Eubœam spectat, ut vel ex Goltziliquet, aliisque obviis nummis illius Insulæ. Neque illi valde dissimilis Delphorum nummus apud eundem Goltzium, inde explicandus (silet hic enim ut sæpe Goltzii interpret Nonnius) quod Carystii ex Eubœa Bovem æreum Delphis dedicarint, auctore Pausania: nisi hunc postremum ad Bisontis illud æreum caput Delphos transmissum à Prætoriorum Rege placeat lubentius referre. Videtur enim aliquid ferinum magis ac indomitum spirare, quam Euboicus ille Taurus à

Chif-

Tabul.

Græciæ 11.

Thucidid.

lib. 1.

Plin.

Tab. 1. in-

sul. Græc.

Tab. 1x. in-

sul. Græc.

In Phoci-

cis.

DE PRÆST. ET USU NUMISM. 473
 Chiffletio pro Bifonte Andriorum productus, aut il-
 lius Infule similes apud Goltzium.

DRACONES etiam alatos & coronatos exhibent aliquot Nummi selectiores, de quorum cum Aquilis & Elephantibus pugna Nicander & Plinius meminere, & quos diversos proinde ab iis intelligimus, quos alias Chamædracones veteres nuncuparunt. Duos certe cum alatos, tum coronatos & barbatos Draco- nes videas curram ducentes in rarissimo Trajani num- mo Mediceo, quem signatum in Aegypto, ex ipsius nummi adpectu, & additis aliis symbolis, liquet. Fre- quentes enim illos Nummos mitto, cum obvio eodem ministerio, in quibus nempe mœsta frugum mater dra- cones vehiculum ducentes regit, plane juxta Claudiani descriptionem libris de Raptu Filiae,

sinuosa draconum

Membra regens volucris qui pervia mobila tractu.

Volucres illi quidem vulgo, non autem alati, quales nempe Libyco Scorpiones alicubi describit Geogra- phus, *ἄλως* simul & *ἀνέπερς*, quorum etiam Lucianus meminit, nisi quod membraneas alas instar cicada- rum aut vespertilionum iis tribuat. Alatos tamen eos- dem Cereris dracones exhibent etiam nummi quidam selectiores. Utriusque generis cum volucrum, tum alatorum simul hic habes ectypa.

Strabon. lib. XVII.
 De Diplo-
 dactis.

Y 3

Alatos

Lib. III.

Lib. XV.

In Pseudo-
mant.

Alatose etiam serpentes non alibi, quam in Arabia reperiri tradidit jam olim Herodotus, cui vicinam addit Æthiopiam Josephus. An vero fabulosum statuendum sit omne hoc volucrum aut alatorum serpentum & Draconum genus, quæcunque veterum aut recentiorum occurrant ea de re testimonia, ipsi viderint, qui hoc sibi disquirendum putant. Lubentius certe referas in hanc fictorum classem, Draconem illum cum humano capite, qualem vidisse memini depictum in nummo quodam Amphipolitarum. Familiares nempe olim in Macedonia, cujus incolæ hi Amphipolitæ, Dracones, magnitudine simul ac mansueta natura singulares: ut de Pellæis observat Lucianus, & unde natam contendit illam fabulam de Olympiadis cum Dracone concubitu, & nato inde Alexandro. Cujus rei expressam videas memoriam cuidam Nummo ex eorum genere, quos vulgo *Crotoniatas* vocant Antiquarii, in quo Olympias in lectisternio decumbit inter duos serpentes. Eo refert etiam Nonnius nummum Macedonum apud Goltzium, in quo mulier seminuda escam serpenti porrigit: quod vulgatum alias salutis symbolum in priscis id genus monumentis. Neque diversus à mansuetis illis Draconibus Ajacis Locrensis Draco domesticus ac cicur, instar canis illi adhærens, ut tradit

dit Philostratus. Sacri quippe Dracones Heroibus, ut De vita Apoll. lib. VII. aliunde liquet ex Plutarcho in Cleomene. Iste vero Draco Amphipolitarum humano capite singularis adhuc magis & mirandus. Si exstarent hodie libri illi, quos de hac primaria Macedonum urbe Zoilum scripsisse auctor est Suidas, tum vibicibus illis, quas optimo vatum voluit inurere hic flagellator, libenter caremus, tum haberemus forte hoc symbolum magis explicatum. Neque sic tamen dissimulabo, illud me Oraculum facile credere illius loci, quo ministerio frequenter videas functos id genus Æsculapios an Apollines, genuinos scilicet & fraudulentos. Hinc apud Delphos Draco sub Tripode vocem edens juxta Lucianum, sicut alias ab Æginetis Tripas aureus ad eosdem missus insitens super tricipitem ex ære serpentem. Hinc plures etiam illi Nummi, in quibus occurrunt Tripodes Dracone vel serpente involuti, sicut Troadis, Nicomedis, Amastrianorum, Myndiorum, Lylibæi, Crotonis, aliorumque locorum; aliquando etiam supra Tripodem erecti. Neque enim illa Pithii solum serpentis vulgaria symbola, sed domestici etiam illarum urbium vates, quos videas in Augustis Cimeliis Christianæ, Palatino, ac Mediceo. Quo spectat eximie mos ille Arabum, quem refert Philostratus; qui à brutis animantibus captabant auguria, Draconum corde vel hepate in cibis adsumpto. In vit. Apoll. lib. I. cap. 4. Ut illum etiam Draconum in veterum auguriis usum haud immerito observatum ab Origene videam in præclaro opere contra Celsum; *ὁ δὲ Δρακὼν ἐπεὶ καὶ τὰ τῶν ζῴων οἱ οἰωνοσκόποι, Draco autem, quandoquidem & illo animali utuntur Augures. Apollo nempe idem cum Æsculapio, juxta Macrobiū, hinc sacri utrique Dracones ac serpentes, & proinde iidem modo vaticiniorum, modo salutis symbola, in* priscis

In Pseudo-
mant.

priscis id genus monumentis. Immo hinc alter Draco ille, *λεωσμήρ* etiam *ἀντίφρων*; cuius caput è linteis humana itidem specis, arte cuiusdam impostoris Alexandri, non suis solum Paphlagonibus, sed Romanis etiam aliisque mire illusit aliquandiu. Legisti procul dubio non semel apud Lucianum lepidam renati illius Æsculapii narrationem; quam præclare certe illustrat nummus alicubi à Goltzio descriptus, *ΑΒΟΝΟΤΕΙΧΙΤΩΝ ΓΛΑΤΚΩΝ*; unde corrigendi Luciani codices, in quibus *ΓΑΤΚΩΝ*, novus ille non jam Epidaurius, sed Paphlagonius Draco nuncupatur. Abonoteichus enim ceu Aboni Murus vel Castrum urbs Paphlagonum haud obscura, & Luciano in hac historia sicut Suidæ aliisque, *τῆς Ἀβώνος τῆς*, Patria calidi impostoris, & sedes præclari scilicet Oraculi. A duabus autem illis vocibus *Ἀβώνος τῆς*, ceu Aboni Castrum (frequenter enim pro Castro sumi hanc vocem etiam aliunde liquet) factum gentile nummo expressum *Ἀβωνοειχίτης*, vel ut in aliis *Ἀβωνοειχίτης*, sicut vulgo promiscue hæc sumi supra monuimus. Haud aliter nempe ac ab *Ἀγοραίης τῆς*, (quod male apud Stephanum *Ἀγοραίων*) item *Γορδῆς τῆς*, *Ελαίης τῆς*, Hellesponti quoque ac Lyciæ Arcibus, aliisque id genus, deducta itidem gentilitia *Ἀγοραειχίτης*, *Γορδοειχίτης*, *Ελαιειχίτης*. Sed mereamur ulterius de venustissimo scriptore, & illo simul, quod præ manibus nobis est argumento. Memineram scilicet, me singularem loci ejusdem Nummum, & ad hanc forte histrioniam referendam, adnotasse inter alios rariores illustres Urbis Antiquarii Francisci Gottifredi, qui jam Christianæ Augustæ Gazam exornant. Non anxie mihi fuit laborandum, ut illius iconem & plarium aliquot rario- rum ab obvia viri comitate jam absens impetrarem, quibus

quibus nova hujus operis editio ornatior in lucem prodiret, & ego iisdem Nummis aliquam lucem vicissim impertirer. Exhibet vero iste, de quo jam agimus, hinc ANTONINI PII effigiem, illinc duos serpentes, quorum alter jacentis caput lambit aut mordet, & inscript. ΑΒΩΝΟΤΕΙΧΕΙΤΩΝ.

Vides hic ejusdem urbis Nummum cum altero quem descripsit Goltzius, signatum quoque circa eadem fabulosi hujus Oraculi tempora. In eo tamen diversi, quod Goltzianus nomen renati hujus Æsculapii ΓΑΛΑΤΚΩΝΟΣ nempe habuerit signatum, quale illi à Luciano tribuitur, unum præterea serpentem in gyrum involutum, iste autem modo expressius duos exhibeat Dracones aut serpentes, non addito αἰολοφάνης illius Oraculi nomine. Equidem geminum Goltziano nummum adservare quoque videas Gazam Eminētissimi Cardinalis Barberini, cum uno scilicet serpente, sed citra eandem Glauconis appellationem, licet alias percussum itidem sub Pio, & cum eadem inscriptione ΑΒΩΝΟΤΕΙΧΙΤΩΝ. Neque vero hoc dissimulandum, referri à Luciano hujus histrionix narrationem ad M. Aurelii tempora, cui bello Germanico cum Marcomannis & Quadis depugnanti, redditum ab hoc impostore oraculum refert, & insuper ab eodem Pseudomanti adscitum generum Rutilianum, per eadem Marci tempora celebrem. Omnes autem hi nummi ab Αβο-
Z
notei-

noteichitis percussi, ceu cum uno, ceu cum duobus serpentibus, Goltzianus nempe, Barberinus, & quem modo protulimus è Regia Christinæ Gaza, non Marci sed decessoris Pii vultum præferunt. Talis etiam alius Musæi Patiniani in superioribus à nobis exhibitus, & cum Bacchi effigie ab his Abonoteichitis itidem sub Pio Cæsare signatus. Sed nihil hic Nummus ad eam, de qua Lucianus meminit, histrioniam, aut nummorum ejusdem loci & ætatis, qui serpentes exhibent, illustrationem. Unde fide maxime Goltziani nummi, qui Glauconis nomen præfert, omnino videtur statuendum, incepisse jam sub Pio hanc histrioniam, quæ sub Marco tandem incrementa & exitum habuerit. Illud utique colligas ex tota Luciani narratione, per multos annos fabulam illam egisse, Pseudomantin Alexandrum, eumque demum prope septuagenarium, & orbi adhuc cum suo Glaucone illudentem, è vivis discessisse. Cur vero superiori Nummo ibi expresso, haud unus jam ille renatus Æsculapius, sed duo serpentes occurrant; aut cur unus desuper alterius jacentis caput lambat quasi aut fugat, equidem haud facile licet divinare? Dracones quidem Pellæos, non solum immani magnitudine, sed ita mansuetos & familiares narrat in hac ipsa historia Lucianus, ut infantum etiam more lac è papilla sugerent. Ex horum autem genere erat Draco ille, futurus brevi Tutelaris Abonoteichitarum Æsculapius, paucis utique obolis Pellæ à præstigiatore illo Alexandro redemptus. At vero hic jam non mulierem, sed alterum sibi haud dissimilem serpentem lambit capiti ejus instar *ἑνωδῶ* cujusdam, ut mihi quidem videtur, applicitus. Notus vero ac sæpe præcis traditus ille *ἑνωδῶν* mos, incantationes ad vulnere curationem auribus vulgo insinuandi, ac ut Arnobius loqui-

loquitur: *Sonos auribus infundere dulciores, non medicinam* Lib. I. *vulneribus admovere.* Unde salutare id genus ἐπωδαί, ceu ad aurem incantationes, ad animæ quoque & adfectuum curationem translata à Zamolxide, & ejus exemplo cum à Socrate tum à Zenonis sequacibus dogmata sua seu Oracula ita insinuare solitis, ut de prioribus frequenter apud Platonicos legas, & eorum Magistrum, de posterioribus vero ut alios mittam, vel fidem faciet Satyricus

Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.

Hinc translata eadem à sacris Oratoribus ad salutaria ac divina Oracula credentium auribus percepta aut percipienda, quibus & Christus ipse ἐπωδὴς nonnunquam, ut Clementi, & Oracula ejus instar ἐπωδὴς cu- Lib. V. Pm. dagog. jusdam per aures ad animæ curationem demissa, ut non semel Christianorum Tullio vocantur. Immo, quod Chryso- huc inprimis facit, notum iis qui scriptores antiquos stom. Orat. LXXIV. in Baptism. J. Christ. versarunt, habitos vulgo serpentes cum ἐπωδαίς illis seu incantationibus obnoxios, tum eosdem etiam aures lambendo vaticinandi peritiam inspirantes. Prius quidem, cum ex Davidis, tum ex Orphei, Aristotelis, aliorumque testimoniis, ac Marforum aut Ægyptiorum more vulgo eruditis notum. Hinc nempe furda Aspis & aurem obturans dicta Regio Vati; *Sicut ASPIDIS* Pl. LVIII. *furda obturantis AUREM SUAM, ne missitantium aurem* v. 6. *audiat, & divini incantationem verbi.* Posterius autem Heleni & Cassandræ exemplo docent Græci Poëtarum Interpretes, ac inter alios Euripidis scholiastes, Εἰθύν- In Hecabam. πεισθεὶς καὶ τὰ αὐτῶν περὶ λείξαντες ὥστε ὁ ζυγκὸς ἐργασίῃσι ὠσιμένους πρὸς τὴν θεῶν ἀκρόειν βελάς, καὶ μάντις ἀκροῦς εἶναι. *Accedentes SERPENTES & eorum AURES CIRCUM- LINGENTES, auditum illorum adeo exacuerunt, ut soli consilia Deorum audirent, & PRÆSTANTISSIMI*

VATES evaderent. Ita etiam, ut hæc jam ad Nummi nostri interpretationem conferamus, gemino symbolo expressi, in eo duo serpentes occurrunt, quorum alterum jacentis capiti admotum, hanc illi non ἐπαδὺ adeo, quam vaticinandi peritiam inspirantis vicem præstare videas. Famam scilicet de proximo Apollinis & Æsculapii adventu apud Abonoteichitas commoverat præstigiator ille Alexander, & sub tempus illius Epiphaniæ utriusque nomen & laudes decantabat, ut tradit in hac historia Lucianus. Apollini autem non minus ac filio Æsculapio sacri serpentes, immo idem ille cum Æsculapio, ut supra videbamus. Unde etiam ab illa utriusque communione eundem Apollinem, ut

Orat.

XXXVII.

verum quoque ἐπαδὺν describit Dio Chrysostomus, nempe ὁμοίαν ἐμπνέοντα & ψυχῆς ἡ σώματος, salutem inspirantem animabus & corporibus. Ex quibus jam liceat mihi colligere, percussum hunc nummum ab Abonoteichitis, quo illo symbolo utrumque Deum mox adventurum adumbrarent, Apollinem nempe Æsculapii filii aures lambendo, vaticinandi peritiam illi inspirantem, qua prospiceret civibus, & felicitis adventus, ac divinitatis suæ fidem omnibus faceret. Plana utique ex superioribus omnia, & cum Luciani, ut mihi quidem videtur narratione apprime consentanea. Quo & commode referri possunt, quæ de Melampode tradunt.

Lib. x. cap.

49.

varii auctores, ac inter alios Plinius: *Qui credit ista & Melampodi profecto AURES LAMBENDO dedisse intellectum arvinum sermonis* DRACONES non abinect, quod à Cæsare inverecunde contendebat; ut nempe Nummis imprimeretur cum sua, tum Draconis sui effigies;

In Pseudo-
man.

καὶ ΝΟΜΙΣΜΑ κατὸν ἐγχεχραεγραμμένον τῇ μὲν ἑξ Ἰνδῶν καὶ ἑξ Ἀλεξάνδρου: alibi vero traditur, eundem Deum Glauconis nomine divinitus insignitum,

ima-

imaginibus & simulacris, cum aëreis tum argenteis ex-
 pressum; γραφαί π' ὅτι τέτω, καὶ εἰκόνες, καὶ ἑώρα καὶ μὲν ἐκ
 χαλκῆ, π' ὃ ἐξ ἀργύρου κειρασμένα, καὶ ὄνομα γὰρ τῷ θεῷ Ὁπίλο-
 θήν γλαυκῶν (non γλαυκῶν.) Neque ab hoc commento
 insignis istius impostoris abludens quoque illa capitis
 imberbis effigies, reliqua in serpentem desinens, eum-
 que in multos gyros circumflexum, in nummo Nico-
 mediae signato sub Caracalla, quem vulgavit Tristanus,
 & qualem etiam possidet magnus horum studiorum
 fautor & admirator Durlacensis Marchio. Ut appositè
 vero hoc loco Tutelares istos & praesides Oraculorum
 Dracones pergamus illustrare, non novum jam aut fi-
 ctum cum priori illo GLAUCONE, sed verum, si
 Diis placet, re ac nomine AESCULAPIUM repræ-
 sentat nobis alius non minus insignis Nummus ejus-
 dem Cæsaris ANTONINI. Mole certe, elegantia,
 raritate inter primos ille numerandus, & luculentum
 Bracefiani Cimeliarchii ornamentum; cui geminum
 quoque exstat in divite illa gaza Cardinalis Buoncom-
 pagni.

Præclarum utique, mi OCTAVI, Majorum vestro-
rum & Urbis Æternæ monumentum, quod notam
alias ex Livio, Ovidio, Valerio, Plinio, Claudiano, aliis-
que Epidaurii hujus hospitis narrationem tam venuste

23

reprä-

repræsentat: qui Romam scilicet Epidauro valetudinis causa accersitus Draconis effigie, Urbi salutem, Tiberinæ vero Insulæ nomen simul attulit ac tutelam. Sacra enim non solum inde Æsculapio hæc Insula, ut notum, Græcis quoque ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ *ἱερά*, sed eadem ÆSCULAPII Insula, vel, quod idem, Pæonii aut Epidaurici Serpentis vulgo nuncupata. Unde jam in posterum non peregrini Medici, sicut Toxaris apud Athenienses Diviseo nomine adscriptus, sed quasi indigenæ vicem Urbi Æternæ præstiterit hic Medicorum Parens. En vero ibi Tempia, Pinus, Tiberis, Insula, Anguis seu Draconis sedes ac Nomen, luculentus denique Poëtæ Commentarius,

Dionys.
Halicarn.
lib. v.

Lucian. in
Scythia.

Ovid. Metam.
lib. xv.

*Scinditur in geminas partes circumflans amnis
Insula nomen habet, laterumque à parte duorum
Porrigit aquales media tellure lacertos.
Huc se de Latia pinu Phæbeius anguis
Contulit: & finem specie cæleste resumpta
Luctibus imposuit: venitque salutifer Urbi.*

* Lib. III.
cap. 22.
† Arnobius
lib. VII.

Quo respexit etiam præter ^a Augustinum de Civitate Dei, ^b Africanus alter, qui ex Epidauro nihil aliud adlatum, nisi magni augminis colubrum ridet, ahibi vero ÆSCULAPIUS inquitis Epidauro bonis Deus valetudinibus præsidens, & Tiberina in Insula constitutus. Salutares nempe vulgo Deorum, sed maxime hujus Æsculapii Epiphaniæ, qui raro quidem, sed nunquam sine magno ipsorum bono visus Epidauriis, ut narrat in hac fabula Valerius, scilicet

Præsentem aliquid pro sit habere Deos.

Unde ΣΩΤΗΡΟΣ etiam illi nomen in nummis eorundem Epidauriorum sub eadem Draconis forma tributum videas, sicut in alio ΚΩΙΩΝ ΔΡΑΚΩΝ. Quo spectare etiam observo Nummum mole & magnitudine

ne singularem, inspectum nobis haud ita pridem in opulenta Christianissimi Galliarum Regis penu antiquaria, signatus ille Alexandri Severi ætate, cujus vultum præfert, & in averſa parte, serpentem cum Ara & Arbore, æ inscriptione ΕΠΙΔΑΥΡΙΟΝ. Neque vero mirum, si modo Draconis, modo serpentis Epidaurii nominibus designetur. Haud enim serpentis solum, sed peculiare etiam Draconis notas præferre nonnunquam videas, barbam puta, palearia & coronam cristatam, sicut in sequenti denario gentis Aciliæ. Haud insuetum vero huic salutaris Deo, sua quoque præsentia alias beare civitates, liquet ex Philostrato in vita Lib. 1. c. 5. Apollonii, & Coorum Nummis aliorumque locorum, in quibus idem ΣΩΤΗΡ inscribitur. Ut non mirum proinde, si laboranti Urbi Æternæ suam quoque operam præfens ac manifestus benigne voluit impertiri, quæ à Roma hujus Æsculapii filia nomen suum derivabat, juxta Marinum Lupercaliorum Poëtam, ut do- Ad Eclog. cet alicubi Servius. Unde quoque haud aliam mercedem navatæ operæ, quam in eadem stabilem sibi sedem, & quidem extra ægrorum turbam voluit deligere. Ut ita Plutarchus hinc lucem mutuatur, qui Æsculapii In quæst. Rom. fana Romæ extra urbem (sicut in hac Insula) apud Græcos vero in locis puris & sublimibus docet exstitisse. Multo minus adhuc Draconis speciem, in eodem hospite Epidaurio mirabitur; qui hanc illi familiarem videt passim in iisdem nummorum monumentis. Dracones nempe omnes sacri Æsculapio, ut observat Pausanias, si tamen excipias illum Erichthonium, quem In Corinthiacis. Athenis ad pedem Minervæ simulacri exsculptum. alibi idem Pausanias refert, & firmat quoque præclarus In Atticis. nummus Atheniensium Mediceus, qui idem illud Pal-ladis signum cum jacente ad pedes Dracone repræsentat.

De Iside.

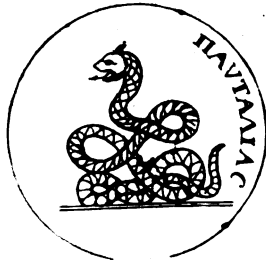
tat. Unde & huic Deæ Draconem sacratum statuit aliquibi Plutarchus, quem Apollini alias ac barbato ejus filio vulgo adserunt prisca hæc monumenta. Sed mirare mecum obiter fatum illius Insulæ serpentis Epidaurici, ut quæ salutis quondam ara & sedes Romanis existiterit, eadem postea, ut ex Sidonio liquet aliisque, sub Christianis Imperatoribus rei capitalis accusatorum carcer existiterit & carnificina. Plures vero mitto aliarum urbium Tutelares id genus Dracones & Pseudomantes, qualis etiam Lanuvinus ille, obvius vulgo in denariis Gentium Romanarum, & de quo Propertius,

In Insulam
conjectus est
serpens Epidaurici.
lib. 1. ep. 7.

Lib. 1 v.
Eleg.

Lanuvium annosæ vetus est tutela Draconis.

Neque minoris erit pretium operæ, referre in hunc censum Draconem alium, illo vel Paphlagonio vel Epidaurio vix minus singularem; quem ex præclaro SEVERI Nummo descripsit quidem Erizzo, sed ita ut nec sensum nec locum signati Nummi sit adsequutus.

ΠΑΤΑΙΑ hæc Urbs Thracum, non vero incerta aliqua Græciæ Provincia, sed quæ corrupte apud Stephanum aliosque *παταλία*, vel *παιταλία* legitur: unde causam crederem ignorantia nobilis Antiquarii, nisi hanc viderem ejus frequentem in tradendis Græcis nummis infelicitatem. Occurrunt vero alii quoque ejusdem urbis inter Nummos cum M. Aurelii tum Getæ;

tz; inscript. ΠΑΤΤΑΛΙΩΤΩΝ; unde corrigendum iterum Stephani *παυταλιώτων*. Dicta quoque eadem urbs ULP^{IA} PAUTALIA ab ævo Ulpⁱⁱ Trajani; sicut id rursus constat ex præclaris aliquot Nummis, signatis in honorem Faustinae Junioris & Caracallæ, cum inscript. ΟΥΛΠΙΑΣ ΠΑΤΤΑΛΙΑΣ, quales & in Gaza Medicea, & in Regia Parisiensi, & in Museo Cl. Seguini mihi vidisse contigit. Geminum quoque notabam nuper in nummo Getæ apud Leonardum Agostini celebrem Urbis Antiquarium, in quo Aquila cum fugientibus ac exesis litteris, quales tamen adsequerbar ΟΥΛΠΙΑΣ itidem ΠΑΤΤΑΛΙΑΣ. Ea nempe ratione, qua alia ejusdem Thraciæ urbs *Topærus*, & Daciæ *Serdica*, & præterea *Nicopolis*, *Anchialus*, *Mistylene*; aliæque nobiles civitates, ULP^{IAE} itidem vocantur in selectis aliquot Nummis Severi, Caracallæ, Getæ, Gordiani & aliorum: ΟΥΛΠΙΑΣ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ; ΟΥΛΠΙΑΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ; ΟΥΛΠΙΑΣ ΣΕΡΑΙΚΗΣ; ΟΥΛΠΙΑΝΩΝ ΑΓΧΙΑΛΕΩΝ, & ΟΥΛΠΙΑΣ ΣΕΟΥ. ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ. Sed de hac appellatione & loco obiter. Sicut vero alii Nummi hujus urbis *Pautalia* modo adlegati, vel Patrium Amnem, solita cultum ab accolis religione; vel Bacchum cum thyrso & cyatho; vel Cybelen leonibus vectam, grata & solennia Thracum Numina, repræsentant; vel Salutem quoque familiari symbolo, serpente involutam, cui escam porrigit; ita iste supra depictus Draconem, tutelarem scilicet loci Genium, haud minus quam alii superiores nummi arte excussi, omnino videtur mihi arguere. Magnitudine certe ille simul & spirarum flexu magis adhuc admirandus, & lingua exserta quasi alter Glaucon, ad fundenda itidem Oracula accinctus. Huc facit quoque Dracon alter, plures ingens gyros, in vicina *Tomo* Ponti

Metropoli, quem repræsentat Nummus Gordiani Mediceus, cum inscript. ΤΟ ΜΕΩΣ ΜΗΤΡΟ. ΠΟΝΤΟΥ.

In Cimelio
Regin.
Sued.

Neque diversus alter sinuans immensa volumina, in rarissimo Nummo *Marcianopolitarum*, cum Severi Alexandri & Mammææ capitibus, in priori nummi parte,

Ως ἢ Δράκων βλοσυρὸς ἐλίσσεται ἀγκύλῳ ἔρπον.

Geminum quoque eidem vidi exstare in Regia Gaza Parisiensi, cum effigie Caracallæ & matris itidem Juliæ Domnæ: ac inscriptione ΕΠΙ ΚΥΝΤΙΑΙΑΝΤ ΜΑΡΚΙΑΝΟΠΟΛΕΙΤΩΝ.

Lib. xxvii.

Marcianopolis vero Mysiæ secundæ, seu unius è sex Thraciæ Provinciis juxta Ammianum civitas, à Marciana Trajani sorore ita cognominata. Paria vero cum ejusmodi Dracone facientem suppeditabat eadem Regia Gaza, in Nummo *Hadrianopoleos*, alterius Thraciæ Provinciæ, signato itidem Caracallæ temporibus, cui similem apud Cl. Patinum inspexi, sicut & haud vulgarem *Dionysopolitarum*, quem præclaro ejusdem Viri his studiis excellentis beneficio, aliis quoque inspiciendum damus.

Præfert singularis hic Nummus, in priori quidem parte Gordiani & Serapidis capita (qualia Neronis itidem & Serapidis, aut aliorum id genus Cæsarum occurrunt) in posteriori vero, ut vides, Serpentem tortuosum, cum inscriptione ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, urbis itidem Ponticæ cum Tomo, seu Scythiæ illius quæ postea inter sex Thraciæ Provincias relata, & cujus celebriora oppida Dionysopolim & Tomum recen-

fer

set Ammianus. Ut haud mirum quoque, si eadem ser² Lib. x x.

pentis aut Draconis symbola præferre utramque videas. Apollinem alias & Bacchum tutelare utriusque loci Numen, signant earundem nummi apud Goltzium, & Tomi quidem Apollinem, utpote Coloniz Milesiorum, quibus Apollo cultus; alterius vero Bacchum, cujus nomine dictam eandem, & ipsa loci appellatio, & exul in iisdem oris poeta alicubi retulit. Unicum præterea horum Dionysopolitarum nummum memini me observasse in penu antiquaria Collegii Claromontani Parisiensis à Sirmondo collecta, & quidem inter numismata Alexandri Severi. Haud vero crederem frustra me hætenus laborasse, in commemorandis tam præclaris & vulgo reconditis antiquitatis monumentis, quæ Dracones & serpentes id genus signant. Hinc utique non leve illud, sed singulare quoddam beneficium præstare videar haud vulgares id genus Nummos (& cujus generis Ægyptii aliquot, adhuc infra adducentur), quod ab iis etiam unice exigendum Cl. Bochartus, cum suis ad me litteris, tum alicubi in præclaro opere agnoscit. *Ex Nummis*, inquit, *De Animal.*
id genus, cum depictis Draconibus figura eorundem & magni- sacris pag.
tudo erui potest, quorum minimi quinque cubitorum, maximi 429.
quadraginta traduntur. Alterum præterea ex iisdem colligas, in Macedonia, Thracia, Paphlagonia, Mysia, Ponto, ac Bithynia, vicinis regionibus, haud alios locorum Genios & Custodes gratiores id genus Draconibus extitisse. Consulto enim omitto plures Græciæ Asiæque nummos, in quibus eandem loci tutelam ac salutem videntur arguere, & ad quos respexit divinus Maro,

Incertus Geniumne loci, famulumne parentis

Esse putet.

Ubi audiatur Servii glossa, *Nullus enim sine GENIO lo-*

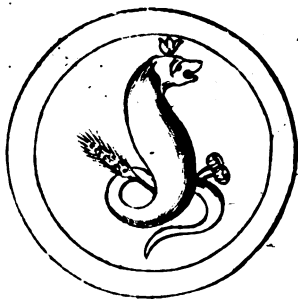
*cui est, qui per ANGUEM plerumque ostenditur. Persus: Pinge duos angues; pueri sacer est locus. Quales etiam duos angues videas, aut arcum & pharetram amplectentes in Nummis ΚΡΗΤΑΙΩΝ aut ASIÆ RECEPTÆ; aut vincientes duo ligna in nummo Cyzicensorum; aut obvolutos velut circulum cum duobus in medio torquibus in Romano Numismate; aut coronatos eodem cum Caduceo, Cornucopia, Palma, in nummo Otaciliæ Ægyptio. Etenim Ægyptiorum imprimia hanc fuisse de Serpentibus ac Draconibus opinionem, ut divini aliquid illorum naturæ tribuerent, docuit jam olim Philo Bybliensis apud Eusebium, ac proinde ut loci Genium ac Tutelam eorum symbolis adumbrarent, præter alia monumenta, arguunt plures inediti eorum Nummi, percussi sub Cæsaribus, Nerva, Trajano, Hadriano, Pio, aliisque; in quibus aut Dracones id genus coronati, aut iidem cum Caduceo, Sistro, Spica; aut etiam cum venerabili illorum Serapide depinguntur. Quo nomine etiam ΑΓΑΘΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ, seu *Boni Genii* iisdem nuncupati, ut observabam nuper in præclaro nummo Ægyptio Cimiarchii Regii Parisiensis; in quo illinc Neronis effigies, hinc Dracoronatus cum inscriptione aliquantum exesa ΝΕΟ. ΑΓΑΘ. ΔΑΙΜ. seu ΝΕΙΘ. Αγαθὸς Δαίμων. Ut inde certe liqueat, non solis Phœnicibus ita appellatum Draconum genus, de quo aiebat Philo modo laudatus, φοίνικες ἢ αὐτὴ ΑΓΑΘΟΝ ΔΑΙΜΟΝΑ καλεῖσιν, Phœnices vero ipsum BONUM GENIUM vocant; quomodo & Servius interpretatur, ΑΓΑΘΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ, quos Latini GENIOS vocant. Tales utique duo illi Dracones, qui olim erranti Alexandro cum ductoribus & toto exercitu, ac inopi consilii viæ duces repente leguntur existisse, qui intolument in Ammonis Oraculi*

In Gaza
Medicea.

Apud Euseb.
de Præpar. Evang.
lib. 1.

Ad lib. III.
Scorg.

culi sedem ducerent reducerentve: Rem aut si *maius* fabulam narrantem Arrianum nosti, quod alias non Lib. III. Draconibus sed Corvis (auguralibus scilicet avibus) tribuit Strabo. At vero inter Ægyptios Dracones ac Lib. XVII. Serpentes, antiquis nummis effigiatos, nonnullos adhuc videas, quos haud male ad *ASPIDES*, notas utique in eo tractu, referunt eruditi antiquarii, & cuius generis unam hic exprimendam duximus, signatam in Ægyptio Faustinae senioris nummo.

E majorum nempe Aspidum genere, quibus haud injuria, ut vides, tumidam cervicem ac latum corpus cum Nicander tum Lucanus noster tribuunt, neque male eadem ad Ammiani descriptionem comparata, *quas* Lib. XXII. *omnes magnitudine & decore Aspis facile supereminens, nunquam sponte sua fluenti egreditur Nili.* Neque tamen unius magnitudinis Aspis apud Ægyptios, cuius duo genera Strabo, tria Galenus, plura quoque Ælianus recenset, & quidem aliquas trium quatuorve cubitorum; ad quas proinde haud male superior videtur referenda. Præcipuo vero honore cultam Aspidem apud Ægyptios, ceu divinæ potentiae symbolum, liquet alias ex Plutarcho; ut non mirum sit proinde solitis De 162. & Cereris insignibus, Papavere nempe ac spica, eandem Ostrid. hic ornata intueri. Quis vero fecundam frugibus regionem

gionem ignorat? aut ejus Metropolim (in qua procul dubio percussus hic & similes nummi) cum aliis rebus,

^a Lib. xxi. tum frugum copia opulentam, juxta ^a Arrianum, ac
^{πρ. αἰα.} ut ^b Ammianus loquitur, *alimentorum uberi copia cir-*

^b Lib. xxii.

cumfluentem non audivit? Unde & alia mittam, & insertam Justinianae legem Codici Theodosiano ac Justiniano *de frumento Alexandrino*, & alibi in eodem Codice Theodosiano *Alexandrini status*, ceu commeatus frumentarii ex Alexandria Constantinopolim deferri soliti factam mentionem reperias. Quo spectant naves illæ *στρωγὰι* apud Lucianum, quas similiter ex Ægypto in Italiam commeatum ejusmodi docet transportasse,

In Navi-
gio.

μία τ' ἀπ' Αἰγύπτου εἰς Ἰταλίαν στρωγὰν. Ut certe haud alio sit opus interprete, cur eadem urbs, vulgo in antiquis nummis, sub symbolo sedentis mulieris cum Cornucopia & duobus aut pluribus spicis adumbretur. De addito autem superiori Aspidi, præter Cereris insignia, peculiari capitis ornamento, agemus paullo infra. Sicuti vero pro Geniis, Oraculis, divinæ potentiae ac virtutis symbolis habitos vulgo Ægyptios Dracones ac Serpentes haud aliunde luculentius constat, quam ex hac ipsa Nummorum suppellectile, sic aliis quoque gentibus frequentata eo nomine ac publico ære itidem signata eadem Draconum ac Serpentum symbola, abunde supra videbamus. Nec frustra Arabes quoque ab iis auguria captantes diximus, quos utique auguriorum non studiosos solum, sed inventores per-

Lib. v. Stron-
mat.

hibet Clemens Alexandrinus. Hinc Draconem quoque spiris variis involutum suppeditat apud Ligorium, in inedito opere, nummus Arabum Δ Ο Τ Μ Α Θ Η Ν Ω Ν. Neque Romani, ut jam vidimus, alieni ab ea religione. Unde factum ut sequentibus etiam sæculis inter signa Romanorum militaria, præter Aquilas, recepti

cepti etiam fuerint Dracones, qui summitati hastarum aptati, non minus in acie & in castris, quam cives in urbibus defenderent scilicet ac tutarentur. Res ex Vegetio, Ammiano, Claudiano aliisque jam nota. Volucres certe non minus ac priores illi, de quibus paullo ante agebamus,

Hi volucres tollunt Aquilas, hi picta Draconum

Claud. III:

Colla levant, multusque tumet per nubila serpens.

Consul.

Honor.

Quo loco subiit mihi opportune Luciani memoria, qui ridet alicubi scriptoris belli Parthici ineptias, tradentis, à Parthis Dracones (non effigiatos jam sed vivos) contis adfixos & in altum sublato, procul in hostes coniectos, unde magna Romanorum strages orta esset.

Quomod.

Confer.

Histor.

Addit vero Lucianus, Dracones Parthis signum esse multitudinis (hoc est militaris apud eos ordinis nomen) & quidem inde dictum, quod mille circiter Dracones vivos unus Draco regere aut formare soleat. Neque tamen carere plane exemplo haud absimile factum, ut testes alios mittam, liquet mihi ex Galeno, qui tradit virum quendam Carthaginensem in prælio cum Romanis, serpentibus-ceu venenatis bestiis plenas olas in hostes immisisse, & ita incautos multos oppressisse, neque enim tela ejusmodi in hostes mitti solita.

Lib. de

Theriaca

ad Pison.

pag. 460.

edit. Græc.

Basil.

Alias Aquila Draconem unguibus tenens, ut liquet ex Josepho, insigne olim fuit Spartanorum: quo signata erant illorum ad agnatos suos Judæos litteræ. Unde Aquilam etiam videas in Nummo horum Lacedæmoniorum Mediceo. Neque diversum ab eo fuisse symbolum Tyranorum Ponti incolarum, arguit adhuc hodie eorum Nummus, in quo similiter Draconem in gyrum circumflexum ore gestat, cum inscript. ΤΥΡΑΝΩΝ. Aquilam alias ac Serpentem mutuo se respicientes videas in nummis Nicomediæ percussis cum effigie

Lib. Anti-

quit. xii.

cap. 8.

effigie Commodi. Non alatum jam vero ac sublimem, sed jacentem ac prostratum Draconem, mysticum nempe illum, exhibent Nummi Christianorum aliquot Cæsarum, Valentiniani Junioris, Libii Severi, Heraclii & aliorum, de quibus alio loco. Sicut autem Draconem divinitatis cujusdam ac salutis, ita P A G U R U M Sapientiæ, ut volunt, symbolum, brachiis expansis papilionem apprehendentem exhibent denarii Gentis Durmiz apud Urfinum, præter Græcos aliquot Nummos apud Goltzium.

Et ne solum vel propitios, vel infestos illos Aëris, Sylvarum aut Nili etiam incolas commemoremus, DELPHINOS vero *Φιλαθρίππες* & *Oceani Cælique decus* prætereamus ingrati, quos tamen magna Nummorum copia, haud minus ac Siculum vel Carpathium pelagus, conspiciendos præbet. Neque vero obvios ibi hospites, aut aliunde satis notos, frustra me credas adlegasse. Negat enim Bellonius, tales esse Delphinos, quales visuntur in Marmoribus & Numismatibus antiquis; repando nempe corpore, & dorso incurvo, quamvis in reliquis figuram consentire fateatur. Plinius vero postremam illam repandi & inflexi dorsi formam iisdem tribuit. Mirum autem, ut hoc dicam in limine, & vix ulli, opinor, quam Bellonio credibile, tot ac tam variis vetustatis monumentis male expressam figuram hujus piscis, obviam passim & familiarem in iisdem locis, in quibus illa auro, argento, ære cælabatur. Innumeri vero sunt, in quibus, ut paullo ante monebamus, vel capita exornat Urbium & Insularum Siciliæ, Græciæ Asiæque Delphinus; vel occurrit ille Neptuni Tridenti involutus; vel ubi modo singuli, modo plures etiam numero signant aversam Nummi partem. Cuinam vero persuadebit Bellonius in hunc errorem constanter adeo

adeo tot littorum accolæ conjurasse, familiari obtutu facile revincendum? Sed non hic opus est ea defensione. Nummos enim & Bellonium, aliosque ab eo differentes expediemus haud difficili, ut spero, negotio. Signatus nempe Nummis Delphinus haud uno habitu, idemque modo quietus & fixus, modo frequentius salientis & vectoris instar; Unde etiam vulgo depictum in iis videas, cum inflexo capite, repando seu incurvo corpore, cauda vero prominente & erecta; scilicet dum veluti Chori in speciem ludit per undas, *lascivæque jactat corpora*. Obvia hujus rei exempla suppeditant magna copia nummi locorum maritimorum, ii-que præ ceteris in quibus sessorem habent, cujus generis nonnulli paulo infra adducentur. Aliquando vero quietior Delphinus, & tum citra illam repandi corporis, aut sublatae caudæ jactationem depingitur; sicut ille in nummo Vitellii, Tripodi innixus mox quoque inspiciendus. Falsus ergo Bellonius, qui eodem semper habitu depictum in Nummis Delphinum credidit, aut repandum ejusmodi aut inflexum corpus omnino illi salienti & ab undis exilienti detraxit, ac ita monumentis id genus, quæ ut plurimum tales nobis Delphinos repræsentant, fidem omnem voluit derogare. Præter enim luculentam veterum ac oculatorum testium nubem, quibus frequenter conspecta forma repandi illius dorso, unde & *curvi Delphines* vocantur Ovidio; neque nos voluptatis illius fuimus inexpertes, cum nuper in navigatione Meliteni, Siculum littus legeremus. Sed vicissim haud minus censuræ obnoxii Plinius, aliique nonnulli recentiores, qui vel ob inspectos tantum salientes id genus Delphinos, aut eosdem in priscis aliquot monumentis depictos ea forma, perpetuam, neque aliam, quam incurvi & repandi corporis

poris figuram iisdem inconsulto tribuere. Delphinos aliàs id genus, Tridente passim circumvolutos videas in nummis locorum mari adjacentium, Serpentum nempe instar tortuosos; qualis præter quamplures id genus, occurrit apud Goltzium in numismate Teni, unius è Cycladibus. Eorundem vero Insulariorum nummum protulit quoque Tristanus, signatum ætate Alexandri Severi; qui tamen non Delphinum, sed ejus instar serpentem Tridente involutum exhibet: quod ad Neptunum Medicum cultum in ea Insula refert nobilis antiquarius; quam & serpentibus olim abundasse tradidit Hesychius Milesius, & ο'φιότρον quondam dictam Stephanus. Quæ certe satis idonea mihi videntur testimonia, cur non audeam continuo oculorum aciem temere desiderare in viro haud parum perspicace in contemplatione id genus monumentorum, atque ita in eo nummo, Serpentis loco, Delphinum Tridente involutum, familiare Insulariis & quidem his Teniis symbolum adfirmare: quod alias cum situs loci, tum productus à Goltzio nummus, omnino videretur arguere. Neque tamen dissimulandum, alibi ab eodem Tristano productum Maximiliani Herculi nummum, in quo itidem Serpens Tridenti implicatus visitur, sicut rursus mutatis vicibus Tridentem Apollini apud Tarsenses tributum legas, apud Dionem Chrysostomum, quod non debuit ibi viro magno negotium faceßere. Haud magis utique, quam Jovi Tridentem, Fulmen Palladi, Apollini Hederam, Baccho Radios, Isidi Lunam, Arcum & Pharetram Veneri, Serapidi juncta Jovis, Solis, Plutonis, aliorumque Numinum symbola, tributa spectare in priscis id genus monumentis; qua de re infra. Alias vero Anticyris, teste Pausania, urbis insigne occurrebat Delphino insi-

Tabul. Insul. Græciz.

Lib. de Origin. Constantinop.

Orat. xxxiii.

insidens cum Tridente Neptunus, qualis nempe in Tarantinorum nummis loci conditor Tara vulgo depingitur. Sed ex iisdem etiam monumentis colligas ea, quæ de reliqua figura hujus piscium Regis, Plinius alique verius tradidere; rostrum nempe simum, oris scissuram longam, rictum latum, oculos magnos, pinnas in ventre ac dorso, ac duas in cauda veluti lunatas. Immo non figuram magis, quam naturam mansueti hujus hominum ac puerorum amatoris, discas ex adlatis modo iconibus, cum sessore puero: quam rem alias tot testibus & exemplis firmant vulgo auctores, ut ab incredulis etiam fidem videantur extorquere. Ut minus jam mirum videatur, quod legebam nuper apud Ecclesiasticæ Historiæ conditorem, non Citharœdum Philostorgus Ecclesiast. Hist. lib. 1. nempe aliquem, sed Lucianum martyrem à Delphino depositum apud urbem Nicomediæ Helenopolim. Adeo ut haud dissimilem quoque vectorem ego mihi optarim, cum nuper Bajæ Puteolis commoto repente mari trajicerem, & exclamarim propemodum cum auctore veteris Epigrammatis inediti,

Εἰθ' αἶψα δελφίζῃν ἐμοῖς βασιλῆος ἐπ' ὤμοις

Περὶ θανάτου εἰσὶ δὲ πᾶν γλυκύπαιδα π' ἔδον.

Memineram enim forte illius adolescentis, quem dorso placide exceptum ex Bajano Puteolos ad ludum literarium quocunque diei tempore secure Delphinus deferebat. Sed nota imprimis ex eodem Plinio, Æliano, aliisque, Delphini illius apud Jasenses historia; qui extincti pueri desiderio, à quo se conscendi patiebatur, mox contabuit. In cujus singularis adfectus memoriam, signatum proinde Nummis Jasensium Delphino insidentem puerum tradit alicubi præter Æli- De soler. Animal. num Plutarchus, Τὸ πάθος ὁπίσθημον ἰασυνῶσι τὸ χάραγμα

ἔ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ἐστὶ ΠΑΙΣ ὑπὲρ ΔΕΛΦΙΝΟΥ

B b 2

ὁ χά-

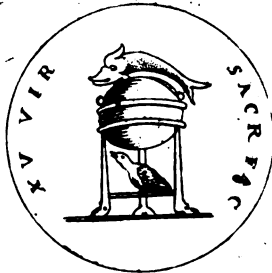
ἰχθυόων. Neque vero minus adludunt ad innoxios id genus amores, alii Nummi eximiæ vetustatis, quibus Delphinos itidem hominum, & maxime puerorum vectores aut collusores videas. Tales cum vulgo prisci Tarantinorum, Brundisiorum, Pisauriorum, Nummi, tum alii rariores Alifarnæ Urbis Troadis, in quibus homo Delphino vectus, cum Victoria & Corona. Sed singulares imprimis hanc in rem & frequentes Corinthiorum nummi variæ magnitudinis, & nonnulli maxime cusi sub Divis fratribus M. Aurelio & L. Vero, in quibus modo Puer insidens Delphino, modo supra eundem erectus, modo etiam Delphinus jacet sub arbore, cui incumbit Puerulus dormiens; quales plures adservat Gaza Medicea & Museum Patinianum. Quibus etiam adnumerandus venit sequens nummus sub Commodo percussus.

Lib. IX.
Ep. 33.

Neque mirus adeo tibi videbitur, non jam in mari vector, sed adjacens etiam in terra super incubanti puero Delphinus; qui apud juniorem Plinium blandos legisti procul dubio Delphini & Hipponensis cujusdam pueri amores, & hæc inter alia: *Incredibile (tam verum tamen quam priora) Delphinum gestatorem collusoremque puerorum, in terram quoque extrahi solitum, arenisque siccatum, ubi incaluisset in mare revolvi.* Equidem non familiare solum nosti horum Corinthiorum signum,
Ario-

Arionem nempe Delphino insidentem, ut præter alios notavit quoque Dio Chrysostomus, sed geminos id ^{Orat.} genus casus narrantem videas Pausaniam in Corinthia- ^{xxxvii.} cis, unde nummi superiores possunt illustrari; & Lucianum præterea, qui puerum quendam mortuum, in ^{In Navi-} Isthmum à Delphino deportatum narrat. Quin præ- ^{gio.} ter illum Citharœdum, aut vulgares id genus pueros, recordaris, ut opinor, haud absimilem Icadii ipsius Apollinis filii navigationem, Delphini tergo delati prope Parnassum incolumis. Signant adhuc rei memoriam nummi Delphorum, cum figura Delphino insidente, tum sacratus inde Apollini Delphinus; ut liquet tum ex Vitellii & Vespasiani nummis, in quorum averfa parte Tripus Delphino impositus, cum inscriptione AUGUR, tum ex nummo ejusdem Vitellii Quindecemviri, supra obiter à nobis adlegato, in quo Cortina Apollinis Delphici cum Delphino itidem superincumbente, infra vero Corvo.

Eo lubentius mitto alias eruditorum de hoc nummo conjecturas, quod hic optimum illius & luculentum dabimus interpretem Servium; *Inde cum Italiam peteret* ^{Ad Æneid. lib. iii.}

(Icadius nempe) *naufragio vexatus, Delphini tergo exc-*

ptus dicitur, ac prope Parnassum montem delatus, Patri Apollini Templum constituisse, & à Delphino locum Delphos appellasse; Aras deinde Apollini tanquam Patri consecrassse, quas

B b 3

ferunt

*ferunt vulgo Patrias dictas. Hinc ergo Delphinum aiunt inter sacrata Apollinis receptum, cujus rei vestigium est, quod hodieque QUINDECENVIRORUM CORTINIS DELPHINUS circumfertur, ob hoc scilicet, quia QUINDECENVIRI Librorum Sibyllorum sunt antistites. Sibylla autem Apollinis Vates, & Delphinus Apollini sacer est. Vides utique, mi OCTAVI, quam amice mutuam sibi lucem præstent doctissimus Grammaticus ac Nummus iste Vitellianus, quod effugit alias Cl. Tristani diligentiam, in suscepta illius Numismatis explicatione: Et hoc pridem quidem notaveram, quum vidi postea in eundem quoque Servii locum jam incidisse Rubenium, eruditum Nummorum Areschotanorum interpretem. Obvias & mythologicas harum rerum explicationes mitto: neque enim id jam agimus. Præter Delphinum vero, *Corvus* in hoc nummo conspicuus, tanquam sacratus Apollini, ut supra ex Plutarcho & Porphyrio notabamus, & bene etiam monuit Tristanus; non autem *Cornix* hic statuenda, ut dubitabant tamen Viri docti, & cum iis idem ille peritus alias veteris hujus memoriæ explicator Rubenius. Gemino nempe errore, quem in Celso arguit alicubi Origenes, è Corvo, cujus mentio in sacra Diluvii historia, Cornicem similiter faciente: Τὸν Κόρακα εἰς Κορώνῳ μετέιληφε. Ut vero ad Delphinos id genus gestatores redeamus, neque mirum proinde blandi hujus puerorum & cantus amatoris sessorem videre nonnunquam Cupidinem, sicut præter denarios Gentis Cordiæ & Lucretiæ apud Ursinum, ac nummum Augusti cum selectis aliis à Cl. Seguino vulgatum, in sequente numismate hætenus inedito.*

Lib. I V.

Per-

In Gaza
Reginæ
Christinæ.

Percussus ille Nicomediæ temporibus Commodi, in quo similiter occurrit Delphino insidens puer iste Dionæus, qualem etiam videas in nummo Perinthiorum signato sub Elagabalo, & nonnunquam in gemmis antiquis. Ut jam illam præteream, inspectam mihi apud vestratem Leonardum Agostini, in qua Cupido occurrebat, non Delphino quidem, sed vehiculo insidens, quod trahebant duo Delphini. Ac plane apposite ad superiores hujus Cupidinis Delphino insidentis imagines, legas olim adluisse Palladam, in veteri Epigrammate,

Τυμνὸς ἔρως διὰ τὴν γελᾷ, καὶ μέλιχος ἔστιν,
οὐ γὰρ ἔχῃ πῆξον καὶ πυρόεντα βέλη.
οὐδὲ μάτῳ παλάμῃς κατέχῃ Δελφῖνα καὶ ἄνθρωπον,
τῇ μὲν γὰρ γαῖαν, τῇ δὲ θάλασσαν ἔχῃ.

Nudus Amor ea de causa ridet, ac blandus est; Non enim arcum habet, aut ardentes sagittas. Neque frustra manibus Delphinum cohibet ac florem; Illa enim Terram, hac Mare tenet. Si floris loco, flagellum dextræ hujus sessoris tribuas, eundem continuo fatearis in superiori nummo ac illa imagine depictum, nudum nempe, inermem, & sinistra Delphinum, cui insidet, cohibentem: haud aliter nempe ac seminudas Nereides, Delphinorum quoque tergis inequitantes describit alicubi Lucianus; Sic etiam Faustinae nummus occurrit in eadem Augustæ Christinæ Gaza, in quo Venus cum pomo & ha-

sta, Cupido supra Delphinum, à sinistra autem parte monstrum aliquod conspiciuntur. Alium quoque, eundemque præclarum Laodiceorum Nummum possidet, Gaza Medicea, qui hinc nudam exhibet Venerem, or-
nandis capillis intentam, Cupidinem etiam cum pharetra & sagitta, illinc vero Delphinum. Quæ utique haud leviter firmant Ursini conjecturam, ad Veneris mari ortæ intuitum priores illos denarios Gentium Romanarum referentis, aut vero parum illustrant, quæ de hoc ἐπαφροδίτῳ pisce dixit ingeniosissimus vates,

Seu fuit occultis felix in amoribus index,

Lesbida cum domino, seu tulit ille Lyræ.

Lib. v. 1.

Tom. v.
Hom. i.
p. 1. edit.
Savil.

Lib. i. cap.
xxxiii.
ep. 94.
In Gaza
Medicea.

Quis vero huic marinæ originis puto, non credat magis appositum vectorem Delphinum, quam vel Hircum forte, aut etiam Tigrim? quibus tamen inequantem videas Cupidinem in denario Gentis Fonteie apud Ursinum, ac præterea in nummo quodam M. Aurelii Mediceo. Neque aliter Matrem ejus παίδημον, Capro quoque impositam legas apud Pausaniam; unde prior denarius gentis Fonteie potest obiter illustrari. Ceteroquin haud aliena ab hac mansueta Delphinorum indole, quæ de iisdem ad naves placide accurrentibus ac apud eas corpora saltu jactantibus, socios etiam se iis ac duces præbentibus, vulgo narrant auctores auriti simul & oculati. Audi de navium adpulsu facundissimum Christianorum Tullium, Δελφίνων ἐν πολλῇ παιζόντων θαλάττῃ, καὶ παρ' αὐτὰς τῇ νηὶς ὄντι πύχνης κυβισίωνων θαλάσσης. Delphinis placido tranquilloque mari ludentibus, ac sæpenumero apud ipsa Navis latera salientibus, capite in undas dejecto. Qua de re etiam videas Græcum Philippi Epigramma in Anthologia. Huc autem spectat inter alios præclarus Alexandri Severi Nummus, in quo media Navis cum velo, ad cujus latus duo Delphini

phini occurrunt coronam sustinentes, & inscr. ΤΑΡ-
 COY ΜΗΤΡ. ΑΔΡ. CΕΟΥ. ΑΛΕΞΑΝΔΡ. Ex quo
 nummo alias, ut obiter hoc dicam, discimus quoque,
 caput Ciliciæ Tarsum, *Hadriana, Severa, & Alexandri-*
na nominibus, à totidem scilicet Augustis, quorum
 beneficio restaurata fuit vel ornata, nuncupatam: haud
 aliter ac eadem quoque nomina obtinuisse legas *Am-*
asiam Ponti Metropolim, in vetustis illius nummis, aut
 alterum insuper *Antoniniana*, ab Antonino nempe Ca-
 racalla, eidem Tarso tributum in alio nummo ejusdem
 Cæsaris, ΑΔΡ. CΕΟΥ Η. ΑΝΤΩΝΕΙΝ. ΜΗΤΡ. ΤΑΡ-
 COY, seu *Hadriana Severa, Antoniniana, Metropoleos, Tar-*
si. Sed hæc alterius loci, & de Delphino hætenus. Qui-
 bus & hoc obiter addam, ΠΕΛΑΜΙΔΟΝ celebratam
 olim Byzantii piscationem, de cujus ratione præter
 Aristotelem ac Plinium, prolixè differit Strabo, qui Lib. VII.
 ex ea copiosum redditum Byzantinis Romanisque pro-
 venire commemorat. Tales autem occurrunt nonnun-
 quam in priscis Byzantinorum nummis, qui vulgo
 duos id genus pisces præferunt, ut bene conjecit Tri-
 stanus, ex Sabinæ Augustæ nummo Byzantino à se qui-
 dem non inspecto, sed descripto tantum ab Occone
 sub mentione duorum piscium; qualem utique videas
 in sequenti nummo Plautillæ Musei Patiniani jam Re-
 gii, hic quoque tuis & legentium oculis subjiciendum.

Merebantur equidem hi pisces signari in nummo suæ

Cc

Me-

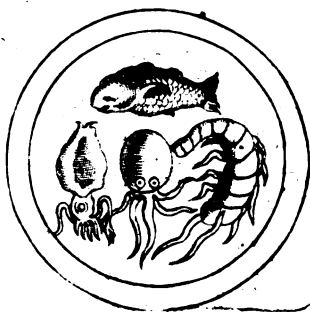
Lib. vii. Metropoleos, ut festive Archestratus apud Athenæum, ingentis cujusdam *Θωνίδου* seu Pelamidis *Μηρόπλιν* vocat Byzantium. Unde patet etiam, cur hospices Oppianus sobolem Euxini maris indigitarit,

Lib. v. Hæ- *Φύλα ἡ ΠΗΛΑΜΙΔΩΝ ἐκ μὲν γῆς εἰσι θαλάσσης*
licitic. *Εὐξίνης.*

aut cur magnam piscatorum multitudinem inde Tarenti & Byzantii exstitisse, observet in Politicis Aristoteles. Erudite vero & ingeniose Tristanus, veteris illius oraculi de Byzantio (cujus Stephanus Byzantius, Eustathius, alique meminere) versum extremum,

Ἐνθα ἰχθὺς ἔλαφος πνέμεν βόσκοντι ἐπ' αὐτὴν.

Lib. xii. *Ubi piscis nempe & Cervus pascuntur in eodem pascuo*, de Pelamide & Cornu Byzantino explicavit; duce utique Strabone, cui *κέρας* istud dictum simile Cornui Cervino, & in cujus angustia Pelamides, eodem authore, vulgo capiuntur. Alias apud Chalybes quoque frequentem fuisse Pelamidum piscationem alibi tradit idem Strabo. An vero commemorabo hic adhuc quatuor Pisces, expressos in præclaro quodam Neronis nummo, & quem jam excusere nobiles antiquarii, **POLYPUM, SEPIAM, CAMMARUM & POMPI-**
LUM.

Erizzo ad denotandam Neronis impietatem, *fævitiam,*

tiam, libidines, signatum hunc nummum credit, cui certe suffragari non possum. Si Lucano enim forte licuit, ut viderunt jam viri docti, & aliquando pluribus ad elegantissimum Poëtam docebimus, Neronem oblique sub laudum involucris perstringere; non proinde existimabimus, nummum auctoritate publica & florentis Principis imagine percussum eum in finem, ut vitia ejus ac infamiam illo ære signaret. Trifanum aliquanto opportunius refert ad natales Claudie Neroni e Poppæe genitæ, & festum illud Amphidromia, quinto à natali die celebrari solitum, quo inter alia Polypi, Sepiæ, aliique id genus pisces mitti à propinquis & familiaribus consueverant, sicuti ab Athenæo aliisque observatum. Sed obstare videtur tum, (ut jam vidit Trifanum) quod mos ille Græcus foret, nummus autem vel Romæ, vel certe in Romana Colonia sit percussus, ut liquet ex Latina epigraphe anteriori nummi parte adscripta; tum illud insuper, quod vulgo non Cæsarum, sed Augustarum vultus præferant nummi illi, qui fecunditatem domus Augustæ solebant indicare. Neque tamen alienum crederem, ad fecunditatem Poppææ respexisse, qui nummum cælandum curare; quam & Nero *ultra mortale gaudium accepisse* dicitur apud Tacitum, & Senatus votis, supplicationibus, Templo etiam Fecunditati decreto prosequutus. Opportune itaque in hujus fecunditatis memoriam, & incredibile illud Neronis gaudium inde conceptum, signati videntur ii Pisces; quos fecunditatis præcipuè observant Aristoteles, Athenæus, Plinius. Ne jam præteream Piscem alium singularem, quem in nummo Lopaduffæ Africi maris Insulæ signatum videre licet apud Goltzium.

Tab. Insul.
XXVIII.

C c 2

Piscis,

Piscis, ut vides, ex aculeatorum genere, cum aculeis nempe à cervice ad caudam, & porrecto ac peculiari quodam Rostrum. Qualis autem sit, neque indicat Goltzii interpres Nonnius, neque certiores reddent neoterici, qui de Piscibus scripsere, Rondeletius, Salvianus, Gesnerus, aliique, apud quos ei similem vix facile reperiatur. At mox illud suboluit, ad APRINUM seu PORCINUM piscis genus omnino referendum; quale cum marinum tum fluviatile agnoscunt antiqui auctores, Aristoteles, Athenæus, Plinius, & plures alii. Sicut enim obvii Elephanti, Leones, Boves, Equi, Canes, Asini, Vituli, Vulpes, Lepores, aliique id genus, cum terrestres tum aquatiles; ita Porci etiam sique & sylvestres & domestici, cui generi superior Piscis videtur nobis adscribendus. Certe & Aprinum, quod præfert Rostrum, & setæ instar Apri à capite ad caudam porrectæ omnino illud arguunt; ut haud immerito idem statui possit cum eo Pisce, qui ΚΑΠΡΟΣ seu ΑΠΕΡ apud Aristotelem ac Athenæum vocatur. Obstare forte illud posset, quod non marinum sed fluviatilem videatur cum statuere Philosophus, dum illum in Acheoῦ amne generari observat; & ex eodem Plinius, apud quem *Caper* vocatur qui Aristoteli *κάπρος*, manifestolibrariorum errore, quibus potius quam eruditissimo auctori puerilem Græcæ illius vocis ignorantiam malequidem transcribere. En utriusque verba, & Aristote-

stotelis quidem, ἔπει γὰρ ἀφαιῶσιν, ὥσπερ χρυλλισμὸν, καὶ Lib. 1 v.
ὁ ΚΑΠΡΟΣ ὁ ἐν τῷ Ἀχιλῶϊ, hoc est, Gaza interprete, Hist. Anim.
his enim quasi grunnius quidam emittitur. APER etiam cap. 9.

piscis, quem amnis Achelous gignit, vocalis habitus est. Sic
Plinius, Et is qui CAPER (legendum APER) vocatur in Acheloo amne grunniunt habet. At vero nihil ob- Lib. 11.
stat, cur non & Aprum piscem maris incolam statua- cap. 51.

mus, quem Philemon Comicus apud Athenæum cum
Scauro & Glaucisco marinis piscibus conjungit, & apud
Argivos frequentem docet,

Lib. vii.

Εἰ δ' ἔλαβον ἄρ' ἢ Σκαῦρον, ἢ κ' τῆς Ἀττικῆς
Γλαυκίσκον, ὃ Ζεῦ σῶπ' ἢ ἔξ Ἀργεὺς ΚΑΠΡΟΝ.

Quod si mihi tum datus fuisset Scaurus, aut ex Attica
Glauciscus, ὁ Joviter servator, vel ab Argis APER.

Argos quidem ad Inachum fluvium sita, sed mari satis
vicina, unde facilis marinorum Aprorum proventus.
Idem vero Athenæus alibi dubitari docet ab Epichar-
mo, annon fues iidem sint cum Apro,

Χαλκίδες π' ὕς π' Ἰέρακες τ' χ' ὁ πῶν Κύων,
additque Athenæus, εἰ μὴ ἄρα ἔπει οἱ αὐτοὶ εἰσι τῷ ΚΑΠΡῳ,
Chalcides & Sues, Milvi, ac pinguis Canis; nisi forte fues i-
dem sint cum APERO. Marini itidem ii pisces, quos ibi
cum suis completitur. Male autem Dalechampius
κάπερον ibi per Capriscum reddit, sicut alio apud eundem
auctorem loco, quo juxta Aristotelem inter Pisces vo-
cem solum edere observat, ΚΑΠΡΟΝ καὶ τὸ πτόμων χοῖ- Lib. viii.
ρον; APERUM, (non Capriscum) & fluviatilem Porcum;
quem locum citat etiam alicubi Eustathius, ubi plures Ad Odys.
vocales Pisces enumerat. Nec prætereundus hic Hesy- M. pag.
chius, qui Aprum hunc eundem cum Phagro, marino 1720.
itidem pisce, existimavit, ut ejus verba hodie præfe-
runt, Κάπερ, ὃ σάρε, ὃς ἄρε, ἢ τὸ Φάρον ἰχθυῶ. Mi-
num equidem, ut ingenue fatear, quod diversos pisces,

Aprum & Phagrum, pro uno eodemque nobis obtrudat eruditissimus Grammaticus; quum diserte veteres accurate eosdem distinguant. Neque etiamsi aliqua occurrat inter eos adfinitas, continuo nomen & genus idem utriusque statuendum. Quin de Phagro agens

Lib. VII.

Athenæus, plures recenset Pisces, quos ei similes narrant auctores; puta Erythrinum, Hepatum, Chromin, Anthiam, aliosque id genus, nulla Apri facta ibi mentione, de quo tamen, ut vidimus, non uno agit loco. Strabo etiam inter pisces Nili peculiares, Porcum & Phagrum, sed ut diversos recenset; *χοῖρον καὶ φαγρῶν*, ὃν καὶ φάγρον καλεῖσιν, *Porcus & Phagrorius, quem Phagrum etiam vocant.* De Phagro certe Nilotico testis lu-

Lib. de Isid.

culentus Plutarchus, qui eum una cum Nilo apparere, ac optatum illius incrementum nunciare alicubi refert. Ex his autem modo adlatis omnino augurabar corruptum Hesychio locum, quem intactum reliquere novi editores, eundemque ita restituendum, *κάπερ σάραξ*, ὅς ἄρα ἐστὶν ἡ τὸ Ἀργεῖον ἰχθυῶν. Aper nempe celebris apud Argivos piscis, ut supra ex Athenæo vidimus, & firmat præterea Eustathius, qui haud parum

Ad Iliad.

Α. pag. 853.

hanc nostram emendationem adferit; *Ἰσορεῖται ὅτι καὶ ἐν Ἀργεὶ ἰχθυῶν* ΕΝ ΑΡΓΕΙ ΚΑΠΡΟΣ εἶναι, ὡς δηλοῖ καὶ τὸ, *ἐξ Ἀττικῆς Γλαυκίσκον, ΕΞ ΑΡΓΟΤΣ ΚΑΠΡΟΝ*. Adludit, ut vides, ad superiorem Philemonis versum citatum ab Athenæo, ac simul ad pervulgatum apud veteres proverbium de optimis piscibus, Glauciscus nempe ex Attica, & Aper ab Argis. Ignari autem hujus rei librarii, Ἀργεῖον ἰχθυῶν, vel si mavis τὸ ἐξ Ἀργεὺς, in notum sibi piscem *φάγρον ἰχθυῶν* mutanda credidere. Certe majora lectionum portenta in optimum auctorem irrepsisse, vel nova quæ modo prodiit ejus editio satis evincit, & quæ plura adhuc in eodem restant emendanda,

eulanda, cujus luculenta liceret hic nobis dare specimina, qui aliquam operam in emendatione Grammaticorum Coryphæi etiam pueri olim posuimus, favente tum his conatibus eisdemque promovente magno Salmasio. sed hæc alterius loci. Cæteroquin idem Hesy chius alibi, *φῶγες* ἰχθὺς πῖς, pro quo *φῶγες* reponunt viri docti in nuperis adnotatis. At vero constare posse illam vocem *φῶγες*, aut vero in *φῶγες* mutandam, liquere videtur ex superiori Strabonis loco, ubi hunc piscem utroque *φῶγες* & *φῶγες* nomine dictum docet. Sed quod hic præcipue spectandum occurrebat, illud utique liquidum, cum marinos tum fluviatiles Porcos veteres agnovisse, & quidem priores cum mole spectabiles, tum aculeatis, & periculosis spinis armatos; quæ certe haud male cum superiori effigie quadrare videntur. Plinius, *Apion maximum* Lib. xxxi. *piscium esse tradit Porcum, quem Lacedæmonii Orthragoniscum vocant, grunnire eum cum capiatur.* cap. 2. Idem alibi, *In-* Lib. xxxii. *ter venena sunt piscium Porci marini, spina in dorso, cruciatu magno laforum.* cap. 5. Non autem hic moror recentiores, qui de Piscibus scripsere; quos in tradenda vel Apri vel Porci aquatilis veteribus commemorati figura graviter inter se dissentire videas, diversasque ac multum inter se dissimiles nobis obtrudere; ut ex Gesnero ac productis à Rondeletio & Bellonio iconibus constare poterit. Cautior, ut verum fatear, Rondeletius, qui Piscem quendam pro Apro, cujus Aristoteles meminit, sed dubitanter exhibet, in quo Rostrum quidem superiori Lopadoussiorum haud valde dissimile; sed cujus in reliquis figura squamosa & orbicularis haud perinde convenit, immo longe satis recedit. Quæ dubitatio aut dissensio neotericorum non mira adeo iis videbitur, qui & veteres etiam aliquos hic suspensos & in-

& incertos observat; ex Athenæo certe haud liquido constare, an *τεῖς* & *ταυίδες* idem sit piscis genus, & quod locus supra à nobis adlegatus satis innuit, an rursus *τεῖς* illi seu *φῆες* iidem sint cum Apro. Unde non continuo accedo vestrati Salviano, qui unum & eundem piscem omnino statuit, qui Græcis dictus *καῖς*®, *καπεῖον*®, *κοῖπ*®, *ῥ*ς & *μῦς*, Latinis autem, *Caper*, *Aper*, *Porcus*, *Sus* & *Mus*; neque vero alium ab eo pisce, quem vestrates *pisce balestra* solent nuncupare. Quod certe, ut alia mitam, vel satis refellit adlatus supra Athenæi locus, quo juxta Aristotelem, Aprum & fluviatilem Porcum distinguit. Ne jam ulterius perstringam illum errorem, quo ipse Salvianus alii que pro *καῖς*® & *καπεῖον*®, ex corrupto aut certe vitioso Plinii loco, *Caprum* & *Capri-*

scum nobis obtrudere; quæ utique Caprina nomina non quidem *καῖς*®, quæ vox Græcis Aprum seu Porcum sylvestrem sonat, sed *τεῖς*® pisci quadrare poterant, cujus digna apud ^a Aristotelem ac ^b Athenæum occur-

^a Lib. VIII.
hist. Anim.
cap. 30.

^b Lib. VIII. rit mentio.

^{De FABU-}
^{LOSI A-}
^{nimilibus}
^{in Nummis.} Nec pigebit iis adnumerare fictitia illa & fabulosa Veterum Animantia, CAPRICORNUM, SPHINGEM, SIRENEM, STYMPHALIDEM, SCYLLAM, CHIMÆRAM, CERBERUM, HYDRAM, GRYPHEM, PEGASUM, CENTAURUM, MINOTAURUM, PHOENICEM denique; quæ non magis inter Poëtarum figmenta, quam inter mysteria Gentilium locum frequenter habuere, & quorum figuram varie nonnunquam authoribus traditam, Nummi veteres ob oculos ponunt. CAPRICORNI, quidem vulgaris apud antiquos effigies, Capri nempe cum cauda piscis involuta, ex monumentis id genus eruitur. Signatus ille vulgo in obviis Augusti nummis, & causam quidem adferente Suetonio, quod natus esset illo

illo fidere, magnamque inde fati ac thematis sui fiduciam haberet. Hinc ortæ de natali Augusti, ejusdemque horoscopo graves inter Principes hujus ætatis Chronologorum dividæ ac velitationes; aliis ad vetus Kalendarium, aliis ad emendatum seu Julianum, natalem ejus diem referentibus; unde de horoscopante sidere diversæ oriebantur sententiæ, & inexplicabiles quidam nodi. In iis vero solvendis haud infelicitè videtur laborasse Gotifredus Vendelinus, dum referente ac probante Alberto Rubenio in postremis operibus nuper editis, in Genethliaco themate Augusti, sortem Fortunæ Capricornum docet obtinuisse; vel ut ipse potius Vendelinus sæculi nostri Ptolomæus eidem Rubenio dictus, suam hac de re sententiam promit, *natum Augustum cum Horoscopo surgentis Virginis, natumque eundem sidere Capricorni quintam sub terris domum Fortunæ signante.* Hinc utique apposite (quod jam vidit eruditus hujus memoriæ investigator ac interpres Rubenius) addita plerumque Capricorno in nummis Augustæis solita Fortunæ insignia, Gubernaculum navis, Orbis, Cornucopia, sicut videre licet in sequenti æctypo.

Epist. Gotifred. Vendelin. ad Albertum Rubenium.

Unde jam liquet, cur ille Αἰγώνιος, Augusti exemplo, fausti ominis ergo, aliis quoque vel agnatis vel Cæsari-

Dd

bus

In Gaza
Reg. Chri-
stin. & Me-
dicca.

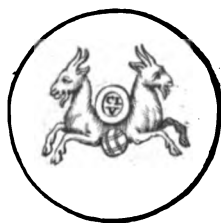
bus in Nummis sit tributus. Hinc & in L. Cæsare ejus Nepote occurrit apud Trifanum, ac in Julia Paulla Elagabali Conjuge, & cum adstante Muliere, in præclaris nummis cum Hadriani, tum Antonini Pii, inscriptis FELICITAS AUG. Quæ insuper satis arguunt, cur *Felix* dictus sit Manilio Capricornus,

Lib. 11.

quid enim mirabitur ille

Majus in AUGUSTO FELIX quum fulserit ortum.

Ita etiam geminos id genus Capricornos, ut luculentos duorum Cæsarum felicitatis indices, videas in nummo aureo Vespasiani ac Titi.

Sicuti & in altero Augusti æreo, cum illa supremæ felicitatis laude servatorum Civium, seu OB CIVES SER. Ut non mirum proinde signatum quoque Capricornum, non in Romanis solum, sed in rarioribus aliarum etiam Græciæ aut Orientis Urbium Nummis, sicut Zeugmatis Syriæ, & Anazarbi Ciliciæ: neque proinde opus cum Trifano hoc ad situm eorum locorum, partim montosum, partim ad mare aut ad Euphratem referre. Quam vero cum Ægipane communionem habeat Capricornus, docere potest Theon ad Aratum.

De SPHINGE, in qua tradenda non omnes Oedipi fuere, res magis anceps videri posset. Hanc enim inter Ægyptiorum inventa antiquarii vulgo referunt, quod tamen ab Agatharchidis apud Photium, Diodori,
Pli-

Plinii, aliorumque constanti relatione alienum, qui eas inter veras Simias recensent, & ex Æthiopia in Ægyptum deferri contendunt. His accedit recentior & oculatus quidem testis Philostorgius, qui ubi varia Simiarum genera, αἰγοπιθήκων, δρυοπιθήκων, λεονοπιθήκων, κυνοκεφάλων, Capris nempe, Ursis, Leonibus, aut Canibus similium enarrasset, in illo ipso terrarum tractu familiarium, in eandem etiam Simiarum classem refert Sphingem à se visam, ad muliebrem formam accedentem. Sed operæ pretium erit audire auctorem ipsum hoc adserentem in illo Historiæ Ecclesiasticæ compendio, quod primus evulgavit magnum nuper Patriæ meæ ac litteratæ Jurisprudentiæ decus, Jac. Gortofredus. καὶ Lib. III. μὲν ἡ ΣΦΙΓΞ γῆϛ ἐστὶ ΠΙΘΗΚΩΝ (αὐτὸ γὰρ ΘΕΑΣ ΛΑ- cap. II. ΜΕΝΟΣ ΓΡΑΦΩ) ἥς τὸ μὲν ἄλλο σῶμα λασίον ἐστὶν ὡς τοῖς ἄλλοις πθήκαις, τὸ δὲ σέρνον ἄχρη γε αὐτῆς ὁ τραχήλος ἐψίλωται, μάλῃς δὲ γυναικὸς ἐχὲν ἐρυθρὰ πινὸς βραχέῃς κεχρησθεῖς, ἐπαναστήματι, ἅπαν ἐν κυκλῷ τὸ γηγυμνωμένον δὲ σῶμα περιθρόνῃ, καὶ εἰς πολλὰ πινὰ δὲ πέπειαν ἀνθρωποφανῆ. ὅντι τῷ ἐν μέσῳ χρώματι σφαρπαζομένης (leg. Gott. σφαρμοζομένης) τότε προσωπὸν ἐνερωγύλωται μᾶλλον, καὶ εἰς γυναικίαν ἐλκεῖ μορφῇ. Sed & SPHINX SIMIÆ genus est, (id quod CONSPICATUS SCRIBO) cujus quidem reliquum corpus hirsutum est, ut aliarum Simiarum: petus vero ad collum ipsum usque glabrum est, mammae muliebres habet, rubra quaedam tenuique, qua milio similis est, papula totum corpus, qua nudatum est, in orbem percurrente, multumque decoris & gratia colori, qui in medio humano similis est, conciliante; facies vero rotunda plusculum est, & in muliebrem formam vergit. Additque in sequentibus, Græcanicam de hac Sphinge narrationem inde natam, quod Thebas ab Ægypto delatum hoc animal, ferum in primis & ab Oedipo interfectum, fabulæ locum de-

derit, alasque ob motus celeritatem eidem tributas, muliebri pectus ob similitudinem, & leoninum corpus propter innatam feritatem; sermonem vero illius animalis ad humanum accedentem, sed sono obscuro, ad ænigmaticum detortum. Neque mirum id esse, nam & multa alia Græcis (non Gentilibus hoc loco, ut vertit doctissimus interpres) morem esse in fabulam vertere: & ille hætenus. In eo itaque discrimen statuendum, quod fabulosæ omnino illæ fuerint Græcorum Sphinges, sicuti notat etiam Palæphatus; qualis nempe juxta Ausonianam descriptionem, *volucris pennis, pedibus leo, ore puella*, in obviis cum Augusti, & Chiorum nummis, tum in aliis simulachris Dianæ Ephesiæ, aut Galea Palladis, vulgo occurrit quum Ægyptias Sphinges ab iis diversas ac ἀντίετες, cum ex auctoritate veterum, tum ex monumentis in Urbe passim adhuc obviis, ac insuper ex Nummis etiam aliquot liceat observare. Quibus etiam accedit Ægyptii, & quidem luculenti scriptoris, Clementis nempe testimonium; qui nullas utique alas Sphingibus, sed totum corpus leonis, faciem autem hominis tribuit. Ita ut hinc errare pateat, tum qui non alias nisi alas Sphinges credidere; tum qui inde omne hoc animantium genus continuo fabulosum statuunt. Nec juvat, quod vulgo tradunt antiquarii, ex Virgine ac Leone fictum ideo ab Ægyptiis, ut Nili sui incrementa hoc veluti symbolo adumbrarent: Notum enim, cum feracem monstris vel ignotis alibi animalibus Ægyptum & vicinam Æthiopiam, ut Strabo, Plinius, Ammianus, aliique observarunt, & juxta eosdem Theophylactus Simocatta, qui in specie de Nili animalibus ἀνθρώπων μορφῶν multa veteres tradit commemorasse; tum è media rerum natura, & obviis in ea gente animalibus, sym-

lib. v.
Stromat.

Histor.
lib. vii.
cap. 16.

symbola ac figuras virtutum ac rerum coelestium vulgo Ægyptios desumpsisse. Nec diffiteor tamen, illam mixturam hominis & bestię, Ægyptiis olim familiarem, ut præ aliis docet eximius apud Porphyrium locus, qui in aureo libello tradit volucrum & ferarum permixta ab iis cum hominibus corpora, ut ostenderent ex Deorum sententia, hanc quandam inter se communionem alere. Hinc Isis sub forma Leonis itidem, & cum facie muliebri occurrit nonnunquam in nummis Ægyptiorum, sicuti in quodam Antonini Pii, quem servat Gaza Medicea: Ut mittam petitiæ quoque ab aliis mixturæ illius humanæ & ferinæ exempla; sicut adlati supra Amphipolitarum & Nicomediensium nummi evincunt, in quibus Dracones cum humano capite visuntur. Sed ut modo è Philostorgio, Simocatta, aliisque notabamus, cum Æthiopię, Arabię, tum Ægyptii vel in primis Nili familiares accolæ id genus *ἀνθρωπομορφοί*, seu *ambigua hominum & beluarum forma*, apud Tacitum: unde & propter novitatem animalium, jucundam in eo tractu terrarum suscepisse peregrinationem jam olim Severum, refert in ejus vita Spartianus. In eandem vero Simiarum id genus singularium classẽ, quibus juxta Sphingem, multa cum Homine & Leone communia, *κίβες* etiam (aliis *κίπες*) relatos à veteribus novi, Agatharchide, Aristotele, Strabone, aliisque; qui leoninam faciem, pantherinum corpus, priores autem pedes manibus, posteriores humanis pedibus similes tradunt. Neque tamen, ut verum fatear, unam semper iis formam adfingentes eosdem videas. Cebos certe inter Simias referentem observo Proclum in Chrestomathia apud Photium, ο' *ΚΗΒΟΣ* Cod.

ἢ *ΠΙΘΗΚΟΤ* ἄδ., *CEBUS est autem Simia genus*, CCXXIV. Biblioth.

Lib. x r.
Pag. 485.
edit. Græc.
Basil.

eosdemque cum Simiis conjungentem Galenum, in
eximio tractatu de usu partium, ubi docet, cur infe-
rior maxilla, magna quidem Suibus, Asinis, Bobus,
Equis contigerit, ἐλαχίστη ἢ ἀνθρώποις, καὶ ΠΙΘΗΚΟΙΣ,
καὶ ΚΗΒΟΙΣ, καὶ Λυγξίν, *minor vero Hominibus, & SI-*
MIIS, & CEBIS & Lyncibus. Alibi vero eundem,

Anatomic.
lib. v i.
Pag. 167.

Galenum legas cum Simiam, tum Cynocephalum, Sa-
tyrum, Lyncem rursus commemorantem, ὡς αὐτὴ καὶ ὅλως
ἀπορίας Πθήκας, Κυνοκέφαλον, ἢ ΣΑΤΥΡΟΝ, ἢ Λύγχα, *ubi*
vero plane Simia indigeas, Cynocephalum, aut SATYRUM
aut Lyncem desumendum. In quem magni auctoris lo-
cum, quum opportune incidissem, dum in ejus ope-
rum lectione versarer, haud dubitavi continuo, per *Sa-*
tyrum (ignotum alias feræ genus) ad Cebum eundem
respexisse; ut liquere mihi videbatur ex superiori lo-
co, ubi eadem animantia, excepto Cynocephalo, con-
junxisse memineram. Rem vero mox confecit Strabo,

Lib. xvi.

qui non solum alicubi Sphinges, Cynocephalos & Ce-
bos itidem conjungit, ΣΦΙΓΓΕΣ, καὶ Κυνοκέφαλοι, καὶ
ΚΗΠΟΙ, & SPHINGES & Cynocephali, & CEBI; sed
clare alibi cultum docet apud Memphitas Babylonios
Cebum, non jam ut priores leonina facie, sed Satyro

Lib. xvii.

simili; ἐστὶ ἢ ὁ ΚΗΠΟΣ τὸ μὲν πρὸς ὥπιν ἐωικός ΣΑΤΥΡΩ,
τ' ἄλλα ἢ κυνὸς καὶ ἀρκτὸς μετὰ ζύ; *Est autem CEBUS facie*
quidem SATYRO similis, cætera vero inter canem & ur-
sum. Unde etiam colligas, haud unam fuisse horum
Ceborum speciem, aliam quippe leonina facie & pan-
therino corpore; aliam vero Satyrum facie referentem,
(ut cætera mittam) & Satyrum proinde magno Gale-
no nuncupatam. Quo etiam respexisse videtur Plinius,

Lib. viii.
cap. 54.

dum itidem juxta Galenum, Cynocephalos, Satyros
& Sphinges alicubi conjungit, *Esferatior Cynocephalis na-*
tura sicut mitissima SATYRIS & Sphingibus. Neque
ægre

ægre ferent opinor Medicorum filii, haud magis ipsorum, quam Criticorum parenti hoc loco, & alibi quandoque lucem aliquam adtulisse. Sicuti vero inter diversa illa Simiarum genera, Cebi isti ad virilem aut Satyrorum formam accedebant; ita Sphinges rursus magis ad muliebrem, ut supra tradentem Philostorgium, testem oculatum, videbamus, & arguunt antiquæ illarum effigies ære aut marmore insculptæ. Neque vero hæc evertunt aliquot Nummi sub Cæsaribus signati, & ad Ægyptum spectantes cum vulgatis etiam Græcorum Sphingibus, non virgineis solum, sed alatis; quale ejusmodi *Παρθένιον Πίερον*, ut Euripidi alicubi vocatur, occurrit in nummo veteri, cum inscriptione *Æ-*
In Phœnif-
 sis v. 813.
GYPTOS, sed qui Romæ proculdubio percussus, non vero in Ægypto, ut existimabat Tristanus, sub Græco Sphingis habitu vulgo notiori, Provinciam illam veris alias Sphingibus abundantem designavit.

Sed ut demus aliquot id genus in Ægypto etiam percussos, quales utique occurrunt, fabulosas pro veris Sphingibus obtrudentes, cujus generis etiam suppeditat Mensa Ifraca; non ideo tot aliis veterum auctorum ac monumentorum testimoniis diversas apud Ægyptios Sphinges ceu Simias tradentibus, omnem continuo fidem valebunt derogare. Alatas quidem illas
 Græ-

Græcorum Sphinges quod spectat, mirantur docti antiquarii, cur eas passim in Chiorum Nummis liceat videre expressas; quum nemo id veterum dixerit, & Sphingem in Thebano tantum agro habitasse fabulentur. Quasi vero fons & ratio omnium symbolorum aut insignium, quæ occurrunt etiamnum in veteri illa suppellectile, indicari aut erui hodie possent, aut vero res ejusmodi continuo dent nobis explicatas, pauci illi qui supersunt, priscæ historiæ aut locorum enarratores? Mirentur vero iidem haud potiori jure cur illo Sphingis signaculo usum quoque olim Augustum constet. Quod à Suetonio, Plinio, ac Dione observatum, non solum arguunt adhuc hodie hujus Cæsaris nummi, & signatus, ut Fulvio videtur, in Gente Carisia denarius cum Sphinge, sed expressa eadem cum Augusto ac reliqua ejus progenie, in incomparabili illo Cimelio Regiæ Gallorum Gazæ, de quo post Tristanum novissime egit Albertus Rubenius eo opere, cujus editione præclare meritum dicerem de his nostris studiis J. Georgium Grævium, ni ille propriis ingenii ac doctrinæ bonis dives, iis etiam litteras ac eruditos large liberaliterque demereretur. Cæterum en hic quoque Sigilli illius, seu Sphingis in nummo Augusti occurrentis effigiem.

Sed ut ad Chiorum Sphingem revertamur, quid vero obstat,

obstat, cur non statuamus continuo eandem tanquam fortitudinis & industriæ, juxta Plutarchum & Clementem apud Veteres symbolum, cum ab Augusto, tum à Chiis usurpatam? Nota certe abunde ex scriptoribus antiquis, Thucydide, Diodoro, Strabone, aliisque horum Insulariorum cum potentia mari quondam formidabilis, tum singularis quondam virtus ac industria, adeo ut omnium Ionix insularum nobilissima haud immerito Stephano nuncupetur. Nisi potius & illud placeat, Sphingem, tanquam in ænigmaticæ cujusdam & Oraculis allegoriisque involutæ sapientiæ symbolum à Chiis adhibitam videri. Neque id solum Ægyptiorum exemplo, quibus vulgo Sphinges ideo ante Templâ positæ, quod, juxta eundem Clementem, doctrina Lib. v. de Deo esset ænigmatica & obscura; sed & recepto quo- Strom. que apud alias Græciæ aut Asiæ urbes more. Sic à Phlegonte jam olim observatum, ut è Stephano Byzantio discimus, in priscis Gergithiorum Troadis Nummis, cum Sibyllam, tum Sphingem expressam; ἀφ' ἧ Γεργί- In voce
θία ἡ χρησμολόγῃ ΣΙΒΥΛΛΑ, ἡ περὶ πύργῳ ἐν τῷ ΝΟ- Γίγνε.
ΜΙΣΜΑΤΙ τῇ Γεργίθῳ, αὐτὴ πάλιν ΣΦΙΓΞ, ὡς φλέ-
γων ἐν Ὀλυμπιάδων πρώτῃ. Inde vero explicandus mihi videtur denarius Gentis Carisix, qui hinc caput muliebri, illinc Sphingem exhibet.

Haud alia nempè illa Mulier, de qua flet Fulvius, quam Sibylla Phrygia, quam recepto, ut è Phlegonte audivimus,

E c

mus,

mus, more una cum Sphinge exprimendam curavit Triumvir Monetalis Carisius, ita ut etiam ad signum Augusto familiare respexerit, quod monuerat Ustinus. Nota autem non Phrygia solum, sed Erythræa etiam Sibylla, quas duas solas, non autem decem vult existisse Martianus Capella, & postremam hanc Erythræam eandem cum Cumana contendit. Erythræam autem & Chios, vicinæ ac sociæ urbes, ut cum aliunde constat, tum ex errore Ammiani Marcellini; qui quod de Chio dixit Homerus, nempe superpositum illi montem Mimanta, id tanquam de Erythris ab eodem dictum refert, loci vicinia proculdubio deceptus. Hæc autem præclare illustrat Græcus Euripidis Interpres, Sphingem illam Thebanam, Socrati pro Vate aut Sibylla aliqua traditam narrans; *Σωκράτης ὃ ἐγχαράσσων αὐτῷ Φασὶ χρησμολόγον δύσγνωστα μανθιδουμένην*, *Socrates vero tradit Vatem illam fuisse indigenam, obscura proferentem Oracula.* Accedit insuper celebris illa Prodicii Chii de virtute ac vitio fabulis & allegoriis involuta tractatio, & quam diserte Clemens refert inter illustria ænigmatum & allegoriarum exempla, quibus veritatem sacris litteris contentam, à Græcis Barbarisque frequenter traditam satis fuse ostendit. Adeo etiam, ut brevi post factam doctoris illius Chii, ejusdemque allegoricæ doctrinæ mentionem, Sphingum usurpatam eam in rem apud Ægyptios symbola, eodem loco moneat eruditissimus Patrum. Cui sententiæ de hac ænigmatica Chiorum Sphinge, videtur & hoc non parum suffragari: jactasse se imprimis hanc Insulam veri Fabularum & Allegoriarum parentis natalibus, unde & signatam accepimus illius Urbis monetam, illinc cum Sphinge, hinc cum Homeri effigie; cujus generis nummi nonnulli adhuc prostant, & qualem quoque adser-

vat

Lib. xxxi.

Ad Phœ-
nissas.Lib. v.
Scromat.

vat Gaza Palatina. Quo loco præterire non possum ingeniosam ac eruditam doctissimi Bocharti notationem; Sphingem nempe *φίνα* Bocotis dictam, (ut liquet ex antiquis Grammaticis, Hesychio autem *βίνα*) Schol. Hesiod. de muliere sagaci & per gryphos ac ænigmata, sui sæculi ingenia exercente, à voce Phœnicia *פנה*, *Pikea*, aut *Phikea*, quæ apertum ac videntem notat, unde & Picus insignis olim apud Aborigines vates sit nuncupatus. Dum vero in eo versor, casu quodam incido in aliam Cl. Tristani ea de re conjecturam; nempe ideo Tom. 1. videri sibi signatam in Chiorum Nummis Sphingem, Comment. pag. 382. tanquam peculiarem notam ab iis impressam doliis illis aut vasibus, quibus forte vina Mareotica ab Ægypto delata continebantur, & quidem ad distinctionem, ut existimat, vinorum, quibus alias ferax erat eadem insula. Optassem equidem, ne excidisset nobili ac erudito antiquario inanis adeo ac omnino indigna reliqua Viri solertia & accuratione observatio. Quasi vero copioso præstantissimi vini proventu non abunde fuerit nobilitata hæc insula, (quod præter veterum testium nubem, Chia illa fictilia, quorum Athenæus Lib. 1. meminit, & in iisdem Chiorum nummis vulgo cum Sphinge expressa, continuo arguunt; nec diffitetur Tristanus), ut necesse habuerit à peregrinis, & quidem Ægyptiacis vinis celebritatem quærere monumentis id genus? Galenus certe, inter ea vina, quæ antequam aucta Romanorum potentia celebratum fuisset Falernum, pro præstantissimis habita commemoret, tria recenset Asiaticæ, Chium seu Arvisium, Lib. 1. de Antidot. pag. 427. à loco Insulæ ubi nascitur, Lesbium & Tmolitum à colle Tmolo, nulla ibi Mareotici facta mentione. Immo idem paullo ante monuerat, in tantum vinum Falernum eo præstare quod vulgo in cauponis venale proficit,

Lib. 1.

Lib. 1 v.
arg. 116.

stat, in quantum vino, quod in Ægypto nascitur. Eandem Chio & quidem Arvisio vino, præ aliis Asiaticis aut Insulariis palmam tribuunt eruditi illi compotatores apud Athenæum. Unde licet colligere, non quidem caruisse haud incelebri vino Mareotico Ægyptum, sicuti Barthio videbatur, quem jure eo nomine perstringit Trifstanus; neque rursus eam fuisse hujus vini Ægyptiaci præ aliis præstantiam, ut Chii multum de eo debuerint esse solliciti, quibus longe optimum & commendatissimum domi nascebatur. Aut quasi etiam (ut demus his Insulariis frequentatam vini Ægyptiaci vecturam) ideo Sphinx non solum fuerit continuo imprimenda vasibus vino scilicet Mareotico onustis; sed digna res utique visa esset, quæ publice moneta nobilissimæ illius urbis, ad posteritatis memoriam perpetuo signaretur? Quidni eadem ratione Alexandrum, compotatorem utique strenuum, Sphinge pro signaculo usum dicat, ac illius proinde nummis additam nonnunquam, ut videmus, Sphingem, (quæ percussæ à Chiis nummi indicium) in memoriam scilicet aut custodiam vini illius Mareotici, quo forte præ aliis delectaretur? Haud aliter nempe ac frumentum in quodam Indiæ loco repertum, sigillo suo hunc Herodotus obsignasse, jumentisque impositum tradidisse, apud Arrianum legisse memini. Neque vero ideo Augustum, Sphingem sigilli loco dicet usurpasse; quem non Mareoticis, sed Rheticis vinis maxime delectatum Tranquillus refert. Aut quasi denique non liceat nobis, aliquanto magis probabiliter, immo certe confidenter statuere, vel ad fortitudinis ac industriæ, vel ad ænigmaticæ cujusdam & Oraculis allegoriisque involutæ sapientiæ studium indicandum, familiare in eam rem & sibi haud male conveniens Sphingis symbolum,

bolum, Chios olim opportune usurpasse. Sed quæcunque tandem fuerit ejus rei ratio, certe Sphingem signatam vidi in omnibus, quotquot versare mihi hactenus licuit, nobilis illius Insulæ numismatibus. Hujus generis aliquot, præclara inprimis ac minus obvia, occurrunt in Cimeliarchio cum Palatino tum Mediceo, & in posteriori quidem nonnulla cum monetæ pretio, nempe ΑCΚΑΡΙΑ ΤΡΙΑ, aut etiam ΟΒΟΛΟΣ, & præterea cum singularis cujusdam pretii & raritatis epigraphæ, ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟΣ ΧΙΟΣ. Cujus attributionem, ut obiter hoc dicam, non adsequebatur in hac memoria versatissimus alias Cimeliarcha nuper Mediceus, Petrus Filton; qui à vini & frumenti copia, Cornucopiæ & Amphoræ symbolis in eodem nummo expressa, *Stephanephorum* ceu *Coronigeram* dictam hanc urbem existimabat. Alia enim longe causa hujus nomenclationis, quam cum aliunde, puta è Platone, Athenæo, Philostrato; tum inprimis ex Marmore Arundelliano, & Nummo quodam veteri, quem videbam nuper in Regia Gaza Parisiensi, præcipui magistratus constat exstitisse, cui Religionis & sacrorum cura incumberebat: qua de re consulendi ad utrumque illud antiquitatis monumentum Cl. Viri Seldenus ac Tristanus. Illud vero indictum haud licet præterire, Nummum ea de re sub Trajano Decio percussum, quem adtulit Tristanus, aliter ab eo descriptum, quam reperi in eodem vel simili numismate, quod possidet, ut modo innuebam, Regia Gallorum Gaza. Eadem nempe in utroque symbola hinc Decii Imperatoris, illinc vero Bacchi & Ariadnes in Bigis Pantherarum, nisi quod Regius nummus præeuntem insuper habeat Cupidinem, epigraphen vero accurate mihi inspectam, ΕΠ. ΑΥΡ. ΑΠΦΙΑΝΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΑΡΧΙ.

ΚΑΙ CTEΦΑΝΗΦ. ΜΑΙΟΝΩΝ, hoc est, *sub Aurelio Appiano, Athenæo, Pontifice & Stephanesforo, Maoniorum.*

Tom. 11.
Comment.
Pag. 595.

Quam vero inscriptionem adfert Tristanus, ΕΠ. CΤΡ. ΑΨΤΙΑΝΟΤ ΒΑΧΑΡΑΤΟ Β. CTEΦΑΝΗ. ΜΑΓΝΗΤΩΝ, de qua potest consuli. Nollem equidem de fide nobilis antiquarii & de his nostris studiis bene meriti temere dubitare. At crederem facile, præter attritas vetustate litteras, eo inductum, ut Magnesiis hunc nummum tribueret, ob additum illud ΣΤΕΦΑΝΗΦΟΡΟΤ attributum, cujus in foedere Smyræorum & Magnesium factam mentionem reperiebat in Marmore Arundelliano. Horum vero ΜΑΙΟΝΩΝ, sicuti scriptum in nummo Regio, plura memini me vidisse numismata, unum quidem cum Herculis effigie in Cimeliarchio Palatino, alterum vero in Gaza Reginae Christinæ, cum capite muliebri velato & turrato, ac inscriptione ΜΑΙΟΝΙΑ, in averfa vero parte cum Fortunæ effigie, & epigraphe ΜΑΙΟΝΩΝ. Quod si revera similem nummum vidit Tristanus, qualem nobis descripsit, à Magnesiis sub eodem Decio & cum iisdem symbolis percussum; tum inde magis recepta in publicis monumentis horum Στεφανήφορων auctoritas elucescit. Illud vero singulare habet superior Nummus Mediceus, quod non jam præsidi sacrorum, sed ipsi etiam Urbi tribuatur hoc nomen Στεφανήφορε; adinstar nempe earum urbium, quæ Νεωτέρων appellacionem, ædituis & sacrorum curatoribus propriam, ad se quoque derivarunt, & continuo in publicis Nummorum aliisque monumentis, loci aut Gentis nomini adscribere: ut obvia passim hujus rei exempla contestantur. sed hæc obiter.

SIRENUM vero genuina illa, quam iis veteres adscribunt, forma ex Nummis demum eruitur; superior nem-

nempe Virginis, reliqua, non in piscem, ut vulgo, sed in avem desinens, juxta Ovidianam descriptionem,

Pluma, pedesque avium, cum Virginis ora geratis.

Errat vero mea sententia Aldrovandus, qui adserit obiter Grammaticos Græcos à pectore ad superiora, avis vel passeris effigiem, inferiori vero parte, formam Virginis illis tribuisse: plane contra Nummorum & auctorum veterum fidem. Vellem ut Grammaticorum illorum loca adtulisset, quum & Eustathius, & Apollonii Scholiastes, & alii id genus nequaquam id tradant, nec ab Homeri, Apollonii, Ovidii, aliorumque descriptione discedant. Sed facilis fuit hic lapsus homini, qui omnibus aliis præfidiis potius, quam Græcis litteris instructus, apprime tamen instituto operi necessariis, præclarum alias & victurum opus adgressus mihi videtur. Errat enim gravius idem Aldrovandus, quum volucres id genus Sirenas haud plane fabulosas censet, earumque visa superioribus sæculis in Neapolitanis oris vestigia, quibusdam id tradentibus credit. Nimis certe credulus hic fuit, & Luciano confidentior; qui instituta quadam cum Sirenibus comparatione, continuo hanc addit cautelam, *si umquam tam* In Nigri-
men existerint, εἰ πῦες ἀπὸ ἐρπύλλο. no. Quis enim nescit, tres illius nominis Virgines Siculas, in totidem canora monstra à Poëtis conversas, fabulæ locum dedisse; quod præter alios docere illum potuisset Servius, *secundum fabulam tres in parte Virgines fuerunt, in parte volu-* Ad lib. 7.
cræ, Acheloi fluminis & Calliopes Musæ filia. Encid. Quod vero tradit idem doctissimus Grammaticus, unam voce, alteram Tibia, tertiam Lyra cecinisse, firmant adhuc ex parte nummi antiqui Neapolitanorum in quibus Parthenope Siren cum Tibia visitur; qualis ille qui in Gente Petronia Fulvianæ collectionis occurrit.

Hinc

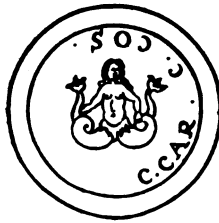
Mytholog.
lib. 1.

De Abstn.
L. III.

Hinc nempe Augusti effigies, à quo instaurata Neapolis; illinc ut jam vidit Ursinus, Siren Parthenope. Ubi videas etiam gallinaceos pedes haud immerito Sirenibus à quibusdam ex antiquis tribui, sicut inter alios à Fulgentio; *Sirenes volatiles & inde gallinaceos pedes, quia libidinis adfectus omnia qua habet spargit.* Ingeniose vero doctissimus Bochartus nomen illud Sirenis, ab Hebræorum vel Phœnicum *Sir* seu *Cantico* derivat: nisi placeat potius Græcis, post metamorphosim dictas Σειρῆνες, à voce Σείρη ὀρνιθία,ον π πιδόν, exigui volucris genere apud Hesychium, quo illas etiam Poëtæ vulgo induunt. Alas certe illis & cantum cum Musis communem tribuunt Veteres; unde Porphyrius, *τὰς μάσας ἐπέρωσαν καὶ τὰς Σειρῆνας.* Quin alatham etiam Sirenem, infra sellam sedentis mulieris spectare licet in nummo quodam Demetrii Soteris Mediceo, si fides habenda erudito nuper Admirandis Magni Ducis præposito: neque enim omnia & singula observare mihi licuit, quæ in tam ampla & divite penu omnis antiquitatis prostant. Recentium vero pictorum errorem in piscem eas convertentium, refellere poterant pictores antiqui apud Ælium; quem jam ante Antonium Augustinum jugulasse animadverti vestratem Annibalem Caro, plurimæ elegantiae Virum, in vernaculis Epistolis. Unde nollem amicissimum virum, & optime jam de hac antiquitate meritum, ac ulterius in dies meritum, vulgato illo errore deceptum, Nummum

Gen-

Gentis, ut existimat, Cossutiae primum à se editum, in quo superne mulier, infra piscis, ad Sirenem detorsisse.

Nereidos nempe alicujus figuram continuo hic agnoscis, cujus generis, uti & haud dissimilem Amphitrytes, ac Tritonum videmus passim in antiquis Græcorum & Romanorum nummis. Consentanea iis quoque Syriæ illius Dercetos effigies, quæ dimidia itidem parte mulier, à femoribus autem ad pedes piscis, à Luciano commemoratur. Unde frequentes etiam e- De Rea Sy-
 jusmodi figuræ, Mulieris nempe scopulo insidentis & ria.
 parte inferiori aquis immerfa, in priscis Syriæ ac Mesopotamiæ nummis occurrunt, de quibus alibi. In eundem etiam errorem incidisse observo vestratem Fortunium Licetum, qui in opere de reconditis veterum Lucernis novissimæ revisionis, ejusmodi Nereida vasi Lib. v r.
 insidentem, superne nempe mulierem, infra vero pi- cap. 35.
 scem, de Sirene Parthenope accepit; cujus tamen longe aliam figuram paullo ante in denario gentis Petroniæ vidimus. Equidem (ne quid dissimulem) popularem illum errorem, implumes, vulgo Sirenes tradentium, tueri forte illud posset, quod apud Stephanum In voce
 Byzantium ac Suidam legas; Sirenas nempe, suscepto A'wige-
 cum Musis in Creta certamine, cantu inferiores deprehensas, præ dolore plumas abjecisse, indeque vicinum locum Apteræ seu *Implumis* nomen consequutum. Cui rei aut fabulæ posset suffragari rarissimus il-

F f

lius

lius urbis nummus qui exstat in Gaza Medicea, illinc cum capite muliebri ac epigraphe ΑΗΤΕΡΑΙΩΝ; hinc cum figura quadam stante, sed obscura ob nummum injuria temporis male acceptum, & quam ad Sirenem ejusmodi implumem forte liceret cum Cime-liarcha Mediceo referre. Sed neque eadem desinens in piscem, ut vulgo Siren hodie traditur; ac ut verum fatear, potior hic longo auctorum illorum & monumentorum veterum ratio, qui haud aliter quam alas id genus Sirenas repræsentant, tum non alias earum sedes, quam in Sicilia & Magnæ Græciæ seu Italiæ oris vulgo adsignarunt.

Ut vero in hos Sirenium scopulos imegisse intelligas ipsos antiquariorum antesignanos, neque prætercundus hoc loco error Fulvii Ursini, qui cum in Gente Petronia traditam supra Parthenopes Sirenes effigiem erudite observasset, aliam tamen haud parum diversam, obviam in denario Gentis Valeriæ, de Sirene quoque explicavit.

Neque enim Siren, galeata hæc avis & spiculis armata, sicut Ursinus existimabat, aut vero Harpyia juxta Antonium Augustinum; sed STYMPHALIS, notæ scriptoribus ac Poëtis antiquis Arcadiæ volucris, de quo avium genere & ratione nominis Lucretius,

Lib. v.

— *uncisque timenda*

Unguib. Arcadia volucres Stymphala colentes.

quæ

quæ nempe homines invadentes, juxta Comicum, pinnis ferratis seu spiculis emissis advenas conficiebant, æreis autem crepitaculis juxta Apollodorum, aut vero crotalorum strepitu cum Diodoro, ab Hercule fugatæ Lib. I. Biblioth. lib. v.

alios Boethius, *Fixit & certis volucres sagittis.*

Hinc videmus Herculem, in veteri nummo Stymphaliorum, in memoriam scilicet hujus beneficii, signatum cum inscriptione ΣΤΥΜΦΑΛΙΩΝ ΣΩΤΗΡ, Σωτήρ, nempe, seu servatoris illius tractus. Unde etiam *Herculeas aves* vocat illas Stympthalidas Claudianus, quo non possumus dare meliorem superioris nummi interpretem, Lib. I v. Consol. Philos.

Audieram memorande tuas Stymphele volucres,

Spicula vulnifico quondam sparsisse volatu.

Nec mihi credibilis ferrata fabula pinna

Visa diu, datur ecce fides, & cognitus Hystrix

Herculeas affirmat aves.

In Hystri-
cem.

Agnoscis utique, *monstra hæc Stymphealia*, sicut vocantur Catullo, spiculis armata, & plane ad nummi fidem; quamvis Galeæ loco, cirrum iis in capite tribuentem Plinium norim; sed non mirum, armatam avem & ad prælia accinctam, Galea quoque à pictoribus aut cælatoribus antiquis ornatam. Ut certe haud parum sim lætatus in eandem de hoc Nummo sententiam incidisse quoque commendatissimæ famæ & eruditionis Virum, Nicolaum Heinsium nostrum; sicut ex litteris ejus ad virum omni laude virtutis ac doctrinæ ornatissimum Emericum Bigotium exaratis, haud ita pridem lubens percipiebam. Vides utique nihil fuisse huic monstro cum Sirene, præter alas, commune; quam non spiculis aut pinnis ferratis, sed aut Lyra

In Man-
lium.

Lib. x i.
cap. 37.

aut Tibia, ut supra videbamus, armant ac induunt Veteres; aut vero cum obscœnis illis Harpyis, si vel Apollonii vel Virgilio descriptionem de iisdem consulas, qui non spiculis rursus, sed contactu omnia foedare illas docent. Adeo ut cum Pythia vate apud Æschylum exclamare liceat, haud esse diras illas volucres, quas utique aliter in tabula depictas vidisse sese meminerat,

In Eumenid.

Οὐδ' αὖτε Γοργείοισιν εἰκάσω τύπῃς·
Εἶδον ποτ' ἤδη Φινέως γυγχαμυρίας
Δαῖπνον φερύσσας.

Signatas vero crederem (ut obiter hoc addam) has aves Arcadicas in denario hujus Valerii, vel in memoriam alicujus expeditionis in Arcadiam & vicina Stymphalo loca susceptæ; haud aliter ac à geminis id genus incolis, marinis monstribus, Elephantibus, Camelis, Crocodilis, Maritimas, Africanas, Arabicas, Ægyptias victorias vulgo in nummis antiquis signatas nosti: Aut vero ad denotandam forte Familiæ originem, tanquam ex iis Arcadiæ locis in Italiam deductæ; consueo iterum Gentium Romanarum more, memoriam ejus rei symbolis id genus posteris prodendi, de quo alibi. A Sabinis quidem Romam translata gens Valeria, juxta Halicarnassensem, Sabini rursus à Pelasgis; Arcadia autem olim Pelasgia, ut vel ex Stephano liquet, nuncupata. Ut mittam Arcadis Euandri ejusdemque comitum in Latio sedem; aut stellam in vertice capitis, anteriori parte ejusdem nummi expressam, quo Stymphalis depingitur, in memoriam forte Arcadum περσικῶν.

Lib. IV.

SCYLLAM vero cum latrantibus canibus infima inguinum parte, obuius Sexti Pompeii denarius exhibet; figura ita Maronianæ descriptioni consentanea, ut

ut illius nummi circa eadem tempora percussi interpres divinus Poëta extitisse videatur. De monstri vero hujus origine ac nomine, illud præter Grammaticos tradit Procopius, inde Scyllæ nomen ei inditum, Histor. Gotth. lib. III. cap. 27. quod in ea freti parte magna sit σκυλάκων seu canum piscium copia, quos catulos vocant. Alias idem monstrum quoque exhibet singularis quidam Nummus à Tarfensibus percussus, quem observabam nuper in Regia Gallorum Gaza, & cujus ectypum jam vulgavit Trifanum. CERBERUM autem, CHIMÆRAM, utrumque triceps animal & Poëtarum itidem figmentum, depictum, haud semel nosti in vetustis nummis. CERBERUM quidem cum Hercule ejus domitore in altera nummi parte, nummus Pisauriorum apud Goltzium & eidem geminus in Gaza Medicea repræsentat; sicut eundem Herculem, Cerberum percutere paratum exhibent nummi Perinthis & Conticæ Heracleæ sub Gordiano percussi. Qui utique egregie illustrant id quod præter alios à Libanio traditum notaveram, De Vita sua pag. 12. & jam vidisse Trifanum postea apprehendi; domito demum illo monstro, conditam ab hoc Heroë urbem sibi cognominem Heracleam; in quam alias deductum ex inferis ab Hercule Cerberum refert Diodorus; Eundem rursus tricipitem Canem cum Plutone, seu juxta sedentis pedes, spectare licet in Gaza Medicea, in nummo insigni Trallianorum, cum Antonini Pii effigie. CHIMÆRAM vero non solum ostendunt vulgares Corinthiorum nummi, una cum Bellerophonte, sed & alii etiam Seriphiorum, cujus rei causam ignorare sese fatentur eruditi antiquarii. Haud aliam vero existimarem, nisi deductam forte in ea loca à Corinthiis Coloniam; sicut de illo more inde vulgo petendi gentis insignia agetur paulo infra. Ab Athenien-

Lib. VII. I. sibus quidem deductos primum novi Seriphios ex He-
 rodoto; sed ita ut nihil obftet, alio tempore eosdem à
 Corinthiis instauratos. Polydecten vero & Dictyn Se-
 Lib. I. Bi- riphii conditores referri ab Apollodoro videas. Alias
 blioth. non Bellerophontem quidem Chimææ debellato-
 Strab. lib. x. rem, sed Perseum in Insulam illam appulisse memorant
 Eustath. in. auctores, qui adlato Gorgonis capite incolas in lapides
 Dionys. converterit. Ut non mirum sit proinde *Saxi Seriphii*
 Tacitus nomine ab Annalium scriptore eandem denotari, sicut
 lib. IV. alias Origeni vocatur in opere contra Celsum, minima
 Lib. I. & ignobilissima Insula. Neque prætereundum hoc lo-
 co, observatum à me alicubi in penu antiquaria Pyrrhi
 Ligorii, quam habet Christina Augusta, nummum
 Hadriani, in cujus itidem averfa parte Bellerophon
 Pegaso vectus, & Chimæra depinguntur, cum loci no-
 ta ΑΛΑΙΩΝ ΚΙΛΙΚΩΝ. Interpretem vero illius
 Nummi dabimus Stephanum Byzantium, qui in voce
 ταρῶς observat, lapsum in terram cum Pegaso Bello-
 phontem, in solo hujus Ciliciæ Urbis oberrasse καὶ
 ΒΕΛΛΕΡΟΦΟΝΤΗΝ ἐν τῷ ΑΛΗΙΩ πιδίῳ πλανηθῆ-
 ναι. Idem vero in voce Α'λαί notaverat, urbem illam
 esse Ciliciæ, à qua dictum sit Α'λήιον πιδίον, & ad quam
 etiam spectat hic nummus. Consona quoque his legas
 apud Hesychium, in voce Α'λήιον. Chimæram alias
 cum Ibide calcantem Crocodilum, videre licet inter
 editas Gemmas antiquas Leonardi Agostini. H
 Y- DRAM autem, non jam triceps, sed septiceps mon-
 strum, ejusdemque debellatorem Herculem, signatum
 quoque vidimus in variis Græcorum nummis, qui de-
 cantatos illius Amphitryoniadæ labores subinde ante
 oculos ponunt. Quo spectat præclarus quidam & pla-
 ne singularis nummus Herculi Maximaliani, haud se-
 mel mihi inspectus in Gaza Christianæ Augustæ, & è
 maxi-

maximorum, seu *Medaglioni*, quos vulgo appellant *vestratos* genere: in quo Hercules visitur Hydræ illius *πυκνέφαλος*, cum qua decertat victor, cum inscriptione **HERCULI DEBELLATORI**. Per Hydram autem, renascentem post tot funera, Christianorum gentem intendit designare novus hic Hercules; qui de prostrata scilicet eadem ac triumphata, cum Jovio suo Collega, hoc apud posteros monumentum voluit perennare. Gemina laus utrique Augusto impie quæsitâ jam olim in veteri lapide, quem adtulit etiam eminentissimus Annalium scriptor,

**DIOCLETIANVS IOVIVS ET
MAXIMIAN. HERCVLÆVS
CÆSS. AVGG.
AMPLIFICATO PER ORIENTEM
ET OCCIDENTEM
IMPER. ROM.
ET
NOMINE CHRISTIANORVM
DELETO QVI REMP.
EVERTERANT.**

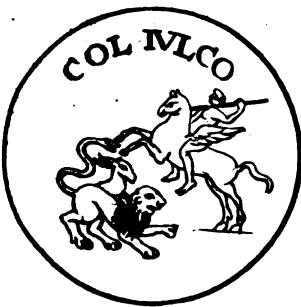
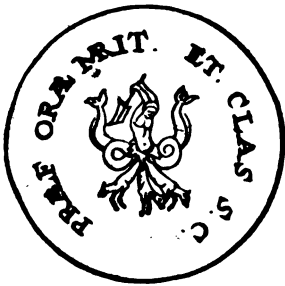
Vides utique eum lapidem, luculentum nummi hujus commentarium, & utrumque vanæ haud minus quam impiæ jactationis monumentum. Sic Julianum in Epistolis audias Constantium vocare, *πυκνέφαλον* γ- Epist. xxiii. **ΔΡΑΝ**, **HYDRAM** *multorum capitum*; ut germanum illius Cæsaris in Christianos odium agnoscas. Ita improborum quoque supplicia, Hydræ renascenti comparat alicubi gentilis itidem Libanius; sicut alias Pro- In Basilicæ. æresii æmulos sophista Eunapius. Neque vero ad Hydram serpentem ab Hercule peremptum, ut vulgo mythologi, sed ad Hydram quandam mulierem sophisti-

In Euthy-
damo.

ees peritam, & ab Hercule non citra opem Jolai fra-
tris devictam retulit jam olim eam fabulam Plato.
Quod proinde symbolum, Hydræ nempe nummo, de
quo agimus, expressæ, haud male scilicet in Christo ad-
dictorum sectam, & sociam utriusque Augusti in ea-
dem debellanda operam, quadrare furentibus videba-
tur. Alias adinstar hujus Hydræ, ceu Draconis vulgo
cum septem capitibus depicti in iisdem nummis, ἐπι-
κεφάλαις Dracones apud Brachmannos existisse obser-
vantem lego Damascium in vita Isidori apud Photium.
Quamquam novem etiam capita videas alios huic Hy-
dræ adscribentes, atque inter eos Gregorium Nazian-
zenum, eo loco, quo apposite has ipsas quatuor, de qui-
bus agimus, multicipes belluas commemorat ac descri-
bit; & cujus locum proinde, ut luculentum sequen-
tium Nummorum interpretem haud pigebit hic ad-
ponere; τὴν ΤΑΡΑΝ ἣν εὐδὲς πρόποσις ἔπεν ἡμερον, ὅτι ἐνέει
κεφαλὰς ἀντὶ μιᾶς περὶβάλλειο· εἴπ τῷ μύθῳ πιστον· εὐδὲ τὸ Πα-
τερικῶν ΧΙΜΑΙΡΑΝ, ὅτι τρεῖς καὶ ἀνομοίαις, ὥστε εἶναι φοβε-
ρωτέρων· ἢ τὸ ἐν ἁδὲς ΚΕΡΒΕΡΟΝ, ὅτι πσάυτας καὶ ὁμοίας·
ἢ τὸ θαλάσιον κακὸν τὸ ΣΚΥΛΛΑΝ, ὅτι ἐξ ἐν κύκλῳ καὶ φε-
κτοῦσας. Atqui HYDRAM nemo unquam mansuetam di-
xit, quod novem capita pro uno proferret; nec Patavicam
CHIMÆRAM, quod tria ac diversa, ut terrorem majorem
adferret; aut illum apud Inferos CERBERUM, quod toti-
dem & similia; aut SCYLLAM, aquoream pestem, quod sex
in orbem, maximeque horrenda. Mitto quæ in hac descri-
ptione non videntur satis consentanea iconibus horum
monstrorum, quas exhibent nummi antiqui; ut quum
vel Hydræ, ut diximus, novem, aut Scyllæ sex in or-
bem capita tribuit, quum tria tantum ima inguinum
parte eidem adscribant denarii Gentis Pompeiæ. Novi,
enim aut quam diversa nonnunquam de iisdem rebus
tradant

Tom. I.
Orat. III.
in Julian. I.

tradant antiqui fabulatores; aut quantum sibi nonnunquam pictores ac cælatores jam olim indulserint in iisdem exprimendis; aut denique quam veniam mereantur, qui in talibus recensendis minus se præstant accuratos. Verum ut habeant otiosi, quo ad illas horum Monstrorum Imagines, veterum id genus Auctorum de iis loca, & Poëtarum, quas ferunt fabulas jucunde exigant, en cum SCYLLAM biformem cum latrantibus Canibus, tum tricipitem CERBERUM; CHIMÆRAM triformem; septicipem HYDRAM; qualia in antiquis Nummis, cum suis debellatoribus Bellerophonte aut Hercule depinguntur. Neque enim hæc antiquariis solum scribimus, aut iis quibus obvia id genus monumentorum supellex continuo ante oculos posita, & quibus proinde levia hæc & trita forte videbuntur.

Gg

Gry-

GRYPHAS autem & PEGASOS, alata & fabulosa monstra, Græcorum & Latinorum nummi frequenter repræsentant, quamquam de postremis videatur dubitare Plinius, an eadem fictitiis velit adnumerare: Æthiopiam enim multa similia monstra generare, pennatos equos & cornibus armatos, quos Pegasos vocant, alicubi agnoscit, at alibi, *Pegasos, equino capite volucres, & Gryphas aurita aduncitate rostri, fabulosos reor, illos in Scythia, hos in Æthiopia.* Ctesias vero in Indicis, veros id genus Gryphas agnoscere non veretur, ut alios mitam, quibus ad Euphratem traduntur inspecti, & proinde Εὐφρατῆσιος γρύπες nuncupantur; aut Magistrum Benjaminem, cui תבשר הנדל הנקרא גריפ magna *Aquila Gryphes dicta.* Marinos autem Gryphas, in caudam nempe tortuosam desinentes, videre licet in nummis Yeliton apud Goltzium. Quod vero hic minime licet præterire, occurrit apud Tristanium nummus cum Gryphe & adscriptis litteris ΠΑΝ, quas ad Panem continuo refert, quem inde colligit priori nummi parte signatum, atque inde longam de Pane *ῥῆσις* instituit. At vero ab ea facile potuisset ibi supersedere nobilis antiquarius. Neque enim Panem, sed Panormitanos Siculos innuunt initiales illæ litteræ ΠΑΝ, ut mihi corinuo liquebat ad primum nummi apud Tristanium intuitum. Ita enim noveram signatos frequentissime Panormitanorum nummos. Et consultus mox Paruta id verissimum docuit, qui eundem inter Panormitanorum nummos refert.

Lib. vii. l. i.

cap. 21.

Lib. x. cap.

49.

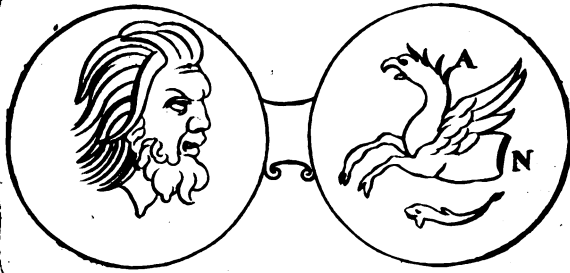
In Itinerario.

Tom. i. l. i.

Comment.

pag. 83.

Idem

Sicilia Pa-
ruta &
L. Agostini
Tab. 18.

Idem vero ille nummus, quem expressum à Tristano reperies. De barbata & hirsuta figura consule Augustinum Jueges in Annalibus Panormitanis, quibus traditos à Paruta nummos Panormi inseruit & explicavit. Gryphem quod spectat, & de quo hic sermo vertebatur, haud mirum eundem, qui Apollini, ut supra vidimus, sacer habebatur, frequenter nummis variorum locorum insculptum. Eundem certe crebro etiam signant nummi ejusdem Insulæ Syracusani. Vetus alias Panormi insigne, non Phoenicem existitisse, ut nonnulli crediderant, sed Aquilam, ex antiquis id genus Panormitanorum nummis colligit vir ^{Marianus} doctus in scripto vernaculo ^{Valgarnera} Antiquitatum Panormi- ^{Antichità} tanarum. Gryphis vero vulgo haud dissimiles ^{di Paler-} P E G A- ^{mo.} s 1, quod nomen alias velocibus aut Circensibus Equis tributum itidem nosti; quo & adludit Ausonius, ex emendatione viri magni,

Pegasus hinc dexter currant, ibi laevis Arion,

Funi sed quartum det tibi Castor equum.

Sic alium Pegasus, multis quidem palmis nobilem, sed tandem ad pistrinum infelici fato condemnatum, & eo nomine cum Thessalia patria sua expostulantem legas in veteri Epigrammate incerti auctoris,

Σοὶ πάτερ Θεσσαλὴ πωλοτέρει φε μέμνην ἀνάπλω,

ΠΗΓΑΣΟΣ ἐς ἀδίκην πέρμαλ' ὠπάσσει.

G g 2

Ne-

Neque vero multo felicius fatum nobilioris hujus, de quo agimus, Pegasi; à cuius fracto nempe calcaneo, & impresso ejusdem vestigio, caput Ciliciæ Tarsum denominatam tradit Polyhistor ille Alexander apud Stephanum Byzantium, & Avienus,

Impressaque solo liquit vestigia calcis.

A fessore vero ejus Bellerophonte, & inde orta pedis claudicatione, urbis etymon deducere malebat Thrax Dionysius, eodem Stephano auctore. Certe adhuc hodie rei seu fabulæ memoriam signare videtur impressus in Tarsensium nummo Mediceo, percussio temporibus Alexandri Severo, pes aut vero crepida. Haud aliter ac Lacedæmone olim locum quendam Sandalium appellatum tradentem lego Ptolemæum
 Cod. exc. Hephæstionem apud Photium; ab Helenæ itidem Sandalio, quod illic exciderat, dum eandem Alexander persequitur. Σανδαλιῶνς alias dicta olim Sardinia, ut pro Σανδαλώπη bene apud Hesychium emendarunt viri docti, à figura, ut videtur, Sandalii. Cæterum ut Pegasi, sic Volucres dicti celeres id genus equi, qualis ille cui simulacrum aureum erexisse L. Verum Capitolinus refert, aut nonnunquam Phænices, Coraces, sicuti
 Lib. v r. Cleosthenis Equi apud Pausaniam; vel etiam Aquila, ut in veteri Epigrammate,

Οπρὲν ἀετλοπίδων λάμψας πλέον ΑΙΕΤΟΣ ἴππων

aut nonnunquam Aquilones, ut in saxis antiquis, & quæ ratione Ventosfos eosdem jam olim dixit Ovidius,

Fab. i v.

Primaque ventosis palma petetur equis,

hoc est juxta Silium, de Equo itidem Circensi, & ventos post terga relinquit. Hyginus autem de Oenomao, Equos aquilone velociores habuit. Sed ut ad Pegasum redeamus, occurrit ille frequens in nummis Corinthiorum iasigne, vel solus vel cum fessore Bellerophonte, modo cum

DE PRÆST. ET USU NUMISM. 237
 cum Leone, modo cum Chimæra depugnante, inscr.
 COL. L. JULIA. COR. seu *Colonia Laus Julia Corinthus*. Quo etiam referendi duo denarii Gentis Cæci-
 liæ, à diligentissimo hujus memoriæ investigatore Pa-
 tino primum editi.

Neque enim illi, quod arbitrabatur Vir amicissimus,
 ad Duumviros ad frumentum emendum; sed ad Co-
 loniam Corinthum ab illis Duumviris deductam, o-
 mnino sunt referendi: sicut CORINT. etiam nomen
 in priori alterius denarii parte expressum satis aperte
 denotabat. Unde etiam his denariis nomina & memo-
 riam debemus eorum ducum, à quibus excitatum de-
 nuo clarissimum illud Græciæ lumen. Veneris autem
 caput in altera nummi parte cum Corinthi inscriptio-
 ne satis arguit, quam venuste urbem eam vocavit ele-
 gantissimus Orator, omnium urbium quæ sunt, aut
 quæ fuerunt VENUSTISSIMAM, πόλις τῶν εὐστῶν τε καὶ
 γαλλημῶν ΕΠΑΦΡΟΔΙΤΟΤΑΤΗΝ. Ut mittam quæ Dio Chry-
 de Veneris apud Corinthios fano & cultu è veteribus, sost. in Co-
 Strabone puta, Pausania, aliisque jam nota: aut quod rinthiaca.
 Gg 3 vete-

Stephanus
de Urbibus.

Hesychius,
Eustathius

ad Iliad. B.
290.

Lib. ix.

veteres Grammatici docent, κορινθιάζομαι idem esse quod ἑταιρεῖν, aut quod adhuc foedius, πῆμασιν πῶν. Ut proinde satis opportune moneta illa Corinthiorum Pegaso signata, πῶλⓈ iisdem juxta Pollucem vocaretur; καὶ ΠΩΛΟΣ πὲρ ΝΟΜΙΣΜΑ πὲρ ΚΟΡΙΝΘΙΟΝ ὅτι ΠΗΓΑΣΟΝ ἔχῃ ἐκπυπωμένον; PULLUS autem dicitur Nummus CORINTHIUS, ideo quod PEGASUM haberet insculptum. Ea autem voce, non pullus solum, ad quem ibi respicit Pollux, sed præterea merx illa Corinthiorum vendibilis, si Hesychium consulas, vocabatur; πῶλⓈ ἑταῖρα, πῶλⓈ γὰρ αὐτὰς ἔλεγον, οἷα Ἀφροδίτης πῶλⓈ. Unde & Euripides olim, πρὶν ἢ ἐν Κορινθῷ, ἑταιρεῖδων, (ut citatur eidem Polluci alia occasione hic locus) seu de Corinthiacis agens prostibulis,

καὶ τὰς μὲν ἄλλὰ πῶλον ἀνενδεῶς.

Illud præterea ex iisdem Pegasis, aut πῶλοις Corinthiacis colligas, cur in priscis Corcyraeorum & Syracusanorum nummis, obvius passim occurrat Pegasus. De postremis res obvia in Sicilia Paruta à Leonardo nostro recensita; & nos quoque haud unum hujus generis nacti sumus nuperrime in illa ipsa Syracusarum urbe. Corcyraeorum vero Nummum cum signato Pegaso Severi temporibus exhibet Gaza Medicea, & alterum cum Plautillæ effigie, παμειῖον Augustæ Christianæ. Corcyra nempe sicut & Syracusarum Metropolis, quod Thucydides aliique authores docent, Corinthus. Retenta autem vulgo à Coloniis ceu Filiabus, Matris suæ insignia, & eadem publicis monumentis, ad memoriam prodendæ originis, consueto more contestata; quod vel hæc nummorum supellex clarissime nobis ante oculos ponit. Hinc idem Pegasus in nummis Ennæ Siculæ Urbis signatus, quippe à Syracusanis, quod Stephanus tradit, conditæ. Neque aliud arguunt vel

vel frequens *Minotaurus*, in aliis Siculis urbibus, vel *Hercules* in Thasiorum, vel *Noctua* in Lebediorum Nummis, (ut sexcenta id genus mittam) nisi id quod aliunde etiam constat, à Cretenfibus, Tyriis, Atheniensibus, eosdem illos populos propagatos. Ut vel inde factis liqueat, quantum lucis ad Geographiam veterem, & locorum origines emendandas, conferant id genus monumenta. Sed hæc alterius loci. Neque tamen Corinthi solum, aut Coloniarum ab ea deductarum, sed Africæ etiam insigne Pegasus videas in antiquis aliquot nummis, ob celerum nempe Equorum in ea regione proventum, ut bene jam monuit Cl. Tristanus. Præclarus autem alius quidam Antonini nummus, in quo apparet Mercurius Pegasus manu ducens; qui scilicet Aquilæ vice, alterum illum Ganymedem in cælum veheret. Quo spectat alter insignis à Cl. Seguino nuper vulgatus, qui eundem catamitum exhibet sublimem inter Gryphis alas vectum: aut similiter Pegaso raptus in cælum, ut Tristano visum, Augustus, ut Peireskio Marcellus, aut juxta Rubenium (cui & ego adfentior) Drusus Germanicus, in illa incomparabili Gemma Tiberiana. Honestiori utique vectura sublatis in Deorum sedem, quam Vulcanus ille *πρωτότας*; quem Asino alato, in cælum à Baccho reductum, apud Ari-
In Bac-
chum
Tom. 1.
stidem legas. Mitto enim aut Comam Berenices ab eodem Equo alite in cælum deportatam, juxta Catullum; aut eodem vectam vel Auroram, vel filium ejus Hesperum, juxta Lycophronem, aliaque prisca monumenta, quod jam erudite observavit Belgarum par insignie, Gevartius ac Rubenius.

CENTAURI & MINOTAURI, ut feritate, ita forte nascendi æquales, si Plutarcho credimus & Phlegonti Tralliano, qui ex promiscuis hominum & belluarum

Lib. de spe-
cial. legib.

In vita
Pauli Ere-
mitæ pag.
238. edit.
Froben.

More
Nevoch.
Part. I. cap.
60.

Lib. III.
de usu Par-
tium pag.
392. edit.
Græc. Basil.

rum congressibus nata hæc monstra credidere. Geminum legas in eam rem apud Philonem locum, qui ut Minotaurum ex Pasiphaes cum Tauro concubitu, ita ex infandis id genus hominum bestiarumque συνθεσίαις, tradit natos forte Centauros, Chimæras, aliaque id genus monstribus similia. Quæ ratio forte vel autoritas movit beatum Hieronymum, ut dum visum Eremitæ simile monstrum refert, in incerto ponat quæ de illius natura ac veritate dicuntur: quod alias refellit Lucretius,

*Ne forte ex homine & veterino semine equorum
Conferi credas Centauros posse;*

& cum Lucretio, ut alios mittam, non Palæphatus solum, sed aliquanto majoris auctoritatis Galenus. Hunc enim videas aperte negantem *ἰπποσκελῆ* ejusmodi *ἄνθρωπον*, aut *ἰπποάνθρωπον* (ut hoc monstrum vocat, haud aliter ac Maimonides in præclaro opere, *אדם סוס*, hoc est, *Equum Hominem*) posse ex infandis id genus congressibus procreari, & Pindaro, utpote Poëtæ condonandum, à quo traditum sit, homines quondam Magnesiis equabus mixtos; unde continuo natus sit mirabilis exercitus, matribus quidem inferne, supra autem patribus similis. Plura audies eam in rem disputantem, in insigni illo de usu Partium commentario. Ut certe non ferenda sit vestratis F. Angeloni credulitas, optimo jure à Cl. Tristano jam castigata, dum ideo Centaurum in Gallieni nummis depictum statuit, quod scilicet ejusmodi monstrum Populo Romano exhibuerit spectandum Gallienus. Equidem haud unius generis nummi ita Centauros illos exhibent depictos, præter residua adhuc veterum statuarum monumenta, ut fabulosa monstra facile sese prodant. Hinc marem etiam & feminam Centauros spectamus in pulcherrimo Num-

Nummo Juliæ Severi à Cl. Seguino evulgato, currum Liberi Patris trahentes, & feminam quidem infantem fistulam.

Reliqua quæ ad præclari hujus nummi explicationem faciunt, petere licet ex eodem Seguino. Bacchum quidem itidem cum Ariadne sedentem exhibet alius nummus Faustinae junioris, ab iisdem Nicænsibus percussus. Illud vero spectamus hoc loco Centaurorum ministerium, quale utrique præstant in superiori nummo; ut non mirum sit Centauros Baccho militantes, legere passim in Nonni Dionysiæis. Neque aliter Centaurus sagittarius occurrit comes Baccho adjunctus, aut Prusiae sub Bacchi habitu depicto, in antiquis hujus Regis nummis Mediceis. Similem quoque Centaurum exhibet in eadem Gaza Medicea nummus Antonini Pii Ægyptius: Ut inde liqueat mos vetus Centauros illo habitu in nummis signandi, quem à Gallieno repetitum arguunt varia ejusdem numismata cum Centauro id genus Sagittario, & inscriptione Apollinis. Sagittarius enim, quod jam viderunt viri docti, vulgo in Dianæ tutela & Apollinis. Baccho itaque juxta & Apollini Centauri illi in antiquis nummis aut monumentis adscripti, unde & Manilius illustratur,

Et Phæbo sacer ades, & una gratus Iaccho

Crater, & duplici Centaurus imagine fulget.

Alias idem quoque ministerium, quod Libero Patri in

H h

supe-

In Gaza
Christinae
Augustæ.

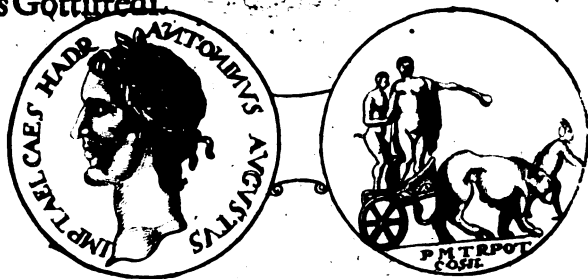
Vid. lib. v.

xiv. &
xxxiii.

Lib. i.

In Gaza
Barberina.

superiori nummo, aliis quoque exhibentes cernimus hos *ἰπποθρόνοις*. Sic Bigas Triumphales quas duo Centauri trahunt, memini me vidisse inter nummos Trajani Gazæ Farnesianæ. Victoriæ quoque cum Bigis Centaurorum notavi rursus in alio Trajani nummo Ægyptio. Centaurorum etiam Quadrigas eandem operam Herculi præstantium exhibet nummus M. Aurelii, cum inscriptione *TEMPORUM FELICITAS*. Quum tamen Centauros Herculem fugientes, suavi Sirenum cantu periisse tradat Ptolemæus Hephæstio apud Photium, & inde Sirenas dictas Lycophroni Centauricidas. Quemadmodum vero Bacchum & Ariadnen à duobus Centauris in superiori nummo Nicænsium, sic vel à duabus Pantheris ductos videas, ut in nummo Magnesium Trajani Decii, modo etiam à Satyro & Panthera ut in sequenti numismate, cujus ectypum mihi indulxit illustris antiquarius Franciscus Gottifredi.

Percussus ille nummus, ut vides, sub Antonino, Pio, ac ut licet augurari, in aliqua celebritate Bacchanalium. De Satyro vero aut Panthera Bacchi vehiculo subjunctis, trita omnia, & in superioribus etiam excussa.

De PHOENICE vero, res forte anceps cuiquam videri posset, an continuo in hanc fabulorum animalium classem veniat adscribendus. Equidem illibenter,
non

non Tacito jam dicam, Plinio, aliisque id genus auctoribus, sed tot sanctissimis Viris, Clementi, Tertuliano, Origeni, Cyrillo, Gregorio Nazianzeno, & geminis sermonibus cogimur dicam mendacii scribere, qui aut veram, aut dubiam vel *possibilem* saltem de Phœnice narrationem credidere. Postremum certe videas omniscium Origenem haud refugientem in præclaro opere contra Celsum; quod ab aliis rursus nostri impu- Lib. IV.
gnatum, qui nullum id genus animal *μολαδινόν* esse posse statuerunt, & quorum sententiæ lubentius & nos quoque suffragamur. An vero Græcæ vocis apud Regium Vatem homonymia, & Palma in Syagris renascens, cujus Plinius meminit, occasionem illi de Phœ- Lib. XII.
nice fabulæ dederit, ut nuper observabat doctissimus ^{cap. 4.}
Bochartus, fateor equidem haud mihi continuo probari. Ut enim demus sacros Christianorum Antistites, illa vocis *φοίνικ* apud Regium cantorem ambiguitate deceptos; at certe nemo dixerit eandem imposuisse Herodoto, aliisque antiquissimis inter Gentiles scriptoribus, à quibus traditam, & non à se repertam illam de Phœnice narrationem, avide in suos usus pii Antistites transtulere; Eo nempe consilio, quo irrisum & explosum adversariis resurgendorum aliquando corporum Mysterium, familiari apud ipsos Gentiles symbolo, adumbrarent tuerenturve; quod primum omnium nec perfunctorie factum à vestrate Clemente in aurea illa ad Corinthios Epistola; quod cedro & auro omni præstantius aurei sæculi monumentum Britannico orbi, ab annis haud ita multis acceptum ferimus. Inde etiam Phœnices vulgo in Cœnotaphiis Martyrum depictos, tanquam resurrectionis symbolum, liquet ex Actis Passionis S. Cæcilæ, ut jam observarunt viri docti. Illud vero sanctissimorum ho-

minum institutum egregie vel firmant vel illustrant obvii passim in nummis consecratorum apud Romanos Phoenices; qui Gentilium sententiæ de Augustis suis è busto ad coelum profilientibus, & in novam eandemque æternam vitam adsertis, prodita symbola adhuc hodie conspiciuntur. Hinc solemnes illæ inscriptiones, depicto Phoenici adscriptæ, **ÆTERNITATI AUG.**; ne miremur *æternam avem* dictam jam olim Claudiano,

Æternam ne perdat avem.

aut vero illud Christiani Vatis apud Eusebium, post recitatam de Phoenice Gentilium narrationem,

Ἐλπίστους Ἕλληνας εἰς αἰῶνες λόγοις

Πείθητε, λοιπὸν τὴν ἀνάσσειν σέβειν.

Graci ergo Gracis fabulis si creditis,

Ne jam negetis suscitari mortuos.

Unde Christianis etiam Cæsaribus idem novæ vitæ, vel novi quasi & fortunati quidem sæculi symbolum frequentatum. Præclarum inprimis ejus rei argumentum præbent obvii alias Nummi Constantini Junioris, in quibus Phoenix modo supra rupem, modo supra sphæram, ut in sequenti nummo, collocatus cernitur, cum memorabili illa inscriptione, **FEL. TEMP. REPARATIO**, seu *Felix Temporum Reparatio*. Cui insuper præmittemus insignem alium Nummum magni Constantini parentis, in cujus aversa parte occurrunt duæ figuræ cum Globo, supra autem Phoenix itidem radiatus, cum inscriptione illis temporibus familiari **GLORIA SÆCULI VIRTUS CÆSS.** Ejus autem iconem exprimendam curavimus beneficio viri commendatissimi nominis, Amplissimi Joachimi Camerarii nostri, præclari illius Nummi possessoris.

Ubi

Ubi videas nempe Phœnicem eadem figura, qua illum nobis Herodotus, Plinius, Solinus, vetus Poëta apud Eusebium, Claudianus, aliique tradidere, Aquilæ nempe magnitudine cum plumeo apice seu corona radiata, quam in ejus descriptione *solis imaginem* vocat Achilles Tattius; ut facile inde sacrum soli animal & Horo in Hieroglyphicis, dictum *solis symbolum* adsequamur. Lib. III.

ACCEDUNT præterea alia quædam cælata in Nummis id genus monstra, quibus symbolorum aut Naturæ Interpretes, possunt industriam suam excitare aut ornare luculentius. Unum quod inter Hieroglyphica Ægyptiorum animalia retulerim, exhibet Nummus Mediceus Hadriani, in quo cauda, corpus & pedes Leonis, pectus Crocodili, caput Isidis cum flore, & desuper

H h 3

Sphinx

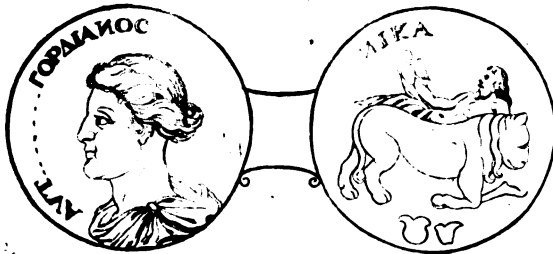
Lib. VII.
cap. 21.

Sphinx cum rota. Hæc enim omnia Ægyptium num-
mum satis arguunt, & mea sententia, juxta familiaria il-
lis symbola, Lunæ concordem cum Sole in hæc inferio-
ra virtutem, & recurrens stasis vicibus Jovis sui Ægy-
ptii incrementum. In vicina quidem Æthiopia haud
unum agnoscit monstrum Plinius, ex variis id genus a-
nimalium formis concretum, collo etiam, cauda, pectō-
re Leonis, cætera diversum. Neque alienus ab hoc loco
Nummus quidam plane singularis Gordiani Pii à Ni-
cænsibus in Bithynia percussus, in quo figura inequi-
tans monstro, capite equino, cum brachio veluti loco
dextri pedis baculum serpenti involutum apprehen-
dente, priori sinistro pede humano, duobus posteriori-
bus equinis, cauda vero instar serpentis inflexa. Eques
autem ipse ornatus galea ac thorace, dextra coronam te-
nens. Ipsa vero monstri inscriptio haud minus singula-
ris; ΙΠΠΟΝ ΒΡΟΤΟΛΟΔΑ ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Sed operæ pretium
est, ipsam rarissimi & plane singularis Nummi iconem
conspiciendam dare, beneficio Christinæ Augustæ, cum
aliis id genus ex Regia vere ejus Gaza depromptam.

Quid autem monstri alat hæc figura, fateor me juxta
ignarissimos scire, neque ad quam vel histrioniam vel
fabulam adludat hæc inscriptio, adsequi adhuc certo
potuisse. Neque vel ex antiquis Strabo, vel Dio Chry-
sosto-

sofotomus, vel Memnon apud Photium, alique, qui multa de hac primaria Bithyniæ Urbe, ejusque vel Conditoribus, vel Tutelaribus Diis, Hercule, Baccho, Nicæa, Naiade, cæterisque observarunt, vel quos consului, eruditi monumentorum id genus interpretes, faciem hic mihi prætulere. Si Arriani opus exstaret, quo *περὶ μυστῶν* Bithyniæ complexus apud Photium traditur, aut Alexandri, Menippi, Demosthenis commemorata antiquis Grammaticis Bithyniaca, haberemus forte hanc rem magis explicatam. Quo loco mihi in solatium occurrit magni illius Herculis Musarum, Josephi Scaligeri confessio, profitentis tam multa in Nummis & inscriptionibus antiquis latere, quæ nos fugiunt, & ex quibus tot præclara ac recondita liceret eruere, si illa utique possemus adsequi. Alius quidem Nummus ejusdem Gordiani & ab iisdem Nicæensibus signatus, Bacchum eumque seniore illum Barbatum exhibet, cujus cum ^aDiodorus meminit, tum ad Demosthenem ^bUlpianus, Pantheræ super incubantem; urbis nempe illius ^cAd Orat. *περὶ πόλεως*, ut supra notabamus, cum Victoriam, quam ^dut. *μὴν* gestat, & quæ ad Nicææ nomen videtur adludere.

Sed nihil Nummus ille ad priorem, neque magis alter Macrini Nicææ iridem percussus, cum figura monstro simili, non Equo quidem sed Elephanti insidente, quem videbam nuper in Collegio Claromontano Parisiensi. Cebos quidem Simiæ genus, priores pedes manibus,

nibus, posteriores autem humanis pedibus similes habuisse, supra ex Aristotele & Agatharchide tradebamus. At non Simiam hic, sed Equum cum dextra & pede humano, eique insidentem Equitem licet intueri. Ne quid tamen hic intentatum relinquamus, crederem facile ipsum Gordianum designari illo emblemate Bithyniam peragrantem, & quasi alterum Æsculapium, ceu gratum salutis auctorem conspicuum iisdem factum. Designati enim vulgo, ut nosti per Figuras Cæsarum Equestres, eorundem Adventus, & quidem aliquoties in residuis hujus Gordiani nummis. Instar vero præsentis Æsculapii exceptum à Nicænsibus arguere videtur baculus ille serpente involutus, familiare hujus Epidaurii Dii symbolum; cujus etiam; ut antea monebamus, præ numinibus aliis salutare & frequentatæ vulgo apud Græcos Epiphaniæ. Æsculapium certe Nicææ cultum, haud minus ac Epidauri liquet ex Nummo Antonini Pii, in quo Æsculapius cum serpente ac epigraphe $\Sigma \Omega \Theta \Pi \Gamma \Lambda \Sigma \text{ΚΛΗΠΙΩ ΝΙΚΑΙΕΙC}$. Ut mittam Acesium juxta Æsculapium, & in ejus æde cultum apud Epidaurios, in alio nummo eorundem Nicænsium obvium, sicut præclare eruit illum & explicavit Tristanus. Neque cuiquam mirum videbitur, apprehensum aut gestatum ab illo Equo Æsculapium, qui equorum simul & hominum salutem huic Deo Epidaurio curæ olim fuisse meminerit, & eundem proinde juxta Equestrem Neptunum, invocari ab Hierocle in præfatione Veterinariæ Medicinæ, $\text{κεκλήσω δ' ἡμῖν συμφορεῖς ἔλγυα τῶδε, ποσειδῶν τε ἵππειον, καὶ ὁ ἔτ' ἀνθρώπων ἥγυς ΣΩΤΗΡΑΣ ΚΛΗΠΙΟΣ, ὃ πάντως παρ' ἵππων μέλει}$; *Invocentur vero & nobis operis hujus adjutores, Neptunus quidem Equestris, humani autem generis SERVATOR ÆSCULAPIUS, qui omnino etiam EQUORUM CURAM gerit.* Neque alias

alias à Gordiano abludens hujus Equitis effigies, maxime si Græcorum & Barbarorum nummorum rationem habeas, in quibus vulgo Cæsarum minus decoræ & inconcinniores formæ conspiciuntur, & adeo nonnunquam, ut fatente Cl. Seguino, Imperatores isti non vultu, sed solo nominis indicio agnoscantur. Ut certe id in eos quadret, quod de primis nascentis picturæ rudimentis observat alicubi Ælianus, adeo rudi & imperita arte efficta à pictoribus animalia, ut necesse haberent ad ea adscribere, hoc est Bos, Equus, Arbor. Accedunt vero firmandæ huic conjecturæ, aliorum quoque Cæsarum cum monstris cælatorum figuræ, in aliis barbaris & Ægyptiis nummis. Talis Hadrianus cum monstro Cynocephalo, in Nummo ejusdem Cimieliarchii inclytæ Reginæ. Ut jam mittam Isidem monstro etiam insidentem cum Sistro, quam Faustina nummus exhibet in eadem Gaza. Sed hoc fateor turbare videtur inscriptio illa superioris Nummi, ΙΠΠΟΝ ΒΡΟΤΟΛΟΔΑΝΙΚΑΙΕΩΝ, quæ & sensum reconditum & vocem Helladi hætenus, quod sciam equidem, inauditam videtur continere. Βροδοδαίμονας quidem novi dictos Græcis post mortem cœlo insertos, ut ex Hesychio constat; sicuti alias βροδολοιγόν, Martem Homero, quod nemo ignorat, Amorem autem in veteri Epigrammate, quod Argentario, in Anthologia adscribitur, nuncupatum. Unde haud difficulter licebat illas voces in nummo distinguere, & supplere ΙΠΠΟΝ ΒΡΟΤΟΛΟΙΓΟΝ ΔΑΙΜΟΝΑ ΝΙΚΑΙΕΩΝ, *Equum hominum perniciem, Genium Nicaensium*. At non continuo licebat adsequi, quomodo illud attributum huic Equo conveniat, qui Æsculapii salutare numen apprehendit, ac proinde salutis potius quam pernicie auctor statuendus. Faceffant certe præ illo Equite ei

In select.
Numism.

Lib. x. Var.
hist. c. 10.

Lib. 1.
Epig. 77.

Ii infi-

insidente, Bellerophontes, Persei, Antinoi, aliique in Pegaso, aut Gryphe sublimes; Hoc vero Equinum monstrum cum humano pede & brachio, quo Epidaurium Serpentem tenet, opportune mihi in memoriam revocat simulachrum illud apud Phigdenſes Arcadas, cujus meminit Pausanias, Equino itidem capite, corpore tunica velato, una manu Delphinum, altera Columbam tractans. Aliud quoque in Syracusanorum nummis suppeditat Gaza Medicea, capite itidem Equino, cauda bifurca, stipiti incumbens, & Draconi cætera simile. Alterum rursus in iisdem videas alatum, Equino capite, cum duabus tibiis equinis, infra pectus caudam serpentinam. De quibus proinde usurpes illud Gregorii Nazianzeni, *Θηρίον ἐκ πολλῶν θηρίων συγχεί-
μυρον πλυεῖδες καὶ πλύμορφον* ex multis belluis conflata
variā quandam & multiplicem belluam. Neque Serpens ille prætereundus, Equi dorso impositus, in rarissimo nummo Ægyptio Domitillæ Augustæ, Vespasiani Conjugis, quem vidisse contigit in Museo Lomeniano Cl. Patini, ac pro solita ejus comitate, illius ectypum ab eodem impetrare.

In Arcadi-
cis.

Orat. I.

Similem etiam Nummum habet Gaza Medicea sub Domitiano percussum. Referendum vero illud monstrum ad hieroglyphica id genus Ægyptia, ex diversis animantibus vulgo apud eos conflare solita; sicuti ex Porphyrio supra videbamus, aliisque antiquis eorum monumentis paullo ante commemoratis, & de quibus iterum

iterum Nazianzenus Ægyptum alibi compellans, secunda nempe in Julianum Philippica; τ' ἄλλα π' ἔσαι παλάτης ἢ γράφεις θηρία σκώδετα καὶ ἀλλέγοτα; *aliaque quot-* Tom. 1.
quot confecta tibi aut picta animalia, è diversis generibus con- Orat. 17.
flata & prodigiosa. Ex his autem quæ supra adtulimus, abunde colligas, familiarem imprimis illi genti petitam à Serpente vel Dracone mixturam, ob divinitatem vel providentiam ei animalium generi passim apud eos tributam; ut ex præclaris & antiquis eorum Nummis luculenter demonstratum. Alias ut equitantem hic vides Serpentem, sic rursus Serpenti instar Equi vel Cameli inequitantem samaclem, hoc est satanam, è libro Medrach tradentem legas Magistrorum doctorem in laudato supra opere. Cæterum plura id genus ex veterum Nummorum penu erui adhuc possent; unde iis qui monstra vel vera vel fabulosa congerunt, uberior materia diligentis & contemplationis suppeteret. Haud inanem illam insuper ad mysteria veteris sapientis, aut obscura nonnunquam auctorum loca illustranda, facile unusquisque intelligit. Ita quidem, ut abunde de illorum judiciis securus in posterum esse debeam, qui ad aliquam Naturalis Historiæ lucem nihil omnino conferre id genus monumenta hætenus credidere; aut qui meam hac de re sententiam, nimio cuidam erga Helenam, quam ornandam hic suscepi, studio & amoris videbantur forte tribuere. Equidem quando id veris & novis ferme probationibus non vicissemus, luculentos ejus rei testes ac præcones dare hic possem, in hoc ipso naturalis historiæ argumento, aliorum industriam & conatus quodammodo supergressos. Unus est Ulysses Aldrovandus in Herculeo opere, qui Nummorum subsidium ad ejus illustrationem frequenter advocasse haud contentus, amplissimum alicubi hoc iis

Maimonid.
 Mor. Ne-
 voch. p. 11,
 cap. 30.

Ornitho-
log. lib. I.
de Aquila.

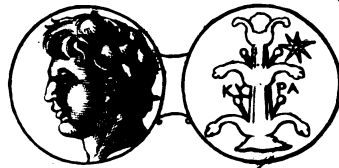
testimonium præbuit; *Ut modo studiosi omnis Antiquitatis utilitatem aliquam ex nostris hisce Natura historis percipiant, suis propriis ac aptis locis* NUMISMATUM Imperatorum, aliarumque Familiarum antiquissimarum, & præsertim Aquila inscribuntur, utrumque latus declarare decrevi: Atque id eo lubentius facio, cum cognoscam hoc eruditissimo saculo in maximo haberi honore illa studia in quibus varia traduntur Historia, & PRÆsertim ILLA QUÆ AD NUMISMATUM, Marmorumque antiquorum lectionem spectant. MULTA enim sub eorum cortice LATENT MYSTERIA NATURÆ, quæ maxime & perscrutantium palato arrident animumque oblectant: Fateor equidem me EX HISCE STUDIIS MAXIMUM SEMPER FRUCTUM PERCEPISSE, atque hic inter alios aucthores *Aenea Vici, Huberti Goltzii, Gulielmi Chouli Galli, Sebastiani Erizzi opera usum fuisse. Sed studia isthac imprimis promouet autopsia ipsa, ideoque tum Roma, Florentia, Ferraria, tum etiam in aliis locis apud Serenissimos Principes rarissima multa vidisse* MIHI PLURIMUM PROFUIT. Quid potuit obsecro diu luculentius ad commendationem hujus mercis in hoc ipso contemplationis genere, idque ab homine nullo ad id peculiari consilio & tractatione adducto? suffragatur eidem clarissimum Gallix suæ lumen, & cum monumentis aliis reconditæ doctrinæ, tum novissimo de sacris Animalibus immortale, Samuel Bochartus. Ille enim lecta priori hujus libri editione, & de nova ista, quam adornabam certior factus, ab hoc imprimis singularium in Nummis cælatorum animalium argumento, immane quantum huic suppellectili pretium statuit, & quam inde magni nunquam satis æstimandæ utilitatis fructus percipi possent, suis ad me litteris haud ita pridem significabat. Superfedeo à verbis ejusdem commemorandis, quia cum mea laude conjuncta versantur.

DIS-

DISSERTATIO QUARTA.
DE
PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

H Quidem illum, de quo modo agebamus, in ipsius NATURÆ contemplatione, rei hujus antiquariæ usum ac præstantiam, haud leviter vel firmat, vel illustrat; quod neque in ornanda PLANTARUM Historia supervacua omnis hæc Nummorum veterum supellex censeretur. Etenim qualis olim fuerit figura SIL-De SIL-PHII aut LASERPITII Cyrenaici, decantatæ adeo PHIO Cy-apud veteres plantæ, nequidquam apud recentiores renaico inHerbarum collectores ac interpretes quæras; nec aliunde hodie quam ex Nummis discas. Hæc enim planta, quæ vel sola Cyrenaicam regionem per plura sæcula nobilitavit; unde & *Laserpiceferas Cyrenas* vocat Catullus, & cujus Laseris aliquot pondera in publico Populi Romani ærario recondita narrat Plinius, jam ante illius & Strabonis etiam ætatem, si fides eis habenda, apud Cyrenenses defecerat, cujus rei causam ^a hic in Libro XI. barbaros, ^b ille in publicanos transfert. Severi tamen Lib. VIII. ætatē, Laseris illius Cyrenaici copiam adhuc Romæ cap. 3.superstitem extitisse, liquet mihi ex Galeno, qui in confectioe antidoti, quale sibi frequenter paratum docet, adhibendi inter alia *ἐπεὶ κυπρωανὴ* diserite me- Lib. II. deminit. Ne putes solum in libris simplicium, hujus Lase- Antidot.ris in genere magnum auctorem meminisse; unde lo- p. 440. edit. Græc. Basil.

ca quædam viri docti ad Dioscoridem congefferant. Quod vero Aristoteles, Aristophanis interpres, Tzetzes, Hesychius, Suidas, olim tradiderant, Silphium in Cyrenensium Nummis vulgo signatum fuisse; manifeste etiamnum docent argentea & vetusta illius tractus Numismata, obvia in Cimeliarchiis antiquariorum. Unde etiam non piguit magnum Solini interpretem, nummos hujus generis, haud in uno Exercitationum Plinianarum loco producere; quo nobilissimæ illius plantæ vulgo ignotæ figuram ex iisdem repræsentaret; quod jam ante eum præstiterant duo Antonii, Piso & Augustinus in collectione Veterum Numismatum. Alteram quidem hujus Silphii figuram non parum diversam, ex antiquo Dioscoridis codice depromptam exhibet etiam idem *ὁ μέν* Salmasius; sed ita ut adulterinam eandem, aliam certe quam Cyrenaicam fateri ei sit necesse, & priorem ex Nummis prolatam, germanam & genuinam agnoscere. Nam quod alias prioribus curis, nihil in hac Nummi figura simile Apio reperiēbat; cui similia tamen hujus *Libyci caulis* (sicut Lib. xiv. Antiphani vocatur apud Athenæum) folia, veteres auctores Theophrastus, Dioscorides, Plinius constanter tradidere, alibi postea producta accuratiori ex duobus aliis Nummis Silphii icone, feliciter retractavit; & sequens gemini nummi effigies deprompta ex Gaza Palatina hic ante oculos ponet.

Quod vero notat Tzetzes, in iisdem Nummis, non plantam solum, sed ipsos quoque signari Cyrenenses Sil-

Silphium Batto conditori suo offerentes (unde natum etiam proverbium *βάτης σίλφιον*) fateor in residuis hodie Cyrenarum nummis nondum mihi observatum. Nec ideo tamen continuo illustri Scaligero accedo, falsi eo nomine Tzetzem arguenti; quod tamen pridem ante illum Græculum, levioris forte fidei, gravior ali-

In Canon.

Isagog.

quanto testis Aristoteles tradiderat: sicut recte ex veteri Aristophanis interprete colligit Salmasius, ut nulla amplius supersit ratio dubitandi. Nec enim quia Nummi ejusmodi hodie non exstant, labat continuo illorum fides; quasi omnia id genus numismata superessent, quorum veteres meminere, & præsertim gentis Africanæ; aut etiam talia adhuc quotidie non eruantur, prioribus antiquariis & ipsi olim Scaligero ignota. Ut mittam nihil alienum aut insolitum, sed familiare potius in Nummis id genus symbolum denotari, ut nobilissimæ apud se plantæ caulem offerrent suo Conditori; haud aliter ferme ac vel Palmæ, vel Lauri ramos, vel Spicas etiam offerentes nonnumquam Cæsaribus videas feraces iisdem Provincias. Factum etiam illud Cyrenensium Batto & ejus progeniei Silphium offerendi tangit Hesychius, ubi simul meminit Nummorum cum caule Silphii in iisdem expressi;

βάτης σίλφιον. παροιμία ὅτι τὴν πᾶς ὑπερβαλλέσας πρὸς δόλοισιν ἐκπορεύων μετενέγκται ἢ δὲ πρὸς ὅδῳ κυρτωαίης ὅτι τὴν βατῆα δῶν μετὰ δῶνα ἐξαίρετον τὸ σίλφιον, ὃ πέπηγται πρὸς αὐτοῖς ὥστε καὶ ἐν τῷ νομισματι ὅπως μὲν Ἀμμῶνα, ὅπως ἢ σίλφιον ἐγκέχεαι.

Ad quod proverbium respexisse observo celebrem ipsius Cyrenæ Antistitem; *Τρύφωνι τὰ δῶρα παραδόντι*, ἔπὼν *Σιλφίον* πλὴν *βάτης* γὰρ *ἀρκέεις* αὐτό. *Τῇ γὰρ*

Synesius

cp. cxxxii.

phoni dona paravimus, Laserpicium Silphii copiosum, BATTI scilicet SILPHIUM audis. Locum vero Hesychii integrum adduximus, ut vindicaremus etiam illum à

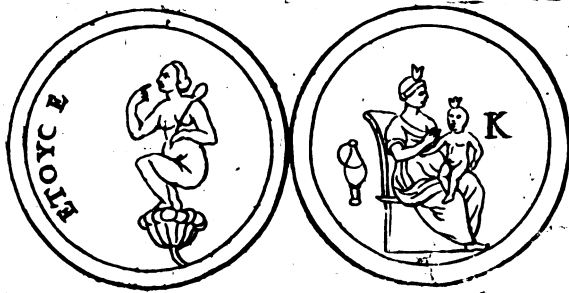
repre-

reprehensione viri magni, qui postrema verba de Nummo Cyrenensium cum caule Silphii, nihil ad explicationem proverbii *Batti Silphium*, nec ad honorem Batti quicquam pertinere, ad Solinum tradit. Atqui nihil hic peccavit, aut alienum adseruit summæ accurationis Criticus; qui ubi rationem illius proverbii adtulisset, petitam ex more illo aut factò Cyrenensium, præstantissimum Silphium Batto, aut alicui ex ejus progenie offerendi, causam opportune adjungit, quod hæc planta in tanto apud Cyrenenses honore haberetur, ut eam etiam in altera Nummorum apud se percussorum area signari curaverint; unde utique lux proverbio non mediocris accedebat. Nec minus etiam ibi lapsus est vir summus, dum eodem Hesychii loco deceptus, imberbis vultum ex Cyrenensium Nummo prolatum, pro Jove Ammone obtrusit; aut quum sententiam suam de priscis & recentioribus Cyrenensium Nummis ac figuris, in anteriori illorum parte expressis adtulit; qua de re uberius alibi dicendi erit locus. Battus enim, ut obiter hoc moneam, aut Ptolemæi Cyrenensium Reges vulgo depicti cum Silphio, quod de postremis etiam adnotasse video Virum variæ & reconditæ doctrinæ Isaacum Vossium ad Melam. Equidem fateor posse τὸν πένυ in sententiæ suæ patrociniū, præter Hesychium, Suidam quoque advocare, qui itidem in una Nummi parte Ammonem, altera Silphium signatum à Cyrenensibus tradit. Sed aut Suidas ipse cum Hesychio deceptus, qui pro Batto aut Ptolemæis, Ammonem in iisdem depictum credidere; aut quod longe mallet, alios adhuc Cyrenensium præter hos, quos hætenus viderunt antiquarii, nummos inspexere. Certe longe diversa Ammonis effigies, qualem è nummo veteri protulit idem celeberrimus

rimus Vossius, & de qua nos alibi in sequentibus. Neque vero hic prætereundum, quod idem Suidas tradit, Ampeliotas Africanos Delphis caulem Silphii dedicasse, ut eximium quendam honorem habitum nobilissimæ huic plantæ vel inde facile adsequaris. Ut non mirum sit, traditam quoque videre ab Arriano Cyrenensium in custodiendo Silphio sollicitudinem, qui sepem illi obducebant, quo greges ovium inde arcerent, & ideo quidem, quod magni fieret apud eos Silphium, ὅτι πολλὰ ἄξιον Κυρηναίοις τὸ Σίλφιον. Unde etiam Lib. III. Augustus inter blanditias illas, quibus Mæcenatem περ. ἀνα-
στα-
στα. suum nonnunquam demulcebat, *Lascer Aretinum*, eadem Lib. II. Sa-
turnal. c. 4. ratione qua illum *Ebur ex Etruria*, aut *Tiberinam Margaritam*, teste Macrobio, solebat indigitare. Quin & illud haud pigebit addere, haud dissimilem valde huic Silphio Cyrenaico figuram ex horto Patavino expressam, in libro Prosperi Alpini de Plantis Exoticis vidisse me non ita pridem apud laudatum modo Isaacum Vossium.

Alterius vero Plantæ, nec minus olim nobilitatæ De Loto culentam etiam figuram Nummi Veteres nobis sup- Ægyptia in
variis
Nummis. peditant. LOTUM Ægyptiam intelligo, quem Lilio similem, immo Lilium Ægyptium, juxta Herodotum, tradunt vulgo auctores, Theophrastus, Dioscorides, alii, & usibus variis ac dignitate in ea gente celebrem docent. At vero vulgo veteribus litem hic intendunt recentiores, qui illos ex una planta male duas effecisse existimant; neque enim revera aliam esse Loton illam Ægyptiam, quam Nymphæam albam. Hujus enim Loti duo esse genera solo colore discreta, unum rosacei coloris, quod idem sit cum Colocasía seu Faba Ægyptia; alterum flore albo & Lilio simili, quod nihil aliud sit quam Nymphæa Nilotica. Hæc inter alios viri ma-
K k gni

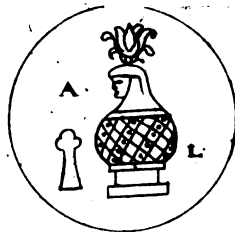
gni ad Solinum sententia, quam pluribus ibi adstruere conatur. Sed ut largiamur multa habuisse hanc Loton, cum Nymphæa communia; puta originem in palustribus locis aut amnibus, florem Lilio similem, caput instar papaveris, haud tamen omnino easdem plantas exstitisse, constare poterit ex præclaris aliquot Ægyptiorum nummis, quibus frequenter cum flos Loti, tum Caulis, tum Fructus exprimuntur. Insignes hanc in rem duo qui sequuntur, quorum prior insuper Harpocratem exhibet digitum ori admoventem, alter Isidem Oro admoventem ubera.

Flos nempe ille expansus, cui insidet Harpocrates in priori nummo, haud alius quam Lotus, ut vel ex Plutarcho & Iamblichō liquet; sicut erudite jam monuit Cl. Tristanus. Aperte certe Iamblichus libro de Mysteriorum Ægyptiorum; *si quidem Ægyptii fingunt in Loto sedere Deum supra lutum*. Sic iidem, auctore Plutarcho, Solem infantem è Loto prodeuntem depingebant, addi-

Lib. de Isid. ta ejus rei ratione, ἔδὲ τὸ ἥλιον ἐκ ΛΟΤΟΥ νομίζεσι βρέ-
φει ἀναστῆναι νομίζον, ἀλλ' ἕως ἀναστῆναι ΗΛΙΟΥ γεγενῆ-
σιν, πρὶν ἐξ ὑγρῶν ἡλίου γινώσκον ἀναστῆναι ἀνιτήτοροι; *Neque putant Solem infantem recens natum è Loto exiisse; sed SIC ORTUM SOLIS PINGUNT, innuentes, quomodo is ex humidis accendatur*. Caulis autem, quem manu gestat, itidem Lori, qualem omnino describit Prosper Alpinus, me-
liora.

lora de hac planta, ut ipse agnoscit, edoctus ab erudito Medico, à quo Plantas Loti in Ægypto decerptas, cum floribus, fructibus, caulibus, foliis, se accepisse proficitur. Consule librum ejus, si tanti videatur, de Plantis Exoticis. Loti itidem Caulis, quem præfert infans Orus in altero nummo, Isidis matris uberibus admotus; Ornamentum autem illud capitis cum Harpocratistum Isidis, Flos itidem Loti non expansus, quod non observavit Tristanus. Flores nempe in hac Planta candidis Liliis foliorum angustia proximi, multi ac densi, ut testis oculatus eosdem describit Alpinus; unde veteres etiam florem hunc non Lilio solum similem, sed nonnulli, ut etiam Herodotus, Liliū vocarunt. Unde jam adsequimur, non de Lilio, ut multi existimabant antiquarii, sed de hoc Loto explicanda illa capitis insignia, quæ frequenter in Ægyptiorum nummis occurrunt Lilio haud absimilia. Certe familiare fuisse Ægyptiis illud capitis insigne, sicut apud Græcos & Romanos Laurum vel Quercum, licet ex Heliodoro præterea colligere, apud quem præconum capita Niloo Loto redimita leguntur. καὶ πῆς π κε- Lib. x. φαλας τῷ Νειλώω λωτῷ κατὰ στήλαις. Huc spectat etiam sequens nummus, in quo juxta hieroglyphica Ægyptiorum symbola, de quibus fuscè jam egerunt Viri docti, Isidis caput Hydriæ impositum cernitur, cum simili capitis ornamento.

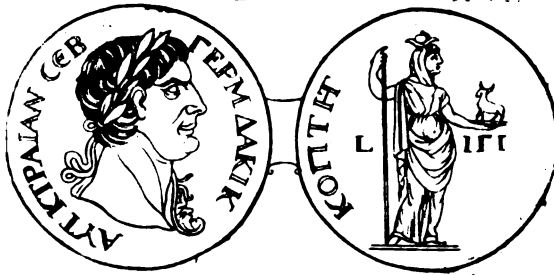

K k 2

Non-

Lib. 1 v.
Hist. Plant.
cap. 10.

Nonnunquam vero floris loco, fructum ipsum Loti adhibitum videas inter duo folia, quo nempe insignitus occurrit Orus in superiori nummo, cum Matre Iside depictus. Loti nempe hujus fructus magnitudo, quanta papaveris maximi Theophrasto traditur. Eodem etiam capitis ornamento Osiris decoratus in quodam Ægyptio Trajani nummo à Cl. Seguino evulgato, ut facile mihi primum Gallorum antiquariorum decus largietur.

Lib. de Isid.
& Osirid.

Non Loti, sed Perseæ Ægyptiæ ceu vulgaris Perficæ fructum existimarunt nonnulli in nummis id genus signatum, moti auctoritate Plutarchi, qui inter stirpes Ægyptias, Perseam Isidi maxime consecratam tradit. Mitto illud, quod Perseam Ægyptiam, & vulgarem Perficam confundant; quas tamen diversas arbores fuisse ac inter se haud parum dissimiles, vel ex Theophrasto satis liquet, & vere etiam ab eruditissimis viris observatum. Certe Perseæ Ægyptiæ fructum figura oblongum & Amygdalæ modo describit Theophrastus; Plutarchus autem citato loco, cordis speciem, folium autem linguæ referre tradit. Unde factum etiam observo, ut Arabes vocem لوت cum arborem fructum ferentem instar dactyli, tum Perseam etiam interpretentur. Dactylorum enim sicut & Perseæ fructus figura vulgo oblonga; unde & nomen illud prioribus hæ-

sisse

fisse vulgo existimatur. Videant autem quam parum ea convenient cum figura rotunda fructus, in commemoratis modo aut similibus nummis expressi. Coronam autem è Loto, Osiri familiarem, liquet insuper ex Plutarcho, qui refert Isidem ejus cum sorore congressum agnovisse, ex Corona Loti ab eodem apud Nephtyn relicta, καὶ πεκμήλον ἰδᾶσαι, τὸ μὲν ΛΩΤΙΝΟΝ Lib. de Isid. ΣΤΕΦΑΝΟΝ, ὃν ἐκεῖν' ὡς πλὴν Νέφθης κατέλιπε. Locus autem signati superioris nummi, ut obiter hoc addam, singularis; nempe urbs Coptus, à qua lingua Ægyptia hodierna Coptica dici meruit, & quod oppidum à voce Ægyptia, quæ privationem notet ob Osirin ibi è vivis sublatum, derivat eodem loco Plutarchus. Cæteroquin diversum aliquanto à superioribus capitis ornamentum, in sequenti Galbæ nummo Ægyptio occurrit, quod an rursus ad Lotum referri possit, videbit ipse, qui hunc nummum aliosque id genus, quos possidet præclaros & selectos, propriis observationibus brevi illustrabit, Patinus noster.

Florem autem Loti frequentius inter capitis ornamenta receptum videas in antiqua illa Ægyptiorum nummorum supellectile. Nilum certe, præter supra commemoratam Isidem, alibi etiam Osiridem, eodem ornamenti genere non caruisse, præter alios arguit nummus Hadriani Mediceus. Illum enim ἄνθ' ἐστὶ Νειλώοις, seu Nili floribus, quorum Heliodorus meminit, adnu-

Lib. 17.

merandum, jure Parenti suo hoc officium liquet præstitisse. Regibus vero & Reginis, ad Isis nempe & Osiridis exemplum, eundem honorem habuerunt Ægyptii; sicut nummi aliquot superstites adhuc hodie contestantur. Juncta enim eodem modo videas Ptolemæorum cum conjugibus capita, cum flore illo in vertice, aut cum diademate in ejusmodi florem desinente. Quo refero nummos aliquot hujus generis in Gaza Medicea mihi inspectos, quorum unum eruditus illius Cimeliarcha male ad Jovem Ammonem referebat. Talem etiam florem Arsinoë Philadelphi & alter Ptolemæus in capitis vertice apud Urfinum præferunt; prior ex Nummo aureo, alter ex Gemma veteri expressus. Neque enim audiendus vir doctus, qui in Notis ad has Fulvii Imagines, florem illum de Silphio, & non de Loto accepit, ac proinde à Cyrenensibus profectum utrumque hoc monumentum credit. Figura enim illius floris ibi expressa à Silphio longius discedit, de quo paulo ante egimus, & Lotum revera Lilio haud absimilem prodit. Quæ omnia certe egregie illustrant haud ignotum eruditis antiquariis Diodori locum, quo receptum tradit apud Ægyptios, Leonum non solum, Taurorum & Draconum, capita Regibus suis circumdare; sed Arbores etiam, Ignem & suffimenta in vertice eosdem gestare; cum ut his decore se exornent, tum ut stuporem aliis & superstitionem simul injiciant. Ex quibus præterea lucem aliquam fœneratur Athenæus, qui Coronas plexas ex floribus Loti apud Alexandrinos commemorat, quibus postea *Antinoëarum* nomen suave poetæ cujusdam commentum dedit. Ipsum certe Antinoum eodem Loti flore coronatum videbam non ita pridem in singulari ejus nummo incomparabilis Regiæ Gazarum Parisiensis. Immo

Lib. I.

Lib. xv.

mo etiam Animalium apud eosdem Ægyptios vel sacrorum vel nobilium capita, haud absimili ornamento insignita nonnunquam observo in priscis ejusdem gentis nummis; cujus generis en tibi Serpentem signatum inter Ægyptia Hadriani Numismata, cum Sistro & Caduceo.

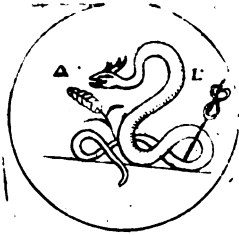

Serpens ille forma & magnitudine conspicuus, ac ē majorum, ut videtur, illarum Aspidum genere, de quibus supra egimus. Ornamentum autem capitis, si Tri-
 stanum consulis, qui præclarum illum Nummum jam ante evulgavit, lucerna, & ex earum quidem genere, quas in Pompa Isidis prælatas tradit Apuleius, *aureum* Lib. 12.
nempe Cymbium in medio suo patore flammulam suscitans largiorem. At certe florem potius esse, quam Lucernam aut illud Cymbium Apuleianum, cum abunde ex superioribus, tum ex accurato examine ipsius nummi liquere mihi videtur. Eo forte facilius referri posset prælatum capitis insigne in alio Serpente seu Dracone, insignis magnitudinis.

Pri-

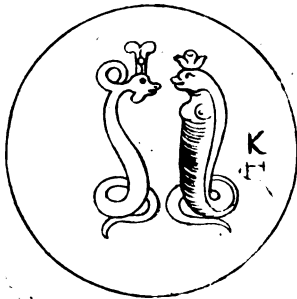
Primus olim protulit eum Erizzo, inter nummos ejusdem Cæsaris Hadriani, qui insigne illud capitis de crista aut caruncula interpretatur. Fortunius autem Licetus in novissimo opere de reconditis antiquorum Lucernis, multis capitibus eundem Nummum sibi illustrandum suscepit, & eo fine imprimis ut Lucernam, hujus Serpentis capiti impositam doceret. Mittō quidem indigna erudito antiquario, quæ adfert ad illustrationem & explicationem hujus rei; ut quum de Adriani consilio suam in Græca & Latina lingua peritiā ostentandi, mixta scilicet nummi epigraphe ex Græcis Latinisque litteris $\Lambda \Delta$, nos vult certiores reddere; aut quum easdem numerales litteras festive sane interpretatur, *Lucernas Invenit Delta*, quæ certe nihil aliud sonant, ut vulgus antiquariorum novit, quam annum imperii Hadriani decimum quartum, quo percussus est hic nummus. Alias non jam florem aut Lucernam, sed Cristam revera aut carunculas præferre videtur alius nummus cum signato Dracone, & Caduceo itidem ac spica, cuius ectypum amicissimus Patinus nobis indulgit.

- Lib. XVII. Strabo uno vel altero loco refert magnos Dracones in Æthiopia occurrere, quibus superne herba nascitur, &
 Lib. XVI. quos haud injuria fabulosis alicubi adnumerat. Interpretes vero vulgo pro *nia* seu herba, *ἡέξα* ibi seu alas legunt, ac eorum fide, de volucris scilicet draconibus hæc loca passim accipiunt viri docti. Ad illud vero draconum genus referre quis posset superiorem, modo expref-

pressum, ni opportunius liceret de carunculis explicare, quas alias huic draconum generi veteres tribuunt. Neque aliter magnus Galenus de Basilisco agens alicubi, tres in capite eminentias docet illum habere, *Ἰν τῇ κεφαλῇ τρεῖς ὑπεροχάς*. Diversi vero rursus à superioribus duo illi Dracones aut Serpentes, quorum alter mammosus nempe Isidem, alter Osiridem nobis adumbrat.

Lib. de
Theriaca
ad Pison.
p. 460.

Perseæ fructum inter duo folia signatum credit Tristanus in priori illo Dracone, qui Isidem repræsentat. At Perseæ Ægyptiæ fructum aliter describunt nobis veteres, ut paullo ante innuimus, oblongum nempe & amygdalæ instar, cui minus convenit illa fructus effigies duobus foliis inserti. Ut proinde melius Loto posset adaptari, cujus fructum instar Papaveris maximi eodem docentes diximus. Alterum vero illud insigne appositum capiti Osiridis sub Dracone itidem adumbrati, frequenter signatum videas in Hieroglyphicis Ægyptiorum monumentis, de quibus consulendi illorum promi condi Laurentius Pignorius in Mensa Isiaca, & Athanasius Kircherus in suo Oedipo. Ad quæ referenda etiam sequens effigies, deprompta è penu antiquaria Viri eruditæ ac elegantis industriæ, Petri Bellorii nostri, quæ Ægyptium seu Isiacum sacrorum ministrum exhibet, cum solito illo capitis ornamento, subligaculo sacerdotibus Ægyptiis familiari, de quo Apuleius,

L I

leius,

Lib. XI.
Metam.

Oneirocr.
lib. I v.
cap. 85.

leius, *sed Antistites sacrorum procures illi candido linteamine cinctum pectorale ad usque vestigia strictim injecti, & appositis cum florum aut fructuum primitiis, tum insuper Anseribus vulgo Isidi sacris, ac juxta Artemidorum, in Templis diversari solitis.*

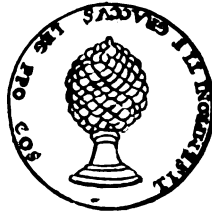
[WYCKESON. F.]

Sicut

Sicut autem Serpentes & Dracones passim floribus id genus coronatos, ita Arietem quoque cum simili capitis insigni conspiciendum præbet Nummus Hadriani Medicus; sicut alias Leonem radiatum Ægyptii aliquot nummi, ut eo nempe symbolo Solem nobis adumbrarent, ut jam viderunt viri docti. Neque vero huc spectant, aut *Olea* coronati frequenter in Romanorum & Græcorum nummis, vel Boves, non victimarum solum more, sed quod apud Barbaros susceptæ etiam pacis indicium, ut ex Ammiano licet colligere; Lib. xxiv. aut Equi vel jugales, vel defultorii, in Triumphi nempe aut etiam Circensis vel Olympicæ victoriæ signum; aut Elephantes cum corona vel capiti, vel dorso imposita, in duobus præclaris nummis Caracallæ, priori Mediceo, posteriori apud Erizzum; aut Cervus denique *Corona Hederacea* cinctus, unus scilicet è Mithridatis (Liberi Patris nomen & habitum mutuati ut infra videbimus) custodibus juxta Ælianum, ac proinde in ejusdem nummo signatus. Ita quidem, ut mihi jam Lib. i v. cap. 40. non opus sit, *Laurum, Spicas, Populum, Apium, Quercum, Hederam, Oleam, Myrtum, Pampinum*, obvia cæteroquin in Nummis, & nota Deorum Dearumve, Regum, Cæsarum, Triumphantium, Bacchantium, Hieronicarum, & præterea Tripodum, Sellarum, etiam Curulium decora vel insignia, in subsidium hujus contemplationis, quam commendare hic institui, advocare.

STROBILUM quidem ceu NUCEM PINEAM, De Nucẽ tanquam vetus Vindelicorum insigne, videmus in vetustis aliquot Nummis, cum Augusti effigie in anteriori parte. En duos id genus, quorum unus solam Nucem id genus Pineam, alter sedentem ac turritam mulierem, Urbis symbolum, in cujus gratiam percussus

sus Nummus, exhibet, quæ dextra Strobilum itidem, sinistra Cornucopiam tenet.

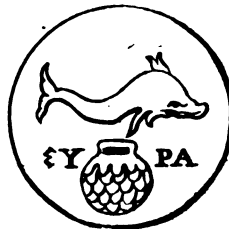

Marco enim Velfero lubenter adfentimur, qui eisdem Patriæ suæ & nobili Augusti Colonia, unde nomen etiam meruit, vindicavit; ac à Pinus in eo tractu frequentia, petium Urbis ac Gentis insigne erudite adferuit. Nec mirum utique, quum & haud absimilem quoque Strobilum signatum videre liceat in priscis aliquot Græcorum Nummis, ob eandem nempe arboris illius copiam in eorum tractu. Hinc Mamertinorum

Tab. xxvii.
Mag. Græ-
ciz.

nummus apud Goltzium cum Nuce Pineæ, addito Martis capite, & inscriptione ΑΡΕΟΞ, qui Mamers Oskorum lingua vocabatur. Quum enim passim laudetur veteribus Pix Bruttiorum, (unde etiam eorum nomen derivat doctissimus Bochartus) in quorum ditio- ne erat Mamertum; ita apud Urbem illam sylvam fuisse narrat Strabo ferentem optimam Pinum, quod jam viderunt eruditi antiquarii. Neque vero alia de causa signatum etiam reperio cum Delphino Strobilum in sequenti nummo Syracusanorum, quorum tractus non maritimus solum, sed ferax etiam illo arboris genere.

Lib. v.

Oc-

Occurrit præterea Nux id genus Pineæ cum symbolis aliis in præclaro Myrinæ urbis Æolidis nummo Mediceo, qualem etiam videre licet apud Tristhanum, Tom. II. Comment. pag. 140. quamquam minus accurate expressum. Ut jam nihil dicam de Ærea illa Nuce Pineæ, vetusti ac singularis operis, quam in Mole Hadriani, obvius adhuc & jucundo spectaculo, lubentes sane hic intuemur. Neque vero celebritatem locis aut monumentis id genus inde quæsitam miraberis; qui, ut alia mittam, nobilem hanc Nucem in Liberi Patris mysteriis, procul dubio apud eruditissimum Clementem legisti, idque firmatum antiquo illorum mysteriorum interpretis Orpheï testimonio,

ΚΩΝΟΙ ἢ ῥόμβοι, ἢ παίγνια καμπύλαια.

In Protreptico..

PINEÆ NUCES, & trochi, & ludicra membra flectentia. Unde etiam vidisti, ut opinor, non semel in antiquis Bacchantium, qualia plurima hic in Urbe supersunt, monumentis, Nuces id genus Pineas Thyrsorum fastigio impositas. Immo inde factum observo, ut Κῶνοι etiam dicti sint iidem Thyrsi, quod erudite, ut solet, notat Hesychius, Κῶνοι οἱ θύρσοι, καὶ οἱ ἐρέβιλοι, καὶ οἱ ἐρόμβοι. Sacer quoque & frequens hujus cum arboris, tum fructus usus in sacris Cereris. In iis enim Pinus Rami infra lectum collocare soliti, & Pinus fructum ceu Conum simulacro Dæ adponere, idque ad indicandam generationis vetustatem. Docet id Stephanus in voce Μίλητος, cujus verba partim mutila, partim corrupta, ita supplenda censeo ac emendanda; οἱ γὰρ Ἀθλωαῖοι ἐν ταῖς θυσιαφοραῖς ΠΙΤΤΟΣ ΚΛΑΔΟΝ ὑπὸ πύλινον τιθέντες, καὶ ἐπὶ τῇ Δημητρίδος ἱερᾷ ΚΩΝΟΝ (non κλώνον) ΠΙΤΤΟΣ ἐπιτίθει, καὶ τὸ δὲ χαῖον τὸ θύεσθαι. Strobilus nempe ceu Pinus fructus Græcis etiam κῶν simpliciter, vel πίτυς seu πτυῖν κῶν dictus; ut vel ex

Lib. I I.

superiori Orphei versu, ac præterea ex Theophrasto, Athenæo, Hesychio, aliisque vulgo notum, idque propter figuram κωνοειδῆ. Athenæus quidem, Θεόφραστο ὃ τὸ μὲν δένδρον πικύλη ἐνομάζει, τὸ δὲ καρπὸν ΚΩΝΟΝ; Theophrastus autem arborem quidem Pinum vocavit, fructum autem CONUM. Ut vel inde liqueat, nihil causæ fuisse, cur nobilis & eruditissimus Senex novissimi Theophrasti Interpretes castigaret, qui obviam πίκης vocem apud illum auctorem per Pinum reddunt, cujus loco Picem scilicet vertere debuissent; hanc enim esse πικύλη, Pinum autem πίτυ. Illud enim in Theophrasto veluti peculiare observat Athenæus, ut quem Pinus fructum alii πικύνα κάρυα, aut πικύον κώνον appellarint, ipse κώνον simpliciter, arborem autem ipsam πικύλη indigitavit. Et ita certe accepisse postremam hanc vocem

Lib. III.
Hist. Plant.
cap. 10.

Theophrastum, clarissime liquet ex peculiari capite, quo πίκης & πίτυ differentiam tradit: vulgo alias πίτυ de Pinu apud Græcos, & πικύλη de Pice invaluisse, extra dubium utique, nec probationibus res indigebat. Ut vero ad Stephanum revertamur, lacunam in eodem subinitium superioris loci occurrentem, cum voce Ἀθλωαῖν supplevimus; non solum quod apud eos, ut omnes norunt, & ab iis orta sint sacra illa Dæ legiferæ Thesmophorica, quorum ibi mentio; sed etiam quod Miletus, ad quam refertur hæc à Stephano notatio, esset Colonia Atheniensium, sicut vel ex Herodoto constat; & quam alias à Pinuum copia, aut quod primum ibi nata esset Pinus, πίτυ ἔσται dictam, observat in eodem loco Byzantius Grammaticus. Præclare autem eundem ac superiora illustrat, qui & inde vicissim explicandus venit, singularis quidam Catinensium Nummus Mediceus, in cujus averfa parte figura occurrit nuda cum Ramo Pinus in dextra, ad pedes autem

Lib. I.

tem Nux Pineæ cum epigraphe ΚΑΤΑΝΑΙΩΝ. Ad ista enim Liberi Patris aut Cereris mysteria liquet continuo referenda eadem symbola, in quibus, ut modo è Stephano videbamus, cum Ramus Pinus, tum fructus ejusdem solebat adhiberi. Sacrum autem Baccho ac Cereri locum, non tam mihi fidem faciebant luculentæ veterum ea de re testimonia, vel obvii ejus urbis nummi, modo cum Bacchi Bigis Pantherarum aut si mavis Tigridum vecti, modo cum Spicæ Deæ effigie, quam inspectus mihi coram loci situs, dum nuper Siciliam lustrarem. Unde etiam, ut ad aliorum quoque Numinum vel mysteria, vel symbola traductum eundem Pinus fructum intelligas, Æsculapius imberbis altera sceptrum, altera sativæ Pinus fructum tenens apud Pausaniam descriptus alicubi occurrit. Ex quo In Corin-
usu certe Pineæ Nucis in mysteriis ac Religione Gen-^{thiac.}
tilium, nata illa Talmudicorum prohibitio, quæ in libris eorum legitur, *אלו דברים אסורים לככור לנים* In Avo.l.
אעפ"ל שוה וכו'; *Hæres vetita sunt, ut vendantur genti-* Sara.
bis, nempe NUCES PINEÆ, ficus alba, &c. & addita
mox ratione, quod vulgo eas ante Idola sua suspen-
dant: quæ vides quam sint consentanea iis, quæ modo
è Stephano aut Nummis de hoc more tradebamus. E-
quidem nugabantur suo more illi recutitorum Magi-
stri, qui vocem *אעפ"ל*, formatam è voce *ἐπίπλη*,
ut sexcenta talia, de *fructu Cedri* interpretabantur; quod
erudite jam ad Maimonidem notavit magnæ quon-
dam spes altera non Bataviæ solum suæ, sed remoti
Orientis, Dionysius Vossius. De arbore vero ipsa Pi-
nu Deæ Matri sacra, aut vero Pane, Pinu cornua præ-
sincto, quam eidem etiam adjudicant hæc monumen-
ta, non agimus hoc loco: trita enim omnia & pervul-
gata, nisi forte illud ex Arnobio minus obvium, hanc Lib.v.
Arbo-

Lib. xii.
cap. 10.

Arborem statis diebus in Cybeles sanctuarium intro-
mitti solitam. Cæterum sicut Miletum, ita Lampsa-
cum quoque *πύλαι* olim dictam, à Pinuum copia, ob-
servat itidem in voce illius urbis Stephanus. Haud ali-
ter vero ac ipsum Pinus fructum, Vindelicorum vete-
rum aut Mamertinorum insigne, exhibent antiqui
nummi; ob frequentiam & celebritatem illius arboris,
quæ Statio *Sylvarum gloria*, Plinio autem, *in maxima*
admiratione versari traditur: sic LARICES etiam Pi-
nui, vel eodem fatente Plinio, simillimas, nec alibi
juxta eundem notas, quam in Padi ripa, depictas no-
sti in denario gentis Accoleiæ apud Ursinum: in com-
mendationem scilicet hujus arboris variis etiam usibus
celebratæ, & memoriam originis horum Accoleiorum,
quod jam præclare monuit Fulvius. Nosti enim con-
suetum illum morem Græcis juxta & Barbaris sole-
mnem, ab iisque ad Romanos etiam traductum, sicut
vulgo feracia apud se Animalia, ita singulares quosque
ac domesticos Flores, Plantas, Frutices, Arbores, ea-
rumve Fructus, publicis id genus monumentis, ceu ge-
nuina locorum illorum symbola vel insignia, commen-
dandi. Id enim & *Silphii* Cyrenensium, & *Loti* Ægyptio-
rum exemplo modo videbamus, & evincit ulterius no-
ta & copiosa Nummorum veterum supellex, in quibus
Abies Germaniæ; *Apium* Selinuntiorum; *Olea* Athe-
nienarium; *Palma* non Tyri solum, Damasci, Judææ,
Alexandriæ, sed Phœnicum præterea in Sicilia, Afri-
ca & Hispania Coloniarum; *Spica* Italiæ, Siciliæ, Hi-
spaniæ, Ægypti, Africæ; *Vitis Ramus* aut *Botrus* Chio-
rum, Entellanorum, Thasiorum, aliorumque id genus
locorum, optimorum vinorum proventu nobilium;
Dictamnus Cretensium aliquot locorum; *Thuris Ramus*,
ut infra videbimus, Arabum; *Malum Medicum* Partho-
rum

rum; *Manna* urceo inserta Hebræorum; *Rosa* denique (ut vulgo existimatur) Rhodiorum, vel insignia, vel quasi indices quidam conspiciuntur.

Ac Rhodiorum quidem obvios illos Nummos quod spectat, equidem vulgo in iis *R o s a m* insculptam, hodiernos videas antiquarios magno passim consensu statuere: quamquam haud adfabre factam nonnulli fateantur, ac proinde superiori sæculo, quidam Heliotropium, alii Rosolaccium eandem plantam interpretarentur. At vero Florem illum, non Rosam, aut posteriores has plantas indicare, sed Florem Mali Punicæ seu *B A L A U S T I U M*, quo ad tingendas lanas utebantur olim Rhodii, nuper mihi coram adferebat recondita vir doctrina ac insigni ingenio Isaacus Vossius. Fundus illi hujus observationis, corruptus quidem sed emendatus ab eodem ex libris antiquis, Alciphronis locus; ἀφείς τὸ φορτίον αὐτοῖς ἰχθύσιν, ἀφείς ἧ καὶ ἡμᾶς ἐν τῷ σκάφῃ, ὡχέτο ὅτι λέμβος κωπηρέσι πρὸς ῬΟΔΙΟΙΣ ΒΑΛΑΥΣΤΟΤΥΡΟΙΣ ἀναμιχθεῖς. *Sarcinam vero relinquens piscibus, nobis etiam in scapha relictis, trajecit in lembum, permixtus remigibus quibusdam RHODIIS BALAUSTIORUM opificibus.* De hoc Flore autem Balauustio ad tingendas lanas opportuno, testis luculentus Plinius; *Sed circa Carthaginem Punicum Malum cognomen sibi vindicat, mox Flos BALAUSTIUM vocatur, & medicinis idoneus, & TINGENDIS VESTIBUS, quarum color inde nomen accepit.* Neque, ut verum fatear, id mihi continuo mirum videbatur, signatam nempe nummis Rhodiorum illius usus memoriam: qui memineram haud absimili ratione, Concham Purpuræ Tyræ exstare in antiquis aliquot Tyrionum nummis, quales videas apud principes Gallorum antiquariorum Tristanum & Seguinum. Ut mittam productum ali-

De Rosa vel BALAUSTIO in Rhodiorum Nummis.

Nonnius ad Gol-
razium.

Ant. Augu-
stin. Dial.
11.

Epistol. 11.

Lib. XIII.
cap. 19.

Tom. I.
Comment.
pag. 98.

Lib. VI.
Simplic.

Lib. XXI.
cap. 6.

Hesychius.

cubi ab eodem Trifano, Hierapolitarum nummum, in quo lanæ manipulum capiti Cereris impositum inde colligebat, quod præstantissima apud eos tinctura Straboni commendaretur. Accedebat mox Dioscoridis, quem consulebam, auctoritas; qui *Βαλαύσιον* illud, seu agrestis Mali Punicæ florem describens, plura ejus genera recenset, ac inter alia *πεφυρῶν* (ut Oribazius apud eundem legit, alii *πύρρον*), *καὶ ροδόχρεον, purpureum & rosaceo colore*. Præterea quod florem illum agrestis Punicæ, similem adserat Cytino, seu flori sativæ Punicæ; qui certe cum flore in nummo Rhodiorum expresso haud male quadrare videbatur. Neque aliter Balauftium describit alicubi Galenus, nisi florem esse sylvestris Punicæ, sicuti sativæ Cytinum. Confudit quidem suo more Plinius utrumque hoc Mali Punicæ genus sativum & sylvestre, cum superiori loco, tum alibi, ubi Balauftium in genere vocari dicit flosculos in Cytino erumpentes, antequam Malum ipsum prodeat. Melius utrumque distinxit juxta Dioscoridem & Galenum, magnæ accuratationis Grammaticus, *Βαλαύσιον εἰδὲ ροιᾶς φέρον ἄνθος ἀγρόζον πρὸς ἰατρικίαν; Balauftium species Mali Punicæ, florem ferens ad curationes opportunum, seu ut Plinius de eodem loquitur, medicinis idoneum*. Haud male vero hæc illustrent Arabes, quibus non solum *ط* describitur Malum Punicum sylvestre, quod sine fructu florem profert, & ex quo Mel collectum exsugit tradunt; sed quibus etiam flos ille non solum *جلنار*, sed voce ejusdem ferme soni cum Græco *Βαλαύσιον*, vocatur *بلوسبطون*. Unde satis liquet, haud de alio, quam de hoc Balauftio intelligendum esse Theophrastum in loco, quem minus adsequuti sunt viri docti, & qui aliquam inde lucem mutuatur. Ubi enim

enim investigandum docet, an ex plantis aut arboribus quæ vulgo flores ante fructus emittunt, dentur etiam, quæ flores tantum steriles & sine fructu proferrant, mox id duobus exemplis firmat, ἐπεὶ γῆν γὰρ ἐνια καὶ Lib. I. Hist.
 ἀμπέλκας καὶ ῥοαῖς ἀδυνάτω πλειοκαρπεῖν· ἀλλὰ μὲν μέγχευ δ' ἀν- Plant. c. 22.
 θύας ἡ γῆραις· Etenim genus quoddam & vitis & PUNICÆ fructum perficere nequit, sed ad florem usque generatio tantum pervenit. Magnus Heros Julius Scaliger, ex natura rerum ignota ait hæc genera. At quod Punicæ illud Mali genus spectat, quod non ultra florem procedit, non aliud, ut vides, quam hoc Balauftium, & Arabum hoc eodem modo ab iis descriptum. Eleganter autem mox subdit Theophrastus floris illius descriptionem, quæ ad firmandam sententiam de Rhodiorum nummis multa videtur habere opportuna; γίνεῖται καὶ πῶς τῶν ῥοαῖς ἀνθος πολὺ καὶ πυκνόν· ἀνωθεν ὅλη· ὁ ὅγκος πλατὺς, ὡς περὶ ὅτ' ῥόδων, κάτωθεν δ' ἐστὶν ὥστε μικρόν ὡς περὶ ἐκτετραμυδρὸν κύπινον· ἔχων τὰ ἀνω χαλῶδη. Flos quoque Punicæ copiosus densisque est, superiori parte globosus, latus AD INSTAR ROSÆ; inferiori angustior est, à qua paulisper quasi Cytinus expansus in summo labiis multis praeeditus. Ita emendant hunc locum viri docti, quem paulo aliter expressit Gaza, & inde hanc suam emendationem firmant, quod flos utriusque Punicæ sativæ & sylvestris, maxime autem sylvestris, Rosam æmuletur. Ut non mirum proinde videri posset, si in Rhodiorum nummis obvium florem de Rosa vulgo acceperint antiquarii, qui revera esset flos sylvestris Punicæ. Sic Sidam herbam Niloticam, ita dictam à similitudine cum Malo Punico, quod Græcis Σίδη etiam vocatur, docet alibi Theophrastus, florem habere calici Rosæ similem sed majorem, τὸ δ' ἀνθὸν ἑρμαιοῖον Lib. I v.
 ῥόδου καλῶς. Ut jam illud mittam, haud novum fuisse in hac Insula aliisve locis, ut arbores alibi frugiferæ, Hist. Plant. cap. 11.

in iis steriles tantum flores emitterent. Certe Perseas arbores in Ægypto frugiferas, in Rhodo vero florere tantum nec fructum ferre observat Theophrastus. Sic-
 ut vero apud hos Insularios florem hunc agrestis Puni-
 cæ, è doctissimi viri sententia, sic ipsum Malum sativæ Punicæ signatum noveram in priscis aliquot nummis cum Dionysii Siculi Tyranni, tum Posidoniaton, quales videre licet apud Goltzium. Neque enim solum variis usibus celebrem apud Medicorum filios, sed mysticum etiam apud veteres fructum, juxta commemoratum paulo ante Strobilum, legisse non semel recordabar; haud abs re proinde antiquis id genus monumentis insculptum. Simulachrum certe Jovis Casii existisse Pelusii refert Achilles Tatius, gestantis Malum Punicum, *cujus ratio plane foret mystica*, τὸ ὁροῦναι ὁ λόγος μυστικός. Unde etiam in Sacris Thesmophoricis ab ejus usu mulieres olim prohibitas docet alicubi Clemens Alexandrinus, ac ideo, ut licet inde colligere, opportune Proserpinæ à Platone Mali Punici granum ei datum, ne diu apud matrem remaneret, quod tradit Apollodorus. Alias nobilior adhuc usus ejus apud Persas, qui, referente Herodoto, Mala Punica argentea in armis gestare soliti; ut non mirum insignis hujus Mali donum magno Regi à rustico quodam oblatum, longe gratissimum accidisse. Sicut itaque fructum ipsum, non uno nomine veteribus celebratum, antiquis id genus monumentis haud frustra insculptum observabam; ita ejus florem traditis supra usibus apud Rhodios, ut liquet ex Alciphrone, commendatum, publicæ eorum moneta signari quoque meruisse, haud ægre largiebar. Immo quum iidem Rhodiorum Nummi, in altera Nummi facie, solis imaginem præferant, opportune indicabat idem doctissimus Vossius Arnobii locum

Lib. III.
Hist. Plant.
cap. 5.

Lib. III.

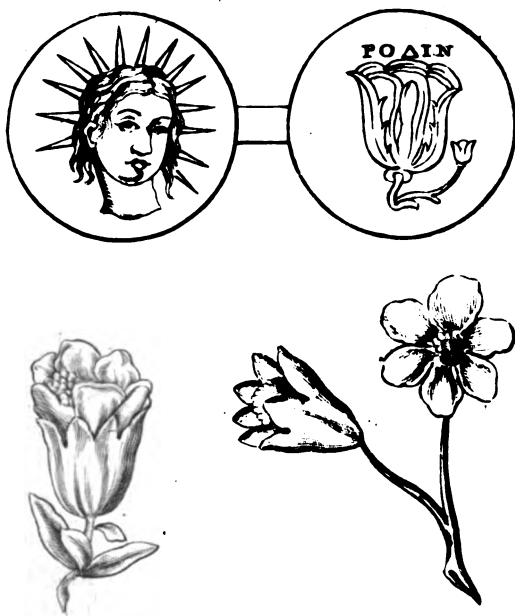
In Protre-
phio.

Lib. I. Bi-
blioth.

Lib. VI.

Ælianus
Var. Hist.
lib. I. c. 33.

cum, ubi scribit, è genitalibus Agdestis prodiisse plan-
 tam Balaustiis onustam; unde apparebat arborem hanc Lib. v.
 Atti, id est soli sacram fuisse. At vero hæc omnia lon-
 ge clarius ante oculos ponent tum Rhodiorum Num-
 mi cum Sole & flore in iisdem vulgo signato, tum Cy-
 tini seu floris Mali Punicæ adspectus, cui simile plane
 Balaustium tradit Dioscorides. Priorem è nummo Ga-
 zæ Palatinæ, posteriorem è Matthioli ad Dioscoridem
 Commentario habes hic depictum.

Vide jam ac statue, OCTAVI, cui sententiæ lubentius
 accedas; an ROSAM scilicet cum vulgo antiquario-
 rum, an vero cum doctissimo Vossio, Florem agrestis
 Punicæ seu BALAUSTIUM (à quo Βαλαυστήρας
 tinctores illos Rhodios vocat Alciphron) nummis
 Rhodiorum traditum velis definire. Neque vero te vel

quemquam alium moveat, aut Rhodi à Rosa, ut Græco Pindari Interpreti, è quorundam sententia traditur, deducta nomenclatio; aut vero Eustathii, qui in eandem de Rosa illa Rhodiorum opinionem concessisse mihi videtur auctoritas. Notæ certe Grammaticorum veterum ineptiæ, in eruendis locorum nominibus, ex quavis nominum adfinitate continuo arreptæ, & à magnis viris sæpe jam ac feliciter profligatæ; quod & nobili huic Insulæ haud mirum quoque accidisse. Præterquam enim, quod alias Rhodi originationes, haud minus forte ineptas, tradunt nonnulli Grammatici, ut ὡς ἀπὸ πολλῶν ῥῶν, seu à *multa agitatione aquarum*, antequam insula illa emergeret; aut vero juxta Diodorum, à Rhode Nympha: sic aliunde etiam à Syriaca nempe aut Chaldaïca voce 𐤓𐤓 *Ferad*, hoc est Draco, & per aphæresin 𐤓𐤓 *Rhad*, ob Serpentum nempe & Draconum copiam, eandem deducebat doctissimus Bochartus. Certe eadem ratione Ὀφίῳ prius dictam, & serpentibus abundasse observant antiqui auctores & Grammatici, Diodorus, Heraclides, Hesychius, alii-que: Neque tamen inde soli Rhodo peculiare hoc nomen *Ophiussa* extitisse, ibi cum viro magno colligas; qui Lib. x. Metam. v. 229. Ovidium, Cyprum per *Ophiussa arva* alicubi designantem, aut memoria lapsum, Rhodi nomen perperam Cypro tribuisse contendit, aut pro *Ophiussa* legendum *Amathusia*, audaci nimis conjectura, & quam nulli è veteribus libris agnoscunt. Nihil enim ob stare debet, cur non & Cyprus dicta fuerit olim *Ophiussa*, sicut erudito non minus quam ingenioso vati indigitatur, quo nomine præter Rhodum, plura alia loca ita dicta observo non uno loco apud Stephanum de Urbibus; puta *Besbicum*, parvam insulam ad Cyzicum, *Cythnon* ac *Tenum*, duas è Cycladibus, *Libyam* seu *Africam*, ac præterea urbem

Bem ad Pontum Euxinum *Tyram*. Quin etiam Plinius Lib. IV. inter insulas Cretæ vicinas, *Ophiussam*, quandam alicubi recenset. sed hoc obiter. Neque vero ideo hæc de Rosa, aut Rhodi vulgo inde deducta nomenclatione dicta quisquam putet; quasi varia ac nobilia quidem loca à cognominibus Floribus, Plantis, Fructibus appellationem derivasse ignorem: sicut vere nonnunquam eam inde eruunt prisca auctores & Grammatici. Illustrant id certe cum *Miletus* & *Lampsacus*, quæ *πινυῶν*, prius dictæ à *Pinus* copia, ut supra vidimus, tum insuper exempla *Φυλωνύμων*, *Cyparissus*, *Elea*, *Daphnus*, *Sycarum*, *Cotinusæ*, *Selinuntis*, *Tremithus*, *Rhamnusæ*, *Cerasuntis*, *Ericousæ*, *Myrrhina*. quæ locorum id genus nomina haud male deducere videntur Græci Grammatici, à cognominibus apud eosdem Græcos arboribus aut plantis, *Cypressò*, *Olea*, *Lauro*, *Ficu*, *Oleastro*, *Apio*, *Terebintho*, *Spina Alba*, *Cerasò*, *Erice*, *Myrtho*. Sic *Stæchas* planta in Cycladibus frequens, à qua & *Stæchades* Insulas ad mare Ibericum derivat alicubi magnus Galenus, & apud Ammianum oppidum *Zaitha* in finibus Romani & Persici imperii, *locus*, qui *Olea arbor interpretatur*. Immo ut *Rhodum* à *Rosâ*, sic *Cyprum* à flore aut arbusculo *Cyprio*, *Tralles* *Ἀνθεῶν* seu *floridam* prius dictam à copia florum ibi provenientium, observant iidem veteres *Ἐθνικῶν* collectores, aut interpretes. At vero, neque inter illa exempla à Plantis nempe ac Floribus quidem denominatorum locorum, relata videas, quod minime tamen fuisset prætereundum, claram hanc *Rhodum*; puta vel à Stephano, qui aliquoties & ex professo quidem hoc agit, aut ab ipso Eustathio, ubi in simili argumento versatur. Neque etiam, ubi loca Rosetis feracia vel nobilia commemorat Plinius, *Rhodum* recenset; quod tamen vel sola nominis ratio inde scilicet

Lib. IV.

cap. 12.

Lib. I. de

Antidor.

pag. 435.

Lib. XXI.

In vocibus

Συκαί, Τρε-

μύρε, &

alibi.

Ad Dionys.

Periept.

Lib. I. x 1.

cet cap. 4.

cet petita, & Insulæ celebritas omnino suafisset; qui *Prænestinas, Campanas, Milesias, Trachinias, & Rhodo* viciniore, *Alabandicas*, aliasque id genus non omittit. Ut jam *Melitensem Rosam* Tullio, aut *Mida Rosetum* Tertulliano, *Rosam Hierosolymitanam, Pæstanam*, pluresque id genus aliis commemoratas præteream. Neque insuper (quod huc inprimis facit) inter ea quæ Rhodi eximia nascebantur, & quorum meminisse observo nonnunquam auctores antiquos, Rosam relatum facile reperias. *Uvas passas & Caricas* Rhodiorum laudant non semel, ac inter alios Hermippus apud Athenæum: *Panaceam* eorundem non minus ac Tricarum vel Epidauri Andromachus Neronis Medicus apud Galenum; *Rhodiam Radicem* alii, quod in Rhodo nascatur: quamquam Dioscorides, & ex eodem Galenus illam videantur tantum in Macedonia agnoscere, & inde dictam, quod contrita Rosas redoleat. Adde herbam *Helenium*, quam ab Helena dictam, in Rhodo frequenter provenire tradentem video Ptolemæum Hephæstionem apud Photium; *ᾠεὶ τὸ ἑλενέει βοτάνης, ἢ ἐν Ῥόδῳ φύεται*, de Helenio herba, qua in Rhodo nascitur. Sic & *Siliqua Rhodia* Theophrasto aliisque laudata; & *Crocinum Unguentum* è Rhodo nobilissimum, Apollonio libro de unguentis commendatum, referente Athenæo. Quibus insuper licebit addere, aut *Æruginem* ac *Cerussam*, peculiare Rhodiorum opus, auctore Vitruvio; aut *Ostrum* seu *Rubrum* illud, quod de hac Insula creari tradit idem auctor, & de quo mox plura; aut etiam *Balaustium* de quo agimus, & quo lanas itidem inficiebant Rhodii, nisi ex Alciphrone liquere videretur, aliunde illud ab iis petatum. De *Rosa* vero Rhodiorum, ut vides, ne ᾤ quidem; si unum forte excipias Grammaticum, Græcum Pindari Interpretem, vocis homonymia

co,

Lib. i.

Lib. i. de
Antidot.
pag. 428.Cod. c x c.
lib. iv.Lib. iv. hist.
Plant. c. 2.

Lib. x v.

Lib. vii.
cap. 12.Lib. vii.
cap. 3.

eo, ut videtur, cum suis auctoribus adductum. Neque vero alia etiam de causa patrocinari observo illi sententiæ Eustathium, & Rosam vetus Rhodiorum insigne agnovisse. Futilis certe, neque digna erudito alias Grammatico ratio, quam adfert ejus rei: Rosam scilicet, non solum Soli domesticam, sed & Rhodum Insulam, ob homonymiam vocis cum Rosa, Soli ideo sacratam; Pindarum enim juxta alios, sacram Soli Rhodum indigitare. En ejus verba, ne quidquam interpretatione nostra videamur illi adfingere; ἴσται ᾗ ὡς & Ad Odyss. E. p. 1527.
 μόνον τὸ ἀνθρώπου τὸ ῥόδον ὠκείωται τῷ ἡλίῳ, & ἔργον ἡ ῥοδοδάκτυ-
 λος ἡώς, ἀλλὰ καὶ ἡ ῥόδος ἡ νῆσος Διὸς πλὴν πρὸς τὸ ἀνθρώ-
 πωνυμίαν. ἡλίος γὰρ ἱερὸν πλὴν ῥόδον αἰδοὶ τί φασὶ καὶ ὁ Πίν-
 δαρς. Quid vero ineptius, quam ab homonymia vocis Rhodi cum Rosa, devotæ inde Soli urbis cultum arcessere? de quo inter alios Manilius,

Tuque domus vere Solis, cui tota sacrata es.

Lib. 1 v.

Quia scilicet Rosa in Rhodiorum nummis signata, ut videtur certe collegisse Eustathius, ideo etiam Solis effigies, quam passim præferunt Rhodiorum nummi, & supra etiam adlatus, iis quoque fuerit insculpenda?

Quis vero nescit Phœbeiam Urbem, Solem jactasse Aristid. de Cbncord. ad Rhod. In Jove Tragædo.
 Ἀρχηγέτῳ; quem proinde ὡς ῥόδων ἀρχεστὴν compellat Ju-
 piter apud Lucianum; non quod Insula illius Dei do-
 num fuisset, juxta Pindarum; sed ob rationem à Plinio

adlegatam, Rhodi nempe aut Syracusis nunquam tanta nubila obduci, ut *non aliqua hora Sol cerneretur*: quod Lib. 11. cap. 64.
 ipsum etiam de Alexandria observat Ammianus, *nullo pene die incolentes hanc civitatem, Solem serenum non vident.* Lib. xx11.

Adeo tamen, ut juxta Eustathium, nisi accessisset vocis hujus Insulæ cum Rosa homonymia, tota illa luce caruisset Phœbeia Rhodus; aut Phœbus ipse addictæ si-
 bi sponsæ, ut Pindaro vocatur, amoribus, & admirabi-

N n

li illo

li illo Colosso fuisset omnino privatus. Sed satis est ineptiarum. Illud autem inde colligas, quod hic spectandum veniebat, eam Rhodi à Rosa denominationem, & Rosæ inde in Rhodiorum Nummis depictæ petitam rationem lubricam valde, nec idonea ulla auctoritate stabilitam. Rursus vero florem illum agrestis Puniceæ seu Balauſtium vel Purpurei vel Rosacei coloris, Dioscoridi commemoratum, ad tingendas Rhodiorum lanas valde opportunum fuisse, immo etiam familiare: sicut Plinium certe hunc ejus usum diserte tradentem jam ante vidimus. Quamquam alias occurrit Purpuræ Rhodiæ mentio apud Vitruvium, loco supra indicato, *Hoc Rubrum Rhodo etiam Insula creatur.* Phœnices nempe Rhodi olim incolæ; ut pluribus id ex auctorum veterum fide aliisque argumentis erudite adseruit celeberrimus Bochartus; qui proinde purpureo ac puniceo colore lanas inficiendi artificium sibi familiare videntur in eam Insulam intulisse. Purpureus autem ille color, seu puniceus & eximie rubens, (hæc enim vulgo apud veteres synonyma) non è Concha solum vel Tyria, vel Coa vel Laconica, aliorumque maritimorum locorum, aut etiam Rhodiaca, sed præterea è Florum & Herbarum succo, ad ejus imitationem, lanarum infectioibus frequenter parabatur. Ad utrumque morem respexit Tertullianus; *Nimirum enim Deus demonstravit succis Herbarum, & Concharum salivis incoquere lanas.* Ita florem quendam Purpureum apud Indos observat Ctesias, ex quo purpura Græcâ non inferior conficiebatur. Hinc itidem factam è radicibus tincturam apud Hierapolitas Phrygios, coccineam & purpuream æquare observat Strabo. De herbis quoque tradit in genere Plinius, Transalpinam Galliam, inde tyrium atque conchylium tingere; quod alibi

Lib. vii.
cap. 3.

Lib. de ve-
land. mu-
lierib.

In Indicis.

Lib. iiii.

Lib. xxi.
cap. 2.

alibi rursus de vacciniis & purpura inde petita explicat, *Item vaccinia Italia in aucupio sata, Gallia vero etiam* Lib. xvi.
purpura tingenda causa, ut omnino legendus ille locus cap. 18.
 cum doctissimo Turnebo, & optimo codice Chiffletiano. Quæ firmat etiam Vitruvius, *Eadem ratione Vaccini- Lib. vii.
 cinium temperantes, & lac miscentes, purpuram faciunt ele-* cap. 14.
gantem. Mitto jam aut Fucum illum Cretensem, è quo fiebant præstantissimæ olim tincturæ, & purpura quidem potiores, quamdiu erant recentes, ut diserte tradit Theophrastus; aut Coccum è granis Galatiæ, Lib. iv. hist.
 Africæ, Lusitanicæ, Imperatoriis, ut Plinius alibi loquitur, destinatum paludamentis, aut denique Byssinas Plant. c. 7.
 vestes purpureum colorem imbibentes, unde & byssum pro purpura sumi nonnunquam in veteri fœdere, Lib. xxi.
 docuerunt jam viri magni. Inter βαμματα itaque illa cap. 2.
 veterum, Ruber seu acutissimi ruboris color solitus in primis commendari, eoque magis, quo ad purpureum propius accedebat. Hinc Hesychio κατὰ γὰρ ἐξ ἐκείνων βαμματα. Sic hujus generis tincturæ celebratæ, quæ Sardibus fiebant, ut liquet rursus ex Hesychio, cujus locus emendandus; βαμμα Σαρδανικὸν (non Σαρδινικὸν) τὸ φοινικῆν, ἀίφροα γὰρ τὸ ἐν Σαρδεσι βαμματα. Sardium nempe in Lydia illæ tincturæ puniceæ seu coccineæ coloris, non vero Sardinicæ Insulæ; ut ex hoc loco perperam colligebant viri docti. Id vero, quod pridem notaveram, & certe haud erat notatu difficile, à magno etiam Salmasio animadversum vidi in nova, quæ modo prodiit, Hesychii editione. Hinc itaque profectæ illæ vellerum tincturæ, & floridarum lanarum infectores, in quos passim insurgunt præci Ecclesiæ doctores, Clemens, Tertullianus, alique, & Lib. i. de
medicamenta ex fucis, quibus lana colorantur; quo loco tam cultu fe-
 men ne quid dissimulem, vocem *gene* pro *lana* omnino min.

reponendam cenſeo: neque enim ibi agit graviffimus Cenſor de tinctura veſtium, ſed de pigmentis illis, quibus ſolitæ jam olim mulieres faciem inficere, aut genis ruborem conciliando, aut ſuperciliis nigrorem. Unde continuo addit, *& illum ipſum nigrum pulverem, quo oculorum exordia producuntur.* Ita infra, ne de veritate hujus emendationis dubites, **GENAS RUBORE maculant, oculos fuligine porrigunt,** alibi, *qua cutem medicaminibus urgent, & rurfus alio loco, faciem moroſiorem lavacro macerant, & aliquo eam medicamine interpolant.* Et plane in eundem ſenſum, de utroque more Clemens; καὶ τὸ ἔφρουσι τὴν ἀσβόλῳ ἀναμαρτήματα, καὶ ψιμ-
MYΘΙΩ ΤΑΣ ΠΑΡΕΙΑΣ ἐπὶ ῥεβόματα; & ſupercilia fuligine illinunt, & FUCO GENAS terunt. Melius vero ibi interpres ψιμύθιον per *Ceruſſam* vertiſſet, quæ eundem uſum præſtabat: diverſæ enim Plantæ, Fucus, Ceruſſa, Anchufa, ex quibus vulgo fiebant medicamina illa aut pigmenta muliebria, quibus genis ruborem conciliabant. Galenus certe, magnus & accuratus auctor, de ſimili mulierum cultu aut medicamine agens alicubi, ἀγχάση ἢ ψιμυθίῳ καὶ φύκῃ κεκαλωπισμένα, *Anchuſa & Ceruſſa, & Fucō ornata,* ſeu illitæ. Quæſitus itaque jam olim impenſe in vultu æque ac in veſtibus rubor ex Plantarum & Radicum ſuccis, & quam in rem, ut vulgo jam notum, Fucus inprimis adhibitus (neque ille tamen unius generis) cum ad inficiendas purpuras, tum ad colorandas genas. Ad priorem vero uſum opportunum fuiſſe inprimis Balauſtium ſeu Florem agreſtis Punicæ, quo uſi tinctorum Rhodii in lanis inficiendis, & purpureo aut puniceo colore imbuendis, facile utique licet colligere. Cui rei poterat maxime inſervire Balauſtium juxta Dioſcoridem vel Purpurei, vel alias Roſacei coloris. Roſæ enim inter alios colores

De Virgini-
 bus veland.

Pædagog.
 lib. 111.
 cap. 2.

In Protre-
 ptico.

colores vulgo puniceæ, de quibus, ut mittam obvia è Marone *punica rosæta*, Propertius,

Eclog. v.

Et dare puniceis plena canistra Rosæ.

Ut proinde non solum ex illo flore agrestis Punicæ mel collectum exlugeretur, quem ejus usum supra tradentes Arabas innuimus; sed eximia illa etiam & purpurea tinctura peteretur. Ita ut vere in eam quadraret vetus illud Rabinorum proverbium, כֶּסֶף כְּרוֹמָה קָשָׁה. *Pretiosum sit opus tuum instar Mali Punici.* Neque mirum proinde ab eodem opere dictos Alciphroni Rhodios tinctores, βαλαυσέγγες. Sic à Purpurarum copia vel præstantia, loca quædam olim denominata leguntur; ut præter alia, Cythera *πεφύρεσσα* Aristoteli dicta, auctore Stephano, *ἀλλὰ τὸ καλὸν τὸ πρὸς τὴν πεφύρεσσαν*. Grammaticus vero aliquis, ex eorum nempe genere, qui ineptas quasque verborum originationes undecunque venantur, ipsam etiam Rhodum inde dictam continuo argutaretur, nempe quasi *Ῥοῖδιον*, seu à pusilli Mali Punici genere, de quo Menander apud Athenæum, *Ῥοῖδια* Lib. xiv. αὐτὰς ὠνόμασεν ἀπὸ τέτων, *Rhodia ipsas ea de causa nominavit.* Equidem ab hoc fructu, nobilem Hispaniæ urbem, præcis Illiberin vel Illiberrin, *Granatam*, à Malo Punico, vulgo *Granato*, nuncupatam tradunt; quam aliunde tamen, & à voce barbara *horreorum domum* denotante, derivantem video Alvarum Gomezium, & cui accedit Cl. Lib. 11. de Mendosa ad Concilium Illiberitanum. Ab iisdem Malis Punicis, quæ Græcis etiam *Σῖδαι* vocabantur, appellatum alias crederem, vicum quendam agri Corinthiaci *Σιδεῖν* dictum; cujus Xenophon, Plinius, Stephanus, aliique meminere. Illum enim malis præstantissimis, iisque purpureis abundasse, docent varii auctores, apud Athenæum, Antigonum, Carystium, Nicander, Euphorion seu Archytas. Eadem utique ratione, qua alibi Si-

Lib. 11. de
Gest. Franc.
Ximenii
cap. 1.

Lib. 111.

Lib. c. iv.

dam dictam tradit ex Agatharchide idem Athenæus, regionem Malis Punicis feracem, de qua contendebant Bocoti ac Athenienses. Illud vero minime adhuc prætereundum hoc loco, duos mihi occurriffe nummos in Cimeliarchiis Galliarum ac Italiarum vestrarum, cum iisdem Rhodiorum symbolis, Solis nempe, & in altera nummi parte Floris illius, de quo hic sermo. Unus nempe cum addita epigraphe ΣΤΑΣΙΩΝ. Hujus autem nominis urbs haud alibi hæcenus mihi lecta, quam apud Stephanum, sed qui in Persia, & quidem in magna rupe positam docet. Inter P. Ligorii collectiones antiquarias ineditas, observatus etiam mihi Nummus Elagabali, qui in averfa parte præfert Coronam Querneam, & inscriptionem ΔΗΜΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΤΑΣΙΩΝ. Quænam autem fuerit hæc Stasis Metropolis, fateor me satis adsequi non posse. Neque enim concedes opinor, extra Romani Imperii fines quærendam, aut è Perside arcessendos nummos, cum Romani Imperatoris effigie percussos. Unde ut libere dicam, vereor ne vel nobis hic imponat Ligorius, vel sibi ab aliis imponi passus sit, perperam descripta hujus nummi epigraphe, cujus rei infinita occurrunt exempla in operibus illius ineditis, de quibus nostrum supra judicium protulimus. Stasin vero illam cum Rhodiorum symbolis, in Cypro forte investigandam crederem, Rhodo haud procul distita, à qua nempe urbe dictus sit Stasinus ille Cyprius, cui Cypria poemata à Proclo tributa novi apud Photium. At vero Metropolim eandem Cypri, nemo facile ex fide nummi à Ligorio producti continuo statuet, quem Insulæ primatum Paphum olim ac Salamina, postea vero, ætate nempe Constantinopolitanorum Cæsarum, postremam ex iis tum Constantiam seu Justinianopolim dictam obtinuisse,

In Bibliotheca
Reginæ Christianæ.

nuisse, aliunde constat. Alter vero Nummus cum iisdem Rhodiorum symbolis, Lutetiz nuper admodum mihi inspectus inter Numismata Peireskiana, quæ jam possidet illustris Harlæus, cum loci nota ZEINION: de quo loco altum adhuc magis apud antiquos & recentiores Geographos silentium. Omnino autem liquet ex additis symbolis, spectare juxta priorem Stationem, ad aliquam Rhodiorum Coloniam, aut Urbem vel Vicum, qui in ditione Rhodiorum fuerit. Plures enim deductas à Rhodiis, & quidem in Hispaniam usque Colonias, aliunde liquet. Et hæc quidem hæctenus de Nummis nobilissimæ hujus Insulæ, ac symbolis vulgo iis insculptis; de quibus liberum sit lectori judicium, in quam velit sententiam concedere.

Sicut vero *Malum Punicum*, seu potius florem ejus *Balaustium*, in commemoratis modo Rhodiorum Nummis investigabamus; ita suavem alterius quoque Mali, olim adhuc nobilioris adspectum, liceat mihi ex eadem penu subministrare: Exhibet vero illud rarissimus & plane singularis nummus, quem possidet singulare Urbis & horum studiorum decus, Camillus Maximi; cujus beneficio eundem hic lectorum oculis subjiciemus.

Nummus ille, ut continuo vides, Parthicus, & ex eorum genere, quos *Sagittarios* vocarunt olim Persæ, ut liquet ex Plutarcho; τὸ γὰρ Περσικὸν νόμισμα ΤΟ ΕΘΝΗΝ Ἰν Απο-
θλησκον εἶχεν. Numisma vero Persicum SAGITTARII

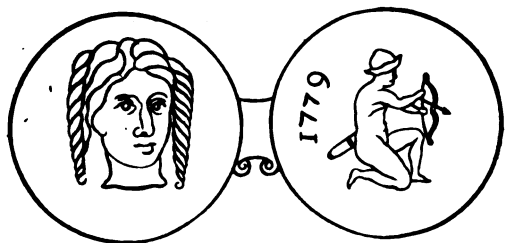
nota

nota signatum est. Immo, quod nummi ipsius ad spectus, mihi aliquoties visi, satis arguit, barbarici ille seu Parthici metalli, cujus glebulam à se repertam continuo ad Trajanum Imperatorem, tanquam singulare quoddam Cimelium misisse se profitetur Plinius secundus, scripta eodem nomine ad ipsum Trajanum epistola; *Quod paullo tardius feci, dum requiro gemmam, quam sibi habentem imaginem Pacori, & quibus insignibus ornatus fuisset, subtractam indicabat. Volui enim hanc quoque, si inveniri potuisset, simul mittere, sicut glebulam misi, quam se ex PARTHICO METALLO adtulisse dicebat; signata est annulo meo, cujus est apophragisma, Quadriga.* Quid vero vel jucundius vel utilius, suavissime OCTAVI, quam simile quid oculis usurpare, quod magni muneris loco Terrarum Domino miserat, aut mittendum quærebat Romanus Præses, & qua de re per epistolam sollicitè adeo monere illum non dedignabatur? Geminum certe beneficium præstare agnosces hunc singularis raritatis Nummum, quale ex Gemma cum Pacori imagine quærendum sibi putabat Plinius. Ac de insigni quidem capitis, cui simile omnino videas præferre Parthum genuflexum in nummo Trajani inscripto REX PARTHIS DATUS, agetur in sequentibus alio loco, ubi insignes rursus Arfacidarum nummos proferemus. Notus præterea mos & habitus illius gentis, flexo genu dextro sagittandi in acie solitæ, & aliarum quoque gentium sagittariis haud inconsuetus. Talem etiam videas cum inter Thasiorum nummos apud Goltzium; tum in veteri nummo inter Panormitanos relato in Sicilia Parutæ à Leonardo nostro, nova nummorum accessione locupletata.

Lib. x. E-
pist. 16.

Tab. XIII.
Insul. Græ-
ciz.

Hæc

Hæc autem ipso adspectu, & vulgatis de illo more auctorum testimoniis, liquida satis & manifesta. Unde jaculum illud ante sinistrum genu protensum in priori nummo, revocat mihi in memoriam, aut Romanos in prælio quodam contra Parthos, duce M. Antonio, Plutarchus in M. Anton. Cornel. Nep. in Chabria. procumbentes in genua objectis scutis; aut Chabriæ Atheniensis ducis inventum, objecto genu scuto, projectaque hasta, impetum excipere hostium milites suos docentis. Arcus vero & amentatum jaculum in eodem Parthico nummo conspicua, solita gentis illius arma, ut vulgo notum, ac de Persis jam olim tradidit Arrianus. Lib. vii. De Arcu imprimis, notum ita propriam ac solennem fuisse Regum illorum armaturam, ut ex eodem à Dario una cum scuto amisso, & apud Alexandrum Arrianus lib. ii. conspecto, eum continuo ut mortuum deflerent mater, uxor, & filiæ captivæ. In describendis Persarum armis, Pharetram etiam opportune addit Herodotus, Lib. vi. qualem gestat pileatus miles in posteriori nummo depictus, ad sinistrum latus adpensam. Ad dextrum enim femur pugiones gestasse olim Persas idem auctor observat. Arcus autem ille in utroque nummo signatus, docere potest, quo jure Parthi Dionysio vocentur ἀγκυλόπῃοι,

Πάρθοι ναιετάουσιν ὀρεῖσι, ἀγκυλόπῃοι.

Parthi degunt Martii, curvis arcubus utentes.

Unde conferri etiam potest cum iis, quæ de Parthici

O o

vcl

Lib. xxii. vel Scythici Arcus (quem pro eodem sumit Ammianus Marcellinus) figura tradiderunt veteres, & quam non semper adsecuti sunt viri docti. Opportune quædam ea de re notantem vide doctissimum Isaacum Vossium ad Melam. Agnoscis utique hinc aperte, non corniculatam fuisse Arcus illius figuram, instar litteræ C; ut ex male intellecto Agathone colligebant viri docti; sed eandem incurvam quidem, juxta Dionysium & Melam, angulos utrinque extimos habuisse; cui proinde Arcui haud male Ponti figuram comparantes videas cum Melam, tum Ammianum. Sed in postremo miror mendum non animadvertisse viros longe eruditissimos, quod tamen totum loci sensum perturbabat, & aliam longe figuram huic Arcui tribuebat, ut fatetur etiam ad Melam vir doctissimus, quam vel auctores alii, vel ipsa indubia nummorum ac lapidum monumenta præferunt. Verba sunt Ammiani; *Cum Arcus omnium gentium flexis curventur hastilibus; Scythici soli vel Parthici circumductis utrinque EXTRORSUS pandis & patulis cornibus*; Ita enim legendum omnino statuo, non *introrsus*, quæ vox meras hic tenebras offundebat. Id vero quod depicti illi Arcus Parthici cum pandis extrorsum cornibus luculenter arguunt, innuebat etiam Terentianus,

Ceu Parthus solet aut Scythes

Arcus cornibus EXTIMIS.

Eadem quoque cum superiori, figura Arcus, quem Herculi passim tribuunt antiqua numismata; quippe cujus Arcum Scythicum itidem fuisse tradunt antiqui auctores. At vero hic non tam anterior, quam aversa pars Nummi illius Parthici spectanda occurrebat; quæ an florem repræsentaret, an fruticem, vel arborem, & qualem hujus generis Plantam, non significabant eruditi

diti Urbis Antiquarii. Vidi etiam alibi, qui ad primum Ectypi ad me transmissi intuitum, non Plantam, sed Montem ibi cælatum existimarent, neque illos de plebe, sed è primo ordine Antiquariorum. Neque vero Apollodorum, Arrianum, Quadratum, aliosque, quos laudatos veteribus memineram, rerum Parthicarum scriptores licebat mihi consulere, qui si temporum injuria mansissent superstites, hærentem forte sublevassent. Nobilem quidem & familiarem in Parthia florem Philadelphæum nuncupatum videbam in Apollodori de rebus Parthicis apud Athenæum fragmento; Lib. xv. sed quem ita describit, ut nihil ad illustrationem hujus Nummi conferre mihi liqueret. Verum hic hærenti occurrit opportune, haud aliud symbolum vel insigne præclaro illo Nummo, quam fructus MALI MEDICÆ designari. Neque certè, ut id statuerem, una me ratio impellebat. Primo consuetus ille mos tam Græcorum, quam Barbarorum, abunde jam à nobis illustratus, singulares quosque ac domesticos vel Flores vel Plantas, monumentis id genus tradendi. Inter Plantas vero seu Arbores præter cætera loca peculiare & singularis olim raritatis, Medicam Malum relatam continuo noveram; & juxta eosdem auctores, Theophrastum, Plinium, aliosque, non alibi quam apud Medos & in Perfide nasci. Adeo ut non mirum, si quemadmodum Silphium suum Cyrenenses, Lotum Ægyptii, Dictamnium Cretenenses, Malum Punicum alii, ita quoque Malum hoc sibi proprium Medi seu Parthi (nosti enim utriusque nominis communionem) eidem memoriæ commendarent. Secundo, non raritas solum, sed nobilitas & celebritas hujus Arboris, seu *Felicitis Mali*, quæ, ut ille ait, *inclaruit etiam carminibus Mantuanis*, & de qua Plinius, *Nec alia arbor laudatur in* Lib. xxi. cap. 3.

Medis. Tertio, quo etiam spectat usus ejusdem apud Parthos, & ne promiscuum putes, Proceribus tantum apud eos consuetus; de quibus idem tradit haud uno in loco Plinius; eos commendandi halitus gratia, grana hujus Mali, & quidem solos usurpare solitos: PAR-
 Lib. x i. THORUM populis hoc precipue & à juventa propter indis-
 c. 53. cretos cibos, namque & vino satent ora nimio, sed SOLI PROCERES medentur grano ASSYRIACI MALI, cuius est suavitatis precipua in esculenta addita. Quod etiam
 Lib. xii. alibi rursus monet; & quo respexit etiam divinus va-
 cap. 53. tes, agens de hoc Malo

— animos & olentia Medi

Ora fovent illo.

Postremo denique, ejusdem Mali Assyriacæ vel Medicæ acejus Fructus descriptio, ita à Veteribus tradita, ut certe huic figuræ nummo expressæ haud parum consentanea mihi videretur. Arbor nempe, si illos audias, mediocris, brevi trunco, cujus rami longi, crassi, firmi, acutis spinis; Fructus autem, quos vulgo eisdem cum Citriis statuunt; quæ certe manifesto meam de hoc Nummo sententiam adferere mihi videntur. Neque vero illud valde me moratur, quod eam arborem lauro simillimam describat divinus poëta, aut quod vulgo eandem omnino cum vulgata Citro statuunt Herbarum Interpretes. Illud enim scio peregrinam fuisse arborem, & parum proinde cognitam in Italia aut alias in Romano orbe; quæ Plinii etiam ætate adhuc in so-
 Lib. x i i. la Media aut Perside nascebatur; sed nisi apud Medos &
 cap. 3. in Perside nasci noluit. Immo neque ejus fructus nisi se-
 ro admodum, è Perside in Græciam transportatus; ut
 Lib. i i i. licet colligere ex Antiphone Comico apud Athenæum. Nihil mirum itaque, si de tam remota arbore & vulgo incomperta, multa secus tradiderint Romani scri-

scriptores, quos in descriptione plantarum exoticarum, licet minus remotarum, haud semel hallucinatos constat. Neque illud ita liquidum aut in confesso, quod vulgo creditur, eandem omnino fuisse arborem cum vulgata Citro; quamquam haud dissimilem fructum credatur protulisse. Certe id negabat diserte Apuleius in Commentariis illis, quos ex professo de Arboribus scripserat, sicut tradit Servius, *apud Medos nascitur quadam arbor ferens MALA quæ MEDICA vocantur*; *mox hanc plerique CITRUM volunt, quod NEGAT Apuleius in libris quos de Arboribus scripsit, & docet LONGE ALIUD GENUS ARBORIS esse*. Sic in Italia pervulgatas jam fuisse Citros Plinii ætate, & Medicam Malum à Citro diversam eidem statui, haud male videtur colligere vir magnus ad Solinum. Sed ut demus libenter, Mali illius Medicæ fructum ad Citrium accessisse, à quo etiam non recedit ovata fructus illius figura in superiori nummo Parthico expressa; haud continuo sequitur eandem plane arboris aut fructus etiam figuram exstitisse, singularem illam adeo Medicam Malum cum Italica aut Europæa Citro. Notum enim, quam pro soli ratione variant nonnunquam eadem Arbores, aut Plantæ; ut jam olim monuit Theophrastus, *ἡ γὰρ τὰς χώρας ὡσπερ καὶ αὐτὰ τὰ δένδρα μεταβάλλει καὶ τὰς ἐργασίας σὺν αὐτοῖς*. Nam pro regionibus sicut & arbores ipsæ variant, cultura quoque inter sese distare, haud pro absurdo intelligi debet. Quam meam de singulari hoc & rarissimo Nummo sententiam eo lubentius sum amplexus, quod eam probari omnino videam clarissimo Aulæ Electoralis & Athenæi Heydelbergenfis Medico, Joanni Casparo Fausio nostro; cui ob singularem in Historia Plantarum peritiam, legendam hanc nostram notationem commiseram. Firmabat vero il-

Ad Georg.
lib. 11.

Lib. 11.

Hist. Plant.
cap. 6.

Lib. I I.
Meth. co-
gnosc. sim-
plic. cap. II.

lam vir doctissimus, monstrosis aliquot Citriorum iconibus, quæ ab aliquot Botanicis observatæ, cum superiori fructu Mali Medicæ adfinitatem aliquam habere illi videbantur. Neque vero prætereunda hoc loco, quæ à Marantha de Malis Medicis alicubi commemorantur; quod nempe *Mala Medica operoso cultu ita efformant, ut & maris & femina sexu distinguant: rem certe admirabilem & visu jucundissimam. Maris enim pomum adnatum habet quoddam veluti infantis genitale ejusdem cum pomo corticis & coloris: femina muliebri pudendum ad veram ejus effigiem efformatum videtur, quo simile magis sculptor non fingat.*

De MALIS
AUREIS
HERSPERIDUM.

Punicis vero & Medicis Malis, cur non & MALA HESPERIDUM AUREA liceat continuo subnectere, quæ cum Medicis eadem viri quidam doctissimi videntur statuere? Herculis nempe fabulam, de Dracone Arboris in Mauritania custode, ab eodem interempto, & adportatis inde in Græciam pomis aureis, signant antiqui aliquot nummi, cujus generis unum hic exhibemus.

Tom. II.
Com. pag.
285.

Percussus ille nummus sub Geta, & à Trifano etiam adlatus, sed sine ulla inscriptione aut nota loci, in quo signatus, qualem nullam adferit in eodem exstitisse. At vereor equidem ne obscuræ aut exesæ vetustate litteræ

teræ ut alibi haud semel, ita hoc loco viri alias perspicacis oculos fugerint. Occurrit enim mihi similis omnino ejusdem Getæ nummus in Gaza Christinæ Augustæ, qui à Pergamenis percussus arguebat, & in quo hanc inscriptionem eruebam, ΕΠΙΣΤΡΑ.....ΝΟΥΣ. ΑΝΕΘΕ. ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ Β. ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Hoc est, *sub Pratore Dedicavit, Pergamenis Bis Neocoris.* Solum nempe in eo Prætoris nomen, æruginè deletum occurrebat, de quo non anxie nobis laborandum. Cæterum haud absimilem quoque nummum, cum eodem Herculis habitu, & custode Hesperidum Dracone in arbore itidem pendente, ac insuper panario pomis Hesperidum repleto, quod in Pergamenorum nummo omissum, signarunt olim Tarsenses Gordiani temporibus, qualem servat Gaza Medicea. Inde vero continuo colligas, vana esse poëtarum figmenta, quæ de tribus tantum Hesperidum Malis vulgo fabulantur: quibus accedit Antiphanes Comicus apud Athenæum,

φασὶν τὰ χρῦσαι μῆλα πῶτ' εἶναι τέλεια
μόν.

Lib. III.

Dicunt Aurea hæc Mala tria esse Sola. Mitto jam reliqua, quæ hic ad decantatam fabulam spectant; aut ad natales & nomen pervigilis illius Draconis. Κηπερὸν eundem dictum Euphorioni Chalcidensi, auctor est Heladius apud Photium, καὶ τὸν τὰ χρυσαῖ μῆλα τὸν ἱαπερίδων

φορῶντα ὄφιν Κηπερὸν ἀνόμασε; *Et serpentem aurea mala ferentem Κηπερὸν (scu horti custodem) nominavit.* Mirum

viros eruditissimos, vel Hoeschelium editorem, vel Interpretem Schottum, non observasse locum in mendo cubare. Neque enim ferebat Serpens Mala illa Aurea, sed hortum vel arborem eadem ferentem custodiebat, Κηπερὸς ea de caussa nuncupatus. At quid proclivius fuit, quam φορῶντα in φερῶντα vertere; sicut omnino liquet

Codic.
Biblioth.

Cod. c. x. c.
Biblioth.

Ad lib. iv.
Æncid.

Lib. v. de
caus. Plant.
cap. 25.

Lib. III.

liquet eo loco legendum, & apposite ad custodis illius officium. Eundem vero Leonis Nemæi fratrem existisse, tradit Ptolemæus Hephæstio itidem apud Photium. Servium autem non moror, qui fabulam illam de hoc Serpente, & malis Hesperidum aureis, de gregibus ovium rufam lanam habentibus, & ab Hercule, occiso pastore illarum custode, abactis explicavit; & ideo quidem, quod oves Græcis *μήλα* dicantur; à rubore autem lanæ auro similis, existimasse qui audierant, mala aurea in Africa nasci. Nugæ & somnia Grammatici. Neque, ut verum fatear, magis aridet alia viri longe eruditissimi, & cujus mira alias *ῥοχία* in explicandis ex Oriente poëtarum fabulis, interpretatio, qui libro de Coloniis Phœnicum, Aurea Mala à dracone adservata, de opibus ab alio congeſtis interpretatur; ideo quod *malon* vel *melon* Arabice opes sonet, nempe *ملا*. Ut enim poëtarum fabulis adſcribamus, quæ de horti vel arboris illius natalibus, custodia, malis revera aureis, Herculis victoria vulgo fabulantur; at certe arborem illius nominis obviam in eo tractu, & fructum ejusdem aurei coloris fabulæ locum dedisse, liquet satis manifesto ex iis quæ de hoc arborum genere & earum fructu vel Theophrastus, vel citati ab Athenæo auctores tradidere. *Ἐσπερίδα* enim, cujus Theophrastus meminit, non de herba aliqua cum Plinio, sed de malo Hesperidum intelligi debere, monuerunt jam viri docti. An vero hæc Mala cum Citriis eadem fuerint, ut Rex Juba litteris consignasse traditur apud Athenæum; an vero cum Aurantiis, ut alii ex nominis adfinitate & colore colligunt, non anxie hic nobis disquirendum putamus? Vir doctus ex Batavorum Asclepiadarum ordine, qui postremus Theophrastum luculentis commentariis illustravit, multus in eo est, ut illorum

lorum refellat sententiam, qui cum Citriis vel Aurantiis eadem hæc Hesperidum Mala crediderant, ac ut eadem fuisse cum Cydoniis, vulgo Cotoneis probet. Sed vereor equidem, ut intentum obtineat. Cydonia mala à primaria Cretæ urbe denominata, ad quam nascebantur, & unde primum in Græciam adlata, sicut Medica, Punica, aliaque id genus à regionibus, quæ iisdem feraces erant, quemadmodum & de Cerasis constat, de Cerasunte Romam primum à Lucullo perlatis; de quibus præter alios, Hieronymus; *Unde & de Patria nomen arbor accepit.* Hesperidum autem Malis hortus in Africa & ad Atlantem; unde in Græciam seu ab Hercule seu à quovis alio adportata, idem etiam loci natalis nomen, è quo primum adducta, retinere. Si vero Cydonia & Hesperidum Mala eadem fuissent, cur non id uno verbo prodidissent veteres, qui utriusque arboris & fructus non semel meminere? immo cur de iis, ut diversis fructibus aut plantis, diverso etiam loco agit Athenæus, vel antiqui auctores ab illo producti? Multa certe in superioribus de Cydoniis confabulati erant eruditi illi convivæ, & quidem de aliis eorum speciebus, sicut de iis, quæ struthia vocabantur. In Græcia autem pridem nota erant, nec diffitebatur vir doctus, cum Cydonia illa, tum quæ Hesperidum Mala vocabantur. Hinc postrema cum Nuce Pineæ, aliisque id genus symbolis, in Bacchi mysteriis vulgo recepta tradit Orpheus apud Clementem loco cuius anterior versus supra jam indicatus, sequens autem iste,

Μῆλα π χρύσεια καλὰ παρ' Ἑσπερίδων λιγυφώνων.

In Protreptico.

Et Mala Aurea pulchra ab Hesperidibus canoris.

cui æque proclive fuisset eadem à viciniore Creta accessere. An vero ideo hæc mala, ut obiter hoc mo-

Pp

neam,

neam, in Bacchi mysteriis locum habuere, quod Mala & reliquos fructus Bacchus invenisse crederetur, ut
 Lib. III. Neoptolemus tradit alicubi apud Athenæum? Alias
 vero, Hesperidum itidem Mala apud Lacedæmonios
 existisse, odore quidem grata, sed non edulia, *δοσµα*
 nempe καὶ ἄβρωτα, observat cum Pamphylus apud
 Athenæum, tum Hesychius inde emendandus, sicuti
 jam factum à magno Casaubono; *Ἐπερίδων μῆλα ἐν*
Λακεδαιμόνι ἄβρωτὰ πνα μῆλα, pro quo prius vitiose le-
 gebatur; *ἐν Λακεδαιμονίᾳ βρωτὰ πνα μῆλα*. Vides præ-
 ter Pamphyli auctoritatem, quam proclivis & neces-
 saria emendatio, una littera *a* à fine prioris litteræ in
 initium sequentis retracta. At doctus ille Medicus,
 Theophrasti commentator, vulgatam Hesychii lectio-
 nem præfert, ut suam de Malis Hesperidum pro Cy-
 doniis sententiam tueatur; nec Hesychium ex Pam-
 phylo, sed Pamphylum apud Athenæum ex Hesychio
 emendandum contendit, ubi βρωτὰ nempe pro ἄβρωτα
 sit reponendum: legendum proinde in Athenæo *δο-*
σµα ὃ εἶναι καὶ βρωτὰ, καλεῖται ὃ Ἐπερίδων μῆλα, *suaviter*
nempe olere & edulia, vocari autem Hesperidum mala. Ab-
 surdum enim fuisse, ut poma id genus ἄβρωτα Diis suis
 apponerent Lacedæmonii, quod tamen ex Timarchi-
 de paullo ante tradiderat Athenæus. Sed fallitur o-
 mnino vir doctus, nihilque certius petita à Casaubono
 Hesychii emendatione ex Pamphyli apud Athenæum
 verbis, & quam alias loci ratio plane suadebat. Neque
 enim ἐν Λακεδαιμονίᾳ, sed ἐν Λακεδαίμονι omnino ibi le-
 gendum constat; *a* illud proinde otiosum optime in
 sequentem vocem retrahendum. Quid vero opus fuisset,
 aut Athenæi convivis, aut magnæ accuratationis
 Critico Hesychio, illud ut singulare de his Lacedæmo-
 niorum malis adnotare, quod forent nempe edulia?

Digna

Digna res utique, quæ posterorum memoriæ prodere-
tur, dari fructus, quos degustare ac edere liceat? At
vero illud peculiare in hoc Malorum genere, & proin-
de notatu dignum, quod odore quidem grata essent,
non autem gustu vel sapore: quod ipsum de fructu Ma-
li Medicæ observarat jam olim Theophrastus, τὸ δὲ μή-
λον σὰν ἐσθίεται μὴ, ὁσμον δὲ πᾶν, *Pomum autem ejus non*
manditur, sed odore præcellit. Hinc eadem etiam Hesper-
ridum Mala non vulgo quidem in privatorum mensis,
sed rite Diis à Lacedæmoniis adposita, ob odoris nem-
pe præstantiam; sicut reliqua incensa, quæ iis eo no-
mine adolebantur. Terrestrium enim erat Deorum,
seu malorum potius Geniorum comessationibus & ci-
bis delectari; quod ex ^a Iamblichō, ^b Porphyrio, ac ^c in vita
^c Origene contra Celsū haud uno loco mihi liquet; Pythagor.
at vero Cœlestium, odore seu Arabicis lætari haliti-
bus, ut loquitur Martianus Capella. Sed condonan-
dum facile Medico, πᾶν alias ἀνταξίω, si Theologiæ ^b Lib. II.
Gentilium mysteriis non fuerit continuo initiatus. ^c de Abstin.
^c Lib. VII.
& VIII.

Neque vero PALMAM, tot usibus nobilem, & his ^{De PAL-}
monumentis toties insculptam, liceat hic indictam ^{MIS, &}
præterire. Equidem non adducam obvios Palmæ ra- ^{variis ca-}
mos, aut in Victoriæ manibus elatos, aut vero vasibus ^{rum generi-}
vulgo insertos, tanquam pretium victoribus; eosque ^{bus in anti-}
modo unum, modo duos, modo plures, nonnunquam, ^{quis Num-}
& frequenter cum inscriptione ludorum, quorum præ-
mia constituebantur, puta, ΑΚΤΙΑ, ΠΥΘΙΑ, ΧΡΥ-
CΑΝΘΙΑ, ΟΛΥΜΠΙΑ, ΕΠΙΝΙΚΙΑ, ΣΩΤΗΡΕΙΑ,
ΜΕΓΙΣΤΑ, ΑΡΙΣΤΑ, ΑΥΓΟΥΣΤΙΑ, ΣΕΥΘΡΙΑ,
ΕΡΑΚΛΙΑ, ΣΑΚΡΑ, ΚΑΠΙΤΟΛΙΝΑ, ΟΕCΥΜΕ-
ΝΙΚΑ, ΙΣΕΛΑΣΤΙΚΑ, CΕRΤ. QUINQ. seu Cer-
tamina *Quinquennalia*; quæ in præclaris nec obviis pas-
sim nummis leguntur. Mitto etiam, Vasa cum insertis

Lib. v.

id genus Palmæ Ramis, sive singula, sive plura, Mensæ frequenter imposita; juxta morem antiquum, quo victoribus Olympicis Coronæ supra Mensas collocatæ, ut refert Pausanias. Duo ejusmodi Vasa supra mensam imposita, quamquam sine commemoratis Ramis, exhibet inter alios præclarus nummus Caracallæ, cum memorabili inscriptione, SEPT. TYRUS METRO COLONIA ACTIA ERACLIA. Unde certe discimus ab Hercule Tyrio, noto loci Numine, dictos ibidem ludos Heraclios seu Herculanos. En præclari nummi iconem, quam beneficio Christinæ Augustæ hic inferendam duximus.

Cæteroquin tria etiam Vasa cum Ramis Palmarum, qualia frequenter alibi occurrunt, suppeditat nummus Valeriani Mediceus, inscriptus ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ ΤΡΙΚΝΕΩΚΟΡΩΝ. Neque vero vel de origine hujus moris, Palmas victoribus in ludis tribuendi, quem ad Theseum refert Pausanias; vel de causa, è Plutarcho & Gellio pridem nota, quod sola hæc arbor opprimentibus non cedat, aut eadem eaque viridia semper folia retineat, trita & pervulgata omnibus commemorabo. Illud forte minus vulgatum, ejusmodi Palmæ Ramum Lacedæmoniis peculiari voce Σαρίρ dictum, quod me docuit Hesychius, Σαρίρ κλάδ@ φοίνικ@, Λάκωνες. Crederem facile, etiamsi nullam scirem aliunde Laconum & Judæorum cognationem, latere in hac voce

voce vestigium Hebræorum vel Phœnicum שָׂרָר *sarar*, quod *principatum tenere* denotat, ob dignitatem nempe & usum hujus Palmæ, quo respexisse crederes Horatium,

— *Palmaque nobilis*

Terrarum Dominos evehit ad Deos.

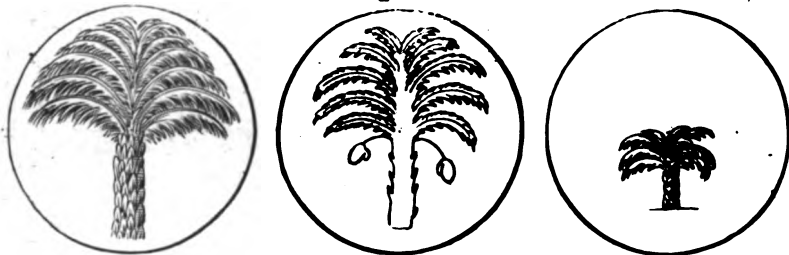
Quin valde apposite hanc in rem Artemidorus alicubi auctor est, Principum liberos per Ramos Palmarum designari. Unde certe haud male collegisse videtur Oneirocr. lib. 1. c. 79. Trifstanus, signatos in quodam Constantii nummo tres Palmæ Ramos, denotare tres Magni Constantini filios. At hic non tam excisos Palmæ Ramos, quam Arborem ipsam spectare intendebamus. Quum enim varia tradantur Palmarum genera veteribus, ac Theophrasto inprimis, qui haud perfunctorie de iis egit, aliæ nempe *Palma* pro natali solo *Sicula*, *Africana*, *Cretica*, *Cypria*, *Egyptia*, *Judaica*, *Phœnicia*, *Syriaca*, *Babylonica*; aliæ autem ex iis humiles & depressiores, aliæ majores, aliæ rursus steriles, aliæ frugiferæ; & ex frugiferis aliæ communes, aliæ Caryotæ; singula hæc antiquariæ hujus penus contemplatio haud parum vel juvat, vel illustrat. Omnium certe, quæ modo commemorabamus, locorum Palmas, exceptis forte Babyloniciis, signant adhuc antiqui nummi. Et steriles quidem a Lib. xiv. cap. 4. Palmas, quales vulgo Italicas & Europæas agnoscit b Lib. 11. Plinius, Græcas alicubi c Plutar- Theophrastus ac Hist. Plant. cap. 3. Plutarchus, videas passim in SICILIÆ nummis Panormitanis, cujus generis plures exhibet Paruta. Babylonicas c Sympof. lib. viii. itidem steriles observat d Theophrastus, ex quibus lectos Sicula Palma. & vasa conficiebant. Tales nempe, quarum e Talmudi- ci doctores meminere in Sanhedrin, ubi infrugiferas d Lib. 11. Hist. Plant. cap. 8. memorant Palmas Babylonicas, quæ scilicet ad aquas c Sanhedr. fol. 96. 2. Babylonix amaras crescerent, ac ideo corruptæ ut fru-

Pp 3

etum.

Lib. II.
Hist. Plant.
cap. 8.

ætum ferre non possent. Cæteroquin frugiferis Palmis abundasse Babyloniam, & inter alias quidem Regiis dictis omnium præstantissimis, quæ in horto Bagoæ nascebantur, observat Theophrastus, & ex eodem Plinius. Neque vero SICULAS steriles omnes fuisse, sed fructum etiam habuisse nonnunquam, licet immitem forte & immaturum, liquet ex aliis Panormitanorum nummis apud Parutam, qui frequenter Palmas exhibent cum adpensis Daëtylis; consueto scilicet & peculiari hujus arboris more, quæ non fert fructus inter folia, ut vulgo reliquæ arbores, sed in summo trunco germen emittit cum pendentibus utrinque palmulis. Tres vero Palmas Panormitanis adscriptas, hic cælendas duximus, inter se aliquantum diversas.

Prior, ut vides, è Sterilium genere ac sine fructu, quales vulgo Europææ: Altera cum adpenso fructu seu Daëtylis, & quæ vulgaris Palmarum id genus frugiferarum figura: Tertia reliquis humilior, quæ proinde videtur ex illo pumilarum genere, quale in Sicilia frequentissime provenire Theophrastus ac Plinius tradunt, & cui juxta Græcos ac Romanos, peculiaris etiam nomina tributa videas in linguis Orientis, Rabinorum פַּלַּם Arabum autem اشجار & نخلة. Fructus etiam ejus haud parum diversus, ni potius Florem statuamus, ac ipsam arborem proinde nummo illi insculptam, è mascularum genere; quæ solæ eidem Theophrasto

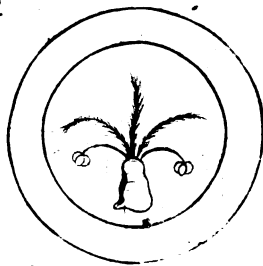
phraſto ac Plinio, in ſpatha aut in palmite florere dicuntur. Neque vero florem ſolum, ſed fructum in maſcula agnoſcunt iidem auctores, & juxta illos Hero- Lib. I.
 dotus; ut inde liqueret eam non ſterilem omnino aut infrugiferam ſtatuendam, ſicuti vulgo perhibetur. Certe apud Arabas à voce مرعل, quæ Palmam marem notat, ſit vox مراعل, quæ daſtylos ſed viles innuit. Quum tamen iidem auctores cum Græci tum Arabes, fecundas tantum Palmas foeminas diſerte agnoſcant, & ex inferis adſperſive maris floribus feminas fecundari, & præſtantiores daſtylos producere doceant, nulla maſculæ Palmæ fructus ratione habita; hinc vulgo etiam mares Palmæ infrugiferæ, & fructus ille, quem nonnulli iidem tribuunt, ab aliis cum flore ejusdem haud immerito confunditur. Et quum vel maxime in Arabum ſcriptis, ob copiam & uſum ejus frequentem, utramque paginam faciant & Palma, & quidquid ad eam ſpectat, cujuſcunque ſit ſexuſ; hinc varia etiam legas apud eos nomina, quibus & maſcula Palma, ut maſtantum admiſſarius, & modus ille feminas fecundandi, & ſlos maris ſeu ſemen ejusdem in feminæ ſpatham indi ea de cauſa ſolitum, exprimi conſuevere: quibus haud parum illuſtrantur, quæ à Græcis aut Romanis, ex aliorum relatione, ea de re jam olim obſervata leguntur. Neque vero male illum Palmæ hujus vel florem vel fructum ſignare mihi videtur Palma tertio loco expreſſa, diverſa utique à femina βαλανηφόρω, quæ ſecundo loco occurrit. Quod hanc enim ſpectat, haud ita ſteriles omnes Palmæ Europææ, ac proinde Siculæ, ut fructus plane non ferant, ſicut vulgo Italicæ aut aliorum locorum; ſed quarum fructus videtur immitis ſtatuendus, juxta maritimas quaſdam Hiſpaniæ Palmas, de quibus id tradit Plinius, aut ad maturita- Lib. XIII.
 tem cap. 4.

Lib. III.
Hist. Plant.
cap. 8.

Dialog. VII.

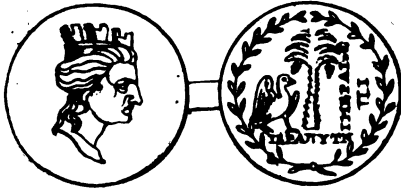
Lib. I.

tem non perveniens, sicut de Cypriis quibusdam observat Theophrastus, alibi autem in genere de Palmis in Græcia natis, & juxta eundem Plutarchus locis supra indicatis. Nisi illud etiam placeat, plerosque illos è Panormitanis Parutæ nummis cum Palma & Equo seu integro seu dimidio obvios, à Carthaginensibus, quod arguunt symbola & frequentes in iis Punicæ litteræ, signatos, & Africanis proinde potius quam Siculis adscribendos. In qua sententia fuisse jam olim video, virum hujus antiquitatis intelligentissimum Antonium Augustinum, qui nummos id genus ad Carthaginem refert. Certe vel signatum Equi caput fatis arguit, aut Carthagine percussos, aut in Carthaginensium Coloniis (qualem Panormum scimus) cum solitis Metropoleos insignibus. Quod minus novum Panormi contigisse, quæ Regia erat Carthaginensium in Sicilia, hoc est juxta Polybium, βαρυπάτη πόλις τῆς Καρχηδονίων ἐπαρχίας. Eædem itaque Palmæ in nummis Panormi & Carthaginis, quamquam, ut vidimus, nec iis destituebatur Sicilia, ut non & proprias Palmas in iisdem monumentis cælasse nonnunquam credi possit. Certe peculiaris adhuc Palma occurrit in nummo Selinuntiorum: unde haud alio opus habemus interprete, cur *palmis onusta* Silio, divino autem Vati *palmosa selinus* nuncupetur.

Et Palma illa quidem cum frugifera, ut cernis, tum è pumi-

pumilarum genere, cuius fructum Arabes peculiari voce *jam* vocant. CRETAM vero Insulam, haud u- *Cretica.*
no quoque Palmarum genere feracem, docet itidem Theophrastus. Hinc Palma juxta Aquilam signata in veteri & præclaro nummo Hierapytnæ urbis Creticæ, quem olim adnotaveram in Gaza Christinæ Augustæ, & cui geminum nuper forte apud Cl. Patinum inspectum, opportune hic inferendum duximus.

Prior Nummi pars caput turritum ac muliebre, notum in nummis cum Cybeles tum urbium symbolum notat. Aversa autem, cum Jovis (cujus natalibus & sepulchro celebris Insula) alitem, tum Palmam cum Dactylis præfert, locum insuper signati nummi *ΙΕΡΑΠΥΤΝΙΩΝ*, & Prætoris aut Magistratus nomen, *ΙΜΕΡΑΙΟΣ*. Hinc adserenda urbis hujus scriptura apud Strabonem, ubi pro corrupta lectione *ιερέα πύδνης*, ma- Lib. x.
gnus Casaubonus restituendum putabat *Ιεραπύδνης*, probante id nequidquam nobili ac eruditissimo sene in Exercitationibus ad Græcos Authores nuper editis. Emendanda eadem apud Dionem, qui in rebus Cretensium ejusdem loci, sub nomine *Ιεραπύδνης* me- Lib. xxxvi.
minit. sed hoc leve. Urbis vero illius situm, ac rationem nominis docet nos Strabo; ad Pytnam nempe Lib. x.
Idæ collem sitam, à quo sit denominata, *ἀφ' ἧς Ἰεραπύτνα ἡ πόλις*. Etiam si vero Idam hunc *πλούδενδρον καὶ με- Ad Dionys.
γαλόδενδρον* Eustathio alicubi vocari nescirem, haud mi- Perieget.
rum utique vel novum occurrisset, Arborem in ejus-

Qq

modi

modi nummo signatam videre. Collis autem hujus Pytnæ, & cognominis urbis nomen à Phœnicibus profectum, ex ipsa vocis formatione mihi continuo liquere videtur. Certe in plerisque Creticis, Phœnicium quid latere, idque se docturum alias, contestatur doctissimus Bochartus, eruditissimo opere de Coloniis Phœnicum; & ipsius Insulæ nomine Cretæ, ac urbis in eadem Itani exemplis interim firmat. sic *πύτνω* haud dubito præferre itidem vestigia vocis cum iisdem litteris radicalibus *פנ* vel *פנ*, qua in oriente *dives pecorum* denotatur. Creta enim inter alia decora, pascuis & gregibus ferax, unde Dionysio *Ἰδαίη* vocatur:

Πολλὴ πικρὰ καὶ Ἰδαίη, ἥς ὑπὲρ Ἰδῆ.

Magnaque pinguisque, & bona pascua habens, quam super Ida.

Hinc in Ida Collis ille Pytna, pascuis id genus abundans, & ad quem posita urbs Hierapytna, à loci aut templi alicujus religione *sacra* insuper appellationem apud Cretenses nata; sicuti pleraque Palæstinæ, Syriæ, ac Phœnices loca illud *ΙΕΡΑΣ* attributum frequenter sibi vindicare observo in antiquis & selectis nummis *Ælia Capitolina, Gadera, Casarea, Tyri, Sidonis, Gabala, Bybli, Apamea, Damasci, Seleucia, Samosata*, (ut Ammiano vocatur) qua de re alibi: Illud vero ferme præteriissem, eundem hunc nummum Hierapytnæ signatum, reperiri inter nummos Siculos Parutæ, ut casu dum hæc scriberem observabam; quem nempe non ferendo errore, ad Himæram Siciliæ urbem refert, deceptus proprio Viri seu Prætoris, non loci nomine *ΙΜΕΡΑΙΟΣ*, quod recepto more, gentili *ΙΕΡΑΠΥΤΝΙΩΝ* additum, pro quo rursus male *ΙΕΡΑΠΙΤΤΣ* expressit. Sed Parutam, qui nummum ipsum non viderat, in errorem induxit Erizzo, è cuius descriptione fatetur

Tab. xxv.
n. 9.

fatetur se nummum illum ita cælandum curasse. Iste enim agens de Dea Syria, obvia in Philippi numismate à Syris Hierapolitanis percusso, nummum hunc, de quo agimus, à se visum describit, in quo Pinus scilicet occurrat cum adjacente Avi, epigraphe autem ΙΕΡΑ ΠΙΤΥΣ ; unde *sacram Pinum* efficiebat, aliisque litteris additis ΙΜΕΡΑΙΟΣ . Sed solenne Erizzo, nobili alias antiquario, graviter in citandis aut explicandis Græcis, quos adfert nummis hallucinari, & quem proinde caute in his legendum, nec ei temere fidem obstringendam novi. Magna quidem de his antiquitatis studiis benemerendi voluntate, sed exigua aut nulla etiam Græcæ litteraturæ peritia instructum, virum multarum alias imaginum, ad nummorum id genus explanationem sese comparasse mihi satis liquet: quod hætenus fatale plerisque fuit, si unum vel alterum excipias, qui in describendis vel interpretandis Græcorum nummis laborarunt. Quid statuas enim, cum aut Carrarum notæ Mesopotamiæ urbis primariæ, & Romanorum Colonæ nummum, proinde consueto more, $\text{ΜΗΤΡ. ΚΟΛ. ΚΑΡΡΗΝΩΝ}$, seu *Metropoleos Colonia* Dikcor. sopr. le Medagl. p. 700. quart. Edit. *Carrenorum* inscriptum de Colcharenis, Græciæ scilicet gente, (qualis nulla legitur eo nomine) interpretatur? aut vero quum Magnesium Ionæ nummum, sub Gordiano percussum, & cum addito Prætoris Aurelii Theodoti nomine, legit & explicat, *Anno primo* Pag. 66. ibid. *Theodoti Regis Magnetum*; quasi scilicet aut privatim alias, aut vero illo ævo, Magnesium civitas, quæ pridem Asiæ Proconsulibus parebat, Reges suos habuerit? Mitto sexcenta id genus, quibus adnumeranda jam venit prava illa lectio & interpretatio hujus nummi Hierapytniorum Cretensium, alio perperam vel ab eodem Erizzo, vel à Paruta detorta. Opportune enim

mihi non unus solum, sed geminus nummus inspectus, ut supra innui, cum iisdem omnino litteris ac symbolis, quibus nihil clarius exprimi potuit, aut minus tot errorum causam præbere. Immo alios etiam ejusdem generis adservat Gaza cum Palatina, tum Medicea, & in eo superioribus rariores, quod aliud proprium viri aut Magistratus nomen signatum habeant; nempe unus Palatinus & Mediceus ΕΑΜΑΓΟΡΑΣ, alter itidem Mediceus ΜΕΝΕΣΘΕΥΣ; & in quos proinde si incidisset Paruta, eosdem ad Himæram urbem procul dubio haud retulisset. Cæterum eadem in iis symbola; hinc nempe capitis turriti, illinc Palmæ & Aquilæ, cum inscript. ΙΕΡΑΠΤ. ac in uno etiam integra, ΙΕΡΑΠΤΤΝΙΩΝ. Quod vero hic etiam minime reticendum, occurrit inter Marmora Arundelliana, quæ cum Notis in Apologiam Apuleii vulgavit Cl. Pricæus, antiquum fœdus horum Hierapytniorum cum Præsiis, Cretensisibus itidem, & quorum nummum possidet Christina Augusta, cum Cerere ac Bove, & inscript. ΠΡΑΙΣΙΩΝ. Observavi etiam fragmentum fœderis Hierapytniorum in magno Inscriptionum opere, ubi ΙΕΡΑΠΤΤΝΙΟΙ itidem inscribuntur; ne liceat de vera Nummorum hujus oppidi epigraphe dubitare. Neque vero Palma in iis expressa, ex illo bifidarum aut trifidarum genere, quas in Creta frequenter nasci observat Theophrastus. Ad postremas hæc trifidas referre quis posset Plantam peculiarem, expressam in nummo Camaræ apud Goltzium.

Thef. Grut.
v.

*Palma Trifida Cre-
ta.*
Tab. In-
ful. 1 v.

Ca-

Camara, ut ex Ptolemæo & Stephano scimus, urbs Cretæ. Eiusdem meminisse videtur Agatharchides apud Photium, si Schottum illius interpretem audi-
 mus; ὅτι κίρηται ὁ Συγγραφεὶς ἀττικιστὴς καίτοι ὦν τῇ ᾧ cap. 30.
 καμάρας λέξει. Quæ ita vertit Schottus, *hinc digressionem*
facta auctor monet, se quamvis Attice loquatur; Camara ta-
men (urbis in Creta) dialecto familiariter uti. Sed quum
 duplicem sensum admittat ille locus, certe longe po-
 tior ille mihi videtur, qui nihil aliud innuit, nisi Aga-
 tharchidem, etiamsi Atticorum more scribat, usum
 voce καμάρας, notæ alias significationis, sed quæ mi-
 nus Attica videbatur. Neque enim Camaræ natus aut
 cæteroquin Cretensis Agatharchides, sed Cnidius, ut
 Diodoro, Josepho, Luciano, aliisque vocatur; neque
 etiam Cretensi usus dialecto, (quæ præter voces ἰδο-
 γλώσσας, quales plures apud Hesychium legas, Dori-
 ca ut plurimum fuit, sicut eruditis notum) ut satis ar-
 guit luculentum hujus Auctoris, quod apud Photium
 exstat, fragmentum, communi ferme dialecto conscri-
 ptum. Neque etiam illa Camaræ hujus inter Creten-
 ses urbes nobilitas aut fama, (cujus obscura valde apud
 veteres, qui supersunt, mentio,) ut peculiaris dialecti
 ansam Agatharchidi præbere potuerit. Sed hæc obiter.
 Similem vero hujus oppidi Nummum habet Gaza
 Medicea; nisi quod loco crurium, quæ expressit Gol-
 tzius, aliud quid, aut duas nempe figuras, aut Pisces

Qq 3

vide-

videbatur signare ejusdem Cimeliarcha. Hæsisse autem me fateor aliquamdiu, cui frutici aut plantæ, eam quæ in nummo cum Goltziano, tum Mediceo occurrat, continuo adscriberem. Cretam quidem ἰδιόφυτον novi, & feracem plantis sui generis, aut selectis; adeo ut in ea Insula multi Botanici alerentur à Romanis Imperatoribus, & quotannis Romam mitterentur Ἀγγεῖα seu Vasa plena Creticis Plantis, quæ πὲρ πλεπλὰ nuncupabant, nempe ἀπὸ τῶν λυγῶν (non λυγῶν, quod aliud sonat) εἶναι πλέγματα, quod è viminibus essent contexta.

Lib. 1. de
Antid. edit.
Græc. Bas.
p. 424. 425.

Utrumque me docuit Galenus, ac præterea Plantas easdem è Creta vulgo adferri chartulis involutas, quibus singularum nomina adscribebantur; quasdam vero solam habere inscriptionem nominis, aliquas cum accessione soli aut campi, in quo proveniebant. Postremum quidem beneficium præstat nobis hic Nummus, de priori aliunde ratio incunda. Quod si in voce Camaræ, natali solo, ut videtur hujus Plantæ, quærendum esset illius vestigium, *Cammarium* aconiti speciem

Lib. XXI. 11.
cap. 3.

& à figura Cammari marini ita dictam docet Plinius, & quæ proinde huc non quadrat: ut mittam non *Cammarium*, sed κάμμορον Græcis appellatam, quod jam observarunt viri docti. Neque huc etiam spectat alia Planta κόμαρις, vel κόμαρ@, quæ occurrit in Lexicis recentiorum Græcorum, quam eandem cum Halimo contendit vir summus ad Solinum. Sed neque majorem communionem cum planta expressa in nummo hujus urbis Creticæ habere mihi videbantur aliæ Plantæ ejusdem Insulæ, quas præ cæteris suo loco commendant nonnunquam antiqui scriptores Historiæ Plantarum, puta *Dictamnium*, *Nymphaea*, *Chamadruas*, *Radix Idea* (de cujus solo lis adhuc ambigua, an Creticum vel Phrygium), *Amylum*, *Sifer*, *Heraclium*, *Anisus*, *Poterion*,

Theophrastus,
Dioscorides,
Galenus,
Plinius.

Cu-

Cupressus, *Populus nigra*, *Trifolium*, *Seseli*, *Stachas*, *Fucus*, aut denique herba illa ἄλμυρον, quæ Solino inter Creticas sola recenferi meruit, quod admorsa nempe diurnam famem prohiberet. Unde ratione subducta, nihil occurrit opportunius, quam Palmis trifidis adscribere superiorem plantam seu arborem, quæ peculiare erant huic Insulæ. Palmam certe continuo videtur arguere truncus cum densis gradatisque corticibus, quibus Palmæ vulgo se faciles ad scandendum præbent: quod etiam de iis jam olim monuit Plinius, & quas radices in caudice Palmæ prominentes, per quas conscendi potest, Arabes peculiari voce قمل, indignant.

Modum autem, quem adhibent vel Arabes vel Ægyptii in scandendis Palmis, docuit jam nos olim Lucia-
 nus; Lib. de Dea Syria. cuius locum ea de re novissime illustravit insigni

Vir eruditione ac virtute, mihi que unice venerandus senex, Palmerius à Grentemesnil. Nec alienum quod de bifidis his aut trifidis Palmis observat Theophrastus, staturam caudicis à parte qua finditur vel quinum cubitum, paresque inter se prope partes ipsas adfurgere. Neque prætereundum hoc loco, tradi eidem Palmas diversi admodum generis, fructu nempe, figura, magnitudine, foliis haud parum diversas; ne aliquod discrimen hujus Palmæ cum superioribus, aut vulgari-
 bus alias Palmis, multum hic negotii faceffat. Plinius quidem undequinquaginta Palmarum genera statuit; ac Arabes, apud quos frequens hæc arbor, longe plura. Si quis tamen Carduorum aliquod genus, aut Plantam aliam in isto nummo expressam malit, ubi veris id viderit, haud difficulter ad sensum impetrabit. Neque vero solum trifidas, sed in quinos etiam truncos divi-
 fas Palmas in hac Insula agnoscit Theophrastus, sed cu-
 jus locus levi emendatione indiget, ἐν τῇ Λάπῳη (aut Lib. II. hist. Plant. c. 8.

Λάπ-

Δαππαίων) πινὰ καὶ πινέψαλον. Ita enim legendum
 nomen illius Urbis Creticæ, quæ Λάππα vocabatur, &
 cujus Gentile Δαππαίων, liquet iterum ex antiquo lo-
 ci ejus nummo inscripto, ΑΣΤΛ. ΔΑΠΠΑΙ. seu Ἀσ-
 τὸν Δαππαίων; unde insuper sacram eandem seu in-
 violati soli, ut Livius alicubi explicat hanc vocem Ἀσ-
 λος, existitisse constat. Eadem urbs & Λάμπη dicta, au-
 ctore Stephano, sicut & Λαμπαίς illius incolas vocant
 cum ^a Polybius, tum ^b Dio Cassius, quorum iste eisdem
 una cum Cydoniis libertate aliisque beneficiis ab Au-
 gusto adfectos narrat. Alibi vero eadem urbs juxta in-
 dubiam Nummorum scripturam, recte Dioni Λάππα
 etiam vocatur. Occurrit quoque idem Lappæorum
 nummus apud Goltzium, sed in quo Asyli nomen tan-
 tum per ΣΤΛ. expressum, è superiori quem inspexi in
 Cimeliarchio Reginæ Christianæ, suppleri debet. His
 etiam adscribendus nummus insignis Domitiani, ob-
 servatus mihi inter alios incomparabilis Regiæ Gallo-
 rum Gazæ, cum eadem inscript. ΔΑΠΠΑΙΩΝ. Creti-
 cis vero Palmis, CYPRIAS jam subnectere liceat,
 quarum haud unum genus existitisse observat Theo-
 phrastus, & ejus simia Plinius, qui inter alia folium
 ibi latius, fructumque reliquis rotundiorum tribuunt.
 Alias frugiferæ etiam vulgares Cypriæ, sed quarum
 fructus seu Daçtyli, instar Ægyptiorum recentes con-
 sumerentur. Ejusmodi Palmam βαλανηφόρον, & cum
 latis, ut videtur, foliis, signat adhuc hodie Cypriæ
 urbis Lapethi nummus.

In Gaza
 Christianæ
 Augustæ.
 Lib. xlv.

^a Lib. iv.
^b Lib. l i.

Lib. xxxvi.

Tab. iv.
 Insul. Græ-
 ciæ.

Cypria.

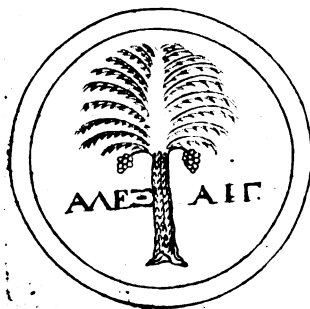
Gen-

Gentile nempe loci nomen juxta Stephanum, cum $\Lambda\alpha\pi\eta\theta\epsilon$ tum $\Lambda\alpha\pi\eta\theta\epsilon\varsigma$, quod postremum hic in nummo exprimitur. Navium cæteroquin stationem & navalia habuisse hunc locum observat idem Stephanus, unde etiam nominis originem ex Oriente haud incommode deducit doctissimus Bochartus. Egregie vero id firmat Scylax, aut qui sub ejus nomine circumfertur, cui Phœnicum urbs eadem Lapethus vocatur $\Lambda\alpha\pi\eta\theta\epsilon\phi\omicron\iota\nu\iota\kappa\alpha\nu$, ut recte ibi pro $\Lambda\eta\pi\eta\theta\epsilon\varsigma$ emendat vir magnus If. Vossius, & unde simul liquere videtur, cur Palma in superiori nummo hujus Urbis depicta. Hanc urbem certe inter primarias Cypri existisse, ex Hieronymo præterea colligas, ubi de adventu Hilarionis in eam Insulam verba facit: præmissa enim Paphi mentione, addit, *hoc Salamina, hoc Curium, hoc LAPETHUS & urbes reliquæ conclamabant.* Ita enim legendum ibi postremæ illius urbis nomen, pro quo *Lapithe & Lapetha* occurrit in Frobeniana editione & libris scriptis, quod jam vidit in Scholiis ad hunc locum Erasmus. Sic in Excerptis Polybii Peireskianis, corrigendum idem Urbis nomen $\epsilon\iota\Lambda\alpha\pi\eta\theta\epsilon$, pro quo $\epsilon\iota\Lambda\alpha\pi\eta\theta\epsilon$ effecerunt viri docti ex corrupta codicis lectione $\epsilon\iota\Lambda\alpha\pi\eta\theta\epsilon$, ac moti procul dubio auctoritate Ptolomæi, apud quem itidem corrupte $\Lambda\alpha\pi\eta\theta\epsilon$ vocatur. Cyprias Palmas excipient vicinæ, nec iidem, ut modo audivimus, dissimiles ÆGYPTIÆ *Ægyptia.*

R r

aut

Percussus ille ab Alexandrinis Ægyptiis, sicut arguit
nummi inscriptio. Feracem certe Palmis fuisse illum
tractum, aliunde satis liquet; sed cujus fructum par-
tim viliozem, partim esui minus aptum describit Stra-
bo, cujus locum, quia secus nonnullis acceptus, adscri-
bemus; καὶ ὅλως ἡ πᾶσι Αἰγυπτίον ἔστι Φοῖνικας ἀγρῶς ὄντων,
καὶ ἐκφέρωντων καρπὸν σῶν Ὀβρωίων ἐν τοῖς περὶ τὴν Δέλταν τό-
ποις, καὶ περὶ τῶν Ἀλεξανδρείαν, ὅ ἐν τῇ Θεβαΐδι Φοῖνιξ ἄριστος
τῶν ἄλλων φύεται· hoc est, *Cum in tota Ægypto Palma sit ē
vilium genere, vel fructum ferat esui non aptum in locis
apud Delta & Alexandriam, tamen in Thebaïde Palma o-
mnium optima nascitur.* Ex hoc loco collegisse videtur
vir magnus ad Solinum, id quod non semel innuit,
Palmas nempe in tota Ægypto steriles fuisse seu infru-
giferas præter Thebaïcas, aut vero Alexandrinas, sed
quarum posteriorum fructus non erat edulis. Neque
aliter Strabonis Interpres priora illa verba verterat;
Cum in tota Ægypto Palma sterilis sit: quum tamen id non
dicat Geographus, sed vilioris aut minus præstantis
Palmæ genus totam Ægyptum habuisse, excepta The-
baïde, in qua longe optimum proveniebat. Aliud nem-
pe ἀγρῶς seu vile & plebeium, ut vocat Palmulas id ge-
nus

Lib. xvii.
c. 4.

nus Plinius; aliud ἀκαρπν, seu sterile & infrugiferum: prioris generis Ægyptiæ Palmæ, præter Thebaïcas, posterioris Græcæ, aut alias vulgo Europææ. Certe non steriles quidem Palmas Ægyptias tradit fide dignus in primis auctor Theophrastus, sed earum fructus Lib. I I. Hist. Plant. cap. 8. juxta alias Africanas, Syriacas, Phœnicias, virides adhuc ac recentes vulgo suaves & gustu quidem gratos, minime autem durare, ut recondi possint, sed protinus putrescere, ac proinde recentes consumi, exceptis qui in paucis aliquot locis arenosis proveniebant. Quod ipsum repetit adhuc alio loco, ubi docet recondi tantum posse è Syriacis Palmulis eas, quæ in convalli nascebantur, *qua vero IN ÆGYPTO & Cypro & alibi gignuntur, has recentes omnes consumi*; ὅν' ᾗ EN AITHTΩ καὶ κύπερ καὶ ὡς καὶ τοῖς ἄλλοις χλωρὰς ἐναλίσκεαθ. Inde itaque Straboni ἀήμεις seu viles, vel ut Plinius Lib. XIII. loquitur de vulgaribus Dactylis, *plebeia Ægyptiorum* cap. 4. Palmæ, quod vulgo recondi & servari earum fructus non possent, & servati putrescerent, ac proinde recentes tantum ac virides comederentur, non vero quod plane steriles essent, aut ἀκαρπι. Sic idem Plinius: *Fructus Palmarum soli servati, qui in Judæa ac Cyrenaica Lib. XIII. Africa, non qui in ÆGYPTO, Cypro, Syria, & Seleucia* cap. 4. *Affyria*. Excipienda tamen illi erant, præter Judæam ac Cyrenas, vel Convallis Syriæ palmaria, vel pauca illa loca arenosa Ægypti & Phœnices, in quibus Palmarum fructus non edules solum, dum adhuc recentes, sed servari etiam ac recondi soliti. Certe de Thebaïcis Palmulis, id alio loco innuit; *Thebaïdis fructus extemplo in Cados conditur, cum sui ardoris anima*. Ergo diversi ab his fructus Palmarum Ægyptiarum, qui recentes omnes consumebantur, neque proinde tamen, sicut perspicue jam intelligis, steriles istæ ac infrugiferæ.

Hinc etiam vel alii è neotericis, qui Ægyptum lustrarunt, vel Prosper Alpinus, cujus exstat opus de Plantis exoticis, & qui in Ægypto diu medicinam professus est, referunt maturas Palmulas in Ægypto autumnali tempore. Ut jam illud præteream, quod quum variae sint Dactylorum species, quæ septuaginta ab Arabibus commemorantur, hinc multæ etiam occurrant ex iis ἀγροῖς, seu viliores, quas pro divite sua copia, peculiaribus etiam vocibus indignant iidem Arabes, puta راعل & دقل; unde tamen nemo dixerit sterilia aut infrugifera id genus Palmeta. Nec illud urgebo denique, quod Theophrastus agens alicubi de arboribus, quæ in certis regionibus frugiferæ, in aliis steriles occurrunt, illustret id exemplis & Perseæ extra Ægyptum, & Populi nigræ extra Cretam, Palmæ autem in Græcia sterilium; ubi opportunus utique locus fuisset id ipsum de Palma Ægyptia observandi. PHOENICEM vero Palmis etiam abundasse, vel sola nominis ratio videtur indicare, quod inde petatum multis existimatur; Tyrum certe Phœnices Metropolim, Patriam suam agnoscit Palma in Meleagri Epigrammate, quod extat inter alia inedita antiquissimi Codicis Palatini, qui Vaticanæ Bibliothecæ cum reliquis accessit,

Lib. II.
Hist. Plant.
cap. 3.

Phœnicia.

Φοῖνιξ μὲν νίκαν ἐνέπει, πάτραν τι μετρουχῆ
Ματέρα φοινίκων πὲν πολύπαιδα Τύρον.

*Palma quidem victoriam indicat, Patriam vero jactat
Matrem Phœnicum liberis secundam Tyrum.*

Ut non mirum sit proinde eandem Urbem dictam Achilli Tatius Φυσώνιον, quod Phœnicia urbs foret. Hinc frequens adhuc hodie Palma in Nummis Tyri, Aradi, aliorumque Phœnices locorum, sed quæ nihil singulare habet aut à cæteris diversum. Idem de S Y-

Lib. II.

Syriaca.

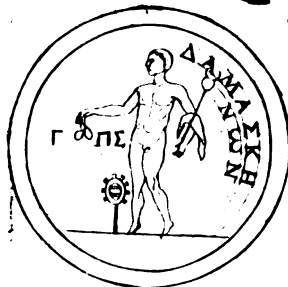
R I A.

RIACIS Palmis licet statuere, cujus generis ostendunt præclari aliquot Damascenorum Nummi, olim inter plures id genus selectiores, ab incomparabili Peireskio collecti, & nuper mihi observati Parisiis apud illustrem Harlæum. Ex iis autem illud continuo colligas, haud frustra à Palmarum frequentia & nobilitate laudatam Vid. Athenæum lib. olim hanc Syriæ, ut in ejus Nummis vocatur, Metro-
polim, & quam proinde *ramis germinare* dixit Statius; neque male etiam inde posse illustrari, quæ de Nicolais Palmulis, à Nicolao nempe Damasceno ad Augustum missis, ^a Plutarchus ac ^b Athenæus tradidere, quo-
rum patriam nempe cum Hierichuntem, tum Damascum agnoscit vetus Geographus, qui sub Constantio ^a Lib. VIII. ^b Sympos. quæst. IV. ^c Lib. XIV.
vixit. Neque vero debuit Tristanus, ad Pruna Damascena easdem Palmulas, quas ab hoc Nicolao sibi familiari, *Nicolaos* denominavit Augustus, promiscue detorquere; quum eas diserte *φοίνικας*, & *φοινικεβαλάνους* vocent illi auctores, quibus nihil cum prunis illis Damascenis commune, quæ *κικύρηλα πῦρ ἐν Δαμάσκῳ* aut *Δαμασκήλα* vulgo vocant veteres, Dioscorides, Gale-
nus, Athenæus, aliique, qui eorum meminere, ac præstantiam præ reliquis laudant. Eadem etiam *βεγύλα* nuncupata, colligi videtur ex eodem Athenæo, ac præterea ex Suida, aut ex Theocriti Scholiaste, qua de re esto penes eruditos Botanicos judicium. Hujus vero generis DAMASCENA PRUNA, haud dubito signari in quodam nummo Damascenorum, quem duobus locis vulgavit idem Tristanus, opportune hic quoque inferendum. Quæ aliunde ad Nummi explanationem faciunt, nec sunt hujus loci, petat Lector ex ipso Tristani opere, nec suscepti laboris poenitebit; saltem Pruna & Dactylos Damascenos, cum illo confundere & promiscue sumere caveat.

R r 3

At

Tom. I.
Comment.
pag. 231.

At dum non tam in Prunis, quam in Dactylis Syriacis ac Phœniciis commemorandis versamur, sciendum postremos peculiari voce Phœnicibus dictos Σῆκας & Σηκοβάλαντας. Hesychius, Σῆκλαι Φοινικοβάλανοι Σηκοβάλαντες τὸ αὐτὸ Φοίνικες. Salmasius ὁ πάνυ, ut ex nova Hesychii editione mihi constat, emendabat postremum Σηκλοβάλαντες; scilicet, ob eam quæ præcedebat vocem, Σῆκλαι. At quum æque hæc corrupta esse potuerit, crederem illam potius ex sequenti emendandam, neque in voce Σηκοβάλαντες quidquam movendum, ob rationes quæ mox indicabuntur. Minus autem moror diligentem Medicum, qui postremus Theophrastum illustravit, & qui iis, quæ monenda erant in hoc Hesychii loco, prætermisissis, quæ sana erant male refingit; dum non Phœnicibus, sed recentioribus Græcis ita dictum Palmæ fructum interpretatur, & postrema Σηκοβάλαντες τὸ αὐτὸ Φοίνικες, legendum putat Σηκοβάλαντες τὸ αὐτὸ Φοίνιξ, vel, τὸ αὐτὸ καὶ Φοινικίς; quæ explicat de purpura, seu purpureo colore. Absurde & ab hoc loco aliena. Quum autem perspicuum sit ibi Hesychium, consueti more vocem peregrinam & Phœnicibus ac vicinis usitatam adtulisse, qua Palmarum fructum sibi familiarem, vulgo Græcis βάλανον aut Φοινικοβάλανον nuncupatum, indigitabant, certe inde etiam illius explicationem petendam liquet.

In-

Indictam vero reliquit eandem doctissimus Bochartus, in commemoratione earum vocum, quas tanquam Phœnicias apud Hesychium occurrentes, cum aliis id genus sibi explicandas suscepit. Ego vero Σῆκαι & voce hybride Σηκεαλάνες dictas existimarem Phœnicibus Palmulas, quæ in Convalle Syriæ Palmaria, aliisque Judææ Convallibus nascebantur. Πηψ enim & Πηψ Judæis, Phœnicibus, Assyriis *deprimere*, unde Πηψ *fossa*, seu locus cavus valde ac depressus; βάλαω[Ⓢ] autem, ut vulgo notum, Palmæ fructus, posterioribus Græcis δάκτυλ[Ⓢ] dictus. Audiamus vero Theophrastum de locis Palmarum irriguis agentem, εἶναι ἢ πολὺ Lib. 11.
 πλεον ἐν τῷ ΑΤΛΩΝΙ, ἐν ᾧ καὶ τὰ ΦΟΙΝΙΚΟΦΥΤΑ Hist. Plant.
 πυγχανῶ. τὸ ΑΤΛΩΝΑ ἢ τῶν λέγειν αὐτὸν Σύρας, ὅτι ἀπὸ τῆς cap. 8.
 Ἀραβίας μέχρι τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ πολλὰς φάσκουσιν ἐλλυθῆναι. τὰτα δὲ ἐν τῷ ΚΟΙΛΩΤΑΤΩ πεφυκέναι αὐτὸν
 ΦΟΙΝΙΚΑΣ. *Tale autem in CONVALLE qua PALMARIA sunt exuberare; CONVALLEM illam per Arabiam usque ad Rubrum tendere mare, Syros adfirmare, ac plerosque qui inde venissent, referunt. Ejus itaque CONVALLIS PARTE CAVISSIMA PALMAS exoriri narrant.* Et notandum adhuc inprimis, quod innuit rursus alio loco, θησαυρίζεσθαι ἢ ΜΟΝΟΥΣ διώσας Φασὶν τὴν ἐν Συρίᾳ αὐτὴν ἐν τῷ ΑΤΛΩΝΙ. *Recondi autem ex iis (Palmæ nempe) fructibus qui in Syria nascuntur, illos tantum posse, quos PALMARIA CONVALLIS parturit, volunt.* Αὐλῶν vero Gazæ interpreti Convallis, & si Hesychium consulas, Πέφ[Ⓢ] hoc est Πηψ, vel *fossa*, seu locus cavus & oblongus. Sic Plinius docet præter decantatas Hierichuntis Palmas, commendatas insuper quarundam Judææ convallium. *Quamquam laudata & Archelaïde & Phasaëlide atque Liviade, gentis ejusdem CONVALLIBUS.* Hinc itaque cum Σῆκαι,

tum

tum voce hybride (quales frequentes apud Orientales commerciis & communione Græcorum receptæ, sicut ῥῆμα ῥῆμα *Tetramulim* de quadrigis Mularum, aliæque id genus) Συκοβάλανοι dicti Phœnicibus ac Syris βάλανοι seu Palmarum fructus, qui in id genus Palmariis Convallibus, earumque, ut diserte tradit Theophrastus, *CAVISSIMA* & depressiori parte nascebantur, & qui soli transportari inde & recondi solebant. Nisi vero potius Palmulas ita dictas statuamus à voce ῥῆμα *soucha*, quæ cum *natære*, tum *rigare*, seu *lavare* apud Orientales notat. Irriguis enim locis & multa aqua Palmas gaudere, Theophrastus ac Plinius docent. Quibus accedunt cum Strabo, qui nobile illud Hierichuntis palmetum totum irriguum tradit; tum Josephus, qui inde etiam celebratissimas ejus Palmas, apposite hic inprimis, *irriguas* vocat; ἡ φοινικὴ ἐπαρ-
δομένη ὅτι πολλὰ ἔχει γάλακτα καὶ ἔχει πηλοῦς ἀλά-
φορα; PALMARUMQUE IRRIGUARUM genera tam sapore, quam nominibus varia; docetque quæ in ripis Jordanis proveniunt, longe esse fertiliores, minus autem quæ ab eo sunt remotæ. Immo inde etiam, quod hic rursus palmarium, peculiare & vicinum Palmæ nomen apud Arabas, quibus سفي *saka* non *rigare* solum, sed *Palmas aut vites colendas dare*, & vox سفي *sakion*, cum *nubem* magnis guttis effusam, tum *Palmas* significant. Neque minus occurrunt aliæ adhuc Arabum voces, ab eadem radice profectæ, quæ & abundantem pluvia nubem, & locum Palmis feracem notant. Ut etiam inde liquere videatur, aliter sentire eosdem Arabas, quam auctores, è quorum relatione tradebat Theophrastus, Palmas aquam scaturientem potius, quam pluviam quærere. Adferemus locum,

ut

Bell. Jud.
lib. 1. c. 4.

ut leve simul in eo mendum eluamus; Πιζήσιν (non Πιζήδ) ὃ μᾶλλον τὸ ναμαλιαῖον ὕδαρ ἢ τὸ ἐν τῷ διέσ. Necessariam illam, utut levem & obviam emendationem totius loci contextus satis superque arguit, nec aliter legisse videtur illius interpretes Gaza. Vides autem, ut opinor, satis perspicue, ex eodem fonte profectum illud Arabum سقي *sakion*, & Phœnicum apud Hesychium Σῦκαι ac inde Συκοβάλανοι de Palma & Palmæ fructu iisdem usurpatum. Unde etiam jam constat apud Hesychium, non postremam, sed priorem ex duabus illis vocibus emendandam, ubi Σῦκλαι male pro Σῦκαι legitur. Ex his vero rursus lucem aliquam ac emendationem sceneratur corruptus Plinii locus, agens de communibus Palmulis; *Ex reliquo genere plebeia videntur, Syri & Fuba Tragemata appellant; Nam in aliqua parte Phœnices Ciliciaque, populari etiam nomine à nobis appellantur Balani.* Multa hic mirantur viri docti, aut à Plinii mente aliena, aut mihi nulla admiratione digna. Ego hoc unum de quo silent, cur nempe agens de Palmulis seu Daëtylis Plinius, moneat quo nomine scilicet Cilicibus vocarentur: quum tamen de Palmis Cilicum, nec ipse in superioribus aut alibi, nec Theophrastus meminerint; qui alias accurate agunt de vario illarum natali solo, & multi sunt in commemorandis Palmis Europæis, Asiaticis, Africanis. Unde nullus dubito, expungendam hanc Ciliciæ vocem, & ita legendum ac distinguendum locum; *Syri & Fuba Tragemata appellant. Nam in alia parte Phœnices Syriæque populari etiam nomine, à nobis appellantur Balani.* Hoc vult Plinius, Palmulas communes Syris quidem vocari Tragemata; à Romanis autem easdem Balanos appellari, nomine scilicet de hoc fructu populari etiam seu recepto in alia parte Phœnices ac Syriæ. Hæc ut vides αἰσ-

λαβῆ, & cum doctissimo Grammatico consona, qui has Palmulas observat Phœnicibus dictas Σακαλάνας. Sed librarii, qui sensum loci non adsequebantur, & quibus molesta proinde videbatur ista de Syris aut Syria repetitio, continuo à vicina Cilicia auxilium petiere. Illud vero *in alia*, pro *in aliqua*, habent codices antiqui, ac inter alios Chiffletianus, quod notavit Dalechampius. Unde illud etiam recte admisit ὁ πᾶν in Plinianis Exercitationibus, qui bis hunc locum tentat, cæteroqui irritò successu; modo illud *Ciliciaque* retinendo; modo quod absurdum ei videretur, vocari Plinio Balanos popularem Romanorum vocem, quæ tamen esset Græca, in vocem *Graciaque* mutando, & *Phœnices* ibi non de regione, sed de Palmulis interpretando. Et hæc quidem omnia, si quid judico, valde αἰσῶχως, & contra Plinii mentem. Communes nempe Palmulæ exsiccatae scilicet, Dioscoridi ξηραὶ, dictæ Syromacedonibus Græca voce τεργήματα. Cujus appellationis fontem docet nos Xenophon agens de Baby-

Lib. 1. cap. 129. Lib. 11. de Exped. Cy-
11. loniis palmulis; πᾶς δὲ πινεὶ ξηραίνοντες, τεργήματα ἀπιτί-
θαι; Nonnullas vero exsiccatas pro bellariis reposuerant. Earundem rursus Palmarum fructus, iique vulgares, in alia parte Syriæ ac Phœnices appellati βάλανοι: sicut præstantiores Palmulæ, voce ex Phœnicia & Græca coalescente, Σακαλάνοι, seu irriguæ, ob rationes indicatas. Idem autem nomen Balanorum, Palmulis vulgo ex illo terrarum tractu petitis tribuerunt etiam Romani; nomen scilicet cum fructu, ut sæpe accidit, mutuando. Sic Plinius paullo ante agens de Palmulis alterius foli, nempe Orbis meridiani; *Ea breves, candida, rotunda, acinis quam BALANIS similiores*. Balani itaque proprie communes Orientis Palmulæ seu *Dactyli*, sicut posteriori nomine Græcis tandem ac inde vulgo Latini

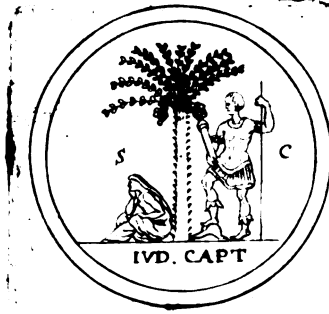
Latine loquentibus dicti. Quamquam non ita recentem hanc appellationem, ut volunt viri magni, possem ex Artemidoro colligere, qui Hadriani ac Pii temporibus vixit, & apud quem hæc reperio; αἱ Φοίνικες Oneirocr.
lib. iv. cap.
20. βάλανοι, αἱ παρδαῖαι ΔΑΚΤΥΛΟΙ καλεῖνται; *Palmarum Balani, qui maturi* DACTYLI vocantur. sed, ut verum fatear, postrema ista existimarem omnino glossema alicujus magistelli, qui priores voces Φοίνικες βάλανοι, ut passim Græcis olim dicti Palmarum fructus, ac una etiam voce Φοινικεβάλανοι, per vocem de iisdem recentioribus demum Græcis familiarem explicandam sibi in ora libri credidit, unde ab imperitis librariis in textum postea recepta; ut sexcenta talia, quæ in optimos auctores utriusque linguæ, quod eruditis notum, irrepserunt. Certe cum ante, tum apud auctores Artemidoro coævus, & etiam infra ejus ætatem, Athenæum, Galenum, & è Latinis Solinum aliosque, qui ex professo de Palmis agunt, & eorum fructibus, ignota adhuc illa Δακτύλων & *Dactylorum* de iisdem appellatio. Neque vero, ut ad priora redeam, mirari debuit vir doctus ad Theophrastum *Balanum*, quæ vox Græca est, *popularem* dici Syris ac Phœnicibus, haud magis certe quam *Tragemata*, vocem itidem Græcam, & Syris tamen pro Palmulis; auctore eodem Plinio, haud minus usurpatam. Nec enim ignorare debuit, his gentibus linguam Græcam juxta vernaculam antiquam, popularem evasisse post Macedonum in Syria imperium ac sedem; adeo etiam ut publica monumenta Græca lingua vulgo consignarent; quod vel tot nummi illorum locorum omnium clarissime docent. Sicut vero aut Palmariæ Convalles, aut illarum fructus irrigui Josepho dicti, ut vidimus, hoc est Σακεβάλανοι celebres per ea loca; sic à Palmarum copia *locus Palmarum* quidam

Beracoth
fol. 31. 1.

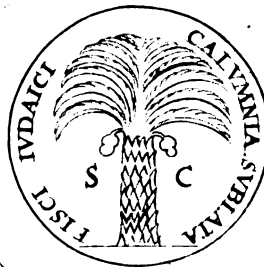
dam dictus vicinus Babylonæ, de quo occurrit mentio apud Talmudicos, ממוס ודמא צניימא דבבל *ab ostio fluminis usque ad locum Palmarum Babylonæ*; & pars Arabiæ olim, (quod jam monuit doctissimus Bochartus) דקלא *Dikla* nuncupata. Ad quas præterea voces דקל & קל *Dikla* & *Dakkel*, quæ Palmam apud Syros & Assyrios indicant, sicut etiam apud Arabas دقل, crederem omnino recentiores Græcos adluisse, qui petitas ex eo tractu Palmulas, seu Palmæ fructus, δακτύλλας nuncuparunt. Quod enim vulgo viri docti, & juxta eos vir magnus ad Solinum, à digiti longitudine aut figura ita demum dictas existimant, haud mihi continuo probatur. Nam quum non Caryotides solum, quod largiuntur, sed reliquæ etiam Palmulæ, quas ab ea digiti figura Dactylos appellatas volunt, non unius generis aut figuræ tradantur, & quidem Plinio diserte, differre figura rotunditatis aut proceritatis, certe parum opportune Palmulis commune Dactylorum nomen hæsisset, rotundis nempe perinde ac proceris. Immo quum adhuc hodie Ægyptiis Palma seu arbor Dactylos ferens *Dachel* nuncupetur, haud possum satis mirari rursus eundem τάνυ, illam ab hac voce δακτύλλας deflexam statuere? An fugit hic virum, infinitæ alias, ut ingenue fatemur, doctrinæ, communis illa & antiqua דקל *Dakkel* seu *Dachel*, hoc est Palmæ in Syria ac vicinis locis appellatio, ut eam præter Arabas, apud Ægyptios adhuc hodie permanentem, ab hac voce δακτύλλας, recentioribus demum Græcis pro Palmæ fructu (quod ipse alias contendit, & longe verissimum) usurpata, derivandam sibi putaverit? Quam proclivius certe & longe convenientius, ab antiqua voce & Palmæ natali solo propria, recentiorem Græcorum appellationem de illius fructu inde petito deducere?

ducere? maxime cum obvia occurreret ratio duplex illud κ in κ & τ permutandi, juxta solitas ejusmodi litterarum adfectiones haud solis Doribus usitatas, qui τ κ κρίνεις εἰς τ dicuntur Moschopulo, aliisque priscis Grammaticis, & cujus rei varia exempla iidem suppeditabunt. Qua ratione etiam ex *Dakkel* factum Græcorum Δάκκυλον, & Gallorum *Datte*, de eodem Palmæ fructu. Sic vicissim τ Orientalium in κ Græcorum conversum, ut ex מלח *Tacla*, factum Græcorum κάχλα vel κάχλη, quod viderunt jam viri docti. Neque vero felicius alibi, usitatum iidem Ægyptiis *Tamar* pro sicco Palmæ fructu, deducit itidem ὁ πίνυ, à Græca voce τεράμημα; quum tamen haud ignoraret, illud ipsum τῆν *Tamar* commune esse Palmæ nomen apud Hebræos, & apud Arabas. Immo quum constet in specie Arabas, juxta modernos Ægyptios, denotare hac voce م non promiscue quosvis Dactylos, sed siccos tantum & servari idoneos. Hujus generis vero tulisse inprimis vel inclytam Palmis JUDEÆ haud *Judaica* ignoras. Equidem inter regiones præstantissimis Palmis feraces, & quæ Romanis accesserant, primas illi genti vulgo deferunt, & quidem locis circa Hierichuntem, Strabo, Plinius, Galenus; nisi quod Plinius, ut supra vidimus, addit alias quasdam Judææ Convalles, ut Anhelaidis, Phasaelidis & Liviadis; quod ex parte firmat etiam Josephus, qui Phasaelidis palmetā Livix Bell. Jud. Augustæ testamento à Salome relicta commemorat; lib. 11. c. 8. ut vel inde eorum præstantiam facile adsequamur. Hinc vero Palma vulgo Judææ symbolum in antiquis Romanorum nummis. At vero quod Strabo innuit, duplex erat illa Palma apud Judæos, sicut & in Ægyptia Thebaïde, Caryota scilicet & Communis; Διτῆς Lib. xviii. ἡ ἐστὶν ὅτι ἐν τῇ Θηβαΐδι, καὶ ὁ ἐν Ἰουδαίᾳ, ὅτι ἄλλη, καὶ ὁ

Communis. Καρυωτός. Communem illam Palmam cum Dactylis nempe seu vulgaribus Palmulis signant vulgo nummi Vespasiani ac Titi, cum **JUDÆÆ CAPTÆ** epigraphe.

Caryota. Eadem Palmæ hujus figura, ut vides, cum frugiferis vulgaribus, quas vel aliorum locorum Nummi, vel traditæ ab Historiæ Plantarum scriptoribus icones repræsentant. At **CARYOTAS** illas Palmas omnium præstantissimas, & fructus ferentes cum magnitudine tum figura à communibus diversos, qui nobis ex iisdem Herbariis, quos vocant, ante oculos posuerit, fateor me nondum reperisse. Unde rem haud opinor ingratam me facturum censeo, si eandem obviam in præclaro nummo, & qui fere in omnium antiquariorum manibus versatur, ostendam. Nummus est sub Nerva percussus, in memoriam sublata vexationis, qua Judaici ritus jure aut injuria accusati graviter multabantur; cum illa proinde memorabili inscriptione, **FISCI JUDAICI CALUMNIA SUBLATA**.

Pal-

Palmam hic cernis Judææ symbolum, & quidem ferentem fructus, cum magnitudine tum figura ab aliis diversos. Neque illi certe alii, quam Caryotides, Isidoro *Nucæles*, qui inter Judaicos eminebant; & ad quos respexit Poëta,

Hoc lenitur sputo Fani Caryota Calendis.

Immo haud alii, qui eam decantato adeo Hierichuntis Palmeto celebritatem conciliarunt; unde illud Cleopatraz ab Antonio insignis cujusdam muneris loco datum, ab eadem cum aliis possessionibus magna mercede impetrasse sibi locari Herodem, refert Josephus. Bell. Jud. lib. 1. c. 13. Eo autem magis huic memoriz præ aliis commendari merebantur, quod non vulgares sed rariores etiam essent apud ipsos Judæos; idque gentis illius versutia, qua hanc Palmam Caryotam & Balsamum,

quo pretium augeret, non permittebat nasci in pluribus locis. Docet id alicubi Strabo agens de Ægyptiorum rebus, nec absimili versutia ab iis adhibita in Byblos Ægyptia, quo reditus inde itidem augerentur. Lib. xvii. Præter hanc rationem, quam innata gentis avaritia suadebat, crederem etiam accessisse solitam ejusdem

φιλαυτίαν; ut quod apud se optimum & vix alibi nascebatur, aliis gentibus inviderent, idque nonnunquam sub idololatriæ Gentilium obtentu. Certe de Palmulis hanc apud Talmudicos prohibitionem legas,

אף דקל שב ודצב ונקליבם אסור למכור לעמ' *Etiam Palmu-* Avod. Sara. 1. in Mischna.

las bonas, & Hederam, & Nicolaos non licet vendere gentibus. ודצב illud per *Hederam* reddimus, quæ solita est ejus vocis, juxta doctissimum Buxtorfium, apud Talmudicos significatio; quamquam ad aliquam Palmæ seu Dactylorum speciem videatur hoc loco referenda. Media enim ponitur inter Dactylos & Nicolaos, utrumque Palmæ fructum. Sed ut vulgo permiscet omnia

omnia illi doctores, forte nativa illa *Hedera* significatio hoc loco relinquenda, quæ ideo prohibita gentibus vendi, quod nempe in Bacchi mysteriis frequens esset. Talia enim quæ vulgo idololatriæ gentilium inservire putabantur, vetita iisdem venundari; qua de re pleni Talmudicorum libri, & adlatum supra Nucis Pineæ exemplum fatis docet. Alias triduo tantum ante festa Gentilium prohibita iis vendi res omnes ultra diem duraturæ; ut docet nos Magistrorum Coryphæus, peculiari de Idololatria Commentario. Immo idem aliqui negat, fructus ad quæstum interdictos, licet idolorum cultui destinatos, quamdiu necdum eis oblatis sint. At vero specialis hæc & indefinita circa Palmulas, easque præstantissimas, Talmudicorum prohibitio: ex qua utique illum fructum, tanquam suavitatis & raritatis præcipuæ, in sacris etiam Gentilium præcipuum quendam locum habuisse, haud obscure licet colligere; ni aperte id de eodem testaretur Plinius; *Nam quos ex his (Palmæ fructibus) honori Deorum dicamus Chydæos appellavit Judæa, gens contumelia numinum insignis.* Chydæos nempe per contemptum, quasi viles seu vulgares; quo nomine Palmulas id genus dictas, liquet præterea ex Dioscoride, ex quibus maturis vinum Palmeum fieri docet. Frustra ergo Plinium exagitat vir doctus ad Theophrastum; quasi præ ira & odio in Judæos ita fuerit abreptus, ut quid ageret aut scriberet, ignoraret: quod optimum enim in suo genere, honori Deum tribui, non quod vile & abjectum. At id non ex sua, sed ex Judæorum Hellenistarum sententia dicebat Plinius, & in quos proinde tanquam in Numina, & omnem eorum cultum contumeliosos invehitur. Et quum pro *Chydæos* absurde idem vir doctus obtrudat apud Plinium vocem *ιδίως*, an quæso vox ea Hebræa

Mof. Mai-
mon. c. 9.
§. 1.
Cap. 7.
§. 10.

bræa magis aut Chaldaïca priori illa Chydæorum, quam proinde à Judæis inditam præfracte pernegabat? Datas autem honori Numinum Palmulas, quod aperte tradit Plinius, & haud obscure innuebant sua illa prohibitione Talmudici; firmare præterea videtur nummus Damascenorum, à Cl. Tristano alicubi vulgatus, in quo occurrit mulier nuda lancem Daçtylis plenam serpenti adponens, quæ vulgo Dea salutis symbolum in antiquis nummis. Per *Nicolaos* vero, quorum mentio in illo Talmudicorum præcepto, Palæstinæ Caryotas, de quibus agimus, intelligendos, liquet abunde ex doctoribus Gemaricis, qui hanc vocem נקלס seu *Nicolaos*, alibi in Mischna Talmudis Babylonici currentem, per vocem קורייט seu *Caryotam* explicant, quorum utraque Hebræis quidem esset peregrina, posterior tamen notior in terra Israël. Hanc doctorum de illis vocibus sententiam legas apud doctissimum Buxtorfium, in voce קורייט. Inde vero jam indubie colligas, *Nicolaos* illos Palmæ fructus ad Augustum missos, & ita ab eo denominatos, non Daçtylos communes, sed revera Caryotas fuisse, quibus nomen illud *Nicolaorum* adhæsit; male proinde ab Isidoro *Nicolaos* & *Nucules* seu Caryotas distingui; *Alii Thebaïci, qui & Nicolai, alii Nucules, quos Græci Καρυώτες vocant.* Immo inde liquet, non in Græciæ solum, sed in Orientis etiam linguas, & usum transiisse hanc *Nicolaorum* de his Palmulis appellationem; ex quibus agens de iis Plutarchus haud parum illustratur, πὲς μεγίστας καὶ καλλίστας τῶν φοινικεβαλάνων ΝΙΚΟΛΑΟΥΣ ἐνόμασε, καὶ μέχρι νῦν ἔτις ἐνομάζονται. *Maximas & pulcherrimas Palmulas NICOLAOS nominavit, sicque ETIAMNUM DICUNTUR.* Apud Arabas vero, quibus Palmæ & earum fructus tam varias sortiuntur appellationes, eundem usum ho-

Tom. I.
Comment.
pag. 230.

Sympof.
lib. VII.
quæst. 4.

rum Nicolaorum obtinere videas vocem haud remotam نخل de Palma præstanti ac selecta (apposite plane

Lib. II. de
Exped. Cy-
ri.

ad ἀπολέκτες palmulas, quarum Xenophon meminit) à radice quippe نخل Hebræis נַחַל seu *nachal*, quæ *secrevit* & *elegit* apud eos notat. Ex quo fonte itaque, eam *Nicolaorum* de Palma apud Talmudicos appellationem profectam posset quis forte arguere, ni obstarent cum aperta illa Plutarchi & Athenæi de origine hujus vocis testimonia, tum ipsorum Talmudicorum doctorum confessio, eam vocem ut plane peregrinam, & ignotæ sibi significationis profitentium. Ut jam mitam opportunum hic *Caryota* exemplum, & adlegati supra *Strobili*, ac sexcentarum id genus vocum, quæ è Græcia & Latio in eorum usum & sermonem paulatim irrepserunt. Neque vero superiora potest infringere citati apud Suidam scriptoris auctoritas, qui de Palmulis silens, Placentas à Nicolao Damasceno ad Augustum missas, *Nicolaos* ab eo dictas tradit. Sed facile scriptorem illum cum Plutarcho, Athenæo, Plinio, ac insuper cum Talmudicis doctoribus conciliabimus; qui nomen hoc *Nicolaorum*, non Placentis, sed Palmulis tribuunt; si dicamus Placentas illas ab hoc Nicolao ad Augustum missas, procul dubio ex his Caryotis confectas. Tales certe Placentæ è καρύοις, (unde Caryotarum nomen) olim usitatæ, & peculiarem etiam inde appellationem nactæ. Hesychius, Καρύων, πλακῆς ἔχων κάρυα. Immo ejusmodi è Dactylis aut Caryotis Placentas, fuisse jam olim inter præcipuos Orientalium cibos, liquet adhuc ex non una voce Arabica, qua edulium delicatum ex butyro & Dactylis confectum indigitant; qualis موخف item موقه. Tam Caryotæ itaque quam Placentæ ex iisdem constantes, & ab hoc Nicolao

lao ad Augustum missæ, *Nicolaorum* nomine ab eodem donatæ videntur. Ex his autem Caryotis fiebant potissimum vina illa Palmea, quibus Oriens olim utebatur. E vulgaribus etiam Dactylis confecta liquet alias ex Dioscoride ac Plinio. Sed è Caryotis, ut peculiari ac longe præstantissimo Palmularum genere, optimum etiam & nobilissimum vinum parabatur; unde & apud Talmudicos *שׂרר* pro vini specie legitur. Succo nempe commendatæ olim inter alia Caryotæ; Plinius, *Ab his Caryotæ maxime celebrantur & cibo quidem sed & succo uberrima. Ex quibus præcipua vina Orienti, iniqua capiti, unde pomo nomen.* Nugæ quæ de nominis tradit origine. Aliud *κάρυον*, unde *καρυωτὴς φοίνιξ*, seu *nucalis palma*, & inde vinum Caryoticum; aliud *κάρη* seu *κάρλων*. Et quamquam ab hac voce, seu à capite prior illa profluxisset, non inde continuo dictum liqueret vel fructum, vel vinum ex eo confectum, quod nempe capiti noceret. Id quidem non Caryoticis solum, sed palmeis in genere vinis commune, ut iniqua essent capiti, haud difficulter largiemur. Hoc enim & cibo è recentioribus Palmulis tribuit ^aDioscorides, & vino etiam palmeo ^bXenophon, & ex eodem ^cAthenæus, *καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς πότης ἦδὺ μὲν καὶ κεφαλαλγίς*; *Vinum quidem illud potu suave erat, sed capiti noxium.* Immo id extra dubium ponit vox Arabica *كرو* (hoc est Hebræorum *כר* seu *Sicera*) qua *vinum dactylorum & potus inebrians* ex æquo innuitur; at non proinde à capite deducta, sed à verbo *كرو* *ebrius fuit aut inebriavit*. Sic vinum ea de causâ, ut videtur, quod caput & cerebrum turbaret, vocarunt Orientales Syri, Assyrii, Hebræi, *כר* & *כר*, à voce nempe *כר*, quæ non caput rursus, sed *turbare & incallescere* apud eos indicat. Et hæc scripseram, quum miratus

sum in eandem cum Plinio sententiam descendisse non solum Hermolaum Barbarum in Corollariis suis ad Dioscoridem, sed etiam virum magnum, in nova accessione nobilissimi operis de Idololatria Gentilium, verum aliud agendo procul dubio, neque re satis accurate expensa. Cæteroquin vinum hoc Palmeum inebriandi vim habuisse, ex Hieronymo præterea colligas, in Epistola ad Nepotianum; SICERA *Hebræo sermone omnis potio nuncupata, quæ INEBRIARE potest, siue illa qua frumento conficitur, siue pomorum succo, aut quum favi decoquuntur in dulcem & parvam potionem, aut PALMARUM FRUCTUS exprimuntur in liquorem.* Hæc autem omnia rursus valde illustrat sequens apud Chrysostomum locus, quem satis opportune in meis

Tom. 1.
Epist. 2.
pag. 16.

Tom. 1. ad
cap. v. Esa.
pag. 1058.
edit. Savil.

ex aureo Auctore Excerptis reperio; ΣΙΚΕΡΑ ἢ ἐν-
πῶθα φησὶ τὸ ΦΟΙΝΙΚΩΝ ἢ ΟΠΟΝ, ὃν ἐπετήδευον, σω-
τέροντες τὸ καρπὸν καὶ κατὰ θλῶντες εἰς ΟΙΝΟΥ μεταχημά-
πουν φύσιν. ΚΑΡΩΤΙΚΟΝ ἢ ἐπὶ τὸ ποιῆτο καὶ μέθης ἐργα-
σίαν. SICERAM autem hic vocat PALMARUM SUC-
CUM, quem adservant, pressum & contritum fructum in
VINI naturam transformantes. Est autem illud CAPITI
GRAVE, & ad EBRIETATEM provocans. Aliud
nempe aurei Oratoris καρῶτικόν, seu Xenophontis ea
de re κεφαλαλγής, aliud καρῶτις. Inde vero crederem
ad Palmam arborem, & Caryotam imprimis, è cuius
fructu & succo, auctore Plinio, præcipuum id genus
vinum in Oriente parabatur, respexisse Maimonidem

De Idolol.
cap. viii.
§. 7.

אילן שיה וגוים משמרין אתפרותיו
ואומרים שהם מוכנים לעשות שר לבית כום פלני ועושין מהן
שכר ושותים איתו הרי זה האילן אסור בהנאה
*Arbor sit
cujus fructus custodiebant gentiles, dictantes eos servari ad
faciendam inde potionem pro hujus vel illius Idoli delubro, si*
de

de portione ex iis confecta biberint die festo, usus illius arboris interdicatur. Ex illo autem Palmei vini usu in Oriente, profectæ communes illæ Arabum voces, quæ *custodire Palmetum aut Vineam, Palmarum & Vineæ custodem, Palmas aut Vites colendas dare* ex æquo significant. Neque vero Judæam solam ac Thebaïda, sed Babyloniam insuper ac ulteriorem Orientem, Caryotis illis feracem fuisse, ex Diodoro ac Strabone abunde licet colligere; quam prærogativam etiam inter Fortunatas Insulas, Canariæ tribuit alicubi Plinius. Apud Strabonem quidem legitur, Palmam Judæorum Caryotam, & *πλὴν κρίσιων & βαθυλώνις, non multum meliorem quam Babyloniam*; at crederem omnino ibi legendum, & *πλὴν χείρων, non multum inferiorem*; quod longe & scribendi usui, & veritati convenientius. Babyloniciæ enim Palmæ, juxta Theophrastum, & inter illas quidem Regiæ, omnium præstantissimæ cum magnitudine, tum virtute. Unde & selectos Palmarum fructus apud eosdem Babylonios, eosque magnitudine & pulchritudine mirabiles, non in promiscuo quidem usu familiaræ, cui vulgares relinquebantur, sed Dominis tantum servatos docet alicubi Xenophon. Quin & Anich, scriptor è recutitorum gente, ac proinde hoc loco fide dignus, auctor est קשב vocari in Oriente Palmæ speciem in Perside proveniente[m], præstantiorem Palmis, quæ nascuntur in Palæstina. Et de Palmis hætenus tam Caryotis, quam Communibus, quæ in antiquis Nummis signantur.

Alias quidem Plantas haud vulgares eadem adhuc latifundia possent nobis suppeditare. Neque enim Palmas suas solum Palæstina, sed cum Urnam, cui MANNA imposita, tum VIRGAM AARONIS exhibet adhuc in variis Nummis, qui aut Hebræis seu

T t 3

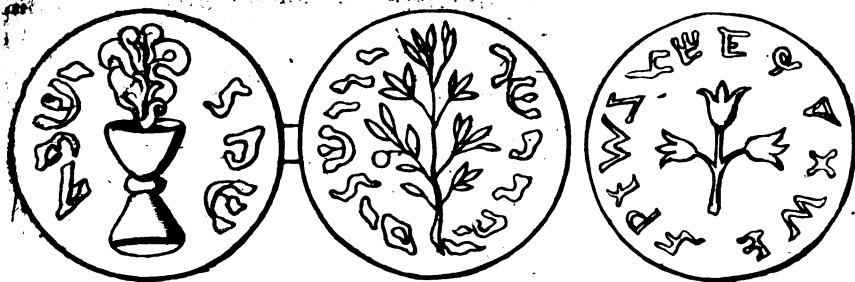
Assy-

Lib. v. 1.
cap. 32.
Lib. xv. 11.

Lib. 11.
Hist. Plant.
cap. 8.

Lib. 11. de
Exped. Cy-
ri.

Assyriis, aut frequenter Samariticis litteris signantur.
Utriusque generis hic habes.

Menor
Enaiim
pag. 171.

Nihil aliud innuunt litteræ diverso caractere utroque nummo expressæ, nisi *Siclus Israël*, & *Hierosolyma sancta*. Posterior cum litteris Samariticis, idem omnino cum eo, quem repræsentat & describit R. Azarias, & quem se Ferrariæ nactum tradit: ובביתוחה מטבע הנו' ראיתי כחוב באותיות דלעילא שקל ישראל ובאמצעו ציצת שר עליה אשר לדעתי דל שקל דוד ומצד אחד ירושלים הקדושה או ירושלימה קדושה ובאמצעו מטה בעל מלשח פרחים כפי אלו חוצרות משני עבציו ולבי אומר לי כי הרב נחמני צל שכה וכתב שקל השקלים תחת שקל ישראל. *In circuitu autem moneta vidi scriptum litteris superne quidem SICLUS ISRAELIS, in medio Urna cum litteris שר supra positus, quod meo iudicio est SICLUS DAVIDIS. Ab altero latere Feruschalaim hakaduscha, aut Feruschalaima Kaduscha, seu HIEROSOLYMA SANCTA. In media Virga tribus floribus insignita hac ab utroque latere forma. Dicit autem mihi cor meum R. Nachmanidem pia memoria oblivione scripsisse sakel hasekelim pro sekel Israël, seu Siclus Israël.* Quæ alias ad Siclos id genus Hebræorum spectant, ita jam accurate excusserunt viri docti & litteraturæ Orientalis callentissimi, Waserus, Willalpandus, Schikardus, Waltonus, Hottinguerus, aliique, ut non occurrat

currat hic ulterior de iis dicendi locus. Hoc unum monere liceat, plures id genus nummos Samariticis litteris inscriptos & cum aliis etiam symbolis, suppeditare Cimeliarchium Mediceum. Neque vero pretiosas suas merces hic nobis invidit Sabæa. THURIFERAM certe ARBOREM, quanto usu olim sacram & nobilitatam scimus, tanto, vel fatente Plinio, ignotam ejus Lib. xii. faciem, neque ab ullo Latinorum, penetrata licet à cap. 14. Romanis Arabia, traditam. At cum Ramum illius arboris, tum CALAMUM præterea ODORATUM ex præclaro Trajani nummo opportune eruit felicissimæ indaginis antiquarius Trifanous.

Arabiam nempe à Trajano in formam Provinciæ reductam signat hic nummus, ut vel innuunt literæ ARAB. ADQ. seu *Arabia Adquisita*. Provinciam autem illam consueto more repræsentat mulier cum Camelo, dextra Ramum, sinistra Calamum tenens. Ramum autem illum esse arboris Thurem ferentis, cum proprium Arabiæ decus suadet, tum similitudo cum Lauri foliis, qualem illi Arbori tribuit Theophrastus, Lib. i x. *δαφνοειδὲς καὶ λεϊόφυλλον εἶναι, Thuris folium laurinum le-* Hist. Plant. *veque.* Plinius autem; *Cortice lauri esse constat; quidam* cap. 4. *& folium simile dixerunt.* Alii quidem, juxta eosdem au- Lib. xii. cap. 14. ctiores, folio pyri sed minore, aut lentisco similem hanc arborem tradunt; quæ nec multum abludunt à superiori

riori effigie. Virgas etiam Thuris suo tempore ad Romanos commeasse tradit Plinius, sed ramusculis vacuas, ut licet ex eodem facile colligere. Quo etiam referendus mihi videtur Ramus ille, quem Rex Arabum Aretas supplex manibus præfert in antiquo & insigni denario Gentis Æmiliæ.

Jerem. vi.
20.

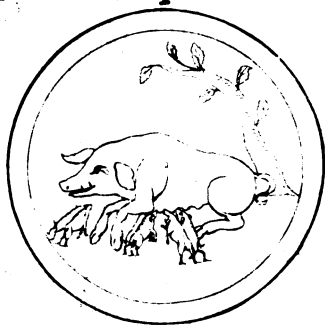
De reliqua Nummi explicatione consuli potest Urfinus. Calamum autem, quem sinistra præfert mulier Arabiam repræsentans in superiori Trajani nummo, eundem esse cum CALAMO ODORATO, celeberrimam Arabum merce, erudite probavit Trifan. Ita ut superior nummus utrumque illud repræsentet, de quo olim Propheta; *Ut quid mihi THUS de Saba affertis, & CALAMUM SUAVE OLENTEM de terra longinqua?* Quid jam DICTAMNUM memorem, herbam Cretæ, quod nemo nescit, peculiarem, & quam præferunt non semel illius Insulæ Numismata, sicut præter alia, in singulari Paphiorum nummo Mediceo? An vero expressi in nummis Cauloniaton Italiæ vel Magnæ Græciæ ramusculi, eandem plantam repræsentent, ut existimabat Goltzius, fateor me dubitare, ac ad vulgarem lectionem lubentius referre. Mitto jam Coronam ex HYPOGLOSSO seu LAURO ALEXANDRINA, qualem in præclaro Myrinæorum nummo observavit itidem Cl. Trifan. Quamquam autem vulgo diversæ illæ plantæ statuuntur, quod Dioscorides, Galenus, alique diversis locis de iisdem agant; ita

Tom. II.
Comment.
pag. 141.

ita tamen utramque describunt, ut vix certe magnum inter eas discrimen fatearis. At vero illud obſtare mihi videtur, ne continuo cum Triftano, Laurum Alexandrinam in eo nummo ſignatam putem, quod hanc diſerte tradant Theophraſtus, Dioſcorides, aliique, fructum ſeu baccam in medio folio gerere inſtar ruſci; at in nummo illo quem videas apud Triftanum, fructus extra folia è pediculo pendeat. Decepiſſe videtur Triftanum ſecus producta à Matthiolo (quod ei nonnunquam ſolemne) figura huius Lauri Alexandrinæ, nec conſona cum iis quæ de hoc frutice veteres & è recentioribus etiam nonnulli tradidere. An advocabo hic præterea **FICUM RUMINALEM**, quam cum paſtore Fauſtulo, Lupa ac gemellis ſignat obviuſ Gentis Pompeiæ denarius apud Urſinum, & aliuſ inter Incerta ab eodem relatuſ?

Immo eandem etiam ære incuſam una cum foeta ſue ſignari credidit Erizzo, in ſequenti nummo Adriani.

Scrofa, quam ibi cernis multos foetus enixam, ea nempe

V u

pe

pe quam sibi juxta Vatum præfagia, circa Laurentem agrum repertam, Junoni immolavit Æneas, & ad cuius repertæ locum, Lavinium ab eo condita, & mox in vicinia ab Ascanio Alba. At nihil ei cum Ficu Ruminali commune, quæ ad Romuli & Remi natales, & Romæ condendæ auspicia, ut vulgo notum, spectabat; & cum Lupa proinde ac gemellis, non cum hac foeta sue signanda veniebat. Non alia itaque hæc Arbor in superiori nummo statuenda, quam ILEX, sub quo arborum genere reperiendam hanc suam præfagebant Æneæ Helenus ac Tiberinus:

Cum tibi sollicito secreti ad fluminis undam

Littoreis ingens inventa sub ILICIBUS Suis

Triginta capitum fetus enixa jacebit.

Et certe alia longe Ficus Ruminalis figura in superiori nummo, alia hujus Ilicis; ut mirari satis non possim, quid nobilem antiquarium impulerit, ut illas arbores inter se, & discretas pluribus sæculis historias aut fabulas improvide confuderit. Neque vero parum hæc illustrant præclari quidam nummi, mole & raritate insignes, qui eandem suam foetam exhibent, cum symbolis insuper Æneæ Anchisem ferentis, & superne Lavinio; aut cum Ænea & Ascanio navi egredientibus, & ardente Ilio. Prior nummus itidem Hadriani in Regiæ Gallorum Gaza, posterior Antonini Pii in Cimeliarchio Christinæ Heroïnæ mihi visus. An denique hic alias Plantas vulgo haud ignotas ulterius commemorabo? puta vel NYMPHÆAM ALBAM, Fluviorum imaginibus nonnunquam adpictam; aut APIUM, frequens in Selinuntiorum nummis, & à quo Urbi nomen; unde præterea Plutarchum illustramus, qui tradit alicubi Selinuntios Delphis aureum Apium dedicasse. Mererentur forte opportunius in hunc censum referri va-

Lib. Et a-
gud Delph.

ri variæ adhuc Plantæ exoticæ, quibus signatos nonnunquam alios Nummos memini me vidisse, sed cum obiter & aliud nonnunquam agendo, tum quorum ectypa non possidemus, ut hic certo liceat aliquid de iis pronuntiare. Talis forte vel Commagenorum in Syria nummus, cum adpicto flore seu herba, & Cleopatraz alicujus effigie in anteriori parte; aut Antiochi Evergetis, cum flore itidem aut herba in aversa nummi area, quos in illustribus Italiæ vestraz Cimeliarchiis aliquando me vidisse recorder. Priorem cum addita Nummo epigraphæ ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ, eandem Plantam facile crederem cum herba in illo tractu celebri, & à natali solo COMMAGENE itidem dicta, (sicut *Herba Medica, Sinopis, Rhodia* vel *Idæa Radix*, aliæque id genus) ex qua præstantissimum & quantivis pretii medicamentum parabatur, quod impense laudat Plinius; *Alioquin celeberrimi usus est ad hoc in COMMAGENE Syria parte cum Cinnamo, Casia, Pipere albo, HERBA quæ COMMAGENE vocatur, obrutis nive vasis, odore jucundo, utilissimum ad perfrictiones, convulsiones, cæcos ac subitos dolores, omniaque quæ acopis curantur, unguentumque pariter ac medicamentum est.* Et de his hætenus. Quamquam ni alio nos vocaret instituti operis ratio, haud alia deessent etiamnum, ex quibus adsertam vindicatumque Nummorum in hoc contemplationis genere utilitatem liceret adhuc pluribus evincere.

In Gaza
Christinæ
Reginæ.

In Gaza
Mediceæ.

Lib. XXIX.
cap. 3.

DISSERTATIO QUINTA
DE
PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

SEd forte majus erit operæ pretium, à brutis Animantibus, aut Plantis, ad nobiliorem rerum gestarum HISTORIAM oculos convertere; qui frequentior solet esse & quidem immensus hujus Nummorum tractationis campus. Neque tamen sollicitam quandam & operosam hujus rei probationem à me exigis hoc loco, OCTAVI præstantissime, quod nec unius est Dissertationis argumentum; & de quo, ut ingenue fatear, minus etiam videtur hic mihi laborandum. Vix enim hæc res hodie ullam habet dubitationem apud eos ipsos, quos vel nullo, aut levi admodum usu antiquariæ hujus supellectilis vulgo instructos videas. Ut mittam felicem multorum industriam, hic jam luculenter præluxisse, quorum curæ & lucubrationes in hoc genere talium cupidis passim ante oculos versantur. Quamquam, si meam quoque symbolam, ad aliquam suscepti argumenti illustrationem liceat obiter conferre; non una certe ratio, singularem & mirificam quandam Nummorum utilitatem in hoc genere, continuo suadere mihi videtur.

Causa utilitatis Nummorum in HISTORIA. Primam equidem subministrat illa injuria, vel temporum vel Barbarorum, vel epitomatorum, quos vocant, quæ mancam & mutilam magna sui parte Historiam

riam priscæ ætatis ad nos hodie transmisit. Nec enim ullus ignorat, quota pars Historicorum veterum ex illa publica litterarum calamitate superstes evaserit; aut quam laceri præstantissimi quique ex iis hodierna die occurrant. Ruinas utique in iis agnoscas veterum operum aut ædificiorum, passim hic etiamnum obvias; in quibus modo atria & vestibula, modo diætæ & larium, modo laquearia & fastigia desideres: aut si magis familiare exemplum Navis alicujus decumanis fluctibus quassatæ, in qua vel puppim, vel latera, vel proram frequenter requiras. Unde præclara multorum opera, quæ in colligendis reliquiis, aut refarcienda id genus jactura laboravit, in tantum laudem industriæ vel invenit, vel meretur, in quantum priscis illius naufragii tabulis eadem inniti consuevit. Altera ratio occurrit, illa crebra repugnantia apud Historiæ veteris scriptores Græcos & Latinos in rebus etiam gravissimis, ut nescias quibus nonnunquam acquiescere, aut quorum judicia & autoritas pluris apud te valere debeant. Ita confusa aut discrepantia sæpius apud eos tempora, patriam, nomina, aliaque præcipua rei gestæ momenta videas; ut dum in iis conciliandis aliquot Criticorum ingenia se exercent, eadem ab hoc conatu saniorum crebrius deterreant diligentiam. Id jam olim agnovit non aliarum solum partium scriptor luculentus, scribens contra Apionem; sed & fassi sunt Joseph. lib. 1. haud illibenter testes domestici; qualis aut Dio Chrysostomus, qui observat multa incerta & repugnantia Orat. 11. occurrere in historia superiorum temporum; quod & Strabo jam ante illum monuerat, priscos scriptores de Lib. VIII. iisdem rebus scribentes haud parum inter se dissentire. Nec id præterit optimus censor Fabius, qui Livium frequentissime dicit dubitare, & quo teste *alii ab* Lib. 11. Instit. cap. 4. *aliis*

aliis historicis dissentiunt; cujus quidem rei argumenta nullus adhuc hodie luculentiora dabit vel crebriora illo ipso Romanæ Historiæ principe Patavino. Hæc autem hodie tolli non potest aut argui diversitas, nisi ope & præsidio illorum, quos ut indubiæ fidei testes, secure hic liceat convenire. Tertia ratio ex eo potest intelligi; quod multa iisdem Historiarum aut Annalium conditoribus, vel odio, vel amore, vel incuria sint perperam tradita; quæ emendari hoc tempore, aut revinci, nisi publicis quibusdam tabulis non possunt. Adeo ut non continuo existimem à livore profectum illud Vopisci judicium quod hic opportune sese mihi inges-

In Aurelia-
no.

fit: Neminem scriptorum, quantum ad historiam pertinet, non aliquid esse mentitum, prodente me, quin etiam in quo Livius, in quo Sallustius, in quo Cornelius Tacitus, in quo denique Trogus manifestis testibus convinceretur. Nec incom-

Curtius
lib. ix.

mode rationem hujus rei tradit, ipse fidei non usque adeo exploratæ Historicus; quo teste scilicet, tanta componentium rerum monumenta vel securitas, vel par huic vitium credulitas fuit. Quarta accedit, quod omiſſa multa sint & præterita diligentissimis alias scriptoribus, quæ tamen ad summam rei gestæ, aut historiæ integritatem, momentum non leve conferre videbantur. Nec enim ulli facile, utut accurato & sedulo historiarum conditori, ea felicitas hætenus contigit, omniâ scilicet vel adsequi vel tradere in amplissima nonnunquam materia, aut ab illius ætate longo temporum intervallo submotâ. Id vero supplere demum possunt reliqua Lapidum Nummorumve ejusdem ævi monumenta; in quibus publica fata populorum, aut gesta cæteroquin digna posterorum memoria, opportune fuerunt consignata. Qua ratione jam olim gravissimus auctor Polybius, ex ærea Tabula ab Hannibale descripta in Italia,

Lib. iii.

lia, & Lavinii reperta, fatetur sese fidem rerum gestarum depromere. Unde & apud Dionem Prusæum, Orat. x. Ægyptius quidam haud vane jactat, partim in Templis, partim in Columnis scriptam apud eos præcipuam priorum temporum memoriam. Adeo ut Livius etiam in dubiis rebus & vetustate incompertis, ad Lib. i v. cap. 2Q. inscriptiones antiquas non dubitaverit continuo provocare. Quinta denique superest, obscure aut obiter multa passim iisdem scriptoribus tradita, quæ nova & dilucida cujusdam expositionis face indigent, ut legentium oculis quodammodo subjici possint, & eorum aviditatem luculentius explere. Actalium immensa quædam seges in Historiæ veteris latifundiis sese offert, quorum usus vel voluptas vix commode posset hodie percipi, nisi aliunde lux illis & evidentia quædam major accederet, aut annisi essent veteres, æs, argentum,

— *impressivæ aurum animare figuris.*

Optimus enim, juxta Plutarchum, scriptor Historiæ, De Gloria Atheniens. qui ita eam texit; ut picturas omnino referat; & ad quam evidentiam nifum præ cæteris Thucydidem tradit, ut auditorem nempe tanquam spectatorem redderet. Hæc autem singula in veteri Nummorum suppellectile adjumentum quoddam præcipuum, & singulare præsidium agnoscere, non pœnitendi certe beneficii accessio cenferi debet.

AD HISTORIAM EXTERNAM minus conferre hic Nummi iis videbuntur, qui Romanos solum tractant, & vix aliis peregrinis, Græcis nempe & Asiaticis vulgo pretium ponunt. Haud una tamen in iis se offert Nummorum utilitas, seu in tradendis Regum vel Ducum apud Græcos aut Barbaros *Appellationibus*, seu in illustrandis præclaris eorum *Natalibus & Factis*. Ita ut vicem hodie fungantur illorum Clypeorum, qui in
tem-

*Stirps Ma-
cedonum &
Alexandri.*

Constant.
Porphyro-
gen. Them.
l. 11.

In Catasta-
li.

templis ad memoriam rei gestæ adpendi olim consue-
verant, & ad quos crebro provocant antiquæ historiæ
enarratores. Apud MACEDONAS quidem, funda-
tores amplissimi illorum imperii, ab HERCULE
Leonicida genus derivasse, vel eorundem imagines in
Nummis obviæ cum Leonis exuviis etiamnum ar-
guunt. Quod ipsum tradit ex eorum fide, non è vul-
go, sed vere natus in ostro Imperator; qui exuvias leo-
nini capitis stirpis auctorem referentes, Macedonum
Regibus familiares, & quibusvis apud eos coronis ac
gemmis potiores scribens, addit, καὶ μάρτυρ ὁξυόπης
αὐτὸ Νόμισμα τῷ Μακέδον. Ἀλεξάνδρῃ, πιαύτῃ εἰσὶν καλ-
λωπιζόμενον, ac TESTIS hujus rei fide dignus est NUM-
MUS Alexandri Macedonis ejusdem figura insignitus. Vides
hic utique eruditissimum Cæsarem, ad Nummos, tan-
quam ad indubium originis illius ac moris indicium
secure provocantem. Hic vero vir doctus illius editor,
ipsum profert ALEXANDRI Nummum cum illis
leonis exuviis, detracta etiam omni galea capiti ad-
aptatis; quod postremum singulare & minus obvium
in iisdem numismatibus credit. Idem vero capitis in-
signe in antiquioribus etiam AMYNTÆ, & PHILIPPI
Nummis adhuc hodie intuemur, ut præteream
Phaetram & *Clavam*, quæ tum in ejusdem Amyntæ,
Philippi, Alexandri, tum posterioris PHILIPPI nu-
mismatibus, ejusdem originis fidem faciunt. Ut faci-
le videas, non frustra esse omnino, quæ de antiqua
HERACLIDARUM in Macedonia sede, prisca au-
ctores magno consensu tradidere. Idem certe hic
Nummi, quod Tabulæ veteres apud Synesium præ-
stant; quas tradit successionem Regum ab HERCULE,
suo tempore adhuc apud Cyrenenses arguisse.
Neque aliter eadem leonina pelle amictum Polynicem
legas

legas apud Hyginum, quem alias Urſi pelle induunt Tragi, quam ut illâ Thebanam originem argueret. Jactata nempe paſſim apud Veteres, neque ab unis Ne-
potibus, illa Herculis ſucceſſio, quem (ſolemni ad-
huc temporibus noſtris inſania, Gentem ſuam ab anti-
quis Regnorum aut Imperiorum Conditoribus deri-
vandi) generis ſui auctorem talium aucupes paſſim re-
ferebant. Unde etiam eoſdem à Socrate apud Plato-
nem exploſos videas, & illis opportune inculcantem,
vigefimum ab Hercule, etiam quinquageſimum repu-
tare debere illud eſſe fortunæ. Quod autem Heracli-
dis pellis Leonina toties in veteribus Nummis obvia,
idem Tydeo pellis Aprina præſtitit; qua auctore Hy-
gino opertus itidem incedebat, quo à Caledone Apri
interfectore genus ſe ſuum derivare indicaret. Si vero
Philoſtratum audimus, non inane ſolum fuit generis
inſigne hæc pellis leonina, ſed ſingularis cujuſdam vir-
tutis & præſtantiæ. Traditenim ille, ſed fide Sophiſti-
ca, Ajacem adhuc infantem leoninis illis Herculis exu-
viis involutum, in eaque parte factum invulnerabi-
lem. Antiquiſſimis nempe mortalibus primo è foliis
arborum, mox ex animalium exuviis quæſita corporis
tegumenta; de quibus Lucretius,

Pellibus & ſpoliis corpus veſtire ferarum.

Lib. v.

Hinc, quod notum, & pelliti olim Patres conſcripti,
& ferarum pellibus induti, Mauri, Germani, aliæque
horridiores gentes, veteribus commemorantur. Immo
progreſſu temporis, non ſolum gentibus minus cultis,
idem vulgo habitus retentus; ſed iis quoque, qui hor-
ridius aut ſimplicius vitæ genus profeſſi, ſe ad priſcam
illam ſimplicitatem componebant: quales nempe aut
ſanctiſſimi illi Viri, Elias, Eſaias, Zacharias, Servatoris
Præcurſor, aut Gentilium etiam Heroës, de quibus
X x aperte

Strabo lib.

xvii.

Ad lib. 1.
Argon.
v. 324.

aperte id testantem video Apollonii Scholiastem, Δέμα ἧ ὁ μὲν σύνηται καὶ τῆς Ἡρώσι τὸ διαμαλοφορεῖν. *Pellis quidem; consuetum Heroibus pellem gerere*: aut sapientiae studiis apud eosdem Gentiles clari, sicut de Dione oris aurei constat, quem saepe leoninum exuvium gestasse Suidas & Photius tradunt. Inde etiam priscis Christianorum Ascetis, simile quaesitum corporis tegumentum; qui nempe saeculo renunciantes, vel ex arborum foliis, vel ex ferarum pellibus indumenta sibi conficiebant. Talis vel Paulus ille Eremita, qui authore Hieronymo, *contextis palmarum foliis vestiebatur*; aut Hilario apud eundem, *sacco membra coopertus, & pellicem habens ependytem*; aut Simon ille Monachus, de quo refert Isidorus Pelusiota, *ἡ σίουρα σιωίσι γυμνὸν τὸ ἀμπύχστη· ex caprinis pellibus contexta vestis qua amictus est, nudum esse ostendit*. Scilicet his insignibus, seu animalium exuviis, sicut Macedonum Reges sese Herculis traduces, ita isti se Eliæ, aut Joannis successores contestari cupiebant.

In vit. Pauli Eremitæ.

In vita Hilarii.

Lib. 1. Epistol. 475.

De Cornutis Nummis Alexandri Magni.

Lib. de vit. Apollon. 1. cap. 6.

Sed splendidiorum adhuc Natalium, qui Alexandrum Herculis non tam traducem, quam fratrem probarent, CORNIGERÆ ejusdem in Nummis habitus fidem facit; qui illum scilicet Jovis Ammonis filium non minus arguit, quam inscriptio ejusdem apud Philostratum, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΔΙΟΣ; aut altera apud eundem, ΠΑΤΡΙ ΑΜΜΟΝΙ. Unde & Alexandrum, non alio nomine designat Ovidius in Ibi;

Quam qui CORNIGERO de Jove natus erat.

Ita ut eodem illo habitu se adhuc hodie conspiciendum in Nummis præbeat, quo illum Clemens Alexandrinus depictum refert; quo teste scilicet, *voluit autem*

In Protrepico p. 36.

& Alexander Ammonis filius videri, & CORNUTUS insculpi à Statuariis. ἐβύλετο ἡ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμμωνος υἱός ἐν αἷ,

εἶναι, καὶ ΚΕΡΑΣΦΟΡΟΣ ἀναπλάσσειας πρὸς τὴν ἀγαλαμ-
 ππιδῶν. Quo cultu etiam frequentasse illum convivia
 innuit Ehippippo apud Athenæum; indutum nempe Lib. VI.
 Ammonis veste, CORNUBUS, Clava præterea &
 pelle leonina. Eodem nempe quo frater Bacchus in-
 stituto; cui ideo Cornua adscribit alicubi Diodorus, Lib. III.
 quod Cornigeri Ammonis esset filius; quibus certe ge-
 neris insignibus nescio an aliquis hodie Natales suos
 aut Patrem ambitiose adeo probari vellet. Ut tamen
 non mirum sit amplius, cur Æra Alexandrina apud
 Arabas Epocha *Alexandri Bicornigeri* dicatur, ut obser-
 vat illustis Scaliger; aut cur ille ab iisdem دوالقرين
 DULKERNAIIM, Δίκερας nempe seu *Bicornis* voca-
 ri soleat. Ita enim Heros ille cum in Alcorano, tum in
 aliis scriptis Arabum vulgo designatur. Si vero ratio-
 nem hujus appellationis ab iis quæras, continuo au-
 dies ita dictum, quasi nempe Orientis & Occidentis
 domitorem. Id certe tradunt præter alios & Glossator
 eorum Gieuhari, & clarissime in compendio Astro-
 nomico & Nautico Achmad ben Magad, Cl. Selde-
 no citatus ad Origines Eutybianas; cui vocatus eo
 nomine DULKERNAIIM, seu Bicornis Alexan-
 der, quod, ut habent Arabica, *Orbis totius Rex erat à Cor-
 nu seu plaga Orientali, usque ad Cornu seu plagam Occiden-
 talem.* Consona iisdem lego apud Abul Pharagium,
وسمي دلقره ن ابرغه قرني الشمس الشمس وعما المشرق Dyn. V.
المغرب appellatusque est Dhulkarnain, id est, duo habens
 Cornua, quod duo Solis cornua adsecutus esset Orientem &
 Occidentem. Neque etiam Græcis scriptoribus ignota
 illa Orientis & Occidentis Cornua, arguit præter alia
 Κίρας Ἐσείρον, seu *Cornu Occidentale* apud Diodorum Lib. III.
 de Africæ regione usurpatum, cui præerat Amalthea. pag. 202.

Verior tamen & simplicior meo judicio hujus denominationis ratio, quæ scriptores illos Arabas fugisse videtur, petita nempe à cornuta hujus Alexandri effigie; quam vocis originem apposite cum altera illa de Orientali & Occidentali plaga indicavit etiam ὁ Ἀλεξανδρινός Golius, meus olim in hac lingua informator. Immo neque Alexandri solum apud Arabas, sed quasi ejus, si Diis placet, superstitum adhuc Nepotum retenta alibi in Oriente appellatio. In provincia certe quadam Balaxiæ, singulos Reges tanquam ab Alexandro genus ducentes, ZULKARNEN, (DULKERNAIM verius) seu *Bicornigerum* dici refert Paulus Venetus. Horum autem omnium ratio lateret ferme nos hodie, ni opportune Cornigerorum cum Alexandri, tum successorum Numismata appellationis hujus causam & fontem indicarent.

Lib. 1. cap.
25.

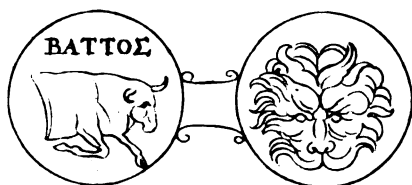
*De Cornu-
tis Nummis
Successorum
Alexandri,
aliisque e-
jusdem ge-
neris.*

Lib. v.
pag. 360.

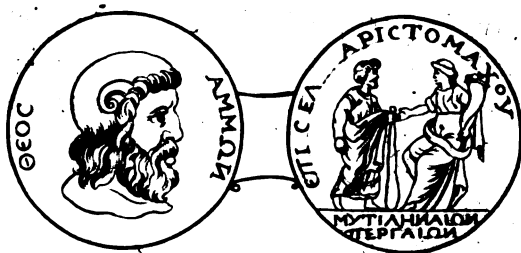
In Pysrho.

Transiere enim ad ejus Successores, una cum imperii dignitate, eadem quoque Capitis insignia; quo se utique vel oris & habitus similitudine, necessarios quasi & legitimos hæredes probarent. Hoc studio certe incensum Philippum, penultimum Macedonum Regem, narrat Polybius; illum serio nempe in id per totam vitam incubuisse, ut ex cognatione Alexandri & Philippi videretur; quod arguit adhuc hodie depicta ejus in nummis effigies cum leoninis Herculis ἀρχηγῆς exuviis. Neque enim solum projectam Alexandri cervicem, & levitatem oculorum in aliquot Hæredum ejusdem imaginibus spectamus, quod adnotaverat jam olim Plutarchus; verum etiam leoninam pellem, & CORNUA ARIETINA, quæ Ptolemæorum, Lysimachi, aliorumque in nummis capita etiamnum decorant. Nec jam an ARIETINA illa, ut modo innui, vel HIRCINA Cornua fuerint, admodum laboro;

boro; quod sollicitum habuit virum doctum in notis ad Græca Goltzii numismata, ob Plutarchi Caprina Pyrrho tribuentis auctoritatem. Utriusque enim generis, nempe de CAPRIS & ARIETE cornutos, ut vocat illos Tertullianus, in his monumentis videas In Apolo- (ut de TAURINIS jam nihil dicam); quæ nec gra- getico. vissimi auctoris fidem minuunt, nec ideo eadem inter se confundi patiuntur. Tryphonis certe nummum cum HIRCINO Cornu protulit Willalpandus, cujus ectypum etiam è Cimeliis Christinæ Augustæ depromptum infra subjiciemus. Equidem non uno Cornuum genere insignes occurrunt in antiquis nummis Gentilium, DII, FLUVII, HEROES. De DIIS, ita jam olim illa distinxit Porphyrius in aureo libello, ut JOVI Arietina, PANI Hircina, LIBERO autem PATRI Taurina præbeat Cornua, ἔτω δὲ καὶ οἱ De Absti- Ἕλληνες τῷ μὲν ἔξ Διὸς ἀνάλματι κεῖσθαι προσήψαν κέρατα, ταύ- nent. lib- ρα δὲ τῷ Διονύσῃ, τὸ δὲ Πᾶνα ἐξ ἀνθρώπου καὶ αἰγὸς σωέσθην. III. Ita vero Græci, Jovis quidem simulacro Arietis Cornua, Bacchi vero Taurina adaptarunt; Panem autem ex homine & Capra composuerunt. Quo nomine etiam hos Gentilium Deos suggillat alicubi Arnobius; sed quid ego Diis datas Lib. vi. falces & fuscinas rideo? quid CORNUA & galeros? Ac de JOVE quidem seu AMMONE κεροπρωσώπων trita videntur omnia; nisi quod haud vulgarem ejus effigiem ex antiquo Cyrenensium nummo protulit doctissimus Isaacus Vossius, in eruditissimis notis ad Melam, & eandem ex emendato Curtii loco præclare adseruit.

Neque piguit hic eandem effigiem lectorum oculis subjicere, quod diversam rursus figuram Jovis itidem Ammonis in aliis nummis antiquis signari haud ignorem. Talis certe, quem apud Cl. Seguinum inspectum, ejusdem beneficio hic vulgamus.

Ammonem, ut vides, aperte arguit non tortum solum Arietis cornu, sed vel sola inscriptio Θ Ε Ο C Α Μ Μ Ω Ν, *Deus Ammon*. Signatus autem ille nummus à Mytilenæis Lesbi incolis, ut liquet ex averſa nummi parte, & in memoriam quidem concordiae & communionis cum Pergæis. Unde autem oriatur illa discrepantia in tradenda figura hujus Ammonis aperiendum. Jupiter nempe sub Ammonis nomine & Arietis forma cum Afris, tum Græcis etiam cultus. Prior ille vulgo celebrior, sede nobilissimi Oraculi sacratus, ac Libyci Dei nomine passim dictus. Dionysius,

καὶ πᾶσι τοῖς λιγύχοις θεῶν ψαμάθῳ ὑπὸ πολλῶ.
Et Templum Libyci Dei in arena multa.

Et

Et Nonnus,

Βῆλ' ἰφ' Εὐφράτιο Λίβυς κακλήμυρ' Ἀμμων.

Lib. x i.

• *Belus ad Euphratem Libycus vocatus Ammon.*

Dionysf.

Sic Propertius,

Hoc neque arenosum Libyci Jovis explicat antrum.

Lib. iv.

Quæ loca in re alias haud obscura ideo adtulimus, ut Eleg. i.

eadem opera Suidæ medicas manus præstaremus, apud quem legitur Ἀμμων ὄνομα θεοῦ Ἑλλήνων. Eruditissimus Reinesius explicabat *Dei Gentilis*, non *Græci*, juxta Portum, quem eo nomine perstringit. At uterque fallitur. Legendum enim omnino, Ἀμμων ὄνομα θεοῦ Λιβυκῶν, quod vulgo Ammonis, ut videmus, adtributum. Neque certe Suidam in explicanda Ammonis voce, de hoc Jove Libyco mentio effugere poterat.

Celebris itaque passim non apud Afros solum, sed apud Græcos aliosque hic Libycus Juppiter; quamquam vulgo minus nota esset ejus effigies, quod satis innuit Curtius; *Id quod pro Deo colitur, non eandem effigiem habet, quam vulgo Diis artifices accommodarunt.* Lib. iv.

Umbilico maxime similis est habitus, smaragdus & gemmis coagmentatus. Postremum observat etiam Diodorus. Lib. xvii.

Huic vero consentanea illa effigies superioris nummi ab ipsis Afris percussi; quo referenda etiam illa Afri Scriptoris, hunc Jovis habitum ridentis, *Si nudo Jovi* Arnob. lib. vi.

vi CORNUA detrahat. At vero non Afris solum, sed Græcis etiam cultus Juppiter Ammon, eique simulacrum cum Arietinis cornibus erectum, figurâ in reliquis consentaneâ illi, quam vulgo Jovi Græci artifices commodant. Tale simulacrum apud Megapolitanos Arcadas observat Pausanias, ἀγάλμα Ἀμμωνος Lib. viii.

πρὸς τῇ οἰκίᾳ πῖς περὶ γῶνις Ἑρμαῖς εἰκασμὸν, κέρατα ἰπὶ κεφαλῇς ἔχων κέμει. *Ammonis simulacrum domi quadratis Mercuriis simile, Arietis cornua capiti habens adposita.* Cujus

jus Ammonis simulacrum *πλεγματον* opportune exhibet sequens marmor, quod inter Illustrium imagines

ab Achille Statio superiori sæculo vulgaris spectatur.

Illustr. Vir.

&c. Rom.

1569. n°.

47.

Agnosceis utique quam præclare Pausaniam illustret, è quo vicissim explicandum veniebat hoc Marmor. Inde etiam lucem mutuatur Nummus ille à Mytilenæis percussus, cum adposito Dei ipsius Ammonis nomine.

Nihil

Nihil enim singulare habebat Græcorum Ammon præter Arietis cornua, ut innuebat Pausanias, & liquet ex residuis statuarum & nummorum id genus monumentis; non vero peculiarem illum habitum umbriculo similem, & ex smaragdis ac gemmis coagmentatum, quem Libyco tribuunt Diodorus & Curtius, ac vindicat eidem Cyrenensium nummus. Immo inde factum observo, ut quum Libycus Ammon, quantum nomine & fama pervulgatus esset apud veteres, tantum ob itineris molestiam incredibilem, vulgo ab hominum conspectu remotior ageret, inde etiam minus notam ejus effigiem sub illo Græci Ammonis *κεκορυσώπικ* habitu, veteres nobis aliquoties adumbrarint. Certe cum alias in denariis aliquot Gentium Romanarum, tum in pluribus nummis Ægyptiis sub Trajano, Hadriano, aut Antoninis percussis, occurrit aliquoties Serapidis aut Jovis Ægyptii caput cum Cornu Arietino, ad Græci Ammonis formam depictum. Quin non Juppiter solum, sed JUNO etiam AMMONIA apud Eleos culta, ut in Eliacis observat itidem Pausanias. Ad quam spectare videtur sequens nummus Pyliorum apud Goltzium, quod jam vidit Nonnius.

Haud vero prætereundum, inde etiam factum, ut Juppiter Boeotiis *καραιὸς* vocaretur. Hesychius, *καραιὸς ζῶς ὡς βουβῶν*, ἔτι κροσσαιορέται ὡς μὲν πινες φασι Διὸς τὸ ὑψηλὸν εἶναι διὰ τὸ εὖ κάρει.

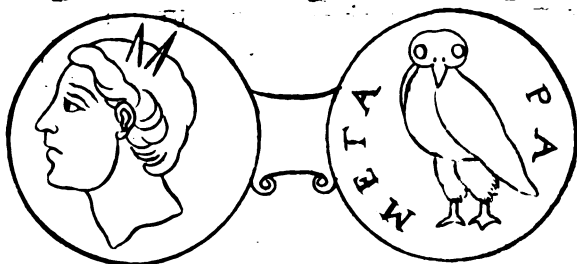
Y y

solum

solum, sed cum Lacedæmone, tum etiam Thebis cultus hic Ammon *κεκορσσωπ* ; unde delubri hujus
 Lib. I x. Rei apud Thebanos meminit alibi Pausanias. *καραις*
 autem Thebanorum, factum ex Hebræorum vel Phœnicum, quorum erant coloni, *כר*, quibus ovinum genus, & *כרים* Aries etiam bellicus in veteri fœdere vocatur. Frustra itaque à capite seu à voce *καρά*, quod *sublimis* nempe foret hic Juppiter, hoc ejus adtributum derivabat, quamquam dubitanter & ex aliorum fide, Hesychius. Mitto vero causas vulgo notas, quas cum Historici, tum Grammatici & Mythologi veteres juxta ac recentiores adtulere, cur Arietina cornua huic Jovi tribuat antiquitas. Plures enumerantem vide Servium aut Hyginum, quos nihil moror. At meo judicio longe verissima & reliquis potior, quam adfert
 Ad Æncidos I v. In Euterpe. antiquissimus auctor Herodotus, Arietina scilicet facie depictum Jovem Ægyptiis, à quibus Ammonii hauserint eorum coloni, *Ἀμμῶν* enim ab Ægyptiis Jovem vocari, quod firmat etiam Plutarchus, libro de
 Lib. v. Iside, ac præterea Origenes contra Celsum. Notus certe cum vetustissimus mos Ægyptiorum sub animalium figuris Deos suos effingendi; tum præcipuus Arietis apud eosdem cultus, ut fecunditatis symboli. Unde ab iis primum translata Arietina facies ad Deorum hominumque parentis symbolicam effigiem. Neque vero solum Juno Ammonia, sed *SISPITA* etiam seu *LANUVINA* in Latio culta, non jam *κεκορσσωπ*, sed *τραγοκέρας* vel *αἰγοκέρας*, cum *CAPRINIS* nempe Cornibus, cujus effigies obvia in denariis Gentis Papiæ, Prociliæ & Rosciæ apud Urfinum; Talia etiam *PANI* & *SATYRORUM* gregi vulgo tributa; cujus generis præclara Marmora passim hic licet intueri. Neque vero fictis Gentilium simulacris, Cornutos
 id.

id genus Capripedes continuo adscribendos tradentem novi Hieronymum, qui & talem Paulo Eremitæ Tom. 1. in
 occurrisse, aliumque sub Constantino Cæsare Alexan- vita Pauli
 driam perductum narrat, & quem universo mundo Eremitæ
 teste defendi ibidem adserit. Consulat eum si velit Le- pag. 238.
 Ætor; longior enim narratio, quam ut hic eam intexa- edit. Fro-
 mus. At vero non Hircina jam, aut Arietina, sed TAU- ben.
 RINA Cornua, ISIDI, BACCHO, FLUVIIS ad-
 posita videas in antiquis eorum simulacris. De ISIDE
 consulenda Hieroglyphica Ægyptiorum monumen-
 ta, & qui in iis explicandis laborarunt viri docti. Ga-
 leam certe Isidi è Bovis capite à Mercurio datam au-
 Ætor est Plutarchus. BACCHUM quod attinet, inde Lib. de Isi-
 liquet non frustra illum Ταῦρον & Ταυροκέρατα dictum à de.
 poëtis antiquis, quod alicubi Athenæus observat; qui- Lib. x 1.
 bus certe nominibus apud Euripidem aliquoties desi- In Bacchi-
 gnatur; & quo etiam respexit alicubi Plutarchus, Bac- cis v. 362.
 chum innuens, ἄξις Ταῦρε, bubulis nempe, ut de Jove & 406.
 alicubi Arnobius loquitur, *cohonestatum cornibus*. Hinc In quæst.
 eundem etiam *Tauri* seu *Tauriformis* nomine & habitu Græcis.
 apud Cyzicenos cultum, idem etiam Athenæus no- Lib. v.
 tat; Κυζικῶς ἡ καὶ Ταυρόμορφος ἰδρυται. *Cyzici Tauriformis*
etiam statuitur. In cujus proinde honorem institutum
 in eadem urbe festum Ταυροχολία licet ex Hesychio
 colligere, Ταυροχολία ἐορτὴ ἐν Κυζικῶ. Sic apud Ægy-
 ptios Bacchi simulacrum Tauri forma exstitisse; apud
 Argivos autem βαβυλῶν eundem dictum, auctor est Plu- De Isid. &
 tarchus. Hujus vero Bacchi Ταυροκέρατα memoriam Osirid.
 servant adhuc antiqui aliquot nummi. Unum alia oc-
 casione supra protulimus, vulgatum jam à Cl. Seguino,
 qui Bacchum cum Iside vehiculo infidentem exhibet
 cum bijugibus Centauris. In eo enim videas minuta
 Cornua, quasi primum prodeuntia, quale nempe cor-

nu è Bacchi temporibus erumpens observat alicubi Philostratus. Huc referendum etiam caput imberbe cum Cornu Taurino, & corona è pampino, quod insuper satis arguit nummi inscriptio, ΔΙΟΝΥΣΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ. Talem certe cum prædicto Cornu, adnotavi inter nummos argenteos Principis Augustini Chisii, tuo beneficio mihi inspectos. Et quo spectare etiam mihi videtur imberbis Ταυροκέρας in sequenti nummo Megaræ in Sicilia percusso.

Cultum per ea loca Liberum Patrem satis arguit cum sitis vino ferax, tum inde frequentes Botrus, obvii in nummis locorum adjacentium Entellæ, Naxi & aliorum. Hinc & alius nummus ΜΕΓΑΡΑΣ ΤΒΛΑΣ dictæ, non autem Τελαίας, ut existimarunt viri docti, in quo figura stans cum Scypho, quem effundit. Notua vero, ut obiter hoc dicam, in averfa nummi parte signata, in memoriam nempe deductæ in ea loca Coloniz à Theocle Atheniensi, ut ex ^a Thucydide & ^b Strabone liquet. Aliquando vero eundem Bacchum, Ep. xxviii. non διέρωτα jam, ut vocatur alicubi Aufonio, sed uno Cornu insignem depingunt nobis antiqua id genus simulacra, sicut in sequenti nummo Agyrinæ, urbis itidem Siculæ, cujus pars averfa Minotaurum exhibet.

Scili-

Scilicet juxta Horatium,

Te videt infons Cerberus aureo Cornu decorum.

Nisi forte quis malit GERYONEM illo nummo designari, quem ut Heroëm religiose ab Agyrinensibus cultum observat civis ejusdem loci Diodorus, idque Hercule procurante; ὁσάυτως ἡ καὶ τῶν βοῶν πῆς ἀπολυπω- Lib. IV.
θεῖσιν ἔχουσιν πλὴν ἀφ' ἐαυτῶν προσσημαίαν ὀφείδεις, τέμνει κα-
θεύωντες Ἡρώ Γηρύονι ὁ μέγας ἔνυ πμᾶται ὡς πῆς ἐγχα-
ρίοις. *Notas item boum ungulis expressas de se adpellavit; at-*
que tum ad Heroi Geryoni consecratam dedit, quam nunc
quoque religiose incolæ colunt. Unde etiam liqueret, haud
frustra Taurinum Cornu illi tribui, quem à Boum cu-
stodia celebrem antiquæ fabulæ repræsentant, & quo
interempto, Boves Herculem abegisse memorant. Ni-
si obstare illud videatur, quod parum figuræ tricorpo-
ris hominis, qualem vulgo hunc Geryonem depin-
gunt fabulæ, quadret superior effigies. Ex ipsa vero
Nummi inscriptione ΑΓΓΡΙΝΑΙΩΝ, Stephanus
obiter emendandus, apud quem Ἀγρῖνῃ & Ἀγρῖναιῶσι,
pro Ἀγρῖνῃ & Ἀγρῖναιῶσι perperam legitur. Cur vero
Taurina Cornua Baccho tributa, varia adferunt vete-
res, aut ad natales demonstrandos, quod Cornigeri
Ammonis esset filius, juxta Diodorum; aut quod bo- Lib. III.
bus sub jugum ductis primus sementem fecerit eodem
auctore; aut à vini ferocia, quod nimio vino homines
truces fiant, cum Festo & veteri Interprete ad Hora-
tium; aut denique, quod Cornibus usi sint antiqui ad

Yy 3

pocu-

pocula, unde Bacchum Cornigerum depictum, & Ad Iliad. n. Ταῦρον poetis dictum adserit Athenæus, cui plane con-
pag. 217. fona apud Eustathium legas. Cornu certe antiquitus

poculi loco fuisse adhibitum, docet etiam alter Home-
Ad Iliad. 9. ri Scholiastes, qui vulgo Didymus creditur, πρὸς δὲ γὰρ
v. 189. Ὀρεθλῶαι τλῶν τὴν ποτηρίων χρῆσιν, κέρασιν ἔπινον ita enim po-

strema emendanda, pro quo corrupte legitur εἰς κέρα
ἔπινον, quod vidit etiam eruditus & florentis spei juve-
nis Gilbertus. Cruperus in Crepundiis ineditis, qui ἐν
κέρασιν ἔπινον eodem loco legendum statuit. Auctor
quoque Etymologici MS. qui Photius Patriarcha exi-
stimatur, & apud eruditissimum Marquardum Gu-
dium nostrum mihi inspectus, κέρασαι, τὸ πάλαι γὰρ κέ-
ρα ἔπινον, ὅθεν καὶ ἡμεῖς, τὸ αὐτὸ ποιῶμεν. Neque aliter vel
Athenæus, vel Eustathius, locis supra indicatis, quam
solitos veteres κέρασι πίνειν. Inde vero Ταῦροι dicti viden-
tur pincernæ apud Ephesios; Hesychius Ταῦροι οἱ ὡς δὲ
Εὐφροσύνῃς οἶνοχοοί· quamquam non in Bacchi, sed Neptu-
ni sacris ita appellatos apud Eustathium legam, ὅτι κα-
pag. 1205. ρα Εὐφροσύνῃς, οἱ ἐν τῇ δὲ Ποσειδώνος ἐορτῇ οἶνοχοοὶ ἦν
Ταῦροι ἐκαλέοντο. Immo non Pocula solum, sed Taurina
etiam Tympana Bacchantium apud Claudianum,

In sec.
Consul. Sti-
lich.

Insudant tonsis Satyri, TAURINAQUE pulsæ

Baccharum Bromios invitant TYMPANA remos.

Quin Liberi Patris exemplo, LIBERAM etiam &
CEREREM cum Cornu Taurino signare videntur
varii Siculorum nummi, in quibus caput muliebre oc-
currit cum spicis & Cornu Taurino è temporibus e-
rumpente, aliquando etiam sine spicis; cujus rei indi-
cia suppeditebunt inprimis aliquot Panormitanorum
Num. 130. numismata apud Parutam. Obvium autem & liquidum
149. &c. ex superioribus, cur vel frugum Mater, vel Bacchi so-
cia, eodem illo Taurino insigni decorentur. Immo
non Baccho solum, aut commemoratis modo Deabus,
sed

fed FLUVIIS etiam Taurina Cornua tributa vulgo
à Poëtis nosti, ut vel Eridāno à divino Vate,

Ergemino auratus taurino cornua vultu Eridannus.

aut Tiberi vestro à Claudiano, — *taurina levantur* In Conf.

Cornua temporibus raucos sudantia rivòs. Prob. &

quomodo & *Tauriformis Ausfidus* dictus Horatio, & Mo- Idyll. ix.
sellæ *taurina frontis honorem* adscribit Aufonius. Hunc

vero morem fluvios sub Taurina effigie depingendi, ad
certos quosdam populos restringere videbatur loco

haud ignoto Ælianus; Βυσὶν μὲν ἐν εἰκάδεσσιν οἱ Στυμφά- Lib. i i.

λίοι μὲν τὸ Ἐρεσῖνον καὶ τὸ Μεσώπῳ, Λακεδαιμόνιοι δὲ τὸ Εὐρώταν, Var. Hist.

Σικυώνιοι δὲ καὶ Φλιάσιοι τὸ Ἄσωπον, Ἀργεῖοι δὲ τὸ Κηφισόν. *Bobus* cap. 33.

quidem similes faciunt Stymphalii Erasinum & Metopen, La-

cedemonii Eurotam, Sicyonii & Phlasi Afopum, Argivi Ce-

phissum. Ejus vero moris vestigia, & quidem latius usur-

pati, licet in antiquis quoque nummis observare. Sic

ACHELOUM cum Taurino cornu depictum exhibent

vetusti nummi Ambraciotarum & Acarnanum, quos

male Nonnius ad Minotaurum refert. Vulgo enim iste

barbatus, ille imberbis, cujus hic habes ectypum.

Ad Acheloum certe referendum fluvium in eo tractu
celebrem, vel ex Strabone præterea colligas, οἱ δὲ εἰκά- Lib. x.

ζόντες ἐξ αὐτῶν τάληδες, ΤΑΥΡΩ μὲν οἰκίται λέγεται τὸ ΑΧΕ-

ΛΩΝ Φασὶ, καθάπερ καὶ τοῦ ἄλλης ποταμὸς, ὅπό τε τὸ ἥχων,

καὶ τὸ κῆρ τὰ ρέοντα καμπῶν ἀς καλεῖται κέρκας. *Qui autem ex*

fabulis verum colligunt, TAURO similem forma ACHE-

LOUM aiunt, ut & alios fluvios, ob strepitum & flexum alveo-

rum.

rum, qui Cornua dicuntur. Neque vero prætereundum, id de Acheloo superiori nummo expresso, jam animadvertisse Laurentium Pignorium in Expositione Mensæ Iſiacæ. At bicornem etiam RHENUM, videre licet in sequenti nummo Postumi.

Ratio autem obvia hujus rei, quod nempe in duo brachia scindatur; unde & Crines pro fluminum brachiis apud Aëtium, quod ad Solinum jam observavit Vir maximus. Duas vero causas illius moris reddit Strabo loco paulo ante commemorato; primam ob strepitum aquarum, alteram ob flexus alveorum: quam postre-

Ad Iliad. n. mam tradit etiam alicubi Eustathius, *κέρατα ποταμῶν ἢ πι*
pag. 917. *καμπύ.* Priorem vero, cum ob strepitum, tum ob vim

Ad Orestis caussas etiam anquirit hujus moris; *Επεικὼς δὲ τοῦ ΠΟ-*
vers. 1380. *ΤΑΜΟΥΣ ΤΑΥΡΟΓΡΑΦΟΥΣ ἐζωγράφεντι καὶ ἔλεγον,*
ἴσως ἐπὶ τῷ πλησίως τῷ μυκήματι τῶν ποταμῶν ἢ ἀπὸ τῆς ὕδα-
τος ποιεῖ ἐν τοῖς σφοδρῶς ῥέουσι ποταμοῖς διὰ τὸ βίαιον τῶν ὑδάτων,
ἀπερὶ τὸ γλῶττι ἀρρήσκει παρεμπιπτόντα ὡς τοῖς κέρασιν οἱ ποταμοί.

Hinc & OCEANUS Fluminum Pater *ταυρέκρανος* di-
In Oreste ctus Euripidi, *ἡ πόντον, ὡς κεανὸς ὃν ταυρέκρανος ἀγκάλαις*
v. 1380. *An per Pontum, quem Oceanus habens Taurinum caput cubi-*

tis &c. Unde & NEPTUNUS Hesiodo *ταύρει* *Εὐνο-*
σίγαι, Hesychio autem *ταῦρ*, *ταύρει* *ὁ Ποσειδών;*
quin & festum illi sacrum *ταυρία* eidem doctissimo
Grammatico, *ταυρία ἐορτὴ τις ἀρχαία Ποσειδῶνι;* & Pin-
cernæ

DE PRÆST. ET USU NUMISM. 361
 cernæ in ejusdem festo *Ταῦροι* apud Ephesios, ut paullo
 ante monuimus. Ad hunc T A U R U M Neptunum
 referendum videtur sequens Marmor, quod barbatum
 senem exhibet, cui frons turgida duobus Taurinis cor-
 nibus, barba autem vulgo hispida, qualis Neptuno in
 antiquis id genus monumentis tribuitur.

Zz

Im.

Immo hinc videas etiam Patrem Vatum de fluvio Xantho haud frustra alicubi tradentem,

Iiad. 6.

— μῦμοναὶς ἦν π Ταῦρ ②.

Pag. 1233. *mugiens instar Tauri*; & in eundem locum Eustathium observantem, ex mugitu illis communi factum, ut Tauros Mari & Fluviis immolarent veteres, quod ibi innuere voluerit Homerus: Ita certe apud Plutarchum legas, Lucillum transitus causa, Taurum Euphrati sacrificasse. Horum vero vel Deorum, vel Fluminum exemplo, CORNUTI etiam in antiquis nummis HEROES, ALEXANDRUM puta, ut supra innuimus, ejusque SUCCESSORES. Neque vero illi uno Cornuum genere insignes. ARIETINA quidem gestasse ALEXANDRUM vidimus, in cognationis memoriam cum Ammone *κεκορσοσώπῃ*; & illius exemplo, LYSIMACHUM, aliosque, ex Herois illius Hæredibus. Cujus moris ratio & hæc forte dari posset, quod sicut Diadema à Persis, ita etiam Arietina Cornua ab iis mutuatus sit Alexander. Equidem illud capitis ornamentum Persarum Regi, suo ævo tribuentem video Ammianum, ex veteri forte consuetudine depromptum; *aureum CAPITIS ARIETINI figmentum interstinctum lapillis pro diadematē*. Rex Persarum equidem per Arietem Cornigerum designatur apud Danielelem, & Darius alio loco per Arietem Cornutum. Hinc & illud Petri Chrysologi de Persarum Regibus sui temporis, *Nunc impositis sibi Cornibus, quasi viros se esse doleant, effeminantur in Lunam*. At vero, ad *κεκορσοσώπῃς* istos Alexandri hæredes, spectare etiam liquet sequens Marmor, quo duo capita occurrunt juncta virile & muliebre, ac prius quidem cum insigni Cornu Arietino spectandum venit.

In Hortis
Mediceis
prope Vil-
lam Julii
111.

Cre-

Crederem facile unum è P T O L E M Æ I S , & quidem
 Cyrenarum Regibus , una cum Coniuge illo Marmo-
 re expreſſum ; juxta conſuetum illis gentibus morem ,
 Ægyptiis inprimis & Cyrenenſibus , Reges ſuos ac Re-
 ginas una junctis capitibus effingendi ; cujus rei alia
 occurrunt in ſequentibus exempla , & firmabit interim
 Z z 2 iſte

iste Nummus Mediceus, Cornutam rursus utriusque Conjugis imaginem præ se ferens, ni sculptoris incuria Cornua sint pro floribus expressa, quibus ornata sæpe Ægyptiorum Regum capita alibi jam diximus.

Neque vero male Cornu illud Arietinum Cyrenarum Regem ornabat in superiori Marmore, vicini Ammonis exemplo, qui non ignoras illud Poëtæ pervulgatum,

*Laserpiciferis jacet Cyrenis,
Oraculum Jovis inter astuosi.*

At non Arietina solum, sed TAURINA etiam CORNUA gestasse videas aliquot ex Alexandri hæredibus, ut SELEUCUM, cujus rei causam tradit Appianus, quod sacra quondam faciente Alexandro, fugientem Taurum cornu apprehendisset; quod Politianus male ad Lyfimachum transtulit. Id enim disertè de Seleuco refert Appianus; nec etiam Taurinum, sed Arietinum Cornu spectatur in obviis Lyfimachi nummis. Tale etiam apud Lutatium, Mithræ simulacrum, vultu Leonis, Persico habitu, utraque manu reluctantis Tauri cornua comprimens; quomodo & Hercules Acheloum domans, apud Poëtas vulgo & in nummis etiam depingitur. Sic figura nuda cornubus apprehendens Taurum inspecta mihi in nummo Gazæ Barberinæ, ex eo numismatum genere, quæ vulgo *Crotoniata* vocant. Unde etiam ad hoc Seleuci factum, quod refert Appianus, adludere videtur sequens nummus, qui

DE PRÆST. ET USU NUMISM. 365
 qui hinc Seleucum Regem, illinc Taurum cornipetam
 exhibet.

Aliam vero causam adfert Libanius; Seleucum nempe ^{In Antio-}
 ex ære apud Athenienses exstare cum Taurinis Corni- ^{chico. pag.}
 bus; Τιμῶσι εἰσὶν χαλκῇ τὸν ΣΕΛΕΥΚΟΝ ΤΑΥΡΟΥ ^{311.}
 ΚΕΡΑΤΑ τῇ κεφαλῇ προσθέντες, τὰ πρὸς τὸ γνώρισμα τ
 ῥῆς. *Statua ærea SELEUCUM honorant, TAURINA*
CORNUA capiti ejus adaptantes, illudque propter Ius
insigne. Ius certe simulacrum juxta Isidem *βουκρίων* seu
bovinis cornibus Herodoto vocatur; unde etiam auctor ^{Lib. 11.}
 est Philostratus, statuam ei in antiqua Nino positam, ^{Lib. 1. de}
 cui ab utroque tempore parva prominebant cornua: ^{Vit. Apol.}
 Apollonium etiam plura de ea Statua reputasse & colle- ^{cap. 3.}
 gisse, quam vulgo existimabant illius urbis Sacerdotes.
 Haud aliter nempe ac Hyllum Herculis filium, Cor-
 nu parvum ad lævam capitis partem adnatum habuisse
 refert Ptolemæus Hephæstio apud Photium. Neque
 etiam prætereundus DEMETRIUS POLIORCE-
 TES Antigoni filius, quem cum Taurino cornu è tem-
 poribus prodeunte exhibet sequens Nummus.

Zz 3

Non

Non ferendus autem Nonnius, qui hunc Nummum aliosque ejusdem Regis, ad alium Demetrium, Antigoni nempe Gonatæ filium, & Macedonum Regem transtulit; quum omnino, ut aliunde etiam constat, ad nobiliorem illum Demetrium Poliorcetem sit referendus. Nequidquam etiam hærent eruditi antiquarii, an Arietinum, an Hircinum, an Taurinum Cornu eodem nummo sit expressum. Taurinum enim omnino statuendum est, illudque à Demetrio usurpatum Liberi Patris exemplo, cujus cultum & morem æmulatus à ^a Diodoro & ^b Plutarcho traditur; quod ipsum etiam de Patre ejus Antigono refert ^c Herodianus. Adeo ut ΤΑΥΡΟΚΕΡΩΣ non minus dici debuerit hic Demetrius, quam Attalus ille Apollinis oraculo vocatus eo nomine apud Pausaniam legitur. Alias geminum Cornu Taurinum cum Elephantis proboscide, AFRICÆ symbolum constituere videas in denario gentis Norbanæ; idque ut facile licet augurari, ob frugum copiam, unde & Africæ quasi *terra spicarum* nomen eruebat alicubi doctissimus Bochartus. Neque vero Arietina solum vel Taurina, sed HIRCINA etiam Cornua antiquorum Regum capitibus adposita nonnunquam videas. De Hircino Cornu obvio in nummo TRYPHONIS supra monuimus, & infra adhuc alia occasione visuri sumus. De PYRRHO itidem indicatum, gestasse illum Hircina Cornua; unde etiam agnitus legitur apud Plutarchum, deposita nempe insigni Galea; καὶ τῆς τετρακτὸς κέρας, & *Hircinis Cornibus*. At vero omnium clarissime id evincit nummus ANTIGONI vulgo TUTORIS Macedoniæ Regis, cujus caput ornatum Cornibus Hircinis, iisque prominentibus & Clypeo inclusum, è Museo Christinæ Augustæ depromptum hic exhibemus.

Simi-

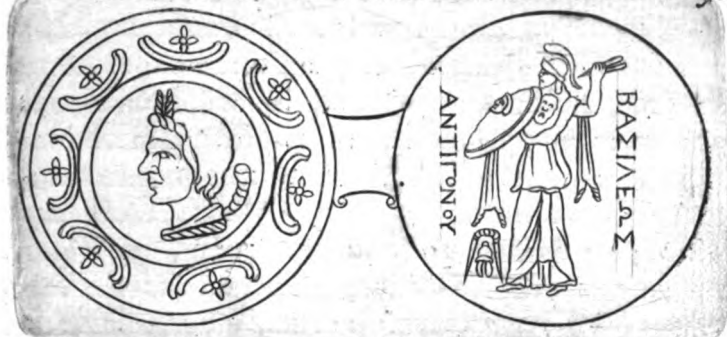
^a Lib. xx.

^b In Demetrio.

^c Lib. i.

In Phocidis.

In Pyrrho.

Similem etiam possidet Gaza Palatina & Medicea. Macedonum autem Regem satis arguunt Clypei illi cum stellis, quales itidem videas in nummis Antipatri apud Goltzium, aliisque inscriptis, ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΠΡΩΤΗΣ; unde utique adsequimur consuetum Regionis illius symbolum. Ad Antigonom autem Gonatam spectare non posse superiorem nummum, sicut dubitare videbantur eruditi antiquarii, satis evincunt nummi illius Gonatæ cum adscripto nomine à Goltzio producti, & ab isto non parum diversi. Unde superest, ut illum Antigono Tutori adscribamus, cujus nota cum Arato & Achæis contra Lacedæmonios societas, multisque Græcorum monumentis celebrati fama & virtus. Ut non mirum sit, in averfa nummi parte, Palladem videre armatam, quæ dextra Clypeum tenet, sinistra autem Fulmen vibrat. Neque vero te fugit opinor, inde etiam profectum morem illum Regum aut Heroum *κερατοφόρων*; quod sicut norunt viri docti, olim Galeæ militares, præfixa vulgo ad terrorem haberent animalium Cornua. Id certe de Thracibus observat Herodorus, æreas habuisse Galeas & desuper Bovis Aures & Cornua. Sic de Gallis Diodorus, in more illis positum, ut æreas haberent Galeas cum magnis appendicibus, quibus vel Cornua adfixa, vel Avium aut Quadrupede-

Tab. Græc.

xxxviii.

Tab. Græc.

cad.

Lib. vii.

Lib. v.

drupedum facies adjunctæ. Hinc & alibi docet, ideo Ammoni tribui caput Arietinum, quod hoc signo ornatam in bello Galeam gestasset. Hinc & Hastis etiam Capræ Cornu præfixum apud Æthiopas, Herodotus itidem & Strabo alicubi adnotarunt. Servium autem

Ad lib. xii.
Æneid.

mitto, quem ratio hic fugit, apud quem *Cornua Criste* divino Vati commemorata sunt Comæ, ideo quod Cornua sint proprie Cincinni ob adfinitatem vocis

Hesychius
Κίερα ῥι-
γας, Auctor
Etymolog.
MS. Κίερας
ῥιγας,
&c.

καίρειν. Κίερα certe Græcis de capillis promiscue dici haud ignoramus, sicut Cornua apud Satyricum,

Cæsariem madido torquentem cornua cirro,

& quomodo apud Arabas قرون de Cirro seu demisso seu torto sumi notant eorum Lexicographi: at alia ratio hujus vocis, ubi de Galeis aut Cornibus veterum Heroum agitur. Quam melius itaque ex linguis Orientis potuisset hujus rei fontem eruere; quibus, ut omnes hodie sciunt, eadem voce *Cornu*, *Corona*, *Potentia*, ac *Splendor* vulgo nuncupantur. Unde Cornu Regium insigne apud Phœnices, & Hebræorum קרן seu *Cornu* Chaldæis Interpretibus aliquoties מלכותא seu *regnum* redditur, ut vidit illustris Grotius, & *Cornua* pro *Regno* & *Regibus* passim in veteri Fœdere. Certe vel ex cornuta Alexandri, Seleuci, Lysimachi, Demetrii, Antigoni, Ptolemæorum, aliorumque id genus effigie satis jam liquet, cur per decem Cornua decem nempe successores Alexandri è Syriæ puta aut Ægypti Regibus designentur apud Danielem; *Et habebat Cornua decem.*

VII. 7.

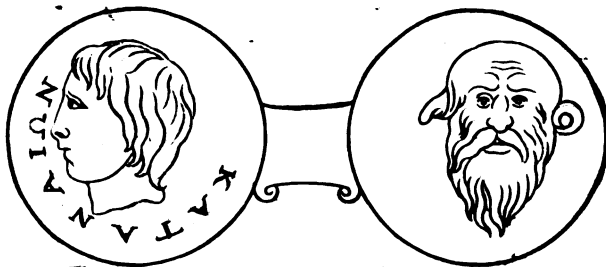
VII. 24. Item, Porro CORNUA decem ipsius Regni, DECIM REGES erant. Unde clarius etiam adsequimur, cur à divino Revelationum Auctore dictum, καὶ τὰ δέκα ΚΕΡΑΤΑ à εἰδὲς, δέκα ΒΑΣΙΛΕΙΣ εἰσιν; *Et decem CORNUA qua vides, decem sunt REGES.* Alibi autem, *Et video ex mari bestiam adscendentem, qua habebat capita septem,*

Apoc. xvii.
12.

xiii. i.

ptem, & CORNUA DECEM, & in CORNIBUS
 suis DECEM DIADEMATA. Ut non mirum etiam,
 vel Cornua aurea, Coronæ vicem testantia prælata in
 pompa Philadelphi apud Athenæum; vel Cornua in-
 ter auguria imperii nonnunquam relata; ut à Capito-
 lino inter alia portenta, quibus illud Antonino Pio
 superos præfagiuisse ostendit, *Et post Consulatum in viri-*
 dario Taurus marmoreus, Cornibus ramis arboris accrescenti-
 bus adpensus est. De MOSE vero, cui & vulgo Cornua
 in Nummis ejusdem & Simulacris, sed recentioris fa-
 bricæ, tributa, res nota ex homonymia vocis מֶסֶךְ, quam
 cum vulgo alii Interpretes de radiante & splendente
 Mosis facie explicent loco Exodi *πλυθρυσθηῖς*, Vulga-
 tus expressit, *quod cornuta esset facies:* unde nata illa pi-
 ctorum & cælatorum de adfingendis Mosis cornibus
 præpostera industria. Quamquam & Hieronymum
 haud ignorem, Cornutam revera effectam Mosis fa-
 ciem existimantem; neque alienum ab illa senten-
 tia illustrem Grotium, qui inde factum observat, ut
 Mneues, qui apud Ægyptios cum cornibus colebatur,
 ipsi Aben Esdræ non alius credatur à Mose. Neque
 tamen dissimulandum, præter vulgatum Interpretem,
 reliquos omnes, Græcos, Samaritanum, Syrum, Chal-
 dæum, Arabem, de radiis & splendore vultus Mosis
 eundem Exodi locum simpliciter interpretari; quibus
 certe accedit fide dignus interpres Paulus, cui per *δέξαν* 11 Cor. 111.
 ἡ δόξα redditur juxta nempe LXX Interpretes,
δεδόξαται ἡ ὄψις ἡ *ἐξωμολογησάμενος* αὐτῶν, & quod ex-
 plicat Chaldæus Paraphrastes כְּאִפְּיּוֹתוֹ אֲרִי פָּנֵי וַיִּקְרַע
quod multiplicatus esset splendor gloria vultus sui. Quo re-
 spexisse etiam videtur Photius Patriarcha in Etymo-
 logico MS. cujus supra meminimus, ΚΕΡΑΣ ἡ δόξα
 φασ, τὴν τεύχεα &c. καὶ τὴν ΔΟΞΑΝ, καὶ κερήνη.
 A a a cta

Sta autem Cornuti Mosis & *reposita* mentio, revocat etiam mihi in mentem antiquum Catinensium nummum, quem CHARONDÆ, patriæ suæ aliarumque adhuc urbium Legislatori, tribuebat vir doctus in Epistola edita ad Cl. Seguinum. Quam sententiam dum inde adstruit diligens antiquarius, quod vulgo divinis honoribus adfecti sint legumlatores, & Zaleuci exemplo evincit, firmare luculentius poterat Iamblichi testimonio, qui de Charonda id nominatim observat, divinos cum honores à Civibus suis consequutum. Sed ut ingenue dicam, SILENUM omnino referre mihi videtur producta à viro docto & expressa illo Nummo effigies, quem frons calva, simus nasus, reliqua facies, ipsum denique Cornu, verum Bacchi nutritium, satis superque arguunt. Neque aliter effingunt illum antiqua marmora, quibus hic toties insculptus occurrit, nisi quod Cornutus aliquando, alumni & Satyrorum exemplo, nonnunquam sine Cornibus occurrat. Ad quem Silenum etiam haud incommode referendus videtur Cornutus itidem & barbatus senex in alio Catinensium Nummo, quem inter reliquos ejus loci vulgavit Paruta.

Haud mirum vero eundem in nummis Catinensium signari, quibus non semel Bacchus alumni insculptus, & quorum ager, ut alibi jam diximus, totus Cereri & Libero

Libero Patri sacer. De CORNU vero AMALTHEÆ, quo ceu abundantia & fecunditatis symbolo, nihil frequentius signant Romanorum Nummi, & cum Deorum quidem ac Virtutum effigie, res vel pueris nota. Cur vero hoc nomen κέρας Ἀμαλθείας, tertia ē renatis Job. xlii. Jobo filiabus tribuerint LXX Interpretes, pro quo ^{14.} *Keren Happuc* habet textus authenticus, Vulgatus autem *Cornu Stibii*, fratri meo in Historia Jobi, quam paratam habet, disquirendum relinquimus. Alias veterum aut recentiorum de eodem loco expositiones mitto. Mihi, ut ingenue dicam, haud displicet Chaldaei Paraphrastis interpretatio de splendore gemmæ, significationi utriusque vocis apud Hebræos consentanea; τῷ קרן nempe de *splendore*, τῷ קדמון autem vel קדמון de *gemma*. Equidem ad formam virginis commendandam, omnino videtur adluisse impositum hoc ei nomen; cui etiam deducta illa à splendore gemmæ, seu lapilli appellatio egregie quadrat. Nec aliter adhuc hodie cum Coraliis, Margaritis, alio denique pretiosi lapilli genere, formarum spectatores aut præcones easdem conferre consuevere. Accedit ratio mercis Arabicæ, quæ illius tractus feminis & nobilioribus quidem, cum olim tum adhuc hodie familiaris, scilicet ut Erytræis lapillis, de quibus passim poëtæ, seu rubri maris spoliis se exornant,

Nec minus Eois pectus variare lapillis.

Quæ rursus virgini Arabicæ, & quidem summo loco natæ, ceu petitæ inde illius appellationi apprime conveniunt. Qui de *Stibio* cum vulgato Interprete vocem eo loco explicant, minus id mihi probant. In Fuco enim muliebri, tria illa jam olim recepta haud ignoro, Purpurissum, quo genis aut labiis ruborem; Cerussam, qua candorem ori aut collo; Stibium vero, quo nigro-

rem oculis illibant. Unde *orbes Stibio fuliginatos* vocat alicubi Hieronymus, qui eadem hæc, quæ modo innui, ita in fuco muliebri distinguit. At cultus ille, quo infuscantes nativum decus, ora oculosque depingebant, inter lasciviæ muliebris argumenta vulgo ipsis Gentilibus habitus; unde turpe jam illud olim visum poëtæ,

Naturaque decus mercato perdere cultu,

Nec sinere in propriis membra nitere bonis.

Ut equidem minus mihi fiat verisimile, inde virum sanctum & gravem, filiæ nomen & commendationem quæsisse. Immo levem certe gratiam hodie inirent, qui à pigmentis id genus muliebribus, Veneres suas laudandas sibi aut appellandas crederent. Nisi forte illud placeat, à splendore nigrorum oculorum, hanc Sancti Herois filiam indigitatam; quod egregie certe illustrat vox *קק* pro *splendore faciei*, seu *radius* è facie micantibus, à Mose aliisque scriptoribus sacris frequenter adhibita. Nigri autem oculi maxime nitescentes, & vulgo olim inter prima formæ munera; unde & Græcis *κυανόφρωνες* & *μελανόφρωνες* dictæ id genus Veneres. Quia autem Stibio nigror ille, ubi nativus deficiebat, procurabatur; hinc vox *קמח* quæ *Stibium* frequenter notat, de ipso nigrore sumi potuit; haud aliter certe ac apud Arabes, è quorum gente hæc Virgo *μελανόφρων*, vox *كحل* tam de *Stibio* quam de ipsa *nigredine oculorum* dicitur. Et hæc obiter, ne vel indicta plane nobis abiret nobilis Virgo, Cornu nomen præ se ferens, & si fides Græcis Interpretibus, Cornu Amalthææ, toties in hac nummariâ supellectile obvium. Quî autem aut quando factum, ut quod eximium olim honoris ac dignitatis insigne habebatur, ludibrii & contumeliæ argumentum etiam apud vilissimum quem-

quemque tandem evaserit, nihil adtinet hic operose disquirere. Id certe non heri primum aut hodie receptum, fatis liquet ex Artemidoro; apud quem destinato cuidam proco, & ex Ariete cui infidebat lapsō, futuræ mox conjugis adulterium portendi auguratur nonnemo his verbis, ὅτι ἡ γυνὴ σε προνοήσει καὶ τὸ ΔΕΓΟ-
 MENON KEPATA αὐτῆς ΠΟΙΗΣΕΙ. *Quod Uxor tua machabitur*, & QUOD DICI SOLET CORNUA tibi FACIET. Quæ postrema fatis indicant id vulgatum αἰῶμα, jam ante Artemidori ætatem proverbii loco invaluisse. Ut non mirum sit, sequutis postea sæculis, Andronicum Comnenum Imperatorem, Cornua in infelicium maritorum ludibrium suspendere solitum, quorum toros adulterio fœdarat, ut liquet ex Niceta, & jam vidit in originibus patriis vir ingenio & eruditione insignis Ægidius Menagius. Immo id in Hebræorum Apologis jam olim exstare, tradentem video Drusium; ut qui nempe haberet uxorem adulteram, Ad Exod. illi vulgo adfingerent duo cornua, quod rursus in Quæ-
 stionibus Hebræicis ita explicat; *Ceterum reperimus etiam secundum priorem sensum in libro Ebræo, qui Masal Cadmoni vocatur cap. 26. עַר פִּיז קָרַן quod significat cutem faciei cornutam, de eo cui uxor adultera erat.* Et de Cornutis Veterum Nummis hætenus in eorum gratiam, qui meam de illis sententiam aliquoties efflagitarunt; quibus dum satisfactum cupio, liceat mihi adaptare hoc ingeniosissimi Nafonis, quamquam alio respiciens, votum,

— & nondum cornua sumpsi

Nec mihi sumendi causa sit ulla velim.

Equidem nec à Diis solum & Heroïbus Natales aut In-
 signia, sed NOMINA etiam ac APPELLATIONES De variis
 Cognomini-
 bus successo-
 rum Ale-
 xandri.

Neque enim Jovis illa vel Herculis cognatione contenti, ni Deorum etiam titulos & honores aperte invaderent. Unde perstringit alicubi Dio Chrysostomus, illam eorundem in adoptandis Nominibus vanitatem, qua *Ceraunos* seu *Fulmina*, *Aquilas*, *Poliorcetas*, immo *Deos* quoque, inepte non minus ac impie se ipsos nuncuparunt. Tales utique adhuc hodie in antiquis nummis adparent Ptolemæi, Seleuci, Antiochi, Demetrii, Tryphones, alique, non solum cum splendidis **NICATORIS**, **NICEPHORI**, **MAGNI**, **EUSEBIS**, **EUERGETIS**, **PHILOPATORIS**, **EUPATORIS**, **PHILOMETORIS**, **PHILADELPHI**, **AUTOCRATORIS** etiam seu *Imperatoris* Cognominibus; verum etiam cum ambitiosa, **SOTERIS**, **EPIPHANIS**, **CERAUNI**, **DIONYSI**, **THEOPATORIS**, **DEI** quoque citra ullas ambages appellatione. Ita quidem ut iis maxime occurrunt insigniti, qui magis in Deum sacrilegi, aut in proximos impii, aut in socios perfidi exstiter, aut alias cladibus magis quam victoriis nobilitati leguntur. Quæ recepta tamen in Oriente inanis & superba titulorum nomenclatio, ad posteros quoque eorum aut hæredes transiit; ut adhuc hodie obvia in iisdem oris exempla satis superque arguunt. Diversus vero à Dione Chrysostomo Sophista Libanius, qui eadem cognomenta jure desumpta à patriis Syriæ Regibus alicubi contendit, & inde de præclaris singulorum moribus faciendum judicium secure pronuntiat. Ut jam in hunc censum non referam, minus decoras, aut alias à Regionibus quibus imperitabant, deductas appellationes, **PHYSICONIS**, **AULETIS**, **LATHURI**, **HIERACIS**, **SEDETIS**, **ZEBENNIS**, **CYZICENI**, quas insuper eorundem Alexandri Hæredum Nummi exhibent. Illud vero vel bene-

In Antio-
chico.

beneficium vel commodum adfert ampla illa Cognominum id genus supellex in Numismatibus antiquis adhuc frequens, ut confusos vulgo inter se Antiochos, aliosque barbaros Reges distinguere, aut illustres eorum appellationes, de quibus silent ferme Auctores, ex iisdem deprehendere liceat.

ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ quidem nomen, SELEUCO in ^{De Cognominibus} Nummis antiquis tributum occurrit, quos ad illum ^{NICATORIS, NIS, NIS} vulgo referunt Antiquarii, à quo SELEUCIDARUM ^{CEPHORIS, &c.} incepit series & regnum; & quod illi à victoriis potius, ^{in variis Nummis.} quam à Nicatore cæso inditum refert * Appianus. At intercedere illud videtur, quod Epiphanis cognomen ^{In Syria-} tum iisdem Nummi præferant, scilicet ΒΑΣΙΛΕΩΣ * ^{cis.} Σελευκῶς ἐπιφανοῦς νικατορῶς; quale demum ab uno ex Seleuci hujus successoribus Antiochis primo usurpatum innuere videtur idem Appianus, & de quo Epiphanis nomine paullo infra. Nicatoris quidem cognomentum primus intulit SELEUCUS, Regum post Alexandrum maximus, auctore Arriano; cui mortuo Templum *Nicatorium*, tanquam ^{Lib. VII.} Heroi exstructum tradunt iisdem veteres. Firmat id ^{πε. ωαδ.} præclare Strabo, qui scribit Antiochenfes, Seleucum ^{Lib. XVI.} Nictorem ut Heroa coluisse, & in Casio monte apud Seleuciam festum ei diem egisse. Quo respexisse etiam Hesychium obiter observo, *Νικάτωρ ἥρωας ὃν καὶ πρῶτος τινὲς*, ubi perperam antea *Nicanor* legebatur, errore in scriptis & editis veterum libris familiari. Nec audiendus est proinde illustris Scaliger, qui observata hac nominis varietate, Nicanorem tuetur auctoritate Nummorum, in quibus *ΣΕΛΕΥΚΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ*, (à ^{Animad. ad Euseb. p. 128.} Goltzio scilicet deceptus) Nictorem vero dialecto Macedonica dici demum existimat. Non semel, ut obiter hoc dicam, alienis oculis virum incomparabilem

num-

nummos veteres inspexisse deprehendo, quorum alias fidei & auctoritati plurimum solet & merito quidem, tribuere. Ita ut vel unum hoc adferam, forte mihi dum hæc scriberem oblatum; nummum citat in iisdem Eusebianis, COL. JUL. AUG. PEL. BER. scilicet, *Colonia, Julia, Augusta, Pella, Berytus*; Ubi cur Pella vocetur Berytus, dicit se non magis scire, quam quare Berytus Beroë. At facile poterat prius illi dubium eximi. Nummi enim illius inscriptio, COL. JUL. AUG. FEL. BER. seu *Colonia Julia Augusta Felix Berytus*; quod jam olim notarat Plinius, *Berytus Colonia, quæ Felix Julia appellatur*. Sicut rursus videas in aliis Nummis Gazæ Medicæ & Lomenianæ COL. JUL. AUG. PELLA. Ita ut inter diversas illas duas urbes, nulla fuerit proprii nominis communio, quæ ex prava nummi lectione viro magno negotium facessabat. A primo autem illo Nicatore, Heroum consecratorum more, urbs Syriæ *Νικατορείς* denominata, quæ rursus inter nummos Vespasiani occurrit apud Goltzium cum inscriptione ΝΙΚΑΤΟΡΙΤΩΝ; Factum vero postea, ut illud Nicatoris cognomentum, ambitiose etiam nonnulli ex Herois illius successoribus usurparint. Talis DEMETRIUS Soteris filius, cui idem nummi veteres largiuntur, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ, qui corrupte apud Josephum, Justinum & eundem Scaligerum in Excerptis Græcis, Nicator hætenus vocatur. Eadem vero ratione NICEPHORI nomen ANTIOCHO DEO, Alexandri Balæ, ut videtur, filio adhæsisse, docet rarior ejus nummus cum inscriptione ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ, quod vix aliunde constare existimem. Exemplo scilicet Jovis Nicephori, cujus Spartianus alicubi meminit, & à quo

Pag. 313.

In Gaza
Reg. Gall.

L. v. c. 20.

In Hadria-
no.

quo urbs dicta videtur Nicephorium circa Edeſſam ſita, juxta Stephanum; ni forte hunc Antiochum Nicephorum, conditorem illius loci, liceat ex eodem nummo colligere. Immo non ſolum Nicatores aut Nicephori, ſed ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΙ etiam dicti quidam è Seleuci poſteris, Herculis nempe exemplo, cujus ſe traduces profitebantur, & cui *Callinici*, & *Alexicaci* cognomina inter primos tributa refert alicubi Ariſtides. Notus vero error Ammiani, qui Seleucum illum Nicatorem cum Callinico confundit, dum priorem cum Arſace fundatore Parthici imperii ſuperatum ſcribit, *cui* In Herodot.
Icm. *Lib. XXIII.* *victoriarum celebritas hoc indiderat cognomentum.* Neque enim Nicator, ſed Pronepos ejus Seleucus Callinicus ab Arſace devictus, ut viderunt jam ad eum locum Viri docti, & de quo occurrit itidem nummus, ΣΕΛΕΥΚΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. At præter eundem Callinicum, quartum vulgo in ſerie Regum Syriæ, idem etiam cognomentum uſurpaſſe video DEMETRIUM PHILOMETOREM in antiquo nummo ampliſſimi Camerarii noſtri, cujus inſcriptio ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΦΙΛΟΜΗΤΟΡ ΕΤΕΡΓΕΤΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ.

Ad quem Demetrium ſpectet hic Nummus difficile videtur hodie ſtatuerè, quum utriuſque appellationis *Philometoris* & *Callinici*, alicui è Demetriis tributì, nulla quod ſciam occurrant alibi veſtigia; ſicut nèc alias Demetrii *Philopatoris*, aut *Philadelphi*: qualia tamen cogno-

Bbb

menta

menta Ptolemæorum aut Antiochorum exemplo gestasse quoque Demetrios video in antiquis & selectis eorum nummis. Tales certe inter numismata Peireskiana observati mihi Parisiis, apud illustrem Harlæum, inscripti nempe præter Demetrium Nicatorem supra commemoratum, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΘΕΟΣ ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ ΣΩΤΗΡ; alius ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΦΙΛΟΜΗΤΩΡ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ; tertius denique, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ: quæ utique quantivis neque satis æstimandi pretii cimelia lubenter hic evulgamus, quæ præterita historiarum & annalium conditoribus, Regum illorum cognomenta ita accurate signant. Quum autem duo in Syriæ Regum serie Demetrii vulgo ab auctoribus statuantur; unus *Soter* dictus; alter filius ejusdem *Nicator*; quibus tertius addi potest ex Josepho & Appiano Demetrius *Eucærus* Antiochi Eusebis filius; ex superioribus nummis licet colligere, *Soteren* dictum etiam *Philopator*; *Eucærum* vero Philippi fratris exemplo, *Philadelph*i cognomen sibi quoque vindicasse: nempe juxta nummum ejusdem Philippi à Goltzio productum, & Scaligero quoque citatum in Eusebianis, ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ. At quis fuerit Demetrius ille Philometor, qui Callinicus itidem exemplo alterius Seleuci vocatur in nummo supra expresso, & qualem vidit etiam Goltzius, parum liquere videtur. Neque enim idem cum Nicatore, qui solus illius nominis superest in serie Regum Syriæ; neque vero ad filium Antigoni Demetrium Poliorcetem, aut alterum Demetrium Macedonum Regem & Antigoni Gonatæ successorem referri debet; quorum alia vulgo effigies in antiquis eorundem nummis. Barbatus nempe Demetrius Nicator, ut vel apud Goltzium videas; Poliorce-

Pag. 150.

hiorcetes autem alio vultu, quem supra expressimus cum cornu taurino, quem alias à singulari erga parentem Antigonum pietate *Φιλοπάτωρ* vocat Plutarchus. In Deme-
 trio. Unus videtur superesse Demetrius Poliorcetæ filius, ab Arfinoë in Cyrenarum Regni possessionem missus; sed Justin. lib. XXVI. c. 3. mox tanquam matris adulter à Berenice filia, cui desponsatus erat, interfectus. Ad Soterem alias Demetrium, vulgo Duodecimum in serie Seleucidarum, referendi sunt alii nummi à Phœnicibus Tyriis aut Sidoniis percussi, quales vidi in Gaza Medicea, cum inscript. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΙΔΩΝΙΩΝ, aut ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΥΡΙΩΝ; pro quo postremo apud Goltzium corrupte legitur, ΤΥΡΙΩΝΟΣ, quasi *Tyrion* nempe dictus fuerit ille Demetrius. Neque vero eosdem ad peculiarem aliquem Sidonis aut Phœnicum Regem Demetrium referre debuit nobilis Gazæ illius cultos. Phœnice enim, cujus Metropoles Tyrus & Sidon, pars & appendix Syriaci Regni Seleucidarum. Ad quem Soterem Demetrium referendus etiam sequens nummus.

Juxta vero antiqua illa Nicatoris aut Callinici cognomen-
 ta, inde etiam sequiori ævo inter titulos Persarum Satrapæ ΝΙΚΗΤΗΣ apud Simocattam legitur. Qua Hist. lib. IV. ratione nempe apud Romanos jam olim, INVICTI cap. 17. occurrunt Cæsares dicti in antiquis aliquot nummis, ut SEVERI INVICTI AUG. P. FIL. in nummo Getæ, & INVICTUS AUGUSTUS COS. III. in alio

alio Alexandri Severi, apud Trifanum. unde adposi-
te Manilius de Augusto,

Lib. I.

Sit pater invictus patria, sit Roma sub illo.

Certe ipsi ROMÆ adtributum INVICTÆ iidem
quoque Nummi nonnunquam largiuntur; ut aureus
Prisci Attali, INVICTA ROMA ÆTERNA; alius
Alexandri Tyranni, INVICTA ROMA FELIX
CARTAGO. Quin sicut Nicatoris cognomen
Seleuco, ita Victoris prænomen magno Con-
stantino usurpatum; ut rursus ex ejusdem num-
mis liquet; in quibus VICTOR CONSTANTINUS
MAX. & ad ejus exemplum Filius Constantius, VICTOR
Terra Marique CONSTANTIUS inscribitur

Lib. XVII.

Lib. XV.

apud Ammianum, qui alibi JULIANUM ejus suc-
cessorem VICTORINUM per ludibrium dictum ob-
servat. Notæ vero ejusdem generis VICTORIÆ, NI-
CE, CALLINICE, AGATHONICE, frequentes
mulierum appellationes, quas tradunt antiqua mar-
mora.

De Cogno-
mine ΣΩ-
ΤΗΡΟΣ
in variis
Nummis.

Origin.
lib. XII. c. 1.

Lib. VI.

πρ. α' α' α'.

ΣΩΤΗΡΟΣ vel SERVATORIS cognomen PRO-
LEMÆO LAGI à Rhodiis primum concessum, num-
mi ejusdem repræsentant; quod illi utpote Syriæ ever-
sori præter fas omne tributum contendit Josephus, &
quale aliis pluribus dein cum Lagidis, tum Seleucidis
adhæsit. Notat vero Arrianus, eundem juxta quosdam
SOTEREM dictum, quod vulneratum & jacentem
apud Mallos Alexandrum objecto scuto protexerit, sed
falso; neque enim illi pugnx interfuisse Ptolemæum,
ut ab ipsomet memoriæ proditum est. Id vero illi co-
gnomen, quocunque tandem jure aut titulo delatum,
cum BERENICE conjugæ commune apud Ægyptios
evasit; unde ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ nomine post mor-
tem ambo consecrati; ut non solum ex monumento

Adu-

Adulitano, de quo paullo infra, licet colligere, sed præterea ex Inscriptione veteri, & Porphyrii Excerptis Pag. 201. in Euseb. apud Scaligerum. Quo nempe nomine Æsculapius & Salus ΣΩΤΗΡΕΣ itidem vocantur in alia Inscriptione antiqua; aut quo elogio Patres Conscriptos Prusias Mlxxiii. 5. Thef. Grut. Bithyniæ Rex in aditu Curiae olim salutavit, χαίρειτε Polyb. Exc. Leg. xcvi. ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΕΣ, sicut eodem Antigonom ac Demetrium prosequuti sunt olim Athenienses; aut denique juxta Phari inscriptionem ab Architecto Sostrato Plutarch. in Demetr. Cnidio expressam, ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΕΣΙΝ. Unde etiam Heros vocatur alicubi Straboni idem Ptolemæus, Strab. xvii. & Lucian. Qu. Conf. Hist. Lib. xvii. non aliter ac Seleucus Nicator cum eidem auctori, tum Hefychio, ut modo videbamus: ad eum enim referri debet, quod tradit Geographus, Elaiticam Præfecturam dictam à fratre Ptolemæi primi, non autem ab Heroë. Heroës enim vulgo habitati primi Urbium aut Imperiorum conditores; quales ambo illi cum Seleucus, tum Ptolemæus. Hæc autem ΣΟΤΕΡΙΣ, de qua hic agimus, appellatio, à JOVE ΣΟΤΕΡΕ desumpta, (quibus nominibus illum apud veteres cultum, satis liquet, ac testes passim obvii) inde ad Conservatores aut Benefactores Urbium vel Populorum, civium adulatione aut metu passim translata, ut præter alios docere potest Eusebius, Hist. Eccl. l. vii. c. 18. ὡς εἰκὸς τῇ παλαιῶν ἀπαρχοφυλάκιῳ οἷα ΣΩΤΗΡΑΣ ἰθνηκῇ σωηθεία παρ' ἐαυτοῖς τῶν τιμῶν εἰωθῶτων τὸ τέκνον; *Quippe prisca illi, absque ullo discrimine, cum eos de se bene meritos Gentili quadam consuetudine tanquam SERVATORES colere hujusmodi honoribus consueverant.* Inde nempe in Seleucum, Antigonom, Demetrium, Gelonem, aliosque collatum ab Atheniensibus & Syracusanis hoc nomen; ut cum ex Diodoro, Plutarcho & Athenæo constat, tum satis arguunt conjuncta vulgo apud Græcos scriptores ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ καὶ ΣΩΤΗ-

ΡΟΣ cognomina; quæ & Samaritani Antiocho Deo
 tribuunt apud ^a Josephum, & Nilo etiam alicubi ^b Julia-
 nus ac ^c Heliodorus. Frequenter vero non vivis solum,
 sed mortuis & consecratis delatum hoc ΣΩΤΗΡΟΣ
 nomen, sicut de Antigono Tutore observat Polybius,
 πικραίν' ε' μένον ἐκείνη πρὸ αὐτὸν τ' καὶ ἐν Εὐεργέτης, ἀλλὰ
 καὶ μετὰ θάνατον ΣΩΤΗΡ. *quapropter non solum eodem tem-
 pore vocatus est Euergetes, sed etiam post mortem SERV A-
 TOR.* Deorum enim apud illos hæc propria fuit appel-
 latio, qui Ἀνακτες, hoc est Σωτῆρες, dicti, juxta Græcum
 Euripidis Interpretem, Ἀναξ κυρίως Σωτήρ; unde Deos
 proprie utroque hoc nomine, homines vero κατὰ χρη-
 στικῶς vocari innuit, Ἀνακτας ὡς δαίμονες Σωτῆρας. Hinc
 non mirum præter JOVEM ΣΩΤΗΡΑ, paullo ante
 adlegatum; aut præter NEPTUNUM, quem ΣΩ-
 ΤΗΡΑ dictum apud Herodotum legas, scilicet, ut
 de se loquitur apud Lucianum, πρὸ virili σώζων ὄντ'
 πλεομήδεις, *servans navigantes*; aut præter CASTORES,
 (quos ΣΩΤΗΡΑΣ omnibus dici observat Strabo, eā-
 dem nempe qua Neptunus de causa) insuper APOL-
 LINEM, ÆSCULAPIUM, BACCHUM, HER-
 CULEM, tanquam benefica numina, sub eadem ΣΩ-
 ΤΗΡΩΣ nomenclatione olim cultos; ut præter Pau-
 saniam, aliamque veterum testium nubem, docent ad-
 huc evidentius antiqui nummi. Tales vel Lapitharum
 in Thessalia inscripti ΑΠΟΛΛΩΝ ΣΩΤΗΡ, cujus ge-
 neris unum hic è Gaza Palatina, ob nummi elegantiam
 cælandum duximus.

^a Antiq. lib.
 XII. C. I.
^b Ep. XI.
^c Lib. IX.

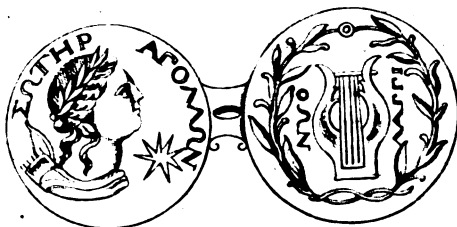
Lib. V.

Ad Hippo-
 lyt. V. 88.

Lib. VII.

In Jove
 Tragædo.

Lib. V.

Qui

Qui Nummus, ut obiter hoc dicam, egregie illustrat, id quod à priscis Grammaticis traditur, ac inter alios ab erudito Apollonii Rhodii Scholiaste, hos Lapithas dictos ἀπὸ Λαπίθης καὶ Στίλβης νύμφης, à *Lapitho Apollinis filio, ac Stilbe Nympha*. Hinc enim Apollo cum Stella, quæ ad Stilben adludit, illinc Apollinis Lyra. Neque aliter ab hoc Apollinis filio eosdem Lapithas deducebat Diodorus; non vero à Lapitho Periphantis filio, ut apud Stephanum ex Epaphrodito traditur. Cæterum juxta Parentem Apollinem, alter ejusdem clarior filius, SOTER itidem inscriptus in Nummis Nicæensium, ΣΩΤΗΡ ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ, aut ΣΩΤΗΡΙ ΑΣΚΛΗΠΙΩ ΝΕΙΚΑΙΕΙΣ, in nummo Regiæ Gallorum Gazæ. Cujus Æsculapii exemplo, dicti passim Medici Σωτῆρες, ut præter Lucianum aliosque, apud Aristænetum de Panacio Medico, Σωτῆρα τὸ ἄνδρα προσεῖπον, *Servatorem virum vocantes*; & quos proinde titulos ΜΕΡΙΣΤΟΙ & Soteris conjungentes videas Chosroëem Persarum Regem in Epistola ad Mauritium Imperatorem, ἀναγορεύσας πύμῳς κλίσας καὶ ΣΩΤΗΡΑΣ καὶ ΙΑΤΡΟΥΣ τῶν Περσῶν πολέμας; *renuntiari vos Conditores, & SERVATORES, & MEDICOS Persarum Reipublica*. Præter ÆSCULAPIUM vero aut ejus adseclas, ΣΩΤΗΡΕΣ itidem BACCHUS & HERCULES; ille in nummis Maronitarum, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ, iste autem in nummis Thasiorum, ΗΡΑΚΛΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ· quomodo & hic Heros in aliis adhuc nummis, puta Stympthaliorum Arcadum inscribitur. Quam appellationem eidem Herculi, non ut belluas conficienti, sed ut Tyrannorum everfiori, eximie alicubi vindicat aurea Dionis facundia; quæ quibus similia beneficia generi humano præstita, SERVATOREM cum jure dictum commemorat. Unde factum,

Ad lib. r.
Argon.
v. 42.

Lib. iv.

Lib. i. E.
pist. xlii.

Hist. Theop.
phili Si-
moc. pag.
185. edit.
Reg.

Orat. ii.

- ctum, ut ejus exemplo Athenienses eadem appellatione fuerint insigniti, auctore Demosthene, καὶ μὲν καὶ τῇ Ἡρακλέους παίδων ὡς τὰς ἄλλας ἔσωσε ΣΩΤΗΡΕΣ ὀνομάθησαν, quin etiam inter Herculis Liberos, qui alios servavit, SERVATORES dicti sunt. Quem titulum iisdem Atheniensibus in Panegyrico vindicat Isocrates. In Thebanis autem eundem suggillat Græcus Orator, qui Philippum Macedonem, gravem saluti Græcorum Regem, eodem SERVATORIS titulo cohonestabant. Quo nomine quoque Tullius Verrem exagitat, eodem titulo à Siculis decoratum. *Itaque cum non solum Patrum istius Insula, sed etiam SOTERA inscriptum vidi. Syracusis heu quantum est! ita magnum, ut Latino uno verbo exprimi non possit. Is est enim SOTER, qui salutem dedit; & quæ ibi plura rationem hujus nominis illustrent. Græcorum enim more, ad Romanos quoque vel Præsides vel Augustos transiit usus illius appellationis, quam Augusto etiam tribuit Philo, ὁ ΣΩΤΗΡ καὶ Εὐεργέτης Σεβαστός & firmat vetus Inscriptio, Ἰερῆως θεῶς Πάμης καὶ Σεβαστοῦ ΣΩΤΗΡΟΣ, Sacerdotis Dea Roma & Augusti SERVATORIS, ad exemplar nempe Sacerdotis annui ΣΩΤΗΡΩΝ Antigoni & Demetrii ab Atheniensibus, ut Plutarchus refert, instituti. Sic alibi rursus de CΑΙΟ idem Philo, ὁ ΣΩΤΗΡ καὶ Εὐεργέτης εἶναι νομιθεῖς. Hinc eandem quoque Athenienses decernunt HADRIANO, in præclaro Nummo inscripto, ΟΛΥΜΠΙΟΝ ΣΩΤΗΡΑ ΤΟΝ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ. Ita sequutis temporibus Rex Regum Chosroës, sed auxiliu indigus, litteris ad Mauritium Imperatorem scriptis, eum ΣΩΤΗΡΟΣ nomine cum epithetis aliis compellat; sicut Romanos in genere, ut paullò ante vidimus, ΣΩΤΗΡΑΣ vocare non erubescit. Julianus Orat. 111. vero Cæsar, Eusebiam Augustam, conjugem Constantii,*

In Orat.
Funebr.

Orat. de
Corona.

In Verrem.
11.

In Flac-
cum.
Thef. Grut.
c. v. 9.

Plut. in De-
metr.
De legat. ad
Caium.

Excerpt.
Legat. edit.
Reg. p. 188.

Orat. 111.

tii, ΣΩΤΕΙΡΑΝ etiam vocat. Mulieribus enim nonnunquam tributum hoc nomen, exemplo BERENICES supra indicatæ, aut alterius ex eadem Lagidarum stirpe, non SOSPIΤÆ, sed *Ægypti feralis Erynnis* CLEOPATRÆ, cui tamen ΣΩΤΗΡΟΣ cognomen nummi etiam largiuntur. Ita enim legam potius vel ΣΩΤΕΙΡΑΣ, quam cum Tristano ΣΩΤΗΡΑΣ. Σωτῆς enim & Σώτῃς ex æquo Græcis *servatrix* in casu recto, non autem Σωτῃς. Hinc Venus Σωτῆς in Inscriptione veteri, Ἀφροδίτῃ θεᾷ παναγιάστῃ καὶ ΣΩΤΗΡΙ. Thef. Grut. LIX. I.
 Quod autem antea recte conjeceram, evicit postea idem Cleopatraz nummus mihi inspectus inter alios Regiæ Gazæ Parisiensis, inscriptus ΘΕΑΝΩΤΗΡΑ; pro qua priori voce male ΟCΑΝ legerat idem Tristanus. Neque dissimilis error viri incomparabilis in Eusebianis novissimæ revisionis, ubi fide similis Nummi In addend. ad Græc. Euseb. pag. 430.
 hanc Cleopatram Ægyptiace Θωανωτῃς cognominatam tradit. Alias idem ΣΩΤΕΙΡΑΣ cognomen occurrit adhuc hodie in præclaris aliquot Nummis: quo scilicet præter Minervam apud Athenienses, ΠΙΑΝΑ Syraculis, CERES Apamæ, PROSERPINA Cyzici colebantur, ut ostendunt selecta illorum locorum numismata, vel ΣΩΤΕΙΡΑ tantum inscripta cum Dearum illarum effigie, vel ΚΟΡΗ ΝΩΤΕΙΡΑ, ut in In Gaza Christinæ Augustæ.
 sequenti nummo Cyzicenorum.

Ccc

Quæ

Quæ illustrent utique lapides antiqui, in quibus aut eidem Proserpinæ, SANCTÆ, SERVATRICI; aut alias FORTUNIS, SALUTARIBUS, inscripta elogia: exemplo nempe APOLLINIS SALUTARIS, ut vocatur iste in nummis Volusiani. Quod σωτήρας attributum, cum FORTUNÆ etiam tribuit Pindarus, Σώτηρα Τύχη; tum alicubi THEMIDI; alibi etiam MEDEÆ, tanquam navis Argo servatrici. Ut jam illud præteream, inde Soteria vel Σωτήρεια, dictos olim ludos in Deorum honorem celebratos; ut liquet rursus ex præclaro nummo Ancyranorum, percussio temporibus Caracallæ, ΑΣΚΗΓΕΙΑ ΣΩΤΗΡΕΙΑ ΙΣΘ. ΠΥΘΙΑ ΑΝΚΥΡΑ. Mitto vero hic notos ex libris juris civilis, loci vel locorum servatores in celeberrimis oppidis constitutos, qui saluti civium eorumque commodis consulerent: seu ut Porphyrius alicubi loquitur, ὁ σωτήρας τῶν πόλεων παρρησιώτης. Unde insuper satis liquet, quam meliori titulo ac jure non unius Urbis aut Populi, sed universi generis humani liberatorem antiqua Hellenistarum pietas SOTEREM salutavit.

Od. Olymp. XII.
VIII. XII.

In Museo
Cl. Seguin.

Lib. IV. de
Abst.

De Cognomine
EPIPHANIS
in variis
Nummis.

De Incrudul.

Lib. III.

ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ familiarē in iisdem Numismatibus nomen occurrit, quo præsentēs in Mysteriis Deos, Gentiles olim prosequēbantur. Unde etiam Epiphaniæ frequentes & salutare eorum adparitiones dictæ; ut eruditis notum: Hinc Lucianus agens de Hephæstione ab Alexandro consecrato, somnia ejusdem, Epiphantias quasdam, aliaque ejusdem vaticinia ab adulatoribus refert jactata, quo juvenili Alexandri cupiditati indulgerent. Ita ut eundem Heroibus illis vel Divis continuo adscriberent, de quibus in genere ait Polybius, πικρὴν ἡ ῥωαὶς τὴν καὶ θεῶν ἐπιφανομενίας. Inde autem ad Reges Alexandri successores, tanquam manifestos
&

& conspicuos quosdam in terris Deos, Hephæstione certe haud inferiores, & tum magis visibiles, translata eadem appellatio; ut præ aliis nummus ANTIOCHI clare exprimit, cum utroque titulo ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. Quod ipsum firmat egregie Appianus, qui In Syriacis. Antiochum narrat Epiphanem dictum, quod expulsus è patrio regno tyrannis, quasi patrius & domesticus Rex illis adparuisset, βασιλὺς οἰκείῳ ὥφθη. Qua ratione certe apud Libanium dicuntur Cæsares Constan- In Basilico. tius & Constans, suis Provinciis ἀντὶ πατέρων φανέντες, aut apud Claudianum,

— *venerabilis illi,*

De Belle
Gildon.

Ceu Numen PRÆSENSQUE vocor.

Epiphaniz enim illæ Gentilium, quod observo, & hic ad rem facit, maxime de patriis ac domesticis Diis & eorum manifestatione vel præsentia (ut Tullius illam vocat) sumebantur; ut præter alios, auctor mihi Dio Chrysostomus, qui tradit vulgo credi conditores He- Orat. roas ac Deos, ut maxime eos decet, adire frequenter ^{xxxiii.} suas civitates, & maxime festis ac solemnibus diebus, aliis autem non conspicuos. Neque vero inanes habitæ ejusmodi Epiphaniz, sed qualis hujus Antiochi apud Syros suos præsentia, efficaces & salutari quodam auxilio præditæ; quæ nempe aut ægris salutem, aut adflctis solatium, aut laborantibus præsidium portendere consueverant. Hinc (ut tria hæc beneficia paucis complectar) Isis culta apud Ægyptios ob ægrorum in adparationibus curam, teste Diodoro, ἀλλὰ τὸ ἐν θεραπείαις ἐπιφάνειαν; & Philippo Medico ob sanatum Alexandrum *grates habebant veluti præsentī Deo*, auctore Curtio. Hinc rur- Lib. v. sus tradit Eunapius, Antistitem à Juliano Cæsare missum in Græciam calamitatibus adflctam, καθάρπεε θεοί πνα δόποτέμπων φανέντα. Diodorus vero celebriorem re- In Maxi- fert ^{mo.}

Lib. v.

Lib. III.

II. C. I. V. 2.

II. C. XII.

V. 22.

In Thalia.

In Proxeno.
lio.

Lib. I. C. 31.

Lib. XII.

fert Deorum Samothraciæ Epiphaniam, ob admiranda quæ præstabat in periculis auxilia; & Polybius, consternatis Poenis Heroëm quendam *Ἐπιφάνεια*, viam iis docet per Alpes indicasse. Ut vel inde satis liqueat, cur eodem sensu quo *Ἐπιφάνεια*, ita *παρουσία* quoque non solum pro *præsentia* Numinis, sed pro *efficacia* quoque usurpetur in Epistola Divi Petri; aut cur apud Maccabæorum scriptores, non semel *Ἐπιφάνεια* præclarum Dei factum notet, ut jam vidit *ὁ πᾶν* Grotius. Unde perspicuum etiam, cur tot gaudiis & acclamationibus prosequerentur Gentiles hanc domesticorum suorum Numinum apparitionem; ut Syri ad conspectum huius DEI EPIPHANIS ANTIOCHI; aut Memphitæ apud Herodotum, qui ad Dei sæpe apud suos manifesti præsentiam, Ægyptios refert ingenti gaudio delibutos festos etiam dies agere. Præsentiam enim illam, non votis solum sed sacrificiis etiam, & vario mysteriorum apparatu consueverant elicere, quo respexit Euphrius, καὶ προσεῖχεν ὡς παρ' αὐτοκλήτω καὶ ἀνδ' πνῆς παραγγελίας φανέντι θεῷ, & *adhæsit tanquam sponte vocato, & citra prævias quasdam sollicitationes præsentī Deo*. Ubi nempe eam adparitionem intelligit, quæ sponte à Deo concessa, citra operosiores adparatum, quo solebat eadem provocari. Sacra enim instituta à Gentilibus ad impetrandas vel celebrandas illas domesticorum Numinum adparitiones, cum aliunde, ut tentatis Tullo sacrificiis apud Livium, tum ex Athenæo licet colligere; qui refert Demetrium Phalereum, fratre Himeræo ab Antipatro trucidato, illius Epiphania celebrasse, ὡς καὶ Ἐπιφάνια τῶ ἀδελφοῦ ἦσαν. Quæ sacrificia scilicet ad indicandam fratris EPIPHANIAM & quasi in Deos relati præsentiam seu manifestationem instituebat Demetrius: haud aliter ac illo Epiphaniæ argumento, consecra-

secrationem Hephæstionis mentiebantur, amici Alexandri. Ut videas, mi OCTAVI, non hodie primum, vel veris vel fictis adparationibus, fidem divinitatis quæsitam, ac suum Divis cultum ea hominum opinione invaluisse. Eadem vero sacra ΘΕΩΦΑΝΙΑ etiam dicta, ex Philostrato observo; ubi Lacones interrogati, an ob præsentiam Apollinis Tyanei Theophanias agitent, *εἰ καὶ Θεοφάνια ἐπ' αὐτῷ ἄξουσιν*. Unde Lib. I. vi. patet Εἰς Θεοφάνιας & Θεοφανείας voces de ipsa adparitione cap. 10. ne; Εἰς Θεοφάνια vero seu Θεοφάνια usurpata pro festis in eorum memoriam aut desiderium agitari solitis: quod discrimen etiam scriptoribus aliquot Ecclesiasticis observatum videas, quibus alias πρὸ Θεοφάνια aliquando etiam Θεοφάνια non jam de Christi vel Magorum adparitione, sed de Christi Baptismo frequenter usurpantur; ut præter Chrysostomum aliosque, liquet ex Pag. 1243. Balsamone in Bibliotheca Juris Canonici: quo sensu edit. ult. etiam dies Baptismi Εἰς Θεοφάνια ἡμέρα vocatur in Con- Paris. Lib. v. cap. stitutionibus Apostolorum. At vero hujus ANTIΟ- XII. p. 925. CHII exemplo, qui hoc nomen DEI EPIPHANIS in Nummis adhuc præfert, idem quoque legimus Caium Cæsarem ambivisse. In Eusebii certe Chronico ex versione Hieronymi, dicitur Caius Petronio Præfecto Syriæ præcepisse, sibi statuatam poni Hierosolymis, sub nomine JOVIS OPTIMI MAXIMI. Hæc autem postrema in Eusebianis Græcis Scaligeri exprimuntur, ΔΙΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ, hoc est juxta eundem Scaligerum, *Jovis Illustris*; pro vulgata scilicet cognominis hujus Epiphanis apud Interpretes significatione. Ita tamen ut hujus appellationis dignitatem aut vim vocis non videatur mihi adsequutus, qua meo judicio instar JOVIS PRÆSENTIS & manifesti, absens etiam Caius à Judæis suspici Hierosolymis ac adorari impie voluit.

Genethl.
Maximia-
ni.

voluit. Gemino nempe instituto, quo eisdem Jovis titulos & honores ambiens Diocletianus, *conspicuas & PRÆSENS JUPPITER cominus invocari voluit*; aut quo passim Cæsares *præsentes Dii* seu Epiphanes, apud Poëtas ac Oratores invocantur, immo Diis etiam manifestiores; sicuti de Augusto loquitur Ovidius,

Ut mihi Dii faveant, quibus est manifestior ipsis.

In Præfat.

& Valerius Maximus, qui ejus rei causam adfert; *quod cetera divinitas opinione colligitur, tua PRÆSENTI fide, paterno avitoque sideri par videtur*. Familiare vero id præ aliis Caio, ut absens etiam præsentis Dei instar coli vellet: unde sicut in Templo Hierosolymitano id fieri jussit Romæ constitutus, ita ejusdem Roma absentis sellam in Urbis Templo positam Patres adorasse, & argentum, ex more introducto sub Augusto, quasi præsentis obtulisse auctor est Dio. Tangit alias &

Lib. LIX.

De Legat.
ad Caium.

commemorat pluribus hanc Caii vesaniam Philo, qui eandem refert Inscriptionem statuae, quam volebat sibi Hierosolymis dedicari, sub titulo nempe ΔΙΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΕΟΥ ΓΑΛΙΟΥ. quæ felicitas revera paullo ante eidem, sed ingratae Urbi contigerat, in conspectu unici & veri vel ΔΙΟΣ vel ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. Neque vero ideo, quod inter *ἀοράτους* seu invisibiles Deos primum locum Jovi adscripserit Theologia Gentilium, minus hoc illi ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ seu PRÆSENTIS cognomen ex ejusdem placitis convenire quisquam existimet. De his enim alioqui non conspicuis Diis, nec *Φαινομένοις* instar Solis & Lunæ, Epiphaniæ illæ Gentilibus proprie dicebantur; tanquam de singularis cujusdam & aliis inconcessi beneficii prærogativa, ut supra ex Dione Prusæo vidimus. Hinc frequens etiam Deorum PRÆSENTIUM aut etiam PRÆSENTISSIMORUM mentio in Inscriptionibus

Plutarch.
Quæst.
Rom.

bus antiquis, seu quod eodem redit, ΘΕΩΝ ΕΠΙΦΑ-
 ΝΕΣΤΑΤΩΝ; quod & Constantino tribuit Orator
 Anonymus, *quando illum dabitis diem, quo PRÆSEN-*
TISSIMUS hic DEUS omni pace composita. Tales nem-
 pe Dei Epiphanes præcipue à Germanis nostris olim
 culti; quos tradit Cæsar, Deorum numero eos solum
 ducere, QUOS CERNUNT, & *quorum opibus aperte* Comment.
lib. v. 1.
juvantur, Solem puta, Vulcanum, Lunam. Ex his
 autem facile adsequimur, cur eam vocem Epiphaniæ,
 non ad fictam aut inanem, sed ad veram vel ΘΕΟΦΑ-
 ΝΕΙΑΝ vel salutaris syderis adparitionem, primis
 Christianæ Reipublicæ Triumviris manifestati, So-
 cietas Christiana jam olim traduxerit. Ad hanc vero
 ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ appellationem, Antiocho in
 ejusdem Nummis, aliisque dein tributam, respexisse
 patet Chosroëm Persarum Regem apud Simocattam, Lib. iv.
 qui inter inanes titulos, ambitiosum quoque illum præ-
 fert, *inter homines Deos*, ΘΕΟΣ ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΟΣ.
 A primo vero Antiocho Epiphane dicta videtur urbs
 Epiphania, ex qua oriundus Euagrius, & de qua præ-
 ter Geographos adeundus Josephus. Quod vero non Antiq. lib.
i. cap. 7.
 prætereundum hoc loco, familiare illud ΕΠΙΦΑ-
 ΝΟΥΣ cognomen, non LAGIDIS solum & SELEU-
 CIDIS, hoc est notis Alexandri Hæredibus evasit;
 sed ad NICOMEDES Bithynios, TIGRANES Ar-
 menios, & Parthorum ARSACES ac VOLOGESES
 transiit: quod vix aliunde, quam ex residuis eorum
 Numismatibus nobis liquet. Donec posteriori ævo,
 non ΕΠΙΦΑΝΕΣ solum, sed ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΟΙ
 dicti horum successores Persarum Reges, ut modo vi-
 dimus; quando scilicet ΕΠΙΦΑΝΕΣ dicti eorum
 Præfecti, ut vel arguit una inscriptio litterarum Vara-
 mi Satrapæ, apud Theophylactum Simocattam.

Hist. lib. iv.
cap. 7.
K E-

De Cogno-
mine K E-
P A Y N O Y
& de Ful-
mine in va-
riis Num-
mis.
In Atticis.

Ad Iliad. A.
pag. 862.

Saturnal.
lib. 1. cap. 6.

In Imagi-
nib.

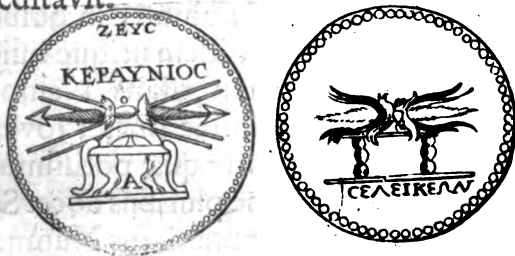
Lib. x v i.
cap. 5.

ΚΕΡΑΥΝΟΥ seu FULMINIS cognomentum,
P T O L E M A E U M Soteris filium majorem, & fratrem
Philadelphigestasse, præter Auctores, Nummus ejus-
dem docet, Π Τ Ο Λ Ε Μ Α Ι Ο Υ Κ Ε Ρ Α Υ Ν Ο Υ. A cele-
britate vero seu vi ignea fulminis, nomen hoc illi ad-
hæsisse tradit Pausanias; Memnon autem apud Pho-
tium, ab importunitate morum seu vœcordia. Sicut a-
lias apud Eustathium lego, Κεραυνὸν quendam à voraci-
tate dictum, quod impetuose in mensas irruens, eas-
dem plane consumeret; quemadmodum alio iterum
sensu, sed in sequiorem itidem partem, Alexander
Annæo nostro alicubi dicitur, *Terrarum fatale malum*
F U L M E N Q U E. Unde mirum videri posset, hoc con-
tumeliæ, juxta Memnonem, vocabulum, non à malevo-
lis solum, aut joco militari, huic Ptolemæo tribui, sed
etiam in nummis ejusdem signari. Quod Caios & An-
toninos Bassianos in Caligulæ aut Caracallæ nomini-
bus haud videmus usurpasse. Quamquam enim A U-
L E T I S, P H Y S C O N I S, & H I E R A C I S minus decoræ
appellationes in Ptolemæorum numismatibus etiam-
num obviæ firmare Memnonis sententiam possent;
quod frequenter nempe, *nec honor nec injuria, sed casus*
fecit hæc nomina, ut Macrobius docet in Asinæ & Scro-
fæ cognominibus contigisse, quæ nobilissimis apud
Romanos viris adhæserunt; aliunde tamen potius, &
à Jovis F U L M I N A T O R I S epithetis, juxta *Soteris*
aliaque cognomina inde petita, lubet istud quoque
C E R A U N I derivare: quod firmat etiam Lucianus,
qui Ægyptios præ gentibus aliis Deorum cognomini-
bus usos docet. Id vero illustrat eximius Justinus
de Clearcho Heracleæ Tyranno, qui Jovis filius credi
voluit; *filium quoque suum C E R A U N O N vocat, ut Deos*
non mendacio tantum, verum etiam nominibus illudat. Ita
eodem

eodem nomine insignitus occurrit unus è Seleucidarum genere, Callinici nempe nepos & Magni Antiochi frater, quem CERAUNON etiam dictum observat in Chronico Eusebius. Propiorem vero hujus nominis rationem liceat mihi ex Appiano eruere, qui Seleucum Nicatorum in condenda Seleucia ad mare, sequutum refert augurium fulminis, & ideo Fulmen in eadem urbe haud aliter ac instar Numinis consecratum, καὶ θρησκύεισι καὶ ὑμναῖσι τῷ νῦν ΚΕΡΑΥΝΟΝ, *In Syriacis: colunt ac celebrant etiam nuntium* FULMEN. Ex quo lucem foeneratur Hefychius, qui Jovem sub CERAUNII nomine Seleuciae cultum observat, ΚΕΡΑΥΝΙΟΣ ἑμ-βρόντης & καὶ Ζεὺς ἐν Σελεύκεια. Hæc autem mire illustrent, cum antiquus Seleucensium Nummus, cum Seleuci conditoris effigie & Fulmine alato in averfa nummi parte, ac epigraphæ ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ.

Tum duo insuper sequentes Nummi, uterque cum Fulmine mensæ imposito, & prior quidem sub Pio Cæsare percussus, cum inscript. ZEYC ΚΕΡΑΥΝΙΟΣ; alter itidem cum ipso nomine Seleucensium, CELEY-ΚΕΩΝ quos vere Regia Gaza Christinæ Augustæ nobis suppeditavit.

Ddd

Ce-

Ceraunius nempe Juppiter Seleucensibus haud aliter ac **FULMINANTIS, FULGERATORIS, TONANTIS** denique nominibus Romanis cultus, sicut præter Inscriptiones antiquas & unam quidem **J O V I S A N C T O B R O N T O N T I**, firmant etiam obvii & frequentes Nummi cum epigraphe **J O V I T O N A N T I**, aut sequens **J O V I F U L G E R A T O R I** inter aureos Diocletiani obvius.

Hinc & nota Jovis Ales Fulmen passim tenens in aliis Nummis, juxta Manilium,

Lib. I.

Affueti volitans gestat seu fulmina mundi

Digna Fove & cælo, quod sacris instruit armis.

& idem Fulmen Providentiæ Deorum in iisdem symbolum: sicuti clare liquet ex nummis, quibus Fulmen insculptum, cum inscript. **PROVIDENTIÆ DEORUM**. Neque vero **J O V E M** solum **C E R A U N I O N**, sed **M I N E R V A M** quoque Fulmine armatam exhibent nobis antiqua numismata; quale supra expressum **A N T I G O N I** Tutoris, in cujus averfa parte Pallas depicta fulmen vibrans, scilicet juxta Poëtam,

Ipsa Jovis rapidum jaculata è nubibus ignem.

Quo referri etiam debent alii nummi, in quibus Noctua Fulmen unguibus tenet; idem utique huic Dæ, quod Jovi Aquila ministerium præstans. Nempe juxta Etruscorum libros, certa Numina præter Jovem possidentia fulminum jactus; inter quæ potissimum Minerva, ut ex iisdem & Varrone pluribus docet Servius.

Ad lib. II.
Æneid.

Quo respexisse etiam videtur præclarus Nummus & è
maxi-

maximorum quidem genere, qui occurrit in Gaza Cardinalis Buoncompagni, sub Severo percussus, in quo spectare licet Vulcanum Jovi fulgura temperantem, ante autem stantem Minervam. His vero Numinibus, Manubias seu Fulminum jactus possidentibus, adscribendus etiam HERCULES; cujus ut alia mittam exempla, fulminantis figura occurrit in nummo Bruttiorum. Ut non mirum sit ejus *ἀντιόχου* ac æmulatorem Alexandrum, Fulmen manu tenentem olim ab Apelle depictum: quamquam eo nomine à Lysippo representatum, ut alicubi Plutarchus refert. Horum itaque Numinum exemplo, non Ptolemæi solum & Seleuci dicti Græcis CERAUNI, sed Romanorum etiam Cæsares, TONANTES & FULMINANTES, ut de Augusto Virgilius,

— *Cæsar dum magnus ad altum*

Fulminat Euphratem bello.

alibi autem de eodem Naso,

Et jacit inuisa fulmina rara manu.

aut de Jove ac Domitiano Martialis,

Adspice Tarpeium Pallantemque Tonantem;

sicut tonare etiam ROMA apud Claudianum,

Seu Cælum seu Roma tonat.

Hinc Fulmine etiam nonnunquam armati CÆSARES in selectis eorum Nummis, tanquam Joves Latii; qualis AUGUSTUS cum Corona radiata Fulmine & Stella, ac inscr. DIVUS AUGUSTUS PATER, in aver-
sa vero parte, Castrum, & inscript. AUGUSTA EMERITA. Ita inter ejusdem Augusti Nummos à Nerva restitutos, unum videas cum Fulmine ac inscriptione DIVUS AUGUSTUS. Sic iterum in Gaza Medicea, TRAJANUS visitur dextra Fulmen, sinistra hastam puram tenens, retro Victoria coronam capiti ejus im-

Ddd 2

ponens,

ponens, cum solita epigraphe, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIP. Cui geminum eadem suppeditat inter nummos Hadriani, in qua figura dextra Fulmen, sinistra hastam tenet, cum inscriptione DIVUS TRAJANUS AUG. PARTH. PATER. Qua ratione nempe Fulmen in dextra Julii Cæsaris collocat antiquum Epigramma,

Antholog.
lib. v. c. 1.
Epig. 16.

Δεξιτερῇ ᾧ Κεραυνὸν ἀνὰ δέξι' οὐ χερὶ καμίζων,

Ὅσα Ζεὺς νέε' ἄλλ' ἐν Αὐσονίοισιν ἀκέρων.

Dextra vero Fulmen ornabat manu ferens,

Ut Jupiter novus alius in Ausoniis audiens.

Ut mittam quod de Caio refert Tranquillus, quod plerumque aurea barba Fulmen tenens sit conspectus. Ex his vero possunt etiam illustrari frequentes in aliis LAGIDARUM & SELEUCIDARUM Nummis Aquilæ Fulmini insistentes, & duæ nonnunquam cum expansis alis & Fulmine, ut in quodam PTOLEMÆI numismate; ut nihil de ALEXANDRI EPIROTÆ, PYRRHI, AGATHOCLIS, HIERONYMI, aliorumque id genus Regum aut Tyrannorum Nummis dicam, cum signato in iis Fulmine, tanquam manifesto Providentiæ ac Imperii symbolo. Quo spectant etiam cum aureus Nummus ANTONINI PII, in Cimeliarchio illustrissimi Colberti nobis inspectus; in quo figura sedens spectatur cum Fulmine & hasta, inscript. autem IMPERATORI; tum alii sub Caracalla aut Maximiano signati, in quibus non jam Aquila aut Noctua, sed Leo radiatus Fulmen ore gestat. Aliud vero statuendum de Alcibiadis symbolo, quem in Clypeo nullum aliud insigne gentilitium expressum gestasse refert Plutarchus, præter Amorem

In Alcibiade.

ΚΕΡΑΥΝΟΦΟΡΟΝ.

De Cognomine Dio-

At vero Deorum Cognominibus non solum, sed Nominibus etiam occurrunt nonnunquam insigniti; ut

ut DIONYSI seu Liberi Patris adsumpto vero nomine ANTI-^{NYSI imp} OCHUS unus è Grypi filiis, ANTI-^{variis} ΧΟΤ ΕΠΙΦΑΝΟΤΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ, de quo Josephus ^{Nummis.} alique possunt consuli, & cujus Nummum in superioribus adtulimus cum Elephante *λυχνόφορος*. Adnotavit id jam olim Lucianus, qui Deorum appellationes observat ab hominibus petitas; ^{Pro Imaginibus.} cujus rei exemplo sint DIONYSI, Hephæstiones, Zenones, Posidonii; quæ nec in nominum solum sed cognominum etiam vicem, ut hoc loco, transiere. Ita & THEMISO HERCULES apud Athenæum, & MENEKRATES JUPITER apud Ælium, & NICAGORAS MERCURIUS apud Clementem, peculiari loco, ubi Reges & privatos etiam Deorum nominibus olim appellatos docet; quod & observat etiam alicubi Servius: *Antiqui Reges nomina sibi plerumque vindicabant Deorum, &c.* Immo quo honore prostibula etiam sua & publicarum libidinum victimas decorarunt Græci, ut de PHILE & LAMIA VENERE ex Athenæo eruditissimum. Nec mirum sacris vulgaris hujus Dææ assidue operatas, ab eadem nominis decus reportasse; quum à Deo scilicet, à quo honorem adepti, nomina jam olim mutuatos veteres, ex Plutarcho noverim; unde alium Athenæum, alium Apollonium, alium etiam DIONYSIUM dictum observat: qui locus mire hæc & superiora simul illustrat. Transiere vero illius infamiae exempla ad Romanos; unde in antiquis monumentis, ac Nummis vel inprimis, obviæ inscriptiones, ROMULO AUGUSTO, HADRIANO HERCULI COMMODIANO, JOVIO GALERIO; sicut aliunde JOVIUM DIOCLETIANUM, & MAXIMIANUM HERCULEUM dictos accepimus. Eadem nempe ratione SILVIUS ÆNEAS jam olim

Ddd 3

dictus.

dictus apud Poëtam, unus ex divi Æneæ posteris,

— & qui te nomine reddet

SILVIUS ÆNEAS.

Ita referri huc etiam debent frequentes in iisdem nummis vel JUNO, vel CERES, vel VENUS AUGUSTA, cum Dearum nempe habitu & Augustarum effigie; ut præterea ex obviis earundem statuis licet hic passim observare. Ut mittam frequentia in lapidibus veterum petita à Diis Deabusque *Mercurii, Saturni, Phæbi, Dianæ, Palladis*, aliaque id genus nomina; aut Cypriæ cujusdam Reginæ, quam *Λητώ* seu *Latonam* dictam commemorat Lucianus. Unde equidem liquet, incautius alibi adseruisse τὸ πάλιν Salmasium, apud Græcos pauca, immo nulla nomina extare, quæ sola solidaque Dei aut Deæ appellatione censerentur: nullos enim dictos *Apolines, Junones, Veneres, Tychen* seu Fortunam, sed immutatis nominibus, *Apellodoros, Herodoros, Aphrodisia, Eutybios*, &c. quæ certe cum loco supra indicato sui sæculi eruditissimus Clemens, tum copiosa monumentorum veterum supellex nimium refellunt, dum eadem ipsa ac solida Deorum Dearumve nomina, ut modo etiam audivimus, viris mulieribusque frequenter tribuunt. Immo sicut hominibus Deorum, ita Diis quoque ac Deabus indita virorum ac mulierum cognomina, ut *Jovis Agamemnonis* Spartæ, & *Stratonice* Veneris, ab uxore Antiochi Soteris apud Tacitum, & in Marmoribus Arundellianis. Sic apud Leucadem, Aetium, aliisque in locis, frequentata *Templa Αφροδιτης Αινειάδος*, juxta Dionysium Halicarnassensem. Ita Romæ *Jovis Augusti, Apollinis Augusti*, & similium non obscura appellatio in antiquis elogiis. Ipsum vero *Dionysi* cognomen, præter adlegatum ex Nummis *Antiochum*,

In Imagin.
Ep. ad Me-
nag. de He-
rod. Infant.

Lib. I.

CHUM, novissimum, juxta Josephum, genus à Seleuco ducentium, unum quoque è PTOLEMÆIS gestasse, ex Eusebio aliisque liquet; sed qui minus recte in Chronico Eusebiano, & vulgo apud Chronologos DIONYSIUS pro DIONYSUS vocatur. Verum ejus nomen, ut alterius Antiochi de quo egimus, ΔΙΟΝΥΣΟΣ; sicuti in Porphyrii fragmentis, aliisque Græcis Excerptis apud eundem Scaligerum vocatur: quam In Euseb. P. 65.
 quam in nonnullis etiam, sed minus accuratis & graviorum errorum plenis, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ dicitur. Ejusdem quoque mentionem reperio apud Lucianum, καὶ Non re-
 καὶ ΠΤΟΛΕΜΑΙΩ τῷ ΔΙΟΝΥΣΩ Πικληρίῳ, & mer. cred.
 apud PTOLEMÆUM cognomento DIONYSUM, ac Calumn.
 sub eodem adductum olim in extremum capitis periculum Demetrium Platonicum, ob neglecta Bacchan-
 tium solemnia; ut vel inde colligas, quam bene nomi-
 nis illius mensuram implevit hic Dionysus. Ejusdem
 etiam meminit Clemens Alexandrinus, sed cujus lo- In Protre-
 cus in mendo cubat; ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ δὲ ὁ Πικληρίῳ P. 10.
 ΔΙΟΝΥΣΟΣ ἐκαλεῖται, καὶ Μιλεδάτης ὁ Ποντικὸς Διόνυσος καὶ αὐτός. PTOLEMÆUS autem quartus, vocabatur DIONYSUS, & Mithridates Ponticus ipse quoque Dionysus. Quid
 audio, Ptolemæum Quartum dictum Dionysum, qui
 Eusebio in Chronico ac Porphyrio in fragmentis Un-
 decimus, & in alia Græca Scaligeri collectione Duode- Pag. 373.
 cimus, hinc vulgo penultimus Lagidarum statuitur;
 quibusdam etiam recentioribus, etsi minus recte, po-
 stremus, Cleopatraz nempe Cæsaris & Antonii Frater,
 (quod & adserunt Græca quædam Scaligeri Excerpta, In Euseb.
 sed inerudita) cujus Parens revera citatis paullo ante P. 65.
 auctoribus traditur. Neque vero alius Dionysus oc-
 currit in serie Lagidarum, & quartus Ptolemæus vulgo
 Philopator; cujus frequens apud Veteres mentio, &
 quem

Lib. VII.
cap. 56.

In voce
Γάλλ.

Orat. pro
Flacco.

Or. xxxvii.

Lib. I.
symp. qu. 6.

quem alias *Gallum* etiam dictum & *Tryphonem* apud Plinium legas & Etymologici Auctorem, nusquam vero, quod sciam, Dionysum. Vel itaque Clementis illud *μνημονικὸν ἀμάρτημα*, quod miror non observasse viros doctos, qui illum notis suis & animadversionibus illustrarunt; vel quod malo de Ægyptio & longe eruditissimo scriptore opinari, corrupti ibi ejus codices, & loco *πάρι* vel *ἐνδεκα* aut *δωδεκα* restituendum. Confusa enim vulgo hæc posteriorum Lagidarum historia, dum in constituendo Ptolemæi Lathuri seu Soteris successore dissentiunt Chronologi, quem alii hunc DIONYSUM ejus filium statuunt, alii rursus aut sororem Cleopatram (diversam ab Antonii Cleopatra) aut duos Ptolemæos Alexandros Euergetis Nepotes eidem præmittunt. Nisi placeat forte opinari tuendæ vulgari apud Clementem lectioni, sicut *Gallum*, ita *Dionysum* quoque dici potuisse quartum Ptolemæum: *Gallus* enim dictus juxta Etymologici Auctorem, quod instar Gallorum Matris Dææ, notis seu stigmatibus foliorum hederæ esset punctus, eos enim in Dionysiis continuo hedera coronatos: *Γάλλος δὲ φιλοπύττωρ Πτολεμαῖος διὰ τὸ φύλλα κισσῶ κατισχύειν ὡς οἱ Γάλλοι. αἰεὶ γὰρ τῇ Διονυσιακαῖς πλεῖσταις κισσῶ ἐστὶ φανέντων*. Ab eo itaque Hederæ usu, & simili in Dionysum seu Bacchum studio, DIONYSI quoque, aliorum, quos enumeravimus, Regum exemplo, cognomen mereri potuisset. MITHRIDATEM vero, DIONYSUM quoque dictum, recte observavit Clemens, quod notaverat olim Tullius, *Mithridatem Deum illum, Patrem, Conservatorem Asia, illum DIONYSUM, BACCHUM, Liborum nominabant*, ac præter Appianum, innuit etiam alicubi Dio Prusæus. Causas quoque illius appellationis eidem tributæ tradentem audies Plutarchum in

Quæ-

Quæstionibus Convivalibus. Neque aliter PTOLE-
 MÆI de quo egimus exemplo, qui non Dionysus so-
 lum, sed *ὁ Διόνυσος*, seu *Junior Bacchus* dictus, ut
 præter Porphyrium, aliaque Græca Scaligeri Excer-
 pta, liquet præterea ex Menandro Protectore; ita
 M. ANTONIUS omni ejusdem Dei cultu adsumpto,
 hedera, pampino, MINOR DIONYSUS olim nun-
 cupatus: quem cultum præter ^aPlutarchum & ^bDio-^a In M. An-
 nem, aliquot nummi adhuc hodie eidem tribuunt, & ^{ton.}
 Augustum vitio ei vertisse accepimus. Immo ut ille ^bLib.
 Osiridis seu Bacchi habitu, ita ejusdem Regia conjux
 Cleopatra, cum stola Isidis in publicum prodiens, oc-
 currit apud eundem Plutarchum. Solemnis nempe
 hæc Regum Asiæ aut Ægypti insania, ut Liberi Patris
 cultum & nomen adsumerent. Hinc in pompa Ptole-
 mæi apud Athenæum, Alexandri & Ptolemæi statux Lib. v.
 cum aureis coronis hederaceis prælatæ: Hinc ANTIO-
 CHUS EPIPHANES hedera revinctus in præclaro
 nummo Gazæ Mediceæ; unde illustratur Hippolytus
 in libello de Antichristo, ab insignis doctrinæ Gudio
 nostro primum vulgato, qui hunc Epiphanem obser-
 vat inter alia Judæis imperasse, *καὶ κισσὸς ἐπεφανωμένος*
πμπάειν τῷ Διονύσῳ, & hedera coronatos pompam agere Li-
bero Patri. Hinc caput quoque ANTIOCHI DIO-
 NYSI, cujus supra meminimus, radiatum simul ac he-
 dera coronatum in præclaro nummo Gazæ Farnesia-
 næ, ut Solem nempe & Bacchum eodem symbolo ex-
 primerent. Conjuncta nempe Solis & Bacchi numi-
 na, ut velex Macrobio liquet, qui Solem & Bacchum Lib. i. Sa-
 eundem probat; quod firmat etiam alicubi Servius, ^{turn. c. 17.}
unde eundem Solem, eundem Liberum, eundem Apollinem vo-
cant, ac insuper Dio Chrysostomus, qui tradit Rho-
 dios, Solem, Apollinem, & Dionysum seu Bacchum
 E e c eun-

Lib. III.

Lib. I,

eundem reputare; quibus consentanea etiam legas apud Arnobium. Eodem alias Bacchi hederati, ut cum Tertulliano loquar, habitu insignitus etiam occurrit ANTIQONUS apud Herodianum, quem egregie iterum illustrat Nummus Mediceus hujus Antigonæ, primi Asiæ Regis inter successores Alexandri, in quo caput ejusdem barbatum ac hederæ revinctum visitur, in averfa autem parte figura nuda navi insidens. Similem hujus Antigonæ nummum hic damus è Cimeliarchio, Cl. Seguini.

Pag. 670.
Legat. ad
Caium.

Eundem morem æmulatum filium ejus DEMETRIUM supra innuimus; sicut M. Antonii exemplo, CAIUM quoque Imperatorem, modo Liberi Patris, modo Herculis, modo Jovis etiam habitum simul cum eorum nominibus sibi vindicasse, tradentem novi Dionem in Excerptis Constantinianis, & quod Philo pluribus etiam commemorat. Eandem etiam vesaniam in ELAGABALO notat Lampridius; *junxit & Tigres LIBERUMQUE se vocans, eodemque habitu, quo Dii pinguntur, quos imitabatur.* DIONYSI itaque totidem seu Bacchi, Caius ac Elagabalus; haud aliter ac Antiochus, Ptolemæus, Mithridates, Antigonus, Antonius modo enumerati, quibus addi potest Perseus postremus Rex Macedonum, hederæ itidem redimitus in antiquo marmore apud Ursinum. Ut non mirum videri debeat eos ad exemplum hujus Dei sese libenter composuisse,

fuisse, cujus florens juvenia, insignes triumphi, longæ peregrinationes, vitæ hilaritas, hos illi vel cultores vel æmulos cum Reges tum Augustos conciliarunt. Immo hinc factum, ut sub ejusdem tanquam juvenis & pulchri imagine multi olim fuerint privata religione culti & consecrati. Unde nova illa nupta apud Apuleium defuncto in flore ætatis conjuge, & *imaginem de-* Meta-
functi, quam ad habitum DEI LIBERI formaraverat, morph. lib.
adfixo servitio divinis percoleus honoribus, ipso sese solatio VIII.
cruciabat.

Immo nec superbis Deorum cum Nominibus tum De appella-
 Cognominibus contenti hi Asiæ aut Ægypti Reges, tionibus
 ni ipsa quoque DEI appellatione (quo nempe Cœli- DEI &
 tibus nihil reliquum facerent) vivi & in terris etiam DEI in
 num agentes fruerentur. Adeo ut impletum videatur Variis
 in successoribus votum Alexandri, qui ut tradit aureus Nummis
 Orator, Deus esse noluisse post mortem, nisi aliorum Gracis ac
 Deorum Rex esset. Quo nomine exagitat eosdem præ- Romanis.
 clarus auctor, quod moriendi necessitati obnoxii, Im- Dio Chryf.
 mortalis Dei appellationem inepte sibi vindicarent. Orat. IV.
 Hinc illa ΘΕΟΥ nomenclatio, cognominis loco ab
 ANTIOCHO Seleuci Nicatoris Nepote primum u-
 surpata; ut vesaniam illam arguit adhuc hodie ejusdem
 Nummus cum inscriptione, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟ- In Gaza
 ΧΟΥ ΘΕΟΥ; & alterius ΑΝΤΙΟΧΙ Nicephori, Medicca.
 ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ.
 Sic DEMETRIUM NICATOREM ejusdem impie-
 tatis reum probant illius numismata, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
 ΘΕΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ, immo alios etiam DEME-
 ΤΡΙΟΣ in serie Seleucidarum, juxta præclaros Num-
 mos Peireskianos supra adlegatos, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ In Cimel.
 ΘΕΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ & ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΘΕΟΣ ill. Harlei.
 ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ ΣΩΤΗΡ. Ut minus novum accidat,

Ecc 2

eodem

eodem etiam nomine alterum Demetrium Poliorcetem ab Atheniensibus nuncupatum, quod Plutarchus & Athenæus tradunt; ita quidem ut solum cum verum Deum agnoscerent, reliquos autem aut dormire, aut abiisse peregre profiterentur. Unde etiam nonnullam lucem mutuatur Actorum & Josephi locus, ubi Herodes Agrippa DEUS à circumfusa multitudine proclamatur; juxta morem nempe in vicina Syria, aliisque Orientis partibus pridem familiarem. Adeo ut illius exempla ad Mulieres quoque summi fastigii diffusa paullatim fuerint, ut BERENICES, ARSINOES, CLEOPATRAS; quod vix aliunde tamen, quam ex Lapidum Nummorumve monumentis licet hodie colligere. De BERENICE Ptolemæi Lagi Conjuge supra vidimus, eam ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ nomine una cum marito apud Ægyptios consecratam. De eadem insuper, sicut & de ARSINOE illius filia, fidem facit præclarus Nummus cum duobus capitibus junctis in utraque parte, & inscriptione ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ.

Prior nempe nummi facies PTOLEMÆUM & BERENICEM, posterior liberos exhibet eosdemque Conjuges, PTOLEMÆUM PHILADELPHUM & ARSINOEM, sicut indicabam nuper, ut nosti, fori hujus antiquarii regulo Francisco Gottifredi, ab eodem de illius explicatione consultus, & cujus beneficio primam præclari nummi notitiam debeo. De PHILADELPHO certe & ARSINOE explicandam illam
epi-

epigraphen ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, continuo suadebat infanus ejusdem Ptolemæi erga sororem amor, quem & adsumpto PHILADELPHI nomine, & nefariis nuptiis, templis præterea, aliisque divinis honoribus professum memineram; tum obvia ejusmodi appellationum apud eosdem Ægyptios exempla. Adeo ut quod sola ductus conjectura monueram, ac ut verissimum continuo arripuit laudatissimus senex, indubitatum posteaprehenderem ex lectione monumenti Adulitani, quod ex vetustissimo codice edidit jam olim Cl. Leo Allatius. In eo enim præclara legitur Ptolemæi Euergetæ, filii hujus Philadelphi, inscriptio, quam præteritis diebus frustra quæsitam, vir optimus ac omnis Romanæ antiquitatis intelligentissimus Benedictus Mellinus noster opportune subministravit. Ita autem se habent prima inscr. verba; ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ ΥΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΑΡΣΙΝΟΥΗΣ ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ ΑΠΟΓΟΝΟΣ. Et hic quidem versabamur in secunda editione hujus operis quum opportune duo alii testes exceptione majores accessere. Prior est similis nummus aureus drachmalis à Petro Seguino clarissimo Galliæ antiquario novissime vulgatus, in eleganti sua selectiorum Numismatum congerie, & quem iisdem Ptolemæis eorumque conjugibus imputat. Posterior est idem Nummus itidem aureus, sed majoris ponderis ac uncialis, cujus ectypum è Gaza depromptum viri alti fastigii, sed ingenii ac indolis sublimioris, Cumilli Maximi, eodem curante ac diligenti antiquitatis investigatore Petro Bellorio nostro, ad me opportune admodum transmisisti.

Ecc 3

Non

Non commode autem, ut obiter hoc dicam, doctissimus Allatius vertit ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ in superiori monumento Adulitano, *Deorum fratrum*, quod ut de Dioscuris recte, ita de Philadelpho & Arsinoë dici Latine non potuit, exemplo appellationis Græcæ ἀδελφῶν communis utrique sexui, sed vertendum *Deorum fratris sororisque*. Quamquam non ignorem, Reges Ægypti dici Romanis scriptoribus de regnante utroque

Lib. xxxvii. cap. 3. conjuge, ut apud Livium, *Legati ab Ptolemao & Cleopatra Regibus Ægypti*, & mox de iisdem, *Gratia Regibus acta*. Solemne nempe in Ægypto, ut Reginæ tanquam confortes supremi fastigii, in publicis solemnibus ac monumentis una cum maritis compellarentur exprimerenturve. Ita Ptolemæi Philometoris & Sororis etiam ejusdem ac conjugis Cleopatრæ juncta simul nomina in litteris ad Oniam Judæum apud Josephum. Ex

Lib. xiii. Antiq. c. 6. his vero adsequimur, non solum Philadelpho & Arsinoë hanc ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ appellationem tributam; sed eandem etiam ad Parentis utriusque ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ exemplum, de utroque conjuge fratre & sorore formatam. Immo si Græcum Theocriti Interpretem consulamus, communis etiam illa fuerit Parentibus Soteri & Berenice, superioribus Nummis expressa ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ inscriptio. Tradit enim ille, hanc Berenicem Lagi fuisse filiam, ac ut inde licet colligere, conjugis proinde sororem, Lagi itidem, ut omni-

omnibus notum, filii; Βερενίκην λέγει τὴν Λάγην μὲν Ἰουλιανήν, γυναικὰ δὲ Ππλεμαίαν & Σωτῆρα. An vero diversi fuerint hi Lagi utriusque parentes, quod in nuperis Exercitationibus existimat nobilissimus Senex à Gren-temesnil, cui observatus etiam hujus Interpretis locus, an vero in aliorum de his Berenices natalibus silentio, continuo fides huic Græculo sit habenda, non magnopere jam erimus solliciti, & totum hoc eruditi lectoris judicio libenter commitemus. Illud certum eam nomenclationem ab Apolline ac Diana gemino Numine desumptam, juxta morem Ægyptiorum jam nobis Luciani & Nummorum fide abunde declaratum; aut si mavis à Jove & Junone, quorum auctoritate & exemplo, has Ptolemæi & Arsinoës nuptias defendit in præclaro alias Idyllio Theocritus. Qua ratione nempe CAIUM legimus in Dionis Excerptis, quo revera se Jovem probaret, cum sororibus suis inprimis rem habuisse: unde & easdem in aversa nummi parte signari curavit, qui obvius adhuc hodie apud antiquarios. Neque aliter ac Philadelphi & Arsinoës in superioribus Nummis, ita Jovis & Junonis juncta nonnunquam capita videas in aliis antiquis numismatibus, ac Epirotarum inprimis, cum apud Goltzium, tum in Gaza Palatina & Medicea. Immo Goltzium geminam nummi de quo agimus inscriptionem vidisse, postea ex ejusdem Thesauro deprehendi; sed quam ad Apollinem ac Dianam referre illi placuit. Sic alteram inscriptionem Ægyptiam observo apud Gruterum, cum iisdem vocibus ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, & in ultima lapidis parte, ΣΥΝΘΡΟΝΟΙΣ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ ΘΕΟΙΣ; quæ postrema vulgo de Osiride & Iside Ægyptiis usurpata ad Philadelphum itidem & Arsinoën, sanguine, folio, & eadem superiori appellatione junctos, haud male.

Ad Idyll.

xvii.
Theocr.

Pag. 670.

Thef.

MLXXIII.

7.

male quoque referri possent. Hanc vero DEORUM nomenclationem utrique mortuo demum tributam, liceret ex Diodoro colligere, qui alicubi observat, Reges adhuc superstites Deorum quidem honoribus cultos ab Ægyptiis, non tamen sub Dei appellatione, excepto Dario Xerxis patre, cui soli id fuerit concessum; *σηλικαύτης τυχεῖν πμῆς, ὡς θ' ὑπὸ τῶ Ἀιγυπτίων ζῶντα μὴ θεὸν προσεβόλευαι μόνον τῶ ἄλλων βασιλέων, tantum honoris consequutum, ut etiam vivus ab Ægyptiis DEUS solus ex aliis Regibus vocaretur.* Hunc divinum alias Regum apud Ægyptios, seu superstitem seu jam defunctorum cultum, præter Lucianum aut Diodorum, Philo pluribus alicubi exponit, & ad quem respexit Lucanus noster,

Summus Alexander Regum, quos Memphis adorat.

Ipsam vero Arsinoë DEI appellatione cum conjuge insignitam in superioribus Nummis, cultam quoque post mortem nomine VENERIS ZEPHYRITIDIS, ex Callimacho apud Athenæum, Catullo, Hygino, ac Stephano de Urbibus adnotarunt jam viri magni. Et ut juncta hic vides utriusque conjugis capita, in signum mutux necessitudinis & concordix, ita conjunctas quoque amborum statuas in Odeo Atheniensium observat Pausanias; qui alibi ejusdem Arsinoës statuatam in Helicone dicatam tradit. Ab eadem vero dictæ aliquot urbes Libyæ & Ægypti ARSINOES, quod observat Stephanus, & ad quas referendi forte plures nummi à magno illo Peireskio collecti, & observati mihi apud illustrem Harlæum, cum inscriptione ΑΡCΙΝΟΗΤΩΝ. Quamquam & Syriæ aliarumque adhuc Regionum cognomines urbes, apud eundem Stephanum videre liceat; sicut & plures eo nomine Ægypti, Syriæ, Mæcedoniæ, aut Cyrenarum Reginas accepimus. Ad alteram certe ARSINOEM spectat
alius

Lib. 1.

Legat. ad
Caum.

Lib. xi.

In Atticis.

alius Nummus cum capite velato, gemino cornucopiæ & inscriptione ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ, Lyfimachi nempe conjugem & hujus Philadelphi filiam, qualem expressit in imaginibus Ursinus, & nos aureum ac argenteum aliquoties vidimus in illustribus Cimeliarchiis. Idem tamen hujus Arsinoës cum priori fatum, si fides Memnoni apud Photium, qui tradit eam post Lyfimachi nuptias, fratri etiam, Ptolemæo nempe Cerauno nupsisse. Diversa rursus alia ejusdem gentis & fastigii ΑΡΣΙΝΟΕ, soror itidem & conjux Ptolemæi Philopatoris, de qua Polybius in Historia, Lib. xv. & in Excerptis Valesianis. At vero alteri adhuc ΑΡΣΙΝΟΕ consecratæ Templum erectum narrat Pausanias, Lacænæ nempe, non Ægyptiæ, & sorori uxorum ^{cis.} Castoris & Pollucis; hoc est totidem rursus ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ: Ut fatalem quandam in hoc Arsinoës nomine cum hujusmodi appellatione communionem videas. At vero præter Ægyptias BERENICEM & ΑΡΣΙΝΟΕΜ, aut etiam CLEOPATRAM Antonii, ΘΕΑΝ ΣΩΤΗΡΑ dictam in ejusdem Numismate supra jam adlegato, STRATONICA Syra uxor primo Seleuci, dein Soteris Antiochi, ΘΕΑ pari ratione vocatur in Marmoribus Arundellianis. Quæ appellatio alterius Antiochi, Grypi nempe Matri CLEOPATRÆ tribuitur in ejusdem Nummis, ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΘΕΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ, quorum ectypum hic habes è Gaza Palatina.

Fff

Quod

Quod illustre scilicet monumentum pietatis hujus Antiochi in matrem Cleopatram; ut intelligamus, cur eodem Regi in Nummo præponatur cum *DEÆ* attributo, aut cur idem Antiochus non *GRYP* I solum, sed *PHILOMETORIS* etiam cognomine in Græcis Scaligeri Excerptis ad Eusebium vocetur. Cur vero Mater hæc Cleopatra nummo addita cum filii effigie ac titulo *Deæ*, abunde licet ex Justino colligere; *alter cui propter nasi magnitudinem cognomen GRYPPO fuit, REX à MATRE hæcenus constituitur, ut nomen Regis penes filium, VIS autem omnis IMPERII penes MATREM esset*: quæ tamen ab eodem veneno postea extincta, quod filio præparaverat. Quod vero ferme exciderat, referendum ad Stratonices paullo ante commemoratæ non maritum sed filium *ANTI OCHUM*, nomenclatio illi tributa in Foedere Smyrnæorum & Magnetum inter vetustissima Marmora Arundelliana, *Θ Ε Ω Σ Κ Α Ι Σ Ω Τ Η Ρ*. At corrigendus, ut obiter hoc dicam, Memnon apud Photium, ubi Seleucus Asiam filio *Α'ντιόχῳ* commendasse dicitur; quum non Antigonus tamen, sed Antiochus hujus Antiochi *DEI* parens, Seleuci filius & successor exstiterit: quod ut tralatitium, miror eruditissimum Schottum præteriisse. Nec tamen intra Ægyptios & Syros eadem se continuit infania, ut non ad vicinos etiam aut hæredes eorum potentiæ Reges transferit; Ita *MITHRIDATES* superstes etiamnum divinis honoribus à civitatibus cultus, & *Θ Ε Ο Σ* præterea appellatus apud Athenæum legitur; sicut etiam apud Tullium loco jam supra adlegato, *Mithridatem DEUM illum*, ac quod expressit uberius Diodorus in Excerptis Valesianis, legatos singularum civitatum decretis publicis eum *Θ Ε Ο Ν Κ Α Ι Σ Ω Τ Η Ρ Α* declarasse. Idem de *P.HRAATE* Parthorum Rege: obler-

Pag. 371.

Lib.
xxxix. c. i.

Lib. v.

Pag. 401.

observat apud Photium Phlegon, *φραγίας* (non *φραγίας*) ὁ Πηκληθεὶς ΘΕΟΣ, *Phraates cognominatus DEUS*. Unde successores eorundem Persarum Reges, non Fratres solum Solis aut Lunæ, & participes syderum dicti; ni manifestiorem adhuc DIVINÆ & HUMANÆ naturæ communionem indicarent. Liquet id ex Epistola Chosroæ Hormisdæ filii, *Χοσρόης βασιλῆος βασιλέων ἐπιδράχης τοῖς ἀνθρώποις σωτήριον*, ἐν ΘΕΟΙΣ μὲν ^{Theophyl. Simocar. lib. iv.} ANΘΡΩΠΟΣ ἀγαθὸς καὶ αἰώνιον, ἐν δὲ θεοῖς ἀνθρώποις ΘΕΟΣ ὑπερβαίνει; *Chosroës Rex Regum Pacificus, Homini- bus salutaris, inter DEOS quidem Homo bonus & æternus, inter DEOS autem HOMINES, DEUS præsentissimus*. Agnoscis impiam ad unici servatoris ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΥ, & sacra Christianorum mysteria adlusionem. Hinc de Persarum Rege apud Heliodorum, *ΘΕΩ βασιλῆα π μεγίστω*, *DEO Regique maximo*. ^{Lib. v.} Immo Athenienses jam olim & Græci reliqui, præter Antigonum ac Demetrium supra memoratos, T. FLAMINIUM ob libertatem redditam, non ΣΩΤΗΡΑ solum sed ΘΕΟΝ etiam declararunt. Id certe ex præclara ejusdem Gemma eruit vir doctus ad Ursini Imagines. Hinc ad Patres Conscriptos translata quidem à Prusia Rege appellatio, quam supra memoravi, ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ; sed & Nummi passim in Græciæ Asiæ- que civitatibus percussi, cum inscriptione, quam iidem adhuc hodie exhibent, ΘΕΩΝ ΣΥΝΚΛΗΤΩΝ, seu DEUM SENATUM. Quo referri possunt alii nummi earundem urbium, in quibus ut postea Cæsarum vultus, ita tum libera adhuc Republica signatus vulgo amplissimus ordo sub laureati capitis effigie, & cum inscriptione ΙΕΡΑ ΣΥΝΚΛΗΤΟΣ, seu *Sacer Senatus*. De quo more senatum effingendi audiendus Dio, *Τετα- Lib. lxxviii.* νῶν ὁ ὅναρ ἐμζόνει, πρὶν αὐτὰρχῆσαι πόνειρα δε, ἐδὲνδ ἀνδρα-

Fff 2 πρὸς εὐ-

πρὸς τὴν ἐν ἱματίῳ καὶ ἐὼς ἡπὶ περιπεφύρω ἐπὶ τῇ ΣΤΕΦΑ-
 ΝΩ ἐσολισμῶν οἰά πε καὶ τὴν ΓΕΡΟΥΣΙΑΝ γράφουσιν.
Trajano autem prius quam imperium adipisceretur, visum
est in somnis, virum jam grandem natu, tunica togaque præ-
texta & CORONA insuper ornatum, qualis pingitur SE-
NATUS. Sed en ejus effigiem, qualis vulgo occurrit
 in Græcis ac sequentibus Smyrnæorum nummis, cum
 inscriptione **ΙΕΡΑ ΣΥΝΚΛΗΤΟC** seu *sacer senatus*,
 in priori facie utriusque numismatis.

Neque licet hic præterire alium eorundem Smyrnæorum Nummum, observatum mihi in Regia Gallorum. Gaza, in quo capita occurrunt Senatus & Liviae cum inscriptione **ΣΕΒΑΣΤΟΥ** seu *Augusti Senatus*, nempe **ΣΕΒΑΣΤΗ ΣΥΝΚΛΗΤΟC ΖΜΥΡΝΑΙΩΝ ΙΕΡΟΝΥΜΟC**; in averſa autem parte Templum itidem & inscript. **ΣΕΒΑΣΤΟC ΤΙΒΕΡΙΟC ΕΠΙ ΠΕΤΡΟΝΙΟΥ**. Qui præclarus Nummus Smyrnæorum cum Liviae, Tiberii ac Senatus mentione, ac Templi præterea effigie, præclare certe illustrat, quæ apud Anna-

Tacit. Annal. IV. c. 15. Cap. 56.

lium scriptorem leguntur de certamine civitatum Asiæ in statuendo Templo *Tiberio, Matricque ejus ac Senatus*, & prælatis tandem, quod alibi indicat, Smyrnæis: quam proinde victoriam & Templi dedicationem hoc Nummo posterorum memoriæ prodidere. Unde insuper elucescit, & ipso facto probatur Tiberii moderatio, qua de admissio ejusmodi Templo, decreto ab urbibus Asiæ, in hunc modum alibi loquebatur: *Placitum jam*

jam exemplum (Augusti scil.) *promptius secutus sum, quia* Annal. 17.
cultui meo veneratio SENATUS adjungebatur. Eadem cap. 37.

autem AUGUSTI, (qualis in Nummo illo Smyrnæo-
 rum Senatui tribuitur) quæ SACRI appellatio, &
 vel ideo haud male amplissimo ordini conveniens,
 quod Senatus, ut notum, haberi alibi non potuit, nisi in
 Templo & loco per Augures consecrato. Quamquam
 veram causam tam honorificæ appellationis, vel DEI,
 vel SACRI, vel AUGUSTI etiam SENATUS,
 passim à Græcis aut Asiaticis nuncupati, & signati e-
 tiam publicis eorum monumentis eruere liceat ex Po-
 lybio; qui tradit Senatum Romanum in præcipua ve- Lib. VIII.
 natione fuisse apud Græcos & Reges Barbaros, quod
 solo ejus nutu res Romanas regi existimarent, sicut in-
 nuuit etiam alicubi Aristides, ita ut mere Aristocrati- Orat. de
 cam judicarent formam Reipub. Romanæ. Unde Na- Roma.
 bis Tyrannus Flaminium compellans apud Livium, & Lib. XXIV.
 loquens de Lycurgo; *noſter legumlator non in paucorum* cap. 31.
manu Rempubl. eſſe voluit, quem vòs Senatum appellatis.

Hinc idem Polybius alibi in Excerptis, refert omnes Pag. 818.
 Asiæ populos Romam Legatos misisse, cum spes suas
 omnes in senatu haberent sitas; hoc est, juxta Tul-
 lium, *Regum, populorum, nationum portus erat ac refugium* Lib. II. de
Senatus. Opinio autem illa & fiducia inde profecta, Offic.
 quod penes Senatum jus viderent mittendarum lega-
 tionum; de retribus præterea, aliisque impensis sta-
 tuendi, ut innuit eodem loco supra adlegato gravissi-
 mus auctor Polybius. Quibus liceat adjungere hæc O-
 ratoris verba de Deiotaro. *Is Rex, quem Senatus hoc no-*
mine sæpe honorificentissimis decretis appellavisset, qui que il-
lum ORDINEM ab adolescentia gravissimum SAN-
CTISSIMUMQUE duxisset. Unde factum jam adse-
 quimur, cur DEUS vel SACER SENATUS ab ob-

414 DISSERTATIO QUINTA

noxiis Regibus dictus, sicut à civitatibus ante, ac etiam aliquamdiu post dominationem Cæsarum, in eandem Nummis signatur; qua ratione & DE OS vocat Senatores, ævo adhuc suo Claudianus,

In VI. Conf. *En quales memini turba verenda DE OS;*

Honor. & SACER ORDO etiam appellatus à Theodorico

Var. lib. IV. apud Cassiodorum, *constat eum de se presumere, qui &*

cap. 25. SACRI ORDINIS *cupit fastigia prævenire;* & SACER

SENATUS itidem ut in superioribus Nummis, apud Juvenalem,

Satira XI. *Conjugium queras, vel SACRI in parte SENATUS
Esse velis.*

quomodo & sanctum Senatum Carthaginensium dixit divinus Maro,

Fura Magistratusque legunt, sanctumque Senatum.

Hinc & Apologeticum Justini, inscriptum Imperatori

ἡΓΙΕΡΑΤΕ ΣΥΝΚΑΗΤΩ, *sacroque Senatui, totique populo Romanorum.* Unde factum, ut Senatus sui exem-

plo, & juxta Judæorum Metropolim, ROMA ipsa *sa-*

cra & sacratissima passim dicta fuerit, quod illi & novæ

dein Romæ Byzantio ut peculiare adtributum, Cæsarum Constitutiones passim largiuntur. Immo conti-

git, ut eadem juxta amplissimum Ordinem, divino etiam nomine & cultu fuerit adfecta; unde ΘΕΑ ΡΟ-

ΜΗ non semel in priscis nummis occurrit appellata, sicuti à Poëta TERRARUM DE A *gentiumque* R-O-

MA: scilicet postquam juxta Manilium,

Lib. I V. *Italia in summa, quam rerum maxima ROMA*

Imposuit terris, COELOQUE adjungitur ipsa.

Præclarus præ Nummis aliis cum hac appellatione, aut unus æreus Christinæ Augustæ, in quo caput muliebre

cum inscriptione ΘΕΑΝ ΡΟΜΗΝ ΚΑΛΗΝ; aut alter Mediceus, in quo caput turritum cinctum diade-

mate,

mate, ΘΕΑΝ ΡΩΜΗΝ, in averſa vero parte, caput laureatum itidem & regium præterea vinculum, ΘΕΟΝ CΤΝΚΑΗΤΟΝ. Quo referendum mihi videtur illud *nomen blaſphemia*, quod ſeptem capitibus inſcriptum geſtaſſe legitur beſtia aut mulier in ſacro Revelationum. Apoc. XIII. I. & XVII. 3. libro; & quod alias Hieronymus ac Proſper ad *Urbis* *Æterna* appellationem retulerunt, Romæ cum alibi, tum in ejuſdem Nummiſitidem familiarem. At cum vix ante Antoninorum tempora eadem occurrat in monumentis antiquis, quorum ævo demum templum URBIS ÆTERNÆ erectum accepimus; longe utique probabilius, immo extra dubium meo iudicio poſitum exiſtimarem, ad illud DE Æ nomen reſpexiſſe ſacrum ſcriptorem, ROMÆ pridem & potiſſimum à Græcis Aſiæ urbibus paſſim additum; ut vel clariſſime arguunt venerandæ iſtæ Nummorum reliquiæ. Hinc Ara etiam Romæ dicata occurrit in priſcis Elogiis, & Sacerdotum *Dea Roma & Auguſti* in iiſdem mentio, (ut jam ſupra vidimus) ἱερείως ΘΕΑΣ ΡΩΜΗΣ καὶ Σεβαςτῆ Σω- Theſ. Grut. c. v. 9. τῆς. Ut non mirum proinde cur Claudiano ſæpe ut Dea invocetur, *ô Numen amicum*, aut *diva potens*, alibi,

O Dea, nec legum fas eſt occurrere matri.

aut cur *tonare* illa eidem dicatur, quod jam ante innui: Hinc & Senatui ac Romæ ut DEO & DE Æ Templo jam olim ab Urbibus Aſiæ decreta, ut vulgo notum; ac Senatui quidem etiam ſub Cæſarum dominatione, recenti adhuc ſcilicet nec dum obliterated illius ordinis, cui adſueverant, veneratione, ut paulo ante è Tacito vidimus. De Templo vero Romæ ſimul & Auguſto decreto, obvia res, cum aliunde, tum ex vulgari Nummo cum Templi effigie & inſcr. ROM. & AUG. ſicut alias de Urbis Templo Claudianus,

Conveniunt ad teſta Dea.

In I. Conf.
Qui Sol. I. I. I.

Qui honos pridem huic Deæ Gentium habitus à civitatibus Asiaticis, ac primum omnium à Smyrnæis, ut
 Annal. iv. eo nomine se jactant apud Tacitum; *seque primos TEM-*
 56. *PLUM URBIS ROMÆ statuisse M. Porcio Consule &c.*
stante adhuc Punica urbe. Neque mirum proinde aut novum, eundem honorem quondam aut SENATUI, aut URBİ tributum hominum non solum sed *Deorum* etiam genitrici juxta Rutilium, ab iisdem populis exhibitum quoque CÆSARIBUS rerum dominis, iisque vivis etiam, nec dum DIVIS. Hinc non pauci Asiaticarum civitatum & Coloniarum nummi, cum ΘΕΟΥ & ΔΕΙ appellatione, in honorem AUGUSTI, LIVIÆ, aliorumque percussi: juxta Appianum nempe, qui tradit viventem adhuc Augustum ab Urbibus Diis fuisse adnumeratum. Quod firmat etiam Victor Schotti, & Horatius de eodem,

— *præsenti tibi maturos largimur honores,*

Furandasque tuas per nomen ponimus aras;

& quibus adstipulantem vide Servium ad illud Poëtæ; *Namque erit ille mihi semper Deus.* Ubi notanda eruditi Grammatici glossa: *Id est & post mortem & dum vivit.* Alii Imperatores post mortem in numerum referuntur *Deorum*; Augustus *Templa vivus meruit*; quod & in eodem prudentes arguisse monet Annalium scriptor. Inter plures autem id genus Nummos Græcarum civitatum, qui ΔΕΙ appellationem Augusto tribuunt, unus occurrit mihi nuper Amphipolitarum Macedonum, inter collectos olim à doctissimo Sirmondo nummos, cum inscr. ΘΕΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, in averſa vero parte Europa tauro insidens, & inscr. ΑΜΦΙΠΟΛΙΤ. Hanc tamen ΔΕΙ vel ΔΟΜΙΝΙ appellationem sibi tribui præſenti non est passus, ut Philo de eodem refert. Certe nummus Tarraconensium in Hispania,

In Collegio Claramontano.

In Flacum.

nia, post mortem ejus signatus cum inscr. DEO AUGUSTO; quam renovavit itidem Gallienus, cujus aureum nummum singularis raritatis notavi in Cimeliar-
chio Regio Parisiensi, cum capite Augusti laureato, & inscr. DEO AUGUSTO; in anteriori vero parte cum Gallieni ipsius effigie, ac inscript. GALLIENUS AUG. At vero eandem appellationem inter ejus successores, sed Augusti nominis & fastigii dehonestamenta, CAIUM ac DOMITIANUM impie videmus ambivisse. De CAIO etiam si non adessent, præter domesticos testes, ejusdem Philonis ac Josephi testimonia; quorum iste eundem Templis & Altaribus per totum orbem, excepta Judæa, cultum docet; vel fidem faceret sequens Nummus ab Iliensibus percussus, olim Lomeniani nunc Regii Gallorum Musei, & cui similem habet Gaza Christinæ Reginæ; in quo hinc Caius & Augustus cum inscr. ΓΑΙΟC ΚΑΙCΑΡ ΘΕΟC ΑΤΤΟΚΡΑΤΩΡ CΕΒΑCΤΟΙ, seu *Caius Deus Caesar Imperator Augusti*; illinc vero Romæ & Senatus capita, ac Pallas erecta cum hasta & ægide, ac inscript. ΘΕΑ ΡΩΜΗ ΙΕΡΑ CΥΝΚΛΗΤΟC ΙΑ. h. e. *Dea Roma sacer Senatus, Iliensium*. Origin. lib. XVIII. cap. 10.

Vides ut superiora simul illustret, quæ de Romæ divinitate diximus ac veneratione Senatus, apud urbes Asiaticas, etiam sub priorum Cæsarum imperio. Similem DOMITIANI vefaniam arguit adhuc hodie ejus

Ggg • num-

nummus, in quo stans Imperator, ante figuræ ingenua lapsæ cum adorantes conspiciuntur. Equidem Cæsarem illum DEI nomine, non à Statio jam forte aut Martiali, sed ab universis Græcis appellatum, præ aliis
 Orat. XLV. docet simul & sugillat Dio Chrysostomus. At vero inusitata & singularis quædam nominis hujus inscriptio, quæ AURELIANO tribuitur, in nummo æreo, inspecto mihi in urbe Galliarum principe apud illustrem Sevium, nempe DEO ET DOMINO NATO AURELIANO AUG. Nummi ipsius *αὐθεντία* extra omne dubium posita apud præclaros Galliarum antiquarios; & mihi quoque, si me principibus Achivis inferere liceat, talis omnino visa. Sed en rarissimi & unici nummi ectypum, quod petenti lubenter indulsit Vir, qui non solum *floret ære vetusto*, sed & Regii ærarii inter alios cura, & fide sæpe in arduis probata.

Diodor.
lib. v.

Non ergo adscititius, aut post mortem demum factitius iste DEUS, instar eorum, quos exagitat non semel Momus apud Lucianum: quamquam nec Cretensis esset, qui juxta Diodorum plerosque Deos apud se natos prædicabant. Alias idem etiam DEI nomen, CARUM Augustum gestasse, non auctor solum Calpurnius, sed ejusdem Nummi inscripti, DEO ET DOMINO CARO AUG. similis aurei effigiem, deprompti è Cimeliarchio illustrissimi Colberri, habes hic beneficio omni laudis genere ornatissimi Carcavi; cujus fidei ac industriæ & Mæcenatis simul sui, & augusti insuper Regis vere Regia & incomparabilis Numm.

Nummorum juxta ac Librorum Gaza feliciter commissæ est.

Perperam autem vir incomparabilis, ad Carum defunctum jam & consecratum similes nummos refert; quum defint tamen ibi solita consecrationis vel nomina vel symbola. Equidem præter rationes alias, & coætaneos auctores, qui docent Carum adhuc superstitem id nomen adfectasse, ut jam olim ad Juliani Cæsares monui, **DIVI** non **DEI** nomen consecratis olim Augustis perpetua quadam observatione tributum constat in Romanis id genus monumentis; ut præter Auctores, vulgo etiam è Nummis notum. Immo hinc ipsius **CARI**, mortui tum & consecrati, superstites adhuc Nummi, cum **DIVI** elogio & Aquila aliisque consecrationis notis, ac inscr. **DIVO CARO PER-SICO**, aut **DIVO CARO PARTHICO**; ut qui nempe vivus adhuc **DEUS**, sed privata magis ambitione dictus sit, post mortem demum publica auctoritate **DIVUS** vocaretur. Græca enim fuit **ΘΕΟΤ**, ut notum, seu in Deos post mortem relati Imperatoris, non vero Romana appellatio; quamquam vel à Coloniis, vel à Gallieno, eandem defuncto quoque Augusto tributam supra notavimus. Sed de Consecratorum nominibus aut symbolis agetur alibi, & peculiari, si Deus annuat, opere, quod adfectum habemus de Consecratione veterum tam Gentilium quam Christianorum. Hic enim spectamus non defunctos, sed superstites divinis nominibus adfectos in antiquis id genus monumentis.

Ggg 2

mentis.

Animadv.
ad Euseb.
pag. 242.

mentis. Inde vero profectus paullatim mos ille inprimis sequioris ævi haud ignotus, ut *Numinis*, *Eternitatis* ac *Perennitatis*, aut similibus vocibus compellarentur Romanorum Cæsares; ac eorum Edicta, *Immortalis Lex*, *Oraculum*, *Cæleste Judicium*, *Sacra littera*, *sacra responsa*, *divinum arbitrium*, apud Symmachum aliosque passim efferantur; sicut & *sacras* eorum *aures*, videre apud eundem licet. Unde jam olim Martialis, cui & *sacra Caesaris aure* frui alicubi dicitur,

Numen habet Caesar, sacra est vis, sacra potestas.

De Cognomine MAGNI in variis Nummis.

In Gaza Christianæ Regiæ.

Lib. xvii. cap. 2.

Lib. xii. Origin. cap. 2.

Minus vesana hic forte aut importuna MAGNE appellatio, à Provinciarum aut rerum gestarum amplitudine desumpta, nec Alexandro solum, sed ejusdem Successoribus nonnunquam concessa. ANTIOCHO certe, celebri non tam ampliata, quam imminuta à Romanis magnitudine, MAGNI tamen appellationem jam olim adhæsisse, si non aliunde, utique ex ejusdem nummis constaret, inscriptis ANTIOΧΟΤ ΜΕΓΑΛΟΤ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Eadem quoque in alterius ANTIOΧΗ ΕΡΙΦΑΝΙΣ nummo occurrit à Comagenis percusso, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓ. ANTIOΧΟC ΕΠΙΦΑΝΗC ΚΟΜΜΑΓΗΝΩΝ. Ptolemæum Lagi, alias Soterem, Magnum etiam vocat Justinus; ita tamen ut cognomentum illud continuo gestasse, inde argui non possit, quod nec Nummi, Lapides, vel antiqui Auctores docent. Ptolemæo tamen ejusdem Nepoti eam tribuit Monumentum Adulitanum supra adlatum, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟC. Quam candelam quoque appellationem patri ejus Philadelpho largitur Demetrius Phalereus apud Josephum, in fronte litterarum, quas ad eum scribit, ut Ptolemæis familiarem redditam agnoscas. Transiit vero illa frequentius ad Arsácidas, quam ab antiquis Persarum.

farum Regibus, ut vulgo notum, sunt mutuati; unde
 & Xerxes ΜΕΓΑΣ vice cognominis in Græcis Scali-
 geri Excerptis ad Eusebium vocatur, & Artaxerxes se Pag. 353.
 Magnum Regem inscribit cum apud Esdram, tum in
 capite litterarum apud Josephum. Hinc apud Græcos Lib. xi.
 scriptores solo nonnunquam ΜΕΓΑΛΟΥ nomine, Origin. cap. 6.
 omiſſa etiam Regis aut alterius nominis mentione,
 eosdem designari videas; ut apud Isocratem de Arta-
 xerxe rursus; ἢ ὃ ΜΕΓΑΝ *παραγορεύον κατὰ λυεῖν* Epistol. ad Philip.
Ἀπαιρήσεις, MAGNUM vero cognominatum subvertere Lib. vii.
tentabis. Quamquam Persarum & Medorum Reges,
 qui ne minimam partem Asiæ tenerent, inique se Ma-
 gnos Reges nuncupasse, visum fuerit Alexandro, ut au-
 ctor est Arrianus. Eandem tamen iis peculiarem, aliis
 autem inconcessam observat Dio Chrysostomus eo lo-
 co, quem vidi postea illustri Brissonio quoque adno-
 tatum, ἔθεν δὲ καὶ ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ *κέκληται* ΜΟ- Orat. iiii.
 ΝΟΣ *ἐκείνῳ*; Unde etiam & MAGNUS REX *solus*
ille vocatur. Hinc consueto more non Artabanus so-
 lum apud Herodianum ΜΕΓΑΣ *Βασιλεύς* vocatur, Lib. iiii.
 sed Caracalla etiam litteris ad eum scriptis, ΜΕΓΑ-
 ΛΟΥ *Βασιλέως* filiam ambire sese profitetur: scilicet ut Lib. i v.
 sub blanda honoris & adfinitatis illius specie incautum
 eundem opprimeret. In Nummis tamen Severi A B-
 G A R U S Edeſſæ Regulus M A G N U S etiam vocatur,
 ΑΒΓΑΡΟΣ ΜΕΓ. ΒΑΣΙΛΕΥΣ; quod in ludibrium
 Parthorum Regiſtributum ei à Severo existimat Tri-
 ſtanus. At alia penitior, quæ eum aliosque antiqua-
 rios fugit, ratio hujus appellationis; quod nempe E-
 deſſenorum Reges vulgo A B G A R I, hoc est *Magni*
Arabum lingua vocarentur: eorum autem Filii A S G A-
 R I seu *Parvi*; ut diſerte in Catalogo Gaſſaniorum Re-
 gum videre licet apud Orientalis litteraturæ callentiſſi-

simum Pocokium. Et certe hoc ABGARI familiare Edessæ Regulis nomen, (de quo jam supra quædam monuimus) haud aliter ac Ptolemæis vel Antiochis in vicina Syria & Ægypto, egregie firmant plures eorum Nummi sub Marco, Severo, & Gordiano obvii. Unde omnino corrigendum patet Lampridii locum in vita Severi, ubi *Perfarum Regem Abgarum subegisse* dicitur: qui locus haud immerito suspectus magno Casaubono, alibi tamen ut genuinus ab eodem adferitur. Ejusdem erroris conscius hodie Victor Schotti de Severo itidem, *subacto Perfarum Rege Abgaro*; in quibus locis vocem *Perfarum* omnino expungendam liquet, ac restituendam ejus loco *Edessa* aut *Edeffenorum*, quorum Regulis proprium Abgari nomen, non Persis; unde etiam

Ad M. Au- qui locus haud immerito suspectus magno Casaubono,
rel. pag. 52. alibi tamen ut genuinus ab eodem adferitur. Ejusdem erroris conscius hodie Victor Schotti de Severo itidem, *subacto Perfarum Rege Abgaro*; in quibus locis vocem *Perfarum* omnino expungendam liquet, ac restituendam ejus loco *Edessa* aut *Edeffenorum*, quorum Regulis proprium Abgari nomen, non Persis; unde etiam

Pag. 710. Abgarus Εἰδαῖος ἀρχων vocatur in Dionis Excerptis Peireskianis, ubi male Αἰδαῖος scriptum occurrit, quod alibi jam monui. Præterea obscura tum erat Perfarum mentio, quum Parthorum adhuc floureret imperium, quibus erant obnoxii, & à quibus devictis PARTHIC I cognomen, quod Nummi eidem tribuunt, retulit Severus. Accedit adnexa mentio apud Lampridium devictæ Arabiæ, cujus portio quædam erat Edeffenorum Regnum, ut vel ex Tacito colligas; *Rexque Arabum Abgarus advenerat*, & mox, *quod spretum fraude Abgari (non Abbari) qui juvenem ignarum & summam fortunam in luxu ratum, multos per dies attinuit apud oppidum Edessam*. Quæ omnia certe haud valde recondita miror eruditissimis interpretibus ad hunc Lampridii locum non animadversa, & quorum præclaram quandam & majorem lucem acceptam ferimus nummis Abgarum sub eodem Severo referentibus. Nec minus Occo arguendus, cui Abgarus in Gordiani Pii nummo obvius, pro Parthorum Rege traditur, quo tempore rursus mutatis

tatis vicibus Parthia Persarum imperio accesserat. Unde etiam postea Persicæ ditioni finitima evasit hæc Edessa, Romani alias juris facta, (immo Romanorum, ut vel nummi arguunt, Colonia) sicut utrumque legitur in Historia Gotthica Prisci Rhetoris, τῇ Ε' δέσση Ρωμαίων πόλει, προσείκη ἡ Πέρσων χώρας, *Edessa Romanorum oppido, finitima autem Persarum ditioni.* Quæ vicinia forte Persarum, Lampridio ac Victori illo ævo imposuit, si errorem eum non librariorum, sed Auctorum incuriæ malit quis imputare. Cui Edessæ, ut obiter hoc addam, hoc alicubi testimonium perhibet Chrysostomus, πάλιν μὲν ἀγροικότεραν τῶν πολλῶν, ὁσιβέστεραν δὲ, *urbem multis quidem agrestiore, magis autem piam.* Quod vero illam MAGNI appellationem adinet, ut eam quoque minorum gentium Dynastis ac Regulis usurpatam scias, hinc Chaganus Dynasta litteris ad Mauritium Imperatorem scriptis, *Magnum Dominum* se ipsum in iisdem indigitat, τῷ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων ἡ Χάγαν ΜΕΓΑΣ ΔΕΣΠΟΤΗΣ. Unde non mirum eundem hunc ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ titulum Cæsaribus frequenter ab auctoribus tribui; ut ab Oppiano etiam Severo & conjugii Juliæ sub initium elegantissimi operis,

τὸν μεγάλην μεγάλην φυλάσσει δόμνα Σεβήρῳ.

& passim Diocletiano, Constantino, Constantio, Arcadio, Justiniano, ab Eusebio aliisque scriptoribus Christianis, Gregorio Nazianzeno, Synesio, Procopio, aliisque; quale & summo Jovi tribuit Venus apud Poëtam,

quem das finem REX MAGNE laborum.
Sicut nempe inter Deos Gentilium alii MAGNI, ita inter Reges, DE DIS MAGNIS obviæ passim Inscriptiones antiquæ, & de quibus Manilius, DI quoque MAGNOS Quasi vere DEOS. Unde clamor ille Ephesiorum

τὸν μεγάλην μεγάλην φυλάσσει δόμνα Σεβήρῳ.
& passim Diocletiano, Constantino, Constantio, Arcadio, Justiniano, ab Eusebio aliisque scriptoribus Christianis, Gregorio Nazianzeno, Synesio, Procopio, aliisque; quale & summo Jovi tribuit Venus apud Poëtam,

quem das finem REX MAGNE laborum.

Sicut nempe inter Deos Gentilium alii MAGNI, ita inter Reges, DE DIS MAGNIS obviæ passim Inscriptiones antiquæ, & de quibus Manilius, DI quoque MAGNOS Quasi vere DEOS. Unde clamor ille Ephesiorum

- ACT. XIX. 34. siorum in Actis, ΜΕΓΑΛΗ ἡ Ἀρπυιὰς ΕΦΕσίαν, M A G N A *Diana Ephesiorum*; cui similis plane in vicina & æmula urbe Pergamenorum apud Aristidem clamor,
- Serm. Sacr. 11. τὸ πολὺ μνηστὴρ δὴ τῶν βοώντων ΜΕΓΑΣ ὁ Ἀσκληπιῶν, *celeberrimum illud clamantium*, M A G N U S *Æsculapius*: ut vel inde consuetum id genus acclamationis morem adsequaris. Caracallam vero inter Romanos Cæsares illud M A G N I cognomen sibi vindicasse, liquet mihi ex Marciano Jurisconsulto, *Divi Severi & A N T O N I N I M A G N I rescriptum est*. Magnus nempe ille Antoninus exemplo Alexandri, quem scilicet æque ac res ab eo gestas in ore semper habuit, ut in ejus vita notat Spartianus. Alias idem M A G N I prænomen sibi ultro à Senatu delatum respuisse legimus alterum illum Alexandrum Severum, in ejus vita apud Lampridium. At
- In Miso- pogone. Julianus alicubi de se ipso, καὶ τοῦ βασιλέως ἀκούων ΜΕΓΑΣ, & *hac IMPERATOR audiens MAGNUS*. Ita nempe vocati frequenter Cæsares illo ævo, ne æmulis Persarum Regibus inferiores dignitate viderentur. Unde & illud ΜΕΓΑΛΟΥ attributum paullatim etiam ad Cæsarem Palatinos translatum, ut ΜΕΓΑΝ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΝ, aliosque Aulæ Proceres. Cæteroquin non jam M A G N I, sed M A X I M I appellatio Constantino in ejusdem Nummis concessa: repetito nempe usu ex priori more, quo M A R C I, C O M M O D I, S E V E R I, A N T O N I N I, aliique M A X I M I A R M E N I A C I, P A R T H I C I, G E T I C I, in eorundem Inscriptionibus vocantur.
- De Num- mis ARSA- CIDARUM. Augustiorem adhuc R E G I S R E G U M appellationem Parthorum Regibus non vulgo solum auctores, sed rariores etiam A R S A C I D A R U M Nummi largiuntur; quos adferre hic obiter, haud ingratum erit opinor vel inconsultum. Unum observavi in Thesau-

to Mediceo, ΑΡCΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ
 ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩC ΒΑΣΙΛΕΩΝ.
 Alterum Florentiæ itidem inspexi in Museo Gaddia-
 no, cum fugientibus & exesis litteris, ΑΡCΑΚΟΥ ΕΠΙ-
 ΦΑΝΟΥC ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΥC. Tertius in Gallorum
 Metropoli apud Cl. Seguinum mihi adnotatus, cum
 conjunctis inter alia Epiphanis & Euergetis cognomi-
 nibus, ΒΑΣΙΛΕΩC ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΕΠΙΦΑΝΟΥ. ΦΙ-
 ΛΕΛΛΗΝ. ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΑΡCΑΚΟΥ.
 Quartus vero hic in Urbe, penes Virum de summati-
 bus Augustinum Chisium adservatur, reliquis adhuc
 meo judicio rarior, & supra obiter indicatus; unde
 corruptum vulgo apud auctores Græcum Vologesis
 nomen restituebamus, ΒΑΣΙΛΕΩC ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΒΟ-
 ΛΑΓΑCΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥC ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΥC.
 Geminum quidem vidisse Goltzium colligo, sed cujus
 veram lectionem, ut sæpe alias, non est adsequutus;
 ita ut apud eundem divinari illam potius, quam conjici-
 cere liceat. Ad hunc enim refero, quem sub corrupto
 nomine ΑΝΟΥΛΑΓΑC pro ΒΟΛΑΓΑCΟΥ cum E-
 pithetis reliquis *Epiphanis*, *Philellenis* & *Regis Regum* ad-
 duxit. Nec felicius idem fuit in eruendo nomine ΑΡ-
 ΣΑCΙC, pro quo ΑΡCΑΝΟΥ in ejusdem Thesauro
 perperam legitur: sed en tibi duorum è prædictis ΑΡ-
 ΣΑCΟΥ Nummis icones: Altera nempe è nummo
 Mediceo modo indicato deprompta, quam cum sele-
 ctis quibusdam rariorum Numismatum ectypis suo lo-
 co inferendis lubenter indulsit magnum illud non E-
 truriæ solum suæ, sed litterarum omnium ac discipli-
 narum sidus LEOPOLDUS Cardinalis; curavit au-
 tem feliciter arcta mihi, ut nosti, officiorum necessi-
 tudine conjunctus, idemque summo ingenio, nec mi-
 nori prudentiæ, fidei, ac industriæ laude florentissimus

H h

Lu-

Ludovicus Strozza, cui commissâ maximi Regis apud Etruscos suos negotia. Prior vero è Nummo Cl. Segui-
ni expressa, juxta epigraphen tertio loco à nobis mo-
do descriptam.

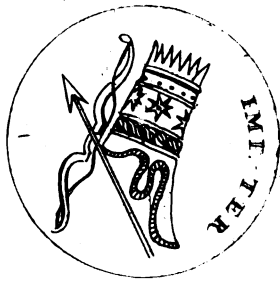

Præclaras has certe priscæ memoriæ reliquias, nonne quibusvis gemmis potiores fateberis, mi OCTAVI; solatium utique præstare amissæ illius gemmæ, quam alterius quoque Arsacidæ, Pacori nempe *habentem imaginem & insignia, quibus ornatus fuisset*, sedulo se requisivisse testatur Plinius junior, quam nempe insignis muneris loco ad Trajanum mitteret, ut jam in superioribus, producto alio nummo Parthico, monuimus. Insignium certe & Titulorum insuper, quibus iidem Reges ornabantur, nonne & relictam hic vides memoriam? Ita tamen ut hanc veniam ante omnia à Lectore petamus, si in superioribus iconibus exprimendis rudior videatur aut defecisse in quibusdam ars sculptoris; quando Nummi ipsi vetustate haud parum attriti occurrant, & ex plumbeis ectypis ad me curatis sint expressi, quorum archetypos ipse videram, & inscriptiones accurate, quantum licuit, notaveram. Diademate quidem revinctum vides caput ARSACIS in priori Nummo, Comam vero quam minus diligenter sculptor expressit, regio Persarum & Parthorum more cincinnis variis tortam, ut facile se capillatum Parthorum Regem probet; unde notus ille Vespasiani apud Suetonium jocus; *Cum inter prodigia stella in caelo crinita*

appa-

apparuisse, ad PARTHORUM REGEM, qui CAPILLATUS esset, pertinere dicebat. Elegantiorẽ verò alterius Arsacis Comam apud Tristanum videas, à quo Tom. II. Comment. pag. 83. plura erudite de capillorum cultu Parthorum aut Persarum Regibus consueto, jam occupata non repetam hoc loco, & apud eum reperiet lector. Quibus addere liceat, quod à Procopio refertur, insigne apud Persas Bell. Pers. lib. II. cap. 17. eximium & à Rege proximum Comam fuisse cum redimiculo auro & unionibus contexto. A Medis nempe, & eorum exemplo ab antiquioribus Persis hunc capillorum cultum, sicut alia insignia vel ornamenta, mutuati sunt Parthorum Reges; quorum gens alias, utpote origine Scythica, hirsuto capillo horrida agebat adhuc M. Crassi ætate. Utrumque certe clare nos docet Plutarchus, agens de Surena Parthorum tum à Rege proximo; *μηδικώτερον ἐσθλᾶσιν ἐν ἑλμμάσι περσῶν, καὶ χέμης διακρίσει, τῶν ἄλλων Πάρθων ἐπὶ σκυθικῶς ὅτι πὶ φθερὸν τῶν ἀναπίλων χεμαίων;* *Erat ad MEDORUM morem fucata facie, & COMA redimitus DISCRIMINATA, quum cateri Parthi etiam tum Scythico modo horrerent capillo incompto.* Prius verò è Xenophonte haussisse mihi videtur Plutarchus, ubi similem Astyagis Medorum Regis habitum describit, *καὶ ὁρῶν δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ καὶ χρώματι ἐν ἑλμμάσι, καὶ ΚΟΜΑΙΣ περσέεσι, ἀδὴνέμιμα ἐν ΜΗΔΟΙΣ.* Quumque videret cum pigmentis oculorum, coloribus illitis, & ADSCITITIA COMA ornatum: hæc enim omnia apud MEDOS RECEPTA. Unde etiam alibi docet idem auctor, cur hæc omnia è Medorum cultu ad Persas transfulerit Cyrus. Alterius verò ARSACIS caput, alio rursus capitis ornamento decorum occurrit, quod Mitram potius quam Tiaram dixeris. Notum quidem Tiaram, eamque rectam, consuetum olim fuisse

Lib. xv. fuisse Regum cum Persarum tum Parthorum inſigne. Sed alia vulgo ejus figura, quadrangularis nempe, ac pilei inſtar turriti, ut Straboni vocatur, *πίλημα* nempe *περγωτόν*. Neque his diſſimilis, quæ in Auguſti nummis occurrit cum Arcu & Jaculo, tanquam totidem Parthorum inſignibus.

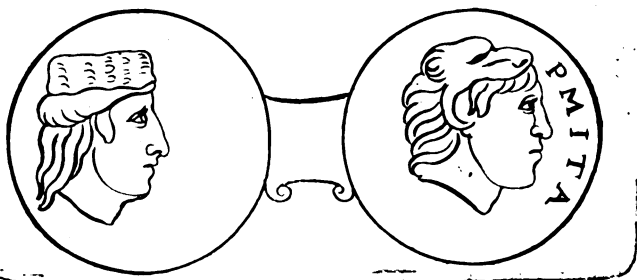

Talis itidem Tiaræ ſpecies, quamvis haud perinde acuminata, neque tot ornamentis conſpicua, qua decoratus eſt ſagittarius Parthus in Nummo, quem ſupra illuſtravimus, item Rex Parthus genuflexus in nummo Trajani ſupra etiam indicato, **REX PARTHIS DATUS**. Haud abſimile alias capitis ornamentum geſtare videas Cappadocem in ſequenti numiſmate.

Ejuſdem vero generis cum ſuperiori Tiara inſignis illa qua Tigranem Armeniorum Regem conſpicuum exhibet præclarus quidam Nummus Mediceus, quem paullo infra producemus. Ex his autem liquet, non
Tiaram

Tiaram vel Cidarim, (quæ fere promiscue sumpta ut infra dicetur) sed aliud capitis decus, nempe Mitræ instar præferre posteriorem hunc Arsacem; cui etiam haud absimile videas in nummis Abgari, de quo paulo ante egimus. Haud unum nempe capitis insigne usurpatum olim his Barbaris Regibus; modo Diadema, ut in nummo prioris Arsacis & altero quem expressit Trifanum; modo duplex etiam Diadema, quo usus dicitur Artabanus Parthorum Rex apud Herodianum; Lib. 1. modo Cidaris aut Tiara cum Diademate, ut infra in nummo Tigranis; modo aureum capitis arietini figmentum lapillis interstinctum, ut supra de Sapore Persarum Rege tradentem vidimus Ammianum, modo vero quoddam regis Mitræ genus, seu in orbem sinuatum capitis tegmen, quale in posteriori Nummo expressum; & ad quæ sinuata Parthorum insignia respexit Tacitus; *Nuntiavere accola Euphratem, nulla im-* Annal. vi.
brium vi sponte in immensum attolli, simul albetibus spumis 37.
in modum Diadematis sinuare orbes. Ut mittam non sinuatum quidem in orbes, sed quadratum, haud minus ac Tiara, quamvis cætera diversum capitis tegmen, quod videas in sequenti Panormitanorum nummo.

Parthorum autem vulgus pileatum fuisse, ut non immerito eos *pileatos Parthos* vocarit Poëta, sicut de Persis observarat olim Herodotus, pileis tamen haud in-Lib. vii

Hh h 3.

star

star Phrygum acuminatis, obvium ex duobus his Nummis, qui formam pileati in priori nummo Parthi, in posteriori Phrygis nobis ante oculos ponunt.

De appella- Præter Insignia vero, Titulos hic etiam videmus &
tione REX- Nomina, quibus se vulgo jactabant iidem Parthorum
GIS REG- Reges. Inde certe liquet ARSACIS nomen, quam-
GUM. quam iisdem familiare, eosdem non semper in ti-
 tulis gestasse, ut Justinus tamen videbatur innuere,
 Lib. XII. *omnes Reges suos hoc nomine, sicuti Romani Caesares Augustos-*
que cognominavere: utique à VOLOGESIS cognomi-
 nibus vides abesse in adlegato ejus Nummo. At eos-
 dem hic cernis Arsacidas, EVERGETIS ac EPIPHAN-
 NIS cognominibus simul quandoque ornatos, ac iis-
 dem inter se nonnunquam distinctos, non aliter ac La-
 gidas & Seleucidas, à quibus eadem videntur mutuati.
 Id vero quod præsidium adferat eruditis ad Historiæ
 & Chronologiæ veteris elucidationem, & Arsacidarum
 vel inprimis, quorum seriem ut confusam, aut vulgo
 Vid. Ifag. ignotam tradere refugit Scaliger, judices fero omnes
 Can. I. III. seriem antiquitatis ac litterarum amorem professos.
 P. 323. REGIS quidem REGUM Græcam appellationem in
 iisdem obviam, à Persis ad Parthorum Reges, & ab his
 rursus ad Persas rediisse, tralatitium nimis quam ut pro-
 batione indigeat. Neque minus obvium, solo REGIS
 nomine eosdem Persarum Reges Demostheni aliisque
 scri-

scriptoribus Græcis frequenter designari. Illud vero sua ætate insuetum, iis utique qui in Romano imperio degebant, observo apud Chrysostomum; *ὡς αὖτε* *τοῦ* *ἐπὶ* *τῷ* *Περσῶν* *Βασιλεῦς*, *ἢ* *ἀπλῶς* *Βασιλεῦς* *καλεῖται*, *ἀλλὰ* *τὸ* *τῷ* *Περσῶν* *προσθήκεται*, *καὶ* *τὸ* *τῷ* *Ἀρμενίων* *ὁμοίως*; *sicuti enim quando mentio incidit PERSARUM REGIS, non simpliciter REGEM dicimus, sed PERSARUM addimus, & similiter de Armeniorum Rege.* Quamquam Græci non solum aut Barbari, qui vulgo stupent in titulis, sed Romani etiam scriptores ipsum REGIS REGUM titulum non veriti sint Arfacidis tribuere, ut ex Suetonio in Caligula, aliisque liquet, nempe

Tom. i. in
Psal. xlii.
p. 632. edit.
Savil.

— *Arfacio postquam se Regia fastu
sustulit.*

Ita ut eundem, præter Auctores & Nummos, Marmora quoque iis largiantur in præclara Inscriptione, quam vidit jam olim illustris Scaliger, in qua duo Phraatis liberi obsides Romam missi PHRAATIS REGIS REGUM FILII, Romano etiam sermone citra ambages vocantur. Immo nec abstinuisset invidiosa quamquam appellatione Parthorum Reges in litteris ad Romanorum Duces aut Cæsaris etiam scriptis satis constat; ut ex Epistola Phraatis ad Pompeium, alterius Phraatis ad Augustum, Vologesis ad Vespasianum, Saporis ad Constantium, & Hormisdæ denique ad Justinianum; apud ^a Dionem, ^b Ammianum, ac ^c Menandrum Protectorem licet etiamnum observare. Nectamen iis idem titulus à Romanis continuo delatus, ut ex responso Pompeii & litteris Augusti ad Phraatem, & Constantii ad Saporem, videre est apud eosdem Auctores, ac insuper apud Plutarchum in Pompeio. Unum forte excipias Vespasianum, quem à Vologese litteris

Isag. Can.
l. iiii.

^{xxxvii.}
^{lv. & lxxvi.}
^{Lib. xvii.}
^{pag. 137.}
^{edit. Reg.}

teris compellatum hoc modo, REX REGUM *Ar-*
saces Flavio Vespasiano salutem, eidem totidem verbis re-
 spondisse, nullo ex imperatoriis nominibus adsumpto,
 Lib. LXVI. auctor est iterum Dio; moderatior nempe Alexandro,
 qui Dario succensuit, quod sibi Regis titulum, nec eun-
 dem Alexandri nomini adscripserat. Equidem in fra-
 gmentis Sallustii eundem titulum Regis Regum Arsa-
 ci abnegat Mithridates, pari jure cum eo agens, *Rex Mi-*
thridates Regi Arsaci. Illustre quidem exemplum Chof-
 roæ Persarum Regis, sed profugi, ut supra innuimus, &
 Theophyl. opus indigi apud Simocattam observo; qui litteris ad
 Simoc. edit. Mauritium Imperatorem scriptis, non solum ab ea R E-
 Reg. p. 185. GIS REGUM appellatione abstinet; sed filium etiam
 se illius Augusti & supplicem vocat, ac omnia supremæ
 Majestatis elogia plena manu in eum congerit. Idem
 Idem lib. v. tamen Chosroës, ad Sergium Martyrem scribens, soli-
 cap. 4. tam Regis Regum appellationem retinet, quæ Persa-
 rum lingua S A A N S A A N dicebatur. Id enim nos do-
 Lib. XIX. cuit Ammianus, *Persæ Saporem S A A N S A A N appella-*
bant, & Pyrosem, quod REX REGIBUS imperans, &
bellorum victor. Saa nempe Regem aut Dominum apud
 Persas notat, quod observarunt jam eruditi, unde non
 solum Varoranus Persarum Rex Σερανσιαν dictus, hoc
 Lib. IV. c- est *Segestanorum Rex*, teste Agathia. Sed & eodem au-
 dit. Reg. ctore Sapores Κερμασιν appellatus, obgentem Cerma à
 pag. 135. patre devictam. Cæterum Persis Rex Βίσεξ appellatus
 juxta Hesychium, Βίσεξ ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. Nec
 tamen eadem *Saansaan* ceu Regis Regum appellatio,
 ita Parthorum aut Persarum Regibus adhæsit, ut supra
 innuentem audivimus Dionem Prusæum, ut ad eorum
 exemplum alii nonnulli Barbarorum Reges eandem si-
 bi aliquando non vindicarent. Immo ut mittam anti-
 quiores iisdem Nabuchodonosorem eodem titulo
 com-

compellatum à Daniele, jam ante vetustissimi Ægyptiorum Reges eodem etiam ornati, ut viderunt jam eruditi, & constat ex aliquot eorum elogiis apud Dio- Lib. 1.
 dorum, ac isto inter alia de Sesostris, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΗΣ ΔΕΣΠΟΤΩΝ ΣΕΣΟΣΙΣ, *Rex Regum & Dominus Dominorum Sesostris*.
 Quod postremum docet, non novam in eo tractu *Domini Dominorum* aut *Dominantium* appellationem, quam sibi vindicat pari fastu hodiernus Ægypti & Thraciæ Tyrannus. Alias & Priamus ac antiqui Troiæ Domini Straboni, & Agamemnon Livio ac Senecæ, & Ti- Lib. 1.
 granes ^a Plutarcho ac ^b Appiano, REGES REGUM • In Lucul-
 dicti: ut mittam, quod legebam novissime apud Pho- lo.
 tium, Mithridatem eundem quoque titulum ambivif- ^b In Syria-
 se; quem narrat Memnon, Lucullo, omisso Impera- cis.
 toris nomine respondisse, quod ab eodem REGIS
 REGUM titulo prior non fuisset compellatus, quibus
 consentanea de Tigrane & eodem Lucullo Plutarchus In Lucullo.
 tradit. Exemplo autem & more antiquissimorum Ægypti Regum paullo ante indicato, Antonii CLEOPATRA superbo quoque REGINÆ REGUM nomine decorata apud Dionem legitur, & ejusdem filius Cæfario, è Jul. Cæfare scilicet genitus, REX REGUM etiam renuntiatus, ἐκένω π (scil. M. Antonius) BA- Lib. XLIX.
 ΣΙΛΙΔΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, καὶ τὸ Πτολεμαῖον, ὃν Καισαρεῖω-
 να ἐπωνόμαζον, ΒΑΣΙΛΕΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ καλεῖσθαι ἐκέ-
 λωσι; *Illam vero REGINAM REGUM, Ptolemaum autem Caesarionem cognominatum, REGEM REGUM vocari jussit*. Prioris vero illustre exemplum Nummi etiamnum exhibent cum inscr. REGINÆ REGUM FILIORUM REGUM CLEOPATRÆ: unde satis liquet errasse eruditos, qui apud Dionem βασιλίδα βασιλίδων pro βασιλείων, seu *Reginam Reginarum*, potius
 Iii quam

quam *Regum* legendum contendebant. At quod non perinde obvium, eandem etiam REGIS REGUM appellationem sequiori ævo vel ambivisse Romanorum Cæsares, vel ultro iis delatam, liquet mihi ex Gregorio Nazianzeno, ubi de Constantio verba facit, & τὸ

In Julian.
Orat. I.
p. 64. edit.
Parif. Gr.
Lat.

ΒΑΣΙΛΕΑ ΒΑΣΙΛΕΩΝ καὶ εἶναι καὶ νομίζεσθαι, *Nec quod*

REX REGUM & esset & appellaretur. Potiori certe

jure, quam Hannibalianus frater Delmatii, qui Rex

Ponticarum gentium à Constantino renuntiatus, REX

REGUM in ejusdem Constantini Excerptis vocatur.

Nata autem hæc REGIS REGUM appellatio, aut

quod Regibus imperarent, juxta Ammianum, quo

sensu *Princeps Principum* Domitianus dicitur apud Mar-

tialem, & apud Ovidium Agamemnon *Dux Ducum*,

hoc est juxta Tragicum, *ductor Agamemnon ducum*; sicut

Novell. xv.
l. II.

in Novellis lego Provinciarum Præsides *Judices Judi-*

cum dictos, & *Provincia. Praefes videbitur quidam Judex*

Judicum; respectu nempe Defensorum Civitatum, a-

liorumque inferiorum Judicum ac pedaneorum, quos

habebant sibi obnoxios. Quo sensu certe Rex Regum

optimo jure dici potuit Rex ille Indorum, qui aucto-

Lib. xv.

ribus Strabone ac Nicolao Damasceno, in Syriam ad

Augustum profectus, sexcentorum Regum Dominum

sefe vocare non dubitabat; & quo alias titulo pruden-

In Deme-
trio.

ter Alexandrum abstinuisse docet alicubi Plutarchus.

Aut vero frequenter ita dicti, ut non tam imperium

sibi in alios Reges, quam primatum inter eosdem tri-

buerent: quo sensu etiam Rex Regum dicitur Atreus

In Thyeste.

apud Senecam, *O me cælitum excelsissimum*, REGUM-

QUE REGEM, & apud Horatium,

Liber, honoratus, pulcher, REX denique REGUM.

Sicut *Consul Consulum* in veteri Elogio, & *Pater Patrum*

ac *Episcopus Episcoporum* Tricassinus Præful apud Sido-

nium;

nium; hoc est, primi & maxime conspicui inter Reges, Consules, Patres, Episcopos. De hoc certe postremo non finit nos dubitare ipse Sidonius, qui de eodem loquens Antistite, *egone*, inquit, *cum sis procul dubio* PR I- Lib. vi. M U S omnium toto qua patet orbe Pontificum. Epist. 2. Unde & illustrandus venit vexatus ille apud Tertullianum *Episcopi Episcoporum* locus, seu vere seu ironice usurpati. Primus nempe juxta Sidonium, non Dominus; sicut Athenæ jam olim Εἰσὸς Εἰσὸς dictæ, & Calaris Sardinie Metropolis *Urbs Urbium* apud Florum, hoc est πρώτη Εἰσὸς, ac πρώτη πόλις, *prima* nempe *Gracia*, aut *prima urbium*; quemadmodum Provinciarum Metropoles crebro vocantur apud Græcos & Romanos scriptores; quo sensu etiam Narbo & Tholosa *principatum Urbium tenere* dicuntur Ammiano, & quæ frequens notio eo Lib. xv. sensu in Codice Theodosiano ac Novellis. Sic, quod nec prætereundum hoc loco, apud Macrobius, Janum Patrem dictum videas quasi *Deorum Deum*, hoc est quasi Deorum primum & antiquissimum, sicut Herodiano Lib. i. vocatur, Saturno certe coævum; aut forte, quod primus auctor fuerit Deorum cultus, ut de eodem paullo ante ex Xenone tradiderat Macrobius, *Janum in Italia* Lib. i. Sap- PRIMUM Diis Tempia fecisse, & ritus instituisse sacro- turn. c. 9. rum, non autem quod in alios Deos imperium haberet, sicut rursus intelligendus videtur Hierocles in aurea carmina, ubi de summo Deo agit; τὸν δημικρὸν μέγαν θεόν, ὃν θεὸν θεῶν ἀνείποις, καὶ θεὸν ὑπέρῃον καὶ ἄρμον, *Creatorem solum Deum, quem DEUM DEORUM dixerit aliquis, & Deum summum & optimum.* Quo nomine nempe dictus^a Horatio *Rex Deorum Jupiter*, quod^a Lib. i. i. i. Od. iv. Od. v. i. i. Nem. è^b Pindaro ut alia expressisse video, qui Jovem alicubi Βασιλῆα θεῶν itidem vocat. Cæterum Persarum, ut hoc addam, exemplo, quibus fuit quodammodo peculiaris

illa *Saansaan* seu REGIS REGUM appellatio, Turcæ quoque Sultanum suum eodem Consilio peculiari voce nuncuparunt, ut de postremis observat Bryennius.

Lib. I. c. 9. Cæsar haud ita pridem ab eruditissimo Possino vulgaris, ΣΟΥΛΤΑΝΟΝ ἢ ΣΤΡΑΤΙΓΟΛΗΠΙΑΔΑ ὀνομαζομένους, ὅπερ σημαίνει καὶ αὐτοῖς ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ καὶ παντοκράτωρ, SULTANUM STRANGOLIPIDEM vocantes, quod apud ipsos notat REX REGUM & Omnipotens.

De Cognomine PHILELLENIS, &c.

Demosth. Orat. de Class.

PHILELLENIS etiam titulum usurpassè videmus ARSACIDAS, quod iterum aliunde, quam ex Nummorum illorum fide vix constare existimem. Mira vero in Darii, Xerxis, aliorumque id genus Hæredibus appellatio; quos utique Græcorum magis odio quam amicitia claros extitisse nemo nescit. Unde etiam non Philellena, sed communem Græcorum hostem vocat alicubi Persarum Regem Græcus Orator. Desumpta vero mihi videtur ab Arsacidis blanda & amica hæc nomenclatio, ad exemplum successorum Alexandri, qui à privata in Parentes aut Fratres pietate, PHILOPATORAS, PHILOMETORAS, aut PHILADELPHOS se passim inscribebant; & quidem usurpassè prius illud nomen Arsaces illos & Vologeses, ad demerendos sibi Græcos Asiaticos Syriæ, Mesopotamiæ ac reliquos illius tractus Parthici viciniore, qui Græcorum Coloniais & lingua passim florebant; ita ut à quibusdam ex iis nummos id genus percussos statuere liceat. Græcæ enim dictæ illæ civitates, haud minus ac ipsæ Urbes Græciæ, sicut apud Livium Rhodiorum Legati Romæ in Senatu contestantur: *Non quæ in solo modo antiquo sunt, Græcæ magis urbes sunt, quam Colonia earum, illinc quondam profectæ in Asiam.* Linguam nempe, mores, habitum, leges, sacra, nomen quoque suarum.

Me-

Lib. xxxvii. cap. 54.

Metropoleon vulgo retinebant Coloniam; unde Roma divino Vati nascens Troia, Carthago urbs Tyria, Syracusæ Isthmiaca tellus aut Ephyræa maria Silio, Massilia Phocis Lucano & Sidonio, Silio Phocæis, ipsi Massilienses, in Gallia positi, Graia juvenis, Graii remiges, Graia classis, sæpe apud Lucanum aliosque nuncupantur. Qua ratione etiam Græci non Iones solum dicti aut Insulares à Græcis profecti, sed remotiores etiam in Syria aut Mesopotamia constituti. Hinc apud Josephum, Mesopotamiam κατωτέρως Ἑλλῶνες καὶ Μακεδόνες, incolentes Græci & Macedones, Demetrio Syriæ Regi auxilia contra Parthos offerunt. Immo Tacitus opportune de Parthorum Rege, & Græcis id genus in eo tractu Colonis; At Tiridates volentibus Parthis Nicephorum & Anthimusinda, ceterasque urbes, quæ Macedonibus sita, Græca vocabula usurpant, Italumque & Artemitam Parthica oppida recepit. Inde itaque ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ desumpta à Parthorum Regibus appellatio; quamquam de iisdem Nicephoriis Macedonum in Mesopotamia colonis, observet Dio, eos Romanis ut ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ libenter & magna inde spe concepta sese tradidisse; καὶ εἰς αὐτὰ Ῥωμαῖοις, ὡς καὶ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑΣ ἔλαβον. Eodem enim cum Parthis instituto, Majores vestros illam quoque appellationem ambivisse, cum hic locus satis arguit, tum bella pro Græcis Asiaticis contra Antiochum suscepta, aliaque benevolentiam illorum in Græcos argumenta ambitiose etiam non semel contestata abunde docent. Ita Cassius Cæsaris interfecto ΦΙΛΕΛΛΗΝ ἀντὶ ab Archelao Rhodio dictus apud Appianum; & Tullius alicubi ad Atticum suum; Nunc quoniam & laudis avidissimi semper fuimus, & præter ceteros ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ & sumus & habemur. Quamquam præter Arfacidas ita dictos in-

Lib. XIII.
antiqu. c. 9.
Annal. VI.
Lib. XL.
Bell. Civil.
lib. IV.

Iii. 3. eorum.

eorum Nummis, aliis quoque barbaris Regibus familiare fuisse idem cognomentum, vel unus Strabo videatur comprobare, qui in genere Regum ΦΙΛΕΛΛΑΗΝΩΝ alicubi mentionem facit. Sic Amasis Ægyptius apud Herodotum; Indorum & Thracum quidam Reges apud ^a Diodorum & ^b Ælianum; Hiero Syracusanus apud ^c postremum, quo & ^d Polybius alicubi respexit; Aristobulus Hircani filius Rex Judæorum apud ^e Josephum; Julianus desertor apud ^f Gregorium Nazianzenum, ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ totidem nuncupati leguntur. Eundem titulum quoque Salaminiiis Cypriis tribuit in Epistolis Isocrates. Parcimus vero congerendis ipsis Auctorum locis, quæ cum superioribus hinc petant Lexicorum confarcinatores: neque enim in eo mustaceo laureolam quærimus. Nectamen hic insignem Aristidis locum de eadem appellatione possumus præterire, quam Marco Aurelio tribuit, ac simul ita commendat, ut facile se Græcum Sophistam prodatur; *οἱ δὲ αὖτὸ ΦΙΛΕΛΛΗΝΑ εἶναι καλὸν καὶ πέφυκε βασιλεῖ, τῷ προσήκοντι ἔπαινον*. ἔγω γὰρ σφίδεα ΦΙΛΕΛΛΗΝ ἐστὶν ὁ βασιλεὺς. *Fam si decet Imperatorem esse PHILELLENA, nemini certe laus hac magis convenit. Ita enim PHILELLEN est noster Imperator, & quæ ibi plura hanc in rem leguntur. Ut vero Philelennum, sic nata etiam ΦΙΛΑΘΗΝΑΙΩΝ appellatio, quam Alexandro tribuit idem Isocrates; immo etiam ΦΙΛΑΘΗΝΑΙΟΤΑΤΟΤ, qua patrem ejus Philippum prosequutus Æschines, si fides habenda ejus adversario, qui id reliquis illius criminibus adnumerat. Neque eo tamen sensu dictus apud Plutarchum M. Antonius ΦΙΛΑΘΗΝΑΙΟΣ; quippe non tam caritate erga Athenienses, quam ob desponsatam, sibi ab iisdem Minervam. Cæteroquin sicut Phillelles aut ἐλλωίζοντες quandoque*

Lib. xiv.

Lib. ii.

^a Lib. ii.^b Lib. i.

c. ii.

^c Lib. i x.

c. i.

^d Lib. i.^e Lib. xiii.

antiq. c. 19.

^f Orat. i. in

Julian.

Tom. i. in

Imp. p. 110.

Epistol. ad

Alex. Mag.

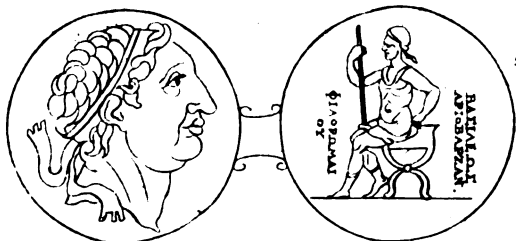
Demosth.

de fals. le-

gat.

que dicti in Græcos bene adfecti, sic Thebani Herodo- In Callio-
to Μηδίζοντες, seu propensi in Medos; unde passim Μη- PC.
δοσμον de defectione ad Medos seu Persas apud Aga- Lib. III.
thiam legas. Et præterea ut ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ quidam, P. 81. IV.
sicalii contra ΜΙΣΕΛΛΗΝΕΣ: quod postremum An- P. III. 119.
nibali tribuit Diodorus ὡς μὲν καὶ Φύλας ΜΙΣΕΛΛΗΝ, Lib. XIII.
quum natura etiam odio in Græcos ferretur; sicut viceversa
apud Platonem, Atheniensium gentem dictam videas In Mene-
ΜΙΣΟΒΑΡΒΑΡΟΝ, non vero Μίξοβαρβαρον, instar xeno pag.
aliorum Græcorum, 245. edit.
H. Stephi:

Huc accedit formata eadem exemplo ΦΙΛΟΡΟ- De Cogno-
ΜΑΙΟΤ nomenclatio, quæ non tam sponte sumpta, mine PHI-
quam à Senatu olim sociis & amicis Regibus benevo- LOROMEI
lentia ergo tributa legitur. Hinc occurrit eadem ad- PHILO-
huc hodie in aureis & argenteis nummis ΑΡΙΟΒΑΡ- CLAUDII,
ΖΑΝΙΣ Cappadocum Regis, quales plures vidisse & Nummis
memini, & viderunt quoque Goltzius ac Ursinus, in- HERO-
scriptos ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΡΙΟΒΑΡΖΑΝΟΥ ΦΙΛΟΡΟ- DIS & A-
ΜΑΙΟΤ, cujus ectypum etiam hic habes. GRIPPE:

Ante omnia hic explicanda venit figura sedens in aver-
sa Nummi parte. Vir doctus Goltzii interpres, existi-
mat Romam signari, quamquam Galeam ejus minus
accurate expressam fateatur. Sed toto cœlo errat. Ne-
que alius enim, quam ipse Ariobarzanes sellæ Curuli
insidens, & cum solito Cappadocibus capitis tegumen-
ta. Sella autem Curulis in nummo Regis barbari ideo
in-

infulpta, quod eam insignis muneris loco cum donis aliis à Senatu accepisset. Notum enim inter dona, quæ vulgo ad amicos & socios Reges mittebantur, juxta scipionem eburneum, Togam pictam, palmatam Tunnicam, aliaque id genus, sellam etiam Curulem vel præcipuum locum sibi vindicasse. Crebra ejus rei apud Livium exempla, ubi missa recenset munera, vel ad Ptolemæum & Cleopatram in Ægyptum, vel ad Syphacem, vel ad Masinissam, vel ad Eumenem, *donaque quam amplissima data cum SELLA CURULI, atque eburneo scipione.* Qualia etiam missa ad Ariarathem, Cappadocum itidem Regem, & ex Ariobarzanis hujus Decessoribus, apud Polybium legas, & quidem signanter de utroque munere tanquam præcipuæ dignationis, τὰ μέγιστα τῇ παρ' αὐτοῖς νομιζομένων δώρων ἀνταπέσειλε, τὸν τε Σκηπιῶνα, καὶ τὸν ΕΛΕΦΑΝΤΙΝΟΝ ΔΙΦΡΟΝ. *Remisit autem dona, qua inter ipsos (Romanos) pro maximis habentur, scipionem & SELLAM CURULEM.* Verum ante omnes audiendus hic Valerius Maximus, optimus superioris nummi interpres, & cujus locus eximiam eidem lucem commodat, *Pompeius filium ARIOBARZANEM & REGEM appellavit, & Diadema sumere jussit, & in CURULI SELLA SEDERE coëgit.* Hinc itaque iste sedentis ejusdem in Sella Curuli habitus, quem hic nummus nobis ante oculos ponit. Immo etiam ut se magnitudinem hujus doni intelligere contestarentur Reges illi Barbari, soliti iisdem Sellis Curulibus insidentes jus dicere. Id certe de Antiocho Epiphane observat Livius, Romano more *Sella Eburnea jus dicebat, disceptabatque controversias maximarum rerum,* quæ totidem pene verbis cum à Polybio apud Arhenæum, tum à Diodoro referuntur, ut viderunt jam ad eum locum Viri docti. Hæc autem omnia

Lib. XLII.
cap. 14.

Exc. Leg.
cXXI. pag.
953.

Lib. v. c. 7.

Lib. xli.
cap. 20.

omnia quum minime essent recondita, non latere debuerant eruditos ac diligentes antiquarios. Alias vero iste Nummus cum Philoromæi epigraphe, mirifice illustrat Tullii in Epistolis locum; *ut ego Regem ARIOBARZANEM Eusebem & PHILOROMÆUM tuerer*; Lib. xv. Epist. 2. & paullo post de eodem; *casu incredibili & pene divino, Regem, quem Vos HONORIFICENTISSIME APPELLASTIS, nullo postulante, &c.* Agnoscis utique PHILOROMÆUM, ut honorificæ in primis appellationis vocabulum, cum Ariobarzani tributum, teste Tullio; tum ab eodem juxta superiorem nummum inter præcipua dignitatis insignia vice cognominis continuo receptum. Ratio autem illius facti & moris obvia; quod nempe in eo nomine præsidium omne suum ac dignitatem reponerent Reges illi obnoxii, ut reipsa expertus est hic Ariobarzanes, Romanorum opera conservatus, & cujus etiam rei testis luculentus Rex Afer apud Sallustium; *qui vestram AMICITIAM diligenter, colerent, eos multum laborem suscipere, ceterum ex omnibus MAXIME Tutos esse.* Magni itaque nomen constitisse Barbaris Regibus liquet ex Dione, qui unum è Lib. xxxix. Ptolemæis immani pretio hunc AMICI ROMANORUM titulum refert à Romanis redemisse. Hinc illud plenum auctoritatis amplissimi Ordinis decretum de Boccho Mauritanorum Rege; *Fædus & AMICITIA* Sallust. Bell. dabuntur, *cum meruerit*; ut satis liqueat non promiscue Jugurt. quibusvis indultum. Aperte etiam Livius de Syphacis filio; *Itaque pacem illi prius petendam à Populo Romano esse*, Lib. xxxi. *quam ut Rex sociusque & AMICUS appelletur. Nominis* cap. 15. *ejus honorem pro magnis erga se Regum meritis dare Pop. Romanum consueſſe.* Ejusdem vero appellationis exemplum suppeditant adhuc alii duo Nummi reconditi in illustribus Cimeliarchiis; Unus ARIARATHIS Capado-

- padocum itidem Regis, eodem modo quo superior Ariobarzanis inscriptus, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΡΙΑΡΑΘΟΥ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΥ, hoc est interprete Livio, *Et ARIARATHES REX &c. IN AMICITIAM est acceptus*: alter MANNI cujusdam Regis Arabum, quem cum addita epigraphe, ΒΑCΙΛΕΥC ΜΑΝΝΟC ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟC, Cl. Seguinus cum selectis aliis haud ita pridem vulgavit. Meminit etiam ejusdem nomenclationis Agathias, *πιστάτοι βασιλεῖ καὶ ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΙ*, *fidissimi Imperatori, & PHILOROMÆI*, ubi male *φιλορῳμαιοι* legitur. Ut mittam aut Eumenem Pergamenorum Regem, aut Arabum Præfectum Aramnem, quos pro *Philoromais* habitos auctor est Plutarchus, ita tamen ut de priori aliter sentiret Cato Major, à posteriori autem proditus sit unà cum Romanis Legionibus Crassus. Conjunxit vero utrumque Græcorum & Romanorum Amici titulum Strabo, qui Rhodios scribit Amicos fuisse non Romanorum solum sed Regum Philellenum & Philoromæorum; καὶ Ῥωμαίαις ἐγγίετο φίλη καὶ τῶ βασιλεὼν πῖς φιλορῳμαιοῖς περὶ φιλελλησιν. Elegans autem de utraque hac appellatione & geminis id genus aliis apud Themistium locus; Κύρον φιλοπέρσῳ καλῶ, ἀλλ' ἔ φιλόανθρωπον, φιλομακεδῶνα ἢ Ἀλέξανδρον, ἀλλ' ἔ φιλελληνα, πῖν δὲ Σεβαστὸν ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΝ. *Cyrum voco Amicum Persarum, non autem generis humani, Alexandrum vero amicum Macedonum, non autem Græcorum, (PHILELLENA) Augustum autem Amicum Romanorum (PHILOROMÆUM)*. Nè forte adhuc verius *φιλοπέρμαι* vel *φιλαρχοῖς* dici debuerint, quibus appellationibus Pompeium alicubi Dio prosequitur, quam totidem *φιλοπέραιδες*, ut ibi Themistio designantur. Alias ut à tota Romanorum gente florente adhuc Republica, sic

sic à Cæsaribus etiam sub eorum imperio, petita nonnunquam ab amicis aut obnoxiiis Regibus vel populis similis appellatio. Ita Agrippa Judæos in genere ΦΙΛΟΚΑΙΣΑΡΑΣ vocat apud Philonem, οἱ μὴ λέγοντες Legat. ad Caum. ὅτι ΦΙΛΟΚΑΙΣΑΡΕΣ εἰσὶν, ἀλλ' ὄντες ὅλως, dicentes quidem quod sint AMICI CÆSARUM, sed qui revera tales sunt: haud aliter nempe ac ΦΙΛΑΡΣΑΚΟΤΣ vocat Parthos alicubi Strabo. Ut proinde haud mirum sit, hunc ipsum HERODEM AGRIPPAM, non solum in genere ΦΙΛΟΚΑΙΣΑΡΟΣ, sed proprium quoque ΦΙΛΟΚΛΑΥΔΙΟΥ seu *Amici Claudii* Imperatoris nomen sibi vindicasse; sicut liquet adhuc hodie ex præclaro ejus nummo, quem jam citavit in Eusebianis Scaliger, & novissime è divite sua Gaza protulit elegans Petri Seguini industria. Eundem vero in Gaza Palatina itidem occurrentem hic cælandum etiam duximus.

Capitis nempe inscriptio, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΗΡΩΔΗΣ ΦΙΛΟΚΛΑΥΔΙΟΣ, seu *Rex Herodes Claudii Amicus*; averſæ autem partis, ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΙ ΣΕΒΑΣΤΩ ΕΤ. Γ. seu *Claudio Cæsari Augusto Anno Tertio*. Quo facto scilicet Herodes Agrippa studium suum & fidem singularem erga Claudium, quam & illi sublato è vivis Caio luculenter probaverat, voluit publicis ac duraturis monumentis consignari. De hoc enim Herode, cujus mentio in Actis, malumus hunc Nummum interpretari, quam cum viris doctis de fratre ejusdem Chal-

Anim. in
Euseb. pag.
189.

Act. XIII.

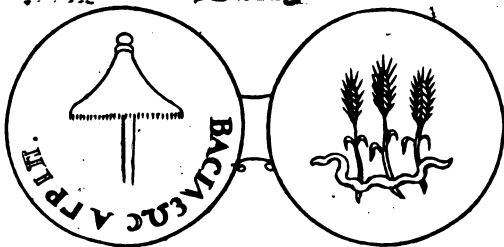
Lib. XI.

Antiq. c. 7.

& Bell. Jud.

l. II. c. 10.

cidis Dynasta, quibus etiam suffragari videtur Scali-
ger. Obiit enim prior ille Agrippa, **HERODES** vo-
catus **D. Lucæ**, anno Claudii quarto, juxta Chroni-
cum Eusebium, qui & tertius erat completus, juxta
Josephum, Agrippæ restituti in regno Judæorum, cum
nova & ampla illius regni accessione, quam à Claudio
fuerat consequutus. Signatus autem superior Num-
mus anno Claudii tertio, ut ejusdem inscriptio arguit.
Unde nihil obstat, quin eidem Herodi continuo ad-
scribatur, cui pro insigni quodam suo erga Clau-
dium studio, hoc **PHILOCLAUDII** cognomen om-
nium optime videtur convenire. Percussus autem
videtur hic Nummus in aliqua urbe Gentili beneficiis
hujus Herodis ornata, qualis Berytus, aut in ea quæ
sæpe illi sedes, & in qua Deus paullo ante obitum pro-
clamatus, ut Cæsarea. Antequam vero ad alia progre-
diamur, eadem occasione successoris ejus **AGRIPPÆ**
Junioris Nummum itidem singularem proferemus è
Cimeliarchio Christinæ Augustæ.

Equidem haud diffiteor, hæsisse me aliquamdiu quo
referenda sint illa symbola utraque nummi parte in-
sculpta. Neque enim ulla ibi more consueto vel Regis
Agrippæ, vel Cæsaris tum rerum potentis effigies; aut
cæteroquin loci, in quo idem percussus, nota, sola ad-
dita epigraphe, **ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΓΡΙΠΠΗΣ**. seu *Regis Agrip-
pæ*. Tandem illud hærenti occurrit, videri omnino
utro-

utroque symbolo duo celeberrima Judæorum Festa designari, Tabernaculorum nempe & Pentecostes. Et *Σκλωπηγίαν* quidem satis aperte innuit mea sententia insigne Tabernaculi instar seu Tentorii prioris nummi parte expressum: Pentecosten vero apposite Spicarum Manipulus, quem signat nummi pars altera. Neque enim hoc solemne, ut notum ex sacris libris, dictum solummodo Festum *שבועות* *septimanarum* sed etiam *קציר*

Messis seu *θελισμῶ*, juxta LXX Interpretes, & quidem *Messis Triticæ*. Unde etiam totum illud septem Exod. xxiii. 16. Id. xxxiv. 22.

septimanarum intervallum, quod Græci & Latini Pentecosten dixere, vocarunt Judæi, ut observat illustris Scaliger, *ספירת העומר* seu *Numerum Manipuli*; ideo nempe quod à secunda Azymorum ad festum ipsum Pentecostes primitiæ frugum Deo offerrentur, ac, ut loquitur Chaldæus paraphrastes, inciperet *עומר קציר*

Messis manipulorum. Immo liceret inde colligere haud minus festum Azymorum eodem symbolo spicarum manipuli in prædicto numismate denotari; & quo nomine non pigebit integrum quendam Josephi locum adscribere, qui multa videtur habere ad hanc rem opportuna. Lib. v. 1. de Emend. Temp. Deut. xvi.

Messis manipulorum. Immo liceret inde colligere haud minus festum Azymorum eodem symbolo spicarum manipuli in prædicto numismate denotari; & quo nomine non pigebit integrum quendam Josephi locum adscribere, qui multa videtur habere ad hanc rem opportuna.

τῇ δὲ δωδέκῃ τῶν ἡμερῶν τῶν ἁγίων ἡμέρα, ἐκ τῆς ἧς ἐστὶν αὐτῇ καὶ δεκάτῃ τῶν καρπῶν ἐς ἐθελισμῶν, ὃ καὶ ἡψαντο πρῶτον αὐτῶν, μετὰ λαμβάνανσι. καὶ τὸ Θεὸν ἡγάμενοι πρῶτον δίκαιον εἶναι πρῶτον, πρὶν ὅτι ὁ δὲ δωδέκῃς τῶν ἡμερῶν ἐτυχε, πρὶν ἀπαρχὰς αὐτῶν τῆς κελύξης ἐπιφέρειν πρῶτον τῶν. Φρύξαντες τὸν ΣΤΑΧΥΤΩΝ ΤΟ ΔΡΑΓΜΑ καὶ πρίσαντες, καὶ καθαρὰς

πρὸς αἰεσῶν πρὶν κελύξης ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσάρινα προσάγαντες τῷ Θεῷ, καὶ μίαν ἐξ αὐτῶν δρακμά ἐπιβάλλοντες τὸ λοιπὸν ἀφιστῶν εἰς χεῖρσιν πρὶς ἱερῶσι, καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξει πᾶσι καὶ ἰδὲ ΘΕΡΙΖΕΙΝ. *Secunda AZYMORUM dies, qua est mensis hujus decima sexta, FRUGIBUS DEMES-*

315 & hætenus intactis incipiunt frui; equumque rati Deum

*hujus ubertatis auctorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. SPICARUM MANIPULUM igni torrent, hordeum deinde pinsunt, atque ita in alica modum fracti assaronem ad aram offerunt, inde pugillo uno in eam injecto, reliquum sacerdotum usui cedit, & ex eo licitum fit publicas ac privatas MESSES METERE. Adeo ut vel duo vel tria etiam nobilissima Judæorum festa, quæ Judæis proinde non solum חן seu Festum חת' יֶזְעָלָה, sed etiam רגל & רגלָה seu Festum majus, Hellenistis autem μεγάλας ἡμέρας, seu dies magni, nuncupata leguntur, designet superior Nummus; sicut alias beneficium Mannæ cœlitus demissæ signant vulgares Hebræorum sici. Neque mirum proinde in Judæi Regis Nummo à Judæis Hellenistis, ut videtur, percusso, expressam eorum solemnium memoriam, quibus nihil apud illos celebrius; maxime quum per patrias leges non liceret iis vel Regis AGRIPPÆ, vel regnantis tum Cæsaris effigie Nummos id genus percutere. Excepto vero homine, non quadrupedum solum ac reliquorum animantium imagines, ut observo apud juris Hebræorum consultissimum Maimonis filium, *sed ad hæc FIGURAS ARBORUM, HERBARUM, RERUMQUE SIMILIUM, formare licent etiam figura gibba. Quamquam & fasciculus ille spicarum juxta usurpata id genus apud Gentiles symbola, aut fertilitatem earum regionum, quibus præerat Agrippa, aut concordiæ vinculum posset adumbrare, qui factionibus inter se dissidentes Judæos haud semel tentavit, ut ex Josepho liquet, ad saniora consilia revocare. Ita eodem symbolo signarunt nummum Apamenses, qualem vidi in ejusdem Reginæ Gaza, cum fasciculo itidem spicarum ac inscr. ΑΠΑΜΕΩΝ. Alios hic mitto hujus Agrippæ nummos, qui hinc Vespasia-*
num*

De Idol.
c. III. §. 4.

num aut Titum effingunt, illinc vel Triremin, vel Victoriam cum Corona & Palma, ac annos regni ipsius Agrippæ, ET. κθ. ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑ, *Anno XXV Regis* In Gaza Medicea & alibi.
Agrippæ, aut ET. κς. seu *Anno XXVI*. Annos enim LVI regnasse legitur hic junior Agrippa, anno nempe Trajani tertio demum extinctus, ut auctor est Iustus Tiberiensis apud Photium. Neque vero præter- Bibl. Cod. xxxiii.
eundus hoc loco alius quidam Nummus, quem vidi apud illustrem Harlæum, qui hinc Botrum exhibet cum inscr. ΗΡΩΔΟΥ, illinc Galeam quandam singularem, cum epigraphæ ΕΘΝΑΡ.... seu *Ethnarcha*. Equidem haud ita liquidum videri posset, quisnam Herodes illo Ethnarchæ nomine designetur. Prior enim seu Herodes Magnus, Tetrarcha quidem à M. Antonio, dein Judææ Rex ab eodem & Augusto renuntiatus apud Josephum legitur, nullibi autem Ethnarcha: Joseph. Antiq. lib. xiv. c. 23.
quod nomen alias cum Hyrcano, tum Herodis filio Archelao tributum à Romanis constat, qui proinde Ethnarchæ aliquotiens eidem Originum Judaicarum Antiq. Jud. l. xiv. c. 16. & lib. xvii. c. 13, 15.
scriptori nuncupantur. Neque etiam Ethnarchæ dicti occurrunt alii Herodes ex Magni progenie, quorum alter filius Galilæorum Tetrarcha; alter nepos & Agrippæ majoris frater, Chalcidis Dynasta & Rex tandem leguntur appellati. Quamquam haud dubium eo nomine Magnum Herodem designari, qui hanc appellationem medio illo tempore videtur sibi vindicasse, quo Hyrcano Ethnarchæ à Parthis victo & in captivitatem abducto, solus rerum in Judæa potiebatur, nec- Joseph. Antiq. Jud. l. xiv. c. 25.
dum tamen Regis titulo à M. Antonio & Octavio Romæ, quod illi postea contigit, decoratus. Retenta vero etiam recentiori ævo sub Constantinopolitanis Imperatoribus illa Εθνάρχης dignitas & appellatio, ut ob-
servo apud Nicephorum Bryennium de Botoniata Im-

Lib. I v.
cap. 16.

Imperatore verba facientem, ὃν πρῶτον ἀνέβη πρὸς τὸν ΕΘΝΑΡΧΗΝ ἐκπέμπει, ὡς ἀληθινὸν τὸν Βρυέννιον, quem primi confessus honore decoratum ΕΘΝΑΡΧΑΜ mittit, adsumpto Bryennio. Verum ut ad alterum HERODEM PHILOCLAUDIUM redeamus, superiori nummo expressum, sciendum rationem hujus postremæ appellationis petitam ex more, quo nonnulli dicti jam olim ΦΙΛΑΔΕΞΑΝΔΡΟΙ; sicut Apollinem Tyrium

Lib. xvii.

vocari jussit ipse Alexander apud Diodorum, παρήγγειλεν ὀνομάζειν τὸ θεὸν τῆτον ΦΙΛΑΔΕΞΑΝΔΡΟΝ; aut

In Pompeio.

quo adludens Philippus Consul apud Plutarchum, se ΦΙΛΑΔΕΞΑΝΔΡΟΝ vocabat, ob suum erga Pompeium studium, qui à similitudine cum Heroë Pellæo Alexander quibusdam vocabatur. Quo nomine indignum alias Æschinem pronuntiat alicubi Demosthenes; ut vice versa ΜΙΣΑΔΕΞΑΝΔΡΟΥ & ΜΙΣΟΦΙΛΙΠΠΟΥ nomenclationem à Demosthene desumptam fugillat aliquoties adversarius, ὁ γὰρ Μισαλέξανδρος καὶ Μισοφίλιππος ὑμῖν ἔτερον εἴπω. Noti nempe olim cum ipsius Alexandri, tum alias Regum & Cæsarum ΑΜΙCΙ; quorum postremorum frequens mentio in historia Augusta, & qui vulgo Principum gratia florescentes, non otii solum, sed negotiorum etiam arbitri ac dispensatores leguntur: ita ut, quod de Alexandro Severo observat Lampridius, res bellicas juxta ac civiles per Amicos & ex eorum consilio tractarent. Unde etiam liquet, cum Adseffores & Consiliarios Principum, ΑΜΙCΟS id genus olim dictos, quod jam ad Spartianum notavit ὁ πάνυ Salmasius, tum haud frustra eos Comitibus Augustorum conjungi in lapidibus antiquis, ΑΜΙCΟ ΕΤ CΟΜΙΤ. ΑΥΓ. Ν. ac

Æschin.
contr. Ctesiph.

præterea in constitutione quadam Constantini, quæ Lib. ix. cod. exstat adhuc hodie in Codice Theodosiano, In quæcunque

Thef. Grut.
MC. 5.

Lib. ix. cod.
Th. t. i. l. 4.

cumque *Judicum, Comitum, AMICORUM & Palatinorum meorum*. Ut nec mirum sit quod legas in dissertationibus Epicteti apud Arrianum, quanti nempe faciendum sit inter amicos Cæsaris reputari, *ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΦΙΛΟΝ εἶναι*, de qua appellatione pluribus ibi agit. Neque vero privati solum, sed ut à Claudio Herodes, ita ab aliis Cæsaribus Reges quoque in Amicorum id genus classem relati leguntur. Tales Amici Alexandri Severi apud Lampridium, *idcirco quod per REGES AMICOS ambierat admissus*, de quodam ad militiam adspirante, licet vitæ fordidæ ac variorum furtorum reo. Immo & hoc notandum, inter adscriptos olim Regum & Cæsarium id genus Amicos, ordinem quendam servatum, & inductas varias Amicorum Classes; ut certe licet colligere ex Alexandro Syriæ Rege apud Josephum, ita adfecto adversus Jonatham, Pontificem Judæorum, *ὥς τε αὐτὸν καὶ σὺν τῶν ἀναγεράσαι φίλων*, ut etiam ipsum *PRIMI* Lib. Antiq. MUX *AMICORUM inscriberet*. Sic Antiochus apud *III. c. 7.* eundem concedit Jonathæ, καὶ τῶν πρώτων αὐτὸ καλεῖσθαι *Id. cap. 9.* φίλων, & vocari unum ex PRIMIS ejus AMICIS; nempe sicut Cocceius Nerva à Tiberio *proximus Amicorum* indigitatur. Ordines itaque Amicorum, ut quidam primi, alii secundi, & infra adhuc enumerarentur; quod à Romanis etiam Cæsaribus observatum, liquet rursus ex Lampridio in vita ejusdem Alexandri, qui ex locis modo adductis haud parum illustratur, *ut AMICOS non solum PRIMI ac SECUNDI loci, sed & inferiores agrotantes viseret*. Ut jam illud præteream, quod juxta morem eorum temporum superioribus Nummis illustratum, non *Philoclaudium* quidem, immo nec *Phileromæum* aut *Philellena*, vel *Philojudeum* forte, sed vere *ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΝ* dixerint humani generis Servatorem sacri illius scribæ: potiori certe jure, quam

Orat. xlv. quam vel Cyrum Græci scriptores, aut Nervam Dio Prusæus: sicut rursus ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΤΗΣ, seu eidem Servatori devotos passim vocant prisca Ecclesiæ Doctores, Ignatius, (seu quisquis auctor Epistolarum, quæ vulgo illi tribuuntur) Chrysostomus, Nazianzenus, quorum iste etiam Constantium alicubi, quamquam,

Orat. lll. ut aliunde scimus, Arrianorum patronum, ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΤΑΤΟΝ appellat, ὡς θεώτατι βασιλείαν καὶ φιλοχρηστότατι, ὁ Imperatorum diviniissime, Christique amantiissime, Julianum autem meliori jure ΜΙΣΟΧΡΙΣΤΟΝ, sicut alibi Valentem, Arrianæ hæreseos labe infectum,

Orat. xx. ὁ φιλοχρυσότατος καὶ μισοχρηστότατος. Immo si magni præmii loco, & probatæ demum fidei Regibus ΦΙΛΟΡΟΜÆΙ seu *Amici Romanorum* titulus olim, ut vidimus, concessus; quanto melius merces illius hominis qui fuerit mundus, in eo posita, juxta Magistros Hebræorum, ut vocetur AMICUS DEI; sicuti nempe scriptum in 1 Proverbiorum libro, *Qui amat munditiem cordis, pro gratia labiorum ejus* REX AMICUS EJUS. 2 Prov. *futurus est.*

De appellatione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ conjuncta appellatione, ut in Eusebianis agnoscit Scaliger. Utrumque tamen suppeditant citati eidem duo Nummi Barbarorum Regum, ne postremam hanc Romanorum Cæsaribus propriam statuamus. Prior est ΤΡΥΦΟΝΙΣ ΔΙΟΔΟΤΙ, qui se in Seleucidarum seriem & regnum vi & fraude cæso pupillo intrusit, & cujus Nummum supra jam indicatum, hic exhibemus è laudato toties Cimeliarchio inclytæ Reginae.

Nota

Nota abunde hujus Tryphonis historia cum ex Mac-
cabæorum libris, tum ex Diodoro, Livio, Strabone,
Justino, aliisque; quem una cum exercitu undis absor-
ptum tradentem video ex Posidonio Athenæum, il-
linc vero Josephum, eum Apameæ, in quam profuge-
rat, captum ac interfectum. De Cornu & Galea in 2-
versa Nummi parte, quæ huc quadrare poterant, su-
pra jam à nobis explicata. Ipsa vero inscriptio arguit
hunc Tryphonem ornatum utroque titulo ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ. Eandem quoque inscriptionem
præfert Nummus TIGRANIS apud Goltzium, ΤΙ-
ΓΡΑΝΟΥΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΒΑ-
ΣΙΛΕΩΣ. Conjuncta nempe utraque illa appellatio
ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, ut Tryphonis
hujus aut Tigranis summum pace juxta ac bello impe-
rium notaretur. Inde etiam Alexander Amyntæ filius
apud Diodorum, Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντης ΣΤΡΑΤΗ-
ΓΟΣ καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, *Alexander*
Amyntæ filius PRÆTOR cum esset & REX MACEDO-
NUM; ubi eadem ratione conjuncta occurrunt ΣΤΡΑ-
ΤΗΓΟΥ seu Prætoris aut Belli Ducis, ac ΒΑΣΙΛΕΩΣ
adtributa. Immo unde Livius non parum illustratur,
agens de Ætolis & Antiocho Magno; *hæc vicis senten-*
tia, IMPERATOREMQUE REGEM appellandum ^{cap. 45.}
consuerunt, & triginta Principes, cum quibus si qua vellet,
consultaret, delegerunt. Vides hic iisdem titulis juxta Ti-

LII. 2

gra-

granem aut Tryphonem ornatum quoque Antiochum, ΒΑΣΙΛΕΑ nempe ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ, seu Regem summum Belli Ducem ab Ætolis declaratum. Conjuncta itaque hæc appellatio exemplo eorum vel Regum vel Prætorum, qui ΣΤΡΑΤΗΓΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ passim vocantur in Græcorum monumentis, nonnunquam & ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ΠΟΛΕΜΟΥ, sicut Belisarium vocat ipse Justinianus apud
 Lib. III. Goth. c. 21. Procopium; quibus nempe summa totius belli à sociis aut civibus, vel aliunde deferrebat, & qui *summam belli tenere* passim Cæsari dicuntur, hoc est juxta Comicum,

Sed ubi summus IMPERATOR non adest ad exercitum.

Sic Eumenes more consueto non solum Asiæ Στρατηγός
 Lib. XIX. Αὐτοκράτωρ dictus apud Diodorum, sed alibi de eodem, ὁ βασιλείας Αὐτοκράτορα Στρατηγῶν, *Regni summo Imperatori*. Cujus appellationis vim in eo positam fuisse docet alicubi Thucydides, ut Prætores in Siciliam missi & ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ etiam declarati, ea facerent quæ ipsi judicarent Atheniensibus maxime conducibilia. Tales vero negat fuisse vel Persarum Duces
 Lib. VI. Diodorus, ἢ ὅλων σὺν ὅντις Αὐτοκράτορες, sed de omnibus ad Regem deferentes; vel ipsos Lacedæmoniorum Reges Dionysius Halicarnassensis, ἐπεὶ γὰρ οἱ Λακεδαιμονίων ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ἦσαν ἐπὶ βέλτοις πολεμίοις, *neque enim Lacedæmoniorum REGES PLE-
 NAM habebant POTESATEM ea qua vellent faciendi.* Unde desumpta videtur hæc appellatio ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, puta à Tigraue viribus ac potentia adhuc florente, ut merum & absolutum imperium, non precarium autem Regnum argueret, more aliorum Regum vel Spartanorum quondam, vel ὡς
 Bell. Jud. lib. VI. c. 12. Ρωμαίοις, ut vocantur alicubi Josepho: quibus nempe
 aut

aut à Romanis titulus ille concessus vel restitutus, ut postea ipsi quoque Tigrani contigit; aut qui alias comiter majestatem Imperii Romani conservare cogebantur, & *inservientes Reges* Tacito alicubi vocantur. Hist. 11. *Ἀντιπατριάρχης* enim & *ἀντιπατριάρχης* Græci vocarunt, ut vel ^{81.} ex ante dictis liquet, pleno utentes imperio & *ἀντιπατριάρχης*. Hinc Philo, *ἀντιπατριάρχης ὅτι δὲ χλὴ πλὴν ἀντιπατριάρχης*. Legat. ad *εἶς*; quo nempe loquendi genere *τὸ ἀντιπατριάρχης δὲ χλὴς* ^{Caum.} utuntur sæpe Græci scriptores, & qualem Prytanis a Bell. Civi. lib. IV. pud Rhodios fuisse docet Appianus, sicut alias Dionysius *ἡγεμονίας ἀντιπατριάρχης* Romulo delatam tradit. Lib. 111. ut *Βασιλεὺς* vel *Στρατηγὸς*, sic eadem ratione dicti *ΕΠΙΜΕΛΗΤΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ*, qui in procuratione regni erant summo cum imperio; qualis aut à Macedonibus Antipater, aut postea ab ipso Antipatro Polyperchon constituitur apud Diodorum. Ita etiam Lib. XVIII. *ΠΡΕΣΒΥΤΑΙ & ΠΡΕΣΒΕΙΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ*, Legati missi plena cum potestate, quemadmodum Oratores de Pace ad Philippum destinatos vocat Æschines, *Πρέσβεις Ἀντιπατριάρχης ὑπὲρ τὸ εἰρῆνης*, hoc est, ut Orat. hodie loquuntur, *Legatos pro Pace Plenipotentiariorum*. Eos ^{contr. Ctesiph.} *Ἀντιπατριάρχης τὸ εἰρῆνης & ὡς τὸ εἰρῆνης Plenipotentiariorum Pacis & de Pace* vocat Dionysius, & quales à Carthaginiensibus ad Gelonem missos, & ab Atheniensibus ad Persas cum Æschine *Πρέσβεις & Πρεσβυτάς* *Ἀντιπατριάρχης* vocat Diodorus. Ejusdem etiam generis apud Sallustium à Boccho Maurorum Rege Romam ablegati, qui *quocunque modo belli componendi licentiam illis permittit*. Sic rursus *ΘΕΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ* de supremis Diis, quales Solem & Lunam habitos docet Philo, quæ eximie illustant nummum Caii Cæsaris supra adlatum cum inscr. *ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ*. Quod verum & unius quidem ad-

454 DISSERTATIO QUINTA

tributum, qui θεὸς ὁ Παλιγκράτωρ vocatur in divino Revelationum libro ac in symbolo Nicæno. Hinc alias apud eosdem veteres JUPPITER IMPERATOR, cujus tria tantum signa in orbe Terrarum exstitisse tradit

In Verrum in Verrinis Tullius; quem nempe *imperium celestium* tenere credebant Galli apud Cæsarem. Unde & inter Lib. v. l. Severi nummos unus occurrit inscriptus JOVI IMPERATORI. Sicut denique supra dicti duo Reges Barbari REGES IMPERATORES vocati in Græcis eorum Nummis, ita obvii ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ ΚΑΙΣΑΡΕΣ vel ΣΕΒΑΣΤΟΙ, seu IMPERATORES CÆSARES vel AUGUSTI cum alibi, tum nullibi frequentius, quam in hac ipsa suppellectile nummaria.

Unde jam, ut opinor, fatis adsequimur, qua ratione aut quibus exemplis utraque hæc appellatio ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ Tryphoni huic aut Tigrani etiam tribuatur in selectis eorum Nummis: quæ duo in iisdem conjuncta, ut singulare aliquid, ac raro

Anim. in Euseb. pag. 146: alibi à se lectum profitebatur magnus Scaliger. ΤΡΥΦΟΝΙΣ alias nomen in Syria ac vicinis locis familiare videtur exstitisse, unde nummus Augusti Mediceus, in cujus averſa parte Aquila cum inscr. ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ ΤΡΥΦΩΝΟΣ. Hinc & Ptolemæum Philopatora Tryphonem etiam cognominatum supra diximus; quo cæteroquin nomine quendam Philadelpho ob facetias acceptum appellatum legimus apud Josephum, Lib. xiv. Antiq. c. 4. alibi vero apud eundem regium Herodis tonsorem, Bell. Jud. lib. i. c. 7. eundemque Alexandri Regis filii accusatorem; apud Lib. xiv. Athenæum autem quendam delitiis perditum, unde nempe illi nomen.

De Nummo TIGRANIS & insignem ejus Nummum cum sola inscriptione ΤΙΓΡΑΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, haud mihi hæctenus alibi, quam

quam in Cimeliarchio Mediceo inspectum, inde etiam
 ectypum nacti beneficio omni laudum ac ornamento-
 rum genere cumulatissimi LEOPOLDI Cardinalis ab
 Etruria, grati & lubentes hic vulgamus.

Exhibet nempe anterior Nummi facies **TIGRANIS**
 ipsius caput insigni Tiara ornatum, cui stella ac duæ
 insuper volucres, quamvis minus adfabre in hoc ecty-
 po insculptæ visuntur. Aversa autem facies sedentem,
 turritam ac velatam Mulierem præfert, quæ dextra
 Palmæ ramum gestat, pede autem figuram calcat me-
 dio corpore undis immerfam cum inscr. **ΒΑΣΙΛΕΥΣ**
ΤΙΓΡΑΝΟΥ. Videtur autem mihi omnino eadem
 Mulier, juxta consueta in Nummis symbola, Syriam
 aut Mesopotamiam arguere; quas per plures annos
 Tigranem obtinuisse legimus, & quidem in Syriæ re-
 gnum accitum per octodecim annos, auctore Justino, *Lib. xi.*
 tranquillissime regno potitum, quo temporis lapsu *cap. i.*
 hunc aut similes Nummos hujus Armenii Regis in eo
 tractu percussos facile licet augurari. Cujus etiam rei
 indubiam fidem facere videtur Palmæ ramus, oppor-
 tunum Syriæ, ut supra vidimus, symbolum. Figura
 autem virilis medio corpore aquis immerfa, Euphra-
 tem aut Tigrim forte sub jura Tigranis reductum, so-
 lito Fluviorum in Nummis antiquis typo, repræsen-
 tat. Tiara autem Tigranis cum Diademate, eadem cu-
 jus Dio meminit, *τὸ δὲ ΤΙΑΡΑΝ ΠΑΝΑΔΗΜΑ* *Lib. xxxvi.*
χρ. **TIARAM** autem cum **FASCIA** gestabat; & quam
 Fasciam

De fort.
Alexand.

Fasciam seu Diadema capite avulsum supplicem hunc Regem ad Pompeii pedes tradit abjecisse cum idem Dio, tum alibi etiam Plutarchus, qui cæteroquin in vita Pompeii, à Tigrane ipsam Tiaram seu Cidarim capite detractam docet; ἀφελόμενον τῷ κίτῳ, ὥρμησε πρὸς τὰ πόδια θῆναι, *detractam capiti Cidarim institit ad pedes ejus apponere*. Simile vero Diadema, & idem, ut licet augurari, quod hic ante oculos habemus, à fugiente Tigrane capiti jam olim detractum, ac in victoris Luculli manus delapsum, ab eodem in triumpho prælatum, auctor itidem in ejus vita Plutarchus. Ad Tiaram enim Regum Orientis Diadema vulgo accessisse, liquet præterea ex Xenophonte, Plutarcho, Luciano, aliisque, quod jam vidit illustris Brissonus libro de Regio Persarum Principatu, & præclarus iste Nummus, venerandum utique antiquitatis Cimelium, luculentius ante oculos ponit. Unde Curtio lux non me-

Lib. III.

diocris accedit; C I D A R I M *Persæ Regium capitis vocabant insigne. Hoc cerulea F A S C I A albo distincta circuibat.* Notum enim promiscue Cidarim & Tiaram dici de hoc Regio capitis insigni; unde quam Dio T I A R A M T I G R A N I S vocat in superiori nummo conspicuam, eandem C I D A R I M dixit Plutarchus loco supra allegato. Hinc autem liquet incautius loquutum Philo-

Lib. III.
de vit. Mos.

nem, scriptorem alias quantivis pretii, qui *Reges Orientis Cidari loco Diadematis usus* tradit, κιδάρη γὰρ οἱ τῶν Εὐρώων βασιλεῖς ἀντὶ Διαδήματι εἰώθασιν χρῆσθαι. Utrumque enim insigne, ut tradunt antiqui & probatissimi auctores, ac vel superior Nummus luculenter arguit, iis unum usurpatum. Neque tamen Brissonio assentior, qui Diadematis nomine Cidarim putat etiam designari; ideo nempe quod è Persico luxu mutuatum Alexandrum Persicum Diadema Diodorus ac Justinus tradant, Arrianus,

rianus autem Cidarim Persicam, quæ nempe idem sonent. Utrumque enim hoc capitis ornamentum à Persis mutuatus est Alexander, ut non opus sit proinde illa inter se confundere. De Cidari aut Tiara præter Arrianum, fidem facit Lucianus, apud quem Philippus pater inter alia Filio objicit, quod Tiaram rectam adsumpsisset, καὶ Τιάραν ὀρθάν ἐπέθετο. De Diademate Dial. Mort. vero, præter Diodorum, Justinum, aliosque diserte Curtius iis verbis, quæ de Cidari aut Tiara sumi non possunt; *Itaque purpureum Diadema distinctum albo, quale Lib. vi. Darius habuerat, capiti circumdedit.* Idem nempe quod cerulea illa fascia albo distincta, quæ Cidarim circuibat, ut paulo ante eum tradentem audivimus. Coniuncta itaque in regio Persarum aut Armeniorum etiam cultu illa capitis ornamenta, Tiara ac Diadema, non tamen ut eadem sed diversa. Unde postremum etiam solum retentum ab Alexandri successoribus, & eorum exemplo ab aliis Asiæ aut Europæ Regibus. Ex quibus etiam liquet, cur Diadema illud quod *Persicum* vocatur Diodoro, Herodiano *Macedonicum* dicatur ferme sub initium operis, ubi agit obiter de cultu Regis Antigoni, Annæo autem nostro *Pellaum*,

Cingere Pelleo pressos Diademate crines.

Lib. v.

Alias quot Regna, tot quoque Diademata olim capiti nonnunquam imposita. De Ptolemæo Philometore illud notat utique Josephus, eum duo gestasse Diademata, Asiæ nempe aut Ægypti; cujus duplicis Diadematis usum haud absimilem in Artabano Parthorum Rege tradentem supra innuimus Herodianum; cujus cæteroquin moris vestigium necdum fateor mihi in priscis nummis observatum. Cidarim autem seu Tiaram quod attinet, eandem quoque Regum Orientis more, sacerdotes Gentilium nonnunquam usurpasse,

Antiq. Jud.
lib. x i i i.
cap. 8.

M m m

vel

De Deas-
ria.

vel ex Luciano liquet; qui auctor est urbis sacrae in Syria Pontifici ac soli quidem concessum purpuram & auream Tiaram gestare. Scilicet postquam jam viles evaserant sacerdotales illae Coronae, quibus infensos vetustissimos Christianorum scriptores ac imprimis Tertullianum adhuc hodie legimus. Quamquam sequutis temporibus, & Ecclesia novo cultu sub Christianis Principibus ornata, Cidarum quoque usus ad Ecclesiarum Antistites translatus, ac eadem inter Episcopi Orientis insignia vulgo recepta, ut vel liquet ex sequenti loco Sasimorum Episcopi; *Χρῆς τ' Ἀρχιερίᾳ, καὶ ἐπιβάλλεις τ' ποδήρη, καὶ ἐπίθης τὴν ΚΙΔΑΡΙΝ*. Idcirco *me Pontificem unguis ac podere cingis, capitique Cidarum imponis*. Sed hoc obiter. Ejusdem autem Tiaræ superiori nummo cælatae adspectus satis arguit, quo jure, ut supra innuimus, *πίλημα πυργωτὸν*, *Turritus pileus* Straboni dicatur. Aves autem eidem Tiaræ insculptæ, quas minus accurate cælator expressit, Falcones videbantur Cimeliarchæ Mediceo: Id vero jam supra de veterum Galeis, cum ex Herodoto, Diodoro, tum ex frequentibus veterum Nummis observabam, crebro iis insertas vel Avium vel Quadrupedum effigies, quibus eis aut terrorem aut dignitatem conciliarent. Neque etiam Tiaræ eodem ornamenti genere caruere; unde Persicas Tiaras Pavonis alas habuisse docet Græcus Aristophanis Interpres, quod jam viderunt viri docti. Immo nec alienum Falcones ejusmodi Tiaræ insculptos; quum Pallas seu Regias Persarum aut Medorum vestes distinctas id genus Avium figuris diserte tradat Curtius; *Pallam auro distinctam* AUREI ACCIPI-
TRES *velut rostris inter se corruerent adornabant*. Stella autem in eadem Tiara conspicua, qualis & in superiori Parthorum Tiara occurrebat, quam è nummo Augusti

Greg. Nazianz. Orat.
v. pag. 136.

Ad Achar-
neus.

Lib. III.

gusti expressimus; ut vel inde opportunum Regum Orientis insigne facile adsequamur. Accedit denique, velare eandem Tiarā Tigranidis tempora; quod Tiaris nempe solemne, juxta Nasonem,

Tempora purpureis tentant velare Tiaris.

Aliud vero Tiaræ genus Armenium supplicem gestare videas in sequenti nummo; quod nempe magis adhuc ad *πίλημα* istud *περγωπὴν* accedit, sicut Tiarā à Strabone vocari diximus.

Lib. xi.
Metam.

Eandem etiam liquet magis in acutum definere, sicut *κρωβύλης & κυρθασίας* describunt nobis veteres; qui & inde eadem promiscue pro Tiaris sumunt, aut vicina iisdem statuunt; quales Xenophon, Hesychius, alii- Lib. v. 2- que. Aliæ nempe apud illos Orientales, Persas, Medos, Armenios, quod aliunde etiam constat, Regum Tiaræ, aliæ Procerum seu privatorum. Ita Cidarim Mithridatis *mirifici operis*, seu *θωμασῆς ἐργασίας* exstitisse liquet ex Plutarcho; qui vel ita caviſſe videtur, ne ge- In Pom- nero suo Tigra- ne dignitate aut cultu inferior videretur. p- cio. Persarum vero promiscuum jam olim fuisse Tiaræ gestamen, cum Herodotus diserte observat, tum secu- Lib. vii. tis ætatibus Heliodorus; qui Persas docet Tiarā de Lib. vii. capite deponere, ad reddendam gratiam ei qui prior p- 339. salutavit. Adeo ut nec solum discrimen in eo consti-

M m m 2

tuen-

tuendum videatur, quod recta esset Regum apud Persas Tiara, ut jam viderant eruditi, reliquorum autem obliqua. Immo Tiaras etiam cum circumeunte easdem Diademate, qualis Tigranis in superiori nummo, gestasse Regum Persarum consanguineos sua ætate auctor nobis Xenophon; qui de Cyro agens, ἔχει δὲ καὶ Διάδημα πρὸς τῇ Τιάρᾳ, καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῷ τὸ αὐτὸ τῶν σημείων ἔχον, καὶ νῦν καὶ τὸ αὐτὸ ἔχουσιν. *Habebat & circum Tiaram Diadema, idemque insigne cognatis ipsius erat, sicut & hoc tempore illud retinent.* Cujus moris vestigium retentum adhuc videtur sequiori ævo in renovato Persarum dominatu. Certe Diadematis usum Persarum satrapis concessum liquet mihi ex Procopio, qui refert duos Persarum Optimates Isdigacræ Legati Chosrois comites existisse, οἱ δὲ καὶ Διαδήματα ἐπὶ τῇ κεφαλῶν χερσὶν ἔφερον, *qui aurea etiam Diademata in capite gestabant.*

Inst. Cyr.
lib. VIII.

Bell. Gotth.
lib. IV. c. II.

De variis
Nummis
Regum &
Reginarum
PONTICI
BOSTORI.

Lib. x.

Si vero ex Oriente jam in PONTUM ac vicina loca trajiciamus, neque hic Regum illius tractus inutili aut injucunda pascemur contemplatione. MITHRIDATEM mitto, terrorem illum Asiæ, & Regum, auctore Tullio, post Alexandrum maximum, quem obvii adhuc apud antiquarios Nummi, & expressæ inde à Fulvio & Goltzio icones repræsentant, eundemque cum Eupatoris cognomine ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΠΑΤΟΡΟΣ. Ita alii rursus ejusdem parentem MITHRIDATEM EUERGETEREM signant; ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΙΘΡΑΔΑΤΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ; quemadmodum illis cognominibus distinctos eosdem Reges, præter Appianum docet Strabo. Filium vero Eupatoris PHARNACEM rarior quidam Nummus, neque alibi mihi, quam in Cimeliarchio Mæcenatis Etrusci LEOPOLDI inspectus, etiamnum ad posteritatis memoriam prodit. Exhibet vero hinc Regis illius caput, cum

cum inscr. ΦΑΡΝΑΚΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, illinc figuram stantem, Fulmen, Cornucopiam, Caduceum, Stellam, consueta omnia in nummis Regum id genus symbola. ASANDRUM autem Bosporo ab eodem Pharnace præfectum, & à quo idem Pharnaces expulsus & acie cæsus traditur, narrant antiqui auctores. Ad quem Asandrum Dio lib. xlii. Appian. in Mithrid. refero aureum nummum rarissimum viri amplissimæ in Urbe dignitatis, sed majoris adhuc elegantix Camilli Maximi, qui hinc vultum Regis illius signat cum aplustri à tergo, ab altera autem parte Victoriæ prorsus insistentem, cum inscr. ΑΣΑΝΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.

Ex quo statim colligas oræ & victoriæ maritimæ compotem, adsumto quin etiam regio nomine, in seriem proinde Ponti aut Bosporanorum Regum inferendum. Unde eximie illustratur Lucianus, apud quem hæc de eodem Rege reperio; ΑΣΑΝΔΡΟΣ ὃς ἔπειτα Σεβαστῶν ἀντὶ ἐθνάρχης ΒΑΣΙΛΕΥΣ ἀναγορεύθεις Βοσπόρου; In Macro- biis.

ASANDER autem ab Augusto pro Ethnarcha REX Bospori renunciatur; & quem nonagenarium obiisse corpore validum & quidem ex inedia, quod rem militarem Scribonio creditam videret. Quæ Dioni rursus facem Lib. lrv. accendunt, qui Asandro mortuo, Regnum ejus Scribonium quendam occupasse docet. Ex his autem liquet corrigenda apud Strabonem loca, ubi Asandri hujus minus noti vicem Lysander aut Cassander hætenus perperam occupant. Refert enim præclarus auctor, Mithridatem Pergamenum eversum ὑπὸ Λυσάνδρου καὶ Φαρνάκου ἀνελόντων, à Lysandro Pharnacis interfecto-
M m m 3. re;

re; *Asander* enim de quo hic sermo, non *Lysander*, cui nullus ibi locus, auctor illius facinoris, ut jam vidit *ο πάνυ* Casaubonus, & Dio ac Appianus tradunt. Eluendum rursus simile mendum alio loco ejusdem auctoris, ubi Bosporanos Regulos omnia ad Tanaïm dicit obtinuisse, maxime postremos, *Φαρνάκης καὶ Κασσάνδρος καὶ Πολέμων*; *Pharnaces & Cassander & Polemo*; ubi *Cassandri* loco *Asander* iterum substituendus. At vice versa expungendus *Asander* apud Photium, qui pro *Cassandro* aliquoties ibi obtrusus legitur, sub nomine modo *Ασάνδρου* modo *Κασσάνδρου*; cui nempe inter Alexandri successores Cariam contigisse, eundemque cum Eumene pugnasse auctor Dexippus. Hæc enim omnia ad Cassandrum referenda, ex Diodoro, Justino, aliisque notius, quam ut probare adgrediar; quamquam alias *Asandri* cujusdam inter Alexandri duces aliquoties norim Arrianum meminisse. Unum præterea hic nec tralatitium observo, *ASANDRI* nomen familiare dein Bospori Regulis, posteriori etiam ævo existisse. Alterius certe *Asandri* Bosporanorum itidem Regis & ejusdem Filii historiam narrat Augustus scriptor Constantinus Porphyrogenneta. Quin & alium ejusdem tractus Regem *SAUROMATEM* eruere mihi liceat ex insigni rursus nummo aureo, quem videre contigit haud ita pridem in illustri Museo humanissimi rei-que antiquariæ peritissimi Seguini. Nummus est qui hinc Severi Augusti caput exhibet cum stella ac barbaris quibusdam litteris; illinc autem caput barbatum cum diademate ac inscr. ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΤΡΟΜΑΤΟΡ. De hoc Sauromate magnum apud auctores in rebus Severi silentium. At Bosporanum Regem fuisse, aut certe adjacentium locorum, videor mihi haud indubie colligere ex Plinio juniore, qui in Epistolis ad

Tra-

Lib. x i.

Pag. 424.
& alibi ult.
edir.Lib. i. & ii.
cap. α' & β'.De Admin.
Imp. cap.
LIII.

Trajanum, Regis ejusdem nominis aliquoties meminit, ac ut narratio ejus satis arguit, Bosporani; **R E X** Lib. x. Ep. **S A U R O M A T E S**, inquit, *scripsit mihi esse quædam, quæ* ^{XLII.} *deberes quam maturissime scire. Alibi, Legato S A U R O M A - Epist. xv. **T Æ R E G I S**, *quum sua sponte Nicea, ubi me invenit, triduo substitisset.* Item quæ mox subdit, & Bosporani aut vicini tractus Regis legatum satis innuunt; *Hac in notitiam tuam perferenda existimaui, quia proxime scripseram petiisse Lycormam, ut legationem, si qua venisset à B O S P O R O, usque in adventum suum retinerem.* Agebat tum nempe in Bithynia Plinius, ad cujus simul & Ponti statum ordinandum Consulari potestate à Trajano erat missus; ut præter ejus Epistolas, fidem facit antiqua inscriptio. ^{Thef. Græc.} Hinc illi cum vicino Rege Bosporano, vel Sarmatarum ^{MXV III. 5.} seu Sauromatarum si quis malit, commercia, & per eum quæsitus ad Trajanum aditus. Bosporanos autem Reges omnia sua ætate ad Tanaïm usque obtinuisse docet Strabo, ut paullo ante vidimus. ^{Lib. x i.} Gens Sauromatarum vero vulgo ad Tanaïm, juxta Melam aliosque sita; quæ Sauromatis etiam nomen videtur Regibus suis frequenter indidisse, nisi ab antiquiori aliquo Rege Sauromate gens ipsa appellationem traxerit. Quidquid sit, inde satis liquere mihi videtur, ejusdem tractus Regem fuisse hunc **S A U R O M A T E M**, qui in nummo Severi signatur. Et hæc scripseram, quum occurrit mihi opportune, apud Ammianum mentionem fieri cujusdam Sauromacis Iberiæ regno à Sapore pulsi; ^{Lib. xxvii.} *Deinde ne quid intemeratum perfidia præter-* **S A U R O M A C E** pulso, quem auctoritas Romana præfecit Hiberia, *Aspacura cuidam potestatem ejusdem detulit gentis, & inter quem Sauromacem & Aspacuram docet in sequentibus, divisum postea Iberiæ regnum. Quibus locis Sauromatem loco Sauromacis reponendum omnino existi-**

existimarem, cum ex superioris nummi, tum ex Plinii testimonio; ex quibus utique discimus, familiare fuisse Regum nomen in toto illo tractu, qui à Bosphoro Thracico ad Tanaïm & Caucasum porrigitur. Iberia enim Sauromatis, seu Sarmatis Asiaticis, haud procul dissita. Unde etiam suspicari quispiam posset, forte de aliquo Rege Iberiæ intelligendum hunc SAUROMATEM superiori nummo expressum. At longe antiquiorem his omnibus PONTI Reginam, eandemque gente Persicam & Regis Regum Neptem, juvabit haud minus post tot sæcula quasi redivivam lectorum oculis subjicere. Id vero nobis beneficium præstat singularis & eximæ raritatis Nummus, quem recondit Cimeliarchium Augustæ Christinæ, & unde sequentem ejus Iconem pro incomparabili ejus beneficentia sumus nacti.

Caput nempe muliebre, in anteriori parte cum singulari tegmine, in averfa vero figura itidem muliebris sedens turrata, vel cum calathò, dextra Victoriolam tenens, cum inscr. ΑΜΑΣΤΡΙΟΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ. Ea scilicet AMASTRIS, quæ Oxiathræ Darii fratris filia, Dionysii Heracleæ Tyranni primum uxor, post Cratæro ab Alexandro desponsata, tandem Lysimachi conjunx, ut narrat ejus historiam Memnon apud Photionem, & cujus insuper Diodorus, Strabo, Arrianus, alique è veteribus meminere. Et apud Arrianum quidem corruptum vulgo ejus nomen videas; *κεκρίρω* ὃ

Lib. VII.
cap. 41. 6.

ΑΜΑ-

ΑΜΑΣΤΡΙΝ (non ut ibi legitur, Α'μαστρινῶ) ἢ Ο'ξύα-
 τρις ἔ Δαρείς ἀδελφῆ παῖδα; Cratero *Amastrin, Oxyatris Da-*
rrii fratris filiam. Unde male ὁ πᾶνν Salmasius eandem ali-
 cubi Darii sororem vocat, sicuti etiam Tristanus in ex-
 plicatione cujusdam Nummi Amastrianorum; quæ di-
 ferre ejus Neptis seu è Fratre filia apud prædictos au-
 ctores commemoratur, quemadmodum etiam apud
 Græcum Apollinis Rhodii interpretem, sed ubi corru-
 pte scribitur nomen ejus Δάμαρις pro Α'μαστρις; ut jam
 vidit Cl. Holstenius in pauculis illis, sed eruditis ad
 Apollonium adnotatis; πὸ Ἰ Σήσιμον μέλωνομάδῃ Α Μ Α-
 ΣΤΡΙΣ (non Δάμαρις) ἀπὸ Δαρείς ἀδελφῆ θυγατρὸς.
 Digna autem observatione in superiori nummo for-
 matio ejusdem nominis Α'μάστρις, pro qua Α'μάστρεως
 & Α'μάστριδος vulgo hodie apud auctores legitur. Ste-
 phanus certe Byzantius hæc habet de varia formatio-
 ne hujus vocis, ubi & eandem Reginam Darii ex fra-
 tre filiam perhibet; Α'μαστρις &c. ἀπὸ γυναικὸς Περσίδος
 ΑΜΑΣΤΡΙΔΟΣ θυγατρὸς Ο'ξύατρις ἔ ἀδελφῆ Δαρείς, ἡ
 σωώκησε Διονυσίῳ τῷ Ἡρακλείας τεράνῳ· μοχ; Α Μ Α-
 ΣΤΡΕΩΣ δι' ἐ κλίνῃ Στραβῶν ἄλλοι Α Μ Α ΣΤΡΙΔΟΣ.
 Mirum equidem, quod dum varias recenset termina-
 tiones hujus nominis in generandi casu, antiquam ac
 indubiam omittat, quam superior Nummus præfert,
 nisi corruptum hic locum statuamus, & pro ultima
 voce Α'μάστριδος, legendum Α'μάστρις. Certe juxta
 Nummum antiquissimus auctor Herodotus, de alia
 Amastri Persica, Xerxis nempe conjuge, ΑΜΗΣΤΡΙΟΣ Lib. viii.
 πατέρα τ' Ξέρξεως γυναικὸς. Accedit similis formatio Ur-
 bis σωωνύμης & ab eadem Regina conditæ Amastris,
 juxta Marcianum, ἀπὸ Α'μάστρις εἰς Κρώμναν χωρίον πα-
 δια γ'; ab *Amastri in Cromnam vicum stadia* ciii. Un-
 de etiam Gentile inde formatum ab Α'μάστρις nempe

pe *Ἀμαστριανός*; sicut à *Σάρδεις Σάρδι* & *Σαρδιανός*; *Τράλλις* *Τράλλι* & *Τραλλιανός*; *Φάσις Φάσι* & *Φασιανός*, ut ipse Stephanus pluribus docet in voce *Ἀγκύρα*, ubi rationem & exempla ejusmodi terminationum tradit. Ut liqueat etiam minus accurate ab Eustathio alicubi observatum, flecti hanc vocem *Ἀμάστρεως*, non *Ἀμάστρι* δ & apud Geographum; *Σήσαμ* & *ἡ κτ' ἡ Γεώγραφον*, *ἀκρόπολις Ἀμάστρεως καὶ ὅρα τ' Ἀμάστρεως*, ἢ γὰρ κλίνει *Ἀμάστρι* δ & quod ut verum de Strabone, sicut ejus Codices hodie præferunt, ita non omittere debuit indubitatum & consentaneam adlegatis exemplis flexionem hujus *Ἀμάστρι* &. Neque negarem tamen ab *Ἀμαστρι* fieri etiam potuisse *Ἀμάστρι* δ &, & bifariam flecti; sicut à *Μέμφις Μέμφιδ* & *Μέμφι* & apud eundem Stephanum; à *Πάρις Πάριδ* & *Πάρι* & apud Pindarum; à *Καλασίρις Καλασίριδ* & *Καλασίρι* &, ut habent alii Codices apud Heliodorum. Corruptum vero ejusdem Reginae nomen restituendum in antiquo auctore Polyæno, & filius illi simul ex Lysimacho natus adferendus; *Ἀλέξανδρ* & *Λυσιμάχῃ καὶ Μηκείδῃς υἱός*. Ita nempe penultimam vocem legendam credidit magnus Casaubonus, pro qua in codice ejus legebatur *Μηστρεῖδ' υἱός*. At codex ille digitum omnino intendebat in veram lectionem hujus vocis, quod novissime etiam erudite animadvertit præclare de Græcis auctoribus meritis nobilis senex Palmerius à Grentemesnil, qui *Ἀμάστρι* δ & eodem loco legendum monuit, pro quo nos *Ἀμάστρι* &, vel quod idem *Ἀμάστρι* &, juxta Herodotum nempe ac indubiam antiqui & insignis Nummi scripturam. Ab ea autem Regina condita, ut diximus, urbs *σωάνουμ* & celebris per ea loca Amastris Pontica, cujus plurimi etiamnum Nummi supersunt, inscripti *ΑΜΑΣΤΡΙΑΝΩΝ*. Haud aliter nempe ac *Αραμεα*.

Ad Iliad. B.
pag. 362.

Lib. vi.
pag. 443.

mea, *Laodicea*, *Berenice*, *Arfinoë*, *Stratonica*, totidem Urbes dictæ à cognominibus per eadem tempora Reginis. Quandoque nempe eadem Urbium & Conditorum nomina, juxta *Amastria*, aliaque exempla modo adlegata; quandoque autem eadem Gentilitia cum Conditoribus, ut *Auson*, *Arcas*, *Ion*, *Cilix*, *Achaus*, & similia; nonnunquam vero idem Conditoris, Urbis & Gentis nomen, ut *Dardanus*: quæ discrimina docuit me Grammaticus Byzantius in voce *Λιμνία*.

Mitto jam Ponto finitimos THRACUM Reges, De variis Nummis Regum THRACIA, SICILIA, PERGAMUS, &c. quorum Nummos produxerunt jam & explicarunt illustres antiquarii, LYSIMACHUM puta Amastriæ hujus Conjugem; SEUTHEM præterea, RHOEMETALCEM, COTYM, KHESCYPORIM; quos quatuor postremos inter selecta illustrium Numismata Cl. Seguini expressos videas. RHOEMETALCIS quidem nummum jam ante vulgaverat Trifanús; cujus Regis & plures alios vidisse memini, cum in Museo Lomeniano jam Regio, tum in Gaza Medicea; ubi in anteriori parte caput Augusti, in altera tria capita; duo nempe conjuncta, unum Regis Rhoemetalcis cum diademate, alterum Reginæ uxoris, (nisi eadem Augusti & Liviae cum Cl. Seguino censeas) tertium vero prioribus minus, quod laureatum J. Caesaris caput referre videtur, cum inscr. ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ. Quæ alias ad Regum istorum historiam spectant, excusserunt jam eruditi antiquarii; quæ autem ad corrupta auctorum loca inde restituenda, in quibus male leguntur expressa, jam in superioribus delibavimus, ubi Nummorum opem ac subsidium, ad scripturæ veteris rationem & vestigia revocanda haud parum conferre docuimus. Unde si ex Europa jam in vicinam Asiam trajiciamus, occurrent continuo PER-

GAMENORUM Reges, quorum nobilitatem nosti, quamquam non diuturnum adeo in Asia imperium. Fundamentum vero illius jecit PHILETÆRUS, Eunuchus & custos Regiæ Gazæ à Lyfimacho constitutus; ita tamen ut arrepta vi dominationis, insigni & nomine Regio eundem abstinuisset doceat Strabo. Hoc ipsum vero egregie firmant PHILETÆRI ejusdem Nummi mihi non semel inspecti, cum corona laurea vice diadematis, ac nuda inscriptione ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΥ. qualem etiam è penu Farnesiana in Imaginibus suis adtulit Ursinus. Strabonem tamen arguere videtur alter ejusdem Philetæri Nummus cum inscr. ΦΙΛΕΤΑΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, à Goltzio in Thesauro descriptus, & qualem se vidisse aliquando testatur illustis Scaliger. Ut vero haud in animum induxi oculatis testibus temere fidem detrahare, sic adferentes egregie Strabonis locum Nummos etiamnum in præclaris Cimeliarchiis obvios præterire non debui. An vero Nummus ejusdem Mèdeus, caput laureato Diadematè vinctum præferat, sicut videbatur erudito nuper illius Gazæ custodi, nummi ipsius adspectus docere poterit, ejus equidem haud satis nunc recordor, ut quid certi ea de re velim aut possim statuere. Neque tamen diffiteor existimare me verisimilius, aliud quid potius quam diadema, quo abstinuisset Philetærum dicit Strabo, Nummum illum præ se ferre. Eo certe carent, quos alibi hætenus me vidisse memini. Quibus etiam accedere videtur Appianus, qui Philetærum Pergami Dynastam, omisso Regis nomine ac proinde insigni commemorat; περγάμης, inquit, δυνασσοῦς. Neque aliter Lucianus in Macrobiis hunc Philetærum docet primum Pergamenorum imperium fundasse ac retinuisse licet Eunuchum; eundemque octogenarium vita.

Lib. XII.

Lib. III.
Cap. Ili.

vita functum, nulla ibi, consueto alias more, Regii tituli facta mentione. Corrupti vero ibidem Luciani codices saltem in Salmurienſi editione, neque alia jam ad manus, ubi φιλαίπρ@ pro φιλέταιρ@ legitur. De In Macrob. vi nempe ac potestate securus, titulos facile & insignia pag. 637. omiſit, καὶ πάντα βασιλείας εἶχε πλὴν τῆς περιουσίας, & omnia Lib. xvi. Regis habuit, excepto nomine, ut de Bagoa Persarum Satrapa Diodorus loquitur, ac de Soſthene Juſtinus, eum Lib. xxiv. ab exercitu Regem appellatum, compulſiſſe milites jurare non in Regis, ſed in Ducis nomen. Immo quod cap. 5. de Philetæro innuit Strabo, id de Attalo etiam inter ejus ſucceſſores notat Polybius; illi præter nomen Exc. Legat. Regis & Diadema, nihil ad regnum deſuiſſe. Scilicet xliiii. pag. 919. vivente adhuc fratre Eumene: eo enim mortuo Regio nomine & inſigni ornatus, ut aliunde conſtat; quem & Philadelphum cognominatum ex Luciano obſervo, In Macrob. ſicut ſucceſſorem ejus Philometorem dictum aliunde pag. 617. conſtat. Alias adſumptum quidem nonnunquam Regis nomen, omiſſo tamen Regio vinculo; ut de AGATHOCLE Syracuſanorum Tyranno refert Diodorus, Lib. xix. eum admiſſo Regis titulo diademate tamen abſtinuiſſe. Id vero Nummi adhuc ejus arguunt, inſcripti ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ (licet eum auctore Plutarcho non Regem, ſed νησιάρχον vocaret Demetrius) In Deme- ſed ſine illo vinculo, frequentius etiam ſine illius effigie. trio. Quamquam etiam ne quid diſſimulem, unum aut alterum nummum videas hujus Agathoclis in Sicilia Parutæ, cum illo Regio inſigni. Verum crederem facile non omnes id genus Nummos, qui Regum Siciliæ capita præferunt, florentibus iis percuffos; ſed nonnunquam etiam diu poſt eorum mortem renovatos quaſi ad memoriam ſuperiorum temporum, & quidem in urbe elegantiarum omnium ſtudioſiſſima. Ut ita

certe statuam, me impellunt potissimum varîa Hieronis & Gelonis Numismata, quorum capita Diademate itidem ornata conspiciuntur; quum tamen eos illo abstinuisset aperte doceat Livius, ac in Hieronymo ejus

Lib. xxiv. usum ut antea insolitum notet; *Nam quum per tot annos*
cap. 5. *HIERONEM filiumque ejus GELONEM nec vestis*

habitu, NEC ALIO ULLO INSIGNI differentes à
ceteris civibus viderent, conspexere purpuram ac DIADE-
MA, ac satellites armatos. Ita NUMAM videas in denariis Gentis Calpurniæ vinctum Diademate, quum tamen neque illum neque alios Romanorum Reges eo usos satis constet. Quod si non aliunde liqueret, certe fidem faceret Justinus, de ætate quâ vixit Romulus,

Lib. xliiii. *per ea adhuc tempora Reges Hastas pro DIADEMATE ha-*
cap. 3. *bebant, quas Græci sceptrâ dixerunt.* Neque etiam inter ea

Dionys. imperii insignia, quæ ab Etruscis Romam leguntur
Halicarn. delata, ulla Diadematis apud auctores mentio. Adeo
lib. 111. ut satis mirari non possim supinam eruditi alias, neque

leviter ab his litteris instructi Jurisconsulti, Andreæ Tiraquelli incuriam; qui ex Dionysio scilicet observat, Diademata Regum Persarum & Lydorum fuisse quadrata, Etruscorum vero & Romanorum figura semicirculari; quum tamen id diserte non de Diademate, sed de Toga observet Dionysius, neque eo loco ulla apud eum Diadematis mentio aut vestigium. Ut mittam absurdum illud de quadrato scilicet Persarum Regum Diademate, quod sinuatum in orbem supra è Nummis & Tacito vidimus, ac vinculi illius ratio satis superque arguebat. Ad sua itaque tempora & familiarem Regibus morem respiciebant id genus artifices, monetarii, pictores, sculptores (quod vulgo illis solemne) in exprimendis superioris memoriæ Heroibus aut illustribus viris. Unde & vulgo ab his revincta simili

In Annot.
ad Alex. ab
Alex. lib. 1.
cap. 28.

Lib. 111.

mili

mili Diademate Dearum etiam capita, ut præter statuas antiquas, Nummi passim Junonem, Venerem, Dianam, eo ornamenti genere conspicuas nobis ante oculos ponunt. Immo id Poëtis etiam, quibus æqua semper ac pictoribus fingendi potestas, solemne observo, ut quum vel à Juvenali Quirino Diadema tribuitur,

Ancilla natus Trabeam & Diadema Quirini.

Satyr. viii.

vel à Seneca Atreo Argivorum Regi, *falso comam Vincolo* In Thyesti.

decentem, aut Thyesti ab Atreo apud eundem, *imposita capiti vincla venerando gere*: more tamen per ea tempo-

ra apud Græcos ignoto nec nisi post plures ætates ex Oriente à Macedonibus deducto. Justinus, *Post hac* Lib. xii.

Alexander habitum Regum Persarum, & DIADEMA IN- cap. 3.

SOLITUM antea Regibus Macedonicis, velut in leges eorum, quos vicerat, adsumit. Unde Diadema prius *Persicum*,

postea *Macedonicum* ac *Pellaum* dictum in superioribus notavimus. Quo respexit etiam Auctor Macca-

Maccab. i. 7.

bæorum, qui ut novum quid ac insolitum observat, omnes scilicet Alexandri successores, eorumque filios

Diademata sibi vindicasse. Immo ut de prædictis Agathoclis Nummis id in specie statuam, ex cælatorum

nempe ingenio profectum, quod in uno vel altero occurrit Diadema, suadent præterea cum Diodorus, qui

Lib. xx.

loco Diadematis Coronam eum gestasse, tanquam in

perpetuo sacerdotio, observat; tum Ælianus, indicata

Var. Hist.

etiam ejus rei causa, myrtea scilicet corona texisse de-

lib. xi. c. 4.

formis capitis calvitie: quo nempe consilio nosti Jul.

Cæsarem lauream fronti adaptasse, ut ex Suetonio &

Nummis ejusdem obvium. Ratio autem hujus insti-

tuti, cur licet adsumpto Regio nomine, id præcipuum

ejus insigne Agathocles alique ex humili & privata

fortuna. vel Conditores imperiorum facti, vel liberæ

quon-

quondam patriæ Tyranni, omitterent, ex eo videtur profecta, quod Diadema illud tanquam recenter ab Alexandri successoribus è Regio Persarum dominatu depromptum, tum in omnium oculos incurrens, novitate sua vel fastu majori cum invidia conjunctum videretur. Prius illud aperte satis innuit Diodorus, cum tradit loco supra indicato, Agathoclem Regis titulum adsumsisse exemplo successorum Alexandri, sed sine Diademate quod ipsi usurparunt; & quidem primi Antigonus ac Demetrius, ut id observat ac fugillat simul gravis auctor Plutarchus. Posterioris vero, minuendæ nempe invidiæ, fidem etiam facit Nicolaus Damascenus, qui refert postremum Regem Syriæ Demetrium, Myrinam Samiam meretricem Regii fastigii consortem habuisse, excepto Diademate. De Philippo autem ultimo Macedonum Rege aperte Livius;

quod populariter dempto CAPITIS INSIGNI purpura atque alio Regio habitu aquaverat, ceteris se in speciem: quo nihil gratius est civitatibus liberis. Ut facile liqueat, cur tam diu ab eo insigni abstinuerint Romanorum Cæsares; aut cur idem oblatum Julio, causam illi exitii acceleraverit. Alias non sponte semper, sed nonnunquam à majori potestate compulsi, gentis alicujus principes regiam illam frontis notam omiserunt; sicut de Hircano observat Josephus, eum cum in Pontificatu, tum in Principatu gentis à Pompeio restitutum, sed ita, ut usus Diadematis illi prohiberetur, *Διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυον.* Non solum autem Diademate, sed & nomine Regio unum ferme inter successores Alexandri CASSANDRUM abstinuisse, observat alicubi Plutarchus: ubi commemoratis Antigono, Demetrio, Ptolemæo, Seleuco, Lyfimacho, qui Diademate usi, Regis insuper titulum adsumserant, addit; ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΣ

In Demetrio.

In Excerptis p. 506.

Lib. xxvii. cap. 61.

Lib. xx. Antiq. cap. 18.

ΔΡΟΣ ᾧ (non καίσαρος) ἢ ἄλλων αὐτῶν ΒΑΣΙΛΕΑ In Demetri-
 οῦ γράφοντων καὶ καλόντων, αὐτὸς ὡς πρῶτον εἰώθη, τὰς ^{titio.}
 ἐπιστολὰς ἔγραψε; At CASSANDER aliis REGEM
 cum scribentibus & vocantibus, ipse pristino suo more scripsit
 Epistolas. Quod certe eximie illustant superstites Num-
 mi ejusdem Cassandri, in quibus caput ejus loco Dia-
 dematis leonino spolio ornatum, & in averſa parte E-
 quitis figura, cum solo nomine ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΥ vi-
 situr, citra ullum ΒΑΣΙΛΕΩΣ seu Regis mentionem,
 sicut vel sequens Icon fidem abunde faciet.

Unde utique liqueret, minus accurate Justinum vel
 Trogum, Regis titulum eidem Cassandro aliquoties
 non solum tribuere, quod forte aliorum exemplo, qui
 juxta Plutarchum eundem illi deferebant, defendi pos-
 set, sed insuper notare, eum Antigoni, Demetrii ac
 Ptolemæi exemplo, qui Reges se jusserant appellari,
 idem quoque factitasse, quibus auditis, CASSAN- Lib. xv.
 DER & Lysimachus & ipsi REGIAM sibi majestatem vin- ^{cap. 2.}
 dicarunt. De Lysimacho liquidum cum ex auctoribus,
 tum ex Nummis inscriptis passim, ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ
 ΒΑΣΙΛΕΩΣ. De Cassandro negat id aperte Plutar-
 chus, tale quid eum sibi adrogasse, & superior etiam
 nummus eidem suffragari videtur. Verum his rursus
 intercedunt alii Nummi ejusdem Cassandri, cum apud
 Goltzium, tum in Thesauro Mediceo, qui Regis ei-
 dem titulum deferunt, ΚΑΣΣΑΝΔΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ.
 Quæ diversitas ea de re vel Auctorum vel Numisma-
 tum ita debet conciliari, ut cum Plutarcho eo Regis
 titulo

titulo vulgo abstinuisse in litterarum inscriptionibus Cassandrum statuamus, eundem tamen ei passim ab aliis tributum, quod ille etiam innuit, & ab obnoxiiis civitatibus cum ejus effigie publico ære percussum. Liceat etiam in hanc classem adscribere antiquiorem adhuc Cariæ Dynastam **HIDRIEUM**, quem ante Cassandrum, cui Caria obtigit, & florente adhuc Persarum imperio, Caribus præfuisse tradunt scriptores antiqui, Diodorus, Plutarchus, Arrianus. Eum vero Regio etiam nomine abstinuisse, quod vulgo illi Græcorum auctorum interpretes male largiuntur, liquet ex antiquo & insigni ejus Nummo, quem è Museo suo novissime protulit decus horum studiorum Seguinus; in quo hinc solis effigies, illinc senex barbatus Bipenni & hasta instructus, cum inscr. **ΙΑΠΙΕΩΣ**.

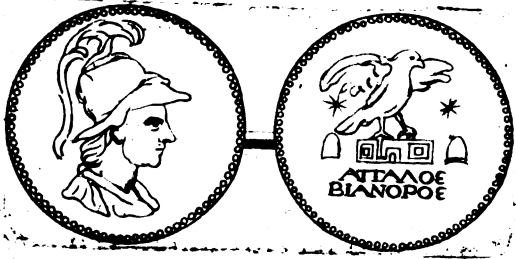

In Agesilao.

Quæ firmat iterum Plutarchus, apud quem occurrit alicubi brevis Epistola ab Agesilao scripta *πρὸς ΙΑΠΙΕΑ ἡ Κάρα* ad **HIDRIEUM Caræm**, citra ullam Regis mentionem. Reliqua quæ ad Nummum spectant, è laudato modo Seguino petat lector. Cæterum ut ad **PERGAMENORUM** Reges, quorum occasione instituta hæc notatio, ac in specie ad **ATTALOS** redeamus, occurrit fateor quidam Nummus, quem hic habes depictum, hinc cum capite galeato, illinc cum Aquila supra Labyrinthum, duobus Pileis utrinque ac duabus stellis, inscr. **ΑΤΤΑΛΟC ΒΙΑΝΟΡΟC**.

In Museo
Christinæ
Reginæ.

At

At vero nihil ad Reges Attalos adtinere hunc Nummum (ut quibusdam tamen placuisse memini, sola nominis conjectura ductis) facile equidem mihi persuadeo; qui & Regium nomen, quod hic abest, dicuntur gestasse, & alios, quam ejusmodi BIANOREM parentem habuisse, cujus filium Græcorum more innuit se iste Attalus nummo inscriptus. Accedit similis plane Nummus cum eisdem in utraque parte symbolis, quem notavi itidem in Gaza Christinæ Augustæ, unde superiorem iconem expressimus; qui jam non Attalum Bianoris, sed aliud nomen præfert vetustate ferme exesum, ΦΑΙΝΙΗ. ΠΟC. signati nempe illi & similes Nummi mea sententia in Insula Creta, & quidem in Metropoli quondam ejus Cnosso; ut colligo cum ex Labyrintho, qui vulgo in Cnossiorum nummis occurrit, quales plures habet Gaza Medicea, unum etiam cum stella præter Labyrinthum, tum præterea ex Aquila, quæ ut Jovis ΚΡΗΤΑΓΕΝΟΥΣ (sicut vocatur in rarissimo nummo, quem vulgavit Tristanus, & videbam nuper archetypum in Cimeliarchio Collegii Claromontani) ales, frequens in Numismatibus Cretensium; qualem supra in Nummis Hierapytniorum ejusdem Insulæ insculptam etiam vidimus. Gemini autem illi Pilei & Stellæ, juxta nota & familiaria in Nummis antiquis symbola, Dioscuros innuunt. No-

O o o 2

mina

mina vero illa cum ATTALI BIANORIS, tum alterius PHÆNIPPI, aut similis appellationis, totidem significant loci Præsides, sub quibus Nummi id genus apud Cnossios percussi: juxta morem nempe in Græcorum Numismatibus obvium, ac Cretensis Hierapytnæ exemplo supra etiam adsertum, quorum Nummi cum eodem symbolo, solo Magistratus nomine distincti occurrebant. Præsidium cæteroquin id genus apud Cnossios meminit alicubi Arrianus, *περὶ τῆς Χερσίου ἡθλῶν Κνωσίων* (non ut ibi legitur *Κνωσίων*) *ut declararis Praefes Cnossiorum*. Plures certe BIANORES, cujus filius superior Attalus, apud Græcos olim appellatus, iique alicujus dignationis homines, qualis aut ille Conditor Mantuæ juxta Servium, divino vati commemoratus,

Dissert. lib.
III. cap. 9.

Ad Eclog.
IX.

— namque sepulcrum

Insipit apparere BIANORIS;

Lib. xxxiii.
cap. 16.

aut alter è primoribus Acarnanum apud Livium; *Archelaus & BIANOR, principes gentis Acarnanum ambo*. Et in eo versabar, quum opportune incidit, adnotatum mihi alium Nummum in eadem Gaza inclytæ Reginae cum iisdem symbolis, capitis galeati nempe in anteriori parte, Aquilæ autem in averfa, cum duobus itidem Pileis, & inscript. ΑΠΑΜΕΩΝ ΜΕΝΕΚΛΕΟΥΣ. Unde jam optio datur lectori, superiorem, de quo agimus, Nummum, aut Cnossii ob priores conjecturas easque non contemnendas, aut vero Apamenfibus adscribendi.

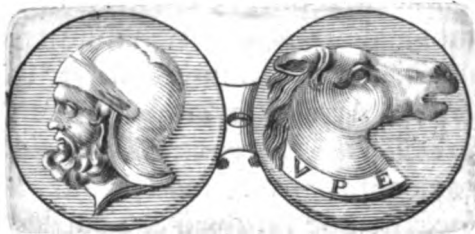
Conclusio
Dissertatio-
nis, cum ex-
plicatione
aliquos
Nummo-

Mitto jam alia sexcenta, quæ ad illustrationem HISTORIÆ veteris GRÆCORUM aut BARBARORUM antiqui Nummi nobis insuper ob oculos ponunt. Quot REGUM aut ILLUSTRIMUM Capita in iis adhuc expressa; quæ partim nominis aut loci adpositio-
ne

ne nota, aut de quibus aliunde licet conjecturam facere, partim iisdem notis destituta, & ignota proinde etiamnum, in illustribus Cimeliariis occurrunt? Cuius postremi generis en tibi ectypum præclari Nummi aurei Gazæ Palatinæ, cum imberbis & diademate revincti effigie; illinc cum capite turrato.

An forte Cappadocum, an Cypriorum, an Creten-
sium, an vero Commagenorum Rex, quod initialis il-
la littera K in aversa parte signaret; sicut alias A. Ar-
givos, X Achaïos, E. Epidaurios, & similia designant
in antiquis Nummis? Quam venustus itidem Num-
mus argenteus ejusdem Gazæ Palatinæ, qui hinc Mar-
tis caput galeatum, illinc dimidium Equum, solitum
Carthaginensium symbolum exhibet.

Cui haud dissimilem inter DIONYSII Siciliæ Ty-
ranni Nummos relatum à Goltzio & Paruta videas.
Quot præterea Gentium vel Urbium CONDITO-
RES aut HEROES ex eadem supellectile Nummaria
eruantur ac illustrantur? Quam præclarum in eo ge-
nere Numisma Mediceum, in quo hinc caput laurea-
tum cum inscr. ΤΕΡΜΗCΕΩΝ; illinc figura semi-

Qoo 3. nuda.

nuda sedens cum parazonio, vel clava, & epigraphe
 COΛΥΜΟC? Antiquus nempe Termessensium He-
 ros SOLYMUS, à quo & promontorium supra Ter-
 messum, dictum Solymus, & ipsi Termessenses Soly-
 mi, ut Strabo jam olim vidit, & quem consulere eade
 re poterit eruditus lector. Ad quem Heroëm referri
 debet proinde illud, quod legebam nuper in veteri
 epigrammate inedito codicis quondam Palatini, jam
 Vaticani,

Δῶρον ΤΕΡΜΗΣΣΟΙΟ διδασκαλῆς χάριν ἀγῆς
 Εὐσεβίης θεράπων ᾗκει ΘΕΩ τὴ γέγρα.

Donum TERMESSI pura institutionis ergo Pietatis cultor
 hoc DEO *præmium* dedicavit. Haud alius nempe ille
 Termessi Deus, quam hic Solymus Heros ejus loci. Ex
 superioris Nummi fide præterea, aliorumque ejusdem
 loci, quales plures vidisse memini, inscriptos itidem
 omnes ΤΕΡΜΗΣΣΕΩΝ, emendare licet corruptum
 vulgo TERMESSI Lyciæ, seu juxta alios Cariæ Ur-
 bis apud varios auctores nomen: quemadmodum a-

Lib. xii. in
 Atticis. Τερμησός, alibi male Τερμησόν; tum insuper apud Pau-
 saniam, Τερμιοσῆς; Stephanum Τερμιοσός^a; Polybium
^a Exc. leg. vero Τελμιοσῆ; ^b Arrianum Τελμιοσός & Τελμιοσῆς;
^b Lib. i. ^c Aristidem Τελμιοσέως; ^d Gregorium Theologum, Τελ-
^c Sac. Serm. μιοσέων. Ex qua posteriori lectione passim à librariis re-

^d Orat. i. in
 Jul. p. 100. in Τελμιοσός & Τελμιοσός mutantibus, profectus iti-
 dem error, qui Ciceronem & Livium adhuc obsidet:
 nit. Cicerō quidem, *Tum Caria tota præcipueque Telmessus,*

Lib. xxxvii.
 cap. 56. paullo ante, *Telmessus in Caria est*; Livius autem, *Tel-*
missium item nominatim & castra Telmissium, præter agrum
qui Ptolomæi Telmissii fuisset; Item Rhodiis *Lycia data extra*
eundem Telmissium & castra Telmissium. Verā enim hujus
 loci

loci scriptura *Termessus*, non vero *Telmessus* aut *Telmisus*, minus autem *Telmiscus*, ut existimabat doctissimus Bochartus. Quid memorem rursus alium Nummum raritate & elegantia singularem, quem Thomæ Chiffletio, avitæ & fraternæ laudis æmulo, acceptum feret Lector, qui eundem à Cimeliarchio Christinæ Augustæ depromptum ad me transmisit?

Quam pulcre vero ille Commentarii vicem præstat divino Vati,

Αἴψ' οἶον τ' Τηλεφίδω καπνήραϊο χαλκῷ
 ΗΡΩ' ΕΥΡΥΠΥΛΟΝ, πολλοὶ δ' ἄμφ' αὐτὸν ἑταῖροι
 ΚΗΤΕΙΟΙ κλέοντο, γυναιῶν ἀνεκα δώρων.
 Κεῖνον δὲ καί τις οἶον μὲν Μέμνονα δῖον.

Homer.
 Odyss. A.

*Sed qualem Telephidem prostravit ferro HERO A EURYPY-
 PYLUM, multi vero circa illum socii CETEII interfecti
 sunt muliebria propter dona. Illum vero pulcherrimum vidi
 post Memnona divinum.* Scilicet non idem solum oris
 decor, eademque HEROIS appellatio in superiori
 Nummo; sed præterea (quod erudite etiam notave-
 rat amicissimus Chiffletius, litteris una-cum transmis-
 so Nummi ectypo ad me datis) solutio inde eruenda
 illius ænigmatis, quæ Strabonem fugit, dum ejusdem
 Poëtæ versus recitans, addit; Αἴνιγμά τι πθεῖς ἡμῖν μάλ-
 λον, ἢ λέγων τι σφέρι. Οὐ π γάρ στυ' ΚΗΤΕΙΟΤΣ ἴσμεν
 ἔς τι-

Lib. XIII.

ἕς πινας δεξαοῦ δεῖ, ἐπὶ τῇ γυναικῶν εἵνεκα δώρων. ἀλλὰ καὶ οἱ Γραμματικῶι μυθώγια ὠθεῖσθαι ὁρῶντες Ὀρεσιλογεῖσι μάλλον ἢ λύκοι τὰ ζῆλῳδρα. Quibus quidem verbis anigma potius nobis proponit, quam ut diserte aliquid exponat; Nam non constat quos Ceteios intelligere debeamus, neque quid sibi velint muliebria illa dona. Grammatici etiam dum fabellas adducunt, non tam solvunt quæstiones, quam rationes commiscendo indulgent. Grammaticorum id genus de hoc loco expositiones videre adhuc hodie licet apud Eustathium, sed qui inter alia notat opportune, Ceteios hujus Eurypyli comites, dici quibusdam Pergamenos,

Pag. 1697. ἄλλοι δὲ Κηλεῖος Περιαρμόως ἐνόησαν. Id vero egregie firmat simul ac illustrat superior Nummus, qui à Pergamenis tamquam Eurypyli quondam sociis vel adseclis, signatum eundem Heroa repræsentat. Neque vero obscura erat ratio hujus appellationis, ex eo nempe profectæ, quod fluvius Cetius aut Ceteius præterflueret hanc

Lib. v. cap. 30. Urbem, ut Plinius diserte observat; *longeque clarissimum Asia PERGAMUM, quod intermeat Selinus, præfluit CETIUS, profusus Pindaso monte.* Hinc ergo Pergameni, haud minus ac vicini alii accolæ, Ceteii: sicut notum varia jam olim exstitisse cognomina fluviis loca, & ab iisdem denominata, ac apud Siculos quidem frequenter, quod Duris apud Stephanum de Urbibus docet, & firmat exemplis *Syracusarum, Gela, Himera, Selinuntis, Phenicuntis, Erycis, Acragantis*, & plurium id genus. At vero ne quid dissimulem, occurrit etiam similis plane Nummus in Gaza Medicea, cum iisdem symbolis & nominibus, nisi quod loco ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ, legat in eodem eruditus ejus Cimeliarcha, ΗCΑΛΑΜΙΝΙΩΝ. Ita etiam ejusdem Reginæ nummum, cujus Iconem, qualis ab amicissimo Chiffletio transmissa, modo expressimus, legisse antea videbantur eruditi

In voce
Ἀκράγαντι.

diti Urbis antiquarii; ex ea nempe, quæ ad eos dimana-
 verat, Medicei Nummi scriptura. At quum jam Num-
 mi ipsius archetypi inspiciendi accuratius non detur
 nobis facultas, lubricum videtur ac periculosa plenum
 alex, his aut illis temere fidem abrogare. Suffragari qui-
 dem prima fronte videtur doctis Antiquariis Tem-
 plum illud Veneris Paphiæ, cum ejusdem nomine ΠΑ-
 ΦΙΑ, in averfa Nummi parte signatum, cum meta veluti
 pyramidali in medio; quo habitu Venerem apud Pa-
 phios cultam, Tacitus, ut notum, aliique describunt; Tacit. Hist. lib. 11. 2-3.
Haud fuerit longum initia religionis, Templi situm, formam
Deæ, neque enim alibi sic habetur, paucis differere; mox: simu-
lacrum Deæ non effigie humana, continuus orbis latiore initio
tenuem in ambitum METÆ MODO exsurgens. & ratio in
obsuro. Quæ in superiori Nummo conspicua, eundem
 proinde à Salaminis Cypriis potius, quam à Perga-
 menis Ionibus percussum viderentur arguere. At ni-
 hilominus plura sunt longe & certiora, quæ mihi sua-
 dent omnino, ut juxta expressam in superiori Nummo
 scripturam, Pergamenis eundem cum Chiffletio ad-
 scribam. Primum quidem, quod in Græcis Numisma-
 tibus vetustate sæpe exesæ inscriptiones accuratissimos
 etiam nonnunquam fugiant, minus proinde in his
 exercitatis, maxime ob vicinos variarum litterarum
 ductus crebro imponant, atque ita ad alia trahantur,
 cujus sexcenta exempla obvia in antiquariorum libris,
 & quorum etiam haud pauca suis locis in hoc opere
 notamus. Alterum, quod huic Eurypylo Heroï nihil
 commune legatur cum Cypriis extitisse. Plures qui-
 dem Eurypylos in eâ Trojana expeditione legimus a-
 pud divinum Vatem, & quidem alterum ex Co Insula Iliad. 3.
 Herculis filium, alterum vero Euæmonis ex Ormenio
 Thessaliæ oppido, eosque à partibus Græcorum stan-
 tes.

tes. Quibus alium insuper Eurypylum addere mihi liceat, cujus mentionem apud Apollonium Rhodium reperiō,

Lib. IV.

Εὐρύπυλον Λιβύῃ θηροτρόφῳ ἐγγραῶτα,

v. 1561.

Eurypylum Africa ferarum altricis indigenam,

& quem Neptuni ac Celænæ filium, & Cyrenarum in Africa Regem observat ibi Græcus interpret, adducto etiam eam in rem Callimachi testimonio. Iste vero de quo agimus HEROS EURYPYLUS, Priami è sore & Telephi filius, ac *Telephides* proinde Poëtæ in priori versu paullo ante adlegato dictus, pro Trojanis

Lib. XIII.

dimicans interfectus. Si vero Strabonem consulamus, auctor ille Telephum Eurypyli hujus patrem, regnasse in ea regione, quæ circa Teuthraniam est & Caicum. Paulo ante vero Teuthraniam dixerat sitam inter E-læam, Pitaneum, Ataneum, & Pergamum. Hinc itaque Pergameni in parentis Telephi, & postea filii hujus Eurypyli ditio, ac inde, ut jam intelligimus, & Strabonem tamen fugit, illius ad Trojanam expeditionem comites, sub *Ceteiorum* nomine, quod innuit inter alia Eustathius, à Poëta designati. At quod non vidit, saltem non observavit eo loco Eustathius, & mire tamen ad hujus rei & Nummi illustrationem facit, id apud Aristidem reperiō, qui Telephum antiquissimum Pergami conditorem docet: duas nempe deductas in eam Urbem Colonias, primam & antiquissimam ex Arcadia à Telepho, secundam, sed dignitate præcipuam ab

Tom. II.

Orat. de

Concord.

p. 304.

Ἔσχυρος ἐκ τῆς Ἑλλάδος μὲν πρῶτῃ ἐξ Ἀρκადίας τῆς ἀρχαίας. Τῆς ἑυφύλης, τῆς ἑυφύλης καὶ τῆς διωμένης πολὺ πρὸς τὴν παλαιάν. Et quæ antiquam temporis ratione secunda hac est Colonia, (de Pergamo loquitur) è Gracia POST ILLAM deducta, quam ex Arcadia TELEPHUS cum suis deduxit, dignitate.

guitate tamen ac potentia omnium est antiquissima. Haud mirum itaque in hujus originis memoriam, primi Conditoris sui filium E U R Y P Y L U M nempe Telephidem, ut vocat illum Poëta, publico ære à Pergamenis signatum. Tertium nec minus palmarium aut invictum argumentum, ΠΟΛΛΙΩΝΟC seu *Pollionis* nomen eidem Nummo adscriptum suppeditat, nempe ΕΠΙΣΤΡΑΤ. ΠΟΛΛΙΩΝΟC, *sub Pratore Caio Pollione*. Inde vero sicut ex aliis scripturæ indiciiis, & Nummi ipsius intuitu ac elegantia, colligo eundem circa Hadriani vel Antoninorum tempora percussum. Ea vero ætate Pollionem quendam Asiæ minori, in qua Pergamus, præfuisse, liquet mihi rursus ex Aristide, qui in sermonibus sacris factum suum quoddam narrat, ὅτι ΠΟΛΛΙΩΝΟC ἀρχὸν τῆς Ἀσίας; *sub POL- Sac. Serr. IV. p. 611.*
LIONE Praside Asia. Id etiam pulchre firmat Nummus quidam Sabinæ, Hadriani Conjugis, ab eisdem Pergamenis percussus, cum nomine ejusdem Pollionis, ΕΠΙΣΤΡΑ. ΠΟΛΛΙΩΝΟC ΠΕΡΓΑ. *sub Pra-* In Gaza
tore Pollione Pergamenorum. Quamquam ille Pollio, cu- Christine
jus Aristides meminit, sub M. Aurelio demum Asiæ Regina.
Proconsulatum gessisse videatur. Accedit postremo, extra Cyprum viguisse quoque cultum Veneris Paphiæ; & in ejus rei fidem & memoriam, nomen ac simulacrum ejusdem ΠΑΦΙΑC, ac etiam Templum sæpe in aliarum Gentium ac Urbium Nummis expressum. Ejus rei exemplum illustre præbet Nummus in urbe Asiæ itidem minoris, nec ita procul à Pergamo dissita, Sardibus nempe, & quod hic notandum, circiter circa eadem tempora sub Hadriano nempe percussus, cum eodem illo Templo & simulacro Veneris Paphiæ, ac simili inscriptione ΠΑΦΙΗ, nomine autem gentili ΚΑΡΔΙΑΝΩΝ. Exstat ille inter collectos à Sir-

In Museo
Christinae
Reginae.

mondo nummos in Collegio Claromontano Parisiensi, quem ibi cum reliquis anno superiore inspectis opportune adnotasse memini. Nihil itaque mirum aut insolitum, si à vicinis etiam Pergamenis publico ære signatum idem Templum, & adposite quidem Paphiæ Deæ simulacrum in eodem Nummo, quo vel Adoni formosior juvenis, & eo nomine insigniter, ut audivimus, à divino Vate commendatus, depingebatur. Mitto jam quæ illustrandæ illi rei insuper facerent, similia nempe exempla vel Serapidis Alexandrini, vel Dianæ Ephesinæ, quæ sæpe in aliis nummis occurrunt quam vel Alexandrinis vel Ephesinis; quod de postrema erudite jam à te observatum, in eleganti illa tua de Nummo Apamensi dissertatione. Quibus exemplis à te ex hac penu Nummaria congestis liceat hic insuper addere, ut alios mittam, Nummum Gortyniorum Cretensium cum ejusdem Dianæ Ephesinæ seu Πολυμάς effigiē, ac inscr. ΓΟΡΤΥΝ. seu *Gortyniorum*. Atque ita vides invictis, ut opinor, argumentis, quam vere & jure optimo insignis iste Nummus hujus HEROIS EURYPYLI, Pergamenis sit adscribendus; nihil autem causæ vel rei subesse, cur ad Salaminios Cyprios, quo induxit eruditos Antiquarios Paphiæ Veneris in eodem mentio ac Templum, sit confugiendum. Et hæc quidem scripseram, quum succurrit opportune, inter quorundam rariorum Nummorum icones, quas olim mihi seposueram, unam esse Pergamenorum cum aliqua Ceteii aut Ceteiorum mentione. Neque fefellit expectatio. Talis enim mihi nummus occurrit sub M. Aurelio à Pergamenis signatus, in cujus aversa parte Æsculapii Pergameni statua cippo innixa, utrinque duo Fluvii recumbentes, cum ramis Apii, ut videtur, aquatilis, infra Coronæ; talis autem inscriptio ΕΠΙ

CTPA.

ΕΠΙΤΡΑ. ΚΑΛΑΙΣΤΕΟΥΣ ΣΕΛΕΙΝΟ. ΚΗΤΕΙΟC In Museo
ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ Β. ΝΕΩΚΟΡΩΝ, Sub Pratore Galli- Reginæ
ſleo, Selinus, Ceteius, Pergamenis Bis Neocoris. Chriſtinæ.

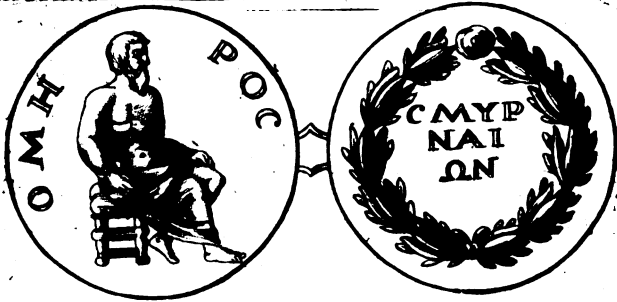
De Æſculapio cippo innixo ac Pergamenis ſingulari religione cultores obvia; quem ſecundæ & nobiliſſimæ quidem Colonix Pergamum deductæ ducem ſupra ex Ariſtide vidimus; unde etiam præcipuus Dei illius cultus in ea Urbe videtur originem habuiſſe. Duas vero illas figuras recumbentes cum Apii fluviatilſis ramis; duos Fluvios nobis repræſentare; non ſolum conſuetus ille eorum in Nummis habitus arguebat, ſed evincebant continuo adpoſita ſingulis nomina ΣΕΛΕΙΝΟC, ΚΗΤΕΙΟC; quorum utrumque Fluvium ad Pergamum ſpectare liquebat ex adlato ſupra Plinii loco, optimo & clariſſimo huius Nummi interprete, *Pergamum, quod intermeat SELINUS, præfluat CETIUS*. Ut vero peculiare quoddam fatum agnoſcas in his Pergamenorum Nummis, cundem etiam viderat & expreſſerat Triſtanus, ſed ita, ut veram ejus ſcripturam non ſit adſequutus, & palmarium hic *Ceteius* nomen interverterit. Ita enim tradit ille huius Nummi epigraphen, ΕΠΙ Β. ΚΑΛΑΙΣΤΕΟΥΣ ΣΕΛΕΙ. ΝΟΤΙΩΝ Tom. I.
ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΔΥΣ ΝΕΩΚΟΡΩΝ; ut mittam Com. pag. 641.
aliquod in ipſa iconè diſcrimen, cum in Ramis, tum ob omiſſas geminas Coronas. Immo ut dux erroris,

facile socium aut invenit, aut facit, similis etiam occurrit Nummus in Museo Mediceo, quem dum Tristano nimium tribuit diligens alias ac egregie versatus in antiquaria hac suppellectile Cimeliarcha, ad ejus fidem etiam eundem describit. At certa & indubia, quam tradimus præclari illius Nummi scriptura, quem consulere poteris in Cimeliarchio Christinæ Augustæ; unde etiam ejus Iconem sumus nacti, qualem vulgavimus, cum iisdem omnino litteris ac symbolis inde expressam. Ut mittam jam Tristani, præclare alias de his studiis meriti, quæ inde fingit somnia, & quæ scilicet Geographos hætenus latuerint: duos nempe fluvios tractum Pergamenum irrigasse, utrumque *Selinuntis* nomine, unde *Selinuncii* dicti eorum accolæ: quæ omnia fide hujus Nummi & inscriptionis, quam præferre eidem videbatur, constare existimat. Eum nempe in hunc errorem induxit alius Plinii locus, ubi duos fluvios *Selinuntæ* dictos, Ephesi Templum Dianæ docet præterlabi; *Templum Dianæ complexi è diversis regionibus duo Selinuntæ*. At alius Ephesi, alius Pergami situs; neque nummus iste Ephesinus, sed Pergamenus; neque in eo Templum Dianæ Ephesinæ, sed statua Æsculapii Pergameni. Ut mittam insuper, quod Tristanium hic fugit, diversam satis utriusque nominis rationem. Fluvius ille, qui Pergamum intermeabat, *Σελωός* vocabatur, ut docet nummi epigraphæ, Plinio *Selinus*. At ille seu unus, seu geminus, qui propter ædem Dianæ Ephesinæ præterfluebat, Græcis dictus *Σελλώς* seu *Sellenus*, qui flectitur *Sellenuntis*. Id me docuit Xenophon, unde superior etiam Plinii locus lucem & emendationem foeneratur; *ἡ ἐν Ἐφέσῳ ἡ ὡς πρὶν ἔφασκεν Ἀρτέμιδος νεὴν Σελλώς πρὸς τὸν Ἰσχυρῆν*. *Iidem apud Ephesum propter ædem Dianæ Ephesia Sellenus fluvius*

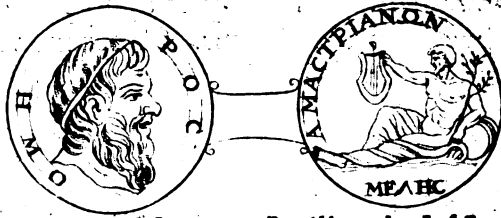
Lib. v.
cap. 29.

ἐν δ. 116.
lib. v.

fluvius praterfluit. Unde liquet apud Plinium legendum *Sellenuntes* pro *Selinuntes*. Cæterum vides quam pulchre cum altero Plinii loco de situ Pergami, & duplici fluviorum imagine in Nummo expressa consentanea sit producta à nobis vera ejusdem Nummi epigraphæ; ac præterea cum iis conveniant, quæ de Ceteiis Pergamenis paullo ante sunt à nobis adnotata, unde etiam Homerici ænigmatis, quale Straboni videbatur, certior adhuc & evidentior solutio elucescit. Quid vero præteream ipsos Heroum præcones, aut prima Urbium id genus decora, SAPIENTIÆ nempe ac LITTERARUM studiis inclytos vultus, ac præ reliquis ipsum illum parentem ingeniorum HOMERUM, quem præ viri vetustate vel ad artificum ingenium, quod tradit Plinius, effectum (ut alibi jam innuimus) juvat tamen contemplari. Et certe, quo studio olim in tanto cive adoptando nobiles urbes certasse accepimus, eodem in illo effigendo, cum potiores ex iis, tum alia præclara quoque oppida contendisse, lubenter adhuc intuemur. Mitto Chiorum Nummum, abunde jam à Cl. Allatio in magni conterranei gratiam illustratum, & de quo nonnulla etiam supra monuimus; qui nempe hinc Sphingem, illinc Homeri caput exhibet, cum inscr. ΟΜΗΡΟC. En tibi vero eundem Melesigenam in duobus rarissimis Nummis expressum, priorem Smyræorum, alterum vero Amasrianorum.

Et

Et prioris quidem Eclypum similiter indulgit mihi peritus hujus memorie cultor, Thomas Chiffletius; quod æreum illud apud Smyrnæos monetæ genus *Homericum* dictum, cujus meminit Strabo, sicut etiam viderat amicus noster, nobis ante oculos ponit; καὶ δὴ καὶ τὸ ΝΟΜΙΖΜΑ π χαλκῶν παρ' αὐτοῖς ΟΜΗΡΕΙΟΝ λέγεται. quin etiam NUMMUS quidam æreus apud eos HOMERIUS vocatur. Scilicet, si Statium audis,

Lib. III.
Sylv.

*Smyrna tibi gentile solum, potiusque verendo
Fonte Meles.*

Non nostrum equidem tantam inter nobiles has urbes Chium & Smyrnam litem componere. Illud ferme liquidum, eas esse, quæ præ cæteris contendentibus, hujus civis natales potiori quodam jure sibi videntur adrogasse. Hinc apud Smyrnæos, non signatus solum ære ejus vultus, sed & erecta Porticus cum Templo ac Simulacro ejusdem: quod præter Strabonem confirmat etiam Tullius; *Smyrnai vero suum esse confirmant. Itaque etiam delubrum ejus in oppido dedicaverunt.* Unde iterum huc opportune referas illud Papiniani,

Lib. I v.
Epig. 2.

Nec stat adoratas & Smyrna & Mantua lauros.

Ut jam non mirum sit, Sacerdotes ejusdem Poëtæ ac Ædituos à Themistio adnotari; πολλὰς μὲν οἱ μῆρας ὑποφύτας καὶ νεωκόρους. Quæ equidem egregie illustrare videtur insigne illud & quantivis pretii Marmor, ante paucos annos in Urbis vicinia ac ditione Colonnensium Procerum feliciter effossum, & quod, ut præcipuum

pium hodie inclyti eorum Palatii decus, singulari cum gaudio & voluptate aliquoties una spectavimus. Exhibet vero illud nobis, cum Templum ac sedentem Poëtam sceptro armatum, & cujus capiti figura muliebris à tergo coronam lauream imponit, & circumstantes Poëtam aliquot figuras, quibus omnibus adscripta hac serie nomina, ΕΥΜΕΔΙΑ, ΚΗΡΟΝΟΣ, ΙΑΙΑΣ, ΟΔΥΣΣΕΙΑ, ΟΜΗΡΟΣ, ΜΥΘΟΣ; tum adpositam ei aram & victimam, plurimasque dein Virtutum, Artium & Musarum figuras, quarum nonnullis in primo ordine positis addita etiam nomina, ΙΣΤΟΡΙΑ, ΤΡΑΓΩΔΙΑ, ΚΩΜΩΔΙΑ, ΦΥΣΙΣ, ΑΡΕΤΗ, ΜΝΗΜΗ, ΗΙΣΤΙΣ, ΣΟΦΙΑ; denique eundem Poëtam quasi consecratum ac in Deorum numerum adscriptum, ac montis Olympi, ut videtur, fastigio impositum, addito, more consueto in præclaris Græcorum statuis & marmoribus, artificis nomine, ΑΡΧΕΛΑΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥΤΕΠΟΙΗΣΕ ΠΡΙΗΝΕΤΣ, *Archelaus Apollonis filius fecit Prienensis*. Sed de præclaro & insigni Marmore forte alibi accuratius: meretur enim publice exstare, & peculiari commentario illustrari, quod à te etiam præstitum iri aliquando significabas, idem vero vel obiter hic in Lectoris gratiam indicasse, haud illi ingratum, certe ab hoc loco haud alienum existimavi. Magnam equidem illius Marmoris vetustatem, cum alia arguere mihi videntur, tum in primis antiquissimæ in eodem scripturæ vestigia, ut in voce ΚΗΡΟΝΟΣ, ubi duas litteras ΚΗ videas litteræ Χ locum occupare, juxta morem apud Veteres illos Græcos receptum, antequam primævis sexdecim litteris, ut norunt eruditi, posteriores illæ adspiratæ adderentur. Sed hæc aliaque eo spectantia melius ad ipsum Marmor excutientur. Alter vero Nummus cum ΗΟΜΕΡΙ itidem

Qq q

dem

dem ac fluvii Meletis effigie in averſa parte, & inſcr. MEΛHC, haud minus Smyrnæis patrocinari videtur, quorum urbem fluvius ille, ut notum, circumfluit. Fal- luntur enim eruditi antiquarii, qui ob adſcriptum AMACTPIANON ſeu *Amaſtrianorum* nomen, Smyr- næorum coloniam fuiſſe Ponticam Amaſtrin, ac ideo Nummo illo Meletem inſculptum. Altum certe apud veteres de ea deductione ſilentium. Condita ab Ama- ſtri Heracleæ, ut paullo ante vidimus, Regina hæc

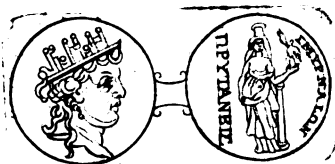
Lib. xii. urbs *συώνυμος*, & ſi Strabonem audimus, ex quatuor pagis, Seſamo, Cromna, Cytoro & Tio. Manſit illa inde in ditione Heracleenſium, donec ab iis avulſa fuit à vicinis Bithyniæ Regibus, ut liquet ex Memnone a-
Cap. xvi. pud Photium. Celebre vero nomen progreſſu temporis inter nobiles Ponti urbes naſta, maxime ſub imperio

Lib. x. E- Cæſarum; unde Plinio juniore laudatur, *Amaſtrianorum*
piſt. 99. *civitas & elegans & ornata, habet inter præcipua opera pul- cherrimam eandemque longiſſimam plateam.* Hinc eandem ſapientiæ quoque & literarum ſtudiis floruiſſe, vel ex

In Pſeudo- Luciano colligas; qui in eam ſe proſectum docet, ut
manti. ulciſceretur Alexandri illius impoſtoris, cujus hiſtrio- niam deſcribit, impietatem, haud paucos ibi ad eam rem adjuutores naſtus, & maxime Philoſophos è Timo- cratis ſchola. Ut non immerito eandem Urbem ob Phi- loſophorum in ea copiam odio proſequeretur hic Pſeu- domantis. Unde etiam factum videas, ut in Urbe flo- rente eruditorum copia & literarum cultu eruditorum. ac ſapientum apud Græcos Deus & parens HOMERUS ære quoque ſignaretur. Quia vero vulgo ille MEΛESI- GENES dictus, quaſi fluvii MELETIS filius, qui Smyr- nam, ut notum, circumfluit; hinc MEΛHC quoque in a- verſa nummi parte expreſſus, nomine etiam ejus addi- to. Fruſtra vero ſunt, qui inde aliquam Smyrnæorum vel:

vel Amastrianorum cognationem quærun; aut indubium Coloniæ deductæ argumentum. Ita alium adhuc notavi nummum, cum in Museo Regio Pariensi, tum in Cimeliarchio Reginæ Christinæ, qui hinc Homerum iterum signat, cum inscr. ΟΜΗΡΟC; illinc vero caput turritum ac epigraphen ΑΜΑCΤΡΙC, ut vel inde singulare quoddam hujus urbis in hunc Poëtam studium elucescat. Id enim pridem receptum apud Græcos, aut à Græcis profectas urbes, ut etiam extra contententes de ejus natalibus, Templis ac simulacris ΗΨΙC ille *Julian. O-* *rat. III.* Δαίμων, juxta Pythium Apollinem declaratus, coleretur. Hinc & à Ptolemæo Philopatore exstructum huic *Alian. Var.* Heroi Templum, ipse vero decore sedens collocatus: *Hist. lib.* *XIII. C. 21.* quo habitu superior Smyrnæorum Nummus, ac Marmor paullo ante indicatum eundem repræsentant. Duos certe adhuc Nummos possidet Gaza Christinæ Augustæ, hunc ipsum Melesigenem effingentes; unum sub M. Aurelio percussum cum Poëtæ capite & inscr. ΟΜΗΡΟC sine alia loci nota, saltem quæ hodie possit in eodem legi; alterum ab Ægiensibus cûsum Severi temporibus, cum effigie Homerum itidem referente, ut videbatur principi Urbis Antiquariorum, ac Nummi ejusdem quondam possessori Fr. Gottifredi. Neque aliter PYTHAGORAS occurrit non solum in nummis Samiorum sub Commodò & Gallieno signatis, cum inscr. ΠΥΘΑΓΟΡΗΣ ΣΑΜΙΩΝ; sed præterea, ut existimabat idem Gottifredus, in nummo quodam Nicæensium, quem inclytæ Reginæ, una cum reliqua sua penu Nummaria addixit. Quid jam referam Urbium ipsarum prærogativas & privilegia iisdem Nummis, tanquam totidem Columnis aut æreis Tabulis, ad posteritatis memoriam prodita? *Ius nempe sacri & inviolati soli; suarum legum; Libertatis; Metropoleos aut*

Primatus; Colonia; Editua denique & *Coronigera*, quæ singula tot Nummi Græcarum & Asiaticarum Urbium iisdem largiuntur: ut vel eo nomine fecunda prove-
 niat haud vulgarium observationum seges, quas alio
 & peculiari loco trademus? Quid dicam erecta in iis-
 dem Urbibus Opera; Tempia; indictos solemnes ca-
 rundem *Ludos* & publicos *Convventus*; *Societates*; *Concor-*
diam; *Fraternitates* denique, quæ in iisdem commemo-
 rantur? Quid singularum jam Urbium aut Provin-
 ciarum *Præsides*, *Proconsules*, *Sacerdotes*, *Asiarchas*, *Scri-*
bæ, aliosque Magistratus vulgo etiam non obvios, cu-
 jus generis unum hic exemplum & illustre quidem ju-
 vabit in medium adferre, elegantem nempe Smyr-
 næorum Nummum, in nupera collectione Cl. Gallie
 antiquarii, ejusdemque utriusque nostrum amicissimi
 Seguini occurrentem, cum inscript. Σ Μ Υ Ρ Ν Α Ι Ω Ν
 Π Ρ Υ Τ Α Ν Ε Ι Σ.

Vides in anteriori partē caput turratum, consuetum
 Urbium symbolum, in averſa vero figuram muliebrem
 at velatam ſtāntem cum calathō in capite, & Victōria
 in ſiniſtra. Hanc vero Veſtæ ſeu Εΐας figuram facile cre-
 derem, quæ in Græcarum urbium Prytaneis colebatur,
 & cujus ſimulacrum in iisdem erigi ſolebat, juxta Pin-
 dari Scholiaſtem; ΠΡΥΤΑΝΕΙΑ φασι λαχῆν τῷ Ε-
 ΣΤΙΑΝ, παρ' ὅσον αἰτ' πόλεων ΕΣΤΙΑΙ ἐν πῶς ΠΡΥΤΑ-
 ΝΕΙΟΙΣ ἐφίδρωται. PRYTANEA dicunt ſortitam VE-
 STAM, unde Urbium Veſta in PRYTANEIS ſtatuebantur.
 Hinc primus etiam Veſtæ in urbibus illis Græcis
 aut

In Od. xi.
 Nem.

aut Asiaticis cultus; unde Cyrus Sardes victor ingres-
sus, primum Vestæ, dein Jovi, aliisque Diis rem sa-
cram fecisse apud Xenophontem legitur; ἐπειδὴ εἰσέλθῃ Infit. Cyr.
ὁ Κύρῳ πρῶτον μὲν Ἑστία ἔδυσεν, ἐπειτὰ Διὶ Βασιλεῖ, καὶ lib. VII.
αὐτῇ, ἔπειτα τοῖς Μάγισσι ἐξηγάγετο. Quum ingressus esset, PRI-
MUM VESTÆ rem sacram fecit, deinde Jovi Regi, & si-
cuti alteri Deo Magi sacrificandum indicarent. Neque ve-
ro negotium facessent adscripti nummo Smyrnæorum
ΠΡΥΤΑΝΕΙΣ, quales passim in Græcis Urbibus præ-
ter Athenas existisse, ut Rhodi, Milet, Tenedi, Ar-
gis, Thasi, Mytilenis, Ephesi, erudite ad Athenæum
notat ὁ πᾶνυ Casaubonus. Apud Rhodios certe sum-
mum fuisse eo nomine magistratum, & pleno cum
imperio obfero ex insigni eam in rem Appiani loco,
οἱ μὲν δὴ τὸν Ἀλέξανδρον ἐκ τῶν ἐλλόντων σφίσι Πρυτάνειν, Bell. Civil.
ἀπερὶ ἐστὶν ἀρχὴ παρ' αὐτοῖς μάλιστα αὐτοκράτωρ· illi vero ea lib. IV.
de causa Alexandrum elegerunt sibi PRYTANEM, qua
apud eos dignitas omnium maximam habet auctoritatem. In-
de vox illa Πρυτάνειν, qua Appianus utitur, ab Eccle-
siasticis scriptoribus, & à Gregorio Theologo non se-
mel de Deo omnia moderante dicta, ut in funere so-
roris Gorgoniæ, ἔθει πρυτάνειν. Cæterum præ- Tom. I.
dictis modo urbibus addendi jam Smyrnæi, ut arguit Orat. XI.
hic Nummus, & firmat insuper tum decretum Smyr- pag. 287.
næorum de renovando Fœdere cum Magnesiis, ubi In Marm.
horum Legati dicuntur à Senatu invitandi ἐπὶ ξενισ- Arundell.
μὸν εἰς τὸ ΠΡΥΤΑΝΕΙΟΝ, ad hospitales epulas in PRY- pag. 24.
TANEUM: tum ipse Smyrnæus Aristides, qui alicu-
bi (quod ad Smyrnæorum Marmor præteriit notare
Cl. Seldenus) se inter eosdem Patriæ suæ Prytanes no-
minatum docet; εἶπον ἡ δὲ χαιρεσίαι κατ' ὁκείνον τὸ χρόνον Sermon. Sagra.
ΠΡΥΤΑΝΕΙΑΙ πρεβάλλετο με ἡ βαλὴ δυσὶν καὶ τρεῖσιν V. P. 608.
ἐπὶ ἐπὶ ὧν· cum haberentur hoc tempore Comitibus PRYTA-

494 DISSERT. QUINT. DE PR. ET USU NUM.

NEA, *nominavit me Senatus, duobus vel tribus subscriben-
tibus.* Et hæc ferme præter institutum hoc loco, quæ
cum præclaris Nummorum id genus argumentis, ad
alias sedes, & Geographicas imprimis locorum obser-
vationes ablegamus. Ad alia enim jam hic nobis trans-
eundum, juxta institutæ hujus commentationis legem.
Quamquam, aut me animus fallit, aut quæ vel hac
Dissertatione sumus hætenus complexi, ad sanandam
eorum cœcitatem abunde sufficient, qui in priscis Græ-
corum Nummis nullam aut exiguam lucem ad Histo-
riam antiqui ævi illustrandam vident.

DIS-

DISSERTATIO SEXTA.
DE
PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

Illud sæpenumero mirari soleo, OCTAVI
jucundissime, cur in hac litterarum luce &
circumfluenti præstantium ingeniorum co-
pia, jaceant nihilominus ea studia, quæ pa-
trum nostrorum memoria feliciter exculta,
summo in pretio ac honore florebant. Scilicet divino
ingenio & exquisita doctrina homines, quum toti in
id incumberent, ut sepultas ac intermortuas literas de-
nuo excitarent; hinc omnia studiose ac diligenter in-
vestigabant, quibus in ea nocte & caligine optimarum
artium, plurimum iisdem luminis adferrent. Ita non
libri solum, quibus veterum doctrina ac sapientia con-
tinentur, novo nitore ac cultu ab iis donati; sed &
Nummos, Marmora, aliasque venerandæ vetustatis re-
liquias, in subsidium tam ardui operis, eadem alacri-
tate animi & laboris contentione arcessabant. Unde
multa præclare ab iis in hoc genere reperta, & magna
cura elaborata etiamnum occurrunt, quæ si parem cu-
piditatem sequentium temporum forent nacta, ad
consummati fastigii gloriam optimarum artium studia
evecta pridem fuissent. At dum ardor ille parentum
in liberis refrigescit; dum prioribus inventis contenti,
tædio laboris aut difficultate operis languescunt eadem
studia, dum soli ferme beatiores homines, aut artium
alias.

alias ac disciplinarum rudes ea tractant, quæ acri ingenio & ab omni litterarum varietate instructos (quales tulit & habet etiamnum hæc ætas) requirebant; incredibile dictu, quantum ad consummationem perfectionemque earundem litterarum adhuc desit. Sed aliqua spes adfulget, adesse meliora tempora, & excitari denuo homines, qui incensi laudabili studio, omnem hanc memoriam, quæ Nummis, aliisve monumentis antiquis adhuc sepultis vel intactis continetur, ornandam sibi ac omni doctrinæ & litterarum genere illustrandam suscipiant. Quorum animos si hoc meo qualicunque labore, ad præclarum adeo consilium incendere ulterius ac inflammare valeam, tum equidem uberrimum operæ ac laboris fructum me tulisse reputabo. Sed interim ad institutæ commentationis seriem revertamur.

Usus
Nummo-
rum CON-
SULA-
RIUM,
quos vo-
cant.

In ROMANA quidem HISTORIA, quam facem hic Nummi præferant, minus ut puto, obscurum erit aut reconditum. Qui enim hætenus Numismata veterum illustrare sunt adgressi, hunc potissimum industriæ suæ campum delegerunt. LIBERÆ quidem REIPUBLICÆ, hoc est, heroica Urbis tempora multa caligine involuta haud ignoras, dum illius scriptores vel mutilos terimus, vel perditos desideramus. Occurrit vero huic incommodo superiori sæculo aureum illud FAMILIARUM ROMANARUM opus à Fulvio Ursino, ex priscis numismatibus, nescio an laudabilius susceptum, an absolutum felicius. Quæ enim intacta reliquit posteris, aut cæteroquin minus adsecutus est (qualium forte seges non contemnenda, ut cum alibi jam ante, tum uberius in progressu hujus operis docebitur) nullam tamen eidem consummati operis gloriam detrahunt. Ut equidem haud immerito à ma-
gno

gno Scaligero, divini libri elogio ornatum dicatur, & Scaligerian.
in quo equidem multa se didicisse ingenue agnoscat. Pag. 364.

Commode vero dum hæc scribebamus, ut nosti, adlat-
tus idem liber in Urbem post longas moras, à Carolo
Patino, antiquariæ juxta ac medicæ rei optimo promi-
condo feliciter auctus & recognitus. Quo nomine,
quantum diligentæ illius ac industriæ, & eorum qui
Symbola hic sua contulere, Lomenio Briennæ Comi-
ti, Seguino, Brumotio, non antiquaria solum, sed uni-
versa res litteraria debeat, lubenter hic profiteor, qui
ab obvia comitate viri singularis exempli Francisci
Gottofredi, brevem hujus voluptatis usum continuo
impetravi. Nec fefellit certe expectatio. Talem enim
jam ante noveram vel solam Fulvianam collectionem,
in qua non tam liceret agnoscere prisca Romanorum
stemma, quam ipsam cernere veteris Reip. imagi-
nem, & inde simul multiplicem usum ad Historiam il-
lorum temporum mutuari.

Primum statim arguit ampla illa GENTIUM vel
FAMILIARUM series, quæ Nobilitatem ferme o-
mnem principis gentium Populi, uno quasi obtutu in-
spiciendam præbet. Adeo quidem, ut funeri te non u-
nius Consularis, sed totius Reipub. credas interesse;
in quod ex prisca moris vestigiis Imagines tot clarissi-
marum Gentium inferri longo ordine videas. *Imagi-*
num enim specie, non sumptibus nobilitari maximorum viro-
rum funera solere, aiebat olim Senatus Princeps M. Le-
pidus. Nobilius certe funus hic fatearis quam illustris
illius matronæ, cujus meminit Tacitus, Junia nempe
C. Cassii conjugis & sororis M. Bruti, in cujus funere
viginti clarissimarum Familiarum imagines antelata sunt,
Manlii, Quinctii, aliaque ejusdem nobilitatis nomina; aut
quod de funere Drusi Tiberii filii idem Annalium Scri-
ptor

i.
Ad Noti-
tiam Fami-
liarum Ro-
manarum.

Epitom.
Livii lib.
XLVIII.

Annal. Lib.
III. c. 6.

R r r

ptor

Annal. IV.
cap. 9.

ptor alibi observat, *funus imaginum pompa maxime illustre fuit, cum origo Julia gentis Æneas &c. ceteraque Claudiorum effigies longo ordine spectarentur.* Eadem quippe hic tibi occurrent JUNIORUM, CASSIORUM, MANLIORUM, QUINCTIORUM, JULIORUM, CLAUDIORUM, tum longe adhuc plurium Gentium imagines, quibus hodierni Quirites vestri etiamnum possunt adfurgere. Qui enim præter gentes illas modo commemoratas, ÆMILIAS insuper, CÆCILIAS, CORNELIAS, FABIAS, FURIAS, PAPIRIAS, PORCIAS, SULPITIAS, VALERIAS, ut tot alias mittam, positas ante oculos cernit; frustra alibi aut celebritate personarum, aut dignitate munerum, aut gestorum gloria, aut caritate in patriam, aut cunctis pacis & belli artibus illustriores quæret. Flos ille utique delibatus populi Gentium victoris; Prætorum autem, Consulum, Dictatorum, & Cæsarum tandem seminarium; & qui Reges Legatis Regum, Dei autem Regibus olim videbantur. Neque ego hic commendationem eorum instituo, nisi quatenus ex ea pretium accedit iis monumentis, quæ in illis propagandis aut adserendis in pristinam lucem hodie feliciter inserviunt. Peculiares quidem illustrium id genus Gentium Commentarios exstitisse olim accepimus, quales PORCIÆ Familiæ legisse sese profitetur Gellius; *Quum, inquit, & laudationes Funebres, & librum Commentariorum de Familia Porcia legeremus.* Ubi obiter observo, FAMILIAM ibi, sicut frequenter in lapidibus & supra, atque alibi non semel apud Tacitum, pro tota gente positam; quod &^a Velleio, ^b Valerio Maximo, aliisque familiare, *Principe illo Familia Porcia*, item *Ponia Familia*; quam tamen vocis Familiæ eo sensu significationem improbasse aliquando viros doctis-

Noct. At-
tic. Lib. x.
c. 18.

^a Velleius
Lib. 11.
^b Valer.
Max. Lib.
11. c. 2.

doctissimos novi. Quod nec prætereundum fuit hoc loco, ne sine idoneo exemplo factum videamus ab Urfino, dum easdem non Gentes sed Familias inscribit. Quamquam, ut nosti, Gentes vocentur frequentius apud antiquos & aureæ ætatis Scriptores, Sallustium, Tullium, Livium, aliosque, qui notum etiam Gentis ac Familiæ discrimen tradunt, ut Sallustius; *igitur Sulla, Gentis patritia nobilis, Familia prope jam extincta majorum ignavia*; ubi per Gentem Corneliæ, per Familiam Sullæ in eadem Gente dicti intelliguntur. Iterum Livius: *orationemque habuit plenam veris decoribus, non communitur modo Cornelia gentis, sed proprie Familia sua*, qui & alibi unius Gentis Potitiæ duodecim Familias eadem tempestate dicit existisse. Cæteroquin præter Commentarios illos de Familia Porcia Gellio commemoratos, nosti quoque laudatas veteribus Varronis, Attici, Hygini, Messalæ, Suetonii in hoc monumentorum genere lucubrationes, quas haud insolitum illustrium Familiarum fatum posteris invidit. Hanc autem vel Commentariorum, vel Genealogiarum, quas vocant, jacturam opportune supplet, illa Consularium, quos vulgo appellant, Nummorum supellex; quæ Veteres Patritias & Plebeias, hoc est, primævas & incorruptas Quiritium Gentes, & præclaras earundem adfinitates complectitur. Neque enim adhuc Romanus sanguis cum Barbaro fuerat commixtus; nondum varietas & confusio generis inducta; nondum duo aut plura nomina in unum gentilitium coëuntia, omnem successionis vel ordinem vel rationem turbarant. Infusa illa brevi sub Cæsaribus varietas & commixtio; qua omnis interrupta gentilium propago; qua novi homines cupide se intruserunt in veterum stirpem; qua priscae Gentes ÆMILIAE, CORNELIAE, FURIAE, JULIAE, SEM-

PRONIAE, aliaque novissimæ Nobilitati accessere; qua commercio & adfinitate cum exteris, descivit à prima origine simul ac virtute Romanus sanguis. Posteriori vero ætate, sub Christianis Imperatoribus, dum nempe una Christi tessera pro omni insigni Gentilitio sufficere videbatur, interversum ferme omne Familiarum discrimen, nullo jam certo aut stabili gentis nomine; non turbata amplius, sed sublata omnis successio; nec adulterata solum, sed quasi extincta univèrsa Romani hujus stemmatis series. Neque sic tamen defuere, vergente plane ad occasum imperio, sancti & graves etiam in Urbe Cives, qui ad antiqua illa Reip. decora, quorum digesta è Nummis antiquis apud Ursinum series, genus adhuc suum referebant. Quam certè laudem videas B. Hieronymum passim sanctis illis feminis ascribentem, Furia, Læta, Paulæ, Paulinæ, Eustochio, Fabiolæ, quæ illi dicuntur,

^a ad Furiam. ^a modo habere *genus à CAMILLO*, ^b modo *Consulum*
^{p. 79. T. 1.} *Pronepos & FURIAM germinis decus*; ^c modo GRAC-
^{ad Pam-} *CHORUM stirps, soboles SCIPIONUM, PAULLI*
^{machum. p.} *heres, cujus vocabulum trahit, MARTIÆ PAPI-*
^{164. T. 1.} *RIÆ matris AFRICANI vera & germana progenies*;
^c ad Eusto- ^d modo, *Toxotio, qui ÆNEÆ & JULIORUM altissi-*
^{chium. p.} *um sanguinem trahit; unde etiam filia ejus Eustochium JU-*
^{169. T. 1.} *LIA nuncupatur*; ^e modo, *alius forsitan schola memor*,
^d Ibid. pag. *Q. MAXIMUM & C. & FABIORUM GENTEM*
^{170.} *proferret in medium*, & quæ plura hujus generis apud
^e Epitaph. *cundem occurrunt. Neque vero hic ego generis con-*
^{Fabiolæ. p.} *troversiam movere illis intendo, qui stirpem suam ad*
^{197. T. 1.} *CÆSIAS, COCCEIAS, CORNELIAS, JUNIAS,*
MUCIAS, VITELLIAS aliasque adhuc hodie re-
ferunt. Immo gratiam potius ab iisdem expectant id
genus monumenta, quorum beneficio generis sui au-
ctores

stores & Αἱμαῖρας certe haud poenitendos adspicere illis non solum datur, sed etiam domi eorum imagines in Atriis, Museis, more veteri disponere & adservare conceditur. Commune vero rei litterariæ, non privatorum aliquot beneficium mecum hic reputas, mi OCTAVI, Veteres & recentiores Quiritium FAMILIAS aut GENTES Nummorum ope distinguere; (quod utinam cavisset Antonius Augustinus) distinctas juxta classes disponere; dispositas illustrare; vetustis novitatem; nuper inventis vetustatem addere. Eo minus enim ludibrium debuerunt hactenus Romanorum stemmatum Collectores, quo his subsidiis magis instructi, rem alias præclaram & summæ industriæ sunt adgressi. Unde etiam post Volaterranum, Sigonium, Ursinum, Ant. Augustinum, Pigium, Panvinium, Schottum, & gentiles suos, Streinium, Glandorpium, Reinuccium, Reusnerum, haud ineruditus vel indiligens Germanus non ita pridem novum & luculentum opus de Familiis Romanis moliebatur, eidem adfecto præmature immortuus. Quibus vero præsidiiis, & qua fiducia potissimum impulsus, manum operi admoverit, ipse alicubi declarat; *Et quantus Numismatum numerus est, quæ nec ipsi (Ursino) nec aliis tentata spem certam mihi faciunt, fore, ut in istis utiliter laborem, & in multis cibum sumam minime pramansum.* Nec prætereundus hoc loco antiquarius superiori seculo haud incelebris Pyrrhus Ligorius, inter cujus monumenta inedita, quæ in Bibliotheca Christinæ Augustæ adservantur, duo se opera mihi obtulerunt, unum *de Illustribus Viris* apud Romanos, alterum *de Familiis Romanorum*. Ita vero utrumque ab eo contextum deprehendi, ut non continua aut disposita serie, more Fulviano, sed singulares aliquot viros & Familias, adductis nummo-

Epist. Ruper-
ti, ad
Tom. Rei-
nol. p. 64.

rum lapidumve subsidiis, illustrare sit adgressus. Quo successu vero id ab eo præstitum, ex iis, quæ supra de ingentibus viri laboribus libere simul & candide protulimus, licebit facile cuique iudicium ferre. Utinam saltem, aut exstarent hodie pleraque ea monumenta, ex quibus penum suam locupletavit; aut de singulis eundi in consilium, Herculei operis institutum eidem permisisset.

Neque tantum illustres jam ex Annalibus & Fastis, sed obscuras etiam, & aliunde ignotas Familias tradunt gentilitia id genus Numismata. Ita CREPUSIAS, DURMIAS, FABRINIAS, RENIAS, SEPULIAS, & novissimæ collectionis MINCIAS, TREBANIAS, aliasque alibi hætenus, quàm in hisce Nummorum monumentis obvias negant docti earum interpretes, frustra certe in vulgatis Familiarum Romanarum Onomasticis quæras. Ut mittam ACCOLEIAM, CORDIAM, EGNATULEIAM, FAR-SULEIAM, MUSSIDIAM, quarum vel obiter forte aut Cicero, aut Livius, aut Marmor aliquod memoriam servant, & quam prope inter mortuam Nummi felicius renovant. Quam præclarum autem post longam tot seculorum noctem, excitare denuo integrarum Gentium imagines; vitam & lucem densa temporum caligine oppressis restituere? Accedunt his Gentibus etiam aliæ, MÆVIÆ, SEXTIÆ, SOSIÆ, JULIÆ, VENTIDIÆ, quas Cl. Seguinus primus novissime ex Nummis illustravit; & quibus aliunde licet haud ignotis, augetur insuper numerus Urfinianæ & Patinianæ collectionis. Neque vero lapidum tacenda cæteroquin in Familias id genus merita, quibus sepulchra Cunarum quodammodo vicem præstant, quæ nec jacere tamen easdem, sed feliciter resurgere largiuntur.

tur. Talium certe amplam segetem, præter Gruterianum Thesaurum, inedita id genus monumenta adhuc recondunt; quibus harum laetitiarum cupidos, licebit viris longe eruditissimis Reinesio, Gudioque nostro tandem aliquando demereri.

Equidem præter communia GENTIUM nomina, 2.
alias etiam PRÆNOMINUM & COGNOMINUM Ad Noti-
tiam Præ-
nominum
& Cogno-
minum ea-
rundem Fa-
miliarum.
appellationes, quibus Gentes in Familias, & Familiæ
rursus in plura capita apud Romanos distinctæ, eadem
Nummorum supellex præbet. Quæ eo accuratius ob-
servanda, quod aut plurima id genus aliunde sint igno-
ta; aut in designandis viris illustribus, à diligentis-
simis etiam auctoribus passim præterita fuerint;
dum eos vel cum solo Gentili nomine, aut solo Cogno-
mine frequentius; nonnunquam etiam cum nudo Præ-
nomine efferre solent. Quæ diversitas frequenter ob-
via cum apud Latinos Scriptores, tum inter Græcos
Latinosque, ubi eorundem hominum meminere. Ac-
cedit, quod eadem nomina apud eos mutata sede non
semel transponantur, ut nempe præpostero ordine No-
men Gentile Prænomini, aut Cognomen Nomini
Gentili sit prælatum. Prioris exemplum præbet apud
Dionysium Πίσων Λεύκιος, alibi Γέλλιος Γναίος, pro Lib. II.
L. PISO, & C. N. GELLIUS; quemadmodum etiam
vocantur in denariis Gentis Calpurniæ & Gelliæ. A-
pud Dionem similiter legas, *Claudium Appium, Domi- L. XXXIX.
tium Lucium, Galbam Servium*; & apud ^b Josephum, *Mi- & XL.
rucianum Marcum*, ac similia alibi, quorum loco, obvii <sup>Antiquit.
lib. XIX. c. I.</sup>
Nummi inscripti, APP. CLAUD. aut SER. GAL-
BA. Frequentius autem Cognomina Gentili præposita,
idque Græcis imprimis, ubi Romanorum nomina re-
cescent, familiare; sicut iisdem ^a Dionysio, ^b Josepho,
Dioni, apud quos passim occurrunt *Piso Calpurnius, Tu-
bero*. <sup>lib. I.
Joseph.
antiq. lib.
XVII. cap. 7.</sup>

bero Aelius, Varro Terentius, Varro Quinctilius alique, quorum nominum transpositam sedem, si non aliunde constaret, arguerent eorum Nummi adhuc superstites aliter inscripti. Immo id Romanis etiam Scriptoribus solemne videas; quod vel unius *Veteris Antistii* exemplo liceret illustrare; sicut cum apud Velleium, tum apud Ciceronem ipsum vocatur, ubi male postrema doctorum virorum editiones *Severum Antistium* re-

Epist. ad
Quint. II. 1.
Lib. XXXI.
cap. 1.

posuerunt. Hujus enim, præter Plinium, qui illius etiam meminit, antiqui denarii aliter eadem nomina disponunt, & cum ejusdem, quod latebat Prænomine, C. ANTISTIIUS VETUS. Scilicet non Velleio solum solemnis ea transpositio, cujus rei multa apud illum exempla, *Cato Porcius, Lepidus Aelius, Balbus Cornelius, Drusus Livius, Drusus Nero*; sed & Livio, Tacito, Nepoti, apud quos, *Collatinus Tarquinius, Cursor Papius, Abala Servilius, Capitolinus Quinctius, Priscus Helvidius, Valerius Antias, Marcellus Claudius*, pluraque id genus reperiuntur. Ut certe vel inde liqueat, jure à Sigonio reprehensum Robortellum, negantem unquam ordine præpostero Cognomen Prænomini, aut Cognomen Nomini prælatum.

Quale No-
men Pro-
prium apud
Romanos.

In C. Ma-
rio.

Quo spectat præterea, quod nata sit ingens secutis temporibus appellationum id genus permixtio & varietas, quæ ab usu priorum temporum distingui debet, & ex eodem illustrari. Ita vel quale Nomen proprium fuerit apud Romanos, non hodie solum sed jam olim fuisse dubitatum, liquet ex Plutarchi cum Posidonio ea de re controversia. Factum id vero, dum gravissimi alias auctores, aut non perpendunt accurate id genus appellationum originem vel gradus; aut non distinguunt diversa Reip. & Cæsarum tempora, aut propria personarum & Familiarum nomina confundunt; quæ omnia

omnia commodè possunt ex Nummis Familiarum Romanarum intelligi. Alia nempe illi suppeditant Propria Gentium integrarum Nomina, ut *ÆMILIAS*, *CLAUDIAS*, *CORNELIAS*, alia rursus propria diversarum Familiarum in eadem Gente, ut in *Æmilia PAULLOS*, *LEPIDOS*, *BUCAS*, in *Claudia PULCHROS*, *MARCELLOS*, in *Cornelia SCIPIONES*, *SULLAS*, *LENTULOS* & plures; alia iterum propria singulorum ejusdem Familiæ, puta *Paullorum* aut *Lepidorum*, *CAIOS*, *LUCIOS*, *MARCOS*. Priora, seu Gentilia, propria scilicet (sicut vocantur *Dionysio*, ut infra dicitur) Genti, quibus ab altera Gente distincta, velut *Claudia à Cornelia*; Communia vero eadem *Plutarcho* dicta, respectu nempe Familiarum seu Gentilium *Scipionum*, *Sullarum*, *Lentulorum*, qui omnes erant è Gente *Cornelia*. Altera, quæ eidem Auctori *COGNOMINA*, Propria quidem Familiæ, quibus ea ab altera Familia distincta; puta *SCIPIONES* & *SULLAS* in Gente *Cornelia*: Communia vero nonnunquam aliarum gentium Familiis, ut *BALBI* *Antoniæ*, *Corneliæ*; *GRACCHI* *Antistia*, *Sempronæ*, *Julia*. Postrema vulgo, sed prima ordine *PRÆNOMINA*, Propria Fratribus ejusdem Familiæ, quibus invicem discreti; Communia autem cum in eadem Familia, ut *CNÆO* *Pompeio* Patri & Filio; tum aliis Familiis ejusdem Gentis, ut *LUCIIS* *Scipionibus*, *LUCIIS* *Sullis*. Hæc autem primæva nominum discrimina nullibi evidentius, quam in Nummis aut Lapidibus antiquis, de quibus hic agimus, expressa reperies. Eadem jam olim notaverat *Appianus*, qui Romanis unum primo nomen usitatum In Præfat. scribit, quod & *Varroni* placuit, more nempe Græcorum, ut docent exempla *ROMULI* & *REM I*; mox

- alterum superadditum, quod Prænominis loco Gentiles inter se distingueret, ut TULLUS HOSTILIUS, cuius Gentis nempe alius *Hostus Hostilius* apud Livium occurrit. Istud autem, quod Prænominis vicem obtinuit, *Commune* vocatur Dionysio, & *Appellativum*, ut LUCIUS, SERVIUS; alterum vero eidem *Gentile, Patronymicum & Proprium*, ut TARQUINIUS, TULLIUS. Tertium vero brevi repertum seu Cognomen, quod nempe à gestis aut adfectibus animi vel corporis, ad maiorem adhuc distinctionem, ut idem tradit Appianus, inditum: Sicut L. TARQUINIUS SUPERBUS, L. JUNIUS BRUTUS. Et certe liquet ex Dionysio, quod jam vidit Sigonius, initium habuisse apud Romanos usum id genus Cognominum, in hoc Tarquinio; ita ut quum eadem cum Avo, L. TARQUINIUS nempe, nomina præferret, inde factum ad utriusque discrimen, ut alteri *Prisci*, alteri *Superbi* Cognomen sit adjunctum. Ita vero brevi mos invaluit, ut usus ille trium Nominum paullatim nobiliorum Romanorum evaderet (quamquam non omnium, ut quidam existimarunt) unde illud Satyrici,

Juvenal.
Satyr. V.

— *Si quid tentaveris unquam.*
Hiscere tanquam habeas tria Nomina.
vel Aufonii,

Myll. XI.

Tres equitum turma, tria Nomina nobiliorum.

Ibi vero postremum hoc Proprium maxime tum habitum liquet; quum nempe ex propriis uniuscujusque aut notis corporis, aut gestis primum indebatur, ut juxta morem semel receptum, CICERO, SULLA, MAGNUS. Quod egregie certe illustant antiqui denarii Gentium Romanarum, in quibus Cognomen vulgo capiti illustri adjunctum videas in anteriori Nummi parte, ut COTTA, RESTIO, PANSA, ACI-

ACISCULUS, tanquam Propria singulorum nomina, in averſa vero cum Bigis, Quadrigis, aliſve ſymbolis additum demum Prænomen & Gentile, ut M. AURELIUS, C. ANTIUS, C. VIBIUS, L. VALERIUS. Sic MARCELLINUS, AHALA; eorum vultibus adſcripti, qui in Gente vel Claudia vel Servilia primi id genus Cognomina retulere. Unde etiam adoptati, adſumpto Prænomine, Nomine & Cognomine adoptantis, ſolum Cognomen prioris fortunæ inſuper retinebant; ut P. Cornelius Scipio à Q. CÆCILIO METELLO adoptatus, Q. CÆCILIUS METELLUS SCIPIO dicebatur; ſicut præter auctores, in denario Gentis CÆCILIÆ adhuc hodie deſcribitur. Quæ fatis arguunt meo quidem iudicio, incautius egiffe ad Sidonium doctiſſimum Sirmondum; qui hæc pro diverſa temporum ætate non diſtinxit, & Proprium nomen Romanis ante Cæſarum tempora, non Cognomen, ſed Prænomen ſemper fuiſſe exiſtimat. Quid vero de Dionyſio ſtatuet, qui neutri ex iis, ſed medio ſeu Nomini Gentilitio, ut diximus, Proprii nomen adſcribit, ubi de Servio Tullio loquitur: *ἡ γέννηται τεαφέντι ἡ μήτηρ τὸ μὲν ΙΔΙΟΝ πρὸς συγγενικὸν ὄνομα ΤΤΑΔΑΙΟΝ, ὅτι τὸ πατρὸς προσηγορικὸν τὸ ΣΕΡΟΤΙΟΝ;* *sui, quum à matre aleretur, impoſuit illa nomen quidem PROPRIUM & Gentile TULLIUM, à patre appellativum vero SERVIUM.* Et in eundem ſenſum loquitur auctor libri, qui vulgo Valerio Maximo adſcribitur; *quod per proprietatem dicitur, hoc diſtat, quia eo Gens cognoscitur, ideo dicitur Gentilitium; Cætera ordine variantur.* Proprium ergo aliquando Gentilitium. Immo Prænomen etiam & Cognomen illi poſtea ſuperaddita, hic vices etiam ſuas habuere; iſtud nempe poſtremo loco repertum, ut maxime proprium & peculiare uniuf-

niuscujusque, sicut ex Appiano modo vidimus, & ratio nominis arguebat. Ubi vero idem commune rursus liberis & nepotibus evasit, ut vel *SULLÆ*, vel *MAGNI*, vel *CICERONIS* Cognomen; tum non Personis amplius sed Familiis proprium mansit. Ibi autem Prænomen occupavit rursus Proprium singulorum ejusdem Familiæ nomen, quibus nempe frater à fratre distinctus, ut *CN. vel SEX. POMPEIUS MAGNUS*, *M.* aut *Q. TULLIUS CICERO*: Unde etiam colligitur & jure Posidonium à Plutarcho reprehensum, contra quam eidem Sirmondo placuit, si proprium nomen Prænomini perpetuo adscripsit, & errasse etiam Plutarchum, cum perpetuam hanc prærogativam Cognomini rursus vindicat. Cæteroquin enim utrumque diverso respectu Proprium mansit, alterum Familiæ, alterum Personæ. Certe quod negabat Plutarchus, Proprii nominis partes implevisse Prænomina, id vero etiam sub Cæsaribus haud ignotum constat ex

In Vitellio. Suetonio; *P. Vitellius*, inquit, *quatuor filios Cognomine, ac tantum PRÆNOMINIBUS DISTINCTOS reliquit, Aulum, Quintum, Publium & Lucium.*

*De Prænomini-
bus & Cognomi-
bus Mulie-
rum.*

Neque vero valida ejusdem Plutarchi contra Posidonium ratio, quod ita Mulieribus nullum foret Proprium nomen; utpote quæ Prænomine apud Romanos carebant. Ad Viros enim, non Mulieres respexisse Posidonium verisimile, quibus frequentius solum Gentilitium nomen, ut *Julia Calpurnia*, *Porcia*; mox mariti Cognomen, non tam Proprium, quam Proprii vicem præstabat; *Julia Pompeii*, *Calpurnia Cæsaris*, *Portia Bruti*, & apud Lucanum, *Marcia Catonis*. Plures id genus congeruntur alicubi apud Valerium, *Livia Rutilii*, *Terentia Ciceronis*, *Clodia Aufidii*: diverso nempe à Græcis more, quibus addita id genus cognomenta, non conju-

Lib. VIII.
cap. 13.

conjugum sed parentum appellationes notant, & nonnunquam apud Romanos filiorum, ut *Cornelia Gracchorum*, non uxor nempe aut filia, sed mater. Alias ad illud Poëtæ, *Hectoris Andromachi* notat Servius, *id est unus*. *Hac autem figura utimur circa Patres & Maritos tantum*. Hinc nonnunquam præter Gentis nomen, Cognomen etiam Familiæ à Mulieribus retentum, quod negabat Sigonius, ac vel una illa nobilis inscriptio adhuc superstes fatis arguit, *CÆCILIAE METELLÆ*, & apud Tacitum, *LIVIA DRUSILLA*, aut *ÆMILIA LEPIDA* juvenis Drusi uxor, ut mittam crebra sequentium temporum monumenta. Præterea, neque minus ante Plutarchi ætatem, aut ejusdem ævo deerant Prænomimum Muliebrum exempla, *CAIA*, *LUCIA*, *PUBLIA*, aut antiquiora juxta Varronem, *Marcia*, *Postumia*; & auctorem libelli Valerio vulgo adjuncti, *Rutilia*, *Rodocilla*, *Burra*, aliaque recentiora è lapidibus obvia. Certe alibi apud eundem Plutarchum mentionem videas cujusdam *Caia Cæcilia*, cui statua à Romanis fuit erecta; apud Valerium Max. autem *Amasia Sentia*, & alio loco *Tertia Emilia*, matris *Corneliæ Gracchorum*; imo apud Livium, *Quarta Hostilia*, ut nihil dicam de *Acca Laurentia* apud Macro- bium, nobilissimo Scorto sub Anco consecrato. Illam ergo controversiam de Mulierum Prænominibus, majorum minorumque gentium Antiquariis agitatam, Sigonio, Robortello, Panvinio, Castalioni, & nuper P. Servio vestrati, commode componi posse crediderim; ut largiamur vetustis temporibus, Prænomina Mulieribus usurpata, quod Varro & auctor libri Valerio tributi tradidere, paullatim in desuetudinem abiisse, donec postea sequiori ævo eorum usus nonnunquam fuerit repetitus. Neque enim aliter conciliari

Question.
Rom.

L.VIII.C.3.

Lib.VI.C.7.

L.XI.C.37.

Saturnal.

lib.V.C.10.

possunt tot vetusta lapidum auctorumve testimonia, quibus niti possunt utriusque sententiæ patroni. Ita ut Plutarchus ad morem Romanis matronis magis usitatum respexerit, quo rarior Prænominum usus apud easdem invaluerat; quod firmant etiam egregie Nummi eorundem & superiorum temporum, in quibus LIVIÆ, AGRIPPINÆ, ANTONIÆ, MESSALINÆ, DOMITILLÆ, DOMITIÆ, aliæque id genus AUGUSTÆ sine Prænominibus traduntur. Frustra certe id instituit Servius vestras, ut Prænomena non omnibus Mulieribus promiscue, sed nobilioribus tantum usurpata existimet; quod vel una illa inscriptio CÆCILIÆ nobilissimæ matronæ, & tot Augustarum Nummi satis refellunt. Immo Plutarchi ætate, & jam ante receptum videas, ut hujus CÆCILIÆ METELLÆ exemplo, Prænominum loco Cognomina gestarent frequenter nobiliores Matronæ: atque ita vulgo viri tria Nomina, Mulieres autem duo præferrent; quod aperte in Quæstionibus idem auctor testatur. Cujus moris crebra occurrunt apud Tacitum exempla, *Pompeia Macrina, Lollia Paullina, Julia Agrippina, Ælia Petina, Junia Calvina, Domitia Lepida*; adeo etiam ut omisso gentis nomine, solo Cognomine vocarentur illustriores, quales AUGUSTÆ, Traiani nempe, Hadriani & Antoninorum Conjuges inscriptæ occurrunt in earum Nummis, PLOTINA, SABINA, FAUSTINA, LUCILLA, donec postea virorum exemplo multiplicata etiam Mulierum nomina, FURIA SABINIA TRANQUILLINA, MARCIA OTACILIA SEVERA; sicut id genus AUGUSTAS signant nummi sequentium temporum. Hæc ut opinor satis clara, & tamen doctissimos viros haud semel turbarunt.

Usum

Usum præterea PRÆNOMINUM florente Re-^{De Usu} pub. parcum argunt eadem, de quibus hic agimus, ^{Prænominum.} Numismata; ut vix aliud, quam unum singulistributum videas. Neque tamen id perpetuo in Prænominibus eorum temporum obtinuisse, quod Sigonio, Onufrio aliisque vulgo persuasum, clare probat denarius in Gente Sulpicia L. SERVIVS RUFUS; ubi duo priora unius viri Prænomina, postremum Cognomen, omisso Gentis Sulpiciæ nomine, quod & in Numismatibus & apud Auctores frequens; ut M. NERVA; L. SULLA; CN. LENTULUS, aliæque sexcenta in denariis antiquis. Unde male obignoratam rationem duplicis Prænominis, *M. Servium* sollicitarunt eruditi in vita Attici apud Nepotem, ut jam vidit Ursinus. Quæ nec ignotum usum arguunt duplicis Prænominis, ante secuta Cæsarum tempora, ut minus recte adferebat doctissimus Reinesius; nec frequentem tamen eundem illa ætate satis videntur comprobare. Sub Imperatoribus certe, & maxime circa Antoninorum tempora, familiaris usus plurium Prænominum passim inductus; ut cum ex Lapidibus, tum ex Nummis obvium, ad maiorem differentiam inter Gentiles unius Familiæ & Prænominis. Patrum enim Nomina non solum & Cognomina, sed Prænomina etiam frequentius ad Filios & Nepotes transibant ante Cæsarum ætatem, cuius rei cum alibi, tum obvia passim in Nummis exempla. Quo casu vel Cognominibus variis nonnunquam, vel sola addita Filii mentione, & Patris aut Avi prænomine, Filios à Patribus in monumentis id genus citra usum aliorum Prænominum distinctos olim videas; ut in denariis Gentis Antoniæ, M. ANTONIVS M. F. M. N. cuius Triumviri rursus ex Fulvia Filium, MARCUM itidem dictum liquet

liquet ex præclaro Nummo Cl. Seguini, M. ANTONIUS M. F. Ut ita continua serie MARCI prænomen in hac Gente Antonia à Proavo ad Abnepotem transiisse videas. Mitto frequentes alios denarios cum iisdem Parentum & Avorum Prænominibus. M. AQUILIUS M. F. M. N. & passim L. PISO L. F. CN. PISO CN. F. Q. POMPEIUS Q. F. Quamquam & ad denotandos majores suos eadem hæc Parentum & Avorum nomina addita non diffitear; unde rursus prisca id genus Familiarum series haud parum illustratur. Apud Græcos quidem rarius eadem nomina à Patribus ad Filios transiisse haud nescis; cujusmodi tamen aliquot exempla suppeditant auctores, ut Herodotus *Μαιάνδρι* & *Μαιανδρίε* de Samiorum Tyranno; Thucydides *Φαρναβάζε* & *Φαρναβάδε*, nisi postremum *Φαρνακ* legi debeat, juxta eruditissimum Palmerium in nuperis adnotatis ad hunc auctorem; Lib. 1. Arrianus *Ἀρυσόβελ* & *ἰ Ἀρυσόβελ*; Artemidorus, *Ἀρτιμίδωρ* & *Ἀρτιμιδώρ*, Pater nempe scribens ad filium; ^a Josephus, Antipater Herodis Pater, *Ἀντίπατρ* & dictus eodem cum Patre nomine; ^b Livius, *Andronicus Andronici filius Ætolus*. Quæ & ideo præmittenda censui, tum quod per se singularia sint nec vulgo obvia, tum imprimis, quia notaveram etiam hujus rei exempla in antiquis aliquot Græcorum Nummis, ut Magnesiorum in Gaza Christinæ Augustæ, ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ; item in altero Smyræorum Mediceo, ΑΧΙΜΗΤΟΣ ΑΧΙΜΗΤΟΥ, & in nummo Dyrachienſium apud Goltzium haud dissimili nomenclatione, ΑΡΙΣΤΗΣ ΑΡΙΣΤΗΝΟΣ. Cæteroquin aut inflexa paullo aliter Filiorum nomina, ut apud ^aPlatonem & ^bThucydidem, Ἀνδρῶν Ἀνδρωτίον & Φιλήμων Φιλημονίδε, Ἡγησανδρίδας Ἡγησανδρίδε, Καλλίας & Καλλιᾶδε, Τολ-

In Thalia.

Lib. VIII.

Lib. 1.

^a Antiq. lib.

XIV. C. 2.

^b Lib. XLV.

C. 31.

^a In Prota-

gora & in

Theagene.

^b Thucyd.

lib. VIII.

Idem lib. 1.

Τολ-

Τολμίδου & Τολμαίου : aut frequenter Avorum repetita
 in Nepotibus nomina , quod apud Athenienses im-
 primis familiare erudite etiam observat novissime mo-
 do laudatus doctissimus senex Palmerius à Grenémef-
 nel. Id vero vel ex Platone mihi notum , cujus crebra
 apud illum exempla videas , ὅδε μὲν τὰδε πάππῃ ἔχων ὄνομα Θουκιδίδης, *illic vero Avi nomen habens Thucydides*, & si-
 militer alibi apud eundem , Thucydides Melesiae filius
 Thucydidis nepos ; Aristides Lysimachi filius , Aristi-
 dis nepos ; Lysis Democratis filius , Lysidis nepos ,
 quanquam de postremo observet , eum Socrati ideo
 ignotum , quod non tam proprio quam parentis nomi-
 ne vocaretur , ob paternam claritatem. Hoc ipsum
 etiam de impositis vulgo sua ætate Avorum aut Proa-
 vorum nominibus , video notantem alicubi & impro-
 bantem simul Chrysostomum ; καὶ καθάπερ οἱ νῦν αἰσπλῶς ,
 καὶ οἷς ἔτυχεν πρὸς περὶ τῆς τοῦ πατρὸς τοῦ παιδὸς , εἰς τὸ ὄνομα φησὶ & πάπ-
 πῃ καὶ & πατρίππῃ καλεῖσθαι τὸ παιδίον & *quæ admodum ho-*
die , similiter & ut casus fert , nomina imponunt ; vocetur
infans , inquit , Avi aut Proavi nomine , alium vero u-
sum docet apud majores obtinuisse , ut nempe nomina
inderent , quæ ad virtutem excitarent posteros : unde
in sequentibus hortatur , ut non Avi aut Proavi , sed
sanctorum virorum nomina liberis imponantur . Scili-
cet juxta morem Christianis pridem consuetum , quo
aut vulgo hausta è sacris Veteris & Novi Fœderis libris
aut alias Beatorum Martyrum nomina frequenter li-
beris indebant , ut testantur veteris Ecclesiæ Annales .

Id vero præterea in his Nummis Gentium Roma-
 narum observes , eadem Prænomena nonnunquam uni
 Familiae aut Genti quoque peculiariter exstitisse ; sicut
 de Gente Domitia Ahenobarborum notat Tranquil-
 lus ; *Nulla Prænomena nisi C NÆI & LUCII usurpa-*

ta, modo continuantes per ternos, modo alternantes per singulos. Certe ex parte id evincunt denarii (quales plures apud Urfinum videas) Gentis Domitiæ, ac in specie AHENOBARBORUM; in quibus haud aliud, quam CN. seu CNÆI Prænomen legitur. Unde occurrentem apud Livium *C. Domitium* CN. *Filium* haud male existimat Princeps harum litterarum Gronovius legendum, *Cn. Domitium*. Itæ NUMERII prænomen peculiare genti Fabiæ tradit auctor libelli Valerio ad-juncti. NUMERII *sola Patritia gens usa est Fabia Prænomine*. Testes adhuc ejus rei luculenti denarii Gentis Fabiæ, qui soli Prænomen illud exprimunt, N. FABIPICTOR, ac in clypeo, quem Romulus, ut volunt, tenet, cum Flaminis apice, (qua de re paullo infra) QUIDRINUS; seu *Numerius Fabius Pictor Quirinus*. Unde certe liquet, emendandum Livium, apud quem locis aliquot pro Numerio Quintus vocatur, nempe *Q. Fabius Pictor Flamen Quirinalis*, pro quo in antiquis editionibus legebatur. *M. Fabius*, &c. M nempe loco N, quod prænomen illud *Numerii* vulgo foret minus notum, surrogato. Neque enim alius quærendus, cui nummus ille imputari debeat, neque etiam cum Urfino, duo diversi Fabii Quirinales existimandi sunt, quos ibi è Livio recenset, sed unus idemque statuendus, qui nempe anno DLXIII Flamen Quirinalis inauguratus fuit; anno autem DLXXXVII. Coss. M. Claudio Marcello & C. Sulpicio Gallo mortuus. Sic M'ANII prænomen fere oblitteratum, & AQUILLIIS olim consuetum, Gentis denarii iisdem vindicant, vulgo inscripti, M. AQUILLIUS, M. F. M. N. ut hæreditarium agnoscas. Hac autem nota M. non NV. (ut male denarios illos expressere viri docti) MANIUM designari erudite jam olim è Fastis notavit diligentissimus.

L. XXXVII.
c. 47. & 50.
& lib. XLV.
cap. 44.

simus Sigonius, & è collatione auctorum, Plutarchi & Appiani, quibus *Μάνιος* vocatur ille Aquillius, cujus Liviana Epitome meminit, & in qua *M. Aquillius* Epist. lxxix. antea perperam legebatur. Unde etiam more antiquo & juxta indubiam Numismatum ac Fastorum Scripturam, non *Man. Aquillius*, ut habent postremæ & alias emendatissimæ Livii editiones, sed simpliciter *M. Aquillius* Scribi debuit, quod idem de *M. Scilio Glabrione*, ut alios mittam, statuendum, cujus meminit itidem Livius; & quod Prænomen etiam huic Genti vindicant antiqui ejus denarii. His accedunt in Nummis ^{Lib. xxxv. cap. 50.} Gentis Claudie crebri *APP II*, & in Sulpitia *SERV II*, nomine etiam integro præter morem scribendi id genus prænomena Romanis usitatum. Factum vero, quod ab illa frequentia horum Prænominum in eadem Gente, *APP II* & *SERV II*, gentili & Cognomine omisso, sæpius dicerentur, ut ex Livio, Cicerone, aliisque haud ignotum, quod in Gentibus aliis rarius videas accidisse: Sic Otho apud Tacitum *post Fulios*, *Histor. II. Claudios*, *SERV IOS*, *se primum in Familiam novam imperium intulisse*. ubi *Servios* Prænomen Gentis Sulpicie, pro ipsa Gente usurpatum legis, & inter aliarum illustrium Gentium nomina collocatum. Corruptum vero adhuc illud nomen apud varios auctores, ut apud Dionem *Γαββαροσίρου* vocatur Cæsar's legatus, pro quo Leunclavius male emendabat *Γάββας ὁ Σέρριος*, ^{Dio lib. xxxix.} qui *Γάββας ὁ Σερουίος* dici debuit, sicut recte legitur a libi apud eundem Dionem; quem male rursus ibi sollicitat vir doctus. Ita apud Plutarchum in Catone Majore, quem dicit nonagesimum annum ingressum accusatorem exstitisse *Σερουίλις Γάββα* pro *Σερουίς*, quod postea vidi doctos interpretes in notis observasse. Mitto vulgarem errorem, qui *SERGIUM GALBAM*

nobis pro **SERVIO** passim obtruserat, quod vel denarii illi gentis **Sulpiciae**, quibus non jam **SER.** per compendium more consueto, sed **SERVIVS** integris litteris describitur, abunde poterant refellere. Cæterum, quod ut **SERVII** Genti **Sulpiciae**, ita proprium quasi & familiare esset Genti **Claudiae APPII** Prænomen, inde factum ut **APPIOS** fratres, addito **MAJORIS** & **MINORIS** discrimine distinctos tradat ad Ciceronem **Asconius**, sicut alias iisdem **Claudiis**, & maxime ævo **Cæsarum** proprium quasi **TIBERII** nomen observes in priscis monumentis: unde etiam frequentius **TIBERIUS** Imperator, non autem **CLAUDIUS** aut **NERO**, Gentili nempe nomine aut Cognomine, appellari meruit. Id vero, ut hodie **Ital**is vestris communi sermone, sic **Græcis** olim scriptoribus nosti familiare; quibus **AULI**, **PUBLII**, **TITI**, **MARCI**, **LUCII** passim solo prænomine efferuntur, qui Romanis **HOSTILII**, **CORNELII**, **QUINCTII**, **ANTONINI** & **VERI** cum Gentis nomine aut Cognomine vulgo vocari solent. Sic **Josephus Marci** aliquoties meminit, **Syriae** Præsidis post cædem **J. Cæsar**is, nullo alio nomine adjuncto; qui vel **Marcus Crispus** intelligendus, quem **Dio** docet circa ea tempora in **Syria** cum **Cæcilio Basso** depugnasse, qui paullo ante præfecturam ejus provinciae aperta vi invaserat; vel quod verisimilius pro **Marcus** apud **Josephum** *Μάρκος* seu **Murcus** ex **Appiano** reponendus. **Statii** enim **Murci** meminit à **Cæsare** in **Syriam** missi cum tribus legionibus, qui primus cum **Basso** congressus est, & cujus **Murci** valde apposite occurrit adhuc hodie rarissimus denarius in Gente **Statia**. Cæterum ex more illo **Græcis** auctoribus solemniter, Romanos cum solo Prænomine efferendi, ortus ingens ille.

Antiq. lib.
xiv. c. 17,
18, 19.

Lib. xlv. 11.

Lib. iv.
Bell. Civil.

ille æstus Capitolini, circa MAXIMI & PUPPIENI nomina; quibus aliquando unum, aliquando duos credit designari; dum non observat Græcis auctoribus, MAXIMUM per Prænomen nempe efferri, qui Romanis PUPPIENUS juxta ejus Cognomen diceretur. Id vero nec alias Romanis insolitum, præter SERVIOS, APPIOS ac TIBERIOS commemoratos, docet insuper aut obvium TITI Cæsaris apud Historicos aut M. ANTONINI Augusti exemplum; qui Græcorum more solo MARCI nomine frequenter designatur, cum passim in libris Juris Consultorum DIVUS MARCUS, tum apud Ammianum aliquoties, MARCI illius *dissemilis Principis verecundi*, alibi *Lib. xxi. & MARCI Principis dictum*, & præterea apud Tertullianum in Apologetico, *pro salute MARCI jam intercepti*. Quod & olim delicatis auribus acceptum fuisse docet nos Horatius,

*Quinteputo aut Publi (gaudent Prænomine molli
Auricula) tibi me virtus tua fecit amicum.*

Lib. ii. Satyr. 5.

Ejusdem moris illustre iterum exemplum apud Tacitum, ubi agit de Domitia Lepida, *Agrippina Sobrina prior*, ac CNEI mariti ejus soror, hoc est CNEI DOMITII. Frustra enim Cl. Freinshemius in notis ad hunc auctorem, offensum sese adferit, quod maritus Agrippinæ tantum Prænomine notetur, qua de causa lectionem eam sollicitat, & illud CNEI nomen ibi expungit. Neque enim quidquam hic immutandum, nec sine exemplo, ut vidimus, id à Tacito factum. Scilicet, ut jam ante ex denariis Gentis Domitiæ adseruimus, familiare illi præ aliis CNEI Prænomen; unde eandem in ea prærogativam nactum, quam in Sulpitia SERVIOS, in Claudia APPIOS vel TIBERIOS obtinuisse diximus. Alias vero LUCII Prænomen,

Ttt 3

quod

quod cum CNEO acceptum Genti Domitiæ supra ex
 1a Tiberio. Tranquillo vidimus, ut infaustum in Claudia damna-
 tum idem refert: sicut Gentilium decreto, præter Li-
 vium auctor Cicero, MARCUM à patritiis Manliis
 exulare jussum; *propter unius M. Manlii scelus decreto gen-
 tis Manlia neminem Patritium vocare M. Manlium licet;*
 pag. 582. quod ipsum videas in Dionis Excerptis Valesianis, &
 L. III. c. 7. alicubi apud Quintilianum, MARCOVE Manlio, cu-
 jus Prænomen è Familia in posterum exemptum est. At illud
 Lib. XLII. Prænomen longe post ea tempora Manliis adhuc tri-
 bui videas, ut apud Livium, & duo Manlii Aridini, alter
 M. Manlii, alter L. Manlii filius erat; ac apud Tacitum
 & Servione Capione, Marco quoque Manlio fufis vel captis.
 Unde priori loco vir longe doctissimus, & novus Li-
 vii sospitator, quod post Capitolinum nullum in Gente
 Manlia Marcum dictum existimat, legendum cenfet,
 alter Manii, alter L. Manliorum filius erat. Nisi forte co-
 dicum adserendæ lectioni placeat, hos Manlios Aridi-
 nos non fuisse è Patritiis, sed è plebeiis Manliis. Ne-
 que tamen cum Fulvio inter plebeios Manlios referen-
 dus Q. Manlius Turinus Ædilis plebis, à quo, aucto-
 re Livio, ludi plebei toti semel sunt instaurati: non
 L. XXV. 11. cap. 10. enim ille Manlius, sed Mamilius dictus, ut è codicibus
 antiquis restituerunt viri docti. At certe è Manliis, alios
 Patritios fuisse, alios Plebeios, quod aliis quoque Genti-
 bus solemne, ut Antoniis, Cassiis, Claudiiis, Valeriis, &c.
 abunde liquet vel ex ipso, quem adtulimus Ciceronis
 loco, ut vidit etiam Ursinus; & ex quo insuper collig-
 itur, non omnibus in genere Manliis, sed solis Patri-
 tiis MARCI Prænomen interdictum. Idem de loco
 Taciti dici posset, nisi in Epitome Livii, Cnei præno-
 men eidem Manlio tribui observasset Cl. Freinshemius.
 Idem alias MARCI prænomen obsœnum quoque
 evasit

evasisit in Gente Antoniorum, quod ei antea familiare & quasi hæreditarium ejusdem denarii, ut supra vidimus, arguunt. Auctor enim Plutarchus, & præterea Dio in Excerptis, sublato Antonio Triumviro à Senatu decretum, ne quis ex Antoniorum Gente in posterum Marcus vocaretur. In idem quoque fatum incidit Prænomen **CNÆI**, Pisonibus ut docent eorum denarii, frequenter inscripti **CN. PISO**, **CN. F. TACI-** Annal. III. cap. 17. *tus autem nomen Pisonis radendum Fastis censuit, partem bonorum publicandam, pars ut **CN. PISONI** filio concederetur, isque Prænomen mutaret: Ita ut hæc Prænomina iis accesserint, quorum alicubi meminit Gellius; Patri-* L. IX. C. II. *tiorum male de Rep. meritorum damnata nomina, quasi defamata atque demortua cum ipsis viderentur. At vice versa nomina benemeritorum Civium servis tribui aut vulgari prohibita apud Athenienses, tradit Herodes Atticus apud Gellium. Alias juxta infaustos illos **Lucios**, **Marcos*** Lib. IX. C. 2. *& **Cneios**, simile quid de **Flacci** Cognomine observat Philo; Caium nempe Cæsarem Flaccum Ægypti præ-* In Flac- *fectum tam vehementi odio persecutum, ut in aliis* cum. *quoque exosum & suspectum haberet idem nomen. Docebit præterea idem Nummorum adspectus, unum nomen quandoque in eadem Gente pro Prænomine, & aliquando pro Cognomine habitum. Unde in denariis Gentis **CÆCILIAE**, **PAULLUM** in Nummo Lepidi Prænomen, in **M. Æmilio** autem Cognomen videas, sicut **AGRIPPAM** & **TULLUM** Cognominum loco in denariis Gentis **LUCIAE**, **Mæcilæ** ex **Vipsianæ**, quæ Prænomina olim fuerant in **Tullo Hostilio** & **Agrippa Menenio**. Immo observes exemplum hujus mutationis in eodem viro per adoptionem contigisse; ita ut idem **ÆMILIUS PAULLUS**, postea **PAULLUS ÆMILIUS LEPIDUS** dictus sit, à **Paullo**.*

Paullo nempe Lepido adoptatus. Unde minus mirum, frequens id sequentibus temporibus evasisse, ut iidem PAULLI, LUCII, SEXTI, modo Prænomina modo Cognomina censerentur.

De usu Cognominum.

De Pyth. Oracul.

Lib. xiv. Epist. 22.

L. 11. Epist. ad Att. 13.

Hæc autem COGNOMINA prioribus duobus ad maiorem distinctionem addita, Prænomini nempe & Gentilitio, ex Appiano vidimus. Id vero Nummi luculenter arguunt, in quibus distinctæ eorum opera plures unius Gentis Familiæ; sicuti in Æmilia SCAURI, PAULLI, LEPIDI; in Cornelia MARCELLI, SCIPIONES, SULLÆ, LENTULI, aliique; in Junia BRUTI, SILANI; qui non Personas solum, sed Familias etiam diversas ejusdem Gentis constituunt. Quod vero apud Plutarchum lego, *sub Cognominibus occultari frequenter Nomina*, iidem Nummi egregie illustrent, in quibus non solum AHALÆ, AGRIPPÆ, MARCELLI, MARCELLINI, BRUTI, METELLI, CATONES, MESSALÆ, aliique illustriores, omisso omni alio Gentis nomine frequenter occurrunt; sed quidam etiam vulgo minus noti, ACISCULI, BROCCHI, NATTÆ, NURCI, & plures, in quibus ad Gentiles suos referendis laborare solet antiquariorum industria. Unde non mirum passim apud auctores rerum Romanarum, Paullos, Brutos, Metellos, Lentulos, Scipiones, Cæsares, Catones, aliosque præterito priori aut Gentili nomine occurrere, qualia plura alicubi congerit Tullius; *Consularem*, inquit, *puta leniorem fuisse Catuli, Servilii, Curionis, Torquati, Lepidi, Gellii, Volcatii, Figuli, Cotta, Glabrionis, Silani, Murena*; ubi præter unius aut alterius Gentile nomen reliqua omnia mere Cognomina. Ita etiam MAGNI cognomine, Gentili omisso, Pompeium videas in Nummis aliquot designari, de quo alicubi Tullius; *quanto*

in

in odio noster amicus MAGNUS, cujus cognomen una cum Crassi Divitiis Cognomine confenscit. Ut mittam hoc loco, quæ ignota etiam videbantur plurium Familiarum Cognomina in iisdem denariis non semel exstare; qualia NIGER in Cæcilia, CELER in Cassia, PÆTUS in Confidia, SURDINUS in Nævvia, cujus postremi in hac Gente nullam mentionem exstare apud auctores arbitrabatur Urfinus. Eam tamen apud Valerium Max. reperio, appellatus Mamercus à Surdino, cujus liber- L. VII. C. 7.
sus Genucium heredem fecerat. Surdinum autem illum, cujus ibi meminit, fuisse è Gente Nævvia inde colligo, quod paullo ante auctor dixerat de illo Genucio, ut resisteret se in bona NÆVIANI iuberet, hoc est, Liberti Nævii Surdini, juxta notas libertorum id genus appellationes è Patronorum nominibus deductas. Idem vero SURDINI cognomen Ræstianorum Familix tribuit vetus lapis ineditus, ex quo eadem Familia parum nota in Gruteriano opere poterit illustrari.

RÆSIANORUM, FAM. DD. Q. RÆSIUS
 Q. F. PAC. SURDINUS MIL. VETER. COH. VII.
 VIGIL. V. F. SIBI ET SUIS LIBERIS IDEM
 LIBERTIS LIBERTABUSQUE SUIS. DDXL.
 IN HYPOGUM TESTACI.....

Reliqua mutila. Nec altera inedita illius Familix inscriptio cum eodem Cognomine minus præclara, reperta in via Appia,

DIANÆ RÆSIANÆ Q. RÆSIUS Q. FIL.
 SURDINUS CUM RÆSIA HERCULANIOLA
 SACRUM.

Eadem vero Cognomina pluribus Familiis diversarum gentium communia probant aut illustrent iidem Nummi, ut BALBI, CÆPIONES, GRACCHI, GALLI, RUFI; alia singulis quasi Gentibus propria;

V u u

pria; ut **ÆMILIAE LEPIDI**, **CORNELIAE SCIPIONIS** aut **SULBÆ**, **MANLIAE TORQUATI**, **PORCIAE CATONES**, **SULPICIAE GALBÆ**. Immo eadem Cognomina alterius accessione nonnunquam distincta in Familiis ejusdem Gentis; ut in **Calpurnia Nummis PISONES & PIONES FRUGI**; quæ quantum inferviant ad accuratam collectionem Romanorum stemmatum, talium periti facile adsequuntur. Addita nempe nonnunquam Cognomina duplicia ad majorem adhuc distinctionem. Quum enim multi essent Piones in Gente Calpurnia, **FRUGI** Cognomen superadditum uni ex Pisonibus, de quo Cicero pro M. Fonteio consulendus, & ita ad hæredes ejusdem ac postereros propagatum. Sic **PRIMUM** etiam & **SECUNDUM**, non Prænomina solum fuisse apud Romanos, ut contendit Sigonius, sed etiam Cognomina, ut alia mittam, docet Nummus Gentis Arriae, **M. ARIUS SECUNDUS**. Sic in Agnominum, non autem Cognominum classem male à quibusdam Antiquariis rejici **AFRICANI**, **PIL**, aliasque id genus appellationes, non ex Livio solum & Cicerone, apud quos Cognomina non semel vocantur, sed & ex eorundem Numismatibus liquet; ubi Cognominum locum eadem occupare videas. Illustris certe hanc in rem Livii locus de P. Cornelio Scipione Africano; *Primus certe hic Imperator nomine victa ab se Gentis est nobilitatus, exemplo deinde hujus nequidquam victoria pares insignes imaginum titulos, claraque COGNOMINA familia fecere.* Nec prætereundum tamen, plures nonnunquam Romanas Gentes, omisso plerumque Cognomine, solo priori ac Gentis nomine inclaruisse; ut ex **CARISIAE**, **CORONIAE**, **CURIATIAE**, **DIDIAE** denariis liquet, & in Gente **ANTONIA** familiare. Haud minus refel-

Lib. xxx.

lere videntur iidem Nummi, adsertam à Sigonio, & passim deinde ab Antiquariis receptam sententiam, Gentium nomina apud Romanos perpetuo in ius de-
 fuisse: haud aliter nempe ac omnia Persarum nomina in Σῖππα terminata tradentem novi Herodotum. A-Lib. a.
 liud enim suadere possent ALLIENA, BETILIE-
 NA, CÆCINA, LABIENA, NORBANA, quæ
 sese offerunt in serie Gentium Romanarum, quas ex
 Nummis collegerunt ac illustrarunt eruditi Antiqua-
 rii. Quamquam haud ignorem, quod nonnulla ex iis
 Cognominibus adnumerant, quæ Gentili nomine ob-
 litterato hujus vicem occuparint; quod tamen iis om-
 nibus accidisse haud facile quisquam demonstrabit,
 quum alias in iisdem Nummis cum Prænominibus &
 Cognominibus suis efferantur. LABIENUM quidem
 qui inscriptus in ejus Nummo Q. LABIENUS PAR-
 THICUS, haud ignoro doctos Antiquarios referre ad
 Gentem Atiam; quorum rationibus equidem haud
 valde repugnabo. AGRIPPÆ certe Cognomini, &
 quibusdam aliis id novi accidisse, ut Gentili Vipsaniæ
 omisso illius locum imposterum impleteret; unde & Ne-
 pos ejus *Posthumus Agrippa* & neptis *Agrippina* pro Gen-
 tili nomine in præfatis monumentis designantur, quod
 partæ ab Avo Cognominis celebritati concessum. Sic
 idem accidisse in PRÆTEKTATI, SCIPIONIS &
 MESSALÆ Cognominibus aperte notat Macrobius,
 ut Cognomina illa in Nominum vicem transirent, vel
 ut idem loquitur, *nec mirum si ex Cognominibus nata sunt* Lib. i. Sa-
 nomina, & cujus rei exempla adfert in sequentibus, ut turn. c. 6.
 ab *Emilio Emilianus*, à *Servilio Servilianus*. Consona his
 tradit auctor decimi libri Valeriani; *quin etiam quadam*
Cognomina in nomen versa sunt, ut COEPIO, namque hoc
 in BRUTO nominis locum obtinuit. Quam rem iterum

explicant & nobis ante oculos ponunt plures Nummi hujus Bruti, inscripti, Q. COEPIO BRUTUS, ubi COEPIONEM, quod ille aiebat, Gentilis nominis locum obtinere videas. Ita enim dictus M. Brutus, ut alias ex Tullio & Plutarcho liquet, postquam à Q. Servilio Coepione avunculo fuit adoptatus, unde in amplissimo Senatusconsulto ad honorem Bruti faciente, cujus auctor Cicero, saepe iis nominibus appellatur; cum Q. COEPIONIS BRUTI PROCOS. opera &c. Id vero singulare in eo, quod quum juxta consuetam formulam adoptatorum, dici inde debuisset Q. Servilius Coepio Brutus, ut Scipio à Metello adoptatus Q. Caelius Metellus Scipio in hujus denariis supra adlegatis legitur; iste omisso Serviliae Gentis nomine dictus sit Q. COEPIO BRUTUS; ita ut COEPIO è Cognomine Serviliorum, nomen, quod recte ille dixit, in Bruto fieret.

Philip. x.

De Origine
Cognomi-
num.

Ipsa vero COGNOMINUM ORIGO aut appellationis ratio non minus ex iisdem Nummis illustratur. Appianus quidem eadem ab *Affectibus* aut *Virtute* indita tradit; Plutarchus vero, cum ab eisdem *Affectibus*, tum à *Natura*, *Gestis*, aut *Corporis* partibus petita commemorat. Hos autem singulos appellationum id genus fontes, notis etiam suis aut symbolis quandoque distinctos videas in denariis Gentium Romanarum. A *Notis Corporis* nempe in Gente Furia CRASSIPEDEM, ad quem exstant Ciceronis Epistolæ, Pes signatus notat: in Pinaria SCARPOS Carpus seu volæ manus arguit. Quo referri possunt hausti ex aliis fontibus, quos eadem Nummorum symbola denotant. Ita in Aquilia FLOROS flos impressus signat; ac ut hæc paucis contrahamus, in Lucretia TRIONES septem stellarum seu Trionum figura; in Publicia MALLEOLOS Mallei

Mallei nota; in Manlia TORQUATOS Torquis; in Marcia PHILIPPUS Equestris statua; in Voconia VITULOS vitulus; in Numonia VAALAS, miles pro Vallo pugnans; in Accoleia LARISCOLOS Larices; in Pomponia MUSAS; Musæ singulæ depictæ, non minus ac olim in Pyrrhi annulo, & inscr. HERCULES MUSARUM, adumbrant. Adeo ut ex iis veterum Gentilitiorum Insignium usum ac originem adsequamur, & frustra infensum illustrium virorum memoriæ Caium de illis abolendis sollicitum fuisset; *Vetera Familiarum insignia ademit, Torquato Torquem, Sueton. in Cincinnato Crinem, Cn. Pompeio Magni Cognomen. Alias Caligul. vero à Pedibus, præter CRASSIPEDEM, plures quoque cum alibi tum in iisdem Nummis denominatos videas. Talis AGRIPPA, quem ab ægritudine & pedibus dictum refert Gellius, haud aliter ac de Oedipo Lib. XVI. Seneca, cap. 16.*

Tumore nactus nomen ac vitio pedum.

ac præterea SCAURI, VARI, PLANCI. A Capite vero aut illius partibus vel adfectibus, CAPITONES, CHILONES, COCLITES, LENTULI, SURDINI, LABEONES, NASSICÆ, CÆSARES, BARBATI, CRISPINI se nobis adhuc sistunt in eorum Nummis. Neque aliter ac NASONES, ita Græcis GRYPI à Nasi magnitudine, qualis ille Antiochus apud Justinum ac in ejus nummis. A Natura autem aut aliis circumstantiis corporis PULCHRI, NIGRI, MACRI, CRASSI, LONGINI, BALBI, RUFI, & plures, qui leguntur itidem in antiquis denariis. A Moribus vero seu adfectibus iidem suppeditabunt dictos BIBULOS, BRUTOS, FRUGI, LEPIDOS, BLANDOS, CATONES, aliosque ibidem obvios. Sic à Rebus Gestis occurrent continuo in eadem

Vuu 3 penu

penu denominati, ac in Cornelia quidem nobiles illi AFRICANI, ASIAGENES; ita enim postremum hoc nomen legendum, non vero *Asiages*, ut existimabat Ant. Augustinus, liquet ex Sidonio, ut jam docuit Sirmondus, & confirmant Excerpta Diodori Peireskiana, ἐξ ὧν ΑΦΡΙΚΑΝΟΥΣ καὶ ὧν ΑΣΙΑΓΕ-

Pag. 381. NEIS καὶ ὧν Ἰσπανίης ὀνομαζέσθαι συμβέβηκεν, ex qua AFRICANOS & ASIAGENES & Hispanos dici contigit. Eandem quoque vocem agnoscunt antiqui Livii codices, (quod Urfinum fugit) unde illam opportune pro *Asiatico* reposuerunt novissime in eodem viri

Lib. XXXIX. docti; *In equitatu recognoscendo* L. SCIPIONI ASIA-
cap. 44. GENI *ademptus equus*; qui nempe itidem in præclaro ejus denario inscribitur L. SCIP. ASIAG. In Gente Atia, ut volunt, PARTHICI IMPERATORIS cognomen Labieno tributum, Q. LABIENUS PARTHICUS IMP. plane ad Plutarchi fidem, qui eundem

In M. Antonio. Παρθικὸν Αὐτοκράτορα tradit renuntiatum. Adeo ut non
Lib. XLVIII. à devictis Parthis more Romano, sicut observat Dio, & sicut postea Aurelios, Veros, Severos, Caros, aliosque cum aliunde, tum ex Nummis PARTHICOS dictos accepimus, sed ab iisdem Parthis defensis, ad quos se contulerat transfuga. Alio cæteroquin sensu *Parthos Imperatores* legas apud Tacitum, de Parthorum nempe

Annal. XI. Regibus, *At PARTHI IMPERATORES cum pugnam pararent, fœdus repente faciunt*. In Egnatia & Fabia
2. MAXIMI, in Pompeia MAGNI occurrunt, qui postremum hoc ad ejusdem Cnæi successores transiisse luculenter arguunt, quod iisdem eripuisse Caium tradit

Lib. XL. Suetonius, à Claudio vero restitutum Dio. Unde non ΜΕΓΑΣ solum sed ΜΑΓΝΟΣ etiam dictus Straboni, Nicolao Damasceno, Josepho, Dioni, Zozi-
mo aliisque Græcis scriptoribus; quia nempe in proprii

prii Cognominis vicem transferat hæc appellatio. Hujus autem Magni vultum, de quo ambigebant Antiquarii, in denariis gentium Munatiz & Nasidiz adhuc hodie obvium, præclare monuit Cl. Seguinus. Eundem quoque juvabit hic contemplari in singulari cujusdem raritatis Nummo, quem possidet vir avitis propriisque decoribus insignis, Camillus Maximi: Exhibet nempe ille hinc Pompeii vultum cum adscripto nomine Γ. ΠΟΜΠΗΙΟΣ, seu *Cn. Pompeius*; illinc figuram sedentem ac turritam, & epigraphen ΠΟΜΠΗΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, seu *Pompeiopolitarum*, à quibus nempe in Herois sui seu Conditoris memoriam nummus percussus.

Vides continuo illam κόμης ἀναστροφήν, seu adfurgens capillitium, quod huic Heroi tribuit Plutarchus. Pom-^a In Pompeiopolis vero urbs Ciliciæ maritima, ut ^a Tacito ac ^b Tacito ac ^c Dioni vocatur, & quam prius Solos dictam constat, an-^d tequam à Pompeio de novo instauraretur. Ad quam ^e etiam refero alium nummum inscriptum itidem ΠΟΜΠΗΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, non vero ad alterum Paphlagoniæ Pompeiopolim, sicut videbatur doctis Antiquariis; Goltzio ac Nonnio.

Duo

Duo nempe illi barbari senes, si quid auguror, duos sapientiae ac litterarum gloria inelytos viros nobis hic ante oculos ponunt, *CHRYSTIPPUM* nempe Stoicum, & *ARATUM* Phaenomenorum scriptorem. Uterque enim Solis oriundus, seu Pompeiopolitanus, & inter praecipua urbis illius ornamenta continuo relatus. Habitus etiam ac vultus talis, qui Philosophos decet, & aliorum, quæ superflunt Græcorum sapientum simulacris consentaneus. Fundus autem mihi hu-

Lib. XIV.

μετὰ τὴν Λατμίον Σέλοι πύλιν ἀξιόλογον τὴν ἄλλης Κιλικίας ἀρχήν, τὴν περὶ τὸ Ἰόνον Ἀχαιῶν καὶ Ροδίων κλισίαν τὴν ἐκ Λίνδου εἰς ταύτην λειπενδρήσαντων ΠΟΜΠΗΙΟΣ ΜΑΓΝΟΣ καλῶκισε ὅντιν περὶ γιγνομένης τῆς πειραστῶν, ὅς μάλιστα ἐγνωσθηρίας καὶ προνοίας πινὸς ἀξίας. καὶ μετωνόμασε ΠΟΜΠΗΙΟΠΟΛΙΝ. Γεγόνασι γὰρ ἄνδρες ἐνθάδε τῶν ὀνομαστῶν ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ πὶ Σελωίκης Φιλόσοφος πατὴρ ὃν Ταρσῶς ἐκείθεν μετοικήσαντι, καὶ Φιλήμων ὁ κωμικὸς ποιητής, καὶ ΑΡΑΤΟΣ, ὁ πρὸ Φαινόμενα συγγράψας ἐν ἑπείσοι. *Post Latmum sunt Soli urbs memorabilis alterius principum Ciliciae quae ad Issum est, condita ab Achais & Rhodiis Lindis, in hanc hominum frequentia destitutam POMPEIUS MAGNUS Piratarum reliquias transtulit, quas judicabat potissimum salare & procuratorem dignari, & mutato nomine eam POMPEIOPOLIM dixit. Protulit hac urbs praeclaros viros, CHRYSIPPUM, Stoicum Philosophum, cujus pater Tarso inde commigraverat, tum Philemonem Comicum Poëtam, & ARATUM, qui versibus, quae in caelo visuntur, descripsit.* Πομπηίοπολις itaque dicta hæc urbs, non ut præferunt hodie Strabonis ac Dionis Codices Πομπηίηπολις; quod præter indubiam Nummorum fidem, arguere poterant similes terminationes, κλαυδιόπολις, Τετρανέπολις, Αδελαιόπολις, &c. Quamquam ne quid diffimulem διηγογραφίαν illam in hac urbe

be videatur agnoscere Stephanus aut ejus Epitomator,
 Gentile autem ad Nummorum fidem, Πομπηιοπολίτης,
 quomodo & apud Lucianum, ubi commemoratur qui-
 dam Creperius Calpurnianus, belli Parthici Scriptor, ^{Quom.}
 Πομπηίου πολίτης seu *Pompeiopollitanus*, non vero *Pompeii* ^{conscr.}
civis juxta interpretem, haud infueto Græcorum more ^{Hist.}
 composita urbium aut gentilia etiam id genus nomina
 resolvendi, de quo alibi. Haud vero ita liquidum, ad
 quam nempe Pompeiopolim, an Ciliciæ, an Paphlago-
 niæ spectet alius Nummus Antonini Caracallæ, qui ^{In Gaza}
 figuram stantem exhibet, dextra Victoriolam, sinistra ^{Christinæ}
 Hastam tenentem, & inscr. ΠΟΜΠΗΙΟΠΟΛΙΤΩΝ. ^{Reginæ}
 Ut autem ad MAGNUM nostrum redeamus, sicut
 posterius ejus MAGNI cognomen retinuerunt, ita à Fa-
 bio, qui & Q. MAX. seu *Quintus Maximus* in ejusdem
 denariis inscribitur, adhuc sua ætate denominatos
 gentiles ejusdem Familiæ MAXIMOS refert Poly- ^{Lib. III.}
 bius. De quibus utriusque gentis Pompeiæ & Fabiæ
 Cognominibus audiendus Ovidius in Fastis,

MAGNE tuum nomen rerum mensura tuarum,

Sed qui te vicit te quoque MAJOR erat.

Nec gradus est ultra Fabios cognominis ullus,

Illam domum meritis MAXIMA dicta suis.

Cæterum P. Africanus, MAJOR dictus ad distinctio-
 nem Minoris, Polybio in Excerptis Constantinianis ^{p. 101.}
 ΜΕΓΑΣ vocatur; Πυλίας ὁ ΜΕΓΑΛΟΥ κληθὲν, ^{Q.}
 hoc est, πρεσβυτέρῳ dicti, ut loquuntur alias Græci; non
 vero quod MAGNI cognomen priori illi Africano aut
 ejus posteris unquam adhæserit, ut recte observat ad
 eum locum Cl. Valesius, & denarii ejusdem Familiæ
 satis arguunt. An jam commemorandi occurrentes in
 Gentis Petilliæ denariis CAPTOLINI, unde Hora-
 tio *Petillius Capitolinus* alicubi dictus, aut in Manlia

XXX

TOR-

TORQUATI, aliique id genus, quorum ratio obvia? In Cornelia autem **FELICIS** nomen Syllæ adhæsisse, probant ejusdem denarii; ut pateat vere adsertum ab Appiano, illam **FELICIS** appellationem Sullæ ab adulatoribus tributam, postea eidem in cognomen vertisse, & statuam Equestrem pro Rostris Senatusconsulto illi cum hoc nomine erectam. **FAUSTI** vero cognomen idem insuper ei concessum innuunt & firmant ejusdem Nummi, ut non sit necesse ad Faustum ejus filium illam appellationem cum Ursino referre. Utrumque vero cognomen frequens postea apud Romanos evasit, unde passim in marmoribus **FELICES**, **FAUSTI**, **EUTYCHES**, & maxime mulierum, **FELICITAS**, **FAUSTA**, **FORTUNATA**, **TYCHE**; unde varia quoque earum vel diminutiva vel composita, **FELICISSIMA**, **FELICULA**, **FAUSTINA**, **FAUSTILLA**, **EUTYCHE**, **CALLITYCHE**, aliaque id genus. Scilicet boni ominis loco habita apud veteres olim fausta id genus nomina; unde Tacitus de restituto Capitolio sub Vespasiano; *Ingressi milites, quibus FAUSTA NOMINA, felicibus ramis.* Non **FAUSTI** vero solum & **FELICES**, sed **EPAPHRODITI** etiam seu *Venusti* cognomen Sullæ tributum & Tropæis ejusdem præfixum docuit Plutarchus, ad quod respexere duo ejusdem Sullæ denarii, in quorum uno hinc Venus & Cupido, illinc signa Pontificalia; in altero cum Veneris caput, tum tria Tropæa sunt expressa.

Hæc

Hæc vero male ab Ursino aliò translata ex parte occu- Epiſt. A-
 pavit non ita pridem vir doctus; quod tamen non ex dam. Ru-
 Plutarchi solum loco de Fortuna Sullæ, sed & altero e- per ad Th.
 jusdem Auctoris in Quæstionibus Romanis, & Appia- Reines.
 no præterea egregie firmatum noveram, qui postre- Bell. Civil.
 mus tradit repertos à se commentarios, qui referunt lib. 1.
 Sullam eodem Senatusconsulto FELICEM & ΕΡΑ-
 ΠΗΡΟΔΙΤΟΝ seu *Venustum* nuncupatum. Immo id
 firmant etiam Diodori Excerpta, *ἐκράτησε ὁ Σύλλας,* Eclog. lib.
καὶ διατίτωρ γηγώνος, ΕΠΑΦΡΟΔΙΤΟΝ πῶνομάσους ἑαυ- xxx1.
τὴν, ἔχ' ἐφ' αὐτῇ τ' αἰλαζονείας; *Vicit autem Sylla & dictator*
creatus ac se ipsum ΕΡΑΠΗΡΟΔΙΤΟΝ vocans, haud
vana jactatione. Epaphroditus nempe Græcis idem qui La-
 tinis *Felix* seu *Venustus*, à felicissimo Veneris jactu in ta-
 lorum lusu, ut eruditis notum. Unde & *invenustus* pro
 infortunato seu homine parum in amore felici apud
 Comicum, *Adeone hominem esse invenustum aut infelicem*
quenquam, & venustas pro felicitate non solum apud eun-
 dem Terentium, quod notarunt jam viri docti,

Quis me fortunatior venustatisque plenior.

sed apud Plautum quoque

diem pulchrum & celebrem, & venustatis plenum, Pœnul. l. 2.

Immo hinc *Venus* etiam pro *fortuna* apud Senecam, ut
 bene ad eum locum observat doctissimus Gronovius;
Ille non est mihi par virtutibus, nec officiis, sed habuit suam Lib. 11. de
Venerem. Apposita itaque, ut vides, Veneris & Cupi- Benef. c. 28.
 dinis signa FELICEM hunc & ΕΡΑΠΗΡΟΔΙΤΟΝ
 Sullam nobis in superioribus denariis adumbrant; &
 dormitabat vigilantissimus alias Fulvius, dum eosdem
 de Sibylla, & nescio quo Appollinis consultore inter-
 pretabatur. Immo Tropæa, quæ in postremo denario
 signantur, qui Venerem exhibet in anteriori parte,
 opportune mihi revocant in mentem Venerem Τρο-

παιοφόρον Græcis dictam, ut in Epigrammate inedito Agathiæ,

Ουδέτι με χίλυσιν ἐπάλξεις. ὡς ἡ τυχόσω

Στίμματα σιπλίξω. ΚΥΠΡΙ ΤΡΟΠΑΙΟΦΟΡΕ.

Alias & Τροπαιύχῃ appellationem legas inter titulos Augustorum, cum alibi, tum apud Chrysostomum, ubi agit de more libellorum supplicum, qui Imperatoribus offerebantur; καὶ ἐν ἑτέροις ἐν ὀνόμα μόνον, ἀλλὰ τὸ ΤΡΟΠΑΙΟΥΧΟΝ, τὸ Ἀύχυσον, τὸ Ἀυτοκράτορα, καὶ πάλιν ἑτέρα τῶν αὐτῶν παροδέντες, τότε πρὸς τὴν τὴν ἐκτελεῖται; Non solum unum nomen apponunt, sed ΤΡΟΠÆΙΣ inclutum, Augustum, Imperatorem, pluraque id genus alia desuper addentes, tunc ad supplicationem deveniunt. Talis certe Τροπαιύχῃ inducitur à Juliano in Cæsaribus Trajanus, Tropæa nempe Parthica humeris ferens; quo habitu eundem induunt antiqui aliquot Nummi. Quid memorem jam aut Scipionem Metellum, aut S. Pompeium, quorum uterque P I U S inscribitur in eorum denariis: aut vero ad vim nominis indicandam, Catinenses fratres in averfa parte denarii ejusdem Pompeii signatos, quos ut Græcis EUSEBES, juxta^a Strabonem &^b Pausaniam, sic Latinis P I O S dictos satis constat,

Orat. xi. in
Annam. T.
V. Edit. Sa-
vil, p. 56.

^a Lib. vi.
^b Ap. Phocic.
Silius Ital.
lib. xiv.

Et generasse P I O S quondam celeberrima fratres.

In Antonia verò P I E T A S L. Antonio cum noto Ciconiæ symbolo tribuitur; quale nempe cognomen illi à pietate in Fratrem Triumvirum indultum refert Dio, ut jam vidit Fulvius. Neque mira aut insolita apud Romanos virilis ejusmodi appellatio, citra ullam generis aut flexionis mutationem. Id enim Quiritibus vestris haud semel usurpatum, quibus *Murana*, *Musa*, *Asina*, *Scrophæ*, fœminina positione dicti haud ignobiles Romani; non autem Græcis usitatum, quibus deducta ab appellativis nominibus cognomenta, genere & fle-

& flexione continuo mutabantur. Hinc illud Fabio inter reliquas Romanorum nominum observationes notatum; *aut que feminina positione mares, aut neutrali feminas significant, qualia sunt Murana, Glycerium.* Ita & Instit. l. i. cap. 4. Petra dicti ex Equestri ordine, auctore Tacito, *pergit- Annal. xi. que Suilius addere reos Equites Romanos illustres, quibus Pe- tra cognomentum.* Alias de eadem PIETATIS appellatione, non viris solum sed etiam Provinciis tributa, audiendus Ammianus; *inter quos Aristanetus adfectatam Lib. xvii. racens Diacesim curans vicaria potestate, quam Constantinus ad honorem uxoris Eusebia, PIETATIS cognomine dedicarat.* Ad PIOS autem illos vel Catinenses, vel Metellum aut Pompeium, referendum quoque SCIPIONUM cognomentum, in denariis Corneliæ Gentis familiare; quod nempe in eadem adhæsisse tradit Macrobius à Cornelio, qui patrem luminibus carentem Lib. i. Saturnal. c. 6. pro Scipione vel baculo regebat. Transiere autem omnia id genus cognomina sequutis temporibus ad posteriores simul & extraneos, cum longa accessione non unius, sed plurium nonnunquam cognominum, & aliunde, à Diis puta, Ventis, Fluviis, aliisque id genus fontibus haustorum. Neque enim Claudii Cæsaris edictum diu valuit, qui auctore Tranquillo, *peregrina conditionis homines vetuit usurpare Romana nomina, duntaxat gentilitia.* Et hæc quidem præter institutum ferme prolixius, non tamen ultra argumenti cancellos, cui illustrando haud parum inservire videbantur. Coecus enim, ut hoc addere mihi liceat, in campo Historiæ veteris incedit, qui hæc non distinguit aut præterit; qui nominum aut appellationum id genus originem, gradus, discrimina, ætates non observat; qui tempora & personas non semel confundit; qui indutam paullatim sub Cæsaribus, & labente imperio ean-

dem nominum confusionem & varietatem ad hunc priorum temporum canonem non revocat. Et tamen quoties hic impegerunt oculatissimi aliàs viri, in via quippe lubrica & perplexa, ignoratione aut incuria ejusmodi vel comitum vel subsidiorum?

3.

*Ad erum-
dam Orig-
inem Fami-
liarum.*

Lib. IV.

Annal. XI.
24.

Accedunt non Cognominum solum aut Familiarum unius Gentis, sed GENTIUM ipsarum ORIGO & INSIGNIA, quæ iidem nummi nobis etiamnum ante oculos ponunt. Ita ut his ducibus pateant primi Natales Romanæ Nobilitatis, & ipsa discrimina indigenarum aut adventitiarum in eadem Gentium. Neque enim è Sabinarum magis raptu, quam ex aliis vicinarum Gentium spoliis conflatum nosti Quiritium genus. Quod pluribus adstruit Canuleius Trib. Plebis apud Livium, exemplis etiam petitis à Regibus Numa & L. Tarquinio peregrinis, ac à Gente Claudia, post exactos Reges à Sabinis in Civitatem non solum sed Patritiorum quoque numerum adscita: *quippe nunquam clausa urbs peregrina virtuti*. Hinc illa Gentilis ejusdem stirpis Imperatoris apud Tacitum oratio, *exemplo Clausi Sabini majores mei hortantur, uti paribus consiliis Rempub. capeßam, transferendo huc quod usquam egregium fuerit. Neque enim ignoro Julios Alba, Coruncanios Camerio, Porcios Tusculo, & ne vetera scrutemur, Etruria, Lucania & omni Italia in Senatum accitos*. Unde factum etiam, ut eadem Gentes, ortus sui memoriam aut loci natalis appositione, aut Deorum patriæ Præsidum simulacris, aut Conditorum suorum imaginibus ac notis, voluerint ad posteros propagari. CLAUDIAM certe ac insuper PETRONIAM, TITURIAM, VETTIAM, è Sabinis profectas docent, in priori adsumtum NE-
In Claudio. RONIS cognomen, quo, auctore Tranquillo, Sabinorum lingua vir fortis ac strenuus indigitatur, in altera

tera Feroniæ Sabinis cultæ simulacrum ; in Tituria cum expressus Sabinarum raptus, tum signata, quemadmodum & in Vettia T. Tatii Sabinorum Regis effigies. COPONIAM Gentem Tibure oriundam, Clava & pellis Herculis Tiburtini scilicet Numinis, Urfino videntur arguere ; sicut ANTIAM Gentem Antio profectam, Dii Penates in eadem expressi. Ut postremæ huicidem acciderit, quod de Britannia incolis è Belgio oriundis observat Cæsar, *qui omnes fere iis nominibus civitatum appellantur, quibus orti ex civitatibus eo pervenerunt, & bello illato ibi remanserunt.* METTIAM vero CORNUFICIAM, PAPIAM, PROCILIAM, ROSCIAM, Lavinii municipio traduces, obvia in earundem denariis Junonis Lavininæ simulacra evincunt; haud aliter ac de Milonis origine Silius,

Comment.
lib. v.

Lib. XIII.

*Lavinio generate, inquit, quem Sissitia Jumo
Dat nobis.*

VIBIAM è Sicilia profectam, arguunt similiter juxta Fulvium, Cereris ac liberæ impressa in ejusdem denariis monumenta. ACILIAM ab ἀϊόμας seu sanandi virtute nomen suum adscivisse, Æsculapius in eodem signatus doctis antiquariis videtur comprobare. LEVINEIAM ab Hercule stemma suum arcessere, depicta ejusdem in clypeo effigies ostentat. Quo referri potest gemma Scipionis Africani, in cujus pectore imago Serapidis, quod vulgo Jovis filius crederetur, ut Livius ac Plinius tradunt. Alias vero ANTONIAM eundem Herculem agnoscere conditorem, hujus arguunt insignia, quæ præferunt non semel Gentis illius denarii. JULIAM vero ab Ænea & Julo deductam, non Poëtarum magis vaticinia, quam obviæ Veneris & Æneæ Anchisenentis in eadem imagines ostendunt. Hinc dicti Æneadæ non Romani solum in gene-

Inter Imag.
Illustr. Ur-
sini.

genere, sed proprie gentiles Julii, sicut Aufonius de Nerone, *ultimus Æneadum*, item

Æneadum generis qui sextus & ultimus haeres.

Ita rursus MANILIAM ad Ulysses genus suum revocare, Ulysses in eadem pileatus, & à cane agnitus tradit. Ut videamus, haud insolitum jam olim illustrium Familiarum morem an fatum, præclaro nempe aliquo & antiquissimo, ut ut incerto auctore generis sese efferre. Adeo minima quæque vel Nominum vel Cognominum, vel alterius cujuscumque casus aut rei arrepta similitudo, quæ in communionem ejusdem originis traheretur. Sic M. BRUTO idonea visa est ejusdem Cognominis ratio, ut vindicem illum libertatis Junium Brutum, tanquam generis sui auctorem in Nummis signaret, à quo tamen illum traxisse origi-

Lib. XLIV.

In M. Bruto.

nem, negat Dio. Quamquam id in dubio relinquat Plutarchus, dum utriusque sententiæ adsertores refert, ac eidem Bruto suffragari videatur, quod non solum cognominis, sed etiam Gentilis ejusdem nominis communio utrique intercederet. Unde nec mirum aut MEMMIAM à Romulo expressâ illius effigie, aut iisdem argumentis à Numa CALPURNIAM ac POM-
PONIAM, à Tullo HOSTILIAM, ab Anco MARCIAM originem suam voluisse in Nummis consignatam relinquere. Unde patet etiam, cur Valerio Ma-

Lib. IV. c. 3.

ximo Coriolanus oriundus è Gente Marcia, *Anci Regis clara progenies* nuncupetur. Ita ut qui vel Regii nominis umbram morte & ignominia mulctabant, ab eodem titulos mutuari, securum non solum ac honestum, sed præclarum etiam & gloriosum ducerent. Adeo omnia temerat ambitio, dum aut in alienis sepulcris gloriam, aut similitudinem in ignotis imaginibus quærit.

Neque

Neque vero prætereundi hoc loco MAGISTRATUS aut DIGNITATES Quiritium omnis ordinis, quæ in iisdem denariis Gentium Romanarum designantur, Vestales; Pontifices; Flamines; Augures; VII-viri Epulones; XV-viri Sacris faciundis; Salii; Consules; Prætores; Ædiles Curules; Curatores Frumentarii; Quæstores; Proquæstores; Præfecti Urbis; Judices; Ædiles Plebis; Censores etiam ac Dictatores perpetui; Tribunitia Potestas; Triumviri Reip. constituendæ; Triumviri & Quatuorviri Monetales; Protriumviri; Curatores Denariorum fandonum; Duumviri Quinquennales; Duumviri & Triumviri Coloniis deducendis; Præfecti Fabrum; Imperatores, item Proconsules; Proprætores; Legati Augusti; Tribuni militum; Præfecti Classis & Oræ Maritimæ; Regum denique Tutores. Vides hic dignitates Sacras, Urbanas, Civiles, Patritias, Plebeias, Extraordinaria Imperia, Militaria, Provinciarum, Maritima, quædam etiam ex iis aliunde ferme ignota. Ut etiam intelligamus, & à singulis, quibus tribuuntur, administrata hæc munera, quod aliunde sæpius non constat; & ab iisdem libera Republica petita in Nummis hæc honorum insignia. Id enim nosti solemne olim Quiritibus vestris, ut Magistratuum & dignitatum nomina continuo ac diligenter gentilitiis aut cognominibus adderentur; unde illa Tullii contra Antonium indignatio, ANTONIUS HIRTIO ET CÆSARI. Philipp. XIII.
Neque se Imperatorem, neque Hirtium Consulem, nec Proprætorem Cæsarem, satis hoc quidem scite. deponere alienum nomen ipse maluit, quam illis suum reddere. Equidem TRIBUNITIA POTESTAS, non vulgato solum in monumentis veterum ritu, cum appellationibus aliis Cæsarum conjuncta, sed sola & integra, ut præcipuum quoddam

Y y

dam infigne Majestatis Augusto tribuitur, in averſis aliquot Nummorum id genus partibus, ut in Caſſia, Gal-
lia, Ploria, Lucretia, Sempronia, Tarquitia, aliſque.

Annal. III.

57.

Unde facile ex iis graviffimus Annalium Scriptor illu-
ſtratur, *M. Silanus*, inquit, *cenſet ut publicis privatiſve*
monumentis ad memoriam temporum, non Conſulum nomina
praſcriberentur, ſed eorum qui Tribunitiam POTESTATEM
gererent. Vides ibi prærogativam hujus faſtigii,
quo nempe ut reliquis eminentiore, Faſtos ſignandos
in poſterum contendebat Silanus; ut proinde non mi-
rum ſit in *publicis nummorum monumentis*, ſolam eam
dignitatem in honorem Auguſti expreſſam, à qua & nu-
meratos ejusdem imperii annos Dio aliquibi teſtatum
reliquit. Liquet etiam cur alibi idem Tacitus, ubi me-
minit adſumptæ hujus Tribunitiæ Potestatis ab Au-
guſto, addit, *Id ſummi faſtigii vocabulum Auguſtus repe-*

Annal. III.

56.

rit, ne Regis aut Dictatoris nomen adſumeret, & tamen ap-
pellatione aliqua cetera imperia præmineret. Ut intelliga-
mus, non confundendam cum eruditis quibuſdam
Tribunitiæ Potestatis & Tribunorum Plebis præroga-
tivam; quarum prior, ut hinc diſcimus ab Auguſto re-
perta, aut juxta Dionem à Julio, omnia alia Imperia
præminebat, poſtremi vero ut ut ſacroſancti, infra
Conſulum tamen & Prætorum faſtigium cenſebantur,

Lib. IV.

ut obſervat idem Dio. Quod ſi ipſos Sacrorum Anti-
ſtites conſulamus, haud mediocris lux quædam iſdem
ex his denariis adfulget. Græcam equidem ΑΡΧΙΕ-
ΡΕΩΣ ΜΕΡΙΣΤΟΥ, ſeu PONTIFICIS MAXI-
MI appellationem nummi Græci Julii, Lepidi, Au-
guſti, aliique arguunt. Neque tamen ideo viro docto
accedo, qui gravem duobus graviffimis auctoribus di-
cam ſcribit, Dionyſio nempe Halicarnaffenſi & Dioni
Cocceio, quod ſcilicet Pontificiæ hujus dignitatis no-

Jac. Guth.
de jure
Pontif. lib.
I. cap. 8.

men

men ignorarint aut male expresserint ; dum hic solo *Ἀρχιερέως* nomine eos designat, ille frequenter vocat *ιερονόμος*, *ιεροφύλακας*, *ιεροφάυτας*. Quis enim ferat, illi Consulari, utrique Romani moris & antiquitatis promicondo, crassam illam ignorantiam aut incuriam impingi, vel in iisdem accusandis tam infelix acumen? Quasi vero vel solum *ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ* nomen supremam sacerdotii dignitatem non designet, aut reliqui illius Collegii sacerdotes, ut Romanis Pontifices, sic Græcis, ut ille existimat, *Ἀρχιερείς* vulgo dicerentur. Immo & alibi, ab eodem Dione, Julius Cæsar *Ἀρχιερέως τῶν Πονηφίκων* vocatur ; quo nomine satis ut opinor eum à reliquis sacerdotibus distinguebat. Unde etiam hoc nomen *Ἀρχιερέως*, summo Asiatici conventus Sacerdoti præter auctores tribuunt antiquissima Numismata, de quibus alibi. Ut mittam præter Dionem, ^a Plutarcho, & ^b Appiano, eundem Cæsarem Pontificem Maximum, *Ἀρχιερέα* citra attributum aliud vocari ; Lepidum vero itidem Pont. Max. solo etiam *ιερέως* nomine designari ab eodem Appiano. Sic alter eodem antiquior & illius Proavus M. Lepidus, de quo alicubi Tullius, *es M. Lepide Pontifex Maxime*, *M. Lepidi Pontificis Maximi Pronepos*, apud Polybium *Ἀρχιερέως* seu Pontifex Maximus legitur designatus cum in ^a Excerptis ^a Exc. Legationum, tum in Valefianis ; & apud ^b Josephum ^{xxxvii.} J. Cæsar & Augustus non semel litteris suis ac decretis ^{pag. 167.} ^b Lib. Antiq. ^{lib. II.} solum *Ἀρχιερέως* nomen adscribunt. Alias vero eidem ^{tiq. 15. c. 17.} Appiano hæc dignitas non *μεγίστη* sed *μεγάλη ιερωσύνη* aliquoties vocatur, & Julianus Cæsar de se Pont. Max. ^{Ep. lxxii.} *μέγας Ἀρχιερέως*. Ita solo PONTIFICIS nomine designatur nonnunquam Latinis scriptoribus, quod ignorare non debuerat Pontificii juris Scriptor. Livius certe auctor luculentus, *Regem Sacrificulum creant*, ^{Lib. II. c. 2.}

Id Sacerdotium Pontifici subjecere, alibi, Cetera quoque omnia publica privataque Pontifici scito subjecit, qui non alius quam Pontifex Maximus. Nec minus opportune aut ex usu linguæ Græcæ, vel ratione muneris, ἱεροφάντες, ἱερονόμοι, ἱεροφύλακες, Sacrorum nempe interpretes, præfides, custodes, eosdem vocat Halicarnassensis; quibus nominibus supremos sacerdotes Ægyptiorum, aliosque præcipuos sacrorum Antistites, veteres auctores passim indigitarunt. Sed de his appellationibus alibi accuratius. Inter nummos autem Marci Antonii, unus occurrit Patinianæ collectionis cum effigie Dianæ Ephesinæ, ac inscr. ΑΡΧΙΕΡ. Quo nomine eundem Antonium hujus Dianæ Flaminem adsumptum crederem omnino designari; cujus apud Ephesinos moram & theatralem ingressum tradentem Plutarchum haud ignoras. Neque ignota peregrina id genus sacerdotia à Cæsaribus etiam ambitiose nonnunquam suscepta; haud aliter ac vel Archontis, Agonothetæ, aliorumque insuper Municipalium Magistratum Tituli, ut de Hadriano in primis notant Dio ac Spartianus, ac de Gallieno Trebellius. Nec enim M. Antonius Pontifex Maximus, sed ea ætate Collega ejus in Triumviratu M. Lepidus. AUGURIS vero dignitas non lituo solum frequenter designata in Nummis antiquis, sed ipso etiam nomine expressa in nummis M. Antonii jam Triumviri; ut inde sacerdotii illius prærogativam abunde liceat æstimare. Ut nec mirum proinde sit, quod in Commentariis belli Gallici legitur, Cæsarem profectum in Italiam ut appellaret municipia, quibus M. Antonii Quæstoris sui commendaret Sacerdotii petitionem, hunc ipsum nempe Auguratum. Tanti enim habitus apud Majores vestros, ut Lituus Auguralis in nummis Cæsarum maxime Julii etiam con-

Lib. VIII.

consecrati obversetur; immo ut in nummis etiam aliquot Græcis Titi ac Domitiani ΟΙΩΝΙΣΤΗΣ, in Romanis itidem AUGUR cum aliis supremi fastigii appellationibus conjungatur. Hujus generis Vespasiani Nummus Gazæ Augustæ Viennensis cum inscriptione AUGUR TRI. POT. Unde certe liquet haud immerito magnifice adeo de jure ac auctoritate Augurum agere non semel Augurem ipsum ^a Tullium, cui & solo ^b *amplissimi Sacerdotii* nomine ^a Lib. 11. de Legib. ^b L. ad Att. eadem dignitas non semel designatur; aut ^c Sulpitium ^c L. 111. Ep. 3. apud eundem referre ut præcipua honorum insignia, ^d *se Patrem suum Pratorem, Consulem, Augurem vidisse*; aut denique cur ^d Plinius, ubi Auguratum, quem ^e L. 111. Ep. 10. ad Ap- jam Consularis à ^e Trajano studiose efflagitaverat, ^f Lib. 17. fuisset consequutus, serio eo nomine alicubi triumphet, ^f Epist. 5. indicata etiam ejus rei causa. ^g *Gratularis mihi quod acceperim Auguratum, jure gratularis & quod Sacerdotium cum priscum & religiosum, tum hoc quoque plane Sacrum & insigne est, quod non adimatur viventi.* Proximum huic dignitate sacerdotium SEPTENVIRATUS EPULONUM, ut velex eodem Plinio colligas, qui vel istud vel Auguratum à Trajano sibi indulgentum contendebat, ^g Epist. 1. x. 8. *rogo ut dignitati ad quam me provexit indulgentia tua, vel Auguratum vel Septemviratum, quia vacant, adicere digneris.* Ut non immerito ejusdem Sacerdotii memoriam expressam videas in denario Gentis Cœliæ, cum figura Septemviri in Jovis epulo lectum eidem Deo pro more sterneris, & cum inscr. L. CALDUS. VII-VIR EPUL. Sic inter diversos FLAMINUM ordines, munus FLAMINIS MARTIALIS inter insignia Gentis Cornelie relatum occurrit cum inscr. L. LENTULUS FLAMEN MARTIALIS.

Meminit ejusdem Metellus apud Macrobiū, & simul luxuriosæ illius cœnæ, ac dici insuper, qua Flamen à L. Julio Cæsare Augure renuntiatus est; *Ante diem nonum Kalendas Septembris, quo die LENTULUS FLAMEN MARTIALIS inauguratus est, domus ornata fuit.* & quæ plura ibi leguntur de sumptuoso cœnæ apparatu. De hoc Lentulo Flamine videtur etiam Cicero intelligendus in Epistolis ad Atticum ubi non semel Flaminis Lentuli mentionem facit. Sic alium insuper Flaminem Martialem, nempe L. Valerium Flaccum, Apicis insigne designat in denariis Gentis Valeriæ. De FLAMINE etiam QUIRINALI Numerio Fabio Pictore quædam jam in superioribus delibavimus, qualis nempe signatur in sequenti denario.

Lib. II. Epist. 14.
Lib. XII.
Epist. 8.

Figura illa Quirini Fulvio, mihi, ut verum fatear, Romæ potius galeatæ, quod innuit infra scriptum urbis nomen. QUIRINI autem vox clypeo inserta, ad denotandam sacerdotii illius memoriam, non autem imaginem nummo insculptam. Alia etiam Quirini effigies

figies ab ista haud parum diversa visitur in denario Gentis Memmiz. Alterius rursus Sacerdotii, hoc est **QUINDECIMVIRORUM**, signata in denariis Gentis Manliz memoria, sub Sibyllæ effigie, cujus libris inspiciendis iidem, ut notum, vacabant.

Immo quia **Quindecimviri** sacrorum Apollinis Antistites, hinc ad indicandum illud sacerdotium Tripus in averfa nummi parte signatus. Notat id Servius loco supra jam adlegato, ac ante eum Livius de iis agens, Lib. x. c. 8. dum adhuc erant inferiori numero, **DECEMVROS** *sacris faciundis Carminum SIBYLLÆ & fatorum populi hujus interpretes, ANTISTITES eosdem APOLLINARIS Sacri, ceremoniarumque aliarum plebeios videmus.* En luculentum scilicet utriusque partis hujus denarii commentarium. Quamquam idem Sacerdotium in nummo argenteo Vitellii Augusti designatum etiam videas, quem supra alia occasione adtulimus, ut vel inde de illius Sacerdotii dignitate abunde possit constare, qua Cæsares etiam se ornari patiebantur. Supremum vero **CONSULUM** fastigium, quis dubitabit monumentis iisdem haud minus ac Fastis consignatum, unde iidem etiam suppleri possunt aut illustrari? Repetitos vero sæpius Consulatus, ut insignem honorum apicem, & totius Familiz æternum decus, arguit denarius Gentis Corneliz à Marcellino signatus, cum Marcelli Syracusarum expugnatoris effigie., ac in averfa inscr. **MARCELLUS COS. QUINQ.** Insigne etiam

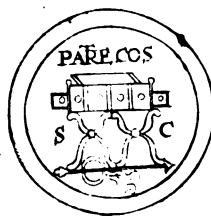
etiam illius Magistratus, Liſtores nempe cum Faſcibus, exhibet ſequens denarius in memoriam Conſulum primi L. Bruti.

Alias plures non ſolum Coſ. inſigniti in antiquis denariis, qualis Sulla & Pompeius in ſequenti,

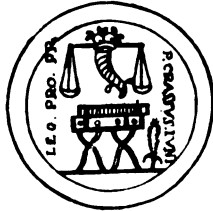
ſed & Valerio Meſſalæ Ædili Curuli nihil ad proſeque-
dam ad poſteros gloriam majus viſum, quam ut ſe P A-
T R E C O N S U L E id muneris geſtaſſe ſequenti dena-
rio teſtatum relinqueret.

Equidem in id genus monumentis nemo mirabitur ſe-
la Curuli deſignari Conſulare faſtigium, quî *Sellam*
Curulem, *Curule Ebur*, *Vitam* etiam *Curulem* pro Conſu-
latu & Conſulari poſitam, apud Statium, Claudia-
num, Symmachum legit aliquoties, aut apud Græcos
Scri-

Scriptores, *ἡ δὲ πρῶτη ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῇ σέλλῃ ἐφθόρου*. Haud aliter nempe ac *ἡ δὲ πρῶτη ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῇ σέλλῃ ἐφθόρου*, seu *Sellas Ephoricas* apud Xenophontem legas, quibus nempe Ephori Supremus Lacedæmoniorum Magistratus insidere soliti. Quamquam frequentes eædem Sellæ Curules in denariis Gentium Romanarum, ad designandos alios Curules Magistratus Prætores, Ædiles, Præfectos Urbis, & quibus etiam varia symbola vulgo adjuncta, puta Lances, Virgas, Spicas, Thyrsos, idque ut observo, ad discrimen eorum Magistratuum quibus Sellæ Curulis jus competeat. Hinc Lances videas cum Sella Curuli in denario Gentis Liciniæ, adposite ad PRÆTORIS aut LEGATI PROPÆTORE officium indicandum, cui juris dicundi partes incumbebant.

De Laced.
Rep.

ÆDILES autem CURULES, quos cum Annonæ, tum Ludorum procurationem habuisse nemo nescit, & quos proinde *Curatores Urbis*, *Annonæ*, *Ludorumque Solemnium* vocat alicubi Tullius, frequenter etiam Sella Curulis modo cum spicis à lateribus, modo cum Thyrso Liberarium symbolo designat, sicut in denariis Gentis Lollia ac Valeria. Eandem vero annonæ curam innuit etiam Modius frumenti cum duabus spicis in sequenti denario Gentis Livineia,

Lib. III. de
Legib.

Zzz

ut

ut facile adsequamur, cur apud Livium dicantur non semel *Ædiles Curules* frumenti vim magnam, ex *Africa* puta aut *Hispania* advectam, *binis aris in Modios populo divisisse*. Quum autem alii rei frumentariæ *Curatores* sæpe extra ordinem crearentur, quibus in caritate annonæ frumenti in frumentariis provinciis emendi & ad urbem mittendi munus ex *Senatusconsulto* deferbatur, inde signata etiam similis curationis memoria in sequenti denario, qui duas figuras togatas exhibet sedentes cum spicis à lateribus, & infer. A D. FRU. E M. E x S. C. seu *Ad Frumentum Emendum Ex Senatusconsulto*.

Lib. xv.
Epist. 9.

Unde Cicero ad Atticum illustratur, III. *Non vesperi à Balbo reddita mihi littera, fere Nonis Senatum, ut Brutus in Asia, Cassius in Sicilia FRUMENTUM EMENDUM, & ad urbem mittendum curarent*. Alibi autem, *Emptum & ex S. C. Frumentum ab Siculis Pratore Verre*. Hinc *Frumentaria Coemptio*. dicta ejusmodi curatio, ut constat ex ^a Codice Theodosiano; cui etiam sequiori ævo, sub ^b Theodosio nempe juniore, certa pecuniæ summa & peculiaris arca dicata ibidem legitur. *Comparationes* autem easdem vocat alicubi ^c Paulus J. C. & *frumento comparando constitutum curatorem*; ^d Livius vero alicubi Legatos ad Frumentum mercandum dimissos. Unde liquet errasse Fulvium, diligentissimum alias Romani ritus investigatorem, qui ad Præfectos anno-

^a L. 3. de
Frum. Urb.
Const.

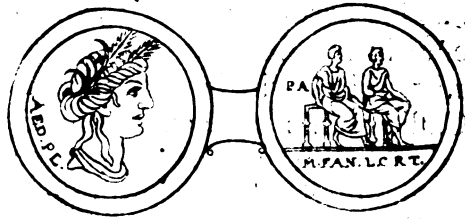
^b Lib. 14. c.
jusd. tit.

^c Lib. 21. D.
ad Muni-
cip.

^d Lib. iv.
cap. 52.

næ ab Augusto constitutos, aut vero ad Ædiles superiorem denarium refert. Istis enim haud aliud incumbere quam frumenti ab illis Curatoribus missi aut aliunde in Urbem adlati distributio. Certe Dio haud alium in finem institutos ab Augusto Præfectos Annonæ narrat, quam *τοῦ τῶν σίτης διαπολέω*, *ad frumenti Lib. I. IV. distributionem*, & juxta cum Suetonius, *frumenti populo dividendi*. Neque vero aliud Ædilium hac in re & quidem Curulium munus, ut ex innumeris auctorum locis constat, & adlato paullo ante ex Livio, quam ut frumentum populo in Modios certo pretio dividerent. At diversa ab his eorum procuratio, quibus extra ordinem emendi in transmarinis provinciis frumenti ac in urbem mittendi provincia committebatur, ut de Bruto & Cassio paullo ante ex Tullio vidimus; & quam proinde similem curationem extra ordinem delatam, notat singularis illa Nummi inscriptio, *Ad Frumentum Emundum Ex Senatus Consulto*. Quo etiam opportune referendus nummus aureus, à Patino nostro primum vulgatus in eadem Gente Servilia, qui spicas exhibet navigio impositas; ad innuendam nempe empti in ea curatione frumenti transvectionem. Ut mitam subsellia quibus in superiori denario duo illi togati insident ad hoc munus electi, alios eosdem quam Ædiles Curules satisarguere, quibus consueto more Selæ Curules fuissent adpositæ. Eximii autem honoris loco habitum quondam apud Majores vestros totum hoc Annonæ curandæ munus, quale Pompeio etiam extra ordinem delatum constat, idem vero viluisse postea docet nos Bœthius, *si quis quondam populi curasset annonam, magnus habebatur: Nunc ea Præfectura quid abjectius?* *Lib. III. de Consol.* Neque vero ab ÆDILIBUS PLEBIS exsulasse, Annonæ procurationem; vel ex Julii facto constat,

stat, à quo sex *Ædiles* constituti, duo *Patritii*, quatuor *Plebei*, ex quibus postremis duo *Ædiles Plebis Cereales* vocabantur. Errat enim *Dionis Interpres*, qui præter auctoris mentem, hos *Ædiles Cereales* de *Patritiis* interpretatur. Contrarium certe satis evincunt duæ illæ *Inscriptiones*, quas jam vidit *Fulvius*, ubi *Ædiliū Plebis Cerealiū* diserta occurrit mentio. Haud incommode vero idem *Fulvius* ad similes *Ædiles* refert denarium *Gentis Fanniae*, qui illinc *Cereris* caput exhibet cum inscr. *Æ D. P L.* seu *Ædiles Plebis*, & in averſa duas figuras sedentes.

Ut inde etiam liqueat non *Patritiis* sed *Plebeiis* *Gentibus* eandem annumerandam. Alias quum ad utrosque *Ædiles* cum *Curules*, tum *Plebeios* ludorum etiam spectaret procuratio, & ad priores quidem ludorum solemnum, ad posteriores plebeiorum, seu *Megalenſium* aliorumque id genus, hinc petita etiam inde in iisdem nummis symbola quibus utraque dignitas adumbraretur. Hinc *CURULIS ÆDILITAS* non solum *Tigride*, *Baccho*, *Thyrſo*, aliisque *Liberalium* symbolis designata, sed etiam *Venationis*, quæ vulgo cum *Ludis* edita, monumentis, ut in ſequenti denario *Cn. Plancii*; ſicut rursus *Ædiles Plebis* *C. Valerium* & *C. Sextium* ſignat præclarus nummus à *Cl. Seguino* vulgatus, cum *SCIPIONIS NASSICÆ* eſſigie in anteriori parte, *Bovis* autem capite in averſi.

Reli-

Reliqua, quæ ad posteriorem hunc Nummum spectant, perat Lector ex eodem Seguino, ac insuper ex Fabro ad Illustrium Imagines Fulvii. Illud certe indeliquet, cum Sextiæ Gentis servatam in nummis memoriam, quod negabat Fulvius, tum revera plebeiam fuisse, & à Sextia, quæ Patritia erat, diversam, ut erudite jam olim contra Robortellum monuerat Sigonius. Neque vero aliter in prædicto denario sub Bovini capitis effigie designatos & expressos videas *Æ. D.* seu *Ædiles* in nummo Gentis Corneliæ, qui novissime Fulvianæ collectioni accessit. Sicut vero Consules, Prætores, *Ædiles*, Sella Curuli designari paullo ante vidimus, ita etiam *PRÆFECTIS URBIS* eandem tribui arguit denarius Gentis Liviniæ.

Neque enim opus mea sententia cum Ursino hanc Sellam Curulem ad Præturam patris hujus Reguli referre, qui in priori nummi parte signatur. Insignis hanc in rem Dionis locus, ubi observat Præfectos Urbis à Julio Cæsare cum M. Lepido relictos, qui illo Lib. XLIII. absente res Urbis administrarent, accusatos inter alia quod in eo Magistratu Sella Curuli essent usi, haud ali-

Zzz 3

ter

terac Magister Equitum, verum eos adlata lege absolutos. Adeo ut si Regulus iste, in alto auctorum de Præfectura ejus urbana silentio, in hanc Præfectorum classem adscribatur, res liquida sit, cur sellam Curulem, in memoriam illius Magistratus adpingi in denario curaverit. Et si ad Præfectum Urbis oculos convertamus, qui Libera Republica feriarum Latinarum causa institutus, & qualis etiam huic Regulo dignitas obtingere potuit, eundem vice Consulis notum hoc munus obivisse, ac ut Tacitus de eodem loquitur, *qui consulare munus usurpet*, adeo ut sellæ Consularis jus tum illi fuisse nemo negaverit. Posteriori quidem ævo Urbis Præfectos peculiari ac superbo usus vehiculo, & singulari quidem privilegio, observo apud Symmachum, *urbana fastigium potestatis peregrini ac superbi vehiculi usus attolleret*. quod à se tamen in ea dignitate constitutus amolitur. Alias præter hunc Regulum, Munatium Plancum Præfectura etiam Urbis insignem notat Gentis Munatiæ denarius. Immo quod non observarunt diligentes Antiquarii, CENSORIÆ etiam dignitatis: servata in iisdem denariis memoria. Neque vero verisimile videbatur, ut quum alii omnis ferme generis Magistratus in iisdem signarentur, Censuræ, aliorum Magistratuum fastigii, ut Plutarcho vocatur, nulla in iisdem mentio obversaretur. Ad eam vero omnino spectare mihi videtur sequens denarius Gentis Liciniæ, quem ad Licinium Crassum Equitæ in Gallia à Cæsare Præfectum referebat Fulvius. At liquebit facile eodem denotari transvectionem Equitis, qualis coram Censoribus fieri solita, ut eam describit Plutarchus, ac respicere proinde eundem denarium ad Censuram à patre ejusdem Crassi; ut ex eodem Plutarcho scimus, gestam. Quod ipsum firmat Clau-

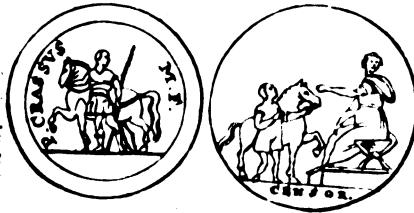
Annal. vi.
10.

Lib. x. E-
pist. 24.

In Catone
Maj.

In Pom-
peio.

Claudii Cæsaris nummus, in quo ipse Imperator sedens pro Tribunali, ante similis Equitis transvectio cum inscr. CENSOR. Sed en utrumque cum Licinii Crassi, tum Claudii nummum.

Quamquam eodem Licinii denario, Princeps Juventutis mihi videtur ille designari, quales vulgo nobilissimi adolescentes ex Equestri ordine, ut notum, creabantur: Quod egregie etiam adstruit aureus Commodi nummus, quem possidet omni laude major Cardinalis Leopoldus ab Etruria, in quo similis plane typus stantis figuræ quæ Equum tenet, & quo designatur idem Commodus inter Principes Juventutis cooptatus, ut è Lampridio scimus, & qua de re alibi in sequentibus. DUMVIROS etiam QUINQUENNALES, totidem quasi in Coloniis & Municipiis Censores, ut observarunt viri docti, præter lapides antiquos signant aliquot denarii Gentis Æbutiæ, & qualem Magistratum gessisse in patria sua Hadrianum auctor est Spartianus. Neque vero QUÆSTORUM & PROQUÆSTORUM infrequens in iisdem denariis mentio, & quidem Quæstorum tum Urbanorum tum Provincialium, Proconsulis puta, aut si mavis juxta doctos antiquarios, Proconsule, qui nempe quandoque Consulari imperio provinciam administraret, qualis Silanus in Gente Junia M. SILANUS AUG. Q. PRO. COS. Non audiendus vero vir doctus & elegantis ingenii:

genii amicus noster, qui Proquæstores, quorum mentio in præclara illa Inscriptione Pisana de Inferiis Caii Cæsaris Augusti Nepotis, *coram Proquæstoribus primo quoque tempore*, mavult Provinciæ Quæstores quam Proquæstores interpretari. Proquæstorum certe, ut Nummos mittam & Marmora, præter alios, Livium puta & Scriptorem belli Africani, meminit haud semel Tullius, *Lucullus Proquæstore aliquot annos*, &c. Haud omittendus vero denarius Gentis Plætorix, in quo hinc MONETA signatur, illinc L. PLÆTORIUS Q. Quæstor; ut facile intelligamus, cur Quæstor ad Ærarium occurrat in eodem marmore Pisano, aut Quæstor ab Ærario, in aliis antiquis lapidibus; vel juxta verustæ legis fragmentum. Q. Urb. Quæi Ærarium Provinciam obtinent. Sicut vero Ærarii publici, & pecuniæ in Provinciis administratio vulgo penes Quæstores mansit; ita Monetæ signandæ curam in Urbe modo ad Triumviros Monetales, modo ad Quatuorviros circa J. Cæsaris tempora, modo ad Tres Præfectos sub Augusto iterum redactam, quondam etiam ad Curatores quosdam ita dictos, incerto munero spectasse, eandemque vel Denariorum flandorum; vel Auri, Argenti, Æris flandi, feriundi; vel Argento etiam publice feriundo titulis signatam, non aliunde luculentius quam ex eadem moneta discimus. In ea enim crebro occurrunt III-VIR. A. A. A. F. F. *Triumvir Auro, Argento, Ære, Flando, Feriundo* vel, IIII-VIR. A. P. F. *Quatuor-Vir Argento Publice Feriundo*; ita enim mallem postrema interpretari quam cum doctis antiquariis *Argento Publico*, præeunte mihi Tullio, *Æs Argentum Aurumve publice signato*. Quo spectat Gentis Flaminix denarius, in quo quidam L. Flaminus Chilo legitur fuisse inter primos Quatuorviros Flandæ Monetæ.

Ita

Acad.
Quæst. l. II.

Thef. Grut.
ccccxxxvii.
2. M. xxvi.
9.

Lib. III.
de Leg.

Ita enim malo hæc verba interpretari P. R. I. FL. IIII. VIR. P. R. I. FL. *Quatuorvir Primus Flavus*, quam juxta priorem Fulvii explicationem, ut *Primus Flamen J.* nempe Cæsaris designetur. Altum enim de hoc Flamine ejusque primatu silentium, quem M. Antonius Divi Julii Sacerdos & Consul potiori jure sibi vindicat. Neque ulla etiam in eodem denario Julii mentio vel effigies, sed expressa Deæ Monetæ, sicut in aliis nummis visitur imago, & addita Quatuorviri Flandæ Monetæ dignitas, qualis à Julio Cæsare primum instituta, aucto scilicet Triumvirorum Monetalium numero. Neque tamen ignoti mihi, ut obiter hoc addam, Primi id genus Flamines, seu *πρῶτος Ἀρχιερεὺς* in monumentis antiquis Lapidum Nummorumque designati, de quibus infra alio loco. Flandæ autem Monetæ mentionem itidem videas apud Symmachum, *Flanda Moneta* Lib. x. Epist. 21. *nequitiam decoquat larga purgatio*. Id vero cudendæ Monetæ munus haud mirum quandoque monetalibus instrumentis, Incude, Malleo, Forcipe, designari; ut in aliquot denariis Gentis Carisiæ. Unde adposite Hieronymus, *Per exesum montem haud paucula habitacula*, In Vita Pauli Eremitæ T. 1. pag. 238. *in quibus scabra jam Incudes & Mallei, quibus pecunia olim signata viscebantur*. Immo, quod alias ut opinor ignotum, Lentulus quidam in Cornelia C. U. R. X. F. L. *Curator Denariorum Flandorum* inscribitur. Ita ut eorum etiam nomina, quibus Julii & Augusti ætate vulgo hæc

A a a a

cura

cura incumberebat, inde adhuc hodie innotescant. hic mortuo aut absente Triumviro Monetali, alium in ejus locum suffectum cum Titulo Pro Triumviri liquet ex sequenti denario, in quo C. MARIUS PRO III-VIR. describitur, additis Triumvirorum Reip. Constituentæ capitibus,

Sequiori autem ævo munus hoc signandæ pecuniæ penes Procuratores monetarum novimus existisse, qui pendentes à nutu Comitum Sacrarum Largitionum, ejusdem auctoritate pecuniam curabant signari. Liquet id cum ex Cassiodoro, tum Ammiano, qui eisdem alibi *Moneta Præpositos* vocat. In Coloniais vero, Municipiis, ac liberis Civitatibus relicta sub Imperio Cæsarum per aliquot sæcula facultas illa signandæ monetæ. Id vero non arguunt solum tot nummi ejusmodi Urbium & Coloniarum adhuc superstites cum Cæsarum quorum ætate percussi in anteriori parte effigie, sed clarius expressa in aliquot ex iis eadem facultas, Cæsarum indulgentia iis concessa. Hinc in nummo Colonia Patrensis sub Augusto, quem cum selectis aliis vulgavit nuper sæpe laudatus Seguinus, *INDULGENTIÆ AUGUSTI MONETA IMPETRATA*, & in aliis duobus Colonia Romulensis sub Augusto ac Tiberio, *PERM. DIVI. AUG. COL. ROM.* seu *Permissu Divi Augusti Colonia Romulensis*. consueto apud Livium loquendi genere, *Permissu Consulis, Permissu Imperatoris*. Quo referendus

Lib. XXII.

Lib. XXVI.
E. XXVII.

rendus etiam præclarus nummus Drusi; qui in averſa parte caput Mercurii exhibet, & inſcr. PERMISSVS ^{In Gaza}
 L. APRONI PROCOS III. Alius itidem huc ſpe- ^{Chriſtiæ}
 ctat nummus ejuſdem Regiæ Gazæ, in qua duæ figuræ ^{Regiæ.}
 cum puero & inſcr. quæ præferre videbatur eruditis an-
 tiquariis PERM. IMP. GER. Neque huic diſſimilis
 Domitiani nummus Mediceus Corinthi percuſſus,
 PERM. IMP. COR. quomodo & in priori nummo
 pro GER, facile COR, legendum exiſtimarem. Oc-
 currit præterea nummus primæ magnitudinis apud
 Procerum Veſtratum decus Camillum Maximi, in
 quo Aquila cum ſignis Legionum & inſcr. PERMISSU
 CÆSARIS TIBERII. Cui ſuffragatur alius e-
 juſdem Tiberii, quem jam poſſidet Muſeum Regium
 Pariſienſe, MUNIC. ITALIC. PERM. DIV. AUG.
 Quæ cimelia vulgo parum nota vel obiter indicaffe,
 haud ingratum Lectori futurum reor. Neque vero re-
 pugnans id genus inſcriptiones eorum ſententiæ (ut
 exiſtimabat ſingulari virtute & horum ſtudioſorum periti-
 tia inſignis amicus noſter) qui etiam ſub Cæſaribus
 penes Senatum æris in urbe ſignandi facultatem man-
 ſiſſe tradiderunt. Id enim & aperte antiqui Auctores
 docent, & clariſſime evincunt nota S. C. vulgo æreis
 Nummis adhuc infinita copia ſuperſtitibus impreſſa.
 At non eadem Coloniarum & Municipiorum ratio,
 quæ inter alia privilegia quibus à Cæſaribus ornaban-
 tur, illud etiam ſignandæ monetæ ſingulari eorundem
 indulgentia & permiſſu conſequutæ, publice etiam in
 grati animi monumentum profiteri ambiebant.
 D U U M V I R O S vèro iſſdem Coloniis deducendis,
 frequenter etiam nummi id genus ante oculos ponunt.
 Magni enim honoris loco habitum nova earum urbium
 jacere fundamenta, quæ totidem ſimulacra Urbis gen-

tium dominæ habebantur. Hinc jam olim apud Græcos Coloniarum duces vulgo Heroibus adscripti, & singulari quadam civium ac posterorum religione consecrati. Equidem ad Corinthum Græciæ ocellum de novo instaurandam, delectos olim Q. CÆCILIVM NIGRUM & C. HEIVM II-VIR. haud immerito colligas, quod alibi monui, ex Veneris effigie & CORINT. nomine in anteriori parte expresso. Sic eorum nomina, à quibus Colonia Carthaginem circa eadem tempora deducta, apud Tertullianum posterorum memoriæ tradita reperies, indicata etiam ea muneris parte, quam in illa instauratione Duumviri sibi vindicarunt; *ubi mania Statilius Taurus imposuit, solennia Sentius Saturninus enarravit*. Id enim singularis prerogativa haud ignoras, Urbem mœnibus cinxisse, Unde Dido sua decora apud poetam enumerans,

mea mania vidi,

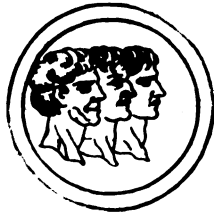
De Pallio.
Lib. 36. de
Oper. Publ.

& in Codice Theodosiano *Murorum instructio* inter publica Principum opera refertur. Utriusque vero nominis, & Statilii Tauri & Sentii Saturnini memoriam etiamnum servant antiqui denarii. Inde autem liquet, haud immerito à Triumviris Monetalibus quæsitum Augusto decus, ab instaurata nempe ejus auspiciis haud una Colonia. Unde videas in denariis aliquot Gentis Petroniæ, hinc Augusti effigiem, illinc Sirene, Pegaso, Falcata Luna cum stella, designari Neapolis, Corinthi, acut primi observamus, Byzantii instaurationem. Postremum certe luculenter arguunt alii nummi, in quibus depictum vulgo illud Byzantinorum insigne, nomine eorundem adscripto. Cujus rei fidem facient sequentia ectypa, primum denarii illius, cujus meminimus, alterum nummi à Byzantinis percussi, cum inscr. **BYZANTION**,

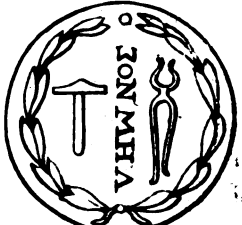
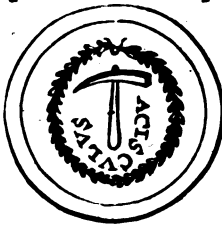
TRIUM

TRIUMVIROS autem illos mitto Reip. constituendæ, seu *Tricipitinam* illam Varroni dictam, quam vere arguunt tria Augusti, Antonii & Lepidi juncta in sequenti denario aliisque id genus capita.

Quid jam memorem PRÆFECTOS FABRUM, quos Urfino arguere videtur Malleus in denario Gentis Valeriæ cum nomine ACISCULI adjuncto? At non Malleum eo denotari, sed Instrumentum fabrilis, quo saxa cædebantur in latorum, censet vir inter eximia sæculi nostri ornamenta numerandus Nicolaus Heinſius noster, & firmat veteri Glossario, in quo *Acisculus*, *λатор* redditur. Ut vero de Mallei apud veteres forma lectori liceat securius judicium ferre, en tibi cum eundem Acisculi nummum, tum alium Lemniorum, cum vero Malleo & Forcipe, Vulcani utpote Dei Lemnii instrumentis.

Aaaa 3

Quid

Quid enumerem alia Militiæ munia in iisdem denariis expressa, ut TRIB. MIL. seu *Tribunum Militum* in Fonteia; Centurionem militem vite cædentem in Didia, duos Milites, unum pro cive prostrato pugnantem in Minucia, alium pro Vallo in Numonia? Quid dicam tot Legiones signatas in denariis Gentis Antoniæ, de quibus paullo infra? quid signa ipsa Legionum, cum additis litteris H. P. ut in sequenti denario Gentis Valeriæ, cui similem videas in Gente Claudia & Cornelia?

L. XXVII.
cap. 32.

Quid sibi velint illæ litteræ silent Interpretes. At nihil aliud notare mihi liquet, nisi *Hastatorum & Principum* signa. Livius; *Hastatorum prima signa, deinde Principum erant, Triarii postremos claudebant.* Constat nempè Legio, ut notum, ex Hastatis, Principibus, & Triariis; quorum primi sua habebant Signa seu Vexilla, illis notis H. & P. in denario distincta; Triariorum autem erat Aquila, Signum totius Legionis, quam vulgo in Medio collocant id genus Nummi. Maris autem imperium ab utroque Pompeio, Patre & Filio administratum, sub diversis tamen titulis, docent illius Familiæ Numismata, in quibus parens Pompeius PRO COS. cum prora navis, Sextus autem filius PRÆF. CLASS. ET ORÆ MARIT. describitur. Scilicet cui Classis erat Provincia, ut loquitur aliquoties Livius, qui & alibi Duum viros creatos refert ad tuendam Oram Maritimam. Eandem vero Classis Præfecti dignitatem M. Antonium, positum alias in supremo di-

Lib. XI.
cap. 19.

gnitatis

gnitatis fastigio videmus etiam adoptasse ex ejusdem Nummo, qui nuper Fulviano operi accessit, in quo hinc ipse cum Cleopatra, illinc Triremis signatur, cum inscr. PRÆF. CLAS. Tutelam vero junioris Ptolemæi à Lepido Reip. nomine susceptam, Nummi ejusdem posteris consignarunt, in quibus M. LEPID. PONTIF. MAX. TUTOR. REG. dicitur. Unde præter Valerium & Justinum Ursino adlegatos, qui Tutelæ hujus meminere, Tacitus etiam illustratur, *Annal. II., exemplo quo majores M. Lepidum Ptolemæi liberis TUTOR. REM in Egyptum miserant.* Alias de Pompeio Lucanus noster,

*Sceptra puer Ptolemaus habet tibi debita Magne
Tutela commissata tua.*

Lib. VIII.

Neque aliter liberis Cotys Thraciæ Regis Tutorem datum ob infantiam Trebellienum Rufum, superiori loco apud Tacitum legas. Inter externa autem Imperia occurrit illud LEGATI PROPRÆTORE in Nummis Gentis Carisiæ cum effigie Augusti, ubi admitti non debet adlata ab Ursino Ant. Augustini, viri alias sani in litteris judicii, explicatio. Ille enim Legatos Pro Prætore dictos solum credidit, qui Legati primum in Provinciam cum Prætoribus missi, dum his discedentibus aut mortuis, eandem eorum loco administrabant. At ratio Virum doctissimum hic fugit. Notum enim Augusti ævo & sequentium dein Cæsarum Legatos Pro Prætore appellatos, non Prætorum in Provinciis adfessores aut qui iisdem succedebant, sed supremos Rectores missos ad administrandas provincias Cæsaribus, sicut Populi Proconsules, qui populi provinciis præficiabantur. Ratio autem nominis obvia ex usu veteris Reip., qua Pro Consule aut Pro Prætore primum dictus, qui Consul aut Prætor destinatus ad regendas pro-

provincias vel præfecturam militarem, functus Magistratu in eodem imperio continuabatur. Clare id docet Dio, qui Pro Consules & Pro Prætores dictos tradit in Castris Pompeii Consules & Prætores prioris anni, aliis non suffectis. Ita crevit paulatim in eadem Rep. Pro Prætoris militaris appellatio frequens apud Livium aliosque, quæ postea ab Augusto ad Rectores militarium Provinciarum translata; dum Pro Consules dicti, ut notum, qui præerant pacatis Populi Provinciis. Neque tamen reperta primum sub Augusto conjuncta Legati Proprætoris appellatio, ut Dio videtur innuere, sed jam recepta libera adhuc Rep. de iis qui vice Prætorum, sub Pro Consulibus aut Imperatoris auspiciis, parti exercitus aut Provinciæ præerant. Egregie id præter lapidum auctoritatem confirmat denarius Gentis Publiciæ, in cujus anteriori parte, G. N. MAGNUS IMP. in averfa vero M. P. B. L. I. C. I., L. E. G. P. R. O. P. R. ut intelligamus hunc Publicium à Pompeio, qui tum exercitui summo cum imperio præerat, adsumptum in partem curæ militaris, aut regendæ Provinciæ. Sciendum enim in divisione Provinciarum facta à Triumviris Pompeio, Crasso, Cæsare, quæ singulis obtigerant, eas Legatorum opera eosdem administrasse. Accedit huic alius denarius in Gente Cæcilia, in quo P. C. R. A. S. S. U. S. J. U. N. I. L. E. G. P. R. O. P. R. signatur, qui nempe Scipionis in Africa Legatus fuit. At vero sub Cæsaribus, dicti non solum Legati Proprætores, sed etiam L. E. G. A. T. I. A. U. G. U. S. T. I.; quasi totidem Cæsaribus in commissis Provinciis Adseffores, ut prior appellatio curam militaris provinciæ, altera demandatam à Cæsare jurisdictionem argueret. Hinc idem Carisius, quem L. E. G. P. R. O. P. R. seu *Legatum Proprætoris* inscriptum paullo ante diximus, in nummo

Eme-

Emeritæ cuso, in alio ejusdem urbis Nummo Legatus Augusti inscribitur P. CARISIUS LEG. AUG. in Hispania nempe Lusitanica, ad quam regendam missus ab Augusto. Illæ enim duæ, Lusitania, in qua Emerita, de qua magnifice Aufonius,

Submittit cui tota suos Hispania fasces,

& Tarraconensis à Legatis Cæsaris, Bætica autem à Populi Magistratu, ut ex Strabone ac Dione liquet, regebantur. Conjuncta etiam vulgo, ut notum, utraque appellatio, ut *Legati Augusti Propratore* dicerentur, quod non solum arguunt lapides antiqui, sed aliquot etiam Græci Cæsarum Nummi, in quibus *Πρόεδρος Αὐλῆς καὶ τῆς Σεβαστῆς* non semel nuncupantur. Ita præclarus nummus Hadriani Mediceus, *ΕΠΕΙΤΕΙ ΡΟΥΦΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΟΥ ΤΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΙ. ΤΟΥ ΚΕΒΑΚ. ΒΙΖΥΗΝΩΝ*, hoc est, *sub Itio Rufo Legato & Propratore Augusti, Bizyenorum*. Thracia nempe, in qua Urbs illa Bizyenorum ac proinde Socrati *Βιζύη τῆς Θρακίας* dicta, inter Provincias Cæsaris remanserat; utpote ex earum numero, quæ post divisionem Provinciarum ab Augusto institutam in Provinciæ formam redacta fuerat, & quidem sub Vespasiano, ut observat Tranquillus. Tales autem Provincias non Populo sed Cæsari accessisse diserte juxta ^a Strabonem docet ^b Dio; ac in specie de Thracia firmant Lapidés antiqui. AUGUSTI vero nomen in eodem nummo non Legato solum sed Proprætori etiam postpositum, sicut in Inscript. Dolabellæ, LEG. PROPR. DIVI AUGUSTI. ET TI. CÆSARIS AUGUSTI. Eosdem vero Legatos Augusti seu Rectores Cæsaris Provinciarum, Proconsules etiam dictos recte negat ad Spartianum Salmasius, nec debuit nuper vir doctus id in dubium vertere. Conjuncta enim nonnunquam harum dignita-

Bbbb

tum

In Gaza
Christinæ
Augustæ.

Item in
Gaza Re-
gin. Chri-
stin.

Hist. Eccl.
l. iv. c. 15.

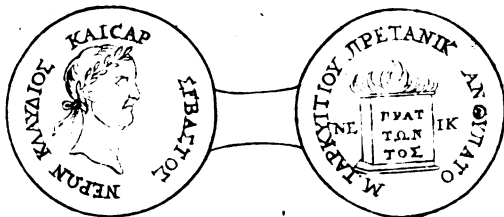
^a L. xvii.
^b L. liii.

Thef. Grut.
cccxcvi.

tum nomina in priscis elogiis, distinguenda tanquam munera variis temporibus gesta, quibus fiebat, ut qui Proconsul Populi Provinciam administraverat, postea ut Legatus Cæsaris alicui ex ejusdem Provinciis præficeretur, aut vicissim. Ita, ut sexcenta mittam, Proculum quendam signari videas in inscriptione veteri apud
 CCCLXI. I. Gruterum, Legatum Proprætore Numidiæ, Consulare Thraciæ, Siciliæ, Præsidentem Provinciæ Byzacenæ, Proconsulem Africæ, aliisque adhuc honorum insignibus decoratum; quos certe ab uno viro gestos eodem tempore nemo facile arbitrabitur. Haud aliter nempe ac Balbinus, *Rektor Provinciarum infinitarum* Capitolino describitur. Nec obscura etiam PROCONSULUM mentio in Numismatibus antiquis, qui vel ante, vel post divisionem Provinciarum ab Augusto institutam, regendæ alicui Provinciæ fuerant præpositi. Prioris generis suppeditat præclarus nummus Laodiceæ percussus in honorem Appii Clodii Pulchri, Ciliiciæ ante Ciceronem Proconsulis, inscriptus AP. PULCHER. AP. F. PRO. COS. quem apud antesignanos duos antiquariorum Urfinum ac Seguinum expressum videre licet. Posterioris autem Proconsulatus, post divisionem nempe Provinciarum Cæsaris & Populi, rariores aliquot Nummi memoriam adhuc servant. Hoc vero beneficium iidem præstant, ut qualis tum status fuerit illarum Provinciarum, inde possit indubie colligi, an Cæsaris scilicet vel Populi. Crebra enim mutatio earundem accidit post primam divisionem ab Augusto institutam; ut nempe Provinciæ Cæsaris in Provincias Populi haud semel fuerint translatae, aut vicissim; sicut præter Dionem, ex Scriptoribus Historiæ Augustæ, & cœvis monumentis liquet. Hinc factum ut pro ratione hujus permutationis, Præfecti.

fecti illarum Provinciarum aliquando Proconsules aut Prætores, dum illæ erant Populi, aliquando Legati & Proprætores, quum factæ sunt Cæsaris, dicerentur. Temporum itaque habenda hic ratio, quod viris doctis non semel imposuit, & proinde eorum monumentorum, ex quibus ea de re constare potest. *Cyprum* quidem, quam primo sibi vindicaverat, mox recepta ejus loco Delmatia, Populo concessit Augustus; unde eandem inter Populi Provincias relatam à Strabone ac Dione videas. Eodem vero imperio adhuc regebatur Flaviorum temporibus, ut liquet ex nummo, quem novissime vulgavit Cl. Seguinus, inscripto, ANΘΡ. ΕΠΙΩ ΜΑΡΚΕΛΛΩ ΚΤ. h. e. *Proconsule Eprio Marcello, Cypriorum*. Iis enim temporibus floruisse nobilem hunc delatorem Tacitus & Quintilianus satis arguunt. Illud vero hic obiter monebo figuram quæ in eadem Nummi parte signatur, haud aliam revera esse quam Venerem Cypriam, quæ Α'Φρόδι/© iisdem vocabatur, & veste ac corpore muliebri, natura virili & barbata ab iis culta, ut ejus simulacrum describunt aliqui ^a Servius & ^b Macrobius. Ad similem vero Cypri- ^a Ad Æn. rum Rectorem spectare videtur æreus quidam Claudii ^{11.} nummus inscriptus, ΕΠΙ ΚΟΜΙΝΙΟΥ ΠΡΟΚΟΥ- ^b Saturn. L. ΛΕΙΟΥ ΚΤΥΠΡΙΩΝ, *sub Cominio Proculeio Cypriorum*. Ex quo præterea discimus, ad eandem forte Cominiorum gentem, cujus frequens mentio in lapidibus antiquis, ^{111.} referendos nummos illos, quos sub Proculeiæ gentis ^{Vid. Thef. Grut.} nomine edidere nuper minus accurate diligentes antiquarii; quum vel superior nummus doceat Cominios inter alia cognomen habuisse Proculeiorum, neque istud inter Gentium Romanarum nomina, sed cognomina collocandum. *Achaia* vero Proconsularis etiam Provincia sub Augusto, ad Cæsarem autem translata

sub Tiberio, ut observat Annalium Scriptor, *Macedoniam & Achaiam onera deprecantes levare in praesens Proconsulari imperio, tradique Caesari placuit.* Haud frustra vero in praesens additum à gravissimo Authore. Rediit enim eadem Achaia brevi ad Populum, puta sub Claudio, ut cum ex Suetonio, tum ex Claudii nummis Medicis liquet Patris in Achaia percussis, cum inscr. ΜΙΝΔΙΟΣ ΑΝΘΗΠΑΤΟΣ ΠΑΤΡΩΝ. Huic consentaneus ab Occone descriptus, ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΡΟΥΦΟΥ ΑΝΘΗΠΑΤΟΥ ΠΑΤΡΩΝ. *Bithynia* Proconsularis itidem Provincia sub Augusto, ejusdem adhuc juris mansit sub Claudio; ut si non aliunde ex nummis utique liqueret Nicomediae Provinciae illius Metropoli signatis, qualis iste hinc cum Claudii effigie, illinc cum adscripto nomine ΤΑΡΚΥΙΤΙΟΥ.....ΣΚΟΥ. ΑΝΘΗΠΑΤΟΥ, nempe *Tarquitio Prisco Proconsule*; sicut nummum istum vetustate exesum legebam & explicabam Cl. vestro Gottofredi. Haud absimilem postea in Gente Tarquitia editum à Cl. Patino animadverti, cum Neronis effigie, ac in averſa parte expressum nomen Μ. ΤΑΡΚΥΙΤΙΟΥ ΠΡΕΤΑΝΙΚ. ΑΝΘΗΠΑΤΟΥ ΠΡΑΤΤΩΝΤΟΣ ΝΕΙΚ. *M. Tarquitio Pretanico Proconsule faciente, Nicomedensium.* Ut ita circa extrema Claudii & initia Neronis, Bithyniae eundem praefuisse superiores nummi evincant.

Pro ΠΡΕΤΑΝΙΚ, seu *Pretanico*, mallem equidem
ΠΡΙΣ-

ΠΡΙΣΚΟΥ, seu *Priscum* in eodem legere, cum fide superioris nummi mihi apud vos inspecti, tum motus auctoritate Taciti, qui diserte hujus Tarquitii Prisci, tanquam functi Bithyniæ Proconsulatu circa eadem tempora meminit, *Damnatus iisdem Consulibus* TAR-QUITIUS PRISCUS *repetundarum*, BITHYNIS *interrogantibus*. Ut certe inde liqueat, & veteres auctores ejus meminisse, de quo nihil sibi lectum observabant celebres antiquarii, neque dubitare eosdem debuisse, an per litteras illas ΝΕΙΚ. Nicopolis, an vero Nicomedia designaretur. Sub eodem Nerone alium ejusdem Bithyniæ Proconsulem, Attium nempe Laconem, exhibet nummus Cl. Seguini, ΕΠΙ ΑΤΤΙΟΥ ΛΑΚΩΝΟC ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ, infra ΝΙΚΑΙΕΩΝ, *sub Attio Lacone Proconsule, Nicaensium*. Sub Flaviis Proconsularis adhuc eadem Bithynia, ut arguit alius Nummus Nicomedensium supra jam alia occasione à nobis excussus, ΔΑΝΚΙΟΥ ΟΥΑΡΟΥ ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ, *Plancio Varo Proconsule*. Sub Trajano eandem mansisse Proconsularem, liquet alias ex Dione Chrysostomo, qui in ea oratione quam in Patria habuit, Prysa nempe urbe Bithyniæ, Proconsulis illius Provinciæ mentionem facit. Neque tamen ob superiores illas Nummorum inscriptiones Tacitus ideo arguendus, qui Marcellum Bithyniæ Rectorem sub Tiberio, Prætorē non autem Proconsulem vocat, sicut mallet Lipsius, *Marcello Bithynia Prætori objectum*. Bithynia scilicet una ex decem Populi Provinciis, ad quas regendas mittebantur viri Prætorii, sicut Consulares regēbant duas nobiliores Provincias Asiam & Africam, quod Strabo ac Dio tradidere. Prætor itaque Tacito vocatur ratione Provinciæ Prætorix, qualis erat Bithynia, haud aliter ac Cyprus Prætoria Provincia vocatur

Annal. xiv. 46.

Orat. XLVII.

Lib. xiv.

alicubi Straboni; quod nempe Viri Prætorii ad eas re-
 gendas mitterentur, non autem Consulares; quam-
 quam revera in Nummis aliisque publicis monumentis
 Proconsules vocari soleant, quod omnibus Provincia-
 rum Populi Rectoribus tam Consularibus quam Præ-
 toriis, communis esset Proconsulis appellatio, ut aper-
 te Dio innuit, & firmant aliunde Nummi ac Lapides
 antiqui. Lipsium decepit Prætoris appellatio, quæ Cæ-
 saris, non Populi Magistratum credidit designari, quum
 priores tamen non Prætores simpliciter, sed vulgo Le-
 gati, Legati Augusti, Legati Proprætoris, aliquando
 etiam Legati Prætorii, ad distinctionem nempe Con-
 sularium, dicerentur: Alias vero hæc Bithynia cum
 Propontide accessit postea Provinciis Cæsaribus sub Ha-
 driano, cujus loco Pamphiliam Populo concessit, ut
 Pag. 714. observo apud Dionem in Excerptis Constantinianis.
 Tum vero illius Rectores non Prætores amplius aut
 Proconsules, sed Legati Augusti & Ἀντιστατονὶ dicti,
 Thef. Grut. quemadmodum vocantur in aliquot Inscriptionibus
 M. xciv. antiquis, de quarum ætate inde potest judicium fieri.
 Quamquam jam ante sub Trajano accessisse Bithy-
 niam Provinciis Cæsaribus arguere videatur Plinius ju-
 niore eidem à Trajano præpositus, & quidem *Legatus*
 Thef. Grut. *Proprætoris*, juxta Inscriptionem antiquam, in qua di-
 cis xxviii. citur LEGAT. PROPR. PROVINCIÆ PONTI
 5. CONSULARI POTESTATE; quod præterea plu-
 ribus ex eodem Plinio adstruere alicubi conatur erudi-
 Var. Lect. i. tissimus Sam. Petitus. Verum ut mittam adlata modo
 IV. c. 3. utriusque Dionis testimonia; aut quod non *Bithynia*
 simul, sed *Ponti* duntaxat *Legatus* vocetur in memorata
 Inscriptione, quæ Provinciæ alioquin, ut vel ex Stra-
 bone ac Dione constat, ab uno Rectore solebant admi-
 nistrari, & una proinde signari in monumentis id ge-
 nus

nus antiquis; non ordinarium videtur fuisse illud Plinii imperium; sed extra ordinem ad ordinandas provincias Ponticas; quales extraordinarios Magistratus missos subinde à Cæsaribus in Proconsulares Provincias aliunde etiam scimus, qua de re mox in sequentibus, idque, ut videtur, vi juris illius seu imperii Cæsarum Proconsularis, de quo suo loco. Sic data etiam Plinio, quod solemne eo casu, ut ex aliis etiam Nummis modo evincetur, non *Legati* solum, sed præterea *Consulari Potestate* facultas Syriam, &c. Alias jam ante Augusti tempora, Bithyniæ Rectorem C. Papirium Carbonem arguunt duo Nummi ærei Nicææ & Nicomediæ percussi, uterque cum inscr. ΕΠΙΓΑΙΟΥ ΠΑΠΙΡΙΟΥ ΚΑΡΒΩΝΟΣ, *sub Caio Papirio Carbone*. Ursini errorem jam refutarunt diligentes antiquarii, qui Nicæenses de Corsicæ populis interpretabatur, ac ad Caium Carbonem Sardinæ Præsidem similem nummum referebat. Neque vero solum id refellit alter nummus Nicomedensium à Patino editus, sed Dio præterea, qui à Caio Carbone Bithyniam administra- Lib. xxxvi. tam alicubi testatur, quod jam monuit Cl. Seguinus. *Syriam* autem, utpote inter Cæsaris Provincias, à Legatis proinde Augusti administratam, Silano puta sub Tiberio, Quadrato aut Cestio sub Claudio ac Nerone, arguunt itidem antiqui Nummi Antiochiæ signati, ΕΠΙΣΙΛΑΝΟΥ, vel ΕΠΙΚΕΣΤΙΟΥ, vel ΕΠΙΚΟΤΑΔΡΑΤΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ, quibus addendum est sequens ectypum è nummo veteri, sed vetustate attrito ac proinde paullo inconcinnius hic expressum cum Ariete & stella, solito Antiochenium symbolo.

Fa-

In Gaza
Reginz
Christinz.

In M. Au-
relio.

Factum vero sequutis temporibus, ut iidem Legati Augusti, non Proprætores solum, sed Consulares etiam digniori vocabulo, à gesto nempe magistratu vocarentur. Hinc inducta rursus illa Provinciarum distinctio, ut Consulares Cæsaris Provinciæ, Proconsulares vero Populi, veteri scilicet vocabulo dicerentur. Clare id exprimit Capitolinus: *Provincias ex Proconsularibus Consulares, aut ex Consularibus Proconsulares aut Prætorias pro belli necessitate fecit.* Qui locus, ut recte colligit *ὁ πάλιν* Salmasius, nihil aliud arguit quam permutationem Provinciarum Populi & Cæsaris factam à M. Aurelio, pro ingruentibus nempe casibus, ut alias contigisse paullo ante videbamus. Consulares ergo tum dictæ illæ Provinciæ in quas Consulares Legati à Cæsaribus mittebantur, ad discrimen earum in quas mitti solebant viri Prætorii aut Senatores. Ita Consulares evaserunt inter alias Syria, Britannia, Germania, Hispania, & successu temporis Thracia, Mœsia etiam utraque ac Dacia, ut liquet ex auctoribus & monumentis antiquis. Nonnunquam etiam dicti Præsides id genus *Consulari Potestate*, aut juxta Tullium, *Consulari Imperio*, cujus rei exemplum præbet illustris nummus Mediceus, cujus sensum non adsequebatur eruditus Gazæ illius Custos. Percussus ille à Smyrnæis temporibus Caracallæ, cum inscriptione in averfa parte ΕΠΙ Ε. ΕΧΟΝ. ΥΠΑΤΟΡ. ΑΥΡ. ΑΝΤΩΝ. ΕΥΤΥΧΟΤ, ita enim lego & explico, hoc est, *sub Aurelio Antonino*
Euty-

Eutyche habente Consularem Potestatem; nempe Εὐχυσίαν Εὐχωντὸ ῥάπισσα, ut prima verba legenda sunt. Ubi Εὐχυσίαν ῥάπισσα, *Consularem* vocat, *Potestatem*, haud aliter ac πᾶλι & δεχλὺ αὐτοκράτορα summum pace & bello imperium dixerunt scriptores Græci. Ejusmodi vero Consularis Potestatis crebra occurrunt exempla in priscis monumentis, sicut in commemorata paullo ante Plinii Junioris Inscriptione, ubi Legatum Provinciae Ponti vocari vidimus CONSULARI POTESTATE. In quo autem vis fuerit illius Consularis Potestatis, aperte docet alicubi Appianus, qui in Syriam Prætores missos scribit, ἵνα ἔχουσιν ἐξουσίαν κατὰ λόγον στρατῶς καὶ πολέμου οἷα ῥάπισται, ut haberent potestatem delectus militum & belli instar Consulium. Hæc autem Potestas Consularis, militum nempe agendi delectum, Præsidibus Provinciarum tam Populi quam Cæsaris ab Augusto sublata, ut Dio tradidit, ac peculiari proinde imperio indigebat. Lib. LIII. Smyrna vero, cujus mentio in superiore nummo, una erat ex liberis civitatibus conventus Asiatici, quod vel arguit nummus, quem describere diligentes antiquarii, Goltzius & ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΙΕΡΑΣΤΗΝ ΚΑΛΗΤΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑ. Unde & inter *Socios* etiam relati alicubi à Cicerone Smyrnæi, nocturnus introitus in ΣΜΥΡΝΑΜ quasi Philip. xi. in hostium urbem, qua est fidelissimorum antiquissimorumque SOCIORUM. Ad quam proinde urbem aliasve liberas ejusdem Asiæ regendas præter ordinarios Asiæ Proconsoles, pro oblatis casibus extra ordinem nonnunquam mittebantur moderatores, qualem διορθωτὴν τῆς λευτέρων πόλεων vocat^b Arrianus,^a Lucianus autem ἀρμο-^a Dissert. λω τῆς Ἀσίας. Ita sub Antoninis Herodem Atticum ac Sophistam Polemonem Præfectos liberis Asiæ civitatibus, quarum princeps juxta Ephesum Smyrna, auctor est Philostratus. Pergami quoque & Smyrnæ præfectu-^b Lib. III. c. 7. De Morte Peregrini. L. I. & II. de Vit. Soph.

Cccc

ram

- Lib. LXXIX. ram à se sub Macrino gestam Dio testatur. Neque aliter Maximum sub Trajano missum ad ordinandum statum liberarum Achaiae Civitatum docet in Epistolis
- Lib. VIII. Plinius, haud aliter ac sub Tiberio missum ad restaurandas collapsas terrae motu Asiae urbes virum praetorium apud Tacitum ac Dionem legimus. Talis itaque sub Caracalla hic Aurelius Eutyches superiore nummo expressus, qui Smyrnam nempe aliasque adhuc forte Asiae urbes regebat Consulari Potestate, seu ut Tullius
- Philip. XI. loquitur de Trebonio Smyrnae occiso, *consulari imperio*
- Pro Flacco. *Asiam obtinentem*, & de Lucullo alibi, cum *Asiam Provinciam Consulari imperio obtineres*. Quamquam diversi, ut jam innui, ab Asiae Proconsulibus, extraordinarii isti Rectores in eandem Asiam missi, iique ut plurimum praetorii, ne, quod observat Tacitus, *Consulari obtinente Asiam, simulatio inter pares & ex eo impedimentum oriretur*. Equidem Proconsularis vulgo Asia, ut notum, seu Proconsulari Potestate, ut Ammianus aliquoties de eadem loquitur, administrata; unde & Proconsulis Caesennii Patti mentio in Nummo Domitiani Regiae Gallorum Gazae, qui horum Smyrnaeorum cum Ephesiis, inter quos crebra alias dissidia, concordiam notat, ΑΝΘΥ. ΚΑΙCΕΝ. ΠΑΙΤΟΥ ΟΜΟΝΟΙΑ CΜΥΡ. ΕΦΕ. h. e. *Proconsule Caesennio Pato, Concordia Smyrnaeorum, Ephesiorum*. Meminit quoque Caesennii Patti Iosephus, quem à Vespasiano Syriae Rectorem constitutum docet, sed apud quem corrupte ΚΑΙCΕΝΙΟΥ ΠΑΤΕΡ legitur aliquoties προκαίσεννιου Πάτρους, vel fide superioris Nummi. Iisdem Asiae Proconsulibus adscribendus etiam quidam Volosenna ex praclaro Nummo ejusdem Regiae Gazae, Neronis temporibus percussio cum inscr. ΟΥΛΛΟΣΕΝΝΑ ΑΝΘΥΠΑΤΩ ΙΟΥΔΑΙΕΩΝ ΑΝΚΥΡΑΝΩΝ, h. e. *Volosenna Proconsule*.
- Bell. Jud. I. c. 21. & c. 27.

fulæ, Juliensium, Ancyranorum. Phrygiæ nempe majoris hæc Ancyra Ptolemæo commemorata, diversa ab altera Galatiæ Metropoli, ut colligo cum ex conjunctione Juliensium ejusdem Phrygiæ incolarum, tum ex addito Proconsulis nomine, Galatia enim Cæsaris Provincia, ut liquet ex Eutropio & lapidibus antiquis; Phrygia vero pars Asiæ Proconsularis, cujus Rector designatur hic Volosenna. Ita conjuncti rursus hi Julianes & Ancyrani cum insertis inter utrosque Salonitis in quodam Antinoi nummo, quem vulgavit Tristanus. Cæteroquin totam illam cum Proconsulum tum Legatorum Proprætore divisionem ab Augusto institutam accurate narrat Dio, sed in cujus explicatione mire hallucinatus est Interpres. Frequenter certe in tradendis id genus Magistratuum nominibus lapsos videas Appiani, Dionis, aliorumque Interpretes, & qui sese illis manciparunt; dum distincta in Provinciis Proconsulum, Proprætorem & Procuratorum nomina non semel confundunt. Sic Flaccum Syriæ Præsidentem, quem *ὀνόμαζον* vocat Josephus, male Interpres *Proconsulem* vertit pro *Consulari*, quales vulgo Syriæ Legati; atque ita perperam è Cæsaris Provincia Populi Provinciam facit. Sed gravius adhuc errat Interpres Philostrati, qui è Romano Syriæ Præsidi Principem quendam ejusdem tractus fingit, dum *τῆς Συρίας ἀρχοντα* vertit alicubi, *cum Syria quidam princeps*; quo tempore scilicet Syria Romanis obnoxia Cæsaris Legato suberat. Commune enim *Ἀρχοντῶν* & *ἡγεμόνων* nomen Præsidibus Provinciarum, quocunque tandem seu Proconsulum, Consularium, vel Legatorum Proprætore titulo easdem administrarent. Diserte quidem de nomine *Ἀρχοντῶν* id observat Dio, & utrumque vel in Provincialibus Cæsarum Nummis obvium; quamquam

Lib. xviii.
Antiq. c. 8.

Lib. i. de
vit. Apoll.

Lib. lxxv.

quam ἡγεμόνⓈ nomen Cæsarum Legatis Strabo videatur vindicare. Ubi enim agit de hac ipsa Provinciarum divisione, & diversis in iisdem Populi ac Cæsaris Magistratibus, καὶ εἰς μὲν τὰς ΚαίσαρⓈ ἡγεμόνας καὶ διοικητὰς πέμπει. *In Cæsaris quidem Provincias Præsides & Procuratores mittit.* Ita enim omnino corrigi debuit in Græco textu, & verti à Latino interprete. Duo quippe, ut notum, præcipui Cæsarum Ministri in eorundem Provinciis, Legati & Procuratores, illi qui toti Provinciæ præerant, hi qui pecunias Cæsaris in iisdem colligebant, easdemve militibus distribuebant, priores ἡγεμόνες, posteriores διοικηταί, (vulgo ἐπίτροποι) eo loco nuncupati: exemplo nempe βασιλικῶν διοικητῶν, seu Dispensatorum Regiæ pecuniæ, quorum Polybius meminit in Excerptis, & quales οἱ δὲ διοικησῶς vocantur Demostheni. Accedere Straboni videtur nummus Antonini Pii Mediceus, Plotinopoli in Thracia, quæ Cæsaris ut diximus Provincia, percussus cum Præsidis nomine, ΗΓ. ΠΟΜΠ. ΟΥΟΠΕΙΣΚΟΥ ΠΛΩΤΕΙΝΟΠΟΛ. *Præside Pompeio* vel forte *Pompilio* aut *Pomponio Vopisco*, *Plotinopolitarum*. Plotinopolis nempe urbs à Trajani conjugis nomen sortita, sicut ab ejusdem sorore in vicino tractu Marcianopolis, cujus loci nummi itidem in superioribus adlati. Immo ut ἡγεμόνⓈ Strabo, ita *Præsidis* etiam nomen tanquam Cæsaris Provinciarum Rectoribus proprium & à Proconsule distinctum vindicant nonnunquam Romani Scriptores. Vulcatius, *An ego Proconsules an Præsides putem, qui ob hoc sibi à Senatu & Antonino Provincias datas credunt, ut luxurientur.* Ubi per Proconsules Populi Magistratum, per Præsides Legatos Cæsaris vides designari. Quin postea distincti iidem Præsides cum à Proconsulibus tum à Legatis, ut præter antiqua marmora liquet ex scri-

Lib. XVII.

Pag. 126.

In Avidio
Cassio.

scriptoribus Historiæ Augustæ. Commune tamen, ut jam innui, ἡ γὰρ nomen Rectoribus Provinciarum tam Populi quam Cæsaris; ut præter alia innuit nummus itidem Mediceus Philippopolitarum in Macedonia Proconsulari Provincia sub eodem Pio percussus, ΗΓΕ. ΓΑΡΡΙΑΙ. ΑΝΤΙΚΟΥ. i.e. *Præsides Gargilio Antiquo*. Hinc Dione Cassio apud Photium Rectore Africæ Proconsularis Provinciæ, Α'Φερχῆς ἡγεμόνων, Pag. 106
Bibl. quod male Schottus expressit, *in Africa Dux fuit*, quum Pag. 726. vertere debuisset, *Proconsul Africam rexit*. Eodem nempe modo, quo in Dionis Excerptis legitur Aufidius Victorinus Α'Φερχῆς ἡγεμόνων, h.e. *cum Africa Proconsul* Pag. 726. esset, ut bene ea verba expressit decus harum litterarum Henr. Valesius.

GESTA vero præcipua Familiarum id genus ac Illustrium Togatorum ita iidem Nummi complectuntur, ut in illis adhuc hodie spectare liceat nobilissimorum civium Tropæa, Triumphos, Templorum aut Ludorum Dedications, Viarum Munitiones, Aquarum ductus, Fabricas, Leges latas, Adoptionis Symbola aliaque præclara bello aut pace suscepta, multaque ex iis aliunde vel ignota vel obscura. Neque enim fidem singulis detrahet, quod de falsis vel emendicatis Familiarum id genus titulis aut imaginibus apud Lib. VIII. vium lego; *Nec facile est, inquit, aut rem rei, aut auctorem* c. 40. *auctori præferre. Vitiatam memoriam funebribus laudibus reor, FALSISQUE IMAGINUM TITULIS, dum Familia ad se quaque famam rerum gestarum honoremque, fallente mendacio, trahunt.* Unde & alibi similis adfert fraudis exemplum, ubi agit de imagine L. Minucii, cui Tribuni Plebis nomen falso fuerat adscriptum; Lib. IV. c. *sed* 16. *ante omnia refellit FALSUM IMAGINIS TITULUM* paucis ante annis lege cautum, ne Tribunis Collegam

cooptare liceret. Sicut vero indulgisse sibi nonnunquam Quirites vestros, in dedicandis Majorum suorum Imaginibus, ita in iis quæ publice auro, argento, ære incisæ, minus fraudis aut imposturæ commissum facile licet augurari. Africæ quidem domitorem non Scipionem solum CORNELIA Gens ostentat, sed CESTIÆ etiam EPPIÆ, NORBANÆ gentibus signatum Africæ caput cum Elephantis proboscide haud ab-
 similis decoris communionem adferit. Alium Scipionem, Pompeii nempe Socerum, signat insignis denarius Gentis Cæciliz, cum Iside & litteris G. T. A. seu *Genius Tutelaris Egypti*, ut eosdem ex Servio crudite interpretatur Fulvius.

Ita præter expressa in iis ÆMILII de Perseo, aut SULLÆ de Jugurtha, aut J. CÆSARIS de Gallis Germanisque nobilissima Tropæa, alia quoque videas haud contemnenda. M. LEPIDI certe xv annorum adolescentis virile facinus arguit statua ejusdem Equestris cum Tropæo, & præclara nummi inscriptio M. LEPIDUS XV. A. PR. H. O. C. S. iisdem ferme verbis quibus à Valerio describitur; ut jam notavit Fulvius, *M. Lepidus Annorum Quindecim Prætextatus Hostem Interemit, Cívem Servavit.* Immo nec de Jugurtha solum Tropæum, sed idem victis post tergum manibus, à Boccho Rege Syllæ in folio sedenti traditus occurret; ut jam testis oculatus Plutarcho facile fidem præstes, non semel adferenti Sullam in annulis capti-

Lib. III.
cap. I.

captivi Jugurthæ imaginem gestasse ; quod ipsum à Valerio etiam alicubi traditum, & à Fulvio etiam animadversum. Nec commemoro hic aut M. MARCELLUM ferentem spolia opima Jovi Feretrio, aut varios METELLORUM, SCIPIONUM, JULIORUM, aliorumque id genus triumphos, qui genuinam Romæ Triumphantis imaginem nobis ante oculos ponunt. L. certe Æmilius triplici Triumpho insignem præter Fastos, clare ejusdem Nummus cum inscr. TER PAULLUS inspiciendum præbet. Immo non privatorum solum, sed ipsius Populi Rom. Fortitudinem exprimere videtur Fulvio sequens denarius Gentis Liciniæ, cum litteris FORT. P. R.

Quamquam, ut verum fatear, mallet easdem *Fortuna Populi Romani* interpretari, consueta magis in Nummis antiquis formula, sicut FORTUNA AUGUSTI in iisdem frequens, & in Græcis aliquot nummis ΤΥΧΗ ΕΦΕΣΙΩΝ, ΤΥΧΗ ΤΑΡΣΟΥ, ΤΥΧΗ ΚΑΡΧΕΔΟΝΙΩΝ, seu *Fortuna Ephesiorum*, *Fortuna Tarſi*, *Fortuna Carthagenensium*. Solemnes vero LUDORUM editiones, *Apollinarium* puta, *Liberalium*, *Cerealium*, *Floralium*, non solum signant iidem, quos vocant, Consulares Nummi, sed à quibus etiam primum fuerint instaurati. Præclari hanc in rem duo denarii, alter Gentis Memmiæ cum inscr. MEMMIUS ÆDIL. CERALIA PRIMUS FECIT; alter Serviliæ,
FLO-

De Cerealibus aut Floralibus ludis non repetimus quæ vulgo nota, & ab Urfino ad explicationem horum denariorum adferuntur. Consuli etiam de priori Nummo poterit Politianus vester, qui eum apud urbis suæ Principem Laurentium Mediceum vidisse testatur in **Cap. LXXXV.** præclaro Miscellaneorum opere. Neque enim quæsitum inde Familix decus, quod Memmius nempe aliquis aut Servilius **PRIMUS** Ludos id genus **FECIT.**

Lib. XXXIV. Cap. 54. Id enim in simili argumento frequenter à Livio observatum videas; *Megalesta Ludos Scenicos C. Atilius Serranus & L. Scribonius Libo Adiles Curules PRIMI FECERUNT.* Idem alibi de Ludis Apollinaribus stata die à **Lib. XXVII. Cap. 23.** **P. LICINIO** Varo Prætore institutis; *P. Licinius Varus Prator Urbis, legem ferre jussus, ut hi ludi in perpetuum in statum diem voverentur. Itaque ipse PRIMUS ita vocit FECITQUE ante diem III. Non. Quintil. is dies deinde solennis servatus.* Ex quo loco insuper illustrantur duo Gentis Licinix denarii, in quibus per desultores equos designati Apollinares ludi, & constat ad quem Prætorem ejusdem Gentis, quod Urfinum fugit, horum institutio sit referenda. Haud minus frequentes etiam cernas **TEMPLORUM** dedicationes, utpote ab illustribus viris supremisque Magistratibus fieri tantum solitas; adeo ut quondam penes solum Consulem aut **L. IX. C. 46.** Imperatorem jus fuisse Templi dedicandi idem Livius ali-

alicubi doceat. Ita occurrit in Gente Cassia Ædes VENERIS à Q. Cassio dedicata, quo nomine ejusdem Nummus à Trajano restitui meruit, Ædes autem VENERIS ERYCINÆ in sequenti nummo Gentis Confidix.

Refert illum nummum Fulvius ad Templum Veneris Erycinæ, quod prope Collinam portam visebatur. Quamquam quum istud in monte situm appareat in eodem nummo, haud incommode meo judicio referri posset ad ipsum Siculum Veneris Erycinæ Templum, revera in Colle & Arce positum, ac à Tiberio instauratum, ut auctor est Tacitus; *Et Segestani Ædem VENERIS Montem apud ERYCEM vetustate delapsam restaurari postulare, nota memorantes de origine ejus & lata Tiberio. Suscepit curam libens ut consanguineus.* Suetonius vero id Claudio tribuit, *Templum quoque in Sicilia VENERIS ERYCINÆ vetustate collapsum, ut ex arario Populi Romani reficeretur, auctor fuit.* Ipsum vero JOVIS CAPITOLINI Templum conspiciendum præbet denarius Gentis Petillix, ut illius formam inde colligere adhuc hodie liceat. Mitto HONORIS Ædem in Durmia & Mucia, CLEMENTIÆ in Julia, ut quando aut à quibus Templum ac delubra id genus crecta sint vel restaurata non aliunde certius constet. Idem quoque beneficium aliis publicis urbis operibus præstant, quæ in iisdem denariis occurrunt expressa, ut BASILICA ÆMILIA

Dddd

LIA

L I A à Paulo Æmilio Lepido extructa, à M. autem Lepido REFECTA, quæ statio Regia Latina voce nuncupatur,

Illinc belligeri sublimis Regia Pauli.

Sic non Vetera solum R O S T R A in denario cujusdam Palikani Gentis Lolliæ expressa, sed & Nova seu Julia in denario Gentis Sulpitiæ, quibus duo viri insident. P U T E A L Libonis exhibet denarius Gentis Scriboniæ, ita ut revera Aram potius, quam Tribunal, contra eruditorum aliquot opinionem, referat. Occurrit idem in Gente Æmilia cum C O N C O R D I A in anteriori parte; unde non male Jacobus Rævardus elegans Jurisconsultus eandem Aram putat ad quam jurabant Judices, ac de cujus restitutione agebat Symmachus, *Illæ Ara C O N C O R D I A M tenet omnium. Illæ Ara fidem convenit singulorum.* En verò tibi eandem Basilicam Æ M I L I A M, R O S T R A Julia & P U T E A L, in eorum gratiam, quibus minus obvia id genus monumenta.

Varior. l. 1.
cap. 3.

Ita C O M I T I U M instar Navis cujusdam cum adjuncto titulo Veneris C L O A C I N Æ spectatur in denario Gentis Mussidiæ; V I L L A P U B L I C A in denario Gentis Didiciæ; P R Æ T O R I U M in sequenti denario Gentis Caniniæ, sicut S E P T A cum suis Cancellis, Ponte, Cista, Diribitorio in adjuncto hic denario cujusdam Cocceii Nervæ, unde legem aliquam de suffragiis ab eodem latam colligebat Ursinus.

Neque

Referri huc etiam possent & altera Tabella, in qua Sors inscripta in Gente Platoria, & Judicium Vestalium cum alia rursus Tabella in nummo Gentis Cassiae expressum. Inter Acta scilicet illustrium Romanorum nihil ita proprium aut illustre olim habitum, quam Leges ab iis latae, quod alicubi docet Tullius, & exemplo Caesaris firmat; *Nihil tam esse in Actis Caesaris, quam Leges Caesaris.* Mox; *Ecquid est quod tam proprium dici possit actum ejus, qui togatus in Rep. cum potestate imperioque versatus sit, quam Lex? Quare acta Gracchi, Leges Semproniae proferentur, quare Sylla, Cornelia.* Hinc etiam Cato in odium Caesaris legum ab eoatarum cognomen *Fuliarum* scilicet, secundum quas tum judicia fiebant, in praetura suppressisse apud Dionem legitur. Haud aliter nempe ac Metello infestos Senatores nomen ejus Legi ab eo latae detrahenda, aliudque inscribere voluisse, idem auctor alicubi testatur. Adeo nempe gloriosum videbatur, Legem proprio nomine inscriptam promulgasse. Apposite hanc in rem Chrysostomus;

καὶ

καὶ ἐν τῇ αἰσῇ, καὶ μάλιστα τῇ τῇ πατρὶ, πρὸς τὴν ἐξέτασιν
 ζαντες ἐκαστὸν λόγον οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ἐπὶ τῇ ἀρχῇ, καὶ οἱ ἄλλοι τῇ κα-
 λὸν τῇ Νόμον πρὸς τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐκαστὸν ἀμuletur ali-
 quis ac immitteret hunc morem, habebunt Nepotes ac nepotum
 filii, quod sciscitantibus referant, talem scilicet præclaram
 illam Legem primum intulisse. Ita etiam ut in superiori-
 bus Nummis impletum videre licet opportunum Scri-
 ptoris dignitate & meritis ætate nostra haud incelebris
 monitum, quod in civilis prudentiæ plena Henrici VIII
 Anglorum Regis Historia consignatum reliquit; *Præ-*
cipue vero (nostra quidem iudicio) hoc ipsum optimis Historia
Scriptoribus desit, quod scilicet non satis crebro summarie tra-
ferant Leges maxima veteris huius, quæ temporibus, de quibus
scripserint, perlatæ sunt: cum sint Leges ætæ Principis pri-
cipalissimæ. Et si enim in voluminibus Legum ipsarum maxima
ex parte repariri solent, nunquam tamen hoc tam bene in-
format iudicium Regum & Consiliariorum & virorum ac-
torum, quoniam si videant eas descriptas, & veluti DE RE-
CTAS in Tabulis Temporum. Inter publica autem Ope-
 ra, à quibus instructis olim vel instauratis quaesiti etiam
 Tituli & Familiæ decora, VIÆ, PONTES, AQUÆ-
 DUCTUS haud postremum sibi locum vindicarunt, ut
 sequutis temporibus liquet etiamnum ex Constitutio-
 ne Arcadii in Codice Theodosiano; *Quoniam VIAS,*
 PONTES, per quos itinera celebrantur, atque AQUÆ-
 DUCTUS, Muros quinetiam iuvare provisus temporibus oportere signasti. Alibi autem, Absit ut nos Instructionem VIÆ
 publica & PONTIUM, stratarumque operam titulis Ma-
 gnorum Principum dedicatam inter sordida munera numere-
 mus. Unde non mirum in aliquot denariis Gentis Vi-
 nicie expressam Columnam cum memoria VIARUM
 ab Augusto MUNITARUM, nempe QUOD V.
 M. S. aut QUOD VIÆ MUN. SUNT. Proprium
 nempe

nempe hic *Muniendi* vocabulum frequens eo sensu apud Tullium, Livium, Suetonium, aliosque, sicut & *Fluvium Munire*, unde in Codice Theodosiano Tit. 3. l. xv. *tulus de Itinere Muniendo*. Sic PONTIEM è sublicio à Lepido Quæstore lapideum factum exprimit etiamnum denarius Gentis Æmiliæ. Celebrem vero ductum AQUÆ MARCIÆ, à quodam Philippo Gentis Marciz erectum, ostendit ejusdem denarius cum inscrip-
 PHILIPPUS AQUA MR. Meminit vero illius præ-
 ter scriptores rerum Romanarum Arrianus, qui Aquam
 Marciam non deterio-rem Aqua Dines alicubi pronun-
 tiat. Ita Hadrianum Aquarum ductus infinitos, seu
 Orat. xxv. *aqueis montibus*, ut eleganter eos vocat Gregorius Theo-
 logus, suo nomine nuncupasse auctor in ejus vita Spar-
 tianus. Quibus inferere liceat expressam AQUÆ
 CLAUDIÆ memoriam in singulari Nummo ejusdem
 Claudii, quem apud Abbatem Braccium una; ut me-
 ministi, inspectum præclaro ejusdem Viri beneficio
 hic vulgamus, & de quo integrum sit penes diligentes
 antiquarios iudicium.

Eundem videas ab Occone descriptum, ac inter rarissimos Nummos adnumeratum. Mitto varia adhuc & illustria Quiritium vestrorum gesta, ut Aretam Arabum

bum Regem à M. Scauro pulsum, in cuius rei memo-
 riam REX ARREAS cum Camelo in ejusdem dena-
 rio expressus, supra à nobis alia occasione adlato. Man-
 sit autem illud nomen ARREAS familiare in eo tractu,
 unde apud Procopium legas Alamundanum quendam Bell. Perf.
 Saracenorum Arreæ filium Veneri immolasse; alibi, An- l. 11. c. 28.
 tham (sicut ibi scribitur) Regem Arabum à Justinia- Ibid. c. 18.
 no confisum. LIBERTATIS nomen & insigni,
 Pugiones, Pileum, EID. MARTIAS non in Bruti
 solum, aut Cassii, aut Lentuli Spinteris, sed Pla-
 torii etiam Nummis reperies; ut hinc facile istum con-
 juratis adnumerēs, & quasitam ab iis omnibus hanc
 importuni facinoris vel gloriam vel tesseram cernas.
 Nonne vero in scenam rursus M. ANTONIUM pro-
 dire fatearis; ita amores ejus, imperia, victorias; fœ-
 dera; res mari ac terræ in Europa ac in Oriente contra
 Parthos, Armenios aliosque gestas, insignia Deorum
 adsumpta, totam denique hominis histrioniam tot su-
 perstites illius Nummi ponunt in conspectu? LEGIO- Bell. Civil.
 NES certe ejusdem in Fœdere Muginensi ad XLII l. v.
 adscendisse narrat Appianus, post Philippensem au-
 tem victoriam ad XXVIII reductas. At enim XXV con-
 tinua serie ad XXXIII eadem interrupta, distincta
 totidem hujus Antonii Numismata repræsentant. Tra-
 dunt etiam ignota aliunde quarundam Legionum no-
 mina; qualia XIV ANTIQUA; XVII CLASSICA;
 XVIII LIBYCA; sicut ex earundem Legionum nu-
 mero QUINTA occurrit à Vespasiano restituta, SE-
 XTA autem à M. Aurelio & L. Vero. Nummos vero
 ab eodem Antonio cum Cleopatrx effigie, percussos
 Anagninæ observabam non ita pridem apud Servium,
 qui ad illud Poëtæ, *quod dives Anagnia possit*, notat; *di-*
ves Anagnia aut fertilis aut adludit ad historiam. Nam An-
tonius

romulus Augusti sorore contempta, postquam Cleopatra Augusti uxorem, MONE ET AM ejus nomine in Magna civitate jussu fieri. Rarissimus autem nummus æreus, qui hinc caput fratris Lucii, nempe L. ANTONIUS, illinc Marci continet cum litteris M. ANTONIUS, qualem una vidimus apud illustre Matronarum decus Feliciam Rondonini. Rara præterea ipsius Antonii cum illa Augusti sorore seu Octavia conjugæ effigies, de qua mox ad historiam Augustarum. Quid commemorem jam VOTA pro salute ipsius AUGUSTI communio-
mnium Ordinum consensu suscepta, & ejus rei causa luculenta certe ac digna quæ proderetur ad posterorum memoriam. Quod nempe *Per Eum Resp. in Ampliori Atque Tranquilliori Situ Effet?* SELLAM CURELEM apud Romanos cum impositi Corona, in laudis ac Theatris absentibus etiam aut mortuis positam, ut eximium aliquod honoris insigne, notarunt jam eruditi, & non semel auctores antiqui meminere. Præter Livium vero aut Dionem, ex quibus hunc morem ad Tacitum illustravit Lipsius & ad Suetonium Casaubonus, clarissima illius rei argumenta veteres Nummi etiamnum suppeditant. Hinc in denariis Gentis Juliae Sella Curulis spectatur cum Corona superimposita, sicut in altero quoque nummo Gentis Lolliae.

Quem morem viderat quoque juxta Lipsium Fulvius, Bell. Civil. ac præter Dionem adnotavit jam olim Appianus. Origo autem ejusdem profecta cum ex honore *πρωτοπίας* in Thea-

Theatris quæsito, ut observarunt jam viri docti, tum ex simili honore Diis exhibitio in illis ludorum solemnitatibus. Id clare satis innuit Dio, adferens decretam ejusmodi sellam Cæsari, *ἐξ ἱερῶν καὶ πρὸς θεῶν*. Ludi nempe Gentilium, ut notum, Diis sacri; unde factum ut Coronæ illis ac sellæ tanquam supremis Ludorum Præsidibus ponerentur, quæ postea cum reliquis Deorum honoribus defunctis vel absentibus Cæsaribus aut Conjugibus Augustorum, sicut Faustinae apud Dionem, eorumve conjunctis, ut Marcello, Germanico, aliisque id genus Augustæ Domus subsidiis communicatæ. Unde factum etiam paullatim, ut non una, sed plures ejusmodi sellæ in signum majoris erga defunctum reverentiæ tribuerentur; sicut tres sellas aureas mortuo Pertinaci decrevisse Severum refert idem Dio. Alias, quod observo, nec in Theatris solum, sed in Templis quoque ejusmodi sellæ honos Cæsaribus nonnunquam exhibitus; unde absente Caio, sellam ejus Patres in Templo positam adorasse apud Dionem le- gas. Neque vero aliena ab hoc more, immo eidem plane consona apud hodiernos Chineses obtinere video, ubi receptum tradunt ne ullus Legatus ad Regis conspectum admittatur, nisi adorato prius solemniter superiorum Regum folio. Ita liquet huc etiam referendas duas sellas Curules cum Corona, obvias in nummis Domitiani argenteis, quales nuper versabam in Cimeterio Barberino, mortuis nempe & consecratis Vespasiano ac Tito ibi dicatas. Eiusdem notæ etiam Titi nummus aureus cum sella Curuli & Corona, cujus sensum non adsequutus est eruditus alias Areschotatorum Nummorum interpret. Mos autem ille repetitus videtur ex usu veteris Reip. quo in illustrium funeribus, majorum effigies cum auro radiante toga ebur-

E c c e

neis

- Lib. viii. neis sellis impositæ, ut me docuit Polybius. Neque vero id apud Romanos solum, sed apud Græcos etiam & Barbaros usitatum videas in iis, quæ in Alexandri funere observat Curtius, *Tunc Perdiccas Regia sella in conspectum vulgi data, in qua Diadema Vestisque Alexandri cum armis erant, Annulum sibi pridie traditum à Rege in eadem sede posuit.* Immo quod ferme præteriiissem, similis honor sellæ Curulis habitus jam olim Manio Valerio Dictatori, ut diserte auctor est Livius, ne eundem sub Julio Dictatore itidem, qualis signatur in nummo paullo ante expresso, repertum credas; *super solitos honores locus in Circo ipsi posterisque ad spectaculum datus, SELLA in eo CURULIS posita.* Cæterum de sellis Curulibus eorumque usu plura qui volet, adeat de sellis Veterum Parergon, quod nuper edidit ad Marmor Pisanum vir elegantis eruditionis ac industriæ Valerius Chimentelli.
- Lib. x.
Lib. xi.
cap. 31.

DIS-

DISSERTATIO SEPTIMA.

DE

PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

QUÆ ad commendationem horum studiorum à nobis hætenus adlata sunt, OCTAVI præstantissime, æquos & faventes lectores facile reor habitura. Neque frustra me in eo laborasse, haud pauca sane suadere mihi videntur. Quid enim ad summam ingenii aut doctrinæ laudem consequendam opportunius, quam ea versare monumenta, quibus simul & novitas gratiam, & varietas delectationem, & vetustas auctoritatem conciliat? Equidem cum ea sit humani ingenii ratio, ut per nova neque alias trita arcem famæ ac doctrinæ sibi invadendam putet, singula hic se affatim offerunt, in quibus omnis illa sollicitudo acquiescat. Etenim haud vulgaris laus, ut multi opinantur, neque continuo in medio posita, abditæ ac retrusæ vetustatis arcana ex coævis neque facile obviis monumentis erucere. Quis utique hanc provinciam cum laude suscipiet, aut pro dignitate adimplebit, nisi provisu priscæ eruditionis multisque litteris, iisque reconditis & exquisitis abunde instructus? Tenendi locorum situs, linguarum varietas, cæremoniæ Deorum; civiles & militares ritus; urbium incunabula & incrementa; earundem Conditores, Heroës, Magistratus; diffusa denique rerum gestarum per omnium gentium & sæculorum Annales

E e e 2

memo-

memoria. Illa ipsa ænigmata, quæ iis passim continentur, quam uberem præterea solerti ac penetranti in abdita ingenio materiam præbent, ne eruditus magis quam ingeniosus interpretes videatur? Accedat eodem oportet sani quædam iudicii acrimonia, quæ in explicandis iisdem symbolis, certa ab incertis, verisimilia à probatis secernat; quæ digitum in veros fontes intendat; quæ speciosa repertæ alicujus notationis imagine haud facile sibi blandiatur. Jam quam arduum illud simul & jucundum, in iis te exercere monumentis, quæ primus è situ ac tenebris in lucem eduxisti; certe quæ longe à vulgus eruditorum oculis ac intelligentia disjuncta, in imis terræ visceribus, aut in beatorum hominum scriniis delitescabant? Quid dicam de multiplici industriæ laude ac longi usus beneficio, quo proba in hoc genere ab adulterinis, cusa veteri metallo ab incrustatis aut subæratissimis segreget; quo sincerum de ætate singulorum iudicium, quantum quidem fieri poterit, ferat? Quæ singula quum flagitet horum studiorum ratio, haud mirum forte nondum hanc elegantiam prisce eruditionis plures cultores nactam, & in horum numero tam paucos hætenus extitisse, qui prodignitate eandem excoluisse videantur. Neque sic tamen eorum conatus continuo improbandos statuam, ne propria hic cædam vineta, qui quum tantam vim ingenii aut doctrinæ conferre ad hæc studia nequeant, vel eo tamen se oblectant otio, vel in diligenti eorundem peruestigatione sibi pro virili elaborandum putant.

CIRCA
HISTO-
RIAM AU-
GUSTAM.

HISTORIAM equidem AUGUSTAM ita hæc memoria prisce ævi complectitur, ut non alterius ferme usus aut contemplationis gratia, pretium illi vulgo tribuatur. Ea enim felicitas fuit monumentorum

rum in hoc genere, ut ex ea veram imperii omnium maximi magnitudinem æstimare nobis hodie liceat. Adeo eam ante oculos ponit infinita nummorum in hoc genere supellex, mole, elegantia, numero spectabilis, ut hæc sola multitudine aut varietate, tractantium cupiditatem morari & explere videatur. Hinc felix passim Procerum aut Antiquariorum industria, in colligendis iis & in quasdam classes digerendis, eaque publicis & præclaris monumentis ab iisdem non semel contestata. Neque enim hujus utilitatis præstantiam ignorare quemquam patiuntur, aut laudabiles vel Vici, vel Stradæ, vel Hulsii conatus, aut intentior Seb. Erizzi opera, aut diffusa Goltzii industria, aut diligens Occonis cura, aut luculenta Ducis Areschotani penus Nummaria, aut Fr. Angeloni haud contemnendi labores, aut præstantior in hoc genere, & fulta majoribus litterarum præsidiis Joannis Tristani solertia. At vero longe adhuc plura & potiora forte ad illustrationem & complementum ejusdem Historiæ Augustæ latent etiamnum recondita in Principum & Antiquariorum Cimeliarchiis aliquando ex iis bono publico depromenda. Talium certe præclaram quandam segetem cum à Cl. vestro Gottifredi exspectamus, tum à præclaris in Gallia viris, quibus Regiæ hujus Gazæ custodia feliciter commissa est. Hæc enim singula non inani aliqua prædicatione, sed totidem oculatis testibus probant, Cæsarum Seriem, Conjugia, Adfinitates, Titulos, Dignitates, facta quæque illustria domi ac foris, nullibi luculentius quam in eorundem Nummis consignata reperiri.

Continuam certe aut minus interruptam Cæsarum
& Augustorum *SERIE*M nequidquam alibi in mo-
numentis veterum quæras. Eam quippe ita Nummis
Eccc 3. anti-

1.
Ad Seriem
Cæsarum
& Augu-
storum.

antiquis digestam nosti, ut non illos solum tradant, quorum diuturna ac vulgata imperia, sed frequenter etiam obscuros illos & minusculos vel Cæsares vel Tyrannos. Hos enim ut plurimum videas, aut brevitate vitæ vel principatus; aut longinquitate locorum, in quibus tanti nominis consortes impetu vel factione designati; aut tenuigestorum fama, contrariis & incertis auctorum relationibus tradi. Huc referri posset **CLODIUS MACER**, cujus nummum post Neronianos produxit Trifanum, nisi suspecta esset illius fides, & reprehensa erudito antiquario novitas. Felicior hac in parte **PESCENNIUS NIGER**, cujus superstites aliquot nummi inter selectiora id genus Cimelia vulgo solent referri. Ut præcipuum certe & unicum Gazæ Farnesianæ ornamentum recondi haud ignoras hujus Pescennii Nummum mole & raritate planesingularem, & quem cum aliis ejusdem Musei nummis, Serenissimi Parmæ Ducis comitate, tractare mihi licuit. Ab una parte nempe exhibet Pescennium cum inscr. **ΑΥΤΟ. ΚΑΙ. ΠΕΣΚΕΝΝΙΟ. ΝΙΓΕΡΟ. ΣΕΒ.** in averfa vero Mulierem cum Spicis, Face & Serpente, ac epigraphæ **ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΝΕΟΚΟΡΩΝ**: ut Antiochiæ percussus illum constet, in quo tractu susceptum à Pescennio sed breve & infelix imperium liquet. Ut vero dubiam largiar nonnullis hujus Nummi fidem, at vero extra controversiam ab omnibus positi alii ejusdem Pescennii nummi, quales aliquot Germaniciæ ad Euphratem percussi cum inscriptione **ΚΑΙ. ΚΑΡΕΙΑ. ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ. Σ.** & variis symbolis, aut venatoris nempe cum Arcu & Cane, ut in sequenti nummo Musei Lomeniani jam Regii,

aut

aut Æsculapii seu Serpentis variis plicis involuti, in Nummis Gazæ Cæsareæ ac Medicæ; aut Bacchi cum vase & Botru in Cimeliarchio Reginæ Christinæ; aut Figuræ dextra virgam protendentis, in nummo Gazæ Estensis; quos omnes Viennensi excepto versare mihi licuit. Accedit alius ejusdem Musei Cæsarei cum Pallade & inscr. **ΤΙΑΝΩΝ**, & alter rursus Leonardi Agostini, (modo genuinus) cum figura & ara, ac loci nota **ΤΑΝΑΓΡΑΙΩΝ**. De **GORDIANIS** autem Cæsaribus vulgo nosti ambigere non unum Scriptorem Historiæ Augustæ, an duo vel tres iidem existerint. Neque liquida res foret hodie, ni præter obvia Gordiani junioris numismata, rariora nonnulla Avum ejusdem ac Patrem, dictos vulgo Africanos, adhuc hodie conspiciendos darent. Sic hiatus ille haud ignotus inter Gordiani Nepotis & Valeriani tempora, in Historia Augustæ scriptoribus, Eusebii Chronico, Juliani Cæsaribus, aliisque priscis & cœvis monumentis; in quo supplendo refulget præcipua quædam nummorum id genus opera. Ex iis utique, **MARCIVM** quendam (non *Marcum*) & **SEVERVM HOSTILIANVM**, Gordiani Pii successores, non Zonaras solum aut Cedrenus (quod vidit Casaubonus) sed Nummi etiam apud Goltzium arguunt. **MARINVM** in Pannonia electum ævo Philipporum, & Jotapianum quendam Zozimus & Zonaras litteris mandarunt. Quo auctore ve-

ro.

Adam. Ru-
pert. in
Chronol.

ro dictus sit recentioribus P. CARVILIUS MARINUS, quærit Casaubonus : id vero è nummis haustum, ut nuper adnotavit vir doctus. Quamquam, ne quid dissimulem, eosdem haud ignorem suspectos novitatis peritis aliquot antiquariis. Alium tamen rarum & genuinum ejusdem Marini Nummum, præter Octavium Stradam, vulgavit haud ita pridem vir hujus antiquitatis intelligentissimus P. Seguinus, Θ Ε Ω ΜΑΡΙΝΩ inscriptum ; ut consecratis Cæsaribus eundem quoque arguat adnumerandum. Trajani Decii successores duos Nummi rursus suppeditant, quorum exigua aut obscura apud Auctores mentio ; Q. HERENNIVS ETRUSCUS MESSIVS DECIUS, NOB. CÆS. Alter, C. VALENS HOSTILIANUS AUG. vel juxta alios, C. VALENS HOSTILIANUS MESSIVS QVINCTVS NOB. C. qui postremus in Nummo Inclytæ Reginæ, errore procul dubio illius qui nummum flavit HOTILIANUS sine s etiam scribitur. Præter argenteos & æreos utriusque Nummos mihi non semel inspectos, æreum maximum Hostiliani (vulgo apud vestrates *Medaglione*) apud Abbatem Bracefium vidisse memini, qui eodem volente novissime in Reginæ Museum transiit, & exquisitæ raritatis nummis merito debet accenseri. In averfa illius parte signatur Victoriæ gradiens cum corona, & inscr. VICTORIA AUG. G. Priorem vero, Q. nempe HERENNIVM ETRUSCVM, à patre Decio Cæsarem declaratum clare docet Victor Schotti, præter lapides & Nummos. Cum Patre etiam eundem in acie cecidisse, cum Victor uterque, tum Jornandus & Cassiodorus tradunt, suppresso tamen illius nomine. Eundem vero non CÆSAREM solum, sed AUGUSTUM etiam à Patre Decio adhuc superstite renuntiatum, Nummus argen-

argenteus apud Occonem arguit; quamvis fatear *Casarem* tantum vocari in Nummis ejus hæctenus mihi inspectis. Frustra autem Onufrius hoc *Augusti* nomen mortuo demum Decio illi Etrusco concessum existimat. Singularem vero imprimis ejusdem Nummum, eumque & majoris, ut vocant, moduli è Cimeliarchio nuper Cl. Segvini jam Regio depromptum haud pigebit repræsentare. Exhibet hinc hujus Herennii vultum cum inscr. ΚΟΤΙΝ. ΕΡΕΝ. ΕΤΡΟΥΣΚΟC ΜΕC. ΔΕΚΙ. seu *Quintus Herennius Etruscus Messius Decius*; illinc duas figuras, unam Herculis stantis, qui dextra fulmen gerit, sinistra autem Clavam porrigit Jovi sedenti, cum litteris ΕΠ. ΚΟΜ. Φ. ΓΑΤΚΩΝΟC ΘΕΟΛΟΓΟΤ, infra ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΠΡΩΤΩΝ Γ. ΝΕΩΚΟΡΩΝ.

Unde lucem etiam mutuantur, quæ de Hercule *καρρυνοφόρος* seu Fulmine armato jam alibi monuimus. No- Diff. v. tanda vero hic obiter illa ΘΕΟΛΟΓΟΤ appellatio, quam profert ille Glucon, & qualem Seleuco tribuit Porphyrius in aureo libello, ubi Diphili meminit Cyprorum Regis, quem regnasse tradit circa Seleuci & Lib. II. de Θεολόγῳ tempora, qua de realibi. De altero vero, V A- Abstin. LENTE nempe HOSTILIANO, eum defuncto Decio, Treboniani Galli in imperio Collegam clare docet Victor Schotti. *Hæc ubi Patres comperere, Gallo* HOSTI-

Ffff

LIA-

LIANOQUE *Augustæ imperia, Volusianum Gallo editum Cæsarem decernunt*. Ita Eutropius, prout recte nuper eum distinxit vir doctus, *mox Imperatores creati sunt Gallus Hostilianus, & Galli filius Volusianus*. Hæc vero in Nummis clara, in quibus hic Hostilianus *Cæsar* non solum, sed *Augustus* etiam vocatur. Illud autem magis ambiguum, an idem Decii gener, ut post Onufrium existimat Trifanum, an vero filius censendus sit, ut nuper adseruit vir doctissimus ad Eusebium; quorum tamen neutrum ex Victore & Eutropio licet colligere. Non diffiteor me illi sententiæ libentius accedere, ut credam eum Severi Hostiliani paullo ante Cæsaris filium, à Decio autem adoptatum, data illi forte in matrimonium filia, ut ex edito utriusque Nummo colligit Trifanum. Ut vero postremum ex iis à doctis quibusdam antiquariis controversi haud ignoro, sic adoptionem illam Hostiliani, Nummi alii & lapides videntur comprobare, in quibus VALENS HOSTILIANUS Gentile illi nomen, QUINCTUS & MESSIUS Decii nomina, consueti more, adoptionis ejusdem memoriam posteris tradidere. Neque enim hæc postrema cognomina continuo eum Decii naturalem filium probant, ut existimabat vir doctus, qui ab adoptatis novorum parentum appellationes sumi non debuit ignorare. Certe neque Victor, neque Eutropius, qui Decii & Hostiliani meminere, hunc prioris filium tradunt; qui alias Decium & ejusdem filium Etruscum una die volunt interfuisse. Utrumque vero ETRUSCUM & HOSTILIANUM Cæsarem & Principem Juventutis dictos sub Decio, ex amborum Nummis & Inscriptionibus patet. Neque hic prætereundus Nummus æreus è maximorum genere, inspectus mihi in Gaza Barberini Cardinalis, qui hinc Decium exhibet, illinc

illinc duo capita mutuo se respicientia cum inscript.
Q. HER. ETR. DECIUS C. VALEN. HOSTIL.
 Unus forte hic turbat Zozimus, qui filium alterum
 Decii, patre & fratre mortuo à Gallo adoptatum scri-
 bit, & ab eodem postea è medio sublatum; quæ ad
 hunc Hostilianum Galli collegam spectare videntur.
 Nec alia superest ratio, nisi ut dicamus, aut Zozimum,
 generum vel adoptatum filium à naturali non distin-
 xisse, quod accuratioribus Zozimo scriptoribus haud
 insolitum; aut ad alterum quempiam Decii filium no-
 bis ignotum eundem respexisse. Certe nec eodem fato
 tradit eum periisse, quo Hostilianum extinctum narrat
 Victor, & ante Gallum jam soli Decio designatum hæ-
 redem imperii Hostilianum, ex reliquis Nummorum
 Lapidumve monumentis clare licet eruere. Hostilia-
 no vero demum sublato, **VOLUSIANUM** Augustum
 cum Patre **GALLO** declaratum, videtur ex Nummis
 colligi, in quibus Volusianus Cæsar primum dictus,
 postea solus vel cum Patre Augustus nominatur. Sed
 obscuriora adhuc proxima **GALLIENI & VALE-**
RIANORUM tempora simul & imperia, quibus certe
 Nummi dilucidam quandam faciem præferunt. Hic e-
 nim aut titubantes passim videas scriptores Historiæ
 Augustæ, aut caliginem crebro lectori offundentes. Id
 vero & agnovit & probavit re ipsa doctissimus Casau-
 bonus, dum in eadem eruenda hæud unius lapsus reli-
 quit vestigia. Ac primode **VALERIANO JUNIORE**
 an Augustus vel Cæsar tantum sit declaratus, hæc refert
 Trebellius Pollio; *ubi & continuo & frater ejus* (hoc est
 Gallieni) **VALERIANUS est interemptus, quem multi**
Augustum, multi Casarem, multi neutrum fuisse dicunt, quod
verisimile non est. Siquidem capto jam Valeriano scriptum inve-
nimus in fastis, VALERIANO IMPERATORE COS.

Quis igitur alius esse potuit Valerianus, nisi Gallieni frater?
 Huic certe Valeriano Juniori Augusti nomen tribuit nummus Græcus apud Occonem; sed qui ad alterum SALONINUM VALERIANUM Gallieni non fratrem, sed filium referri debuerat. Id enim manifeste arguit ejus inscriptio, ΠΤ. ΑΙΚ. CΑΑΩΝ. ΟΥΑΑΕ-PIΑΝΟC. CΕΒ. hoc est, *Publius Licinius Salominus Valerianus Augustus*, & simul *Cæsarem* eum non solum, quod tradit Victor Schotti, sed *Augustum* etiam declaratum. Frustra vero additum à Trebellio, quod nullus alius potuerit esse Valerianus, nisi Gallieni. Tres enim Valeriani in Nummis, prior P. LICINIUS VALERIANUS à Persis captus, alter itidem P. LICINIUS VALERIANUS filius superioris & frater Gallieni, Onufrio & Goltzio P. AURELIUS LICINUS VALERIUS VALERIANUS, quem prope Mediolanum sepultum vult Trebellius, tertius, P. LICINIUS CORNELIUS SALONINUS VALERIANUS Gallieni filius. Ita duo in antiquis Nummis Gallieni, unus P. LICINIUS GALLIENUS Valeriani filius, qui diu rebus Romanis præfuit, alter Q. JUL. SALONINUS GALLIENUS NOB. CÆS. Gallieni filius, ac Salonini Valeriani frater minor, & qui proinde Trebellio *Gallienus minor Salominus* haud immerito dicitur. Unde miror virum doctum, qui nuper observationes Historicas ex antiquis Lapidibus ac Nummis concinnavit, in tradendis Valerianis & Gallienis aliquos confudisse, alios præterisse. Illos vero minusculos seu tumultuarios Cæsares circa eadem tempora exortos, quos sub xxx Tyrannorum nomine Trebellius Pollio complexus est, paucissimis exceptis tradunt antiqua Numismata. Ita quidem, ut qui ex iis vel *Augusti* vel *Cæsares* declarati, aut quibus nominibus ac

cogno-

cognominibus distincti, non aliunde certius hodie nobis constet. Neque enim in iis solum occurrunt ODENATHI, MACRIANI, QUIETI, POSTUMI, VICTORINI, TETRICI, alique, sed & illi, quorum unum Trebellium videas obiter meminisse, CYRIADES, INGENUS, CALPURNIUS PISO. Hinc etiam patebit Julio Ateriano apud eundem Trebellium, *Junium Postumum* non male vocatum, nec id ex Nummis refelli, ut censebat illustris Salmasius, in quibus nempe non Pater sed Filius C. JUNIUS CASSIUS POSTUMUS vocatur. Nec video cur nuper vir doctus aliquoties designatus Aterianum accuset, quod Filii nomen Parenti perperam tribuat, quum ejus verba ad Postumum juniorem commode possint referri, nec ulla in iis occurrat Senioris mentio; *Victorino*, inquit, *qui Galliam post Junium Postumum rexit, neminem existimo preferendum*. Uterque enim in Galliis Augustus renunciatus Postumus Parens & Filius. Ita HERENNIANUM & TIMOLAUM, Odenathi & Zenobiæ filios, Augustos declaratos ex Nummis accepimus, ut vere pateat adsertum à Pollione, horum adolescentum nomine imperasse Zenobiam. Negat tamen id Vopiscus in Aureliano: *Hac quoque ad rem pertinere arbitror Balbasi filii nomine Zenobiam, non Timolai & Herenniani imperium tenuisse, quod tenuit*. Ita horum Nummorum fide *Vaballathus* (seu potius *Vhaballatus* juxta Nummorum scripturam) in eodem loco Vopisci feliciter à doctissimis Viris restitutus loco *Balbasi*, & merito castigatus error Casauboni, qui fictum hunc Principem nec plane in rerum natura extitisse credidit, aut plane ab hoc Vhaballatho diversum. Quo loco non prætereundus inclytæ Reginæ Nummus inscriptus IMP. VHABALLATHUS AUG. & in averfa figura cum

capite radiato & Globo, ÆTERNITAS AUG. Neque vero alterum illi nomen HERMIÆ minus feliciter jam adsertum à Trifano, pro quo Salmasius, Occo, alique ARMENIÆ vocem in hujus Vhaballathi nummo signare credidere, & in eruenda etiam causa nequidquam laborarunt. Geminus certe cum Trifani nummo alter Mediceus, & quem Magnæ Christinæ Museum etiam recondit, ΑΤΤ. ΕΡΜΙΑC ΟΥΑΒΑΑΛΑΘΟC ΑΘΗΝΟΥΛ. Δ. in averſa parte Nummi Aureliani cum capite laureato, & diademate. Ut certe liqueat Occoni, Goltzio, aliisque temere fidem non eſſe mancipandam, ubi Græcos Nummos attigere, quod & ſæpe in proceſſu hujus operis demonſtratum, & aliis ſexcentis exemplis probare hic poſſem. Neque ignotum aliunde apud Græcos illud nomen Hermiæ ſeu *Ερμεία*, ſicut Polybio vocatur ſummæ rerum præfectus apud Antiochum, cui ſimile proferet etiam antiquus nummus Temnitarum Æolidum, ΕΠ. ΑΤΡ. ΕΡΜΕΙΟΥΤΗΜΝΕΙΤΩΝ. Illud vero magis ambiguum, cur Trifano placuerit eundem Hermiam Vhaballathum, Herodiani filium & Odenathi nepotem ex ingenio ſtatueret, quem Zenobiæ tribuit Vopiſcus, aut cur ΑΘΗΝΟΥ in ſuperiori Nummo, quaſi *Athenis filium* ad eundem Herodianum referat, quam tamen appellationem nec Herodiani ipſius nummi arguunt, nec aliunde licet eruere. Utinam minus nonnunquam ingenio & conjecturis ſuis indulſiſſet in nummorum id genus explicatione vir alias de his ſtudiis optime meritus, maxime ubi ſine duce à veterum authoritate diſcedit. Neque levius errat Onuſrius, quum eundem Vhaballathum, tanquam tertium Zenobiæ filium cum Herenniano & Timolao, Pollioni deſignari ſcribit. Al-
tum enim de hoc Vhaballatho apud Pollionem ſilentium.

Lib. v.

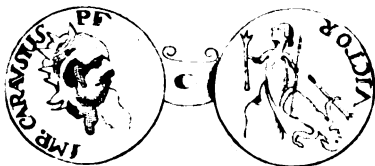
tium. Id vero minus mirum iis videbitur, qui sciunt quid & quantum Onufrii (qui tamen pater Historiæ Scaligero alicubi vocatur) diligentix tribui in talibus debeat. Haud ignotus vero Tyrannus iisdem temporibus DOMITIUS DOMITIANUS, qui à Domitiano Imperatore aut Domitilla genus suum derivabat, & cujus rarissimum nummum cum titulo Augusti, nempe IMP. CL. DOMITIUS DOMITIANUS AUG. & cum Genio in averfa parte haud illibenter hic vulgamus.

In Cimel.
Reg. Christi-
stinæ & P.
Sequini.

Ita FIRMUM etiam & FIRMUM diversos tradunt Nummi rariores, illum Zenobiæ socium & Augustum dictum in nummo Græco apud Goltzium, hunc Tyrannum in Africa sub Valentiniano Imperatore, cum inscr. D. N. FIRMUS P. F. AUG. Unde haud male jam collegerunt eruditi, & priorem male Vopisco Firmum vocari, & posteriorem de hoc Firmo Valentiniani temporibus exorto omnino esse intelligendum; quamquam aliter doctissimo viro placuisse noverim. Mitto Diocletiani & Collegarum temporibus exortos, eosque Augustos in Nummis signatos, ÆLIANOS duos, quorum alterius nummum possidet laudata toties Regina; AMANDUM; duos JULIANOS; ACHILLEUM; ALECTUM; CARAUSIUM quoque, cujus postremi nummus cum in Thesauro Mediceo reconditus, tum novissime Cimeliarcho Barberino accessit. Eiusdem etiam rarissimum num-

nummum, nec alias quod sciam hætenus visum, ad-
servat Gaza Palatina, in quo Carausii caput radiatum
IMP. C. CARAUSIUS P. in averſa parte figuræ duæ
cum ſceptro in unam coalescentes, una ſurſum, altera
deorſum, litteræ autem exesæ præter eas quæ legi poſ-
ſunt, VICTOR.

Qui nummus alium quendam egregie illustrat viri Ill.
Camilli Maximi, in quo Crispina Commodi, & in a-
verſa parte duæ figuræ eodem modo medio corpore
depictæ, una ſurſum, altera deorſum, cum inſcr. etiam
repetita TITIA TITIA. Neque diſſimilis Gor-
diani nummus in Muſeo Cl. Seguini, in quo Hercules
figura ſurſum itidem ac deorſum tradita, & geminata
inſcriptio NIK A, nempe NIKAI EΩN. Ut facile li-
queat replicatam in Nummis id genus figuram aut in-
ſcriptionem, monetarii errori continuo adſcribendam.
Accedit inter enumeratos paullo ante Tyrannos, Ju-
LIANUS non *ὁ ὁ Θεοδόσιος*, ſed alter in aureo nummo
Leopoldi Principis ab Etruria, in quo figura ſtans cum
ſtella & inſcr. LIBERTAS. Alii vero Tyranni, prio-
res ſequuti haud longo intervallo, viris doctis etiam è
Nummis deſcripti, ALEXANDER nempe; C. Ju-
LIUS VALENS; M. MARTINIANUS; ſed qui
nummi, ut obiter hoc dicam, dubiæ fidei habentur ac-
curatis priſcæ monetæ æſtimatoribus. Melioris notæ
occurrunt, qui duos fratres exhibent magno Conſtan-
tino ſanguine junctos, DELMATIUM ſcilicet &
HAN-

HANNIBALIANUM; quorum prior cum dignitate Cæsaris occurrit, posterior cum Regis titulo jam olim à Cl. Valesio ad Ammianum vulgatus. Equidem **DELMATII** nummum videas etiam in Museo Regi-
 næ inscriptum **FL. DELMATIUS NOB. CÆS.** in altera facie, victoriam cum corona & inscr. **DELMATIUS CÆSAR.** Jam **NEPOTIANUM** & **VETERANIONEM** Augustos circa eadem tempora declaratos, Nummi eorundem arguunt, quales exstant in Gaza Medicea, cum solitis illo ævo symbolis, **GLORIÆ ROMANORUM & VIRTUTIS EXERCITUM.** Quin exorti eodem Constantiniano ævo Tyranni **TIBERII** signata adhuc hodie memoria in il-
 lius nummo, quem servat Gaza Cardinalis Buoncompagni, omni hoc monumentorum genere commen-
 datissima. Ita **PETRONIUS MAXIMUS** & **PRISCUS ATTALUS**, cum alibi tum in Cimeliarchio Farnesiano mihi inspecti; quorum ille Valentiniano cæso imperium arripuit, de quo præter Historicos ad-
 eundus Sidonius in Epistolis & Panegyrico Aviti; al-
 ter vero Imperator ab Alarico juxta Philostorgium Hist. Eccl. lib. xii. constitutus. **LEONEM** & **ANTHEMIUM**, concordes in imperio collegas laudat idem Sidonius, & illus-
 travit ex nummo aureo doctissimus Sirmondus. Oc-
 currit idem Anthemius cum alibi, tum in nummo au-
 reo Christinæ Augustæ. **SEBASTIANUM** vero Ty-
 rannum quendam ætate Honorii exstitisse, qui Augu-
 stam appellationem sibi quoque vindicavit, vix aliun-
 de disces quam ex rarissimo ejus nummo, quem sele-
 ctis suis Numismatibus opportune inseruit Cl. Segui-
 nus. Neque hic prætereundi duo singularis raritatis
 Nummi, quos versabam nuper inter alios plures sele-
 ctiores; unus aureus Regiæ Gazæ Parisiensis, inscri-
 ptus

G g g g

ptus

ptus D. N. GLYCERIUS P. F. AUG. Unde liquet hunc Anthemii temporibus, non *Cæsarem* solum, ut eum vocat Marcellinus Comes, sed *Augustum* etiam renuntiatum, quem è Cæsare factum postea Episcopum, & mox à Nepote occisum tradit: Alter itidem aureus penes illustrissimum Colbertum, cum inscr. D. N. THEODEBERTUS VICTOR, & in averſa parte Victoria & litteræ VICTORIA AUGGG.

2.

*Ad Seriem
& Histo-
riam Au-
gustarum.*

AUGUSTARUM vero seriem luculentam iisdem nummis acceptam ferimus, & earum quidem, quarum tenuis aut nulla etiam mentio in priscis veterum monumentis. In illis certe videas Cæsarum Uxores, Matres, Avias, Sorores, Filias, Neptes; neque solum earundem imagines, sed nomina insuper, dignitates, & supremi fastigii vel insignia vel appellationes. Neque mirum honorem illum habitum Feminis Cæsarum sanguine aut adfinitate conspicuis, quum aliis matronis apud Romanos Senatoria & Consularia quoque ornamenta legamus nonnunquam concessa. Eximius hanc in rem Lampridii locus in Elagabalo, *si umquam aliqua matrona Consularis conjugii ornamentis esset decorata.* Nec facile quisquam mirabitur ea ætate, qua libertis aliisque fortis vilioris Prætoria aut Consularia ornamenta frequenter decreta legimus, iisdem quoque nobiliores aut gratiosas Matronas insignitas. Ita mentio earum mulierum occurrit apud Ulpianum, quæ Senatoriis ornamentis decorabantur; *Speciosas personas accipere debemus clarissimas personas utriusque sexus; item earum quæ ornamentis Senatoriis utuntur.* Unde ille Lampridii locus, qui magno Casaubono unicus videbatur index huius moris, & ipse vicissim Ulpianus non parum illustrantur. Exemplum quoque illius præbet sub Elagabali Principatu mater Hieroclis, foedissimi cujusdam man-

L. 100. D.
de verb.
sign.

mancipii, quam Dio refert in Excerptis Valesianis, Pag 766.
 militari satellitio in urbem deductam, inter Consula-
 rium matronas habitam fuisse: hoc nempe, quod aie-
 bat Lampridius, *Consularis conjugii ornamentis decoratam.*
 Quo spectare præterea observo, quod tradit Procopius Arcan.
 de Theodora vilissimo antea scorto, eam ante nuptias Hist. c. ix.
 à Justiniano evectam ad dignitatem Patritiatu, *eis τὸ*
πατριχίαν ἀξίωμα. Hinc *maritalia* etiam matronarum
decoramenta apud Tertullianum: *Aut quid minus habere* L. ii. de
infelicissima illa publicarum libidinum victima, quas si qua Cultu Fe-
leges à maritalibus & matronalibus decoramenti coercerant. min.
 Alias Consularium Feminarum mentio non semel in
 libris Juris Civilis, quas *Consularium uxores* explicat ipse
 Ulpianus, qui & *consularis earum dignitatis* alibi me-
 minit. Notat enim nuptas prius consulari viro, postea L. i. D.
 ad inferiores nuptias devolutas, impetrasse rarissime, de Senat.
ut in Consulari maneat dignitate, ut scio Antoninum Au- L. 12. D.
gustum Julia Mammææ Consobrina sua indulisse. de Senat.
 dissimile exemplum in Lucilla observat Herodianus, Lib. i.
 quæ cum L. Viri, Marci in imperio Collegæ, postea pri-
 vati Pomponiani conjunx evasisset, Sellam tamen Im-
 peratoriam, aliosque priores honores Augustæ, Com-
 modi indulgentia retinuit. Unde quoque eadem mor-
 tua instar Augustæ consecrata, ut ex ejus nummis ad-
 huc liquet, cum DIVÆ appellatione. Ut equidem
 minus jam mirum videatur, tot illustres Matronas in-
 tueri decoratas ornamentis Augusti conjugii, aliasve
 feminas iisdem Cæsaribus proxima necessitudine con-
 junctas, eademque ornamenta cum illarum effigie in
 Nummis adhuc hodie consignata; Puta nempe Sacer-
 dotium, Carpentia, Consecrationes, Dearum epithe-
 ta, MATRIS item aut ORBIS GENITRICIS,
 MATRIS CASTRORUM aut SENATUS appel-
 latio

lationes, AUGUSTÆ denique cognomen. De hac vero AUGUSTÆ appellatione familiari in earum Nummis, aut adnexis eidem privilegiis, illustris iterum apud Ulpianum locus, *Princeps legibus solutus*, AUGUSTA autem licet legibus soluta non est, tamen eadem illi privilegia tribuunt, quæ ipsi habent. Ratio nempe obvia, quod uxores radiis consuecent maritorum, ut loquitur Justinianus, aut ex Constitutione Valentiniani & Collegarum, quæ legitur in Codice Theodosiano, quia *Mulieres honore maritorum eriguntur*. Id vero singulari privilegio factum videas in iisdem Nummis, ut non tantum uxores Augustorum, sed Matres quoque eorundem vel AVIÆ, AUGUSTÆ itidem sint appellatæ, licet alias nunquam Augusti conjugii consortes. Talis aut ANTONIA Cæsaris AVIA, aut AGRIPPINA majore ejusdem mater, aut tres JULIÆ, MÆSA, SOÆMIAS, & MAMMÆA, illa AVIA, hæc Matres Elagabali & Alexandri; quomodo & HELENAM matrem à filio Constantino AUGUSTAM demum dictam tradit in ejus vita Eusebius, & arguunt superstites ejusdem Nummi. Accedunt eodem Filix, ut JULIA Titi, DIDIA CLARA Didii Juliani, & CONSTANTINA Magni Constantini, AUGUSTÆ in earundem nummis dictæ, haud aliter ac Neronis recens nata è Poppæa Filia, auctore Tacito. Insignes quandoque eodem honore Sorores Augustorum, ut MARCIANA, & ejus quoque filia MATIDIA; quibus itidem non Augusta conjugia, sed illa cum Trajano cognatio AUGUSTÆ nomen, ac Nummos cum eodem signatos conciliarunt. Hæc vero præter morem Romanorum & exemplum, qui Consularium Matres Consulares dictas negantem novi Ulpianum, *Consulares autem feminas dicimus Consularium uxores, adjecit Saturni-*

L. 31. D.
de Legib.

Nov. cv.

Lib. 11.
tit. 1.

L. 1. §. 1.
D. de Senat.

nius

matres etiam Matres, quod nec usquam relatum est, nec unquam receptum. Unde alibi quoque Justinianus, solam Uxorem Consulis ad honores admittit Consulares, non autem illius Matrem, nisi eadem antea fuerit Consularis, aut iubente eodem Consule; Sorores vero, Nurus, aliasque necessitudines diserte excludit; *Mater vero si* Nov. cv.
Consul hic voluerit; nam neque Filia, neque Soror forte, neque Uxor filii, & multo magis si nec pertineans ad genus sit, hoc enim pure illicitum existebat. Hinc etiam solæ dictæ ex feminis *Clarissima*, quæ nuptæ erant Senatoribus seu Clarissimis personis, non autem Clarissimorum filiarum, maxime si plebeis jungerentur, ut alibi docet idem L. s. D. de Senat.
 Ulpianus. Indulgentiores itaque Cæsares in Adfines aut conjunctas, quibus præter Uxores, illud AUGUSTÆ cognomen, adnexaque eidem privilegia non semel detulerunt, & publicis etiam Nummorum monumentis tradi ad posterorum memoriam voluere. Alias *Augustarum*, *Consularium*, aut *Clarissimarum* feminarum exemplo, quibus desumptæ ab honore conjugum appellationes, *Europalatissæ* etiam dictæ sequiori ævo Europalatarum uxores, qualis Anna Comnenorum Mater vocatur apud Nicephorum Bryennium. Qua ætate L. ii. cap. 7.
 etiam contigit, ut *Cesarissæ* dictæ sint Augustorum filiarum, exemplo filiorum, qui pridem illam Cæsarum appellationem erant sortiti, ut liquet ex Niceta aliisque scriptoribus Historiæ Byzantinæ. Immo nec illud prætereundum ex more superiorum temporum, quibus percussi vulgo Augustarum nummi, quod illa vel cognomina vel ornamenta non continuo tamen tributa sint mulieribus, quæ admixtæ videbantur in consortium principalis fastigii. Neque enim AUGUSTÆ vel omnes vel solæ Augustorum conjuges aut Matres, ut modo videbamus; sed quæ Cæsarum arbitrio & caritate

ritate ac decreto Senatus hac appellatione ornabantur. Adeo ut aliquot ex iisdem legamus illis ornamentis caruisse dum de moderandis potius, quam ampliandis illarum honoribus, Tiberium, Pertinacem, Claudium etiam, uxorum licet mancipium sollicitos accepimus. Ita AUGUSTÆ appellationem à Senatu delatam, Trajani Conjugem ac Sororem aliquandiu deprecatas docet Plinius in Panegyrico; in quam tamen annuente Cæsare easdem consensisse satis arguunt obvii adhuc illarum Nummi. Hæc enim omnia non aliunde certius hodie aut uberius, quam in residuis Nummorum monumentis legas, quibus pars illa HISTORIÆ AUGUSTÆ unice quasi & luculenter potest illustrari.

Neque refero tamen in hunc censum omnes illas vel Conjuges vel conjunctas priorum Cæsarum, MARTIAS, AURELIAS, COSSUTIAS, SCRIBONIAS, LEPIDAS, ARRICIDIAS, aliasque id genus ab Ænea Vico inter Augustas in serie XII Cæsarum depictas. Has quippe à prioribus curis Andree Fulvii aliorumque acceptas fatetur ipse se necdum in Nummis reperisse. Neque enim aut Julii Cæsaris nondum firmata dominatio; aut Tiberii cum uxoribus ante principatum divortia; aut Caii in sorores amor; aut Galbæ ac Othonis in principatu coelibatus; aut Vitellii breve imperium passa sunt Uxoribus vultus nummis consignari. Immo ne LIVIAM quidem, nisi ab excessu Augusti, in Romanis nummis depictam reperiess, qui illam mortuo conjuge ex Testamento Augusti, in *Familiam JULIAM nomenque AUGUSTÆ adsumpsam*, sub ejusdem JULIÆ AUGUSTÆ nomine repræsentant. Equidem mutationes nominum apud Romanos ex Testamento fieri solitas cum satis arguunt libri Juris Civilis, tum Dolabellæ apud Tullium exemplum, qui
alte-

Tacit. Annal. I. 8.

alterius cujusdam Liviae testamento mutari nomen jus-
sus, *Dolabellam video Liviae testamento cum duobus cohare-* Lib. VII.
dis esse in triente, sed juberi mutari nomen. Eadem vero Ep. ad Att.

Livia ob adoptionem Filia etiam Augusti ad Deos
transgressi, ut Velleius tradit, nuncupata, quod fir-
mat etiam ejusdem nummus haud ignotus, DIVÆ
JULIÆ AUGUSTI FILIÆ, & in altera parte DI-
VUS AUGUSTUS PATER. Quæ nomina cum *Ju-*
lia Augusta, tum *Augusti Filia* viris doctis nonnunquam
imposuere minus exercitatis in usu nummaria hujus
supellectilis, (ac inter alios eruditissimo Reinesio)
qui non Liviam, sed Juliam Augusti filiam iisdem num-
mis designari omnino credidere. Et postremæ quidem
JULIÆ ignoti hactenus antiquariis nummi, si unum
forte excipias Mediceum, in quo hinc facies ejusdem
videtur depicta cum infer. ΘΕΑΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗΝ,
seu *Deam Venerem*, illinc caput Liviae ac epigraphæ
..ΒΙΑΝ ΗΡΑΝ, seu *Liviam Junonem*; nempe juxta
Prudentium

Adjecere sacrum, fieret quo LIVIA JUNO;
ut Ovidium mittam, cui frequenter eodem *Junonis*
nomine designatur, ut

Cum tibi contigerit vultum Junonis adire.

Alias priorem illam Romanam Venerem haud levi cum
gaudio spectabam nuper in incomparabili Gemma Re-
giæ Gallorum Gazæ, quæ Agrippæ caput rostratum,
illinc Juliae conjugis, ut facile licet colligere, vultum
præferbat. At utramque illam JULIÆ AUGUSTÆ
appellationem, Liviae ex Augusti testamento delatam,
& auctor superiori loco Tacitus, & ex Tranquillo ac
Dione abunde licet colligere; ut ad priora tempora
nummi ejusdem cum his nominibus depicti referri ne-
quaquam possint. Quod miror equidem non observas-
se.

se Cl. Trifanum, qui Græcum Nummum Augusti & Julæ, cum ΘΕΙΟΤ & ΘΕΙΑΣ, seu DIVI & DIVÆ nominibus, vivo Augusto percussum existimavit, quod cum illud *Diva* tum *Julia* nomen omnino refellit. Unde etiam liquet recensitos in exilio à Nasone Fastorum libros, in quibus utrumque illud cum AUGUSTÆ tum JULIÆ nomen huic Liviae tributum reperias,

Fast. lib. 1.

Utque ego perpetuis olim sacrabor in oris,

Sic AUGUSTA novum JULIA numen erit.

Nec infelix alioqui Vates hic fuit, quum consecrationem eidem Liviae Augusti exemplo auguratur, quæ tamen multis post annis & Ovidii excessum illi contigit, sub Claudii nempe principatu, ut firmant ejusdem Liviae nummi sub Claudio & Galba percussi, cum inscr. ΘΕΑΣΕΒΑΚΤΗ & ΔΙΥΑ ΑΥΓΥΣΤΑ. Neque vero minus incaute adsertum à doctissimo Casaubono ad Suetonium, *de Livia certum & post mariti excessum non Liviam, sed Juliam fuisse vocatam*. Utrumque etiam tum gestasse, patet ex priscis monumentis, in quibus aut LIVIÆ ΑΥΓΥΣΤÆ ornatrices vel servæ à cura patellæ, ab argento, à potione describuntur; aut conjuncta etiam JULIÆ LIVIÆ ΑΥΓ. appellatio illi tribuitur. Unum etiam nummum à se inspectum refert Vicus, in quo ΔΙΥΑ LIVIA ΔΙΥΑ ΑΥΓΥΣΤ. sed quem demum circa Alexandri Severi & Gordiani tempora signatum credit. Argenteum præterea hujus Augustæ rarissimum nummum prædicat Savotus, cum inscr. LIVIA ΑΥΓΥΣΤΑ, in altera autem parte ΔΙΑΝΑ ΛΥCΙΦΕΡΑ, de quo nummo fides sit penes eos, qui videre. Alias obvii adhuc aliquot Græcorum nummi cum illa Liviae appellatione, in quibus ΘΕΑ ΔΙΒΥΙΑ & ΔΙΟΥΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ inscribitur, cujus

Thef. Grut.
DLXXIX. 2.

eius generis apud Cl. Seguinum aliosque vidisse me-
mini. Unde sine ullo temporum discrimine, modo
LIVIA vocatur, sicut in superioribus Lapidum Num-
morumve monumentis cum Dioni tum Romanis scri-
ptoribus, diu etiam post adsumptum nomen Julæ, ut
præter alios Claudiano *Venerabilis Livia*: modo JU-
LIA etiam vivente Augusto, ut Josepho, Velleio a-
liisq; , quod ab iis per *πρόληψιν* factum satis liquet, ne-
que sollicitandos proinde cum magnis viris eorum co-
dices. Restitutos vero à Tito aliquot ejusdem Augu-
stæ nummos rariores aliquoties hic in urbe inspeximus.
ANTONIAM etiam Germanici Matrem & Aviam
Gaii, AUGUSTAM dictam ex Senatusconsulto ac
SACERDOTE DIVI AUGUSTI, non ex Dione Lib. LIX.
solum aut antiquo lapide, sed insuper ex præclaro ejus-
dem nummo discimus. Thef. Grut. CCXXXVI. 9.
Qui mire etiam illustrat locum
Suetonii, quem præterierunt viri docti; *Post hæc Anto-
nie avie quidquid unquam Livia Augusta honorum cepisset,
uno Senatusconsulta concessit*; Livia autem, ut modo in-
nui, dicta *Julia & Augusta* brevi ab excessu conjugis,
lectis scilicet tabulis testamenti; postea eodem conse-
crato, *Sacerdos etiam Divi Augusti* à Senatu declarata,
ut diserte hæc temporum discrimina observat Dio, sed Lib. LVI.
cujus locum male sollicitavit & accepit interpres, *ὅτι δὲ
ἀθανάτισσῳ αὐτὴν καὶ θυγατρὶς, οἱ καὶ ἱερεῖα, ἱερεῖαν πρὸ
Λιβίας, Ἰουλίας πρὸ καὶ Αὐγούστου ἤδη καλεσμένην ἀπέδειξαν.
Tum vero consecrantes Augustum, sodales illi & sacra & sa-
cerdotem Liviam (quæ jam ante Julia & Augusta nomen
receperat) decreverunt. Hic planus loci sensus, sicut eum
expressimus, nec mutatione illa indiget, νῦν καλεσμέ-
νην, pro ἤδη καλεσμένην, quæ locum perturbat. Vides
autem quam lucem utrique cum Suetonio tum Dioni
fœneretur hic Nummus, qui congestos Liviae honores*

H h h h

diver-

diversis vicibus uno Senatusconsulto Antoniaë tributos exprimit, *Augusta* nempe titulum & *Sacerdotium Divi Augusti*: Ad quod Liviaë Sacerdotium respexit Ovidius de Ponto;

L. IV. El. 9. *Stant pariter natusque pius conjunxque SACERDOS,*
Numina jam facto non leviora Deo;

tum Velleius, qui eandem *transgressi ad Deos Sacerdotem ac filiam* vocat. Viduarum quippe demum aut Virginum Sacerdotia apud Gentiles, juxta Tertullianum, *Sacerdotium viduitatis est & calibatum apud Nationes*, & quod jam ante innuerat, *cum Gentiles Satana suo & virginitatis & viduitatis sacerdotio perferant*. Neque tamen univira eadem Livia, quæ prius Livio Druso, dein Augusto nupserat; quod tamen in Flaminica requisitum docet alibi idem Tertullianus. At non mirum eandem audire *Divi Filiam ac Sacerdotem*; recepto scilicet ac inde tradito apud Romanos more, ut à conjugibus, liberis & propinquis adsumerentur ejusmodi sacerdotia; Ita *filius Pertinacis Patris Flamen est factus*, juxta Capitolinum; & alibi in vita M. Aurelii, *Flaminemque ei ex affinibus, & sodales ex amicissimis Aurelianos creavere*. Ut propinquius adhuc mittam Agrippinæ exemplum, cui mortuo conjuge Claudio, *Flaminium Claudiale* decretum à Senatu, auctore Tacito. Equidem eo Liviaë ac Antoniaë exemplo videtur mos ille apud Romanos receptus, ut sacerdotia ad feminas transirent, quæ olim ad easdem spectasse negat L. Valerius

De Exhort. Castit. apud Livium, *Non Magistratus, nec SACERDOTIA, nec triumphum, nec insignia, nec dona aut spolia bellica his contingere possunt*. Nisi Vestales forte excipias, quæ tamen ejusdem sexus Dæ erant sacerdotes, qualis vocatur Quirini mater apud Poëtam, *donec Regina Sacerdos*, aut alias Sacerdotum uxores, Pontificum puta aut Flaminum,

Lib. I. ad Uxorem. *Sacerdotium viduitatis est & calibatum apud Nationes*, & quod jam ante innuerat, *cum Gentiles Satana suo & virginitatis & viduitatis sacerdotio perferant*. Neque tamen univira eadem Livia, quæ prius Livio Druso, dein Augusto nupserat; quod tamen in Flaminica requisitum docet alibi idem Tertullianus. At non mirum eandem audire *Divi Filiam ac Sacerdotem*; recepto scilicet ac inde tradito apud Romanos more, ut à conjugibus, liberis & propinquis adsumerentur ejusmodi sacerdotia; Ita *filius Pertinacis Patris Flamen est factus*, juxta Capitolinum; & alibi in vita M. Aurelii, *Flaminemque ei ex affinibus, & sodales ex amicissimis Aurelianos creavere*. Ut propinquius adhuc mittam Agrippinæ exemplum, cui mortuo conjuge Claudio, *Flaminium Claudiale* decretum à Senatu, auctore Tacito. Equidem eo Liviaë ac Antoniaë exemplo videtur mos ille apud Romanos receptus, ut sacerdotia ad feminas transirent, quæ olim ad easdem spectasse negat L. Valerius

Annal. XIII. 2. apud Livium, *Non Magistratus, nec SACERDOTIA, nec triumphum, nec insignia, nec dona aut spolia bellica his contingere possunt*. Nisi Vestales forte excipias, quæ tamen ejusdem sexus Dæ erant sacerdotes, qualis vocatur Quirini mater apud Poëtam, *donec Regina Sacerdos*, aut alias Sacerdotum uxores, Pontificum puta aut Flaminum,

Lib. XXXII. cap. 7. *Sacerdotium viduitatis est & calibatum apud Nationes*, & quod jam ante innuerat, *cum Gentiles Satana suo & virginitatis & viduitatis sacerdotio perferant*. Neque tamen univira eadem Livia, quæ prius Livio Druso, dein Augusto nupserat; quod tamen in Flaminica requisitum docet alibi idem Tertullianus. At non mirum eandem audire *Divi Filiam ac Sacerdotem*; recepto scilicet ac inde tradito apud Romanos more, ut à conjugibus, liberis & propinquis adsumerentur ejusmodi sacerdotia; Ita *filius Pertinacis Patris Flamen est factus*, juxta Capitolinum; & alibi in vita M. Aurelii, *Flaminemque ei ex affinibus, & sodales ex amicissimis Aurelianos creavere*. Ut propinquius adhuc mittam Agrippinæ exemplum, cui mortuo conjuge Claudio, *Flaminium Claudiale* decretum à Senatu, auctore Tacito. Equidem eo Liviaë ac Antoniaë exemplo videtur mos ille apud Romanos receptus, ut sacerdotia ad feminas transirent, quæ olim ad easdem spectasse negat L. Valerius

apud Livium, *Non Magistratus, nec SACERDOTIA, nec triumphum, nec insignia, nec dona aut spolia bellica his contingere possunt*. Nisi Vestales forte excipias, quæ tamen ejusdem sexus Dæ erant sacerdotes, qualis vocatur Quirini mater apud Poëtam, *donec Regina Sacerdos*, aut alias Sacerdotum uxores, Pontificum puta aut Flaminum,

num, quas una cum maritis Sacra curasse observat Halicarnassensis, *ἡς ἰαυλῶν ἀνδρῶσι συνιεῖσθαι*. Equidem apud Ægyptios nullas extitisse Sacerdotes feminas Deorum Dearumve tradidit olim Herodotus; quæ frequentes tamen erant apud Græcos, & Deorum quidem utriusque sexus, quales *ἱερεῖας* & *πρωφητίδας* apud Bœotios agnoscit Strabo; & ad quæ etiam sacerdotia respexit Claudianus, agens alicubi de honoribus mulierum,

Inde Sacerdotes, hac intrat pectora Phæbus,

Inde canunt Delphi, Trojanam sola Minervam.

Lib. i. in
Eutrop.

Ita facti quoque promiscue apud Romanos ex utroque Sexu Divi Augusti aliorumque Cæsarum consecratorum Sacerdotes, Flamines, seu Flaminæ vel Flaminicæ, quales vocantur in Inscriptione veteri inedita,

F. FLAVIO AUG. LIB. FLAMEN

DIVITITIANN. III VIX. AN. LII

M. VIII D. VIIII. HOR. VI.

FLAVIA FLAMINA FLAVIAL.

ET JULIA AMISSA LIB. FLAMI

NIA HER. EX TESTAM. P. CUR.

IN FR. PED. XIII IN AGR. P. XVII.

Flaminam hic vides *Flaviam*, seu Liviam ac Antoniam, aut si mavis, Agrippinam, *Flamina Claudialis* exemplo, Gentis Flaviae Sacerdotem, ac proinde è collegio *Flavialium*, cujus meminit Suetonius, quod una cum Templo Patri ac fratri sacra vit Domitianus. At vero ejusdem Antoniae mater & soror Augusti OCTAVIA se quoque nunc conspiciendam præbet recenti beneficio rarissimi nummi, quem novissime Cl. Seguini industria feliciter detexit. Facile enim optima rei antiquariae promicondo adfentior, ut non aliam quam Octaviam signet expressa mulieris facies cum junctis fratris Augusti

H h h h 2

sti

sti & Mariti Antonii capitibus. Quo refero etiam alium singularem nummum, quem una apud illustrem Matronam Fel. Rondanini inspeximus, qui hinc caput Augusti repræsentat, illinc juncta M. Antonii & Octaviæ capita. Ut vero Aviam Caii Antoniam, ita ejusdem Neptes seu Caii sorores vel prostibula potius, AGRIPPINAM, DRUSILLAM, JULIAM, vulgatus jam antiquariis ejusdem Nummus tradit. At alius occurrit nummus Gazæ Farnesianæ, sed quem dubiæ fidei scio apud peritos quosdam antiquarios, cum inscr. DIVA DRUSILLA, JULIA DRUSILLA; ex quo pateret, (modo esset genuinus) & consecratam revera à Caio Drusillam, ut ex Dione licet colligere, qui & Pantheam dictam eandem refert, & alteram illam JULIAM de filia potius quam de sorore Caii intelligendam. Clare id videtur ex Suetonio colligi, qui de Caio refert, mortua Drusilla, quam impotenter adeo diligebat, & nata illi filia ex uxore Cæsonia, *Infantem autem JULIAM DRUSILLAM appellatam per omnia Deorum templa circumferens*. Nummus alius Græcus ejusdem Divæ Drusillæ apud Goltzium & Oconem describitur, cum inscript. ΘΕΑ ΔΡΟΥΣΙΑΑΑ, de quo viderint antiquarii, neque enim cum versare mihi contigit. AGRIPPINAM vero matrem ejusdem Caii & Germanici conjugem, AUGUSTAM ex ejusdem Nummis accepimus, ut liqueat cognomen illud Matri simul & Aviæ Caium detulisse. At rarum quidem hujus Agrippinæ nummum aureum vidisti opinor in Cimiarchio Etrusci Mæcenatis Leopoldi Cardinalis, qui hinc caput illius Augustæ, illinc filii Caii signatum præferebat. Alium itidem singularem nobis inspectum meministi apud Abbatem Bracesium, in præclara congerie Numismatum antiquorum, qui in priori parte

Agrip-

Lib. LIX.

Agrippinæ vultum cum inscript. AGRIPPINA M.F. MAT. C. CÆSARIS AUGUSTI, in altera Porticum cum figura ejusdem referebat. Obvii hujus Agrippinæ nummi cum Carpento duarum mularum ac inscr. S. P. R. R. MEMORIÆ AGRIPPINÆ, qui facem præferunt Suetonio tradenti Caium defunctæ Matri *Circenses carpentumque, quo in pompa traduceretur, decrevisse. Qualem honorem Domitillæ Vespasiani conjugii, ac Juliæ Titi Filix itidem habitum arguunt earundem Nummi, cum simili carpento & inscriptione. Quo spectat etiam sequens hujus Agrippinæ Nummus.*

De more illo, quo in defunctarum honorem ac memoriam, carpenta per Circum ducebantur, nota quæ observarunt jam eruditi. Equidem eximii semper honoris loco habitus apud Romanos usus vehiculi carpentarii, & olim lege Oppia feminis Sacrorum tantum publicorum causa concessus. Hinc de Agrippina superioris ^{Liv. lib. xxiv.} filia Tacitus ut insolitum notat & Sacerdotibus demum ^{Annal. xii.} concessum, carpento Capitolium ingredi. Unde ^{lib. 42.} liquet neque promiscuum inter viros fuisse ejusdem vehiculi usum, sed cum Sacerdotum antiquitus, tum postea Augusti quodammodo fastigii aut summorum etiam magistratuum proprium exstitisse. Hinc solus aureo insidens carpento Romam solenniter ingressus Constantius, ut ab Ammiano traditur. Ita Carpentum ^{Lib. xvi.}

H h h h 3

vehi,

- vehi, inter insignes supremorum Magistratuum prærogativas habitum, velex Cassiodoro colligas, qui de
- Var. lib.vi. cap. 15. Vicario urbis Romæ agens; *Ad similitudinem quippe summorum Carpentio veheris*, & alibi de Consulari, *In aliquibus adhuc provinciis ornatus penula, carpenti etiam subvectione decoratus*. Quomodo & Præfecto urbis *judiciale carpentum* tribuit alicubi Vopiscus. Mulare autem carpentum nemo in superiori Agrippinæ nummo aliisque id genus mirabitur, qui novit relatum jam olim Mularum usum seu cum Mulabus vehicula, inter solita luxus & pompæ muliebris instrumenta. Hinc illa Elagabali Semiamirica Senatusconsulta, *qua Carpentio Mularum, qua Boum, qua sella veheretur*; & à L. Vero, juxta Capitolinum, *data & vehicula cum Mulabus & mulionibus, cum juncturis argenteis*, quod ibi pro insolito virorum luxu refertur. Traductus nempe mos ille ex Oriente, ubi frequens ac in pretio habitus Mulorum usus; de quo multa non trita tradidit nuper doctissimus Bochartus, in præclaro de Animalibus opere. Ita video Chrysostomum mulieres sui temporis eo nomine non semel arguentem, quod nisi Mulabus vehantur, nequidem ad Sacram Synaxim velint accedere; alibi autem, ex iis alias à vestibus, alias à domo Mulis, vehiculis, velle suspici. Immo ex iisdem Mulis, albos præcipuo quodam loco habitos observo apud eundem Christianorum Tullium, qui muliebrem suæ ætatis luxum iterum alibi castigans, inter cætera notat, *καὶ οὗτοι ἀνδρας οὗτοι τὰ αὐτῶν ἐνάγχουσι τὸ γέροντα τὸ μόλις πολυτελέσαν ἀναγκάζουσι περιώδου σολήν καὶ λευκοὺς ἡμιῶνοὺς* & proprios maritos strangulantes, cogunt eosdem vestem sibi comparare pretiosiore[m] quam non fert ejusdem dignitatis vicina, ac præterea ALBOS MULOS. Tangit eundem mulierum luxum Tertullianus, unde nisi à Diabolo maritum petant idoneum
- In Aureliano.
- Lamprid. in Elagab.
- Tom. 11. Hom. vii. p. 48. edit. Savil.
- Tom. 11. Hom. iv. pag. 28.
- Tom. v. Hom. xlvii. pag. 313.
- Lib. 11. ad Uxor.

idoneum exhibenda sella & MULABUS & Cinerariis peregrina proceritatis, qui & alibi eidem pompæ muliebri adscribit *Gallicos Mulos*, pro quo vulgo exhibent editi codices *Gallicos multos*, & de bajulis explicant interpretes. At certe præter superiora loca, priori lectioni suffragantur, quæ de Gallicis Carpentis apud Livium aliosque legimus. Superioris autem Agrippinæ filiam & cognominem AGRIPPINAM Neronis matrem Nummis aliquot antiquis signatam haud ignoras. Singularis inter eos raritatis, quem vulgavit nuper Patinus noster, & qui præter Regium Parisiense, Museum etiam Augustæ Christinæ decorat. Eundem non pigebit hic quoque lectori conspiciendum dare.

Exhibet in priori parte caput Agrippinæ cum papaveribus & inscr. ΑΓΡΙΠΠΙΝΑΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ, in altera vero Dianam venatricem cum parva Nympha & inscr. ΕΠΙ ΣΕΡΩΤΗΝΙΟΥ ΚΑΠΙΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΙΟΥΛΙΑΣ ΣΕΟΥΤΗΡΑΣ, & in medio, ΑΚΜΟΝΕΩΝ, seu, *sub Serotinio Capitone & Julia Severa, Acmonensium*. Ac primo illud singulare in hoc nummo, quod non Præsidis solum, sub quo percussus, sed conjugis etiam ejusdem nomina sit complexus. Alterum, Acmoniam hanc urbem fuisse Phrygiæ Pacatianæ, ut liquet ex libris Conciliorum, cujus gentile Α'κμονίδης, quod arguit superior nummus, non Α'κμονιδης, ut præferunt hodie Stephani Codices; formatum nempe sicut Α'παμίδης, Α'λεξανδριδης, aliaque ejusdem flexionis. Alium rursus horum ΑΚΜΟΝΕΩΝ nummum, sub Treboniano Gallo.

Gallo signatum notavi in Museo Cl. Seguii, cum Bacchi Cantharum effundentis effigie. At præter hanc Agrippinam, priorem etiam Claudii conjugem VALERIAM MESSALINAM, & Neronis SABINAM POPPÆAM, notas vitæ probro mulieres, tradunt non semel selectiores aliquot Nummi. Priorem vulgarunt jam duo nobiles antiquarii Erizzo ac Trifanum, & hic quidem cum inscr. AUGUSTÆ VALERIA MESSALINA AUG. At negotium hic Dio faceffit, cujus locus merebatur expendi viris doctis & accuratis, qui tradit Claudium ea usum moderatione, ut neque nato illi Britannico *Augusti*, neque hujus matri Messalinæ appellationem AUGUSTÆ dari sit passus. Unde nihil aliud hic restat, nisi ut lapsum Dionem statuamus, quod durius mihi videtur, aut quod magis placet, Claudium in uxoris gratiam, postea à priori proposito recessisse. Id vero cum nec in Cæsaribus aliis insolitum, tum in mutabili & uxorio Claudio minus mirum cuiquam videbitur. Ut hoc etiam addam, rarissimos hujus Messalinæ Romanos nummos, ita male ut plurimum injuria temporis acceptos, ut minus commode erui possit illorum inscriptio, quod & probarunt diligentes Cimeliarchii Medicei custodes, & arguit insuper Erizzo qui mutilam eandem tradit. Ejusdem etiam notæ, quem nuper versabam, nummus Regiæ Gallorum Gazæ, qui hinc Claudii caput, illinc Messalinæ signatum præfert, inscriptione utrinque vetustate exesa. At rem extra dubium ponunt, qui *Augustæ* nomen perspicue illi tribuunt Græci, aliquot Nummi, quales duos vidisse memini, unum in Gaza Regiæ Christianæ, qui in anteriori parte Claudium exhibet, in aversa figuram stantem spei instar columnæ innixam cum flore & inscr. ΜΕΣΣΑΛΙΝΑ ΚΑΙΣ. ΣΕΒΑΣ.

alte-

alterum in Collegio Claromontano Parisiensi, qui Messalinam depingit stantem cum duobus liberis & inscr. ΜΕΣΣΑΛΙΝΑ ΣΕΒΑΣΤΗ. Græcum vero ΠΟΡΡΑΕ nummum adtulit Tristanus, sed in cujus explicatione, male mea sententia, litteras H. P. ad Junonem refert, quasi in eo Sabina Poppæa *Augusta Juno* vocaretur. Id vero alienum hoc loco, ubi duæ illæ litteræ H. P. in medio nummi positz, juxta consuetum ejusmodi inscriptionum morum, ad urbem Heracleæ aut similem referri debent, à qua nummus ille percussus. Alias rectius Juno dicta fuisset altera Neronis conjunx & adoptione soror OCTAVIA, quam exhibent etiam aliquot Nummi, & de qua Auctor Tragœdiæ cognominis,

Generata Divo, Claudia gentis decus,

Sortita fratri mare Junonis thoros.

Convenientius autem Poppææ cognomen *Dea Veneris*, cui mortuæ templum à Nerone exstructum refert Dio Pag. 695. in Excerptis Constantinianus, cum inscr. SABINÆ DEÆ VENERI MATRONÆ FECERUNT. Ejusdem alias Poppææ & Neronis juncta capita habes hic in nummo Græco, sed ita male à tempore juxta & rudī monetario accepto, ut sola ille antiquitatis reverentia tractari & inspicere mereatur.

Iiii

Ad

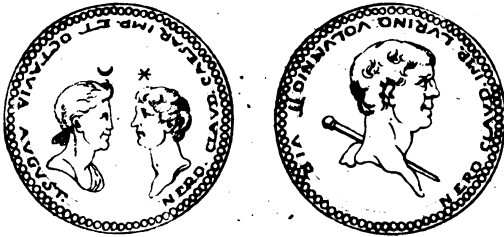
Ad quem nummum commode, ut vides, referri possunt illa Auctoris Octaviæ,

— jam POPPÆÆ

Fulget imago juncta NERONI.

Signatus vero ille Ephesi, ut liquet ex insculpta figura Cervi, notissimo in nummis Ephesiorum symbolo. Solenne id etiam Ephesiis eo modo sculptos tradere imperantes conjuges, sicut arguit alius nummus, in quo duo capita Augusti & Liviæ, in averfa autem Cervus, itidem & inscr. ΕΦΕΣΙΩΝ: aut geminus alius cum capitibus Hadriani & Sabinæ, ac litteris ΕΦΕ. Ceterum Poppææ & Neronis juncta capita exhibet alius nummus Regiæ Gazæ Parisiensis, cum inscr. ΝΕΡΩΝ ΚΑΙ ΣΑΡΣΕΒΑΣΤΟΣ ΠΟΠΠΑΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ; & insignis alter argenteus illustrissimi Colberti, cum tribus etiam capitibus junctis, Neronis puta, Poppææ & Agrippinæ. De hac vero Poppæa illud solum præterea Antiq. Jud. l. xx. c. 7. observo, eam à Josepho ut *ἡρώδης* seu *piam* feminam alicubi laudari. Rationem autem, cur ita honorifice appelletur à gravissimo auctore, inde petendam credere, quod ille Romam profectus, ab ea absolutionem Sacerdotum, ac multa in discessu munera sit consequutus, ut ipse narrat in Commentariis de vita sua. Hinc illa à grato & memori animo profecta commendatio. Ut mittam propensiores visum mihi non semel Josephum in memoriam Neronis, ac proinde amatæ illius Conjugis, ut constare potest ex iis, quæ alibi de illo Cæsa-

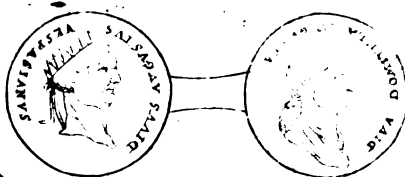
Cæsare idem refert. Id vero datum ab eo videtur, cum ^{Antiq. Jud. l. xx. c. 2.} Neronis beneficiis in Judæos, tum Vespasiani, sub quo scribebat, reverentiæ, qui magnis à Nerone beneficiis adfectus fuerat. At vero sanctam illam & infelicem OCTAVIAM, digniori fato servarunt aliquot Nummi, qualem cum juncto Neronis capite instar Solis & Lunæ vulgavit Trifan. Eiusdem notæ nummos videre licet in duobus Urbis Cimeliariis, Reginæ nempe Christianæ, & laudati sæpius Camilli Maximi, à quo sequens ectypum sumus nacti cum inscr. NERO CLAUD. CÆSAR IMP. ET OCTAVIA AUGUST. in altera autem parte Nero cum sceptro & inscr. NERO CLAUD. IMP. LURINO VOLUMNIO II VIR.

Ut constet equidem errasse Savorum, qui Octaviæ huius Nummos Græcos dari solum credidit. Postremi generis recondit Gaza Regia Parisiensis, hinc cum Neronis, illinc cum Octaviæ capitibus, & inscr. ΟΚΤΑΟΥΙΑ ΣΕΒΑΣΤΟΥ, *Octavia Augusti*, non *Augusta*. At STILIAE MESSALINÆ, unius adhuc è Neronis Conjugibus, Græcum etiam Nummum edidit Trifan. de quo potest consuli. FLAVIA autem DOMITILLA, Victori liberta, & Uxor Vespasiani, sed eo adhuc privato extincta, à filiis ejusdem Tito ac Domitiano legitur consecrata. Hinc ejusdem Nummi cum Carpento non solum & inscr. ΜΕΜΟΡΙÆ ΔΟΜΙΤΙΛΛÆ, verum etiam alter rarior cum ΔΙΥÆ επι-

Iiii 2 . theto;

theto; cujus generis sequens aureus Gaze Palatine, hinc cum Vespasiani capite radiato & inscr. **DIVUS AUGUSTUS VESPASIANUS**, illinc Domitillæ caput & epigraphe **DIVA DOMITILLA AUGUSTA**.

Cui geminus aureus itidem pulcherrimus Regiæ Gaze Parisiensis, nisi quod in priori parte, dandi casu expressa sit inscriptio, **DIVO AVGVSTO VESPASIANO**: Ut inde demum, nec aliunde, quod sciam, liquet, **AVGVSTÆ** quoque nomine eandem à filiis decoratam. Rarus itidem nummus Græcus Lomenianus hujus Domitillæ, qui eidem Museo Regio novissime accessit, cum capite illius Augustæ, & inscriptione **ΦΛΑΟΥΙΑ ΔΟΜΙΤΙΑ ΔΑΔΑ**, in averſa autem Serpens. Equi dorſo impositus, & ſupra à nobis adlatus. Occurrit vero Domitillæ mentio & Filix ejusdem nominis, in veteri lapide, qui eadem opera hic ſupplendus eſt;

Theſ. Grut.
CCXLV. 5.

FLAVIA DOMITILLA FILIA FLAVIÆ DOMITILLÆ IMP. CÆSARIS VESPASIANI NEPTIS. Ita enim legendum ibi nomen illius Auguſti, cujus tres tantum poſteriores litteræ deſcribuntur. Vespasiani nempe & Flaviæ Domitillæ filia ejusdem nominis Domitilla Suetonio traditur, cujus filia rurfus & Vespasiani proinde Neptis in ſuperiori lapide ſtatueda eſt. Alias vero **VESPASIÆ POLLÆ**, Matris ejusdem Vespasiani, aut **CÆNIS** ejus Concubinæ imaginem in rarioribus aliquot Nummis putat ſe reperiſſe Triſtanus. Eundem vero **DIVÆ** honorem &

Au-

AUGUSTÆ titulum, JULIÆ TITI Filiæ adscribunt illius Nummi, in quibus vulgo Mulare Carpentum, ut supra innui, & inscr. DIVÆ JULIÆ AUG. DIVI TITI F. Quo respexit Martialis,

Dum voce supplex, dumque thure placabit

Matrona DIVÆ dulce JULIÆ nomen.

Lib. ix.

Ep. i.

Domitiani autem Conjugi DOMITIÆ nomen LONGINÆ præter Suetonium tribuit Nummus Medicus, (qualem descripserant jam olim diligentes antiquarii, & post eos Scaliger in Eusebianis) qui ab una parte Domitianum, ab altera hanc Domitiam refert, & inscr. ΑΟΝΤΕΙΝΑ ΔΟΜΙΤΙΑ ΣΕΒΑΣΤΗ. Neque infrequenter eadem Augusta signata in aliis Græcis Ephesiorum, Magnesiorum, Cadanorum, Amastrianorum, ac Amphipolitarum nummis, quos versare mihi non semel licuit in illustribus Cimeliarchiis, cum Dianæ Ephesinæ, aut Fluvii jacentis, aut Tripodis aliisve id genus symbolis. Haud ignoti quoque Romani ejusdem Augustæ nummi, vel cum inscr. ob natum ex se & mox consecratum infantem, DIVI CÆSARIS MATRI; aut alias DOMITIA AUGUSTA IMP. DOMITIANI; seu, ut præfert insignis nummus æreus, In Cimel. Camil. Maxim. DOMITIA AUG. IMP. CÆS. DIVI F. DOMITIANI AUG. alius minor itidem obvius DOMITIA DIVI F. DOMITIANI. Scilicet eadem ratione qua hujus liberti, servi, ornatrices, aliquoties numerantur in priscis marmoribus, cum inscriptione DOMITIÆ DOMITIANI. Sequentium vero Augustarum Historiam non minus illustant antiqui Nummi. Nervam quidem Augustum uxorem habuisse, & filium ex uxore dictum Calpurnium, ex Plinio, Dione, & Victore etiam colligit Trifanum, sed nullo idoneo fundamento. Neque enim verba Plinii de Tra-

In Pane-
BYR:

L. LXVIII.

jani adoptione loquentis id arguunt, *Itaque*, inquit, *adoptatus es, non ut prius alius atque alius in Uxoris gratiam. Adscivisti enim te filium non Vitricus sed Princeps.* quæ nihil aliud quam diversam Trajani, & Tiberii puta vel Neronis, adoptionem probant: quorum ille à Nerva patriæ caritate, hi à Vitricis Augusto & Claudio in uxorum gratiam sunt adoptati. Dio vero nihil aliud tradit, nisi Nervæ Trajanum & quidem Hispanum adoptanti conjunctos non defuisse. Neque de filio siluisset, ut quem celebrat Nervæ in patriam caritatem, magis adhuc conspicuam redderet. Victorem autem, quem testem obiter hic appellat Tristanus, non intellexit: ita enim ille, *Calpurnium Crassum promissis ingentibus animos militum pratentantem detectum confessumque Tarentum cum uxore removit, patribus lenitatem ejus increpantibus.* Plana hæc de Calpurnio & ejusdem uxore à Nerva relegatis, ob crimen majestatis; ex quibus tamen uxorem ipsius Nervæ & filium Calpurnium commentus est Tristanus, parum certe probabili conjectura. At vero verisimilius quis ignotum ex auctoribus Nervæ matrimonium colligat ex ejus Nummo Mediceo, in quo caput muliebre ornatum diademate cum inscr. IMP. NERVA CÆS. AUG. in aversa Globus cum temone: ni tamen insolitus apud Romanos illis temporibus usus Diadematis, ad Deam aliquam, puta Junonem, eundem Nummum referendum potius arguat. Trajani vero non solum uxorem PLOTINAM, sed insuper (sicut ante obiter indicatum) MARCIANAM sororem, & Filiam ejusdem MATIDIAM, AUGUSTAS ex Nummis & Lapidibus renuntiatas, discimus. Ex his etiam DIVAM Marcianam arguunt nummi Filiz inscripti, MATIDIÆ AUG. DIVÆ MARCIANÆ, & singularis quidam Mediceus, in quo legitur DI-

DIVA AUGUSTA MARCIANNA, cum gemino
 N & cum Aquila: præterea in averſa parte ac inſcr.
CONSECRATIO. S. C. cujus etiam index alius e-
 juſdem Divæ nummus, cum figura in curru quem duo ^{In Gaza}
 Elephantestrahunt. Soror vero Matidiæ **SABINA**, ^{Regin.}
 infausta Conjux Hadriani, cum in vulgatis nummis, ^{Christin.}
 tum in rarissimo Farnesiano una cum Antino mariti
 catamito depicta occurrit. **FAUSTINAS** vero, Ma-
 trem & Filiam non trita ſolum & obvia paſſim numiſ-
 mata, ſed rariora etiam nonnulla exhibent. Et Matris
 quidem **FAUSTINÆ** nummi, Antonini Pii conju-
 gis, plerique poſt mortem ejus percuſſi cum ſolitis con-
 ſecrationis ſymbolis ac nominibus. Quo ſpectant etiam
 inſignes, quamquam jam vulgati antiquariis nummi,
 in quibus plures figuræ cum puellis occurrunt, Fauſti-
 na vero ſubſellio inſidens, & inſcr. **PUELLÆ FAU-**
STINIANÆ; quæ nempe inde nomen naſtæ ut li-
 quet ex Capitolino, quod in honorem mortuæ con-
 jugis alimenta iis è publico ex Pii juffu decreta ſint.

Tales vero alimentarios pueros ac puellas ad frumen-
 tationem primum admiſſos à Trajano, gratia ætatis iif-
 dem facta, liquet ex Plinii Panegyrico, ut jam vide-
 runt viri docti. Unus vero aut alter nummus hujus Au-
 guſtæ occurrit ſignatus eadem viva inter nummos Me-
 diceos, cum inſcr. **CONCORDIA AUG.** Quo re-
 ferendus etiam præclarus quidam nummus, in quo plu-
 res Sabinæ cum parvulis depinguntur intervenientes
 Sabinorum & Romanorum pugnæ; cujus nummi noti-
 tiam

tiam mole & raritate inter paucos insignis, Cl. Gottfriedi acceptam fero. Eidem Faustinae adhuc superstiti adscribendus alius nummus è maximorum iridem genere, hinc cum inscr. FAUSTINA AVG. ANTONINI AVG. illinc cum Cybele vel Faustina habitu Cybeles Leone vecta, cujus hic depicti gratiam incomparabili Reginae habiturus est Lector.

In Gaza
Christinae
Augustae.

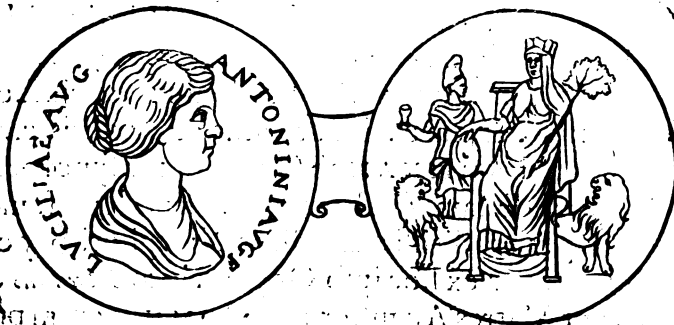
De Cultu.

Geminam omnino huic Nummo & præclaram quidem statuat observabam nuper in Villa Pamphiliiana. De Galero autem illo, seu operculo Verticis, quod præferunt passim Faustinae hujus nummi, audiendus est Tertullianus, cui facem iidem commodant. *Alia gestiunt in cincinnos coercere, alia ut vagi & volucres elabuntur, non bona simplicitate. Affigitis præterea nescio quas enormitates capillorum, nunc in GALERI modum, quasi vaginam capitis, & OPERCULUM VERTICIS, nunc in cervicem retro suggestum.* Ad FAUSTINAM vero Filiam spectat alius Nummus Reginae ejusdem Gazæ, in quo eadem Cybele occurrit inter duos Leones sedens, una manu tympanum, altera gestans papavera.

Fre-

Frequenter nempe sub habitu hujus Deum Matris depictæ id genus Augustæ; unde ejusdem Faustinae puerperium, sub puerperii Cybeles effigie adumbratum videas in nummo Cl. Seguini. Ita haud dissimilis adlato modo Faustinae Nummo alter Filia ejusdem **LUCILLA L. Veri** conjugis, cum Cybele sedente itidem inter duos Leones: nisi quod Papaverum loco Pinus ramum gesser, eidemque adster Arys cum pileo Phrygio.

Ad Lucillæ hujus Matrem Faustina pertinet, ut obiter hoc addam, altere ejusdem Nummus à Tristano adlatus cum inscr. **ΦΑΤΤΕΙΝΑ-ΚΕΒΑΚΤΗΕΤΚΕΒ**. Tom. 1. **ΚΕΒ. ΘΥΡΑΤΗΡ**, sed quem aliud agens procul dubio pag. 593. vertit, *Faustina Augusta Pater Augusti Conjugis*, & ita perpe-

K k k k

ram

In Gaza
Christ.
Reg.

ram ad Matrem, non ad Filiam refert. Nec Commodi solum Uxorem CRISPINAM Dianæ habitu, sed & ejusdem pellicem MARCIAM Palladis aut Amazonis instar depictam exhibent præclari itidem Nummi. De hac postrema Lampridius, *Commodus Amazonius Marciam Concubinam in Amazone pictam diligebat*. Pertinacis conjux TITIANA Antiquariis hætenus ex Nummis ignota; licet in nummo quodam Mediceo spectetur, in cujus aversa parte Navis cum velo. Neque enim silendum, haud immerito suspectum eundem fuisse erudito illius Gazæ Custodi Petro Firtonio, quasi Crispinæ caput in anteriori parte referret. Equidem ut alia mittam, Pertinacem certe uxorem Augustam di-

Lib. lxxiii.

Capitol. in
Pertinac.

In Did. Ju-
liano.

ci noluisse tradit Dio, quamquam aliunde sciamus hoc nomen eadem die utrique conjugum delatum. At Successoris ejusdem Didii Juliani duas AUGUSTAS nuncupatas Uxorem & Filiam, MANLIAM nempe SCANTILLAM & DIDIAM CLARAM, Nummi earundem adhuc arguunt, ut vere pateat adsertum à Spartiano; *Uxor etiam Manlia* (non ut ibi legitur Malia) *Scantilla, & filia ejus Didia clare Augusta sunt appellata*. JULIA DOMNA Severi Conjux ex ejusdem nummis nota, & jam ex iis castigatus ab eruditis error Viri docti, qui DOMNAM ab Oppiano per syncopem, pro *Domina* dictam existimaverat. Eundem tamen erravit nuper eruditissimus editor Nicephori Bryennii, qui insuper ex hoc ipso Oppiani loco *Dominas* dictas colligit Matres Augustorum. DOMNA enim proprium cognomen Syrachus Mulieris, sicut in Oriente & Ægypto frequens occurrit apud Auctores Ecclesiasticos DOMNE & DOMNÆ appellatio. Ita Isidori illius, cujus vitam describit Damascius apud Photium, uxor *Domna* ab eodem vocatur. Unde etiam eadem.

dem vox mihi videbatur restituenda in lege quadam de
 Legatis, ubi Julii Agrippæ primipilaris neptis *Julia*
Domina vocatur; *quisitum est an & pradia extraneus heres* L. pater. 38.
haberet, an vero ad Juliam dominam, quæ habuit patrum §. 4. D. de le-
Majorum Julium Agrippam, pertinerent. Cur vero hæc *Ju-* gat. 3.
lia neptis hujus primipilaris, *domina* ibi appelletur, vix
 unquam commode explicabunt juris interpretes. Ma-
 gnus quidem Cujacius in divinis Observationibus (ut L. III. c. 18.
 non male easdem vocat illustri Thecanus) ex hoc lo-
 co, sed dubie tamen & titubanter colligebat, Mulieres
 olim Romanis dictas *domina*, non respectu solum ma-
 ritorum, sed etiam per se. Verum errorem vulgatæ le-
 ctionis melius detexisset, pro qua *Juliam Domnam*, le-
 gi debere quovis pignore contenderem. Et hæc qui-
 dem continuo notaveram, dum forte Cujacii observa-
 tiones versarem, quum animadverti postea idem jam
 de hac *Julia domina* in *Domnam* transferenda, duobus e-
 ruditis viris subolevisse, Guidoni nempe Panci-
 rollo, in libris Variarum, & novissime Ægidio Mena-
 gio in Amœnitatibus Juris. Diversa autem DOMNI
 apud Anastasium aliosque cœvos Scriptores ratio; qui
 hoc nomen Cæsaribus aut Ecclesiarum Antistitibus, ut
 dignitatis titulum vulgo solent tribuere. Male vero ea-
 dem Julia Severi pro Julia Domna, JULIA DONI-
 NA legitur in Veteri lapide apud Gruterum. A *Domna* Thef.
 vero factum etiam *Domnica*, quo nomine Valentis u- cclxviii.
 xor vocatur apud Socratem. Nec minus quis ex ejus- Hist. Eccl.
 dem JULIÆ nummis colligat, eam perperam ab Eu- l. iv. c. 26.
 tropio, Spartiano, Eusebio, & Orosio, Novercam
 Caracallæ, & præterea ejusdem Uxorem, non autem
 Matrem statui; quod utique apud Varnos minus inso-
 litum accidisset, quibus novercam uxorem ducere lege
 concessum tradit Procopius. Certe præter potio- Bell. Goth.
 rem hic l. iv. c. 20.

hic longe Oppiani, Herodiani, & Dionis cœvorum
Scriptorum auctoritatem, MATER AUGG. Caracallæ
nempe & Getæ vocatur sine ullo discrimine, &
manifestius adhuc Mater hujus Caracallæ in priscis
nummorum monumentis. Unde occurrit ejusdem
JULIÆ mentio in veteri lapide, qui Scaligero aliisque
eruditis crucem fixit,

I. O. M. ET.

IVNONI REGINÆ

PRO SAL. IMP. M. AVR. ANTONINI
PII AVG. ET IVLIÆ AVG. MATRIS
AVG. M. VLP. MUCIANVS

MIL. LEG. XIII. GEM.

HOROLOGIAR. TEMPLVM

A SOLO DE SVO EX VOTO

FECIT

FALCONE ET CLARO COSS.

Neque enim alia hæc Julia Mater Augusti, nisi eadem
hæc Mater Caracallæ, qui *M. Aurelius Antoninus Pius*
passim in Nummis & lapidibus antiquis vocatur. Un-
de accedere non possum doctissimo Reinesio, qui ob
reperitam sibi in Nummis Juliam Soæmiam Matrem E-
lagabali non parum sibi gratulatus, ad eandem conti-
nuo lapidem hunc refert. Neque enim hanc Juliam si-
ne adjuncto SOÆMIÆ cognomine in priscis monu-
mentis dictam reperiēs; quum Julia Severi in iisdem
passim JULIA PIA, JULIA AUGUSTA descri-
batur; ut mittam geminam cum hoc marmore alio-
rum auctoritatem, in quibus iisdem verbis hanc JU-
LIAM MATREM AUGG. h. e. Caracallæ vocari vi-
deas. De Consulibus, qui Scaligerum hic turbarunt,
res

res facile componi potest, si non pro ordinariis, sed pro suffectis habeantur: ut alias idem eruditissimus Reinesius recte observavit. Ejusdem vero Caracallæ Uxor **PLAUTILLA**, cum in Nummis vulgaribus, tum in altero Græco apud Tristandum, cum prænomine **FULVIÆ** spectatur. Eam itidem exhibent duo insignes mole & raritate Nummi, alter Tarsi percussus, hinc cum capite Plautillæ, illinc cum eadem Augusta & conjugæ Caracalla dextram jungentibus, ac inscr. In Cimel.
Reg. Christi.
ΑΔΡ. CΕΤΗΡΙΑΝΗC ΤΑΡCΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩC: alter Caracallæ & Plautillæ capita repræsentans, cum inscr. **Μ. ΑΤΡ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC**, infra **ΠΛΑΥΤΙΑΛΛΑ**, in altera parte vero nudam Venerem cum Vase & inscr. **ΚΝΙΔΙΩΝ**. Quem præclarum Nummum, qui celebrem illam Cnidiam Venerem nobis adhuc hodie ante oculos ponit, versabam haud ita pridem inter illustria Cimelia Regiæ Gallorum Gazar. Elagabali autem Mater paullo ante commemorata **JULIA SOÆMIAS**; & tres ejusdem Uxores, **JULIA PAULLA**, **JULIA AQUILIA**, **ANNIA FAUSTINA** in selectis numismatibus etiamnum prostant. Posterioris vero nomen ex iisdem solum discimus, quam à Commodogenus derivasse tradit Herodianus, Dio vero M. Aurelii neptem vocat. Alias Annii cujusdam Fausti, delatoris sub Nerone insignis, meminit Tacitus, à quo stemma hujus Annix Faustinx videretur arcessendum. Hist. II. 10. Male vero eadem à Tristano prior Elagabali conjux statuitur, quum & Herodiano tertia diserte adnumeretur, Lib. 17. & cædemariti Pomponii Bassi quæsitæ illius nuptias, sed non primas, Dio auctor sit. Duas vero priores Augusti illius Conjuges, prænomen **JULIÆ** gestasse, non aliunde rursus quam ex earundem Nummis percipimus; quarum altera **CORNELIA PAULA**, alte-

ra sine alio prænومine, AQUILIA SEVERA Dionii vocatur. Unde etiam adsequimur, frequenter id receptum ea maxime ætate, ut Augustarum nomina mutarentur, aut ornarentur alterius prænominis additione. Hanc vero nominum in Augustis id genus mutationem maxime fieri solitam videas, ubi turpia illa videbantur aut ominosa, ut de Euphemia Justinii Imperatoris Coniuge notat Procopius, quæ antea Lupicina vocabatur; unde, inquit, ἐπὶ ζωὴ τῷ ὀνόματι τῆς αὐτῆς ἰδίῃ ἅπ κατὰ γλῶσσαν ὄντι ἐς Παλάτιον ἦλθεν, ἀλλ' Εὐφημία Ὀπικληθεῖσα. *neque cum proprio nomine, quod ludibrio opportunum videbatur, in Palatium venit, sed Euphemia appellata.* Haud aliter nempe ac auspicata id genus nomina, aut in sponsi & sponsæ deductione, ac admissione Vestalium apud Romanos; aut in dedicatione Templorum, juxta illud Taciti in restituendo Capitolio, *Ingressi milites, quibus fausta nomina*, aut alias pro male ominatis Urbium nominibus quæsitæ nonnunquam reperias; nempe, quod ait alibi Procopius, τῶν δὲ πρὸ τῆς πύλης ὀνόματι αἱ ἀφ' ἐνέροντες ἐλασθησάν. More utique hominum consueto, quo, sicut rursus alio loco vere observat idem Auctor, magis vocabula turpia, quam res ipsas solent amoliri. Exemplum cæteroquin mutati aut adsumpti alterius nominis dederat jam olim LIVIA, cui primæ cognomen AUGUSTÆ cum pronomine JULIÆ concessum videmus. Hinc postea frequens istud evasit sequentium Augustarum, ut JULIÆ DRUSILLÆ, JULIÆ AGRIPPINÆ, JULIÆ TITI, & in JULIA PIA Severi Coniuge renovatum; quod nomen eandem è familia Juliorum traxisse observat doctissimus Reinesius. Ab ea certe translatum ad Augustas & Gentiles eorundem temporum, JULIAM MÆSAM hujus Sororem ac Aviam duorum Augustorum

In Ar an.
Histoc

Hist. iv. 53.

Bell. Gotth.
l. i. c. 15.

Bell. Gotth.
l. iv. c. 15.

rum JULIAM SOEMIAM Elagabali, & JULIAM MAMMÆAM Alexandri Severi Matres, ac earum exemplo ad utramque illam Elagabali Conjugem, JULIAM PAULAM & JULIAM AQUILIAM: ita ut eadem ætate Augusti ANTONINI, Augustæ vero JULIÆ vulgo dicerentur. Neque tamen octo JULIAS intra Severi & Alexandri tempora, ut existimabat vir longe eruditissimus, sed sex tantum reperias modo commemoratas, Severi nempe Conjugem eandemque Matrem Caracallæ, Sororem ejus Aviam duorum Augustorum Elagabali & Alexandri, Matres utriusque, & duas prioris Uxores. Neque enim aut tertia uxor Elagabali ANNIA FAUSTINA, dicta JULIA, ut patet ex ejus Nummis; & ideo, ut existimo, quod stirpem & clarum nomen duarum Augustarum jam aliunde ad mariti nuptias adferret, neque etiam ulla Julia Alexandri Severi conjux occurrit in priscis monumentis. Alia nempe illi in iisdem tribuitur, ab antiquariis vulgo alteri elocata, SALLUSTIA BARBIA ORBIANA, quæ ut frequenter sine mariti effigie, ita occurrit in rarissimo nummo ejusdem Alexandri. Eum enim à se inspectum significavit mihi aliquoties princeps apud vos antiquariorum Fr. Gottlefredi, in anteriori parte referentem Alexandrum Severum, in altera hanc Sallustiam Orbianam. Unde illius nummi auctoritate, hæc non Trajani Decii, ut vulgo antiquariis persuasum, sed ejusdem Alexandri uxor esset statuenda. Quod ipsum confirmare videntur alii Nummi ejusdem SALLUSTIÆ, in quibus illa cum conjugē depicta manus eidem tradens, ac inscr. CONCORDIA AUGUSTORUM; quorum ille Alexandrum Severum potius quam Decium referre videtur. Turbat aliquantum inscriptio marmoris;

In Cimel.
Card.
Buon-
comp.

GNÆÆ

DISSERTATIO SEPTIMA

GNÆÆ
SEIÆ HEREN
NIÆ SALLVS
TIÆ BARBIÆ
ORBIANÆ AVG.
CONIVGI DOMINI
NOSTRI AVG.
VALENTINI VE
TERANI ET
VETERES.

in qua ea DOMINI NOSTRI appellatio ad Decii magis quam hujus Alexandri tempora videtur referenda. Quibus addi potest Nummi à Tristano adlati auctoritas, in quo hinc Hostilianus Decii filius aut gener potius, hinc SALLUSTIA BARBIA ORBIANA; sive eadem cum hac Sallustia, sive filia illius, ut credidit Tristanus, statuatur. Adeo ut vel alterutrum fateri oporteat, aut duas cum his nominibus floruisse Augustas, alteram Alexandri Severi, alteram Decii conjugem, quod minus equidem verisimile; aut de fide horum nummorum eundum ulterius in consilium. Cæterum aliam eidem Alexandro uxorem tribuit Lampridius, nomine MEMMIAM, quam & MEMMIAM SULPICIAM, nescio cujus nummi fide protulit Goltzius. Maximini etiam Conjunx sed tacito nomine ab Apiano, Marcellino & Zonara refertur, quorum iste eandem à truculento marito interfectam narrat. Ea vero vulgo statuitur ab antiquariis, non Calpurnia quædam cum doctissimo Camerario, sed quæ in veteri numismate occurrit appellata DIVA PAULINA, & in averfa parte cum Consecrationis nomine ac symbolis. Ut verum tamen fatear, levibus aut nullis potius conjecturis id hætenus nititur, quum id neque ex Nummi inscri-

inſcriptione aut aliis Veterum monumentis liceat hodie colligere. Immo obſtare potius videntur mea ſententia illa conſecrationis ſymbola : quem honorem Tyranni conjugii & hoſti Senatus ab eodem Senatu habitum parum videtur mihi veriſimile. Nequidquam enim Triſtanus illum tuetur exemplo Poppæ & Sabinæ Hadriani, quæ quamquam à maritis interfectæ, eorum tamen opera fuerunt conſecratæ. Neque enim eadem Maximini ratio, cujus & ferocius adhuc ingenium, & breve ac procul ab Urbis conſpectu imperium, & cum perpetua Senatus diſſenſione conjunctum, & inſenſi denique poſt mortem ſucceſſores. Notum alias etiam ſub Cæſarum imperio penes Senatum fuiſſe conſecrandi facultatem ; adeo ut difficulter honorem illum Hadriano mortuo extorſiſſe legatur Antoninus Pius. ^{Capitol. in Pio.} Mitto leviores adhuc ejusdem Triſtani conjecturas, qui modo JULIAM PAULINAM dictam eandem fingit pro arbitrio, & modo Julii Pauli Jurisconſulti, modo Pontii cujuſdam Paulini filiam, modo eandem credit cujus mentio in lege quadam de Legatis, *Paulina filia mea legatum*. Hæc enim omnia tam incerta quam incertiſſima. Si aliquis conjecturæ hic locus, & Nummi elegantia pateretur, ad PAULINAM, Hadriani ſororem magis placeret eandem referre, de qua exſtat nobilis adhuc inſcriptio. Id vero poſtea Occoni in prioribus ejus curis placuiſſe animadverti, qui dein motus Panvinii & aliorum auctoritate, dubius tamen in vulgatam ſententiam conceſſit. Inſcriptio autem talis,

DOMINA
PAVLINÆ SO.....
IMP. CÆSAR.
TRAIANI HADR.
AVG.
FVNDÆ
DD.

LIII

Huic

Huic enim recenti Marcianæ sororis Trajani exemplo, idem Consecrationis honos à Senatu haberi potuit. Verum obstat, ut innui, Nummi illius **DIVÆ** rudior pro Hadriani ætate figura & adspectus, tum forte Excerptorum Dionis auctoritas, in quibus sugillatus legitur Hadrianus, quod consecrationis honorem Antinoo catamito, non autem Paulinæ Sorori deferri curasset.

Pag. 754.

In Mf. Reginae Christianæ.

Adfert ceteroquin eundem Paulinæ Nummum Pyrrhus Ligorius in opere inedito, quem eidem Hadriani modo Matri modo Sorori vindicat, ita tamen ut in eo **DIVA PAULA**, non **PAULINA** legatur, sicut vocari tamen agnoscit in Inscriptione Fundana. Id vero ideo factum existimat, quod consecrantes eandem Paulinam Romani, nomen diminutivum ei ademerint: quæ mira certe visa mihi observatio, & juxta quam non **FAUSTINÆ**, **CRISPINÆ** sed **FAUSTÆ** aut **CRISPÆ** vocari debuissent Augustæ post mortem sideribus receptæ. Sed nullus conjecturæ hic locus, cum **DIVA PAULINA**, non **PAULA** diserte legatur in illius Nummis, ac præter alios in quodam insigni Regiæ Gazæ Christianæ, in quo figura cum velo & face bigis vecta ac infer. **CONSECRATIO**. Notior ex iisdem Nummis Gordiani Conjunx **FURIA SABINA TRANQUILLINA**, sicut vulgo ab Antiquariis describitur; quæ tamen non **SABINA**, sed **SABINIA** vocatur in præclaris neque obviis nummis qui integrum hoc nomen repræsentant. Tales duos æreos ac argenteos videbam haud ita pridem in illustribus Lutetiæ Cimeliarchiis, cum infer. **SABINIA TRANQUILLINA AUG.** ac alium insuper Græcum ejusdem Augustæ nummum è maximorum genere, **ΚΑΒΕΙΝΙΑ ΤΡΑΝΚΥΤΙΑ ΑΙΝΑ**. Quibus utique suffragatur infer. antiqua, quam in Hispania repertam suis ad Concilium

Apud. Ill. Colbertum & P. Sevium.

Apud P. Sevium.

lium Illiberitanum commentationibus inferentem vides Cl. Mendosam, FURIÆ SABINIÆ TRANQUILLINÆ. Idem fatum experta Philippi Uxor OTACILIA, quæ vulgo traditur Antiquariis MARCIA OTACILLA, & quam pejus adhuc in *Optatillam* vertebat nuper vir doctissimus. OTACILIA enim dicta eadem, non OTACILLA, ut diserte priorem illam scripturam exhibet Nummus æreus in Museo Cl. Seguini inscriptus MARCIA OTACILIA SEVERA AUG. & alius insuper Græcus, in quo itidem OTAKIAIA legitur. Frequentes utique in Lapidibus antiquis *Otacilia*, cujus Gentis apud Romanos notæ Livius insuper, Suetonius, aliique meminere, ac præterea Eusebius in Chronico ex versione Hieronymi, ubi *Vultacilius Plotus* corrupte pro *Otacilius Piletus* legitur, sicut erudite ex Tranquillo monuit litterarum decus Jos. Scaliger. Hæc autem Otacilia Augusta cum in pluribus Nummis obvia, percussis celebritate ludorum sæcularium, tum in præclaro Farnesiano, cum inscr. SÆCULUM FRUGIFERUM. Cognomen autem SEVERÆ eidem tribuunt cum alii nummi, tum insignis Græcus Mediceus, Μ. ΩΤ. ΓΕΟΥΡΑ ΓΕΜ. CEB. De Trajani Decii, quæ vulgo hætenus creditur, uxore, SALLUSTIA BARBIA ORBIANA, modo vidimus eandem præclari Nummi fide Alexandro Severo adjudicari. Alteram etiam ejusdem filiam eruit Trifstanus cum inscr. SALLUSTIA HERENNIA BARBIA ORBIANA, quam Hostiliani conjugem credit, ni potius eadem cum matre sit statuenda. Sic alia rursus in Nummis occurrit HERENNIA ETRUSCILLA, quæ Decii filia, Herenni Etrusci soror & uxor Volusiani, vulgo antiquariis statuitur. Turbat hic tamen Onufrius, qui eandem Hostiliani Conjugem

jugem censer, & firmat etiam Nummi auctoritate, in quo hinc Hostilianus scilicet, illinc Herennia Etruscilla describuntur. Atqui labat tota Nummi illius, ut ab eo traditur, fides, in quo diversa Hostiliani & Etrusci nomina confundit. Neque enim Etruseus tulit nomen Hostilii, neque Hostilianus Etrusci, quæ omnia mire ibi permiscet Onufrius, dum eadem Nummorum auctoritate vult confirmare. Alias ut fateor nihil ob stare video, quin hæc Herennia æque Hostiliani ac Volusiani uxor censeatur. Nec solum nota ex iisdem Nummorum monumentis, aut Valeriani Patris MARINIANA, aut Gallieni Filii SALONINA, sed & Fratris Valeriani Junioris uxor CORNELIA SUPERA à Trifano ex rarissimo nummo primum producta, & cui geminum audio ex stare in Cimeliarchio Archiducis Leopoldi, nunc Cæsareo. Rarum autem SALONINÆ Gallieni cognomen CHRYSOGONES, ex nummo Græco adtulit idem Trifanus, inscripto scilicet CAΛΩΝ ΧΡΥΣΟΓΟΝΗ qua de re eum videat Lector. Occurrit ejusdem mentio in Nummo Augustæ Reginæ à Metropolitanis in Ionia percusso, sed in quo pro ΧΡΥΣΟΓΟΝΗ, sicut exhibet Trifanus, ΚΡΗΥΟΓΥΝΗ legebant diligentes antiquarii. Eadem felicitate productæ è Nummis *Tyranna* vel *Tyrannides*, sicut eas vocat alicubi Pollio, JULIA DONATA, Uxor Postumi, & VICTORIA Mater Victorini cum inscr. MATER CASTRORUM, quemadmodum eidem Pollioni vocatur. Altera etiam Heroïna ZENOBIÀ AUGUSTA occurrit in uno aut altero Græco nummo quantivis pretii, cum adjuncto ΣΕΠΤΙΜΙΑ nomine, nempe qualem habuit Cl. Patinus noster СЕПТ. ЗΗНОБІА СЕВ.

In Victoria.

Alios

Alios itidem videas apud Cl. Seguinum cum integro Septimiae nomine **CEPTIMIA ZHNOBIA CEB.** & Spei typo in averſa parte. Ita ut inde liqueat, non filiorum illam ſolum, quod Vopifcus tradit, ſed proprio etiam nomine imperii inſignia ſuſcepiffe. **PROBI** etiam Uxorem aliunde ignotam Strada jam olim ex Nummo argenteo protulit, in quo conjuncta Probi & Conjugis capita, præterito tamen hujus nomine. Talem æreum maximum exquiſitæ raritatis notavi aliquando in Muſeo Auguſtæ Regiæ, cujus ectypum inde depromptum juvabit hic quoque divulgare.

Unde vero dictam eandem **JULIAM PROCLAM** haſerit Strada & ex eodem Triſtanus, fateor me juxta ignariſſimos ſcire. Hujus equidem Juliæ Proclæ pulcherrimum nummum protulit in lucem Cl. Seguinus, percuſſum à Myſilenæis & inſcriptum **ΙΟΥ. ΠΡΟΚΛΑΝ ΗΡΩΙΑΔΑ.** Quænam vero fuerit hæc Heroïna fruſtra diu à ſe quæſitum tradit idem vir elegantis judicii ac induſtriæ. Illud certe extra dubium nummum in-

spicienti, esse cum Probi ætate haud paullo superiorem, & circa Antoninorum tempora signatum, ut placere memini Cl. Gottofredi. Eam vero, quæcunque tandem fuerit, cœlestes honores consequutam docet adscriptum ΗΡΩΙΑΔΑΣ nomen, pro quo & Ηρωϊδας & Ηρωϊδας etiam dixerunt Græci. Apollonius Rhodius,

Lib. IV.

Ηρωϊδας Λιβύης πμήτοροι,

Herōida Libyæ vindices, ubi notat ex Herodiano Græcus Scholiastes, Ηρωϊδας contracte pro Ηρωϊδας nuncupatas. Ηρωϊδας autem vocat Julianus in Cæsaribus, agens de Faustina à Marco conjugē consecrata, Ηρωϊδας ἀνιχεαψεν. *Herōida* vero juxta superiorem Nummum dixit etiam Ovidius,

Griff. lib. I.

EL. 5.

Prima locum sanctas Herōidas inter haberes.

Ip̄sa autem Aureliani SEVERINA in rarioribus quibusdam Nummis ULPIÆ nomine addito, Diocletiani Filia GALERIA VALERIA Maximiani uxor, & Maxentii MAGNIA URBICA (non ut apud Oconem MAGNENTIA URBICA) Augustarum etiam seriem implent. At Constantini sanctius Matris nomen, in præclaro nummo Leonardi Agostini, celebris in Urbe antiquarii occurrit. FL. JUL. HELENA. AUG. Unde *Flaviam Juliam* dictam eandem, sicut ex veteri inscriptione discimus, repetito è veteri more JULIÆ nomine Augustis olim familiari. A Filio vero Constantino hanc AUGUSTÆ appellationem sortitam, nummosque cum eadem signatos tradentem novimus Eusebium ac Sozomenum. Hinc de eadem Sulpitius Severus, *namque HELENA, Mater Principis Constantini, quæ AUGUSTA cum filio contubernabat.* Infaustam vero Constantini conjugem, non FAUSTAM solum, sed FLAVIAM etiam & MAXIMAM dictam adsequimur ex sequente Nummo,

DE PRÆST. ET USU NUMISM. 639
mo, in quo cum duobus liberis eadem depingi-
tur.

In Cimet.
Reg.
Christ.

Sic alteram hujus Constantini uxorem THEODORAM, Maximiani Herculei filiam, FLAVIAM MAXIMAM dictam itidem videas in antiquis illius Nummis, nempe FL. MAX. THEODORA AVG. seu ut præfert sequens... MAXIMA THEODORA AVG. cum muliere infantem lactente in averſa parte ac inſcr. PIETAS ROMANA.

Unde liquet, illa FLAVIÆ MAXIMÆ nomina communicata fuiſſe à Constantino cum conjugibus, quum ipſe FLAVIUS MAXIMUS CONSTANTINUS diceretur. Eutropius vero & Oroſius hanc Theodoram Patri Constantio uxorem tribuunt, ex qua ſex filios fratres Constantini dicunt eum ſuſcepiffe. Sed non novum illud ſcimus in hiftoricis illorum temporum, ut Maximianum cum Maximino, Constantium cum Constantino non ſemel confuderint. Ita mitto hic aut ſupra jam indicatam Constantini filiam & Hannibaliani prius, dein Galli conjugem, celebrem in priſcis

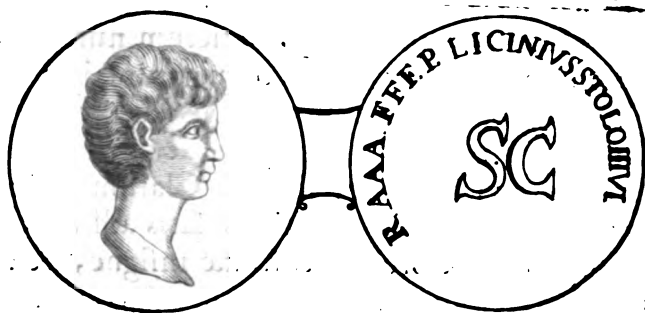
Hist. Ec-
cles. l. iv.
c. 23.

scis annalibus, cujus verum nomen ex Nummis demum eruitur FL. JUL. CONSTANTINA AUG. quæ Philo-
storgio lucem commodant, qui eam à Patre Constanti-
no ornatam diademate & Augustam renuntiatam tra-
dit. De Gallo enim ejusdem conjugē verba faciens, ait,
καὶ οὕτως πῶν καὶ ΑΥΓΟΥΣΤΗΣ ἀνὴρ καὶ γὰρ αὐτὴ πατρὶς
ἐστὶν δεδεγμένη τὸ ἀξίωμα· *Cæsar quum esset & AUGUSTÆ*
maritus; ipsa enim à Patre hoc dignitatis nomen consequuta
fuerat. Ut agmen jam hic claudam, in monumentis id
genus consignatæ neque passim obviæ, aut magni Theo-
dosii Conjuges ÆLIA FLACCILLA & GALLA
PLACIDIA; aut Leonis ÆLIA VERINA in num-
mo aureo Cl. Seguini mihi inspecta, & cui geminum
habet Cæsareum Cimeliarchium; aut Valentiniani III.
soror, HONORIA in singulari nummo aureo Regiæ
Gallorum Gazæ; aut Justinī EUPHEMIA, cujus au-
reum itidem Nummum tractare nuper mihi licuit in
eadem Gallorum Metropoli recenter eo adlatum, nec
visum antea eruditis ibidem antiquariis; aut Justiniani
THEODORA, aut Phocæ denique LEONTIA.

3.
Ad alias
Cæsarum
Necessitudi-
nes.

Accedunt præterea in eadem veterum Numisma-
tum congerie aliæ adhuc AUGUSTORUM necessitu-
dines, quas natura aut subsidiaria ejus adoptio Cæsa-
rum familiæ inseruit. Equidem plures id genus cum
vulgati jam diligentibus Antiquariis, tum rariores
quidam Nummi adhuc repræsentant, ut ad supple-
mentum ac integritatem Historiæ Augustæ non parum
inde accedat præsidii. Præcipua certe AUGUSTÆ do-
mus subsidia vel ornamenta continuo se hic offerunt,
gener AGRIPPA, CAIUS & LUCIUS Nepotes
& adoptione Filii, DRUSUS privignus, GERMANI-
cus pronepos, hujus liberi NERO ac DRUSUS, Ti-
berii DRUSUS ac gemini ex eodem Nepotes, deni-
que,

que, *Hic Caesar & omnis Iuli Progenies.* MARCELLUM quinetiam, breves illos ac infauſtos Quiritium amores nummus quidam Mediceus arguere nonnullis videbatur, in quo hinc egregius forma juvenis, illinc S. C. nota occurrit cum inſc. P. LICINIUS STOLO III-VIR A A A F F F. cui geminum nuper videbam apud Cl. Seguinum. Quamquam in eo Nummo juvenis Auguſti potius quam Marcelli ſignatos vultus alii exiſtiment, de quo ut judicet peritus talium Lector, eundem hic conſpiciendum damus.

Ejuſdem certe Marcelli effigiem ex gemma veteri depictam videas apud Urſinum ac Triſtanum; ne quem terris tantum fata oſtenderunt, poſteris eadem omnino illum invidiſſe conqueramur. Mitto nobile iuſdem temporibus par fratrum, duos nempe M. Antonii filios M. ANTONIUM è Fulvia & ALEXANDRUM è Cleopatra genitos, quos è duobus rariffimis Nummis protulere duo inſignes Gallorum Antiquarii commemoratus modo Triſtanus ac Seguinus; aut ortum ex ejuſdem Antonii & Cleopatraz progenie JUBAM, huic memoriæ itidem inſertum. Haud vero ita liquidum, quid de ectypo ſequentis Nummi ſtatuendum ſit, qui incredibilis venuſtatis viſitur in Gaza Palatina, quamquam è veteri Gemma expreſſus nonnullis videatur; &

M m m m quo

quo alii CÆSARIONEM Julii & Cleopatraz filium, alii ANTI NOUM, de quo mox in sequentibus, alii quem volunt aut fingunt (apertus enim hic conjiciendi campus) signatum credidere.

AGRIPPAM vero illum bello invictum nummi plures etiamnum exhibent, quos divulgant jam antiquarii; in quibus nempe modo solus occurrit, modo cum Augusto socero conjunctus, -cujus etiam fuerat perpetuus victoriarum socius. Clarum vero illum maxime triumphis maritimis satis adhuc evincunt & superbum Coronæ Rostratæ insigne, & Neptunus cum Delphino ac Tridente vulgo in iisdem Nummis obvius. Rarior quidam nummus Mediceus, in quo caput ejusdem sine corona illa navali, & in averfa Tropæum depingitur cum clypeis & inscr. HERENNIO PRÆT. quæ rursus splendida sunt victoriarum hujus Agrippæ monumenta. Manilius certe eundem adscribit viris fortibus in cælum receptis,

Lib. 1.

Et Cato Fortuna victor, Matrisque sub armis

Miles AGRIPPA sua,

quem locum non adsequutus est vir incomparabilis, qui proinde legendum in eodem credidit, *Martisque sub armis Miles Agrippa sui.* Dictus nempe hic *Miles Agrippa sua matris sub armis*, hoc est, sensu certe haud valde recondito, Patriæ suæ seu Romæ belligerantis nondum Jano clauso. Ne quis hic socrum Octaviam desci-

designari existimet, ut primo conjecerat idem illustris
 interpres, sub qua scilicet militaverit Agrippa. *Ma-*
tres nempe, ut notum, passim pro *Patria* apud utrius-
 quæ linguæ auctores; ita ^a Pindarus de Thebis, *Μήτηρ* ^{Od. 1.}
^{1sthm.} *ἰπυά*, Italia Trojanorum *antiqua mater* ^b Virgilio, Roma ^{Æn. 111.}
^c Claudiano *Mater Regumque Ducumque*, & Agrippæ ^{In sec.}
 proinde inter eos Duces haud infimi; sicut etiam ratio-
 Conf. Stil.
 ne Coloniarum, *Matres*, *Parentes*, ac *Metropoles* vulgo
 nuncupatæ, quæ alias *Origines*, *Patria*, aut *Major* vel
Antiqua Patria vocabantur, & *parere* proinde eadem di-
 ctæ apud Tertullianum, *Scythæ exuberant Persas*, *Phæni-*
ces in Africam eructant, *Romanos Phryges* PARIUNT. Il-
 lud autem *sub armis* loquendi genus eidem Manilio fa-
 miliare, & sicut de Roma bella gerente superiori loco,
 ita alibi de ejus æmula,

Quondam Carthago regnum sortita SUB ARMIS, Lib. iv.
 ac rursus, v. 100.

quumque ipsa SUB ARMIS L. iv. v. 37.

Pax agitur;

ac usitatum inprimis, quod hic notandum, ævo Theo-
 dosiano, ad quod referunt nonnulli ætatem Manilii,
 ut liquet ex Codice ejusdem nominis, *quicumque* SUB Cod.
 ARMIS MILITIÆ munus Comitatenſe subierunt. *Mi-* Theod. l.
les etiam eodem ævo pro *Officiali*; quamquam & Vel- 38. t. 1. de
 leius jam olim de se præfecto castrorum, *Tiberii Caesaris* Decur.
Militem fecit, aut Curio apud Cæsarem, *Equidem me* Lib. 11.
Caesaris Militem dici volui. Ut non mirum, si in Actis Bell. Civil.
 Conciliorum, Avitus Viennensis Episcopus ac Sena- l. 11.
 tor Romanus Burgundionum Regem Clodovei Mi- Tom. 1.
 litem vocet; *Quod apud Dominum meum, sua quidem gen-* Concil. Ep.
tis Regem, sed MILITEM vestrum obtinuisse me suggero. ad Clodov.
 Ea vero fuit Militis hujus Agrippæ apud posteros vene-
 ratio, ut aliquot ejus Nummi à Tito, Domitiano, &

M m m m 2

Tra-

Trajano Cæsaribus restitui meruerint, laudabili illis temporibus & inducto ab Augusto more, à quo *restituti* leguntur apud Suetonium illorum ducum tituli ac honores, à quibus propagatum Romanum imperium. Cæterum eundem Agrippam videbam nuper in singulari nummo inclytæ Reginæ, qui hinc Liviam & Augustum cum inscr. ΣΕΒΑΣΤ. seu *Augusti*, illinc AGRIPPAM cum filiis CAIO & LUCIO repræsentat ac epigraphen ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ, seu Carum *Alabandensium*, qui eundem signarunt. Obvii vero iidem CAIUS & LUCIUS CÆSARES in nummo Augusti argenteo pervulgato, qui eosdem Consules designatos ac Principes Juventutis tradit. Rariores ærei ejusdem notæ, & cum iisdem honorum titulis, CÆSARES AUGUSTI F. COS. D. P. JUVEN. Singulares vero qui vel CAII solum aut LUCII capita exhibent, quales aliquot edidit Tristanus, quamquam unus non ad Caium Agrippæ filium, sed ad Caligulam referri debuit, ut ab erudito Tristani censore observatum. Mitto Augusti privignum DRUSUM & filium ejus GERMANICUM, utrumque decus Romani nominis, neque ex veterum numismatum tractatione ignotum. Drusi etiam restitutos à Tito Nummos aliquot, juxta morem paullo ante indicatum, adservat Gaza Medicea, & unum quidem inscriptum IMP. T. CÆS. VESP. F. AUG. P. M. TR. P. PP. COS. VIII. RESTITU. Duos autem è Germanici liberis NERONEM ac DRUSUM exhibet singularis Nummus laudati aliquoties Cimeliarchii, unde sequens ectypum sumus nacti, cujus pars anterior Tiberium signat cum inscriptione CÆSAR DIVI AUGUSTI F. AUGUSTUS P. M. altera autem duo capita adversa.

Inscriptus ille Nummus, ut vides, **NERO ET DRUSUS CÆSARES QVINQ. C. VINC.** quæ postrema videntur explicanda *Quinquennalis Caius Vincius*. Quamquam pro Vincio, (cujus gentis aliqua sed obscura in antiquis lapidibus mentio) Vinicium mallet, si per nummi scripturam liceret. Germanici quippe gener M. Vinicius, cui Juliam Germanici filiam elocavit Tiberius, & quem proinde alibi inter Cæsaris progeneros recenset Tacitus. Gentilis itaque ejus C. Vincius (quo nomine unus inter suffectos Consules occurrit in antiquo marmore apud Gruterum) & à quo proinde haud mirum foret hunc honorem Germanici liberis habitum, ut eosdem juxta Avum Tiberium ære signandos curaret. Idem vero **QVINQ.** seu *Quinquennalis* nummo inscriptus; quales lustrum ac ludorum causa institutos cum Romæ singulorum ferme corporum & collegiorum, tum in Colonia ac Municipiis plures existisse viderunt jam eruditi, & cujus generis *Duumviri Quinquennales*, *Quinquennales Perpetui*, *Quinquennales* etiam & *Quinquennalis Potestate* frequenter occurrunt in lapidibus antiquis, ac inter Nummos etiam Gentium Romanarum supra indicatos, **II-VIR QVINQ. ITER.** seu *Duumvir Quinquennalis Iterum*. Talis etiam in patria sua *Quinquennalis* existisse traditur Hadrianus, hoc est, Ἀρχὼν Διὰ πέντε ἔτην & Ἀρχὼς τῆς πενταετηρείας, ut vocatur idem Magistratus in duabus Inscriptionibus

Tacit. Annal. vi. 15.

Spartianus in Hadriano.

M m m m 3

Nea-

Neapolitanis. *Quinquennales* alias ludos, vulgo in Principum honorem ac pro eorum salute celebrari solitos, designatos etiam videas in sequenti Nummo Postumi aureo, utpote qui per annos septem juxta Trebellium, aut decem etiam juxta Eutropium, Augusti dignitatem obtinuit. Hinc rarioris Nummi, quem vidi apud illustrissimum Colbertum, inscriptio, POSTUMUS PIUS AUG. in averſa autem parte Victoria cum clypeo sinistro pede basi insiſtens, ac epigraphæ, QUINQUENNALES POSTUMI AUG.

Cæteroquin occurrunt iidem Germanici liberi NERO & DRUSUS in aliis adhuc Nummis, quos duæ figuræ equestres in iisdem signant, & in quodam Mediceo Caii fratris jussu, ut videtur, expressi cum inscrip. C. CÆSAR DIVI AUG. PRON. AUG. P. M. TR. P. IIII. PP. At filium Tiberii DRUSUM, & ejusdem Drusi GEMELLOS virilis sexus duobus Cornucopiis inclusos, ne desit scilicet aliquis *magna de stirpe Nepotum*, conspiciendos etiam præbent antiqui Nummi. Qui ordini præterea inferendi CLAUDII Imperatoris LIBERI, qui cum duplici itidem Cornucopia signantur in præclaro Nummo Colonia Patrensis, quem cum Mutinæ in Gaza Estensi, tum hic apud clarum Urbis Antiquarium Leonardum Agostini inspeximus. exhibet ille priori parte Claudium, altera autem sequentem iconem.

Nummi

Nummi nempe inscriptio **LIBERIS AUG. COL. A A. P.** seu *Liberis Augusti Colonia Augusta Aroë Patrensis*. Deductam nempe Patras ab Augusto Coloniam, & Lib. VIII. monuit jam olim Strabo, & juxta eundem evincunt plures Nummi vulgo inscripti **COL. A A. PATREN.** & unus etiam sub Augusto **COLONIA AUGUSTA PATREN.** *Aroën* vero aut *Aroam* eandem dictam antiquo conditoris nomine docet Pausanias, ut erudite jam observavit P. Seguinus. Tria autem illa capita, quæ sculptor hic minus accurate expressit, totidem Claudii liberos juxta Nummi epigraphen arguunt, virilis nempe sexus **BRITANNICUM**, ac muliebris **ANTONIAM & OCTAVIAM**, quarum illam suscepit è priori conjugè Petina. Equidem supremum illum Claudiorum sanguinem **BRITANNICUM** è rarissimo nummo vulgarunt jam celebres antiquarii Tristanus ac Seguinus Alabandæ in Caria signato, ac inscripto **ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΣ ΚΑΙΣΑΡ.** Alterum ejusdem adolescentis protulerat jam olim Strada, cum epigraphè in averfa parte, **ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΤΙΜΙΝΔΙΟΥ ΒΑΛΟΝΚΟ.** quæ mire exercuit eruditos antiquarios, dum eandem ad lubitum refingunt, ut videre licet apud Tristantum, qui novam ^{Tom. I.} etiam commentus est, miram certe & futilibus conje- ^{P 199.} cturis, quod dico illibenter, nixam, nempe **ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΠΙΝΕΙΟΥ ΒΑΛΟΙΟΥ**; ad quam stabili-

liendam duo ignobilia Macedoniæ oppida, unum Ptolemæo *Επινεία*, alterum Stephano *Βαλοίς* nomine descriptum, pro uno eodemque cum adjuncta Metropoleos dignitate secure venditat. Neque opus pluribus arguere, quam invito Apolline & sensu omni ac scriptura repugnante hæc hariolatus sit vir doctus. At veram Nummi illius epigraphen videor mihi ex ipsa Nummi scriptura, quam Strada protulit, eruere, à qua nequidquam alii longius discedunt, ut nempe ita legenda sit ac distinguenda, ΚΟ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΠΙ ΜΙΝΔΙΟΥ ΒΑΛΟ... nempe *Corinthis Metropoleos sub Mindio Bal.*... Achaia scilicet Proconsul sub Claudio quidam Mindius, ut alibi jam indicatum ex Nummo Patrensi Mediceo. Eiusdem autem Provinciae Metropolis Corinthus, à qua signatus in honorem Claudii Britannicus, cum adscripto more consueto Proconsulis nomine, & adpicta dimidiata navi, opportuno maritimæ urbis symbolo. Ita liquida omnia & cum Nummi à Strada expressi scriptura ac insigni consona. Nisi forte quis malit per litteras illas Ν. ΚΟ. conjunctim lectas, ut Occo easdem videtur etiam legisse, *Nicomediæ* designari, cum consueto *Metropoleos* nomine. Neque navis etiam aut Triremis abludens effigies, cujus generis exprimit sequens itidem Nicomedensium Nummus cum duabus ædiculis.

In Cimel.
Reginæ
Christiæ.

Atque

In eo enim discrimen inter utrumque collocat Josephus ac præferendum innuit Vespasianum, quod præter alia liberos idem haberet, sine prole autem esset Vitellius. At habuisse Vitellium utriusque sexus liberos præter indubiam auctoritatem superioris Nummi, clare haud uno loco Tacitus ac Suetonius docent, *Vitellius duxit Galeriam Fundanam, ab hac quoque LIBEROS utriusque sexus tulit*; immo utrumque etiam superiori nummo expressum patri superstitem, ac filiam quidem, cujus nuptias Orho ambiyerat, à Vespasiano successore *splendidissime maritatum*, filium autem GERMANICUM dictum, & cunctis antea fortunæ insignibus decoratum, brevi post Parentis fata à Muciano Vespasianarum Partium duce interfectum. Nisi ideo *amis* vocetur Josepho præ Vespasiano Vitellius, quod idem filius foret *titubantia oris, prope mutus & elinguis*, ac imperio proinde parum idoneus, Vespasiano autem duo essent filii fama ac ætate florentes, iidemque signati quoque in viventis adhuc Patris nummis, LIBERI IMP. AUG. VESPAS. Alterius vero ex iis, DOMITIANI nempe filium CÆSAREM in prima infantia mortuum ac DIVIS adscriptum, arguit adhuc hodie Matris Domitiæ nummus, cum puerili effigie supra Globum inter Astra collocati, seu sideribus recepti, & inscr. DIVUS CÆSAR IMP. DOMITIANI F. aut in aliis DIVI CÆSARIS MATRI. Ut liquet certe, cur *sideris* idem filius vocetur Silio,

Siderei juxta radiabunt tempora nati,
aut cur *Deorum parens* Statio dicatur Domitianus. Neque vero LIBEROS solum, sed PATRES etiam quamquam privatos eadem filiorum pietas nonnunquam consecravit. L. VITELLI parentis actionem Censoriam cum nomine & dignitatis appellatione ostendat adhuc

adhuc Vitellii Imperatoris nummus, quem infra ventilabimus. TRAJANI vero PATREM in aliquot Augusti illius nummis aureis depictum videas, DIVI etiam ac PARTHICI appellatione insignem, nempe DIVUS PATER TRAJANUS, aut DIVO TRAJANO PART. AUG. PATRI; vel DIVO TRAJANO PATRI AUG.; aut ut in sequenti nummo juncta Nervæ & Trajani illius adoptione, hujus naturâ Parentis capita, cum inscr. DIVI NERVA & TRAJANUS PAT. sicut eundem suppeditat rursus Cimpeliarchium Cardinalis Medicei.

Quo spectat illud Plinii, *sed & tu PATER TRAJANE, nam tu quoque si non sidera, proximam tamen sideribus obtines sedem.* HADRIANI etiam PARENTEM utrumque nummus itidem aureus servavit ad posterorum memoriam, cum addita epigraphe DIVIS PARENTIBUS. Unde jam lucem haud obscuram mutuatur, quod apud Auctorem Octaviæ legitur,

Vid. Numism. Duc. Archot.

Nero ipse DIVO Domitio genitus PATRE; ubi frustra sollicitant hunc locum eruditi, & pro ipse DIVO putant legendum *insitivus*. Haud enim mirum illud, ut jam vides, aut insolitum in antiquis monumentis, ut DIVUS vocetur imperantis Neronis parens, quamquam privatus & extra Augusti fastigii societatem defunctus, cujus memoriæ maximos illum honores habuisse diserte etiam auctor est Tranquillus. Neque vero pium duntaxat in Parentes HADRIANUM, sed, quæ vesania illorum temporum, in cata-

N n n 2

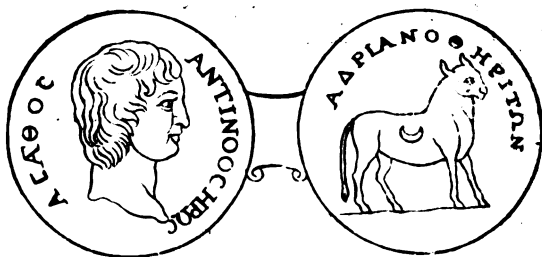
mitum

mitum etiam ANTINOUM, luculenter certe evincunt selecta illa Nummorum monumenta, quibus ANTI-
 NOC HΡΩC vulgo inscribitur. ΗΨΩC nempe Græ-
 cis qui Romanis *Divi & Consecrati*, unde Augusto di-
 ctus apud Dionem Parens Cæsar ΗΨΩC ΙΟΥΛΩ, hoc est
 Lib. LI. *Divus Julius* juxta ejus Nummos, & Caracalla militi-
 bus id procurantibus Senatusconsulto inter ΗΨΩC, h. e.
 L. LXXVII. *Divos* relatus apud eundem Dionem, & Faustinae M.
 Aurelii Consecratio ΗΨΩC ΙΟΥΛΩC seu *Divæ* nomine, ut supra
 innui, à Juliano Imperatore designata. Hujus vero
 In Cæsari-
 bus. *HEROIS* seu *DIVI ANTINOI* nummos sub in-
 signis forma juvenis effigie passim recondunt illustria
 Cimeliarchia, & in averſa parte aut Bovem, aut Arie-
 tem, aut Aquilam, aut Equum, aut Tripodem, quan-
 doque vero aut Deum Lunum, aut Mercurium cum
 pedo & talaribus, aut Antinoi ipsius figuram eque-
 ſtrem cum Caduceo, aut eundem in Grypho subli-
 mem. Percussi autem vulgo illi Nummi à *Bithyniensibus*,
Ancyranis, *Fulsensibus*, *Smyrnaeis*, *Achivis*, *Amisensis*,
Nicomedensibus, *Calchedoniis*, *Tarsensibus*, *Byzantiis*; cujus
 generis nonnullos jam vulgarunt nobiles antiquarii.
 Ut vel satis inde liqueat, hunc *HEROIA* non fuisse
 ex eorum genere, qui in Patria tantum consecrati, &
 quos Πατρώης & ἱερῶν vocarunt Græci, quales vulgo
 Atheniensium Heroës, ad quorum cultum lege Dra-
 conis perpetua, ut eam vocat Porphyrius, tenebantur.
 Lib. IV. de
 Abstin. Vere proinde ab eruditissimo Clemente scriptum ali-
 cubi, hunc amasium non in Ægypto solum, sed apud
 In Protre-
 pticq. Græcos etiam Hadriani jussu consecratum. Immo sa-
 cratus idem Antinous in aliarum adhuc Gentium ac
 Civitatum Nummis, præter superius indicatos, ut in
 duobus *Arcadum* ac *Tianorum* Regiæ Gallorum *Gazæ*.
 Prior autem catamiti illius faciem exhibet in anteriori
 parte

parte cum solito *Herois* nomine, in averſa autem Equum cum litteris ΤΟΙC ΑΡΚΑΔΙ. Quo firmatur utique Pausanias adſerens apud Mantinenſes Arcadas pro Deo Lib. VIII. habitum hunc Antinoum, Feſtis annuis, Ludis, Templo, ſtatuis eidem decretis; atque ideo quod Bithynius eſſet genere, Bithynii autem origine eſſent Arcades & Mantinenſes. Inde factum etiam videas, quod jam erudite monuit Triſtanus, ut Mercurii habitu cum talaribus aut caduceo depictus ſit iſte Divus ex aliquot nummis civium ſuorum Bithynienſium, cum inſcr. ΒΕΙΘΥΝΙΕΩΝ ΑΔΡΙΑΝΩΝ. Arcas enim Deus ille Cyllenius, ut notum, ac proinde in antiquis Arcadum nummis ſignatus, cujus generis aliquot occurrunt apud Goltzium. Metropoleon autem ſacra à Colonia Tab. Græc. retenta, eoſdemque Deos loci præſides liquet ex anti-^{xi.} quis Auctorum juxta & Nummorum monumentis; unde deductarum etiam Coloniarum argumenta arceſſunt non ſemel veteres, ut Dionyſius de Græcorum & Antiq. lib. I. quidem horum Arcadum in Italia fede, qui & alibi Tyrrhenos negat Lydorum Colonos, vel ideo quod eoſdem Deos non haberent, ἡδὲ γὰρ θεὸς Διὶ τοῖς αὐτοῖς νομίζουσιν. Sicut itaque Mantinenſium Arcadum, ita Colonorum etiam Bithynienſium Deus Mercurius in amborum nummis expreſſus. Alter vero Nummus Regiæ Gazæ Bacchum ſignat Pantheræ inſidentem cum inſcr. ΤΙΑΝΟΙ. Unde rurfus illustratur Pausanias, qui Lib. VIII. hujus Antinoi Statuas Libero Patri ſimiles cômmemorat. Alium etiam nummum ab iſſdem Tianis percuſſum in memoriam tanti Herois videas in Gaza Medicea, cum nuda ejuſdem figura. Neque vero ſolum ſacerdos hujus Divi, nempe *Hoſtilius* quidam *Marcellus* expreſſus in antiquo ejus Nummo, quem deſcripſerunt viri docti, ſed in aliis etiam Templum Hadria-

ni jussu illi erectum, ut notat inscriptio, quam præfert Nummus Gazæ Cæsareæ, ΑΔΡΙΑΝΟΣ ΚΟΔΟΜΗC ΕΝ, seu *Hadrianus Edificavit*. Neque enim Urbem solum in Ægypto amasio suo cognominem, ac sacerdotes instituit Hadrianus, quos Antinoi hujus *Θαῖας* vocantem videas Origenem, sed Templum etiam apud Mantinenes Arcadas eidem sacravit, ut auctor est idem Pausanias, & apud quos proinde signatus videtur superior Nummus. Haud etiam hic prætereundus insignis quidam alius Christinæ Augustæ, cum illius catamiti effigie ac memorabili inscriptione, ΑΓΑΘΟC ΗΡΩC ΑΝΤΙΝΟΟC, h. e. *Bonus Heros Antinous*, in averfa vero Taurus, cum Luna bicorni, ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΙΤΩΝ.

Lib. v. contra Celsum.

ΑΓΑΘΟC ΗΡΩC nuncupatur ibi Antinous, quasi *Bonus* seu *Propitius Divus*, juxta Gentilium Theologiam, quibus *Ἀγαθοὶ Δαίμονες* dicti boni seu salutare Genii, & quidem Dracones apud Phœnices & Ægyptios, ut supra tradentem vidimus Philonem Byblium, & Ægyptium Neronis nummum, inscriptum ΑΓΑΘΟC

Thef. Grut. ΔΑΙΜΩΝ. Ita Venerem dictam videas *Θεὸν Πανάγαθον* in Inscriptione veteri, & in alia rursus ephebi hujus Antinoi exemplo, BONO DEO *Puero Phosphoro*, quomodo alias & *Bona Juno* vocatur apud Poëtam,

Et tu latitia Bacchus dator, & BONA Jumo,

h. e.

h. e. *propitia* juxta Servii glossam. Ut mittam notas aliunde *Bona Dea*, *Bona spei*, *Boni Eventus* appellationes, ac obvias itidem in monumentis antiquis *Fati boni* aut *Fortuna Bona salutaris*. Et hæc scripseram, quum occurreret opportune Juliani Cæsaris locus, ubi magno Constantino jam Divo eadem ΑΓΑΘΟΤΗΡΩΟC, appellatio tribuitur, & qui vel solus superiorem Nummi epigraphen illustrare merebatur. Hæc enim scribit de Constantii erga defunctum parentem pietate & cultu,

ἐν ἐκ ἰδίᾳ μόνον σεβόμενον αἰεὶ ἢ ἐν τῆς κοινῆς συνάξεσιν διατί- Orat. I.

λεις ἀνακηρύττων καὶ πᾶσι ΑΓΑΘΟΝΗΡΩΑ, quem tu non pag. 84.

privatim solum venerari soles, sed & publice tanquam PRO-

PITIVM DIVVM praconio tuo celebrare, sive ut ad ver-

bum expressit Petavius, *tanquam BONUM aliquem HE-*

ROEM. Immo juxta hunc Antinoum, Ἡρώας etiam

Προνοίας, seu secundum Interpretes, *Lares Propitios* ap-

ud Halicarnassensem legas, quibus in singulis urbis Antiq. l. iv.

compitis facella extrui jussit Servius Tullius. Expres-

sus autem in altera Nummi facie Apis Ægyptiorum,

qualis vulgo olim depictus, ac præter alios ab Ammia-

no describitur, *maximeque omnium corniculantis Luna spe-* Lib. xxii.

cie latere dextro insignis. Hinc eadem ejus figura in Ta-

bula Isiaca, & in Nummo quodam Hadriani Ægy-

ptio, quem videre licet apud Trifanum. Opportune

vero idem Apis in superiori Antinoi nummo signatus,

utpote in Ægypto primum consecrati, ac præcipua

posterorum etiam religione culti, sicut agnoscit non u-

no loco apud Origenem Celsus. Percussus vero ille Lib. l. i. &

Nummus ab Hadriano theritis, urbis in Moesia incolis

ab Hadriano extructæ, & à studio venationis nomen

fortitæ, ut ratio nominis indicat, ac innuit etiam Spar-

tianus, *Oppidum HADRIANOTHERAS in quodam* In Hadria-

loco, quod illic feliciter esset venatus, & Ursam occidisset ali- no.

quando

In Gaza
Reginz
Christinz.

quando constituit. Oblata insuper mihi ejusdem oppidi mentio in duobus aliis Nummis, uno Antonini Pii, altero Philippi senioris Mediceo inscripto ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΕΙΤΩΝ. Ex quibus utique liquet minus vere observatum à doctissimis Spartiani interpretibus, hanc urbem Græcis non *Hadrianotheras*, sed brevius tantum Αδριανῆ & corrupte Αδριανῆς dictam, aut, ut voluit ὁ πᾶν, *Adrianutheras* eandem inscribendam. Eadem vero sub diviso nomine Αδριανῆ Θήρας occurrit hodie non solum apud Dionem, sed præterea etiam apud Aristidem, qui aliquoties ejus meminit in sermonibus Sacris, & cujus similiter mentionem reperias in Actis Concilii Calchedonensis, sub nomine Αδριανῆ Ἱερῶν, ac ut habet Latina versio, *Adrianutheronum* (rectius *Hadrianutheronum*) *Sancta Ecclesia Dei Hellepontii.* Dicta vero alias una voce Αδριανῶθρας, quod Spartianus ac superiores Nummi arguunt, juxta similes flexiones in casu recto ejusdem Originis, Ὀρομανθρας, Ὀρυσθρας, Φυλαδοθρας, aliasque minus vulgares à Θήρας & Θηῶν deductas, cujus generis aliquot selectiores collegit eruditissimus Reinesius. At non *HEROS* solum, sed *DEUS* etiam in aliquot ejus Nummis inscriptus iste *Hadriani Ganymedes*, ut Prudentio vocatur; puta ΑΝΤΙΝΟΟΝ ΘΕΟΝ ΗΠΑΤΡΙC, qualem jam vulgavit Tristanus, aut in alio simpliciter, ΑΝΤΙΝΟΟΝ ΘΕΟΝ observato mihi in Gaza Estensi; sublato nempe omni (quod sæpe alias factum) divini & Heroïci cultus discrimine. Adeo ut vere quadret in hunc Antinuum, quod de Caio Cæsare refert Dio in Excerptis Constantinianis, per adulationem aliis Deum, aliis Heroa dictum, aut quod de Lampfaca notat Plutarchus, primum illi Heroicos honores decretos, postea ut Deæ sacrificatum. Ut constet etiam non frustra à
Ter-

Serm. Sacr.
L.

Var. Lat. c. 6.

Pag. 670.

Tertulliano jam olim adsertum, *nescio quem cinadam* In Apolo-
 DEUM *facitis*, aut juxta emendationem Salmasianam, ^{8^{ci}.}
Synodi Deum; vel ab Origene contra Celsum, τὸ πρῶτον Lib. viii.
 ὡς θεὸν τῷ ANTIΝΟΝ, *coli pro DEO ANTI-*
 NOUM; ac ut alibi idem tradit, non passuros illi Æ-
 gyptios Apollinem aut Jovem conferri. Hinc Σωθρῶ Lib. iiii.
 Ⓢ Ⓢ Ⓢ ἐν Αἰγύπτῳ θεῶν, seu *Confessor Deorum Egyptiorum*
 dictus in veteri Inscriptione Antinous, non vero Πα- ^{Theod. Grat.}
 ρεδρⓈ seu *Adfessor Deorum*, quod inferioris ordinis ^{lxxxvi. 7.}
 ac dignationis nomen, ut eruditis notum; haud ali-
 ter nempe ac Philippus Macedo ΣωθρονⓈ τῆς δώδε-
 κα θεῶς ^{Lib. xvi.} credi voluit apud Diodorum, aut Pallas Jovi ^{Orat. v.}
 ΣωθωνⓈ vocatur apud Julianum Cæsarem; aut Mar-
 cus apud Herodianum θεῶν ΣωθρⓈ. Unde etiam à ^{Lib. i.}
 Socrate observatum video, à Cyzicenis Hadrianum ^{Hist. Eccl.}
 tertium decimum Deum appellatum (quo nomine ^{l. iiii. c. 23.}
 Demades coli voluit ab Atheniensibus Alexandrum,
 auctore Æliano, h. e. juxta Philippum Patrem, Σω- ^{Var. l. v. c.}
 θρονον τῶν δώδεκα θεῶν) ab ipso vero Hadriano Antinuum ^{12.}
 inter Deos relatum. Neque vero solus hic adolescens
 formæ munere cœlestes honores consequutus; quum
 & Deos ob pulchritudinem factos Helenam, Pelopem,
 Ganymedem recenset alicubi Lucianus, & Philip- ^{In Chari-}
 pum Butaciden ob venustatem ab Agestanis cultum ^{demo.}
 Herodotus, & quod ad Hadriani ac Antinoi exem- ^{Lib. v.}
 plum propius facit, (ut mittam Hephæstionem ab A-
 lexandro consecratum) Argyano formoso adolescen-
 ti Templum ab Agamemnone, qui eundem deperi-
 bat, extructum, auctoribus ^a Athenæo & ^b Clemente A-
 lexandrino. Scilicet juxta Maniliū,

Proxima sors Cygni, quem cælo Jupiter ipse

Imposuit forma pretium.

Immo neque alia de causâ pulcherrimus suæ ætatis ad-
 O o o o olescens

^a L. viii.

^b In Pro-
trept.
Lib. i.

olefscens Eurypylus ab Homero Heroibus adscriptus, & signatus itidem in veteri Nummo, quem supra excussimus, ΕΥΡΥΠΥΛΟΧΗΡΩΣ. Sed ut missis Hadriani delitiis, ad ejus successores pergamus, offert se hic parum notus ANTONINI PII & FAUSTINÆ filius nomine GALERIUS, quem primus edidit Tristanus, sed qui è Nummo Christinæ Augustæ & Mediceo ita suppleri debet, Μ. ΓΑΛΕΡΙΟC ΑΝΤΩΝΙΝΟC ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟC ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ ΤΙΟC, *M. Galerius Antoninus Imperatoris Antonini Filius*. Unde patet, non *Annii*, ut existimabat Tristanus, sed *Marci* prænonem fuisse huic Galerio, cujus obscura alias apud auctores mentio. Sic alium præter Commodum, M. AURELII & alterius FAUSTINÆ filium, VERUM nomine è duobus Nummis expressit idem Tristanus, uno Romano, quem jam exhibuerat Strada, cum inscr. COMMODUS CÆS. VERUS CÆS. sed dubiæ apud eruditos antiquarios fidei, altero Græco Amastrianorum, cum inscr. ΟΥΗΡΟC ΚΑΙCΑΡ. Qui postremus Capitolino suffragatur, de Marco tradenti, *filium nomine VERUM CÆSAREM, execta sub aurtubere, septennem amisit*, ac pro Severo *Verum* apud Lampridium reponendum arguit, qui de Commodò agens, *appellatus est autem, CÆSAR puer cum fratre suo Vero*, non ut legitur in libris, Severo. Ejusdem vero sub *Sexti* nomine mentionem à Galeno fieri existimavit doctissimus Casaubonus, ac proinde dictum eum *Sextum Verum*, atque ita apud Lampridium pro *Severo* rescribendum; in quam sententiam etiam continuo concessit Tristanus, quasi *Sexti Veri* nomine à Galeno vocaretur. At *Sextus* ille tantum sine addito *Veri* nomine à magno auctore nuncupatur, quem à securatum docet, neque de Marci Imperatoris, sed de Maximi viri magnæ per

In M. Aurelio.

In Commodò.

ca

ea tempora auctoritatis filio Galenum loqui, haud vane contendit eruditissimus Reinesius. **COMMODUM** Var. lib. III. cap. 2. vero hujus **VERI** fratrem Liberos suscepisse, qua de re silent auctores, demonstrat aureus illius Augusti Nummus, quem apud Cl. Seguinum vidisse recordor, inscriptum in aversa parte **LIBERI AUG.** Non commemoro jam, quos obiter supra indicavimus, **VALE-RIANOS JUNIORES & SALONINUM** quendam **VALERIANUM**; aut Infantes in gremio Matrum hærentes, quos ab Augusto vel à Cæsareo etiam fastigio propera mors submovit; cujus generis, ut alios mittam, duos **FAUSTÆ** Magni Constantini Conjugis liberos videre licet in adlato supra Augustæ illius nummo.

DISSERTATIO OCTAVA.
DE
PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

REPPLICANTI mihi hic in Urbe superiorum ætatum memoriam, subiit continuo animum prisce Cæsarum Majestatis cogitatio. Mitto alia dominæ quondam gentium decora, quæ veteris elegantix studio incensum possent hic etiamnum delectare. Unum illud secretioris cujusdam horro- ris genio perfundebat, intuentem subinde antiquas illorum hominum imagines; ante quas prostratos olim memineram Reges Regum, easdemque numinum instar, consensu quodam generis humani sacra- tas. Hinc eam temporum felicitatem mihi tacitus gra- tulabar, quæ post longum tot sæculorum decursum, si- gnatos adhuc hodie eorum vultus, eademque veteris fa- stigii insignia, in statuis aut Nummis antiquis, beata ac invidenda copia suppeditabat. Immo posteriorum eo- rum majus hic agnoscebam beneficium, quo expressa in iis nomina ac titulos noveram, unde singuli dignosci etiamnum possent, & digito *hic Julius, ille Augustus*, at- que ita de cæteris, ad nostram ac posteritatis memo- riam demonstrari.

DE TITU-
LIS ET HO-
NORIBUS
AUGUSTO-
RUM.

Equidem haud obscura circa TITULOS & HO-
NORES Augustorum lux ex iisdem Nummis adfulget.
Alios nempe ex iisdem nosti Candidatis Imperii, alios
Imperatoribus ipsis tributos. Prioris generis nota CÆ-
SARIS nomenclatio, quæ antea primi tantum fastigii,
MOX.

mox etiam evasit secundi appellatio; ita tamen ut ab utroque sit retenta. Adhibitum nempe hoc discrimen in iisdem Nummis videas, ut quæ Augusti successoribus ad Vespasiani tempora, cognominis loco cedebat; postea mutata sede, prænominis vicem ut plurimum occuparit, ac pro cognomento Augustorum liberis aut apparitoribus, ut eos vocat Ammianus, vulgo sit relicta. Unde qui ante imperium DOMITIANUS CÆSAR vel AURELIUS CÆSAR in Nummis vulgo appellantur, eodem adepti, CÆSAR DOMITIANUS, & CÆSAR AURELIUS, præter alios principatus titulos, in iisdem designantur. Quæ observatio eo etiam confert, ut originem adsequamur illius moris, quo divisa illa AUGUSTI & CÆSARIS nomina, & quem videas inter veteres ac recentiores controverti. Ita ut errare liqueat & Victorem Schotti, qui à Trajano Hadrianum adoptante inductam hanc *Cæsaris* eo sensu appellationem credit, & doctissimum Casaubonum, aliosque eruditos; qui è Spartiano colligunt, eandem ab Hadriano in Ælio Vero primum repertam, & Capitolinum denique qui eandem huic prærogativam tribuit, ut primus è designatis Imperii hæredibus *Cæsar* sit renunciatus. Aperte certe iisdem repugnat cum Dio, qui Trajanum ipsum *Cæsarem* à L. LXVIII. Nerva in Senatu declaratum scribit, & alibi Vespasianum Imperatorem creatum à Senatu, Titum autem & Lib. LXVI. Domitianum *Cæsares* tradit designatos; tum cum eodem Dione vel Suetonius, qui idem adserit de Domitiano; vel Tacitus, cui jam antea adscitus à Galba Piso *quatri-* Hist. 1. 19. *duo Cæsar* vocatur; quo nomine rursus eundem designari Pag. 697. videas à Dione in Excerptis Constantinianis; vel Nummi denique qui perspicue Originem hujus moris indicant. Quum enim momentanea tantum fuerit hæc

adoptio Pisonis in nomen *Cæsaris* adsumpti, nec tradita publicis eorundem temporum monumentis, (adeo etiam ut *de Pifone irritum* observat Tacitus, quod jufferant Patres sub Vespasiani principatu, de celebranda ejus memoria) hinc à Tito & Domitiano primum *Cæsaribus*, dein *Augustis*, usum hujus appellationis & dignitatis liquet ad eorum Successores transiisse. Haud obscure id videntur mihi evincere, cum mutata primum sedes nominis *Cæsaris* in Nummis Vespasiani, ut nempe IMP. CÆSAR VESPASIANUS AUG. in iis inscribatur, atque ita sequentes Augusti illius exemplo, pro quo superiores Galba, Nero, Claudius, alique, T. I. CLAUDIUS CÆSAR AUG. aut IMP. SER. GALBA, CÆS. AUG. in iisdem monumentis passim appellantur, tum clarius Domitiani Numismata, in quibus CÆSAR ante imperium vocatur. Quibus utique adscribendus rarissimus Nummus æreus sub Vespasiano percussus, cui similem etiam argenteum ab Occone descriptum videas, in cujus nempe anteriore parte illius effigies, in altera duæ figuræ equitantes, juxta sequens ectypum è Nummis Gazæ Medicæ expressum, cum inscriptione TITUS ET DOMITIANUS CÆSARES PRIN. JUVENTUTIS.

Ex cujus præclari Nummi inscriptione licet colligere. Primo inductum pridem hunc morem, ut in designatione *Cæsarum*, præter solita Congiaria & donativa, facti illius memoria cum eorum vultibus Nummis produceretur.

deretur. Hinc in inter prærogativas Cæsarum receptum, sicut præter luculentam Nummorum congeriem cum illorum imagine, aperte docet Herodianus, qui Severo tribuit, ut de Clodio Albino Cæsare à se renuntiato fidem faceret, νομίματα π αὐτὸς κρηναί ἐπίτρε- Lib. III.

ψε, nummos cum ejus imagine signari permisit. Secundo, à Vespasiano aut à Senatu in illius gratiam institutam hanc CÆSARUM denominationem; quo firmaret in duobus filiis successionem, exemplo & iisdem verbis Augusti Caium & Lucium Nepotes adoptantis, cujus rei memoria obvio illius nummo itidem tradita, cum utriusque Cæsaris imagine & inscr. C. L. CÆSAR ES AUGUSTI F. COS. DESIG. PRINC. JUVENT. Adeo ut mirer observare doctissimum Cafaubonum, quo inventum hoc Cæsaris pro designato imperii hærede Hadriano adsereret, eadem mente Augustum Caium & Lucium PRINCIPES JUVENTUTIS appellasse, quum tamen alteram CÆSARUM appellationem præterire ibi non debuerit, in quam eodem fine adscitos ab Augusto ex filia Nepotes constat. Hinc inter causas secessus Rhodiani à Tiberio delecti, eam refert Dio in Excerptis Valesianis, ὅτι μὴ καὶ ΚΑΙΣΑΡ Pag. 663.

ἀπιδείχθῃ, quod CÆSAR etiam non esset renuntiatus. Tercio, omnino restituendam Spartiano antiquam lectionem, de Ælio vero dicendum est, qui tantum CÆSARIS nomen accepit, ubi male primo aut primus tantum contra rei veritatem & meliorum codicum fidem innoxia ὁ νόμος. Quarto, non per προλήψιν seu anticipationem, ut visum quibusdam eruditis, CÆSARIS nomen candidatis imperii ab Auctoribus quandoque tribui ante Ælium Verum; quod tamen revera serius ac sub eodem primum sit receptum. Immo præter fratres TITUM & DOMITIANUM, accedit iisdem Domitiani filius adhuc

adhuc infans CÆSAR salutatus, & post mortem Divis adscriptus; ut liquet ex Nummis Domitiæ Matris supra descriptis, DIVUS CÆSAR IMP. DOMITIANI F. & ad quem respexit alicubi Martialis,

L.III. Epig.

Suspicio hæc pueri Cæsaris esse nives.

De appellatione PRINCIPIS JUVENTUTIS.

Quinto non solum CÆSARIS, sed etiam PRINCIPIS JUVENTUTIS appellationem, symbolum fuisset futuræ successionis; unde vulgo in Nummis & Mar moribus, utrumque Augustorum liberis aut hæredibus tributum videas. Hunc nempe titulum eo sensu in Caio & Lucio Cæsaribus cœptum; in Nerone & Druso, dein altero Nerone propagatum; in Tito & Domitiano renovatum; ac in reliquis dein Cæsaribus passim admissum, sicut Marco, Commodo, Geta, Diadumeniano, Philippo, Hostiliano, Herennio, Gallieno, Salonino, Salonino Valeriano, Carino Numeriano, Maximo, Galerio, Maximiano, usque infra Constantinorum tempora, veteres nummi ante oculos ponunt. Eundem certe & Constantino Magno tribuit Nummus Augustæ Reginæ, & filio ejusdem Constantino Juniori, Nummus æreus maximus Gazæ Barbarinæ. Ita Tiberium Nepotem Imperatoris Tiberii, PRINCIPEM JUVENTUTIS renuntiatum adoptavit

Dio. l. LIX. Caius, sed quem mox è medio sustulit. Nomen autem illud PRINCIPIS JUVENTUTIS seu ΕΦΗΒΕΥΣ, ut vocatur Arriano, nobilissimis adolescentibus Equestris ordinis, libera adhuc Republica concessum nemo nescit; *Equites enim illis Principes Juventutis*; ut Livius alicubi loquitur, quo etiam nomine Brutum & Curionem compellat in Epistolis Tullius: sicut alias omnium ordinum, & Cæsarianorum etiam *Principes* quosdam fuisse discimus ex priscis monumentis. Hinc qui in superiori nummo aliisque id genus Princeps Juventutis appel-

Dissert. lib. III.

Lib. XLII. cap. 61.

appellatur Domitianus, Juvenerali dictus alicubi, *Jam* Satyr. iv. *Princeps Equitum*; quod minus commodè interpretes, per Magistrum Equitum interpretantur. Ita nempe *weber* & *finck* dictus Dioni in Excerptis M. Au- Pag. 104. relius Caesar designatus, h. e. *Princeps Juventutis*, interprete Cl. Valesio, Capitolino autem *Sevir turmis Equitum Romanorum*. Hinc etiam per figuras Equestres designati vulgo in antiquis nummis illi *Principes Juventutis*; nonnunquam etiam ut in nummis Neronis & Commodi, cum inscr. EQUESTER ORDO PRINCIPUM JUVENT. Opportune itaque de Commodo Lampridius, *Cooptatus inter tres solos Principes Juventutis, quum togam sumpset*. Quem locum, quod genuinum ejus sensum non adsequerentur, de mendo suspectum habuerunt doctissimi Interpretes. Hinc pro *tres solos* emendabat Lipsius *troffulos*, qua voce antiquitus *Equites* designati. Acute sane, & eidem continuo suffragantibus harum litterarum triumviris, Casaubono, Gruetero, Salmasio. At mihi liceat cum pace tantorum Virorum, ad sensum hic aliquantum cohibere. Mitto insolitum obsoletæ pridem vocis usum, ubi obvia & familiaris occurrebat. Hanc certe *Troffulorum* vocem pro *Equitibus* ab oppido *Troffulo* deductam, à Gracchorum temporibus antiquatam videre licet apud Plinium, L. xxxiii. quibus jam pudebat multos eo nomine appellari, idque ut existimat vir summus, propter vocis ambiguitatem, qua vir mollis etiam ac delicatus (à Græco *νευρός*) designabatur. Quid dicam supervacuum hic ejusdem vocis usum? Neque enim alii Principes Juventutis quam ex Equestri Ordine, ut parum necesse fuerit, & præter receptum loquendi morem, dici Commodum cooptatum inter Equites Principes Juventutis. Neque magis opportuna aut necessaria ejusdem Salmasii e-

Pppp men-

mendatio, *inter trassulos Princeps juventutis*, quo nempe unicus ea ætate princeps juventutis Commodus designetur. Præterquam enim quod eodem laborat incommodo, accedit aliud haud leve, quod vim vocis *cooptandi* non adtendisse videatur vir incomparabilis, quæ de adlecto in plurium Collegium, non de unico principe juventutis dici potuit. Ita cooptati Collegis Pontifices Augures, Tribuni plebis apud rerum Romanarum Scriptores, de qua voce paullo infra. Nulla itaque, si quid judico, mutatione opus apud Lampri-
dium, aut vocis pridem antiquatæ & omnino supervacue notatione. Delecti nempe vulgo nobilissimi adolescentules Equestris Ordinis, qui *Principes Juventutis* appellarentur. Ejusdem designationis & ordinis, ut modo videbamus. Seviri turmis Equitum Romanorum, quorum frequens mentio in Lapidibus antiquis. Talis Commodi hujus parens Marcus à Pio designatus, neque unicus tamen sed inter plures quod ratio nominis docet, & præterea facile è Capitolino discas, & *Sevirum Turmis Equitum Romanorum jam Consulem designatum crevuit & edenti CUM COLLEGIS Sevirales ludos adsegit*. Collega itaque Marco in illo Seviratu, inter quos à Pio adlectus, Ita Commodus cum rogam virilem sumeret (non ut Caius aut Lucius Cæsares, præter morem, *necdum posita puerili pratexta*) inter Principes Juventutis cooptatus, qui non plures quam tres existisse dicuntur. Neque insolitum hunc numerum colligas præterea ex præclaro Getæ Nummo, in quo tres figuræ Equestres occurrunt cum inscr. *P. R. N. C. J. V. V. E. N. T.* Immo haud incommode rationem illius numeri eruere mihi videor. Seviri nempe, quod vel nomen arguit, sex numero totidem Turmis Equitum Romanorum præfecti. Distincte vero iidem juxta La-
pides.

Tacit. ann.
l. 3.

pides antiquos in Seniores & Juniores; adeo ut tres è Junioribus constarent, qui vulgo tradito è veteri Rep. titulo ac more, *Principes Juventutis*, dicti. In eo autem seu plurium seu trium Collegio facile credimus primas obtinuisse, seu quasi Principum Principem existuisse filium & successorem Augusti. Quo respexisse etiam videtur Curtius, ubi Alexandrum de Philota Romano more induxit loquentem, *Equitatus optima* Lib. vii. *exercitus parti, Principibus nobilissima juventutis unum prefeci.* Idem verò Tullio nuncupati *signiferi Juventutis*, ut in Oratione pro L. Sylla, *cum signifer esset Juventutis*; (sicut alibi *signifer seditionis*, eidem dictus ^{Pro Domo sua.} de illius duce seu principe) quod certe egregie rursus illustrant ii Nummi in quibus vulgo figura stans cum duobus signis legionis, & inscr. **PRINCIPI JUVENTUTIS**. Quibus etiam adscribendus Nummus ejusdem Commodi, in quo manus junctæ cum Signo militari, & eadem inscriptio *Principis Juventutis*, Illud ^{In Cimel. Reginae Christianæ.} vero paullatim receptum videas, ut destinati ad imperium successores primo *Principes Juventutis*, dein *Cæsares* renuntiarentur, ut vel ex Claudiano colligas tradente de Honorio,

Nec dilatus honos, mutatus Principe Cæsar

De iv. Conf. Honor.

Protinus aquaris fratri.

Ita **NOBILISSIMI** titulus, iisdem Cæsaribus, passim etiam in antiquis Nummis adnexus occurrit à Philippi Junioris temporibus; quamquam & jam ante Maximini filio eundem tribuat vetus Lapis, **C. JULIUS VERUS MAXIMUS NOBILISS. CÆSAR PRINCEPS JUVENT.** immo ex aliis etiam liqueat à Trajano repetendam ejus originem, & ab ævo Commodi, ^{Id. cclxvi.} quo idem adhuc Cæsar **PONTIFEX NOBILISSI-** ^{Id. cclx. 6.} **MUS** vocatur. Quod illustrat etiam obvius ejusdem

Pppp 2

Com-

Commodi nummus cum inscr. NOBILITAS AUG.
At distincta postea illa NOBILISSIMI & CÆSA-
RIS nomina, ac sub Byzantinis Imperatoribus pecu-
liaris NOBILISSIMI dignitas instituta, ut viderunt
jam viri docti. Græcis eadem dicta, ut Philostorgio,

Hist. Eccl. I. XII. c. 10. *Επιφανίστου αἰτία, & Επὶ Φαρίσατον. Nobilissimi*, sicut præ-
ter alios aperte docet alibi idem auctor, apud quem

Hist. Eccl. I. VIII. c. 8. *Επὶ Φαρίσατον, ὃ ἐστὶν Ἐκκλησία, τὸ ΝΟΒΕ-
ΑΙΣΙΜΟΝ ἀναγομένη. Unde, ut obiter hoc dicam,*

Valerium Constantium dictum in Marmore Arundel-
liano, ἢ *Επὶ Φαρίσατον Καίσαρα*, doctissimus interpres mi-
nus accurate *Illustrissimum Cæsarem* vertit, qui ex rece-
pto titulo ac more, *Nobilissimus* dici debuisset. Ita hujus
Valerii nepotem Constantium, juxta Delmatium, &
Hannibalianum, ob adgnationem *Νοβελισσίου* dignita-

Lib. II. tatem nactus tradentem videas Zozimum. Factum vero
paullatim, ut inter Augustorum liberos, alii *Cæsares*,
alii *Nobilissimi* iique juniores vulgo dicerentur, sicut ma-
nifeste colligas ex loco Nicephori, quem jam ad Pro-
copii Anecdota notavit vir doctus; alii vero distinctis
temporibus primum *Nobilissimi*, dein *Cæsares* vocaren-
tur. Postremum certe de Valentiniano juniore è Con-
stantio & Placidia nato observat Olympiodorus apud
Phorium; & juxta eundem Philostorgius, sicut & eo-
dem titulo alterius Valentiniani inscriptæ aliquot leges.

^a L. VII. de Privileg. *Codicis Theodosiani, Valentiniano Nobilissima Puero &
cap. 10. Victore Coss.* quibus geminæ aliæ de Honorio, ^b *Honorio No-
bilissimo Puero & Eudocio Coss.* Haud aliter nempe ac *nobi-
les pueri* dicti jam olim Tacito, talia Augustæ domus

^c L. IV. de Proximis & c. I. III. & IV. de Ex-
secut. subsidia, Britannicus & Nero. Immo postea, P R O-
TONOBILISSIMI quoque titulus in vectus inter ho-
nores Aulae Byzantinæ; sicut *Protoprobasii Protoprobasitii*,
Protoprobasarii, & sexcentorum id genus.

^d Annal. XI.

11.

In.

In hunc etiam ordinem secundi fastigii una cum *Cæsaris, Principis Juventutis*, aut *Nobilissimi* titulis, referri debet dignitas SACERDOTIS COOPTATI IN OMNIA COLLEGIA SUPRA NUMERUM, ad quam vocati in spem successionis, vulgo evehi à prima juventute consueverant. Clarum id ex Neronis Cæsaris Nummis, qui hos titulos eidem largiuntur, sicut etiam M. Aurelio Cæsari destinato vetus Lapis. Unde illustratur quoque Lampridii in Commodò locus, qui de eo ut Cæsare adhuc loquens, *Adsumptus in omnia Collegia Sacerdos alia Sacerdos Commodus*. Male autem priorem hunc Nummum ad Drusum Germanicum Tiberii fratrem retulit vir doctus, deceptus cum aliis nonnullis, nominum communione *Neronis Claudii Drusi Germanici*, quæ cum alibi, tum in nummo aureo Claudii, Neroni tribuuntur, cum illius adhuc adolescentis effigie ac inscr. **P R I N C. J U V E N T.** Ratio autem illius instituti petenda ex reliquis Augusti arcanis, quibus ut supremum rerum aliarum arbitrium, ita sacra omnia & Religiones omnes Populi Romani, in sua voluit habere potestate. Hinc inter reliquos honores ab Augusto admissos, illum quoque Dio alicubi commemorat, ut Sacerdotes quoscunque pro arbitrio constitueret, neglecto etiam numero antiquitus recepto, quod tradit postea in immensum crevisse. Ita factum, ut præter receptam Pontificis Maximi dignitatem, auctus sit ab eo Sacerdotum numerus, & in eorum Collegia unus è proximis & ex hæredibus adscitus, quomodo aut Claudium Marcellum admodum adolescentem *Pontificatum contulisse* legitur apud Tacitum; aut in *Annal.* 1. 3. Caium Sacerdotium contulisse apud Dionem: unde *Lib. 17.* Lituum etiam & Simpulum videas in obvio nummo, qui eundem Caium & Lucium fratrem signat. More

De SACR-
DOTIO Cæ-
sarium.Jac. Gu-
ther. de Jur.
Pont. l. 1.
c. 9.

Lib. 11.

Annal. 1. 3.

Lib. 17.

Lib. II.

scilicet jam à J. Cæsare deducto, qui hunc ipsum Augustum, Velleio auctore, *Pontificatus Sacerdotio puerum honoravit*. Unde id quoque præter alia ab iisdem Julio & Augusto hauserunt successores, ut omnibus illis Sacerdotiis mature inaugurati, hæredes suos in eadem à teneris quasi cooptarent. Quo consilio etiam videas Getæ conjunctas *Cæsaris, Principis Juventutis & Pontificis* appellationes in Nummis aliquot tribui, P. G E T A C A E S. P O N T I F. P R I N C. J U V E N T. Ut hæc singula totidem primi fastigii tyrocinia facile agnoscas. Ita hoc veluti rudimento, sacris ac cæremoniis Deorum ut Cæsares initiati, Augusti demum supremam sacerdotii dignitatem, Pontificatum nempe Maximum consequerantur. Arcanum hoc cum aliis id genus reclusit nobis Dio, sed cujus locum non recte accepit interpres, *ἐκ*

Lib. LIII.

πὶ τῷ ἐν πάσαις ἱερωσύναις ἱερῶν τε, καὶ παρὰ π καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς παλαιοῖς σφῶν φιδόναι, ἀρχιερέων π πινὰ αὐτῶν, καὶν δύο καὶν τρεῖς ἀρχῶν εἶναι, πάντων αὐτῶν καὶ τῶν ὁσίων καὶ τῶν ἱερῶν κυρεῖσθαι. Ex eo autem quod omnibus Sacerdotiis inaugurati sunt Imperatores, & quod alios in pleraque illa Collegia adsciscunt semperque unus eorum, ubi duo vel tres simul imperant, summum Pontificatum gerit, continuo fit, ut omnium Religionum & Sacrorum Domini evadant. Vides hic apertam hujus moris Originem; inauguratos omnibus Sacerdotiis Imperatores, seu Sacerdotes in omnia Collegia cooptatos, & alios in eadem ab iis adlectos, h. e. Cæsares & in spem successionis adolescentes, non autem ut sensum perverterat Interpres, ac plerisque in ea Collegia adsciscunt, contra Dionis mentem & totam arcani illius politici rationem. Inde etiam perspicua cum occasio tum inscriptio superioris Nummi, quem hactenus nimis leviter adtigere viri docti, qui Neronem tradit *Ex Senatus consulto Sacerdotem cooptatum In Omnia Collegia supra Numerum,* nempe

nempe SACER. COOP. IN OMN. CONE. SUPRA NUM. EX S. C. quæ singula opus habent aliqua notatione. Mitto proprium hujus moris & Tullio aliis que familiare loquendi genus *Sacerdotis in Collegio cooptati*; qualis vel Fannius *cooptatus in Augurum Collegium*; In Bruto. vel apud Livium *Triumvir Epulo*, item *Pontifex & Decemvir cooptatus*; ne de solis inter Sacerdotes. Auguribus cum quibusdam eruditis hanc vocem usurpatam credas. *Cooptati* itaque dicti promiscue omnium Collegiorum Sacerdotes, quod vel Superior nummus arguebat, sicut *nominari*, *adlegi*, *capit* ac juxta Servii glossam, *creari*. Servius, *Et sunt propria verba quæ nulla ratione mutantur, nam ut Sacerdotes, CREARI, Virgines*. CAP. I, dicimus, quam tamen postremam vocem præter Vestales, ad Flamines etiam Diales, Pontifices, Augures, spectasse docet Gellius. *Nominabat* nempe Sacerdotem, puta Augurem unus aut duo è Collegis, (neque enim licebat à pluribus nominari, ut idem Tullius alicubi observat) qua nominatione idem in Collegium *Cooptari* dicebatur. Cicero *paternum Auguratus locum*, in quem ego eum, ut quod à Patre accepi filio reddam; mea nominatione COOPTABO, Plinius *qui me nominationis die, per hos continuos annos inter Sacerdotes nominabat tantum in locum suum COOPTARET*. Idem verò SUPRA NUMERUM seu *imagine idui*. Nero Sacerdos Cooptatus, haud aliter nempe ac Vitricus ejus Claudius, AD NUMERUM *sodalium Augustorum sorte dictorum* EXTRA ORDINEM *adlectus*. Quo referendæ aliquot Inscriptiones antiquæ, *Adlecto SUPRA NUMER. Severum Augustalium*. Immo neque infusæ etiam in aliis honoribus conferendis titulo æmoris, sicut apud Tacitum, ut SUPRA NUMERUM *legatus*, qui templi curam susciperet; alibi de Comitibus Prætorum,

In Bruto.

Lib. XL.

cap. 43.

Ad. En. VII.

L. I. C. 12.

Philip. 11.

Philip. XIII.

Lib. IV.

Ep. 8.

Sueton. in

Claud.

Thes. Grut.

CCCCXLIX. 1.

& CCCCXI. 4.

Annal. IV.

16.

- torum, tres qui *supra* NUMERUM *petebant*, qui &
 In Nerone. *Candidati supra* NUMERUM Suetonio vocantur;
 Lib. x. apud Plinium denique de Civitatum Buleutis, quos in-
 Ep. 113. *dulgentia tua quibusdam civitatibus supra* LEGITI-
 MUM NUMERUM *adjicere permittit*; & iterum alio lo-
 Lib. x. co, *quominus statim revocandos putarem*, quos habet su-
 Ep. 32. *pra* NUMERUM. Ita & imaginarium militiæ genus
 Sueton. in à Claudio institutum, *quod vocaretur super* NUME-
 Claudio. RUM, seu, ut tradunt quidam libri, *supra* numerum:
 ut mittam *supernumerarios* illos milites, Scholarios aliof-
 que, quos è Vegetio, Proëpio, & Codice Theodosia-
 no ad eum Suetonii locum erudite, ut sceler, observat
 Lib. xxxiv. *num*; & quo referri etiam possunt *Extraordinaria* illæ
 cap. 47. *Cohortes*, seu *Extraordinarii milites*, quorum mentio
 Lib. xxxv. in veteri Romanorum militia apud Livium. Neque
 cap. 5. mirum etiam audiri Neronem Sacerdotem IN O-
 MNIA COLLEGIA cooptatum; hoc est Augurem;
 Pontificem; Septemvirum Epulonum; xv Virum Sa-
 cris Faciundis, seu *Sacerdotem summorum Collegiorum*,
 In Augu- ut Suetonio eadem vocantur; Sodalem præterea Au-
 sto. gustalem; è Saliorum numero; denique quod modo
 apud Dionem vidimus optimum illius Nummi inter-
 pretem, *ἐν πάλαις ἱερουργαῖς ἱερῶν δυνάμεων*. Nihil enim obsta-
 bat, (haud infueto temporibus nostris more) quo-
 minus unus apud Gentiles pluribus Sacerdotiis ornare-
 tur. Unde Cæsar Julianus Callinicum quendam de-
 clarat insignitum duplici Sacerdotio Cereris & Matris
 Deum. Id vero apud Romanos jam olim receptum,
 quamquam rarius quondam & pro eximio honore ha-
 bitum, ut quis in duo Collegia cooptaretur. Livius de
 Lib. xxx. Q. FABIO Maximo Augure & Pontifice, *nam* duo
 cap. 26. SACERDOTIA *habuit*; Quomodo & unus vel alter,
 Lib. xxvii. idem Augur & Decemvir nonnunquam illi comme-
 & xxix. mora-

mbratus. Successu vero temporis, neque solum in Do-
 mo Augusta, unus in plura etiam Collegia adlectus,
 unde & Galbæ ante Imperium *Sacerdotium triplex*, &
 Vitellius *Sacerdotiis amplissimis auctus*, eodem Suetonio
 auctore, & de M. Agrippa ac Statilio Tauro Velleius,
 non obstitisse novitatem generis, *quominus ad complura* Lib. II.
evincerentur Sacerdotia. Inde etiam illa exclamatio apud
 Neronis hujus educatorem, *Cooptatus in Collegium sum*, *Senec. de*
cur in unum? qui & alibi meminit cujusdam *Sacerdo-* Ital. I. II.
tiorum candidati. Immo hinc in eodem Neronis Num- C. 31.
 mo, Patera, Tripus, Simpulum, Lituus ad designan- De Benef.
 da multiplicia illa Sacerdotia, quod viderunt jam eru- I. IV. C. 28.
 diti antiquarii, seu ad declarandum Neronem, ut de
 Germanico Tacitus, *Auguratus & vetustissimis caeremoniis* Annal. I.
præditum. Neque vero frustra additum Ex S. C. Ab C. 2.
 amplissimo enim Ordine collati vulgo tituli & hono-
 res, quibus vel Augusti, vel eorum liberi & successo-
 res ornabantur, maxime ubi iidem erant extra ordi-
 nem seu *supra numerum*; aut alioqui nondum per le-
 ges capax ejusmodi honorum ætas foret. Ita Marcum
 Pius in Collegia Sacerdotum JUBENTE SENATU re- In M. Au-
 cepit, qui etiam octavo ætatis anno in Saliorum Col- relio.
 legium relatus alibi ab eodem Capitolino traditur. Li-
 beræ autem Reipubl. temporibus, facta etiam nonnun-
 quam ætatis gratia in cooptandis Sacerdotibus; sicut
 inter Neronis hujus Majores Cn. Domitius *Enobarbus op-* Lib. XLIII.
pido adolescens SACERDOS *lectus* apud Livium legitur; C. 28.
 & J. Cæsar Flamen Dialis annorum XVI I destinatus
 apud Suetonium. Rarissime tamen illud olim factum
 aperte innuit alicubi idem Livius, *Augur T. Sempronius* Lib. XXI.
Gracchus admodum adolescens, quod tunc PERRARUM IN C. 38.
 MANDANDIS SACERDOTIIS erat. Quamquam
 solis interdum pueris delata quarundam Gentium in-
 stitutis

Qqqq

stitutis

stitutis Sacerdotia; unde priscis temporibus apud A-
 chivos Sacerdotium Jovis, Puero forma præstanti cre-
 ditum, cui pubescenti alius succedebat, ut observat
 Pausanias; & apud Thebanos pueri forma egregii crea-
 ti Sacerdotes annui, sicut alibi etiam refert idem au-
 ctor. Haud aliter nempe ac Elagabalus adhuc juvenis,
pulchritudine ac statura & Sacerdotio conspicuus à Capito-
 lino traditur; & quod firmant ejus Nummi, in quibus
 præter signatos ejus vultus, occurrit inscriptus SA-
 CERDOS DEI SOLIS ELAGABALL. Ad ea ve-
 ro Nobilissimorum Cæsarum Sacerdotia referendi
 quoque ii Nummi, in quibus videntur Instrumenta
 Sacerdotalia, & inscr. puta SEVERI PII AUG. FIL.
 qui explicandi scilicet de Severi liberis Caracalla & Ge-
 ta in Sacerdotalia id genus Collegia pro more coopta-
 tis. Propria certe jam olim Nobilium Sacerdotia apud
 Romanos, unde Sacerdotes de plebe adlegi ægrius tu-
 lisse Patres Livius refert, quam cum Consulatum vul-
 garì viderent, & *Nobilissimi ac Sacerdotes viri conjuncti*
 alicubi apud Velleium; & *nobiles adolescentuli avitis ac*
paternis Sacerdotiis ab Othone ornati, Tacito auctore;
 & Commodus, ut paullo ante videbamus, *Pontifex*
 L. x. Ep. 61. *Nobilissimus* dictus in veteri lapide; & apud Symma-
 chum, juxta antiqui moris vestigia, *decrevit nobilibus*
Sacerdotia.

2.
De Appel-
lationibus
Primi Fa-
stigi.
 Primi autem Fastigii appellationes aliæ communes
 singulis Imperatoribus, aliæ propriæ ac peculiare qui-
 busdam, in eorum Nummis occurrunt. Priores illas
 rursus ita apud Dionem distinctas nosti, ut quædam
 successionis aut splendoris essent vocabula, sicut CÆ-
 SARIS AUGUSTI, PATRIS PATRIÆ, PII,
 FELICIS; alia insignia dignitatis ac potentia, ut IM-
 PERATORIS, CONSULIS, PROCONSULIS,
 PON-

PONTIFICIS MAXIMI, TRIBUNITIÆ POTESTATIS, nonnunquam CENSORIS, & labente imperio DOMINI appellationes. Omnes autem illas, (si postremum demas) ab Augusto aut repertas, aut renovatas, aut cæteroquin ex civili usu Reip. desumptas, ad ejus Successores transiisse omnium clarissime docent superstites eorum nummi. Ex quibus etiam percipias non solum totam honorum id genus congeriem, sed discrimina insuper & gradus, quibus iidem solebant conferri. Notum enim decreto Senatus, & per quædam temporum intervalla, titulos illos Imperatoribus delatos; donec postea tandem vel Universos Cæsares ipsi usurparent, non expectato Senatus decreto, vel iidem uno Senatusconsulto ab amplissimo ordine iis deferrentur. Prioris moris exemplum invenit Elagabalus, de quo refert Dio, eum occiso Macri-
Lib. LXXIX.
no; in Epistola ad S. P. Q. Romanum scripta; *Imperatoris, Cæsaris, Antonini Filii, Pii, Felicis, Augusti, Proconsulis, Tribunitia Potestatis* nomina necdum sibi decreta priorem occupasse. Neque vero dissimile jam olim, quamquam serius Caii Imperatoris factum, qui omnia principatus vocabula tanto tempore Augusto singulatim decreta, quorum nonnulla recusavit Tiberius, uno die arripuisse, ab eodem Dione traditur, tantum *Patris*-
Lib. LXX.
tris nomine aliquandiu dilato. Posterior in Alexandro Severo illius successore à Senatu inductus, juxta Lampridium; qui eundem refert *Augusti & Patris Patria* nomen ac reliqua potestatum nomina deferente Senatu uno die adsumsisse. Cujus moris ut insoliti causas idem tradit, studium Senatus, ut militibus creandi Principem occasionem adimeret, & communem Populi præterea ac Senatus in eundem Alexandrum propensionem. *Hæc igitur causa; inquit, festinatum est, ut omnia*
Qqqq 2 *simul*

simul Alexander quasi Vetus Imperator acciperet, & paullo post, Certatim denique omnia decreta sunt & Nominum genera & Potestatum. PRIMUS denique omnium cuncta insignia & honorificentia genera simul recepit. Quamquam & simile quid jam olim in Vitellio, sed absente & plerof-
 Hist. II. 55. *que illos honorum titulos recusante, repertum. Tacitus, In Senatu cuncta longis aliorum principatibus composita statim decernuntur. Accedit enim hic observatio alterius moris, quo vel cautela vel moderatione nonnullorum Principum, aut aliqui honores ex iis plane rejecti, aut alii ab iisdem serius sunt admissi. Quæ omnia commode possunt ex iisdem Nummis intelligi.*

De Titulis
 CÆSARIS
 & AUGU-
 STI.

CÆSARIS quidem ad declarandam dignitatis, si non generis successionem, servata ab Imperatoribus nomenclatio, à qua Vitellium tamen abstinuisse, patet ex ejusdem Nummis vulgo inscriptis, A. VITELLIUS GERMANICUS IMP. ut vere adsertum sit à Suetonio, *Vitellius Germanici cognomen recepit, Augusti dispulit, CÆSARIS in perpetuum recusavit.* Underariores statuendi ii Nummi Vitelliani, qualem & infra etiam divulgamus, qui adsumptum serius AUGUSTI cognomen præferunt. At vero *Cæsarem* dici tandem eum voluisse, quo superstitione nominis inclinatum fortunam erigeret, sed sero nimis, & irrito conatu apud Tacitum legas. Neque certe notius aliud extra fines Romani Imperii, aut nobilior Romanorum Principum vocabulum, & quo proinde eosdem Persis vocari solitos tradit Procopius, ubi Legatos Cosrois ad Belisarium de Justiniano querentes inducit, *ὅτι οὐ καὶ Ἰσάπ, ἡ τὰ γὰρ τὴν Ρωμαίων καλεῖται βασιλεῖα Πέρσας, quod CÆSAR, ita enim Romanorum Imperatorem vocant Persæ; non Augustum Scilicet aut Imperatorem. Quo etiam respexisse videtur Justinianus, ita hujus nominis prærogativam,*
 præ

Hist. III. 18.

Bell. Persic.
 L. II. c. 21.

præ aliis principatus vocabulis alicubi extollens, *qua d* Præf. Nov.
causa apud omnes terra populos nominatissimum CÆSARIS 30.
nomen est, & nos præter omnes alias Imperatoria majestatis
notas eo gloriamur. AUGUSTI vero à priori illo Au-
 gusto recepta denominatio, novo & ampliori cogno- Lib. LIII.
 mine quam *Romuli*; quod tamen illum vehementer am-
 bivisse auctor est Dio. Religiosam enim AUGUSTI
 appellationem, & vi illius nominis vivos quasi & vi-
 dentes Cæsares consecratos præter Tranquillum aut
 Dionem, manifeste Appianus refert; ut scilicet jam Lib. I. Bell.
 tum, quod de eadem ait Florus, *dum colit terras ipso no-* Civil.
mine & titulo consecraretur. Certe à Græcis dictum vi-
 deas, *σεβασμὴ τυγχάνειν*, pro *consecrari*, ut aliquoties
 apud Diodorum, qui & *τὸ σεβασμὴ τυγχάνοντων ζώων*, Lib. 1.
 seu *de consecratis bestiis*, apud Ægyptios mentionem fa-
 cit. Inde etiam *σεβασμῶν* seu religiosæ contemplationi
 addicti inter discipulos Pythagoræ, ut in libro Anony-
 mi de vita hujus Philosophi apud Photium legas. Hinc
 eadem AUGUSTI appellatio in nummis Cæsarum
 retenta, ut proprium insigne summi fastigii; unde &
superior potestas, & alibi *Augustum culmen* vocatur Am- Orat. Fun.
 miano, Græcis passim *μεγάλη* vel *μείζω προσγορία*; Li- Jul. & in
 banio *μείζω τίς*; *μείζω θρόνος*; *ὁ κρείττων*; *κορυφὴ τῆς ἐξ-* Basilic. III.
σίας; Eusebio in vita Constantini *μέγιστον τῶν ἀνωτάτων βα-* L. IV. c. 68.
σιλείας σύμβολον, alibi *ἀνωτάτου ὧδε Ῥωμαίους πρῆ* (quo Bell. Van-
 tamen nomine *πρῆς τῶν ἀνωτάτων*, *Patritiatum* vocat alicu- dal. l. II.
 bi Procopius) quibus singulis appellationibus unum c. 6.
 AUGUSTI nomen designatur. Ut videas jam, cur
 non solum conjuncta vox eadem cum reliquis potesta-
 tum nominibus, sed sola etiam iisdem omissis occurrat
 in multis Imperatorum nummis; nempe CÆSAR
 AUGUSTUS, & illius exemplo, HADRIANUS AU-
 GUSTUS, M. AURELIUS AUGUSTUS, ANTO-

Qqqq 3 NINUS

NINUS AUGUSTUS de Caracalla; GALLIENUS AUGUSTUS, & ita in aliis. Neque frustra proinde de hac appellatione ab Augusto ad successores transmissa

Homil. III.

p. 718. T. V.

Chrysostomus, καὶ πᾶσιν ἐκμήνη ὁ ἀνὴρ, ὡς καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ γενέσθαι παρρηγορίαν ἔδειξεν. ac in tantum vir ille cultus est, ut nomen ejus fieret appellatio dignitatis. Unde

non leviter errat vir doctus, qui illud *Augusti* cognomen, à Tiberio, Caio, Nerone, Galba, Trajano, aliisque rejectum putat; à Pio vero, M. Aurelio, Pertinace primum admissum, ANTONINI nomine postea in ejusdem locum suffecto omissum; post Maximinum vero denuo renovatum scribit; à cujus temporibus scilicet Imperatores AUGUSTI non ANTONI-

J. Cæsar
Buleng.

NI dicti sint. Mira hæc omnia in eo Viro, qui ex professo de Imperatorum titulis ac dignitate commentabatur, & qui prisca Nummorum Lapidumve monumenta debebat hic ante omnia consulere. In iis enim videre potuisset promiscue ab Imperatoribus post Augustum (ἀρχὴν & πηγὴν ἔσχετο, & ἔσχετο ἡ φύς, ut Philoni vocatur) id cognomen AUGUSTI adsum-

Legat. ad
Caesarem.

ptum, ne Tiberio quidem excepto, de quo tamen Tranquillus refert eum AUGUSTI nomen licet hæreditarium nullis nisi ad Reges aut Dynastas Epistolis addidisse. At neque solum AUGUSTI FIL. passim in ejusdem nummis describitur, sed aliquoties etiam AUGUSTUS, ut in aliquot nummis aureis aliisque. TI. DIVI. F. AUGUSTUS. Unde præter alios Cæsares, à Flaviis, Nerva item, Trajano, Hadriano, jam ante Antoninum Pium, & post Pertinacem ab omnibus Antoninis, aliisque ante & post Maximinum, passim receptum illius usum deprehendas, neque distinctum ab *Antonini* nomine. Utriusque enim diversa hic ratio; istud vice gentilis nominis, Caracallæ, Elaga-

lagabalo aliisque usurpatum, prius vero delatum ut hæreditarium supremi fastigii cognomentum. Neque enim apud Dionem, Caligulam AUGUSTI, sed Ju- Lib. LIX.

VENIS AUGUSTI appellationem sibi delatam in contumeliæ argumentum vertisse, ejusdem Cæsaris Nummi cum *Augusti* titulo satis probant. Itaque neque Galbam & Trajanum ob adsumptum Cæsaris titulum, juxta Tranquillum & Dionem, ideo altero AUGUSTI caruisse, signata utriusque vocabuli in eorum nummis memoria finit dubitare. Dilatum quidem illud AUGUSTI nomen à Vitellio videas, ut paullo ante è Tranquillo audivimus, nec longam tamen ejus rei moram agnoscas ex ejusdem Nummis, qui sine hoc titulo & cum eodem prostant. Primus nempe hic honoris gradus electis Imperatoribus à Senatu deferri solitus, ut constat ex innumeris locis Historiæ Augustæ, & cum aliis Majestatis insignibus, tum labente imperio, usu peculiaris Diadematis, ab inferiori Cæsarum fastigio distinctus. Perspicue hoc discrimen notat Ammianus, qui Juliano Cæsari à militibus in nomen & dignitatem Augusti adsumpto, loco Diadematis frustra quæsit, Torquem capiti ejus impositum refert,

ut *coronatus saltem speciem haberet obscuram superioris potestatis*. Haud aliter nempe ac Hypatio per seditionem

Imperatori renuntiato, Torquem itidem penuria Diadematis impositum apud Procopium legas. Quod au- Bell. Pers.

tem ad eum Ammiani locum observat Vir doctissimus, l. i. c. 24.

& adductis similibus Juliani ac Libanii locis illustrat, habitum Diadema inter insignia Augusti fastigii, nec Cæsaribus concessum, id certe clarissime tradentem videas Chrysostomum, de hoc ipso Juliano, & fratre ejus Gallo Cæsaribus renuntiatis alicubi verba facien-

tem, καὶ δέχεται ΧΩΡΙΣ ΤΟΥ ΔΙΑΔΗΜΑΤΟΣ τῷ Orat. LXIV. in S. Babyl. T. v. p. 459. Ed. Savil.

Βασίλειον ἔτετο, ποῦτι γὰρ καὶ τὸ ἀδάλφον ἔπαλλαν τὸν
 ἑξυσίας τὸ μέγεθος ὡς, & accepit ille SINE DIADEMATE
 principatum; hac enim potestatis illius, & quam habuerat
 frater ejus defunctus, mensura quedam erat. Hinc idem

Hist. Eccl. I. VII. c. 15. Cæsaris per quinquennium, ἐν τῷ διαδήματι post Con-
 Lib. III. stantium, hoc est, in Augusto fastigio, duo cum dimi-
 dio. Neque aliter Zozimus, Diadema παρασήμερον vo-
 cat Imperatoris dignitatis, ac inter Augustæ potesta-
 tis insignia, Cæsaribus vero inconcessum. Quibus ad-
 di potest ex eodem Philostorgio, Constantinæ Con-
 Lib. IV. stantini filix exemplum, quæ à Patre Diademate simul
 cap. I. & nomine Augustæ decorata legitur. Hæc vero & quæ a-
 liunde congeri adhuc possent clarissima illius moris te-
 stimonia, non parum rursus turbare video alia Aucto-
 rum loca, in quibus Coronæ seu Diadematis Cæsarum
 injectam mentionem reperiatis. Ita Claudianus de Ho-
 norio Cæsare necdum Augusto à Theodosio renun-
 tiato,

De III. Et sacro meritis ornat Diademate crines.

Conf. Ho-
nor.

Lib. IV.
cap. 3.

Illustris quoque ea de re locus apud Nicephorum
 Bryennium, qui ubi parenti suo Bryennio oblatam à
 Botóniate Cæsaris dignitatem refert, κακῆσι, inquit,
 τὰ τὸ υἱοθεσίας ὅτι τῆς Καίσαρος γενέσθαι, καὶ τῷ στεφάνῳ πινι-
 θῶαι συνήθως, inde solita adoptionis in Cæsarium renuntia-
 tione usurpata, & Corona pro more redimiri. Quæ ita vi-
 dentur concilianda, ut statuamus proprium fuisse Au-
 gustorum insigne, Diadema illud seu Coronam auream
 gemmis contextam, quam πινίαν τῶ χρυσῷ, aut λιθο-
 κόλητον πινίαν, vel τὸ ἐκ λίθων στεφανον, & βασιλικὸν πινι-
 θῶμα vocarunt Græci, Themistius etiam στεφανον χρυ-
 σὸν ἀπὸ φθῆ, quod male per Coronam auri obrycii expre-
 ssit Petavius, ut liquere potest ex iis quæ ad Juliani Cæsa-

res

res olim notavimus. Eandem Gemmatam Coronam ita describit alicubi Chrysostomus, καὶ καθάπερ τὸ τίφαιον τῶν πλεόντων χρυσῶν ἐστὶ μαργαρίτας ἐνὶ θείῃ τῇ πυκνότητι τῶν λίθων λαμπρότερον ἐργάζεται τὸ διαδήμα, & sicut aliquis Coronam plectens auream, dein gemmas apponens, lapidum frequentia splendius efficit Diadema. Ita de Juliano recusante dignitatem Augusti Libanius, φέρωνται ἡ τὴν πινίαν τὴν χρυσῶν, defu-
 gientis Coronam auream. Hinc inter Officia Domus Augustæ, ΑΒ ΑΥΡΟ ΓΕΜΜΑΤΟ legas in lapidibus aliquid antiquis. De illo itaque Diademate seu aurea & gemmata Corona intelligenda ea Auctorum loca, quæ Diadema aut Coronam soli Augusto fastigio vindicant. Neque tamen statuendum successu temporis, omni Corona aut Diademate Cæsares ita dictos caruisse, sed habuisse eosdem quod minoris esset pretii ac splendoris, sicut etiam in Byzantinis monumentis legisse meminimus. Constantio certe parenti Constantini, adhuc Cæsari diadema illi fastigio peculiare tribuit diserte Eusebius, τὸ μὲν καταρχὰς τῷ τῷ αὐτοκρατορῶν ΚΑΙΣΑΡΩΝ ΔΙΑΔΗΜΑΤΙ λαμπρυνόμενον, qui initio quidem CÆSARUM DIADEMATI decoratus. Laurea etiam adhuc redimita frequenter Cæsarum capita, sicut Crispum & Constantinum Juniores Cæsares illo habitu videas depictos in sequenti nummo aureo Gazæ Palatinæ.

Rrrr

At

At rursus, ne quid dissimulem, hæc turbant alii Cæsarium id genus Nummi, in quibus iidem sublato omni discrimine cum *λ.θ.α.δ.η.τ.α. πινία* seu Gemmato Diademate, ante & post consequutum nomen Augusti promiscue depinguntur. Ita eundem Crispum, & Constantem adhuc Cæsarem, ornatos gemmato diademate non aliter ac Parentem eorum Constantinum observas in frequentibus Nummis.

Eo autem modo solvere licet hunc nodum. Sub Constantino Magno inductus primum loco laureæ solemnissac ordinarius usus gemmati Diadematis, quo vel per

per aliquot sæcula caruerant Romanorum Imperatores, vel rarissime usi conspiciuntur, qualis omnium primus Caracalla, & post eum Elagabalus, Aurelianus, Carinus, quibus illud Diadema nonnunquam frequentatum liquet ex antiquis auctoribus, aut ex rarioribus eorum Nummis, cujus generis aliquot videre licet apud Tristandum. Errat enim haud leviter Sulpitius Severus, & ex more suorum temporum, quod Auctoribus nonnunquam solemne, de superioribus ætatibus judicium facit, dum inquit, *A Vespasiano, ut mos est, Diademate capiti imposito ab exercitu Imperator consalutatus.* Admissum autem à Constantino ritu ordinario Diadema, quod rursus Nummi ejus arguunt; ita tamen ut cum aliis honorum insignibus, ejusdem etiam usum in filios in partem curarum ac imperii adsumptos derivari pateretur. Certè de Constantina filia diserte id tradentem vidimus Philostorgium, Diademate eandem à Patre ornatam; ut minus equidem mirum sit fratres ejusdem eo cultu conspicuos videre in superioribus Nummis. At non continuo quæ patris fuerat in liberos, eadem filii Constantii in consobrinos Gallum & Julianum indulgentia; à quo *Cæsares* quidem renuntiati, sed *cum modo ac mensura*, nempe *χωρίς τὸ Διάδημα*, sine Diademate, ut diserte & signanter utrumque à Chrysofostomo notatum audivimus, & quibus pauculis verbis mea sententia totam rem illam perplexam alias ac implicatam, nobis planam fecit. Ita Diadema Augusti fastigii proprium & peculiare mansit insigne, ut coævi illorum temporum Auctores docent, quibus inde per τὸ Διάδημα & χρυσὸν aut λιγνὸν ἄλγιν πινίαν eandem *superiorem potestatem* seu *μεγάλην ἐξουσίαν* diximus designari, aut simpliciter etiam χρυσὸν παρὰ τῆς βασιλείας. Epit. Jul. P. 305.

λῆ, ut de Diademate Juliani Augusti à militibus re-

R r r r 2

nun-

nuntiati loquitur Libanius, quod (fides penes auctorem) libenter voluisset deponere. Quamquam etiam inter insignia Regia Lazorum Regi à Justiniano juxta

Lib. III. p. 90. ed. Reg. *σφαιρὸν χρυσοῦς λιγνύειον*, *Corona aurea gemmata*. Mitto vero hic ἱερὰ

νιάειον illud, seu peculiare Justiniani Diadema, quod è musivo opere Ravennæ erexisse illum narrat in Anecdotis Procopius. Cæterum promiscue eadem dignitas Augusti in Nummis, cum ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, tum ΣΕΒΑΣΤΟΥ nominibus appellatur, ut instar proprii Cæsarum nominis pateat retentam frequenter à Græcis Romanam appellationem. Neque vero demum circa Justiniani tempora vocem Αὐγύστη à Græcis receptam, ut visum quibusdam eruditis, satis arguunt varia Hadriani, Pii, aliorumque Numismata cum eodem cognomine ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, & quibus adscribendus Julius Severi Nummus Musei Seguiniani cum inscri. ΙΟΥΛΙΑ ΑΥΓΟΥΣΤΑ. Utramque etiam appellationem conjunxit non semel Eusebius, ut de Constantino

De Vit.
Const. I. 1.
c. 18.

In Proem.
cod.

Chloro agens, ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ καὶ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ἀνγορεύει, & alibi de Filiis Constantini declaratis itidem Augustis, Αὐτοκρατορες ΑΥΓΟΥΣΤΟΙ, ΣΕΒΑΣΤΟΙ, Βασιλεῖς ἀπειχθησιν, & ita in Codice Justiniani, αἱ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, inter reliquos Imperatorios titulos. Factum nempe postea, ut ΣΕΒΑΣΤΟΥ novum quoque dignitatis nomen evaderet, à principali fastigio diversum, quod Alexio Comneno & fratri ejus Isaacio à Botoniæ tributum narrat Bryennius,

L. III. c. 28. ὁ βασιλεὺς ἐν ἑμῶς δεξιᾷ, ΣΕΒΑΣΤΟΝ πῶς, quem Imperator honorifice excipiens, SEBASTI titulo decoravit. Immo accessit augustior adhuc cum ΠΡΩΤΟΣΕΒΑΣΤΟΥ, tum ΠΑΝΤΕΡΣΕΒΑΣΤΟΥ appellatione, ab eodem fastigio disjuncta, & quam postremam

illi

illi ipsi Nicephoro Bryennio in generum adscito concessit Imperator Alexius Comnenus, auctore Zonara, Tom. I. II.
 τὸν δὲ θυγατέρα αὐτοῦ καὶ γυνήσας πύμηναι τὸ ἄνδρα ΠΑΝ- Annal.
 ΤΠΕΡΣΕΒΑΣΤΟΝ. Cæterum ab illa voce ΣΕΒΑΣ-
 ΤΟΤ pro Imperatorio apice, σεβάστω dixerunt etiam
 Græci recentiores, pro AUGUSTUM vel AUGU-
 STAM *renunciari*; sicut de Eudocia Michaëlis Impe-
 ratoris matre loquitur idem Bryennius. Neque vero L. II. C. 18.
 negotium facessent designati frequenter in Nummis
 plures *Augusti*, puta A A. vel A A A; pro more scilicet
 eorum temporum, quibus Acta, Leges, aliaque
 publica monumenta simul imperantium nomina præ-
 ferebant: quamquam, ut recte observat Jurisconsulto- In Prole-
 rum hujus ætatis decus Jac. Gothofredus, Leges illæ gom. Cod.
 aut monumenta unum ex his auctorem haberent. Theod.

IMPERATORIS nomen duplici ratione iisdem De Titulo
 Augustis tributum in Nummis videas. Primo, vulgo IMPERA-
 Prænominis instar ad dignitatem illam innuendam, TORIS.
 qua supremum belli & pacis arbitrium in eos collatum,
 quo sensu *πολέμῃ καὶ εἰρήνῃ κύριοι* vocantur Dioni. Lib. XLII.
 Secundo, vice cognomenti, ob rem eorum auspiciis bel-
 lo præclare gestam, & proinde ob felices ejusmodi suc-
 cessus sæpius in iisdem Nummis repetitum. Prius illud
 novo more J. Cæsari & filiis ejus ac Nepotibus, quibus Dio. lib.
 tamen carebat, concessum, in Augusto vero postea re- XLIII. &
 novatum nemo nescit; ut nempe Dictatorii aut Regii LI.
 nominis invidia civili vocabulo minueretur, vis tamen
 imperii penes eundem resideret. Hinc vere proprii no-
 minis instar, juxta Dionis observationem, liquet il-
 lud ab Augustis in eorum nummis usurpatum; non ali-
 ter ac eosdem in litteris ad declinandam invidiam non
 Reges, sed ΑΤΤΟΚΡΑΤΟΡΑΣ sese indigitasse do-
 cet alicubi Synesius. Alioquin Græcis scriptoribus ci- De Regno.

- tra ambages βασιλείς eosdem passim vocatos nosti, & dignitatem illam Imperatoriam βασιλείαν, ut præter recentiorum Auctorum turbam, Herodianus agens de Severo filios suos Imperatores designante, οὗτ' ἐν οἷς αὐτὸς κρινωνὰς τῆς ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ καὶ ἀντιπραγματοῦρας ἀπιδέξας. Scilicet ad Diodori mentem, qui Romanam IMPERATORIS vocem per Græcam ΒΑΣΙΛΕΩΣ explicandam docet; ἸΜΠΕΡΑΤΩΡΑ αὐτὸν ἀναγορεύει καὶ δορυκαλῶν, ὅ ἐστι ΒΑΣΙΛΕΑ. Hinc etiam in veteri Tabula Paschali Bibliothecæ Vaticanæ, mentio fit ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, Regni nempe seu Imperii Alexandri Severi. Unde etiam Monarchia dicta nonnunquam Cæsarum dominatio, ut Juliano Cæsari in Orationibus, & pridem Aristidi, qui eandem perfectissimam Monarchiam vocat Regia potestate majorem. Inde quoque Imperatores citra ambages Reges & Augustæ Regina passim apud Poëtas, & imperare regnare, ut apud Lucanum, Cæsaribus regnare vacet, & apud Claudianum aliquoties, de Maria Honorii Coniuge,
- Epithal. Honor. *Magnorum soboles Regum, parituraque Reges,*
item alibi,
- De Mall. Theod. Conf. *— oracula Regis*
Eloquio crevere tuo.
- Sylv. l. iv. i. Et jam olim de Domitiano Papinius,
— longumque tibi Rex magne juventam.
- Annal. l. iii. 6. Sic Imperatori Populo legas apud Tacitum, quem Populum late Regem dixit Maro. Ita præter Poëtas sequiori ævo Latinis Scriptoribus Reges vocati nonnunquam iidem Imperatores, ut Orosio, & eorum imperium Regnum, ut Theodoricus scribens ad Imperatorem Anastasium, Regnum vestrum, imitatio vestra; sicut & jam olim Tertullianus, Ait Romana quadam Regina. Immo hinc
- Cassiod. Var. l. i. De Virg. nib. Veland. c. 17.

hinc etiam *μεγάλη βασιλεία* appellationem iisdem Augustis quandoque à Scriptoribus tributam supra vidimus, & Diocletianum *πρεσβύτερον βασιλέα*, seu *seniorem Imperatorem* ab Eusebio pro more illorum temporum nuncupatum. Neque ideo probandi Græcorum Scriptorum Interpretes, qui *βασιλεὺς* & *βασιλίδας* vulgo *Reges* & *Reginas* passim vertunt, ubi de Romanorum Imperatoribus vel Augustis occurrit mentio, & ita lectorem incautum alio traducunt, ut Interpres Philostrati, cui Ἰὺλια βασιλὶς quædam *Julia Regina* vocatur, quo nomine viro docto imposuit, quæ tamen non alia ibi, quam Julia Augusta Severi conjunx. Roma quoque *βασιλίδας* vel *βασιλεύσας πόλιν* nomine pridem apud Herodianum, Eusebium, aliosque passim designata, & in præclaris Marmoribus nuper in urbe effossis, ΕΝ ΤΗ ΒΑΣΙΛΙΔΙ ΡΩΜΗ, quemadmodum postea ejus exemplo altera Roma iisdem nominibus adfecta, quæ obvia apud Byzantinæ Historiæ conditores, ac in Latinis etiam Chronicis, Victoris puta Tununensis, aut Marcellini Comitis, *Urbs Regia*, & *Urbs Augusta* frequenter, quibus vulgo Constantinopolim designant. Alias capita Provinciarum dicta etiam *ἀντικρατεῖς*, sicut Sepphorim *Γαλιλαίης πινυς ἀντικρατεῖδα* vocat a- Orig. lib. licubi Josephus, cujus urbis nomen, ut obiter hoc ad- xviii. c. 3. dam, corrupte aliquoties apud eum legitur, *Σίμφωρις* nempe pro *Σίμφωρις*, ut recte præferunt alia loca, & firmant nummi illius urbis haud passim obvii, cum inscript. *ΣΕΠΦΩΡΗΝΩΝ*. Neque vero illud prætereundum, utrumque cum *ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ*, tum *ΒΑΣΙΛΕΩΣ* vocabulum, non cum Augustis solum, sed cum Cæsaribus etiam seu designatis hæredibus communicatum. Prioris seu Imperatorii nominis fidem facit Eusebius agens de Constantio adhuc Cæsare, cu- De Vit. Const. l. 1. jus c. 18.

In Gaza
Reg. Gal-
liarum.

De Vit.
Const. l. 1.
jus c. 18.

- jus locum jam occupavit vir doctus. Ita Ammianus de
 Lib. xv. Juliano Cæsare adsumpto à Constantio, *Imperatorem*
appellans clementem & faustum, alibi *imperatorii muneris*
fulgore flagrantem. Similem vero alterius vocis usum apud
 eundem Eusebium observo, ubi Constantinus, ad
 Hist. Eccl. Crispum filium Nobilissimum Cæsarem scribens, *παι-*
 l. x. c. 9. *δι Κερίσπῳ ΒΑΣΙΛΕΙ Φιλαυθροπιάτῳ*, *Filio Crispo Cæ-*
sari clementissimo, ut recte hunc locum expressit Cl.
 Valesius. Ita Cæsaris dignitas in Gallum Juliani fra-
 trem à Constantio collata, *Βασιλέως* nomine Gregorio
 Orat. i. in Theologo designata, *ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν ἀδελφὸν ἢ φιλαυθρο-*
 Jul. *πία ἔκασταρ ὁ ἀποδείκνυσι ΒΑΣΙΛΕΑ*, & eadem pote-
 stas nomine *Βασιλείας* eidem in sequentibus dicta. Nec
 In Hist. A- aliter Procopius de Justiniano Cæsare renuntiato, *ἀνῶ-*
 nan. *πιν γὰρ αὐτὸν ΒΑΣΙΛΕΑ*. Unde frequenter apud eos-
 dem Byzantinos scriptores, Cæsares dicuntur Augu-
 stis *συμβασιλεύειν*, quod *conregnare* vocat Sulpitius Se-
 verus. Conjunctam alias *ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΥΤΟΚΡΑ-*
ΤΟΡΟΣ appellationem Orientis Regibus haud insue-
 tam, & à Tryphone Diodoto ac Tigra-ne Armenio ad-
 sumptam, supra vidimus ex duobus eorum Nummis.
 Cæterum ut AUGUSTI, ita IMPERATORUM
 quoque nomen priscis Galliarum Regibus, à Byzantinis
 Imperatoribus interdum communicatum, ut Clodo-
 vxo ab Anastasio, ex veteribus chartis aliisque coævis
 monumentis observarunt jam viri docti, ac inter alios
 laudatus paullo ante Jac. Gottlefredus in erudita Dia-
 triba de jure Præcedentiæ. Illud vero insuper circa
 hunc Titulum Imperatorium è Nummis observan-
 dum: Primo, neque prænomen illud à J. Cæsare in
 nummis receptum, nec ab Augusti successoribus Tibe-
 rio, Caio, Claudio etiam, nisi rarius in iisdem admis-
 sum, ut de Tiberio & Claudio constat adseruisse Sue-
 tonium,

tonium, illos à Prænomine IMPERATORIS abstinuisse. Equidem in magna nummorum copia qui supersunt eorundem Principum, vix semel tributum illis videas. Unde etiam eorum exemplo, neglectum liquet eundem titulum ab aliis Cæsaribus, ut Severo, Caracalla, Galieno, aliisque, quorum Nummi frequentius carent eo prænomine, donec à Constantino-
 politanis Imperatoribus plane. omissum observes itidem in eorum nummis, exceptis forte aliquot Juliani æreis, in quibus solitum antea illud IMP. nomen adhuc hodie legitur. Justinianum certe notat Agathias L.v.p.157.
 primum è Byzantinis Cæsaribus, *Romanorum Imperatorem* dictum, καὶ πρῶτον ὡς εἶπεν, ἐν τοῖς καὶ τῷ Βυζαντίον βασιλευσὶ Ῥωμαίων ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ὀνόματι πρὸ καὶ πρῶτον καὶ δεύτερον. Secundo, idem non perpetuo Prænominis, sed etiam vice Cognomenti quandoque à prioribus Cæsaribus usurpatum, ut ex plurimis Neronis, Galbæ & Vitellii Nummis liquet, sicut SER. GALBA IMP. CÆS. AUG. Tertio pro Prænomine, non ab Augustis solum, sed etiam à M. Antonio Triumviro adscitum in aliquot ejus Nummis, IMP. ANTONIUS AUG. *Augur* nempe non *Augustus*, quum alias in ejusdem & Pompeii, Bruti, Cassii aliorumque denariis postponi soleat, in quibus nempe pro imperio militari aut rei feliciter gestæ præmio usurpatur. Posterioris vero hujus appellationis usum, peti-
 tum ex veteri more Reip. & acclamationibus militum, non aliunde certius quam ex Nummis aut lapidibus discas, ita frequenter in iis repetitum legitur id cognomen-
 tum. De Augusto id jam olim notavit Dio, cujus locus levi emendatione indiget, ἐκείνην γὰρ πολλάκις μὲν καὶ πρῶτον καὶ δεύτερον ἀπὸ αὐτῶν ἔργων ἔλαβεν, ὥς ἐν καὶ ὅπου ὄνομα ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ἔσται. Hanc
 SSSS etiam

etiam (Imperatoris appellationem) *sepius & antea & postmodum ex ipsis rebus à se gestis reportavit, semel & vices IMPERATOR dictus.* Ita enim emendari & explicari debent illa verba levi traiectione, *ὡς ἐν καὶ ἀρχῇ, ut* XXI. *Imp.* nomen retulerit, non vero *ἐν ἀρχῇ vices*, ut male legit & vertit Xylander, pejus autem vir doctus illius corrector, qui de *imaginibus* Imperatoris verba illa in margine & in adnotatis ad Dionem sumenda contendit. Nec accedo doctissimo Casaubono, quem deprehendi postea ad Suetonium legentem hoc loco *ἐν ἀρχῇ*, ut subaudiatur vox *ἐργασις* paullo ante adscripta, *in viginti nempe gestis aut victoriis.* Perspicue cum Dionis Tacitus de eodem Augusto, *Nomen Imperatoris semel atque vices partum*, & cum utroque Nummi, in quibus IMP. XXI. apud Orconem & Golrzium descriptus legitur, ne de veritate hujus emendationis liceat dubitare. Ita & Caligulam Imperatorem XII. à militibus dictum, & Titum XV. in utriusque vita observat Dio. Prior tamen in Nummis Imp. II. vocatus tantum legitur, quod ideo factum crederem, quia ærea Cæsar numismata post ejus mortem Senatusconsulto conflare iussa; unde mutila hac in parte Cæsar in iisdem historia. Posterior vero non XV. solum, sed etiam XVII. Imp. in ejusdem Nummis traditur. Parabant nempe Cæsariibus, ut notum, has crebras appellationes eorum Duces & Legati; ita ut alios honores victoribus relinqueret, titulum vero Imperatoris Cæsar referret, ob res nempe suis auspiciis gestas. Hinc apud Dionem legas, M. Crassum devictis Dacis, alia quidem præmia consequutum, non autem eundem Imperatorem salutatum, sed Augustum, quod aliter nonnulli tradiderant; & alibi M. Vinicius Augusto idem nomen paravisse observat Blæso; tamen & *postremum* quidem eandem Impera-

Annal. I.

Lib. LIX. &
LXVI.

Lib. LI.

Lib. LV.

peratoris appellationem relictam à Tiberio Tacitus au- Annal. III.
ctor est, quod nihilominus aliis etiam concessum sub- 74.

sequentis Cæsaribus haud male ex Appiano colligit ma-
gnus Casaubonus. Omnino vero notandum hoc loco,
quod de more hujus appellationis idem Dio in Clau-
dio tradidit, eum ob res gestas in Britannia aliquoties
Imperatorem salutatum, contra patrium morem, quo
non sæpius, sed semel tantum id nomen poterat de uno
bello reportari, ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ πολλάκις ἐπωνομασάθη Lib. IX.
ὡς γὰρ πρὸ πάσης, ὃ γὰρ εἶναι ἐν ὑδενὶ πλείον ἢ ἅπαξ, ἐν δὲ αὐτῷ
πολέμῳ ἢ ὀπίκλησιν πώποτε λαβῆναι. *ob hæc aliquoties IM-*
PERATOR dictus est præter morem Romanorum; neque e-
nim sæpius quam semel licet uno de bello id nomen adsumere.
Unde intelligimus, quo titulo ac jure Imperator to-
ties, nempe XXVII. vocetur in Nummis Claudius, &
inducti ab eo moris imitationem ad alios quoque transf-
uisse.

PONTIFICIS MAXIMI nota ex iisdem Num- De Titulo
mis appellatio, qua supremam Sacrorum & Religio- PONTIFICIS
num curam in se transtulerunt Cæsares. Hinc ab Au- MAXIMI
gusto ad Gratianum usque Imperatorem transiit usus & Adfini-
hujus appellationis, ut docent Lapides, & adnotavit bus.
jam ante eminentissimus Annalium Scriptor. Non-
nulli vero serius eandem, ut à Justino retentam volunt,
cujus extat inscriptio cum verbis PONT. MAX. in
quibus tamen non *Pontificem*, sed *Ponticum Maximum*
legendum monuit nuper eruditissimus Reinesius. Con-
juncta vero in Cæsarum Nummis Principatus & Sacer-
dotii jura ea ratione, qua Reges Lacedæmoniorum
dicti jam olim Xenophonti, rerum divinarum respec- De Lacc-
ctu Sacerdotes, humanarum vero Imperatores; aut dæm. Rep.
qua quosdam Duumviros & Sacerdotes vocatos legi-
mus nonnunquam in priscis monumentis. Tales nem-

pe Sacerdotes Duumvires in Codice Theodosiano, & in Actis Cæciliani, Didymus quidam SACERDOS Jovis Optimi Maximi, & simul Duumvir Coloniz Carthaginensium, quem locum adtulit ad Eusebium Cl. Valeſius. Quo ſpectat præclara inſcriptio cujuſdam

Theſ. Grut.
ccccxxxix.

5.

Hiſt. Eccl.
l. vii. c. 14.

In Cimel.
Mediceo.

Gnæi Munatii, in qua dicitur inter alia, MUNICIPI FLAMEN PERPETUUS DUUMVIRALI POTESTATE. Unde factum ut Romanorum exemplo, nonniſi functos ſupremis Magiſtratibus ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ſeu Provinciæ Sacerdotes creaffe legatur apud Eusebium Maximinus. Quare etiam iidem ΑΣΙΑΡΧΑΙ & ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ſeu Aſiæ Principes & Sacerdotes occurrunt apud eoſdem Gentiles; ut cum aliunde, tum ex aurea Epiſtola Smyræorum liquet de Polycarpi Martyrio, in qua illud Sanctiſſimus Præful paſſus legitur *Ἰνι Ἀρχιερέως φιλίππου*, quem paullo ante *Ἀσιδέχνη* vocant iidem Smyræi, ne de muneris communione poſſis dubitare. Egrege vero id illuſtrat præclara Nummi inſcriptio ſub Antonino Pio percuſſi, qui utramque appellationem uni etiam eidemque tribuit, ΠΡΟΦΡΟΝΤΩΝΟΣ ΑΣΙΑΡΧΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΙΕ. ΓΙ. ΠΟΛΕΩΝ ΚΟΙΝ. *Frontone Aſiarcha & Sacerdote XIII. Civitatum Communiſ Aſiæ*; numeralibus nempe litteris ΓΙ pro ΙΓ tranſpoſitis, obvio more ſeu *παρακείμενα*, ſicut itidem in ſequenti nummo Laodiceuſium ΣΑ. ΕΤΤΥΧΟΥΣ ΑΡΧΙΕ. ΓΙ ΗΟΑ. *Samie Eutyche Sacerdote XIII. Civitatum*, ex quibus nempe conſtabat Commune Aſiæ, ut aliunde liquet, & qua de re alibi. De ſimili vero Aſia

L. 17. D. de
Mun. & hono-
r.

L. 8. D. de
vacat. &
excus.

Sacerdotio occurrit aliquoties mentio in libris Jurifconſultorum, ut quod ſponte illud iterare nemo prohibetur; aut in *Aſia Sacerdotium Provincia* ſuſcipere non cogantur numero liberorum quinque ſubnixi. Nec pauci alioquin occurrunt antiqui Græcorum Nummi, qui

qui sicut Pontificia Cæsarum dignitate cum aliis Imperatoriis titulis; ita in averſa parte illo aut *Asiarcha* aut *Sacerdotis* nomine quasi loci Præsidibus concessio nonnunquam signantur. Posteriores præfert Nummus Cianorum Bithyniæ oppidi sub Domitiano cufus, ΕΠΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΚΑΤ. ΒΙΑΝΤΟΣ ΚΙΑ. *Sub Pontifice Claudio Biante, Cianorum.* Accedit alius Apameæ percussus, ΕΠ. Μ. ΑΤΡ. ΑΔΕΞΑΝΔΡΟΥ ΑΡΧΙ. ΑΠΑΜΕΩΝ, *sub M. Aurelio Alexandro Pontifice Apamensium.* Præter vero præclaros hos Nummos ineditos, referri etiam huc debet inscriptio alterius Nummi, Hephæstionis nempe Daldianorum, quam videre licet in rebus Severi apud Trifanum. Ita haud absimili ratione, ΑΣΙΑΡΧΟΥ mentio aliquoties in geminis Nummis, ut Cyzicenorum, ΚΥΖΙΚΗΝΩΝ ΝΕΟ- *In Gaza*
ΚΟΡΩΝ, ΒΗΜ. Α. ΑΤΡΕΑΙΟΥ ΑΣΙΑΡΧΟΥ, *Medicea.*
Cyzicorum Neocoræ sub M. L. Aurelio Asiarcha. Sic alius Smyrnezorum, ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΑΣΙΑΣ, *In Cimel.*
Smyrnezorum Primorum Asia, in altera autem parte ΕΠ. *Reginæ*
Μ. ΑΤΡ. ΤΕΡΤΙΟΥ ΑΣΙΑΡΧΟΥ, *Christina.*
Tertio Asiarcha, & cujus Asiarchæ nomen notavi itidem in nummo Regiæ Gallorum Gazæ, inscr. ΤΕΡΤΙΟΥ ΑΣΙΑΡΧΟΥ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ. Agnoscis, ut opinor, apertum horum Nummorum & Epistolæ Smyrnezorum consensum; Asiarcharum nempe ac Pontificum seu Sacerdotum nominibus, ut supremis quibusdam loci Præsidibus, signatam rei gestæ memoriam; sicut alias nominibus Consulum apud Romanos, aut Cæsarium eorundemque Pontificum Maximorum. Ita Amphictyonum & Byzantium decreta videas signata Sacerdotum nominibus apud Demosthenem, & apud Josephum decretum Atheniensium in gratiam Judæorum, *ὅτι Πρωτάνως καὶ ἱερίως Διοῦσθε, suffragia* *Origin. lib.*
Ssss 3 *vero* *xiv. c. 16.*

vero collegisse Dorotheum Α' *εχρησία*. De annis cæteroquin Sacerdotum nominibus signari solitis, apud Nicopolitas puta, Alexandrinos, quibus dictus proinde Sacerdos Augustalis ἑστιαυτὸς ἀρχων, morem notarunt jam duo viri longe eruditissimi, Casaubonus & Seldenus, ille ad Suetonium, hic ad Marmora Arundelliana. Simile quid de Jovis Olympii Sacerdotibus apud Syracusanos observat etiam Diodorus. Juxta autem illius moris vestigia, quo inscripta in Actis publicis Sacerdotum aut Asiarcharum nomina, in Inscriptione donariorum ejusdem Smyrnæ, quæ occurrit in prædictis marmoribus, Ctesyphon quidam ΑΣΙΑΡΧΗΣ vocatur. Idem nempe apud Asiaticos, cum Ludorum & Publici Concilii totius Communitatis, tum reliquorum Flaminum Præsides quidam & principes habebantur. Unde lux etiam non mediocris accedit celebri Actorum loco, ubi occurrit *Asiarcharum* apud Ephesios mentio. Liquet enim ex monumentis modo adlatis, *Asiarchas* id genus non Ephesi solum, ut existimarunt nonnulli, sed modo Cyzici, modo Smyrnæ locum habuisse, ubi nempe communia Asiæ Sacra & publici conventus habebantur, quibus præerant illi Asiarchæ. Secundo, unum videri Asiarcham hoc munus eodem tempore administrasse, quamvis plurium simul Asiarcharum mentio occurrat eodem Actorum loco & tertium aut quartum Asiarcham electum se tradat alicubi Aristides. Firmant nempe hic Nummi eandem Cl. Valesii sententiam, quam ex commemorato uno Philippo Asiarcha in Polycarpi martyrio jam ad Eusebium adseruit. Adeo tamen ut statuum sit omnino, aut per vices hoc munus plures implevisse; aut vero unum Asiarcham ut reliquorum Principem constitutum, à quo petita sit Fastorum & rei gestæ memoria. Ita *Πρῶτος Ἀρχιερεὺς* in antiquis Nummis inter-

Lib. xvi.

xix. 31.

Sermon.
Sacr. iv.

terdum signati, ut Cebessi urbis Lyciæ, ΕΠΙ ΑΤΡ. ΜΑΡ-
 ΚΟΥ ΑΡΧΙ. ΗΡΩ. ΚΑΒΗΣΣΙΚΩΝ, *sub Aurelio Marco*
Pontifice Primo Cebessensium, ni ΠΡΩΤΩΝ potius legen-
 dum sit seu *Primorum*, & ita ad *Cebessenses* non ad Pon-
 tificem referri debeat, ut ΠΡΩΤΩΝ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ,
 aliaque gemina. Alioqui *Sacerdos Perpetuus & Primus* oc-
 currit aliquoties in antiquis lapidibus. Tertio, non
 audiendum hic Augustum Interpretem, Constanti-
 num Porphyrogenetam, qui Asiarcham Asiæ Procon-
 sulem interpretatur, & hanc suam explicationem firmat
 hoc ipso Actorum loco. Neque enim aut ahibi, aut in
 productis Nummis Asiarcha ut Romanus Proconsul,
 sed ut Præses publici Asiæ conventus & communium
 Sacrorum producitur. Cæterum in veteri Inscriptio-
 ne, quam nondum excusserunt viri docti, Antonius
 quidam Hyacinthus ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ Thes. CLXXIV. 8.
& CLXXVIII.
 ΑΣΙΑΡΧΗΣ vocatur; ut eosdem habuerint Asiatici
 & Magistratus præcipuos, & solemnium Gentis Sacro-
 rum Antistites. Unde facile jam adsequimur, cur ἀγ-
 χης & ἐπαρχίας apud Græcos, & *Præsidis ac Præfectura*
 nomine apud veteres Jurisconsultos, seu *Gentium Præsi-* Thes. CLXXIII.
Ulpian. l.
14. D. de
excusat.
dati, eadem Asiarcharum & supremorum Sacerdo-
 tum dignitas designetur. Ita nempe conjuncta in iis
 occurrunt munia Principatus & Sacerdotii, ut iidem
 illi Principes dicti & Sacerdotes non obscuram Pontifi-
 ciæ Cæsarum dignitatis imaginem adumbrent, de qui-
 bus illo sensu Tacitus, *Nunc Deum munere summum Pon-* Annal. III.
58.
tificem etiam summum hominem esse; Scilicet,

Rex Anius, Rex idem hominum, Phæbique Sacerdos; Æneid. III.
 quod etiam ad Romanorum Imperatores eisdemque
 Pontifices trahit ibi Servius, *sane majorum hæc erat con-*
suetudo, ut Rex esset etiam Sacerdos, vel Pontifex. Unde ho-
 dieque IMPERATORES dicimus PONTIFICES.

Quo

Quo spectant etiam Nummi quidam Elagabali peculiari titulo inscripti, SUMMUS SACERDOS AUG. Illud tamen discrimen hoc observes, quod non perpetua erat Asiarcharum, sicut apud Romanos Pontificis Maximi dignitas, quam perpetuam seu *continuant* (ut Taciti verbo utar de Præfecto urbis perpetuo) Cæsari- bus Nummi largiuntur, nec in iis proinde renovari videas, instar Consulatus aut Tribunitiæ potestatis. Notum quippe hoc Sacerdotium fuisse ex eorum numero, quæ non annua erant, aut singulis vel quinquenniis vel decenniis, ut reliqua Augusti imperia, renovabantur, sed *ἀεὶ* *ῥίς*, ut Græci eadem vocare solent. Hinc apud Cassiodorum, ubi mentionem injicit perpetui Patritiatus, *credo ad similitudinem PONTIFICATUS unde venerat, rem fuisse formatam, qui SACERDOTIUM non deponunt, nisi cum vitæ munera derelinquunt*. Ita factum ut exemplo perpetui hujus Pontificatus, alia quoque Sacerdotum Collegia apud Romanos Pontifices suos crearent *affiduos*, ut de iis loqui amat Livius, seu *ἀεὶ* *ῥίς*. Tales præter alios illi ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΔΙΑΒΙΟΤ, seu Palæstræ Pontifices, quorum mentio in Inscriptionibus Athleticis Romæ novissime repertis, in ruinis Thermarum Titi. Unde luculentam ex iis ad ipsum lapidem à me nuper cum geminis aliis descriptam, non pigebit hic in Lectoris gratiam divulgare;

Η ΙΕΡΑ ΕΥΣΤΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΗΡΑΚΛΕΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΕΩΝ ΕΝ ΤΗ ΒΑΣΙΛΙΑΔΙ ΡΩΜΗ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΩΝ Μ. ΟΥΛΠΙΟΝ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟΝ ΔΙΑΒΙΟΤ ΕΥΣΤΑΡΧΗΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΤΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ ΕΥΣΤΟΤ ΠΕΡΙΟΔΟΝ ΕΙΚΗΝ ΠΑΡΑΔΟΞΟΝ ΕΠΙ ΒΑΛΛΑΝΕΙΩΝ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΤΟΝ ΕΑΥΤΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΗΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΣΑΝΤΑ ΚΑΙ ΑΙΤΗΣΑΜΕ-

ΣΑΜΕΝΟΝ ΤΟ ΤΕΜΕΝΟΣ ΤΟ ΣΙΜΠΑΝΤΙ
 ΗΤΕ ΤΟ ΤΗΝ ΤΕΙΜΗΝ ΑΝΑΘΕΝΤΟΣ Μ. ΜΕΤ-
 ΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΜΝΟΥ ΕΠΙ ΑΡΧΟΝΤΩΝ Δ. ΟΥ ΑΝ-
 ΝΙΟΥ ΑΡΡΙΠΠΙΑΝΟΥ ΚΑΙ Μ. ΜΕΤΤΙΟΥ ΑΜΕ-
 ΡΙΜΝΟΥ.

Dedicatum fuit nempe Antonini Pii temporibus
 præclarum hoc monumentum, ut eruo ex gemina in-
 scriptione apud Gruterum, in qua itidem occurrit
 mentio hujus M. Ulpii Domestici, & Legationis il-
 lius ad Pium nomine Collegii Athletarum susceptæ, ^{Thef. CCCXV. p. 2}
 quæ Inscriptio edita miram ex ista lucem foeneratur. ^{CCCXVI.}
 Sed de his alibi ad has ipsas Inscriptiones. Unum hic
 notandum, hunc Ulpium Domesticum universæ Pa-
 læstræ Xystarcham simul & ΑΡΧΙΕΡΕΑ perpetuum
 vocari, ex eo nempe genere, quos proinde *Sacerdotes*
Præsides à Tertulliano dictos videas. *Quid ergo mirum si* ^{De Specta- cul.}
apparatus agonum Idololatria conspurcat de coronis profanis, de
SACERDOTALIBUS PRÆSIDIBUS, de Collegia-
tiis Ministris. Munerum nempe seu Ludorum editores
 Flamines vulgo & Sacerdotes, quo respexit etiam Ca-
 non Concilii Illiberitani, *Flamines qui non immolaverunt* ^{Can. III.}
sed MUNUS tantum dederunt, à cujus sensu longe utique
 recedunt docti Hispani illius Concilii Interpretes, qui
 ignorance obvii illius moris *Munus* ibi explicant de
 dono, quo se à sacrificandi necessitate eximerent. Sicut
 vero ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΔΙΑΒΙΟΥ in superiori Marmore,
 ita ΙΕΡΕΑ ΔΙΑΒΙΟΥ seu *Flaminem perpetuum* legas in
 Nummo quem vulgavit jam olim doctissimus Sirmon-
 dus; ut nempe illos innuat, qui *Flamines perpetui* vo-
 cantur in Codice Theodosiano, aut cum *Flamines*, tum
Pontifices perpetui in Marmoribus antiquis. Quales etiam
 Jovis *21. 618* Sacerdotes apud Mylasenses observat Stra- ^{Lib. XIV.}
 bo; aut Templi apud Arabas Diodorus; aut apud Bur- ^{Lib. III.}

T t t

gundios

- L. XXVIII. gundios Sacerdotem omnium Maximum Ammianus, aut non Hebræorum duntaxat Pontificem, de quo id
- Lib. XVI. tralatitium, Josephus, sed Herodem etiam perpetuum
- Antiq. C. 9. scilicet Agonothetam ab Olympiis declaratum. Immo nec perpetuam solum in eodem Augusto, sed hæreditariam etiam Pontificiam dignitatem reliquorum Cæsarum Nummi satis arguunt; cujus rei gemina exempla suppeditant nonnunquam præca Gentilium monumenta. Unde certe haud male apud Dionem, inter honores à Senatu Jul. Cæsari decretos, ille etiam refertur, ut filius ejus qui nasceretur aut adoptivus, evaderet Pontifex Maximus; qui honos utique ad Hæredem ejus ac reliquos dein Successores transiit. Ita apud Herodotum mentionem videas Sacerdotis, qui sibi & liberis Sacerdotium petit, quales nempe *πατριάρχαι* aut *ἐργασίνας*, ut eas vocarunt Græci, *paternæ ac ævitiæ Sacerdotiæ* Suetonius, apud Ægyptios, Rhodios aliosque familiares ex eodem ^a Herodoto, ^b Diodoro præterea ac præcis id genus auctoribus colligas. Hinc etiam in antiquo lapide *ΙΕΡΕΥΣ ΔΙΑ ΓΕΝΕΩΣ*, & in altera Inscriptione Græca cum priori, quam modo expressimus, reperta, Claudius quidam Rufus successor declaratur proprii Parentis in eodem munere Pontificis universæ Palæstræ, *ὅς καὶ διαδοχὸς ἐγενέτο τοῦ ἰδιοῦ πατρὸς*, nempe ut apud
- Pag. 169. Photium legas alicubi, *ιερέως καὶ ἐξ ἱερέων τὰ πρὸς πατρὶς ἀνώγειν καὶ γενόμενῳ*; aut sicut apud Philostratum Scopelianus quidam traditur, Hebræorum scilicet more, oriundus ex Sacerdotali genere & hæreditarius *Ἀσὶα* Sacerdos, *ἀρχιερεὺς μὲν ἐγένετο ὁ Ἀσίας αὐτὸς καὶ πρὸ γονοὶ αὐτοῦ πάντες ἐκ πατρὸς πάντες*. Sacerdos vero fuit *Ἀσία* ipse & illius majores omnes à Patre ad Filium. Ita certis è familiis adscitus Clarii Apollinis apud Colophonios culti Sacerdos

cerdos apud Tacitum. Neque vero omittendum hoc Annal. 11.
 loco, ubi plures simul Augusti regnabant, penes unum 54.
 & seniore[m] quidem hanc Pontificatus Maximi appellationem
 refecisse apud Romanos, ut supra ex Dione notavimus. Id vero
 rursus perspicue probant Nummi, in quibus M. Aurelius PONT. MAX. vocatur, non autem
 Collega ejus L. Verus. Alias inferior quoque PONTIFICIS dignitas
 tanquam initium quoddam seu tyrocinium illius fastigii in aliquot
 junioris Drusi & Getae adhuc Cæsaris nummis signatur, ut supra
 monui. Omissa vero cum plerisque aliis mentio hujus dignitatis
 à Gallieni temporibus, in sequentium Augustorum Nummis, licet non
 abdicarint continuo vim aut usum hujus appellationis. Neque enim
 titulum illius dignitatis solum gestasse, sed munia etiam peregisse
 Cæsares, docent nonnunquam Auctores, ut de Hadriano Spartianus,
Sacra Romanorum diligentissime curavit, peregrina contempsit, PONTIFICIS MAXIMI officium peregit.
 Ita Tiberius ut Pontifex Maximus de jure Flaminis consultus
 apud Tacitum, & à Plinio Trajanus, *quia sciebam in urbe nostra ex ejusmodi causis, collegium Pontificum adiri solere, te Domine, MAXIMUM* Annal. 111.
Lib. x. Ep. 72.
 PONTIFICEM consulendum putavi, quid observare me velis. Hinc etiam
 ab Augusto ratione illius muneris, Fatidici libri recensiti; Annus
 Julianus iterum ordinatus; auctus Sacerdotum numerus; Cærimonia
 antiquæ restitutæ; & Claudius obsecrationem jure MAX. PONT.
 præit, auctore eodem Suetonio; & apud Tacitum fugillatus Vitellius,
*quod MAXIMUM PONTIFICATUM adeptus carimoniis publicis diem quendam
 nefastum, hoc est suo more improvide, edixisset;*
 & ab Alexandro Severo *Causas Sacrorum finitas* notat Lampridius;
 & Vopisco dictus *Sacerdotia composuisse*

- Ep. LXII. Aurelianus, & Julianus ut Pontifex Maximus, quorundam Sacrorum procurationem sibi vindicat, *ἐγὼ νῦν ἐπὶ τῇ προέξει τοῦ εἰς τὸν πόλιν τῆς πόλεως ΜΕΓΑΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ*, Ego proinde quandoquidem sum juxta leges patrias. **MAGNUS PONTIFEX**, quod & in alia Epistola testatur cuidam Sacerdoti nuncupata, & quam cæteroquin Pontificis appellationem sibi ipsimet Julianum tribuisse, docet nos Socrates, *καὶ τῶν ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ἀνέμωσεν*. Unde utique Libanius, gaudere Julianum *Sacerdotis* haud minus quam *Imperatoris* nomine, non frustra videtur alicubi prædicare. Cæterum eandem appellationem in Nummis certe illorum temporum insolitam retinet quoque nummus aureus M. Constantini, ubi P. M. seu *Pontificis Maximi* titulus cum reliqua honorum congerie adscribitur. Sicut vero **ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ** vel **ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΜΕΓΙΣΤΟΙ** in Græcis Cæsarum Nummis & Lapidibus vocantur Romanorum Cæsares, sic etiam Vestalium Maxima *Ἀρχιερα* apud Dionem dicitur. Ita factum ut eadem **ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ** appellatio quam Christo tribuunt prisca Ecclesiæ Doctores Clemens Romanus, Origenes, alii, dein translata sit promiscue ad Christianorum Antistites, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, quo nomine & Vigilium Romanum & Paulum Alexandrinum Præsules, præter alios vocat in Arcana Historia Procopius. Ex eodem fonte profluxerunt postea inversa **ΙΕΡΑΡΧΗΣ** & **ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ** nomina, inter quæ discrimen illud statuit Auctor scholiorum ad opera Dionysii vulgo Areopagitæ, ut **ΙΕΡΑΡΧΗΣ** Sacrorum curam, **ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ** Sacerdotum magisterium capebat, prior nempe *ἱερωτῆς*, posterior *ἱερέων ἀρχων*.

Maxim. in
Schol. ad l.
1. de Cœl.
Hier.

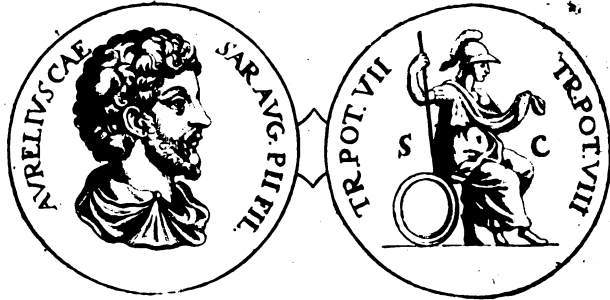
De Titulo
TRIBUNI-
TIÆ POTESTATIS.

DE TRIBUNITIA POTESTATE supra vidimus, qua ut summi fastigii vocabulo, annos Principatus.

tus passim in Nummis Cæsarum distinctos nosti. Ut manifeste ii demum arguunt, quam vere à Dione sit adsertum, juxta eandem imperii sui annos à Cæsaribus numerari. Perpetuam nempe illam potestatem semel susceptam gerebant Cæsares, quomodo & eam vocat in Hadriano Spartianus, *ad PERPETUAM Tribunitiam Potestatem omen sibi factum*; ita tamen ut quotannis eandem cum Tribunis plebis renovarent, sicut cum Dionis auctoritas, tum Nummorum conspectus probat. Adeo ut nec Tiberium, cui ad quinquennium delatam illam scribit Suetonius, abstinuisset ab eadem in singulos annos illius quinquennii & sequentium etiam renovanda, ex iisdem constet contra quam viris doctis placuit. De Vespasiano observat idem Suetonius sero eundem Tribunitiam potestatem recepisse, quod vix hodie ex illius Nummis colligas, qui ab initio principatus eandem illi deferunt, & quidem ad numerum usque TRIB. POT. X. quot illi anni imperii fuere. Communicatam vero ab Augustis eandem dignitatem cum designatis hæredibus, eoque exemplo summæ spei admos, quod tradunt nonnunquam Scriptores, ex Ælii, Aurelii, aliorumque Nummis observes, quibus

L. ÆLIUS CÆSAR TRIB. POT. COS. II. & Tacit. Ann. I. 11. 56.
 AURELIUS AUG. PII F. CÆSAR TRIB. POT. COS. II. Unde illud etiam eruas, annos Tribunitiæ potestatis in iisdem Nummis, non ab imperii exordio, sed ab initio illius fastigii vulgo signatos, adeo ut Tiberio, Neroni, Marco, Commodò, aliisque longe plures anni Tribunitiæ potestatis, quam imperii tribuantur. Exquisitæ vero hanc in rem raritatis Nummus M. Aurelii adhuc Cæsaris nondum Augusti, in cujus aversa parte Roma sedens galeata, cum adscripta gemina Tribunitia potestate, nempe TR. POT. VII

TR. POT. VIII. cujusectypiad me transmissi gratiam
 Thomæ Chiffletio paternæ & fraternæ laudis æmulo
 habiturus est lector.

Adsumptum' autem illud ab Imperatoribus nomen,
 non vero Tribunorum plebis, ex more illorum tempo-
 rum, quibus Potestas Tribunitia, Cenforia, Consu-
 laris, pro dignitate Tribuni Plebis, Cenforis, Consu-
 lis reperta; quorum prima signatur passim in Nummis
 Augustorum, altera in Nummis Domitiani. Hinc
 etiam discrimen haud leve hujus *Tribunitia Potestatis &*
Tribunorum Plebis observes. Primo, quod illa Patritio-
 rum, quales necesse erat creari aut fieri Cæsares, hi
 Plebeius esset Magistratus, ad quem tamen Equites
 Lib. LIV. admissos ab Augusto, alicubi tradit Dio. Secundo,
 quod prior omnia imperia præmineret, ut supra ex
 Tacito vidimus; hi non item, qui infra Consulium &
 Prætorum fastigium censebantur. Tercio, quod in illa
 etiam intra primum ab Urbe milliare præsidium habe-
 rent opis ejusdem indigi; in Tribunis Plebis autem tan-
 Diol. LIII. tum intra Urbis pomæria. Quamquam & Tribunos
 Plebis nonnullos Imperatores legamus exstitisse, sed
 privatos etiamnum neque adhuc summi fastigii hære-
 des aut consortes; puta Hadrianum, qui, auctore Spar-
 tiano, *Tribunus plebis factus est Candidato & Quadratoite-*
 rum

rum Cass. aut Severum, qui *Tribunatum plebis Marco Imp. decernente promeruit*. Cæterum vi illius Potestatis Tribunitiæ, quæ *pars maxima regalis imperii* Vopisco alicubi vocatur, tria maxime Augustis compete-
 In Tacito-
 bi vocatur, tria maxime Augustis compete-
 bus duo observat Dio: Jus intercedendi amplissimum, Lib. 2117.
 unde Scauri apud Tacitum gratulatio, quod Tiberius Annal. 1. 13,
relationi Consulum jure TRIBUNITIÆ POTESTA-
TIS intercessisset, alterum ut essent Sacrosancti, quare
 J. Cæsar interfectus Appiano & alibi Dioni *ὁ ἡγεμὼν καὶ ἀ-*
ρχὴν vocatur. His tertium accedit, Senatum cogen-
 di facultas. Unde Tiberius rursus apud Tacitum legi-
 Annal. 1. 7.
 tur, solo TRIBUNITIÆ POTESTATIS edicto
 Patres in Curiam vocasse, & in eadem verba Tranquil-
 lus, *jure autem TRIBUNITIÆ POTESTATIS con-*
esto Senatus. Alioquin ampliata eadem facultas in Augu-
 sto peculiari Senatus decreto, ut quoties vellet Senatum
 convocaret, quod jam occupavit ad Suetonium *ὁ πέντε*.

CONSULUM etiam usurpatum pro arbitrio ab Au-
 gustis fastigium in eorundem Nummis passim expref-
 sum legitur. Origo autem illius moris à Sylla profecta,
 qui Dictaturæ quoque Consulatum præter morem ad-
 jecit. Unde factum observat Appianus, ut Romano-
 Bell. Civil.
 rum Cæsares Imperatoriæ Majestati, Consulatus quo-
 lib. 1.
 que adderent dignitatem. Immo cum florente adhuc
 Rep. Pompeius Consul sine collega novo exemplo fuisset
 renuntiatus, inde etiam hoc Cæsaribus tributum li-
 quet, ut soli Consules nonnunquam designarentur.
 Ita omnia reperias Imperatoriæ dignitatis incunabula
 in liberæ sed inclinantis jam Reip. sub unius arbitrium
 inductis novo more exemplis. Neque perpetuum ta-
 men eundem Cæsarum Consulatum præter Fastos ii-
 dem Nummi arguunt, qualem Scipioni olim sed recu-
 santi delatum scribit Valerius. Unde cum J. Cæsari Lib. IV. c. 1.
 Con-

Consulatus continuus esset decretus, aut juxta Dionem ad decennium, quartum tantum Consulatum admisisse dicitur à Suetonio; quem tamen refellit Nummi inscriptio apud Goltzium (modo illi fides constet) C. CÆSAR COS. QUINCT. IMP. SEXT. DICT. PERPETUO. Ita XIII. Consulatus Augusto illius Nummi cum Tranquillo tribuunt, quemadmodum germana Pontis Ariminensis inscriptio, ut legitur in vita magni Peireskii, non XIV. cum Tacito, aut apud Gruterum, & rursus Liberio V. non IIII. cum Tranquillo, eadem monumenta adjudicant. Vitellio tamen perpetuum Consulatum tribuit vetus lapis, cujus rei index quoque nummi inscr. apud Goltzium A. VITELLIUS L. F. IMPERATOR COS. PERP. Ita Vitellii exemplo *assiduus Consul* ex Claudiani voto Honorius,

IV. Conf.
Honor.

Hic precor assiduus Consul, Mariique relinquo

Et senis Augusti numerum,

Lib. I. c. 20.

Nov. cv.

haud aliter ac *assiduus* Flaminem Dialem ac *assiduus* Vestales vocat alicubi Livius, ratione perpetui utriusque Sacerdotii. Ita *jugu* quidam & *indefinens* Consulatus Cæsaribus tribuitur in Justiniani Novella, eo quod *Imperatori quidam jugu & indefinens Consulatus omnibus civitatibus & populis & gentibus in singulis quæ placent distribuendo advenit; aut cum ipse annuerit trabea, ideoque & Imperii Consulatus per omnia sit frequens & sceptrum.* Alioquin eodem honore licet sæpius repetito, ad paucos vel menses, vel dies, vel horas etiam contenti vulgo Cæsares, mox ad alios illum transferri curabant. Exemplum illius moris invexit Augustus, quo ad plures Consulatus trabea deferretur. Unde factum etiam, ut rursus invaluerit nata jam sub J. Cæsare celebris illa Consulatum ordinariorum & suffectorum origo, & à temporibus

Dio l. LII.

Уuuu

offert

offert Maxentio, cum inscriptione superiori haud ab-
 simili, FEL. PROCESS. CONSULAT. AUG. N.
 seu *Felix Processus Consulatus Augusti Nostri*. Inde vero
 tria continuo colligas. Primo, ut erudite monebat
 Chiffletius noster, Maxentii Consulatum, de quo ob-
 scura alias mentio, si unum forte excipias Anastasium
 Bibliothecarium, & Auctorem incertum de Præfectis
 urbis apud Onuphrium. Alterum, Maxentii Trium-
 phum de Alexandro Tyranno, cujus rei gesta histo-
 riam videre licet apud Zozimum: Tertium, factam
 sicut in superiori Constantini nummo, *Felicio Processus*
Consularis mentionem, & signatam his monumentis
 perpetuam ejus rei memoriam. Proprium nempe hic
Processus seu procedendi vocabulum, de solempni Con-
 sulum pompa, qua die magistratum illum inibant. Ita
 de Honorio Consule Claudianus,

De III.
 Conf. Ho-
 nor.

— PROCEDE SECUNDIS

Alitibus,

Ad Mar-
 cell. de exi-
 tu Latæ.

Lib. xxv.

quo *Felicem* nempe illi *Processum*, juxta superiores Num-
 mos, auguratur. Sic in Fragmento nondum edito ro-
 tarum veteris alicujus Grammatici in Ciceronis Ora-
 tiones, quod tractare mihi licuit in instructa ab opti-
 mis & antiquis libris Bibliotheca viri magni Isaaci Vof-
 fii, illud observabam ad Verrinas, *Quæsturam intelligi-*
mus, nam omnes ceteri magistratus Kal. Jan. PROCEDE-
BANT, soli vero Quæstores Nonas Decembris. Ad quem
 Processum seu Pompam Consularem respexit etiam
 Hieronymus, agens de Consule designato, *qui quasi de*
subjectis hostibus triumpharet, Capitolinas adscendit arces,
quem plausu quodam & tripudio Pop. Rom. excepit. Qualem
 etiam Imperatoris Valentiniani Consulis designati
 Processum describit nobis Ammianus; *Et cum introisset*
Ancyram Imperator, paratis AD POMPAM pro tempore
necessa-

necessariis, CONSULATUM INIIT, adhibito in Societatem trabea Varromiano filio suo admodum parvulo; cujus vagitus pertinaciter reluctantis ne in CURULI SELLA VEHERETUR EX MORE, id quod mox accidit, portendebat. Vides hic Imperatorem Consulem, procedentem eundem solemnem pompam eam in rem paratam die initi Consulus, adscito quoque in societatem illius honoris & Processus infante filio adhuc vagiente, nempe τῷ ἐν ἀγκάλαις ὑπάρτῳ, ut loquitur alicubi Themistius Orat. XII. de Consulatu lactentibus adhuc Augustorum liberis delato. Sic frequentes *Nobilissimi Pueri Coss.* in Inscriptione legum Codicis Theodosiani, ut paullo ante de Valentiniano III. & Honorio videbamus; ac de Olybrio Valentiniani genero Hieronymus, *Consul quidem in pueritia.* Ascendebant nempe frequenter augustissimum illud Consulum Tribunal, ut de Trajano Plinius loquitur, Imperatores; ita tamen ut ea ætate ex Domo Augusta alterum sibi Collegam vulgo adsciscerent, submotis ab ea trabearum societate privatis. Hinc de Juliano Ammianus, qui Sallustium Præfectum Galliarum alterum sibi adjunxerat Consulem, & videbatur Lib. XXIII. novum adjunctum esse Augusto privatum, quod post Diocletianum & Aristobulum nullus meminerat gestum. Ejus moris tamen, privatos à societate Consulus removendi, auctorem Constantium Juliani Decessorem innuerat alibi idem Ammianus, *Quod autem per omne* Lib. XVI. *tempus imperii nec in confessum vehiculi quemquam suscepit, nec IN TRABEA SOCIUM PRIVATUM adscivit, ut fecere Principes consecrati.* Haud obscura vero, quæ vulgo Auctores antiqui referunt de ornata ab Augustis Sella Curuli, seu de illo titulo Consulis,

— *Augusti quem se decorare fatentur,*

Vuuu 2

Claud. in
Pr. Conf.
& qui- S. il. lib. I.

Panegy.
Julian.
P. 229.

& quibus multa consentanea apud Libanium legas, tradentem inter alia Imperatores gratificari volentes Consulari dignitati, in semet eam recepisse adnexo Consulatus imperio. At aliter loquitur Consul ipse tandem & Imperator Julianus, qui refert alicubi Imperatores, alias dignitates Reip. abolevisse, alias retinuisse.

Orat. III.
P. 201.

ἀλλὰ εἰς, de Consulatu vero addit, χαίρουσι ἡ καὶ πορὶς ἐνιαυτὸν τυγχάνοντες, *gaudent etiam in annum eum adepti.* Quo loco itidem notanda illa Zonaræ verba de

Annal. II.

Principibus ante Diodetianum, οἱ πρότερον γὰρ βασιλεῖς καὶ ὑπάρχοντες πάλιν, *superiores enim Imperatores INSTAR CONSULUM observabantur.* Certe Jovem ipsum Deorum Regem & Patrem eo nomine quo vulgo Consules Græci, θεῶν ὑπάτων vocat idem Libanius;

Panegy.
Jul. p. 230.
L. I. Cod. de Consul.

& iteratione Consulatus augeri honorem negat in quadam Constitutione Theodosius junior, *quia nihil est altius dignitate.*

DE PRO-
CONSULA-
TU Cæsaris.

Neque vero à gesto Consulatu PROCONSULES dictos eosdem Cæsares nosti, ut quibusdam tamen placuit, sed ob Pronconsulare imperium cum reliquis majestatis insignibus iisdem concessum, prout observarunt jam eruditi. In Nummis autem Cæsarium vix eundem PROCONSULIS titulum expressum videas, qui illis alioquin frequenter in faxis & in nonnullis literarum inscriptionibus apud Dionem, Eusebium, aliosque, & aliquoties apud auctores Historiæ Augustæ tribuitur. Miratur vero non leviter ὁ θυμαῖσι Cæsaronus hoc Nummorum aliorumque silentium; nec causam adsequi sese profitetur, cur præterita sit eadem Cæsarium dignitas in plerisque monumentis præscilicet, quum Tribunitiæ Potestatis constans occurrat mentio; quarum utraque tamen ex æquo Cæsaribus compete-
peten-

petendam crederem: Primo, quod non semper aut in Urbe, sed extra pomerium duntaxat Proconsulitulum susciperent Imperatores. Diserte id apud Dionem expressum legas, ὑπαὶ πὶ τὰς πλεονεξίας γίγνονται, καὶ Lib. LIII. ΑΝΘΥΠΑΤΟΙ αὐτοὶ, ὁποῖα εἰς ἐξ αὐτῶν παρρησία ὡς τὴν ὀνομαζέονται. *Consules enim sunt sapenumero & PROCONSULES semper quoties EXTRA pomerium sunt, appellantur.* Hinc Elagabalus apud Dionem imperium in Syria suscipiens inter reliquos titulos, Proconsulis quoque nomen adsumit, procul nempe ab Urbis pomerio positus. Quo spectant etiam duo illustria apud Tacitum loca. Prius, ubi absenti Germanico delatum tradens Proconsulare id genus imperium, addit, *quominus idem pro Druso postularetur, ea causa, quod designatus Consul Drusus PRÆSENSQUE erat.* Alterum, ubi decretum refert inter alia, ut Nero PROCONSULARE imperium EXTRA URBEM haberet. Unde quum non eadem esset hujus tituli, quæ Tribunitiæ Potestatis aut aliorum ratio, inde in Nummis Cæsarum aliisque monumentis omiſsa frequenter illius significatio, quem iisdem tamen tribuunt nonnullæ Corporum & Collegiorum Inscriptiones. Secundo, quod hæc potestas Proconsularis infra aliarum fastigium censeretur, quæ in Nummis Cæsarum leguntur expressæ: unde nec *Principis Senatus* (quem titulum præter Augustum, à Tibertio cum Cæsaribus & Germanici appellationibus adsumptum tradit Dio) nec de *jure Relationis*, alia appendice principalis fastigii, ullam in iisdem mentionem reperias. Neque enim omnibus, sed præcipuis appellationibus superioris potestatis & jam olim & hodie etiam Nummi Principum signari consueverunt. Hinc reliquis etiam titulis, *Imperatoris, Cæsaris, Augusti, Pontificis Maximi, Tribunitiæ Potestatis, Consulis, PROCON-*

SULEM postponi passim videas in priscis Inscriptionibus, & in litteris Galerii Maximini apud Eusebium. Adeo ut nec adscriptum eundem reperias in antiquis Cæsarium Elogiis, ante Nervæ & sequentia Antoninorum tempora, quibus plenior quædam refertur honorum & titulorum congeries; quamquam jam ante Proconsulare illud imperium Augusto tributum constet ex Dione, & Neroni ex Tacito. Trajano certe & Ælio Cæsari adscribunt etiam hunc titulum Marmora, ut pateat errare virum incomparabilem, qui in Antoninis hunc primo credit reperisse. At Nervæ quidem male tribuitur lapis apud Gruterum cum illo titulo *Proconsulis*, qui successori ejus Nervæ Trajano adscribendus; prout colligo ex adjuncto *Dacici* cognomine, & lacunis inscriptionis, quæ non incommode suppleri possunt. Tota nempe aut certe præcipua vis hujus potestatis in Imperatoris vocabulo jam erat reposita, cujus auspiciis reliqui Præsides bella suscipiebant, & quo uno nomine supremum peregrinarum juxta & urbanarum rerum arbitrium, omniaque Magistratuum jura in Cæsares translata aperte docet Dio. Additustamen opportune, ut judico, & peculiari de causa in gratiam Augusti **PROCONSULIS** titulus. Divisus nempe ab eo fuerat Orbis Romanus in Provincias Cæsaris & Populi, quarum postremis Populi Magistratus sub Proconsulum nomine præerant. Unde ut nihilominus Cæsaris auspiciis omnes illas provincias ex æquo administrari singularum Præsides facilius intelligerent, nec ullas partes Orbis Romani imperio illius exemptas, translata illa **PROCONSULIS** aut **JURIS PROCONSULARIS** ad eundem Augustum & successores nomenclatio. Et hæc notaveram in prima editione hujus operis, quum postea eandem Juris Proconsularis

Hist. Eccl.
lib. ix.

Thes.
ccxlv. 9. &
ccl. 1.

Salmaf. ad
Hist. Aug.
p. 82.

Lib. lxi.

eis Cæsaribus usurpati originem vidisse quoque Pe-
 trum Marcum in renovato formis luculento opere de
 Concordia Sacerdotii & Imperii recenter in urbem ad-
 lato, opportune monuisti. Neque vero statui debet
 cum magno Casaubono, ita pertinax hac in parte
 Nummorum veterum silentium, ut non sese manife-
 stet hic PROCONSULI titulus in aliquot antiquis id
 genus monumentis. Mitto quem jam ab Occone descri-
 ptum videre idem potuisset in duobus Constantini Pag. 53. &
 nummis, nempe CONSUL P. P. PROCONSUL 537.
 ANT. Tres autem eodem quoque titulo inscriptos,
 quos notare mihi contigit in illustribus Cimeliarchiis,
 quia vulgo rariores, in Lectoris gratiam hic haud illi-
 benter, vulgamus. Exhibent duo priores aurei, de-
 prompti ex Gaza Palatina, Diocletianum ac Maximi-
 num, cum figura quæ Globum gestat in averſa parte,
 solito illis temporibus in nummis symbolo, & inscr.
 CONSUL VII. P. P. PROCOS. Tertius itidem au-
 reus è Museo laudati sæpius Etrusci Mæcenatis Cardi-
 nalis Medicei, Magnum Constantinum signat, cum in-
 scr. averſæ partis P. M. TR. P. P. P. COS. IIII. PRO-
 COS. ubi prioribus litteris *Pontificem* quoque *Maximum*
 vides eundem Cæsarem designari, quod rarum alioquin
 in nummis illorum temporum supra monuimus.

Immo

Immo ejusdem etiam notæ Trajani nummum vidisse memini apud Abbatem Bracesium, sed ex eo nummorum genere, quos *Crotontinas* vulgo appellant, in quo nomen Caput Trajani cum insensu **IMP. CÆSAR TRAJANUS AUG. P. M. R. P. PROCONS.** in averſa autem parte, *Aeneas* cum *Anchise* & *Iulo*. Cæterum ad hunc **PROCONSULIS** titulum non referri debuit ille Zonaræ locus de Augusto, ὃν ἰπέραιον πρὸς τοῖς ἰαῖς, ut male observat vir doctus, sed ad perpetuam Consularem potestatem Augusto delatam, ut supra ex Dione vidimus. Eandem vero dignitatem candidatis imperialiisque arbitris supremæ potestatis frequenter concessam apud Auctores legimus, sicut Germanico, Sæmone, ac necdum Augustis Pio, Marco, ita ut inter initia fastigii Cæsarum seu *adipiscendo imperio*, ait Tacitus ea de re loquitur, *preparata*, eandem quoque dignitatem reponendam conficit. Quæ vis autem hujus imperii fuerit perspicue designat meo judicio Tacitus, *Tunc decreto Patrum permixta Germanico Provincia quæ mari dividantur, MAJUSQUE imperium quoquo adisset, quam his qui forte aut permissu Principis obtinerent.* Hoc nempe *Majus Imperium* nihil aliud quam imperium illud Proconsulare, quale Augusto delatum iisdem verbis describit Dio, ἐν ᾧ τὰ ὑπάρχοντα τῶν ἀλλοτρῶν ἢ ἐκαστοῦ ἀρχόντων ἰσχύειν ἐπέκειντο, ut **MAJOR** ipsi in Provinciis, quam eorum *Præfectis* potestas esset. Ita ampliata paulatim hæc potestas, quæ jam in M. Antonio Prætoris reperta, (cujus *infinitum imperium* vocat Lactantius,) renovata in Pompeio Lege Gabinia, qua permixtum ei ad quinquennium juxta Dionem Proconsulare imperium in toto Orbe Romano, aut quum delata ei rei frumentariæ procuratio, seu interprete illius legis Tullio, **MAJUS IMPERIUM** in Provinciis quam sit eorum qui eas obti-

Annal. XIII.
21.

Annal. II.
43.

Lib. LIII.

Lib. I. c. I.

Lib. IV. Ep.
ad Att. I.

obtinens. At non *Majus* sed *Aequum* illud Pompeii cum
 Proconsulibus imperium lege Gabinia ei concessum
 vocat Velleius, & cujus imperii exemplum in Corbu-
 lone repetitum Neronis temporibus apud Tacitum le- Annal. xv.
 gas. Hinc autem dignitatis hujus memoriam Pompeii ^{25.}
 ejusdem Nummi cum PROCONS. titulo servarunt;
 ut originem iterum & exempla hujus Augustorum fa-
 stigii in ipsa Republica observes. Alioquin aucta ea-
 dem potestas in Cæsaribus, cujus tres reperio præroga-
 tivas: Primo quod revera non *aequum* sed *Majus* illis
 quam Præsidibus Provinciarum in easdem cederet Im-
 perium. Id certe clare innuit Ulpianus, *Præses Provin-* L. 4. de Off. Præsid.
cia MAJUS IMPERIUM in ea Provincia habet omni-
bus POST PRINCIPEM, quibus consentanea & to-
 tidem verbis tradit agens de officio Proconsulis. L. 8. D. de Off. Pro-
 cundo, quod non ad certum tempus, sed perpetua il-
 lis deferretur, nec deponi proinde intra pomerium, conf.
 aut renovari eandem opus esset, ut observat Dio; qui Lib. LIII.
 alibi docet Proconsulare imperium gerenti in urbem
 venire non licuisse. Imperium itaque illud Proconsula- Lib. XXXIX.
 re Cæsarum Perpetuum intra & extra pomeria; usus
 autem appellationis PROCONSULIS extra pomœ-
 ria solitus ab iis usurpari; quorum utrumque aperte di-
 versis locis tradidit Dio. Quamquam & simile quid L. xxvi. c. 9. & 21.
 jam olim in libera quoque Republ. concessum, quum
 auctore Livio, Q. Fulvio Proconsuli & postea M. Mar-
 cello concessum, ut Urbem cum imperio inirent. Ter-
 tio, quod citra certos maris aut terrarum limites, Cæ-
 saribus in toto Orbe Romano, non ut Pompeio ad
 quinquagesimum à mari milliare, jus illud deferretur.
 Nihil quippe aliud, ut jam monui, illo jure seu impe-
 rio Proconsulari quæsitum, quam ut æquum vel supre-
 mum Cæsarum in omnes Provincias Cæsaris & Populi
 XXXX impe-

imperium ipſo nomine traderetur. Ut proinde non
 L. IV. Ep. 61. male Symmachus Imperatorem vocet alicubi *cuncta-
 rum Provinciarum parentem*. Et hæc obiter de illo titulo
 Proconſulis à Cæſaribus admiſſi, quem non ſatis hac-
 tenus expenderant viri docti, & cujus nobis occaſio-
 nem ſuppeditavit non doctiſſimi ſolum Caſauboni du-
 bium & ſollicitudo circa Nummorum, ut exiſtimabat,
 Joſ. Scalig. ea de re ſilentium, ſed & ingenua alterius Semonis con-
 Ep. LXVI. feſſio, qui doceri ab eodem cupit, cur Severus aliique
 eum ſequuti Imperatores, PROCONSULES vocen-
 tur in Inſcriptionibus antiquis, additque, *Hoc non me-
 diocriter mirari ſoleo, quia cauſam ignoro*. At hæc omnia
 plana jam ni fallor & perſpicua.

De Titulo
 PATRIS
 PATRIÆ,
 & adſini-
 bus.

^a Bell. Civ.
 l. II.

^b Lib. LIII.

Lib. I. de
 Clem. c. 14.

Frequens vero in iſdem Nummis PATRIS PA-
 TRIÆ appellatio, quam Ciceroni primum tributam,
 & dein ad Cæſares tranſlatam obſervat^a Appianus. Mit-
 to obviam ejuſdem rationem à ^b Dione indicatam; qui
 illud non ut poteſtatis, ſed ut honoris & cautelæ voca-
 bulum, iſdem impoſitum docet; ut meminerint ſub-
 ditos Patria Caritate diligere, & ſubditi eoſdem vicif-
 ſim debita liberis reverentia proſequi; ſeu ut Seneca
 de cauſa illius appellationis Principi conceſſæ, alicubi
 loquitur, PATREM quidem PATRIÆ appellavimus,
 ut ſciret datam ſibi poteſtatem patriam, qua eſt temperatiſſi-
 ma, liberis conſulens, ſuaque poſt illos ponens. Illud vero ma-
 gis hic ad rem facit, quod notat inſuper Appianus, ſe-
 rius eam reliquis appellationibus concedi ſolitam, &
 nonniſi poſt prævia magnarum rerum experimenta.
 Hinc videas eandem in priſcis monumentis Hiſtoriz:
 Auguſtæ, ut ſummum quaſi honorum apicem, neque
 ſtatim, neque promiſcue Cæſaribus conceſſam; quæ
 discrimina demum ex eorum Nummis intelligas. Ita
 J. Cæſari, à quo mos illius cognomenti ad ſucceſſores
 tranſ-

transiit, post mortem primo delatum hunc titulum existimarunt Viri docti, ob Columnam illi defuncto ab Antonio erectam cum inscr. PARENS PATRIÆ, quam ut *exsecratam* fugillat alicubi Tullius. Verum non Philip. 1. repertum tum primum sed renovatum hoc ejus cognomen, præter Dionem aut Tranquillum, Nummi id satis refellunt eodem vivo percussi, in quibus CÆSAR PARENS PATRIÆ describitur. De tempore ejusdem appellationis Augusto concessæ major inter eruditos controversia, de qua videnda Lapidis Inscriptio apud Gruterum. De Tiberio, cognomen illud Thef. cxxxvi. 2. constanter cum recusasse Dio & Suetonius tradunt, ac ejusdem Nummi fidem faciunt, qui carent hoc titulo. A Nerone illum sub initium principatus propter ætatem rejectum auctor iterum Tranquillus; ita tamen ut brevi post receptum constet ex ejusdem Nummis, qui primis Imperii annis percussi, eundem cum reliquis signant. A Vespasiano eandem appellationem cum Tribunitia Potestate serius admissam auctor itidem Tranquillus. De posteriori vidimus; priorem autem secundo imperii anno jam ab eo susceptam agnoscas in ejusdem Nummis. De Hadriano etiam refert Spartianus, PATRIS PATRIÆ delatum sibi nomen *statim atque iterum distulisse*, quod hoc nomen Augustus sero meruisset. Hanc tamen moram brevem fuisse, recte ex ejusdem Nummis collegit magnus Casaubonus; qui nempe primo ejus Consulatu percussi illius cognomen ti meminere. Sciendum tamen plurimos extare ejusdem Nummos cum sola Inscriptioe HADRIANUS AUGUSTUS, & memoria Consulatus; ut vel hinc *iterum* hoc nomen illum *distulisse* cum Spartiano colligas. De Pertinace vero, ut singulare observat Capitolinus, quod primus eadem die Augustus & PATER

PATRIÆ sit renuntiatus; quod etiam de Alexandro Severo & reliqua honorum congerie adnotovit Lampridius. Ubi observandum obiter, non tam ratione aut destinato consilio, quam impetu & acclamationibus Populi aut Senatus, appellationes id genus frequenter concessas. Ira eodem ritu, quo Romulus olim Parens Urbis à multitudine declaratus legitur apud Livium, sic à Populo J. Cæsarem **PARENTEM PATRIÆ** legas apud Dionem proclamatum, ne magis Ciceroni cum Appiano, quam ejusdem Romuli exemplo, cognomen illud Cæsaribus tributum censeas. Nec aliter de Othone narrat Dio in Excerptis Constantinianis eum à militibus **PATRIS** nomine sæpe proclamatum, tanquam liberis ac parentibus propriis sibi chariorem.

De Provid. βασιλεῦς ὃ inquit alicubi Philo, ἐκείνῃ περὶ ῥήσεως οἰκίστης. **ΠΑΤΡΟΣ**, *Regi appellatio nulla magis propria quam PATRIS*. Cæterum jam olim Cyrum *Patrem*, ceu **ΠΑΤΕΡ ΑΝΘΡΩΠΩΝ** dictum observat Pausanias, & eandem etiam appellationem Antoninum Pium meruisse, δόξῃ ὃ ἐμὴ καὶ τὸ ὄνομα τὸ ἑκὺς φέροιτο ἀπὸ τῆς προσηγορίας **ΠΑΤΕΡ ΑΝΘΡΩΠΩΝ** καλῶν, *Mea vero sententia Cyri senioris nomine insigne insigniri meruisset, ut nempe PATER HOMINUM diceretur*. Quo nomine dicam illi scribit Vir undiquaque doctissimus ad Capitolinum, quasi oblitus sit Pausanias, decreto Senatus **PATREM PATRIÆ** appellatum eundem Antoninum, & ita occupatum esset à Senatu, quod ipse decernendum statuit. At quis non absolvendum hic videt ab omni reprehensione Pausaniam; quum non eadem sit **PATRIS PATRIÆ** & **PATRIS HOMINUM** appellatio; prior angustior nec solius Antonini, sed promiscue Cæsaribus communis, ut vel eorundem Nummi luculenter arguunt, posterior Jovi Deorum Hominum-

que.

Pag. 697.

De Provid.

In Arcadi-
cis.

que Parenti propria & Cyro peculiaris. Quod ipsum & res arguit & confirmat egregie Themistius, qui mire Pausaniae locum & mentem illustrat. Ille enim uti Cyrum PATREM, alios Persarum Reges variis cognominibus distinctos commemorasset, addit, *θεία ἡ μή* Orat. v. *μη ἡ δὲ πατήρ* ἐπωνυμία, ΠΑΤΕΡΑ γὰρ Ἀνθρώπων καὶ τῶν Διῶν ποιητὴν ἐπωνομαίῃσι. Sola vero ex iis divina Parentis appellatio, PATREM enim hominum & Jovem ipsum Poëta appellant. Ita voluisset hoc loco Pausanias, Antoninum non PIUM solum aut PATREM PATRIÆ, quod usu jam tritum & infra ejus φιλανθρωπίαν, sed PATREM HOMINUM. Jovis aut Cyri exemplo appellari; quemadmodum alibi eundem Cyrum & Justinianum inter se componit iridem Procopius, *ἐπὶ καὶ ΠΑΤΕ-* Præf. de *ΤΗΡ* ὡς ἡ πόλις ἐστὶ ad Herodotum nempe respiciens, qui Ædif. eandem plane causam tributæ Cyro appellationis tradit, *κῦρ* ὃ ΠΑΤΗΡ, mox ὃ δὲ πᾶσι ἡ πόλις. Eodem quo- In Thalia, que titulo compellaverat jam olim Augustum Ovidius;

Hoc tu per terras, quod in aethere Juppiter alto

Fast. l. i. i.

Nomen habes, HOMINUM tu PATER, ille Deum.

Hinc Cæsares etiam non solum PATRES PATRIÆ, aut *Patres Urbis*; quemadmodum alii, sed minorum gentium *Patres Defensoresque civitatum* dicti occurrunt in Constitutionibus Imperatorum, aut *Patres Colonia* vel *Provinciae* in lapidibus antiquis; sed revera Jovis instar, *Patres Ausonii, Patres Latii, Patres Mundi* etiam, seu *Patres Orbis* frequenter Poëtis dicti, puta Martialis Statio, aliisque. Quin sola etiam PATRIS appellatio iisdem jam Divis nonnunquam adscripta, sicut DIVUS AUGUSTUS PATER in aliquot Nummis; ut non frustra eodem adhuc vivo dixerit Poëta illi familiaris,

Hic ames dici PATER atque Princeps,

XXXX 3

& Tra-

& Trajanus in quodam nummo Hadriani sub Jovis habitu cum fulmine & hasta, **DIVUS TRAJANUS AUG. PARTH. PATER**, in alio autem ejusdem Hadriani, quem viderat ὁ πᾶν Peireskius, **PATRI**; ac præterea Pertinax in singulari nummo Regiæ Gallorum Gazæ mihi inspecto **DIVUS PERT. PIUS PATER**. Eadem nempe de causa, ob quam Jovem Græcis **PATREM** dictum videre licet apud Diodorum, aut apud Lactantium, qui tradit Gentilibus *omnem Deum inter solennes ritus & preces PATERM nuncupari*. Ut etiam inde liqueat, non frustra ad illud Virgilianum, *Da Pater augurium*, dictum à Servio, **PATER Religionis**, ut *supra diximus, nomen est*; quomodo & *Patres* dicti jam olim sacrorum cum apud Gentilem apud Christianos Antistites, ut eruditis notum, ac notanter *Pater sacrorum* apud Tertullianum in Apologetico. Immo inde quoque profectum hunc morem videas, ut defuncti Augusti **PATRES** aut **PARENTES** à successoribus vocarentur, quamquam nullis cognationis vinculis iisdem conjuncti; cujus moris crebra exempla occurrunt in Codice Theodosiano. Quo loco insuper notandum illud, quod Totilas apud Procopium ad Imp. Justinianum scribens, **PATREM** cum se vocaturum dicit, si Pacem concedat, **ПАТΗΡ** I. III. C. 21. *πὶ ἂν ἐμὸς εἰσέτως καλοῖο*. Cæteroquin illud cognomen **PATRIS ORBIS**, quod meruisse pridem Augustum tradit alicubi Ovidius,

Fast. l. 1. *Jam dudum tu PATER ORBIS eras,*
gestasse demum videmus illius Conjugem Liviam, quæ in Nummis **GENETRIX ORBIS** vocatur. Hinc natæ rursus illæ propriæ Cæsarum appellationes in eorum Nummis itidem obviæ, **PATRIS CASTRORUM**, **PATRIS EXERCITUM**, quæ ut summi fasti-

fastigii vocabula Augustis tantum solita conferri, aut designatis eorum hæredibus. Quæ illustant egregie locum Taciti, apud quem inter reliqua crimina Pisoni objecta, vitio versum, quod passus sit, ut PARENS LEGIONUM *appellaretur*. Novum insuper in Augustorum gratiam repertum PATRIS SENATUS cognomentum, quod Claudio recusanti Consul Vipsanius deferbat (*quippe promiscuum PATRIS PATRIÆ cognomentum*) sed à Pupieno ac Balbino receptum eorundem Nummi arguunt, cum inscr. PATRIS SENATUS, quibus addi potest Nummus Commodi cum eadem egipraphe PATER SENATUS. Repertum illud nempe vice antiquæ appellationis PRINCIPIS SENATUS, quam ab Augusto susceptam, à Tiberio inter titulos principatus adscriptam supra ex Dione vidimus, & quam Pertinaci etiam tribuit vetus lapis, IMP. CÆS. P. HELVIO PERTINACI PRINCIPIS SENATUS PATR. PATRIÆ COS. II. Ac Imperatorum exemplo ad Augustas etiam translata itidem cognomenta MATRIS SENATUS, MATRIS CASTRORUM, MATRIS etiam PATRIÆ, quæ Nummi & Marmora Faustinae, Juliae Severi, Mamae & Victoriæ largiuntur, & de qua priori appellatione Lucanus noster,

Tarpeiamque Jovis sedem MATRESQUE SENATUS. Lib. v.

Qui mos scilicet in Liviae gratiam inductus, quam alii PARENTEM, alii MATREM PATRIÆ *appellandam censebant*. Alioquin ut illi Patres aut Matres Castrorum, Exercituum, Legionum, Senatus; ita FILIUS *Castrorum* vocatus Caius apud Suetonium, & *Legionum alumnus* apud Tacitum, & Gordianus, FILIUS *Exercituum*, & *Senatus* apud Capitolinum, *Cor-*

aus dicit omnes MILITES *cum* FILIUM appellasse, ab omni SENATU FILIUM dictum. Quomodo nempe jam ante M. Aurelius pro civium erga se caritate, ab aliis modo FRATER, modo PATER, modo FILIUS etiam, pro cuiusque ætate dictus ac dilectus.

Cap. in M.
Aurel.

De Titulo
Pii & ad-
finibus.

Lib. xxix.

Orat. ix.

Orat. ix.

P I I vero & F E L I C I S cognomena tribuunt passim iisdem Augustis antiquæ Nummorum & Lapidum inscriptiones. Mos autem earum inductus ex acclamationibus Senatus in inaugurationibus Principum, aut præclaris rebus in commune beneficium ab iis gestis. Elagabalus quidem inter reliquos imperii titulos, utrumque adsumpsit ante Senatus decretum, ut constat ex ejusdem Epistola apud Dionem. Alias enim neque continuo sub initium Principatus, neque conjunctim semper eadem appellationes Cæsaribus delatæ. Discrimen hoc & corruptum simul morem adulatione illorum temporum in Commodò observat Lampridius; *Inter hæc Commodus, Senatus semet ridente, quum adulterum matris Consulem designasset, appellatus est P I U S, quum occidisset Perennem appellatus est F E L I X.* Hinc utrumque nomen simul in Nummis ejusdem Commodi primum videas receptum, & dein in Severi aliorumque Cæsarum inscriptionibus frequens. Alioquin & Tiberio jam olim sed abnuenti, & Successori ejus Caio in Deos juxta & conjunctos impio, P I I cognomen delatum tradit Suetonius. De ratione vero illius appellationis præter Antoninum vulgo postea Cæsaribus concessæ, differit cum Cæsar ipse sed *ἀντὶ τῆς* Julianus, tum alicubi Themistius; qui alibi etiam Deorum exemplo ita dictos docet, qui tanquam Ε Τ Σ Ε Β Ε Ι Σ & Σ Α Τ Η Ρ Ε Σ soleant invocari. Hinc recepta jam olim à Syriæ Asiæque Regibus nomenclatio cum aliis Deorum cognominibus; ut inter cæteros ab Antiocho Evergete,

te, sicut probat illius Nummus, ΑΝΤΙΟΧΟΤ ΕΤΕΡ-
ΓΕΤΟΤ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Apud Roma-
nos vero duplici ratione tributum illud cognomentum
Cæsaribus liquet ex eorum Nummis: Priori, pro Re-
ligione erga Deos; unde instrumenta sacerdotalia, Pa-
teræ, Aræ, aut Tempia in aliquot Cæsarum & Augu-
storum Nummis depicta, cum inscr. P I E T A S A U G.

Quo spectat rarus quidam Otaciliæ Augustæ, in quo
mulier stans juxta Aram, dextram extendens, & sini-
stra tenens pixidem, cum inscr. P I E T A S A U G U-
S T A. Eadem scilicet Εὐσεβείας & Θεοσεβείας significatio
de Religionis cura & pietate in Deos apud Gentiles,
ut frustra inter eas voces discrimen quæsitum sit à non-

nullis. Ita utrumque promiscue sumi à Platone videas,
ὅταν ἐξ ἀνδρὸς ἀγαθῶ καὶ θεοσεβοῦς ἀρετῆς ᾖ ἡμεῖς. In Cratylō
paullo post, καὶ τῷ ἐξ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ἀρετῆς ἀποδιδόναι ἀρετῆν. P. 394. edic
H. Steph.

Altera, frequentius pro insito amore erga Liberos, Pa-
rentes, Senatum, Principem, & mutua quadam inter
se omnium ordinum caritate. *Quid est Pietas* juxta Tul-

lium, *nisi voluntas grata in parentes*; & quo sensu proin-
de noti vulgo & P I U S Æneas apud Poëtam, & P I I
fratres Catinenses apud Græcos ac in Nummis itidem
obvii, & præter Oppium, Metellus, ac S. Pompeius
P I I in iisdem similiter dicti. Ita rursus Parentum in
liberos caritatem, non solum P I E T A S in Augustarum
Nummis, Matris Symbolo gremio liberos foventis, aut
manus super eosdem extendentis frequenter adum-

brat; sed in quodam etiam aureo Antonini Numisma-
te figura stans cum tribus pueris & inscr. P I E T A T I
A U G. Quo referri etiam debet rara inscriptio Theo-
dora Maximiniani Conjugis P I E T A S R O M A N A ,
cum figura mulieris filium lactantis, & qualem supra
videas expressam in Historia Augustarum. Hinc vero

Y y y

natum

natum utrumque hoc discrimen in Romanorum monumentis, ut iis ex æquo celebraretur PIETAS Principis cum erga Deos, tum in liberos ac subditos, pro utraque nominis illius ratione, & rursus PIETAS subditorum erga Principem ut Parentem nempe communem, aut etiam ut Numen tutelare. Inde Ἀσέβεια seu

Annal. vi. *Impietas* dicta crimen Majestatis, ut Albucilla apud Tacitum, *qua defertur IMPIETATIS in Principem*, &

Pag. 99. clarissime apud Dionem in Excerptis, τῆς λογιμῆς Ἀσέβειας. Adeo ut non mirum sit audire Pisonem

Annal. lxxi. *de se profitentem, vixisse me Caesar cum fide adversum te, neque alia in Matrem tuam PIETATE*, aut statuam videre erectam L. Vitellio patri Imperatoris cum inscr.

Suet. in Vitellio. PIETATIS IMMOBILIS ERGA PRINCIPEM. Unde & inter faustas Patrum acclamationes in inauguratione Pertinacis, ingestum illud PIETATI SENATUS FELICITER; quem Lampridii locum egregie rursus illustrant præclari Nummi Antonini Pii & Commodi, cum Imperatoris & togata Senatus figura ac inscr. PIETATI SENATUS. Nempe juxta

In Panc- 87r. Plinium, PIETATI SENATUS. *cum modestia Principis FELIX speciosumque certamen*. Ita vicissim alius occurrit nummus Galbæ insignis, & cujus ectypum hic habes è Museo, quod nosti, viri apud vos à genere, dignitate, meritis, ingenii ac vitæ elegantia splendidissimi, & de quo sæpe alias in hoc opere, Camilli Maximi. Exhibet ille in priori nummi facie caput Galbæ laureatum cum inscr. SER. Sulp. GALBA. IMP. CÆSAR AUG. p. m. TR. P. in averfa autem juxta sequentem iconem, duas figuras stantes, unam Imperatoris paludati quam minus accurate cælator expressit, alteram Senatus togati sinistra lauream tenentis, dextra autem coronam Imperatoris capiti impo-

nentis,

Crederem facile inscriptum ita hunc Nummum aucto-
 ritate Senatus, ob adoptatum à Galba Pisonem, *nobi-* Hist. i. 19.
lem utrinque, & in quo facto *Patrum favor aderat*, au-
 ctore Tacito; ni obfaret forte breve illud quatrídium
 quod inter adoptionem & cædem fuit, intervallum.
 Ita haud dissimilem nummum in L. Vero descripse- Occo. pag.
 runt viri docti, cum eadem inscr. PIETATI SENA- 303. & 307.
 TUS. Sic alibi mutua duorum Augustorum Pupieni
 & Balbini concordia solito symbolo, duabus nempe
 manibus junctis adumbratur, cum inscr. PIETAS
 MUTUA AUGG. Ita factum etiam, ut sequiori ævo
 inter solita & propria Imperatorum epitheta, PIETAS
 sicut *Manfuetudo*, *Clementia*, aliæque id genus sit rece-
 pta, quod notatur in Novella Justiniani, & cujus ex- Nov. cxv.
 empla in Constitutionibus Imperatorum, obvia ut
 *Theodosii, *Nec non à Divo PIETATIS mea Avo*; & *Cod. Th.
 cum apud ^bSymmachum aliquoties, tum ^cCassiodorum, l. 2. de
 qui Theodericum inducit scribentem ad Imperatorem Frum. Urb.
 Anastasium, *ad Serenissimam PIETATEM vestram*. Const.
 Ut mittam etiam Ponticam Dioecesim à Constantio, ^bLib. x. Ep.
 quod ^dAmmianus refert, ad honorem Uxoris *Eusebia* ^cVar. lib. i.
^dLib. xvii.

Yyy 2

PIE-

PIETATIS cognomine *dedicatum*. Cæterum Antonino non commune solum cum reliquis dein Augustis, sed & proprium **PII** cognomen mansit, desumptum ab illius cum in Hadrianum, tum in Deos Pietate. Postremum notat Pausanias; aliam vero causam adfert Joannes Antiochenus, τὸ πῦρ ΕΤΣΕΒΟΥΣ Πίπλησιν ἀπάντων τῶν Αὐτοκρατόρων ἐκ τῶν ἡθῶς ἀωλέτηται ἀπηνέγχαν. **PII** vero *appellationem omnium Imperatorum primus à morum simplicitate retulit*. Si vero generum ejus Marcum audiamus, **PIUS** quasi *Clemens* dictus, *Hæc* (Clementia nempe) *Cæsarem Deum fecit, hæc Augustum consecravit, hæc Patrem tuum imprimis PII nomine ornavit*. Quo certe respexisse videtur Claudianus,

In Arcadi-
cis.
Pag. 821.

Vulcat.
Gallio. in
Avid. Caff.

In IV.
Conf. Ho-
nor.

Sis PIUS imprimis, nam cum vincamur in omni Munere, sola Deos æquat CLEMENTIA nobis.

In Alexand.
Scr.

Quacunque vero de causa cognomen hoc eidem Antonino adhæserit, sola dein illo nomine frequenter designatus, ut apud Lampridium, *quid PIO sanctius, quid MARCO prudentius, quid VERO simplicius*; ac in libris veterum Jurisconsultorum, in quibus vulgo *Divus Pius* appellatur. Immo inde non ΕΤΣΕΒΗΣ solum, sed ΠΕΙΟΣ etiam videtur Græcis dictus juxta Nummum Regium, & alterum Musei Seguiniani, in quibus diserte legitur ΠΕΙΩ vel ΠΕΙΩΝ ΕΦΕCΙΩΝ, cum signato ejusdem **PII** vultu in priori nummi facie. Et quamquam insolita plane occurrat illa appellatio, ac mihi prima fronte, ante eosdem Nummos coram inspectos, ut ingenue fatear, parum verisimilis videretur, qui noveram eundem Cæsarem Græca ΕΤΣΕΒΟΥΣ voce passim Græcis nuncupatum, & ΕΤΣΕΒΕΙΑ dictos iisdem ludos Puteolis ab hoc Antonino Pio in honorem Parentis Hadriani, ut Artemidorus refert, institutos; haud difficulter tamen postea censui, indu-

Select. Nu-
mis. p. Se-
guin. p. 147.

Thef. Græc.
ccxiv. 1.

Lib. 1.

biam

biam optimorum Nummorum scripturam non temere rejiciendam. Nihil enim obstat, cur non ΠΕΙΟΣ dici potuerit hic Imperator, sicut ΜΑΓΝΟΣ, ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, ΙΟΥΣΤΟΣ, aliaque id genus Romana nomina jam alibi notavimus; quæ ideo quod in proprii cognominis vicem transierant, Romanam etiam appellationem frequenter retinere. Ridet certe alicubi Lucianus, quendam historiarum conditorem, qui Romanorum nomina in alia Græca transformabat, *Satur-ninus* vocans Κρόνον, *Frontonem* Φρόνωνα, aliaque id genus multo absurdiora. At non proinde ferendus error nobilis antiquarii, qui in Nummo Caracallæ Tar-sen-si, obvias litteras Π. Π. explicat ΠΕΙΟΣ ΠΑΡΘΙΚΟΣ seu *Pius Parthicus*; quæ juxta consuetum earum in sexcentis Nummis id genus usum, ΠΑΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔΟΣ explicari debuerant.

Quom.
conscr.
Hist.

Tristan.
Tom. II.
p. 215.

FELICIS etiam appellatio Syllæ exemplo à Cæsaribus admissa, quam Commodus, Perenne occiso, peculiari Senatus decreto demum concessam, ex Lamp-ridio & Nummis ejusdem monuimus. Inde etiam juncta dein PII & FELICIS cognomina, in nummis & inscriptionibus ejusdem Commodi primum recepta. Neque obstant illæ Inscriptiones, quas video in magno Gruteri opere ad M. Aurelium hujus Patrem referri, cum utraque illa appellatione, IMP. CÆS. M. AURELIO ANTONINO PIO FELICI. Caracallæ enim, qui eadem nomina *M. Aurelii Antonini* gestavit, illæ verius adscribendæ; ut licet etiam erueri ex adjuncto BRITANNICI, quem prior præfert Inscriptio, titulo; ac præterea ex præmissis illis ante M. Aurelium IMP. CÆS. nominibus, quod in Romanis Nummis Caracallæ, non autem Marci obvium. Neque vero infrequentes in luculento illo Thesau-
ro id

De Titulo
FELICIS &
adscriptibus.

Thef.
CCLVIII. 9.
10. &
CCLIX. 1.

Yyy 3

genus

genustranspositiones ortæ ex nōminum communione, cujus exempla etiam alibi in hoc opere notamus.

Thef.
ccxlv. 4.

Plin. in Pa-
negyr.

Quamquam utrumque PIETATIS & FELICITATIS elogium norim Trajano concessum in veteri Marmore, & juxta ejus laudatorem, de eodem dictum sit à cuncto Senatu, ò te FELICEM; mox, *Estne verum quod inter ista clamavimus, ò nos FELICES.* Scilicet juxta veteris itidem Nummi epigraphen, quæ eandem appellationem Senatui tribuit, INVICTA ROMA FELIX SENATUS. Solliciti nempe ante omnia Cæsares, ut felicitas suorum temporum non uno acclamationum aut monumentorum genere posteris tradetur,

Ovid. l. 1.
Trist. El. 2.

*Hoc duce si dixi FELICIA SÆCULA, proque
Cæsare turā pius, Cæsaribusque dedi.*

Hinc frequentes illæ in præclaris eorundem Nummis Inscriptiones, FELICITAS AUGUSTI; FELICITAS TEMPORUM; FELICITAS REIPUBLICÆ; FELICITAS SÆCULI; FELICITAS PUBLICA; FELICIA TEMPORA; FELIX TEMPORUM REPARATIO; item ADVENTUI AUG. FELICISSIMO, & in eximio nummo Maxentii ÆTERNA FELICITAS AUG. Hæc omnia vero variis ibi symbolis expressa, Triremi puta seu prosperæ navigationis cursu; quatuor Pueris & Cornucopia, ceu quatuor anni tempestatum felici proventu; Olivæ ramo & Caduceo ceu Pacis nuntiis; tum figuris Victiciarum nonnunquam, ut belli feliciter confecti testibus. Unde patet etiam cur apud Symmachum aliosque scriptores eorum temporum, SÆCULI vel TEMPORUM FELICITAS, *Laus, Gloria, Fama, Equitas*, in litteris ad Augustos exaratis passim extollantur, subinde vero infelicitas temporum, seu Tacito

Annal. xiv.
48.

Tem-

Temporum infamia notetur. Et apposite hanc in rem Cassiodorus, *Præsertim cum BEATITUDO sit TEM-* Var. lib. 1.
porum, lætitia populorum. Inde quoque illæ Cæsa- c. 20.
 rum in antiquis Lapidibus appellationes, non PII so-
 lum aut FELICIS, sed PISSIMI, FELICIS-
 SIMI, BEATISSIMI, quas duas postremas non
 unus etiam Diocletiani & Maximiniani Nummus præ-
 fert. Quod minus mirum ea ætate qua *Inviētissimi, Vi-*
etoriosissimi, Fortissimi, Clementissimi, Maximi, dicti pas-
 sim Augusti. Immo inde etiam eorundem Cæsarum
 Regia, & ejusdem Urbis simulacra, Colonia, BEATÆ
 passim & FELICES dictæ in antiquis id genus monu-
 mentis; qualis ROMA BEATA in nummo Constan-
 tii; ROMÆ FELICI, in nummis Caracallæ & Ma-
 crini; in aliis FEL. BER. seu *Felix Berytus*; FELIX
 IADERA; OCTAVIOLA FEL. apud Ligorium;
 FELIX RAVENNA; in singulari nummo Mediceo
 COL. AUR. KAR. KOMM. P. F. *Colonia Aurelia*
Carrenorum Commagene Pia Felix; in nummis aliquot Se-
 veri & Caracallæ FELIX KART. ac in Galerii Ma-
 ximini nummo Mediceo, SALVIS AUGG. ET
 CÆSS. FEL. KART. seu *Salvis Augustis & Caesaribus*
Felix Carthago; Ut satis liqueat, cur à Tertulliano vo- De Pallio.
 centur Carthaginenses *vetustate nobiles, novitate FE-*
LICES; ea ætate nempe qua se ita publico ære signa-
 bant, juxta consuetos id genus restauratarum sub Cæ-
 saribus Urbium appellationes. Hinc apposite de eadem
 Carthagine Optatianus,

Nunc se FELICEM, nunc se sub nominis arce

Tutam, quod KARTHAGO decus venerabile gestat.

Sic DACIA FELIX in aliis Nummis, h. e. secundum
 antiquam Trajani inscriptionem, *Cujus Virtute DA-* Thes.
 CIA Imperio addita FELIX est. Inde quoque nova CCXLIX. 4.

Roma

Bibl. Cod.
CCXLIII.

**In MS. Re-
gin. Christ.**

ଓଡ଼ିଆ

Ὁ ΦΡΑ ΣΙ ΚΟΣΜΟΣ ἅπας πέπτον αὐγαίηται ,

Ὡς Πατέρα τριώτης εἶσθαι ΕΥΤΥΧΙΗΣ.

quamquam deest aliquid in priori versu, quod facile suppleri potest; cui & addas licet illud Græci Comici, Ὡς Πάτερ, Πάτερ ὡς ΕΥΤΥΧΕΙΣ. Consueta nempe, prout vidimus, illorum temporum adulatione, ut sub pessimis etiam & infauis Principibus, Temporum ac Publicam *Orbis Felicitatem* passim gratularentur Romani Orbis incolæ. Quod hic etiam à Nicænsibus factum, & in honorem illius Principis, sub quo primum FELICIS ille titulus inter solita Principatus vocabula admissus. Ita quum è delatis à Senatu Macrino PII ac FELICIS nominibus solum FELICIS accepisset, ut auctor est Capitolinus, inde continuo signatum videas ejusdem Macrini Nummum, cum inscr. ROMÆ FEL. *Roma Felici.*

Nec præteriri debet hoc loco recepta sequiori Cæsarum ævo DOMINI appellatio, quæ rursus Prænomi- De Titulo
DOMINI. nis vice & supremi fastigii vocabuli, in eorundem Nummis signatur. Origo autem adsumpti illius tituli à Caio profecta, qui se juxta Victorem Schotti *Dominum dici tentaverat*, ac proinde apud Philonem à Rege Agrippa litteris ad eum scriptis, Ὁ Δεσπότης compellatur. Legat. ad
Caicum. Renovatus idem à Domitiano, quamquam de illo dixerit Papinius,

Et dulci DOMINUM favore clamant,

Hoc solum vetuit licere Caesar:

Sylv. l. 1.

Ep. 6.

ita tamen ut nondum inter reliqua Principatus vocabula publico ære signaretur. Primus auctor illius moris occurrit nobis Aurelianus, cujus Nummum supra adtulimus inscriptum, DEO ET DOMINONATO AURELIANO; aut juxta alium à Savoto traditum, DEO ET DOMINONOSTRO. Sed parcior adhuc usus il-

Zzzz

lius

lius tituli, quod arguunt alii Nummi illorum temporum, donec postea idem à Caro repetitus, & Nummis ejusdem aliquoties adscriptus, DEO ET DOMINO CARO, aut DEO ET DOMINO NOSTRO CARO; ut ad eum passim postea recepti publicis Nummorum aliisque monumentis vocabuli usus referri omnino debeat. Hinc etiam à successore ejus Diocletiano eadem retenta appellatio; ut satis constat ex ejusdem & sequentium Augustorum Nummis, cum solita dein epigraphē DN. vel DN. N. *Domini* seu *Domini Nostri*. Ita vero passim appellati illa ætate Augusti; unde Firmicus

Lib. I. c. 4. Auctor ævi Constantiniani., *Constantinum Maximum Principem & ejus invictissimos Liberos DOMINOS & Cæsares NOSTROS*. Transiit eadem ad Successores, adeo etiam ut sola illa ΔΕΣΠΟΤΟΥ seu DOMINI appellatio, omissis aliis principatus vocabulis, nonnunquam in eorum Nummis signaretur; cujus index nobis sequens Nummus aureus Gazæ Palatinæ, quamquam inveniustus valde & inconcinnus, juxta solita illorum temporum monumenta. Inscriptus autem ille in averfa parte ΑΛΕΞΙΩ ΚΟΜΝΗΝΩ ΔΕΣΠΟΤΗ, *Alexis Commeno*. DOMINO.

Ut

Ut proinde non frustra tradat alicubi Socrates, se incursum in reprehensionem, quod non vocet Imperatores *Θεοτάτας καὶ Δεσποτάς*, *Divinissimos & DOMINOS*. At vacare poterat eo metu, si incidisset in tempora Augusti, Tiberii, Trajani, à quibus repulsa illa appellatio; aut Alexandri Severi, qui DOMINUM *se vocari vetuit*; quod nempe, ut aiebat ille, non servis sed liberis hominibus imperaret; *Non est hic DOMINUS sed IMPERATOR*. Certe qui PATER PATRIÆ est, inquit Tertullianus, *quomodo DOMINUS est*; quæ tamen sociari videas in nummis ævi Constantiniani & sequentium; si excipias Julianum Apostatam, qui nomen illud DOMINI ut invidiosum à se proscriptum & propemodum è medio sublatum tradit. Inde aliquot ejus Nummos adhuc hodie versamus idem adstruentes, quippe sine solito illa ætate DN. seu *Domini Nostri* prænominis inscriptos, scil. IMP. JULIANUS, aut FL. CL. JULIANUS. Neque obtinuit tamen, ut ejus exemplum æmularentur Successores, apud quos illa DOMINI appellatio non solum in eorum Nummis constanter recepta, sed consuetæ salutationis formulam vulgo constituebat; ut ex Sidonio Symmacho, Codice Theodosiano, aliisque satis notum. In diversa certe præ reliquis abire Justinianus & conjux Theodora, quos DOMINI & DOMINÆ vocabulum severe à compellantibus exegisse narrat Procopius; quum antiquis temporibus Cæsares ΒΑΣΙΛΕΩΣ aut ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ vocabulis salutare consuef-
Hist. Eccl. Præf. l. iv.
Lamprid. in Alexand. Sev.
In Apolog. 8to.
In Misopogone.
Arcan. Hist. c. xxx.
Bell. Pers. l. i. c. 24.

à necessariis aut salutantibus dicerentur, quod ex Plinii Epistolis ad Trajanum satis notum, ipsi tamen ab eadem appellatione abstinere, sicut docent eorum Nummi & Marmora. Unde & Augustum ipsum, quamquam hanc DOMINI appellationem, vel ^a Philone ac ^b Tertulliano auctoribus refugientem, adeo ut graviter iis succenseret, qui hoc nomen illi tribuerent, eo tamen DOMINI vocabulo compellat eum Cleopatra apud ^a Dionem, tum alibi quoque ^b Licinius. Ita DOMINÆ vocabulum apud Romanos olim vel conjugibus vel amasiis à viris aut amicis tribui solitum notarunt jam eruditi, & obvia res certe cum apud Poëtas, tum in libris Jurisconsultorum; *Uxori sua testamento ita legatum est, Sempronia DOMINÆ mea hoc amplius argentum balneare.* Unde *Dominæ* etiam pro conjuge usurpata apud Poëtam,

Hic DOMINAM Ditis thalamo deducere adorti.
ad quem locum inutilis Servii glossa, modo autem Servii, non alterius magistelli, *aut de Græco tractum est qui uxorem Δέσποιναν dicunt*: quasi non & similiter Romani *Dominam*. Qui mos certe eadem adhuc ætate obtinebat, ut vel docebit Hieronymus, *vocanda DOMINA, celebrandus natalis ejus*, ubi de præstandis à marito officiis loquitur. Alioquin *Matronas* etiam vocabant uxores eodem ævo juxta Symmachum, *Quid quod etiam jactari morbo Matronam tuam simulas.* De Elagabalo autem omnium virorum Muliere notavit Dio, *Γυνὴ δὲ καὶ ΔΕΣΠΟΙΝΑ βασιλῆς πᾶσι κοινῶς, mulier vero & DOMINA & Augusta etiam vocabatur.* Ita sequiori adhuc ævo Augustæ non solum ΔΕΣΠΟΙΝΑΙ, sed ΚΥΡΙΑΙ etiam dictæ, ut apud Nicephorum Bryennium, *συνήγοντο ὅ οἱ περὶ τὰ δικαστήρια τῆς ΚΥΡΙΑΣ παρέστης*, quæ alias apud Annam Comnenam Bryennii illius conjugem

ΔΕ-

ΔΕΣΠΟΙΝΑ vocatur. Cæterum ΔΕΣΠΟΙΝΗΤΑΙ & ΔΕΣΠΟΤΙΚΑΙ seu *Dominica* appellatæ quoque Regiæ Domus novæ Romæ apud Scriptores Byzantinos, ut liquet rursus ex Procopio, quomodo jam olim DOMINÆ fastidia Roma, & Colles septem DOMINI apud Martialem.

Unum vero hic superest CENSORIS munus, quod non omiserunt Cæsares, *cuncta Legum ac Magistratuum munia in se trahentes*. Adeo quidem ut Dio ob-
De CENSURA sub Cæsariis. Lib. LIII.
 servet, vi illius Potestatis, in vitam & mores Senatorum inquirendi, censum agendi, in Equestrem aut Senatorium ordinem legendi, alios ab iisdem removendi plenum imperium eosdem habuisse. At vero alibi vim quidem agnoscit illius Magistratus penes Cæsares fuisse, sed eosdem tamen sua ætate, præterquam in agendo censu, nomine aut magistratu Censorio abstinuisse. In quo discrimen notat sui ævi & priorum aliquot Cæsarium, dum CENSORIS nomen ab iis nonnunquam susceptum, à Domitiano certe gestam Perpetuam Censuram tradit. Ita nempe se habuit Censura sub Cæsariis. J. Cæsari & Augusto cum reliquis honorum titulis, oblatum etiam perpetui Censoris munus. Prior admisit sub nomine *Præfecti Morum*, sicut Cicero ac Tranquillus eum vocant. Posterior tenax semper callidi propositi, Perpetui Censoris titulum recusavit; ita quidem ut crearet Censores more veteri, ipse interim *Censoria munia usurpans*; sicut de Claudio loquitur alicubi Tacitus. Alioquin & Censuram gessit Augustus cum
Annal. x. 13.

Agrippa, ne promiscue Censoris nomen æque ac Dictatoris refugisse illum cum magno Suetonii interprete statuas, sed alterum illud munus obnoxium invidiæ, Perpetui nempe Censoris. Equidem Censor vocatur alicubi Macrobio, *Mira etiam CENSORIS Augusti &*
Lib. II. Sat. c. 4.

laudata patientia. Factum veropostea, ut *Magister Morum* idem crearetur in quinquennium cum *POTESTATE CENSORIA*, ut amisso nempe titulorem teneret; haud aliter ac *Tribunitia & Consularis Potestatis* reperta illa ætate vocabula, sicut *Monarchica Potestatis* eodem sensu meminit jam olim Polybius agens de Critolao Prætorum Achæorum. Ejusdem quoque *Censoria Potestatis* mentionem videas apud Tacitum, qua L. Volusius *legendis Equitum decuriis functus*. Alioquin *Censoriam Potestatem* pro vera Censura dixerunt nonnumquam Auctores, ut Livius de irritis publicanorum precibus apud Senatum, *ut modum Potestati Censoria imponeret*. Valerius autem de M. Valerio Messalla censoria nota perstricto, qui *Censoria postmodum Potestate imperavit*. Cæterum ut Censoria Potestas Augusto, ita vis Censoria jam olim concessa M. Fabio Buteoni Dictatori, sed ad tempus tantum, quo Senatum legeret. Equidem postea penes Cæsares mansit illa Potestas Censoria sub Augusto reperta, adeo ut ea contenti, à Censoris nomine frequentius abstinerent, quod Dio tradidit, aut tantum in agendo censu idem usurparent. Hoc modo factum, ut obscura evaserit mentio gestæ Censuræ in Historia Augusta; nomen certe ejusdem à Flaviis admissum, post Domitiani vero tempora vix in publica Cæsarum monumenta sit adsumptum. Obstare tamen hic videtur fragmentum veteris Lapidis apud Gruterum, qui Caracallæ tribuitur, & ubi inter reliquos titulos Censorem illum dictum video, contra morem eorum temporum Dioni observatum. Sed imposuerunt hic nobis eruditi collectores, quum lapis ille non ad Caracallam, verum ad Vespasianum omnino sit referendus, ut ex collatione alterius Inscriptionis mihi fit mani-

Exc. Legat.
cxliv.

Annal. l. 11.
30.

Lib. xl. l. 11.
cap. 16.

Lib. 11. c. 9.

Livius lib.
xxiii. c. 23.

DE PRÆST. ET USU NUMISM. 735
manifestum. Prius fragmentum tributum Caracal-
læ,

.....PONTIFICI MAX.
TRIBUNIC. POTESTAT.
IMP. XVII. P. P.
COS. VIII. DESIG. VIII. CENSORI.
CONSERVATORI CÆREMONIARUM
PUBLICARUM ET
RESTITUTORI ÆDIUM SACRARUM
SODALES TITI.

Thef.
cclxx. 2.

Altera Inscriptio Vespasiani, ex qua superior suppleri
debet.

IMP. VESPASIANO AUG.
PONT. MAX. TRIB. POT. IIII.
COS. VIII. DESIG. VIII. P. P.
SACRARUM ÆDIUM.
RESTITUTORI
ET RITUUM ANTIQUOR.
CONSERVATORI
SODALES TITI.

Thef.
ccxliii. 5.

Similis rursus altera eidem Vespasiano à sodalibus Ti-
tiis dicata, cum eodem anno Consulatus & Imperato-
ris numero, ac titulo præterea Censoris & Conserva-
toris Ædium Sacrarum; ex qua patebit etiam in postre-
ma corruptos annos Tribunitiæ Potestatis I. I. I. pro
VIII. Nec altera dissimilis Tito, cum Censoris nomi-
ne à Sodalibus Flaviis consecrata. Frequentes certe e-
jusmodi transpositiones & errores numerorum in præ-
claro opere, & notarunt jam alii, ac nos etiam paullo
ante, & emendabit Vir eruditissimus, qui Spartam il-
lam pridem exornandam suscepit. Egregie vero hæc
omnia, quæ hactenus de Censura Cæsarum dicta,
Nummi veteres vel docent vel illustrent, in quibus (ut
singulis

singula mittamus in compendium.) Vespasianum & Titum CENSORIS nomen cum reliquis titulis usurpasse videas, & CENS. POT. seu *Censoria Potestatis* sub Augusto repertæ memoriam servatam in nummis Do-

Lib. LXVII.

mitiani; & eundem unum juxta Dionem tam interprivatos quam inter Cæsares, Censorem *21^æ Cix*, proinde CENS. PER. seu *Censorem Perpetuum* passim in iisdem vocari; reliquos vero Cæsares vulgo ab ea Censoris appellatione abstinuisse, certe hanc à Nummis eorundem exulare. Quamquam & Hadriano etiam eandem tri-

In Apolog.

buat Apuleius, *quod Imperator & CENSOR Divus Hadrianus fecit, & factum memoria reliquit*. At eandem, & maxime *Censoris Perpetui* titulum à Domitiano admissum recusasse Trajanum haud obscure innuit Plinius.

In Panegy.

Ideo non CENSURAM adhuc, non Præfecturam Morum recepisti, mox, Perge modo Cæsar & vim effectumque Censuræ tuum propositum, tui actus obtinebunt. Nam vita Principis CENSURA est PERPETUA. Claudii vero Censuræ, quæ Flaviorum temporibus antiquior, & cujus præter Tacitum aut Tranquillum, Plinius & Sidonius meminere, testes etiamnum Inscriptiones, cum in veteri lapide, tum in nummo ejusdem Claudii supra adlato qui Imperatorem curuli insidentem exhibet, ante cum transvectionem Equitis, cum inscr. CENSOR. Eximium præterea Censuræ monumentum videas in præclaro Nummo Vitellii, in cujus averfa parte L. Vitellii Parentis actio Censoria luculenter expressa. Censor nempe pro Tribunali in Sella Curuli, ante quatuor figuræ stantes, ex quibus una supra tres reliquas sublata, prima vero Cæsari aliquid porrigit, Nummi autem inscriptio L. VITELL. CENSOR II. S. C.

Por-

Proprium nempe hujus muneris censum agere, quod fiebat sedente pro Tribunali Censore, & vocato per præconem populo, quo nomine plures Quiritium figuras vides in hoc Nummo expressas. Quæ vero sedenti Censori proxima aliquid porrigit, haud dubito quin eum morem innuat, juxta quem ad illos decoris dedecorisque publici arbitros privata acta referri consueverant, secundum legem de iisdem Censoribus à Tullio traditam, *Privata ad eos Acta referunt.* Abunde insu- Lib. III. de Legib.
per docet hic Nummus dignitatem muneris Censorii, In Catone Majore.
cujus gesti memoria sub Imperatore filio revocari & publico ære signari meruit. Ut pateat non absurde Plu- In M. Crasso.
tarcho Censuram omnium honorum apicem vocari; a-
libi dici ab eodem M. Crassum dignitate Censoria
Pompeium superasse; aut cur Pollio tradat Valeria-
num antea Censorem, postea Imperatorem fuisse, om-
missa aliarum dignitatum nomenclatione; quod non
debit ibi magno Interpreti negotium faceßere. Ete-
nim cum tres Consulatus præter Censuram gesserit hic
Vitellius, atque ita non ut *Q. Fulvius* aut *T. Manlius*
Torquatus duobus, sed tribus esset *Consulatibus & Censura* Liv. I. XXV.
insignis; ab hac tamen potius, ut per se eximia & sub C. 1.
Cæsaribus singularis exempli, quæsitum honoris apud

A a a a

posteros

- posteror monumentum. *Explica totos fastos*, inquit, de
 Lib. viii. Scipione Censore Valerius, *consule omnes currus trium-*
 cap. 15. *phales, nihil tamen morum principatu speciosius reperies*. Cer-
 te ut hic L. Vitellii Nummus, ita Scipionis statua ni-
 hil aliud olim inscriptum habuit, nisi CENSORIS
 nomen, ut auctor alicubi Tullius, qui eo nomine Me-
 tellum exagitat, quod Scipionem proavum suum ne-
 sciverit tamen Censorem fuisse, *sed nescire proavum suum*
 Lib. vi. Ep. CENSOREM fuisse, *turpe est*. Pater itaque ut L. Piso-
 ad Attic. 1. ni, (cujus nobilitatem eo nomine extollit Tacitus)
 Annal. iiii. ita Vitellio Imperatori Censorius, quod nesciri etiam
 28. à posteris noluit, & quo nomine eidem Tacito dicitur
 Hist. iiii. 9. CENSORIS Vitellii & ter Consulis filius. Præcipuum
 nempe Romanæ nobilitatis decus domus Censoriæ,
 quarum alicubi meminit Halicarnassensis, qui Com-
 mentarios Censorios tanquam paternæ sacræ à patre ad
 Lib. i. filium docet transiisse, πολλοὶ ὃ ἐῖσιν δὸς τῇ μητρικῶν οἰκῶν
 ἄνδρες Ἰππικαῖς οἱ Διαφυλάττοντες αὐτά· *multi enim sunt è*
 DOMIBUS CENSORIIS *Viri illustres conservantes ta-*
lia. Non ergo sine causâ Imperatorem Vitellium, ab
 eodem Parente omnem suam claritudinem consequu-
 tum docet Tranquillus. Quamquam nota ex auctori-
 bus illorum temporum exquisita illius L. Vitellii adula-
 tio, qua sub impuris principibus summos honorum a-
 pices adeptus est, & inter eos Censuram sub Claudio:
 Annal. xii. ut cum aliunde tum ex Tacito constat, *Igitur Vitellius*
 4. *nomine Censoris serviles fallacias obtegens*, qui & Silanum
 Prætorem per edictum Vitellii (Censoris nempe) or-
 dine Senatorio motum tradit in sequentibus. Immo
 liquet etiam ex superiori Nummo, quale fuerit illud
 Lib. iiv. Tribunal Censorium, cuius meminit Dio, & quod
 eadem die narrat corruisse, qua illud conscenderant
 duo creati ab Augusto Censores Æmilius Lepidus &
 Muna-

Munatius Plancus. Quod vero eodem loco Dio id in omen trahit, quod factum nempe fuerit, ut ab eo tempore non duo amplius privati homines Censores fuerint, sed iidem postremi una hoc munere sint functi, hinc etiam obiter potest intelligi, & conferri cum altero Tranquilli loco de Claudio, *Gessit & Censuram inter-* In Claudio.
missam diu post Paullum Plancumque Censores. Duo nempe circa Censuram mutata sub Cæsaribus: Primum, quod non ut antea perpetua, & juxta legem de Censoribus apud Tullium, *Eaque Potestas semper esto*, sed intermissa Lib. iv. de Legib. fuerit Censura in agendo censu & pro arbitrio Principum solita renovari; unde neglecta eadem ab ævo Augusti ad Claudium, certe sub Tiberio *adserente non id* Annal. ii. 33. *tempus Censura*, & postea nonnisi per varia temporum intervalla repetita. Secundo, quod eo casu etiam non amplius duo Consules è Consularibus viris crearentur more veteri, sed Cæsar vel solus Censuram gereret, vel Collegam adscisceret, ut Claudius hunc Vitellium, aut in alium munus illud transferret, qualis sub Decii Treb. Poll. in Valer. Valerianus Cenfor exstitisse legitur. Postremi itaque sub Augusto Paullus Æmilius & Munatius Plancus duo privati simul veteri Censura defuncti, cujus etiam male ab iis gestæ meminit alias Velleius. Hæc mens Dionis, unde eximie illustratur alter Trebellii Pollio Lib. ii: nis locus, ubi inducit Valerianum onus Censuræ recusantem, *Hæc sunt propter quæ Augustum nomen tenetis, apud vos CENSURA descendit; non potest hoc implere PRIVATUS.* Vides paria facientem cum Dione, Censuram nempe à privatis ad Principem referentem. *Privati* quippe, ut notum, dicti omnes extra Principem, licet summis Magistratibus admoti, sicut passim apud Tacitum ac apud Plinium, de Virginio Rufo Consule, *summum fastigium privati hominis*, & L. Verus jam

- Consularis, necdum Augustus, *dū privatus* Capitolino dictus. Quamquam si Dionis Interpretem consulamus, privatum etiam reperiemus Censorem sub Caracalla, Ulpium nempe Julianum, *ὁ πρῶτος πρὸς τὸν αὐτὸν ἐκείνου*, h. e. juxta Xylandrum, *qui tum Censor erat*, verum opportune ita refingente Leunclavio, *cui tum erant commissa censiones*. Hinc altum etiam de Censoribus silentium in libris veterum Jurisconsultorum, nisi quod obiter origo illius vocistradatur in libro de Verborum significationibus, aut priscæ legis Censoriæ alibi occurrat in eodem mentio, & cujus silentii causam opportune indicat magnus Cujacius, quod exularet jam ille Magistratus à Republica, ideo Trebonianum nihil de eorum officio reliquisse. Censoris tamen nomen & officium reperiunt nonnulli è recentioribus Juris interpretibus, in lege quadam de Publicanis, *Cæsar cum insula Creta Catorias locaret, legem ita dixerat*, ubi pro *Cæsar* notat Dionys. Gothofredus, quendam J. C. emendare *Censorem*, cujus erat locare vectigalia. At inutilis & aliena illa emendatio. Nulli enim tum Censores præter Cæsares, qui omnia Censoriæ potestatis munia, ac proinde etiam Vectigalium locationem & curam in se transfulerant, ita etiam ut sibi solis omnem facultatem in iis Vectigalibus constituendis, reformandis, augendis, diminuendis reservarent, sicut liquet ex alia lege in eodem titulo. Unde etiam quum è Vectigalibus, alia integra spectarent ad Principem, ex aliis autem duashaberennt partes, tertiam locandi, quæ civitatum propria, facultatem iisdem indulgent juxta Constitutionem Theodosii. Incogitanter ergo fecit vir summus, qui ad illud Tertulliani de omiſſa suis temporibus Censura, *Enimvero jamdudum Censoria intentionis*
- L. LXXV.11.
L. 203.
Obs. lib.
XXIV. C. 7.
L. 15. D. de Publican. & Vectig.
L. 10. cod.
L. 13. C. de Vectigal. & Com.
De Pallio.

episcopio disperso quantum denotatus passivitas offert, observat denotare Tertulliano dictum pro simplici notare, quod erat Censuræ proprium: hætenus recte; reliqua nollem dicta; Hos scilicet Censores sub Imperatoribus nomen tantum habuisse, non rem, nec notandijus: quasi scilicet priscus ille Censuræ Magistratus remansisset sub Cæsaribus, quem privati quamquam nomine tenus administrarent. Equidem quod ex superioribus satis etiam notum, insolitum illud accidit sub Decijs, ut decreto Senatus & Principum auctoritate, privatus adhuc Valerianus, nondum scilicet Augustus, Censor crearetur, & cum amplissima Censuræ potestate tam circa mores quam censuram, ita ut ab ea soli immunes relinquerentur Præfectus Urbis, Consules Ordinarii, Rex Sacrorum, & Maxima Virgo Vestalium. Omissus alioquin & ante & postea sub Cæsaribus usus saluberrimi istius Magistratus, ubi maxime in censura morum versabatur, nisi quatenus aut Delmatius Hannibalianus à Constantino fratre Censor creatus, ut ex ^a Athanasio & ^b Socrate constat; aut *Censor moribus regendis acerrimus*, dictus ^c Ammiano Julianus, & DIOCLETIANI dictum à ^d Vopisco refertur, *Castiores esse oportere ludos spectante Censore*. At Symmachi ævo constat Theodosium de revocanda Censura veteri sollicitum, eandemque voluisse Senatus arbitrio permittere. Refugit vero communi decreto illud magisterium amplissimus ordo, & in hanc rem conscripta Symmacho oratio sub nomine *Repudiata Censura*, cujus aliquoties in Epistolis meminit. Ad quod Theodosii institutum respexisse etiam videtur laudator ejus Latinus Pacatus, *à te voluisti incipere Censuram*; haud aliter nempe ac de Alexandro Severo Lampridius, *Prorsus CENSURAM sua temporibus de propriis moribus gessit*. Accedit præterea

^a Apolog.
ad Const.
^b L. I. c. 27.
^c Lib. xxv.
^d In Carino.

Lib. iv. Ep.
45. & lib. v.
Ep. 9.

& altera observatio, quod non semel sed bis Censuram gessisse L. Vitellium constet ex hoc Nummo, in quo inscribitur CENSOR II. quod omissum à Scriptoribus, qui in genere Censuræ Vitellii & trium ejus Consulatum meminere. Unde liquet etiam errare viros doctos, qui post Marcum Rutilium Censorinum, nullum bis Censorem adscitum credidere. Gravem certe refert Valerius, hujus Rutilii Censoris iterum creatio-

Lib. IV. C. I. rationem, qua populum corripuit; *quod eam potestatem BIS sibi detulisset, cujus majores, quia nimis magna videretur, tempus coercendum judicassent.* Equidem quum M. Fabius Buteo, qui Censor antea fuerat, Dictator creatus esset, quo Senatum legeret, quæ pars erat Censorii muneris, ipse factum id improbat, pro Rostris

Livius lib. XXIII. C. 23. *inter alia professus, nec Censoriam vim permissam uni & eidem* ITERUM. Tanti nempe videbatur semel etiam

Censorem fuisse, ut quum sæpe multiplicarentur in eodem homine Consulatus, tamen vel partem aliquam Censoriæ Potestatis, in eundem *iterum* conferri, ne ipsi probare auderent, qui insolito illo honore adficiabantur. At in Inscriptione Aletrina de quodam L. Betilieno Vaaro legas inter alia, *Ob hæc Res* CENSOR

Thes.

CLXXI. 8.

Thes.

CCCCXI. 2.

REM *Fecere* BIS, & in altera T. Flavii Hilarionis, CENSOR BIS AD MAG. CREANDOS. Verum hi Censores ex eorum genere, non qui Romæ, sed vulgo in Municipiis & Coloniis creabantur, quæ oppida suos quoque habuisse Censores, ex ^a Livio, ^b Plinii Epistolis, aliisque monumentis antiquis haud ignotum. Et hæc de Censura sub Cæsaribus, cujus rationem non videntur satis adsequuti viri docti, & in qua tradenda haud contemnendum occurrit Nummorum beneficium.

^a Lib. XXIX.

^c 37.

^b Lib. x. Ep.

83. & 113.

De Titulis

aliis specia-

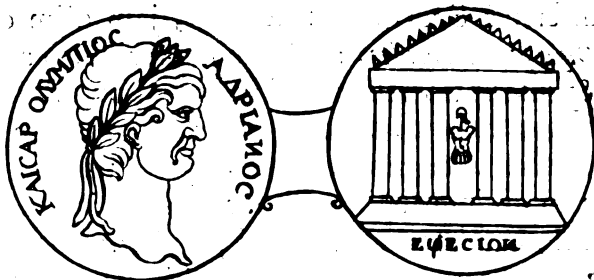
libus à Diis

patitis.

Accedunt hic peculiaria quædam nonnullorum Augustorum

gustorum cognomenta à Diis petita, Titulis devictarum Gentium, aut Adfinitatibus nonnunquam ac Adfectibus desumpta. Prioris generis est OLYMPII nomenclatio, quo nomine cultum à Græcis Hadrianum non aliunde manifestius, quam ex rarissimis ejus Nummis constat. Unus occurrit æreus maximus Laodicensium cum inscr. ΑΥ. ΚΑΙ ΤΡΑ. ΑΔΡΙΑΝΟC. ΟΛΥΜΠΙΟC, *Imperator Caesar Trajanus Hadrianus Olympius*. Habuit jam olim geminum ei nummum Erizzo, sed cujus genuinum sensum aut lectionem integram non est adsequutus, ut videre apud eundem licet. Alter Ephesiorum inscriptus ΚΑΙCΑΡ ΟΛΥΜΠΙΟC ΑΔΡΙΑΝΟC *Caesar Olympius Hadrianus*, in averfa Templum cum Τροπαιο & inscr. ΕΦΕCΙΩΝ

In Cimel.
Regin.
Sued. &
Mediceo.

In Cimel.
P. Seguin.

Eundem ΟΛΥΜΠΙΟΥ titulum tribuunt quoque Hadriano alii antiqui Nummi, quos citat in Eusebianis ὁ πᾶν, ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΚΑΙCΑΡΑ ΤΡΑΙΑΝΟΝ ΑΔΡΙΑΝΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟΝ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟΝ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ. Cum Jove nempe *Olympio*

communis eidem hæc appellatio, occasione Templi, quod illi pariter ac sibi Athenis dicavit eo nomine Hadrianus, ut ex Dione & Spartiano licet colligere, *Athenis Jovis ΟΛΥΜΠΙΙ ædem & aram sibi eodemque modo per Asiam iter faciens Templum sui nominis consecravit.*

Unde illustratur etiam Pausanias, qui hujus Templi Athe-

Spart. in
Hadrian.

In Atticis.

Athe-

Athenis ab Hadriano consecrati meminit, in eoque singulas urbes statuas illi posuisse commemorat; quas nempe erectas sub titulo ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΥ, ex præclaris his Laodicensium & Ephesiorum nummis liquere videtur. Hinc factum etiam, ut plures occurrant adhuc hodie Nummi Græci ejusdem Hadriani cum Jovis effigie in averſa parte, quos non magis Athenis, ut Erizzo exiſtimavit, quam alibi per Aſiam percuisse hinc diſcas. Non audiendus proinde illuſtris

Lib. v. de
Emend.
Temp.

Herodot. l.
118. & Dio-
dorus. l. iv.
In Vit. A-
poll. l. 11.
c. 15.
In Pericle.

In Cimel.
Cæſar. &
Muſeo Se-
guini.
Od. iv.
Iſthm.

In voce O-
λυμπίων.

etiam *Olympius Hercules*, auctoribus Herodoto ac Dio-
doro; & Inſcriptio Alexandri in India apud Philoſtra-
tum, ΑΙΙ ΟΛΥΜΠΙΩ; & à Pericle ſuſceptum idem
Athenis *Olympii* cognomentum, quod ut arrogantia
plenum in eodem ſugillat Plutarchus; & à Caio deni-
que ſimile quid tentatum, qui *ſimulacra Jovis O-*
LYMPII è Græcia Romam transferri juſſit, quibus capite
dempto ſuum imponeret. Neque eundem Jovis titulum
ſilent antiqui & rariores quidam Nummi tum Romā-
ni in Auguſto, IOVI OLY. tum Græci in Nerone,
ΔΙΟΙ ΟΛΥ. ſeu Ο'λυμπία, & cui Σαπφει Ο'λυμπία ter-
tium poculum propinſſe veteres, notat alicubi Pin-
darus. Cæterum ab hoc Hadriano Olympio, dictus
etiam locus in Deſo *Olympium*, quem Hadriani pecu-
niis ibidem ædificarunt Athenienſes, ut ex Phlegonte
Hadriani liberto refert Stephanus Byzantius. Inde
etiam *Olympia* & *Hadrianea*, ſeu Hadrianales ſolemnes
ludi per Aſiam conjungi videntur in Inſcriptione ve-
teri

teri, ΕΝ ΖΜΤΡΗΗ ΟΛΥΜΠΙΑ ΚΑΙ ΑΔΡΙΑΝΙΑ; Thef. Græc.
 quamquam mea sententia, non necesse sit illa de eo- cccxiv. i.
 dem agone intelligere; ut nec cum τῷ θαιμασίῳ Emen- L.v.p.480
 datore Temporum, *Panathenæa*, *Olympia*, *Panellenia*,
Hadriana, quorum eadem Inscriptio meminit, de u-
 no etiam eodemque agone interpretari; quod satis re-
 fellit vel unus Pindari Græcus Interpres, quem ipse a- Ad Olymp.
 libi quoque citat ὁ πίνυ. Cæterum hujus Hadriani ex- vii.
 emplo, dictus itidem ab Ephesiis ΟΛΥΜΠΙΟΥΣ Com- Anim. ad
 modus, ut docet nos hodie præclarus ejusdem Augusti Eulch. 215.
 nummus, ΑΤ. ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΟΥΣ ΚΟΜΜΟΔΟΥ, In Cimel.
 in averſa autem duæ figuræ ſtantes ΕΦΕCΙΩΝ ΚΑΙ Regin. Sac.
 ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ. At HERCULIS
 etiam nomē eidem Hadriano tribuunt aliquot Num-
 mi, qualem unum evulgavit Triſtanus cum inſcri-
 HERC. GADIT. ſeu *Herculi Gaditano*. Quo referri
 debet inſcriptio Græca alterius Nummi, prolata jam
 olim à doctiſſimo Caſaubono è penu Thuanea, in qua
Hercules Romanus vocatur, ΑΤΓ. Κ. ΑΔΡΙΑΝΟΥ CΕ-
 ΒΑCΤΟΥ ΗΡΑΚΛΗC ΡΩΜΑΙΟΥC; & altera itidem
 in qua *Hercules Servator*, idem dicitur ΗΡΑΚΛΗC Ω-
 ΤΗΡΙΑΤΓ. *Herculis* alioquin cum nomen tum habi-
 tum geſtaſſe Commodum, è priſcis authoribus notum,
 qui illi eandem quoque ROMANI HERCULIS ap-
 pellationem largiuntur, *Appellatus eſt etiam* ROMANUS LAMPRID. in
 NUS HERCULES, *quod ſeras Lanuvii in amphitheca-* Commodo.
tro occidiſſet, & alibi accepiſſe ſtatuas in Herculis habi-
 tu, & menſem Septembrem HERCULEUM etiam
 ſub eodem dictum tradunt, ſicut Urbem Romam ab
 eo *Coloniā Commodianā*, & *Senatū Commodianū*
 nuncupatum; ut mittam Clāſſem quoque Africa-
 nā *Commodianā Herculeā* ab eo denominatam.
 Præclaram vero hujus rei fidem adhuc hodie præſtant,
 B b b b b cum

cum statuae Commodi in Urbe cum illo Herculis habitu,

Martial. l.
xx. Ep. 64.

Herculis in magni vultus descendere Caesar

Dignatus Latia dat nova templa via;

tum adhuc luculentius nonnulla ejus Numismata, cum habitu & ornamentis Herculeis, ac inscr. HERCULI ROMANO AUG. vel ut præfert nummus aureus Regiæ Gallorum Gazæ, HERCULI ROMANO, ac juxta alium Musei Patiniani in eandem Gazam translatus, ΡΩΜΑΙΩΝ ΗΡΑΚΛ. *Romanorum Herculi*. Accedit his alius Nummus, in quo figura cum Plastro, Bove, & Vacca, solito Colonix deducendæ symbolo, ac inscr. HERCULI ROM. CONDITORI P. M. TR. P. XVII. COS. VII. P. P. ut mittam alterum cum inscr. HERCULI COMMODIANO, quod nempe ab eâ tanquam altero Romulo Roma COLONIA COMMODIANA diceretur. Quo proinde referri debet alia adhuc inscriptio, ex qua ROMULUM dictum eum Cæsarem constat in numismate Ephesiorum Mediceo Α. ΑΤΡ. ΡΩΜΤΑΟΚΑΙΣΑΡ, *L. Aurelius Romulus Caesar*. Nec diverso utique consilio, sed majori fide ROMULUS AUGUSTUS dictus jam olim Antoninus Pius in præclaris aliquot illius Nummis. Idem alias HERCULIS nomen à Maximiano adsumptum satis liquet, unde non solum HERCULUS appellatus in priscis monumentis, sed & singularis Nummus in ejusdem honorem percussus sub figura Herculis cum Hydra depugnantis & inscr. HERCULI DEBELLATORI, de cujus symboli ratione actum jam à nobis alio loco. Nec aliena hinc appellatio HERCULIS VICTORIS, cum Maximino Cæsari, tum magno Constantino necdum Christiano, in aliquot eorundem Nummis tributa. Haud aliter
nempe

nempe ac Æmilianus Augustus HERCULIS CONSERVATORIS nomine in veteri Lapide; aut Severus HERCULIS DEFENSORIS elogio signatur in antiquo numismate. JOVII vero nomen à Maximiani Collega Diocletiano receptum docent antiqua Lapidum ac Nummorum monumenta. Hinc utrumque etiam Diocletianum & Maximianum JOVIS & HERCULIS nominibus designatos videas in præclaro Nummo, in quo tres Monetæ cum inscr. MONETA JOVI ET HERCULI AUGG. Scilicet ad fidem ORATORIS, qui de utroque Cæsare exclamat, *Sancte JUPITER & HERCULES bone*, alibi, aurea sæcula, *aspiciis JOVIS & HERCULIS renasci*. Insignis alter aureus Regiæ Gallorum Gazæ, in quo juncta Diocletiani & Maximiani capita, in averſa iidem duo Imperatores sacrificantes cum Ara aliisque figuris, & inscr. JOVIO ET HERCULIO, Diocletiani & Maximiani nominibus suppressis, quæ alioquin in præclaris id genus Nummis frequenter conjunguntur, nempe JOVIO DIOCLETIANO & HERCULIO MAXIMIANO. Ita solis *Jovii & Herculi* nominibus designant eosdem nonnunquam Scriptores illorum temporum; ut hinc etiam *Herculeæ & Jovianæ cohors* ab utroque hoc Cæsare, ut videtur, denominata,

*Herculeam suus Alcides Jovianamque cohortem
Rex dicit superum.*

Cæterum JOVII nomen à Diocletiano ad Successores ejus Galerium, Maximinum, Licinium, aliosque transiisse rursus ex præclaris eorundem Nummis constat, JOVIUS MAXIMINUS NOB. CÆSAR; aut JOVIUS LICINIUS AUG. vel juxta eximium Nummum inclitæ Reginæ, DD. NN. JOVII LICINII INVIC. AUG. ET CÆS. quem videre etiam licet apud

In Cimel.
Reg.
Christ. &
Card. Buon-
comp.
Panegy.
Maximian.

Vid. Panegyr.
Maxim. & Eugen.
men.

Claud. de
Bell. Gildon.

Tom. III. P. 428. pud Trifanum, qui eundem de Galerio Maximiano, qui JOVIUS dictus, & Licinio ab eodem Galerio creato Cæsare haud incommode mea sententia explicat; quamquam norim in alia sententia versari eruditos Antiquarios, ac inter eos amicum nostrum, qui eundem suis ad me litteris de Liciniis Patre & Filio interpretabatur. A JOVIO vero profectum postea JOVIANI AUGUSTI nomen, ut videre licet apud Themistium in Panegyrico, quem dixit eidem Imperatori; sicut alias *Sententiam Jovianalem*, h. e. à Jove prolatam vocat Martianus Capella. Cæterum de ipsa ΘΕΟΥ vel DEI citra ambages appellatione, quam Senatui, Augusto, Caio item, Aureliano, Caro tribuunt quoque antiqui Nummi, jam abunde egimus alibi in hoc opere.

Lib. I.

De Titulis
DEVICTA-
RUM GEN-
TIIUM.

A Victoriis aut Titulis devictarum Gentium nota ex iisdem cognomina GERMANICI, BRITANNICI, SARMATICI, DACICI, ARMENIACI, ARABICI, ADIABENICI, PARTHICI, MEDICI, PERSICI, Drusus, Germanicus, Caius, Claudius, Neronibus Vitelliis, Domitianis, Nervis, Trajanis, Antoninis, Severis, Maximinis, Diocletianis, Caris, in eorundem Nummis usurpata. Neque enim idem mos Romanorum, quem apud Persas obtinuisse docet Agathias; ut devictæ Gentis appellationem Victoris demum filius gestaret. At summa illa non privatorum solum libera adhuc Republica, sed Augustorum etiam ambitio; ut reliquis fastigii sui titulis debellatæ gentis cognomentum infererent, sicut de

Lib. IV. p.
135. ed.
Reg.

Lib. XXII.

Juliano loquitur Ammianus, *ornamentis illustrium gloriarum inferere PARTHICI cognomentum ardebat*. Ita insuper ex iisdem Nummis patet, quam vere per intervalla temporum decreta hæc iisdem narrent Historiæ.

Augu-

Augustæ Scriptores; nec *Armenici*, ut vulgo apud eodem legitur, sed *Armeniaci* reponendum esse vocabulum. JUDAICI vero cognomen ob Religionis odium & gentis contemptum, non item videmus à Vespasiano aut Tito admissum, quamvis frequens JUDÆÆ CAPTÆ, & in aliis rarioribus Nummis eorundem Cæsarum JUDÆÆ DEVICTÆ occurrat mentio. Cæterum exceperunt eosdem Titulos sequiori ævo cognomina ALEMANNICI, FRANCICI, GOTTHICI, PONTICI; quæ in Valentiniani, Justinii aliorumque illius ætatis Augustorum Inscriptionibus & Monumentis passim leguntur. Indignatur quidem eo nomine Gotthorum Rex Theodebertus apud Agathiam, quod Justinianus *Francicum* se, *Alemannicum*, *Gepidicum*, *Longobardicum* in Edictis inscriberet, quasi omnium illarum gentium debellator esset ac dominus. In vicem nempe GERMANICI, amati adeo pluribus Augustis Cognominis, ut vel eorundem Nummi luculenter arguunt, inducta postea nomina cum FRANCICI tum ALEMANNICI. Utrumque etiam simul jam olim receptum, quum nondum Alemannia aut Francia nomine Germania reliqua; sed cum eadem Alemannia, tum Francia, pars quædam aut veluti appendices Germaniæ censebantur. Hinc de Probo Vopiscus, *testes Germani & Alemanni longe à Rhæni submoti littoribus*, & de Caracalla Spartianus, *Nam quum GERMANICI & Parthici & Arabici & ALEMANNICI nomen adscriberet, nam Alemannorum gentem devicerat*. Unde miror doctissimum Dionis aliorumque Excerptorum editorem, apud unum Aurelium Victorem in rebus Caracallæ mentionem Alemannorum observare, qui recte alias in iisdem Excerptis Α'λ-*Γαυ'ς* in Α'λαμ'βαν'ς seu *Alemannos* transmutat. Conjun-

Lib. I. p. 15.
ed. Reg.

Pag. 109.

ista autem vides in adductis modo auctorum locis GERMANICI & ALEMANNICI, ut diversa adhuc nomina; donec posterius, quamquam serius, latioris Germanorum gentis locum paullatim occupavit. Eadem nempe ætate inducta ALEMANNIÆ & FRANCIAE in Historiam Cæsarum & mox in eorum quoque Nummos vocabula. Prioris fidem faciunt cum Nummus aureus magni Constantini ab Occone descriptus, & cui geminum vidi apud illustrissimum Colbertum cum inscr. ALEMANNIA, (non ut habet vulgata inscriptio Nummi Gazæ Areschotanzæ ALAMANNIA) tum duo alii Constantini Junioris, prior cum eodem Gentis nomine, alter à Trifano traditus ALEMANNIA DEVICTA. Unde liquet, ut obiter hoc dicam, corrigenda ea Auctorum loca, in quibus *Alamannia* vulgo & *Alamanni*, pro *Alemannia* & *Alemanni* legitur. Posterioris vero seu FRANCIAE meminit itidem nummus aureus Magni Constantini, quem in illustrioribus Italiæ vestræ & Galliæ Cimeliarchiis tractare licuit, & ejus quoque iconem inde nancisci, quæ priori parte Constantinum signat, posteriori Tropæum & jacentem mulierem, solitum Provinciæ debellatæ symbolum, cum inscr. GAUDIUM ROMANORUM, infra FRANCIA.

Tom. III.
§ 81.

In Cimet.
Reg. Gall.
Card. Leop.
Med. & Ill.
Colberti.

Vix aliud monumentum illustrius videas hujus appellationis, quamquam FRANCORUM non obscura sit apud Libanium, Ammianum, Socratem, aliosque mentio in rebus Constantini filiorum & Juliani; et jam ante FRANCICI cognomen tum Probo tribuat Vopiscus,

piscus, *Tu FRANCICUS, tu Gotthicus, tu Sarmaticus, tu Parthicus*: ut facile pateat, ævo Valentiniani non primum illud repertum, sicut quibusdam eruditis placuit. Quæ autem *FRANCIA* in hoc Nummo designetur abunde docebunt vel Procopius, vel Agathias, apud quos frequenter occurrunt Franci circa Rhenum habitantes, & Germani olim dicti. Parcimus congerendis locis, in re hodie non ignota. Germanorum itaque & Germaniæ loco, quibus appellationibus antea vocabantur, *FRANCORUM* & *FRANCIÆ* nomen non ævo solum Agathiæ aut Procopii, sed jam Probi & Constantini ætate receptum; sicut alterum *Alemannia* & *Alemannorum*; ut cum ex Auctoribus eorum temporum, tum ex præclaris his Nummis constat. Quibus addas licet Hieronymum, *Inter Saxones* In Vita Hieron. larii. quippe & *Alemannos gens ejus non tam lata quam valida*, apud Historicos *GERMANIA*, nunc vero *FRANCIA* vocatur. Non ergo in solum *Alemannorum* nomen concessit Vopisci ævo *Germanorum* appellatio, (ut male ad eum Scriptorem adferebat ὁ πένυ, quo Casauboni loci cujusdam interpretationem refelleret) sed *Francorum* quoque; ut clarissime diu etiam post Vopisci tempora Procopius & Agathias docent. Cæterum non *Francorum* solum, sed *FRANCIÆ* quoque, sicut in superiori Nummo & adlegato Hieronymi loco mentio cum apud Claudianum,

— quam *FRANCIA* Reges

Quos dederis;

In Pr. Conf.
Stil. l. 1.

tum in antiquis aliquot Juliani Codicibus, ἡμετέραν Orat. 1.
ἡ αὐτὴ καὶ τὸ συγγενὲς σύμμαχοι προσθυμότετοι ΦΡΑΓΓΟΙΚῆ
Σάξωνες τῇ ὑπὲρ τῇ Πήνον καὶ τὴν ἐσπερίαν θάλατταν ἐθνῶν τὰ
μαχμώτα καὶ πόλεις πᾶσαι καὶ ΦΡΑΓΓΙΑ πρόσσι καὶ Πήνον,
pro quibus postremis verbis expuncto *Franciæ* nomine
quod

quod inutilis videretur ejus repetitio post præmissos *Francos*, *Φράγκων πρόσκων* admisit in textum Juliani Petavii. *Sequebantur vero cum pro jure consanguinitatis auxiliares promptissimi FRANCI & Saxones, Gentium qua trans Rhenum & ad mare habitant bellicosissima, & civitas universa, & FRANCIA Rheno adjacens.* Utramque alias Germanorum Gentem Francos & Alemannos, inter se acerrime nonnunquam commissos abunde docet

Var. lib. 11. Theodericus apud Cassiodorum; qui ob debellatos
c. 45. Alemannos Ludovico Francorum Regi gratulatur.

Quamquam enim utrique Germani, longe tamen moribus & cultu dispares: Franci juxta Agathiam vestitu tantum & lingua à Romanis diversi, iisdem cæterum legibus & moribus usi, inter omnes barbaros maxime civiles, & sacrorum reverentes: Alemanni autem tru-

L. II. p. 36. ces & sacrilegiis, ut ille quidem perhibet, adsuati. Errat vero haud leviter Libanius, qui *Francos* quasi *Φραγκῶν* seu gentem bene *vallatam*, & inde corruptum *Φράγκων* seu *Francorum* nomen: quasi nempe à Græcis *Franci* nomen suum essent mutuati. Locum, quia haud passim obvi-
us, & Francorum etiam situm tangit, adscribemus;

In Basilic. E' σὶ γὰρ Κελτικὸν ὑπερ' Ῥῶν παμὸν ἐπ' αὐτὸν ὠκεανὸν καθήκον, ἕτως ὅτι Φραγκῶν πρὸς τὰ τῶν πλεμῶν ἔργα, ὥς τι πρὸς ἡγεμονίαν ἀπ' αὐτῶν ὁρμήδριοι τῶν πρᾶξεων, ὀνομάζονται ΦΡΑΚΤΟΙ. οἱ δὲ ὑπὸ τῶν πολλῶν κέκλυται ΦΡΑΓΚΟΙ. τῶν δὲ εἰς πρὸς ἡγεμονίαν τῶν πολλῶν ἀμαθία διεφθαρμένη. *Gens est Celtica trans Rhenum fluvium ad ipsum Oceanum pertingens, adeo bene vallata ad casus bellicos, ut appellationem ab ipsis rebus gestis nacti dicantur FRANCI, (seu vallati) à multis autem vocentur FRANCICI & ALEMANNICI, ac reliqua id genus cognomina devictarum Gentium, uno nonnunquam titulo complexi*

CTOR

CTOR GENTT. BARBARR. aut DEBELLATO-
 RI GENTT. BARBARARUM, sicut legitur in præ-
 elaro Nummo Constantis; aut TRIUMFATOR
 GENTT. BARB. in altero argenteo magnitudine
 & raritate insigni. Quo spectat geminus titulus DO-
 MITORIS GENTIUM BARBARARUM in ve-
 teri Lapide Valentiniani Augusti, & alius Nummus
 eximius magni Constantini, cum ampliori adhuc elo-
 gio EXUPERATOR OMNIUM GENTIUM,
 quem vidisse memini in incomparabili Triumphatoris
 Regis Gaza.

In Cimet.
 Regin.
 Christ.

Thef. Græc.
 M. LXXXVI.
 9.

Adfinitatis vero aut *Adfectus* suscepta nonnunquam
 à Cæsaribus nomina parandæ benevolentiae, aut in gra-
 ti erga Decessores animi significationem. Hinc spectat
 ANTONINORUM nomen celebratum adeo in mo-
 numentis Historiæ Augustæ, & quod sex Cæsaribus
 vulgo Nummi tribuunt, *Antonino Pio, Marco Aurelio,*
Commodo, Caracalla, Diadumeniano, & Elagabalo. His
L. Verum & Getam addit Capitolinus in Macrino, ut
 octo *Antoninos* efficiat; quod tamen nomen in eorum
 Nummis qui supersunt non pauci, expressum hodie
 non legas. Inde vero, ne tot ANTONINI confu-
 sionem inducerent, quod monuit etiam egregius Le-
 gum interpres, vocati iidem in libris Jurisconsultorum
Divus Pius (nonnunquam *Titus Antoninus, & Antoninus*
Pius); *Divus Marcus*; *Divus Commodus*; *Caracalla* autem
Divi Antonini nomine passim designatus. Cæterum ex
 iisdem Nummis patet luculenter, quam vere inter re-
 liquas Senatus acclamationes, hanc in Alexandro Seve-
 ro referat Lampridius, *MONETÆ nomen ANTONI-*
NI reddatur; aut alibi adsumpto à militibus in nomen
Antonini Diadumeniano, ANTONINUM habemus,
omnia habemus. Ab Antonino Pio scilicet ad M. Aure-
 Ccccc lium

De Titulis
 ADFINI-
 TATIS aut
 ADPECTUS.

Revard.
 Var. l. III.
 c. 10.

lium & reliquos dein transiit usus hujus appellationis, pro more illorum temporum, quo adoptati Cæsares Decessorum nomina vulgo retinebant; unde & NERVA TRAJANUS & TRAJANUS HADRIANUS, & ipse Pius HADRIANUS ANTONINUS in eundem Nummis & Marmoribus vocantur. Ita SEVERUS PERTINAX frequens in Severi Nummis, *ut esset Imperator vere nominis ejus, vere PERTINAX, vere SEVERUS*, ac ut idem Auctor paullo ante, *se quoque PERTINACEM vocari jussit, quamvis postea id nomen abolere voluerit querimonia amicorum*. Quod discrimen notant adhuc hodie ejusdem Severi Nummi, cum adjuncto cognomine *Pertinacis* & sine eodem frequentes, adeo ut hos etiam prioribus posteriores vel inde constare possit.

Ravard.
Var. lib. III.
c. 10.

L. 12. §. 2.
D. de fidei-
com. libert.

Vid. Thef.
c. LXXI. 1.

Neque tamen cum laudato paullo ante Juris Antiste, ad eundem Severum ac filium Antoninum vulgo Caracallam respexisse crederem Modestinum, ubi ait, *Divus Antoninus & Pertinax rescripserunt*. Non vero ideo, ut colligere quis posset, quod jam ante mortem, *Pertinacis* cognomen abdicaverat Severus, illud enim eidem mortuo tribuunt quoque lapides antiqui: aut quod præter ordinem temporum ac aliorum id genus Rescriptorum morem, in quibus vulgo *Divi Severus & Antoninus* occurrit, filius Patri præponatur; id enim in his Imperatoribus factum nonnunquam videas, ut frequenter ab Ulpiano de utroque Severo & Cara-

^a L. 1. §. 10. *Rescripto Imperatoris nostri & Patris ejus*, aut ^b *Imperatoris nostri & Divi Patris ejus*, ac ab ipso quoque Modestino, ^c *Divus Magnus Antoninus cum Patre rescripsit*.

Sed illud obstat, quod parum verisimile videatur ac sit insolitum alias vel apud Auctores, vel in aliis Nummorum Lapidumve monumentis, solo *Pertinacis* nomine Severum designari; sicut neque per *Trajanum*

Hadria-

Hadrianus, aut per *Hadrianum* Pius solent intelligi, quamquam ambo ea cognomenta tulerint: Ad M. Antonium itaque & Helvium Pertinacem respexit, mea sententia, Modestinus, quorum ille non semper *Divus Marcus*, sed *Imp. Antoninus* sæpe inscribitur, ut passim, *Imperatores Antoninus & Verus*. Neque vero insolitum in libris veterum Jurisconsultorum, ut Imperatorum, quorum exstabant eadem de re Rescripta, quamquam non simul regnassent sicut Divi Fratres, nomina conjungantur; quomodo ^a *Divus Pius & Severus rescripserunt*; alibi ^b *D. Vespasianus & Hadrianus*; item ^c *D. Pius & Imperator noster*, nempe Antoninus Caracalla. Ut vero ad Marcum potius quam ad Pium referam facit, quod postremum vix solo *Antonini* nomine designatum videas in iisdem libris, verum, ut jam innui, aut sub nomine *Divi Pii*, aut cum prænominis *Titi Antonini*, vel cognomine *Divi Antonini Pii*. Quamquam & solis *Divi Antonini* nominibus *Pium* videatur designasse Paulus, ubi inquit, *Divus Antoninus Antiochenses colonos fecit, salvis tributis*, mox de Caracalla, *Imperator noster Antoninus civitatem Ernisenorum*, &c. Deductam enim à Pio non autem à Marco Antiochiam, ut existimabat Scaliger, minus à Caracalla, alibi ex eadem Nummorum penu docemus. Unde liberum est lectori ad alterutrum vel Pium vel Marcum, Rescriptum, de quo agit Modestinus, referre. Cæterum adfectatam ab eodem Severo cum Marco adfini-^{Tom. II.} tatem, & erga memoriam Commodi propensionem, egregie illustrant rariores ejusdem vel filii Caracallæ nummi; in quibus aut Severus **DIVI MARCI FIL.** aut Caracalla *Commodus* etiam vocatur, ut in veteri Nummo Laodicensium apud Tri-^{P. 185.} stanum. Singularis etiam hujus notæ nec passim obvi-^{In Cimel. Ill. Cam.} ejusdem Severi nummus, inscriptus **ANTONINI,**

756. DISSERT. OCTAVA DE PR. ET USU NUM.

In Cimel.
Card. Me-
dic.
Vid. Thef.
CCXXI.1.2.

NEP. seu *Nepos*; quo illam cum Marco adgnationem magis adstrueret, qui PII adoptione filius; & Adriani exemplo, qui in aureo Nummo inscriptus DIVI NERVÆ NEP. sicut in Lapidibus antiquis; aut quomodo in iisdem Antoninus Caracalla, *M. Aurelii Nepos*, *Antonini Pii Pronepos*, *Hadriani Abnepos*; *Traiani* autem & *Nerva Adnepos* aliquoties vocatur. Hucreferri etiam debet expressa illa sanguinis ac adfinitatis significatio in nummis Maxentii, DIVO MAXIMINIANO PATRI MAXENTIUS AUG. & in alio IMP. MAXENTIUS DIVO MAXIMINIANO SOCERO; ut eundem Socerum & Patrem vocet. Signata rursus in alijs Nummis ejusdem Maxentii in Filium pietas, IMP. MAXENTIUS DIVO ROMULO AUG. FILIO, & cum Constantio Chloro cognatio, IMP. MAXENTIUS DIVO CONSTANTIO COGNAT. ut sedulitatem abunde agnoscas illius Cæsaris, in prodendis ad posteros propriis necessitudinibus.

DIS.

DISSERTATIO NONA.
DE
PRÆSTANTIA ET USU
NUMISMATUM
ANTIQUORUM.

MEMINISTI etiamnum, ut opinor, OCTAVI nobilissime, quum in Hortis Justinianeis ego & Marquardus Gudius, ab omni liberali doctrina egregie instructus, idemque peracri ingenio, una tecum essemus, incidisse sermonem de Nummis & Lapidibus antiquis, ac unde major in Historiam Veterem & omne litterarum genus utilitas redundaret. Neque vero hic replicabo singula, quæ utrinque, invitante loci Genio, amicæ & jucundæ, tibi certe, quod non semel etiam ab eo tempore declarasti, longe gratissimæ concertationis studium suppeditabat. Neque tamen valde, si bene memini, rationes nostræ dissidebant. Etenim incredibilem quandam Inscriptionum, quæ vetustis saxis continentur, præstantiam, & late diffusam per omne genus priscae ac reconditæ doctrinæ varietatem, amico nostro haud illibenter largiebar. Immortali certe beneficio demeruisse sæculum & postfuturas ætates, qui in iis colligendis ac ordinandis laborarunt nostra & patrum memoria, viros cohortis litteratæ principes. Neque inferiorem palmam eos manere, qui eodem studio incensi, (inter quos amicus ille noster, & pridem alter Germanus quoque, varia Vir & exquisita doctrina) in eo studio decurrere cogitant. Inde utique, nec aliunde

Ccccc 3 ferme,

ferme, petendos varios Sacrorum ritus, Fœderum formulas; Magistratuum scita, munia, discrimina; Collegiorum, Corporum, Professionum genera, officia, rationes; Domus Augustæ ministeria; Titulos Operum publicorum; multa domi militiæque instituta: adde Manium jura; Pietatis mutuæ Parentum, Conjugum, Liberorum, ac eruditæ simul elegantiae monumenta; principis denique gentium Populi nomina, ætates, tribus, singula publicis quasi Tabulis descripta. Hæc certe aliaque tot litteratis ex omni memoria ætatum, temporum, civitatum Saxi, impensum quoddam pretium apud gnaros talium ac intelligentes haud immerito constituere. At esse vicissim infinitum pene Auri, Argenti, Æris veterum signati usum hodieque; esse quæ mire adficiat, non vero æruginem solum adfricet, priscae monetæ tractationem; esse ubi eadem majorem etiam laudatis modo saxi utilitatem adferat, sed nondum satis hætenus notam & exploratam. Immensas etiamnum latere opes in Gazis virorum principum, ac in loculis antiquariorum, quibus penus omnis eruditionis mirum quantum possit locupletari. Antiquitatis certe gloria præcellere peculium hoc nostrum, quum Inscriptionum omnium, quæ hodie exstant, vel fatente viro docto, cui hoc opus ætatem fuit, vetustissima occurrat Duiliana, quæ incidit in annum Urbis conditæ cccxciii; Nummos autem, ut è Romanis antiquissimos æreos liberales mittam, cum prora & Jano bifronte, plures inter Græcos exstare magno Alexandro vetustiores, ac Urbis ferme natalibus pares. Quid jam copiam eorundem dicam & varietatem incredibilem? quid opportunitatem eosdem tractandi ac tecum transferendi in quascunque oras volueris, longe utique majorem; adeo ut unius Musei angustiis incisas

Th. Reines.
Var. l. 111.
c. 16.

cifas tot antiquitates, tot memorias, tot commentarios, quasi in nuce Iliada, continereliceat? Quid commemorem cælaturæ præstantiam, ingenium artificum, priscae ætatis elegantiam? Quid illam ipsam imaginum vim ac virtutem plane admirabilem prædicem, qua rerum hominumque, non appellationes dumtaxat ac e-logia, sed simulacra ipsa, ipsa ora, ipsa momenta rei gestæ, haud infiguntur solum animo, verum ante oculos ponuntur; qua diversos Deorum habitus dignoscere; cæremoniis Sacrorum interesse; sacras Ædes, Basilicas, Porticus, Theatra, Portus, Aquarum ductus, aliaque publica Opera, non nudos eorum titulos intueri; solemnia denique Ludorum, quasi in quatuordecim aut in Orchestra sededas, etiamnum spectare conceditur. Quid beneficium illud dissimulem, quod ipsa Marmora, ipsæ Statuæ huic Æri unice imputant; sine quo utique magna pars eorum levi adficeret nos hodie voluptate, inani certe desiderio torqueret, dum quos vultus eadem referunt, haud indicare quærentibus possent? Quid jam Orbis veteris depicti quasi in tabella effigiem adducam? nullum equidem celebre oppidum, multa etiam aliunde ferme ignota, per Asiam, Africam, Græciam, Thraciam, Macedoniam, Siciliam, Italiam, Hispaniam, aliasque regiones, quod his monumentis originem, sacra, memorias suas non consignarit? Nihil damus hic argumento, neque me amor suscepti negotiî fallit, ut tamen fieri solet sæpe numero. Consulatur vel Sicilia Parutæ; tota certe in Nummis, è quibus unice constat hoc opus, (& quot adhuc latent alibi, quot ipsi notavimus hujus generis intactos?) non hodierna quidem, multum visa nobis priscae gloriæ degener, sed vetus illa nobilis Insula, illa altrix Urbis Æternæ & omnium elegantiorum artium,

tium, cum Diis suis, Conditoribus, Sacris, Animalibus, Plantis, cum omnibus suis decoribus ac ornamentis, se nobis conspiciendam præbet. Sed hæc partim jam ante suis locis adtigimus, partim alibi adhuc dicentur opportunius. Quoad HISTORIAM vero AUGUSTAM, in qua illustranda in præsentia versamur, & cujus etiam caussa omnis tum hæc erat inter nos instituta disputatio, facile posse de tota hac lite transigi. De publicis Principum Actis loquimur, unde Fasti & Annales constant; unde fata Populorum pendent; non de privatis Domus Augustæ rationibus. Sumatur vero, inquiebam, describenda unius è Cæsaribus vita, Trajani puta, aut Hadriani, aut Pii, aut Marci, aut Severi, aut Antonini vulgo Caracallæ, aut alterius, cujus plurima supersint hodie in Lapidibus ac Nummis antiquis monumenta; mandetur eadem litteris, hinc è Lapidum, illinc è Nummorum antiquitatibus petita; & tum subducantur in Comitibus litteratis calculi, quænam è duabus plenior ac uberior tradatur; quæ longe alteram præstet, serie & notatione temporum, memoria locorum, gestorum varietate, evidentia & manifestatione rerum ac personarum.

DE ACTIS
CÆSARUM.

Orat.
XXXI.

Equidem Cæsarum ACTA quæque illustria domi ac foris, nullibi luculentius, quam in eorundem Nummis depicta reperiās. Abunde id evincunt cum vel Nummorum Tituli aliquoties commemorati; tum eorum lucubrationes, quos ex iisdem Historiam Augustam tradidisse diximus aut illustrasse. Adeo ut hic locum habeat, quod Dio oris aurei docet alicubi, non aliunde magis Græciæ magnitudinem, quam ex ruinis ejusdem constare. Neque enim hic levia, fœda, indigna denique Majestate illius vel Imperii vel fastigii se tibi offerunt; sed eximia quæque ac magnifica belli & pacis

pacis decora, selecta nempe opportune, quæ posterorum memoriæ commendarentur. Ibi res illas illustres cernimus, quæ ex dignitate populi Romani visum est non Annalibus solum, ut ille loquitur, aut vero diurnis urbis Actis mandare, sed publico ære signatas æternitati temporum tradere. Accedit defectus aut hiatus Historiæ Augustæ, dum centonem ejusdem tractamus ex variis laciniis confutum; quo fit ut aut vita plurium Cæsarum negligentius tradita sit, aliorum etiam tota interierit. Neque enim licet hodie consulere, aut Ephemeridas eorundem Cæsarum, aut libros linteos, aut Maximi Fabii, Marcellini, Dexippi, Valentis, Marrii, aliorumque *Στοργίου* laudata jam olim monumenta. Jacturam hic eorundem supplet luculenta Nummorum id genus supellex, ex qua integritas mutilis, lux obscuris, ignotis vero Cæsarum Actis fides & veritas constat. Nec juvat hic ire per singula, aut quæ in hoc genere nobis seposuimus non pauca ad supplementum Historiæ Augustæ, aliis etiam intacta operose coacervare. Aliqua tantum hic obiter eaque haud levia vel indecora delibabimus, quæ in uberrima messe, luculenti alicujus spicilegii vicem idoneam, ut opinor, præstabunt.

Neque vero (ut hoc moneam in antecessum) quæ *De Nummis vulgo Spintrius Tiberianis.* modo adtuli de argumenti delectu & præstantia, elevat continuo Nummorum aliquot adspectus, qui obscœna Philænidis schemata, aut impuros libros Elephantidis nobis rursus ante oculos ponunt. Tales nosti veteres illos Nummos rariores, quos vulgo Antiquarii Spintrius Tiberianis adnumerant, idque ex Suetonio colligunt tradente de Tiberio: *Cubicula plurifariam disposita & tabellis & sigillis lascivissimarum picturarum & figurarum adornavit, librisque Elephantidis instruxit, ne cui in opera eden-*

D d d d

da

da exemplar imperat a schema deesse. Hinc nummi adhuc superstites cum *obscænis* id genus *tabellis*, damnatis Proptertio, & quarum alias meminit non semel vanissimæ artis magister, non male ad hunc Tiberium referri hactenus videbantur. Equidem haud abs re in illum quadrare fatearis, quod Democharo tribuit Timæus apud Polybium in Excerptis Valesianis, eum Botryos, Philænidis, aliorumque hujusmodi *ἀναισχυρῶν καὶ φαν* commentarios obscœnitæ suæ superasse. Neque sic tamen, ut verum fatear, certo colligi posse existimaverim, Nummos illos percussos sub Tiberio; quum neque id tradat eo loco Suetonius; nec ulla imago aut memoria Tiberii in iisdem sit expressa, sed tantum litteræ numerales I. II. &c. Accedit abhorrens ab ejusmodi instituto Tiberii ingenium, qui in Capreeni secessu & remotus ab hominum conspectu, impuras id genus voluptates sibi seponebat; nedum ut illas ære signari ad posterorum memoriam vellet. Unde conjiciebam aliquando, eosdem ad Nummos illos theatrales haud incommode referri posse, qui in publicis & obscœnis spectaculis in vulgo magno numero spargebantur. Funduserat mihi hujus moris & instituti Martialis;

Lib. VIII.

Epigr. 77.

Nunc veniunt subitis lasciva numismata nimbis,

Nunc dat spectatas tessera larga feras.

Vides hic *lasciva Numismata*, & simul copiam & rationem eorundem, quæ velut *subitis nimbis* ad spectatores theatri licentia projiciebantur; & quemadmodum alioqui *nimbos* de donis theatralibus usurpare novi Claudianum,

Conf. Prob.

& Olybr.

Quippe velut densos currentia munera nimbos.

Haud abs re proinde huc spectare videbantur lascivi illi Romanorum nummi adhuc superstites, qui usu & argumento hunc ipsum morem comprobarent. Firmant id

Id ipsum egregie notæ illæ numerales, quales geminæ occurrunt in aliis nummis ejusdem magnitudinis & formæ, cum quadrigis vel effigie Augusti in anteriori parte; in averſa autem numeri varii incluſi coronæ laureæ; & quos non male ob Circenſium, aliorumque ludorum celebritatem percuffos colligas. Unde cadit etiam eorum argumentatio, qui ideo laſciva id genus numismata Tiberio adſcribunt, quod occurrunt nonnulli ejusdem nummi, illinc cum ejus effigie, hinc cum numeris id genus. Neque tamen negaverim ex foedis illis ſchematicis Tiberii aut libris Elephantidis, deſumi potuiſſe obſcœnas illas Nummorum figuras, qui reliquæ Floraliū, aut ſimilium ludorum infamiæ ſub impuris Principibus acceſſiſſent. Sed de loco Martialis judicent optimi talium arbitri; quum alioquin neque de ſpectaculis ejusmodi loquatur ibi Poëta, quæ obſcœnis id genus figuris locum dare poſſe videbantur; neque ignorem *laſciva* ibi *numismata* aliter vulgo ab Interpretibus ſumi. Quod autem *Veneris figuras* vocat eadem alibi^a Martialis, & ante illum Ovidius, id ex^b Aristophane pridem hauſtum,

Καὶ τοῖσιν δωμαίοισιν Ἀφροδίτης τέκνων

Ut taceam nota Philænidis ἀφροδίτια γήματα. Tales autem figuras ad numerum xxiv obſervavi in antiquis id genus Nummis referunt urbis Antiquarii. Plures tamen ſe vidiffe teſtatur Pyrrhus Ligorius in operibus ineditis, & ad numerum uſque xl. Adponam ejus verba, *Sarebbe da monſtrare in diſegno da quaranti atti diſhoneſti, e che ſi trovano nelle Medaglie, à propoſito delle laſcivie e della paleſtra Clinopale.* Adeo ut vel novem figuras Elephantidis, quarum Martialis alicubi meminit, aut Cyrenem illam δωδεκαμίχων dictam à totidem generibus ſchematicum, longe poſt ſe relinquant impuræ illæ

^a Lib. xii.

Ep. 43.

^b Trist. l. i.

El. i.

In Concionat.

In MS.

Tom. xxix.

In Pro-
trept.

illæ Nummorum figuræ; ac mihi præterea in mentem revocent morem illum à Clemente Alexandrino traditum, quo in Veneris mysteriis Nummus Veneri datus ab initiatis, prout solent ἐπιράϊαται. Docet idem alibi thalamis vulgo adpensas impudicas id genus tabellas; quod notavit etiam verus Epigramma,

Inque modos omnes dulces imitata tabellas.

Transseat, & lecto pendeat illa meo.

Diversa autem ab ἀναισχυντοῦ φιλαινίδου illa Philænide Leucadia (cujus ἀφροδίται χήματα tam studiose olim adfervata, juxta eundem Clementem, ac labores Herculis) altera Philænis Samia; ut aperte hanc infamiam à se amolitur in antiquo Dioscoridis Epigrammate inedito, quod propter ejusdem elegantiam & mulieris verecundiam, non pigebit hic in lectoris gratiam adponere.

Τῆς Σαμίης τὸ μνήμα φιλαινίδου, ἀλλὰ προσεπιπῆ

Τλήθι με καὶ σήλης παλαίον ἄνερ ἴθι.

Οὐκ εἰμὶ ἢ τὰ γυναιξὶν ἀναχραΐσσαι προσάπτῃ

Ἔρῃ, καὶ αἰσχύνῃ ἐνομίσσαι Θεόν.

Ἀλλὰ Φιλαιδέμων καὶ ἐμὸν τίφον. εἰ δὲ πρὸς ἡμᾶς

Αἰσχύνων, λαμυρεὴν ἔπλασεν ἰσορίλιν

Τὸν μὲν ἀναπύξαι χερόν τοιοῦτον ὄνομα, τίμα δὲ λυχεῖν

Ὅτι περὶ φθέρῃ κλήδον ἀπωσαυμένης.

Samia monumentum sum Philænidis, sed adloqui Patere me, & ad cippum propius accede Viator. Non sum ea, qua mulieribus delineavi proterva Opera, verecundiam non habens pro Dea; Sed amans pudoris per meos Mores. si quis vero nos Infamans, impudentem finxit historiam; Ejus quidem revelet nomen tempus, mea autem turpem Offa in cineres redigat famam à me amolientis. Cæterum quocunque auctore proeufa sint lasciva illa Numismata, vulgo pro Spintrius Tiberianis habita,

Ab

Ab gemat in terris ista qui protulit arte

Furgia, sub tacita condita latitia.

Quum tamen & numero pauci extent hodie iidem Nummi, & rarissime occurrant in tanta & parata copia illorum, qui egregia quæque & salubria facinora habent depicta, nihil inde certe nummorum veterum præstantiæ ac usui detrahi, haud difficulter largieris. Adeo ut non minus commode adaptari illis possit, quod apud Sidonium lego, *Non hic per nudam pictorum corporum pulchritudinem turpis prostat HISTORIA, quæ sicut ornata rem, sic devenustat artificem.* L. II. Ep. 2.

Duodecim quidem priorum Cæsarum vitas, ita Suetonius præter Dionem ac Tacitum complexus est, ut varia tamen aut sponte neglecta, aut alioquin accuratam eorundem industriam fugerint. Ac primo loco DE COLONIIS sub Julio, Augusto, Claudio, Nerone ac Flaviis deductas, de quibus silent ferme iidem Auctores, & quas copiosa Nummorum veterum supellex nobis etiamnum suppeditat. Id enim continuo nos docent expressa in iis vulgo illorum Cæsarum cognomenta, à quibus novos ac FELICES id genus Natales & Coloniarum dignitatem consequiebantur. Quid autem nobilius in Actis Cæsarum, immo quanta lux inde iisdem Actis, Historiarum Romani orbis, Originibus splendidissimarum urbium, (neque aliæ ferme sub Cæsaribus Romanarum Coloniarum:) ac iis, quæ huc spectantia, vel in libris Jurisconsultorum ex Ulpiano & Paulo referuntur, vel apud alios auctores obscure aut perplexe traduntur? Abunde hoc evincerent deductæ à singulis Cæsaribus per orbem terrarum Coloniarum, quas ad numerum centum circiter & viginti, ac una vel altera excepta, extra Italiam omnes, servata temporum serie descriptas, ac obiter, ubi opus fuit, in eum finem illu-

Lib. XI.

illustratas, hic inferere cogitabam. Sed dum præter spem, plures cartas implet illa quamquam subitanea commentatio, hic autem summa rerum capita persequimur, liceat jam aliquot ejus rei, iisque novis ferme exemplis & probationibus defungi. Ac Hispaniam quidem, Municipiis & Coloniis civium Romanorum à JULIO vel AUGUSTO frequentatam, vel tradunt in genere auctores, ut de Julio Dio; vel obiter aliquas enumerant, ut Strabo, plures Plinius, sed raro indicato deductoris nomine. At quam luculenter ac sigillatim id probant tot superstites nobiles illius gentis Nummi, cum MUNICIPII, vel COLONIÆ JULIÆ, aut AUGUSTÆ cognomentis, quales jam Dialogis aliquot illustravit magnum ejusdem decus Ant. Augustinus: & quibus ex eadem penu liceat mihi superaddere, *Valentiam*, non jam Italicam, cujus unum & alterum nummum à se visum refert idem Augustinus, sed Hispanicam, in nummo M. Aurelii, COL. JUL. VALENTIA; *Dertofam*, eamque dictam *Municipium Hiberam Illergavoniam*; seu M. H. ILLERGAVONIA DERT. ac in aliis etiam clarius MUN. HIBER. cum JULIÆ etiam cognomento; *Hispalim*, seu *Coloniā Romulensem* Plinio, ac proinde in nummo

In Cimel.
Reg. Gall.
In Musco
P. Seguin.

In Cimel. ^a Tiberiano, COL. ROM. Adde ^b *Municip. Caraccam*
Reg. Gall. aut *Caraccense*; *Amanobricam*; ^c *Illiam*; ^d *Calpen*, & po-
^b In MS. stretram quidem *Coloniā Juliam* in præclaro nummo
Ligorii. C. I. CALPE. Unde utique colligas, recte *Carteriam*
^c In Cimel. (cujus alii occurrunt nummi, quos jam notarunt anti-
Cam. Mas- quarii) & *Calpen* distinctas Hispaniæ Urbes in Anto-
simi. nini itinerario collocari; neque debuisse id viris longe
^d In Cimel. doctissimis Casaubono ad Strabonem, Bocharto, a-
Regin. liisque impugnari, qui nullum oppidum *Calpes* nomi-
Christ. ne agnoscunt, & cum *Carteia* ob montis vicinitatem

con-

confusum ab auctoribus credidere. Quis jam *Cassandrenses*, *Philippenses*, *Dienfes*, Romanorum in Macedonia Colonias, quarum meminit Paulus J. C. à Julio vel Augusto deductas retulit, nisi præclari Nummi eorundem locorum adhuc superstites, de quibus alibi nempe ad ipsum Paulum? Mitto ejusdem Macedoniae aut *Pellam*, quam *Augustanam Coloniam*, ut eas vocabat Hadrianus, teste Ulpiano, reclamant etiam Nummi, COL. JUL. AUG. PELLA; aut *Stobenses*, quos cum superioribus conjunxerat Paulus J. C. sub nomine *Stovensēs*; Nummi autem varii hætenus parum noti, ^a MUNICIP. STOBENSIIUM, qui Plinium illustrant, ^b *Stobi oppidum civium Romanorum*, & quibus geminum male ^c *Tristanus de Sinopensibus* accepit, qui alioqui in Caracalla unum quoque adtulit nummum illius Municipii. Quamquam *Sinopensē* quoque *Coloniā*, non solum doceant ^a *Strabo*, ^b *Plinius junior*, ac ^c *Ulpianus*, sed eosdem quoque Cæsares *οἰκιστὰς* nummi egregii Regiæ Gallorum *Galliarum*, COL. I. AV. SINOPE, *Colonia Julia Augusta Sinope*, cum Sinopenſi numine in Gordiano. Quis etiam ab Augusto deductæ in Hellesponto *Germana* meminit, quam Coloniam tamen agnoscit Ptolemæus, præter nummum Commodi, quem vidi apud illustrem *Sevium* COL. AUG. GERMENO cum Lupa & lactentibus gemellis, & cui similem parum feliciter *Tristanus de Cermeno*, *Germano* aut *Germalo*, antiqua scilicet regione Urbis Romæ interpretatur. Neque vero id evincebant Lupa & Gemelli; quum ignorare non debuerit vir, qui ætatem in his trivit, frequens illud esse Coloniarum Romanarum insigne, ut in nummis *Corinthi*, *Alexandria Troadis*, *Neapolis* juxta nummum *Severinianum*, aliis; idque ex recepto more, quem alibi

ex

L. 3. D. de
Censib.L. 1. § 1. D.
de Censib.^a In Cimel.
Regin.
Christ.^b Lib. IV.^c 10.^c Tom. I.

p. 401.

^a Lib. XII.^b Lib. X.

Ep. 92.

^c L. 1. §. 10.

D. de Censib.

Tom. I.

p. 716.

ex eadem penu illustramus, quo Originum suarum insignia servari à Coloniis solita. Hinc eadem etiam lupa cum gemellis in nummo Probi Musei Seguiniani, & cum inscr. ORIGINI AUG. Quomodo Sus aliquin in porta Æliæ Romanæ Colonix, juxta Eusebium in Chronico, *Ælia ab Ælio Hadriano condita, & in fronte ejus porta, qua Bethleem egredimur*, SUS SCALPTUS in marmore prominens, significans Romanæ potestati subjacere. Quis è veteribus in Africa deductas à Julio docuit, aut *Tingim* sub nomine *Julia Traducta*, non à Claudio, ut existimavit Plinius, (& verissime certe conjecerat vir undiquaque doctissimus Isaacus Vossius) aut *Uticam*, & quidem postremam sub *Municipii* nomine, præter duos insignes Nummos, priorem Caii JUL. TRA. posteriorem Tiberii cum fig. sedente, quem notabam in Regia Gallorum Gaza, MUNICIP. JUL. UTICENS. DD. P. *Municipium Julium Uticense, Decuriones Posuerunt*; unde Paulus etiam J. C. illustratur. Quis jam à CLAUDIO deductas in Illyrico *Scodram, Jaderam*; in Thracia *Doberon* tradidit, præter Nummos eorundem locorum, modo Ligorio fides constet, qui illos in Collectionibus suis ineditis cum COLONIÆ CLAUDIÆ cognomentis refert? VESPASIANUM Colonias deduxisse obiter, sed tamen quasi palmarium ejus opus, notat in Chronico Eusebius; quot aut quales, si *Cæsaream* excipias, cum ipse, tum alii ferme auctores silent. Id vero docent nos hodie plures COLONIÆ FLAVIÆ in earum nummis dictæ: quales aut illa *Cæsarea* Palæstinæ, COL. PR. FLAV. CÆSAREÆ; unde error ille Treboniani, qui quod de *Flavia* appellatione seu cognomine Imperatorio illi Urbi indito tradiderant alii, de ipso *Cæsarea* nomine perperam accepit: aut *Deultum* Thraciæ COL. FLA. PAC. DEULT.

In Cimel.
Regin.
Christ.

L. 8. §. 11.
D. de Cens.

Nov. c. 111.

In Cimel.
Regin.
Christ.

DEULTUM seu *Colonia Flavia Pacifica Deultum* in nummo
Julia Mameæ, aliisque; unde lux obscuro antea & ma-
le distincto Plinii loco, *Develton cum stagno, quod nunc* L. IV. C. II;

DEULTUM vocatur *Veteranorum*; ob *Coloniam* nempe
Veteranorum in eum locum à *Vespasiano* pro more
deductam, & quomodo apud *Ligorium* inter nummos

Tiberii Salona Veteranorum describitur, nempe COL. In MSS.
Reginæ
Christine.

CLAUDIA AUGUSTA PIA VETER. SALONA.
Ejusdem *Deulti* mentio in *Actis Synodi Calchedonen-*
sis, Jovianus Episcopus Deultana civitatis, non ut ibi hodie
legitur *Develtana*. Adde vel *Ponti* commemoratam
paullo ante *Sinopen*, non *Juliam* solum vel *Augustam*, sed
Flaviam etiam dictam in nummo *Getæ*, COL. I. FL.

SINOPE, *Colonia Julia Flavia Sinope*, vel *Hispaniæ*, juxta In Cimel.
Regin.
Christ.
nummum ipsius *Vespasiani* in *Collectaneis Ligoria-*
nis, COLONIA FL. AMANDUS, aut FLAVIA
BRICA AUGUSTA, de qua videndus est *Plinius*.

Immo ex iisdem Nummorum monumentis constat,
FLAVIAS dictas tot alias Urbes, quamquam sine *Co-*
loniæ cognomento; sicut *Palæstinæ* seu *Samaritæ Nea-*
polim in singulari *Titi* nummo, quem vidi apud *Cl. Se-*
guinum, ΦΛΑΟΤΙΝΕΑΠΟΛΙΣ ΑΜΑΡΕΙΑΙ. Unde
certe egregie illustratur præcipuum illius oppidi decus
Justinus Martyr, eodem teste, τὸ δὲ ΦΛΑΟΤΙΑΣ Apolog. II.

NEΑΣ ΠΟΛΕΟΣ τῆς Συρίας Παλαιστίνης, *Flavia Neapoli*
Syria Palaestina ortus, non ut male expresserat interpres,
Flavia, (qua nova civitas est *Syria Palaestina*) ortus; qui
ignorasse videtur *Neapolim* fuisse urbem ita dictam in eo
tractu; quamquam cum aliunde notam, tum inter no-
biliiores *Palæstinæ* civitates juxta *Cæsaream*, *Gazam*,
Ascalonem, ab *Ammiano* relatum; nec adtendit ad Lib. XIV.
consuetum *Græcorum* morem, composita urbium no-
mina in primitiva resolvendi, ut Ἀθήναι τῶν Ἀδριανῶν

Eccc

Ἰεραῖς

ἡρας, de quibus locis supra, *Περὶ τῆς πόλεως, καὶ τῆς πόλεως*, & frequenter in iis, quæ *Neapolis* vocabantur, *Νέας ἢ πόλεως*. Liquet etiam abunde ex eodem Nummo, cur idem Justinus Epiphanius vocetur *Σαμαρίτης*, neque frustra hanc *Neapolim* eandem cum veteri *Sichem* tradi à Beniamino Tudelensi, sicut jam olim ab Hieronymo Palæstina tot annos incola, *transiit SICHEM, non ut plerique errantes legunt, Sichar: quia nunc NEAPOLIS appellatur*. Neque aliter rursus Epiphanius, occasione cujusdam Samaritanorum Proseuchæ, *ἀλλὰ καὶ προσευχῆς τῆς ἐν τῷ ΣΙΚΙΜΟΙΣ ἐν τῇ νυνὶ καλεωμένῃ ΝΕΑΠΟΛΕΙ*, sed & *Proseucha locus ad SICHEM, quæ hodie NEAPOLIS dicitur*. Σίκιμα enim & *Sichem* de eodem Samariæ oppido dici vel ex Josepho notum. Quibus etiam consentanea de hujus *Neapoleos* situ apud Procopium legas; unam proinde è filiabus illis *Samaria* de quibus Ezechiel Propheta. Stephanus quidem ipsam urbem *Samariam* in nomen hujus *Neapolis* transiisse statuit, sed inde, ut videtur, quod *Samariam* tantum de urbe, non de tractu etiam Palæstinæ accipiat, in quo urbs erat ejusdem nominis, sicut alibi *Noricum* Provinciam de urbe perperam explicat. Immo potius *Samaria* regionis, in qua sita erat, nomen superaddidisse hanc *Neapolim* videas in superiori Nummo, & in altero in super Domitiani à Goltzio jam & ab Occone descripto, ΦΛΑΒΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΣΑΜΑΡΕΙΩΝ. Ideo nempe quod plures essent alibi *Flavia* & *Neapolis*; & quomodo additum non semel Regionis nomen, ad discrimen urbium ὁμωνύμων in aliarum civitatum Nummis, de quibus infra. Citat quoque eundem illum Domitiani nummum in Eusebianis ὁ πᾶν, sed male ΣΑΜΑΡΕΙΩΝ in ΣΑΜΑΡΕΙΩΝ refingendo, ut vel arguit descriptus modo à nobis nummus Seguinianus; ac præterea unde minus vere

Epitaph.
Paulz.

Hæref.
LXXX.

De Ædif.
l. v. c. 7.
Cap. xvi.
v. 46.

Anim. p.
312.

vere colligebat, hanc Neapolim *Flaviam Cæsariæ* dictam; quod postremum nomen neque Nummi, neque Auctores illi largiuntur. Neque enim quæ *Flavia*, ideo quoque *Cæsarea* appellata: neque etiam à Domitiano deducta illa Colonia, quæ in Titi nummo jam *Flavia* vocatur. Ipsa vero Urbs *Samarina* ea ætate *Sebastæ* dicebatur; à temporibus nempe Herodis, ut diserte haud uno loco testatum reliquit auctor luculentus & Nummis illis *σὺν Ἰωσήφῳ* Josephus, & de qua etiam suo ævo Hieronymus, *Sebasten id est Samariam, quæ in honorem Augusti ab Herode Græco sermone Augusta est appellata*. Eandem alias *Neapolim* ab Herode conditam tradit Abul Pharagius à Cl. Pocockio editus; alibi autem sub Zenone Samaritanos Neapoli constituto Rege, Christianos trucidasse; quo respexisse videtur Procopius loco modo indicato, ubi Neapoli Garizim montem scribit imminere Samaritanis ereptum ob seditionem. *FLAVIA* vero dictæ itidem aliorum Nummorum fide, quos versare mihi licuit in illustribus Cimeliar- chiis, Phœnicie *Tripolis*, juxta nummum alibi descriptum; Syriæ *Chalcis* ΦΛ. ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ apud Erizum & in Trajano Gazæ Cæsareæ, *Philadelphia* in nummo Mediceo, ΦΛ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ, *Samosata* juxta descriptos jam à Goltzio ac Tristano Nummos; Africæ *Cyrena* in Vespasiano Musei Patiniani jam Regii, ΦΛΑΤ. ΚΥΡΗΝΗ, Bithyniæ *Critia Flaviopolis*, seu ΚΡΙΤΙΕΩΝ ΦΛΑΟΤΙΟΠΟΛΙΤΩΝ, in Severo ejusdem Gazæ, in aliis ΚΡΙΤΙΑ ΦΛΑΟΤΙΟΠΟΛΙΣ, Phrygiæ *Eumenia* ΕΥΜΕΝΕΩΝ ΦΛΑΒΙΩΝ, apud eruditum Urbis antiquarium. Jam quot *TRAJANÆ*, *ULPIÆ*, *ULPIANÆ*, in selectis itidem nummis, quæ nempe unum *TRAJANUM* Conditorem vel Restauratorem prædicant? quales *Augusta Trajana*, cu-

Antiq. lib.
XIII. c. 28,
Epitaph.
Paulæ.

Dyn. VII.
Pag. 70.

Pag. 93.

De Ædif.
l. y. c. 7.

L. I. §. II.
D. de Cen-
sib.

^a In Cimel.
Regin.
Christ.
^b L. v. c. 1.
^c Thef.
ecxvi. 8.
^d L. II. c. 4.

Tertull. de
Rallio.

jus insignis inter alios nummus in M. Aurelio apud il-
lustrem Sevium, in quo tria Castra ΑΤΤΟΡΓΗΘΗ
ΤΡΑΙΑΝΗC ΗΕ ΤΟΥ Α. ΜΑΞΙΜΟΥ, *Præside Lu-*
cio Maximo; & quam urbem non ad Ciliciam cum An-
tiquario Mediceo, neque ad Phrygiam cum Tristano,
sed ad Thraciam omnino spectare crederem, qua de
re alibi. Alias *Traiani Castrum* in Sardinia legas apud
Procopium, cum quo proinde haud male quadrare vi-
detur superioris Nummi effigies. Sic ULP I Æ in a-
liis nummis, tum ejusdem Thraciæ *Anchialus*, *Topirus*,
Pautilia, *Nicopolis ad Nestum*; tum Daciæ *Serdica*; quæ
omnia ignotis aliunde ejusdem Cæsaris actis adscriben-
da. Ut mittam in super ab eodem, vel à Conjuge, aut
à sorore denominatas Ciliciæ *Trajanopolim*, Coloniàm
& quidem juris Italici apud Ulpianum; Thraciæ *Ploti-*
nopolim; Moesiæ *Marcianopolim*, quarum Nummos etiam
supra vidimus. Quod Æ L I Æ jam & H A D R I A N Æ
Coloniæ & Municipia ab Ælio Hadriano nomen forti-
ta, non solum Palæstinæ *Ælia Capitolina*, de qua pluribus
ad Ulpianum; sed & in Hispania *Fanum*, *Caliobriga*, de
quibus explico nummos Ant. Augustino aliisque etiam
intactos. Prior est Philippi Imp. cum navi & cornu-
cop. ^a M U N . F A N Æ . Æ L . h . e . *Municipium Faneſtre Æ-*
lium, sicut Fanum Italica *Colonia Julia Faneſtris* ^b Vitru-
vio ac in ^c Lapidibus, & similiter *Faneſtris Colonia* ^d Me-
læ. Posterior Æ L . M U N I C I P . C O E L . in Trebo-
niano Gallo Musei Patiniani jam Regii. A S E V E R O
quoque ac filiis deductas varias Colonias, vel ornatas
Urbes, quo nomine eisdem laudat coætaneus & gra-
vis alioquin Censor, *quantum Urbium aut produxit, aut*
auxit, aut reddidit præsentis imperii triplex virtus? nonne
fidem hodie faciunt plures Colonie S E P T I M I Æ ,
S E V E R Æ vel S E V E R I A N Æ , à filio A N T O N I -
N I A N Æ .

NIANÆ, & à Julia conjuge JULIÆ etiam in earum
 Nummis dictæ? Adeo ut non *Tyrum* solum Coloniam
Septimiam legamus in iisdem appellatam, & quales alio
 nonnunquam male transferunt viri docti; sed & pro-
 ductas ultra Euphratem ac ad Tigridis etiam fontes Trist. T. II. p. 590.
 Colonias, propugnacula revera Romani imperii in-
 ejus finibus futuras, *Nesibim*, *Rhesainam*, *Singaram*; quas
 nobiles nummi cum Græcis *Colonia Septimia* nominibus
 conservarunt. Duas posteriores inde jam tradiderunt
 ac illustrarunt duo insignes antiquarii Tristanus ac Se-
 guinus, quos apud eos videat lector. Unum illud de
Rhesaina ex Abul Pharagio superaddimus, eam Persis Dyn. VIII. p. 96.
 oppugnantibus, liberatam à Mauritio Tiberii impera-
 toris Duce. Eadem enim, quam Scriptor ille Arabs
 راس, seu *Rasainum* vocat; & cujus oppidi civem Ser- Dyn. IX. p. 172.
 gium illum Jacobitam alibi memorat, qui Græcorum
 disciplinās in Syriacam linguam vertit. Quo spectat
 etiam ille Antiochus *Rhesnatis in Mesopotamia Episco-
 pus*, prout inscribitur hodie in Actis Concilii primi
 Antiocheni. *Singara* vero meminit non semel idem
 Pharagius in rebus Chalifarem, sub nomine سنجار *Sen-
 jara*. Prior autem juxta singularum Philippi nummum
 Mediceum, ΙΟΥ. CΕΠ. ΚΟΛΩ. ΝΕCΙΒΙ ΜΕΤ. seu
Julia Colonia Nesibi Metropolis; cui similem minus accu-
 rate à Goltzio traditum, inde male à Scaligero ad Euse-
 bium tentatum videas, qui loco CΕΠ. seu *Septimia*
 CΕΡ. seu *Seriam* pro *Syria* hiclegebat, ac de *Julia Soemia*
 interpretabatur; pejus autem à Tristano, qui Gol- Tem. IV. p. 190.
 rzium fictæ ejusmodi Colonix, quæ nulla fuerit, &
 portentosa lectionis accusat, ipse certe portentosa mu-
 tatione in *Rhesainam*, cui nullus hic locus, secure refin-
 git. At hic & alibi observasset illud Talmudicorum sci-
 tum, לא ישנה אדם ממשבע שבעו הכחמים *Ne mutet ho-*

mo quicquam de Moneta, quam cuderunt Sapientes. Talem

utique Coloniam, præter superiorem Nummum, ac alium insuper Alexandri Severi visum mihi apud Cl.

Seguinum C. СЕПТ. ΚΟΛΟ. ΝΕCΙΒΙ, Dio quoque
 Lib. XXXV. diserte agnoscit, καὶ νῦν ἡμῶν ἐστὶ καὶ ΑΠΟΙΚΟΣ ἡμῶν
 νομίσμα, nunc vero nostra est, & COLONIA nostra cen-
 setur; alibi autem magna dignitate à Severo ornatam

Lib. LXXV. refert, eandemque Equiti Romano creditam. Neque
 vero hoc agimus, aut ita sumus adfecti, ut quidquam
 veris viri nobilis (de Tristano nobis hic sermo) ac in-
 signiter de his studiis meriti laudibus detrahamus; quo
 nullus hac aut superiori ætate pluribus iisque selectis
 nummorum monumentis, hanc Romanæ historiæ su-
 pplementum antiquariam locupletavit hætenus, aut
 congestis undique litterariis subsidiis, diligenter adeo
 ac operose, addam & felicissime frequenter illustravit.
 Mitto majorem aut nitorem dictionis vernaculæ, aut
 amœnitatem ingenii, aut lectionis delectum; quæ in
 eo desiderant elegantiora, sed nimis nonnunquam fa-
 stidiosa ingenia. At in Græcis Nummis Historiæ Au-
 gustæ explicandis solus ferme regnaret hætenus sine æ-
 mulo, si (quod in tyronum gratiam monemus, qui
 utilissimos ejus Commentarios terunt) in interpretan-
 dis & refingendis ad lubitum eorum numismatum,
 quæ non adsequebatur, inscriptionibus, minus impro-
 vide aut licenter versatus fuisset, & majorem quendam
 usum habuisset interiorum litterarum, quæ per avia
 sæpenumero vagantem domum continuo revocassent.
 Cæterum ut ad *Coloniæ Nesibin* redeam, mansit eadem
 in Romanorum fide, donec à Joviano Persis prodita, ut

Hist. Eccl.

l. VII. c. 18.

Bell. Pers.

l. II. c. 12.

ex Ammiano & Agathia liquet; unde Persicæ ditionis
 civitas Socrati vocatur. Alioquin de *Nesibi*, seu juxta
 Procopium aliosque *Nesibidis* nomine barbaro, quæ *Antiochia*

tiobia Mydonia à Conditore. & situ diceretur, ac de
 priori oblidione *Nesibena*, plura vide apud Julianum Orat. 1. p. 12.
 Augustum. Quamquam non à barbaris solum aut ab a-
 liis ex eorum consuetudine, ut innuit ibi Julianus, eam
Nesibin appellari, sed ab ipsis indigenis, luculenter evin-
 cant duo superiores Nummi; ac præterea, si Orientis
 Scriptores, ut Abul Pharagium audiamus, non pri- Dyn. 1. p. 12.
 mum ab Antiocho, sed pridem à Nimrod condita ju-
 xta Edessam eadem *Nesibis*, quæ *Chalyæ*, vel juxta alios
 Codices *Achad* olim diceretur. Unde quoque oppor-
 tune in nummis Ant. Caracallæ occurrit illa ejusdem
 ætatis ac in eodem tractu *Colonia Edessa* seu ΚΟΛ. ΕΔΕΣ-
 ΣΑ, juxta nummum Regiæ Gazæ alibi jam descri-
 ptum, ac alios insuper vel Alexandri Severi apud illu-
 strissimum Colbertum, vel Gordiani Seguinianum,
 ΜΗΤΡ. ΚΟΛ. ΕΔΕΣΣΗΝΩΝ, ut mittam præclarum
 rursus illustris Sevii, ΜΑΡ. ΑΥΡ. ΑΝΤΩ. ΕΔΕΣΣΑ,
 cum omnibus nempe Caracallæ nominibus, sub quo
 deducta illa Colonia & signatus Nummus. Memora-
 bile autem, quod de hac Urbe refert Procopius, Chri- Bell. Perf. l.
 sti servatoris ad Abgarum responsum pro munimento 11. c. 12. p.
 in portis Edessæ servari, additque, ita se cogitasse hoc 116. Ed.
 responsum à Christo non esse scriptum, nec pati tamen, Reg.
 ut urbs capiatur, quia persuaserunt sibi homines urbem
 esse in ejus tutela. Cæterum in aliis ejusdem Antonini
 ac Matris Juliæ nummis, Colonix in vicina Phœnice
 ac Palæstina, *Emisa*; *Sepfyrus*; (non *Sepyra* Ciliciæ ju-
 xta Trifanum, aut *Cephya*, de qua Josuas, sed Ga- Tom. 11.
 lileæ caput Σίεφωες, de qua jam supra) *Damascus*; p. 136.
Helipolis, quam postremam de *Helvia Recina* in Italia
 male idem Trifanus non semel interpretatur, ut ple-
 nius dicetur ad Ulpianum. Immo sicut *Julia Septimia*
 dicta in superiori nummo *Nesibi* à Severo & ejus conju-
 ge,

- ge, ita *Julia Severiana* ab utroque dicta itidem Syriæ
 1a Cimel. *Laodicea* in quodam Severi nummo ΙΟΤΑ. ΑΑΟΔΙ.
 Regin. CEOTH. ΜΕΤΡΟΠΟΛ. *Julia Laodicea Severiana Me-*
 Christ. *tropolis*. Consuetudo nempe illis temporibus more, quem
 Lib. LIV. tangit alicubi Dio, ut sibi Urbes plurium id genus no-
 minum seriem sponte imponerent; quod insuper *Tar-*
sus & *Amasia* in nummis Caracallæ alibi jam descriptis,
Hadriana, *Severiana*, *Antoniniana* simul dictæ, lucu-
 lenter ostendunt, ac notavit etiam Stephanus in *Ale-*
xandria Troade; cui suffragantur quoque supsestites ejus-
 dem Alexandriæ nummi, COL. AUR. ANTONI-
 NIANA ALEX. vel COL. AVG. TRO. ALEXA.
 seu *Colonia Augusta Troas Alexandria*. E qua proinde ma-
 le Strabonis interpres duas urbes facit, ubi Ἀλεξάνδρεια
 & Τροάδα vertit, *Alexandria ac Troia*, pro *Alexandria*
Troas. Adeo ut non male verba Syri Interpretis de *A-*
lexandria, ubi Lucas Evangelium annuntiavit, de
 Var. Lect. *Troade* explicet alicubi eruditissimus Sam. Petitus, &
 l. 1. c. 12. firmet Actorum loco, unde Troade cum Paulo hæsisse
 colligitur Lucas. Sub ELAGABALO autem & ALEX-
 KANDRO SEVERO deductas nobiles illas *Sidonem*,
Carras, *Bosfram*, probant AURELIÆ & ALEXAN-
 DRINÆ eadem COLONIÆ in selectis illorum aut
 sequentium Cæsarum nummis appellatæ; quarum
 postremam cum Philippopoli Arabica Philippi Colo-
 nia male confundunt iterum a viri docti, ex secus acce-
 ptis Zonaræ aut Cedreni locis. Eadem nempe *Bosfra*,
 Trist. T. ut alia jam mittam, quam Esaiam Βότρεν nominasse,
 11. p. 426. eandemque appellatam à Bosfara Jobi matre observant
 Græci interpretes, & cum iis libellus Synodicus Ano-
 nymi in Collectionibus Canonum. Quamquam jam
 Tom. II. ante à Nerva Trajano ornata, sed sine Colonix jure
 p. 1170. & cognomento videatur eadem Arabum Bosfra, juxta
 nummos

nummos illius in *Commodo N. TP. BOCTPA*: Tra-
 jani autem Arabicas expeditiones luculenter arguant
 Nummi illius, in quibus *Arabia Augusti Provincia*, aut
Capra vel *Adquista* describitur. Inde etiam initium Æ-
 ræ horum Bostrenorum sicut & Petræ, ab anno Traja-
 ni VIII. arcessunt Græca apud Scaligerum Collectanea. Pag. 209.
Euseb.
 At COLONIA & quidem ALEXANDRINA pri-
 mum dicta eadem BOSTRA in nummis Alexandri
 Severi, & matris Mamææ. Mitto deductam sub Gor-
 diano in Moesia *Viminicum*, de qua jam multa opportu-
 ne Trifanum; aut sub Philippo restauratam *Ptolemaida*,
 ut liquere videtur ex illius Cæsaris nummo, in quo
 Colonus cum Tauro & Vacca, deductæ Coloniz sym-
 bolo, ac inscr. COL. PTOL. de qua haud liquidum
 an ad Libycam vel Ægyptiam, an vero ad Phoeniciæ
 Ptolemaida referri debeat, jam ante à Claudio dedu-
 ctam juxta Plinium, & occurrentem in aliorum Cæsa-
 rum ante hunc Philippum nummis, de quibus ad Ul-
 pianum. Sicut autem defecit paulatim cum aliis insti-
 tutis priscus ille mos deducendarum Coloniarum, ut
 eruditus notum, inde etiam nulla ejus exempla suppe-
 ditant nummi Byzantinorum Cæsaris, aut illorum,
 qui proxime eos præcesserunt. Occurrit quidem inter
 nummos magni Constantini, quos jam describere vi-
 ri docti, CONSTANTINIANA DAFNE, de no- Goltzius,
Occo.
 bili illo Antiochiæ suburbio, sicut credidit Ortelius &
 juxta eum in Variis Pancirollus, à quo Urbs ipsa non
 Syriæ solum, sed Romanarum urbium in Oriente prin-
 ceptis *Epidaphne* olim dicta. Immo unde colligere lice-
 ret, forte à Constantino extructum in eodem suburbio
 illud Cæsaris *Dafnense Palatium*, cujus meminit cum
 Itinerarium Burdegalense sub eodem Cæsare scri-
 ptum, tum Constitutio quædam Valentiniani in Co-
 dices

Fffff

dice

- dice Theodosiano, occasione *Dafnensis Aqueductus*, qui eidem Palatio inserviebat. Sed opportunius videtur cum viro doctissimo ad Ammianum, eundem nummum referre ad *Dafnen*, Castrum in Mœsia ad ripam Danubii à Constantino exstructum, ut liquet ex Procopio; & à quo Balistarii *Dafnenses*, ac è militum etiam numero *Constantini Dafnenses* dicti, juxta Notitiam Imperii. Mansit nempe vel aucta potius illa mutua cum Urbium in adoptandis nominibus Imperatoriis; tum Imperatorum in iisdem imponendis ambitio. Prius arguit inter alia Constitutio Arcadii in eodem Codice Theodos. ubi ob similes nominum designationes, dicuntur *offerre patriam* suam Imperatori, sicut eandem legem corrigit & explicat diligentissimus Interpres; posterius, id quod de Justiniano notat Procopius, eum omnia immutasse, quo omnes urbes *Justinianæ* dicerentur; quem tamen alibi vel eo nomine ornaverat Orbis conditoris seu reparatoris elogio, ὁ δ' οἰκιστὴς οἰκιστὴς.
- De Urbibus & Templis SACRIS & ASYLIS sub Cæsaribus.* Sicut vero dignitatem COLONIÆ, ita ASYLO-
RUM jura, de quibus silent ferme Auctores, haud minus cupide iisdem monumentis consignabant. Ac jus quidem & morem id genus Asylorum, quæ usquam erant, abolevisse Tiberium tradit Suetonius. At vero incaute id ab eo adsertum liquet fide veterum Nummorum, in quibus non obscura ejusdem juris mentio, cum sub eodem Cæsare, tum post Tiberiana tempora. Mitto enim antiquiores & præclaros aut *Apamea* nummos, cum inscr. ΑΠΑΜΕΑΣ (in alio ΑΠΑΜΕΩΝ) ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ, aut *Nicomedia* in nummo Augusti ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ, aut Tyri, ΤΥΡΟΤΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ, qui postremus satis arguit cur *Sacra Tyrus* vocetur eadem
- In Cimel. Regin. Christ.
In Cimel. Mediceo.

dem aliquoties in Epigrammatibus ineditis, ut Meleagri, Ο'λγίση νήσων ΙΕΡΑ ΤΥΡΟΣ; aut cur Maximinus in literis ad Tyri incolas apud Eusebium, eorum civitatem vocet, Θεῶν ἀθανάτων ἱδρυμα καὶ οἰκητήριον, *Deorum immortalium sedem & domicilium*; aut cur denique ΙΕΡΑ ΚΑΙ ΑΣΤΑΟC inscribatur eadem Tyrus in antiquo lapide. At sequentium Cæsarum nummos hic reputo, qui privilegium illud Sacri & Inviolati soli, non uni civitati sub iisdem adjudicant. Eadem certe ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΤΑΟΤ, seu *Sacra & Inviolabilis* adtributa legas in variis Nummis *Seleucia, Damascus, Heraclea, Laodicea, Galbatorum, Samosatorum*, aliarumque Græciæ Asiæque civitatum, temporibus Claudii, Vespasiani, Domitiani, Trajani, M. Aurelii, Macrini, Elagabali, Decii. Talis itidem sub Tito percussus *Paratoniorum* in Ægypto, ΠΑΡΑΙΤΩΝΙΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΤΑΟΤ, quem adtulit doctissimus Seldenus ad Marmora Arundelliana. Ejusdem notæ insignis *Dori* vel juxta Ptolemæum *Dora*, Josepho vero *πληθυντικῶς* haud semel ἡ Δώρα in Phœnicia nummus Trajani, quem notavi in Regia Gaza, ΔΩΡ. ΙΕΡ. ΑΣΤΑ. ΑΥΤΟΝ. ΝΑΥΑΡ. h. e. *Dora sacra, Inviolabilis, suis Legibus, Navarchidos*; ubi præterea observanda illa *Ναυαρχίδος* appellatio, quam Urbs maritima neque alias tantæ dignationis apud Auctores sibi vindicat; potiori autem jure ejusdem regionis Metropolis *Sidon* in Trajani itidem ac Hadriani nummis ΣΙΔΩΝΟΣ ΝΑΥΑΡΧΙΔΟΣ; quos satis explicant cum situs ejus *Ἰππὶ θαλάσῃ* apud Achillem Tatium; tum potentia maritima centum quondam Triremibus instructæ juxta Diodorum, immo quorum Sidoniorum inventum Triremim tradit Clemens Alexandrinus, & firmare videntur plures & antiqui Sidoniorum nummi cum

Hist. Eccl.

l. ix. c. 7.

Thes. m. c. v.

3.

In Cimel.

Reg. Gall.

In Cimel.

Reg. Gall.

& Regin.

Christ.

Lib. i.

Lib. xvi.

Stromat. l.

x. p. 307.

Fffff 2

Tri-

Lib. VII.

Triremi. Hinc Sidoniarum Navium aut Triremium prærogativæ, & quod apud Herodotum legas, Xerxem contra Græcos profecturum in tanto navium numero, Sidoniam ex tota classe conscendisse. Quamquam præter Triremim, aut figuram in navigio, depicta nonnunquam in Sidoniorum nummis Europa Tauro vecta juxta sequentem iconem.

De Dea Syria.

Lib. I.

Unde ut obiter hoc addam, illustratur cum Lucianus, cui similes inspecti Sidoniorum nummi, & è quibus colligit eandem esse Europam cum Sidoniorum Astarte, quod jam è Seldeno hauserat Tristanus; tum insuper Achilles Tatius, qui describit Tabulam pictam in Deorum templis Sidoniis cum Europæ fabula; insidentem nempe Tauro à lateribus virginem, junctis non divaricatis pedibus, sinistra Tauri cornua apprehendentem, peplo autem pro velo usam, quæ omnia non jam Sophistæ narratio, quamquam ad vivum, sed ipsius Sidoniæ picturæ adspectus hic ante oculos ponit. Cæterum an & ideo ΝΑΥΑΡΧΙΣ *Dorus* vel *Dora* in superiori Nummo, quod Sidoniorum esset Colonia sicut apud Scylaci nomine editum Scriptorem videas, Δῶρ @ πάλις Σιδωνίων? Ex quibus etiam Nummorum & locorum Inscriptionibus cum illo *sacra* seu ΙΕΡΑΣ attributo, abunde liquet, quod alibi innuebamus, frequenter illud ab urbibus *Phenices*, *Palastina*, *Syria* ac *Mesopotamia* usurpatum, ac ita eodem ornari à Strabone *Edeßam*, neque eam proinde cum Antiochia *Theopolis* dicta à Justiniano, confundi debuisse à vestrate For-

De Lucern.
l. IV. c. 44.

Fortunio Liceto. Juxta urbes etiam modo enumeratas, dicta itidem ἹΕΡΑ ΚΑΙ ΑΣΤΑΟΣ alia urbs illius tra- In Cimel. Medicea.
ctus seu *Cæsarea Philippi* in nummo Titi, haud minus nempe ac altera illa minoris Asiæ Hierocæsarea, quæ in contentione urbium de jure Asylorum apud Tacitum legitur. Immo *Sicyonis* vivente Tiberio idem juxta tribuit antiquus eorum Nummus apud Goltzium, hinc cum Tiberii effigie, illinc cum inscr. ΣΙΚΤΩΝΙΩΝ ΤΗΣ ἹΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΤΑΟΣ. Unde constat accuratius Tranquillo, & ex fide Historiæ pronuntiasse Tacitum, Annal. III.
qui non jus omne Asylorum sublatum, sed modum 63. præscriptum docet. Neque vero mirum, vel conjungi passim in præclaris iisdem Nummis *Sacra & Inviolabilis* appellationem; vel utramque signari publicis illarum Civitatum monumentis. A Templorum enim *Sanctitate* quadam præcipua jus illud *Asyli* apud eos profectum, quo præter eadem Tempia, modo pars Urbis, modo Urbs integra, modo etiam adjacentes agri subinde donabantur. Ita de Templo Ephesiorum observat Strabo, jus illud Asyli habuisse, cujus fines sæpe L. XIV.
sint immutati; Urbis partem addidisse Antonium, quod sustulit Augustus. Quod comprobare videntur Ephesiorum, qui supersunt, Nummi, & quidem cum accurata *Primatus*, aliorumque etiam privilegiorum, ut *Sacra* vel *Autonomi* enumeratione, sed sine illo ΑΣΤΑΟΣ, quantum hætenus quidem viderim, adtributo, nisi in nummo qui idem privilegium ad Ephesæ Deæ Templum restringit, ΑΣΤΑΟΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΕΦΕΣΙΩΝ. Neque aliter olim Romæ, uni sacello Divi Julii, neque vero alterius Dei excepto Romuli sed obsecro ut nemo intraret, eadem Asyli, ut auctor est Dio, Lib. XLVII.
concessa prærogativa. Alioquin non urbem solum integram, sed vicinum urbi solum, seu adjacentes agros,

- ob præcipuam Templi sanctitatem & religionem, eadem **ΑCΤΑΟΥ** appellatione nonnunquam intelligi, *Annal. III. 61.* velex Tacito colligas de Hierocæsarea; *Memorabantur Imperatorum nomina, qui non modo Templo, sed duobus milibus passuum eandem* **SANCTITATEM** tribuunt. Sic agri vicini addicti Dianæ apud Tifatenfes cultæ juxta Velleium; & Milesiis, seu juxta Polybium Mylasensibus, quem **SACRUM** appellant agrum restituisse Romani leguntur apud Livium. Neque aliter Zelæ urbi *L. XXXVIII. C. 39.* Armeniæ adjacentem regionem *Sacram* fuisse observat Strabo. Adeo etiam ut non citra morem alibi receptum; *Sanctum* legamus solum circa Hierosolymas apud Matthæum, *ἐν τῷ ἁγίῳ*; idque ex concessione Syriæ Regum Alexandri & Demetrii, juxta Machabæorum scriptorem & Josephum in Originibus. *Sanctitas* nempe illa eadem cum *Αουλία* frequenter apud auctores, cujus nempe fons erat & origo; sicut in adducto paullo ante Taciti loco, ac aperte de Delo Livius, *SANCTITAS Templi insulaque INVIOLATOS præstabat omnes.* Unde sicut conjunguntur in superioribus nummis **ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ** appellationes, ita alibi apud eundem Livium de Insula Samothracum, *SACRAM hanc Insulam, ac Augusti totam atque INVIOLATI soli esse*, h. e. **ΙΕΡΑΝ ΚΑΙ ΑCΤΑΟΝ**; *Lib. III. C. 5.* quomodo & apud Melam Hyperboreorum terra *augusta*, h. e. sacra dicitur. Quamquàm ad solum Templum restrictum sæpe jus illud Asyli; ut supra de Epheso, & Romuli aut Divi Julii facello in Urbe Æterna; quod innuunt etiam Pergæorum nummi, **ΠΕΡΓΑΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ ΑCΤΑΟΝ ΙΕΡΟΝ**, aut juxta Tranquillinæ vel Philippi nummos Regiæ Gallorum Gaze, **ΠΕΡΓΑΙΑC ΑΡΤΕΜΙΔΟC ΑCΤΑΟΥ** cum Templo. Et quomodo Templum Dianæ in monte Aventi-

no communi Latinorum sumptu extructum narrat Ha-
 licarnassensis, ut iisdem esset ΙΕΡΟΝΑΚΤΑΟΝ. Cæ-
 terum ιερόν καὶ δαπέδην, quod idem ac ἄστυλον, Elæo-
 rum regionem vocat Polybius, qui mox tradit eisdem
 à Græcis recepisse τὴν παλαιὰν καὶ πύργιον ΑΛΣΤΙΑΝ, ob
 agonem Olympicum pridem iis concessam, & quam
 in eo positam docet, ut expertes essent omnis damni,
 omnisque bellicæ expeditionis. Neque mirum proin-
 de, jus adeo augustum & sæpenumero controversum
 aut imminutum, publico ære tot Græciæ Asiæque ci-
 vitatum, ad perpetuam rei fidem ac memoriam signa-
 tum. Hinc etiam illi Asiæ populi, quorum relatione
 Consulium compertum adferturque Tiberianis tem-
 poribus jus Asylorum, Senatusconsulto *jussit ipsis in Tem-*
plis figere ÆΡΑ *sacrandam ad memoriam.*

Lib. IV.

Lib. III.

Annal. I. II.
63.

Nec jus solum illud Asylorum, sed LIBERTATEM
 etiam variis Græciæ Asiæque civitatibus à Cæsaribus
 nonnunquam aut relictam aut concessam, celebrant
 etiam earundem Nummi. Ita *Amisus* urbs Galatiæ li-
 bertate donata ab Augusto, auctore Strabone, unde
 præter alios, Plinio juniore vocatur AMISENORUM
civitas LIBERA ac Fœderata. Hinc eadem occurrit
 in nummo Caracallæ Mediceo, AMICOTΕΛΕΤΘΕΡ.
 Sicut in alio Hadriani, prout eum descripserunt cele-
 bres antiquarii, AMICOTΕΛΕΤΘΕΡΑCΕΤΟΤC
ΡΓΓ. quæ utique eo magis observanda, quod inde li-
 quere videatur à parta libertate annos suos computasse
 Amisenos, quod jam vidit illustris Scaliger, & qua de
 re infra. Equidem ante Augustum jam olim ab Ale-
 xandro, & dein à Sylla eadem Urbs LIBERA relictā
 legitur apud Appianum, & à Lucullo apud Photium.
 Sic *Cæsarea Palaestina* non solum Colonix dignitate or-
 mata sub Flaviis, ut ante vidimus, sed LIBERA etiam
 decla-

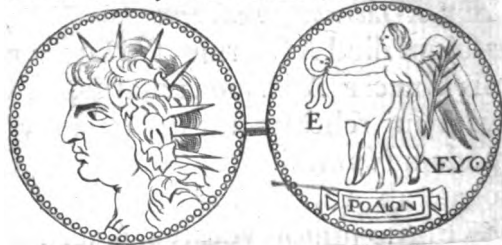
De LIBE-
RIS Urbi-
bus.

Lib. XII.

Lib. X. Ep.

Golt. Thes.
& Occo
pag. 250.In Mithri-
dat.

declarata; sicut utroque illo cognomento insignis occurrit in Titi nummis, COLONIA CÆSAREA LIBERA FLAVIA. Hinc etiam tributum capitis huius suæ PRIMÆ COLONIÆ, sicut vocatur in aliis nummis, remisisse Vespasianus, soli etiam Titus à Paulo J. C. traditur. Sic *Laodicea* LIBERA etiam Plinio tradita, quomodo & Aſcalon aliæque. *Lacedæmonii* autem ob eandem prærogativam dicti jam olim ΕΛΕΥΘΕΡΟΝΙΑΣ; unde T. Quintio apud ^a Livium, *Lacedæmonique vindicanda in antiquam LIBERTATEM traditur*. Haud aliter nempe ac *Rhodii*, qui ΕΛΕΥΘ. ΡΟΔΙΩΝ inscribuntur in sequenti Nummo Mediceo, illinc cum Sole, cui urbs sacra, hinc cum Victoria.

Ut pateat quo titulo *Rhodiums* vindices non solum suæ, sed reliquorum etiam Græcorum *libertatis* vocet Polybius. Alioquin eam *libertatem*, quam superior Nummus illis tribuit, & quam Sylla iisdem concesserat juxta ^a Appianum, ademisse postea Claudium refert ^b Dio, & Vespasianum quoque Suetonius ac Eutropius. ^c Tacitus, *Redditur RHODIIS LIBERTAS adempta saepe aut firmata, prout bellis externis meruerant, aut domi seditione deliquerant*. Ita juxta Laconas & Rhodios, ΕΛΕΥΘΕΡΟΚΙΛΙΚΕΣ quoque olim dicti, ut vel ex Tullii Epistolis ad Atticum notum, ac præterea ex Diodoro, qui Cilices liberos à Myrina Amazone relictos docet, ac

Exc. legat.
LV.

In Mi-
thridat.
^b Lib. IX.
^c Annal.
XII. § 8.

Lib. III.

inde ad sua usque tempora ΕΛΕΥΘΕΡΟΚΙΑΙΚΑΞ dictos. Id vero de Ciliciæ parte explicat Stephanus Byzantius, cujus incolæ eo gauderent privilegio, & qui olim Eleutherocilices, sua ætate vero ΕΛΕΥΘΕΡΙΤΑΙ vocabantur. Eodem nempe modo, quo Macedonia in LIBERAM & non LIBERAM distincta jam olim à Romanis, ut apud Cæsarem legas. Iis vero *Libera* Ciliciæ locis adscribenda caput ejusdem Provinciae *Tarsus*, juxta insignem Gordiani nummum, ΚΟΛ. ΕΛΕΥΘ. ΤΑΡΧ. qui insuper Romanam Coloniam eandem extitisse arguit; unde eximie illustratur Actorum locus, ubi Tarfi æternum decus natum se civem Romanum profitetur. Quamquam enim diu post Paulina tempora cusus sit ille nummus, nihil obstat tamen, quin ab antiquo deductæ in eam urbem aut urbis partem Coloniae memoria ibi renovetur, qua de re sileant auctores, ut paulo ante vidimus de aliis civitatum id genus Nummis. Illud autem privilegium ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ Tarsensibus juxta ac Laodicensibus ab Antonio concessam refert Appianus, ut liberi essent ac immunes, & ab Augusto adsertum Dio Chrysost. optimus superioris Nummi interpret, dum Tarso Terræ, Legis, Honoris, Potestatis, Fluminis ac Maris indultum à Cæsare beneficium notat. Neque aliter LIBERAM se inscribit inter alios titulos ejusdem Ciliciæ *Mopsuestia*, juxta antiquam loci illius inscriptionem in honorem Antonini Pii, ΑΔΡΙΑΝΗΣ ΜΟΨΟΥΕΣΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΙΛΙΚΙΑΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΤΑΟΥ, & quæ alia commemorantur; unde idem oppidum *Hadrianum* etiam dictum, neque frustra Plinio *liberum* percipere licet. Eleutherocilices quoque *Seleucenses ad Calycadnum*, ut liquet ex sequenti nummo Philippi Senioris, quem

Ggggg

ex

Inscriptus ille, ut vides, in averſa parte **ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΑΛΥΚΑΔΩΝ**, h. e. *Seleucenſium ad Calycadnum Libera*. Sic in alio nummo Treboniani Galli legiſſe memini, **ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΑΛΥΚΑΔΩΝ**, & in Gordiano ejuſdem Muſei Seguiniani **ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΩ ΚΑΛΥΚΑΔΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ**: ad diſcrimen nempe aliarum *Seleuciarum* addito opportune fluvii *Calycadni* nomine, qua de re infra. Inde autem liquet recte à Sigonio apud Livium ex Strabone & Appiano *Calycadnum* pro

L. XXXVIII. *Calycandro* reſtitutum, *Neve navigato circa* **ΚΑΛΥΚΑΔΝΟΝ**; ac legendum omnino apud Plinium, *Seleucia ſupra omnem Calycadnum*; aut male eundem fluvium *Calycdnum* ab aliis dici, ut liquet ex Stephano Byzantio in voce **ΤΕΛΙΑ**, nempe **ΤΕΛΙΑ ΚΑΙ ΧΥΪ ΙΣΑΥΡΙΑΝ** (leg. **ΙΣΑΥΡΙΑΣ**) **ΣΕΛΕΥΚΕΙΑΝ** ἢ **ΠΙΣΙΔΙΑΝ** ὁ **ΚΑΛΥΚΑΔΩΝ**, ὃν **Καλυδὼν** πνὲς καλεῖται. *Iſauriæ quoque eandem adſcribunt*

L. II. c. 39. *Concilia & Scriptores coætanei, è quorum numero So- crates, eis Σελεύκεια καὶ Ἰσαυρία τὴν Πισιδίαν Τερχεῖαν, in urbe Iſauria Seleucia, qua Aſpera cognominatur. Quod de Aſpera cognomine ſcriptor ille poſt Ptolemæum tradit, inde profeſtum videtur, quod Ciliciæ Tracheæ ſeu Aſperæ eadem urbs olim accenſeretur, cujus Ciliciæ*
pars

pars dein in nomen Isauriæ transiit, & unde *Trachiotis* Plinio dicta eadem Seleucia. De ea quoque ut urbe Isauriæ & Calycadno fluvio Ammianus; *quam* (Isauriam) *mediam navigabile flumen* CALYCADNUS *interfendit. Et hanc quidem præter oppida multa, dua civitates exornant, SELEUCIA opus Seleuci Regis, & Claudiopoli.* Quam utramque etiam civitatem conjungit præclarus Claudii Gotthici nummus inde explicandus ΚΑΛΥΤΑΙΟ CΕΛΕΥΚΕΩΝ. Ex Ammiano autem liquet, cur non *Libera* solum, sed *Metropolis* etiam vocetur in aliis Nummis, CΕΛΕΥΚΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ. Cæterum eandem quoque libertatis prærogativam *Smyrnæis* tribuunt antiqui aliquot Nummi; ut fidem facit ille ab Occone & Goltzio jam ante & supra etiam nobis descriptus, CΜΤΡΝΑΙΩΝ ΙΕΡΑ ΣΥΝΚΑΗΤΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑ. Adeo ut non frustra Ioniz urbes liberas & suis legibus à Judæis vocari videas apud Iosephum. Eodem quoque privilegio gaudent *Phryges* in Caii nummo à Goltzio itidem descripto, ΦΡΥΓΙΩΝ ΚΟΙΝΟΝ ΟΜΟΝΟΙΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ. cujus lectionem vereor ut sit recte adsequutus. Illud enim ΟΜΟΝΟΙΩΝ plurimum numero hic insolitum, pro quo ΟΜΟΝΟΙΑ passim legitur in similibus nummis. Per vocem ΦΡΥΓΙΩΝ etiam, si vera lectio, (expertus enim loquor, prout frequenter evincit hoc opus, quam non continuo fides habenda sit diligentibus alias antiquariis, ubi Græcorum nummorum inscriptiones tradunt) utraque Phrygia Major nempe & Minor videtur eodem nummo designari. Agnoscis nempe luculenter ex præclaris hisce & publicis monumentis τὸ φιλελευθερον id genus locorum, ut Polybio aliquoties vocatur innatus ille iisdem libertatis amor. Immo inde Bacchus toties,

Lib. xiv.

In Cimet.
Regin.
Christ.Orig. l.
xvi. c. 4.L. II. p. 406
& l. v. p.
444.

Ggggg 2

& Mar-

& Marfyas ejus minister nonnunquam, in civitatum id genus nummis depiæti videntur, aut occurrunt hic passim in statuis antiquis; quorum ille *Libertatis Deus*

Lib. III. Servio & Macrobio, ἀλευθερίας πῦρ Achilli Tatio, iste *per civitates in foro positus Libertatis indicium*, juxta

Satur. l. III. commemoratos modo Grammaticos. Alioquin notus c. 12. ad Juppiter ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ, in memoriam concessæ divinitus Libertatis à Syracusanis cultus; ut constat etiam Æp. IV.

ex veteri nummo illius urbis, in quo caput Jovis & inscr. ΖΕΥΣ ΕΛΕΥΘ. seu *Liberator* Romanis dictus, & cui novissimum liquorum libasse leguntur duo illi Stoicæ sectæ principes. Quin non unius solum urbis aut Gentis, sed PUBLICA etiam (quamquam vano & ad ostentationem comparato titulo) LIBERTAS jactata in aliquot Cæsarum nummis; puta Galbæ, Vespasiani, Nervæ, Hadriani; in aliis rursus ADSECTORI LIBERTATIS PUBLICÆ, aut LIBERTAS RESTITUTA, sicut in aureo Vitellii nummo.

In Cimel.
Cardinal.
Leopold.

In Cimel.
Regin.
Christ.

Etrusci Meccenatis, & altero Hadriani apud inclytam Reginam; aut sicut præfert nummus Pertinacis Segui-
nianus, LIBERATIS CIVIBUS; aut denique juxta Gallieni nummum, OB LIBERT. RECEPTAM. Immo dicta eadem LIBERTAS pro *Libertas* eodem Gallieni ævo, ut in sequenti Claudii Gotthici nummo invenuto quamquam & inconcinno, cum solito Libertatis typo,

quomodo UBERITAS etiam, pro *Ubertas* legitur in Volusiani & Quintilli nummis.

Cum.

Cum libertate vero **AUTONOMIAM**, seu suis legibus vivendi arbitrium variis Urbibus olim Romanos permisisse memorant non semel Auctores, & præ reliquis Polybius passim in Legationibus, qui simpliciter aliquando $\sigma\tau\alpha\iota\ \nu\acute{o}\mu\alpha\varsigma$ eandem prærogativam vocat, ubi agit de Carthaginensibus, quibus à Romanis relictam narrat $\epsilon\lambda\delta\theta\eta\epsilon\iota\alpha\iota\ \kappa\alpha\iota\ \sigma\tau\alpha\iota\ \nu\acute{o}\mu\alpha\varsigma$, h. e. interprete, ut *sæpe* alias, Livio, *Carthago libera cum suis legibus*. Utramque etiam Atheniensibus relictam meminit Strabo, ut alibi Spartanis, Rhodiis, Acarnanibus, in genere autem omnibus civitatibus Græcis tam in Europa quam in Asia Livius, ut **LIBERTATEM ac SUAS LEGES haberent**. Frequens alioquin antiquior ejusdem privilegii mentio apud Græcos Oratores ac Historicos, in rebus Græcorum & Macedonum, antequam hi cum Romanis congredierentur. De Græcis in genere Tullius: *Græci vero exultant, quod se AUTONOMIAM adeptos putant*. Unde utique adsequimur, cur eadem prærogativa, ut insigne aliquot beneficium, incisa sit non in vetustis solum Marmoribus, sed etiam in priscis variarum Græciæ Asiæque civitatum nummis, ut *Seleucia*, $\Sigma\epsilon\lambda\epsilon\upsilon\kappa\epsilon\omicron\nu\ \tau\eta\varsigma\ \iota\epsilon\rho\alpha\varsigma\ \kappa\alpha\iota\ \alpha\tau\tau\omicron\nu\omicron\mu\omicron\nu\ \mu\omicron\nu$. *Tripolis* Phœniciæ, $\tau\rho\iota\pi\omicron\lambda\iota\tau\omicron\nu\ \tau\eta\varsigma\ \iota\epsilon\rho\alpha\varsigma\ \kappa\alpha\iota\ \alpha\tau\tau\omicron\nu\omicron\mu\omicron\tau$. *Antiochia*, $\alpha\tau\tau\iota\omicron\chi\epsilon\omicron\nu\ \mu\eta\tau\rho\pi\omicron\lambda\ \alpha\tau\tau\omicron\nu\omicron\mu\omicron\tau$. *Halicarnassus* in alio nummo Mediceo sub Geta percussio, $\alpha\lambda\iota\kappa\alpha\rho\eta\alpha\varsigma\ \sigma\epsilon\omicron\nu\ \alpha\tau\tau\omicron\nu\omicron\mu\omicron\nu$; ut mittam eodem titulo insignitos *Ephesos*, *Cæsarienses*, *Cyrenenses*, ac plures id genus $\alpha\upsilon\tau\omicron\nu\omicron\mu\omicron\delta\iota\kappa\alpha\varsigma$, ut loquitur Polybius, in variis nummis Cæsarianis. Immo inde petitæ etiam singulares Urbium id genus Epochæ; sicut de Damascenis, Antiochenis, aliisque Syriæ, Palæstinæ, ac Phœniciæ locis, ex eorundem nummis colligit $\acute{o}\ \pi\acute{\alpha}\nu\tau\epsilon\iota$ in Canonibus.

De Urbibus
AUTONO-
MIS.L. XXVIII.
C. 54.

L. XXXII.

Lib. I. Ep.
ad. Att. 6.In Cimel.
Mediceo.In Museo
P. Seguin.In Cimel.
Regin.
Christ.

- bus Isagogicis, qua de re suo loco. Equidem eo prærogativæ genere Urbs una altera nobilior censebatur. Hinc Argivos à Spartanis nobilitate superatos narrat
- Lib. VII. idem Strabo, quod se *Αὐτνόμους* conservassent, & *ἐλλωτομίας*, seu præfecti communis Græcorum *Ærarii*
- Lib. I. in Insula Delo, electi ex sociis *Αὐτνόμοις*, juxta Thucydidem. Quod privilegium proinde *Αὐτονομίας* pretio frequenter redimebant, ut de Tyriis memorat alibi Geographus. Idem etiam de Antiochenis tradit
- Strab. l. XVI. Porphyrius in Excerptis apud Scaligerum, *ὁ ὃ λαβὼν παρ' ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ χρημάτων ΑΥΤΟΝΟΜΟΝ ὃ πάλιν ἔλαβε*, ille vero (Pompeius scil.) accepta ab ANTIOCHENSIBUS pecunia, urbem eorum suam LEGIBUS reliquit. Judæos quoque ideo *διδραχμοι* pendisse docet Dio, ut eodem beneficio gauderent *Αὐτονομία*, seu ut de iisdem loquitur Nicolaus Damascenus, *πῆς αὐτοῖς ἔστιν ἐξουσία χρημάτων*. Cujus monetæ mentio revocat mihi in memoriam præclarum *ΡΟΔΙΩΝ ΔΙΔΡΑΧΜΟΝ* signatum in nummo Nervæ insigni, ubi duæ figuræ stantes, quarum una solis radiata aut Imperatoris sub illius effigie mulieri dextram porrigit, Phœbi nempe sponsæ, ut Pindaro vocatur, Rhodo.
- Olymp. Od. VII.

In Cimel.
Regin.
Christ.

Alium horum Rhodiorum Nummum possidet Gaza Medicea, in quo Victoria alata cum tropæo & inscr.

ΔΙ-

ΑΙΑΡΑΧΜΟΝ, cui similem quoque Trifstanus ad Tom. I. p. Neronem refert, qua de re his illi cum erudito ejus Cen-²²⁵fore. Certe in nummo Mediceo nulla Neronis mentio, verum infer. ΡΟΔΙΟΙ ΤΗΕΡΙΟΝΙΑΝ. i. e. *Rhodi Hyperioni dedicarunt*. Interim ex similibus Nummis formam & magnitudinem similis monetæ indubie colligas, sicut alterius in qua vel ΑCΑΡΙΑ ΤΡΙΑ vel ΟΒΟΑΟC inscribuntur, puta in aliquot antiquis & selectis Chiorum Nummis Gazæ Mediceæ. Sed hoc alterius loci. Cæterum titulum illum ΑΤΤΟΝΟΜΟΤ, quem præferre tot Civitatum Nummos diximus, explicat alicubi Strabo *ἡ πρὸς πατρίδα νόμος*, seu facultas Lib. XVII. tem vivendi juxta quasdam patrias leges; alibi vero (ubi agit de simili jure Massiliensibus relicto) immu- Lib. IV. nitatem à jurisdictione Romani præsidis interpretatur. Mirum vero id, quod de Cappadocibus suis narrat alicubi, jus illud *ἀντιστοιχείαν* eisdem à Romanis concessum, quod tamen (nata quippe gens ad serviendum) non admisserint. Lib. XII.

Quis autem ex Scriptoribus Historiæ Augustæ *De Urbium* CONCORDIAM illam & COMMUNIONEM me- CONCOR-
morat; quam variæ & nobiliores quidem urbes Roma- DIA.
ni Orbis inter se solemnibus pactis sanciebant nonnunquam aut identidem renovabant? Dissidia quidem inter vicinas urbes, & municipalis æmulationis exempla apud eosdem Historicos nonnunquam legas; ut Lugdunensium cum Viennensibus, Puteolaneorum cum Capuanis apud Tacitum; Nicomedensium cum Nicænsibus, Laodicensium cum Antiochenis, ^a Lib. I. II. Tyrionum cum Berytiis apud ^b Herodianum; quemad- ^b Dio
modum apud alios Auctores Cæsarianorum tempo- Chryf. orat.
porum, ^b Ephesiorum cum Smyrnæis, aut Pergame- xxxiv. & A-
nis; ^c Apamensium in Bithynia cum Prusænsibus? ^c Dio orat.
Sido-^{xxl.}

*Strab.

l. xvi.

* Dio O-
rat. xxxiv.

* Sidoniorum cum Tyriis; ^b Syrorum Apamenſium cum Antiochenſibus contentiones: puta de jure Metropoleos, Primatu Gentis, Templorum, Sacrorum; de antiquitate; aliſque id genus prærogativis: ne heri aut hodie natas de his rebus diſſenſiones reputemus, quarum nimis crebra etiam exempla ſuppeditant veteris Eccleſiæ Annales. Antiquiora vero Cæſarianiſ temporibus aliarum civitatum diſſidia hic non attingo, ex eadem invidia & æmulatione proſecta, quæ memorant nonnunquam priſci auctores. Ubi vero ΟΜΟΝΟΙΑΝ & ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ earundem civitatum, quales modo enumerabam, videas; ubi depoſitis odiis & ſimultatibus junctas ſœderis dextras; ubi communionem ſacrorum inter diſjunctas etiam multis terrarum ſpatiis urbes; ubi illud cognationis & fraternæ charitatis, qua nonnullæ erant inter ſe colligatæ, vinculum, niſi in iſdem præclaris ac reſiduis Nummorum monumentis legas? Duos quidem eloquentiſſimos, quos ætas Imperatorum tulit, Græcos Oratores, hortantes aliquot ex prædictis paullo ante Civitatibus ad *Concordiam* videas; rationes etiam ejusdem reſarciendæ; incommoda, quæ ægra & diſcordantia, ut ille loquitur, municipia manerent, iſdem copioſe & eleganter declarantes. Eoſdem tamen *Ephēſios* cum *Smyrναῖς*, vel utroſque cum Pergamenis in gratiam identidem rediſſe, & ſolemnibus pactis, frequenter neque ſub uno Cæſare ſanxiſſe CONCORDIAM, nonne Dione oris aurei vel Ariſtide luculentius docent nos hodie vel Auguſti nummi inſcripti ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕCΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ; *Pergamenorum & Ephēſiorum Concordia*; vel Domitiæ nummus Mediceus, ΟΜΟΝΟΙΑ ΣΜΥΡ. ΕΦΕ. *Concordia Smyrnaorum, Ephēſiorum*; vel Antonini Pii ΣΜΥΡ. ΠΕΡΓ. ΕΦΕCΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ, *Smyrnaorum,*

Tacit. in
Agricola.

maorum, Pergamenorum & Ephesiorum Concordia? Immo eandem *Concordiam* cum aliis Urbibus minoris Asiae, signatam itidem legimus, ut *Ephesiorum* cum *Sardianis* in præclaro Commodi nummo Mediceo, $\text{CAPAIA-NON EΦECION B. NEOK. OMONOIA}$; *Ephesiorum* item cum *Laodicensibus* in nummo Otaciliæ; eorundem *Ephesiorum* cum *Hierapolis* in nummo Commodi supra jam descripto; *Smyrnaeorum* cum *Thyatirenis* in alio insigni nummo ejusdem Gazæ Medicæ, $\text{OMONOIA OTAT. K. CMTP.}$ Sic similem *Antiochenis* cum *Syris* *Laodicensibus* *Concordiam*, quamquam, ut ex Severi rebus apud Herodianum licet colligere, haud valde diu-
 Lib. III.
 turnam, probat nummus Commodi, $\text{ANTIOXEON KAI ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ OMONOIA}$. Adde concordēs *Sidetes* & *Pergæos* ejusdem Pamphyliæ incolas, juxta nummum Gazæ Palatinæ, $\text{CIAHTON ΠΕΡΓΑΙΩΝ OMONOIA}$, sub Gordiano percussum. Ita *Sidonios* cum *Tyriis* de antiquitate, magnitudine ac jure Metro-
 Lib. XVI.
 poleos, juxta Strabonem, certantes, convenisse interdum docet Otaciliæ nummus apud Goltzium ab utriusque conjunctim signatus, $\text{ΣΙΔΩΝ ΚΟΛ. ΤΥΡΟ. ΜΗΤΡΟ.}$ adeo ut *Sidon Colonia*, *Tyrus Metropoleos* cognomento insignis remaneret. Immo *Concordiam* illam publice quoque sancitam inter dissitas nonnunquam, neque unius Gentis aut Communitatis Civitates, arguunt eadem Nummorum monumenta, ut *Ephesiorum* cum *Alexandrinis*, $\text{OMONIA EΦECION K. AΛEΞΑΝΔΡΕΩΝ}$, aut $\text{EΦECION AΛEΞΑΝΔΡΕΩΝ OMONOIA}$ in aliquot Gordiani nummis, in quibus
 In Cimel. Mediceo.
 In Cimel. Regin. Christ.
 Dianæ Ephesiæ ac Serapidis vel etiam Phari expressæ icones, ne liceat dubitare, de qua Alexandria, quales plures florebant eo nomine, iidem intelligi debeant. Neque dissimilis alioquin utriusque urbis no-
 H h h h h bilitas

Ep. cii.

bilitas ac frequentia, ut vel ex Seneca colligas, *Primum, non humilem accipit patriam*, EPHESUM aut ALEXANDRIAM; aut si quod est etiamnum frequentius incolis, latius tectis solum. Sic rursus eorundem Ephesiorum

In Cimet.
Mediceo.In Cimet.
Regin.
Christ.In Cimet.
Reg. Gall.
& Mediceo.

Lib. iv.

cum *Cyzicenis Concordiam* in nummo Antonini Pii; aut cum *Pergamenis* simul ac *Perinthiis* in nummo Caracallæ; *Smyrnaeorum* cum *Atheniensibus* in nummo Commodi Mediceo, aut cum *Lacedæmoniis*, in alio nummo ejusdem Cæsaris Seguiniano; aut eorundem cum *Troadensibus* apud Ligorium; item *Nicaensium* cum *Byzantiis* in nummis Treboniani Galli & Valeriani; *Mytilenæorum* & *Pergamenorum* in nummo ejusdem Valeriani, ut plures adhuc mittam cum similis conventionis seu ΟΜΟΝΟΙΑΣ memoria. Pacta nempe illa publicæ *Concordia* inter ejusdem Communitatis Civitates, *Ephesus* puta, *Smyrnaeos*, *Pergamēnos*, renovata aut inducta in solemnibus Gentis conventibus, prout de iisdem Ionibus tradit Halicarnassensis, agens de annuo illorum conventu ad Templum Dianæ Ephesiæ, ubi de bello contra barbaros, præterea & de *mutua CONCORDIA communia consilia capiunt*, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐμοφροσύνης κρινὰς ἐπιῆντο βελαῖς. Unde quoque in signum ejusdem *Concordia* percussī nummi publico Communitatis earundem Urbium decreto, ΚΟΙΝΟΝ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕΣΙ. ut præfert nummus Commodi Mediceus. Inter eas autem Urbes, quæ ejusdem Communitatis jura agebant, inducta quoque, ut vidimus, & publico ære signata stabilitæ *Concordia* memoria; quæ vel *Sacrorum* inter easdem communio- nem inferebat, quod vere alibi monuisti; at clare arguunt præfides loci Dii. iisdem Nummis insculpti; aut commune jus *Hospitii*, quo non privati solum, sed plures olim Urbes inter se junctæ, ac præ reliquis Mile-

BUS.

tus & Sybaris, teste Herodoto, ac sicut de Thracia Lib. vi.
Virgilius,

Hospitium antiquum Troja, sociique Penates.

Æncid. iiii.

Et similiter Ædui Romanorum hospitio atque amicitia
florentes apud Cæsarem; aut *jus Civitatis* utrisque

l. i.

commune, ut inter Rhodios ac Athenienses, auctore

Lib. xxxi.

Livio, *civitasque Rhodiis data, quemadmodum Rhodii prius*

c. i.

Atheniensibus dederant, & quomodo Perinthios cum By-

zantiis restitutos *εις τὴν Βυζαντίαν συμπόλιν* Polybius

Lib. xviii.

refert. Alioquin Selinuntiis Siculis ab Ephesiis olim

concessum narrat Xenophon, ut quando patriam illi

Hist. Græc.

amisissent, Ephesi jus civitatis haberent. Adde jus

l. i.

Commercii, ut inter Megarenses & Corinthios apud Ari-

stotelem, & quod videtur superioribus Alexandrino-

rum & Ephesiorum pactis, ut decebat duo nobiliora

tum Orbis Emporia, ansam quoque præbuisse. Adde

mutua *Connubia*, de quibus tradit idem Philosophus,

Polit. i. iiii.

Connubium esse ex iis, quæ proprie civitatibus sunt

c. 6.

communia, quod altera alteri civitas dans, non unam

tamen efficit civitatem. Sic Connubia finitimis exter-

nisque modo concessa à Romanis, modo adempta, ut

ex pluribus Livii locis constat. Tacitus autem de Cre-

mona, *annexu connubiisque adjacentium adolevit floruit-*

Hist. iii. 34.

que; sic enim legendum crederem eo loco, non ut hac-

tenus, *annexu connubiisque gentium*, quod postremum

nimis vagum ibi ac longe petitum. Incrementa nempe

cepit Cremona ex annexu & connubiis vicinorum seu

adjacentium, sicut utrumque fieri consuevit. Connu-

bia certe Latinis *inter se* vulgo à Romanis permissa vi-

Lib. i. viii.

deas, immo sæpe extra unius populi aut regionis fines

& ix.

vetita; sicut clare Macedonibus in quatuor Regiones

divisis pronuntiatum à Paulo, *Neque CONNUBIUM,*

Id. lib. xlv.

neque commerciorum, agrorum, ædificiorumque INTER

c. 29.

H h h h h 2

S E

SE, *placere cuiquam* EXTRA FINES *regionis sua esse*. Cæterum similis *Concordia* beneficio firmata quædam Fraternitatis ac necessitudinis, ut inter sorores, vincula; unde & *Sorores* etiam dictæ id genus Civitates, neque tam ob cognationem, ut de Utica & Carthagine Tertullianus, *in proximo* S O R O R C I V I T A T U M, aut alioquin Samaria & Hierosolyma apud Ezechielem; quam ob mutuam ac vere germanam inter se caritatem. Sic Aristides sermone de Epheso, Smyrna, Pergamo, quarum sancitam subinde publicis monumentis Concordiam vidimus, *ἡμῶν καὶ πῶς πῶς πῶς πῶς ΑΔΕΛΦΑΣ ἀλλήλους ἀπολαμβάνειν*, nunc decet omnes urbes S O R O R E S se invicem reputare. Ita Syria *Tetrapolis* dicta à quatuor nempe Urbibus *Antiochia, Seleucia, Apamea & Laodicea*, quæ propter illam O M O N O I A M, cujus fidem etiam faciunt descripti aliquot earum Nummi, S O R O R E S, juxta Strabonem appellatæ. Ac ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΝ quidem legas in aliis Civitatum id genus Nummis, puta *Perinthiorum & Nicaensium* sub Severo ac Geta percussis, sed quæ fraternam Antonini & Gætæ, quamquam certe valde lubricam concordiam innuunt, quod jam monuit Tristanus, & firmant conjuncta insuper in simili nummo Juliæ Domnæ, utriusque fratris capita simul & nomina.

De Pallio.
Cap. XVI.

Lib. XVI.

In Cintel.
Regin.
Christ.

DE MUNIFICENTIA
Cæsarum
& QUADRAGESIMA
Remissa.

MUNIFICENTIAM vero vel gratuita beneficia Urbi aut Provinciis à Cæsaribus concessa, seu in Vectigalibus, Tributis, Reliquis aliisque oneribus remittendis; seu in sublevandis restituendisque collapsis Civitatibus, plures Tiberii, Caii, Neronis, Galbæ, & sequentium Cæsarum nummi abunde prædicant, de quibus altum sæpenumero apud Auctores illorum temporum silentium. Galbæ certe, ut alia mittam, pulcherrimum facinus *Quadragesimam Remissam*, non aliunde quam

cx

ex præclaris ejusdem Nummis hodie novimus. Tales duo occurrunt ejusdem Galbæ, unus cum viro ferente spolia & inscr. XXXX. REMISSA S. C. Alter rarior cum Arcu, quem aliquoties una inspeximus in luculentis Cimeliarchiis Ill. Camilli Massimi & Abbatis Bracefii, cum inscr. QUADRAGESUMA REMISSA. Geminum huic postremo vidit jam olim doctissimus Casaubonus, quem adtulit ad Suetonium & pluribus commendat, *Galbam revocasse abolitionem Quadragesimæ docemus nos invictò argumento Nummi veteris, qui ex S. C. ad tradendam posteris ejus beneficii memoriam & in honorem Galbæ fuit percussus, cum Nummum infra subjecimus.* Principum nempe brevioris ævi facta negligentius ab Historicis tradita, ut recte ibi observat ὁ πᾶν, & plures hujus Galbæ ac successorum nummi luculenter ostendunt. Hinc omiſſa omni Galbæ mentione, male hujus Vectigalis abolitionem à Nerone repetit Tacitus; *Annal. XIII. Manet tamen Abolitio QUADRAGESIMÆ Quinquagesimæque, & quæ aliæ exactionibus illicitis nomina publicani invenerant; quum Galbæ præcipuum hoc fuisse beneficium constet invictò hujus nummi argumento.* Neque enim audiendus vir eruditissimus, qui hanc abolitionem Neronis de *Quadragesimæ summæ litium* à Caio inuenta haud ita pridem interpretabatur; & in qua sententia fuisse dudum ante illum video duos clari nominis Jurisconsultos, magnum ^a Cujacium & ^b Pancirollum. Clare enim eo loco Tacitus de abolitione Vectigalium, quæ paullo ante *Portoria* illi dicebantur, & coërcitis sub Nerone, qui eadem exigere consueverant, publicanis; ut non alia ibi sit *Quadragesimæ*, quam ea de qua agit Quintilianus, *Præter instrumenta itineris, omnes res QUADRAGESIMAM publicano debeant*, aut Suetonius, qui *Publicum Quadragesimæ in Asia*

Th. Reine-
sius in Ep.

^a Lib. VII.
Obs. c. 28.
^b Var. L. I. II.
c. 31.

Declam.
CCCLIX.

Hist. Eccl.
l. v. c. 18.

morat, ut eadem loca opportune olim ad Tacitum notavit Lipsius; & quomodo nempe apud Eusebium legas, τὸ τῆς Ἀσίας δημόσιον δεχέσθαι *publicum Asia Tabularium*, juxta nuperam & accuratam viri doctissimi versionem. Adeo ut omnino non debuerit ἐπὶ πάνυ Cujacius adferre, non aliam fuisse *Quadragesimam*, quam illam summarum de quibus litigabatur, cæterarum vero rerum vectigal fuisse Centesimam aut Quinquagesimam. Quod præter adducta modo clarissima testimonia, refellit insuper vetus inscriptio, **QUINCTIO AUG. TABULARIUS XXXX GALLIARUM**, ut vere de *Tabulario Quadragesima* eandem interpretatur eruditissimus Reinesius, & priorem sententiam suam jure revocat de mutandis illis denariorum notis, quasi de *quatuor Galliis* ibi esset mentio. Egregie nempe hunc & lapidem & sensum illustrat prior ille Galbæ Nummus, in quo xxxx pro *Quadragesima* Portorio eadem ratione signatur. Cæterum vel ex iis numeris liquet, adposite *Tabularios* id genus, quorum officium erat publicas civitatum rationes tractare, *Numerarios* etiam appellatos; ut constat ex Notitia Imperii & utroque Codice. Hanc vero *Quadragesimam* à Galba remissam, Symmachi ævo iterum persolvi solitam, ex ejusdem Epistolis notarunt jam eruditi. Alioquin *Galli sibi REMISSAM* à Galba *quartam tributorum partem* jactasse apud Tacitum dicuntur. Immo Galbæ remittenti *Quadragesimam* præiverat jam olim, sed nondum furens, Caius, qui, auctore Suetonio, **CENTESIMAM actionum Italia remisit**, vel ut habet ejusdem Cæsaris nummus, quem descripsere diligentes antiquarii cum notis R. C C. seu *Remissa Ducentesima*; quam nempe pro Centesima minuendo oneri invexerat Tiberius. Sic de Vectigali *Vicesima*, quæ à Nerva & Trajano restricta

Occo pag.
105.

stricta & aliis remissa consulendus est Plinius in Panegyrico; qualis non una olim existit, alia eorum qui *manumittebantur*; alia *Vicesima portorii*, ut Syracusis, teste Tullio, nonnunquam pro *Vicesima parte frumenti*, quam unusquisque possidebat, sicut Hispanorum ^{In Verrem.} *Vicesimas* explicat apud Livium Marcellus Donatus; a- ^{Lib. XLVIII} lia autem *Hereditatum* ab Augusto inducta, & de qua ^{C. 2.} etiam leges latæ à M. Aurelio, juxta Capitolinum; ^{Diol. LV.} quas *Vicesimas* nonnunquam confundunt viri docti. Ad priorem respexit Arrianus, *εἰς τὴν αὐτῆς δῶναι ὀφείλει*, ^{Diff. I. II.} *Vicesimam* ejus dare oportet, scilicet servi manumissi; a- ^{C. I.} libi autem, *δοκέει ὅτι τῆς εἰς τὴν αὐτῆς δῶναι ἀρχή*. ^{Id. lib. III.} *Εἰς τὴν αὐτῆς δῶναι ἀρχή*, Eone putatis, quod pecuniam dare cupiat *Vicesima* re- ^{C. 26.} demptoribus, non ut vertit prior interpret *εἰς τὴν αὐτῆς* pro *teffera vendentibus*, quod unde hauserit fateor me nescire, errare autem certo scio, & scivit etiam alter interpret Volsius, ut postea animadverti, qui *publicanos* hic vertit. *Vicesimam* nempe sicut alia *Vectigalia* conducebant certo pretio publicani, unde passim, ut vulgo notum, dicti *Vectigalium redemptores*, *Vicesimæ* puta aut *Quadragesimæ*, &c. quales proinde *εἰς τὴν αὐτῆς* vocat ibi eleganter Arrianus, qui & illius *εἰς τὴν αὐτῆς* seu *Vicesima* jam ante meminerat. Immo simpliciter *Redemptores* etiam dicti, sicut alicubi Tullio, & aliquoties, ut præterea observo, apud Veteres Jurisconsultos, *Curatores operum cum redemptoribus negotium habent*, ac alibi in lege de ^{Ulp. l. 2. D. de op. publ.} Cretæ Cotoriis. Mitto jam *vicesimam proventuum*, quam ^{L. 17. D. de Public.} ab Atheniensibus exegisse triginta Tyrannos auctor est Thucydides. *Quadragesimam* etiam in ea urbe vi- ^{Lib. VII.} guisse, eandemque inductam ab Euripide, videre licet apud Aristophanem,

Τάλας τ' ἔσπευον πεντηκῶσια τῇ πόλει

τῆς ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ, ὡς ἐπείσ' Εὐελπίδης.

In Concio-
natr.

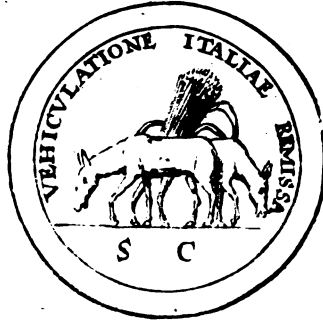
Quint-

Quingenta mox Reipublica talenta fore

Ex QUADRAGESIMA, quam excogitavit Euripides.

DE VEHICULATIONE REMISSA.

Ad simile genus Munificentiae à Galba profectae plurima referri possunt in Nummis Caesarianis consignata, quae aliunde nesciremus. Cujusmodi VEHICULATIONE ITALICAE REMISSA à Nerva, juxta praeclarum ejusdem Nummum vulgo apud Antiquarios obvium, cum duobus Mulis pascentibus, & quem commemorarunt etiam ad Spartianum viri summi. Quamquam & majorem adhuc lucem mereatur, quam ei hactenus adlata est, & hic nobis aliquod spicilegium reliquerint viri longe doctissimi, parum alias inter se concordantes, qui ad Historiam Augustam, vel nuper ad Codicem Theodosianum rem Romanorum Vehiculariam adtigere. Neque pigebit proinde Nummum ipsum etiam si obvium hic subjicere.

VEHICULATIONE] Ac primo inde discimus, nec aliunde quod sciam, *Vehiculationem* Romanis dictam, quae alias *Vehicularis Cursus*, *Vehicularium munus*, res *Vehicularia*, *Vehicula publica*, *Cursus* item & *Cursus publicus* dicebatur. Iis autem aliisque adhuc vocibus designabantur, ut nosti, disposita locis publicis per Italiam ac
Pro-

Provincias animalia seu Vehicula in publicos & privatos etiam nonnunquam usus. Originem autem illius Vehiculationis vulgo ab Augusto repetunt viri summi; quæ tamen paullo altius arcessenda est. Magistratus olim Romani ad Exercitus & Provincias profecturi, Mullis, Tabernaculis, aliisque instrumentis itineris è publico instruebantur. Soli Legati, qui repente aliquo mittebantur, singula jumenta per oppida, qua iter faciendum erat, exigebant. Primus L. Postumius Consul Anno V. C. DLXXXI. iturus in Campaniam ad agrum publicum à privato terminandum, Prænestinis infensus, cum publicum sibi hospitium, tum jumenta parata, quum inde exiret, imperavit. Inde similis continuo & major etiam licentia usurpata à sequentibus Magistratibus. Livius, ubi superiora commemorasset, *jus velut probato exemplo Magistratibus fecit graviorum* Lib. XLII. *in dies talis generis imperiorum.* Ergo prima illa origo rei C. I.
 Vehiculariæ impensis sociorum ac privatorum; quamquam à principio tenues essent & extraordinariæ, occasione subitarum Legationum, dein sola libidine ac licentia Magistratuum niterentur: Ab Augusto postea, quo celerius nosceret statum Provinciarum, Vehicula per publicas vias disposita; atque ita inductus Vehicularis Cursus, hinc inde ad Principem aut à Principe commeantium; quam eandem moris hujus causam & originem secus Trajano tribuit Victor. Mansit autem illa *Vehiculatio*, sub sequentibus Cæsaribus, sed variis subinde mutationibus obnoxia; dum eadem à privatis ad fiscum translata; aut ejus onere sublevatæ certæ tantum Provinciæ, aut plures leges identidem latæ, quibus ejusmodi Vehiculationis commodis & incommodis consultum; cautum de provisu, cura, alimentis Animalium publicorum; & restricta vel ampliata

Arcan.
Hist. c. 30.

pliata iisdem utendi licentia. Insignis autem de Cursu Publico apud Procopium locus, quem præterierunt viri docti, ubi docet eum ab Imperatoribus institutum, cum ut hostium aut aliorum seditiones nuntiarent id genus Cursores, tum ut annua Vectigalia portarent. In via unius diei octo circiter Stabula, ad minimum quinque; in singulis Stabulis Equos quadraginta dispositos exstitisse, unde cursu diurno decem dierum viam metiri poterant Cursores; inde autem privatorum commoda ob promercales fructus, quos alendis Equis & Stabulariis vendebant. Quæstoribus: sublatum autem passim illum Cursum à Justiniano, aut imminutum, ut in Ægypto & Oriente reliquo excepta in Persidem via, Stabulorum numerum; eumque insuper ab Equis ad Asinos redactum. Minus accurate autem ibi vir doctus ἀρέμων δημόσιον per *Veredarios* reddit, qui pars tantum erant publici Cursus à Romanis Imperatoribus antiquitus constituti, de quo agit ibi Procopius, quum constaret præterea ex *Quadrigris*, *Rhedis*, *Birotis*, *Clabulis*, aliisque animalibus præter Equos, *Mulis* puta, *Bobus*, *Asinis*, & de quibus omnibus proinde agitur in Cod. Theodosiano sub titulo de *Cursu Publico*. Quamquam sub Justiniano ac ætate Procopii ad *Veredarios* redactus mihi videatur idem Cursus, sublato publicorum aliorum Animalium ac Vehiculorum eam in rem usu, (quod etiam sub Juliano contigisse tradit Socrates, ut infra dicitur) ac omissus proinde videas à Treboniano superiorum Imperatorum Constitutiones, quibus de *Quadrigris*, *Rhedis* Mularibus, *Birotis*, Jumentorum numero quibus traherentur, aliisque id genus sub eodem titulo *Publici Cursus* agebatur. Unde etiam alibi idem Procopius meminit κατὰ λυτῆρας ἢ ἑσπεδαρίων *Diversorii Veredariorum*. Cæterum neque

Ædific. l. v.

neque accedere possum alteri viro doctissimo, qui *Vehicularium Cursum* eatenus à *Cursu Publico* distinguit, ut Jac. Gothofr. ad C. Th. T. v. p. 200. priori dicta tantum proprie *Vehicula*, posteriori autem cum *Vehicula* tum *Veredos* designari existimet. De ultimo liquet: de altero eundem etiam vocis usum satis arguunt cum *Vehicula*, quæ Suetonio dicitur disposuisse Augustus, quo ipso tamen Publici Cursus ac proinde etiam Veredorum originem idem vir doctus alibi ad illum refert; tum *Vehicularis Cursus*, *Munus Vehicularium*, *Cursus Publicus* promiscue usurpata apud Historiæ Augustæ Scriptores; tum auctoritas Jurisconsulti, cui L. 1. D. de Mun. & Hon. *Patrimonii sunt munera rei Vehicularia*, quo in genere onus publici Cursus designatur, prout ipsemet vir doctus immemor alterius notationis eadem verba alicubi L. 200. T. v. C. Th. interpretatur. Sic *ὄχημα* Græcis promiscue de Vehiculatione illa, seu Veredis seu Rhedis usurpetur. *Angarius* quidem à *Veredis* aperte distinguit Julianus peculiari lege, qua per Sardiniam Cursus publici rationem disponit. Quamquam & *Vehicula* etiam ac *Veredos* haud obscure sejungi videam à Valentiniano ea Constitutione, qua vetat *Veredos aptari Vehiculis*; restricta tamen nempe ad vulgarem usum horum significatione, sic ut alia lege rursus per *Vehicula*, solæ *Rheda Mulares* eadem designantur. L. 16. C. Th. de Curs. Publ. Qua ratione etiam factum observo, ut *Publicus Cursus* ab *Angariis* & *Parangariis* distinguatur in Codice Justiniano, & fere ibi ad Cursum Veredorum seu Equorum Cursualium restringatur. L. 24. cod. I T A L I Æ | Inde intelligimus à Nerva sublevatos illo onere Italos, non autem Provinciales. Sæpè equidem potior præ reliquis Italiæ conditio. Hinc, ut alia mittam, *Fus Italicum* & urbes Juris Italici à censu soli & capitis (prout illud alicubi explicat commemoratus paullo ante Jurisconsultus ad Cod. Theodosianum)

immunes; hinc *Centesima* à Caio Italiae remissa, non autem Provinciis, juxta Suetonium; hinc ALIMENTA ITALIAE à Nervæ successore, juxta ejusdem Trajani nummum, distributa; hinc denique juxta alium Severi Nummum, mihi quoque visum apud illustrissimum Colbertum, INDULGENTIA IN ITALIAM. At postea receptum, ut Italia exemplo nonnullis Provinciis eadem *Vehiculatio* remitteretur, onere nempe illius ad fiscum traducto, ut liquet ex

L. 5. C. Th.
de Curiof.

Constitutione Constantii; *In his duntaxat Provinciis, in quibus Cursus à Provincialibus exhibetur.* Ergo quædam Provinciæ, in quibus Cursus ille aliunde, è fisco nempe exhibebatur. Talis *Africa*, ut ex aliis legibus ejusdem Codicis haud male videtur colligere diligentissimus ejus interpretes. Neque vero insolita ejusmodi in Africam beneficentia, sicut alioquin in ejus Metropolim Augustorum *Indulgentiam* prædicant rursus Italiae exemplo antiqui Nummi, INDULGENTIA AUGG. IN CARTH. *Indulgentia Augustorum in Carthaginienses.* De Hadriano etiam Spartianus, *Adultum beneficii Provinciis Africanis attribuit*; an forte Cursu fiscali ibi primum instituto, quod in genere illi tribuit idem Auctor? Sic varia sæpe nec eadem Provinciarum Romani orbis sub Cæsaribus conditio. Gallis jus Civitatis & tributorum immunitas, postrema etiam Batavis concessa; quum aliæ Provinciæ essent tributariæ. A Mesopotamiis impositum à Trajano tributum ab Hadriano non exactum. At vicissim certa quædam onera hujus aut illius Provinciæ, ut Bithyniorum onus & impendia pro legatione annua ad Principem, & ad Mœsiæ Rectorem, apud Plinium: sic Fiscus Judaicus; sic gravius onus Provinciarum, quæ parebant Proconsulibus, quam quæ Legatis Cæsaris, ut exemplo Achaïæ & Ma-

Tac. H. 1. 8.
Id. H. 111.
17.

Spart. in
Hadr.

L. x. Epist.
62.

& Macedoniæ Tacitus docet, & quod non debuit pe- Annal. l. 76.

ritissimo alioquin Romanorum rituum Lipsio nego-
tium facessere. Ratio enim meo iudicio obvia, quod
annua essent Imperia Proconsulum; inde sumptus
Provincialium graviores in itinera, in adventum eo-
rundem Magistratum, quem Cicero non multum Pro L. Ma-
nil.

ab hostili expugnatione differre solitum alicubi testa-
tur, & quam gravis esset Provinciis sæpe alibi incul-
cat: adde in plures Legatos, & majorem Comitatum
Proconsulum, penes quos etiam sex fasces, quum Le-
gatorum Cæsaris essent quinque, & diuturniora im-
peria, & minora proinde Provinciæ onera, adde de-
nique, eidem Tacito illustrando insignem Tullii de De Provin.
Consul.

eadem Macedonia *Consulari Imperio* vexata locum. **RE-
MISSA**] An quod in Italia sublata fuerit omnino
Vehiculatio, sub Nerva; an quod tantum remissum e-
jus onus, eodem à privatis ad fiscum translato? Prius
suadere videntur Muli clitellis depositis pascentes;
posterius autem publicæ utilitatis ratio, & singularis
ejusmodi beneficentiæ exempla. Equidem apud Dio- L. LXXVIII.

nem lego, Macrinum sub Severo, *Vehiculis Principis*,
quæ disposita erant via Flaminia ad cursum, præfectum,
πρὸς μὴ πῖς ἔσειετο ὀχήμασι πῖς καὶ πλὴν φλαμίνιαν εἰδὼν
Διόγειον ἐπιτέλλη. Qui locus inprimis notandus, quod
Vehicula Principis eadem vocet, quia nempe ad fiscum
spectarent, & ita in Italia à Nervæ temporibus mos
obtinuisse videatur. *Remissa* vero ac sublevata latius
eadem *Vehiculatio* sub Hadriano, Pio, ac Severo; quo- Spart. in
Hadr.
Capitol. in
Pio.

rum ille, *Cursum fiscalem instituit, ne Magistratus hoc one-
re gravarentur*; Pius *Vehicularium Cursum summa diligen-
tia sublevavit*; Severus, *Rei Vehicularia munus à privatis
ad Fiscum traduxit*, auctore Spartiano. Quæ loca valde
exercuerunt viros doctos, cum Historiæ Augustæ,

tum Concilii Theodosiani interpretes, quorum expositiones jam hic non ventilo. Ita autem capio Spartiani de Hadriano locum, de quo illi inter se potissimum digladiantur. Hadrianum nempe curam Vehiculationis, quam antea gerebant Rectores Provinciarum ac Magistratus Urbici, ut è Plutarcho liquet in Galba, ad Fiscum traduxisse, constitutis certis personis per singulas Provincias, qui in posterum nomine Principis sollicitudinem illam in se reciperent. Hinc instituti videntur in Provinciis illi *Præfecti Vehiculorum*, quorum mentionem sæpe videas in Inscriptionibus antiquis, eorumque aut *per Gallias*, aut *trium Provinciarum*. Inde etiam postea illud *Agentium in rebus* officium, quos legimus in Constitutionibus sequentium Imperatorum, & quidem modo unum, modo duos per singulas Provincias missos, qui curam publici Cursus gererent, ac unde *Cursus Publici Præpositi*, *Curiosi*, *Evocati*, & *Exploratores* dicti, sicut constat ex Codice Theodosiano. Ita Magistratus cum Pop. Rom. tum Civitatum gravi onere liberati ab Hadriano, quod iis, quamquam impensis Provincialium, in speciali provisu & cura illius Vehiculationis incumberebat. Eo modo res plana & sublatae difficultates variae, quibus laborant aliae interpretationes. Neque obstat, quod Cursui Publico præfuisse legamus Præsides Provinciarum in Annalibus sequentium temporum, ut in Constitutione quadam Juliani; quatenus nempe generalis cura & administratio Provinciae ad eos spectabat. Nihil quidem certius, quam per *Cursum Fiscalem* ab Hadriano institutum, intelligi Cursum ad Fiscum pertinuisse, seu *Fisco obnoxium* redditum, ut loquuntur alibi Imperatores; non autem quod communis Magistratibus esset factus, ut existimabant viri summi. Nihil præterea certius, quam ita

Thef.
ccccxciii.
3. &
ccccxl. 3.

L. 4. C. Th.
de Curs.
Publ.

L. 1. de A-
ctuar. &
Numera.
C. Th.

Cur-

Cursum Fiscalem ab Hadriano institutum, ut tamen jam antea Magistratus Italiæ essent eo onere sublevati, & post eundem restarent adhuc onera & impensæ Provincialium. Prius è superiori Nummo liquidum; posterius ex iis, quæ de Pio Hadriani successore, ac Severo tradentes auctores vidimus. *Sublevari* autem potuit à Pio variis modis res Vehicularia, non Diplomata solum seu licentiam Publici Cursus usurpandi paucis concedendo; sed insuper vel Stabulorum, quod à Constantio etiam factum, aut Pabulorum, aut Animalium comparandorum onus pro locorum situ & opportunitate Provincialibus remittendo; vel familiam seu Muliones, Carpentarios, Veredarios, aliosque id genus è fisco alendo; alios denique abusus in Vehiculatione usurpanda tollendo, minuendis oneribus, aut impensis Provincialium, neque tamen omni circa eam sumptu iisdem adhuc remisso, quod à Severo demum factum innuere videtur Spartianus. Neque tamen vel diuturna, vel certe universalis illa Severi beneficentia, rem Vehiculariam à privatis ad fiscum traducentis. Mansit utique aut renovatum hoc onus privatorum in certis Provinciis, ut jam diximus, & ad quas proinde restringenda lex supra adlata, *Patrimonii sunt munerari rei Vehicularis*. Iterum vero ab aliquot Imperatoribus, ut à Valeriano scribente ad Præfectum Illyrici, ne aut *Vehiculis aut sumptibus Remp. gravent*, tum imprimis à Constantio & Juliano variis modis sublevata res Vehicularia, juxta leges de *Curiosis & Publico Cursu*, quæ leguntur in Codice Theodosiano, ac Libanii & Ammiani de Juliano testimonia. De Constantio vero cum in id intentum postremus refert, ut *Rei Vehicularia succideret nervos*. Adeo etiam ut mutatis rerum vicibus, non sublevatos solum provinciales omni onere

Treb. Poll.
in Balista.

Lib. XXI.

re aut sumptu, sed rem inde largiter facientes luculenter doceat Procopius loco supra indicato, obcommectus nempe alendis Equis & Stabulariis suppeditatos, qui continuo iisdem ex *Ærario* à *Quæstoribus* persolvebantur; ita quidem ut sublato eo *Cursu* à *Justiniano* gravi dispendio multarentur. At non proinde damno aliquo, aut vero levi etiam beneficio adfectam à *Nerva Italiam* quis putet, *Remissa* illo *Cursu* aut *Vehiculatione*, quæ ea ætate nondum ad fiscum traducta, varia secum privatorum onera importabat. Conquirenda iis erant & comparanda Animalia; Pabula subministranda; exstruenda stabula; de Vehiculorum Opificibus, Mulionibus, Mulomedicis, Carpentariis, Vederariis, Hippocomis providendum: Adde licentiam & abusum onerantium Vehicula; Jumenta iniquius tractantium; deducantium per Vias vetitas: Adde frequentiam eadem subministrandi; Evectionum contractus, aliaque incommoda plenius alicubi à *Libanio* enarrata, & signanter à *Gregorio Theologo*, ubi *Sasimorum* tanquam *Στάδμῶν* seu unius è Mansionibus publici *Cursus* incommoda inde orta describit, quem locum jam notavit vir doctus ad *Procopium*. Quibus damnis aut incommodis subinde obviam ire voluerunt variis Constitutionibus sequentes Imperatores, quibus non *Remissa* quidem sed *sublevata* illa *Vehiculatio*; dum modus & mensura illius præscribitur; numerus præterea Vehiculorum aut vehendorum in singulis; pondus oneris iisdem imponendi; Viarum definitio; Cautelæ in eadem Vehiculatione concedenda & usurpanda; Evectionum necessitas; constitutio denique, ut diximus, certarum personarum, quæ omnium horum curam gererent, lata; ut non immerito tam insignis beneficii à *Nerva Italix* concessi memoria publico ære signari

Orat. Fun.
Jul.
In Carmi-
nib.

signari decreto Senatus meruerit. Neque frustra etiam, ut vides, *Muli* pascentes in eodem nummo expressi, quo *Remissa* ejusmodi *Vehiculatio* indicaretur. Præcipuus enim in ea *Mulorum* usus, à quibus *Rheda Cursuales* aut *Fiscales* Sulpitio Severo dictæ, trahebantur, & quorum animalium postea præscriptus alicubi octo numerus tempore æstivo, hyemali decem, Birotis trina.

Inde etiam *Vehiculum* pro ejusmodi *Rheda mulari* à Valentiniano usurpatum, quod ante diximus, ut *Rheda* L. 8. C. Th.
de Curs.
Publ.

mulares Columellæ; ac *Muliones*, quorum sæpe mentio in Codice Theodosiano, & *Mulomedici* in Constitutione Valentiniani, ac apud rei Veterinariæ scriptores, ut notavit ad eandem vir doctus. Hinc *Muli* inter alia itineris instrumenta data olim è fisco Magistratibus, cum ad Exercitum tum ad Provinciarum regimen profecturis, ut liquet ex Livio, Suetonio, Lampridio, quibus adde Tullium de lege Agraria. Hinc Edictum Justiniani, quo *Mulas* ad Cursum Publicum antea ad-

Ed. VIII.

C. 3.

signatas Præsidibus Provinciarum Pontici tractus, in potestatem illius Vicarii revocat. Hinc denique *Muli* *Angariales* Libanio, & quod de Juliano tradit Socrates, *Mulorum*, Boum, & Asinorum Cursus ab eo sublati.

Orat. Fun.
Jul.

Sed rectius idem Libanius, qui duntaxat modum præscriptum & in meliorem formam circa eadem animalia redactam à Juliano Vehiculationem tradit; sicut probant adhuc ejusdem Cæsaris leges ea de re latæ. Mitto L. Veri Vehicula cum Mulabus & Mulionibus argenteis, & quæ jam alibi de Mulis, non jam in Cursu, sed in pompa Muliebri aut Circensi, è Nummis ac antiquis auctoribus notavimus. Cæterum præter *Mulos*, aliaque solita Vehiculationis aut Cursus publici animalia, *Equos* puta, *Boves*, *Asinos*, (de quibus peculiares etiam leguntur Imperatorum Constitutiones in

Lib. III.
C. 1.

K k k k k

Codice

Codice Theodosiano, & quorum postremos *Asinos* nempe in *Aegypto* & reliquo Oriente excepta in *Perfidem* via, à Justiniano Equorum loco constitutos, tradentem diximus Procopium) *Cameli* quoque suo quodam jure recensendi veniunt. Certe ubi de *Vere*dis egisset Procopius, mox insequentibus *Camelos* magno numero è publico ali solitos observat vehendis impedimentis militaribus, ne aut onus subire cogerentur coloni; aut necessariorum quidpiam militi deesset; hoc vero beneficium à Justiniano sublatum. Ad quem *Camelorum* usum respicere etiam videntur ea quæ de *Camelasia* & *Camelariis* ac *alimentis Camelorum* leguntur in una vel altera lege Digestorum, & illi *καμήλων φροντισται*, quorum alicubi meminit Eusebius. In eundem militarem usum recepta quoque apud alios gentes res Vehicularia, quod aliunde notum; sicut de Philippo contra Romanos bellum gesturo Livius narrat, Vehicula Macedonibus imperasse tormentis aliisque bellicis instrumentis vehendis. Sed hæc aliaque eo spectantia docebit nos brevi eruditissimus Schefferus. Opportune enim superioribus jam scriptis, moner ex ultimo Septentrione à clarissimi nominis & ingentium in litteras simul ac litteratos meritorum Nicolao Heinio nostro, cum alia parata ad prælum habere virum illum inter paucos hodie diligentia & eruditione præstantem, tum luculentum & accuratum de *Re Vehicularia* Commentarium. Ea solum hic adtigimus, quæ in veterum de rebus Nervæ silentio, & recentium dissidentibus aut incertis de hac *Vehiculatione* sententiis, ad pleniorẽ præclari ejusdem Nummi declarationem spectare videbantur. Neque etiam alienum ab hoc loco insigne ejusdem Nervæ facinus

CALUMNIA FISCO JUDAICI SUBLATA, ju.
xia.

E. 1. & 18.
D. de Mun.
& hon.
De Marty.
Palæf. cxii

Lib. xlii.
c. 3.

DE PRÆST. ET USU NUMISM. 811

juxta nummum jam in superioribus adlatum, & quomodo decessor ejus Domitianus *fiscales Calumnias* repressisse dicitur Suetonio, aut Orosio Marcus *Fiscalium negotiorum Calumniosam monumenta* incendisse, Justiniano autem *Calumnias litium* dici videas. Ut mittam alias ejusdem Nervæ liberalitates cæteroquin ignotas, quas reperiās iterum in ejus Nummis, de quibus paullo infra.

Ad similem vero beneficentiam spectat quoque liberalitas illa Hadriani, juxta quam Remissa fisco Principis aut ærario Pop. Romani RELIQUA debita ab annis sedecim, syngraphis debitorum in foro incensis, sicut Dio & Spartianus in ejus vita tradidere. Hujus præclari facti memoriam ac imaginem transmissere ad posteras & nostram etiam ætatem præclari ejusdem Cæsaris Nummi, in quibus Hadrianus sinistra Sceptrum tenet, dextra autem facem accensam, qua jacentem in terra fasciculum exurit, ante tres figuræ stantes, quarum una (aut juxta nummum Mediceum tres) sublata manu gaudium & acclamationes suas contestatur, Nummi autem inscriptio, RELIQUA VETERA HS. NOVI ES MILL. ABOLITA.

Viderat jam olim similem Nummum vir incomparabilis, sed quem male in Aufonianis lectionibus ad Trajanum

Kkkkk 2

janum

janum non Hadrianum refert, deceptus, ut putō, lectione prioris partis ejusdem nummi, in quo iste **TRAJANUS HADRIANUS** vocatur; ut posterius nomen, quod sæpe accidit, vetustate exesum in nummo vix amplius comparuerit. Unde cadit omnis ejusdem Scaligeri sollicitudo, *mirum est quod & Ausonius & Numisma tribuunt Trajano*, quod Hadriano nempe imputant Scriptores Historiæ Augustæ. In Ausonio enim aut *Hadrianus* pro *Traiano* omnino reponendus, ubi hujus facti in Panegyrico ad Gratianum meminit, aut inter *μνημονικά ἀμαρτήματα* Ausonii referendum: Numisma autem index hujus facti sub Hadriano non Trajano percussum. Neque id insolitum, ut Hadriani acta Trajano adscribant auctores; errore forte itidem ex ea nominum communione profecto. Ita quum Hadrianus Cursum instituisset fiscalem, Victor Schotti, ut supra innui, id Trajano tribuit, ac de prima publici Cursus institutione perperam accepit, quæ Augustum auctorem habuerat. Eandem alias Hadriani munificentiam superiori Nummo expressam refert quoque Abul Pharagius, ut primum ac præcipuum Cæsarisillius factum. Per **RELIQUA** autem eodem Nummo designantur publica & fiscalia debita tam Civium Romanorum (quamquam ea distinguit in commemoratione hujus rei Spartianus) quam residua Provinciarum ex præteritis Vectigalibus aut Tributis; & quæ postrema vulgo *Reliqua*, *Reliqua publica*, *Reliqua tributaria*, *Reliqua ex fiscalibus titulis*, *Reliquationes* etiam passim vocantur in libris veterum Jurisconsultorum & Constitutionibus Cæsarum; sicut alias quoque Paulo J. C. *Reliquationes Vectigalium*. Unde Eusebius etiam ex versione Hieronymi, in mentione hujus facti, *Reliqua Tributorum Urbis relaxavit chartis publice incensis*.
Græcis

Dyn. VII.
p. 76.

L. 25. 1. D.
de Publ. &
Vect.

Græcis vero eadem dicta similiter non λοιπάδες solum & λοιπὰ φία, sed etiam λείψανα seu *Reliquia*, (contra quam censet doctissimus Casaubonus ad Spartianum) ut mox è Procopio audiemus. Neque vero ignoras quam frequentia essent *Reliqua* illa, ad quæ exigenda & compellendos ad solutionem debitores, præter ordinarios Judices ac Rationales, tot *Exactores*, *Executores*, *Compulsores* item & *Opinatores* extra ordinem missos, iidem libri Juris Romanorum nos docent. Inde *Tabularii* insuper seu *Numerarii* constituti, qui in rationes referrent ac Judicibus iisdem aut *Exactoribus* indicarent, à quo & quantum id genus *Reliquorum* deberetur, ut liquet ex Constitutione Valentiniani, quæ in utroque Codice legitur. Unde etiam explicanda & supplenda venit vetus Inscriptio, in qua scribitur Florus Augusti Libertus TABULARI. FISCO ALEXANDRINI RELIQUO... h. e. *Tabularius Fisci Alexandrini Reliquorum*, ac simul illustrantur aliæ Constitutiones Imperatorum, in quibus iidem *Tabularii* *Civitatum*, aut inter officia fisco obnoxia recensentur. VETERA autem dicuntur in Nummo eadem *Reliqua*, Th. prout apud Tacitum, *Vetera* Provinciarum onera, & notantur apud Suetonium, *Tabula VETERUM arrarii debitorum*, h. e. præteriti temporis, sicut ea vocantur Jurisconsultis, ut *præteriti temporis Vectigal* à Papirio, & *præteriti temporis Reliquationes* in Novella Justiniani, ac nonnunquam *præterita*, ut de *præteritis condonatis* in eadem, alibi *Reliqua debita à præterito circulo Indictionis*. Ita *superiorum omnium temporum Reliqua* in alia Constitutione Theodosii. Et eatenus distinguitur Hadriani Indulgentia ab ea quorundam Cæsarum, qua non *Vetera* vel *præterita*, sed futura Tributa subinde remissa leguntur. Immo per eadem *Vetera* designata in Nummo

Thes. Græc.

5.

L. 1. de
Num. &
Actuar. C.

Th.

In Augusto.

L. 7. D. de
Public.
Nov.

CLXIII.

Nov.

CLVII. C. I.

non promiscue omnium superiorum temporum Reliqua, sed præterita annorum sedecim, ut ex Dione scimus. Ita duplo major M. Aurelii Indulgentia, à quo Reliqua sex & quadraginta annorum remissa tradit ali-
 Lib. LXX. bi idem Dio. Inde vero, & arte haud sine fundamen-
 to, Indictionum exempla colligit in Eusebianis *ὁ μέν*,
 & ex Hadriani Indulgentia annorum XVI. seu XV. ab-
 solutis, Marci autem XLV. itidem absolutis, quatuor
 Indictiones completas efficit, per quas nempe ejusmo-
 di fiscalium debitorum Remissiones fieri solitæ. At-
 que ita longe aut Constantini tempora quærenda ef-
 fet origo earum Indictionum, de qua tamen nihil cer-
 ti aut eodem Constantino antiquius docere nos potuit
 Petavius. Quamquam interdum aut citra limitatio-
 nem temporis remissa in genere omnia præteriti tem-
 poris *Reliqua*, ut cum aliunde tum ex commemorata
 paullo ante Constitutione Theodosii manifestum; aut
 ad pauciores etiam annos, quam è quibus vulgo con-
 stabat Indictio. Ita *quinque annorum Reliqua* à Constan-
 tino Flavienſibus *Æduis* remissa, ut ex eorundem Pa-
 negyrico scimus. Athenis vero Tributorum indictio-
 nes quinto quoque anno fieri solitas observat alicubi
 De Athen. Xenophon. Sicut ergo futura Tributa in triennium,
 Rep. quinquennium, aut simile annorum spatium subinde
 remissa apud Historicos leguntur; sic præterita etiam
 seu *Vetera* ad simile tempus nonnunquam condonata.
 Theſ. x. 6. Quin HS NOVIES MILL. summa eodem Nummo
 adscripta, ut & in veteri Lapide apud Gruterum, nisi
 quod huic summæ addantur ibi *Centena Millia*, sed de-
 scriptorum errore, quem merito ad Spartianum casti-
 gavit *ὁ μέν*, & cui suffragatur interiorum hodie littera-
 rum decus & Pecuniæ Veteris optimus interpretes Jo.
 Frid. Gronovius. Inde autem magnitudinem illius
 largi-

largitionis, quam non referunt auctores, adhuc hodie scimus, & quam (prout Nummo expressa) ad ducen-
 ties vices quinquies centena millia scutatorum Philip-
 peorum, seu ut hodie loquuntur, viginti duos *millio-
 nes* cum dimidio reduxerunt jam ante nos viri docti.
 Digna utique, mi OCTAVI, munificentia Romano
 Principe seu Parente publico, & vel quo nomine LO-
 CUPLETATOR ORBIS TERRARUM dici me-
 rito potuit Hadrianus, prout in antiquo Nummo vo-
 catur. Certe in tantum laudanda beneficentia, in
 quantum culpanda Vitellii profusio, qui eandem sum-
 mam NOVIES MILLIES SESTERTIUM *paucis* Tac. Hist.
simis mensibus intervertisse creditur. ABOLITA autem 2. 25.
 dicuntur signanter eadem Reliqua, quod igni traditæ
 fuerint debitorum syngraphæ, sicut Deum ædes *igni* Annal. 11.
abolitas dixit Tacitus, aut Poëta, *aboleri carmina flam-* 49.
mis, immo in simili facto Honorius juxta tres eade re
 Constitutiones in ^a Cod. Theodos. *Chartis ABOLI-* ^a L. 6. de
 TIS, quibus debita publica continentur; alibi, ^b *Atque ut* Indulg. deb.
ipsa memoria RELIQUORUM intercidat, Chartas omnes C. Th.
Ec. undique in medium congregatas palam flammis jubemus ^b L. 3. Eod.
 ABOLERI, item in Cod. Tit. *Chartis ABOLITIS* L. 14. Eod.
debitorum. Alioquin *Remissa* aut *Condonata* dicta vulgo
 ejusmodi Reliqua, ac sequiori ævo, ut observo, *Re-*
laxata, cum in Constitutione Honorii, *Privata quo-* L. 6. supra.
que rei debita similiter relaxamus, tum Eusebio in Chro-
 nico ex versione Hieronymi loco paullo ante adlegato,
 ac similiter Cassiodoro, *fiscalia tributa relaxasse.* Quæ Var. l. 111.
 liberalitates cæteroquin vulgo *Indulgentia*, ut notum, c. 32.
 illa ætate dici solitæ, sicut *relevatio* de futuris, juxta
 Justiniani Novellam. Hinc etiam haud ignoti Tiruli Nov.
de Indulgentiis Reliquorum, aut *Indulgentia Tributariorum* CLXIII.
Reliquorum, & quod eodem spectat, *de Reliquis publicis*
non.

non exigendis. Alias liquet, quo sensu sumatur *abolitio* aut *abolitio publica* apud eosdem Jurisconsultos, quæ nempe ad *Indulgentias Criminum*, de quibus Codex Theodosianus, non autem *Reliquorum* spectant: quamquam & juxta Nummum, nec in dispari beneficentia

Annal. xiii. Tacitus, loco alibi excusso, *Manet tamen ABOLITIO Quadragesima*; alibi autem, *Tributorum abolitio*. Similes vero cum temporarias tum perpetuas largitiones Cæsarum in condonandis residuis Tributorum aut Vestigalium, vel abolenda eorum parte commendant sæpe Auctores, ut in Augusto, Aurelio, M. Aureliano Dio, Aristides, Capitolinus, Vopiscus; in Antonino

Lib. xxv. Pio Fasti Siculi, in Juliano Ammianus & ipsemet

^a Ep. xlvii. in ^a Epistolis ac Misopogone; in Valente idem ^b Am-

^b Lib. xxxi. mianus, cui traditur *in aderandis RELIQUORUM de-*

In Panegy. *bitis non molestus*; ac denique in Gratiano Ausonius.

Immo si Procopium audimus, id non jam ab uno sed à singulis Cæsaribus, neque semel sed aliquoties fieri solitum, ut reliqua condonarent; qui locus præclarus index hujus moris meretur hic adscribi; *πρώτη μὲν εἰς*

Arcan. Hist. c. 30. *συνήκον ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἑκάστον τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἔχοντα ἐκ ἁ-*

παξ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλὰς πῶς τῶν δημοσίων ἐφλημάτων

ΛΕΙΨΑΝΟΙΣ οὖν κατηκόες δωρεῖσθαι πάντας *primo qui-*

dem solitum erat ab antiquo, unumquemque è Romanis Casa-

ribus, non semel sed sæpius publicorum debitorum RELI-

QUA omnibus, qui erant in ditione Pop. Rom. remittere;

& ratione addita, ne perpetuo in his angustiis versa-

rentur, aut Quæstorum Reliqua exigentium molestiæ

essent obnoxii: Justinianum vero spatio annorum duo-

rum & triginta nulla ejusmodi *Reliqua* remisisse; quo

factum ut miseri subditi non novam sed præteriti tem-

poris gravem & iniquam exactionem veriti, fortunis

omnibus exuerentur. Quam immerito autem hac labe

one-

oneretur Justinianus, & quam non inferior fuerit ex laude, quam ex *Indulgentiis Reliquorum* captaverant Deceffores, abunde arguunt duæ ejusdem Novellæ anno imperii xxviii & xxix latæ, quibus xxiii annorum Reliqua omnia condonat. De Juliano alioquin observat Ammianus, cavisse illum *ne per Indulgentias quas appellant Tributaria rei concederet* RELIQUA; idque ob rationem quam addit haud absurdam, quod ejusmodi Indulgentiæ cederent tantum in commodum divitum, non vero pauperum, qui ad universam solutionem omnium id genus Reliquorum, sub exordia principatus compelli sine laxamento consueverant. Similem vero Indulgentiam Reliquorum ut Romanis Cæsari-
 bus, ita jam olim in regni auspicio cum Laconum tum Persarum Regibus consuetam tradentem videas Herodotum, *ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστέμνῃ βασιλὺς τὸ πρῶτον φόρον μάλιστα πάσῃσι τῇσι πόλεσι, apud Persas Rex creatus omnibus civitatibus Tributum quod debent remittit.* Neque disparem in aliis Regibus beneficentiam commendant nonnunquam auctores, ut in Alexandro Magno Arrianus, Solensibus *L Talenta Reliqua* remisisse; in Perseo Polybii Excerpta eum universis Macedonibus fiscalia debita condonasse; in Mithridate Justinus, *debita Civitatibus publica privataque remittit*; & in Theoderico Cassiodorus, eum Arelatensibus, ut modo audivimus, *fiscalia tributa relaxasse*. At Rhodiorum singulare facinus memorat Dio Chrysost. qui remissionem omnium debitorum sibi à Romanis factam admittere detrectarint. Neque insolitus etiam modus abolitionis superiori Nummo expressus, Imperatoris nempe face accensa Reliquariorum syngraphas comburentis; quo sublata vel præcipua calumniandi (ut aliunde scimus) materia, securitati eorundem perpetuæ

Nov.
CLXVII.
& CLXVIII.

Lib. xvi.

Lib. vi.

Lib. ii.

περ. διαβ.
Pag. 125.
L. xxxviii.

c. 3.

Orat. xxxi.

L1111

tux

tux consuleret. Hunc morem certe videtur ab Augusto haussisse Hadrianus, de quo simile factum referunt præter Suetonium Dio ac Appianus; & quem rursus post Hadrianum æmulatus cum Marcus juxta Dionem Lib. lxx. & Orosium, tum Aurelianus apud Vopiscum, *tabulas* Lib. viii. *publicas ad privatorum securitatem exuri in foro Trajani semel jussit*; ac præterea juxta Ausonium Gratianus, & latis aliquot ea de re Constitutionibus, ut paullo ante vidimus, Honorius. Immo quod laudabile facinus Pag. 207. Pio quoque adscribunt Fasti Siculi seu *Επιτηρηχρόνων* à Scaligero edita; quamquam altum sit apud auctores in rebus Pii de eo facto silentium. Quum vero iidem Fasti nihil tale de Hadriano referant, quod tamen intacta Auctorum, Lapidum ac Nummorum simul fide constat, haud vane suspicari licet, illos id Pio secus tribuisse, quod ad Hadrianum Decessorem aut successorem Marcum referri debuit. Neque vero pauca id genus occurrunt in Fastis illis male ordinata, quæ intacta reliquit, aut è quibus in lubrico ædificat *ὁ πύργος*.

De LIBE-
RALITA-
TIBUS &
CONGI-
ARIIS *Cæsaris*
nummi.

Ejusdem vero aut Hadriani, aut Decessoris Trajani, aut aliorum priorum juxta ac sequentium Cæsarum LIBERALITATES, CONGIARIA DATA POP. ROMANO, vix aliunde rursus, quam ex præclaris eorundem Nummis scimus, in quibus repetita sæpius illarum largitionum memoria: adeo ut in Hadriani Numismatibus VI ejusdem LIBERALITATES, in Pio VIII, in Marco VI aut VII, in Severo VI, & Antonino Caracalla etiam VIII diversis temporibus factæ reperiuntur. Ita CONGIARIUM PRIMUM P. R. DAT. in præclaro Titi nummo apud illustrem Sevium, in aliquot Trajani nummis Mediceis, CONGIARIUM PRIMUM, SECUNDUM,

TER-

TERTIUM; in Nerone CONG. II. DAT. POT.
 in M. Aurelio etiam CONG. AUG. III. & CONG.
 AUG. IIII. Quibus vero temporibus, aut qua oc-
 casione eadem largitiones factæ, docere possunt ad-
 scripti in iisdem Nummis Consulatum aut Tribu-
 nitæ Potestatis numeri; atque ita inde suppleri de-
 ficientes hic passim Romanæ Historiæ Annales, qui
 nonnunquam bis aut ter ad summum dati ab uno vel
 altero Cæsare *Congiaris*, aut *Liberaltatis* præstitæ me-
 minere. Quis jam similem Nervæ beneficentiam me-
 morat, præter præclarum ejus Nummum inscriptum
 CONGIAR P. R. S. C. aut geminum Gazæ Barbe-
 rinæ, CONGIARIUM DA. P. R.? Quis Getæ, præ-
 ter Antonini fratris nummos, in quibus illius LI-
 BERALITAS V, hujus VI. signatur; cujus generis
 aureum vidi etiam in Gaza Regia Gallorum? Quis Ma-
 ximi & Pupieni, præter insignem eorum Nummum,
 qualem æreum quoque suppeditavit mihi Museum
 Seguinianum, LIBERALITAS AUGUSTORUM?
 Quis vel Philippi aut Decii, præter inscriptum prioris
 Nummum, LIBERALITAS AUG. II. & alterius
 LIBERALITAS AUG. ut sexcentos id genus omit-
 tam sub singulis ferme Cæsaribus aut majori eorum par-
 te signatos? Quid vero illustrius in Actis Pacis eorun-
 dem Cæsarum, quid ad eorum commendationem & ad
 aliorum simul exemplum magis opportunum? Unde
 præterea nisi ex eorundem Nummorum contempla-
 tione discas omnem rationem hujus moris, qui non
 semel viris doctissimis imposuit, ac præ aliis τὸ πᾶν ad
 Historiam Augustam; dum in Amphitheatri gradi-
 bus omnes illas argenti & tesserarum largitiones & pa-
 num divisiones fieri existimat; ac de iis interpretatur
 inscriptionem antiquam, QUÆ DIVISÆ SUNT

POPULO PER GRADUS, & locutiones frequentes in Codice Theodosiano, *de Gradibus, in Gradibus, & Gradibus Panem distribuere?* At vero hanc ejus sententiam

H. Vales. ad
Ammian.
& Jac. Go-
thofr. ad C.
Th.

merito jam ante nos ab aliis impugnata, præ cæteris Nummi veteres abunde refellunt, qui ob solemnitatem ejusmodi largitionum percussi, ostendunt erectum Tribunal seu suggestum, & Gradus ante quibus conscendebatur; sedentem in Curuli Imperatorem; stantes in eodem suggestu unam aut plures figuras, cum Congio aut Tessera, Frumentarias aut Nummarias Tesseras distribuentes singulis per illos gradus easdem recipientibus. Cujus generis en tibi duos nummos priorem cum Nervæ Congiario supra indicato; alterum Alexandri Severi è Museo Christinæ Augustæ.

Origin. l.
XIX. C. I.

Porro autem vicinum fuisse illum suggestum, & eandem simul harum divisionum rationem firmat illustris apud Josephum locus, male ab eodem viro summo acceptus, ubi inter alia de illo suggestu loquens, *ὕψηλόν τε ἐστὶ τὸ στήθαι εἰς τὴν ἀγορὴν φέρων*, *sublimis vero est ille suggestus ducens ad forum*, & quo respexit Prudentius loco haud ignoto,

Et quem panis alii gradibus dispensus ab altis.

Quæ satis ante oculos ponunt, quid sibi velint locutiones illæ PER GRADUS, aut PANUM GRADI-

L I U M

LIUM obviæ in inscriptione veteri, apud Cassiodorum, & in Codice Theodosiano; quæ non alio, quam ad Gradus erectos ante illum suggestum respiciunt, è quibus Tesseræ nummariae aut frumentariae, ac postea id genus Panes quoque dividebantur. Neque proinde tamen superiores alique id genus Nummi, de *Panum* illorum *Gradilium* dispensatione seu *Annonis Civicis* cum clarissimo hujus ætatis Jurisconsulto explicandi veniunt. Illæ enim *Annona* seu *Panes Civiles* quotidie distribui soliti, unde ἄρτοι ἡμερήσιοι vocabantur, quod è Codino notavit jam ad Historiam Augustam ὁ πᾶν. At Nummi, de quibus agimus, ad extraordinarias Imperatorum largitiones spectant, quas nempe vel sub auspicia Imperii; vel die virilis togæ destinatis hæredibus datæ; vel adoptato aliunde successore, declarato Cæsare, Natalibus aut Quinquennialibus vel Decennialibus Principis; liberorum Nuptiis; solemnibus Victoriarum ac Triumphorum; adventu in Urbem; aliisque id genus publicis festivitibus, Populo aut Militibus erogabant. Has enim ut plurimum video ejusmodi largitionum occasiones in antiquis monumentis. Quo spectant etiam extraordinariae illæ Annonæ largitiones Urbi aut Italiae pro temporum ratione concessæ; ut à Nerva, cujus facti rursus solus index ejus Nummus in quo Modius cum spicis & inscr. **PLEBEI URBANÆ FRUMENTO CONSTITUTO**. Quamquam id factum ad certam & stabilem frumenti divisionem spectare videatur; qualem menstruam Principum liberalitate Romæ constitutam nosti, & fidem inter alios facit Philo de Augusto εἰ μὴ ἀλλὰ καὶ ταῖς μηνιαίοις τῆ πατριδὸς Διανομαῖς, δαγόμεν ἢ σίτον ἐν μέρει παντὸς ἔδῃ-
^{Legatio. ad}
^{Calum.}
 μὲς λαμβάνοντ, *Domi quoque quoties menstruas pecunia frumentive distributiones populus acciperet. Adde Alimenta*
 Italia.

Italia sub Trajano decreta, juxta ejusdem Nummum
ALIM. ITAL. S. P. Q. R., unde postea etiam con-
stituti Curatores Alimentorum Italix, qualis Didius
Julianus Spartiano, *curam ALIMENTORUM in I-*

Capitol. in
M. Aurel.

TALIA *meruit*; aut quomodo similiter à Marco Italix
civitatibus in annonæ penuria ex Urbe subventum.

Cæterum nonnunquàm signata similis Cæsarum LI-
BERALITAS, per Mulierem stantem cum Cornu-
copia, è qua frumentum effundit, aut quæ utraque
manu Cornucop. & Congium vel Tesseram tenet. In-
signis etiam nummus Hadriani Mediceus, in quo pro
more insidens tabulato Imperator, stans ante illum
Mulier frumentum è copix cornu effundens in sinum
alterius stantis, alia autem discedens cum sinu pleno fru-
menti recepti, ac inscr. LIBERALITAS COS. III.

S. C. Quæ insuper satis arguunt, eosdem Nummos
ad ea tempora respicere, quibus per Tesseræ frumen-
tarias Annona publica distribui viritim consueverat,
nondum autem per Panes Gradiles loco frumenti, si-
ve illa ordinaria, quæ menstrua olim erat, ut modo
audiebamus, sive extraordinaria ob causas commemo-
ratas. Interdum etiam designata per similes LI-
BERALITATES Donativa Militum, ut liquet ex iis
Nummis, in quibus ante suggestum adstant Prætoria-
ni milites, aut in quibus figura stans dextra Congium,
sinistra Labarum tenet. Ut enim *Liberalitas*, sic *Congia-*

De Benef.
l. i. c. 16.

rium nonnunquam pro quovis munere; ut quum Se-
neca ad Urbes aut homines datos eandem vocem
transfert, *ut tua Congiaria urbes sint*; alibi, *Sejanus pa-*
trẽm tuum clienti tuo Satrio Secundo Congiarium dedit; in
specie aliquando pro Donativo militum, ut apud

Conf. ad
Marciam
c. 22.

L. xvi. Ep.
ad Att. 8.

Tullium de legionibus Macedonicis, *hæ Congiarium ab*
Antonio accipere noluerunt, & apud Capitolinum in Pio;
sicut

sicut vicissim Donativum pro Congiario apud Spartianum, *Donativum Populo ac militibus expendis. Largitiones* ^{In Hadriano.} alioquin & *largitates* dictæ sequiori ævo ejusmodi Cæsarium Liberalitates; quomodo posterior occurrit eo sensu in duabus Constitutionibus Theodosii, in titulo de Annonis Civis Codicis Theodosiani, item apud Spartianum in Caracalla, *non tenax in largitate.* ^{Tom. v. p. 252.} Prior autem, cum haud infrequens eidem Spartiano, tum apud Hieronymum, *quidquid & Imperatoris LARGITIO & honoris insula dederant, in usus pauperum conferebat.* ^{Ep. ad Salvin. T. I. p. 74.} Hinc similis etiam LARGITIONIS mentio in sequenti nummo Constantii, in quo sedens Imperator cum Tiara inter duas figuras unam militis stantis, alteram cum Corona radiata dextram Constantio porrigentem, aut ab eo aliquid accipientem,

Chiffletius noster, qui haud vulgarem hujus antiquitatis amorem ac peritiam conjunxit, & cui hujus nummi iconem debeo, opportune eundem referebat ad illam Constantii liberalitatem, qua Arfacem Armenia Regem prosequutus dicitur apud Ammianum, *Constantius accitum Arfacem Armenia Regem SUMMAQUE LIBERALITATE susceptum pramonebat & hortabatur, ut nobis amicus esse perseveraret & fidus;* mox, MURER A-

NERATUS cum Comitibus quos duxerat, rediit ad regnum, nihil ausus temerare postea promissorum, obligatus gratiarum multiplici nexu Constantio. Commode itaque de eodem Rege Armenio explicanda illa figura radiata, & signatus nummus in memoriam liberalitatis illius seu largitionis, quam in eum contulit Constantius; & cui lucem foeneratur insuper Spartianus in simili Hadriani munificentia, *Reges eorum LARGITIONIBUS prosequutus*. Hinc nota etiam illo ævo *Largitionis* pro *Ærario* significatio, unde *Comites sacrarum Largitionum*, qui ante Procuratores aut Præfecti sacri *Ærarii* vocabantur. Cæterum distributæ nonnunquam ejusmodi largitiones, quæ fiebant Populo Romano, Curatoribus Tribuum & Centurionibus plebis, qui nempe easdem postea viritim dividerent, sicut factum ab ejusdem Constantii conjuge Eusebia. Index mihi hujus moris ipse Cæsar Julianus, insigni loco ubi de Augustæ illius in Urbem adventu verba facit, ὅπου πένειμα τὸ Φυλὼν τοῖς Παισιέταις καὶ εκατοντάρχαις ἔργα θύας ἀπαιρημῶσαι· quantum autem pecunia Tribuum Curatoribus & Centurionibus plebis numerari jussit. Liberalitate scilicet in adventu Cæsarum haud infueta, quam & infra illa tempora in Theodosio scilicet seniore commemorat Idatius, & juxta eundem Marcellinus Comes, *Theodosius Imp. cum Honorio filio suo Romam mense Junio introivit, CONGIARIUM Romano populo tribuit*. Ne abolitum jam quis putet illa ætate *Congiariorum* usum aut nomen, quod vix tamen in Nummis, qui supersunt, illorum temporum videas. Mitto alia, quæ addi hic possent forte haud protrita, neque scitu injucunda, de varia & multiplici ratione ejusmodi Liberalitatum & Congiariorum; de ætate illorum, qui ad ea admittebantur; de Tesseris Frumentariis ac Nummariis, earumque varietate,

Orat. 111.
p. 241.

In Chroni-
co.

tate, nec una appellatione, de multiplici numero summæ viritum datæ; de pondere & valore Nummorum, qui destinabantur nonnunquam ad similes largitiones: sed partim quibus non licet leviter defungi; partim quæ ab aliis jam dicta, aut vero dicentur uberius & accuratius à viro utriusque nostrum amicissimo ac insigni Lycei Pisani ornamento Valerio Chimentelli, luculento opere de Re Donatica veterum, ad cujus editionem se publice nuper obstrinxit. Nos vero hic ad alia, & quidem ad finem operis, ita urgente Typographo, properamus.

Singularem quoque superiorum Cæsarum Beneficentiam ac Providentiam signant varii illorum Nummi, qui vel PROFECTIONIS ab Urbe, ac ADVENTUS eorundem in Provincias meminere; aut singularum RESTITUTORIS titulum iisdem Cæsaribus sæpenumero tribuunt. Ibi videmus utique Hadrianum aliquem, aut Marcum, aut Severum, Augusti exemplo, ac ut decuit *cunctarum Provinciarum parentes*, circumferentes terrarum orbi præsentia sua varia subinde ac insignia beneficia. In Mauretaniam Expeditionem suscepisse Hadrianum colligit alicubi ex Spartiano eruditissimus Reinesius. Certum vero id ex ejus Nummis, ubi ADVENTUS MAURETANIÆ legitur, quomodo & similem Trajani profectio-
De AD-
VENTU Cæ-
sarum aut
RESTITU-
tis Pro-
vinciis.

memorant itidem ejus Nummi, ADVENTUS AUG. MAURETANIÆ. Neque vero *African* solum, *Alexandriam*, *Asiam*, *Bithyniam*, *Hispaniam*, *Judaam*, *Italiam*, *Macedoniam*, *Thraciam* lustrasse Hadrianum docent similes ADVENTUS eorundem locorum, totidem Nummis inscripti, qui occurrunt in antiquariorum libris, sed *Ciliciam* quoque, ut liquet ex numismate parum obvio, quod nuper Cimeliar-
M m m m m chio

chio inclytæ Reginæ accessit ADVENTUI AUG. CILICIÆ. Ut pateat quam vere à Dione sit adfer-
tum, neminem Principum tantum terrarum peragraf-
se; quo nomine HERCULEM etiam eundem appel-
latum existimavit doctissimus Casaubonus. Sic dupli-
cem Severi in Thraciam profectiōem arguit num-
mus ejusdem Mediceus, ΕΠΙΔΗΜΙΑ Β. CΕΤΗΡΟΤ
ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Adventus II. Severi, Pe-
rinthiorum Neocoron.* Tacitum vero Augustum etiam
extra Urbem profectum ac Romam reversum, vix a-
liunde quam ex præclaro ejusdem Nummo colligas, in
quo Imperator equitans, præeunte victoria, à tergo ve-
ro miles, & signa Legionum cum inscr. ADVENTUS
AUG. Frequenter vero plures figuras juxta Aram &
cum Tauro videas, ad sacra nempe facienda paratas,
quibus illum ADVENTUM AUGUSTI prosequun-
tur eæ, quas adibat Imperator, Provinciæ. Sacra nem-
pe olim peracta in adventu aut reditu Principum; quo-
modo Clytemnestra apud Senecam nuntiatio illi Con-
jugis adventu,

In Cimel.
Mediceo.

In Aga-
mcm.

Astron.
l. 11.

In Panegy.

Sacris colamus prosperum tandem diem;
ne alios testes huc advocem in re haud obscura; aut alio-
quin Rhodiorum exemplum, qui juxta Hyginum,
quoties à littore longius prodeunt classes, *prius sacrifici-*
cant Phorbantis ADVENTUI. Sicut sacris nempe Deo-
rum loci præsidum, quod alibi diximus, præsentiam,
ita iisdem salutarem Augustorum Epiphaniam cele-
brant Urbes & Provinciæ, ac felicitatem suam prædi-
cant iis, quas interdum præferunt id genus Nummi,
inscriptionibus, ADVENTUI AUG. FELICISSI-
MO; aut FELIX ADVENTUS AUG. NN. Hinc
de Adventu Constantini ac filiorum, quem Roma sibi
pollicebatur, Nazarius, *Unum modo quo fieri posset Roma*

FE-

FELICIOR, *maximum quidem, sed tamen solum, ut Constantinum, ut Beatissimos Cæsares videat, & fruendi copiam pro desiderii modo capiat, ut vos ALACRIS excipiat, &c.* Certe ubi Hadrianus in Africam venit, ad ADVENTUM *ejus post quinquennium pluisse*, auctor est Spartianus, ac ideo ab Africanis dilectum. Inde etiam quum partim præsentia sua, ut Hadrianus, Marcus, Severus; partim etiam absentes, ut Pius, ac nonnulli id genus Cæsares, variis modis easdem Provincias sublevarent; jacentes erigerent; damna earum in gloriam Principis verterent; refovendo easdem aut instaurando; modo Tributa, Vectigalia, Reliqua, Vehiculationem remittendo aut abolendo; modo tertiam partem vel Vectigalium, vel fundorum civitatibus ad publicas necessitates aut reparanda mœnia deputando, quorum illud prisca institutione receptum docet Constitutio Theodosii, posterius ab Honorio demum & Arcadio inductum Codex Theodosianus; modo pecunia aliunde, ut à Pio factum narrat Capitolinus, easdem adjuvando; modo Præsides & Procuratores suos licentius in eo munere versantes coercendo, sicut de Hadriano Spartianus; haud immerito idem RESTITUTOR ACHAIÆ; AFRICÆ; ARABIÆ; ASIÆ; BITHYNIAE; CILICIAE; GALLIAE; HISPANIAE; ITALIAE; MAURETANIAE; MACEDONIAE; PHRYGIAE; SICILIAE, aliarumque adhuc regionum publico ære signatus. Ut proinde de illo Cæsare, jure optimo dixerit Aur. Victor, *cum oppida universa RESTITUERET*. Immo non BITHYNIAE solum, sed in specie ejusdem Metropoleos Restitutor legitur in rarissimo nummo Abbatis Bracefii inscripto, RESTITUTORI NICOMEDIAE; cujus nempe, ut aliorum id genus, solemnitus typus, stans Imperator

M m m m m 2

sup-

L. 13. C. de Vectig.

L. 32. de oper. publ. C. Th.

supplicem posito genu Urbem aut Provinciam deum
erigens.

Hinc de Hadriano in Chronico Eusebius, *Terra motu facto NICOMEDIA ruit, & vicina urbes plurima eversa sunt. Ad quarum instaurationem Hadrianus de publico est largitus impensas. Ut liqueat quo titulo ac jure NICOMEDIAE aut BITHYNIAE RESTITUTOR dicatur in iisdem Nummis. Sic collapsas terræ motu duodecim Asiæ Urbes à Tiberio erectas ac restitutas præter Auctores, celebrat notus ejusdem Nummus CIVITATIBUS ASIÆ RESTITUTIS. Quorespexit Velleius, Fortuita non Civium tantummodo, sed Urbium damna Principis munificentia vindicat. RESTITUTÆ URBES ASIÆ: qua de re consulendus item Strabo; & quod simile Marci beneficium prædicant Nummi à Communitate XIII. civitatum signati, quos alibi descripsimus. Ita eodem exemplo Galba REST. NUM. seu *Restitutor Numidia*, dictus in præclaro Nummo Seguiniano, & Postumus aut Gallienus RESTITUTOR GALLIARUM; quomodo Vopisco etiam vocatur Aurelianus; ac nonnunquam augustiori titulo in aliis Nummis, RESTITUTOR GEN. HUMANI; ut Licinius Valerianus, aut RESTITUTOR ORBIS Valerianus ac Aurelianus, alique;*

Lib. XII. &
XIII.

liique; de quo Aureliano proinde Vopiscus, *per quem totus Romano nomini ORBIS est RESTITUTUS*, seu, ut in nummo insigni Hadriani, RESTITUTORI ORBIS TERRARUM. Mitto jam aut L. Vero si-
 gnatos nummos ut RESTITUTORI PARTHIÆ; aut Marco SARMATIÆ; aut denique eodem spectantē titulos RESTITUTORIS URBIS; EXERCITUS; REIPUBLICÆ; ac etiam MONETÆ; quos Severo, Alexandro, Probo, Jovino, Valentiniano aliisque tribuunt itidem antiqui Nummi. *Respublica nempe, juxta Athalarici decretum apud Cassiodorum, non est unius civitatis cura, sed totius regni provisā custodia.*

In Cimel.
 Regin.
 Christ.

Var. l. ix.
 c. 11.

Neque minora Munificentiz & Majestatis eorundem Principum exempla præbent REGES ab iis frequenter exteris gentibus DATI. Præverant Augustus, Tiberius, Claudius, Nero, à quibus Arsacidarum aut Armeniorum folio Reges subinde impositi leguntur; ut de Mauris, Judæis, aliisque nihil jam dicam. Inde plures iique haud vulgares Nummi, hinc cum Cæsarum effigie, illinc eorum Regum, quos vel datos à Romano Principe, vel in fidem acceptos liquet: cujusmodi, quos supra enumeravimus, qui hinc Augustum, Claudium, Flavios, Lucillam, Pium, Severum, Gordianum, illinc RHOEMETALCEM, AGRIPPAS, MANNOS, ABGAROS, SAUROMATEM, aliosque id genus signant aut recensent. Ut certe haud illustriori documento delati beneficii, aut obsequii debiti fidem contestari potuissent iidem Reges, prout eos haud immerito vocat Strabo. Quibus adscribendus etiam venit Ponto ac Bosporo ab Augusto impositus juxta Dionem POLEMO; unde Nummus argenteus quantivis pretii, qui in priori area Augustum,

De REGIBUS DATIS à Cæsari-
 bus.

Lib. vi.

Lib. l. iii.

M m m m m 3

gustum,

Annal. 11.
56.

gustum, in altera eundem Regem Ponticum, ut Tacito vocatur, & à quo dictus seu à filio *Pontus Polemoniacus*, exhibet, & quem Regiæ Gallorum Gazar novissime insertum indicabat mihi vir plenus officii omni-que laudum ac virtutum genere ornatissimus Henricus Justellus. Sub Trajano vero, ut propagati latius, quam sub Decessoribus imperii fines, sic ampliata quodammodo juris illius & majestatis prærogativa. Non jam Romæ; sed Ctesiphonte in ipsa Parthorum Regia Rex nomine **PSAMATISSORIS** iisdem Parthis à Romano Principe constitutus: quod factum præter Dionem ac Spartianum tangit quoque in Parthis Arrianus apud Photium. Id vero, si aliunde non constaret, docerent nos hodie præclari hujus Cæsaris Nummi inscript. in averfa parte **REX PARTHIS DATUS**; & quo referendus itidem cum alter apud Oconem, **REX PARTHICUS RESTITUTUS**; tum alius parum obvius, **REX PARTHUS**. Armeniis etiam Regem nomine Parthamasiū dedit, illato proinde Parthis & Armeniis bello, quod Rex Armeniorum non à se, sed à Parthorum Rege Diadema accepisset. Haud uni etiam genti barbaræ ad Pontum Euxinum, impositos ab eodem Trajano aut ejus successore Hadriano Reges commemorat in Periplo Arrianus. Inde constitutos illos per Orientem aut alios terrarum tractus Reges signat etiam memorandus ejusdem Trajani nummus aureus, cum inscr. **REGNA ADSIGNATA**; quem & alibi non semel visum Etrusci Mæcenatis Giza nobis suppeditavit.

In Cimel.
Regin.
Christ.

In Peripl.
Pont. Eux.

Vides

Vides in priori tam augustæ solemnitatis morem, curuli in suggestu insidentem inter duos milites Imperatorem;posito autem genu supplicem Arsacidam,quem Parthis Regem protensa dextra constituit, juxta nempe Phraatis exemplum Horatio commemoratum,

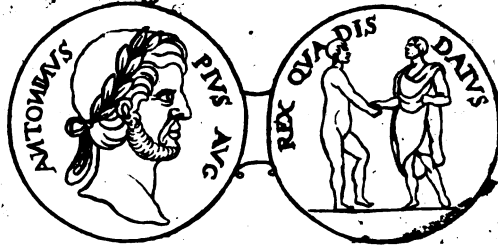
L. I. Ep. XII.

— *jus imperiumque Phraates*

Cæsaris accepit genibus minor:

aut illud Claudiani, *positoque Tiarâ submisere genu.* PO- VI. Conf. Honor.
 steriôr vero non quinque, ut cælator male expressit, sed sex figuras exhibet, sedentem itidem in substru-
 ctione Imperatorem; stantes cum Tiaris aut Coronis Reges ab eo creatos; eundemque alteri figuræ stanti
 manum porrigentem. Ut proinde haud obscurum, quænam designetur divino Revelationum Scriptori,
 ἔχων βασιλείαν ὑπὲρ πάντων βασιλείων τῆς γῆς, *imperium habens* Apoc. XVII. 18.
supra Reges Terra. Sic Trajani, aliorumque Deceffo-
 rum exemplo, à Pio & L. Vero Reges rursus Armeniis
 dati, juxta præclaros Nummos utriusque Cæsaris,
 REX ARMENIIS DATUS, aut REX ARME-
 NIÆ DATUS, quos descripserunt diligentes anti-
 quarii. Inde mos ille ad sequiôra tempora transmissus,
 cujus meminit Procopius, ut Armeniæ minoris satra- Lib. III. de
 pæ quinque constituerentur, qui insignia à Rom. Im- Ædif. c. 1.
 peratore Chlamydem, Tunicam, Calceamenta colo-
 ris

ris puniceæ, quæ nemo nisi Imperator Romanorum & Rex Persarum possit gestare, obtinere consueverant. Immo non *Armeniis* solum sed *Quadis* etiam *Regem à Pio datum*, de quo silent Auctores, docuit me rarissimus ejusdem Cæsaris nummus, quem videre licuit in Museo Seguiniano.

Stantes hic cernimus duas figuras, unam nudam Regis illius barbari; alteram Legati Cæsaris dextram illi porrigentem. Bella nempe aliasque id genus Expeditiones per Legatos ac Præsides obiisse Pium refert Capitolinus, qui extra agros aut Campaniam pedem non extulerit. Ita in altero Nummo modo indicato, *Rex Armeniis datus*, non Imperator, sed Legatus nomine Cæsaris coronans Regem visitur. Haud aliter ac iisdem Armeniis olim à Caio nepote Augusti Ariobarzanes, & à Germanico Artaxias sub Augusto ac Tiberio impositi. *Regis* autem illius *Quadis dati* nulla mentio aliunde in rebus Pii, nisi quod fide & auctoritate hujus Nummi *Quadis* pro *Ladis* apud Capitolinum videretur restituendum *Pacorum Regem Ladis dedit*, quæ de *Lazis* vulgo explicant viri docti, ac ita reponendum statuunt; alii *Lados* pro *Lazis* dictos exempli tuerentur: quibus consona *Diabolus* & *Zabolus*, *Diarryto* & *Zarryto*, *Diabas* & *Zabas* juxta Cl. Valesium ad Ammianum; apud Philostorgium similiter *Ναδανδὸν ἢ Νάζανδρον ἐξορμαζέει*, & quæ alia id genus addi possunt. Quibus etiam

Lib. VIII.
c. II.

etiam suffragari videtur, tum quod apud Procopium L. IV. Bell. Goth. c. 2. lego, credi Romanos sub Trajano Lazos usque & Sagidas pervasisse; tum qui fidem facit ea de re Arrianus, ubi Lazis Regem nomine Malassam ab Hadriano In Periplus. Pont. Euxi. datum scribit: ut proinde nihil obstat ab Hadriani successore idem quoque factitatum. Accedit & Pacori illud nomen Armeniis, quibus finitimi Lazi, familiare. Alioquin, ut Lazorum frequens sequiori ævo ac ætate Justiniani apud Procopium & Agathiam mentio, quorum postremus insignia Regia Lazorum Regi à Justiniano pro more missa commemorat, ita obscura in rebus Romanorum anteriorum ætatum. Quadorum autem non frequens solum memoria in rebus Marci, qui Pium excepit; sed iidem jam ante Romanis pridem noti, ac similibus imperiis adfueti leguntur, unde etiam sub Tiberio barbaris dato Rege Vannio gentis Quadorum. Immo, Tac. Annal. 11. 63. quod huc potissimum facit, Marcomannis & Quadis Reges quidem fuisse, sed vis & potentia REGIBUS in De German. c. 42. auctoritate Romana. Id vero clarius explicat in Marco Capitolinus, QUADI autem amisso REGE suo, non prius se confirmaturos eum, qui erat creatus, dicebant, quam id nostris placuisset Imperatoribus. Aderat nempe præter antiquam consuetudinem, recens illud Pii exemplum, à quo (quicumque tandem fuerit) Regem Quadis datum, testis idoneus superior Nummus. Quæ de Quadis autem iste loco modo adlegato, eadem de Mauris tradit Procopius; prisco more apud eos receptum, ut nemo etiam Romanorum hostis, Regem se declaret, nisi Regia insignia ab Imperatore habuisset; unde quum & ii à Vandalis acceperant, male fundatum imperium credebant: Alioquin non datum, sed sublatum Quadis Regem, nomine Gabinium, insigni Romanorum perfidia inter sacra hospitalis mensæ Va-

N n n n n

len-

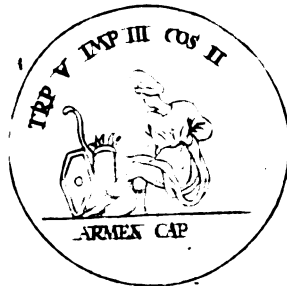
Lib. XXIX. Ientiniiani temporibus trucidatum, apud Ammianum legas.

De EXPE-
DITIONI-
BUS & VI-
CTORIIS
Cæsarum.

Orat. I. in
Julian.

Mitto jam eorundem Cæsarum EXPEDITIONES bellicas; subjugatas PROVINCIAS; VICTORIAS; TRIUMPHOS; devictarum Gentium spolia, Tro-pæa; quibus plena omnis hæc memoria, plenietiam doctorum virorum, qui in ea tradenda hætenus aut explicanda, laborarunt libri. Describit prima Philip-pica Gregorius Theologus, solemnes Imperatorum Statuas ac Imagines, quibus modo Urbes dona offe-rentes, modo Victoriæ eisdem coronantes, modo ja-centes ad eorum pedes & prostrati Barbari; modo mul-tiplices Venationes insculptæ visebantur. Nonne ve-ro eodem adhuc spectaculo nos oblectant cælatæ id ge-nus imagines in antiquis iisque copiosis Imperatorum Nummis? Quam insuper nobiles adjunctæ id genus symbolis Inscriptiones, æterna propagati à Trajano ul-tra Euphratem ac metas Romanæ potentiæ præscri-ptas imperii monumenta, ASSYRIA IN POTE-STATEM P. R. REDACTA; vel ASSYRIA ET PALÆSTINA IN POTESTATEM P. R. REDAC. aut ARMENIA ET MESOPOTAMIA IN PO-TESTATEM P. R. REDACTÆ: aut BABYLO-NIA, vel EUPHRATES, vel TIGRIS; aut A-DIAB seu *Adiabene*, unde dicti *Adiabeni* Imperato-res? Ita dilatatum sub eodem Trajano trans Istrum im-perium prædicat cum DANUBIUS, tum DAC. CAP. seu *Dacia capta*, & clarius DACIA AUG. PROVIN-CIA, ac ideo quidem *Augusti*, quod post divisionem Provinciarum Cæsaris ac Populi, Cæsaribus non Po-pulo accederent novæ Provinciæ, ut alibi jam è Dione vidimus, & quæ proinde non à Proconsulibus, sed Le-gatis Augusti regebantur. Vetus lapis Pio Imperatori positus

positus, Cujus Nutu et Auspiciis Provincia DACIA gubernatur. Ita in aliis ^{Thes. CCLIX. 7.} nummis Trajani, non solum ARABIA ADQUIS. aut ARABIA CAPTA, sed similiter ARABIA AUGUST. PROVINCIA. Iisdem accensendæ veniunt cum eadem *Arabia Capta* aut *Adquisita* inscriptiones in nummis L. Veri ac Severi, tum in eodem Vero PARTHIA CAPTA; sicut obvia in Vespasiano JUDÆA CAPTA; aut GERMANIA CAPTA vel SUBACTA, in Domitiano & M. Aurelio, vel DEVICTA in Alex. Severo; aut frequens similiter ARMENIA CAPTA, vel DEVICTA, vel RECEPTA, in M. Antonio, Augusto, Vero, & cujus *Armenia Capta*, inclinatæ nempe & lugentis Mulieris, Pharetra & Arcu depositis, iconem, quæ forte erat ad manus, hic subjecimus.

Unde apposite juxta ejusmodi iconem Hieronymus, ^{Epist. ad Latam.} *deposuit pharetras Armenius*. At mentio devictæ Germaniæ non solum obvia in adlegatis nummis Domitiani, Marci, aliisque; sed in altero etiam Maximi, in quo figura Equestris sternens hostem præcedente Victoria, cum inscr. VICTORIA GERMANICA. Singularis ^{In Cimeliis Regin. Christ.} quoque raritatis Nummus æreus è maximorum itidem genere ejusdem Cimeliarchii, qui hinc Philippum & Otaciliam Conjuges, illinc duas Victorias exhibet cum
N n n n 2 Cly-

Clypeo & inscr. *VICTORIAE CARPICIAE*. *Carpi* nempe sub Maximo & Baltino, quod Capitolinus tradit in eorum vita, contra Mœsos pugnantes, Scythico bello principium dedere, qui à Gordiano dein repulsi, dum in Perfastendit, à Philippo tandem successore profligati fuere, cujus postremi successus unus index nobis superior Nummus. Deleti postea iidem denuo insurgentes ab Aureliano; unde illi *Carpici* cognomen à Senatu delatum, quamquam repulso eodem cognomine, ut è Vopisco scimus. Sub Diocletiano vero gens universa in Romanorum ditio-
 nem ac fidem transiit, sicut observo apud Idatium in
 Lib. XXVIII. Fastis; apud Ammianum vero eosdem antiquis exci-
 tos sedibus, in Pannoniam ab illo principe translatos. *VICTORIAE* quoque *SARMATICAE* mentio cum in nummis Maximiani & Constantii Junioris, quos jam descripsere viri docti, tum in aliis Diocletiani & Constantii Chlorig, quos habet Gaza Barberina. Occurrit itidem *VICTORIA GOTHICA* in nummo Constantini, eoque majoris, ut vocant, moduli, quem recondit illustre Cimeliarchium Cardinalis Buoncompagni. Neque vero iisdem explicandis immoramur, quum notæ sint abunde ex Annalibus illorum temporum reportatæ de Sarmatis aut de Gotthis victoriæ, & natæ inde *GOTHICI* & *SARMATICI* appellationes supra jam commemoratæ. De *Quadis* etiam *Carum* & *Numerianum* triumphasse, devictis nempe bello Sarmatico, quod à Caro confectum memorat Vopiscus, clare arguit insignis Nummus, in quo uterque triumphans depictus, cum inscr. *TRIUMFU. QUADOR.* At augustiores adhuc ii tituli, juxta quos non unius aut alterius Gentis, sed *UBIQUE* vel *UNDIQUE* *VICTORES* prædicantur in aliis nummis idem
 Nume-

In Cimel.
 Regim.
 Christ.

Numerianus aut Constantius junior, & postremus etiam in nummo argenteo illustrissimi Colberti, VICTOR OMNIUM GENTIUM. Quid referam debellatum ab eodem Constantio Magnentium, ac in ejus rei memoriam coronatum à Victoria eundem Cæsarem Labarum tenentem, in quo Crucis effigies & monumentum historiæ, quæ de eodem haud minus ac Parente circumfertur, consentaneum, HOC SIGNO VI-
 CTOR ERIS; cujusmodi Nummum ab Occone de-
 scriptum noveram, & nuper etiam apud Patinum no-
 strum videre licuit? Immo quid inde passim *Vexilla mi-*
litum, ut verbis utar Hieronymi, *Crucis insignia* reddita; Epist. ad
 aut ejus picturam *ardentes Diadematum gemmas* conde-
 corantem, cujusmodi ab ævo Constantinianæo plena omnis hæc memoria: ritu, ut fieri solet, qui majora paulatim & alia etiam dein cepit incrementa. Quid sæculo proinde septimo susceptam ab Heraclio contra Cosroem Regum Regem expeditionem recenseam, cum ut alias ulcisceretur injurias, tum ut Crucis signum ab eo Hierosolymis avectum repeteret; prout colligas è Zonara, Cedreno, aliis, & certe arguit singularis ejus Nummus, cujus ectypum damus è Museo Leonardi Agostini celebris Urbis Antiquarii. In eo nempe depictus Eraclius cum filio Eraclio Constantino, seu ERACLIUS ET ERA. CONST. PP. AUG. in altera parte Crux supra globum & basim erecta, cum memorabili inser. DEUS ADJUT A ROMANIS.

Quamquam nec de Germanis solum, Quadis, Gotthis,

this, Sarmatis, Britannis, Parthis, Armeniis, Judæis, Arabibus, Dacis; Persis, aliisque hostibus Populi Romani erecta in Cæsarianis Nummis Tropæa videas, aut actos Triumphos, sed de deleta etiam scilicet actriumphata Christianorum gente, sub symbolo Herculis Hydram perimentis in nummo Maximiani supra jam à nobis illustrato. Ad geminos sed infaustos Diocletiani Collegæ Triumphos refero quoque nummum aureum eximie raritatis, qui laudatum sæpius Cimeliarchium magni litterarum Mæcenatis Medicei Cardinalis exornat. Exhibet ille hinc Diocletianum, IMP. C. VAL. DIOCLETIANUS AUG. illinc tres Mulieres stantes cum cornucopia, & inscr. FATIS VICTRICIBUS S. C.

Mythol. l. i. Vides hic **TRIA FATA**, ut *Parcas* vocat Fulgentius, ac passim Græcorum more Romani auctores; certe iuxta Artemidori regulam, cui tres Mulieres vestitæ *Parcas*, nudæ *Horas* aut *Gratias* signant. Quamquam & *Furias*, tres Mulieres vestitæ, sed facibus insuper ac flagellis armatæ adumbrent in præclaro Philippi nummo, & præterea *Parcas* ac *Fata* distinguit Aufonius,

In Select. Numif. Seguini. Eidyll. xi.

tres ordine Parca,

Tres Charites, TRIA FATA.

Equidem Templum olim in Urbe *Parcis* dicatum, sub nomine **TRIUMFATORUM**, cujus meminit aliquoties Anastasius, & de quo audiendus, qui illum explicat, Procopius; ἔχει ὃ τὸ νεὼν ἐν τῇ ἀγορᾷ πρὸς τὸ βασιλικὸν ὀλίγον ὑπερβαίνον τὰ **TRIA ΦΑΤΑ**. ἔτι καὶ ῥωμαῖσι

Bell. Goth. l. i. c. 25. p. 375. ed. Reg.

μαῖοι πῆς Μοῖρας νενομίκασι καλεῖν *Ædem vero habet* (Janus)
in foro pro Curia, paullo super TRIA FATA; sic *Romani*
Parcas vocare consueverunt. Unde non male liceret col-
 ligere, sub Diocletiano erectum Romæ Templum illo
 nomine. Certe nondum exstabat illud ætate Tertullia-
 ni, qui Romanos fugillat, quod non tantum honoris
 Fatis decreverint, à quibus tradita illis erat invita Ju- In Apolog.
 none Carthago, quam lupæ Larentinæ. Quamquam Lib. 11.
 Zozimus Parcas quoque recenscat inter ea numina,
 quibus in Ludis sæcularibus sacra fiebant in Campo
 Martio. *Parca* autem veleædem cum *Fatis* in Theolo-
 gia Gentilium, juxta sexcenta auctorum loca; vel *Fati*
domina, ut Ovidio appellantur;

An domina FATI *quidquid cecinere sorores,* Trist. l. v.
 & quibus *Parcis* proinde ab Horatio invocatis additum El. 3.
interalia,

BONA jam peractis jungite FATA.

Neque vero solum Romæ Parcarum Ædes aut Cultus,
 sed & earum etiam sacra apud Phæacenses, juxta A- Lib. iv. Ar-
 pollonium Rhodium. VICTRICIA vero vocantur gon.
 eadem FATA in superiori Nummo, cum juxta con-
 suetam apud Gentiles Deorum Dearumque appella-
 tionem, ut DIANÆ VICTRICI; VENERI VI-
 CTRICI; & sexcenta id genus; tum juxta propriam &
 peculiarem vim ac potestatem horum Fatorum, qui-
 bus stat Juppiter ipse, quæ orbem regere passim tradi-
 ta; quorum occurrentes ubique de cupiditatibus ho-
 minum VICTORIAS prædicat Libanius, καὶ πλὴν ΝΙ- De Servi-
 ΚΗΝ πανταχῇ τῷ ΜΟΙΡΩΝ; & quæ denique eodem tut. p. 644.
 etiam juxta Nummum epitheto à Claudiano ornata,

In proprium sed ducta larem, VICTRICIA reddit In 11. Conf.
 FATA solo. Stil.

Alioquin ut VICTRICIA hoc loco, sic *Victa, Supe-*
rata

perata nonnunquam legas, eadem *FATA*, ut apud Senecam,

Hercul.
Fur.

Et FATA VICI, morte contempta redii;
& Maronem;

Æn. XI.

Contra ego vivendo, VICI mea FATA superstes;
& ab OEdipo ejusdem Senecæ, *FATA superavi impia.*
His enim titulis nonnunquam, ob præcipitata funera, ornantur in antiquis Elogiis; quæ *Sinistra*, *Dira*, *Impia*, *Invida* frequenter eadem vocant.

De ADLOCUTIONIBUS Cæsarium, EXERCITIBUS, &c.

Neque alienæ ab hoc loco ADLOCUTIONES, seu Conciones illæ militares, quarum memoriam & ritum tot præclari Cæsarum Nummi conservarunt. Hinc nempe Suggestus seu Tribunal juxta Plinium, viridi cespite extructum, stans in eodem Imperator stipatus prætorianorum Præfecto, infra milites cum Aquilis & Signis, ac Inscriptiones, ADLOCUTIO vel ADLOCUTIO COH. seu *Cohortis*; ADLOCUTIO MILITUM; ADLOCUTIO AUGUSTI vel AUGUSTORUM; tot enim modis designantur, & cujus generis duo hic habes cæt̃ypa è Cimeliarchio inclytæ Reginz deprompta.

Lib. XVII. Agnoscis ubique *circumdatum Aquilis signisque Tribunal*, ut de eo Tacitus alique loquuntur, & quem ritum sæpius præ aliis tangit Ammianus, *Constantius Sarmaticus dictus*

dictus Tribunal insistsens signisque ambitus & Aquilis, & agmine multiplicium potestatum, his Exercitum ADLOCUTUS est; qui & alibi docet signo per lituos dato, vocatos ad ejusmodi Concionem milites. Inde dictus quoque aliis auctoribus, ut Tacito aut Scriptori belli Africani, Imperator pro *suggestu* aut de *suggestu* vel simpliciter *suggestu* locutus, aut *aggere assistens*, ut eidem Ammiano, & quo adludit Poëta,

Lib. XXII.

Lib. XXII,

celso medius stans aggere fasur;

ac luculentus etiam superiorum Nummorum interpres Claudianus,

Dictis ante tamen Princeps confirmat ituros

De Bell.
Gildon.

Aggere conspicuus, stat circumfusa juventus

Nixa hastis, promasque ferox accommodat aures.

Neque vero frustra ADLOCUTIONES AUGUSTI dictas eadem in Nummis videas. Peculiaris enim illa *Augustorum* prærogativa, non autem inferiorum Potestatum, milites è suggestu illo aut aggere adloqui; sic ut clare docet eximius ejusdem Ammiani locus, ubi Julianus Cæsar dicitur è Tribunali ADLOQUI milites noluisse, quia *vitabat gravioris invidia pondus, ne videretur id affectasse, quod sibi SOLI deberi AUGUSTUS existimabat*. Unde insuper Tacitus illustratur, qui de tumultuantibus Germanicis Legionibus verba faciens & imperium Galbæ exuentibus, addit; *Non tamen quisquam in modum Concionis, aut SUGGESTU LOCUTUS*; neque enim erat ad huc, cui imputaretur. Inde etiam eam Marco quamquam Collega & Augustus L. Verus reverentiam tribuit, ut ei soli milites pro ambobus adloquendi facultatem relinqueret, *obsequutus ut Legatus Proconsuli, ut Praefes Imperatori, jam primum quum Marcus pro ambobus ad milites EST LOCUTUS*. Unde utique adsequimur, cur Metio Pompiliano capitale sub Domitiano fuerit,

Lib. XVI,

Capitol. in
L. Vero.Sucton. in
Domit.

O O O O O

fuerit,

fuerit, quod Conciones Regum ac Ducum ex T. Livio circumferret. Immo unde lucem quoque haud exigam foeneratur Appianus, ubi inducit M. Antonium pace cum Parthis facta, in concionem præ pudore non prodiisse, Domitio vero Ahenobarbo id muneris demandasse, quo nomine pluribus indignationem quasi spretis eo facto conciliavit, Δομέτιον ὃν Ἀ' ηνέβαρβον ἐκέλευε τῆ το πειρήσει, καὶ πινὲς μὲν ἀρκεννάκτωι ὡς ὑπερορέμμοι.

In Parthi-
cis.

Quæ utique abunde ante oculos ponunt præclarum horum Auctorum cum superioribus Nummis consensum.

Fiebant enim illæ *Adlocutiones* militares, cum ante prælium, tum post victoriam aut pacem, quo vel præmia aut laudes distribuerent, *laudatis*, ut ille inquit, *pro concione victoribus*, vel de pace inita, sicut ibi jussu M.

Tac. Annal.
11. 22.

Antonii, certiores eosdem redderent. Aliquando etiam cum parte tantum Exercitus aut cum una Legione de illo Suggestu concionati Imperatores; nonnunquam etiam convocatis tantum Legionum Tribunis ac Cen-

Com. Gall.
l. VII.

turionibus; ut vel è Cæsare & Scriptore belli Africani constat. Quas etiam *Adlocutiones* numquam impune à Romanis Principibus omittas, cum aliunde, tum ex Tacito colligas; arguente inter alias improvidæ in Vitellio mentis notas, *non ADLOQUIO* (ita enim illi passim aliisque, quod constanter in Nummis *ADLOCUTIO*) *exercitioque militem firmare*. Quo loco etiam notandum, quod à Theophylacto Simocatta & P. Diacono traditur, indignatos milites, quod Priscus Orientalis militiæ dux à Mauritio Imp. creatus, in castra profectus, more veteri equo desiliens, ac in pedibus milites non salutasset. Alia enim hic ipsorum Augustorum ratio, aut earum *Adlocutionum*, quas in Suggestu sublimes habere consueverant. Quamquam & ab equitantibus nonnunquam factæ, ut recte observat e-

rudi-

ruditissimus Lipsius in Hocschelianis ad Photium notis, & clarissime arguunt alii Nummi, in quibus Imperator modo de Suggestu ut supra, modo in Equo milites compellat, cum inscriptione Exercitus, quem alloquitur. Tales præclari aliquot Nummi Hadriani, in quibus legitur EXERCITUS DACICUS, aut GERMANICUS, aut BRITANNICUS, aut SYRIACUS, & reliquis adhuc rarior CAPPADOCICUS, juxta sequentem iconem.

In Cimel.
Ill. Cam.
Massimi.

Illud nempe consuetum apud Romanos nemo nescit, ut à locis ac Regionibus, in quibus agebant Romanorum Legiones & Exercitus, vulgo iidem appellarentur; unde obvii apud Tacitum aliosque iidem modo è Nummis adlegati *Britannicus*, *Syriacus*, *Germanicus Exercitus*, & alicubi *Cappadocia Legiones*. Hinc alius ejusdem Hist. II. 81. Hadriani nummus, in quo RHETICUS EXERCITUS, quomodo *Rhetica copia* Tacito; quamquam illæ Hist. I. 59. non de Romanis Legionibus, sed de *Rhetorum juventute*, seu *Rheticis auxiliis*, *Rheticis aliis cohortibusque*, eidem Hist. I. 67. 68. designantur; ac unde liquet insuper vera hujus vocis scriptura, pro qua male *Rheticus* accuratæ eruditorum virorum editiones expressere. Alioquin & tertia legio in Rhetia à M. Antonio constituta juxta Dionem, sed sub nomine *Italica*. Ejusdem notæ occurrunt adhuc Lib. LVIII.

O o o o o 2

alii

844 DISSERTATIO NONA

alii & rari quidem Nummi, quos videre insuper contigit, in quibus EXERCITUS MAURETANICUS, vel EXERCITUS NORICUS, ubi nempe secundam Legionem collocasse dicitur apud Dionem M. Antonius. Quamquam & *Norica juvenus* de auxiliariis Tacito, cuius generis trecentos equites à Rege Norico ad J. Cæsarem missos refert ipse summus auctor Julius; ac vulgo *Norici* juxta Italos, Hispanos, Macedonas inter Cæsarum corporis Custodes apud Dionem. Inde etiam, ut obiter hoc addam, alii Hadriani Nummi, in quibus MET. NOR. seu *Metalli Norici* mentio, sicut in aliis METAL. DELM. seu *Metalli Delmatici*. Unde certe illustrare liceret ea quæ de *Norico* ferro ac *are* ab iis primum elaborato Clemens, Eusebius, alique tradidere, & in voce Νόρικον Stephanus, quamquam ibi male è Norico Provincia Urbem facit. Ita *Metalli Parthici* de quo supra, jam olim apud Plinium juniorem mentio. Ejusmodi autem Metallis, Noricis puta aut Delmaticis præpositi Procuratores Cæsaris, quod vel docebit ^a Galenus, Γαλενὸς τῶν Μετῶν Επιτέτης Καίου. Ut vero à Metallis ad Castra redeam, occurrit rursus in alio Hadriani ^b nummo, EXER. HISPAN. h. e. *Exercitus Hispanicus* vel *Hispaniensis*, sicut ^c Suetonio ac ^d Tacito, *Exercitus Hispaniensis*; Velleio *Hispaniensis militia*, alias *Hispana legio* vel *Hispania miles* eidem Tacito. Ita Hadrianus Spartiano *ab Hispaniensibus* ortus, ac similiter Vopisco Bonofus *Hispaniensis*; qui nempe nati in Hispania, aliunde autem originem ducerent; sicut innuunt iidem auctores. Haud insolitum nempe Romanis, unum ex alio Gentilitium formare. Sic *Exercitus Europenses* apud ^a Vopiscum; *Romanensis* Ecclesia apud ^b Tertullianum; ^c *Pistor Romanensis* in ^d Inscriptione veteri sub Trajano, quem-

Lib. LV.

Annal. III. 6.

Bell. Civ. I. 1.

Lib. LXXIV.

In Cimel. Reg. Gall. & Regin. Christ.

^a Lib. I. de Antid. pag. 424. ed. Gr. Bas.

^b In Cimel. Regin. Christ.

^c In Vespas.

^d Annal. I.

^a In Probo

^b De Præscr. Hæret.

^c Thef. XL.

7:

quemadmodum *Παρανοία ἀγορά* de Foro Romano a- Chron. Gr.
 pud recentiores Græcos; & Exercitus non *Germanici* Euseb. pag.
 solum aut *Illyrici*, sed *Germaniciani* etiam & *Illyriciani*, 215.
 illi apud Suetonium, *Masiaci Exercitus, Hispaniensis, Ger-* In Vespas.
maniciani; hi in Nummis Decii, EXERCITUS IL-
 LYRICIANI; quomodo & apud Marcellinum Co-
 mitem legas *Illyriciani militis & Illyriciana militia*, alibi ut
 præter Acta Conciliorum, apud Victorem Tununen- In Chroni-
 sem, *Illyricianos Episcopos & Illyriciana Synodus*; & apud Cas- co.
 siodorum, *Marcellinus Illyricianus*. Non audiendus vero Inst. cap. 1.
 Erizzo, qui Nummum ΕΛΛΙΤΩΝ ΕΠΙΣΤΡΑΤΗΓΟ
 ΙΑΤΡΠΙΟΥ explicat, *sub Imperatore Illyriciani Exerci-*
tus, aut *Tempore Illyriciani Exercitus*, quod reddi debue-

rat, sub Præsede Illyrio, aut forte Illyrico, qui in antiquis
 Inscriptionibus legitur. Occurrit quoque in nummis
 Postumi EXERCITUS VAC. seu *Vaccensis*; à *Vacca*
 nempe Numidiæ oppido, ac foro ibi rerum venalium
 è Belli Jugurthini & Africani Scriptoribus satis noto.
 Nisi potius *Vasceus* aut *Vaccensis* dicendus sit à *Vacca* sita
 ad Pyrenæos montes; quod Postumi, qui in Gallia im-
 perium tenuit, nec inde pedem extulisse traditur, men-
 tio in eodem nummo suadere videtur. Hinc etiam
ab omni Exercitu & ab omnibus Galliis, alibi *Exercitibus con-* Trebell.
sentientibus, nempe qui in variis Galliarum partibus a- Poll. in Pō-
 gebant, dicitur Imperator salutatus. Quamquam a- stumo.
 pud Trifanum occurrit quoque inter nummos Postu-
 mi filii EXERCITUS ISC. seu *Ischanicus* ab *Isca* oppido
 magnæ Britannæ, ac secundæ Legionis Augustæ, ju-
 xta Ptolemæum & Antonini Itinerarium, domicilio:
 unde lustratam ab eodem Postumo vicinam Galliæ In-
 sulam haud male colligit idem Trifanus. Mitto aliam
 amici nostri conjecturam, qui priorem illam epigra-
 phen, *Exercitum Vacantem* interpretabatur, seu *Exerci-*

tum ex Vacantibus scriptum à Postumo, sicut *Exercitum ex Caesariis* dixit Livius, ac de Balista Valerianus apud Trebellium, *gaudens quod ejus consilio nullum adscriptitium id est Vacantem haberet.* Quibus addi etiam possent

Lib. xviii.
& xxxi.

Tribuni illi *Vacantes*, quorum Ammianus non semel meminit. Cui conjecturæ, ut alia jam mittam, repugnat ille veterum ac similium Nummorum consensus,

Lib. xl.

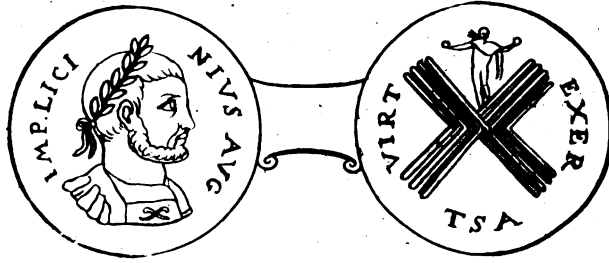
in quibus consueto more appellati à locis ac regionibus Exercitus, ubi castra illos habere placuerat. Immo similes *Exercituum* appellationes ut in Nummis sculptæ, ita videntur majoribus Vexillis cum nomine Imperatoris adscriptæ, ac inde explicandus Dio, à quo traditur Vexillum magnum Veli instar litteris puniceis inscriptum, ad notitiam dandam Imperatoris aut Exercitus. Equidem de Imperatore vel fidem facit Constantini Nummus, in quo Labarum cum littera C quam de *Constantino* recte interpretatur eruditus Arechotanorum Numismatum interpres. Referendi huc quoque haud minus insignes Nummi, in quibus commemorata non solum Exercitus, sed etiam rei præclare ab eo gestæ memoria, ut VIRTUS EXERCITUS ROMANORUM; aut VIRTUS EXERCITUS ROMANI; vel VIRTUS EXERCITUS GALL. item GLORIA EXERCITUS GALL. seu *Galliciani* aut

Lib. xxv.

Gallicani, quomodo apud Ammianum *miles Gallicanus*, ac denique VIRTUS ILLYRICI, in aureis Nummis Maximiani, Constantini ac filiorum, item Juliani desertoris; in quibus nempe aut Eques supra navim, aut Miles cum Tropæo & Captivo; aut Miles gradiens inter duos Captivos, aut duæ Figuræ jacentes, tanquam totidem Virtutis illius ac Gloriæ bello partæ symbola conspiciuntur. Alium quoque citat Savorus inter Severi Nummos, FIDEI EXERCITUS GALL.

GALL. LUG. Diverfus vero à superioribus Nummus Vitellii, in quo figura armata gradiens cum hasta & signo militari, ac inscr. **CONSENSUS EXERCITUUM**, à quibus nempe, ut supra Postumus *Exercitibus consentientibus*, Imperator renuntiatus, & cui similis inscriptio legitur in nummo aureo Vespasiani. Qui *Consensus Exercituum* signanter in Vitellianis nummis positus mihi videtur, ut opponeretur æmuli paullo ante Othonis jactationi, qua non quidem Exercituum, sed **CONSENSUM populi ac Senatus pro se attollens** apud Tacitum refertur; idque ea oratione, quæ in Ur-^{Hist. I.}be ab eodem pro concione habita, publice post ejus facta extabat, ut ex eodem Tacito videas. Alia jam mitto sexcenta, quæ ad *Militia* veteris illustrationem peti continuo ex iisdem Nummis possunt; quæ Armorum apud varias gentes forma; quod verum Parmæ, Clypei, Scuti, Peltæ ac Ancilis, quod Pili & Hastæ discrimen; quis Militum habitus; quale Paludamentum Imperatorium; quæ forma Castrorum; quæ Aquilæ & Vexillorum, ac in specie quæ Labari, aut Cantabri figura; quæ Manipulorum signa; quis Fidei aut juramenti militaris ritus; quæ Disciplinæ cura; sed quæ partim jam obvia in antiquariorum ac eruditorum libris, partim ex superioribus manifesta, partim etiam peculiaris tractationis argumentum & otium flagitant. Neque de *Militia Navali* inde quoque illustrata, facile quidquam desiderare patietur eruditissimi Schefferi de illa re opus, quod secunda fœtura brevi proditutum audio. Unum hic adferam, eumque novum ac singularem Licinii Nummum cum Vallo Romanorum, ac inscr. **VIRTUS EXER. TSA.**

Nihil

Nihil autem certius, quam *Vallum* Romanum eodem nummo, quod viderunt insignes Urbis Antiquarii, designari. Locus etiam Varronis, quem cum transmissa superiori icone innuebat Chiffletius noster, rem extra dubium ponit; *Vallum* vel quod ea varicare nemo potest, vel quod singula ibi extrema bacilla fulcri illata figuram habent littera V. Id vero satis perspicue evincit superioris Nummi figura, cujus extrema quavis parte sumpta litteram V signant. De tota autem Valli ratione ac fi-

L. XXXIII.
c. 5.

gura videndus est Livius, qui *leves & bifurcos plerosque & trium aut cum plurimum quatuor ramorum Vallos cedi* ostendit; alibi de Valli Romanorum à Græcis & Macedonibus discrimine agit. Exhibet idem Nummus in

Lib. XXX.
c. 28.

summo Vallo militem, qui *Vallares* coronas manu tenet, *Muralibus* nempe *Vallaribusque insignis Coronis* juxta Livium, & quo symbolo *VIRTUS EXERCITUS* ejusdem Licinii denotatur, quem militiæ custodem ad veterum instituta severissimum refert Aurelius Victor.

De Pace
sub Casari-
bus parata.

Neque vero fortes solum Exercitus aut Victorias Æternas, sed & *ORBEM QUIETUM*, quod orabant olim pro Imperatoribus Christiani juxta Tertullianum in Apologetico, iisdem etiam vindicant aut gratulantur hæc monumenta. Hinc præter *CLAUSUM JANI TEMPLUM PACE TERRA MARIQUE PARTA*, toties in iis expressa *PAX AUGUSTI* vel *PAX AU-*

AUGUSTA, quam nempe Orbi terrarum præstabat Tiberius, Vespasianus, Hadrianus, aliique, unde jam olim Poëta,

Qua minus AUGUSTA PACE fruatur humanam, Ovil. de
 & quomodo aut *Pacem Deum* Livius ejusque exemplo Pont. l. 11.
 Justinus, Symmachus, ac *Jovis Pacem* Plautus, aut El.
 Germanicus ad Tiberium, Amphy. v. 1.

PAX TUA, *taque ad sis nato, nomenque secundes,*
 ac Nero apud Senecam, *hinc tot millia gladiatorum, quæ* Lib. 1. de
 PAX MEA comprimit. Scilicet quod Pax illius cense- Clem. c. 1.
 retur, penes quem erant auspicia; ac unde *Pacis* juxta
 & *Belli Domini* Dioni vocantur iidem Cæsares Πολέμου
 καὶ ΕΙΡΗΝΗΣ κύριαι, sicut alibi diximus. Quamquam
 & ad Deos quoque illud Pacis & Quietis bonum retu-
 lere iidem Augusti, juxta nummum Maxentii, PRO- In Cimel.
 VIDENTIA DEORUM QUIES AUGG. cui simili Regin.
 lem in Maximiano quoque videas. Eandem vero PA- Christ.
 CEM AUGUSTAM *diffusam*, juxta Velleium, *per o-*
mnes terrarum ORBIS angulos celebrat itidem in num-
 mo Othonis aureo, PAX ORBIS TERRARUM,
 aut in Vespasiano verius PACI ORBIS TERRA-
 RUM AUG. h. e. juxta Lucanum nostrum, PAX *missa*
 PER ORBEM, & quam laudem Hadriano tribuit
 haud vane Spartianus, *tenenda per ORBEM TERRA-*
 RUM PACI *intendit*. Sicut in aliis Nummis paullo
 ante descripti UBIQUE VICTORES, ita rursus U- In Cimel.
 BIQUE PAX in nummo Gallieni aureo, juxta Corbu- Card. Me-
 lonis de Nerone dictum, *Imperatori suo immotam* UBI- Tacit. An-
 QUE PACEM, aut Vopiscum in Probo, UBIQUE nal. xv. 27.
 PAX, *ubique Romana leges*. Sic FUNDATOR PACIS
 in aliis Nummis tum Constantinus, tum pridem ante
 illum Severus, juxta simile Spartiani de eodem testi-
 monium, *in aeternum PACE FUNDATA*; & quomo-

P p p p p

do

do idem PACATOR ORBIS vel filius ejus Antoninus vocatur, prior in aureo, alter in æreo nummo Regiæ Gallorum Gazæ, qualem & in Postumo notat etiam Tristanus: scilicet juxta Poëtam,

Virgil. Ecl. PACATUM QUE *reget patriis virtutibus* ORBEM.

17. Singularis vero Philippi Nummus PAX FUNDATA CUM PERSIS, haud aliter ac Justinus, *Parta Pa-*

Lib. XLIII. *ce & securitate* FUNDATA. Neque vero diffusam solum aut fundatam, sed ÆTERNAM eandem ac PERPETUAM prædicant rursus illorum Cæsarum Nummi, Tiberii puta, Vespasiani, Hadriani, ac aliorum,

Æn. IV. *Quin potius PACEM ÆTERNAM pactosque hymenæos,*

Inde etiam iis monumentis insculptæ aut ARA PACIS in Nerone; modo PAX EQUITUM, ut in Postumo; PACIS EVENTUM in Vespasiano; modo PAX PUBLICA; modo in Græcis nummis Pax ipsa spicis coronata, & inscr. ΕΙΡΗΝΗ; ad quas Pacis icones respexit Tibullus,

L. I. El. 10. *At nobis PAX alma veni, SPICAM QUE teneto,*

Perfluat & pomis candidus ante sinus.

Et hæc quidem scripseram, quum opportune à te accipio ectypum præclari nummi, quale tua opera ad me curatum voluit vir summis quidem ornamentis generis, animi, fortunæ præditus, sed novo adhuc ostri fulgore brevi, ut augurari licet, futurus splendidior, Camillus Maximi. Exhibet autem ille Nummus hinc Vitellium laureatum cum solitis principatus titulis, A. VITELLIVS GERMANICVS IMP. AVG. P. M. TR. P. illinc tres figuras, unam Romæ sedentis, solito typo, cum Victoria præ manibus, quæ coronam offert Vitellio, ante duas stantes, unam togati ipsius Vitel-

Vitellii, alteram à tergo muliebrem, non quidem, ut statuere quis posset, Germaniæ, sed quod liquet mihi cum ex habitu, qui nihil habet barbari aut consoni aliis Germaniæ typus, sed juxta usitata Dearum id genus apud Romanos simulacra, tum ex inscriptione apposita, *PACIS* ipsius effigiem. Epigraphe autem tota, *PAX GER. ROMA*, non *Pax Germania Roma*, prout primo etiam intuitu augurabar, sed *Pax Germanici*, apposite ad typum, & amatum Vitellio cognomen, illasque solemnes & indicatas paullo ante inscriptiones, *Pax Augusti*. Sed non decet ut lectori invidemus insignis nummi, neque vulgo apud antiquarios obvii conspectum.

Neque indiget ille ulteriori commentario: quum plana sint omnia partim ex studio illo paullo ante commutato Romanorum Principum, non à devictis solum, sed à pacatis etiam Urbe ac Provinciis, gloriam suorum temporum, quamquam vana sapius, ut hic loci, prædicatione celebrandi: partim ex rebus Vitellii, opera & fide Germanici Exercitus, cui præfuerat, ad imperium promoti, & inde *GERMANICI* appellationem sibi filioque adhuc infanti tribuentis. Quo spectat etiam matris ejusdem Vitellii dictum, non *GER-* Tacit. Hist. *MANICUN* à se sed *Vitellium genitum*. Ut mittam in^{11.}

P p p p p 2

priori

Ibid.

priori Nummi area omiffum *Cæſaris*, expreſſum vero *Auguſti* cognomen, utrumque rurfus ad Taciti fidem, vocabulum *AUGUSTI* differret, *CÆSARIS* non reciperet; mox, *abnaentique nomen AUGUSTI* expreſſere ut adſumeret; & quibus etiam conſentanea alibi ex Suetonio retuli. Cæterum huc etiam referenda Pacis opera, ac inter ea *LUDI SÆCULARES* ſub Domitiano, Severo & filiis Philippiſ, vario ſpectaculorum genere, ſicut jam alibi vidimus, celebrati. Inde paſſim in iis *SÆCULARIA SACRA*, & ſacrificantes Imperatores cum adſtante tibicine aliisque figuris, aut juxta ſequentem iconem, in qua plures figuræ, una ex iis jacens cum Cornucop. duæ nudæ ſtantes, aliæ duæ ante Aram, infra *Aper* cum alia figura.

Haud valde diſſimilem videas inter Nummos Getæ Ducis Areſchotani, de quo conſulendus Rubenius brevis ſed elegans eorum interpres, qui duas illas figuras nudas ſtantes de Hercule & Baccho, vere, ſi quid judico, interpretatur. Hic enim eorum habitus in aliis Severi nummis ſupra quoque traditis, cum inſcr. *DIS AUSPICIBUS*; unde ambobus Templum ingens extruxiſſe legitur apud Dionem. At figura jacens cum Cornucop. eidem Rubenio Terra, ſed cum aliis ſymbolis, ſpica nempe & Palma, mihi in ſuperiori nummo Tiberis.

Lib. LXVI.

beris juxta solitum ejus typum. Aper vero in eodem, aut aliud nonnunquam animal in similibus Nummis, prout nempe Diis aut Deabus hoc vel illud sacrum, quibus in solemnibus illis sæcularibus sacra fieri solita per triduum in Campo Martio, Jovi nempe, Junoni, Apollini, Dianæ, Parcisi, Lucinisi, Cererisi, Plutoni, Proserpinæ Zozimus refert. Sub Philippis vero occurrit inter alios Lib. II. Nummos similis celebritatis indices unus, in quo sæcularia itidem Sacra, septem nempe figuræ ante Aram sacra facientes, cum inscr. **SÆCULUM NOVUM**, quo Milliare nempe sæculum ab Urbe Condita designatur, & quod *ῥοσπυγὴ Γίον* vocarunt Græci, ut Eusebius, a- De vit. Const. I. III. c. I. pud quem per *Sæculum Novum* easdem voces expressit Lib. I. Ep. 7. Cl. Valesius; Symmachus, **NOVI SÆCULI fatisce-**
ritantur. Unde similiter Gratiani nummus, qualem vidi apud diligentissimum integerrimumque Gallici Ærarii Custodem Ampliatoremque Colbertum, **GLO-**
RIA NOVI SÆCULI. Ex superioribus autem Philippi nummis cum solemnibus Gentilium sacris satis liquere videtur fabulis adnumerandum, quod de hoc Imperatore ut Christiano Eusebius, aliique dein tradidere, inter quos etiam Abul Pharagius. Quamquam Dyn. VII. P. 80. videam virum rara eruditione ac inter præcipua hodie litteratæ Galliæ ornamenta Daniele Huetium, eandem de Philippo Christiano sententiam in Origenianis tueri; cum nempe circa ipsa imperii initia Christi doctrinam sub Papa Fabiano amplexum, idque occulte & clam Ethnicos; & qua de re consulere poterit eum Lector, antequam huic vel alteri sententiæ accedat. Neque enim id jam agimus, sed sola quæ è Philippi nummis erui possunt argumenta si non privati saltem publici Gentilium cultus obiter commemoramus. Sub Honorio quidem celebratos eosdem sæculares, sed Sa-

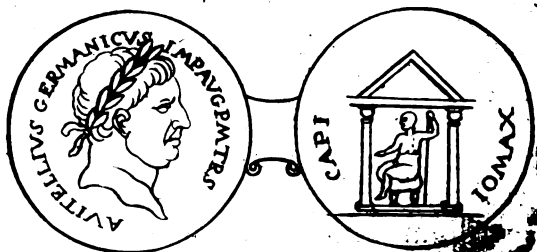
In Cimel.
Regin.
Christ.

De OPERI-
BUS Cæsa-
rum Publi-
cæ.

Annal. XIII.
51.

cris sæcularibus omisſis, ſolo Circenſium aut Theatra-
lium ludorum apparatu tradiderunt auctores. Conſtat
vero id ex præclaris ejuſdem Nummis, in quibus Qua-
drigæ & Victores cum Corona & Palma, ac inſcr. **SPE-
CIOSUS DIGNUS EUGENIUS ACHILLIS SIDEREUS.**

OPERA varia non commemoro ab iiſdem Cæſari-
bus erecta vel reſtaurata, quorum formam aut nomina
priſca hæc Nummorum ſupellex præbet, & quæ no-
bis hodie pro diurnis Urbis Actis, quibuſtalia manda-
ri ſolita Tacitus refert. Hujus generiſtot **ÆDES** Deûm,
puta **JANI** Quadrifrontis; **JOVIS** TONANTIS,
SOSPITATORIS, **CUSTODIS**, **ULTORIS**, **VI-
CTORIS**; **MARTIS** **ULTORIS**; **VENERIS** **FE-
LICIS**, **VICTRICIS**; **APOLLINIS** **PALATI-
NI**; **SOLIS** **INVICTI**; **DEÆ** **SEGETIÆ**; **VOL-
KANI**; **ROMÆ** **ÆTERNÆ**; aliæque, quæ cum
Conditoribus ſuis aut Reſtauratoribus Auguſtis, Ne-
ronibus, Domitianis, Caracallis, Alexandris Severis,
Valerianis, aliisſque Cæſaribus ſacrata his monumen-
tis conſpiciuntur. Ita **JOVIS** **OLYMPII** Templum
in nummo Auguſti videas haud paſſim obvio, de quo
jam ante; ſicut **JOVIS** **OPTIMI** **MAXIMI** **CA-
PITOLINI** in ſequenti Nummo Vitellii, cujuſ ico-
nem laudatus aliquoties Chiffletius noſter ad me haud
ita pridem tranſmiſit.

At notum ex Aucto-
ribus illorum temporum Tacito,
Sueto-

Suetonio, arsisse sub Vitellio Ædem Jovis Capitolini, sub Vespasiano postea restitutam. Sed quod dubium quasi & anceps foret, an incendium illud ab obsidentibus Vitellianis, an à Flavianis obsessis profectum, magna autem esset infamia illius facti, quo multi *fi-*

Tacit. Hist.
IV. 54.

nem imperii adesse credebant, eam certe à se amoliri voluisse videtur Vitellius, hac suæ erga sedem Jovis Opt. Max. ac imperii pignus pietatis contestatione. Equidem quantum curæ ea res foret Vitellio, abunde ostendit absolutus ab eo Atticus Consul, quamquam è ducibus Flavianarum partium, *quod interrogantibus quis Ca-*

Hist. III.
75.

pitolium incendiisset, se reum Atticus obtulerat. Eaue Confessione, sive aptum tempori mendacium fuit, invidiam crimenque amovisse, & à partibus Vitellii amolitus videbatur.

Et certe crebrior fama, ut tradit in hoc facto idem Tacitus, obsessis Flavianis hoc incendium adscripsit, quo nitentes ac progressos Vitellianos depellerent. Quot

71.

vero alias Ædes insuper in his monumentis restitutas quasi & restauratas videas? Ita Templum JUVONIS MARTIALIS in Nummis Volusiani non solum sed etiam Philippi ac Triboniani Galli; SPEI PUBL. seu Publica in Tetrico juniore apud Tristandum; MEMORIAE ÆTERNÆ in Divo Romulo; VICTORIAE in Gordiano; DIANÆ PERG. Pergæa nempe, non Pergamena, ut censebat Tristanus in Nerone, ac juxta Nummos Græcos alibi in hoc opere descriptos, ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΠΕΡΓΑΙΑΣ quamquam Pergasiam eandem dictam doceat Stephanus Byzantius, ni corrupta vox pro Περραιά, ut Nummi veteres constanter eam vocant. Ita sua consecratis Cæsaribus Tempia, ut DIVO JULIO in Augusto; huic vero etiam à Pio restituto, juxta ejus Nummum; DIVI AUG. REST. TEMPL. aut etiam in Nummo Faustinae Pii Conju-

In Cimel.
Barberin.

gis,

gis, **ÆDES AUG.** Adde Templum Gentis **FLAVIÆ**; item ejusdem **FAUSTINÆ**, cujus alioquin supersunt adhuc in Urbe rudera; adde plura id genus cum duabus, aut quatuor, aut sex, aut octo, aut decem etiam Columnis; eademque modo cum una, modo cum pluribus statuis, quamquam citra illius Dei aut Deæ nomen, cui eadem erant dicata. Neque prætereundum hic nobile illud Vespasiani opus, **PACIS Templum**, cujus effigiem non solum adumbrant ejusdem Vespasiani aut Titi Nummi, sed Commodi insuper; ac proinde nondum incendio, quod mox sub eodem, teste Herodiano, contigit, dirutum. Certe ætate sua combustum illud docet una cum sua *ἱερὸν* Galenus eo libro, quem scripsit Severo & Caracalla imperantibus, *ὅτι καὶ τὸ τῆς ΕΙΡΗΝΗΣ ἱερὸν ἐκαλεῖται*, quando *et Templum PACIS arsit*. Contigit vero illud incendium anno Commodi XII. seu **ÆRÆ Christianæ cxcii**, ut notatur in Eusebii Chronico. **ÆSCULAPII** vero Insulam ac Templum ex præclaro Pii nummo alibi jam eruimus. Immo ipsius **URBIS Templum** ab Hadriano conditum anno, quo Natalem ejusdem celebravit, indicat Nummus descriptus pridem ab antiquariis, ac citatus quoque viro incomparabili in Eusebianis, & doctissimo Valesio ad Ammianum, **DCCCLXIV. NAT. URBIS R. CIR. CON. S. C. Natali Urbis Romæ Circenses Concessit Senatusconsulto**. Jam quot veteres ac insignes **ARCUS** in iisdem Nummis videas etiamnum erectos vel **AUGUSTO** ob Vias Munitas, & signa à Parthis recepta; vel **DRUSO** & **CLAUDIO** de Germanis ac Britannis devictis; vel **GALBÆ** ob Remissam Quadragesumam; vel **NERONI**, **DOMITIANO**, **TRAJANO**, **SEVERO**, **POSTUMO**, **CONSTANTINO MAGNO**, solita adulationis illorum temporum

Lib. i. de
Antid. pag.
433.

rum juxta ac Victoriarum monumenta? Quam insignis inter alios sequens Arcus TRAJANI, tertio ejus Consulatu erectus, juxta præclarum Nummum, quem è divite ac eleganti penu antiquaria laudati sæpius genere ac meritis splendidissimi Camilli Maximi, multa rei antiquariæ peritia insignis Petrus Bellorius noster suppeditavit. —

Ex eodem vero Arcu diruto, eum qui in Urbe adhuc hodie visitur Arcum Constantini extructum, liquere continuo fide hujus Nummi. Neque proinde male id jam conjecerant superiori sæculo antiquarii, ut auctor est Martianus, unde etiam Nummi hujus præstantiam licet cuivis æstimare; *In hoc autem (Arcu Constantini) sunt quadam mira arte sculpta, quadam non satis probantur: ideo multi volunt illa ex ARCU TRAJANI destructo ad hujus ornatum translata, hæc ultro illis addita.* Pro Arcu vero fornicem dixisse Veteres vel ex Tullio videas, ad Verrin. 11. ipsum fornicem Fabianum: unde illa glossa ad hunc locum veteris Grammatici inediti & alibi jam mihi citati è Bibliotheca Vossiana, *Arcus Latinum non est.* At præter Suetonium, Tacitum, aliosque, à quibus jam hæc vox Latio donata, certe ætate Severi ac filiorum eadem ut *Latina* in Nummo Caracallæ publice signata, AR-
cus AUGG. Quid commemorem tot alia Trajani
Opera, quæ illum Pace non minus quam Bello clarum

In Cimet.
Regin.
Christ.

Qq qq q

posteris

posteris prodidere, cujusmodi occurrunt in his monumentis CIRCUS, PORTUS, FORUM, BASILICA, VIA, AQUA, BIBLIOTHECA, singula ULPIÆ vel TRAJANI nominibus appellata? PONTES denique ejusdem supra *Euphratem*, *Tigrim*, *Danubium*, in iisdem Nummis adhuc conspicui; qui inscripti vel EUPHRATES; vel VIRTUS AUGUSTI TIGRIS; vel PONS TRAJANI DANUVIUS non minus ac Araxes autem *pontem indignatus*, & de quo Ponte scribit Procopius, cum Istri adluvie ac temporis lapsu corruisse, operis vero architectum existisse Appollodorum Damascenum. Alios *Pontes* non commemoro, modo cum tribus aut pluribus fornicibus, quos exhibent interdum Nummi Augusti, Severi Valeriani, aut supra Naves positos cum trajectu militum, ut in M. Aurelio & Gordiano. Quot alia insuper Urbis Æternæ decora eadem Nummorum icones adumbrant, *Thermas*; *Theatra*; *Porticus*; *Vias*; *Macellum Neronis*; *Circum Maximum* cum *Obeliscis*, *Metis*, *Quadrigis*, *Euripo*; *Circum Caracalla*; *Amphitheatrum* cum *Meta sudante*, ac parte *Domus Aurea*; quæ vulgo, si rudera quædam excipias, non aliunde, quam ex his Nummorum monumentis, antiquæ Romæ enarratores tradere solent, ac in conspectu legentium ponere. Præter notam in hoc genere Onuphrii, Donati, aliorumque industriam, docuit id novissime Nardini ROMÆ ANTIQUA tuo beneficio in lucem feliciter adserta. Ita *Amphitheatrum* à Gordiano restituti memoria non alibi, quam in præclaro ejusdem Nummo conservatur; unde illustratur Capitolinus, qui paulo ante in Senatu, h. e. tempore delati Balbieno & Papieno imperii, inter alia relatum refert à Consule, de *adificatione Amphitheatri*. Sic in exorta nuper inter eruditos Urbis Antiquarios controversia,

Ædif. l. IV.
c. 6.

In Cimel.
Mediceo.

In Maxim.
& Balbin.

versia, de Arcu *Portugallia* vulgo appellato, nosti me iis continuo accessisse, qui non Claudio cum Ligorio aut Domitiano, vel Philippo cum aliis, sed M. Aurelio eundem adjudicabant. Id enim mihi non minus ac optimo vindici Romanæ antiquitatis Benedicto Mellino nostro, fide veteris nummi comprobatum, in quo Faustina minor Victoriæ humeris in cœlum sublata cernitur; haud insolito consecrationis ritu, & cui gemina plane in illo Arcu figura ejusdem Augustæ spectatur. An vero illæ figuræ vel M. Aurelii & L. Veri & Faustinae, aliunde in Arcum illum insertæ fuerint, isque sit revera longe Antoninorum temporibus recentior; quæ sententia est laudati paulo ante rerum antiquarum egregie periti P. Bellorii, illi aliisque expendendum relinquimus. Hoc unum addere liceat, eandem Victoriæ alatæ figuram in cœlum Augustam ferentis, in matris Faustinae nummo mihi quoque observatam, quem Museo Augustæ Christianæ credo accessisse. Ut enim de Victoria potius, quam de Diana Lucifera; prout existimant nonnulli, easdem figuras alatas explicem, facit præter solemnem hunc Victoriæ typum, Elagabali, quod narrat Lampridius, somnium, *Pater eadem nocte in somnis vidit alius se ROMANÆ VICTORIÆ, quæ in Senatu AD COELUM VEHIT.* Quin agmen hic claudat Sacrum illud Servatoris Sepulchrum seu Ædícula eidem superimposita, ac ANASTASIS etiam dicta, qualem exhibet singularis Nummus, de quo post Tristanum ac Sirmondum differuit nuper ad Eusebium doctissimus Valesius. Ejusdem notæ Nummum vidisse haud ita pridem juxit apud clarum urbis Antiquarium Leonardum Agostini.

Sed opportunum jam foret ab Historia, ad duas ejus ancillas dicam an verius comites, CHRONOLOGICÆ

Qqqqq 2

G I A M LOGIA.

Specimen Utilitatis Nummorum in Chronologia

GIAM & GEOGRAPHIAM, ex eadem penu illustrandas ingenii aciem convertere. Amplus quidem ac patens industriæ campus, sed quem late nunc decurrere non finit (quod certe ab initio operis constitutum fuit) hujus commentationis, jam plus justo longius productæ ratio. Ad CHRONOLOGIAM equidem seu notitiam temporum Romanæ Historiæ, quis non videt continuo quantum conferant tot Consulatum, Tribunitiæ Potestatis, aut Imperii anni in Nummis id genus signati, ex quibus Fastos aut Annales veteres supplere licet ac emendare? Viam illam ingressi jam pridem clari scriptores, Goltzius, Onuphrius, Baronius, Pighius, Scaliger, sed in qua premenda penuria, aut minus accurato usu eorundem ducum, non semel à recto tramite aberrarunt. Neque immunis ab hac labe inclytus quidem multis palmis, sed immitior Scaligeri adversarius, dum collectis aliunde viribus ferocior incedit, his auxiliaribus copiis aut spretis aut non advocatis. Neque tamen alii certiores Canones occurrebant, unde colligas an L. Verus ix vel xi annos regnarit, qua de re jam olim dissensisse Auctores docet in Chronico Eusebius, neque rem definit, quot annos imperii compleverint Antoninus vulgo Caracalla, Gordiani Africani, Philippus junior, Claudius Probus, Constantius Chlorus, aliique, de quibus certant adhuc hodie Chronologi, qui secant sæpe non solvunt nodos: aut vero quo anno imperium susceperint vel Philippi, vel Decius, vel Valerianus; aut unde hiatus temporum inter Gordianum & Valerianum apud Eusebium aliosque Veteres auctores obvius suppleri liquido debeat; ac post Decium series Licinianorum, Volusianorum, Hostilianorum, vulgo apud eosdem mutila aut confusa, melius & accuratius ordinari.

I.
Ad Fastos
& Acta
Cesarum
ordinanda.

nari: aut Cari & filiorum tempora, quibus nil turbatum magis aut perplexum tradidit simul & expertus est illustris Scaliger, distingui & explicari; qui denique è Tyrannis, quibus feracia fuere sæculum tertium & quartum, in Augustorum ordinem inferendi veniant; qua de re etiam quædam supra jam adtigimus. Quamquam enim in Justinii primum & Justiniani Nummis ^{In Dissert. VII.} adscripti occurrant anni imperii, idem tamen, quoad priores eorum Decessores, beneficium præstant, cum plures Græci variarum civitatum nummi, qui eosdem imperii annos signant; tum potissimum illi, quos innuebam, Consulatum & Tribunitiæ Potestatis numeri continua serie descripti; quibus tanquam notis & characteribus temporum, non solum initia principatus ac durationem; sed Acta præterea, de quibus modo agebamus, eorundem Cæsarum, Bella; Victorias; Triumphos; Liberalitates; res quasvis illustres domi ac foris gestas, licet continuo ad annos suos, quibus ea contigerunt, revocare. Inde itaque demum liquido adsequimur, quando aut Congiaria dederint Caius, Nero, Trajanus, Hadrianus, aliique; aut Profectiones susceperint in Provincias idem Hadrianus, Marcus præterea, Severus, & qui ejusdem laudis confortes; aut Colonias deduxerint Augustus, Vespasianus, similesque Conditores; aut Opera illa publica, quæ paullo ante enumeravimus, erexerint vel instaurarint Claudius, Trajanus, Antonini, Gordianus; immo quando à Trajano transmissus Euphrates ac Tigris, ac novis Provinciis auctum imperium; quando ab eodem aut Parthis Rex datus, aut à Pio Quadis, aut à L. Vero Armeniis; quando Reliqua remiserit Hadrianus; aut denique quando vel de Dacis ac Scythis triumpharit Trajanus, vel de Carpis Philippus, vel

de Quadis Carus ac Numerianus; vel de hostibus ubique debellatis cum Herculio collega Jovius. Quoties enim hic aut refingendi numeri Eusebiani Chronici, ut feliciter nonnunquam factum horum subsidiorum opera ab illustri ejus emendatore; aut emendator ipse ex similibus monumentis corrigendus venit; aut locupletandus inde luculenta accessione ille Thesaurus temporum; & certa haud minus quam facili via novi ac plenioris Chronici, quam hactenus factum, materia simul & probatio desumenda? Neque vero solum id intra fines Romanæ Historiæ. Ad illustrandos enim aut supplendos aliarum Gentium Annales haud inutilis quoque eadem memoria; quæ aut plerosque & præcipuos quidem Alexandri per Asiam, Syriam, Ægyptum, Thraciam & Macedoniam Successores accurate suis cognominibus distinctos refert; aut tot aliarum quoque Gentium Heroas, Reges, ac plures etiam obscuros ferme vel aliunde ignotos continet, cujusmodi aliquot alia parte hujus operis enumeravimus, unde laterculi Regum aut Ponti & Bospori, aut Thracum, Oesroënorum, aut Parthorum etiam augeri possunt ac illustrari. Ac de Seleucidis quidem & Ptolemæis, præter ea quæ supra quoque adtigimus, fidem facient quæ in illustri Peireskii vita referuntur, quo nemo hac ætate majori studio aut feliciori fato in has antiquitates incubuit; *Ejus scilicet generis (h. e. Græca numismata) coëgerat jam supra mille, qua forent penitus intacta rei nummaria auctoribus, & cum haberet cussa tam antequam post Rom. imperium in civitatibus quibusque Græcia Asiaque præcipuis, ex quibus contexuerat SERIEM SELEUCIDARUM Principum ab Alexandro ad Romanos usque eam ob rem Sirmondus hanc seriem desideravit cognoscere, ut illius instar seriem principum Ægypti tenere posset.* Quale insuper

2.
Ad Seriem
& Annos
Regum Ex-
teriorum.

Dissert. I.
& V.

super monetæ hujus beneficium illustri exemplo docet Arrianus, qui ex Nummis adhuc sua ætate apud Indos Barygazæos exstantibus, aliquot Successorum Alexandri in eo tractu nomina ac notitiam colligit; & quem proinde locum operæ pretium erit adponere demerendis antiquariis valde, si quid judico opportunum: ἀφ'

In Peripl.
Mar. Rubr.

οὗ μέγρι νῦν ἐν Βαρυγάζοις ΠΑΛΑΙΑΙ προχωρῶσι, ΔΡΑΧΜΑΙ γραμμασιν ἑλληνικαῖς ἐγκεχαρσγμένα, Ἰππίστημα τῷ μὲν Ἀλέξανδρον Σεβασταύχετων Ἀπολλοδότῃ καὶ Μενάνδρῃ· ἀ quo ad hac usque tempora Barygazis VETERES occurrunt DRACHMÆ, litteris Græcis inscripta, signantes qui post Alexandrum ibi regnarunt, Apollodotum & Menandrum.

Immo ne quidem nuda solum Nomina, sed regni etiam Annos in iisdem peregrinis Nummis aut Drachmis signari nonnunquam videas; de quibus altum apud Chronologos silentium, aut male subductus eorum calculus. Prioris fidem faciunt duo insignes nummi, quos forte inter alios penus quondam Peireskianæ, jam apud illustrem Harlæum notabam; duorum nempe Cappadociæ Regum *Ariarathis* & *Ariobarzanis* cum adscriptis annis regni, de quibus vulgo silent antiqui & recentiores Chronologicorum aut Historiarum conditores: unus ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΡΙΑΡΑΘΟΥ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ΑΑ. seu *Regis Ariarathis Eusebis* vel *Pii* xxxi; alter, cui cætera similem alia occasione supra tradidimus, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΡΙΟΒΑΡΖΑΝΟΥ ΦΙΛΟΡΟΜΑΙΟΥ ΚΑ. *Regis Ariobarzanis Philoromai* xxiv. Posterioris autem insigne & memorandum exemplum præbent *Agrippa* junioris ultimi Judæorum Regis Nummi, qui hinc Vespasiani aut filiorum Titi ac Domitiani vultus præferunt, illinc in averfa aut Figuram stantem cum Cornucop. & spicis, aut Triremim, aut Victoriæ cum annis regni ejusdem *Agrippæ* ΕΤΟΥ ΚΘ.

B A.

ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑ *Anno XXIX Regis Agrippa*; ΕΤΟ Κ Ϛ
 ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑ *Anno XXVI Regis Agrippa*; .ΤΟ ΙΘ
 ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑΣ *Anno XIX Regis Agrippa*; ΤΟ ΚΔ
 ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑ *Anno XXIII Regis Agrippa*, cujusmodi
 suppeditavit mihi Museum Seguinianum jam Chri-
 stianissimi Gallorum Regis, ac priorem quidem cum
 Vespasiani effigie, duos sequentes cum Titi, postre-
 mum cum Domitiani iconibus.

Ejusdem notæ etiam aliquot videas in Gaza Medicea
 cum Victoria & Titi effigie percussos, ac annos regni
 Agrippæ Κ Ϛ & Κ Θ seu XXVI & XXIX. Ex iis autem &
 superioribus indubie colligas, eosdem tum superstite
 adhuc Vespasiano signatos, quomodo plures occurrunt
 Titi ac Domitiani adhuc Cæsarum nummi, ac unde
 ΚΑΙΣΑΡΟΣ etiam nomen in adlato Domitiani num-
 mo adscriptum, non autem Augusti, tum quam gravis
 sit geminus quidem error Eusebii in Chronico, & qui
 illum compilarunt Græculorum Scaligerianæ collectio-
 nis, (quod vere etiam auguratus est ὁ πᾶν) qui ab anno
 Clau-

Claudii IV regni hujus Agrippæ initium, finem autem Regni & vitæ ab excidio Templi ac anno Vespasiani III arcessiebant. Ex quo etiam sua fides Photio adferitur, qui è Justo Tiberiade auctore Agrippa *συγχρόνως*, refert hunc Regem ad annum III Trajani vitam produxisse. Accedit præterea ad notas & characteres temporum ex eadem memoria declarandos, cum ratio annos notandi varia in pluribus Græcorum, Asiaticorum, aliorumque Barbarorum nummis obvia; tum *Æra* singulares, qualis olim nobilissima *Seleucidarum* seu *Dhilkarnain*, quæ ab Alexandri successoribus duodecimo post ejus mortem anno inducta, in Arabum postea & Christianorum veterum Annalibus celebris remansit. Ejusdem vero vestigia observo in præclaris & antiquis aliquot Nummis eorundem Seleucidarum, ut ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΤΥΡΡΙΩΝ ΙΜΡ. h. e. obvio ^{In Cimel. Mediceo.} in aliis nummis more *ρμζ* nempe *ἔτι ἐβδόμεν πωαρχίας ἑκαπταῶ*, seu Anno CXLVII, qui incidit in tempora Antiochi Epiphanis, & Acta ejus contra Judæos, ^{I Mach. 111. & IV.} quorum mentio Machabæorum primo, seu biennium anteejus mortem, quæ nempe anno CXLIX. in eodem libro statuitur. Ejusdem notæ quoque sequens nummus ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡΡΙΩΝ ΣΗΝΡ, ^{VI. 6.} seu potius ΕΗΝΡ, ut legendum videtur, h. e. *ἔτι ὀγδὼν πεντηκστῶ ἑκαπταῶ*, qui annus CLVIII. incidit in tempora Demetrii Soteris & Acta apud Josephum, quæ ^{L. XIII. c. I.} in Originibus leguntur. Hæc autem eo lubentius monuimus, quod ex similibus Nummorum notis, quas vulgo secure prætereunt antiquarii, liceat demum colligere, non solum ad quæ tempora referri debeant iidem Nummi sed insuper ad quem vel Antiochum, vel Demetrium, vel Ptolemæum spectent, in multiplici illorum, qui eadem nomina & cognomina etiam

R r r r

gesta-

gestarunt, numero. Neque minus hic observandæ peculiares *Æra* nobilissimarum Urbium, *Antiochia* puta, *Tyri*, *Sidonis*, *Ascalonis*, *Gaza*, *Gadarorum*, *Aradi*, *Cyrrhi*, *Amisi*, ac plurium id genus, quarum accurata notatione eadem Temporum Doctrina non parum juvari potest ac illustrari. Agnovit id pro solita sua solertia magnus Scaliger, qui & inde aliquot urbium id genus Epochas in Canonibus suis Isagogicis firmat ac demonstrat, sed nonnunquam lubrico fundamento, seu descriptis ex aliorum fide depravatis nummorum numeris. Ut vero feliciori fato plures id genus Nummos tractare nobis licuit, ita inde etiam diversas *Æras* illarum Urbium, (quamquam etiam unius gentis) neque ab ab uno capite arcessendas facile licuit observare. *Æra* quidem *Antiochena*, ut celebrioris ob Urbis nobilitatem, ita præter Eusebium in Chronico, haud infrequens apud Euagrium, ac inde apud Scaligerum, Petavium, aliosque majorum gentium Chronologos mentio, qua utitur nonnunquam idem Euagrius in notatione temporum, & quam, ut supra diximus, à concessa eidem Urbi Autonomia petitam docet. Ejusdem quoque exempla suppeditant Nummi, qualis *Gazæ* Palatinæ cum urbis symbolo, capite nempe turrato & inscr. ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ, in averſa autem parte Ara accensâ, ΕΤ. ΔΙΡ, cui consentaneam Epocham videas in alio Nummo cum Neronis effigie, ac Cestii tum Syriæ Præsidis mentione, ΕΠΙ ΚΕΣΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΕΤ. ΔΙΡ. *sub Cestio Antiochenſium Anno* CXIV. ΔΙΡ nempe in utroque pro ριδ seu ἑτα πᾶρτω δεκάτῳ ἑκαπῶ, qui putati ab anno ante Christum XLVIII, quo initium habuit hæc *Æra*, incidunt in annum Neronis x, vel juxta numeros Eusebianos xi, quo tempore Syriæ præerat, ut ex Josepho constat, hic Cestius. Unde etiam liquet recte
in

L. II. C. 12.
& lib. XLII.
c. 2.

in Chronico Eusebii ex versione Hieronymi, adsignatum caput hujus Epochæ; male autem in Fastis Siculis sexennio serius adscribi, quum triennio tantum post superiorem numerum supervixerit Nero. Alius quoque Nummus horum Antiochenſium Gazæ Palatinæ, in quo ſimiliter caput turritum, in averſa Aries cum dimidia Luna, conſuetum in hac memoria Antiochenſium inſigne, & inſcr. ΕΠ. ΚΟΤΑΔΡΑΤΟΥ ΕΤ. ΕΡ. *ſub Quadrato Anno* cv. Huic ſimilem videas in additis Patinianiis ad Fulvium, niſi quod pro numeris ΕΤ. ΕΡ. ſicut clariffime præfert Nummus Palatinus, adſcriptus ſit numerus ΕΤ. Δ. *Anno* iv. qui ſi ita legatur in Nummo, referri debet non ad ſuperiorem Antiochenſium Epocham, ſed ad annum Neronis iv. Prioribus vero illi numeri cv Æræ Antiochenæ incidunt in annum Neronis iii. aut itidem iv. juxta Eusebianos numeros, Rectorem ſyriæ T. Vinidio (vel ut quidam reſingunt, *T. Numidio*) Quadrato, de quo multa Tacitus. Immo alius quoque Nummus Gazæ Palatinæ, cum ſuperioribus capitis turriti & Aræ ſymbolis, ac in utraque facie ANTIOXΕΩΝ ΕΤ. ΑΚΡ. *Antiochenſium Anno* cxxi. qui proinde referendus ad annum Veſpaſiani iv. Quin ejuſdem Epochæ neque paulo veſtioris mentio fieri videtur in duobus Nummis Mediceis, ΕΠΙ ΣΙΛΑΝΟΥ ΓΜ, altero ΔΜ, qui tamen anni xliii. aut xliv, hoc eſt, iv. aut v. annis ante Chriſtum, juxta caput hujus Æræ ſupra adſcriptum, in Saturnini & Volumnii ſyriæ Præſidum tempora, ut è Joſepho liquet, inciderent, non autem Cretici Silani, qui ſub extremis Auguſti & initiis Tiberii eidem Provinciæ, ut è Tacito notum, præfuit. Neque vero iidem numeri de annis xliii aut xliv imperii Auguſti explicandi, quibus nondum iſte Silanus ſed Quintilius

tilius Varius Syriam regebat. Unde de iisdem litteris eundem ulterius in consilium. Ex iis autem ac superioribus Nummis liquido insuper colligas, quod alioquin è Josepho constat, ut in aliis Provinciis, sic in Syria Præsidentum Romanorum nomine annos signari solitos. *Laodicensium Æram* uno anno Antiochena recentiore statuunt cum Græca Eusebii Collectanea, seu potius Georgius Syncellus, tum Chronicon Eusebianum Hieronymi in Probo. Neque tamen illius Epochæ occurrit mihi hætenus vestigium in Laodicensium Nummis, sed alterius vulgaris cum annis imperii Elagabali, ΛΑΟΔΙCΕΟΝ Δ, & in aliis Gordiani cum Colonia mentione, quæ deducta sub Severo fuerat, unde etiam illi *Septimia & Severa* seu *Severiana* cognomina in antiquis aliquot Nummis. *Ascalonitarum Æra* mentio itidem in Probo Chronici Eusebiani, & in Græcis Collectaneis adsignatum ejus initium Mario 11 & Fimbria Coss. vel juxta Scaligerum anno sequenti, Mario 111 & L. Aurelio Oreste Coss. seu annis ante Æram Christianam c1. Inde vero opportune explicabam nuper nummum horum Ascalonitarum, quem occurrentem forte in Cimeliarchio laudatissimi Principis Durlacensis, celebris antiquarius ad Titum, ego ad superiora tempora referebam, ob adscriptam in aversa parte Epocham ΑΣΚΑΛΩΝΙΤ. ΔΠ. qui numerus LXXXIV ducto initio à superiori capite hujus Æræ, incidit in annum Augusti xxvi. Neque vero aliud nomen quam ΣΕΒΑΣΤΟΣ legebatur in anteriori parte, si quid aliud fuit additum, eo vetustate exeso; neque etiam ignotum, quam parum quadrent signatæ in vetustis civitatum id genus Nummis effigies, ut huic vel illi Cæsari facile possint adaptari. Quod si, ut primo quoque augurabar, addatur littera Ρ quæ nempe in
exclā

Pag. 196.

Pag. 193.

exesa nummi extremitate, ut sæpe accidit, intercidisset, tum ΔΠΡ seu ρπδ vel CLXXXIV non inciderent in annos Titi, sed Domitiani III, ac proinde tribus vel quatuor annis vetustius hujus Epochæ initium esset statuendum, quo Tiro idem Nummus adseratur. Videant proinde antiquarii, aut qui Nummos id genus possident, quanto cum dispendio vetustatis & certæ notationis in iisdem explicandis, ejusmodi notæ vulgo parum observentur. *Gazaorum* in Ascalonis vicinia *Æram* aliquantum recentiore ac uno anno Philadelphensi minorem statuunt eadem Græca Collectanea, nempe Julio Silano & L. Muræna Coss. seu annis ante Pag. 195. Christianorum *Æram* LXI. quo tempore Syriam & Palæstinam subegit ac ordinavit Pompeius. Unde etiam causam petitæ illius *Æræ* licet mihi ex Josepho eruere, qui de Pompeii Actis illius temporis ac in ea terrarum parte verba faciens, ΓΑΖΑΝ πρὸς τῇ θαλάσῃ καὶ Ἰόππῃ καὶ Δῶρα καὶ Στρατόνων & τὴν πόλιν &c. πάσις ὁ Πομπήϊος ἀφῆκεν ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ καὶ προσένευε τῇ ἐπαρχίᾳ; Antiq. lib. XIV. *Maritimas vero GAZAM, Ioppen, Dora, Stratonis Turrim &c. has omnes Pompeius LIBERAS esse jussus Provincia contribuit.* Eadem replicantem videas in Lib. I. c. 3. libris ΑΛΩΣΙΩΣ. A parta itaque illa aut recuperata Libertate deduxerunt *Æram* suam in posterum *Gazai*, sicut ab Antiochenis, Tyriis, Laodiceis, Amisænis, aliisque subinde factum constat, relictis liberis vel αὐτονόμοις, quemadmodum de quibusdam id genus verissime monuit magnus Scaliger. Illustrat autem id egregie Nummus Hadriani apud illustrem Scævum, ΓΑΖΑ ΜΑΡΝΑ ΔΠΡ. h. e. ρπδ *Gaza Marna* CLXXXIV. De *Marna* apud Gazæos cultu alibi diximus, & audientibus adhuc obiter Hieronymus, *Jam & Egyptius Scæpis Christianus factus est, & MARNAS GAZÆ luget in-* Ep. ad Lactant.

In Vita Hi-
larii.

*clusus, & eversionem Templi pertimescit. alibi, sed & Itali-
cus ejusdem oppidi municeps Christianus, adversum G A Z E N-
Z E M Duumvirum, M A R N Æ idolo deditum.* Ii autem
anni Nummo adscripti retro putati ad prædictum ca-
put illius Epochæ, incidunt in annum Hadriani VII.
quo cusus scilicet hic Nummus. At rursus, ne quid dis-
simulem, turbare hic videtur alius Faustinae Matris
Nummus, quem descriptum vidi ab eruditis Urbis
antiquariis, Γ Α Ζ Α Θ Κ C. qui numerus CCXXXIX anti-
quiores eandem Epocham statueret; quum tamen in
Chronico Siculo septennio adhuc recentior tradatur
superiori numero, ex male ordinatis Consularibus Fæ-
stis. Videndum proinde, annon litteræ illæ Θ Κ C alio
referri possent, quam ad Epochæ alicujus notationem,
aut an revera ita signatæ sint in eo Nummo, quem jam
possidet inclyta Regina. Quin ad eandem ex Josepho,
Græco Chronici Auctore, ac Nummo Hadriani ad-
sertam modo horum *Gazæorum Æram*, referre insuper
aliam licet de qua silent Græca illa aliaque Chronica,
urbis nempe ejusdem tractus *Gadarensis*, seu Γ α δ α ρ α ν,
quam signant itidem antiqui Nummi, ut in Elagabalo
inclytæ Reginae Α Δ Α Ρ Ε Ω Ν Α Π C. seu *Gadarensium*
CCLXXXI. Legendum enim in eodem Γ Α Δ Α Ρ Ε Ω Ν,
priori littera Γ vetustate, ut passim accidit, exesa, præ-
ter alia liquet mihi ex Nummo Gordiani apud illustris-
simum Colbertum, cum eodem Triremis symbolo &
inscriptione integra Γ Α Δ Α Ρ Ε Ω Ν. Idem autem nu-
meri retro putati ab Elagabali anno II incidunt in ean-
dem Gazæorum Æram. Sic alius in L. Vero Medi-
ceus Γ Α Δ Α Ρ Ε Ω Ν S K E, seu verius C K E, h. e. CCXXVII.
qui ducto ab eodem capite initio, incidunt in annum
V Veri. Et hæc jam notaveram, quum opportune iis
lucem ac robur fœnerantem Josephum reperio, eodem
de

de illis Pompeii Actis in Syria ac Palæstina loco, καὶ
 ΓΑΔΑΡΑ μὴ μίχρὸν ἔμπροσθεν κατασκαφῆς ANEKT-
 ΣΕ Δημητρίῳ χαλεζόμῳ τῷ Γαδαρεῖ. GADARA deinde
paulo ante diruta INSTAURAVIT in gratiam liberti sui
Gadarenfis Demetrii. Inde itaque ab illa nova instaura-
 tione petita pro more nova *Gadarenfium* Epochæ. *Ami-*
senorum etiam *Æra* haud infrequens mentio in Nummis
 Cæsarianis, & quorum aliquot ab Occone descriptos
 citat in Canonibus Isagogicis ὁ πένυ. Unum hic habes
 è nummis Caracallæ, quem vidi apud illustrem Se-
 vium AMICOT EAETΘEPAC ET.CME. *Amisi Libe-*
ra Anno CCXLV. A Libertate ergo illius Urbis, quod
 innuunt quoque alii Nummi, sumendum caput illius
 Epochæ, quam sub Augusto ei adfertam & quidem
 post victoriam Actiacam tradit Strabo; ac proinde à Lib. XII.
 qua ducto initio, referenda superioris Nummi Epo-
 cha ad annum Caracallæ v vel iv juxta numeros Eu-
 sebianos. Quamquam juxta alium nummum L. Ælii,
 quem ex Occone describit Scaliger, AMICOT EAET-
 ΘEPAC ETOTCPΞΘ. *Amisi Libera Anno CLXIX,* an-
 ni retro putati inciderent in annum ante Christum
 xxxii seu biennium ante vulgarem Æram victoriæ A-
 ctiacæ. Unde de vera Nummi illius scriptura eundem
 ulterius in consilium. Idem dicendum quoque de alio
 Nummo, quem adfert itidem in Canonibus Isagogi-
 cis ὁ Ἰωμάσι, unde diversas Æras horum Amisenor-
 um, & quidem sub Cæsaribus unius ætatis colligit;
 unam eandem cum Philadelphensibus, xxx nempe
 annis vetustiore, alteram, de qua agimus, ab Augu-
 sti temporibus, sub quo scilicet posterior hæc fuerit
 instaurata. Nihil certe hic commune Philadelphensibus
 & Amisenis. Illa urbs Syriæ, hæc Ponti. Illius
 Æra in Græcis Eusebianis à Ciceronis Consulatu, ac
 proinde

proinde anno ante vulgarem Christi æram LXII. deducta, quo tempore scilicet Romanorum jugum subiit Syria, ac à Pompeio ordinata, Libertate vel Autonomia variis ejusdem urbibus concessa; hæc à tempore partæ aut recuperatæ sub Augusto Libertatis, ut ante vidimus, & evincunt plures ejusdem loci Nummi. *Tyriorum* similiter & *Sidoniorum* Epochas signatas itidem videas in antiquis eorum Nummis. Horum aliquot ab Occone descriptos adtulit quoque Scaliger, unde eandem *Sidoniorum* cum *Ascalonitis* Æram colligebat. Neque hætenus alios illorum nummos videre mihi contigit, qui ab iis diversi abeant. Priorum seu *Tyriorum* Æra mentio cum in Chronico Eusebii ad secundum Probi annum, tum in Actis Concilii Calchedonensis, qui anno retro putati caput illius Epochæ referunt ad annum ante Christum CXXIII ac initium regni Antiochi Grypi, forte quod tum *Autonomi* facti sint Tyrii, ac eo proinde respexerit Strabo, quum dicit eos cum à Regibus (Syriæ nempe) tum à Romanis exiguo pretio Autonomiam redemisse, & quod firmat etiam Inscriptio Puteolana, in qua eadem Tyrus $\text{ΙΕΡΑ ΑΣΥΛΟΣ ΑΥΤΟΝΟΜΟΣ}$ vocatur; non autem quod circa ea tempora Colonix & quidem Consularis dignitate ornata ab iisdem Romanis fuerit, ut Scaligero innuere videbantur verba prædicti Concilii, de quibus paullo infra. Hujus autem Epochæ memoria in Nummis quoque servata videri posset, cujusmodi Mediceus cum capite turrato & Palma in anteriori parte in averfa cum Triremi, & præter contractum in unam litteram eleganti compendio Tyri nomen, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΞΕ ; qui nummi CCLXV aut si quis mallet CCLX priori littera E pro *ἐτα* usurpata, inciderent in annum Antonini Pii vel I vel V. At longe vetustior idem Num-

LIB. XVI.

Nummus, ut ex multis indiciis liquet cum artis tum scripturæ; ac proinde citra Romani Cæsaris effigiem aut nomen; adeo ut alia eaque antiquior Æra in eodem quærenda veniat, cujusmodi *Seleucidarum* paullo ante vidimus in vetustis Tyriorum nummis expressam. Ita ejusdem notæ cum superiori Tyriorum nummo, alius Gazæ Palatinæ cum Corona quærnea & Clava Herculis nempe Tyrii, & numerorum notis ΙΣ. seu ccx. Sed hæc majus otium, aut accuratius ejusmodi Nummorum, quorum aliqui jam nobis non sunt ad manus, examen flagitant. Viam hic aliis pandimus, quo ignota è suis oculis proferant, ac de his studiis omnique litterarum genere bene merendi laborem non refugiant. Utinam vero & hic magni Emendatoris Temporum, ac veri litterarum Herois vestigiis insisterent, quamquam subinde ab iisdem recedamus, ac ibi quoque, ubi frequentes illas in Græcis Cæsarum Nummis notas L. A. L. B. & similes de annis imperantis tum Cæsaris sumendas præfracte negat, sed de Indictionibus aut Lustris civitatum, quæ eos signarunt, aliis ex fontibus petitis. Neque id evincunt ea quæ adfert exempla, sed ex male iisdem acceptis; ut in Tito L. Ι Α. Anim. ad Euseb. pag. 224. seu ΙΧ, qui tamen tantum duos annos regnavit; aut Marco L. ΑΔ seu xxxiv; vel Pio etiam L. ΕΙΚΟΤΟΤΤΕΤΑΡΟΤ, quorum ille xix. hic non totos annos xxi i i imperavit. At omnino fugit hic ratio virum incomparabilem, quamquam *ιδωπικην* & joculari opinionem contrariam paullo confidentius vocet. Anni enim illi, quos modo audivimus, sunt Tribunitiæ Potestatis, à qua vulgo solent Græci ejusmodi Æras in nummis constituere; & quot etiam vel Titum, vel Pium, vel Marcum gessisse constat ex longa Romanorum numismatum serie, & veterum etiam lapidum

S s s s s fide

4.
Ad Æras
Imperii vel
Decennales.

Anim. ad
Euseb. pag.
224.

fide. Inde vero, ut notum, longe plures in iisdem aliisque id genus Cæsaribus illi Tribunitiæ Potestatis quam Principatus numeri; quod superstitibus adhuc Decessoribus & natura vel adoptione Parentibus, eam dignitatem, ut initium futuri fastigii, capefferent. Et certe ne quid hic reconditum proferre me quispiam in his antiquitatibus minus versatus putet, vel ex descriptis pridem à Goltzio & Occone Nummis abunde id colligere poterat *ὁ πᾶν*, unde penum suam subinde locupletabat, si eos attentis oculis legisset, ΑΤΤ. ΤΙΤ. ΚΑΙC. ΟΥΕCΠ. CEB. ΑΡΧ. ΜΕΓ. ΤΕΙΜΗΓ. ΔΗ. ΕΞ. ΙΑ. in aliis ΔΗ.ΕΞ.Λ. ΙΑ. seu *Imperator Titus Cæsar Vespasianus Augustus Pontifex Maximus Censor Tribunitia Potestatis XI. aut Trib. Pot. Anno XI.* & quæ sexcenta id genus alibi occurrunt. Ita nihil frequentius in Nummis variarum Urbium, quam ut non alias Æras adponerent, nisi aut imperii aut Tribunitiæ Potestatis annos, qui sæpe iidem numerabantur. Sic passim in nummis Cæsareæ Cappadociæ Metropolis ΚΑΙCΑΡ. ΕΤ. Β. aut ΕΤ. Γ. ut in Severo & Caracalla., aut ΕΤΟΥC Δ in Tranquillina, ΕΤ. Η. CÆSAREÆ in Claudio & similibus, quorum haud exigua superest copia. Quandoque etiam addita ipsa nomina ordinalia ΕΤΟΥC ΤΡΙΤΟΥ, ΕΤΟΥC ΤΕΤΑΡΤΟΥ, aut Λ. ΔΕΚΑΤΟΥ. Λ. ΤΡΙC. ΔΕΚΑΤΟΥ, ΕΤΟΥC ΠΕΝΤΕΚ. ΔΕΚΑΤΟΥ & similia. Sic in nummo Alexandri Severi ΠΕΡΙΟΔΟC ΔΕΚΑΤΗ, pro Anno x quo regnabat, aut Tribunitiam potestatem gerebat Marmææ filius. *περίοδος* nempe ibi sumpta non de longiore orbe, quam de annuo solis circuitu, quomodo & frequenter κύκλος ac *cyclus* & *circulus* Græcis juxta ac Latinis auctoribus, unde *terdeni annorum cycli* in Hymano Hilarii, Hieronymo autem, *Ecce jam centenum &*

In Cimel.
Reg. Gall.

Ad Paul.
Concor.

tatis

tatis circulus voluitur, de Paulo Concordiensi centesimum ætatis annum agente. Alioquin *περίοδος* pro Decaëteride in Nummo, quem notabam rursus in Gaza Principis Majorum imaginibus propriisque decoribus inclyti Durlacensis Marchionis, ΠΕΡΙΟΔ. ΔΕΚΑΤ. ΕΤ. seu *Periodus Decimi Anni*, hoc est, juxta Romanos Cæsarium id genus Nummos, PRIMIDECENNALES. Neque aliter Eusebius in Proœmio Vitæ Constantinī, Ἀρτι μὲν τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ παντοίων ΔΕΚΑΔΩΝ διητῶν π καὶ τριητῶν ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ ἐν ἑορταῖν δώχαις πᾶν γῆν ἀνθρώπων ἐπαιηγόρουν nuper quidem magni Imperatoris redeuntium DECENNALIUM Secundorum & Tertionum PERIODOS universum genus hominum festiuitatibus & conviviis celebravit. Ita de similibus Quinquennialibus ac Decennialibus Themistius, καὶ Orat. xvii. αἰσχυρῆς οἱ κύκλοι καὶ ΠΕΡΙΟΔΟΙ τῶν πανηγύρεων, ac libenter Circuli & PERIODI ejusmodi solemniū. Notum utique nova quasi imperii auspicia inde petita; eaque non Conviviorum solum, sed omni præterea Ludorum, Indulgentiarum & Laudationum solemnitate peracta. Unde nova etiam quasi Imperatorum Epochæ seu *Periodus Quinquennialis*, aut juxta superiores Nummos *Decennialis*, & sicut alibi rursus Eusebius agens de annis imperii Constantinī, Χρόνων μὲν βασιλείας τρισὶ ΔΕΚΑΔΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ πλείαις, ac tempus quidem imperii ipsius tribus DECEM annorum PERIODIS absolutis. Quomodo itidem in magno opere Diocletiani & Collegarum annos imperii per Δεκαετηρίδας & Εἰκοετηρίδας seu *Decennalia* & *Vicennalia* computat. Imo hinc in Nummis notatæ varix illæ Periodi, sicut non PRIMISOLUM sed & SECUNDIDECENNALES, aut juxta Nummum Pii non argenteum duntaxat, sed & æreum insignem, SECUNDIDECEM-ANNALES; in aliis

SSSS 2

autem

autem ejusdem Pii, Marci, Commodi, Severi, &c. VOTA DECENNALIA, eaque modo SUSCEPTA, modo SOLUTA, sicuti & Tricennalia etiam in nummis magni Constantini, VOTIS xxx seu quæ soluta, ut modo audivimus Eusebium, tribus Decadum Periodis absolutis. Quamquam quod obiter notandum, in quibusdam locis anticipatæ sint nonnunquam ejusmodi Epochæ; ut de Vicennialibus ejusdem Constantini uno anno Nicomedie factis, antequam Romæ ederentur, observat in Chronico Eusebius. Cæterum interdum computatæ Æræ ab Anno deductæ Colonia, cujusmodi continuo ante oculos ponunt Nummi Coloniae *Viminensis* supra memoratæ, quæ in Gordiano, sub quo deducta describitur, COL. VIM. ANN. I. II. &c. in Philippo AN. VII. AN. VIII. in Decio autem & Q. Herennio AN. XI. & AN. XII. Quod certe sollicitum non debuit habere sagacem alioquin Antiquarium Trifanum, quo nempe similes annorum numeros occurrentes in nummis hujus Coloniae referret; neque enim spectare ad annos imperii, ac proinde eo tandem confugit, ut de *Annonis* explicet. At nihil erat proclivius, quam eosdem illos Nummos explicare de Annis deductæ illius sub Gordiano Coloniae, qui reperientur totidem exstitisse sub Philippo aut Decio, quot in iisdem Nummis numerantur, ac pro more aliarum Coloniæ inde annos suos computandi. Neque felicior Sebastianus Erizzo, qui in simili hujus Coloniae Nummo, pro AN. II legebat ANTI, & de *Antio* Colonia explicabat. Neque vero huc trahendum *Tyri* exemplum, cujus Æram similiter à deducta Colonia computari in Actis paullo ante memoratis Concilii Calchedonensis, existimabat illustris Scaliger. Verba Synodi, prout in ejusdem Actis Græcis.

5.
Ad Æras
Colonia-
rum.

Tom. II.
p. 558.

cis & Latinis leguntur, & quæ Nummi mire illustrent,
 ac aliqua indigent notatione, *ὡς πέντε Καλαυδῶν Μαρ-* Tom. ix.
τῶν ἐν ΚΟΛΩΝΙΑ ΤΥΡΩ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΗ ΜΗ- Confil.
ΤΡΟΠΟΛΕΙΤΗ ΠΑΤΙΚῇ ἑνὶς πεντήκοντος ἑβδομηκοντῆς πε- Act. ix. p.
ταξιοσὺς μὲν Περλίτις δεκάτῃ, sub die quinto Kal. Martia- 17. ed. Reg.
rius in COLONIA TYRO CLARISSIMA ME-
 TROPOLI CONSULARI *anno quingentesimo quarto*
mensis Perithii die decima. Adscripta ibi nempe vulgaris
 Tyri Æra cum solemnibus loci titulis ac prærogativis.
 Ac primo *Colonia* & simul *Metropolis* eadem dicta, juxta
 consuetudinem ejusdem in nummis Cæsarianis elogia, CO-
 LONIA TYRO METR. aut METROPOL. ac in
 nummo Otaciliæ apud illustrem Sevium, COL. TY.
 METR. ERACL. h. e. juxta alium Caracallæ num-
 mum supra adlatum, SEPT. TYRUS METRO.
 COLONIA ACTIA ERACLIA. Quomodo obvia
 ac frequentes in aliarum Urbium Nummis inscriptio-
 nes, puta æmulæ *Sidonis*, *Damasci*, *Carrarum*, *Thessalo-*
nica, ac similium, COL. AUR. PIA METR. SID.
Colonia Aurea Pia Metropolis Sidon; COL. DAMA. ME-
 TRO. *Colonia Damascus Metropolis*; ΜΕΤΡΟΠΟΛ. ΚΟΛ.
 ΚΑΡΡΗΝΩΝ, *Metropolis Colonia Carrenorum*; ΘΕΣΣΑ-
 ΛΟΝΙΚΗ ΜΗΤΡ. ΚΟ. *Thessalonica Metropolis Colonia*,
 & in sexcentis id genus. Hoc est juxta Aristidem de
 Smyrna, ἐν Απρίκῃ ἀρχαίᾳ καὶ Μητροπόλει, *Colonia ha-* In Politico.
bitu & Metropoleos, & pro more alibi indicato, quo in
 Metropoles deductæ vulgo à Romanis Coloniae. Di-
 cta vero *Colonia* eadem Tyrus à Severi temporibus, sub
 quo primum deductæ, sicut præter Ulpianum nobilem L. i. D. de
 ejusdem loci civem, evincunt etiam nummi cum Centib.
Septimia cognomento, COLON. SEPTIM. TYRO,
 & quale itidem videas in Caracallæ nummo modo ad-
 lato. Unde liquet insuper alius Scaligeri error, qui ab-
 SSSSS 3 Elaga-

Elagabalo deductam demum credidit, quod in ejus Nummis *Colonia* vocaretur; more scilicet jam ante & sub Severo quidem recepto. *Metropolis* vero eadem Phœnices à Trajani temporibus in gratiam Pauli Tyrii Rhetoris juxta Suidam. Quamquam & jam olim cum Sidone certasse legatur apud Strabonem, quænam esset *Metropolis*, & in vetustis ejusdem Nummis ante Cæsarum tempora percussis, eadem appellatione ornetur, ΤΥΡΟΤ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ. Ut non frustra *Ματία Φοινίκων* eandem vocarit Meleager in Epigrammate inedito, de quo supra; aut sicut *Phœnices* vulgo, & quidem *prima Metropolis* in Actis Conciliorum, sic *Metropolis Chanaan* alicubi Basilio vocetur. Unde notæ etiam cum aliunde, tum ex iisdem Synodalibus Actis, ejusdem Tyri cum *Beryto* contentiones, quibus factum, ut non solum Tyrus *Metropolis Phœnices prima*, Berytus autem *Phœnices secunda* dicerentur, sed etiam ut à Theodosii junioris temporibus, juxta Notitiam Imperii, Tyrus *Metropolis Maritima*, altera vero *Libani* diceretur, vel si audis Hieronymum, *Phœnicia Maritima Metropolis Tyrus, Mediterranea Damascus*, ut non frustra quoque eidem Damasco *Metropoleos* nomen imputent adlati paullo ante Nummi; aut juxta eos Eugesippus à Cl. Allatio editus, *Damascus caput Syria tenenda Metropolis*. *Δαμασκότις* insuper, h. e. *Clarissima* juxta eadem Acta, seu *Splendidissima* potius, dicta eadem Tyrus, quomodo signanter apud Ulpianum, *ut est in Syria Phœnice SPLENDIDISSIMA TYRIORUM COLONIA*; & qua ratione, ut alioquin observo, *Splendidissima* vulgo dictæ nobiliores Romani orbis Colonix & Metropoles, ut in *Splendidissima Rhetia Provincia Colonia* apud Tacitum, & *Splendidissima Colonia Carthaginensium* in Gestis Cæciliani, unde & *Splendidissimus*

Lib. xvi.

Hœmil. in
Psal. xlii.Quæst. x. in
Genes.L. i. D. de
Censib.De Germ.
c. 43.

diffimus Ordo eorundem Carthaginensium apud Apuleium ; & similiter *Alexandria & Laodicea Metropoles* In Florid. *Splendidissima* in Cod. Justiniano, sicut jam ante Flo- L. III. C. 21. ro , *Municipia Italia Splendidissima*. Unde etiam lux nummo *Sida* Pamphylæ Metropolis sub Licinio Galieno percusso, C I Δ Η Τ Ω Ν Λ Α Μ Π Ρ Ο Τ Α Τ Η Σ Ε Ν Δ Ο Ζ Ο Υ , *Sidetum Splendidissima, Illustris*. *ὑπαπικῆ* vero seu *Consularis* nuncupata in prædictis Actis eadem *Tyrus*, non ut existimabat magnus Scaliger, quod à Consulibus libera adhuc Republ. deducta fuerit, & inde petita ibi more haud insueto loci Epochæ. Ut mittam altum de ea deductione apud Auctores silentium, & aliam ex Strabone indicatam paullo ante originem illius Epochæ, neque conjuncta ibi *Colonia Consularis* adtributa, adeo ut postremum hoc ultimo loco positum ad *Coloniam* referri debeat ; neque iis temporibus, ad quæ refertur caput illius Epochæ, h. e. cxxiii ante Christi Æram, in Romanorum sed Syriæ Regum fide Tyrus, quæ cum Phœnice reliqua à Pompeio primum Romani juris facta ; neque *Colonia* nomine in antiquioribus Nummis, Inscriptionibus, aliisve monumentis ante Severi & sequentium Cæsarum tempora, consueto alioquin more, ornata ; neque à Romanis ante Severum, ut modo vidimus, deducta, à quo additum illi urbi *Colonia* & quidem *Septimia* cognomentum. Enumerantur nempe in prædictis Actis more haud insueto variæ *Tyri* prærogativæ, *Colonia Splendidissima, Metropoleos, Consularis*, quomodo in Inscriptione Puteolana supra adlata *ἱερά, ἄσυλόν, ἀνίκητον*, *Sacra, Inviolabilis, suis Legibus* vocatur eadem Tyrus. *Consularis* autem dicta, quod Scaligerum fugit, quod tum à Consulari regeretur, seu sedes esset Phœnices Consularis ; sicut pari elogio Carthago sedes Proconsularis Africæ.

Pro-

Proconsularis vulgo appellata, ut liquet cum ex S. Rufo, ipse ubi *Carthago* est *Proconsularis*, & signanter ex Cod. Justiniano, Et qua *Proconsularis* antea appellabatur *Carthago*. Quemadmodum nempe, ut vulgo notum, *Consulares*, *Proconsulares*, *Prætorie*, *Præsidiales* Provinciæ passim dictæ, quæ à Consularibus, Prætoriis Præsidibus regerantur, ita etiam lapsu temporis eorum Metropoles, in quibus iidem habebant domicilium, sicut in specie de *Consularibus* notatum videas in Constitutione quadam Zenonis ejusdem Codicis, sed per id tempus *Præsides quidem & CONSULARES nec non Correctores in METROPOLI*. Haud aliter nempe ac Roma & Constantinopolis dictæ passim in utroque Codice & apud auctores legibus ibidem latis coævus, *Βασιλίδες*, *Βασιλεύου*, *Regia*, *Regnantes*, *Augustissima*, quod nempe sedes essent Regnantium seu Augustorum, & quomodo Gangra Paphlagoniæ Straboni jam olim dicta *Deiotari Regia* seu *Βασιλειον*, vel Horatio, *Cræsi regia Sardiis*. Immo inde nonnunquam etiam, non Provinciæ sed Metropoleos Præsides inscripti, sicut *Præses Antiochia* dictus in Novella quadam Justiniani, qui alioquin *Præses Syria prima*, cujus Metropolis Antiochia. Phœnicem autem, cujus *Tyrus*, ut audivimus, *Metropolis*, à Consulari administratam, luculenter arguunt cum Inscriptiones antiquæ & Notitia Imperii, tum Codex Theodosianus, in quo accepta Tyro lex data *ad Consularem Phœnices*, quod ex aliis etiam legibus ejusdem Codicis Beryti propositis manifestum. Inde itaque *Τραπεζή*, ut observo, seu *Consularis Tyrus* in superioribus Actis. Æra autem ibidem adscripta, ducta à tempore concessæ *Αὐτονομίας*, ut ante vidimus, neque mendum in numeris quærendum cum viris eruditis, quod à vulgari Christianorum Æra diversi sint, quos firmat cum omnium

L. 2. C. de
Off. Præf.
Prætor. Afr.

L. 1. C. ut
omn. Jud.

Lib. XII.

Nov. XIII.

L. 52. C.
Th. de Decurion.

mmium Codicum Græcorum & Latinorum, ut fatentur iidem docti Conciliorum editores, consensus; tum illustrat abunde, quod consulere iidem potuissent, Chronicon Eusebianum. Et de hoc Concilii loco hactenus. Denique nonnunquam etiam signatæ peculiares Epochæ, ut in Nummis Græcis Flaviorum, ab ^{6.} *Ad peculiares Epochas,* Anno scilicet *Novi Templi* conditi aut restaurati, ΕΤΟΥΣ ΝΕΟΤΙΕΡΟΥ, aut ΕΤΟΥΣ Ν. ΙΕΡΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ, Anno *novi Templi secundo*, & ita sequentibus, quales vel apud Occonem in Vespasiano, Tito, Domitiano & Nerva quoque digestos videas. Jocularis vero error Errizzi, aceorum, qui cum eo ludos hic faciunt, dum annos illos scilicet computant de ædificatione Templi Salomonis. De *Æde Capitolina* enim iidem explicandi, ut verissime certe conjecit horum studiorum decus Seguinus; quæ Vitellianis temporibus, ut paulo ante vidimus, incensa, mox primo anno Vespasiani restaurata fuit, ut ex Tacito scimus. Rem etiam extra dubium ponit *Iovis Capitolini* cum *Aquila* obvia in iisdem Nummis effigies. Unus tamen turbare hic videtur Eusebius, qui in Chronico ad annum Vespasiani IV hanc novam Capitolinæ Ædis restorationem refert, à quo ad mortem Vespasiani VI anni supersunt. Unde anno ejusdem VIII aut IX cudi non potuissent similes nummi, sicut eorum inscriptiones notant. Sed illum triennii metachronismum ex Tacito merito jam ad Eusebium castigavit ὁ πάλιν, quod invictò etiam argumento adstruunt commemorati modo Nummi. Cedrenum vero more solito hallucinantem mittimus; qui ad annum Vespasiani V. eandem ædificationem refert. Neque vero mirum cuiquam videbitur, inde petitam & signatam hanc Æram, qui vel ex Taciti lectione meminit, quæ consternatio Romæ Hist. IV. 54.

T t t t

non

non solum, sed in Provinciis subierit incensa hac Jovis fede, quæ pignus imperii habebatur; & proinde qua deleta finem imperii adesse, & possessionem rerum humanarum Transalpinis gentibus portendi audacter canebant Druidæ. Ut idem hic sit provincialibus usurpatum, studio in res Romanas & erga Jovem suum pietati contestandæ, quod Judæis, aut inde Eusebio aliisque, à prima Templi ædificatione, aut à Salomone ad instaurationem Templi, aut ab Excidio Templi solemnnes Epochas arcessere.

*Specimen
Utilitatis in
GEOGRAPHIA.*

Sed hæc aliaque id genus flagitant alterius operæ argumentum, ubi diffusa simul & singularis Numismatum veterum præstantia ad ornandam GEOGRAPHIAM veterem, non perfunctorie vel *παρέργως* aut appendicis vice tradatur. Paratam enim hujus rei copiam nobis præbet, cum ampla Nummorum *Sicilia, Græcia, Epiri, Thessalia, Thracia, Macedonia, Asia, Africa* seges, qui ante Cæsarum tempora percussi; tum infinitus quidam numerus *Coloniarum* vel urbium alioquin Europæ, Africæ, Asiæque, & quidem remotissimarum etiam Provinciarum, Armeniæ, Mesopotamiæ, Arabiæ, quæ in Cæsarum nummis traduntur, & quorum id genus locorum indicem ad hoc ac ultra etiam privatos in usus confecimus, collectum nobis ex ineditis plerisque veterum Cæsarianorum Numismatum monumentis; qualia passim etiam in hoc opere citantur. Horum vero aliorumque ante Cæsariana tempora percussorum fide ac beneficio singulari, ea quæ vel ad *ἐξηγητικὴν*, vel *τεχνικὴν* eorundem locorum notationem spectant; seu ad eorum *περίληψιν* & *ἱστορίαν*, circa quas versabantur veteres Geographi, h. e. cum *Historiam* ac *Origines*, tum *Situm* & *Nomenclaturam* eorundem locorum petere licet ac illustrare. Prioris ab
unde

unde fidem faciunt, quæ subinde indicavimus, retenta in Civitatum id genus Nummis insignia, unde *Ori-gines* suas indicarent: sicut *Pegasus* in Nummis Syracusanorum; *Palma* Carthagenensium, & in Creta *Lapethi*, *Hierapytnæ*; *Minotaurus* Gelæ, *Tauromenitarum*; *Noctua* Megaræ, *Athenarum* in eadem Sicilia; *Quadrangularis Area*, *Dyrrachiensium*; *Diana* Massiliensium; *Lupa cum gemellis*, *Alexandriæ Troadis*, *Neapolis*, *Germæ*, aliarumque *Coloniæ*, indicant continuo Matres earundem Urbium, aut *Corinthus*, aut *Tyrum* reliquamve *Phœniciam*; aut *Cretam*; aut *Athenas*; aut *Corcyram*; aut *Phocæam*; aut urbem denique *Æternam*. Adposita etiam interdum ipsa *Conditorum* nomina, ut in nummo $\text{CTNNAΔΕΩΝΔΩΡΩΝΙΩΝΩΝ}$, unde à *Doriensibus* juxta ac *Ionibus* deducta hæc *Phrygiæ Synnada* recte ad Eusebium notavit doctissimus Valesius. Haud aliter nempe ac *Elidem* ab *Ætolis* conditam ex *Inscriptoribus antiquis* colligit alicubi *Strabo*. Sic hujus vel illius *Heroïs Conditoris* non effigies solum, sed additum subinde nomen opportune; ut in ^a *Nicaensium* Nummis, $\text{ΤΟΝ ΚΤΙ-CTHΝ ΝΙΚΑΙΕΙC}$, aut etiam $\text{ΔΙΟΝΤΕCΟΝ ΚΤΙ-CTHΝ}$; ^b *Perinthiorum* cum *Hercule*, $\text{ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ ΤΟΝ ΚΤΙCΤΗΝ}$; ^c *Tomorum* *Ponti*, ΤΟΜΟC ΚΤΙCΤΗC ; ^d *Pergami* ΠΕΡΓΑΜΟC ΚΤΙCΤΗC ; ^e *Apollo-niatarum* ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC ΚΤΙCΤ . *Nicopolis* ΣΕΒΑΣΤΟC , vel ΣΕΒΑΣΤΩ , aut juxta nummum *Regiæ Gallorum* *Gazæ* ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΚΤΙCΤ . vel etiam ΑΥΓΟΥCΤΟC ΚΤΙCΤΗC ; ^f *Romæ* denique RΟΜΥΛΟCΟΝΔΙΤΟΡΙ : unde, si aliunde lateret, à *Baccho*, *Hercule*, *Tomo*, *Pergamo*, *Alexandro*, *Augusto*, *Romulo*, easdem urbes conditas liqueret, certe eosdem ab indigenis pro *Conditoribus* ac *Diis* proinde habitos.

T t t t . 2

Etenim

^{1.}
Ad Origines, Histories.
Privilegia locorum.

^a In Cimel.
^{Ill. Sev. & Seguin.}
^b In Cimel.
^c In Cimel.
^{Christ.}
^d In Cimel.
^{Medic.}
^e In Imag.
^{Ursin.}
^f In Cimel.
^{Regin. & Seguin.}
^g In Cimel.
^{Regin.}

Etenim antiquissima hæc & prima quidem, ut mihi
 L. XII. & XX. videtur, caussa Apotheoseos vel Ἡρωϊκῶν τιμῶν; unde
 Lib. V. passim, ut alios mittam, Diodorus divinos aut heroicos
 a Lib. XII. honores huic vel illi tributos docet αἱ κτίσῃ seu ut He-
 b Lib. XLII. rodotus, a Strabo, alii, αἱ οἰκίσῃ; b Justinus, *Jafoni*
 c. 3. *totus ferme Oriens UT CONDITORI divinos honores, &c.*
 & aperte de Constantino Aurelius Victor, *hinc PRO*
CONDITORE seu DEO habitus. Haud aliter nempe
 ac primus olim ejusdem urbis Conditor *Byzas*, aut *Bat-*
tus, aut *Docimus*, aut *Hercules*, aut *Seleucus* Heros, de-
 picti olim in vetustis Nummis *Byzantii*, *Cyrenarum*, *Do-*
cimi, *Heraclea Pontica*, & *Antiochia*, quarum κτίσῃ
 scilicet seu Patres traduntur: & signanter proinde, ut
 solet, Poëta, tanquam de cœlesti supremi Numinis
 beneficio,

O Regina, novam cui condere Juppiter urbem.

Sed de his alibi, ubi de veterum Apotheosi. Adde
 jam solemnia urbium id genus *Sacra*; *Ludos*; *Conventus*;
Pacta; *Primatus*, *Colonia*, *Libertatis*, *Inviolabilis*, *Aut-*
onomia Jura & Privilegia, aliaque vulgo parum nota,
 aut inter eruditos etiamnum controversa. Neque pau-
 ca certe hujus generis hac ipsa dissertatione aut alibi et-
 iam adtigimus, quæ vel fidem dictis abunde adstruant.
 Ita non *Epheso* solum aut *Smyrna*, non *Nicomedia* vel *Ni-*
caa, unum vel perpetuum Asiæ aut Bithyniæ *Primatum*
 adscribendum, de quo notæ vel ex Dione ac Aristide
 earum urbium contentiones, satis arguunt Nummi,
 in quibus ΕΦΕΣΙΩΝ sæpe numero, modo ΣΜΥΡ-
 ΝΑΙΩΝ, modo etiam ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ, tanquam
 ΠΡΩΤΩΝ ΑΣΙΑΣ seu *Primorum Asia* signata memo-
 ria. Sic modo ΝΕΙΚΑΙΕΙΣ ΠΡΩΤΟΙ ΤΗΣ ΕΠΑΡ-
 ΧΙΑΣ, *Nicaenses Primi Provinciae*, in Domitiani num-
 mo Regiæ Gallorum Gazæ inscripti; modo ΜΗΤΡΟ-

ΠΟΛΙΣ

ΠΟΛΙΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ ΒΕΙΘΥΝΙΑΣ ΝΙΚΟΜ. *Metropolis & Prima Bithynia Nicomedia* signata in duobus ejusdem Domitiani nummis, quos possidet eadem Gaza, ac similiter in nummo Antonini Pii Mediceo ΝΕΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ ΜΗΤ. ΚΑΙ ΠΡΩΤ. *Nicomedia Metropolis & Prima*. Adeo ut non frustra, aut citra recepti jam moris exempla, commune illius urbis ΠΡΩΤΩΝ seu *Primatus* titulum, vel Aristides vel Dio suasisse videantur. Immo inde videas, non abs re in postremo nummo *Metropoleos* ac *Prima* nomina, quamquam de eadem urbe distingui; ut *Prima sedes* ac *Metropolis* aliquando in Antiquitatibus Ecclesiasticis, sicut in quodam Canone Concilii Africani, ut *Matricula & Archivus Numidia & apud PRIMAM SEDEM sit & in METROPOLI*, id est *Constantina*. Alioquin inscripta eadem *Nicomedia* in aliis Nummis ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΡΩΤΗ; sicuti etiam *Amasia* ΜΗΤ. ΠΡ. ΠΟΝ. aliquando ΜΗ. Π. Π. nempe *Metropolis Prima Ponti*, in præclaris nummis Severi, Caracallæ, & Alexandri, quos recondit rursus Cimeliarchium Regis maximi, aut illustris etiam Sevii; ac unde etiam liquet cur vel *Amasia Pontica* dicatur in Chronico Eusebii, aut in Novella Justiniani, PONTICA AMASIAM & *Neocasaream* duas habuit ΜΕΤΡΟΠΟΛΕΣ, & *primam* quidem, ut hic videmus, *Amasiam*. Quamquam & aliam ejusdem tractus *Metropolim* signent etiam alii Nummi, quos versavimus itidem, haud vulgares, sub Commodō, Crispina, Pertinace, Geta aut Gordiano percussi, nempe ΤΟΜΕΩΣ ΜΗΤΡΟ. ΠΟΝΤΟΥ, & præ quibus *Tomei* hunc *primatum*, quod vix aliunde constare arbitret, sibi jam olim vindicasse videtur *Amasia* juxta superiores Nummos. Πρώτη equidem seu *Prima* vulgo Græcis dictæ, quæ Romanis *Metropoles* seu gentis capita,

T t t t t 3

pita,

Can. LXXXVI.

Nov. XXVIII. C. 2.

In Cimel.
Regin.
Christ. &
Medic.

De Ædif.
l. v. c. 4.

Bell. Van-
dal. l. i. c. 4.

l. 6. D. de
Excusat.

Nov.
Theod.
l. 10.

De vit.
Const. l. iiii.
c. 50.

pita, ut observat Procopius agens de Cæsarea Cappadociæ, ἐξ ἧς δὴ καὶ εἰς ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ἀξίωμα ἔλθῃ τῶν πολλῶν τῶν ΠΡΩΤΗΝ ἔχοντες καλεῖσθαι Ῥωμαῖοι: ex quo METROPOLEOS dignitatem adsecuta est, ita enim primam gentis urbem vocant Romani. Hinc etiam eidem Procopio altera Cæsarea Mauritanix secundæ Metropolis, dicta alibi Μαυριτανίας πρώτη, & Eunapio Τύρου Phœnices Metropolis, πρώτη φοινίκων; & in Actis Apostolicis Philippi πρώτη partis Macedoniæ; ac similiter in præclaro Lesbi nummo Musei Seguiniani jam Regii, ΠΡΩΤΗ ΛΕΣΒΟΥ ΜΥΤΙΑΗΝΗ. Hinc Romanis etiam non Metropoles solum, ac sicut Procopio, πρώτη ἔχοντες, sic Modestino Metropoles gentium dictæ, sed cum prima etiam, tum principes & principatum tenere, ut sæpe in Cod. Theodos. & Novellis, dummodo civitas qua eligitur totius provincia teneat principatum: unde in Epistola Leonis I. de Arelate, principatum tenere in saculo pro iure Metropolitico, aut quomodo Nicomediam vocat alicubi Eusebius τῶν Βιθυνῶν ἀρχισυν. At nonnunquam, quod notandum, sejunctæ eadem prærogativæ, ut nempe Metropolis caput gentis, Prima autem denotaret primatum in ludis & certaminibus sacris, qui per vices transibat ad plures, & de quo vulgo inter se dissidebant nobiliores ejusdem gentis urbes, ut aliunde liquet ex Dione Chrysost. & Aristide. Quo sensu etiam titulum illum ΠΡΩΤΗΣ aut ΠΡΩΤΩΝ videmus promiscue sumi in superioribus nummis, ab Asiæ Proconsularis urbibus non Epheso solum, sed præterea Smyrna, Pergamo; ac eundem sibi vindicantes in Bithynia Nicomedienses & Nicaenses, ita tamen ut utriusque commune evaderet illud ΠΡΩΤΗΣ adtributum, quod potat etiam Dio Prusæus, Metropoleos autem nomen ætate adhuc penes unam Nicomediam remaneret: quæ proinde

proinde ut diversas etiam prærogativas, ambos ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ & ΠΡΩΤΗΣ titulos sibi tribuit in adlatis paullo ante nummis Regiis & Mediceis. Unde jam lucem mutuari possunt, quæ à viris longe doctissimis operose disputantur de *Primatibus* & *Metropolibus* Africæ, ac de discrimine *Primæ Sedis* & *Metropoleos*, quale ab iisdem in controversiam vocatur; aut denique cur *πρωτί* dicantur passim Metropolitani Primates in Collectionibus Canonum. Sed hoc obiter. Quam insignis vero Nummus ejusdem Asiæ Proconsularis, ΜΑΓΝΗΤΩΝ ΕΒΔΟΜΗΤΗΣ ΑΣΙΑΣ, *Magnetum Septima Asia*; quem nummum Cimeliarchii ante Patiniani jam Regii luculenta declaratione alibi illustramus; quum ea non liceat ita paucis ac aliud quasi agendo, defungi. Qua occasione insuper ea, quæ ad *Primum* ac ordinem ejusmodi locorum spectant, ventilantur; & cur in aliis Nummis vel SIDON ASIÆ ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΣ; vel *Sardis Asia*, *Lydia*, ac *Græcia Prima Metropolis* dicatur in nummo inclytæ Reginæ, item Christianissimi Regis, nempe CΑΡΔΙΟC ΑCΙΑC, ΛΥΔΙΑC, ΕΛΛΑΔΟC, Α ΜΕΤΡΟΠΟΛΙC, quæ alioquin in Actis Synod. Constantinopolitanæ habitæ sub Flaviano vocatur *Metropolis Provincia Lydia*, Σαρδιαίων Μητροπόλεως ἡ ἐπαρχία Λυδίων. Quot etiam aliæ urbes *Metropoles* iisdem nummis inscriptæ, quod aliunde nesciremus, & quale nomen seu *ἄξιωμα*, non unam jam aut alteram, ut aliunde scimus factum, sed plures etiam unius Provinciæ civitates sibi vindicasse iidem arguunt. Quanta vero lux inde aut Ulpiano, eo loco quem mi-^{l. 4. §. 5. D.} nus adsecuti sunt interpretes, sicut alibi docebitur, u-^{de off. Proc.} bi primam inter Metropoles *Ephesum* ab Asiæ Proconsule adtingendam tradit; aut vero subscriptioni, quam videas in Actis sextæ Synodi OEcumenicæ, *Theodorus* ^{Act. XVIII.} *misc-*

misericordia Dei Episcopus EPHESI METROPOLEOS
 PRIMÆ ASIÆ Diocæseos definiens subscripsi. Immo
 haud obscura fax inde ad percipiendam originem Ju-
 rium aut *πρεσβείων* Ecclesiarum priscæ communitatis
 Christianorum, qui non extra solum, sed & intra mu-
 ros Iliacos, nati iis de rebus, easque acerrimas & exi-
 tiales tandem contentiones scimus. Jam locorum *Situm*
 quam luculenter eum indicant & quasi in conspectu
 ponunt id genus Nummi? Meministi procul dubio,
 quod de Homero observat Geographus, eum singulis
 propria sua loca adsignare, aliam urbem saxosam; a-
 liam in extremo sitam; aliam Columbis abundantem;
 aliam Mari vicinam vocare. Id vero videas vulgo præ-
 stare hos Nummos, in quibus non *Fluvii* solum, aut
Maris, aut *Montis* adpicta vulgi symbola; sed ipsa et-
 iam adscripta nonnunquam nomina, quo plures nem-
 pe urbes ejusdem appellationis opportune dignosce-
 rentur. Hujus generis in superioribus commemorata
 Ciliciæ vel Isauriæ *Seleucia ad Calycadnum* fluvium in
 tradito Philippi nummo, ac in aliis Elagabali & Tre-
 boniani Galli, *ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΚΑΛΥΚΑΔΝΩ*, vel *ΣΕΛΕΥ-*
ΚΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΑΛΥΚΑΔΝΩ; quo nempe di-
 stingeretur aut à *Seleucia ad Tigrim*, aut à *Seleucia ad O-*
rontem, de qua agitur lege unica de Classicis Codicis
 Theodosiani, & quæ alioquin *Seleucia Syria Pierie* seu
ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΙΕΡΙΑΣ inscribitur in variis num-
 mis Trajani, Marci, Antonini Caracallæ. Sic ad
Meandrum fluvium *Tripolim*, *Antiochiam*, *Apameam* sitas
 tradunt alii Nummi, ut *ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ ΜΑΙΑΝ-*
ΔΡ. apud Cl. Seguinum; *ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΕΑΝ-*
ΔΡΟΣ in Trajano Decio Farnesii Principis; & *ΑΠΑ-*
ΜΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΜΑΙΑΝΔΡΟΝ in Tiberio Reginæ
 Christinæ. Plures nempe, ut notum, *Antiochia*, *A-*
pamea,

3.
Ad Situm
locorum.

Strab. l. i.

pamea, *Tripoles*, quo modo apud Livium, *ad Antiochiam* L. XXXVIII.
super Maandrum amnem, aut apud Eusebium, *ἐν Ἀντιοχείᾳ* C. 13.
μεία τῇ πρὸς Μαϊάνδρῳ; aut ad earum exemplum *Magne-* Hist. Eccl.
sia in inscriptione Epistolæ, quæ Ignatio tribuitur, L. v. c. 16.
Μαγνησία τῇ πρὸς Μαϊάνδρῳ, apud Livium, *Magnesia quæ* L. XXXVII.
super Maandrum est, (sicut Plinio ut jam vidimus, *Seleu-* C. 45.
cia supra amnem Calycadnum) immo inde Phlegonti juxta
Stephanum dicta *Μαιανδρόπολις*. Quin Regio ipsa ad-
jacens huic fluvio ab eodem denominata, ut *Maandri*
Campus, apud Arrianum; haud aliter ac *Hermi Campus*, Lib. v. περ.
Caystri Campus, aut nota inter duos amnes Regio simi- α. β.
liter Polybio in Excerptis, τῷ καλῷ πεδίῳ καλεῖσθαι μέσσην Pag. 28.
εὐφράτης καὶ τήριδος. Alioquin præter *Maandrum* aut
Calycadnum, cum idem *Euphrates* ac *Ister*, tum *Nessus*,
Hypius, *Rhyndacus*, *Marfyas*, *Sagaris*, *Glaucus*, *Thra-*
cix, *Bithynix*, *Mœsiox*, *Phrygiox*, *Achaiox* fluvii cum
adjacentibus locis commemorati: ut ANΤΙΟΧΕΩΝ
ΠΡΟΣ ΕΥΦΡΑΤΗΝ in nummo Severi apud Tristat. Tom. II.
num; ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΠΡΟΣ ΙΣΤΡΟΝ aut ΠΡΟΣ ΙΣΤΡΩΝ in Macrino, Elagabalo, Gordiano, Cimeliar- P. 91.
chii Inclytæ Reginæ, Medicei, & Lomeniani; rursus
ΟΥΛΠ. ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΠΡΟΣ ΝΕΣΤΟ, ad *Nes-*
sum fluvium scilicet à Trajano conditæ ac *Ulpia* ab eo
denominatæ; ΠΡΟΤΣΙΕΩΝ ΠΡΟΣ ΥΠΙΩ in L.
Vero Gazæ Medicæ, aut Maximo & Gallieno Regiæ
Gallorum Gazæ; sicut occurrit etiam in Latinis Actis
primi Concilii Nicæni, *Hesychius Prusensis juxta Hypium*
fluvium, non *Hippium*, ut ibi hodie legitur, errore et-
iam, quod alibi jam monuimus, apud varios auctores
obvio. Sic ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΑΝ ΡΥΝΔΑΚΟΣ & Α-
ΠΟΛΛΩΝΙΑΤΑΝ ΠΡΟΣ ΡΥΝΔΑΚΩ in Marco &
L. Vero Augustæ Reginæ, apud Strabonem vero Α- Lib. XII.
ΠΛΩΝΙΑ Ἰπὶ Ρυνδάκῳ; aut denique in nummo Apamen-
sium

V u u u u

sium

fium alibi jam à te descripto, ΑΠΑΜΕΩΝ ΜΑΡΥΤΑΣ
 ΚΙΒΟΤΟΣ, quod ad fluminis Marfyæ ostia esset si-
 ta hæc *Apamea* eadem cum superiori ad Mæandrum,
 ac ab eo situ *Cibotus* etiam dicta, juxta Strabonem, Pli-
 nium aliosque. In Tabula Peutingeri similiter *Apamea*
Ciboton. Sic ejusdem Phrygiæ, vel juxta alios, Lydiæ
 fluvius *Sagaris* in nummo Juliæ Piæ, quem post Gol-
 tzium & Ortelium Occo descripsit, ΝΙΚΕΩΝ ΚΑΤΑ-
 ΡΙΣ. *Glaucci* quoque Achaïæ juxta Pausaniam Fluvii
 nomen ac typus, & simul *Eumenia* Urbis ad eum sitæ
 mentio in antiquo nummo quem nuper in Sicilia tra-
 ctabam, ΕΥΜΕΝΕΩΝ ΓΛΑΥΚΟΣ. *Xanthi* itidem
 memoria ac typus in nummo Lomeniani Musei, ΚΥ-
 ΜΑΙΩΝ ΞΑΝΘΟΣ. Quum autem eo nomine flu-
 vius alius in Troade, alius in Epiro, alius in Lycia à
 Geographis collocetur; haud facile liquere videtur,
 cur *Cumais* tribuatur, quos notum vulgo vel in Æolide
 vel in Campania sedes habuisse. Quærendas proinde
 alias *Cumas*, quo nomine urbs etiam in Pamphylia à
 Stephano ponitur, Κύμη πόλις Αἰολίδος &c. καὶ Παμφυ-
 λίας. Eidem vero Pamphyliæ finitima Lycia, in qua
 fluvius *Xanthi* nomine Straboni, Ptolemæo, aliisque
 commemoratus; & ad quem proinde sitas easdem Ly-
 ciæ aut Pamphyliæ *Cumas* ex insigni illo Nummo, ne-
 que aliunde quod sciam, discimus. Signatus vero idem
Xanthus opportune ad discrimen *Cumarum* cum in
 Æolide tum in Italia; quarum urbium plures exstant
 nummi in Gaza inclytæ Reginæ & Mediceæ, cum sola
 inscr. ΚΥΜΑΙΩΝ, si unum excipias Mediceum in
 Nerone, qui *Casariensium* epitheton præfert, ΚΑΙΣΑ-
 ΡΕΩΝ ΚΥΜΑΙΩΝ, more per ea tempora haud infre-
 quenti. Neque prætereundus *Smyrneorum Meles*, non
 jam in nummis Amastrianorum ad indicandos Home-
 ri

ri natales, sed cum Urbe quam præterfluebat, in Sabinæ nummo ejusdem Musei Lomeniani, ΜΕΛΗΘΕΙΟΝ. De quo *Melese* audiendus Himerius apud Photium, Bibl. Cod. cui describitur ortus in suburbiis Smyrnæis, productus à multis fontibus haud procul scaturientibus, statim flumen profluens, cypresso & arundinibus vernans, quod mari postea miscetur. Accedant eidem vicinam Pergamum partim intermeantes, partim præterfluentes juxta Plinium fluvii, *Selinus* & *Ceteius*; ac proinde uterque opportunè expressus in insigni Pergamenorum nummo, cui discussis quas ei offuderat nobilis antiquarius tenebris, aliquam in superioribus lucem adtulimus, Pag. 485. *CEΛΕΙΝΟC ΚΗΤΕΙΟC ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ*. Ita in Hispania tradita jam supra *DER TOSA HIBERA*; & similiter apud Ant. Augustinum *HIBERA SENTIA*; quod nempe ad fluvium *Hiberum* essent sitæ, à quo ipsi Hispaniæ antiquum *Hiberia* nomen, ut præter Polybium auctor est ^a Charax apud Constanti- ^a De Adm. num & ^b Ammianus; immo si ^c Philostorgium audias ^{Imp. I. III.} *Hiberia* rursus sua ætate pro Hispaniis dictæ, *HIBERO* ^{c. 24.} *fluvio qui per eas fluit, priorem appellationem vincente*; & ^b *Lib. IX. ^{c. 17.} *αἰπὴν ῥέοντ' ἸΒΗΡΟΥ ποταμὸς τὴν περὶ τὴν Ἰβνικήου τὸν ὀνομασθέν.* Alioquin Ammiano præter hanc *Hiberiam*, *Adiabena* insuper, *Egyptus*, *India*, *Syria* *Euphratensis*, & *Bætica* à fluviis itidem dictæ regiones commemorantur; ut nihil dicam de sexcentis urbibus, quæ fluviis itidem ὀμώνυμοι, & unde *fluviatilem Agrigentum* vocat alicubi Pindarus, *ποταμὶα τ' Ἀνεράγαντι*. Hinc Ju- ^{Od. vi.} ^{Pyth.} liano etiam designata Constantinopolis per urbem ad Bosphorum, *Ἡτὶ τῷ Βοσπόρῳ πόλις*; sicut apud Arrianum ^{Orat. i. p. 14.} de Chalcide, *Ἡτὶ τῷ Εὐερίῳ*. Etenim loca ad *Mare* ^{Lib. II. περ.} ^{ἀναβ.} sita innuunt quoque id genus Nummi, non solum adpositis *Neptuni*, *Tritonum* aut *Nereidum*, *Tridentis*, *Triremium*,*

V u u u u 2

m i u m ,

mium, *Prora*, *Acrostolii*, *Delphinorum*, aliorumque maritimorum Piscium symbolis, sed aperta quoque mentione, ut ΠΡΟΥΡΓΙΕΩΝ ΠΡΟΣ ΘΑΛΑССΑΝ, ad discrimen superioris *Prusiadis* ad fluvium *Hypium*, & præterea in Nummo, quem notavi in Regia Gaza Parisiensi, sub Constantino Magno percussum, BONONIA OCEAN. seu *Oceanensis*, qui scilicet eandem discernit à Bononia Gallix Togata, aut altera quæ ad Dravum fluvium apud Geographos. Ut vero *Fluvii* & *Mare*, ita *Montes* quoque eadem de causa nonnumquam adscripti; puta *Argæus*, *Taurus*, *Libanus*, *Olympus*, *Rhodope*, *Sipylus*, *Pancas*. Prior mons Cappadociæ, ad quem Cæsarea ejus Metropolis, expressus in nummo insigni L. Veri ejusdem Regiæ Gazæ, ΑΡΓΑΙΩ. ΕΤ. Β. seu *Argæo Anno II.* qui alioquin, quamquam suppresso nomine, frequenter depingitur in nummis ejusdem Cæsareæ sub ARGÆI montis pedibus sita, juxta

Lib. xx. Ammianum, ac præter Plinium aut Geographos, apud Sozomenum ἡ πρὸς τῷ ΑΡΓΑΙΩ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ: sicut

Lib. v. c. 4. alibi apud eundem locus *Macellum* dictus, similiter πρὸς τῷ Αργαίῳ ὄρει, non ut ibi legitur Αργαίῳ. Index nempe superior Nummus eique similes, illius cultus, quo hunc montem *Argæum* vulgo prosequerantur Cappadoces, cujus argumentum quoque suppedibat Gemma illa antiqui operis, eundem montem referens, cujus fit mentio in vita incomparabilis Peireskii. Non

Lib. v. c. 2. audiendus vero Tristanus, qui similes Nummos hujus *Cæsareæ* cum eo Monte & inscr. ΜΗΤΡΟ. ΚΑΙ CΑ. ΕΤ.

Tom. II. H Π. ad *Cæsaream Philippi* refert, & montem *Panium* de quo mox. Haud enim aliam, quam nobilissimam illam Cappadociæ Metropolim signant plures id genus Nummi cum Monte, Metropoleos, & similis Æræ mentione. Geminus eidem error neque Tristani solum,

lum, sed qui erranti præivere Sozomeni & Cassiodo-
 ri; qui à Claudio pro Mazaca *Cæsaream* eandem dictam
 tradidere, & quod in postrema & luculenta Sozomeni
 editione aliquam viri doctissimi notationem mereba-
 tur. A Tiberio enim impositum id nomen, regno Ar-
 chelai in Provinciam verso diserte tradit in Chronico
 Eusebius. Causa illius erroris ex communi utrique
Cæsari Tiberii nomine profecta mihi videtur, ut sæpe
 alias factum, & quod alibi quoque monuimus. At idem
 Chronici illius interpretes Hieronymus, duobus tamen
 locis Commentariorum, à Cæsare Augusto ita deno-
 minatam tradit, cui præivisse videtur S. Rufus, Con-
 stantinus vero Porphyrogenneta etiam à J. Cæsare.
 Quum tamen de hac Cappadociæ Metropoli scriberet
 ipse Cappadox Geographus, ut hoc recte observat
 Tristanus, hoc est sub initiis Tiberii, *Mazaca* tantum
 aut etiam *Εὐσεβεία* vocabatur. Neque etiam S. Rufus
 signanter ab Augusto Cæsare, sed *in honorem Augusti*
Cæsaris ita dictam hanc *Cæsaream* refert; quod alias à Ti-
 berio factum scimus, & Augusti exemplo, à quo plu-
 res urbes & Coloniae nomine Decessoris *Juliae* cogno-
 minatæ. Quamquam ne quid dissimulem, Hierony-
 mo, aut si vis etiam Rufo, suffragari videantur num-
 mi sub Augusto cusi, cum Monte & ΜΗΤΡΟΠ. ΚΑΙ-
 ΣΑΡΕΙΑΣ mentione, & cujusmodi apud Tristantum
 videas cum Aquila in summitate Montis, & inscr. P.²²³.
 ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ. Neque enim illos ad *Cæsaream Pala-*
estina referas, aut cum eodem Tristano ad *Cæsaream Pa-*
neada, ohea quæ mox indicabuntur. Neque etiam no-
 vum aut insolitum, ut urbs illa Regni caput, à Rege
 Archelao reverentia Augusti *Cæsarea* nuncuparetur.
 Adeo ut inter dissidentes Auctorum relationes, unum
 obstare videatur Strabonis silentium, quominus ad
 V u u u u 3. Augu-

In Esa. c.
 LXVI.
 In Ezech.
 c. XXVII.

Tom. II.

Augusti tempora eadem nomenclatio referatur. Cæterum præter *Argæum*, alios Montes paulo ante enumeratos tradunt similiter Nummi, aut ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΤΑΥΡΟΤ apud Goltzium; aut ΗΛΙΟΠΟΛΙΣ ΠΡΟΣ ΛΙΒΑΝΟΝ in Caracalla inclytæ Regi-
 Lib.v.c.10. næ, sicut apud Sozomenum legas τὴν πρὸς τῷ Λιβάνῳ Η-
 λιοπολιν, seu verius juxta constantem nummorum scri-
 pturam, Ηλιοπολιν, quomodo & ΗΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ
 ΕΝ ΛΙΒΑΝΩ Musei Lomeniani; aut ΑΔΡΙΑΝΩΝ
 ΠΡΟΣ ΟΔΥΜΠΟΝ in Severo ejusdem Reginæ; aut
 in Antonino Pio juxta præclarum Nummum Philip-
 popolitarum Thracum Musei Seguiniani, cui gemi-
 num quoque notasse memini in Gaza Barberina ΦΙ-
 ΛΙΠΠΟΠΟΛ. ΡΟΔΟΠΗ, cum muliere scilicet illi
 Monti cognomini infidente; aut ΜΑΓΝΗΤΩΝ; aut
 ΜΑΓΝΗΤΩΝ ΣΙΠΥΛΟΤ vel ΑΠΟ ΣΙΠΥΛΟΤ in
 nummis Juliæ Mamææ, Otaciliæ, Gordiani, Gallieni,
 aliisque, ad discrimen nempe commemoratæ paulo an-
 te *Magnesia ad Maandrum*. Unde etiam adseritur scri-
 ptura apud Livium, quam antiqui aliquot codices
 Lib.xxxvii. præferunt, *Magnesia ab Sipulo*, & quam non continuo
 c. 44. improbandam cum viris doctissimis Livii sospitatori-
 bus, descriptus postremo loco Nummus luculenter ar-
 guit. Varie enim nonnunquam ista efferebantur, πρὸς
 Σίπυλον, πρὸς Σίπυλον, ὑπὸ Σιπύλῳ, ὑπὸ Σιπύλῃ; quo-
 rum priora habet Strabo in commemoratione hujus
 Lib.xi. & *Magnesia*, posterius cum aliquot Nummi, quales vi-
 xiii. deas etiam apud ^aTristanum, tum ^bTacitus, *Magne-*
^a Tom. ii. *tes à Sipulo*, ^cLivius vero frequenter *ad Sipylum*, & loco
^{p. 429.} modo indicato *ab Sipulo*. Sic quod egregie insuper po-
^b Annal. iv. ^cstremum firmataut ^dillustrat, *Seleucia à Tigri* ^dLuciano,
^{47.} ^cL. xxxvii. ^dΔιογενὴς ὁ ὁ Σελωνίδης ὑπὸ ΤΙΓΡΙΟΣ. Quamquam di-
^{c. ii. 37. 44.} ^dIn Ma-
^{crob.} stinguunt nonnunquam accurati auctores situm *in mon-*
te,

te, ad montem & sub monte. Unde ut intra hujus *Sipyli* ambitum maneamus, Smyrna antiqua ἐν τῷ Σιπύλῳ dicta ^a Aristidi; altera vero ἐπὶ τῷ Σιπύλῳ, sicut apud ^b Me- ^a Monod. ^b Phot. Bibl. ^c CCCCXIV. ^d Lib. v. c. 39. mnonem Πρῶται ἐπὶ τῷ Ὀλύμπῳ, tertia autem uno pede disjuncta: ex quo etiam adsequimur, cur Plinius Smyrnam vocet *Sipylum Tantalidem*. Ita Cæsarea Philippi in præclaro Marci Aurelii nummo Mediceo, ΚΑΙ C. CEB. IEP. ΚΑΙ ΑCΤ. ΤΠ. ΠΑΝΕΙΩ. *Cæsarea Augusta Sacra Et Inviolabilis Sub Paneo*; ad discrimen nempe superioris *Cæsarea sub Argæo*, aut alterius vicinioris in Palæstina. Hinc autem liquet cur eadem juxta alios nummos dicta sit CÆSAREΑ PANIAS, vel *Paneas*; non ob cultum *Panis* simulacrum, sicut tradentem videas Phi- ^{L. VII. C. 2.} lostorgium; neque à vicino fonte *Paneade* juxta Plinium, & cui vulgo viri docti ac inter eos vir summus ad Solinum suffragantur, sed à Monte ipso sub quo jacebat dicto *Panio* juxta ^a Josephum, & Πανεία ὄρεα dicta ^a Bell. Jud. ^b I. I. C. 16. ^c Hist. Eccl. ^d I. VII. C. 17. ferte apud ^b Eusebium, secundum superioris Nummi scripturam, & quidem postquam hanc Cæsaream Philippi à Phœnicibus *Pancada* vocari indicasset. Ab illo Monte itaque *Paneo* vel *Panio* cum fontes Jordanis, qui ad ejus pedes, ut tradit idem Eusebius, tum Urbs ipsa *Pancadis* denominationem accepere. At insignis hic rursus Tristani hallucinatio; qui nummum Augusti paullo ante adlegatum cum Aquila in summitate ^{Tom. II. P. 223.} Montis, & inscr. ΚΑΙ C. ΑΡΕΙΑC de hac ipsa *Paneade* interpretatur, & ei hoc *Cæsarea* nomen inditum statuit à magno Herode, quod tamen à filio Philippo Tetrarcha demum nata, ut disertissimis verbis neque uno loco tradit Josephus, ΦΙΛΙΠΠΟC ὃ τῷ ΠΑΝΕΑ- ^{Antiq. lib. XVIII. C. 3.} ΔΑ τῷ πρὸς ταῖς πηγαῖς τῆς Ἰορδάνης καὶ τοῦ οὐρανοῦ ὀνομάζεται ΚΑΙ C. ΑΡΕΙΑΝ, PHILIPPUS vero PANEADA sitam ad Jordanis fontes adificiis instructam, CÆSAREAM vocat;

- vocat*; (ne solum ab eo additum *Philippi* nomen putes)
 & quidem sub initiis Tiberii, ut innuit idem alio loco;
 aut vero juxta Eusebii Chronicum, anno Tiberii XII.
 In hunc errorem induxisse videtur nobilem antiqua-
 rium, id quod alibi idem Josephus refert de Templo
 scilicet, quod Cæsari ad Panium extruxit Herodes; ut
 nihil dicam de Cæsarea Palæstinæ, quam revera ab eo
 conditam ac eo nomine appellatam constat. Sicut ve-
 ro altera illa Philippi *Cæsarea* ἡ πόλις Πανεία *sub Paneo* juxta
 superiorem Nummum, ita *Πανίαν* urbs Lydiæ vel ex
 Ovidii *parvis Hypæpis* nota, dicta auctore Stephano,
 quod sita esset sub monte *Æpo*, ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ Ἄποι, & cujus
 oppidi nummos *ΠΑΙΠΗΝΩΝ* cum in Julia Seyerî &
 Elagabalo Gazæ Medicæ, tum Gordiano Musei Lo-
 meniani videre contigit. Cæterum ut *Fluvii*, *Mare*
 aut *Montes*, ita adscripta nonnunquam ipsa *Regionum*
 nomina, in quibus Urbes erant sitæ; sicut supra *Seleu-*
cia Pieria; in aliis *ΣΥΡΙΑΣ ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ*, Socrati
Λαοδικείας τῆ ἐν Συρίᾳ; *Magna* nempe *Syria*, sicut Ga-
 leno alicubi vocatur *Cæle Syria*; quæ & nonnunquam
 exprimitur, ut in Hadriano Musei Lomeniani, *ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ ΚΟΙΛΗΣ ΣΥΡ.* ad discrimen alterius
Philadelphię in Asia minori, Socrati *Φιλαδελφείας* τῆ ἐν Ἀσσίᾳ, ad quam scripsit Divus Joannes. Ita videas
 quoque Nummos aut *Syria Commagena*, ut in numi-
 smatibus *Samosatensum* & *Carrenorum* alibi jam descri-
 ptis; aut denique *Syria Palæstina*, Ammiano *Syriarum*
ultima, ut in nummo Pii apud Tristandum, & in aliis
 vel Marci Successoris, Faustinae, aut Caracallæ *ΦΑ-*
ΝΕΑΣ ΠΟΛΕΟΣ ΣΥΡΙΑΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ quam
 urbem male de *Cæsarea Pano* explicat Tristanus, quæ
 in nummis eorundem temporum *Cæsarea sub Paneo*, ut
 modo vidimus, inscribitur; neque augustam illam ap-
 pella-

pellationem omisisset, aut vulgo magni præmii loco concessam, aut in poenæ etiam locum ademptam; sicut postremum Cæsareæ Cappadociæ sub Juliano contigisse observat Sozomenus. Adde quod in Actis Conciliorum, non *φασίας* sed *Πανιάδ@* & *Pancadis* eadem Lib. v. c. 4.
constanter inscribitur, & quidem *ἐπαρχίας πρώτης τῆς Φοινίκης*, A. 111.
Provincia prima Phanices, non vero *Palaestina*, cui Conc. Calch.
superiores nummi illam *φασίας* vulgo adjudicant. Regiones vero similiter indicant, ad discrimen urbium *ἑμμενύμων*, Nummi, sicut supra *ΦΛΑΟΥΤΙΝΕΑΠΟΛΙΣ* *ΑΜΑΡΕΙΑΙ* vel *ΦΛΑΟΥΤΙΟΠΟΛΙΤΩΝ* *ΑΜΑΡΕΙΩΝ*, ita aut *ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ* (vel juxta nummum Regii Cimeliarchii, *ΗΡΑΚΛΗΑΣ ΕΝ ΠΟΝΤΩ*, ne confunderetur cum tot *Heracleis*, quales vel XXIII enumerat Stephanus, & quomodo similiter *Ηράκλεια ἐν Θράκη* passim apud Scriptores Ecclesiasticos vocatur altera illa Thraciæ, quæ olim Perinthus, aut *ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΤΩΝ ΕΝΙΩΝΙΑ* apud Erizzum & Tristhanum, ut constaret ad quam *Metropolim* spectarent, cujus nominis decem oppida enumerat idem Stephanus; aut *ΕΤΜΕΝΕΩΝ ΑΧΑΙΩΝ* in Philippo illustris Sevii, ad discrimen aliarum ejusdem nominis in Phrygia aut Caria, de quibus Geographi; aut *ΙΕΡΟΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΚΟΜΑΝΩΝ* in Severi nummo Seguiniano, unde alia forte *Hierocæsarea* investiganda, quam illa Lydiæ, cujus apud Tacitum & Pausaniam mentio, nisi, quod verius puto, duarum urbium communionem notet (cujusmodi exempla supra vidimus) *Hierocæsarea* & *Comana* in Phrygia, utriusque in minori Asia; aut *ΠΑΜΦΥΛΙΩΝ ΚΙΛΙΚΙΩΝ* in Gallieno Regiæ Gallorum Gazæ, quum alias etiam *Sidas*, præter eam quæ erat in Pamphylia, referant Auctores; unde similiter apud Galenum, *ἐν τῇ Σίδῃ τῆς Παμφυλίας*. L. 1. de Antid. p. 434.

XXXX

Quot

3.
Ad Noti-
siam loco-
rum Obscu-
rorum aut
Ignotorum.

Quot Oppida jam aut loca in his Nummis signantur aliunde parum nota, & quæ quod de ΠΟΛΥΤΑΙΡΙΩΝ Insula testatur ad Melam vir dubium ingenio an eruditione major If. Vossius, habitata nesciremus, nisi docuissent Nummi? Τηρόρα ὕρων unus forte ex antiquis Auctoribus, ac ut ignobilis oppidi qui obiter meminere, occurrit Pausanias. At nobile quondam & frequentatum idem Lydiæ oppidum luculenter arguunt Nummi aliquot insignes & magnitudine præcipui, aut Valeriani, aut Gallieni, cum *Sacri Senatus* mentione seu ΙΕΡΑ CΥΝΚΛΗΤΟC, ac inscr. ΤΗ ΜΕΝΟΘΥΡΕΤCΙΝ; quales in Gaza Christianissimi Regis, & præterea apud Cl. Seguinum, tum alibi quoque notavimus. Quis *Asiba* Ponti recordatur, exceptis forte Ptolemæo aut Stephano, & nummis Gordiani ΑCΙΒΑΙΩΝ? Quis *Gaba* in Palæstina præter sacros Scriptores aut Josephum, ac Nummum insuper Regiæ Gallorum Gazæ ΓΑΒΗΝΩΝ? Quis Phoeniciæ aut ΣΑΜΘΑΙΩΝ, præter eundem Josephum ac Stephanum, aut ΒΑΣΗΡΕΩΝ, præter eundem Εθινος γράφον, ac Nummos præterea utriusque oppidi à Goltzio in Tito descriptos? Quis autem Arabiæ *Attam*, (de Græcis & Latinis loquor) aut Thraciæ *Thernam*, aut Hispaniæ *Biatiam* commemorat, præter unum forte aut Ptolemæum, aut Stephanum, ac Nummoseorundem locorum ΑΤΤΑΕΙΤΩΝ in Trajano inclytæ Regiæ ac Mediceo, & ΘΕΡΝΑΙΩΝ ac ΒΙΑΤΕΩΝ, juxta Nummos olim Peireskianos jam apud illustrem Harlæum? Immo ex antiquis Geographis vel Auctoribus qui supersunt quos, equidem viderim, quis meminit ΖΕΙΝΙΩΝ, ΑΟΓΓΟCΤΑΑΗΤΩΝ, ΚΕΡΔΙΑΟΥ, ΣΙΤΑΛΙΑΙΩΝ, quæ notavi in nummis ejusdem Musei? nisi postremi forte intelligendi veniant de *Satalis* Armeniæ minoris oppido, cujus mentio apud antiquos

tiquos auctores, & cujus nomen proinde è superiori nummo emendari debeat. Similem quoque urbem in Macedonia ponit Socrates, *Ελπίδιον Σαπύλων τῆ Μακεδονίας*, quo loco *Armenia* vocem novissimè reponit doctissimus interpres, quod in Macedonia nulla hujus nominis civitas memorata inveniatur: quæ ratio, ut ingenue fatear, dubito an contra omnium Codicum consensum prævalere debeat, adde & crebra vel ex hac Nummorum penu exempla dissimulatorum locorum in antiquis, quæ edacitatem & injurias temporum effugere, monumentis. Ita ubi *ΑΔΙΚΗΝΕΩΝ* mentio, nisi in Nummo Commodi Mediceo; aut *ΑΝΕΑ* C Palæstinæ, præterquam in Nummis supra indicatis; aut *ΑΚΡΑ* *ΚΙΩΤΩΝ*, excepto Severi nummo non Tristani solum sed insuper Musei Lomeniani; nisi quis ad *Νάκροποι* urbem Lydiæ apud Ptolemæum ex eodem nummo refingendam confugiat; aut *ΚΟΡΘΩΣΙΕΩΝ*, ut ad alia properem, vel *ΧΥΛΙΝΑΙΩΝ*, præterquam in Nummis à Goltzio descriptis; nisi quod in priori *ΟΡΤΩΣΙΕΩΝ* legendum omnino videatur juxta Nummos Hadriani & Pii alibi indicatos, & quorum fide fideliter emendanda Acta Concilii Calchedonensis, in quibus cujusdam *ορθοσταίων* Episcopi mentionem fieri videas. Neque hic vero ex eodem Goltzio inferendus nummus *ΓΕΣΑΙΝΗΣΙΩΝ*, unde tum Occoni, ut sæpe factum, tum Ortelio imposuit, qui fide scilicet hujus nummi, *Gesenesios*, qui nulli sunt, fingit. Nummienim illius vera epigraphe *ΡΗΘΑΙΝΗΚΙΩΝ*, cujus generis adtulit Tristanus, & qualis etiam vidi in illustribus Cimeliarchiis inclytæ Reginæ, Mediceo, & Lomeniano. Neque vero dissimilem ejusmodi Ortelii, Tristani, ac aliorum errorem alibi notavimus, in comminiscenda *Deffa* quadam Æthiopica pro *Edeffa*

In Gaza Re-
gin. Christ.
& Medice.

4.
Ad Ortho-
graphiam
locorum.

Mesopotamiæ in Nummis, aut altera Macedoniæ apud Aristidem. Adde jam præter *Historiam*, *Situm*, aut *Notitiam* ejusmodi locorum, veram quoque eorum *Orthographiam*; depravata vulgo apud Auctores, vel sexcenta Urbium ac Gentilium nomina, quibus non aliunde certior lux aut emendatio, quam ex incorrupta prisca æris scriptura accedit. Nullibi certe grassatam licentius librariorum imperitiam, quam in describendis Geographorum scriptis, aut tradendis Chorographicis, quæ alibi occurrunt, nominibus; nullibi existare etiamnum frequentiores labes, fatentur & queruntur passim eruditi. Neque vero facile licet mendas illas eluere; aut inter varias vel interpolatas crebro, quas suppeditant antiqui libri, lectiones, genuinam ac sinceram continuo arripere. Haud enim levibus difficultatibus tota hæc res jacet implicita; dum non una jam olim, sed multiplex invaluit idem nomen proferendi ratio, quod vel è pluribus Stephani locis liquet; vel Latini in tradendis nominibus id genus sæpe à Græcis deflectunt; vel qui supersunt Geographi, Romano more Græca, aut Romana vel peregrina Græco sono efferunt; vel pro varietate Dialectorum, temporum, diversimode prolata, aut plane vero immutata Urbium ac locorum nomina; vel denique dum aut hic deficiunt Scriptores antiqui; aut discrepant à Græco textu Interpretes, quod Ptolemæo contigit; aut mutili ac foede corrupti iidem Auctores ad nos pervenere. Adeo ut vix aliud hodie, nullum utique certius refugium sit relictum, quam in veteribus Nummis, domesticis & incorruptis testibus; nequidquam certe in restituenda aut illustranda Geographia antiqua laborant, ut à plerisque hætenus factum, qui ad has publicas tabulas, ad hæc solemnia & authentica gentis testimonio-

stimoniam non continuo provocant. Unde utique opportunè in sanando ac restituendo Stephano de Urbibus, aut verius ejus Epitomatore Hermolao, nuper in Urbe litteratæ Germaniæ decus Lucam Holstenium, diligentem adhibuisse Nummorum veterum tractationem, & undique hæc subsidia ad hanc rem advocasse, nec ipse ignoras, & publice etiam aliquando, quamquam nondum consummati, ut audio, operis lectione constabit. Neque pauca sunt certe aut levia, quæ primi in hoc genere notavimus; dum non eadem solum nobis quæ hic Holstenio patuit, sed & forte adhuc uberiori ac frequens etiam alibi contigit hujus penus Nummaria contemplatio. Mitto inde adsertam subinde in hoc opere, aut obiter traditam veram & constantem scripturam in vocibus ΜΥΤΙΑΗΝΑΙΩΝ; ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ; ΙΕΡΑΠΥΤΤΝΙΩΝ; ΑΛΠΠΑΙΩΝ; ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΙΤΩΝ; ΤΕΡΜΗΣΕΩΝ; ΠΑΥΤΑΛΙΑΣ; ΣΕΡΔΙΚΗΣ; ΑΛΠΗΘΙΩΝ, unde etiam præter Polybium supra emendatum, corrigenda Acta Synodi Calchedonensis, ubi *λαπίδης* Act. 1. Episcopus legitur Didymus pro *λαπίδης*. Sic ΕΔΕΣΣΗΣ, non *Εδέσσης*, ut sæpe apud auctores ac apud Lib. 11. c. 9. So-
cratem novissimæ etiam editionis, *ἐν Μεσοποταμίᾳ Εδέσσης*, & similiter apud Philostorgium aliosque; *ΣΙΔΗΤΩΝ* Pamphylia, unde emendandi *Σιδιτῶν* apud L. 111. c. 22. Arrianum; *STOBENSIIUM*, pro quibus *Stovensēs* apud Paulum J. C. aut *Στοβῆ* corrupte apud Stephanum, in Actis vero Concilii, ut Nicæni & Calchedo-
nensis recte *Stoborum* & *Στόβων*, non ut aliquando *Στοβίων* Act. 11. p. 402. & Reg. *Stobeorum* pro *Στόβων* & *Stoborum*, vel *Στοβίων* h. e. *Stobensium* de Gentili juxta Nummos: *ULIÆ* Romanæ in Hispania Colonia, quam male apud Hirtium, Melam, Ptolemæum, Dionem, in *οὐλίαν*, *οὐίαν*, aut

Ullam mutarunt viri etiam in his litteris principes: ΚΡΙ-
 ΤΙΑΣ *Flaviopolis* in Bithynia, quæ Geographis hæte-
 nus ignota sub voce Κρητίας apud Ptolemæum latebat:
 ac Fluviorum denique ΤΗΙΟΥ, ΚΑΛΥΚΑΔΝΟΥ,
 ΣΑΓΑΡΙΣ, HIBERI, qui varie non semel in veterum
 libris traduntur. Ita (ut rem illam adhuc obiter illu-
 stremus) Πάτμον Ægæi Maris Insulam & unius Joan-
 nis Theologi exilio ac divinatione nobilem, in Πάθμον
 Αποκ. I. 9. mutandam, cum apud divinum Exulem, tum Strabo-
 L. IV. c. 12. nem, Eusebium, Epiphanium; ac similiter apud Plin-
 nium *Pathmon*, juxta veteres libros, non *Patmon* legen-
 dum, arguit rarissimus Severi nummus, in quo miles
 cum spiculo & inscr. ΕΝ ΠΑΘΜΩ, qui nuper fuit
 Cimeliarchii Patiniani jam Regii. Πέλινα Stephano
 Ad Od. x. Pyth. Urbs Thessaliæ in Phthiotide, Græcis Pindari inter-
 pretibus Πελινναῖον, neque aliter Straboni. At Πέλινα vel
 Πελινναῖον, apud Stephanum, Strabonem, aliosque le-
 gendum arguit non solum *Pelinus* loci conditor eidem
 Stephano commemoratus, sed & antiqui Nummi cum
 Gentili, quod præterit Stephanus, ΠΕΛΙΝΑΙΕΩΝ.
Odessus Milesiorum Colonia in Ponto, οδησός Diodo-
 ro, Straboni, Arriano, Ammiano *Odisso* & *Odyssus*.
 Nummum illius visum à Tristano in penu Ducis Au-
 relianensis cum inscr. ΟΔΗΚΙΩΤΩΝ refert vir do-
 ctissimus ad Ammianum. At vero lectio illius Nummi
 ac similium ΟΔΗΚΕΙΤΩΝ; qualis occurrit cum in
 Caracalla Musei Lomeniani, tum in Gordiano Gaze
 Mediceæ, & de qua urbe Ovidius,
 Lib. I. Trist. *Inde Mesembriacos portus & ODESSON, & arcus.*
 El. 9. ΕΛΔΨεας meminit Dio in rebus Cretensium & Πολυρρη-
 Lib. LI. νίων Strabo, pro quibus Nummi inclytæ Reginæ, Ε-
 Lib. x. ΛΕΥΘΕΡΝΑΙΩΝ & ΠΟΛΥΡΗΝΙΩΝ; unde aucto-
 res illi emendandi, ac juxta eos, quoad postremum no-
 men,

men, Polybius, & sub Scylacis nomine vulgatus Peri-^{Lib. IV.}
 plus. ΑΔΡΑΜΝΩΝ præfert Nummus Lucillæ Musci
 Lomeniani jam Regii, pro qua voce Ἀδραμα corrupte
 apud Stephanum de urbe Syriæ Cavæ. Ἀδραμα ita-
 que ibi legendum, & quidem numero plurium, ut ar-
 guit superior nummus, sicut alia ejusdem aut vicini
 tractus loca, Ἱεροσόλυμα, Γάβαλα, Γάδαρα, Σίνχαρα,
 Σαμώσαι, Δῶρα Josepho, Βίτρα Zonaræ, aut in Ionia
 Σύνναδα. Ita etiam legendum postremum hoc nomen
 non Σύνναδα recte doctissimus Valefius è nummo Ca-
 racallæ à Tristano vulgato ΣΥΝΝΑΔΕΩΝ observat,
 & firmat alius Domitiani nummus Musci Lomeniani,
 & in Tabula Peutingeri *Synnada Arsamote* oppidum Ar-
 menię Euphrati proximum juxta ^a Plinium, ^b Tacito ^a L. VI. c. 9.
 ac Ptolemæo, ut hodie præferunt eorum libri, *Arsa-* ^b Annal.
mosata. At transpositas vel superfluas in hac voce litte- ^{xv. 10.}
 ras docet insignis nummus Mediceus M. Aurelii inscri-
 ptus, ΑΡΜΟCΑΙΤΤΗΝΩΝ; cui suffragantur Poly-
 bii Excerpta Constantiniana, ubi Xerxis Reguli ejus-
 dem *Armosata* mentio, ac eadem describitur Mesopo-
 tamię adjacens Ἀρμόσαιτι ἡκεῖται πρὸς τὴν καλῶν πεδίον, &c. ^{Pag. 28.}
 nisi quod pro Ἀρμόσαιτι, fide præclari hujus nummi
 Ἀρμόσαιτια legendum ibi videatur. Neque vero infre-
 quens Plinio aliisque ejusmodi transpositiones *Arsamo-*
tes pro *Armosates*; quomodo inter Cypri urbes apud
 eundem *Cinyria*, quæ Ptolemæo κεραύνια, & Scylaci
 vel qui nomen ejus circumfert κερώνια; quam & ve-
 ram loci illius appellationem adferit ibi vir doctissimus.
 Sic *Cabyle* Eusebio in Chronico, ac Ptolemæo præter-
 ea, Eutropio, Ammiano; quæ καλύβη Straboni &
 Stephano; & Ἀνάβαρζα Zonaræ, quæ aliis Ἀνάβαρβα
 aut rectius Ἀνάβαρβον, in nummis etiam Regiis &
 Mediceis ΑΝΑΖΑΡΒΟΝ, Ciliciæ nempe secundæ
 Metro-

In Cimel.
Reg. Gall.
Regin.
Christ. &
Medic.
Lib. 1. περ.
αἰναβ.

Quom.
conscr.
Hist.

Lib. xi. c. 8.

Lib. xxvi.

Metropolis. Sic in Tabula Peutingeri *Diocēnopolis* pro *Dionysopolis*, ut vel è Nummis liquet, ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, de quibus supra. Ac talium magna seges. Ita *Sagalassus* Pisidiæ non solum juxta probatos & Antiquos auctores, sed & fide nummorum ΚΑΓΑΔΑΚΕΩΝ, cujus generis haud unum in Alexandro Severo & Claudio Gotthico videre licuit; unde transpositas in eadem voce litteras Σαλαγίας apud Arrianum emendandas liquet, sicut alioquin apud Lucianum Σαλαλασιώς pro Σαλαλασιός reponendum. Quam varia autem & corrupta vulgo nomenclatio Urbis in Gallia Narbonensi hodieque haud incelebris, quæ Βιλιπέρα vel Βλιπίρα, Βαιτίρα, Βαιτάρρα, *Blitera*, aut *Biltera*, ac *Butera*, denique apud Strabonem, Ptolemæum, Stephanum, Plinium, ac Sulpitium Severum legitur? At quam melior scriptura veterum librorum, quam inde ad Melam reduxit vir doctissimus, *Baterra*, velut ad Sulpitium legebat Sigonius, *Biterra*; ut liquet mihi invicto argumento præclari nummi, quem vidi apud illustrem Harkæum, in cujus anteriori parte caput muliebri, in averſa Leo cum inscr. ΒΗΤΗΡΡΑΤΩΝ, ac unde apud Stephanum aliosque Βητάρρα tandem legendum constat. Eidem Stephano vocatur urbs quædam Ερμιώνη, pro qua Ερμιώνη levi errore restituendum monent nummi ΕΡΜΙΩΝΕΩΝ in Severo ac Julia Coniuge, quales etiam describere diligentes antiquarii, & notasse quoque memini in Museo Patiniano. At contra recte Stephano Νακόλια Phrygiæ, quemadmodum & Zozomeno Νακόλιας ἢ Φρυγίας, male apud Philostorgium cum ω Νακώλια; & similiter in Actis Synodi Calchedon. Νακωλείας, sicut liquet ex nummo Trajani Mediceo ΝΑΚΟΛΕΩΝ; ad quam nempe *Nacoliā* profligatum à Valente Procopium docet Ammianus.

nus. Ejusdem Phrygiæ nummus in Caracalla ΜΙ-
 ΔΑΕΩΝ, qualem videas in Gaza Medicea & Museo
 Lomeniano; unde emendandum Gentile hujus loci
 apud Stephanum *μιδαίδς* pro *μιδαδς*, & quam urbem
 vocat idem Grammaticus *μιδαίων*, unde formatum
 nempe illud Gentile, sicut à *κοπάειον* ejusdem Phry-
 giæ *κοπαδς*, ac proinde in Nummis ΚΟΤΙΑΕΩΝ; a-
 pud Philostorgium autem minus recte, ut videtur, *Μί- Lib. IV. c. 8.*
δαιον πόλιν τῆς Φρυγίας, aut in Actis Synodi Calched.
μιδαίς. In Tabula Peutingeri dicta eadem *Mideum*, &
 corrupte apud Ammianum *Mygdum*, ut ad eum obser- Lib. XXVI.
 vat doctissimus Valesius. Sic rursus urbs in Phrygia
 Pacatiana, cujus hactenus in foliis Christianorum scri-
 ptis mentio, eidem ^a Philostorgio, qui aliquoties ejus ^a L. VII. c. 6.
 meminit sub nomine *Χαιρετόπων* & *Χαρετόπων*, vel ju- & VIII. c. 2.
 xta ^b Socratem & Acta Concilii Ephesini *Χαιρετόπων* ^{IX. c. 18.}
 vel *Χαιρετόπυ*. At corruptum hoc nomen in postrema ^b L. II. c. 40.
 etiam Socratis editione, quam viro doctissimo debe-
 mus, pro ΚΕΡΕΤΑΠΩΝ, docet invictum argumen-
 tum nummi Antonini Pii in Gaza inclytæ Reginæ,
 cum Bellonæ figura, & Gentili pro more expresso,
 ΚΕΡΕΤΑΠΕΩΝ; ad quam proinde scripturam pro-
 prius accedunt ii Codices, in quibus idem nomen *Κερα-*
τόπων scribebatur. ΜΤΛΑΣΕΩΝ Cariæ Urbis num-
 mum in Augusto recondit eadem Gaza, inscriptum
 ΣΕΒΑΣΤΩ ΜΤΛΑΣΕΩΝ; unde liquet recte Ste-
 phano per unum σ scriptum *μύλασι*, & Gentile e-
 jus revera *μυλασδς*, quod dubitanter adferebat; e-
 mendandos autem præter Strabonem ac Ptolemæum,
 cum Arrianum, apud quem *μύλασα* scribitur, tum ^{Lib. I. περ.}
 Polybium in Excerptis Valesianis, *μυλασῶς καὶ Ἀλα-* ^{ἀναβ.}
βανδῶς, pro *μυλασῶς*. Sic præter Stephanum, aut an- ^{Pag. 89.}
 tiquiores Geographos, quoties alibi etiam occurrit

Y y y y

Λα-

Λαρίσσης seu *Larisse* in Thessalia nomen? quum tamen
 ΔΑΡΙΣΑΙΩΝ per unum *σ* constanter præferant anti-
 qui Nummi apud Goltzium, Palatini item, Medicei,
 aliique. At contra non *Cosura*, ut hodie apud Melam,
 sed *Cossura* cum gemino *Sigma* legenda, juxta
 nummos illius Insulæ apud Parutam. ΔΙΟΚΕΡΙΤΩΝ
 oppidi Ioniæ circa Ephesum meminit nummus Getae
 in Regia Gallorum Gaza; unde minus recte apud
 Lib. v. c. 29. Stephanum è Phlegonte Διοκεριτων, aut apud Pli-
 nium *Dioshierita*. Ita *Delmata*, non ut vulgo *Dalmata*,
 juxta Nummum supra traditum METAL. DELM.
 & cui continuo suffragatur vetus lapis, in quo DEL-
 MATIA; & in Sicilia *Heuma*, non *Enna*, fide non so-
 lum antiquorum Codicum, sed Nummorum potissi-
 mum, qui eam adstruunt, ΜΥΝ. ΗΕΝΝÆ; ut jam
 ad Claudianum monuit primum hodie Musarum La-
 tinarum decus, & magnum patris an patriæ incremen-
 tum, Nicolaus Heinsius. Neque vero *Orthographiam* so-
 lum seu veram ac genuinam Urbium nomenclaturam,
 sed *Formationem* quoque τῶν Εθνικῶν inde deductorum,
 copiose suppeditat eadem penus, quæ ut plurimum iis
 inscripta legitur. Norunt autem in Geographia veteri
 haud plane hospites, quam æstuet hic frequenter ὁ Ε-
 θνικοῦ χαρακτῆρ; quam diversa subinde tradat, & quæ-
 dam ex ingenio formet (ut vere certe ad Melam ob-
 servat vir undecunque doctissimus) & modo nullum
 in ea formatione canonem agnoscat; modo solemne
 suum *Analogia* ac *typi* discrimen obtrudat. Si habere-
 mus vel ipsa Stephani, quæ operi præmiserat, ut ipse
 alicubi refert, τὰ τῶν Εθνικῶν πορταχνολογήματα, aut alia
 veterum ea de re πηγικά, hæc res hodie minus forte
 haberet difficultatis. Etenim ut illam, quæ inter Num-
 mos veteres ac eundem Stephanum frequenter occur-
 rit,

9.
*Ad Forma-
 tionem Gen-
 silium.*

rit, diversitatem obiter videas, Nummi Γ Τ Θ Α Ι Ω Ν, Goltzius.
 Steph. Γ Τ Θ Ε Α Τ Ω Ν; Nummi Ἀ Γ Α Δ Α Ρ Ε Ω Ν, Steph. Ἀ
 Γ Α Δ Α Ρ Η Ν Ω Ν; Nummi Ἀ Κ Μ Ο Ν Ε Ω Ν, Steph. Α Κ
 Μ Ο Ν Ι Ε Ω Ν & Α Κ Μ Ο Ν Ι Ω Ν; Nummi Ἀ Ρ Ι Σ Β Ε Ω Ν, Steph.
 Α Ρ Ι Σ Β Α Ι Ε Ω Ν; Nummi Γ Ο Ρ Δ Η Ν Ω Ν, Steph. Γ Ο Ρ Δ Ι Ε Ω Ν;
 Nummi Φ Α Λ Ε Ι Ω Ν, Steph. Φ Α Λ Ι Σ Κ Ω Ν; Nummi Λ Α Δ Ε Ω Ν, Steph.
 Λ Α Ι Ω Ν; Nummi πασιμ Ν Ε Ο Π Ο Λ Ι Τ Ω Ν & Σ Τ Ρ Α Κ Ο Σ Ι Ω Ν,
 Steph. Ν Ε Α Π Ο Λ Ι Τ Ω Ν, Σ Τ Ρ Α Κ Ο Τ Σ Ι Ω Ν; Nummi Φ Ο Ι Ν Ι Κ Ο Ν Τ Ω Ν,
 Steph. Φ Ο Ι Ν Ι Κ Ο Τ Ν Τ Ι Ω Ν; Nummi Α Β Δ Η Ρ Ε Ι Τ Ε Ω Ν vel Α Β Δ Η Ρ Ι Τ Ε Ω Ν,
 Steph. Α Β Δ Η Ρ Ι Τ Ω Ν, & quæ plura id genus, ac paullo ante nummi Μ Ι Δ Α Ε Ω Ν, Steph.
 Μ Ι Δ Α Ι Ε Ω Ν. Quum vero frequens, ut jam ante in-
 nuebam, occurrat hic in Nummis varietas in traden-
 dis nempe, seu *locis*, seu eorum *Gentilibus*, unde novæ
 continuo suboriuntur difficultates, proinde hos se-
 quentes Canones, cum ad *Orthographiam* tum ad *Gentili-
 um* rationem exiisdem Nummis petendam opportu-
 nostyronibus trademus, quo rem hanc habeant magis
 explicatam; nec ad eosdem cum viris etiam doctissi-
 mis scopulos in posterum adlidant. Primus, multas lit-
 teras, quod jam alibi diximus, ob soni vicinitatem, aut
 ex veteri consuetudine, vel loci dialecto promiscue
 usurpatas; unde duplex nonnunquam scriptura in
 Nummis eorundem locorum cernitur. Sic Ι & ΕΙ, ut
 Τ Ο Π Ι Ρ Ο Υ & Τ Ο Π Ε Ι Ρ Ο Υ; Α Δ Ρ Ι Α Ν Ο Θ Η Ρ Ι Τ Ω Ν
 & Α Δ Ρ Ι Α Ν Ο Θ Η Ρ Ε Ι Τ Ω Ν; Ν Ε Ι Κ Ο Μ Η Δ Ε Ω Ν &
 Ν Ι Κ Ο Μ Η Δ Ε Ω Ν ac sexcenta talia; aut Ζ & Σ, ut su-
 pra Σ Μ Υ Ρ Ν Α Ι Ω Ν & Ζ Μ Υ Ρ Ν Α Ι Ω Ν; Α Μ Α Σ Ι Α Σ,
 & juxta Nummos ab illustri Busbequio indicatos ac re-
 pertos in loco, Α Μ Α Ζ Ε Ι Α Σ; Α Ι Ζ Α Ν Ι Τ Ω Ν & Α Ι Ζ Α Ν Ι Τ Ω Ν,
 quorum prius in Claudii nummo, postea

Yyyyy 2

rius Medic.

rius in Agrippina & Caio legitur: aut Ε & Η ΑΘΕ-
 ΝΑΙΩΝ & ΑΘΗΝΑΙΩΝ; ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΣ & ΜΗ-
 ΤΡΟΠΟΛΙΣ; aut Ι & Υ ΒΙΖΥΗΝΩΝ & ΒΥΖΥΗ-
 ΝΩΝ, de quo loco mox; aut Ο & Ω ΟΡΘΟΣΙΕΩΝ
 & ΟΡΘΩΣΙΕΩΝ, sicut in aliis vocibus ΦΙΛΟΡΟ-
 ΜΑΙΟΤ & ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΤ ΝΕΟΚΟΡΩΝ & ΝΕΩ-
 ΚΟΡΩΝ ac similibus; aut denique Ο & Α, pro diale-
 ctorum ratione, ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΑΝ & ΑΠΟΛΛΩ-
 ΝΙΑΤΩΝ; ΑΣΚΑΛΩΝΙΤΑΝ & frequenter in Sicu-
 lis urbibus, Dorici utpote sermonis, ΘΕΡΜΙΤΑΝ,
 ΠΑΝΟΡΜΙΤΑΝ, ΤΑΥΡΟΜΕΝΙΤΑΝ, ΤΙΝΔΑ-
 ΡΙΤΑΝ. In quibus proinde nulla statuenda est inter
 Nummos ac Auctores, Stephanum puta aliosque va-
 rietas; ut à quibusdam interdum fieri video, neque hi
 ex illis emendandi veniunt. Secundus Canon, Διηγε-
 ραφία plurimarum urbium, aliis ex fontibus profecta,
 juxta quam eadem loca varie jam olim efferri consue-
 vere, ut sæpe monet Stephanus, ac pridem Strabo no-
 taverat, & docet ille imprimis exemplo urbis Α'δρα-
 μύηιον, cujus quatuor aut quinque diversas scribendi
 rationes tradit. Sic Νάσιβις, Νέσιβις, & Νισίβις in ve-
 terum monumentis, ac postrema vulgo frequentius
 tradita. Cujus diversitatis rationem, ut alias jam mit-
 tam, petere licet ex Arriano, ubi docet exemplo oppi-
 di Α'ψάρυ priscis dicti Α'ψύρτυ, ab adjacentibus barbaris
 corrupta sæpe locorum nomina, ἔπειτα διεφθαρῶσαι τὸ
 ὄνομα ὑπὸ τῶν περιούκων βαρβάρων καθύπερ καὶ ἄλλα πολλὰ
 διεφθάρται. In hac autem varietate Auctorum ea scri-
 ptura continuo præferenda, quæ domestica Nummo-
 rum auctoritate nititur, ut ΑΔΡΑΜΥΤΤΗΝΩΝ in
 nummo Caracallæ Mediceo, & ΝΕCΙΒΙ in traditis
 supra Nummis; & quam postremam proinde haud
 immerito, quamquam alia de causa præferebat do-
 ctissimus.

Secundus
Canon.

Peripl.
Pont. Eux.

&issimus Bochartus; quod nempe ad traditam illius
 vocis à Stephano originem propius accederet. Neque
 aliter certe Orientales ut Syri, Recutitorum Magistri
 ac Benjaminus in Itinerario נִסְבִּין *Nesibin*; & similiter
 Arabes نصيب *Nasib* ut sæpe Abul Pharagius. At non-
 nunquam servata in ipsis Nummis similis varietas, cu-
 jus illustre exemplum præbet eadem urbs Thraciæ
 paullo ante commemorata, quæ in Hadriani Nummis
 Regiis ac Mediceis ΒΙΖΥΗΝΩΝ, in aliis autem Phi-
 lippi ΒΙΣΣΗΝΩΝ & ΒΥΖΥΗΝΩΝ inscri-
 bitur: unde nata illa auctorum diversitas, quibus vel
Byzia, ut Solino, aliis *Bisa*, Stephano Βιζύη & Βιζυνὸς, in
 Actis vero Conciliorum Βύζης & *Byzia* traditur. Sic
 BRETTANIA, BRITTANICUS, & BRITAN-
 NIA occurrunt in antiquis Romanorum Nummis;
 priores in Commodò & Caracalla inclytæ Reginæ, po-
 sterior in Pio aliisque: quæ scripturæ in hoc nomine
 diversitas inde nata haud immerito videtur, quod lon-
 ginquæ esset neque adhuc satis nota Romanis Insula,
 quamquam eorum armis pridem penetrata. Tertius Tertium
 Canon, Urbium nomina sæpe olim dandi casu vel au- Canon.
 ferendi ac ut indeclinabilia prolata, cuius rei exempla
 suppeditant Codices antiqui, sicut observavit quoque
 vir summus ad Historiam Augustam in voce *Leptis* pro
Leptis, & apud Frontonem *Durocortoro*; ac liquet insu-
 per ex Cosmographis & Itinerariis vetustis ac Tabula
 Peutingerorum; ut non debuerint proinde Surita alii-
 que Viri docti, eadem nomina casibus id genus subin-
 de prolata temere & ad lubitum refingere. Ejus vero
 rei clarissima etiam exempla suppeditant descriptæ
 jam ante ex antiquis Nummis Urbes & Colonix, NE-
 CIBI, NEΑΠΟΛΙ, GERMENO, SERPHYRO, TY-
 RO; nec quærendum in iisdem ullum litterarum defe-

Yyyyy 3

ctum.

Quartus
Canon.

etiam Quartus Canon, non unum, sed plura quoque
Gentilia ejusdem loci occurrere in iisdem Nummorum
monumentis, sicut in Nummis Augusti, Commodi,
Severi, ΕΔΕΞΖΑΙΩΝ; in aliis Alexandri Severi,
Mediceis aut Gordiani in Regia Gallorum Gaza & a-
pud Cl. Seguinum ΕΔΕΞΣΗΝΩΝ; ac rursus in An-
tonini Caracallæ nummo Mediceo, ac in Philippo
Musei Seguiniani, ΕΔΕΞΣΕΩΝ. Solet quidem Ste-
phanus distinguere inter Gentilia formata pro typo loci,
quæ vocat κτ' ἰππῶν, modo κτ' τὸ Πιχάριον, aut τῶ συν-
θεῖ τ' χάρις, & κτ' συνύθειν; alia vero ex Analogia, aut
κτ' πικύω, ac proinde de hac Edessa in specie notat, apud
indigenas quidem Εδισσαῖως, apud veteres plerosque Ε-
δισσαῖς dictos. At non constare semper hunc ejus Ca-
nonem, arguunt hujus ipsius Edesse Nummi modo adle-
gati cum utroque Gentili, ac uno etiam, quod præterit
τὸ Εδισσαχάριον, ab ipsis indigenis promiscue percussī.
Neque male tamen quod Εδισσαίων antiquiorem appel-
lationem statuatur, quam vulgo præferunt etiam vetu-
stiores illius urbis Nummi. *Philadelpia* cum illius quæ
in Lydia, cum Syriæ urbis Gentile eidem Stephano φι-
λαδεῖλος; ex Analogia scilicet, loci autem seu τὸ Πι-
χάριον, ut idem è Josepho tradit, φιλαδεῖλως. At pri-
mum illud vere ac proprie τὸ Πιχάριον exstitisse lucu-
lenter arguunt Nummi, neque unius ætatis, neque ali-
ter inscripti (quos hætenus quidem viderim) quam
ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ, qualis aut Hadriani paullo ante ad-
latus, aut præterea L. Veri Mediceus cum capite turri-
to, consueto in Syriæ urbium nummis symbolo, ac in-
scr. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ; & alius insuper ejusdem Gazæ
alibi quoque descriptus cum *Flavia* cognomento. Ad
Lydiæ vero Philadelphiam referendi præclari nummi
itidem inscripti ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ ΕΡΜΙΠΠΟΣ ΑΡ-

XIE-

DE PRÆST. ET ÆSU NŪMISM. 91

ΧΙΕΡΕΤC apud illust. Harlæum, aut in Antonino, quem descriptum hic vidi ab eruditis antiquariis, ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ ΕΗΙ Μ. ΑΤΡ. ΚΙΤΟΝΟΣ ΑΡΧ. Ut mirum proinde videri posset ex illorum Nummorum consensu, aut Syriacæ Gentile traditæ apud Josephum Φιλαδηλφηνός, ut recte observat Stephanus, aut alterius quæ in Lydia, Tacito ac Plinio ^{Bell. Jud. 1. xx. c. 1.} *Philadelphenis* iridem dici, non *Philadelphenses*. An quod corrupti ibi Josephi codices, & quidem jam Stephani ætate, prout vetustissimis mendis eos abundare, vel ex Rufino Interprete colligas, an potius quod promiscuus esset ejusmodi Gentilium usus, aut (quod Tacitum ac Plinium respicit) in iisdem Latine efferendis à Græco subinde recesserint Romani; unde *Alexandrini*, *Antiocheni*, *Apamæni*, similiter iis dicti, qui *Alexandrenses*, *Antiochenes*, & *Apamenses*, dici tantum debuissent. Sic *Sami*, Ionicæ satis notæ Gentilia, eidem Stephano Σαμαῖ, Σάμι, & Σαμιαός. At Nummi, quales occurrunt magno numero cum Cæsarianorum temporum, tum iis vetustiores, constanter ΣΑΜΙΩΝ inscripti, ac unus apud Goltzium, quod eodem redit, ΣΑΜΕΙΩΝ. Nisi statuamus hos omnes spectare ad illam Ionicam Icarii maris Insulam, ad alteram autem *Samum* Cephallenicam Gentile Σαμαῖ nempe ex Σάμη formatum, ut innuit etiam Strabo, ac proinde non Stephano, sed abbreviatori ejus Hermo- ^{Lib. x.} lio, confusæ & truncatæ notationis culpam adscribendam. Samæos certe eosdem vocat Livius, *Insuperata pax* ^{L. xxxviii. c. 28.} *Cephallenia adfulserat; quum repente una civitas, incertum quam ob causam, Samai desciverunt.* A Phrygiæ oppido Δοκίμιον dicto, Gentile eidem Stephano ex Analogia quidem Δοκιμῶς, at ex consuetudine Δοκιμηνός, quod discrimen abunde videtur refellere nummus Neronis Medi-

Lib. XXVI. Mediceus cum Dea Phrygia & inscr. ΔΟΚΙΜΕΩΝ. Ei-
 dem Stephano à *Κάρραι* seu *Carris* Mesopotamiæ Gen-
 tile cum *Κάρραι* & *Κάρραι*, tum *Κάρραι*. Prius etiam apud Dio-
 nem legas, *Κάρραι* Μακεδόνων ἄνθρωποι; at posterior in
 Nummis ΚΑΡΡΗΝΩΝ, ut istud τὸ *Πιχάριον* nefas sit
 dubitare. Alioquin cum utroque Gentili, quod à *Nicas*
 deductum refert Stephanus, signati etiam Nummi,
 nempe ΝΙΚΑΕΩΝ, quamquam rarius, frequentissime
 autem ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Sic Gentile Urbis Phœnicie legas
 cum ΓΑΒΑΔΕΩΝ, ut in M. Aurelii nummo Lome-
 niano, & in Julia Aquilia inclytæ Reginæ; tum apud
 Occonem & Trifanum ΓΑΒΑΔΙΤΩΝ in Elagabalo;
 quorum utrumque tradidit etiam Stephanus. Sic
 ΠΤΟΛΕΜΑΙΕΩΝ & ΠΤΟΛΕΜΑΙΤΩΝ habent
 Nummi à Goltzio descripti, quæ ambo Gentilia ille
 quoque Gentilium Scriptor recte agnovit; nisi forte
 prius de *Phœnicia*; posterior de *Egyptiaca Ptolemaide*, ju-
 xta τὸ *Πιχάριον* hujus regionis in *ἰσ* Stephano alibi
 sæpe indicatum, explicari debeat; & quem proinde
 mutilum rursus in hac voce *Ptolemaidis* exhibeat Her-
 molaus. Cui conjecturæ nostræ favere videtur Jose-
 phus, apud quem *Πτολεμαῖς* perpetuo vocantur *Phœni-*
cie Ptolemaidis incolæ; & ut alios mittam, apud Mar-
 cellinum Comitem, *Antiochus Ptolemensis*. At ΣΙ-
 κτω ΝΙΤΩΝ habent aliqui Nummi antiqui, alii au-
 tem ut Tiberii apud Goltzium, aut Plautillæ in Cime-
 liarchio inclytæ Reginæ ΣΙΚΤΩΝΙΩΝ, quod postre-
 mum Gentile solum tradit Stephanus. Quintus Ca-
 non, vulgo in antiquis Nummis non Urbis sed Gentis
 nomen exprimi, nonnunquam promiscue utrumque,
 ut ΗΛΙΟΠΟΛΙΣ & ΗΛΙΟΠΟΛΙΤΩΝ, ΔΑΜΑ-
 ΚΟΤ & ΔΑΜΑΚΗΝΩΝ; ΤΑΡΣΟΤ & ΤΑΡΣΕΩΝ;
 ΣΙΔΩΝΟΣ & ΣΙΔΩΝΙΩΝ, &c. A Colonia quid-
 dem

In Chroni-
co.

Quintus
Canon.

dem retentum frequenter videas ipsum Urbis nomen, ut ΚΟΛ. ΕΛΕΕΚΑ, ΚΟΛ. ΝΕCΙΒΙ, COL. ΤΥΡΟ, & plures id genus. Quamquam in quibusdam etiam Nummis solum Urbis nomen, omisso Gentili, occurrat, & vulgo, ut observo, in Nummis Urbium Ponti *Amasia, Heraclea, Tomi, Amisi*. Sic in aliis ΑΡΓΙΛΟC urbs Thraciæ; ΒΟCΤΡΑ & ΠΕΤΡΑ Arabiæ; ΡΑΦΙΑ Syriæ; ΦΑΝΕΑC Palæstinæ, & similibus, quibus adde traditam supra epigraphen ΕΝ ΠΑΘΜΩ. Neque vero id frustra in nonnullis factum liquere potest ex eodem Stephano, qui alicubi observat, non quærendum esse in omnibus *Gentile*, sed aut nonnunquam adverbio utendum, ut in locis deductis *ὅπῃ τῶ δήμων*, & sic à Βάτη Βατῆν; aut Genitivo cum præpositione; aut Analogia; aut τῶ σωήθῃ τῶ χώρεC. Ubi notandum præterea, Gentile passim in iisdem Nummis per Syllepsin numeri haud insuetam efferri, ΣΙΚΤΩΝΙΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΤΑΟΥ, aut ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ, aut ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ, &c. Scilicet promiscue quoque sumpto apud Romanos auctores *Gentili* pro *Urbis* nomine, ut in adlato paulo ante de Samæis exemplo apud Livium, a- L. VI. C. 21. libi, *Lavinii etiam, qua fidelissima urbs fuerat*, & quæ occurrunt id genus haud pauca; ac vicissim *Urbis* nomine pro *Gentili*, *Sutrium socios populi Romani*, item *Romani Veique*, pro *Veientes*. Sextus & postremus Canon, *Sextus Canon* Bilingues eorundem locorum Inscriptiones subinde non. occurrere Græcas & Latinas, quod fieri videas in Nummis Coloniarum, sicut alibi jam indicavimus, quæ cum vernaculam antiquam retinebant, tum linguam Latinam seu *τὴν κατὰ τὸν*, ut illam vocat alicubi The- Orat. XVI. mistius, una cum novis Colonis admittebant. Unde P. 391. *Coloniis Romanis adscribendas continuo eas Urbes li-*

Zzzzz

quet

quet, quæ nonnunquam sine addita Coloniz mentione Latine in Nummis efferuntur, quamquam in Græco solo aut vulgo Græci idiomatis; ut *ABDERA* in nummo Tiberii Regiæ Gallorum *Gazæ*, *LAODICEON* seu *LAODICEON* in nummis Elagabali Mediceis; in aliis *ANTIOCHIA*; *CÆSAREA PANNIAS*; *SIDON*, &c. Notum autem diversimode nonnunquam deductas Romanas Colonias; nempe modo ut integræ cederent novis Colonis; modo ut permiscerentur illi cum indigenis; modo ut in partem urbis & agri reciperentur, sicut postremum de Sinope & Pontica itidem Heraclea suo tempore deductis observat Strabo. Hinc illa varietas idiomatum ejusdem urbis quandoque, ut de Emporiis Hispaniæ oppido tradit idem Geographus, illud cum ab Hispanis indigenis, tum à Græcis seu Massiliensibus Colonis, divis laribus ac lingua proinde, habitatum aliquamdiu. Immo inde factum, ut sola Romanorum dialectus in quibusdam id genus Coloniis invaluerit, omissa aut desueta loci vernacula; sicut de Turditanis ad Bœtim notat ille in eodem libro, eos evasisse Romanos sermone, moribus, propriæ linguæ oblitos. Quod potissimum in iis Coloniis locum habuit, ubi indigenis extinctis, soli admissi aut relictī lapsu temporis Cives Romani, quemadmodum de Corintho sua ætate tradit Pausanias, nullos eam habuisse indigenas, omnes colonos Romanorum; unde non mirum quoque Latine passim efferri nummos *Corinthis* sub Cæsaribus à tempore deductæ Coloniz percussos.

Lib. xxi.

Lib. iiii.

In Corinthiacis.

CONCLUSIO-
SIO-OP-
RES.

Verum hæc alibi merentur expendi accuratius, & simul quæ ad Religionem Gentilium, Consecrationem, & Suppellectilem veterum spectare videbuntur. Dum enim suscepto semel argumento lubenter hic *inferio*,
lon-

longius me paullatim provectum video, quam ab initio instituti tecum sermonis constitueram, unde pedem etiam referre haud erit jam inconsultum. Neque difficulter missionem mihi largieris, OCTAVI jucundissime, qui voluntati tuæ obsequutus, minus jam illibenter conspectu Urbis ac Italiæ vestræ brevi mihi carendum intelligo. Habebit enim hæc opera levem quidem, sed dulcem tamen & mansuram etiam apud posteros necessitudinis tecum contractæ recordationem, quam Florentiæ bonis auspiciis cœptam, magna studiorum animorumque consensione hic voluisti coalescere. Ea quippe lubentius adficior hoc loco, quam vel Generis vel Ingenii alias tui, quamquam florentis utriusque cumulatissima laude, quam non in Urbe solum, sed apud externos late jam diffudisti. Meminisse enim potes, me primam illius notitiam acceptam ferre fama nominis ac meritorum clarissimis & amicissimis viris Cappellano Heinioque, qui de tua singulari virtute ac eruditione professionem in Urbem suscipientem litteris suis certiore continuo fecere. Verum illam singularem ingenii tui præstantiam; illud exaggeratum optimis artibus ac disciplinis pectus; illud subtile & elegans in litteris iudicium, arguit abunde arguetque adhuc luculentius non jam ROMANA ANTIQUA tuo beneficio resurgens, sed eidem Urbi decus ac lumen propriis doctrinæ tuæ monumentis quæsitum ac partum. Multa equidem, ut nosti, decora veterem me quodammodo nec plane incuriosum Urbis hospitem detinuerunt, Reginæ quondam Terrarum adspectus; Pater Tiberis; Colles septem Domini; Loci Genius; Cœli clementia; Incolarum comitas; Bibliothecarum copia; Vestigia denique clarorum hominum, ac memoria locorum nullibi gentium magis conspicua. Haud

Zzzzz 2

ullæ

ullæ tamen hic mihi, aut in aliis Italiæ oris potiores illecebræ; haud acrius aliud discessum parantis desiderium, quam usus & consuetudinis cum decoris ejusdem Cœli ingeniis, BONIS, MAXIMIS, OLIVIS ALLATIIS, GRATIANIS, FERRARIIS, GOTTFREDIS, POLLINIS, SEPTALIS, DATIS, MAGALOTTIIS, FAVORITIS, REDIIIS, GRADIIIS, CHIMENTELLIS, MELLINIS, RICCIIS; & dulcibus mihi ante alios Parthenopes ac Floræ amoribus, ATURRE DUCE ac LUDOVICO STROZZA, minus clarissimæ profapiæ, quam incredibili quadam ingenii elegantia, humanitate, virtute, rerum usu ac peritia florentibus. Quibus adnumerandus etiam venit, quamquam natus in alio solo, PETRUS VALERUS DIAZIUS, vir & amplissima dignitate, quam antea Valeriæ Provinciæ ac Bruttii regendis præpositus, jam inter supremos Regni Neapolitani curatores adlectus fungitur, ita autem omnibus harum artium studiis liberalissimis doctrinisque versatus, ut se non adeo Ant. Augustini contreraneum, quam æmulum probet. Quid JOANNEM MOROSINUM taceam, dulce decus non meum solum, sed Patriæ invictæ, sed generis quod Reges Principesque actor claros Toga & Sago Heroas complectitur, sed artium omnium, quas vitæ elegantia ac splendore muneris longe lateque illustrat ac diffundit. Alios mitto in altiori adhuc fastigio positos, ne vel ostri, quod illos ambit, fulgor; vel summi Imperii in florentissimis Italiæ oris majestas, non autem grata beneficiorum recordatio mentis oculos in se convertisse videatur. Unum tamen amplissimi Ordinis præterire hic non possum SFORZAM PALLAVICINUM, qui cavet, ne hodie desint Italiæ Phœnices ingeniorum,
aut.

aut ne in erudita ejus consuetudine, quæ litteratæ Romæ compendium præbet, novus ego Tiberis accola veterem vel Tullii facundiam, vel Varronis scientiam desiderarim; sed aut eorum meritis, aut tuis in me beneficiis enarrandis non immoror hiculterius. Unum illud te rogo, mi OCTAVI, per conjunctionis nostræ necessitudinem, ut si amor in me tuo plusculum quam mereor indulxisti hactenus, aut largieris in posterum, non magis tamen, quam fides in te mea postulat, concessisse censeas. Ita nullo gratiori viatico procul à tuo & Urbis conspectu discedentem prosequeris.

F I N I S.

Zzzzz 3

Adden-

Addenda aut emendanda.

P Ag. 56. v. 27. *dele* ex priori, *usque ad verba* En vero ejus Coloniæ.

Ad Tacit. Annal. iv. Pag. 75. v. 20. *post* aliis reperta, *adde.* Neque tamen ita omnes lapides & nummi, ut existimasse videtur Liplius; quum certe major longe occurrat Nummorum copia, in quibus vox eadem per *figma* effertur. Cæteroquin ejusdem scripturæ exempla, &c.

Lib. ix. c. 9. Pag. 77. v. 24. *post* Cossartio observatum, *adde.* Quam *Boryzam* Philostorgio *Borissum* vocatam videas, prout in editis hodie à Cl. Jacobo Gottifredo legitur, ἐν Βορυσσῶ κώμῃ ἣ τὸ δδπίεγς καὶ παροξίας.

Pag. 78. v. ult. *post* Sestizæ **S E X T I U S**, *adde.* Nisi potius referendus sit non ad gentem *Sestiam* patritiam sed ad *Sextiam* plebeiam, cujus mentionem itidem videas in nummo Musci Seguiniani, C. **S E X.** seu *Caius Sextius*: ut liqueat etiam vere inter utramque gentem *Sextiam* ac *Sestiam* discrimen à diligentissimo Sigonio contra Robortellum alicubi adsertum.

Lib. v. Pag. 85. v. 25. *post* Rascipolis præerat, *adde.* item Lucanum & *gelida dominum Rhesyporin ora*, pro quo *Rhasipolim* habent hodie vulgares editiones, magnus autem Scaliger propius ad veri fidem *Rasciporin* in margine libri, quem beneficio Isaaci Vossi ῥάσιν possideo, legendum notaverat.

Pag. 274. v. 23. *post* medicinis idoneum, *adde.* Quare non continuo accedas illustri Scaligero, cui inprimis seu novissimis Scaligerianis, Balaustium juxta Plinium flos omnis Punici mali statuitur, vapulat autem Dioscorides, qui illud florem demum sylvestris adseruerit.

Hist. Eccl. A. VII. c. 23. Pag. 323. v. 19. *post* Dactylorum de iisdem appellatio, *adde.* Quamquam alias voce adfini δακτυλῖς, non jam fructus sed annuli è palmæ ramo recenti mentionem alicubi videas apud Socratem, Φόρεμα δακτυλῖς ἐκ φοίνικος γερονὸς Φλοῖβ θάλας.

Pag. 325. v. 28. *post* facile adsequamur, *adde.* Hinc Hiericho *Urbs Palmeti* non semel in sacro Fœdere; immo hinc Palma vulgo, &c.

Ibid. v. 30. *post* Romanorum nummis, *adde.* aliisque in ipsa Judæa jam olim cussis, cujusmodi plures in illustribus Cimeliarchis vidisse memini. Quo spectat etiam Palma in Nummis Sepphoris Gali-

Addenda aut emendanda.

Galileæ Metropolis, cujusmodi brevi suppeditabit tibi Museum Patinianum cum inscr. $\text{C E Π Φ Ω Ρ Η Ν Ω Ν}$.

Pag. 358. ibi. *post* Κίερασι πίνειν, *adde.* Quem morem etiam κίερα-
πίνων ποτηρίων apud Arabas frequentem observat alicubi Xenophon, *ante* lib. vi.
alibi ut Thracibus familiarem: de quibus ait κίερα οὖν πρὸς πινόν. Ibid. l. vii.

Pag. 362. v. 9. *post* Euphrati sacrificasse, *adde.* Juxta ritum nem-
pe, quem tangit alicubi Tullius, *nostri quidem duces mare ingredi-* L. III. de
tes, immolare hostiam fluctibus consueverunt. Nat. Deor.

Pag. 429. v. 5. *post* ante egimus, *adde.* Mitra nempe sole mne Ara-
bum tegmen, unde *Mitrati Arabes* Plinio, Claudiano autem

Hinc mitra redimitus Arabs.

Ut non mirum sit proinde eo ornamenti genere conspicuum spe-
ctare in prædictis nummis Arabum, sicut Tacito paullo ante voca-
ri diximus, Regem Abgarum; quod ad Ammianum erudite etiam
animadvertit doctissimus Valesius.

Pag. 439. v. 10. *post* aliorum Græcorum, *adde.* Haud aliter rursus
ac Μισσηράων εἶναι, ut præclarum in Græcis commendat alicubi De Agellio
Xenophon.

Pag. 446. v. 24. *post* etiam figura gibba, *adde.* Quam nostram sin-
gularis hujus nummi explicationem eo firmiorem statuo, quod in
vernaculo & eleganti opere Caroli Bouterovii Senatoris Parisien-
sis incidit postea idem Nummus, cujus priorem partem de
Σκληροπηγία itidem interpretantem adducit decus harum litterarum
Samuelem Bochartum; cui cæteroquin miror pro solita & pecu-
liari quadam ἀγχνοία, nihil subolevisse de geminis Azymorum
aut Pentecostes festis per spicarum manipulum in altera nummi par-
te similiter adumbratis.

Pag. 450. v. 12. *post* καὶ μισσηράων, *adde.* Immo indè passim
Imperatores Φιλόχριστοι dicti in Actis Conciliorum, & Φιλόχριστος
βασιλεὺς eorum imperium, quin & Φιλόχριστος etiam eorum sedes
Byzantium, ut in Actis Concilii Calchedonenensis, Φιλοχρίστῳ καὶ αἱ βα-
σιλεὺς Κωνσταντίνῳ πόλει.

Pag. 516. v. 31. *post* in gente Statia, *adde.* ac in alio insuper Musei
Seguiniani. Ejusdem *Murci* Syriacis legionibus præpositi, præter
auctores Fulvio citatos, mentio in litteris Bruti ad Ciceronem; ex
earum nempe numero, quæ in Germania repertæ primum ac edi-
tæ, *Cassius noster Syriam, legiones Syriacas habet ultro quidem à Murco-
et Marcio et ab exercitu ipso accersitas.*

Pag.

Addenda aut emendanda.

Pag. 537. v. 30. *post* illis suum reddere, *adde.* Unde Clodium sugillat alibi idem Tullius, *Litteras in concione recitasti, quas tibi à C. Caesare missas diceret, Caesar P. Clodio, cum etiam es argumentatus amorem esse hoc signum, cum nominibus tantum ueretur, neque proconsuli aut tribuno pleb.*

Pag. 548. v. 16. *dele* seu Megalensium aliorumque id genus.
 lib. 11. Ep. 1. Pag. 638. v. ult. *post* Maximam, *adde.* seu juxta vulgus antiquiorum à parente Maximiano MAXIMIANAM.

Pag. 639. v. 3. Sic alteram Constantii Chlorig uxorem THEODORAM Maximiani Herculi filiam ceu privignam FLAVIAM MAXIMAM aut MAXIMIANAM dictam.

Infir. Cyr. L. 1. cum, *Nunc vero cum equitatu ille, quem ego in clivo Capitolino te SIGNIFERO ac PRINCIPE collocaram.* Quod &c.

Resp. Athen. Pag. 795. v. 28. *post* fieri consuevit, *adde.* Ita apud Xenophontem legas, conventum inter Chaldaeos & Armenios, vicinas nempe gentes, ut connubia, cultus agrorum aliaque id genus utrisque communia essent.

Pag. 799. v. 29. *post* Thucydides, *adde.* aut centesimam in Pyrrho, cujus meminit Xenophon.

IN-

INDEX AUCTORUM,

Qui in his Dissertationibus illustrantur, explican-
tur, aut emendantur.

A Ben Esdras.	369	707 bis, 723, 741, 748, 769, 774, 787,
<i>Abul Pharagius.</i> 347, 771, 773, <i>ter.</i>		816, 817, 822, 832, 834, 836, 840,
775, 812, 853, 909		841, 846, 891, 892, 896, 903, 904,
<i>Achilles Tatius illustr.</i> 129, 132, 245, 276,		<i>em.</i> 91, 290, 463, 902
316, 779, 780, <i>emend.</i> 86		<i>Anastasius.</i> 627, 688, 706, 905
<i>Achmad ben Magad Astronomicum.</i> 347		<i>Arima Comnena.</i> 722, 733
<i>Aëtia Apostolorum ill.</i> 57, 404, 424, 694,		<i>Anonymi liber Synodicus.</i> 776
785, 886		<i>Anonymi Vita Pythagora.</i> 677
<i>Aëtia Cæsiliiani.</i> 692, 878		<i>Anonymus de Praefectis Urbis.</i> 706
<i>Aëtia Conciliorum.</i> 615, 643, 786, 845, 878,		<i>Anonymus MS. in Ciceronis Orationes.</i> 906
909, & <i>in Adden.</i>		<i>Anthologia Epigr. Græc. ill.</i> 160, 199, 200,
<i>Aëtia Concilii Antiocheni.</i> 773		235, 236, 246, 396, 729
<i>Aëtia Concilii Chalcedonensis ill.</i> 769, 872,		<i>Antonini Itinerarium.</i> 766, 845
877, 897, & <i>in Adden. em.</i> 656, 899,		<i>Apocalypsis D. Johannis ill.</i> 368, 415, 454,
901, 904, 905		831, <i>em.</i> 902
<i>Aëtia Concilii Constantinopolitani.</i> 887		<i>Apollodorus.</i>
<i>Aëtia Concilii Ephesini em.</i> 905		<i>Apollonius Rhodius.</i> 114, 228, 482, 638, 839
<i>Aëtia Concilii Niceni.</i> 454, <i>em.</i> 889		<i>Appianus ill.</i> 364, 375, 387, 393, 400,
<i>Aëtia Passienus S. Cæcilia ill.</i> 243		416, 433, 437, 453, 460, 462, 468,
<i>Aëtia Timothei Martyris.</i> 125		474, 493, 505, 515, 516, 530, 531,
<i>Ælianus ill.</i> 74, 125, 137, 138, 146, 157,		539, 569, 583, 584, 632, 677, 713,
168, 189, 224, 249, 267, 276, 359, 327,		714, 783, 784, 785, 818, 842, <i>em.</i> 84, 86
438, 471, 491, 657		<i>Apuleius.</i> 35, 84, 96, 263, 266, 403, 736,
<i>Æschines.</i> 448, 453		879
<i>Æschylus.</i> 228		<i>Arabica versio Bibliorum.</i> 369
<i>Ætius</i> 360		<i>Aristanetus.</i> 383
<i>Africani belli Scriptor.</i> 552, 841, 842, 845		<i>Aristides ill.</i> 44, 239, 281, 377, 413, 424,
<i>Agatharchides ill.</i> 127, 168, 210, 213, 248		438, 482, 483, 493, 656, 686, 797,
<i>Agathias ill.</i> 432, 439, 442, 684, 689,		792, 796, 816, 877, 885, 886, 895, <i>em.</i>
748, 749, 751, 752, 774, 833, <i>em.</i> 91		86, 89, 478
<i>Alciophron em. & ill.</i> 273		<i>Aristophanes.</i> 724, 763, 799
<i>Alcoranus.</i> 347		<i>Aristoteles.</i> 104, 107, 108, 114, 129, 131,
<i>Ammianus Marcellinus ill.</i> 21, 86, 109,		135, <i>ill.</i> 146, 149, 159, 164, 171, 201,
114, 133, 186, 187, 189, 190, 212,		202, 203, 204, 205, 208, 213, 254,
267, 279, 281, 290, 306, 362, 380,		285, 795 <i>bis.</i>
429, 431, 432, 435, 517, 533, 554,		<i>Arnobius.</i> 107, 178, 182, 275, <i>ill.</i> 277,
655, 661, 677, 679, 688, 698, 706.		349, 351, 355, 402
	Aaaaa	Artia-

INDEX AUCTORUM.

- Arrianus in Epictetum.* 449, ill. 476, 569, 582, 664, 799 *bis*.
Arriani Expeditio Alex. M. 88, 149, 189, 190, 220, 257, 289, 375, 380, 421, 457, 512, 817, 891, ill. 902, *em.* 465, 478, 901, 904, 905, 830, 833, 863, 908
Arriani Periplus. 830, 833, 863, 908
Arriani Parthica. 830
Arsemidorus ill. 20, 118, 266, 301, 373, 512, 838, *em.* 323
Arucl. 333
Asconius Pedianus. 516
Astrampsyclus. 129
Atthanasius. 741
Athenaeus. 6, 17, 73, 127, 181, ill. 125, 128, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 219, 220, 221, 254, 262, 270, 280, 285, 286, 291, 292, 295, 296, 298, 317, 323, 330, 331, 347, 355, 358, 369, 388, 397, 401, 404, 440, 451, 454, 657
Augustinus. 182
Avienus. 236
Aurelius Victor. 622, 592, 827, 848, 884
Aurelius Victor Schosti. 416, 592, 593, 779, *em.* 422, *not.* 661, 801, 822
Ausonius. 212, 235, 356, 359, 506, 536, 561, 816, 818, 838, *em.* 812
R. Azarias. 334
Balsamon. 389
Basilus. 878
Benjamini Itinerarium. 234, 770, 909
Boethius. 227, 547
Callistratus. 18
Calpurnius. 130, 148, 153, 418
Canones Ecclesia Universalis. 76, 885
Canones Concilii Africani. 887
Capitolinus ill. 108, 115, 117, 121, 132, 138, 153, 236, 369, 562, 568, 610, 614, 623, 633, 658, 665, 666, 673, 674, 715, 719, 729, 740, 805, 816, 822, 827, 833, 836, 841, 858, *notat.* 91, 517, *em.* 832
Cassiodorus. 13, 16, 19, 414, 514, 392, 614, 686, 696, 723, 727, 752, 815, 817, 821, 829, 845, *not.* 893
Cassius ill. 123, 151, 227, 253, 364, 408
Cedrenus. 591, 837, *not.* 881
Chaldaeus Paraphrastes. 369, 445
Chronicorum Sacrorum liber. 150
Chrysostomus. 371, 179, 200, 332, 423, 431, 513, 532, 580, 614, *ser.* 678, 679, 681, 683
Cicero. 2, 6, 7, 8, *etc.* ill. 37, 38, 42, 44, 103, 108, 121, 159, 168, 384, 387, 400, 410, 413, 437, 441, 454, 488, 520, 523, 537, 539, 541, 542, 545, 546, 552, 562, 664, 667, 671, 712, 715, 721, 737, 738, 739, 784, 789, 799, 805, 822, 857, *in Addem.* *em.* 84, 478, 504
Claudius ill. 20, 109, 111, 112, 156, 173, 181, 191, 227, 243, 244, 358, 359, 387, 295, 414, 415, 544, 609, 611, 643, 667, 680, 686, 704, 706, 707, 751, 762, 831, 840, 941, *in Addem.*
Clemens Alexandrinus. 98, 179, 191, 212, 217, 218, 268, 276, 283, 297, 346, 397, 398, 652, 657, 764, ill. 149, 284, 779, 844, *em.* 400
Clemens Romanus. 243
Codex Justinianus. 190, 604, 684, 708, 717, 740, 798, 813, 827, 879, 880 *bis*, *em.* 90
Codex Theodosianus. 112, 115, 116, 190, 435, 448, 546, 556, 581 *bis*, 582, 604, 643, 668 *bis*, 672, 692, 697, 707, 718, 723, 731, 778 *bis*, 798, 802, 803 *ser.* 804, 806 *ser.* 807, 809, 810, 813, 815 *quater*, 816, 820, 821, 822, 827, 880, 886, 887
Codinus.
Columella. 809
Concilium Illiberitanum. 697
Constantinus Porphyrogeneta. 90, 344, 462, 891, 893
Constitutiones Apostolorum. 389
Cornelius Nepos. 289, 511
Cresias. 146, 234, 282
Curtius. 111, 135, 242, 351, 387, ill. 456, 457, 458, 536, 667
Cypria.

INDEX AUCTORUM.

<i>Cyprianus.</i>	149	<i>Editum Justiniani.</i>	809
<i>Cyrillus.</i>	243	<i>Epigrammata Græca inedita.</i>	195, 316,
<i>Damasus.</i>	232, 626		532, 764, 779, 878
<i>Daniel Propheta ill.</i>	362, 368	<i>Epigrammata Antiqua Romana.</i>	764
<i>Demosthenes.</i>	384, 436, 448, 572	<i>Epiphanius.</i>	770, em. 902
<i>Deuteronomiorum liber.</i>	445	<i>Epistola ad Corinthios.</i>	369
<i>Daxippus.</i>	462	<i>Epistola D. Petri.</i>	388
<i>Diaconus.</i>	842	<i>Epitome Livii.</i>	497, 518
<i>Digesta Juris Civilis.</i>	11, 32, 386, 414,	<i>Etymologicum Magnum.</i>	400
	517, 546, ill. 602, 603, 604 bis,	<i>Etymologicum ineditum.</i>	358, 369
	606, 633, 692, 713 bis, 732, 740,	<i>Euagrius.</i>	666
	754 quater, 755 quater, 784, 812,	<i>Eusebius.</i>	878
	813, 877, 886, 887, em. 78, 627, 767,	<i>Eunapius.</i>	231, 387, 388, 886,
	901	<i>Eusebii Historia Ecclesiastica.</i>	16, 20, 148,
<i>Dio Cassius.</i>	6, 16, Græc. ill. 20, 97, 98,		381, 423, 604, 638, 677, 681, 684, 687,
	126, 212, 312, 411, 441, 455, 526, 531,		688, 692, 710, 779, 798, 810, 853, 875,
	536, 538, 560, 566, 569, 571, 573,		889, 895, em. 902
	580, 584, 585, 603, 612, 616, 617,	<i>Eusebii Chronicon.</i>	389, 635, 768 bis, 812,
	622, 626, 629, 630, 634, 652, 656,		815, 828, 844, 845, 866, 867, 868, 871,
	661, 664, 665, expl. 670, 672, ill. 675,		885, 893, not. 399, 864
	677, 679, 685, 690, 691, 698, 700,	<i>Eusebii Præpar. Euang.</i>	182, 244, 245
	701, 702, 704, 705, 709, 712, 713,	<i>Eustathius in Dionys. Perieget.</i>	305
	715, 716, 719, 720, 722, 732 bis, 733,	<i>Eustathius in Homerum.</i>	202, 205, 206,
	736, 738, 739, 749, 760, 766, 774 bis,		223, 230, 238, 278, 279, 358 bis, 360,
	776, 781, 784, 790, 799, 805, 814,		362, 392, 480, not. 281, 466
	818, 829, 843, 844, 846, 849, 852,	<i>Eutropius.</i>	594, 639, 646, 784, 903
	em. 87, 216, 412, 512, 528, 690, 901,	<i>Excerpta Constantini.</i>	434
	902 bis.	<i>Excerpta Græca Chronici Eusebiani.</i>	399,
<i>Dio Chrysostomus.</i>	11, 16, 53, 124, 145,		401, 410, 421, 777, 868, 870, 871, not.
	180, 194, 197, 237, 246, 341, 343,		864
	374, 383, 387, 390, 400, 401, 403,	<i>Exodi liber.</i>	369, 445
	418, 421, 450, 565, 785, 791 bis, 792,	<i>Exechiel Propheta.</i>	770, 796
	817, 885, 886	<i>Fasti Siculi.</i>	816, 818
<i>Diodorus Siculus.</i>	52, 69, 129, 136, 157,	<i>Firmicus.</i>	730
	210, 217, 227, 229, ill. 262, 278, 309,	<i>Florus.</i>	435, 677
	383, 438, 440, 448, 451, 452, 456, 457,	<i>Fronto.</i>	909
	458, 462, 464, 469 bis, 471, 472, 474,	<i>Fulgentius.</i>	224, 838
	526, 657, 677, 686, 694, 697, 698, 779,	<i>Galenus.</i>	31, 32, 34, 189, 191, 214, 219, 240,
	784, 902, em. 84		253, 265, 274, 279, 280, 310, 317, 323,
<i>Dionysius Halicarnassensis.</i>	52, 228, 398,		325, 659, 844, 856, 896, 897, em.
	452, 470, 503, 506, 507, 339, 540, 611,		310
	653, 655, 738, 783, 794	<i>Gellius.</i>	6, 300, 498, 519, 671
<i>Dionysius Periegetes.</i>	289, 290, 306, 350	<i>Geographus incertus.</i>	317
<i>Dioscorides.</i>	254, 257, 274, 310, 317, 328,	<i>Georgius Syncellus.</i>	868
	331, 337	<i>Germanicus.</i>	849

A a a a a

Gien-

INDEX AUCTORUM.

<i>Gienhari Glossarium Arabicum.</i>	347	569, 592, 608, 609, 620, 628, 630
<i>Glossarium vetus defens.</i>	88, 89	633, 635, 645, 654 bis, 657, 666, 667,
<i>Gregorius Nazianzenus.</i>	232, 243, 250,	ser. 668, 669, 671, 674, 681, 691, 692,
	251, 423, 434, 438, 450, 458, 493,	694, 695, 697, 700, 704, 709, 710,
	582, 688, 808, 834, em. 478	715, 717, 719, 724, 725, 726, 727 bis,
<i>Heliodorus.</i>	86, 132, 134, 259, 261, 382,	736, 742 bis, 745, 753, 754, 756, 771,
	411	779, 785, 798, 806, 835, 840, 844,
<i>Heracledes.</i>	278	879, em. 627, 704, 813, 814
<i>Hero.</i>	165	<i>Inscriptiones inedite.</i> 75, 83, 478, 521
<i>Herodianus.</i>	366, 402, 421, 429, 435, 457,	bis, 611, 687, 696, 698
	663, 686, 687, 791, 793, 856	<i>Iobus expl. & ill.</i> 371
<i>Herodotus.</i>	51, 53, 129, 157, 163, 174,	<i>Iohannes Amicosanus.</i> 714
	229, 243, 245, 257, 270, 289, 303,	<i>Fernandes.</i> 592
	354, 365, 367, 368, 382, 388, 429,	<i>Iosephus.</i> 6, 43, 129, 174, 191, 309, 315,
	438, 439, 458, 459, 465, 466, 512,	327, 341, 381, 391, 399, 404, 406,
	611, 657, 698, 717, 780, 795, 817	421, 438, 526, 444, ill. 320, 382, 437,
<i>Hesiodus.</i>	360	445, 447, 449, 451, 452, 454, 457,
<i>Hesychius.</i>	128, 219, 249, 255, 270, 274,	472, 503, 512, 539, 609, 910, 911,
	278, 283, 309, 319, 432, expl. & ill.	expl. 618, 619, ill. 693, 698, 770, 771,
	149, 224, 230, 236, 254, 269, 300,	779, 782, 787, 820, 865, 867, 869,
	330, 355, 358, 360, em. 206, 283, 318,	870, 872, 895, 896 bis, 898, em. 84, 85,
	321, 375	86, 516, 570, 649, 687
<i>Hesychius Milefius.</i>	194	<i>Isidorus not.</i> 829
<i>Hierocles.</i>	248, 435	<i>Isidorus Pelusiusa.</i> 346
<i>Hieronymus.</i>	61, 240, 297, 332, 346, 355,	<i>Isoocrates.</i> 384, 421, 438
	372, 500, 553, 706, 707, 732, 751,	<i>Itinerarium Burdigalense.</i> 777
	770, 771, 822, 834, 837, 869, 874,	<i>Julianus Apostata.</i> 33, 231, 382, 384, 424,
	878, 893, em. 313, not. 369, 415	492, 532, 539, 638, 652, 655, 657,
<i>Hilarinus.</i>	874	672, 685, 700, 708, 720, 731, 751,
<i>Himerius Sophista.</i>	218, 223, 249, ill. 362,	816, 824, 891
	479, 481, 728, 891	<i>Julius Caesar.</i> 154, 452, 454, 535, 643,
<i>Hippolytus de Antichristo.</i>	401	785, 795, 842, 844, em. 85
<i>Hirtius.</i>	134, em. 901	<i>Iustinus Martyr.</i> 100, 414, 769
<i>Horatius.</i>	115, 301, 357, 416, 434, 435,	<i>Iustinus Trog.</i> 6, 392, 410, 420, 451,
	506, 517, 529, 831, 838, 880	455, 456, 457, 462, 470, 471, 811,
<i>Horus.</i>	245	817, 849, 850, 854, not. 473
<i>Hyginus.</i>	236, 345, 354, 408, 826	<i>Iustus Tiborianus.</i> 447, 865
<i>Jamblichus.</i>	93, ill. 258, 299, 370, em.	<i>Juvencius.</i> 106, 860, 327, 368, 414, 471,
	86	665
<i>Idatius.</i>	836	<i>Laetantius.</i> 712, 718
<i>Jeremias Propheta ill.</i>	336	<i>Lampridius.</i> 37, 132, 138, 402, 424, 448,
<i>Ignatii Epistola.</i>	889	449, 602, 614, 616, 632, 658, 665,
<i>Inscriptiones veteres.</i>	75, 78, 79, 80, 95,	669, 675, 699, 716, 720, 725, 731,
	237, 308, 381, 384, 390, 407, 415,	741, 745, 753, 775, 858, em. 422
	431, 448, 509, 510, 552, 562, 566,	741
		<i>Latinius Pacatus.</i>
		<i>Libani.</i>

INDEX AUCTORUM

<i>Libanius.</i> 25, 168, 229, 331, 365, 367 <i>bis</i> , 677, 981, 684, 700, 708 <i>bis</i> , 807, 808, 809, 839, <i>not.</i> 374, 752	<i>Maimon.</i> 77, 246, 409, 433, 464, 490, 895, <i>em.</i> 410
<i>Livius.</i> 12, 14, 60, 70, 119, <i>ill.</i> 181, 312, 342, 343, 388, 406, 413, 436, 440, 441, 442, 451, 470, 472, 476, 499, 509, 512, 518, 522, 526, 534, 535, 539, 543, 546 <i>bis</i> , 552, 554, 558, 573, 576, 586, 610, 613, 635, 664, 671, 672 <i>ter</i> , 673 <i>bis</i> , 674, 704, 734, 737, 742, 782, 784, 786, 789, 795, 799, 801, 810, 848 <i>bis</i> , 850, 889, 911, 913, <i>em.</i> 84, 478, 514, 515, 894	<i>Monumentum Adulitanum.</i> 381, 405 <i>Moschopolus,</i> 325 <i>Moschus Sidonius.</i> 64 <i>Nazarii Panegyricus.</i> 826 <i>Nicander.</i> 173, 189 <i>Nicephorus.</i> 668 <i>Nicephorus Bryennius.</i> 77, 436, 447, 605, 680, 684, 685, 732 <i>Nicetas.</i> 373, 605 <i>Nicolaus Damascenus.</i> 31, 434, 472, 526, 790
<i>Lucanus.</i> 126, 203, 392, 408, 437, 457, 557, 719. <i>em. in Add.</i>	<i>Notii Dionysiaci.</i> 241, 351 <i>Notitia Imperii.</i> 778, 798 <i>Novella Justiniani.</i> 435, 604, 605, 677, 704, 728, 813, 815, 817, 880, 885, 886
<i>Lucianus.</i> 38, 47, 48, <i>ill.</i> 75, 173, 174, 175, 176, 177, 180, 190, 191, 197, 199, 223, 225, 281, 309, 311, 381, 382, 383, 386, 392, 394, 397, 398, 399, 418, 456, 457, 458, 461, 468, 469, 520, 529, 569, 657, 725, 780, 894, <i>em.</i> 86, 176, 469, 904,	<i>Olympiodorus.</i> 668 <i>Oppianus.</i> 160, 164, 166, 202, 423 <i>Optatianus.</i> 727 <i>Oribasius.</i> 274 <i>Origenes.</i> 175, 128, 230, 243, 299, 354, 655, 657
<i>Lucretius.</i> 100, 101, 226, 240, 345 <i>Lusatus.</i> 364 <i>Lycophron.</i> 128, 239, 242 <i>Machabaeorum Scriptor ill.</i> 134, 388, 451, 471, 782, 865	<i>Orosius.</i> 639, 686, 810, 818 <i>Orpheus.</i> 269, 297 <i>Ovidius.</i> 19, <i>ill.</i> 43, 96, 118, 181, 182, 187, 193, 213, 346, 390, 395, 459, 529, 607, 608, 610, 638, 717, 718, 726, 763, 838, 849, 896, 902, <i>defens.</i> 278, <i>em.</i> 84
<i>Macrobius.</i> 175, 257, 392, 401, 435, 509, 523, 542, 563, 733, 788 <i>R. Maimonides.</i> 240, 251, 328, 331, 446 <i>Mavilius.</i> 117, 126, 385, <i>ill.</i> 210, 241, 281, 414, <i>expl. & ill.</i> 642, 643, 657 <i>Marcellinus Comes.</i> 602, 632, 687, 824, 845, 912	<i>Palaphatus.</i> 212, 240 <i>Panegyrici veteres.</i> 390, 391, 747, 814 <i>Pausanias.</i> 6, 8, 10, 12, 14, 44, 68, 85, 154, 171, 172, 183, 194, 197, 366, 392, 408, 409, 532, <i>ill.</i> 200, 236, 237, 250, 271, 300, 351, 355, 647, 653 <i>bis</i> , 654, 674, 716, 743, 784, 890, 914, <i>em.</i> 478
<i>Marius Victorinus.</i> 73 <i>Marmora Arundelliana.</i> 53, 77, 221, 308, 398, 409, 593, 668 <i>Martialis.</i> 136, 137, 395, 420, 621, 664, 717, 733, 746, <i>expl.</i> 762, 763 <i>Martianus Capella.</i> 218, 299, 748 <i>Matthaei Evangelium ill.</i> 782 <i>Maximi Sabotia ad Diomys. vulgo Aroop.</i> 700	<i>Persius.</i> 179 <i>Petronius.</i> 15 <i>Petrus Chrysologus.</i> 362 <i>Philo.</i> 240 <i>bis</i> , 384, 390, 402, 416, <i>ill.</i> 442 <i>bis</i> , 453, 519, 678, 716, 729, 732, 821
<i>Mela.</i> 156, 299, 462, 782, <i>em.</i> 901, 906 <i>Menandri Excerpta.</i> 401, 431	<i>Phi.</i>

INDEX AUCTORUM

<i>Philo Bibliensis.</i>	188	<i>Porphyrus.</i>	123, 151, 213, 224, 250, 299, 349, 381, 386, 399, 401, 593, 652, 790
<i>Philostorgius.</i>	195, 210, 601, 640, 668 <i>ter</i> , 680, 682, 832, 837, 891, <i>not</i> . 895, <i>em</i> . 901, 904, 905 <i>bis</i> , & <i>in Adden</i> .	<i>Priscus Ektor.</i>	413
<i>Phlegon Trallianus.</i>	217, 239, 411	<i>Proclus.</i>	213, 236
<i>Photius.</i>	286, 309, 346, 698, 783	<i>Procopius ill.</i>	6, 10, 229, 423, 427, 451, 460, 583, 603, 627, 630, 672, 676, 677, 679, 684, 688, 700, 717, 718, 731 <i>bis</i> , 733, 751, 770, 771, 772, 774, 775, 778 <i>ter</i> , 802 <i>bis</i> , 810, 816, 831, 833 <i>bis</i> , 838, 858, 886 <i>bis</i> , <i>expl.</i> 21, <i>em</i> . 87, 91
<i>Pindarus.</i>	386, 435, 466, 643, 744, 790, 891	<i>Propertius.</i>	184, 281, 351
<i>Plato.</i>	73, 100, 112, 179, 221, 232, 345, 439, 512, 513, 721	<i>Prosser.</i>	415
<i>Plautus.</i>	155, 452, 531, 849	<i>Proverbiorum Sacrorum liber.</i>	450
<i>Plinius.</i>	10, 14, 31, 33, 34, 35, 36, 46, 60, <i>ill</i> . 131, 132, 135, 137, 138, 146, 148, 154, 157, 158, 161, 162, 168, 171, 173, 180, 181, 192, 193, 195, 201, 203, 211, 214, 216, 227, 243, 245, 246, 253, 272, 273, 279, 282, 283, 285, 291, 292, 301, 302, 303, 310, 312, 319, 320, 325, 328, 329, 331, 335 <i>bis</i> , 339, 395, 480, 485, 486, 535, 665, 728, 767, 777, 784, 889, 890, 895, <i>not</i> . 130, 157, 193, 315, 331, 768, 895, 911, <i>not. in Adden.</i> <i>em</i> . 205, 321, 487, 769, 902, 903, 904, 906	<i>Prudentius.</i>	25, 607, 656, 810 179, 243
<i>Plinius Jun.</i>	33, 34, 37, 97, 196, <i>ill.</i> 99, 288, 426, 462, 463, 490, 541, 570, 606, 622, 623, 671, 672, 699, 722, 726, 732, 736, 739, 742, 767, 783, 799, 804	<i>Psalmi Davidis.</i>	179, 243
<i>Plutarchus.</i>	6, 31, 34, 52, 87, 122, 127, <i>ill</i> . 175, 183, 184, 189, 195, 213, 217, 239, 259, 260, 261, 287, 289, 300, 301, 304, 317, 329, 330, 338, 343, 348, 349, 354, 355, 362, 366, 379, 381, 384, 390, 395, 396, 397, 400, 401, 404, 427, 431, 433, 434, 438, 442, 448, 456, 459, 469, 472, 473, 474 <i>bis</i> , 504, 509, 510, 515, 520, 524, 526, 530, 531, 536, 538, 540, 550, 656, 737 <i>bis</i> , 806, <i>not</i> . 58, <i>em</i> . 84, 515	<i>Ptolemaeus.</i>	571, 767, 786, 845, 890, 898, <i>em</i> . 313, 901, 902, 903, 904, 905
<i>Polybius.</i>	99, 304, 381, 386, 409, 413, 438, 440, 469, 572, 701, 782, <i>ill.</i> 312, 342, 348, 382, 388, 529, 539, 586, 598, 734, 762, 783, 784, 787, 788, 795, 887, <i>em</i> . 85 <i>bis</i> , 313, 478, 817, 903, 905	<i>Ptolemaeus Hephaestio.</i>	236, 241, 290, 296, 365
<i>Pollux.</i>	128, 239	<i>Pulvis Aromaticus.</i>	450
<i>Polyanus em.</i>	466	<i>Quintilianus.</i>	76, 78, 79, <i>ill.</i> 82, 91, 99, 115, 341, 518, 533, 563, 797
<i>Pomponius Festus.</i>	357	<i>Remigius.</i>	103
		<i>S. Rufus.</i>	880, 893
		<i>Rutilius.</i>	416
		<i>Sallustius.</i>	38, 441, 453, 499, 845
		<i>Samaritanicum Pentateuchum.</i>	369
		<i>Sanchoianon.</i>	64
		<i>Scholiasfes Apollonii Rhodii.</i>	223, 346, 383 465, 482, 638
		<i>Scholiasfes Arati.</i>	220
		<i>Scholiasfes Aristophanis.</i>	254, 458
		<i>Scholiasfes Euripidis.</i>	179, 218, 360, 382
		<i>Scholiasfes Hesiodi.</i>	219
		<i>Scholiasfes Homeri em.</i>	358
		<i>Scholiasfes Horatii.</i>	357
		<i>Scholiasfes Juvénalis.</i>	157
		<i>Scholiasfes Pindari.</i>	278, 280, 492, 745, 902
		<i>Scholiasfes Theocriti.</i>	317, 406, 407
		<i>Scylax.</i>	313, 780, <i>em</i> . 903
		<i>Seneca Philosophus.</i>	20, 426, 531, 673, 714, 794, 812, 849 Seneca

INDEX AUCTORUM

- Sonca Tragicus.* 111, 118, 434, 471, 617, 618, *ill.* 651, 826, 840
- Septuaginta Interpretus.* 369, 445, 776
- Servius.* 60, 119, 126, 144, 183, 187, 188, 192, 196, 223, 354, 394, 397, 401, 416, 509, 583, 655, 671, 695, 718, 788, *not.* 296, 368, 543, 563, 732
- Sidonius Apollinaris.* 184, 434, 435, 437, 601, 731, 736, 765
- Silius Italicus.* 84, 236, 304, 437, 532, 535, 650
- Socrates Hist. Eccl.* 561, 627, 657, 700, 731, 741, 686, 809, 837, 896 *bis*, 899, *ill. in Adden. em.* 901, 905
- Solinus.* 245, 311, 323, 909, *not.* 135
- Sozomenus.* 638, 837, 892, 894, 897, 904, *not.* 893
- Spartianus.* 144, 213, 551, 645, 699, 701, 702, 715, 743, 749, 754, 749, 754, 804 *bis*, 805, 812, 822, 824, 825, 827, 844, 849, *em.* 656, 663
- Statius.* 273, *ill.* 317, 488, 544, 578, 650, 686, 717, 729
- Stephanus Byzantius.* 77, 89, 194, 202, 225, 238, 270, 272, 279, 285, 286, 313, 408, 467, 889, 896, 897, 898, *ill.* 61, 217, 230, 236, 269, 279, 312, 465, 466, 480, 529, 744, 785, 890, 908, 910, 911, 913, *not.* 383, 770, 844, 910, 911, 912, *em.* 74, 149, 176, 269, 357, 465, 478, 615, 786, 855, 901, 902, 903, 904 *bis*, 995, 996 *bis*, 907
- Strabo.* 6, 22, 61, 62, 71, 87, 136, 149, 151, 345, 359, 368, 381, 382, 438, 526, 532, 561, *ill.* 127, 156, 162, 173, 189, 201, 202, 206, 212, 214, 217, 230, 237, 246, 253, 264, 268, 282, 314, 325, 327, 341, 375, 442, 443, 451, 460, 463, 464, 468, 478, 482, 483, 490, 528, 566, 611, 697, 766, 767, 780, 781, 782, 783, 784, 789, 790, 791 *ter.* 792, 793, 797, 828, 829, 871, 878, 879, 880, 883, 884, 887, 889, 890, 894, 903, *expl.* 479, 480, 908, 911, 914, *em.* 150, 207, 305, 351, 902 *bis*, 904, 905
- Suetonius.* 10, 20, 36, 97, 116, 126, 216, 396, 471, 508, 513, 517, 526, 533, 534, 577, 579, 608, *ill.* 126, 208, 426, 525, 609, 611, 612, 613, 620, 635, 650, 661, 671, 671, 672, 673, 678, 699, 701, 705, 715, 720, 722, 733, 738, 739, 761, 784, 788, 803, 811, 813, 841, 844, 855, 857, *not.* 778
- Suidas.* 56, 144, 171, 175, 176, 225, 254, 257, 334, 350, 878, *em.* 351
- Salpitiuss Severus.* 638, 688, *not.* 683, *em.* 904
- Symmachus.* 11, 100, *ill.* 121 *bis*, 148, 420, 544, 550, 553, 578, 674, 714, 723, 726, 731, 732, 741, 798, 849, 853
- Synesius.* 258, 344, 423, 685
- Syriaca Versio Bibl.* 369, 776
- Tabula Peutingeri.* 890, 905, 909, *em.* 9036, 904
- Tabula Paschalis Bibl. Vaticana.* 686
- Tacitus.* 17, 95, 97, 99, 102, 111, 118, 398, 416, 429, 497, 498, 510, 518, 519, 534, 538, 550, 610, 911, *ill.* 119, 120, 213, 230, 412, 422, 437, 449, 453, 515, 517, 526, 530, 559, 563, 564, 565 *bis*, 570, 577, 579, 604, 606, 610, 613, 629, 630, 645, 650, 661, 666, 668, 669, 671, 673, 674, 676, 686, 690, 691, 695, 699 *bis*, 701, 703 *bis*, 705, 709, 711, 713, 719, 723, 727, 733, 734, 738 *bis*, 739, 761, 781, 782, 783, 798, 804, 815, 816, 822, 833, 840, 841, 842, 143 *ter.* 844, 846, 847, 849, 851, 852, 854, 855, 857, 867, 878, 881, 894, *expl.* 805, *not.* 797, *em.* 168, 704, 795, 843, 903
- Talmud.* 136, 271, 301 *bis*, 324, 325, 327, 328, 329, 330, 331, 773
- Terentianus.* 290
- Terentius ill.* 531
- Tertullianus.* 10, 13, 16, 67, 243, 282, 283, 349, 402, 435, 453, 517, 556, 603, 610 *bis*, 614, 624, 643, 657, 686, 697,

INDEX AUCTORUM.

697, 727, 731, 732, 740, 772, 796, 838, 844, 848, <i>am.</i> 283	<i>Vegetius.</i> 672
<i>Themistius.</i> 133, <i>ill.</i> 442, 488, 680, 707, 717, 720, 748, 875, 913	<i>Vellius Paternulus.</i> 498, 504, 607, 609, 610, 643, 670, 673, 674, 692, 713, 782, 822, 849
<i>Theocritus.</i> 407	<i>Veterina rei Scriptores.</i> 109
<i>Theophrastus.</i> 254, 257, 260 <i>bis</i> , 270, 301, 302, <i>bis</i> , 303, 304, 305, 308, 310, 311 <i>bis</i> , 320, <i>ill.</i> 275, 276, 280, 283, 291, 292, 296, 299, 312 <i>bis</i> , 319 <i>bis</i> , 333, 335, 337, 315, 316, <i>am.</i> 311, 321	<i>Victor Tunnanensis.</i> 687, 845
<i>Theophylactus Simocatta.</i> 212, 213, 379, 383, 390, 411, 423, 432, 842	<i>Virgilius.</i> 60, 118, 187, 228, 229, 285, 291, 292, 304, 359, 395, 398, 414, 437, <i>ill.</i> 338, 423, 476, 556, 610, 643, 654, 695, 732, 795, 840, 841, 859, 884
<i>Thucydides.</i> 96, 172, 217, 452, 512 <i>bis</i> , 790, 792, 814	<i>Vitruius.</i> 280, 282, 283, 772
<i>Tibullus.</i> 850	<i>Vopiscus.</i> 148, 342, 597, 614, 699, 703, 741, 749, 751, 816, 818, 819, 836, 844, 849
<i>Trebellius Pollio.</i> 595, 636, 737, 739, 807, 845, <i>not.</i> 596	<i>Vulcatius.</i> 113, 172
<i>Traxas.</i> 254	<i>Xenophon.</i> 285, <i>ill.</i> 312, 330, 333, 427, 456, 486, 495, 691, 795
<i>Valerius Flaccus.</i> 163	<i>Xiphilinus.</i> 469, <i>am.</i> 86, <i>in Addm.</i>
<i>Valerius Maximus.</i> 95, 96, 98, 181, 390, <i>ill.</i> 440, 498, 507, 509, 514, 521, 523, 536, 574, 734, 738, 742	<i>Zozimus.</i> 526, 591, 595, 680, 706, 858, 852, <i>am.</i> 92
<i>Varro.</i> 848	<i>Zonarus.</i> 591, 632, 668, 685, 708, 712, 837, <i>am.</i> 86, 903

I N D E X C I M E L I A R C H I O R U M,

E quibus Nummi antiqui inediti in his Dissertationibus citantur,
explicantur aut illustrantur.

- A** Chillis Harlzi. 287, 317, 378, 403, 408, 447, 563 bis, 898 *ter*, 904, 907, 911
Barberini Cardinalis. 83, 177, 342, 364, 585, 594, 599, 664, 819, 836, 855, 894
Braceii Abbatis Romani. 181, 582, 592, 612, 712, 797, 827
Buoncompagni Cardinalis. 181, 395, 601, 631, 747, 836
Camilli Maximi Cardinalis. 287, 405, 461, 527, 555, 600, 619, 621, 644, 722, 766, 797, 843, 850, 857
Caroli Patini. 90, 178, 186, 196, 201, 250, 376, 417, 467, 540, 590, 615, 620, 636, 746, 771 bis, 772, 777, 887, 889, 890, 891, 894, 896 bis, 899 bis, 902 bis, 903 bis, 904, 905, 907, 910, 912, & in Adden.
Chigii Farnesii Principis. 356, 425, 888
Christinz Reginz. 43, 53, 54, 59, 61, 79, 81, 85, 107, 166, 167, 175, 176, 186, 199, 210, 222, 230, 238, 241, 246 bis, 249, 286, 295, 300, 312, 338, 339, 349, 366, 385, 393, 395, 414, 417, 444, 450, 464, 474, 476, 479, 483, 484, 491 *ter*, 512, 529, 561, 568, 591, 592, 597, 598, 599 bis, 601 bis, 615, 616, 619, 623, 624 bis, 625, 626, 629, 634, 636, 637, 639, 642, 649, 654, 656, 658, 664, 667, 693, 705, 743, 745, 747 bis, 753, 766, 767, 768 bis, 769, 772, 776, 778, 779, 787, 788 bis, 789, 790, 793, 794, 796, 820, 825, 126, 829, 830, 835, 836, 840 bis, 844 bis, 845, 848, 849, 854 bis, 857, 870, 879, 883 *ter*, 885, 887, 888, 889 *ter*, 890, 894 bis, 896, 898, 899 bis, 902 bis, 904, 905 bis, 907 quinquies, 909 bis, 912 bis.
Collegii Claromontani Parisiensis. 69, 187, 247, 416, 475, 483, 617
Durlacensis Marchionis. 181, 868, 875
Fabritii Peireski, *vid.* Achillis Harlzi.
Felicis Rondanini. 42, 584, 612
Francisci Gottifredi Equitis Romani. 242, *vid.* Christinz Augustæ.
Gaddi Florentini Patritii. 425
Galliarum Regis. 69, 75, 183, 185, 186, 188, 221, 229, 262, 312, 338, 376, 383, 385, 412, 417, 491, 555, 570, bis 593, 601, 607, 615, 616, 618, 619, 620, 629, 640, 652, 653, 687, 693, 718, 724, 728, 746, 747, 750, 753, 766, bis 767, 768, 775, 779, bis 782, 785, 794, 819, 830, 844, 850, bis 864, quater. 874.
884, 885 *ter*, 887, 889 bis, 892 bis, 897 bis, 898 bis, 903, 904
Joachimi Camerarii. 56, 127, 244, 377, 786
Joh. Baptiste Colberti. 80, 396, 418, 602, 618, 634, 646, 750, bis 837, 853, 870, 917
Leonardi Agostini. 185, 199, 591, 638, 837, 859
Leopoldi Czaris. 591 bis, 636, 640, 654, 705, 744
Leopoldi Medicei Cardinalis. 460, 551, 600, 612, 646, 649, 651, 700, 711, 721, 750, 756, 788, 830, 838, 849
Lomeniani, *vid.* Caroli Patini.
Medicei, seu Magni Ducis Etrurizii. 56, 57, 59, 75, 83, 85, 90, 120, 125, 127, 132, 145, 161, 167, 173, 175, 183, 185, 186, 188, 191, 196, 200 bis, 210, 213, 220, 224, 226, 229, 238 bis, 241, 245, 250, 261, 262, 267, 269, 270, 295, 300, 308, 309, 335, 336, 339, 364, 366, 376, 379, 395, 401, 402, 403, 407, 414, 425, 447, 454, 455, 467, 468, 473, 475, 477, 480, 486, 512, 561, 568, 572, 573, 591, 598, 599, 601, 607, 621, 622 bis, 623, 635, 641, 642, 644 bis, 646, 653, 658, 662, 692 bis, 693 *ter*, 695, 721, 727, 743, 746, 771, 773, 778, 783, 784, 789, 791 bis, 792, 793 *ter*, 794 bis, 811, 818, 822, 826 bis, 858, 864, 865, 867 bis, 870, 872, 576, 883, 885 bis, 889 bis, 890, 295, 896 bis, 898, 899 *ter*, 902, 903 bis, 904 bis, 905, 906, 908, 909, 910 bis, 912, 914
Mutinz Ducis seu Estensis. 646, 656
Palatini Electoris. 59, 72, 127, 144, 175, 219, 220, 222, 277, 308, 366, 382, 407, 409, 443, 477 bis, 600, 820, 641, 681, 711 bis, 730, 793, 866, 867 bis, 873, 906
Parmæ Ducis seu Farnesiani. 242, 401, 590, 601, 612, 623, 635, 844
Petri Seguini. 52, 53, 54, 55, 81, 82, 120, 124, 143, 144, 185, 198, 239, 241, 350, 355, 386, 402, 405, 425, 426, 462, 467, 492, 554, 562, 563, 592, 599, 600, 601, 609, 611, 615, 625, 635, 637 bis, 640, 641, 659, 684, 724, 743, 744, 766, 768, 769, 773, 774, 775, 786, 788, 789, 819, 828, 832, 883 bis, 886, 888, 897, 898
P. Sevii. 61, 75, 418, 634, 767, 772, 775, 818, 869, 871, 877, 883, 885, 897, 907, 910, & in Adden. bis.
Pyrrhi Ligorii. 190, 230, 286, 634, 727, 728, 766, 768, 769, 907
Thomæ Chiffetii. 488, 702

N O T. Cimeliarchii Lomeniani seu Caroli Patini, item P. Seguini descriptos Nummos jam exstare in Gazâ Christianissimæ Galliarum Regis. Præter eos, qui aliunde seu ex libris Antiquariorum Phil. Parutz, F. Urfini, Jo. Tristani Sanctamantii &c. adducuntur passim aut enarrantur.

B b b b b

I N-

I N D E X

Regum & Illustrium Græcorum & Barbarorum, quorum Nummi citantur aut illustrantur.

* *Indicat quorum Icones in hoc opere exhibentur.*

	Pag. 41		
A Bderas.		Demetrius Deus Nicator.	85, 376, 378, 403
Abgarus.	86, 421, 422, 829	Demetrius Deus Philadelphus.	375, 403
Agathocles.	396, 469	Demetrius Deus Philopator.	378, 403
Agfilaus.	40	* Demetrius Philometor Callinicus.	377
* Agrippa Junior.	444, 864	* Demetrius Poliorcetes.	365, 379
Alaricus.	41	* Demetrius Soter.	379
Alczus.	42	Dionysius.	276, 477
Alexander Epirota.	396	Docimus.	41, 884
* Alexander Magnus.	143, 144, 344, 346	Euclides.	42
* Amastris.	464	Eurypylus.	479, 658
Amilcar.	41	Gelon.	470
Amyntas.	344	Hector.	41
Anacreon.	402	Herodes Ethnarcha.	447
Antigonus Gonates.	402	Herodes Philoclaudius.	443
* Antigonus Tutor.	366, 394	Hidrieus.	40, 474
Antiochus Deus.	403	Hiero.	490
Antiochus Deus Nicephorus.	376, 403	Hieronymus.	396
Antiochus Dionysius.	397, 399, 401	Hildericus.	40
Antiochus Deus Epiphanes.	387	Hippocrates.	42
Antiochus Epiphanes Magnus.	420	* Homerus.	487, 491
Antipater.	49, 367	Jorape.	41
Aratus.	528	Juba.	40, 641
Archelaus.	40	Jugurtha.	474
Archimedes.	42	Lycurgus.	42
Archytas.	42	Lyfimachus.	348, 364, 467
* Arctas.	336, 583	Mannus.	442, 829
Ariarathes.	442, 863	Mausolus.	40
* Ariobarzanes Philoromæus.	439, 863	Menander.	40
* Arsaces Euergetes Philellen.	425	Mithridates Euergetes.	460
* Arsaces Epiphanes Philellen.	425	Mithridates Eupator.	460
Arfinoe.	404	Nemausus.	42
Arfinoe Philadelphi.	409	Nicomedes Epiphaneus.	391
Asander.	461, 462	* Ovidius Naso.	43
Arthalaricus.	40	Pergamus.	42, 883
Attalus Bianoris.		Perseus.	40
Attila.	41	Pezodarus.	40
Battus.	184	Pharnaces.	40, 460
Berenice.	404	Phædra.	41
Bocchus.	574	Philippus Euergetes Philadelphus.	378
Byzas.	41, 884	Philippus Pater Alexandri.	344
* Cassander.	85, 473	Philippus penult. Maced. Rex.	344
Charondas.	24, 370	Philetarus.	468
* Chrylippus.	528	Philistis.	41
Cicero.	42	Phthia.	41
Cleopatra Antiochi Grypi mater.	409	Pittacus.	42
Cleopatra M. Antonia.	385, 409, 433	Polemo.	329
Cotys.	467	Pollio.	43
Cuma.	41	Polydorus.	40
Cyzicus.	42	Prusias.	40

Pole-

INDEX RERUM ET ILLUSTR. GRÆC.

Prolemus Auletes.	392	* Carisia.	167, 217, 522, 553, 559
Prolemus Ceraunus.	392	* Cassia.	498, 521, 538, 577, 579, 583
Prolemus Hierax.	392	Cessia.	574
* Prolemus Philadelphus.	404	* Clauda.	498, 503, 505, 515, 734, 558, 582
Prolemus Physcon.	392	* Cestia.	567, 568, 574
* Prolemus Soter.	404	Cocceia.	578
* Prolemus Cyrenarum Rex.	564	* Corlia.	80, 541, 579
Pyrrhus.	396	* Cominia.	563
Pythagoras.	491	* Confidia.	521, 577
Rhescyptoris.	85, 467	Coponia.	522, 535
Rhodope.	85	* Cornelia.	79, 91, 498, 505, 520, 526, 530, 541, 553, 558, 574
Rhoemetalces.	86, 467, 829	Cornificia.	535
Sappho.	41	Cossutia.	223
Satromates.	462, 463, 829	Crepusia.	502
Seleucus Callimicus.	477	Curiatia.	522
Seleucus Epiphanes Nicator.	375	Didia.	522, 588, 578
Seleucus Soter.	365, 392	Domitia.	514, 517
Seuthys.	467	Durmia.	502, 577
* Smyrna.	41, 492	Egnatia.	79, 526
Solymus.	41, 478	Egnatuleia.	502
Solander.	41	Epbia.	574
Taras.	41	* Fabia.	498, 514, 526
* Tigranes.	391, 454	Fabrinia.	502
Timolus.	41	* Fannia.	543
Tomus.	41, 883	Farfuleia.	502
* Tryphon.	349, 450	Flaminia.	553
Vologesca.	40, 86, 391, 425	Fonteia.	160, 558
Zaleucus.	42	Furia.	498, 524
<i>Gentium seu Familiarum Romanarum.</i>			
* A Cilia.	174, 535	Gallia.	538
Accoleia.	502, 525	Gargilia.	573
Abutia.	551	Gellia.	503
* Amilia.	80, 336, 498, 505, 519, 520, 559, 574, 578, 582, 583	Hofilia.	536
Afrania.	71	* Julia.	78, 498, 505, 535, 575, 584
Alliena.	523	* Iunia.	498, 524, 528, 544, 551, 583
Antia.	535	Labiens.	523, 526
Antistia.	504	* Licinia.	80, 345, 550, 575, 576
Antonia.	505, 511, 522, 535, 540, 558, 559, 583	* Livincia.	535, 545
Apronia.	555	* Lollia.	545, 575, 578, 584
Aquillia.	524	Lucia.	519
Arria.	91, 522	Lucretia.	524, 538
Atia.	526	Mæcilia.	519
Atilia.		Mævia.	502
Axia.	79	Manilia.	536
Betiliens.	91, 523	* Manlia.	498, 525, 529, 549
Borbia.	80, 91	Marcia.	46, 53, 80, 525, 536, 582
* Cæcilia.	237, 498, 507, 510, 519, 521, 556, 560, 574	* Maria.	554
Cæcina.	523	* Memmia.	536, 543, 575
Cæcennia.	570	Mecimnia.	91
* Calpurnia.	503, 519, 522, 536, 546	Mertia.	535
* Caninia.	578	Mincia.	502
		Minucia.	558
		Mucia.	577
		Munatia.	550
		Musidia.	502, 578
		Navia.	521
		Nati.	

888888 2

INDEX REGUM

Nasidia.	80
Norbana.	366, 523, 574
Numonia.	525, 558
Ogulinia.	55
* Papia.	354, 535, 578, 579
Papiria.	498, 567
Petillia.	529, 577
* Petronia.	222, 224, 534, 556, 557
Pinaria.	524
* Plancia.	548, 565
Plotia & Plautia.	80, 212, 538
Publicia.	524, 560
* Pompeia.	228, 337, 527
Pomponia.	525, 536
* Porcia.	498, 579, 580
Proclia.	354, 535
Quinctia.	598
Renia.	502
Roscia.	354, 535
Scribonia.	578
Sempronia.	80, 505, 538
Sepulia.	502
Servilia.	80, 46, 507, 547, 575
Sextia.	549
Sextia.	78, 502, 549
Sofia.	502
Statia.	516
Statilia.	556
* Sulpitia.	498, 503, 511, 515, 516, 578
* Tarquitia.	538, 564
Tituria.	534
Trebania.	502
Tullia.	502
* Valeria.	91, 126, 498, 542, 545, 557, 558
Ventidia.	502
Vettia.	534
Vibia.	535
Vinicia.	581
Vipsania.	519
Voconia.	525
Incerta.	337

*Augustarum, Tyrannorum, aut ceteroquin
ad Historiam Augustam spectantium,
prater Imperatores.*

A Chilleus.	Pag. 599
Ælia Flaccilla.	640
Æliani.	599
Ælia Verina.	640
* M. Agrippa.	642
* Agrippina Germanici.	604, 612, 613
Agrippina Claudii.	510, 612, 615
Alexander Tyrannus.	380, 600
Alectus.	599
Alexander M. Antonii & Cleop. Fil.	641

Armandus.	599
Annia Faustina.	629
* Antinous.	652, 653, 654, 656
Antonia Avia Cæii.	510, 604, 609
* Antonia Claudii Fil.	647
M. Antonius.	513
M. Antonius M. Anton. & Fulvia Fil.	641
Britannicus.	647, 648, 649
Cænis Vespasiani Concubina.	620
* Cæsariorum juxta quosdam.	642
Cæsar Domitiani Fil.	650, 664
Caius & Lucius Augusti Nepotes.	640, 644, 663, 669
Cæii tres Sorores.	612
P. Carvilius Marinus.	591, 592
Caracallus.	599, 600
Claudii Liberti.	646
Cleopatra.	385
Clodius Macer.	590
Constantina.	92, 604, 640
Cornelia Paula.	629
Cornelia Supera.	636
Crispina.	610, 626
* Crispus.	681, 682
Delmatius.	91, 600, 601
Didia Clara.	604, 626
Domitia Longina.	510, 620
* Fl. Domitilla.	51, 619, 620
* Domitius Domitianus Tyran.	599
Drusus privignus Augusti.	644
Drusus Tiberii.	641, 646
Drusi gemelli.	646
Drusilla.	612
Eudoxia.	46
Euphemia.	640
* Faustina Mater.	510, 623, 624
* Faustina Filia.	510, 623, 625
Firminus.	599
Firmus.	599
* Flavia Faustina Maxima.	633, 639
Galerius Antoninus.	658
Galeria Valeria.	638
Galla Placidia.	640
Germanicus.	644
Glycerius.	602
Hadriani Parentes.	651
Hannibalianus.	601
Helena Constantini mater.	46, 604, 638
Herennia Etruscilla.	635
Herennianus.	597
* Herennius Etruscus.	522, 593
Honorio.	640
Hostilianus.	592
Julia Augusta (scu Livia).	416, 510, 606
Julia Augusti F.	607
Julia Agrippina.	612

Julia

ET ILLUSTR. GRÆC. ET BARB.

Julia Aquilia.	629	Plautilla.	629
Julia Domna.	626	Plotina.	510, 622
Julia Donata.	636	Sabina Hadriani.	510, 623
Julia Mœsa.	604	* Sabina Poppæa.	616, 617
Julia Mamaea.	604	Sabinia Tranquillina.	92, 510, 634
Julia Paulla.	629	Sallustia Barbia Orbiana.	631
Julia Procla.	637	Sallustia Herennia Barbia Orbiana.	635
Julia Sozomias.	92, 604, 629	Saloninus Valerianus.	596, 659
Julia Titi.	604, 621	Sebastianus Tyrannus.	601
Juliani Tyranni.	599	Severina.	638
C. Julius Valens Tyrannus.	600	Severus Hostilianus.	591
Leontia.	640	Statilia Messalina.	619
Liberi Aug. de Comodi liberis.	659	Theodebertus.	602
Livia vid. Julia Augusta.		* Fl. Theodora.	639, 721
* Lucilla.	625	Theodora Quotiniiani.	641
Magnia Urbica.	638	Tiberius è xxx Tyranni.	601
Manlia Scantilla.	626	Timolaus.	597
* Manellus.	641	Titiana Pertinacia.	626
Mania Otacilia.	92, 510, 635, 721	* Trajanus Pater.	651
Mania Amazonia Comodi.	626	Valerianus Cæsar.	596
Marcus Tyrannus.	591	Valeriani Juniores.	659
Mariniana.	636	Valens Hostilianus.	593
M. Martinianus.	600	Verus Cæsar M. Aurelii F.	658
Matidia.	92, 604, 622	Vespasia Polla Vespasiani Mater.	620
* Messalina.	510, 616	Vespasiani Liberi.	650
Nepotianus.	601	Vetranio.	91, 601
* Nero & Drusus Germanici liberi.	645, 646	Vhaballathus.	597, 598
Octavia soror Augusti.	611, 612	Victoria.	636, 719
* Octavia Neronis uxor.	617, 619	L. Vitellius Pater.	650, 736
Odenathus.	91	* Vitellii Liberi.	649
Paulina.	632, 633	* Zenobia.	636, 637
* Pescennius Niger.	590, 591		

Bbbbbb 3

IN-

I N D E X

Vocum Orientalium Hebr. Talmud. Syr. Chald. Arab. quæ in his
Dissertationibus obiter illustrantur ac explicantur.

العرقه	cibus è butyro & dactylis. p. 330	נקלם	Nicolai de palmulis seu placensis.
אצטרובלן	Strobilus. 271	סח	natare, rigare. 320
אש	Palma humilis. 302	סוס אדם	ἵππιδεσμοῦ seu Centaurus. 240
בהמות	Hippopotamus, Bocharto Elephas. 132	סכה	antrum, spelunca. 150
בלוהטום	Balaustium. 274	ספירת העומר	numerus manipuli. 445
גמלא פיתא	Camelus volans. 136	פישין & פטן	dives pecorum. 306
גריפון	Gryphes. 234	צנן	palma humilis. 305
גזאל	Gazella, dama Africana. 156	קרייטא	Caryota, nucalis palmula. 329
דקלא & דקל	Palma. 324	קרייטי	vinum. 331
דקל	idem, item pars Arabiz. 316, 324	קציר	messis triticea. 445
דואלערדיס	Bicorniger Alexander. 347	קרן	cornu, corona, splendor. 368, &c.
הפוך	gemma, stibium, nigredo oculorum. 371, 372	קרון	circus demissus seu tortus. 368
דקל	Palma humilis. 302	קשב	palma præstantissima. 331
דמרא & חמר	vinum. 331	ראם	monoceros, Capra. 146, 147
דמרי	turbare, incalescere. ibid.	רגל & רגל	festum majus. 446
דמן	festum. 446	ראל & רעל	palma mas, dactyli vilis. 303, 316
דנב	Hedera, Palma. 327	שבועית	septimana, Pentecoste. 445
דער עמרא	Messis manipulorum. 445	שוחא	fossa. 319
דמרי אמולין	Tetramulis, quadrigæ mularum. 320	שוחא & שוחא	deprimere. ibid.
דוד	draco. 278	שיר	canticum. 224
דריס	ovinum genus, Aries bellicus. 354	שכר	ficera, vinum. 331
דקל	stibium, nigredo. 372	שכר	ebrius fuit, inebriavit. 331
דלנאר	flos agrestis puniceæ. 274	שקר	rigare, item palmas colendas dare. 320
דקל מל	palma pumila. 305	שקר	nubes, palma. 320
דמוחף	cibus è butyro & dactylis. 330	שדר	principatum tenere. 301
דקל & דקל	selegit. 330	תבלא	Tacla. 325
		דמרי	dactyli succi, tragema. 325

I N D E X G E O G R A P H I C U S

Regionum, Urbium, Montium, Fluminum, quæ præ-
ferunt Nummi antiqui in hoc Opere
adducti aut illustrati.

A Ἀδερνήτων <i>Aderna</i> .	907	* Ἀρμενίας. 491. Ἀρμενιανών.	175, 466, 487, 621
* Ἀδωνειδαίων <i>Adonoteichus</i> .	166, 176, 177	Ἀμίς <i>Amisus</i> .	81, 652, 783, 871, 913
Ἀγκυραίοις & Ἀγκύρας <i>Ancyra</i> .	77, 386, 652	Ἀμφιπολίται <i>Amphipolis</i> .	174, 416, 621
Ἀγρεαίων <i>Agyrina</i> .	357	Ἀναζάρβης <i>Anazarbus</i> .	903
Ἀγχιαλίων <i>Anchialus</i> .	185, 777	* Ἀνδρίων <i>Andrus</i> .	170
<i>Adiabene</i> .	834	Ἀγκυραίων <i>Ancyra Phrygia</i> .	570, 571
Ἀδικηνίων.	898	Ἀνιοχίων <i>Antiochia ad Oromem</i> .	567, 590, 789, 793, 866, 867, 913
Ἀδράμων <i>Adramna</i> .	903	Ἀνιοχίων πρὸς Εὐφρατίην <i>Antiochia ad Eu- phratem</i> .	889
Ἀδαμυτῶν <i>Adamytus</i> .	908	Ἀνιοχίων Μαιάνδρῳ <i>Antiochia ad Maan- dram</i> .	888
* Ἀδριανοῦ ἡγούμενους <i>Hadrianothirus</i> .	654, 656, 917	Ἀνιοχίων ἐπὶ Ταύρῳ <i>Antiochia ad Taurum</i> .	894
Ἀδριανοπολίτων <i>Hadrianopolis</i> .	186	Ἀπαμείας, Ἀπαμείων <i>Apamea Syria</i> .	385, 446, 476, 693, 778
Ἀδριανῶν πρὸς Ὀλύμπῳ <i>Hadrianum ad Olymum</i> .	894	Ἀπαμείων Μαιέσσης Κίτῳ <i>Apamea Phry- gia</i> .	830
Ἄγυριος.	215	Ἀπαμείας πρὸς Μαιάνδρῳ <i>Apamea ad Maandrum</i> . Eadem.	306, 888
Ἀθηναίων & Ἀθηναίων <i>Athens</i> .	72, 272, 384, 793, 908	Ἀπολλωνιάται.	908
Ἀϊζανίων <i>Aizana</i> .	54	Ἀπολλωνιάται πρὸς Ρωδίων <i>Apollonia ad Rhodacum</i> .	889
Ἀϊζανίων & Αἰσυνίων.	907	Ἀπ' Ἰερραίων <i>Aptera</i> .	226
Ἀκαριανῶν <i>Acarnanenses</i> .	359	<i>Arabia</i> .	135, 335, 777, 827, 835
* Ἀκμονίων <i>Actone</i> .	615, 907	Ἀργαίων <i>Argaei mons</i> .	892
Ἀκρὸς <i>Agriensis</i> .	84	Ἀργίλῳ <i>Argilus</i> .	913
Ἀκροσίων <i>Acraeus</i> .	898	Ἀρισβίων <i>Arisba</i> .	907
Ἀκτινῶν <i>Actium</i> .	123	Ἀρκαδίας <i>Arcades</i> .	653
Ἀλαβανδίων <i>Alabanda</i> .	644, 647	* Ἀρμενίας.	830, 831, 834, 835
Ἀλαίων Κιλίκων <i>Ala Cilicum</i> .	230	Ἀρμεναστῶν <i>Armenastia</i> .	903
<i>Alamania</i> .	750	Ἀσίως <i>Asia</i> .	188, 825, 827, 828, 887
Ἀλεξάνδρεια & Ἀλεξανδρίων <i>Alexandria</i> .	79, 58, 793. <i>Alexandrea</i> .	Κασέων <i>Asiba</i> .	898
	79, 825	Ἀσκαλονίων <i>Ascalon</i> .	868, 908
Ἀλικαρνασίων <i>Halicarnassus</i> .	789	<i>Assyria</i> .	834 Ἀπῶ-
Ἀλινδίων <i>Alinda</i> .			
Ἀλισαρίων <i>Alisarna</i> .	196		
Ἀμάσια <i>Amasia</i> .	201, 776, 885		
Ἀμασίων & Ἀμαζώνων.	907, 913		

INDEX GEOGRAPHICUS.

Αττικῶν <i>Atta.</i>	898	Δελφῶν <i>Delphi.</i>	197
Αὐγυστῆς Τραιανῆς <i>Augusta Traiana.</i>	771,	* Διονυσιοπόλειτον <i>Dionysopolis.</i>	186, 904
	772	Διοπολίτιν <i>Diopolis.</i>	
<i>Africa.</i>	825, 827	Διοστρίτων.	906
Αχαιῶν <i>Achaia.</i>	411, 652, 827	Δοκιμίων <i>Docimus.</i>	912
<i>Babylonia.</i>	834	Δουμαθηνῶν <i>Dumatha.</i>	190
Βασιλείων.	898	Δυτρίαχίων <i>Dytrhachium.</i>	512
Βεθυνιῶν <i>Bithynium.</i>	652, 653	Δῶρα <i>Dora.</i>	779
Βεθυνίας <i>Bithynia.</i>	825, 827, 885	Δῶριον <i>Dorianes.</i>	883
Βερνύς <i>Berytus.</i>	444	Εδισαίων, Εδισαίων, Εδισαίων <i>Edessa.</i>	58,
Βηθηράτων <i>Bittera.</i>	904		87, 90, 910
Βιατίων.	898	Ελευθερναίων <i>Eleutherna.</i>	902
Βιζυηνῶν, Βιζυηνῶν & Βισαίων <i>Bizye.</i>	561, 909	Ελλάδος <i>Gracia.</i>	887
<i>Bononia Oceanensis.</i>	892	Εμιζιωνῶν <i>Emesa.</i>	58
Βορυζιῶν <i>Boryza.</i>	77	Εμπορείων <i>Emporium.</i>	
Βόστρα <i>Bosra.</i>	777, 913	Εννα <i>Henna.</i>	156, 238
<i>Brettania, Britannicus & Britannia.</i>	843,	Ενταλαίων <i>Entella.</i>	272
	909	Επιδαυρείων <i>Epidaurus.</i>	183, 477
<i>Brundisium.</i>	196	Επιδάριον <i>Epirus.</i>	407
Βρυττίων <i>Bruttium.</i>	395	Ερμιονίων <i>Herrnion.</i>	904
Βυβλίων <i>Byblus.</i>	76, 306	Ερυκείων <i>Eryce.</i>	124
Βυζαντιῶν <i>Byzantium.</i>	201, 556, 652, 794	Εύβοιῶν <i>Euboea.</i>	144, 172
Γαβαλίων, Γαβαλίτων <i>Gabala.</i>	306, 779,	Εὐμενίων <i>Eumonia.</i>	771, 890
	912	Ευφράτες.	834, 858
Γαβριῶν <i>Gaba.</i>	898	* Εφεσίων <i>Ephesus.</i>	69, 570, 575, 618, 611,
Γαδαρίων <i>Gadara.</i>	306, 870, 907		724, 743, 745, 746, 781, 789, 792, 793,
Γαδερείων <i>Gadara.</i>			794, 886
Γαζα, Γαζαίων, Αζίων <i>Gaza.</i>	61, 869, 870	Ζενίων.	278, 898
<i>Gallia.</i>	827, 846, 847	Ζεύματιον <i>Zeugma.</i>	210
Γέλας <i>Gelas.</i>	55, 68	Ζεφυρείων.	210
<i>Germania.</i>	272, 835	Ζμυρναιῶν <i>Smyrna.</i>	75
Γερμανῶν <i>Germe.</i>	909	<i>Hibernia Sentsia.</i>	891
Γλαύκ & <i>Glaucus fl.</i>	890	<i>Hiberna fl.</i>	891, 902
<i>Gothi.</i>	831	Ηισμεινίων <i>Hismene.</i>	74
Γορδηνῶν <i>Gordium.</i>	907	<i>Hispania.</i>	151, 825, 827
Γορτυνίων <i>Gortyni.</i>	484	Ηλείων <i>Elei.</i>	75
Γουθίων.	907	Ηλιοπολείτων & Λιζάνων <i>Heliopolis ad Libanum.</i>	58, 794
<i>Dacia.</i>	727, 834	Ηλιοπολεις, Ηλιοπολίτων.	912
Δαλδιανῶν <i>Daldiani.</i>	693	Ηρακλῆας & Πόντῳ <i>Heraclae Pontica.</i>	229
* Δαμόσκου & Δαμοσκίων <i>Damascus.</i>	306, 318, 779, 912	Ηρακλείων <i>Heraclae.</i>	779
<i>Danuvius fl.</i>	78, 834, 858	Ηψας <i>vid. Υψας.</i>	
<i>Dafne Constantiniana.</i>	777	Θασιών <i>Thasus.</i>	239, 272, 288, 383
<i>Delmasa.</i>	906	Θίβα <i>Theba.</i>	73
		Θυαίειρων <i>Thyatira.</i>	793
			Θι-

INDEX GEOGRAPHICUS.

Θερμαῖον Therna.	908	Κερκυραίων Corcyra.	238
Θερμαίων Therna.	898	Cossura.	906
Ιεραπολίτων Hierapolis.	307,745,793	Κολαίων Cotya.	905
Ιεραπολίων Hierapytna.	305,307,901	Κρηλαίων.	188
Ιεροκασιωρίων Hierocæsarea.	897	Κρίτα Κελίων Critia.	771,902
Ιλίων Ilium.	145,417	Κροτωνίων Crotona.	75
Ιμεραίων Himera.	68,73,74,158	Quadi.	832,836
Ιουλίων Iulianenses.	570,571,652	Κυδωνίων Cydonia.	
Ισκανίους.	845	Κυζικίων Cyzicum.	73,385,693,793
Ιστρον Ister fl.	889	Κυραίων Ζαῖθ⊙ Cuma Pamphylia ad	
Ιταλία.	800,804,812,825,829	Xanthum.	890
Ψάδα.	326,749,825,835	Κυραίων Cuma Italica.	890
Ίων, Ίωνια Ionia.	883,897	Κυπρίων Cyprus.	563
Καδοίων Cadoëni.	621	Κυρλών Κυρλωνίων Cyrena.	254,771,789
Καισαρείας Casarea Palestina.	56,306	Κυρήτων Cyrrhus.	
Καισαρείας Υπ. Πανεία Casarea Panias.	781,895	Κυθελίων Cystonus.	123
Καισαρείας Casarea Cappadocia.	892,893	Κωίων Coos.	182
* Καισαρείας Γερμανικῆς Casarea Germania ad Euphratem.	590	Λαδίων.	907
* Καλύκαδι⊙ Calycadnus fl.	786,886,902	Λακιδαιμονίων Lacidamon.	793
Καλχιδονίων Calchedon.	76,652,901	Λαμψακίων Lampisacus.	
* Καμάρας Camara.	307	Λαοδικίων Laodicea.	200,562,692,743,755,779,793,868,896
Καμερηναίων Camarina.	68,73	* Λαπηθίων Lapethus.	313,901
* Cappadocia.	428	* Λαπήων Laphia.	382
Carri.	836	Λαππαίων Lappa.	312,901
Καρίων Carræ.	56,58,307,727,777,912	Λαρισίων Larissa.	
Καρχιδονίων Carthagenensium.	82,575, Karthago.	Λιβιδίων Lebedus.	239
Καταινίων Catina.	166,271,370	Λιοντίων Leontium.	73
Καυλονίων Caulonia.	68,336	Λίσβος Lesbos.	886
Κερίλιον.	898	* Λημνίων Lemnos.	
Κερίλιον Cerotari.	905	Λιβάνων Libanus Mons.	794
Κήτει⊙ Ceteius fl.	485,891	Λιλυβαίων Lilybeum.	175
Κιάνων Ciani.	693	Λιπαράων Lipara.	68,73
Κιλίκων Cilice.	230, Cilicia.	Λογισταλήτων.	898
Κλαυδοπολείων Claudiopoleis.	825,826,827	* Λοπαδυσίων Lopadoussa.	204
Κνιδίων Cnidus.	629	Λυδίας Lydia.	887
Κνωσίων Cnossus.	475	Lugdunum.	847
Κοίλη Συρία Coele Syria.	896	Μαγνήτων Magnesia Thessalia.	242,307
Κομηνίων Comani.	897	Μαγνήτων Magnesia ad Meandrum.	621,887
Κομμαγενίων Commagene.	339,420	Μαγνήτων Σιπύλης Magnesia ad Sipylum.	894
Κοπήτων Coptus.	261	Μαίανδρ⊙, Μίανδρ⊙ Meander fl.	888
		Μαιώνων Meonia.	222
		Μακεδονίων.	58,367, Macedonia.
			825,827
		Ccccc	Ma-

INDEX GEOGRAPHICUS.

Μαμαρτίων <i>Mamertium</i> .	268	Ορθυσίων.	75,899,908
Μαρκεσιανοπολείων <i>Marciaporolis</i> .	156,772	Οσία.	71
Μαργουας <i>Margyus fl.</i>	890	Πάδμω <i>Padmus</i> .	901,913
Μαρινίτων <i>Maronea</i> .	73,356,383	Παλαιστίνη <i>Palestina</i> .	834,896
Μασσαλιωτών <i>Massilia</i> .	85	Παμφυλίαν <i>Pamphylia</i> .	897
Μαυρετανία.	825,827	Πανείω <i>Paneos mons.</i>	895
* Μιγράρας Υΐλας <i>Megara</i> .	356	Πανορμίτιων <i>Panormus</i> .	68,161,235,288, 302,358,429,908
* Μίλης <i>Meles fl.</i>	487,490,891	Παράλιον <i>Paratonium</i> .	779
Μισσαίων <i>Messina</i> .		<i>Parthia, Parthi</i> .	830,835
Μετροπολίτων <i>Metropolis</i> .	72,636,897	Πατρίων <i>Patra</i> .	56,58,564
Μετρόπολις.	908	Παυλάδης <i>Pautalia</i> .	145,184,772,901
Μιδυίων <i>Mideum</i> .	905,907	Παφίων <i>Paphos</i> .	336
Μολυαίων <i>Motium</i> .	73	Πελισαίων <i>Polina</i> .	901
Μυλασίων <i>Mylasa</i> .	905	Πεπληθίων <i>Peparethum</i> .	
Μυωδίων <i>Myndium</i> .		Περγαίων <i>Perga</i> .	782,793
Μυραϊνίων <i>Myrina</i> .		* Περγαμύων <i>Pergamus</i> .	295,479,485, 593,792,793,794,883,884
Μυλλήλων <i>Mysilene</i> .	350,637,794,885, 901.	Περειθίων <i>Perinthus</i> .	229,793,796,816, 883
Υψία <i>Mysilene</i> .	185	Πέτρα <i>Petra</i> .	913
Νακολίων <i>Nacolia</i> .	904	Πιερίας <i>Pieria</i> .	888
Νεάπολις, Νεαπολίτων <i>Neapolis</i> .	909	Πισαυρίων <i>Pisauri</i> .	196,229
Νεάπολις Σαμαρείαν <i>Neapolis Samaria</i> .	769, 897	Πλωσίνοπολίων <i>Ploisopolis</i> .	572,772
* Νικαίων, Νικαίων.	145,241,246,247, 248,383,565,567,600,728,794,796, 883,884	Πολυρύνων <i>Polyrrenus</i> .	902
Νικημηδίων, Νικημηδίων.	167,175,199, 300,564,567,647,652,778,885.	* Πομπησιοπολίων <i>Pompeisopolis</i> .	527,529
<i>comedia</i> .	827	Πόντος <i>Pontus</i> .	219
Νίσσις.	773,908,909,913	Ποσειδωνιάτων <i>Posidonia</i> .	276
Νίσος <i>Nessus fl.</i>	889	Πρασίων <i>Prasa</i> .	308
Νικασίων.	912	Πρυσιώνων <i>Prusa</i> .	78
Νικητορέων <i>Nicatoris</i> .	376	Πρυσιώνων πρὸς Θάλασσαν <i>Prusensis ad Ma-</i> <i>re</i> .	77
Νικηπόλεως πρὸς Ἰστρὸν <i>Nicopolis ad Istrum</i> .	75,185,883,889	Πρυσιώνων πρὸς Ὑπὸν <i>Prusensis ad Hyrium fl.</i>	77,889
Νικηπόλεως πρὸς Νέστον <i>Nicopolis ad Nestum</i> .	772,889	Πτολεμαίων & Πτολεμαίων <i>Ptolemai</i> .	912
<i>Nilus</i> .	132	* Πυλίων <i>Pilei</i> .	353
Νυσκίων <i>Nysa</i> .	82,143	Ραυεννα.	727
Νορίκων.	844	Ράφια <i>Raphia</i> .	913
Νυμίδια.	828	* Ρήενους <i>fl.</i>	360
Χάραξ <i>Xagavis fl.</i>	53,890,902	<i>Rheticus</i> .	843
Χάνθιος <i>Xanthus fl.</i>	890	Ρησαινισίων <i>Rhesaina</i> .	773,899
Οδησσείων <i>Odessus</i> .	902	* Ρόδιον <i>Rhodus</i> .	227,784,790,791
Ολυμπιον <i>Olympus mons</i> .	894	Ρόδοπη <i>Rhodope mons</i> .	894
Ορίεις.	58	Ρωμα.	380,414,417,727,729,851
		Ρυδίνων <i>Rhyndacus fl.</i>	889

Σαμα-

INDEX GEOGRAPHICUS.

Σαγαλασσίωι Sagalassus.	964	Ταρονίτιωι Taroni.	598
Σάραρις vide Σάραρις.		Τίβωι Tivus.	194
Σαλονίτιωι Salonise.	571	Τίβωι.	591,652,653
Σαμωρίτιωι Samaria.	769,770,897	Tiberis.	852
Σαμρίωι Samus.	491	Tigris fl.	834,858
Σαμωσιτίωι Samosata.	306,779	Τινδαρίτιωι.	908
Σαμφαίωι.	898	Τόμιωι Tomi.	186,883,885,913
Σαρδιανῶι Sardes.	76,483,793,887	Τοπίριωι Topirus.	75,185,772,907
Sarmatia.	828,836	Τραλλεῶν Tralles.	229
Σεγεστίωι Segesta.	68	Τριπολίτιωι Tripolis Phoenicia.	69,789
Σέλιωι Selinus fl.	485,891	Τριπολίτιωι Μηωρῶι Tripolis ad Maan-	
Σελούκιωι.	913	δρυμ.	888
Σελούκιωι Πιερίας Seleucia Pierie.	306,	Τροαδίωι Troadenses.	794
	393,787,789	Τροϊζηνίωι Troezen.	76
Σελούκιωι σὺν Καλ. Seleucia Isauria.	786,	Τυρῶν Tyras.	191
	888	Τύρι, Τυρίωι.	65, 306, 379, 778, 793,
Σελινοντίωι Selinus.	68,73,272,304		865,872,878
Σεπφωρίωι Sephyrus.	58,775. in Adden.	Vaccensis.	845
Σερεδικῆς Serdica.	185,772,901	Υπαιπύωι Hydras.	896
Σερεφίωι Seriphus.	229	Υπὶ Hydrus fl.	77,889,902
Σιδῶνιωι Side.	793,879,897	Υψας Hydrus fl.	74
* Σίδωι, Σιδωνίωι Sidon.	65,306,379,	Φαλείωι Falsci.	59,68,907
	779,793,912	Φασίωι Phasias.	896,898,913
Sicilia.	827	Φασίωι Phasias.	62
Σικυννίωι, Σικυννίτιωι Sicyon.	781,912,913	Φιλαδελφίωι Philadelphia Lydia.	896
Σίνγαρη Singara.	773	Φιλαδελφίωι Philadelphia Syria.	771,896,
Σινοπίωι Sinope.	58,70		910
Σίπυλῶι Sipylos mons.	894	Φιλιπποπλείτιωι Philippopolis.	75,572
Σίβυλλίωι.	898	Φλαυιοπλίτιωι Flaviopolis.	70,772
* Σμυρναίωι Smyrna.	412,487,492,568,	Φοινηστῶν.	
	570,652,693 bis, 787,792,793,884	* Francia.	750
Στάσιωι Stasis.	286	Φρυγίωι Phrygia.	787,827
Στυμφαλίωι Stymphalus.	227,383	Φωκαίωι Phocenses.	
Συνναδίωι Synnada.	883,903	Χαλκιδίωι Chalcis.	771
* Συρακυσίωι Syracuse.	73,238,268,385,	Χίωι Chios.	216,221,272,291
	788,907	Χυλινάιωι Chylana.	899
Συρία Syria.	794. Πιερίας.	Ωερωσίωι vide Οερωσίωι.	
Ταανγραίωι Tanagra.	591		
Ταρεντίτιωι Tarentum.	195,196		
Τάρσος, Ταρσίωι Tarsus.	209,229,295,		
	575,629,652,725,776		
Ταυρομενίτιωι Tauromenium.	908		
Ταῦρῶι mons.	894		
Τερμεσσίωι Termessus.	477,478,901		
Τημενιδίωι Temenothus.	898		

Municipiorum & Coloniarum Romani Orbis.

A Bdera.	914
Ælia Capitolina.	58,306,772
Alexandria Troas.	58,767,776
Amandus.	769
Ccccc 2	Amant-

INDEX GEOGRAPHICUS.

<i>Amanobrica.</i>	766,769	<i>Laodiceon & Laudiceon.</i>	78
<i>Antiochea, Antiochenfis.</i>	58,914	<i>Leptis.</i>	58
<i>Augusta Vindelicorum.</i>	268	<i>Neapolis.</i>	767
<i>Berytus.</i>	58,376,727	<i>* Nemausus.</i>	148
<i>Bostra.</i>	58,776	<i>Nesibis.</i>	58,773,774
<i>Cæsarea Palestina.</i>	69,768,784	<i>Ostaviola.</i>	727
<i>Cæsarea Panens.</i>	214	<i>Oricum.</i>	58
<i>Calpe.</i>	766	<i>Papia.</i>	58
<i>Caracca.</i>	766	<i>Patra.</i>	58,647
<i>Carra.</i>	56,307,877	<i>Pella.</i>	58,376,767
<i>Carteia.</i>	766	<i>* Philippi, Philippenfis.</i>	57,766
<i>Cassandria, Cassandrenfis.</i>	56,58,767	<i>Ptolemaus.</i>	58,777
<i>Cibaris.</i>		<i>Rhesaina.</i>	58,773
<i>Claudiopolis.</i>	58	<i>Romulensis seu Hispalis.</i>	766
<i>Cæliobriga.</i>	772	<i>Salona.</i>	769
<i>Corinthus.</i>	58,196,237,555,767,214	<i>Scodra.</i>	768
<i>Damascus.</i>	59,775,877	<i>Sepphyrus.</i>	58,775,909
<i>Dertosa.</i>	766,891	<i>Sidon.</i>	776,877,887,914
<i>Deultum.</i>	58,768,769	<i>Singara.</i>	773
<i>Dienfis.</i>	767	<i>Sinope.</i>	58,767,769
<i>Doberos.</i>	768	<i>Stobensum.</i>	58,767,901
<i>Edeffa.</i>	58,90,775	<i>Tarraco.</i>	417
<i>Emerita.</i>	395	<i>Tarsus.</i>	785
<i>Emesa.</i>	58	<i>Theſſalonica.</i>	58,877
<i>Faneſtris.</i>	772	<i>Trajanopolis.</i>	772
<i>Germen.</i>	767,909	<i>Tyrus.</i>	58,907,913, Septimia. 300,
<i>Helopolis.</i>	58,775		773,877. Eraclia. 300,877
<i>Henna.</i>	156,906	<i>Valentia.</i>	766
<i>Mibera Illergavonia. vide Dertosa.</i>		<i>Viminacum.</i>	777,876
<i>Iadera.</i>	727,768	<i>Ulia.</i>	766,901
<i>Italica.</i>	555	<i>Utica.</i>	768
<i>Julia traducta.</i>	768		

INDEX

I N D E X

Rerum & Verborum memorabilium.

A.

A Argivorum nota in nummis. Pag. 477
 * Achæzorū nota in nummis. *ibid.*
 A longum geminatum in nummis Romanis. 79
 Abgari Regis nummi & vera scriptura, 86. cur Magnus in iisdem dictus, 421, 422. ad Christum responsum in portis Edessæ pronuntio. 775
 Abies Germaniæ Insigne in nummis. 272
 Abolitio Reliquorum seu Vestigialium, 815, 16. item criminum. 816
 Aboni Murus vel Castrum, & renatus ibi Æsculapius. 176
 Acelius cum Æsculapio cultus Epidauri. 248
 Achaia quando Populi quando Cæsaris Provincia. 563, 564
 Acheloi fluvii effigies cum cornu Taurino. 359
 Acta Cæsarium in nummis, 760. mutila in Historia Augusta, 761. ad suos annos revocanda. 860, 861
 Actis & Legibus nomina simul imperantium vulgo præscripta. 685
 Adfiniarum aut adfectus tituli in nummis & quales. 753, 756
 Adimmayn Capræ Africanæ quales. 159
 Adlocutiones Augustorum, Militum, Cohortum in nummis, 840. earum ratio & ritus de suggestu, 841. Augustorum prærogativa aut summorum Ducum, 841, 842. quando fieri solitæ, 842. non impune omittæ, *ibid.* ab equitantibus quandoque factæ. 842, 843
 Admirandis præpositi qui olim. 10
 Adoptati cognomen antiquum retinebant, 507. nomina adoptantium præmittabant. 594
 Adventus Principum, 115. per figuras Equestres in nummis, 248. Adventus Mauretaniæ in nummo Hadriani, 815. item Africæ, Alexandriæ &c. *ibid.*
 Adventui Aug. Ciliciæ, 826. typi ejusmodi Adventus & sacra peracta, *ibid.* Adventui Aug. Felicissimo, *ibid.* felicitas inde Provinciarum. 827
 Aedes Vestæ, 577. Veneris Erycinæ, Jovis Capitolini, Honoris, Clementiæ, *ibid.* Jovis Cap. sub Vespasiano restructa. 881
 Aediles Curules curatores Urbis, annonæ, ludorum, quibus symbolis in nummis designati, 545, 546, 548. frumentum populo in modios dividentes. 547
 Aediles Plebis in nummis, 548. Aediles Cæciles de iisdem. *ibid.*

Ægyptiæ familiaris terminatio in *u*, ut Σῦγγε, 150. idioma adfne Hebraico, *ibid.* Gentilia apud eos vulgo desinentia in *ω*. 912
 Ægypti insigne in nummis Hippopotamus, Crocodilus, 151. Splinæ, 215. Palmis eadem ferax. 314
 Ægyptiorum mos Deos per animalia effingendi, 354. in Templis & Columnis historia rerum gestarum. 343
 Æneas Anchisem ferens in nummis. 338
 Æneidæ dicti Romani in genere, tum gentiles Julii. 536
 Æoles Bocotii. 63
 Æra Alexandrina Arab. *Dalkarnaim*, 347. è nummis illustrata, 865. celebris apud Arabas & Christianos, *ibid.* Antiochenæ Æræ nobilitas & vestigia in nummis, 866, 867. Laodicensium, 868. Alcalonitarum, 868. Gazzarum & unde, 869. Gadarorum & unde, 870, 871. Amisenorum, eaque à victoria Actiæ, *ibid.* an duplex Æra eorundem, aut eadem cum Philadelphentibus. 871
 Æra Tyriorum unde, eademque contra Scalig. è nummis adfertur, 872. in Actis Concilii Calched. & unde. 877. & seq.
 Æræ in nummis adscriptæ quam utiles & notandæ, 865. Æræ ab anno deductæ Coloniz, & exempla è nummis, 876. Æræ à Novo Templo Jovis Capitolini. 865
 Ætarii cura penes Quæstores, 552. dein penes Comites Sacrarum Largitionum. 824
 Æsculapius Epidaurius in nummo, 183. cum Insula Tiberina in alio, 181. Salutares ejus Epiphaniz, 182. Σωτηρ in nummis Coorum, *ibid.* Nicænsium. 249, 383
 Æsculapius imberbis cum fructu sativæ Pinus, 271. curans equos simul & homines, 248. sub Glauconis nomine & effigie Draconis, 177, 180. cum Draconis aut Serpentis notis alibi. 183
 Æsculapii fana Romæ extra urbem, apud Græcos in sublimibus locis, 183. Pergami conditor, ac inde ibi cultus. 485, 485
 Æterna Memoria in nummis. 116
 Æthiopia monstrosus ferax. 234
 Africæ symbolum in nummis Cornu Taurinum, 366. item Leonæ, Elephantæ, Pegasi, 228, 239, 574. Terra Spicarum dicta, 366. Africæ & Siciliæ commercia, coloniz, 558. Augustorum in Africam indulgentia. 804
 Africanus Major unde dictus. 529
 Agatharchides non Ciceronis sed Cnidius. 309
 Cccccc 3 Agatho-

INDEX RERUM

- Agathoclis nummi plerique sine diademate, 469. cum diademate recentiores, 469, 470. corona myrtæ usus & quare. 471
- Αγαθός Δαίμων in nummo Ægyptio, 188. de bono seu propitio Genio, 654. Αγαθός Ηγεγς Antinous in nummo & quare. 655
- Αγεία vasa cum Creticis plantis. 310
- Agnomina & Cognomina an diversa. 522
- Agrippæ cognomen vice gentilis, 523. unde dictum. 525
- Agrippa gener Augusti in nummis cum quibus symbolis. 642
- Agrippæ Judæzorum Regis ultimi nummi cum annis regni, 863. iidem inde adfert. *ibid.*
- ΑΙ pro Æ. Diphthongo in antiquis nummis. 80
- Alces in ludis Sæcularibus & nummis Philippi, 152. in ludis Cari, 154. dividæ auctorum de figura eandem, 152, 153. recentioribus vulgo *Elenæ*, *ibid.* fera Hercyniæ sylvæ, 154. Capris confimiles sed majores, *ibid.* feminae sine cornibus, *ibid.* figura è nummis adferta. 153, 154
- Alemannici cognomen quando receptum, 749. à Germanico distinctum, 750. Alemannia qualis, 749. in nummo, 750. Alemanni truces olim. 752
- Alexander M. studiosus antiquitatis, 10. nummi ejus cum variis symbolis indicibus locorum, ubi iidem cusi, 143. cum leonis exuviis tanquam ab Hercule, 344. corniger in nummis & quare, 346. inde *Dulkernajim* seu *Bicorniger Arabibus* dictus, 347, 348. non ob Orientis & Occidentis cornua juxta eosdem, *ibid.* Successores ejus *Bicornigeri* in Oriente adhuc dicti. 348
- Alexandria frugibus ferax, 190. frumentum Alex. & Alexandr. status in Codice, *ibid.* Symbolum in nummis, mulier cum cornu cop. & spicis, *ibid.* comæatus inde Constantinopolim delatus. *ibid.*
- Alexandria Troas ubi Lucas Euangelium annuntiavit. 776
- Alimenta Italiæ in nummo Trajani, 822. Alimentorum curatores. *ibid.*
- Amasia dicta in nummis *Hadriana*, *Severiana*, *Alexandrina*. 301
- Amastris Ponti Regina Darii neptis non soror eadem in nummo, 464, 465. Cratero dein Lyfimacho desponsata, *ibid.* variz ejus declinationes Αμᾶστριος, Αμᾶσπιδος & Αμᾶσπις, 466. postrema adferta, *ibid.* filius ejus & Lyfimachi Alexander. *ibid.*
- Amastris urbs Pontica ab eadem condita, 466. ex quibus oppidis, 490. sapientiæ & litterarum studii clara, *ibid.* cur in ejus nummis Homerus & Meles fluvius, *ibid.* an colonia Smyrnæzorum inde statuenda. *ibid.*
- Amici Regum & Cæsarium qui, 448. iidem Adseffores & Consiliani, *ibid.* conjuncti cum Comitibus Augustorum, *ibid.* Amici Cæsarium Reges, 449. Amicorum id genus variz classes, *ibid.* amicus Dei quis. 450
- Amisus quando libera, 783. ejus Æta à partu libertate. *ibid.*
- Ammonis Libyci vera effigies è nummo, 349, 351. Græcorum Ammon qualis, 350. simulacrum apud Arcadas. 352
- Ammonia Juno apud Elæos culta, 353. in nummo Pylionum. *ibid.*
- Amphidromia festum natalitium. 203
- Amphitheatrum à Gordiano restauratum ex ejus nummo, 858. cum parte domus aureæ. *ibid.*
- Ampliator Civium in nummis. 106
- Αναγνῶντα festum Veneris abeuntis apud Erycnos. 125
- Αναξ proprie σωτήρ. 388
- Anastasis sepulchrum servatoris seu ædifici eadem superimposita. 859
- Anchusa inter pigmenta muliebria. 284
- Ancyra alia Phrygiæ alia Galatiæ. 571
- Angariz & Parangariz à Veredis distinctæ. 803
- Animalia quibus Diis sacra è nummis, 123. variorum figuræ in iisdem, 129. item fabulosa, 208. item monstrosa. 245, 246
- Animalia humana & belluina forma apud Ægyptios, Æthiopes, 213. Hieroglyphica in nummis Ægyptiis, 245, 246. in nummo Nicænsium singulare. 246
- Animalia peregrina in ludis, 147. Symbola in nummis locorum & victoriarum. 228
- Animal cum cornu Arietino & capreoli pelle. 163
- Annonæ curandæ munus olim magnum, postea vile, 547. procuratio quibus credita, *ibid.*
- Annonæ Civicz quales, 820. distributio mensura Romæ. 821
- Anni imperii primum in nummis Justini & Justiniani, 861. antea anni Consulatum & Tribunitiæ Potestatis, *ibid.* ab his anni Cæsarium computati. 873, 874
- Anni & series Regum exterorum è nummis, 862. Ariarathis, Ariobarzanis, Agrippæ junioris. 863, 864
- Anni in Syriâ Præsidum Romanorum nominibus signati. Exempla è nummis. 868
- Anser Iudi facer. 266
- Antia gens Romana unde. 535
- Antinous cum Pegaso in nummo, 239. Gryphi alis in cælum vectus, *ibid.* loto coronatus in nummo, 262. quæ vulgo ejus symbola in nummis, 652. Hæc item Αγαθός Ηγεγς quare in iis dictus, 652, 654, 655. item Θωκός, 656. cur

aur instar Mercurii depictus, 653. à quibus nummi ejus percussī, 662. cur apud Arcadas cultus, 653. Tempia ejus & Sacerdotes, 654. Confessor Deorum quo sensu dictus. 657
 Antiochia à quo deducta contra Scaligerum, 755. princeps urbium in Oriente & Epidaphne dicta, 777. Antiochenſium ſymbolum in nummis Aries cum ſtella. 567
 Antiquæ ſupelleſtilis pretium apud veteres. 5, 6, &c.
 Antiquarii hodierni quomodo olim dicti, 8. quinam Auguſto faſſiditi. 10
 Antonia gens ab Hercule, 535. M. Antonius cur *Appeſtus* in nummo, 540. M. Antonii & Cleopatrz nummi Anagninz percuffi. 583
 Antonini quot & quales Cæſares dicti, 753. Divus Antoninus quis in libris Juris. 754, 755
 Apamea Cibotus unde dicta. 890
 Aper marinus, 204. item in Acheloo amne, *ibid.* Plinio male *Caper*, *ibid.* apud Argivos frequens unde proverb. 205. an idem cum Phagro, *ibid.* Aper & fluviatilis Porcus diſtincti. 208
 Apes ſapientiz & dignitatis ſymbola, 128.
 Apium in nummis Selinontiorum, unde loco nomen. 272, 338
 Apis Ægyptius quomodo & quare pictus in nummo Antinoi. 655
 Apollinares ludi in nummis quomodo deſignati. 574
 Apollo idem cum Æſculapio, 175. *ἱεροῦ* ſeu vaticinando peritiā inſpirans, 180. Monetaliſ. 19
 Aquaductus inter opera Principum, 581. Aqua Marcia in nummo, 582. Claudia in alio, *ibid.*
 Aquila Jovi ſacra, 123. Symbolum providentiz, divinitatis, imperii in nummis, 128. duæ Aquilz ſymbola Orientis & Occidentis, *ibid.* bibens ex cyatho in nummo, 145. Draconem unguibus tenens inſigne Spartanorum, 191. cum fulmine. 298
 Aquila frequens in nummis Cretenſium, 415. cum Serpente in nummis Nicomediz, 191. ſignum Legionis quomodo in nummis. 558
 Ara ad quam Romæ jurabant Judices. 578
 Arabiz ſymbolum in nummis Camelus. 151, 335
 Arabia capta, Adquiſita item Auguſto Provincia in nummis. 835
 Arboreſ ferentes flores ſine fructu, 275. eadem alibi frugiferæ alibi ſteriles, 276, 316. pro ſoli ratione variant. 293
 Arcades Bithynii origine, 653. hinc Mercurius in eorum nummis. *ibid.*
 Ares Scythici ſeu Parthici figura, 54, 290. arcus Hercules Scythicus, *ibid.* arcus & jaculum

Perſarum & Parthorum arma. 289
 Arcus ſeu fornices in nummis Auguſti, &c. 856.
 Trajani, 857. ejus rudera in Arcu Conſtanti-
 ni, *ibid.* Romanis olim *fornix*, 857. Arcus
 Caracallæ, 857. *Portugalia* vulgo & quis
 olim. 859
 Argeus mons à Cappadocibus cultus, 892. ſub
 eo ſita Cæſaria Metropolis. *ibid.*
 Aries ſylveſtris apud Afros, 163. figura è num-
 mis, *ibid.* cum capitis ornamento in nummo
 Ægyptio, 267. Antiochenſium ſymbolum.
 567
 Arion Delphino inſidens Corinthiorum inſigne.
 197
 Armenia & Meſopotamia in Potestatem P. R.
 redactæ, in nummo, 834. Armenia Capta,
 Devicta, Recepta in aliis, 835. Armeniz
 Captz typus in iisdem, *ibid.* Armeniorum
 pharetræ. *ibid.*
 Armeniz Satrapæ inſignia ab Imp. Romanis
 mutantes, 831. Armeniis Reges Dati à
 Romanis in nummis. 830, 831, 832
 Aroë dictæ Patiz. 647
 Arſaces an dicti omnes Parthorum Reges. 430
 Arſinoë urbs Crocodilorum. 197
Appeſtus de Pontif. Max. Romanor. 539. item
 Sacerdos Communis Afiz in nummis, *ibid.*
 Sacerdos Provinciarum, 692, 693. *ἱεὺς βίβη* ſeu
 perpetuus, 696. *Ἀρχιεπίς* Chriſtiani Antiſti-
 tes, 700. *Ἀρχιεπίς* & *ἱεραρχία* diſcrimen,
ibid. *Ἀρχιεπίς* de Veſtaliū Maxima. *ibid.*
Ἀρχιεπίς nomen commune Reſtoribus Provin-
 ciarum Auguſti & Populi. 571
 Afandri nomen familiare Boſporaniſ Regibus.
 462
 Aſcetarum indumenta ex arborum foliis aut
 exuviis animalium. 346
Ασβεσ de crimine Majeſtatis. 722
 Afiz Proconſules in nummis, 570. Sacerdotium,
 692. Commune XIII. urbium è nummis.
ibid.
 Aſiagenes Scipio non Aſiagetes. 526
 Aſiarchæ & *Ἀρχιεπίς* iidem in priſcis monu-
 mentis, 692. Aſiarchæ varii in nummis
 Smyrnozorum, 692, 693. eorum munus, nu-
 merus, ſedes, &c. 694. dignitas non perpetua.
 695
 Aſinorum uſus in re vehicularia. 802, 810
 Aſpis in nummo cum Papavere & Spica, 189.
 varia ejus magnitudo, *ibid.* culta apud Ægy-
 ptios, *ibid.* cum ornamento capitis in num-
 mo. 263
Ασπίς in nummis Chiorum. 221, 791
 Aſſiduus pro perpetuo ſeu *ἱεὺς βίβη*. 704
 Aſſyria & Palæſtina in Potestatem P. R. Redacta
 in nummo Trajani. 834
 Aſy-

INDEX RERUM

Asylium in nummo Lappæ Creticæ urbis, 312. item variarum urbium Asiæ, Græciæ ante & sub Cæsariibus, 778, 779. origo à Templorum sanctitate, 781, 782. Asyla modo Tempora, modo pars urbis, modo urbs integra, modo agri vicini, 781. Sacellum Romuli, 781. in quo positum jus Asyli, 783. publico ære signatum. *ibid.*

Atheniensibus & Rhodiis jus civitatis communæ. 795

Attici usi passim antiquo Alphabeto. 73

Atys cum pileo Phrygio in nummo. 625

Aves Tiaræ insculptæ. 458

Auguris symbolum Lituus in nummis, 540. titulus in nummis Cæsarium servatus, 541. dignitas, prærogativæ. *ibid.*

Augustarum quæ virtutes juxta nummos, 94, 95 honores quales & unde, 602, 603. privilegia, 604. quæ ita dictæ nec uxores solum sed Matres, Aviz, Filiz, Nepres Augustorum, 604, 606. neque omnes tamen uxores eorundem, 605, 606. an Messalina in nummis, 616. Augusti nomina mutantes. 630

Augustus studiosus veterum nummorum, 11. circa imagines illustrium, 36. de ejus horoscopo & natali dissidia, 209. Rhericis vinis delectatus, 220. cum fulmine in nummis, 395. Deus in iisdem. 416, 417

Augusti appellatio unde Cæsariibus tributa, 677. cur sola in variis nummis Cæsarianis, *ibid.* & 678. prima inter titulos ab Imp. adsumptos. 679

Αὐγούστου quando in Græcis nummis, 684. Αὐγούστου & Σεβαστοῦ discrimen, *ibid.* Augusti plures in nummis A A vel A A A & quare inscripti. 685

Αὐτοκρατορίδης dictæ urbes metropoles. 687

Autonomia signata in variis nummis urbium Græciæ, Asiæ, & unde, 789. inde petitæ Eparchæ, *ibid.* item prærogativæ urbium, 790. inde pretio redempta, *ibid.* in quo eadem posita. 791

B.

B Pro II Macedonum dialecto, 77. apud Græcos sæpe confusa. *ibid.*

B & V apud Romanos permutant. 90

Babyloniz palmæ Regia omnium optimæ. 333

Bacchus cultus apud Thracas, 144, 145, 185. Nicæenses, quorum ἀποπείνω, 145, 247. cum Pantherisco, in quem scyphum effundit, 165. & seq. Pantheræ superincubans in nummo, 247. cur Taurina Cornua ei tributa, 357. hinc Ταύρο & Tauriformis dictus, ac Cyrici cultus, 355. effigies è nummo, 356. cum uno

cornu in alio, 357. Ταύρο in aliis nummis, 383. idem cum Sole, 401. Bacchi nomen & habitum qui Reges olim mutuari, 400, 401. item privati, 403. Libertatis Deus & pater. 788

Βάλεον palmæ fructus. 312, 319

Balaustium flos mali Punici agrestis, 273. contra Scaligerum, in *Add.* usus apud Rhodios ad tingendas lanas, unde βαλαστύριον dicti, 277. Rosam referens, 275, 284. an in nummis Rhodiorum. 273. & seq.

Basilica Familia in nummo, 578. Statio dicta *ibid.*

Βασίλεις & Βασίλεια Græcis de Imperatoribus Romanis, 686. tam Augustis quam adhuc Cæsariibus. 687, 688

Basiliscus cum tribus eminentiis in capite. 265

Batti Silphium prov. 256. Battus in nummis Cyrenensium. *ibid.* & 884

Berytus Metropolis Phœnices secundæ, 878. *Felix* in nummis. 727

Bison Taurus jubatus ac setosus, 170. Hercymæ Sylvæ item Thraciz, 170, 171. Bionis caput Delphos missum, *ibid.* idem in nummo, 173. non item in nummis Andriorum juxta Chifletium. 172. & seq.

Βίσαξ Rex apud Persas. 433

Bithynia Pop. Rom. Provincia, 168. è nummis adscriptum, 564, 565. sub Hadriano Provincia Cæsaris facta. 566

Bœotii usi lingua Æolica. 63

Bona Juno, Bono Deo, &c. in monumentis antiquis, & quare. 654, 655

Bonasus bos ferus cum jubæ equinâ. 171

Bos fertilitatis symbolum, 129. item pacis, 267. miseræ. 129

Bostra Atab. à Trajano ornata è nummis, 776, 777. à Bosara Jobi matre juxta LXX. Interpret. dicta. 776

Botrus in nummis Chiorum, Entellanorum, Thasiarum, &c. 272

M. Brutus Cæsaris interfector ab antiquo Junio Bruto, 536. Corpio per adoptionem dictus. 523, 524

Byssinæ vestes purpureæ, 283. byssus pro purpura in veteri Fordere. *ibid.*

Byzantium in insigne Luna falcata cum stella in nummis, 556, 557. Byzantium Βασιλὺς Regia, Augusta apud auctores, 687. conditor ejus Byzas. 884

C.

C Pro Γάμμα apud antiquos Græcos, 55. pro G apud Romanos itidem. *ibid.* & 74

Cæsarea Cappadociæ Metropolis olim Μάρα & Εὐρί-

Eurobena, 893. à quo dicta Cæsarea, ejus situs, &c. ac typi in nummis, 892, 893. idem nomen ei in poemam ademptum & quando. 897

Cæsarea Panias vel Paneas vel sub Paneo à monte Paneo, 895. à Philippo Tetrarcha Cæsarea dicta contra Tristauum, & quando. 895, 896

Cæsariis quales & quando dictæ. 605

Cæsar prænomen in nummis Augustorum, cognomen in nummis candidatorum imperii, 661. quando his primo tributum, *ibid.* & seq. ab eo abstinuit Vitellius, 676. Cæsares vocati Persis Romani Imp. 676. inter Imp. titulos principum. 677

Cæsares laurea redimitti. 681

Cæsenius Pater Proconsul Afiz in nummo. 570

Calamus odoratus Arabum in nummo. 335, 336

Calumnia Fisci Judaici sublata in nummo Nervæ, 810. calumniar litium. 811

Κακίς vox parum Antica Photio. 309

Cameli in nummis tum saginarii tum dromades, 135. Arabici cum uno gibbo, *ibid.* eorum cum Bactrianis discrimen, *ibid.* Arabiz insigne in nummis, 561. Camelorum usus in re Vehicularia, 810. Camelaria & Camelarii in Digestis. *ibid.*

Cammarus Græcis *καμμορος* aconiti species. 310

Campus Mzandri, Hermi, Caystri medius inter Euphratem & Tigrim, de regionibus fluvii adjacentibus. 889

Canis Dianæ sacer. 123

Capellæ post Camelos prov. Arabum. 160

Capra Jovi sacra in nummis, 123. Caper Baccho, *ibid.* Caprarum varietas, 155. Capræ sessorem ferentes in Oriente & Africa, quales in nummis, 159. dictæ Mambrinæ & Adimmayn, *ibid.* Caprarum vestura in tyrocinis Romanæ juventutis, 160. pernecitas, 160. Unicornes, Oryges, Rupicapræ, Arab. *Rcem*, *Carcand*, *Charfan*. 155, 160

Capræ, Ibices, Damæ, 155. Capræ ad Ovium figuram accedentes, 162. communia utrisque nomina apud Orientales, 163. Caprigenum genus de Capreis. 155

Capricornus abundantia & felicitatis symbolum, 128, 209. effigies in nummis Augusti & unde, 209. cum Gubernaculo, Orbe, Cornucop. *ibid.* in variis nummis Græciz & Orientis, 210. cum Ægipanc communio.

Capripes Satyrus Paulo Eremitæ visus juxta Hieronymum. 355

Καπρις *Aper* non *Caper*, 204. Caper piscis Græcis *καπρις*. 208

Caracalla Deus aut Hercules cur dici noluit, 98. Caracalla Commodus in nummo. 755

Carpenta in nummis Augustarum, 613. in pompa Circensi traducta in earum memoriam, *ibid.* honos & prerogativæ vehiculi carpentarii, & quibus concessum. 613, 614

Carpi Scythici belli auctores, 836. à quibus Imp. repulsi & subacti, *ibid.* Carpici cognomen ab Aureliano rejectum. *ibid.*

Carthago *Proconsulari* dicta & quare, 880. *Felix* item & quare. 727

Carus Deus & Dominus dictus adhuc vivus in nummis contra Scaligerum, 418. post mortem Divus, 419. Carri & filiorum tempora confusa apud auctores. 861

Cassander cum & sine nomine *Regis* in nummis, ac unde. 472, 473

Καταγύγιον festum Veneris redeuntis apud Erycnos, 125. *Καταγύγιον* aliud festum apud Ephesios. *ibid.*

Καταρρακτις & Catarracta tam de fluvii, quam de obicibus in iisdem contra Salmasium, 88. fluvii eo nomine, *ibid.* Catarractæ in fluvio Tigris. *ibid.*

Catina in Sicilia Baccho & Cereri sacra, 271. nummi ejus cum iisdem. *ibid.*

Cebi, *καβος* è Simiarum genere, 213. non una species, 214. *καβος* & *καβος* Græcis. *ibid.*

Censoris officium quid exigit, 106. an in nummis Consularibus expressum, 550. Censor Perpetuus in nummis Domitiani. *ibid.* & 736

Censores qui Cæsares dicti in monumentis antiquis, 735, 736. item L. Vitellius Censor II in nummo, 737. Censores alias nulli privati sub Cæsaribus, 741. Censores municipales. 742

Censura Cæsarum qualis & vis ejus, 733, 741. ab Augusto gesta, *ibid.* Censoria Potestas sub eo reperta, 734. Censura Cæsarum obscura in monumentis antiquis & unde, 734. Actio Censoria in nummo, 737. Censuræ dignitas, prerogativæ, 737, 738. Censoris domus nobilitas, 738. Censorii commentarii, *ibid.*

Censorium tribunal quale, 738. in Censura Cæsarum quæ mutata, 739. à Cæsaribus intermissa, 741. sub Theodosio frustra revocata, *ibid.* eadem vulgo non iterata. 742

Centaursi fabulosi, 240. an à monstrosos hominum & belluarum congressibus, *ibid.* *Γενταύροι*, Hebræis similiter *sur Adam*, *ibid.* eorum natales ex Pindaro, *ibid.* mater & femina

D d d d d in

INDEX RERUM

- in nummis, 241. Baccho militantes, *ibid.*
 eidem & Apollini in nummis adscripti,
ibid. sagittarii in nummis, *ibid.* ante Bigas,
 Quadrigas & cum Victoria in nummis, 242.
 Herculem fugientes Sirenium cantu inter-
 empti. *ibid.*
 Centurio militem vite cadens in denario gentis
 Didiz. 558
 Cerasa à Cerasunte unde Romam adlata.
 297
 Cerannus Ptolemæus unde. 392
 Cerberus Plutoni facer è nummo, 125. cum
 Hercule dormitore in nummis Pisauri, Pe-
 rinthi, Heracleæ Ponticæ, 229. cum Plutone
 in nummo Trallianorum. *ibid.*
 Ceres Hennæ culta, 156. eadem in nummo
 Hennæ. *ibid.*
 Cerasia planta à fūco diversa. 248, 371
 Cerva cornuta in nummis, 163. quandoque re-
 perta. 164
 Cervus Soli & Dianæ facer, 123. cum corona he-
 deracea in nummo Mithridatis. 267
 Cestius Syriæ Præfex in nummis. 866
 Ceteius fluvius Pergamum præterfluens, 480.
 inde Ceteii de Pergamenis apud Homerum.
ibid.
 X seu Ch pro K in nummis. 76
 Charondas an in nummo Catinensium. 370
 Chimæra cum Bellerophonte in nummis Corin-
 thiorum & Seriphiorum, 229. calcans Croco-
 dilum in gemma. 230
 Chiorum potentia maritima, virtus, indu-
 stria, 217. allegorica sapientia & unde, 218.
 Homeri naralibus inelyti, *ibid.* nummus cum
 Homeri effigie, *ibid.* eorum vina præstantia,
 219. 220. Chios cur *σπαραγγοί* in nummis.
 224
Χρυσὸς ἀνδρὸς male Petavio de auro obryzo.
 680
 Chydzi palmarum viles. 328
 Cidaris eadem cum Tiara, 456. Diadema re-
 vincta, *ibid.* an per diadema intelligatur, *ibid.*
 & 457. utrumque ab Alexandro à Persis de-
 sumptum, 457. eadem insigne Sacerdotum
 Gentilium, 457. item Christianorum Anti-
 stitum. 458
 Circus cum Obeliscis, Quadrigis, Euripo, Meta
 sudante in nummis. 858
 Citria mala an eadem cum Medicis, 293. citria
 monstrosa. 294
 Civitatibus Asiæ Restitutis in nummo Tiberii,
 828. Civitatis jus commune variis urbibus.
 795
 Clarissimæ quæ mulieres didic. 605, 606
 Clavus seu gubernaculum in nummis. 101
 Clypei in Templis Gentilium ad memoriam rei
 gestæ. 344
 Clementia in nummis, 122. causæ J. Cæsaris
 consecrati. 113
 Cnæi prænomen familiare Domitiis, 514, 517.
 damnatum in Pisonibus. 519
 Codices qui antiquissimi hodie. 50
 Cognominum apud Romanos origo in Tarqui-
 nio superbo, 506. iis distinctæ plures Familiz
 ejusdem gentis, 520. eorum varietas in eadem
 Gente, *ibid.* sub iis occulta vulgo Nomina
 Gentilitia. *ibid.* & 523
 Cognomina Familiarum ignota in nummis,
 521. pluribus Gentibus communia, 521,
 522. multiplicata & quando aut quare, 522.
 533. è quibus fontibus petita, 524. origo in
 nummis indicata. *ibid.* & 525
 Cognomina virilia cum feminina terminatione
Pietæ, Muræ, Musæ, &c. 532, 533. cogno-
 mina Familiz à mulieribus quandoque retenta.
 509
 Cognomen nomini Gentili prælatum quando-
 que, 503, 504. ut proprium adscriptum sæpe
 in denariis. 506
 Collectores antiqui Familiarum Romanarum,
 499. recentiores. 501
 Coloniz & Metropoles vulgo eadem iuxta
 nummos & quare, 57, 880. Coloniz lin-
 guam matricem inferebant, *ibid.* & 156, 913.
 vernacula loci quando retenta, quando exstincta,
 914. quando bilingues, 913. aut sola Ro-
 mana usæ, 914. Coloniz Romanis adscri-
 bendæ quæ Latine inscribuntur, quæ alias in
 Græco aut peregrino solo. 913, 914
 Coloniz insignia antiquæ patriæ retinentes,
 exempla è nummis, 172, 229, 238, 305, 356,
 768, 883. nominibus ejusdem appellatæ,
 437. item sacris ejusdem usæ. 653
 Coloniarum duces olim pro Heroibus, 556.
 symbolum Colonus cum Tauro & Vacca,
 777. Coloniz Romanæ diversimode deducæ,
 & quomodo, 914. deducendarum mos quan-
 do defecit, 777. Coloniz Romanæ ultra Euphratem,
 773. Corinthi & Carthagini deducatores, 556. Coloniz *Beate & Felices* didic.
 727, 765. item *Splendidissima*. 878
 Coloniz sub Augustis deducæ in nummis quot
 & quanta inde lux, 765. & seq. Juliz
 & Augustæ quales, 766. Claudiz, 768, 769.
 Flaviz, 768, 769, 770, 771. Trajanæ, Ulpiz,
 Ulpianæ, 771, 772. Aliz, Hadrianæ, 772. Se-
 ptimiz, Severianæ, Antoninianæ, 772, 773,
 774, 775, 776. Aureliz, Alexandrianæ, 776,
 777. Constantiniana. 777
 Columba Veneri sacra in nummis. 124
 Coma in nummis Parthorum Regum, 426. ori-
 go à Medis. 427
 Comi-

Comitium instar navis in nummo. 578
 Commagene herba in nummo. 339
 Commencia inter urbes causa concordia. 795
 Commodiana Colonia de Roma, Senatus Com-
 modianus, Commodiana Hercules de classe. 746
 Comparationes de frumentaria coemptione. 546
 Concha purpure Tyriz in nummis. 273
 Concordia variarum urbium inter se in nummis
 eandem signata, 792. & seq. tam ejusdem
 gentis, quam disitaram, 793, 794. prior
 sancita in publicis conventibus, 794. quid no-
 tet eadem concordia. 794, 795
 Conditorum & Restitutorum nomina pro tis-
 dem, 109. illorum effigies & nomina in num-
 mis, 883. iidem pro Diis habiti, 883, 884. unde
 origo apotheosis seu heroici cultus. 884
 Congiarium Primum, Secundum, &c. Datum
 P. R. in nummis Casarianis, 818, 819. ra-
 tio eorumdem inde eruta, 820. locus est sug-
 gestu foro vicino, 820. quando aut qua oc-
 casione eadem data, 821. pro quovis munere
 & donativo militum, 822. usus & nomen
 etiam sub Theodosio. 824
 Conubia inter se aut vicinos modo concessa
 modo vetita. 795. & Adden. 688
 Contegere seu *συνπαύειν*. 688
 Consecrationis decernendæ honos penes Sena-
 tum. 633
 Consensus Exercituum in nummo Vitellii &
 quare. 847
 Constantius cum Constantino confusus apud
 auctores, 639. Constantii victoria de Magnen-
 tio in sigillari nummo. 837
 Consulatus in nummis Familiarum Romana-
 rum, 543. per Lictores, Fasces, Sellam Cu-
 rulem, &c. 544
 Consulatus Caesarum unde, 703. quæ ejus præ-
 rogativæ, 705. non continuus, 703. perpetuus
 Vitellii in nummis & lapidibus, 704. i-
 dem dictus, *assiduus*, *jugu*, *indefensus*, *ibid.*
 Cæsares decorans, 707, 708. Consulatum ordi-
 narium & suffectorum origo. 704
 Consularis Potestas qualis, 569. Caesarum per-
 petua, 705. Consulares Matronæ quales apud
 Romanos, 603. Uxores Consularium non
 Matres. 604, 605
 Consularis Processus è nummis & auctoribus,
 705, 706. Consulares pueri aut infantes
 quando & quales, 707. privati quando à Con-
 sultu submoti. *ibid.*
 Consulares de Legatis Angusti in provinciis,
 568. Consulares Provinciarum quales, & quare
 ita dictæ, *ibid.* Consularis Tyrus unde in
 Concilio Calched. contra Scaligerum, 879,

880. Consularis Phœnicæ. 880
 Cooptati de pluribus in eodem collegio, 666. de
 Sacerdotibus omnium collegiorum. 671
 Coptus Urbs, à qua lingua Coptica de Ægy-
 ptia, 261. nomen ejus unde. *ibid.*
 Corinthus Veneri sacra, 237. hinc Κορινθιαί-
 μαι idem quod *ἱεραία*, &c. 238. ejus Colo-
 niz Corcyra, Syracusæ, *ibid.* & 883. à Ro-
 manis deducta & quibus, 237. 2vo Pausaniz
 è meris colonis Romanis constans, 914. hinc
 nummi ejus Casariani vulgo cum Romana e-
 pigraphe. *ibid.*
 Cornix sacra Apollini in nummis, 123. concor-
 diz symbolum, 129. cum Corvo consula. 198
 Cornua Orientis & Occidentis, 347. Arietina,
 Hircina & Taurina Deorum, Heroum, Flu-
 viorum in nummis, 349. Arietina Jovis Am-
 monis, 349. Junonis Ammoniz, 353. Ale-
 xandri, Lyfimachi & quare. 348, 362
 Cornua Hircina Panis, Satyrorum in Marmoribus,
 354. in nummo Tryphonis, 366. Tauri-
 na Iūdi, Baccho, Neptuno, Fluvii tributa,
 355. cur Baccho, 357, 358. cur Fluvius aut Ne-
 ptuno, 359, 360, 361. Neptunus *παυγαλιος*
 in antiquo marmore. 361
 Cornua veteribus pro poculis, 358. & in Adden.
 de capillis & cincinnis, 368. Cornu Regium
 insigne, 368. pro Regno & Regibus in Sacro
 Fœdere, *ibid.* inter angustia imperii. 369
 Cornu Amaltheæ frequens in nummis. 371
 Cornua Moïsi, *vid.* Moïses.
 Cornua unde aut quando in ludibrium maris-
 rum. 373
 Cornu Byzantinum per Cornu Cervinum desi-
 gnatum. 373
 Coronarum varia genera in nummis. 267
 Corvus sacer Apollini. 123, 198
 Cretica urbium nomina è Phœnicum lingua,
 306. Cretensium dialectus Dorica, 307. voces
ἰδιόγραμμα apud Helychium. *ibid.*
 Creta *ἰδιόγραμμα* & ferax peculiaribus plantis, 310.
 Botanici in ea ali soliti ab Imp. Romanis,
ibid. vasa plena Creticis plantis Romam quo-
 tannis missa, *ibid.* Creticæ plantæ celebri-
 res. 310, 311
 Crocodilorum celebritas in ludis Romanis, 148,
 150. iidem expressi sæpe in nummis, *ibid.*
 symbolum Ægypti, *ibid.* & 151. fluviatiles
 & terrestres, *ibid.* apud Diospolitas in antris
 educati, *ibid.* non communis sed topicus Deus
 quorundam Ægypti locorum. *ibid.*
 Crocodilus *ἰδιόγραμμα* seu Palmæ adligatus in
 nummo, 149. Crocodili parvi educati prope
 Calchedonium mare. 150
 Crucis signum in Vexillis militum, Diadema-
 tibus

INDEX RERUM

Ubis, 837. in nummo Heraclii & quare. *ibid.*
Capido Hino insidens in nummo, 160. item
 Delphino cum flagello, 199, 200. Tigridi.
 200
Curatores ad frumentum emendum in num-
 mo, 546. denariorum fidorum in aliis.
 553
Curopalatissz quales. 605
Cursus Publicus, *vide* Vehiculatio. 803
Curulis Sella, curule ebur, curulis vita de Consu-
 laru. 544
Cybeles symbolum in nummis caput turritum
 & muliebre, 305. Leone vesta, 624 ejus ha-
 bitu Augustz frequenter depictz. 624, 625
Cyclus, κυκλος, & circulus de annuo solis cir-
 cuitu. 874, 875
Cydonia seu Cotonea mala à Cydone urbe Cre-
 taz, 297. diversa à Malis Hesperidum contra
 virum doctum. *ibid.*
Cygnus sacer Apollini. 123
Cymbia in pompa Isidis prelata. 263
Cynocephalus in nummo. 249
Cypus Provincia Populi juxta nummos, 563
 cur Provincia *Prateria* Straboni. 568
Cytene *δυσπραχμῆτος* & unde. 763

D.

D Pro Z. ut Ladi pro Lazis, &c. 832
Dacia Aug. Provincia, 834. Dacia Capta in
 nummis, *ibid.* Dacia Felix in aliis, 727. Daci-
 ei cognomen Trajano proprium. 710
Dāyli de Palmz fructu recentioribus Græciæ,
 322. non antiquis, 323. à voce Orientis *Dak-
 kel*, non à digiti figura, 324. hinc etiam Gal-
 lorum *Dattæ*. 325
Dafnenſe Palatium quale, 777. Dafnenſis A-
 queductus, *ibid.* Dafnenſes milites. *ibid.*
Damaz Asticanz. 162
Damascus Metropolis in nummis, 317, 877.
Phanices Mediterranea, 878. Palmis ferax, 324.
 Sacra & Inviolabilis in iisdem. 779
Debellatori Gent. Barbararum in nummis. 753
Dedicaciones Templorum olim unius Consul-
 aut Imperatoris, 576. eadem in nummis il-
 lustrum Rom. 576, 777
Delphini an bene cum repando corpore vulgo
 in nummis & marmoribus, 192. figura qua-
 lis in iisdem, 195. frequentes in nummis In-
 sularium, 192. depicti in iis tum salientes
 tum quieti, 193. curvi Ovidio. *ibid.*
Delphino insidens Neptunus in nummis, 195.
 puer frequenter, 195, 196. jacens sub arbore
 cum recubante puero, 196. amores Delphini
 & Hipponensis pueri, *ibid.* cum sessore Ci-
 tharædo, aliis. 196

Delphinus Neptuno facit, 123. Apollini, *ibid.*
 & 197. supra cortinam Apollinis & quare,
 197. eadem inequitantes Nereides, 123. Del-
 phini ad naves salientes, 200. Maritimarum
 urbium symbola in nummis. 151
Demosthenis imago. 41
Denotare Tertulliano pro notare de Censoribus.
 741
Deorum appellationes ab hominibus petitz,
 397, 398. ad Reges translataz, 397. à Diis de-
 nominati, à quibus honorem adepti, *ibid.*
 Deus è vivis solus Darius apud Ægyptios.
 408
Deus Deorum quo sensu dictus, 435. Deus &
 Dominus Natus Aurelianus in nummo,
 729. Deus & Dominus Carus in aliis, 730.
 Deus Adjuta Romanis in nummo Heraclii,
 837. vide *Dii* mox.
Δαυωνία Augusta, 733. *Δαυωνία* & *Δαυωνία*
 Regiz Domus Byzantii. 730
Δαυωνία seu *Domini* appellatio in nummo Ale-
 xii Comneni. 730
Dextraz jundz Fidei & Concordiaz symbolum in
 nummis, 118, 119. item Amoris, Pietatis,
 Caritatis mutuz, 120. Fidei à Phycis conse-
 cratz, 119. tessera militaris hospitii, *ibid.* de-
 xtraz in signis militaribus. *ibid.*
Diadema cum *Tiara* insignie Persarum & Arme-
 niorum Regum, 456, 457. ab Alexandro u-
 trumque adsumptum, 457. duplex Diadema
 quandoque, 460. Diadema à Persarum Satta-
 pis usurpatum, 460. à Persis ad Macedonas
 translatum, hinc modo *Persicum* modo *Pel-
 laum* & *Macedonicum*, dictum, *ibid.* à multis
 omisum ob fastum & novitatem. 472
Diadematè abstinuisse Reges Romanorum, 470.
 Unde tamen in nummis Numz, &c. 470.
 471, 472. diu à Czaribus omisum, 472. in-
 solitum adhuc sub Nerva, 622. insignie Dex
 non Augustz in nummo Nervæ, *ibid.* pro-
 prium tandem Augusti fastigii, 679, 680,
 683. idem aureum & gemmatum, 680, 681.
 à Constantino primum admissum ritu ordi-
 nario, 682, 683. Græca ejus nomina, 683.
 exteris Regibus donatum ab Imp. 684. Ju-
 stinianæum diadema. *ibid.*
Διάδημα de Augusto fastigio, 680. Diadema
 Czarum seu secundi fastigii peculiare, 680,
 681. Diadema vulgo in orbem sinuatum,
 470. Diademate revincta Dearum capita in
 statuis & nummis. 471
Diana Ephesina alibi culta quam Ephesi ex
 nummis, 454. cur *Magna* in Adis Apost.
 424
Didamnus in nummis Cretensium. 273
Digamma Æolicum in nummis ostensum, 59.
 62. 12

62. in *Tappus* sepe conversum. 61
 Dii dicti varii Alexandri successores è nummis, 402, 403. qui Reges exteri ac Reginz. 410, 411. Dea Roma, Deus Senatus in aliis & quare, 411, 412. Diis indita virorum & mulierum cognomina. 398
 Dii Custodes Augusti. in nummis, 100. Auspices 103, 165. Partii, Sospitatores, 103. Genitales, 117. Epiphanes seu Præsentes & Præsistentissimi in monumentis antiquis & quare. 320
 Dii Cœlestes gaudentes odoribus, Terrestres cibis. 299
Dikla Arabiz tractus à voce cognomine quæ Palmam notat. 324
Διοκωνί de Procuratoribus Cæsaris in Provinciis & unde. 572
 Dionysopolis urbs Scythiz in Bacchi tutela. 186, 187
 Diocuri per geminos Pileos & stellas designati. 476
 Diphthongi in veteri scriptura Rom. sepe omiffæ. 73
 Dissidia urbium & unde. 791, 792
 Divi parentes Cæsarum etiam privati, 651. Divis Parentibus in nummo Hadriani, 651. cur *Divus* Domitius Neronis parens apud Senecam. *ibid.*
 Dominæ an mulieres Romanis per se, 627. conjuges & amasiz, 732. hinc *domina* pro conjugē, *ibid.* Domina Roma, Colles septem domini. 733
 Domini quando Cæsares dicti in nummis, 729. proprium epitheton à Diocletiani ævo, 730, 731. à quibus Cæsaribus rejectum, 731. à Justiniano & Theodora ambitum, *ibid.* Domini dicti olim Cæsares à salutantibus, 732. etiam Augustus. *ibid.*
 Domitiani Censura qualis. 106
 Domitor Gentium Barbararum in nummis. 114, 753
 Domni & Domnæ frequens appellatio in Oriente, 626. Domnus de Ecclesiarum Antistitibus. 627
 Donativum de Congiario. 883
 Dorica dialectus eadem cum antiqua Æolica. 62
 Dracones alati sacri Cereri, 123. cetera è nummis, 174. alati & coronati in aliis, 173, 188. etiam barbati, *ibid.* volucres quandoque, non item alati, *ibid.* an fabulosi omnes alati, 174. mansueti lac infantum fugentes, 178. unus alterius caput lambens in nummo & quare. 176. & seq.
 Dracones symbolum Felicitatis, Victoriz, Salutis apud Ægyptios, 125. cum humano capite in nummis, 174. pro oraculis & Geniis

locorum in iisdem, *ibid.* & 187. Anguria Arabum ex iis, 175. Apollini & Æsculapio sacri, 175, 183. Vaticiniorum & salutis symbolum. 175
 Dracones Heroibus sacri, 175. item Minervæ, 184. divinitas iis tributa ab Ægyptiis, 188. cum caduceo, sistro, spica, &c. in nummis Ægyptiis, *ibid.* *Αγαδοὶ δαιμονες* iisdem è nummis, *ibid.* Heroglyphica & mixtura in aliis. 251
 Draconum figura è nummis petenda, 187. notæ peculiares, 183. cum multis spiciis in variis nummis, 184, 186. in Æthiopia cum herba superne, 264. dracones *ἱεραὶ ἀνέμοι*. 232
 Dracones in summitate vexillorum apud Romanos, 193. signum multitudinis apud Parthos. *ibid.*
 Draco mysticus prostratus in nummis Christianorum Cæsarum. 192
 Dromades Cameli gratiores in nummis, 135. eorum pernitas, 136. temperantia, *ibid.* Camelus volans Talmudicis dictus. *ibid.*
 Ducentesima Remissa in nummo Caii. 758
 Duumviri Quinquennales in nummis, 551.
 Duumviri Colonis deducendis, & eorum dignitas. 555, 556

E.

E Pidauriorum nota in nummis. 477
 E pro Diphton. Æ. 74, 80
 E longum geminatum in Romanis nummis. 79
 E pro H Græcorum in nummis. 72, 73, 908
 Edessa quando Romana Colonia, 775. Romani juris. 422
 Ei pro I in nummis Græcis, 75, 907. Romanis, 80
 Eidus Martiz in nummis Bruti, Cassii, &c. 583
Εἰρήνη seu Pax in nummis. 850
 Elagabali vera scriptura adferta. 92
Ελαφός semina de Cervo. 164
 Electrei nummi. 31
 Elephas symbolum Æternitatis in nummis, 126. lychnum probofcide gestans in iisdem, *ibid.* & 127. industria illius animalis, 126. eo usi successores Alexandri, 127. *Ελεφαντίνος* Seleucus, *ibid.* Elephantum venatio, *ibid.* Elephantantes bijuges & quadrijuges in triumphis, 133. phalerati & loricati. *ibid.*
 Elephas pro Rhinocerate obtrusus, 137. Elephantis caput in nummis signum Africæ. 574
ΕΛΛΩ. *Ποδῖον* in nummis. 784
 Eleutherociles quales. 785
 Elis ab Ætolis condita juxta Inscriptiones. 883
 D d d d 3 Epa.

INDEX RERUM

Epaphroditus seu *Venusius* cognomen Sullæ, 530, 531. & nummis illustratum. *ibid.*
 Ephesiorum nummi cum loci prerogativis, 781. unde eorum cum Alexandrinis Concordia, 793, 794, 795. symbolum eorum in nummis Cervus, 618. Ephesus Metropolis Prima Asiæ Dioceseos. 888
 Epiphanes Dii in mysteriis Gentilium, 386. Inde Epiphanes Antiochus, alii, 387. item Bithyniæ, Parthorum, Armeniorum Reges & nummis selectis. 391
Επιφανεια pro efficacia, 388. *Επιφανιος* de Baptismo servatoris. 388
Επιφανιστος Romanis *Nobilissimi*, 668. *Επιφανιστος* *αἰσα* *Nobilissimus*. *ibid.*
Ερωδι auribus insinuat, 172. *Ερωδι* Christus Clementi, aliis. 179
 Equus Neptuno sacer, 123. Thessaliæ insigne in nummis, 179. Equi celeres dicti *Pegasi*, *Vulcris*, *Aquila*, 136. item *Phanices*, *Coraces*, *Ventosi*. 236
 Equus monstri instar cum pede & brachio humano in nummo Nicægenum. 246. Equi Marini in nummis, 138. Equorum cura penes *Æsculapium*. 248
 Ethnarcha Herodes M. in nummis & quare, 447. qui Ethnarchæ in ejus progeme, *ibid.* sub Imp. Constantinopol. Ethnarchæ. *ibid.*
 Europa Tauro vesta in nummis Sidoniorum & quare. 780
 Eurypylus Heros Homeri & in nummis, 479. Telephi filius, 482. cur signatus in nummo Pergamenorum, *ibid.* plures Eurypyli. 481, 482
Ευσίβεια & *Ιευσίβεια* eadem, 731. *Ευσίβεια* Iudi Puteolani in honorem Pii. 724
 Eulebes Catinenles fratres, 534. Syriz Reges. 721
 Eutyches cognomen. 530
 Exatores, Executores, Compulsorés, Opinatores ad exigenda fiscalia debita. 813
Εξουσία *ῥαδ* *τυρ* Consularis Potestas in nummis. 568, 569
 Expeditiones Cæsarum in nummis. 834
 Extraordinarii milites & qui. 672
 Exuperator Omnium Gentium in nummo. 753

F.

F Pro Ph. in nummis Romanis. 81
 Falcones Tiaræ insculpti. 458
 Fallicorum conditor Halesus, 56. peculiaris sermo, 61. dicti in nummis *Fallici*, 61. cur digammate usi. 62
 Fallici & Falerii. 60
 Familiz Romanæ in nummis, 497, 498. & earum peculiares olim Commentarii, 498,

499. Familiz pro tota Gente, 498. abest distincta, 499. Familiz Rom. obcuræ aut ignotæ alias, in nummis, 502. aliz *Patriz*, aliz *Plebeiz* in eadem Gente, 518. origo in nummis indicata. 528
 Familiz Rom. sine Cognominibus, 522. an semper in *ius* desinentes, 523. earum insignia in nummis, 524, 525. origo, 534, 535. unde eadem desumpta. 536
 Familiz antiquæ cum recentioribus confusæ, 500. veterum Famil. traduces habente imperio. *ibid.*
 Fastorum libri in exilio ab Ovidio recensiti. 608
 Fastis Vistricibus in nummo Diocletiani, 831.
 Tria Fata de Parcis, *ibid.* à Parcis distincta quandoque, 838, 839. Templum eorum Romæ, 838, 839. quare Vistricia, 839. Bona Fata, item Vistia, Superata, Impia, &c. 839, 840
 Fausta nomina & cognomina, 530. Faustus Sullæ cognomen & nummis ill. 530. Faustina, Faustilla, cognomina muliebria. *ibid.*
 Fecunditas in nummis Augustarum, 203. per Pisces designata in nummo Neronis, 203. Templum ejus Romæ. *ibid.*
 Felicitas Reip. effigies in nummis, 118. Felicitas per Triremim, Capricornum, &c. in *iusdem*, 210. sæculi, Temporum, 727. Otus in *iusdem*. 725
 Felix Sullæ cognomen, 530. *Felicitas*, *Felicitas*, *Felicitas* cognomina muliebria, *ibid.* Felicitas titulus in nummis Cæsarianis, 725. à Commodoprimum receptus, *ibid.* *Felicitas* quæ urbes dicit, 728. Felices Coloniz, &c. in nummis, 727. Corinthus cur Felix. 728
 Feminina vocabula apud Græcos & Romanos de animalibus utriusque sexus. 164
 Feroniz Dez simulacrum cur in denariis gentis Petroniz. 535
 Festum Tabernaculorum & Pentecostes in nummo Agrippæ, 444, 445. quomodo eadem Hebræis dicta. *ibid.*
 Ficus Ruminalis cum pastore Faustulo in nummo, 337. male cum illic confusa à Tristano. 538
 Fidei Exercitus Gall. Lugd. in nummo. 847
 Figuræ obscenæ in nummis, 761. &c. *Βοτρυος*, *Philænidis*, *Veneris* *αἰσχρολογία* *ῥήματα*, 762, 763. in libris Elephantidis quot, 761, 763. adservatæ religiose. 764
 Filius Castrorum, Exercituum, Senatus. 719
 Fiscus Judaicus, 804. Calumnia ejus sublatæ, 810. Fiscalis cursus qualis, 806, 807. Fisciæ Rhedæ, 809. Calumniz. 811
 Flacci cognomen à Caio damnatum. 519
 Flamen Martialis in nummis, 541, 542. Quirinalis in aliis, 542. Flamines, Flaminæ, Flaminii.

minicæ Claudiales, Flaviales, &c. 610, 611.
 Flamines Perpetui in monumentis antiquis,
 697. ludorum seu munerum editores. *ibid.*
 Flandæ Monetæ munus penes quos. 552, 553
 Flaviz dictæ uxores Constantini. 638
 Fluvii cognomina loca maxime apud Siculos,
 480, 891. Fluvialis Agrigentum, 891. Fluviorum situs & nomina in nummis expressa. 885. & *seq.*
 Formosi utriusque sexus quinam Diis adscripti. 657, 658
 Fortuna Redux, Manens, Obsequens in nummis, 102. Pop. Rom. in nummo, 575. Ephesiorum, Tarsi, Carthaginis in aliis, *ibid.* Augusti. *ibid.*
 Francia in nummo Constantini, 75. item apud alios auctores, 751. quis ejus situs olim, 751, 752. Francisci cognomentum quando coëptum, 749, 751. Franci unde dicti contra Libanium, 752. civiles pæ Alemannis. *ibid.*
 Francorum Regibus concessum à Justiniano nummos aureos eudere. 21
 Frumentaria coëmptio qualis. 546
 Fucus muliebris ex quibus, 371, 372. Fucus, Anchusa, Cerussa, diversæ plantæ, 284. Fucus Cretensis, è quo optimæ tincturæ. 283
 Fulmen Seleuciæ consecratum in nummis, 293. Providentiæ symbolum, 394. Imperii, 396. quibus præter Jovem tributum, 394. Palladi, *ibid.* Herculi, *ibid.* & 593. Cæsariibus in nummis. 395, 396
 Fulminator Juppiter, 392. Fulgurator. 394
 Fundator Pacis & Quietis in nummis. 114

G.

Γ Pro Κάρω Græcis. 77
 Γ & Ν apud Græcos confusa, & unde. Exemplum è nummis. 77
 Galatia Provincia Cæsaris. 571
 Galeæ militares cum cornubus. 367
 Galerius muliebris in nummo. 624
 Gallus cognomen Mindiorum. 649
 Gallieni & Valerianorum tempora confusa. 596
 Gaza urbs alias Aza, 60. Æra ejus unde petita. 869
 Gazellæ Arabum, 156. in Africa frequentes. 158
 Gemma Augusti in Cimeliarchio Regis Galliz, 216. Tiberiana in eodem. 239
 Genius Tutelæ Augusti in nummo, 574. Genii locorum, *vid.* dracones.
 Gentis & Familiz discrimen, 499. gentium Romanarum nomina, origo, *vid.* Familia.
 Gentilia locorum nomina aliter ab incolis aliter

ab exteris prolata, 60, 61. alia typi, alia analogiz juxta Stephanum, 906. discrimen illud expensum è nummis, 910. formatio eorum inde illustrata, 906. gentilia plura ejusdem loci, 910. exempla è nummis, *ibid.* promiscuus eorum usus. 911
 Gentile non in omnibus querendum, 913. ommissum quandoque, exempla è nummis, 913. per syllepsin numeri prolata, exempla ex iisdem, 913. Gentile pro Urbis nomine promiscue, & vicissim. *ibid.*
 Gentilitia una ex aliis formata, Hispani, Hispaniensis, &c. 844, 845
 Geographica nomina varie prolata jam olim, 900. vulgo passim corrupta, 92. 900. causæ ejus rei, 900. è nummis emendanda, *ibid.* duplex eorum scriptura in nummis & unde, 907, 908. corrupta à barbaris, 908. varietas eorum in nummis, 909. à Græcis descedunt sæpe Romani in iisdem tradendis. 911
 Germania Capta, Devicta, Subacta in nummis. 835
 Gesta illustrum Romanorum in nummis vulgo Consularibus. 573
 Glaucou de fido Æsculapio, ejus nomini, 176. & *seq.*
 Gloria Exercitus Gall. in nummo, 846. Novi sæculi in alio. 853
 Gotthicæ litteræ in nummis, 70. 71. in Hispania unde. 72
 Græcorum studium circa antiquas memorias, 7. Græci dicti Græcorum in Asia, Europa, &c. coloni. 437
 Græca Orientalium nomina paullo immutata. 87

Granata urbs Hispaniæ, an à Malo punico vulgo granato. 285
 Gryphi sacri Apollini, 123, 235. fabulosi, 234. veri juxta Ctesiam, *ibid.* magnæ Aquilæ Hebræis, *ibid.* frequentes in nummis Syracusanorum, 235. Fanormitanorum, *ibid.* marini in nummis. 234

H.

Η Græcorum adspiratis vocalibus præpositum in nummis & quare. 59, 74
 Η adspirans sublata in antiqua Romanorum scriptura, ut Græcorum, *Pilippus* è nummis. 80
 Η pro Ε in nummis Græcis. 75
 Η pro F in veteri Romanorum scriptura. 60
 Η in signis militaribus pro *hastatu*, ex nummis. 558
 Hadrianus Olympius, Soter in nummis. 384
 Hadriani acta Trajano male & unde adscripta. 812
 Hale-

INDEX RERUM

Halefus Faliscorum conditor. 60
Harpocrates Loto insidens in nummo. 258
Hebraeorum scriptura antiqua qualis, 66, 67.
 voces & Græca & Latina lingua formata. 330
Hedera Apollini tributa, 194. variis Regibus in
 nummis. 402
Helena mater Constantini dicta Flavia Julia
 item *Augusta* in nummis. 633
Helenium herba apud Rhodios frequens. 230
Hercules Deufonienſis in nummis, 84. cum
 Scypho in aliis, 145. cum Cerbero, 229. cum
 custode Hesperidum draconem, 294. hydram
 perimens, 233. item in nummo Maximiani,
 838. Soter in aliis nummis, 383, 746. cum
 fulmine. 395, 593
Hercules Gaditanus, 745. Hadrianus, *ibid.* Ro-
 manus, Commodus, 745, 746. Hercules Ro-
 manorum Commodus in nummo Græco,
 746. Herculi Rom. Conditori, Herculi Com-
 modiano, *ibid.* Hercules mensis de Septem-
 bri, *ibid.* Herculi Debellatori, Defensori, Vi-
 ctori in nummis, 746, 747. Hercules Maxi-
 mianus, item Herculus, 747. Hercules &
 Jovia cohors. 747
Herculis successio in nummis signata. 345
Hercules & Bacchus in nummis. 166, 852
Heroës urbium aut impetiorum conditores,
 381, 884. *Hæc*, *Hæc*, *Hæc*, Romanis *Divus*,
 Divus, 652. *Hæc* & *Hæc*, Græ-
 cis, *Hæc* & *Hæc* Romanis, 638. *Hæc*
 Hæc quales. 655
Heroës alii patrii alii communes, 652. Herois &
 Dei nomina sæpe confusa, 656. *Hæc* in num-
 mis dicti Euryppylus, Antinous, & quare, 652,
 597, 658. item Homerus à Juliano. 491
Hesperidum Mala aurea in nummis, 295. tria
 juxta poetâs, *ibid.* eorum custos draco *Kerubis*,
 ibid. unde orta illa fabula, 296. fructus
 aurei coloris in Africa & ad Atlantem, 296,
 297. an cum Citriis vel Aurantiis eadem,
 296. an cum Cydoneis, 297. in mysteriis
 Bacchi & quare adhibita, 297, 298. odorifera
 sed non edulia, 298. apud Lacedæmonios talia.
 ibid.
Hymæus Straboni de Legatis Cæsaribus in Provin-
 ciis, 572. etiam de Proconsulibus juxta num-
 mos. 573
Midrius Caribus præfectus Regis nomine ab-
 stinens. 474
Hierapytnæ in Creta nomen è voce Græca &
 Phœnicia derivatum. 306
Hierichuntis palmetum celebre, 325, 327. *Hie-*
 richo urbs Palmæ in Sacro Focdere in Adden.
Hippelaphus figura Equi & Cervi. 157
Hippopotamus cur aliis Equus, aliis Porcus ma-
 rianus, 129. Divisæ ejus ungulæ non bifi-

de, *ibid.* & 130. quæ cum Equo communia,
ibid. cur Bobus adscriptus, 131. Nili symbo-
 lum in nummis, 132. Niloticus Elephas, *ibid.*
 idem cum Hebr. *Behemoth* juxta Bocharum,
ibid. in spectaculis Rom. diu ante & post Phi-
 lippum visus, 132, 133. non Ammianus. 133
Hircocervus, vide Tragelaphus.
Hispaniæ antiquum & recentius nomen Iberia
 ab Hiberno fluvio, 891. insigne in nummis
 cuniculi, 151. inde ejus nomen juxta Boch.
ibid. *cunioſa* Catullo, *ibid.* Hispania Lusita-
 nica & Terraconensis à Legatis Augusti, Be-
 tica à Populi Magistratu administrata. 561
Hispaniæ litteræ antiquæ in nummis, 70. Hi-
 spanienſis militia, legio & unde. 844
Historiæ Augustæ defectus ac unde supplendus.
 760, 761
Historici antiqui mutili plerique, 341. inter se
 dissidentes, *ibid.* incerta aut falsa tradentes,
 342. omiſſa ab iis supplenda è lapidibus &
 nummis, 342. obſcure aut obiter dicta inde
 elucidanda. 342
Hoc Signo Victor Eris in nummo Constantii.
 137
Homerus in nummis Chiorum, Smyrnenſium
 & Amaſtrianorum, 487, 488. item Ege-
 ſium, 491. *Homerum* monetæ genus apud
 Smyrnam in nummo, 488. Homeri Tem-
 plum, Porticus, &c. *ibid.* Apotheosis in an-
 tiquo Marmore, 489. illius antiquitas, *ibid.*
 ut Deus & Heros olim cultus. 491
Honores Augustorum aut Cæſarum maxime
 extraordinarij à Senatu collati, 673, 675.
 quando per intervalla, quando simul collati.
 675, 676
Hospitii jus inter urbes diſſitas. 794
Hyæna in nummis Philippi, 147. ignota Euro-
 pæ juxta Jul. Scaligerum, *ibid.* communio
 ejus cum porco, unde nomen, 151. vis in ma-
 gicis, *ibid.* calliditas. *ibid.*
Hybridæ voces in Oriente. 320
Hydra monſtrum ſepticeps in nummis, 230.
 cum novem capitibus apud auctores, 232. Si-
 gnum debellatorum Chriſtianorum in num-
 mo Maximiani, 231. origo fabulæ de Hydra
 ab Hercule debellata. 232
Hypogloſſus & laurus Alexandrina, an eadem,
 336. an in nummo juxta Tristatum, 337.
 qualis ejus fructus. *ibid.*

I.

Pro et dipt. in nummis. 73, 907
I geminatum in nummis Romanis. 79
I Pro Y in nummis Græcis. 73
Ipe & Α'ουλ. in nummis variarum urbium,
 778, 779. maxime Palæſtinae, Phœnicia, Sy-
 ria.

ita. 306, 710
Isid. *alg. p. 101.* 698. *alg. Bis* seu petpetuus. 697
 Illex cum fecta Sue Lanuvina in nummo. 338
 Illyriciana Militia, Synodus; Illyriciani Episcopi, Exercitus. 845
 Imago optimi Principis in nummis. 117
 Imagines Illustrum in nummis, 35. Majorum quam studiose servatz, *ibid.* item Magistrorum &c. *ibid.* vis ad excitandos posteros. 38, 759
 Imaginum jus quorum proprium apud Romanos, 37. Imaginum gentium Romanarum falsi tituli quandoque. 573
 Imperator Juppiter in nummis, 100, 396. Imperatores duplici ratione dicti Cæsares, 685. aliud nomen iis vice prænominis, aliud cognominis, *ibid.* tam Augusti quam Cæsares, 687, 688. item Francorum Reges auctoritate Cæsarium, 688. à quibus Cæsaribus titulus ille neglectus, 688, 689. omisus à Constantinopolitanis Cæsaribus, 689. pro Cognomine quando in nummis, 689. unde partum & quoties, 690, 691. semel de uno bello, 691. Augustus quoties Imperator eo sensu dictus, 690. item Claudius. 691
 Imperatores Rom. Pacis & Belli Domini, 649. Græcis Βασιλεῖς & Reges Poëtis dicti, 686, 687. compellati vocibus *Numinis*, *Æternitatis*, *Oraculi* &c. simil. 420
 Imperatorum ambitio urbes suis nominibus appellandi. 778
 Imperii & Sacerdotii concordia in nummis. 104
 Impietas in Principem. 722
 Incantationes Zamolxidis ad animæ curationem. 179
 Indictionum origo & exempla ante Constantinum. 814
 Indulgentia Augusti Moneta Impetrata in nummo. 554
 Indulgentia de editione ludorum, 121. remissione tributorum reliquorum, 815, 817. criminum. 816
 Indulgentia in Italiam in nummis, 804. Indulgentia Augustor. in Carthaginenses, in alios. *ibid.*
 Inscriptiones bilingues in nummis, 58, 913. cum litteris à dextra ad sinistram, 68. Græcorum nummorum corruptæ vulgo in libris antiquiorum. 481
 Inscriptionum veterum lapidum præstantia & utilitas qualis, 757, 758. cum nummis comparata, *ibid.* quæ antiquissima in Thesauro Gruteriano. 758
 Insula Tiberina cum Æsculapio adveniente in nummo, 182. carcer reorum capitalium sub Christianis Imp. 184
 Invenustus pro infortunato. 531
 Invidi in nummis de filiis Cæsarium, 379. Invi-

ita Roma in aliis. 340
 Josephus in Neronem propensior & unde, 618, 619. codices ejus jam ævo Ruffini corrupti. 911
 Jovi Juveni Triumphatori in nummo. 81
 Jovius Diocletianus in monumentis antiquis, 747. Jovii qui Cæsares dicti, 747, 748. Jovianus, Jovialis sententia. 748
 Iphigeniæ gladius in duobus locis ostensus. 6
 Ithacus sacrorum minister. 265
 Isis cum Oro infante in nummo, 259. Isis caput Hydris impositum in alio, *ibid.* per serpente exprella, 265. Cornigera in nummis & Hieroglyphis. 355
 Isis Faria in nummo. 81
 Judææ symbolum in nummis Palma, 326. & *id.* Adden. Judæa Capta, Devicta, in nummis, 749, 835. Judæici cognomen cur à Vespasiano omissum, 749. Judæi didrachmum pendentes, ut obtinerent Autonomiam. 790
 Jugurtha victus in nummo Sullæ. 574
 Julæ cognomen quæ & quot Augustæ usurpaverunt, 630, 632, 638. Julæ leges, & suppressum illud attributum. 980
 Juno Monetæ, 19. Ammonia in nummo, 353. Junoni Sispitæ in alio, 83. eadem *τεταρταίος*, 354. cur depicta in aliquot nummis gentium Romanarum. 535
 Juno de Livia apud auctores & in nummis, 607. an de Sabina Poppæa. 617
 Juppiter non Jupiter, 84. Borotiis Καρῶς & unde, 353, 354. Ammon Libycus, *καρῶν*, &c. *vid.* Ammon, & Cornua.
 Juppiter Καρῶν in nummo, 475. Imperator, 100. *Θεὸν ὑπαί*, 798. Olympius, 744. Jovis Cassi simulacrum cum Malo Punico. 276
 Ius simulacrum cum bovinis cornibus. 790
 Justinus Martyr Neapoli in Samaria oriundus. 769

K.

K Pro Cin veteri scriptura Romanorum, 74. promiscue in nummis. 81
 K littera in nummo Græco quid notet. 477
 KH pro littera Xi in antiquo Marmore indicium vetustatis. 489
 Κάππα geminum Dorica dialecto mutatum in Kτ. 325
 K in X ab Ionibus conversâ. 76
 Callinici qui è successoribus Alexandri in nummis, 377. ab Hercule Callinico. *ibid.*
 Καρυώτις Palmæ fructus in nummis, 326. Νουκαλί Ididoro, 327. rariore Caryotæ apud Judæos, *ibid.* vetitæ gentibus vendi apud eodem, *ibid.* Caryotæ è succo commendatz, 331. ex iis optima vinâ, *ibid.* Καρῶν unde contra Plinium, *ib.* aliud καρῶν & aliud καρῶν. 332
 Caryotæ unde vinum vetitæ gentibus vendi apud

Eeeee

He-

INDEX RERUM

Hebræos, 312. Caryotis ferax Judæa, The-
bais, Babylonia, Canaria. 333
Cataractæ & καταρράκτες tam de fluviis quam
de obicibus in iisdem contra Salmasium. 88,
89
Κερα: pro poculis & unde, 358, & in *Adden.* pro
coma & cincinnis, 368. pro gloria & splendo-
re. 369, 372
Κeren Happe unde dicta una è filiabus Jobi,
371, 372
Κεραυρός & Κεραυνός Juppiter, unde Ceraunus
Prolemæus. 393
Κραβύλοι, κραβασίαι, Tiaræ in arctum desinen-
tes. 459
Κύρα seu Augusti sequiori ævo. 327
Κώρος de Nuce Pinæ. 270
L.
L. Abaro Imperatorum nomina adscripta. 846
Labienus unde Parthicus dictus. 526
Labyrinthus in nummis Cnosiorum. 475
Lampascus πύρα in Pinuum copia. 272
Lanz manipulus in nummo Hierapolitarum.
274
Lances ad designandos Prætores in nummis. 545
Lapidum, in quibus elogia veterum, duratio
cum nummis comparata. 17
Lapithæ à Lapitha Apollinis filio è nummo. 383
Largitio in nummo Constantii, 107, 825. lar-
gitiones & largitates de liberalitatibus Cæsar-
um, & quando ita didic, 825. largitio pro
Ætatio, & Comes Sacrarum Largitionum.
824
Larices in nummo gentis Accoleiz. 272
Lasciva numismata quo sensu Martiali. 762,
763
Lazorum Regi missa insignia à Justiniano, 833.
Lazis Rex datus ab Hadriano, *ibid.* frequens
eorum mentio ætate Justiniani. *ibid.*
Legati Proprætor quales contra Ant. Augusti-
num, 559, 560, 561. dicti iisdem Legati Au-
gusti, exempla è nummis, 561. item conjun-
ctim Legati Augusti Proprætor in iisdem,
561. an iisdem dicti Proconsules. *ibid.*
Legiones signatz. in denariis gentis Antoniz.
558. quot numero, 583. Antiqua, Classica,
Libyca, Quinta in iisdem, *ibid.* Legio Italica
in Rhetia. 843
Legum tituli in nummis, 579. Tabellariz, Per-
duellionis, de suffragiis, Provocationis, Papiz.
ibid. & 580
Leges latæ inter acta maxime illustra, 580,
581. nominibus legumlatorum appella-
tz, *ibid.* male ab Historicis vulgo omisiz.
581
Legumlatores divinis honoribus culti. 370
Λεῖα reliqua tributaria contra Casaubonum.
813, 816

Leonis exuviz cum Phætra & Clava indices
successionis ab Hercule in nummis Regum
Macedoniz. 344
Leo Sacer Soli & Cybele, 122. radiatus in num-
mis tanquam Solis symbolum, 267. Fulmen
ore gestans. 396.
M. Lepidi adolescentis factum in nummo ex-
pressum. 574
Liberalium, in honorem Bacchi symbola in
nummis Panthera, Thyrsus, Larva. 166
Liberalitates Augustorum quoties repetitz in
nummis Cæsarum, 818, 819. aliunde ignotæ,
ibid. varii earum typi, 822. qua occasione da-
tz, 821. Curatoribus Tribuni & Centurio-
nibus plebis quandoque distributz. 824
Liberator Juppiter five Ζεύς Ελευθεγες in num-
mis. 783
Liberae urbes quales in nummis inscriptæ.
783, &c.
Libertas Publica, Restituta, Recepta, Liberatis
Civibus, in nummis, 788. *Libertas* pro liber-
tas in nummo, *ibid.* Libertas cum pugionibus
in nummis Bruti, Cassii, &c. 583
Linguarum confusio unde scripta nata, 57. lin-
gua Græca Syro-Macedonibus usitata, 323.
exempla è nummis. *ibid.*
Litterarum Græcarum forma non semper eadem
contra Salmasium, 51, 52. vetulæ quæ, 52.
Romanæ cum Græcis permixtæ in lapidibus
& nummis. 55
Litteræ Phœniciz antiquæ, 64. Phœnicicarum &
Punicarum discrimen, *ibid.* Samaritanarum &
Hebraicarum quæ vetustiores. 66
Litteræ in nummis serio expendendæ, 69. aver-
se in iisdem, 68. earum compendia in num-
mis. 81
Litteræ confusæ olim & permixtæ, & quibus ex
fontibus, 72, 73. ex scripturæ veteris vestigiis,
72. ex recentioris additamentis, 75. ex pro-
nuntiatione litterarum similium aut addi-
tium, 76. Exempla singulorum è nummis.
ibid.
Litteræ geminatæ in Romanorum scriptura olim
simplices, unde *Sistema*, *Sulla* in nummis pro
Sisenna, *Sulla*. 79
Lituus & Simpulum in nummis signa Sacerdo-
tiorum. 669
Livia Augusta dicta etiam post mortem Augusti,
608, 609. eadem aliis *Julia* vivente adhuc
Augusto. 609
Locorum etymologiæ ineptæ apud Grammati-
cos, 278. loca à Floribus, Plantis, Fructibus
dicta, 279. loca obscura aut ignota aliunde,
in nummis. 898
Locupletator Orbis Terrarum in nummo Ha-
driani. 815
Lotus Ægyptia lilio similis, 257. an eadem cum
Nym-

Nymphæa alba, *ibid.* & 258. cum flore ex-
panso, *ibid.* cum Harpocrate insidente in
nummo, 258. Loti caulis cum Oro in alio,
259. è Loto capitis insigne apud Ægyptios,
261. Regum & Reginarum, 262. item præco-
num, 261. fructus loti instar papaveris, 260.
corona è loto Oûridi familiaris. 261
Ludorum priani instauratores in nummis & a-
pud auctores celebrati, 576. Ludi Diis sacri,
585. Ludorum Apollinarium, Liberalium,
Cerealiurn, Floralium symbola in nummis.
575
Ludi sæculares, & eorum sacra ac typi in num-
mis, 852, 853. sub Hononio etiam celebrati
sacris omisit. 853, 854
Ludorum Romanorum celebritas ex peregrinis
animalibus, 141, 148. Ludorum varia nomi-
na in nummis, Actia, Pythia, Chrysiantina,
&c. 299
Lugduni Præsidum prærogativa monetam au-
ream & argenteam cudendi. 22
Luni Dei effigies in nummis, 143. cultus ejus
apud Syros, Ægyptios, Græcos. 144
Lupa cum gemellis insigne aliquot Colonialium
& quare. 767, 883
Lychnuchi pro facibus, 127. lychnuchus ligneo-
lus Ciceronis qualis. 128
Lynceæ Baccho sacra. 164
M.
Finalis sublata in antiqua Romanorum
scriptura, è nummis. 80
M finale pro N apud Græcos, 77. pro N in anti-
quis libris corrupte. 514
Macedonum Reges Hercules traduces è num-
mis. 344
Macellum Neronis in nummo. 858
Magistratus distincti in Græcorum nummis,
476. Romani in eorum nummis indicati,
537. additi vulgo gentilibus aut cognomini-
bus. *ibid.* & in *Adden.*
Magistratus extraordinarii missi ad regendas pro-
vincias aut urbes socias, & quales. 567
Magneſia eadem ad Sipylum, sub Sipyle, à Si-
pylo, 894. postrema adſerta & illustrata. *ibid.*
Magnetum *Septima Asia* in nummo Græco. 887
Magni appellatio tributa Antiocho, 420. Persa-
rum & Parthorum Regibus, 421. Abgaro in
nummis & quare, *ibid.* Dynastis Persarum,
423. Cæsaribus, 423, 424. Diis & Deabus,
ibid. Cæsarum Palatinis. 424
Magnus, *Miyas*, *Magnus* de Pompeio, 526, 529
inde cognomen gentis. *ibid.*
Malleus in nummis Lemniorum, 557. an in de-
nariis gentis Valeriz. *ibid.*
Malum Punicum in nummis, 276. myſticus
fructus apud veteres, *ibid.* ab ejus esu vetitæ
mulieres in sacris Cereis & quare, *ibid.* Mali

Punici granum Proſerpina datum à Plutone,
276. Pretiosum opus tum instar Mali Puni-
ci, proverb. Rabbini. 275. Mala Punica apud
Persas in armis. 276
Malus Medica inter erimias arbores, 291. in
sola Perside & Media proveniens, *ibid.* nobili-
tas ejusdem & celebritas, *ibid.* usus Mali
Medici contra graveolentiam, 292. fructus
Mali Medicæ figura, *ibid.* an idem cum Citro,
ibid. & 293. sero in Græciam delatus, 292. o-
dore excellens & edulis, 299. idem in num-
mo Parthico seu Persico. 272, 289
Mambrinz Capræ cum longis & demissis auri-
bus, effigies è nummis prolata. 159
Mamers Oſcorum lingua Mars, 268. hinc in
nummis Mamertinorum caput Martis. *ibid.*
Manii prænomen familiare Aquiliis, 514. item
Aciliis, 515. quomodo expreſſum olim. *ibid.*
Manlii alii patritii, alii plebei. 518
Manna cum Urna in nummis Hebræorum, 61,
333
Marci prænomen familiare Antonis, 512. da-
mnatum in iisdem, 519. item in Manliis pa-
tritiis. 518
Marcianopolis à Marciana Trajani sorore. 186
Maritimus locorum situs quomodo in nummis
signatus. 891, 892
Marnas Juppiter Gaze cultus, 61, 869, 870. in
nummis Gazzorum. *ibid.*
Mariz statua in foro libertatis indicium. 788
Matres pro Patria passim apud Græcos & Ro-
manos, 643. Matres Patriæ, Senatus, Castro-
rum in monumentis antiquis & quales. 719
Matronis apud Romanos Senatoria & Confula-
ria ornamenta, 602. maritalia earum decora-
menta, 603. Matronæ sequiori ævo pro con-
jugibus. 732
Mauris regia insignia à Rom. Imp. data. 832
Maximianus cum Maximino sæpe confusus a-
pud auctores. 639
Maximus cognomen gentis Fabiæ, 529. Maxi-
mi Cæsares dicti in nummis. 424
Medicei primi Numismatum antiquorum col-
lectores. 31
Meletii Antiocheni imagines pictæ aut cæla-
tæ in annulis, poculis, parietibus, &c. 37
Meles Smyrnezorum fluvius qualis, 891. cur in
nummis Amaſtrianorum expreſſus. 490
Memoria Æterna in nummis, 116. eadem mer-
ces bonorum Principum, *ibid.* memoria abo-
lita poena malorum. *ibid.*
Menandri Parthasii studium circa imagines illu-
strum. 42
Mercurius cur in nummis Bithyniensium cum
Antinoo. 653
Messis manipulorum Hebræis de tempore à
secundo Azymorum ad festum Penteco-
stes. Eccc 2

Met. 445
Metallum Parthicum, 288, 844. gleba ejus ad Trajanum missa, 288. Metallum Noricum item Delmaticum in nummis, 844. Metallum propositi Procuratores Caesaris è Galeno. *ibid.*
Metropoles sedes Praesidium seu Consularium in Provinciis. 880
Metropolis & Prima distinctae prerogativae in nummis, 885, 886, 887. *Metropolis Prima* in iisdem, *ibid.* Metropolis Prima Bithyniae, Ponti, &c. 885. *Metropoles gentium* Modestino J. C. 886. Asiae, Lydiae, Graeciae, quales in nummis, 887. Metropoles plures quandoque in eadem provincia, *ibid.* *Metropoles Coloniae* passim in nummis, 57, 877. Phoenixes variae Metropoles. 878
Miles pro Officiali, 643. *Miles Agrippa* quo sensu Manilio. 642, 643
Mileus Colonia Atheniensium, 270. *Mileus* à Pinum copia. *ibid.*
Mindius Achaiae Proconsul sub Claudio è nummo. 648
Minerva per Nocturnam depicta apud Aegyptios, 124. Taurobolus ab Andriis culta & quare. 171
Minotaurus in nummis, 239, 883. & quare, *ibid.* an fabulosus. 340
Μισοχρῆς Julianus, 450. *Μισοχρῆς* Annibal, 439. *Μισοχρῆς* in *Adden.*
Mithridatis Romana scriptura non improbanda, 85. *Μισοχρῆς* Graecis è nummis. *ibid.*
Mithrae simulacrum. 364
Mitra in nummis Abgari, 429. Arabum tegmen, *mirati Arabes* Plinio. in *Adden.*
Mneves Aegyptiorum idem cum Mose. 369
Modius frumenti in nummis symbolum Edilitatis Caesulis. 545, 546
Monarchia de Caesarum imperio. 686
Moneta in nummis, 552. signandae cura penes quos, *ibid.* quibus symbolis designata in nummis, 553. signandae facultas permissu Caesarum concessa centis urbibus, 554, 555. eadem in nummis expressa. *ibid.*
Moneta Salutaris in nummis, 117. sacra, divina, 18. eadem ejus effigies quae Aequitatis. 19
Monoceros cum cantharo in nummo juxta Al-drovandum, 138. an nulla ejus mentio apud Aristotelem, 146. eadem descriptiones cum Asino Indico apud auctores, *ibid.* mugitus ejus Asinus juxta Aristot. *ibid.* mentio apud Lxx. Interpretes, *ibid.* Josuæ symbolum, *ibid.* cum Rhinocerotem confusus, 147. bicornem animal & pro Capra in S. Scriptura, juxta Bochartum *ibid.* an veteribus ignotus. 146, 147
Mentium situs & nomina in nummis. 894, 895

Mases cum cornibus vulgo depictus, 369. quo sensu cornuta ejus facies Interpretibus. *ibid.*
Mulieres honore matronarum cornuantes. 604
Mulonum argentum in luxu mulierum. 614
Muli albi praeteris ex Chryso. *ibid.*
Muli Gallici apud Tertullianum. 615
Muli in Vehiculario cursu, 809. pascentes in nummo Neryæ & quare, 800, 809. Mulares Rheda, 809. muli angariales. *ibid.*
Mulomedici, muliones quales in Cod. Theod. 809
Munificentia in nummis pro editione ludorum, 121. per Elephantem expressa. *ibid.*
Munificentia Caesarum in Vectigalibus, Tributis, &c. remittendis, in nummis. 796, 797
Munire & munitio viarum in monumentis antiquis, 581, 582. inter opera Principum, *ibid.*
Murorum instructio inter opera Principum, 556, 581. pro singulari laude. 555
Musmones Arietes in Sardinia cum pilo capri no loco lanæ. 162
Mythologi qui apud Tullium. 8
Mytilene Prima Leibi in nummo Graeco. 810, 886

N.

N Pro Γάμου exempla è nummis. 77
Natalibus Caesarum ferè insolite ad spectacula. 148
Nauarchi Sidon & Dora in nummis. 779, 780
Neapolis Samarit eadem cum veteri Sichem, 770 an Flavia Caesarea dicta. 771
Neapolis urbes plures. 770
Neptunus cum cornibus Taurinis & quare, 360, 361. *vid. Taurus*, &c.
Nereidos figura in nummis. 225
Nero cognomen Claudiorum unde. 534
Nesibis quando Colonia Romanorum, 774. à Nimrod condita juxta Arabas, & antiqua ejus nomina, 775. *Antiochia Mydonia* Graecis dicta, 775. Fertis à Joviano prodita. 774
Nicæ in Bithynia conditores Hercules, Bacchus, Nicæa &c. 247. cum Nicomedia contentiones de Primatu, 791, 884. *Primi Provinciae* in nummis. 864
Nicolai palmae fructus unde, 317. patria, *ibid.* iidem cum Caryotis, 329. item placenta ex iisdem, 330. mentio in Talmude, 329. ab Isidoro Nicolai & *nucales* male ut diversè palmarum. *ibid.*
Nicomedia praestantior studiis, Nicæa spectaculis, 167. Aquila & Serpens in ejus nummis, 191. Trimeris in aliis, 648. *Metropolis* vulgo in iisdem, 648, 885, 887 item *Metropolis Prima*, aut *Metropolis & Prima*. 885, 887
Nigredo inter formæ munera, 372. oculorum sitio

INDEX RERUM

sta Talmudem. 271
 Nymphæa alba in nummis. 338
 Nysæ urbes plures. 142

O.

○ & A promiscue in nummis Dorici sermonis. 908
 ○ littera pro Dipht. Ou in nummis Græcis, 73. apud Ionas frequens. 76
 ○ & Au promiscue in nummis, ut Fostulus pro Faustulus. 80, 81
 ○ pro Ae Dipht. in iisdem. 80
 ○ pro V in iisdem. *ibid.*
 ○ pro Ω in nummis Græcis. 706, 908
 ΟΣΛΘ in nummis Chiorum. 221, 791
 Occonis errores frequentes in citandis nummis Græcis. 90, 598
 Oceanus Ταυράγης dictus & quare. 360
 Oī pro Oe Dipht. in nummis Romanis. 80
 Olea in nummis Atheniensium. 272
 Olympius Hadrianus in nummis & quare, 743.
 Hercules, Caius, Juppiter in iisdem, 744.
 Commodus. 745
 Olympia ludi Hadrianales unde contra Scalligerum. 744, 745
 Olympium locus in Delo & unde. 744
 Opera subtilia & exigua commendata. 33
 Orus in Isis gremio in nummo. 259
 * compend. pro ω in nummis. 82
 Ophiusa seu Οφίους Rhodus, Cyprus, alix urbes & Insulæ contra Bochartum. 278, 279
 Origini Aug. in nummo. 768
 Origines urbium per insignia nummorum indicat. 881
 Orthographia è nummis & lapidibus petenda, 82, & seq. in Græcis nominibus ex nummis adferta, 84, & seq. in Romanis. 91, 92
 Orthographia locorum è nummis adferta. 900, & seq.

P.

P pro B in nummis Romanis. 79
 P in signo militari h. c. *Principum*. 558
 Π. Π. h. c. Παπὸ ΠαρεῖδΘ in nummis, non ΠειΘ ΠαρῖδΘ juxta Tristatum. 725
 Palma in nummis Tyri, Damasci, Judæ, Alexandriæ, Siciliæ, Africæ, Coloniarum Phœnicicarum in Hispania, 272. in nummis Carthagenensium & quare. 304, 883
 Palmæ Siculæ, Africanæ, &c. humiles, majores, steriles, frugiferæ, &c. è nummis illustratæ, 301, & seq. humiles quomodo Arabibus dictæ. 302
 Palmæ steriles in nummis Siculis, 301. Babylonis, è quibus lecti & vasa, *ibid.* alix ex iis dictæ Regiæ, 302. Siculæ immaturæ, 302, 303. item in Hispania, 303. Palmæ feminæ solæ daſtylos ferentes flore masculæ

secundatæ. 303
 Palmarum gradiles trunci ad scandendum, 311. modus scandendi apud Arabas & Ægyptios. *ibid.*
 Palmæ diversæ fructu, magnitudine, figura, 311. genera apud Plinium undequingenta, 311. apud Arabas plura ceu LXX. 311, 316. quædam in quinos truncos divise. *ibid.*
 Palmæ irriguæ aquis gaudentes, 320. inde Phœnicibus Σάργ & Σαρκάλατοι, Josepho irriguæ, 318, 320. pluvia juxta & aqua saturiente gaudentes contra Theophrastum. 320
 Palmæ in nummis Panormitanorum, 302. Selinontiorum, 304. Hierapyntæ Creticæ, 305. trifida in nummo Camatæ, 307. Cypricæ in nummo Lapethi & quare, 312, 883. Ægypticæ, 313. Alexandrinæ, 314. Ægypticæ non omnino steriles, optime Thebaicæ. 314, 315
 Palmæ Phœnicæ, 316. in nummis Tyri, Aradi, &c. *ibid.* Syriacæ in nummis Damasci, 317. Judaicæ, Judææ symbolum in nummis, 326, 327. in adden. in nummis Sephori in Galilæa, in adden. in Convalibus Judææ optimæ, 325. Palmarum Syriæ & Judææ Convalles. 319
 Palmarum fructus Græcis βέλαντοι, φωνικέλατοι, 318, 323. Syris & Phœnicibus Tragematæ, Σάργ &c. 318. item Nicolai, Carvota, vid. *supra*. in Perside præstantissimæ & quomodo dictæ. 333
 Palma duplex Caryota & Communis, 325.
 Palmæ in sacris gentiliū, 328, 329. hinc à Judæis vetitæ gentibus vendi, 327. quæ viles & plebeis palmulæ, 315. quomodo eadem Arabibus dictæ, 316. quæ servari solitæ. 315
 Palmarum rami præmia victorum unde vasis inserti in nummis, 299. iidem Laconibus Σαειρ & quare, 300. Principum liberi per Palmarum ramos designati. 301
 Panormus Colonia & Regia Carthagenensium in Sicilia, 304. vetus insigne Aquila. 236
 Panum Gradilium distributio ubi & qualis, 820, 821. iidem seu Panes Civiles quotidie distribui soliti. 821
 Panthera Baccho sacra, in nummis, 123. geminæ curcum cum Baccho & Ariadne trahentes, 242. Bacchi symbolum Philostrato, 123. ideo quod vino dedita, *ibid.* ebria capiti solita juxta Oppianum & Arabas, 165. ob maculas Heb. *namer*, Rom. *varia*, 168. familiares in Caria & Lycia, *ibid.* celebritas ejus in ludis Romanorum. *ibid.*
 Pantheræ, Tigres, Leopardi confusi vulgo in monumentis antiquis. 169
 Pan.

Pantheriscus Bacchi simulacris adpositus, 165. exempla è nummis. *ibid.*
 Parce in Theologia gentilium modo eadem cum Fatis, modo Fati dominæ, 338, 339. earum sacra in ludis sæcularibus, 339. item apud Phæacenses, *ibid.* earum typus qualis. 338
 Πάρδαλις eadem cum Panthera. 169
 Παρόρση seu Adfessor Deorum à Confessore derivatus. 651
 Parere de urbibus tanquam matribus. 643
 Παρυσία pro efficacia numinis. 388
 Parthenope Siren in nummo, 224. alia quam vulgo traditur. 225
 Parthicus unde dictus Labienus. 526
 Parthorum mos sagittandi genu flexo, 228. ἀγχιλόπεροι, *ibid.* Parthorum vulgus pileatum. 429
 Pater Senatus in nummis Commodi, 106. Patris Patris titulus à Tiberio recusatus. 97
 Patres Patris unde & quando Cæsares dicti, 714. quando J. Cæsar, Augustus &c. 715. quando dilata appellatio. 715
 Pater Hominum Cyrus unde dictus, 716. Jovis exemplo. 717
 Patres Urbis, Coloniarum, Aufonii, Latii, Orbis, in monumentis antiquis, 717. item Castrorum, Exercituum, Legionum, Senatus, 718, 719. eadem Augusti fastigii vocabula, 719.
 Patres Senatus unde & qui Cæsares dicti. *ibid.*
 Patres dicti in nummis consecrati Cæsares, ut Divum Trajanum aut Divum Pertinax Patrem, item Patri, & unde, 718. item ab eorum successoribus etiam alienis in Cod. Theod. *ibid.* item Sacrorum Antifites Gentiles & Christiani.
 Patientia in nummo Hadriani. 120
 Patriatus Procopio πᾶσι ἀνάτωλ. 677
 Pautatiz urbis Thracum varia insignia in nummis. 185
 Pax Augusti in nummis, & quare, 348, 349. item Orbis Terrarum, 349. Pace Fundata, Fundator Pacis, Ubique Pax, *ibid.* Pacator Orbis, Pax Fundata cum Persis, 350. Pax Aeterna, Perpetua, *ibid.* Item, Equitum, Publica, Pacis Eventum, *ibid.* Pacis typus, 351.
 Pax Germanici seu Vitellii in nummo. 351
 Pecuniarum signatur origo an infra Palamedem. 12
 Pegasi fabulosi, 234. in Æthiopia quales juxta Plinium, *ibid.* ita dicti veloces equi apud Romanos, 225. iidem Africæ symbolum & quare, 239. frequentes in nummis Corinthiorum cum Bellerophonte & Chimæra, 236, 237. item Coryzororum, Syracusanorum, & quare. *ibid.* & 238, 383
 Pegasus in Corinthiorum moneta πᾶσι διὰ, 238. Antinoi, Comæ, Berenices, Auroræ,

Hesperii videtur, juxta nummos & poetas. 239
 Πῆσι Græcis pro Pio. 724, 725
 Pelamides in nummis Byzantinorum, 201. piscatio ibi copiosa, *ibid.* soboles Euxini maris. 203
 Pelles olim Heroum indumenta, item Philosphorum &c. 345, 346. Ascetarum inter Christianos. 346
 Pentecoste per Spicarum Manipulum in nummo, 445. dicta festum Septimanarum, item Messis, *ibid.* Judæis tempus illud dictum Numerus Manipuli. *ibid.*
 Pergamenorum Reges, 468. Pergameni per Ceteios designati apud Homerum, & quare. 480, 482
 Pergami conditores Telephus, Æsculapius, 482. postremus in ea cultus, 485. Fluvii eam præfluentes aut intermeantes. 485, 391
 Periodi Decennales in nummis, 374, 375. ἐποδοί de anno circuitu, item decaeteride, 374, 375. inde novæ Epochæ, festivitates. 375
 Permissu Imperatoris aut Proconsul. signata moneta, juxta infer. nummorum. 555
 Persarum Reges usi capite arietino pro Diadema, 362. Fratres Solis & Lunæ item Dei dicti, 411. & Reges simpliciter, 430. non vero Chrysostomi, 431. item Sasanian seu Reges Regum. 432
 Persæ Ægyptia Isidi consecrata, 260. cum vulgari Persica confusa, *ibid.* fructus oblongus & Amygdalæ instar, *ibid.* & 265. instar Vadyli, unde Arabum vox quædam.
 Persæ arbor in Ægypto frugifera, apud Rhodios sterilis. 276
 Πῆσι Theophrasti de Pinu. 270
 Phaeton cum Quadrigis annulo insculptus. 34
 Phagus Niloticus, 206. ab Apro diversus. *ibid.*
 Phidæ simulacra subtilia. 33
 Philadelphens flos in Parthia familiaris. 291
 Philænis Leucadia & Samia diversæ, 764. posterioris epitaphium. *ibid.*
 Philaterus an cum Regis titulo in nummis, 468. an cum diademate. *ibid.*
 Φιλάδαροι quales. 448
 Philænes dicti Arsacidæ in nummis & unde, 436. item qui alii Reges exteri. 438
 Philippus Imp. an Christianus? Contrarium & nummis. 375
 Philoclaudius Herodes in nummo & qualis. 444
 Philoromæi qui Reges dicti in nummis, 439. quanta in eo nomine dignitas, 441. qui et titulo appellati. 442
 Φιλέχες qui, 450. Imp. in Actis Conciliorum, & Adm. Φιλέχες de eorum imperio, item sede Byzantio, *ibid.* Cæsares Φιλέχες ταῖς. 450
 Phœ-

INDEX RERUM

- Phoeniciæ litteræ an eadem cum Punicis, 64,
65. an cum Samaritanicis, *ibid.* an Hebrai-
cis seu Chaldaicis magis adfines. *ibid.*
- Phoenix an fabulosus, 243. figura ejus in num-
mis, 241. origo fabulæ an ex Palma in Syagris
renascente, *ibid.* symbolum Resurrectionis
apud Christianos, 243. inde in Cornotaphis
Martyrum depictus, *ibid.* symbolum æterni-
tatis in nummis Cæsarum, 244. hinc æterna
vita Claudiano, *ibid.* Solis imago, & Soli sacer,
unde cum corona radiata in nummis. 245
- Phrygia pars Asiæ Proconsularis. 571
- Pictorum, cælatorum, aut sculptorum licentia,
233, 240. mos ad sua tempora respiciendi in
exprimendis antiquioribus Heroibus. 470
- Picturarum duratio, 14. fragmenta veterum
picturarum, 15. prima rudimenta quam in-
concinna. 249
- Pietas cognomen L. Antonii in nummo, 532.
Provinciæ, 533. in nummis Augustarum qua-
lis, 721. Pietas Romana in nummis, 723.
Pietati Senatus in aliis, 722, 723. Pietas Mu-
tua, 723. Pietas inter epitheta Impp. Con-
stantin. 723. de Pontica Diocæsi. 723
- Pinus ramus infra lectum Cæceris & quare, 267.
in nummo Catinæ. 270. Pinus statis diebus
in Cybeles sanctuarium intromissa, 272. Pi-
nus celebritas. *ibid.*
- Pisces Polypus, Sepia, Cammarus, Pompilus in
nummo & quare. 202
- Pius unde dictus Antoninus, 724. Pii in num-
mis Metellus, Scipio, Carinenses fratres, 532,
533, 721. Pii cognomen quando & à quibus
Cæsaribus usurpatum, 720. à Syriæ Regibus,
721. duplex ejus ratio in nummis Cæsaria-
nis. 721, 722
- Placentæ à Daſtylis & Caryotis in Oriente fre-
quentes, 330. Nicolai eadem dictæ, *vid.* Nicol.
- Plancia & Plautia gentes diversæ apud Roma-
nos. 168
- Plancius Varus Bithyniæ Proconsul in nummis.
167
- Plantæ à natali solo denominatæ, 339. insignia
locorum in nummis Græcorum & Barbaro-
rum. 272, 291
- Plebei Urbani Frumento Constituto, in num-
mo Nervæ. 821
- Plinii Junioris imperium in Ponto quale, 566,
567. Pollio Proconsul Asiæ sub Hadriano &
Antoninis. 431, 483
- Pompeipolis duplex, 527. alterius in Cilicia
nummi cum Pompeio, item cum Arato &
Chryſippo, *ibid.* Gentile Luciano Πομπηίω
πολίτῃ. 529
- Pons à Lepido reſectus in nummo, 582. Pon-
tium instructio inter opera Principum, 581.
Pons Trajani Danuvius in nummo, 858. alii
- pontes. *ibid.*
- Ponti Metropolis Prima Amasia in nummis &
quare. 885
- Pontifices Maximi Rom. quomodo Græcis di-
cti, 538, 539, 540. quandoque Romanis
Pontifices simpliciter, 539. Pontifices Max.
quandiu dicti Impp. Rom. 691. dignitas ea
perpetua, 696. item velut hæreditaria, 698.
appellatio penes seniores Augustum, 699.
munia ejus quæ, & à quibus Impp. gesta,
679, 700. retenta appellatio in nummis
aliquot Constantiui, 700, 711. quid eadem
dignitas exiger ab Impp. 104
- Pontifices in nummis candidati imperii. 699
- Poppæa Neronis cur præ Josepho dicta. 618
- Porciæ gentis commentarii. 498
- Porcus Cæceri sacer. 123
- Præconum capita Niloa loto redimitta. 259
- Præfecti extra ordinem missi ad ordinandas li-
beras civitates Asiæ, Achaïæ, 569, 570. quo-
modo iidem Græcis dicti. 569
- Præfecti Fabrum an in denariis Romanis de-
signati juxta Ursinum, 557. Præfecti Classis
& Oræ Maritimæ in nummis. 558
- Præfecti Urbis quomodo in nummis designa-
ti, 549, 550. an jus sellæ Curulis habuerint. *ibid.*
- Prænomina propria nomina singulorum cuius-
que Familix, 505. Prænomen commune &
appellativum quandoque. 506
- Prænominum ulus parior olim, primo u-
nius tantum, 511. multiplicatus sub Cæ-
saribus, *ibid.* duplex etiam in denariis ante
Cæsarum tempora contra Reinesium. *ibid.*
- Prænomina quædam uni genti peculiariora, 513,
514. Appii & Servii Claudii & Sulpicii,
515. quædam prohibita quandoque ut in-
fausta. 518, 519
- Prænominibus solis designati sæpe à Græcis Ro-
mani, 516. quandoque etiam à Romanis,
517. delicatioribus gratum, *ibid.* Prænomen
Parentum in filiis & Nepotibus frequentata.
511, 512
- Prænomina Mulierum olim usitata, 509. post
defuncta, tandem repetita. 509, 510
- Præfens Suppiter, 390. Præfentes & Præsenſſi-
mi Dii in Inscriptionibus seu Εμπροσθεν τι.
390, 391
- Præfides de Legatis Augusti & à Proconsuli-
bus distincti, 572. etiam ab utroque diverſi. *ibid.*
- Præfides Consulari Potestate in nummis &
lapidibus, 568, 569. Præfides quando-
que non Provinciæ, sed Metropoleos, in-
scripti, ut Præf. Antiochia. 880
- Prætorium in nummo. 578
- Primus pro cognomine, 522. Primi Flamines. 55
- Primi Asiæ qui in nummis, 584. Primi Pro-
vinciæ Nicæenses in aliis, *ibid.* Πρωτοι seu
Pri-

Prima, Romanis Metropoles, 885. Prima seu *agora* quatenus à Metropoli diversa, 886. quatenus eadem, *ibid.* Primæ sedis & Metropoleos discrimen, 885, 887. Primæ plures urbes in eadem provincia dictæ. 886
Primi Decennales in nummis. 875
Principis artes & officia in nummis expressa, 94. 98. & *seq.* vocatio à Diis & ad quid, 99, 100. Providentia, *ibid.* Tutela orbis, 102. Religio, 103. Pietas & cura sacrorum, 104. item Iustitiæ, Annonæ Indulgentiæ, Lætitie publicæ, 105. Consensus & Concordiæ studium cum aliis ordinibus, 105, 106. Morum regimen, 106. Liberalitas, 107. Professiones ad sublevandas Provincias, 108. Liberorum cura, 109, 110. Belli artes, 110. Pacis, 111. Munificentia, Reges dati, 111, 112. Tranquillitas, Constantia, Libertas sub eodem, 112, 113. finis principalis Salus & Felicitas publica, 114, 115. merces ejusdem, Æterna Memoria, fides divinitatis, cultus posterorum. 116, 117
Principum Juventutis officia, 110. quomodo iidem in nummis designati, 551. ita appellati candidati imperij in nummis, & quales, 664. iidem principes Equitum dicti & quare, 665. designati per figuras Equestres, *ibid.* iidem serviti Turmis Equitum, 666. item signiferi, 667. quando primum Principes Juventutis, post Cæsares renuntiati. *ibid.*
Privati omnes extra Imperatorem etiam Consules. 739
Privilegia & Prærogativæ locorum in nummis, ut Primates, Metropoles, &c. 884, 885.
Proconsulum Proprætorum & Procuratorum nomina confusa sæpe apud Interpretes. 571
Proconsulum mentio in nummis, 562. de Populi Magistratu in iisdem. 562, 563
Proconsulatus Cæsarium in nummis quare vulgo omisissus, 709. quando titulus à Cæsaribus adsumptus, *ibid.* à Nerva seu Trajano obvius in monumentis antiquis, 710. unde ad Cæsares translatus, *ibid.* in quibus nummis occurrat, 711. tributus vulgo candidatis imperii, 712. vis ejusdem dignitatis, *ibid.* & 713. eadem quæ majus imperium in Digestis, 712, 713. prærogativa illius dignitatis. 713
Procleius cognomen Cominæ gentis. 563
Procuratores Cæsaris *ὑποπαινοὶ διοικηταί.* 572
Profectio Aug. in nummis. 825
Proprætorum appellatio unde orta, 559. ad militarium provinciarum Rectores translata. 560
Proquæstores in nummis & mæmoribus. 552
Protonobilissimi, protosebasti, protopatrii, protocancellarii in aulâ Byzantinâ. 668
Protrium viri Monetales. 554
Providentia Deorum in nummis, 99. inde ad-

ferta, *ibid.* quæ ejus symbola, *ibid.* Providentiæ Principis symbolum in iisdem gubernaculum & quare. 100
Providentia Deorum Quies Augg. in nummis. 849
Provinciarum præfecturis variæ temporibus gestæ conjunctæ sæpe in monumentis antiquis, 562. Provinciæ aliæ Consulares, aliæ Proconsulares, 568. Provinciarum Cæsaris & Populi crebra permutatio. *ibid.*
Provinciarum Romanarum varia conditio, 804. quare Populi seu Proconsularium gravior, quam quæ erant Augusti. 805
Pruna Damascena in nummo, 318. Græcis *κωνδαμνα.* *ibid.*
Prusenſes alii Maritimi, alii ad fluvium Hygium ex nummis, 77. Prusa ad montem Olympum. 78
Prytanes in nummo Smyræorum, 492. alibi in Græciæ & Asiæ urbibus quàm Athenis, 493. Rhodiorum summus Magistratus ex Appiano, *ibid.* inde *πρυτανεύειν* moderari. *ibid.*
Ptolemæus Dionysius quis aut qualis, 400. Gallus idem dictus. *ibid.*
Pudicitia in nummis Augustarum, 94. sacerdotess ejus in monumentis antiquis, 95. Patria, Plebeia, Augusta. 96
Puellæ Faustinianæ quales in nummo, 623. pueri alimentarii. *ibid.*
Punicæ litteræ interpolatæ, 65. ab antiquis Phœniciis diversæ. 64, 65
Purpura tum è conchâ, tum è Florum aut Herbarum succo, 282, 283. Rhodiaca, 282. purpureus color eximie rubens, *ibid.* Cythara *πυρρὴν* dicta à purpurarum copia, 285.
Putcal Libonis Ara non Tribunal. 578
Pygargi animalis nomen unde, 157. è Caprearum & Damarum genere, *ibid.* in Africa iidem obvii. *ibid.*
Pyrrhus Ligorius judicium de ejus Collectionibus antiquariis ineditis, 139. argumenta earundem. 140
Πάσας Corinthiorum moneta cum Pegaso, 238. item meretrix. *ibid.*

Q
Qadi frequentes in rebus Marci Imp. & ante, 833. Reges eorum confirmati ab Imp. *ibid.* Rex à Pio iis datus in nummo. 832.
Quadragesima Remissa in nummo Galbæ, 797. an de summa litium, an de portorio, 797, 798. Quadragesimæ vectigal publicum in A-Tabularium, 798. Quadragesima Atheniensium. 799
Quæstores in denariis, 551. Quæstores ab ærario, aut ad ærarium. 552
Quatuor viri monetales in nummis. 552, 553
Quindecimvirs sacerdotum in nummis
pet

FFFFF

INDEX RERUM

per Sibyllam & Tripodem cum corvo designatum, 543. Apollini sacrum. *ibid.*
 Quinquennales, & Quinquennales Iterum & quales in monumentis antiquis, 645.
 Duumviri Quinquennales, Quinquennales Perpetui, *ibid.* Quinquennales de ludis in nummo Postumi. 646
 Quirini nomen in denario & quare, 542. effigies in alio. 543

R.

Rector Orbis in nummis, ejus officium. 100, 101
 Redemptores de publicanis. 799
 Reges dati exteris gentibus à Rom. Imp. 111.
 829. Rex Parthis Datus in nummis, 830. Armeniis, 831. Quadis, 82. Ponto Euxino, 830. mos servatus in dandis Regibus. 831
 Reges, Reginz, Regna, de Imp. Rom. utriusque sexus, & eorum dominatione. 686
 Reges Egypti de utroque conjug. 406
 Reginarum Egypti nomina cum Maritis in publicis actis. 406
 Regionum nomina in nummis urbium adscripta. 896
 Relaxare de prateritis tributis remissis. 815
 Relevatio de futuris tributis remissis. 815
 Religio in nummis. 103
 Reliqua Vetera Abolita in nummo Hadriani, 811. Reliqua de fiscalibus debitis, seu Reliqua tributaria, publica, Reliquationes, 812.
 Græcis *λείψματα*, *λοιπὰ δῶδε*, *λοιπὸν ἡρασίαν*, 813.
 à quibus exacta, *ibid.* dicta Vetera & praterita, 813, 814. per Indictiones remissa, 814. à quibus Imp. 816. immo à singulis juxta Procopium, 817. item à Regibus Persarum & Lacedæmoniorum, aliis, 817. mos in iis abolendis. 817, 818
 Reliquiarum apud Gentiles studium & exempla, 5. 6. multiplicata interdum apud eodem. *ibid.*
 Reques Optimorum Meritorum in nummis. 116
 Restitutor Achaiz, Africz, &c. in nummis Hadriani, 827. item Nicomediz in singulari nummo, *ibid.* Numidiz in alio, 828. Generis Humani, Urbis, Orbis, Reipubl. Moneta, in nummis. 828, 829.
 Rex de Persarum Rege, 430. non xvo Chrysostomi. 431
 Rex Regum Persis *Saasasan*, 432. in nummis Asiacidarum, 425. à Persis profectus titulus, 430. qui ita olim dicti, 433. etiam Imp. Romani, 434. titulus quid noter. *ibid.*
 Rhenus bicornis in nummis Postumi & quare. 360
 Rheticz copiz, alz, cohortes. 843
 Rhinoceros visus Romæ ludis secularibus Do-

mitiani, 136. cum uno cornu non duobus, *ibid.* & 137. capæ Romæ in spectaculis, 138. cum Elephante in nummo, *ibid.* male cum Hebr. *Reem* confusus. 147
 Rhodus an à Rosa, 278. unde nata illa derivatio, 280. aliz etymologiz, 278. *Opneta* dicta à serpentum copia, *ibid.* quæ Rhodi eximia nascebantur, 280. Rhodia radix, utz passz, caricz, &c. *ibid.*
 Rhodii *Ῥαῖοι*. seu *liberi* in nummo, 714. libertates eorum variz periodi, *ibid.* Rhodiorum *Ῥοδίων*, 790. Rhodii sacrificantes Phorbantiz adventui. 826
 Roma sacra, sacratissima, item Dea in nummis, 414. inde nomen blasphemiz in Apocal. 415. Urbs Aeterna quando dici coepit, *ibid.* item *Βασις*, *Βασιλεύουσα*, Regia, Regnans Augustissima juxta Constantinopolim. 687, 810
 Romanensis Ecclesia, Pistor in monumentis antiquis, 844. *Ρωμαίων ἐκκλησία* de foro. 845
 Romanorum studiorum circa res antiquas, 61. consilium in cudendis nummis Cæsariz. 94
 Romulus in denariis gentis Mummiz, 136.
 Romulus Augustus, Pius & Commodus in nummis dicti. 746
 Rosa an in nummis Rhodiorum expressa, 271. celebriores Rosæ Prænestinz, Campanz, &c. 280. Punicæ. 285
 Rostra Vetera & Nova in nummis. 378
 S.
S Vice R in antiqua Romanorum scriptura, exempla. 60
 S & X à librariis confusa, 79. S post X in nummis. 79
 S finalis sublata in variis nummis Romanis, 10
Σίγλα quæ antiqua forma apud Græcos, 54. X non C, *ibid.* pro Zōte in antiquis nummis, 75. X pro Z Dorum seu Æolum proprium, exemplum è nummo. 76
 Saa Rex, Dominus Persiæ, 432. hinc *Saasasan* *ibid.*
 Rex Regum.
 Sacerdos Divi Augusti Livia & Antonia in monumentis antiquis, 609, 610. Sacerdotia Viuarum aut Virginum apud gentiles, 610.
 Sacerdotia Divorum à propinquis adsumpta, *ibid.* Sacerdotia apud Romanos, Egyptios nulla olim mulierum, at apud Græcos. 610, 611
 Sacerdotes renunciati candidati imperii & quare, 669. dicti *capri*, *creari*, *nominari*, *cooptari*, & quomodo, 671. Sacerdos Cooptatus in Omnia Collegia Supra Numerum in nummo Neronis, 671. Sacerdotes supra numerum quales. *ibid.*
 Sacerdotiis pluribus unus ornatus apud Romanos. 671, 673
 Sacer.

- Sacerdotii signa in nummis, 673, 674. raro quondam collatum in adolescente, 673. Sacerdotes pueri apud Græcos, 674. Sacerdotia nobilium propria apud Romanos. *ibid.*
Sacerdotia peregrina quandoque ab Imp. adsumpta. 540
Sacerdotii & principatus jura conjuncta, 691, 695. cujusmodi Imp. Romanorum, 695. Sacerdotes Duumvirales, 692. Sacerdotum nomina nummis aliisque monumentis publicis præscripta, 642, 643. anni iisdem signati, 694. primi Sacerdotes seu Ἀρχιερεῖς in monumentis antiquis, 694, 695. per præfatos & præfecturas designati ab Ulpiano, 695. Sacerdotales præfides. 697
Sacerdotes perpetui seu *ἀειβλη*, 697. hæreditarii seu *ἀειγενε*. 698
Sacrorum communio inter urbes diffusas, 794. eadem nummis expressa. 793, 794.
Sacralia sacra in nummis, 852. item sacculum Novum de milliari. 853
Sagittarius de nummo Persico aut Parthico. 287
Salutis symbolum in nummis mulier escam serpenti porrigens. 174
Samales seu satanas serpenti inequitans juxta Hebræos. 251
Samaritania dicta *Sebaste* à temporibus Herodis. 771
Samaritanorum nummi, 67. litteræ an primigenia Hebraica. *ibid.*
Sanctum solum circa Hierosolymas, 782. sanctitas pro Asilo apud Tacitum, 782. ejus origo, *ibid.* sanctitas pro pudicitia. 96
Σαρδηνίαις Sardinia à figura sandalii, 236.
Sapientia Principis Providentissimi in nummo Constantini. 224
Sardium purpura eximia, 283. Sardis Asia, Lydia ac Græcia prima Metropolis in nummo. 887
Satyrus è simiarum genere, 214. Satyrus & panthera currum trahentes. 242
Sauromates, familiare nomen Bosporanis aut vicinis Regibus. 464
Scorpiones Libyci, volucres non alati. 173
Scriptura nummorum aut lapidum non temere sollicitanda. 62
Scylla in nummis, 228, 219. à copia σκυλάκων seu canum piscium. *ibid.*
Sebastiani Etizii frequentes errores in explicandis Græcis nummis. 307, 743, 845, 881
Σεβασμός Græcis pro consecratione, 677. pro Augusti fastigio, 678. Σεβαστοι religiose cotelationi addicti. *ibid.*
Sebasti titulus inter honores Aulæ Byzantinæ. 684
Σεβαστή Augustum vel Augustam renuntianti. 685
Seleucia ad Calycadnum cur *Aspera* & *Trachio-*
ssu, 786, 787. Libera & Metropolis in nummis. *ibid.*
Seleucia à Tigri. 894
Seleucus cum Taurinis cornibus & quare. 364, 365
Sella Curulis in nummis insignie Consulium, 544. Prætorum, Ædilium, Præfectorum Urbis, 544, 545. cum Corona una aut pluribus & quare, 584, 585. Diis, ac dein Regibus, Cæsaribus absentibus aut mortuis posita. *ibid.*
Sella Curulis quare in nummo Ariobarzanis, 440. vulgo inter dona ad Reges amicos missa. *ibid.*
Sella Ephoreæ apud Lacedæm. 545
Sellenus fluvius seu Σελλῶς præterfluens Templum Dianæ Ephesinæ, 486. lapsus Tristiani inde. *ibid.*
Senatus Romanus *sacer* vel *sanctus* dictus, item *Divi* in nummis, 411, 412. item *Augustus*, 413. effigies ejus, 412. veneratio apud gentes & unde, 413. sacer ordo. 414
Septa cum Cancellis, Diribitorio, Ponte, Cista in nummo. 578
Septemviri Epulonum in nummis, 541. dignitas illius sacerdotii. *ibid.*
Serapidis varia symbola conjuncta in nummis, 194. imago in gemma Scipionis & quare. 535
Sergius Jacobita patria Rhēfainenfis. 773
Seriphii ab Atheniensibus deducti, an & à Corinthiis. 231. Seriphæ conditores, *ibid.* Persæ in eam adventus. *ibid.*
Serpentes sacri Ἀσφάλαιο, 123. symbolum Felicitatis, victoriæ, salutis, 125. pro bonis Geniis, *ibid.* Idem & Osridem adumbrantes. 265
Serpentes duo, vid. dracones. incantationibus obnoxii, 179. Serpens loto coronatus in nummo, 263. cum cymbio aut caruncula, 263, 264. cum capite imberbi in nummo Nicomedensium, 131. Tridenti implicatus, 194. Equi dorso impositus in nummo Domitillæ. 250
Sestiz & Sextiz gentes Roman. diversæ in nummis, 549. & in *Adden.*
Severus dictus *Pertinax* in nummis, 754. item *Marci Fil.* 755
Seviri turmis Equitum quales apud Romanos, 666. seniores & juniores. 667
Sibylla in nummis Gergithiorum, item gentis Carisiz, 217. Phrygia & Erythræa, *ibid.* symbolum Quindecimviriatus in nummis. 543
Sicera de potionibus à palmulis inebriante apud Orientales. 331, 332
Siciliz symbolum tria crura. 144
Sicli Judæorum cum Manna & Virga Aaronis. 334
Sicu-

Deorum, quo sensu. 657
 Supra numerum seu supernumerarii sacerdotes, Legati, Milites &c. 671. 672
 Sardinia cognomen in gente Navia, Razia. 521
 Sus fœta Lanuvina in nummis, 337. cum variis symbolis *Æneæ* Anchilem ferentis, aut ardentis Ilii, 338. Sus in porta *Æliæ* urbis, & quare. 568
 Symbolis cur usi Græci & *Ægyptii*, 93. cur Romani in nummis *Cæsarianis*. 94. 97. & seq.
 Synographæ debitorum sæpe combustæ, 817, 818. exempla in nummo *Hadriani*. 811
 Syria Provincia *Cæsaris*, 567. ejus Præsides in nummis *Cestius*, *Quadratus*, *Silanus*, & quando. *ibid.* & 861, 867
 Syria Coele, *Commagene*, *Pietia*, *Palæstina* in nummis. 896
 Syromacedonum publica monumenta Græca lingua expressa. 323
 T.
 T In *Θ* ab Ionibus conversum. 76
 T Orientalium in K Græcorum. 325
 Tabularii iidem & Numerarii quales, 778. Tabularii fisci & civitatum. 813
 Taciti Imp. profectio in nummis eruta. 826
Tamari apud Arabas & *Ægyptios* de siccatis palmulis. 195
Taras Delphino insidens in nummis *Tarantiorum*. 195
Tarsus *Hadriana*, *Severiana*, *Alexandrina*, *Antonina* à totidem Augustis in nummis, 201. dicta à fratre *Pegasi*, aliis *Bellerophontis* calcaneo. 236
Tarsensium nummus cum pede aut crepida, *ibid.* *Tarsus Colonia Libera* in nummo. 785
Tatius Sabinorum Rex cur in gente *Vettia*. 535
Tauri caput symbolum *Eubœæ* in nummis, 143.
Tauri Mari & *Fluviis* olim immolati & quare, 362. *Taurus* *Taurinus* *Neptunus*, *Taurica* festum ejusdem, 360. *Taurus* pincernæ in *Neptuni* facris apud *Ephesios*. 358. *Taurus* & *Taurus* *Neptuni* de *Baccho*, 355. *Taurus* *Neptuni* festum *Bacchi*, *ibid.* *Taurina* tympana *Bacchantium*. *ibid.*
Taurus pro Castro. 176
Telephus *Eurypyli* pater, 482. sedes ejus. *ibid.*
Pergami primus conditor. *ibid.*
 Templum à *Smyrnezis* *Tiberi* ac *Senatui* dicatum, 412. *Senatui* ac *Romæ*, 215. *Romæ* & *Augusto*. *ibid.*
 Templo pro *Afyllis*, 781, 782. *Dianæ* *Ephesinæ*, 381. item *Dianæ* *Pergææ*. 782, 855
 Templo *Deorum* & *Deorum* in nummis, 854.
Jovis *Capitolini*, *ibid.* quando resectum, 855.
Divi *Julii*, *Augusti* *Relictus*. à *Pio* & *Faustina*. 855. *Gentis* *Flaviz*, *Faustinz*, *Pacis*, 856. quando istud combustum, *ibid.* *Æsculapii*, *Ur-*

bis. *ibid.*
 Templum *Veneris* *Paphiz* in nummis. 481
 Temporum *Felicitas* in nummis & quare, 726. beatitudo, 727. infamia. *ibid.*
 Theatra non diuturna. 14
Θωλέα appellatio de *Glaucone*, item *Seleuco*. 593
Θιες *Αυτοκρατορας* in nummo *Caii*, 453. *Θιες* *Αδελφω* in nummo *Philadelphii* & *Artinoës*, 404. *Θιες* *Σατωρ* in nummo *Cleopatraz*. 385
Θιες *Αυτοκρατορας* & *Θιες* *Αυτοκρατορας* de *Magorum* adpartitione, *Christi* *Baptismo*. 389
Thermæ in nummis. 858
Thracia *Cæsaris* provincia, 561. *Thracum* numina *Cybele*, *Bacchus*, 185. *Thraciz* *Reges* aliquot in nummis. 467
 Thus arbor ignota Romanis, 335. *Ramus* *Thursis* in duobus nummis, 335, 336. in *signe* *Ara-* *biz* in *iisdem*. 272
Thyrus symbolum *Liberalium* in nummis 545
Tiara val *Cidaris* promiscua, 429, 455. in *signe* *Perfarum* *Regum*, 427. *Parthorum*, 428. in nummo *Tigranis* cum *Stella* & *Diademate*, *ibid.* *Tiara* cum *Diademate* in *signe* *regium* *Perfarum* & *Armeniorum*, 457. *Tiara* etiam propinquorum *Regis*, 460. *Sacerdotis* *Metropolitani*, 458. *Tiara* cum *falconibus*, *ibid.* *Perfica* *Tiara* cum *alis* *Pavonis*, *ibid.* cum *Stella*, 458, 459. *Tiaræ* diversæ, 459. aliz acutæ, aliz rectæ, aliz *Regum*, aliz *Procerum*, *ibid.* etiam promiscuum *Perfarum* *gestamen*. *ibid.*
Tiberis in nummo. 852
Tigris *Baccho* sacra. 123, 164
Tituli *devictarum* gentium in nummis *Cæsarianis* quales, 748. apud *Persas* à *victoris* *fili*o demum *adsumpti*, *ibid.* *ambitio* *Augustorum* in *iis* *adoptandis*. 748
Tomi *Metropolis* *Ponti* in nummo. 885
Tragelaphus non solum apud *Phasim* *amnem*, sed & in *Syria* & *Arabia*, 157. an *fabulosus*, 158. *descriptio* ejus à *Bellonio* tradita. 161
Traiani opera in nummis *Circus*, *Portus*, *Forum*, *Basilica*, *Via*, *Aqua*, *Bibliotheca*, *Pontes*. 858
Trajectus per *Tiarem* in nummis. 101
Tranquillitas in nummis. 112
Transpositiones *inscriptionum* frequentes in *Thesau*ro *Gruteriano*. 725, 726, 735
Tribunitia potestas cur in aliquot *denariis* gentium *Romanarum* cum *effigie* *Augusti*, 537, 558. in nummis *Cæsarum* & unde, 701, 702. anni *imperii* per eam signati, *ibid.* & 873. hinc plures anni *Tribunitiz* *Potestatis*, quam principatus in *iisdem*. 701, 874
 Efffff 3 Tri-

INDEX RERUM

Tribunitia Potestatis & Tribunorum Plebis discrimen, 538, 702. vis illius Potestatis & prerogativa, 703. Tribuni plebis qui Impp. sed adhuc privati. 702, 703
Tribuni Militum in Fonteia. 538
Tributum capitis & soli Flavii Casfarez remissum, 784. Tributa remissa in certos annos. 814
Tricipitina seu Triumviri Reip. Constituenda in nummis. 557
Tridens Apollini tributis apud Tarsenses, 294. Jovi. *ibid.*
Tripodes Dracone vel serpente involuti in nummis. 125
Triremis Sidoniorum inventum, 779. hinc in nummis eorundem, ibid. Triremis Sidoniz prerogativa. 780
Tristanus Sandamantius, ludicrus ejus error circa nummum Flavii Casfarez, 69. item Edeffensorum, 87. Chiorum, 219. Coloniz Nesibi, Col. Germano, 767. Col. Viminensis, 876. Casfarez Cappadociæ, 895. passim alibi notatus, ut 125, 166, 198, &c. idem laudatus, ut 28, 165, 589, &c. Judicium de ejus Commentariis, 774. audax in refingendis ad lubitum nomenclatum Græcorum inscriptionibus. 224, 773, 774
Triumphii in nummis Consularibus, 575. in Casarianis, 834, 838. Triumphu Quadorum in nummo, 81, 836. de Christianis in nummo Maximiani, 838. Triumphator Gent. Barbar. in nummo. 81, 753
Triumviri Monetales in nummis, seu Auro, Argento, Ære Flando, Feniundo. 552
Tropæa olim è ligno, 14. cur in nummis Suliz, 531. Tropæa de Perseo, Jugurtha, &c. in nummis Consularibus, 574. Τροπαιῶν inter titulos Augustorum ex Chrysoft. 532
Trossuli pro equitibus & unde. 665
Tryphonis nomen commune in Oriente, 454. de Tryphonis Syriæ Tyranni morte dissensionis auditorum. 453
Tutela Orbis in nummis Casarum, 103. finis illius. 113
**Tyris Eractia in nummo, 300. 877. Palmæ patria in vetere Epigram. 316. Colonia sub Severo deducta contra Scaligerum, 773, 877. hinc Colon. Septimia in nummis, *ibid.* eadem Metropolis in iis, 793, 877, 878. à temporibus Trajani juxta Suidam, 878. immo pridem è nummis, &c. *ibid.* inde Μάτρη Πρωϊκῶν Μελεagro, 878. item Splendidissima & Consularis in Aëlis Concil. Calched. & quare contra Scalig. 877, 878. sedes Consularis Phœnices, & leges in eâ datæ. 880
Tyris Sacra seu ἱερὴ καὶ Ἀστυλ. in nummis & lapidibus, 778, 779. Τύρεν ἱερὰς καὶ Ἀστυλῶς**

in aliis, 878. Deorum sedes, 779. item Ἀστυλ. in lapide antiquo, 879. eadem Ἀστυλ. pretio à Tyriis redempta, & quando, 790, 872. inde petita eorum Ætæ, ejusque exempla. *ibid.*
Tyriorum contentiones cum Berytiis, 791, 878. cum Sidoniis, & cum iisdem concordia, 793. cóncha purpuræ Tyriæ in nummis, 273. alii cum clavâ Herculis Tyrii. 875
V.
V pro B, ut Damocles in nummis Romanis, 78
V pro O in iisdem. *ibid.*
V Roman. in nummis Græcis pro Τυρῶν. 55
Τυρῶν à Palamede repertum. 75
Vacantes Tribuni Exercitus quales, 845, 846. an in nummo Postumi. *ibid.*
Vacca cum lactente vitulo symbolam Apolloniz & Dyrachii in nummis, 172. item Corcyræ earum Metropolis. *ibid.*
Vaccus aut Vaccensis Exercitus unde. 845
Valeria gens apud Romanos unde, 228. Valerii olim Valesii. 60
Vallum Romanum in nummo Licinii, 841. Vallaris corona. *ibid.*
Vari cognomen quibus gentibus Rom. familiarē. 168
**Vasæ cum Palmæ ramis Mensæ impositæ & quare, in nummis Tyri, Nicomediz, &c. 300. Ubique, Undique Victores in nummis, 836. Vectigalium locatio & constitutio omnis penes Casares, 740. eorum pars tertia ad publicas necessitates civitatibus concessa, 827. abolitio ut Vicefimæ, Quadragesimæ, &c. 797, 798, 799
Vehiculario Italiz Remissa in nummo Nerva, 800. ejus symbolum Muli pascentes, *ibid.* Vehicularis cursus varia vocabula, *ibid.* prima origo, 801. institutio Augusti, *ibid.* mutatio circa eandem, *ibid.* commoda ejus, & Justiniani innovatio, 802. è quibus constabat idem cursus, *ibid.* ad Veredarios redactus sub Justin. *ibid.* Vehicularis Cursus an diversus à Cursu publico, 803. Italiz, an & aliis Provinciis remissus, 804. Vehicula Principis, 805. Vehiculorum Præfecti in Inscr. antiquis, 806. alii Præpositi. *ibid.*
**Vehiculatio illa quomodo & à quibus Impp. sublevata, 807. ad Fiscum & quando translata, *ibid.* onera ejusdem varia & incommoda, 808. cautela Impp. circa eandem, *ibid.* Mulorum, aliorumque animalium in eandem usus, 809. usus ad rem militarem apud alias gentes. 810
Venus mascula & barbata seu Ἀρρῆστὴς apud Cyprios, 144, 563. cum Delphino, 200. Capro imposita, *ibid.* Paphia, & quæ ejus forma in nummis, 481. eadem alibi culta, quam****

quam in Cypro, 483. apud Sardinios, Pergamenos, è nummis. *ibid.*
 Venus Cnidia in nummo, 629. Erycina ejusque Aedes in nummo à Tiberio aut Claudio restaurata, *ibid.* *Θεὸς Ἐρυκινῆος* in inscr. 654.
 Cloacina & in nummo. 578
 Venus de Julia Augusti filia in nummo, 607. de Poppaea Neronis, 617. Venus *Ἐρυκινῆος*, 532. Veneri nummus datus in mysteriis ex Clemente. 764
 Venus pro fortuna, 531. hinc imago Veneris & Cupidinis in nummo Felicis Sullæ, *ibid.* Vennustus inde pro felice seu ephroditro. *ibid.*
 Veredi & Veredarii, 802, 803. à Vehiculis & Angariis distincti. 803
 Vestæ simulacrum in Pritaneis Græcorum, 492. in nummo Smyrnezorum, *ibid.* sacra eidem à Cyro ante alios Deos facta, 493. Vestæ Aedes in nummo. 578
 Tis & Tauris an idem piscis, 208. an idem cum Apro. *ibid.*
 Vetera de Reliquis Tributatis in nummo & alibi. 813
 Vix Munitæ inter opera Cæsarum, 581. in nummis signatæ, *ibid.* Augusti, 586. Trajani. 588
 Vicissimæ quales Romæ & in Provinciis, & à quibus inducunt, 799. Vicissimæ redemptores *εὐαγέται* Arriano. *ibid.*
 Victor Constantini & Constantii prænomen in nummis. 380
 Victor Gent. Barbarr. in aliis, 753. Victor Omnium Gentium in nummo Constantii. 337
 Victoria muliebri nomen in Epitaphiis. 380
 Victoris Cæsarum in nummis, 834. Victoria Germanica, 835. Carpica, 836. Sarmatica, Gothica, 836. Victoria alata in cælum vehens. 859
 Villa Publica in nummo. 578
 Vina è dactylis & quidem vilibus, 318. optima Caryotis, unde Talmudica vox, 331. vina palmea capiti noxia, 331. inde Orientalium *sacra* seu *ficera* de vino dactylorum & potu inebriante, *ibid.* usus illius communis in Oriente, 333. inde eadem Arabum voces de Palma aut Vineæ custodia & cultura. *ibid.*
 Virga Aaronis in Siclis Hebræorum. 334
 Virtutum symbola in nummis. 94, & seq.
 Virtus Exercitus Romani, item Gallicani in nummis, 846. Virtus Illyrici in aliis, *ibid.* Virtus Augusti Tigris in nummo Trajani. 858
 Vitellius an & cur *ἄπειρος* Josepho, 694, 650. Augusti appellatio sero ab eo admissa, 676, 852. hinc rariores ejus nummi cum nomine Augusti, *ibid.* Germanicus cistius in num-

mis, 850. singularis cum eo nomine. 851
 Ulpiz quæ urbes dicuntur in nummis ab Ulpio Trajano. 185, 772
 Ulysses pileatus cum cane cur in denariis gentis Maniliz. 536
 Unicornes Capræ, 160. Unicornu animal in Æthiopia cum hircina barba & cornu in fronte. 160
 Vologesis Parthorum Regis vera scriptura è singulari ejus nummo. 86
 Vololenna Proconsul Asiæ sub Nerone in nummo. 570
 Voluptas ex imaginibus Illustrium in nummis. 30, 36, 497
 Vota pro salute Principum, 115. Augusti in nummis, 584. Vota Decennalia suscepta, item soluta, in iis. 876
 Upupa symbolum Pietatis. 129
 Urbes cognomines Reginis, ut *Amastria* &c. 467. Urbium & Conditorum nomina quandoque eadem, *ibid.* Urbium nomina cum transpositis litteris apud auctores, ut *Armasfata* pro *Armasfata*, alia exempla è nummis & auctoribus, 905. Urbium Palæstinæ, Syriæ &c. varia nomina neutro plurium numero, ut *Ἰερουσαλὴμ*, *Γάζα*, &c. 903
 Urbium Prærogativæ in nummis sacræ, Asyli, Libertatis, Primatus, Metropoleos &c. 491, 492, 884, & seq. Insignia, Origo, Conditores, 883, 884. situs in iisdem expressus ad Fluvios, 888, & seq. Mare, 891. Montes, 892. in quibus Regionibus, 896. Urbes ignotæ in nummis, 898, 899. Urbium *διπλοῦς* unde, ac è nummis illustrata, 907, & seq.
 Urbium nomina à barbaris corrupta, 908. Urbis nomen pro Gentili. 913
 Urbs ad Bosphorum de Constantinopoli. 891
 Vulcanus Alio alato in cælum à Baccho reductus. 239
 Vulpium caudis faces adsignatæ, 128. Vulpes *λυκονες* Lycophroni. *ibid.*
 Uxorum J. Cæsaris, Tiberii, Caii, Galliz &c. nulla mentio in nummis & quare. 606

X

 pro S in nummis. 78

Z

Ζῆτος & *Ζῆ* litteræ confusæ. 54
 Z pro Σ in Græcis nummis ut *Ζωπράτων* &c. 75, 907, & in *Adden*.
 Zamolxis & Sámolxis in antiquis Codicibus. 75
 Zenobia *Augusta* juxta ejus nummos. 637
 Zeuxidis picæ superstites ævo Petronii. 15
 Zmyntzi in Romanis lapidibus. 75

Errata Typographica emendanda.

P Ag. 8. verſ. 19. Vafis. p. 26. v. 7. *Laſtaneſa*. p. 27. v. 11. *Marquardum*. p. 33. v. pen. quum. p. 34. v. 10. videas. *Ibid.* v. 12. inſculptus. p. 40. v. 21. *Aſandri, Polemonis, &c.* p. 42. v. 10. *dele*. *Laodicensium* Dracus. p. 44. v. 2. *dele*, & Eusebius. p. 46. v. 2. Mamæz. p. 55. v. 8. C E A A Σ. p. 57. v. 20. quadam. *Ibid.* v. 23. illa. p. 58. v. 13. Alexandria Troas. *Ibid.* v. 14. Deultum. *Ibid.* v. 16. Sephyrus. p. 59. v. 16. prabet. p. 63. v. 3. continuo. p. 64. *adde*. difcriminis inter. p. 66. v. 14. *adde*. in cr. inſtructus. p. 70. v. 5. *Deulto*. p. 72. v. 13. inter Cimelia. p. 74. v. 15. H I M E P A. *Ibid.* v. 16. I M E P A. *Ibid.* v. 27. luculentam. p. 75. v. 15. Z M T P N A I Ω N. p. 77. v. 28. Θ A A A Σ. Σ A N. p. 78. v. 5. *pro* conſtanter, *lege* frequenter. p. 82. v. 13. T O T A E. p. 89. v. 23. delabi. p. 91. v. 3. *dele* eundem. p. 105. v. 27. A B U N D A N T I A. p. 108. v. 11. derivationes. p. 111. v. 17. Belli. p. 113. v. 10. quem. p. 114. v. 9. inverecunde proſtebatur. p. 125. v. 2. A lianus. *Ibid.* v. 4. *Αραγία*. *Ibid.* v. 7. *Καταγία*. p. 129. v. 13. Otacilia. p. 143. v. 30. *adde* (ut vulgo ſtatuitur) Roſæ. p. 147. v. 31. Tigridum. p. 155. v. 12. *adde*, inſigni var. pell. p. 156. v. 1. & ſeq. Henna. *item* Hennea. p. 165. v. 8. Hero. p. 171. v. 10. eadem Bonaſo. *Ibid.* v. 21. *Αδύα*. p. 175. v. 18. Lilybæi. p. 179. v. 14. *Ἰρωδης*. p. 185. v. 14. Mytilene. p. 186. v. 9. K T N T I A I A N O T. *Ibid.* v. 25. Tomis. *Ibid.* v. ult. Tomos. p. 187. v. 5. Tomorum. p. 195. v. 2. Taras. p. 201. v. 18. *παιδμον*. p. 206. v. 17. Hefychii. p. 210. v. 18. *dele* digna. p. 214. v. 14. *dele* ignocum a lias feræ genus. p. 219. v. 29. Aſiatica. p. 221. v. 8. T P I A. p. 229. v. 17. Ponticæ. p. 233. v. 7. tenent. p. 236. v. 12. Severi. p. 239. v. 7. origines eruendas. *Ibid.* v. 13. Antinoi. p. 255. v. 29. ipſarum Cyrenarum. p. 261. v. 4. Olinidi. p. 229. v. 23. Vafis. p. 306. v. 23. Gabelorum. p. 310. v. 1. Cimeliarchæ. p. 315. v. 25. vel alix Syriæ Convalles palmariz. p. 319. v. 15. & 320. v. 1. hybridia. p. 321. v. 15. & 27. Juba. p. 333. v. 23. Aruch. p. 336. v. 22. *ad* vulg. laurum. p. 337. v. 18. Hadriani. p. 355. v. 8. *adde*, N E P T U N O, F L U. p. 374. v. 17. Occurrant. p. 382. v. 7. *ἐκ* *ἐκ*. p. 439. v. 11. Φ Ι Α Ο Ρ Ω Μ Α Ι Ο Ι. p. 442. v. 30. *Φιλαργουίτης*. p. 447. v. 27. Ethnarcha. p. 467. v. 14. R H E S C Y P O R I M. p. 477. v. 10. X. p. 492. *dele* Fraternalitates. p. 507. v. 3. *ad* ditum. p. 514. v. 30. & 31. M'. p. 515. v. 7. & 8. M'. p. 519. v. 18. Mæcilia & Vipſi. p. 527. v. 20. *ad* alteram. p. 535. v. 19. Ceres ac Liberæ. *Ibid.* v. *penult.* Fænez Anchifem ferentis. p. 537. v. 2. Quiritum. p. 549. v. 6. & à Seſtia. p. 554. v. 1. Hinc mortuo. *Ibid.* v. 21. I N D U L G E N T I A. p. 555. v. 18. pugnant id genus. p. 567. v. 10. *dele* Syriam, &c. p. 573. v. 7. Hinc de Dione Caſſio. p. 576. v. 7. Neque enim mirum quæſi. p. 578. v. 2. quæ Statio. p. 581. v. 7. videre liceat. p. 582. v. 11. Aqua Dirces. p. 583. v. 16. mari ac terra. p. 584. v. 11. & addita ejus rei. *Ibid.* v. 15. cum addita Corona. p. 588. *in tit.* S E P T I M A. p. 592. v. 26. nempe H E R E N N I U M. p. 596. *in tit.* S E P T I M A. p. 597. v. 6. C A L P U R N I U S. *Ibid.* v. 24. Balbathi. p. 598. v. 5. ſignari. p. 600. *in tit.* S E P T I M A. p. 601. v. 6. V E T R A. p. 609. v. 25. *Σταυρούς*. p. 615. v. 22. Acmonem. p. 627. v. 9. Thuanus. p. 631. v. 20. M A M M A M. p. 635. v. 2. videas. p. 656. v. 6. & *Αδελφῶν*. *item* *Αδελφῶν Θητῶν*. p. 658. *in tit.* S E P T I M A. p. 675. v. 4. poſtremani. p. 695. v. 2. K H B H Σ I K Ω N. p. 762. v. 2. vulgus. p. 766. v. 25. *Uliam*. *Ibid.* v. 27. *Carteiam*. p. 773. v. 21. Chaliforum. *Ibid.* v. 24. *Julia Septimia Col.* p. 780. v. 21. Scylacis. p. 802. v. 27. omiſſas. p. 814. v. 5. certe. p. 836. v. 1. C A R P I C A. *Ibid.* v. 2. Balbino. p. 838. v. 21. diſtinguar. p. 843. v. 21. Rhæticus. p. 851. v. 4. typis. p. 857. v. 12. Marlianus. p. 858. v. 9. antea. *Ibid.* v. 31. Balbino & Pupieno. p. 862. v. 20. latercula. p. 863. v. 3. Barygazæos. *Ibid.* v. 14. *Ariarabū*. p. 865. v. 16. Z M P. p. 880. v. 7. earum. 883. v. 18. Inſcriptionibus. p. 885. v. 30. Tomis. *Ibid.* v. 32. *Πεσῶν*. p. 888. v. 15. vulgo. p. 901. v. 12. uberior. p. 904. v. 1. *Dioſunopolu*. p. 913. v. 22. Livius *ant* apud Livium.

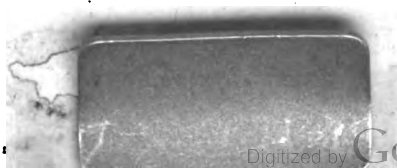
Omiſſa ſequentia verba typothetarum incuria. pag. 180. v. 28. poſt non abnuet, add. Illud vero vel ex Goltzii nummo cum adſcripto Glauconis nomine indubie colligas, à pinguibus Paphlagonibus ex parte id conſequiturum præſtigiatorem illum Alexandrum, quod à Cæſ. &c.

igck

5326

5

5

igck

5326

5

5

